Yak'usda Ooghuni

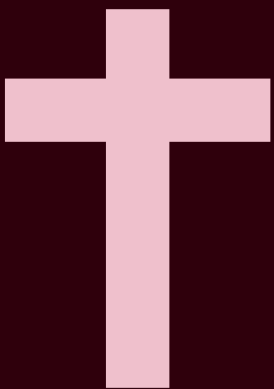

New Testament in Carrier (CA:crx:Carrier)

Yak'usda Ooghuni

New Testament in Carrier (CA:crx:Carrier)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carrier

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carrier

crx

Canada

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carrier

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
6f908c0c-fba2-5da5-b9d2-a7770ec96862

Contents

Matthew 1
Mark 84
Luke 131
John 216
Whel'a'ne Bube 'Ut'en K'oh 276
Rome Whut'enne 351
1 Corinth Whut'enne 388
2 Corinth Whut'enne 423
Galatia Whut'enne 446
Ephesus Whut'enne 459
Philippi Whut'enne 471
Colossia Whut'enne 479
1 Thessalonica Whut'enne 487
2 Thessalonica Whut'enne 494
1 Timothy 498
2 Timothy 508
Titus 515
Philemon 519
Hebrew K'uyalhdukne 521
James 551
1 Peter 561
2 Peter 571
1 John 578
2 John 586
3 John 588
Jude 590
John Ooba Ts'et Hahónkat-un 593

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Matthew 'Uk'unéyuzguz-i

Sizi Gri ubé dinzutne

1 Ndi 'udustl'us 'uk'eguz-un 'et dutni, 'i be Sizi Gri 'en ubé
dinzutne 'uhínt'oh, 'i Sizi David ts'u hainzut-un 'unt'oh. David
'en Abraham ts'u hainzut-un 'unt'oh.
2 Abraham 'en Isaac oobá 'unt'oh.
Isaac 'en Jacob oobá 'unt'oh.
Jacob 'en Judah 'ink'ez bulhutsinke bubá 'unt'oh.
3 Judah 'en nyoon ts'eke Tamar 'en be Perez 'ink'ez Zerah
bubá 'unt'oh.
Perez Hezron oobá 'ink'ez Hezron Ram oobá 'unt'oh.
4 Ram 'en Amminadab oobá.
Amminadab Nashon oobá,
'ink'ez Nashon Salmon oobá 'unt'oh.
5 Salmon oo'at Rahab 'en be Boaz oobá. Boaz Ruth 'en be
Obed oobá.
'Ink'ez Obed Jesse oobá 'unt'oh.
6 Jesse lerwe David oobá.
'Et lerwe David, mbe la Uriah oo'at inle'-un, 'en be Solomon
oobá 'unt'oh.
7 Solomon Rehoboam oobá.
Rehoboam Abijah oobá,
'ink'ez Abijah Asa oobá 'unt'oh.
8 Asa Jehoshaphat oobá.
Jehoshaphat Joram oobá,
'ink'ez Joram Uzziah oobá 'unt'oh.
9 Uzziah Jotham oobá.
Jotham Ahaz oobá,
'ink'ez Ahaz Hezekiah oobá 'unt'oh.
10 Hezekiah Manasseh oobá.
Manasseh Amon oobá,
'ink'ez Amon Josiah oobá 'unt'oh.
11 'Oh da' 'oh whuya whudizulh whe ts'iyanne dune
keyoh whuti Babylon ts'e whebuhanla, 'et Josiah 'en
Jeconiah 'ink'ez bulhutsinke 'enne bubá 'unt'oh.
12 Keyoh whuti Babylon whuz whebuhanla hukw'elh'az 'et
Jaconiah Shealtiel oobá 'unt'oh.
Shealtiel Zurubbabel oobá 'unt'oh.
13 Zerubbabel Abiud oobá.
Abiud Eliakim oobá,
'ink'ez Eliakim Azor oobá 'unt'oh.
14 Azor Zadok oobá.
Zadok Achim oobá,
'ink'ez Achim Eliud oobá 'unt'oh.

15 Eliud Eleazor oobá.
Eleazor Matthan oobá,
'ink'ez Matthan Jacob oobá 'unt'oh.
16 Jacob Joseph oobá 'unt'oh.
'En Mary ooki 'ink'ez Mary 'en be Sizi whuzdli. 'En Christ huyulhni.

17 'Inka Abraham David whuts'un, 'enne ts'iyawh whunizyat 'on 'at dit-un bubé dindene 'uhint'oh. 'Ink'ez David 'oh da' whudizulh whe ts'iyanne keyoh whut'enne Babylon ts'e whebuhanla whuts'un, 'enne ts'iyawh whunizyat 'on 'at dit-un bubé dindene hinli. 'Ink'ez 'oh da' whudizulh whe ts'iyanne keyoh Babylon ts'e whebuhanla 'et hukw'elh'uz dich'oh dukeyoh yun k'ut Judah, whuz whenáhidil, Christ 'et whuts'un, 'enne ts'iyawh whunizyat 'on 'at dit-un bubé dindene hinli whe hint'oh.

Sizi Gri whuzdli-un

18 'Et 'awet Sizi Gri whuzdli-un, ndiz un'a 'uhooja. Ooloo Mary 'en Joseph 'en yughu tidalh ha lhahódinla, 'ink'ez yughu tidalh whutso whe 'et nahoon'ai 'uda' ts'oodun ba 'unt'oh. Ndoni, 'i be 'uja.

19 'Et ndun Joseph 'en ts'ih'un dune unli, 'et huwa lhgho tikelh ts'iyanne toh yooya yoolhtselh whuch'a dudeni lhaidinla. 'Ink'ez whu'iz yuch'a natidalh hukwa' ninzun.

20 'Et howu nuni nuzut whe 'et huwu nusúti whe neMoodihti oolizas 'en yulhni, "Joseph David oots'u hainzut-un inli whe' 'int'oh. Wheniljut iloh whe Mary n'at tileh. Ndun ts'oodun Ndoni be chainya whe 'unt'oh.

21 'Et 'awet ooyaz, duneyaz tileh. Nyunch'oh boozi' oogha ídon'alh. Sizi dóni'. 'En 'utinelh ts'iyanne lubeshi ch'a ubutilhyih."

22 'Et ndiz un'a 'uhooja, neMoodihti nyoon nus hoo'en-un, 'en be daja ni la, whunilhchoh 'oh túne'whust'en. 'Et nyoon nus hoo'en-un ndiz un'a nja dutni,

23 "Soo zulhts'ai ndun ts'eke 'aw dune t'enuszun-un 'et hoonts'i khunsul ts'oodun ba 'uja, 'ink'ez ooyaz dune tileh, boozi' Emmanuel hidutánelh, Yak'usda nebulh 'únt'oh, ni whe utni."

24 'Inka Joseph ts'enanzut whe neMoodihti oolizas daja yulhni la, 'oh tune' 'ust'en 'ink'ez 'awet Mary yilhchoot oo'at yutáleh ha.

25 'Udechoo ooyaz whutileh t'eoonanzin 'et whuts'un 'aw yut'álhasnai. 'Et 'awet ooye' whuzdli, 'et 'andit za soo yughusda. 'Inka boozi' yugha ídin'ai Sizi yulhni.

2

Dune whunihne, Majine hubuwhútnine, 'enne Jerusalem ts'e hoozdil

1 'Et 'awet yun k'ut Judea, keyoh Bethlehem whuz'ai-un,
'et Sizi whuzdli. 'Oh da' whuz un'a Herod lerwe unli whe
'et 'uhooja. 'Et 'awet whuzdli hukw'elh'az khunsul nda'
whut'enne keyoh Jerusalem ts'e hoozdil. 'Enne whunihne
Majine hubuhútnine, 'enne 'uhint'oh.

2 'Ink'ez dune hoodulhkut, "Lizwifne bulerwe 'andit
whuzdli-un, 'en nts'e whuzdli? 'Et ndi sum cho ts'an'en, 'i
gha lhuts'úzdil. 'Et huwa ndaz de ndun ts'oodun 'en oots'un
teni' ts'untilhdzilh ha whusats'ándilh."

3 'Et hoonts'i lerwe Herod whulh udants'o whe ooba dzoh
'uhutni. Jerusalem whut'enne, 'enne cha whuz un'a za buba
dzoh 'uhutni.

4 'Ink'ez ts'iyanne ba lubret bumoodihne 'ink'ez Moses be
'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'enne ts'iyawh Herod 'anih
ubudani'. 'Et 'enne buts'un nahootá'alh Christ ndet whutileh.

5 'Ink'ez huyulhni, "Yun k'ut Judea, keyoh Bethlehem
whuz'ai-un, 'et whutileh. Ndet la nus hoo'en-un 'et
'uk'ehónguz-un, 'et whuz un'a nja dutni,

6 'Yun k'ut Judea ts'e keyoh Bethlehem whut'enne,
'et nohkeyoh hoontsool-unyaz hoonli,
'et hoonts'i tube whudizti' tileh.
'Alha nohkeyoh 'et whuts'un 'ilhoghun moodih ncha-un, 'et
whusatiyalh. 'Ink'ez sdune'ne,
Israel oots'u haindene,
'enne 'usbai ghunline k'un'a bughu tileh.' "

7 'Et Herod whu'iz whe ndunne whunihne 'anih ubudáni'.
'Enne buts'un nahootá'alh ha 'et soo ndet dzin nts'oya hoozulh
whe ndi sum be hóodiltsai.

8 'Et hukw'elh'az keyoh Bethlehem ts'e whebalh'a' 'ink'ez
ndúbulhni, "Ahdulh 'ink'ez howa 'óohli whe ts'oodun nalhtih.
'Et nawhah'ai de, nts'e 'unt'oh 'et sts'ótl'a khuni ooh'alh. Si cha
whuz tisyalh oots'u teni' ntisdzilh ha."

9 'Et lerwe 'et ndúbulhni whe 'aho whehándil. 'oh whuya
hidulh whe khunsul ndai la ndi sum ndaz ts'e hinalh'en-i,
'i hitilh'en 'ink'ez 'ants'i butso ults'ulh. 'Et nts'e la ts'oodun
usda-un 'on do, 'et lhghá nelts'ut.

10 'Et ndet la sum hinalh'en da' 'uk'enus huhóont'i' k'et 'aw
'uhoot'e' ait'oh.

11 'Et 'ink'ez yoh dahunindil whe ndun ts'oodun hitilh'en.
Ooloo Mary 'en cha 'et usda. Hibut nachánilya 'ink'ez hits'un
teni' nalhdzun. Unzoo-i huye 'úzdla-i hidah lhch'az hiyil-
hchoot whe ndai la unzoo-i hiyé hahúyanla 'ink'ez hits'u
hítilhdil. Gold, yoo sooltsun-i frankencense huyulhni, 'ink'ez
yoo Myrrh huyulhni cha, 'i ts'iyawh hits'u hítilhdil.

12 'Ink'ez Yak'usda bubul be bugha dáni' 'et 'aw Herod
'en ookw'unaoohdilh junih budáni' 'Et huwa 'uts'o whuya
dukeyoh ts'e whenáhidilh.

Joseph, Mary te, 'ink'ez Sizi bulh yun k'ut Egypt ts'uwhútni,
whuz whehándil

13 'Et 'awet whunáhidil hukw'elh'az neMoodihti oolizas
Joseph nute whe benghun whe hóodiltsai. 'Et 'uyulhni,
"Dudinyaih, ndun ts'oodun ooloo bulh ubilhchoot 'ink'ez
yun k'ut Egypt 'a cho whuz ubalhtelh! 'Et nohdutásnelh 'et
whuts'un 'et dólhts'i'! 'Et 'awet 'áho Herod ts'oodun yuka
it'á'elh yutuzilhghelh ha!"

14 'Inka 'ulhdzis dunadija 'ink'ez ts'oodun ooloo bulh ubilh-
choot 'ink'ez yun k'ut Egypt ts'outni whuz whehándil.

15 'Et Herod datitsah whuts'un 'et 'udutálts'ilh. 'Et ndúhut'en
whe neMoodihti nyoon nus hoo'en-un, 'en be daja ni la 'et
whunilhchoh 'oh tune' whust'en whe nja dutni, "Sye' 'anih
dasni' yun k'ut Egypt whuch'a naooja' ha."

Lerwe Herod lhuganne ubulhni, "Keyoh Bethlehem ts'e
duneyaz nat yus k'ut be suli'ne, 'enne ts'iyawh huboohghan"

16 'Et 'awet Herod t'eoonanzin ndunne whunihne, Majine
huyulhni, nahinan'a, 'et huwa tube hunilch'e. 'Inka nts'oya
hoozulh Majine hidáni' whe whulohne lhuganne keyoh Beth-
lehem ts'e whebalh'a'. 'Et 'ubulhni, 'et keyoh whut'enne
ts'iyawh 'ink'ez whunat whut'enne cha mbene la duneyaz
nat yus k'ut be suli'ne 'ink'ez whuts'un whudilhdzulhne cha,
'enne ts'iyawh huboohghan.

17 'Et whuz un'a nyoon nus hoo'en-un Jeremiah huyulhni,
daja ni la 'et ts'iyawh whunilhchoh 'oh tune' whust'en whe nja
dutni,

18 "'Et keyoh Ramah buyiz dahts'o da' tso yahalhduk
'ink'ez duduzkeh k'ehúnintai.
Rachel ts'oodunne buk'etso yahalhduk.
'Aw budzi do na'otneh ait'oh,
bubuzkehke gak huzdli' 'et huwa."

Joseph, Mary, Sizi cha, keyoh Nazareth huwhútni
hudutálts'ilh

19 'Awet Herod dazsai whe' hoont'oh. 'Et 'awet Egypt yun
k'ut ts'e neMoodihti oolizas Joseph huwunute whe benghun
néwhults'ut.

20 'Et ndúyulhni, "Dudinyaih! Ts'oodun duloo bulh nabilh-
choot. Israel yun k'ut whuz nahdulh. 'Et whutso da' mbene la
ts'oodun yukúniztaine hituzilhghelh ha, ts'iyawh yahadla."

21 'Inka dudinya. Ts'oodun duloo bulh nabílhchoot 'ink'ez
Israel yun k'ut ts'e whenáhidil.

22 'Et hoonts'i Joseph whulh udants'o Herod ooye' Archelaus huyulhni, 'en dubá k'edanya 'ink'ez 'andit Judea yun k'ut whulerwe unli. 'Et whuz tiyalh whe nuljut whe howu nusúti 'et Yak'usda yugha dáni'. 'Et huwa Galilee yun k'ut ts'e whuz whehándil.
23 Whuz hoozdil whe keyoh Nazareth huwhútni, 'et hudutálts'ilh. 'Et whuz un'a nus hoo'enne daja hutni la, 'oh túne'whust'en whe nja duhútni, "'En Nazareth whut'en-un hidutánelh."

3

John dune too be 'ulh'en-un ts'iyanne ubulhni, "Mbe la Yak'uz k'une' whul'en-un, 'awet nilhdukw netoh 'utit'elh"

1 'Et 'oh whuya hoozulh whe John dune too be 'ulh'en-un Judea yun k'ut dune lhuhoot'i ts'e, whuz whinya 'ink'ez dune bulh yalhduk.
2 'Et 'ubulhni, "Noheni náhandunoohleh. Mbe la yak'uz k'une' whul'en-un nohtoh 'utit'elh-un, 'awet nilhdukw."
3 Ndun 'en nus hoo'en-un Isaiah yughu yalhduk whe nja dutni,
"Dune lhuhoot'ih ts'e dune yiz dusts'ai whe 'ultus-un huyih whe nja dutni,
'NeMoodihti ooti lhaoodahleh!
Ooti soo lhts'eoodiz'a ooba whulhtsi.' "
4 'Ink'ez John dich'oh khuna-i gha, camel huyulhni, 'i ye dune unli 'ink'ez 'uzus se be ts'udilh'oo. Tulk'us cho 'ink'ez ts'ihnatl'uz 'ohwhi ya'alh.
5 'Et 'oh da' dunene ts'iyawh ndunne Jerusalem whut'enne cha, Judea yun k'ut whut'enne cha, 'ink'ez dunene 'et 'ukoh Jordan whut'enne, 'enne ts'iyawh John gho nindil.
6 'Ink'ez dulubeshi ghun hunahuhoolnuk whe 'et nyo 'et 'ukoh Jordan John 'en too be' balh'en.
7 'Et hoonts'i lhane Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, 'enne too be' hutilnelh ha highu nindil. 'Et hubunilh'en whe ndúbulhni, "Nohni lubezo tl'ughus buzkehke le'áht'oh! Yak'usda lubeshi 'ulh'enne bubulh huntalch'oh-un, 'et whuz de hóolts'ulh, mbe 'unohulhni whuch'a úlhwus?
8 Whute lubeshi ch'a noheni nahandunoohleh de, ndaht'en-un ts'iyanne t'ehonózin ndaht'oh la.
9 'Ink'ez khun lhts'un njan dudoohtni' junih, wheni Abraham oots'u haindene 'uts'int'oh. 'Alha ts'ih'un un'a nohdusni Yak'usda soo 'ultus whe 'unt'oh, ndi tse 'i hoonts'i 'i be Abraham oots'u haindene ubutilhtselh.
10 Njan soo cho whunulh'en, nohni duchun lé'aht'oh. 'Awet tsetselh be lhadínt'oh-un. 'Et nohni whulohne duchun oomai' hooloh-i, 'et ndaht'oh. 'Andit hoonts'i ndai la oomai' hooloh-i, tsetselh ooghih tubulh tsuhídantsel 'ink'ez hidutálhk'un.

11 Noheni nahunduníhla 'et huwa too za-i be too be' nohúsdla. 'Et whuz un'a za 'unohus'en. 'Et hoonts'i 'il-hoghun sk'elh'az whusatiyalh-un, 'en sanus dizti' whe 'unt'oh. 'Aw ookegon 'i hoonts'i ooba nétisdlelh huba soo lhe'usdzoo'. Ndun 'en Ndoni 'ink'ez kwun bulh 'i be too be' nohtilh'elh.
12 Lufoos tl'o mai' be tahawhúlts'ih-i, 'i 'ahoolhyiz nuyútun. 'Ink'ez ndi tl'o mai' yutahawhúlhts'ih-i, 'ink'ez yuk'ut 'ut'en-i cha yuk'ut lhadút'ih de, 'ink'ez yuna'ulhdoh. 'Ink'ez ndi mai ndai la lhaduja-i, 'i ts'iyawh deínudzih 'ink'ez mai bayoh ts'e wheyúli. 'Et hoonts'i ndai la ndi kwun 'aw nalhnusne, ndi oot'ooz, 'i be duták'un," ubulhni.

John, Sizi too be 'ulya

13 'Et 'awet Sizi Galilee yun k'ut huwhutni ts'e hainya. 'Et Jordan koh ts'oozya John too be' yutilelh ha.
14 'Et hoonts'i John dah yúlhni. "Nyun too be' sonleh huba' hoont'oh. 'Ink'ez di ha si sts'ú tinya too be' nyoosdleh ha?"
15 'Et hoonts'i Sizi 'uyulhni, "Whute soo cho nilh'en, be ts'ih'un 'uhoont'oh-i, 'et ts'iyawh lhaoodutanelh whe' hoont'oh." 'Et 'awet whute 'et dúyinla.
16 Sizi too be' yinla whe tooz hanája ibulh 'et 'aho 'en ba 'aho yak'uz daha' dankez 'ink'ez Yak'usda Ooyughi yunilh'en whe ndus de dut'ai, 'i dove huyúlhni, 'i k'un'a Sizi ookw'édinde.
17 Khunsul ndus de 'uwhutni, "Ndun 'en sYe' ook'esi' 'en 'unt'oh, 'ink'ez tube 'en bulh hoonúst'i'," ni.

4

Netsudule Sizi tank'us yúnoolht'i hukwa' yulh'en

1 'Awet Sizi nts'e la dune lhuhoot'ih ts'e Ndoni 'onilha Sizi whuz wheyálh'a' netsudule yootálhdzih ha.
2 Dit whunizyat dzin sóo honih, 'et hukw'elh'az 'awet ooye'ílts'ul.
3 'Et yóolhdzih-un, 'en yughu ninya 'ink'ez 'uyúlhni, "'Alha Yak'usda ooYe' inli de, ndi tse lhes oole' dini."
4 'Et hoonts'i Sizi yulhni, "Ndiz un'a Yak'usda ooghuni k'ut 'uk'usgus whe nja dutni, "Aw lhes za iloh dune yuk'ukhuna, 'et khuni ts'iyawh Yak'usda daja ni, 'i cha hik'ukhuna.' "
5 'Et netsudule keyoh whudizti' ts'e yulh whin'az, 'ink'ez njan lugliz whucho 'udedo hukw'ut, 'et soo whuban nenilhya.
6 'Ink'ez 'uyulhni, "'Alha Yak'usda ooYe' inli de, njan whenghe' dudintneh! 'Alha 'uk'ehooguz whe nja dutni,
'Yak'usda oolizas butl'ahon'ai whe 'enne nyun nka huwuhinli,
'ink'ez dula be do nyuhóotatun,
'et huwa 'aw nke tse t'aoonalh ait'oh.' "

7 'Et Sizi nduyulhni, “Cha za njan 'uk'ehooguz whe nja
dutni, ‘Khun te Moodihti nYak'usda 'en nantan'ah hukwa
ólhdzih junih!’ ”
8 'Et doo cha za netsudule ndi dzulh 'udedo hadít'ai ts'e
whuz yulh whin'az. 'Et ndi yun k'ut ndulcho whe whenulh-
tun lerwene bube 'ut'en k'oh 'ink'ez huyé dizti'-i, 'i cha.
9 'Ink'ez 'uyulhni, “Ngwutsi be neninya 'ink'ez sts'u téni'
nilhdzun de, 'et de ndi ts'iyawh, nch'e' tileh!”
10 'Ink'ez Sizi yulhni, “Satan naindalh! 'Et 'uk'ehooguz whe
nja dutni, ‘Moodihti nYak'usda, 'aw 'en za oobut negwutsi
be nets'iyaih, 'ink'ez oots'u téni' uznilhdzun, 'ink'ez 'en za ba
né'ts'ut'en.’ ”
11 'Et 'awet netsudule whenaja 'ink'ez khunsul lizasne
whusahándil 'ink'ez hiba ne'ut'en.

Sizi dune bubulh yawhénilhduk

12 'Awet Sizi whulhúdants'o John 'ahuyan'ai. 'Et huwa
Galilee yun k'ut ts'u whinya.
13 'Et keyoh Nazareth whuch'a séya 'ink'ez keyoh Caper-
naum whuz oozya 'ink'ez 'et tidalh. Njan keyoh 'et taba
whuz'ai. 'Et lhendun yun k'ut Zebulun 'ink'ez Naphtali
lhodin'ai.
14 'Et Isaiah nus hoon'en-un, 'et howu yailhduk-un
lhaódotneh whe nja dutni,
15 “Yun k'ut Zebulun 'ink'ez yun k'ut Naphtali,
ya too' k'uz wheti 'et whuz'ai.
'Et njan Galilee yun k'ut,
'i 'udun yun k'ut whut'enne,
'enne buba 'uhoont'oh.
16 Mbene la tsalhgus yo dilhts'ine,
'enne kwun uncha-i hitilh'en.
Nts'e la yun k'ut sa whus'ih whuz'ai-un,
ndi sa whus'ih, 'i be daztitsah-i, 'i 'unt'oh.
Mbene la 'et whut'enne, 'enne be hóot'en unli-i,
'i be buba yulhkai le'hint'oh.”
17 'Et whuts'un Sizi dune bubulh yawhénilhduk whe ubúlhni,
“Noheni náhandunoohleh! Yak'uz k'une' whul'en-un 'awet
nilhdukw suli'.”

Dine lho ha 'ut'enne Sizi, “'Anih,” ubúlhni

18 'Awet bunghun Galilee taba Sizi 'oh whuya uyalh 'et
nane dune lhulhutsinke ubutilh'en. 'Ilhoghun 'en Simon
cha huyulhni Peter cha huyulhni, 'et 'ilhoghun bulhutsin 'en
Andrew huyulhni. 'Enne lhembilh tahúyalhdil lho ha 'ut'enne
hinli.
19 'Ink'ez 'ubulhni, “Nanúlht'oh sunih'us. Dune ha 'ut'enne
nohtiselh.”
20 'Et 'aho dulembil hiladitni 'ink'ez hik'oh ts'e oot'en ha
huyuntiz'az.

21 'Et 'on 'un hidulh 'et doo cha za nane dune tilh'en. 'Enne
cha lhulhutsinke Zebedee ooye'ke. 'Ilhoghun James huyulhni
'ink'ez 'ilhoghun John huyulhni. Dubá te ts'i cho be húdilhts'i
'ink'ez dulembil nahuyutl'oo. 'Et Sizi bukahizya.
22 'Et 'aho dubá bughu déhain'az 'awet ye usda whe 'ink'ez
Sizi hik'oh ts'e oot'en ha hiyuntiz'az.

Sizi lhane dune undudáne soo ná'bulh'en

23 'Et 'awet Galilee yun k'ut Sizi ndulcho nuya whe Lizwifne
bulugliz 'et dune bubulh yálhduk. Mbe la yak'uz k'une'
whul'en-un, 'en ghun khuni unzoo-i be bubulh yálhduk. Dune
toh mbe la ndudane 'ink'ez ooyust'e tétsunne, 'enne cha
ts'iyawh soo na'bulh'en.
24 'Et Syria yun k'ut whut'enne, 'enne cha ts'iyawh hiyulh
údits'o. 'Et huwa mbene la lhenyoo dada bé undudane, 'ink'ez
mbe la 'on nus bulh 'últs'ulhne cha, mbe la ntsi'-i nudúde
ooyudindane cha, whusnine cha 'ink'ez ookaootuzukne
'ink'ez delh dusnine cha, 'enne ts'iyawh Sizi ts'u buhoozdla
whe ts'iyawh soo ná'binla.
25 'Ink'ez Galilee yun k'ut whut'enne, Decapolis yun k'ut
whut'enne cha, 'ink'ez keyoh Jerusalem whut'enne, Judea
yun k'ut whut'enne cha, 'ink'ez Jordan koh 'on yah whéya
whut'enne cha, 'enne ts'iyawh 'et huldlai k'et 'aw 'uzdooni'
ait'oh. 'Et 'ultsukne 'ilhunaoosdil 'enne ts'iyawh hiyuntizdil.

5

Sizi ubulhni, "Dawhuldzoo'-un 'et bughá whults'ut"

1 'Awet Sizi 'ilhunaoosdilne ubunilh'en whe ndo dzulh enun
ts'e ndo whinya 'ink'ez 'et nátl'adida'. Mbene yugha hódul'ehne,
'enne hits'oozdil.
2 'Et 'awet whuwhebondunilh'e', 'et nja dúbulhni,
3 "Mbene la ndunne lubeshi 'ulh'enne, 'enne bugha budzi
tel'en unline,
'enne yak'uz k'une' whul'en-un ooch'e' huzdli',
'et huwa 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.
4 Mbene la dulubeshi ghu ni unline, 'enne 'uk'enus
k'enánit'ane hutileh.
'Enne 'uhuja 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.
5 Mbene la yo úđudildzunne,
'enne ndi yun k'ut buch'e' whutale 'et huwa 'enne
'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.
6 Mbe la Yak'usda ye ts'ih'un 'unt'oh-i tube yuka' ninzunne,
'enne ndet hukwa' whuninzun-un, 'et bugha ótalts'ulh.
'Et huwa 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.
7 Mbe la 'uyoonne gha te'ninzunne, 'enne Yak'usda cha bugha
te'untazeh,
'et huwa 'enne 'ukenus hoonzoo-un bughá whults'ut.

8 Mbene la oodzi dutsun lhilohne,
'enne k'at le Yak'usda huti'elh 'et huwa 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.
9 Mbe la ts'ih'un lhts'un 'uhoot'e'ne, 'enne Yak'usda buzkeh ubodutánelh.
'Et huwa 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.
10 Mbene la ts'ih'un 'uhint'oh huwa dzoh nubuhulhdehne, 'enne yak'uz k'une' whul'en-un, 'et buch'e' hinli.
'Et huwa 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut.
11 Nkede suba dune nohch'az yahutilhduk 'ink'ez dzoh nunohotilhdzut, 'ink'ez ts'iyaitsuk whuts'it khuni dutsun-i be nohch'a 'uts'un un'a yahutilhduk, 'et si sgha whuz un'a dune dzoh nunohulhdzut de, 'et 'uk'enus hoonzoo-un nohghá whults'ut.
12 'Et 'andit whuts'un k'udada whunúlhni 'ink'ez 'uk'enus hoonáht'i'! 'Alha yak'uz hooncha whe nohba k'elha whutaleh. Soo cho whunulh'en, njan mbe la nohtso nus hoo'en inle'ne, 'enne cha whuz un'a za bube huzula inle'.

Ndi yun k'ut lubeshi 'ulh'enne buba be hoot'en-i 'ink'ez lisel cha léaht'oh
13 Nohni ndi yun k'ut lubeshi 'ulh'enne buba lisel leaht'oh. 'Et hoonts'i lisel 'aw nalhuwhúlhnih 'ulhih te, nts'en'a suba doo cha lisel oonawhúlni' naoodle'? 'Et whuz un'a 'aw hoonli ba lhe'ízoo' whe 'unt'oh. 'I 'ants'i dune tehúyulhkuk 'ink'ez hik'unúdilh whe' hoont'oh.
14 Ndi yun k'ut dunene buba be hoot'en-i le'aht'oh. 'Aw keyoh whuti dzulh k'ewhah'ai de, 'aw whuntoolh'ih ait'oh.
15 'Et whuz un'a za dune ndi too dizk'un naidulhk'an 'ink'ez 'aw chalhyal yunedóo'alh ait'oh. 'Et k'us lutab k'eyíta'alh 'ink'ez kwun 'i gha ts'iyanne huwhuntilh'elh.
16 'Et whuz un'a za nts'en'a la dune ba be hoot'en-i unli, 'et whuz un'a nohni cha nohedútadi. 'I be nohe'ut'en unzoo-i daldzoo' la, 'et whuz un'a dune yuntilh'elh 'ink'ez nohBá yak'uz usda-un, 'en 'uk'enus hidutálhti'."

Sizi ubulhni, "Moses be 'udustl'us 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us ts'iyawh lhadútisdleh"
17 "Moses be 'udustl'us 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us 'i gak natiselh 'et hukwa whusásya noohzin junih. 'I ts'iyawh lhadútisdleh 'et hukwa whusásya.
18 'Alha' dusni whe nohdusni, Moses be 'udustl'us Hebrew bughuni k'un'a hoont'um-unyaz whe 'uk'eguz-un 'ink'ez hoont'um-unyaz usgus-un, ndet 'uwhulhni, 'et ts'iyawh 'et ndúhooja de, 'et whuts'un 'aw ndi yun 'ink'ez yak'uz cha 'etsul 'uhóneh ait'oh.
19 Ndai khuni neghalts'ut-i, 'i k'une' ts'oot'en huba' hoont'oh, 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i dune k'uhinínyuz de, 'ink'ez 'uyoonne cha whuz un'a za whubodutilh'eh, dune

ndut'en de, 'et nts'e la yak'uz k'úne' whul'en-un, 'en 'aw hoonli
lhiloh-un hidutánelh. 'Et hoonts'i ndi khuni netl'adilts'ut-i,
dune ts'iyawh hik'une' 'ut'en de, 'ink'ez 'uyoonne cha whuz
un'a 'az whubodutilh'eh, dune ndut'en de, 'et nts'e la yak'uz
k'úne' whul'en-un, 'et 'i be ncha-un 'unt'oh hidutánelh.
20 Ts'ih'un nohdusni ndunne Moses be 'udustl'us
'uk'ununáguzne 'ink'ez Phariseene cha, 'enne hiye ts'ih'un
un'a 'unt'oh-i 'ink'ez nohni be ts'ih'un un'a aht'oh-i, 'i buba
nus ahzoo de, 'et de za nts'e la yak'uz k'une' whul'en-un ts'e
ts'u tíhdulh.

*Nyulh dune hoonli-unyaz whe nch'az ditni t'ewhunínzun de,
ooghu ninya 'ink'ez k'eke naooltselh*

21 "'Et whutso da' whulh udahts'o nts'en'a dune daja hutni
whe nja duhutni, 'Dune solhghelh junih,' 'ink'ez mbe la dune
silhghi-un, 'et hukw'un'a buba nahutiyeh whe' hoont'oh.
22 'Et hoonts'i sich'oh 'unohdusni, mbene la 'ants'et dulh
dune bulh hunilch'e de, 'enne ts'iyawh buba nahutideh whe'
hoont'oh. 'Et mbe la dudulh dunene 'Raca!' 'ulhníne de, 'et ndi
khuni dakelh k'un'a 'ntsi'!', ni whe 'utni, 'i gha nahiyilh-un but
hutiyin. 'Ink'ez cha za mbe la dune, 'Whuzini dune inli whe
'int'oh!' yulhni de, mbe la ndutnine, 'enne tube whewhúnujut-
un kwuncho yo ts'u buhutinoh.
23 'Et huwa hoonliyaz loodel k'ut howa' tán'alh-i, 'ink'ez
nyulh dune hoonli-unyaz whe nch'az ditni t'eoonínzun de,
24 'et whutso nyulh dune bulh k'eke nalhoolhtselh. 'Et
hukw'elh'az 'et 'andit za ndai la loodel k'ut huwa' tan'alh-i, 'et
huwa óon'alh.
25 'Et khun dune hoonli-unyaz whe nch'az ditni de, 'aho
oots'un ts'ih'un na'honleh. 'Et nahiyilh-un but nényutalhtelh
'et whutso ndóneh. 'Et 'aw ndúlhinel de, 'en mbe la nch'az
ditni-un, 'en nahiyilh-un but nényutalhtelh. 'Et nahiyilh-un,
'en neilhchuk-un tl'anyutilhtelh 'ink'ez nch'az dána'duta'alh.
26 Ts'ih'un un'a nohdusni, ndai la ts'iyaitsuk ook'elha
whutilhtselh 'et whuts'un, nts'en'a suba whuch'a naoohja'?
'Aw oohneh ait'oh!

*Mbe la ts'eke yunilh'en whe dudzi yo whe njan duninzun,
"Bulh nínta' tist'elh hukwa' nuszun," 'et 'uda' yulh ninta' 'ant'en
whe 'unt'oh*

27 "'Et whutso da' whulh udahts'o nts'en'a dune daja hutni
whe nja dúhutni, ''Uyoon ts'eke bulh ninta' ont'en junih.'
28 'Et hoonts'i sich'oh 'unohdusni mbe la ts'eke yunilh'en
whe dudzi yo whe nja duninzun, 'Bulh nínta' tist'elh hukwa'
nuszun,' 'et 'uda' yulh ninta' ant'en whe 'unt'oh.
29 'Et nailhni ts'e nyuna 'i be lubeshi inla de, hanón'alh
'ink'ez 'un ntolh'is. 'Et 'on nus soo' hoont'oh nohyust'e ndul-
cho dutágun-un whanus soo' hoont'oh whe' hoont'oh.

30 'Ink'ez nailhni ts'e nla be nínta' nint'en de, k'ont'as 'ink'ez
'un tolh'is. 'Et 'on nus soo' hoont'oh nohyust'e ndulcho
dutágun-un whanus soo' hoont'oh.

Dune ts'eke bulh lhgho dilhts'i-un, 'et 'ilhiz wheni 'otát'elh

31 "'Ink'ez 'et cha ndutni 'Mbe la du'at 'etsul 'utilelh-un,
'et du'at 'udustl'us ye 'etsul itilelh-i yutl'ayóolhchoos huba'
hoont'oh.'
32 'Et hoonts'i sich'oh 'unohdusni oo'at 'uyoon dune bulh
ninta' 'ant'en hukw'elh'az 'et huwa za ndi 'udustl'us dai la
ye 'etsul itilelh-i yutl'ayóolhchoos huba' hoont'oh. 'Et whuz
un'a ndúlhinel whe du'at 'etsul 'uyinla de, 'et de dich'oh du'at
ninta' 'ant'en-un yulhtsih. 'Ink'ez ndun ts'eke 'uyoon dune
ghu nasda de, 'et ndun dune 'en cha ninta' ut'ih-un unli whe
'unt'oh.

Khun nyunch'oh nghuni k'ónyis junih

33 "'Et doo cha za niz de whudizulh da' ts'iyawh t'eoonáhzun
'uda' dune daja hutni whe nja duhutni, 'Khun nyunch'oh
nghuni k'ónyis junih. 'Et k'us neMoodihti whe oots'u
nahizinya 'et whunilhchoh hukw'un'a 'ont'en huba'
hoont'oh.'
34 'Et hoonts'i sich'oh 'unohdusni, khun whuz un'a te
ndudóohni junih. Khun 'Yak'uz whunalh 'udusni,' doohtni'
junih. 'Alha yak'uz ts'e Yak'usda kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i 'et
us'ai.
35 K'us 'Ndi yun k'ut whunalh dusni,' doohtni' junih.
Yak'usda duke yuk'udílh'ez-i, 'i 'unt'oh 'et huwa. K'us khun
te 'Keyoh Jerusalem whunalh 'udusni,' doohtni' junih. Lerwe
k'us dizti'-un ookeyoh whucho 'uhoont'oh 'et huwa.
36 K'us khun te 'Whe khusna-un whenahoosyeh,' junih. 'Aw
'ilhudzin hoonts'i 'aw huwa naoodooh'ah ait'oh 'et huwa.
37 'Et k'us ndiz un'a nja dúdoohtni, 'et 'awet 'A,' dahni,
'A,' 'unt'oh. 'Ink'ez "Awúndooh,' dahni de cha, "Awúndooh,'
'uhoont'oh. 'Et 'uts'un un'a 'udutihnelh de, 'et de ntsi'-un ts'u
hadutídoh whe 'unt'oh.

Dune ntsi'-un, 'en ooch'az nónt'i

38 "'Et whutso da' whulh udahts'o nts'en'a dune daja
hutni inle' whe nja duhutni, 'Dune oona hoos̲'en silhtsi de,
nyunch'oh nyúna be hoos̲'en tanleh. 'I be kw'elha whutalht-
selh. 'Et ooghu dádilhchus de, nyunch'oh nghoo be kw'elha
whutalhtselh,' hutni inle'.
39 'Et hoonts'i sich'oh 'unohdusni, dune ntsi'-un k'ól'en ju-
nih. 'Et k'us mbe la nailhni ts'e nohnizkuk de, 'et 'intl'us ts'e
oots'un nándunont'ah.
40 Khun mbe la nts'oot'an nahiyilh-un but nts'u yuka 'utni
de, ndzoot 'i cha ooghá yolhchoos.

41 'Et mbe la dune dawhuldzoh la ha tányalh nyulhni de, 'et
nat 'et 'uwhuldzoh ts'e bulh haónya'.
42 'Et mbe la hoonliyaz nts'u há' 'utni de, 'i ooghá yon'alh.
Hoonliyaz dughu sinla-un yulhni de, khun ooch'az naool'ah
junih.

Nohch'az ditnine buk'eoohtsi'
43 "Njan cha whulh údahts'o nts'en'a dune daja hutni whe
'et nduhutni, 'Nyenghoh whut'i-un ook'eoontsi' 'ink'ez nch'az
ditni-un, 'en oots'u doni'.'
44 'Et hoonts'i sich'oh 'unohdusni, nohch'az ditnine hoonts'i
buk'eoohtsi'. Mbene la denóhdulene, 'enne khuni unzoo-i be
bubulh yaóolhduk. Mbene la nohts'u dutnine, 'enne buts'un
oohzoo'. 'Et mbene la hoontsi'-un nohts'un ne'hut'en 'ink'ez
dzoh nunohulhdzutne, 'enne cha buba tenadoohdli huba'
hoont'oh.
45 'Et whuz un'a ts'iyanne whunúlhtun nohBá yak'uz usda-
un, 'en buzkeh ahli whe 'aht'oh. 'Alha Yak'usda ndi sa ntsi'ne
'ink'ez unzoone lhgha ndi sa buk'idindi. 'Ink'ez ts'ih'un
'unt'ohne 'ink'ez ts'ih'un lhe'it'ohne, 'enne cha lhgha buk'ut
nawhúlhtih.
46 Ndiz un'a nja duhoont'oh, mbene nohk'entsi'ne, 'enne za
buk'ehtsi' de, di suba nohgha óokat? Gak! Ndunne sooneya
nalhdzoohne, 'enne cha whuz un'a za nduhut'en.
47 'Ink'ez nohulhutsinke, 'enne za hadih budahni de, 'et
'uyoonne anus ahzoo na'dunáhzun eh? Gak! Ndunne sooneya
nalhdzoohne, 'enne cha whuz un'a za nduhut'en.
48 Ndiz un'a nja dútiht'elh, nohBá yak'uz usda-un, 'en
dant'oh whe ts'ih'un 'unt'oh, 'et nohni cha whuz un'a za
'ooht'e' huba' hoont'oh.

6

*'Ut'en unzoo-i 'ulh'en de, khun ts'iyanne nalh tube cho whe'
'ududolhti' junih*
1 "Soo cho huwahli! Khun tel'enne gha' tih'alh de, ts'et
whucho ndóht'en junih. 'Et whuz un'a ndaht'en de, nohBá
yak'uz usda-un, 'en 'aw nohba k'elha hoolhtselh ait'oh.
2 'Et huwa tel'enne gha' tih'alh de, khun ts'iyanne nalh tube
cho whe' 'ududolhti' junih. Ndunne duba na'udzoo'ne, 'enne
'et whuz un'a 'et duhút'en. Lizwif bulugliz k'us ti whulheguz-
un 'et ts'iyanne ubunoolh'en ha, 'et nduhut'en. 'Alha' dusni,
mbene la ba k'elha whutalehne, 'uda' buba k'elha whuzdli'
whe' hoont'oh.
3 'Et hoonts'i tel'enne gha' tih'alh de, mbene la 'uk'enus
nohts'un unzoone, 'enne hoonts'i bunanto 'oohneh.
4 'Et whuz un'a 'uyoonne t'ehonúszun 'et daht'en whe
tel'enne gha 'áh'aih. 'Ink'ez nohBá yak'uz usda-un, 'en da-
hoont'oh huwa 'et ndaht'en-un, 'et ts'iyawh nohnilh'en whe

'unt'oh. 'Et huwa dich'oh ts'iyanne but hoonzoo whe nohba k'elha whutilhtselh.

Ndiz un'a tenadoohdli huba' hoont'oh

5 "'Et tenadahdli de, khun duba na'udzoo'ne k'oh ts'e tenadoohdli junih. 'Enne whuz un'a lizwif bulugliz cha nódilhya, k'us ti whulhetoh cha, 'ants'i huhóont'i' whe whuz un'a tenahududli ts'iyanne ubunoolh'en ha. 'Alha' whe nohdúsni, mbe la ndut'enne buba k'elha yutáleh, 'i 'uda' buba k'elha yuzdli' whe' hoont'oh.

6 'Et nohni tenadutihdli de, nohnich'oh whaht'i-un, 'et danaoohdilh 'ink'ez dána'dihtan whe tenadoohdli. 'Et ndaht'en de 'et la nohBá lhist'en-un, 'en 'unt'oh, 'et nts'en'a la 'et ndaht'en de, ts'iyawh nohnilh'en. 'Et huwa dich'oh ts'iyanne nalh nohba k'elha whutilhtselh.

7 'Et tenadahdli de, lhat cho 'oh lhunahoohdeh junih. Whuz un'a lhendun keyoh whut'enne k'un'a tenahududli. 'Enne lhai khuni be tenahududli de, 'i be Yak'usda budutáts'o hun-inzun 'et huwa.

8 Khun te 'enne buk'un'a 'udoohtni' junih. NohBá ndet hukwa oodutalhkut-un, nohtso da' t'ewhunínzun whe 'unt'oh.

9 'Inka ndiz un'a tenadoohdli,

'NeBá yak'uz sinda.

Nyoozi' dóti'.

10 Dahoont'oh whe lerwe inli,
'et cha nets'ó toolts'it.

Nts'en'a la hukwa' ninzun, 'et ndo honeh.
'Ink'ez ndet la yak'uz ts'e hukwa' ninzun dahooja la, ndi yun k'ut cha,
'et whuz un'a za 'et dúhoneh.

11 Ndai 'andit dzin uzti'ulh-i,
negha nín'aih.

12 'Uyoonne bulh dulhyoh ts'uwhulh'ai de,
buba whunats'odoolnoh.
'Et whuz un'a za nelubeshi neba oonaoodolnoh.

13 'Ink'ez ntsi'-un, 'en ch'a neghinli.

'Et yak'uz k'une' 'int'en-un 'int'oh, 'ink'ez be ilhtus-i cha,
'ink'ez bé dinti'-i cha, 'i 'ilhiz wheni 'i ts'iyawh nch'e' 'unt'oh.
'Et ndo honeh.'

14 'Et dune nohdulhyoh né'hut'en de, 'ink'ez buba whunaoodúlhnoh de, 'et de nohBá yak'uz usda-un, 'en cha nohba whunaoodutilnoh.

15 'Et hoonts'i dune nohdulhyoh né'hut'en de, 'ink'ez buba whunalhoduzulhnoh de, 'aw nohBá yak'uz usda-un, 'en cha nohba whunaoodoolnoh ait'oh.

Soo hootahni de, 'et 'onghohne buch'a nonah'i'

16 “'Et ndet soo hóotahnih de, mbe la duba na'udzoo'ne,
'enne buk'un'a 'ooht'e' junih. 'Et dut'enne, 'enne dudzi
yo 'uhilhdzun na'hududil'i whe' hint'oh. 'Ink'ez dunin
be te'hududil'en 'ink'ez dzoh nuhuzut na'hududil'i. 'Et
whuz un'a 'uyoonne whúbonulhtun nts'en'a la soo huhooni
hukw'un'a. 'Alha' whe nohdusni, mbe la ndut'enne buba
k'elha yutaleh-i, 'uda' buba k'elha whuzdli' whe' hint'oh.

17 'Et hoonts'i nohni soo hóotahni de, soo cho nena'noolhdeh
'ink'ez nohtsegha cha naoolhtlo.

18 'Et whuz un'a soo hóotahni de, 'et 'onghohne buch'a
nonah'i'. 'Et hoonts'i nohBá lhuhoost'en ts'e hoonts'i whu-
nilh'en, 'en ts'iyanne nalh nohba k'elha whutilhtselh whe'
hoont'oh.

Ndai la yak'uz be hoonzoo' hoont'oh-i, 'i yak'uz ts'e 'et whuz 'ilhoozóhlelh

19 “Ndi yun k'ut oonáht'i'-i 'ilhoozáhle iloh. Ndulh'en de,
'ants'i k'enaditsih 'ink'ez musdziyaz cha gak yutilhtselh. 'Un-
dunut'ihne, 'enne cha nohghu dá'hutiyus 'ink'ez hiduntit'ih.

20 'Et k'us ndai la yak'uz be hoonzoo' hoont'oh-i, 'i yak'uz
ts'e 'et whuz 'ilhoozáhla. 'Et whuz un'a 'aw k'enádotsih ait'oh.
'Ink'ez musdziyaz cha 'aw gak yoolhtselh ait'oh. 'Ink'ez 'aw
nohghu da'hooyis 'ink'ez nohghe' hundunoot'ih ait'oh.

21 'Et huwa ndet la oonáht'i'-i 'ilhoozáhla, ndet 'usdla-un,
nohdzi cha 'et za dutá'alh.

Dune na 'ants'i too dizk'un le'unt'oh

22 “'Et nena 'ants'i neyust'e ba too dizk'un le'unt'oh. 'Et
nohna soo 'unt'oh de, 'et nohyust'e be hoot'en-i dizbun.

23 'Et hoonts'i dune na lubeshi be untsi' de, 'et ooyust'e
ndulcho whe tsalhgus be dutabun. 'Et huwa ndi be hoot'en
nohbulh 'unt'oh tsalhgus k'un'a be hoodat'en de, 'et dáhoolcho-
i be suba tsahólhgus oole'?

Yak'usda ook'une' 'int'en de, 'aw sooneya cha k'une' 'ont'en ait'oh

24 “'Aw 'ilhoghun dune nane moodih ba 'oot'en ait'oh. 'Et
'ilhoghun 'en yuts'u dutitni 'ink'ez 'ilhoghun yuk'etitsi'. K'us
'ilhoghun yuk'úne' tit'en 'ink'ez 'ilhoghun yuch'az dútatni. 'Aw
Yak'usda cha k'une' 'int'en 'ink'ez sooneya cha k'une' 'ont'en
ait'oh.

Yinka dúlhts'i-un huwu ni oohle' junih

25 “'Et huwa njan dunóhdusni, yinka dúlhts'i-un huwu ni
oohle' junih. Ndai la tih'ulh-i 'ink'ez ndai la tihnelh-i cha,
'ink'ez nohyust'e soo naidutihleh, 'i cha, 'i ts'iyawh khun
ooghu ni oohle' junih. Ndi tih'ulh-i be kháhna-i anus dizti'
nahzun eh? K'us naih 'i nohuyust'e anus dizti' nahzun eh?

26 Ndo dut'ai núdilh-i nulh'en! 'Aw 'alhe' nusdloh 'ink'ez 'aw
khit huba ilhe'osdle iloh. 'Et hoonts'i nohBá yak'uz usda-un,
'en bugha 'á'aih. 'I iloh lakw buba nus dáhti'?
27 Nohni nohtoh mbe 'unt'oh dalcho tileh howu ni unli? 'Aw
'et huwa 'on nus 'ulyiz oole' ait'oh!
28 'Et huwa di ha be dune tihleh wuni ahli? 'Indaiyaz
nts'en'a haniyeh, 'et howu nuni nahzut. 'Aw lhe'hust'en
'ink'ez 'aw naih cha lhe'hulh'en hiye dune tileh ha.
29 'Et nohdusni Solomon 'en hoonts'i soo nadut'ih te, 'aw
'indaiyaz anus lhe'ildzoo'.
30 'Et Yak'usda tl'o unzoo-i yilh'i. 'I 'andit dzin tl'o k'ut
haniyeh 'ink'ez bunde 'i tsehidutilhkut 'ink'ez duták'un. 'Et
dáhoolcho-i be nohni 'on nus soo nanohdutileh? Nohni 'aw soo
cho ooba 'alha lhe'hoot'ohne 'unohdúsni!
31 'Et huwa khun lhoodolhkut junih, di suba ts'oo'alh, k'us
di suba ts'ootnai', k'us di suba be dune ts'oole', noohzin junih.
32 'Alha 'udun yun k'ut whut'enne 'et za hukwa hitís'en.
'Ink'ez 'alha 'i be nohBá yak'uz usda-un, ndai hoonliyaz be
ts'uwhulhdoh-i, 'et ts'iyawh t'eooninzun.
33 'Et hoonts'i nts'en'a Yak'usda nohba lerwe tileh 'ink'ez
be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i nohch'e' tileh cha, 'et za hukwa'
nahzun de, 'et de 'on 'un-i cha njan ts'iyawh nohgha tíkulh
whe' hoont'oh.
34 'Et huwa bunde dawhútanelh, 'et howu ni oohle' junih.
Bunde whusahoolts'ut de, 'et de la howu ni oohle'. Dzin totsuk
soo' hoolcho hoontsi'-un whutih'elh 'et huwa.

7

'Uyoonne ba nahoohyeh junih

1 "'Uyoonne ba nahoohyeh junih. Doo ka si nohba na-
hoodeh.
2 Nts'en'a 'uyoonne ba nahahyeh, 'et soo whuz un'a nohba
nahutideh. 'Ink'ez nts'en'a 'uyoonne ghu nuni nahdzut, whuz
un'a za nohghu nuní huntizut.
3 'Et di ha nyulhutsin lhusyaz oona k'et diztan, 'i nilh'en, 'et
hoonts'i 'aw t'eoonuzinzun nyunch'oh duchun cho nyuna k'et
diztan?
4 Nts'en'a nyulhutsin 'udutánelh, 'Nyuna k'elts'ut-i nyuna
k'ehanaóos'alh,' 'ink'ez nyunch'oh lhelcho-i nyuna k'et 'us'ai-
i 'aw lhnílh'en?
5 Nyunch'oh duba na'indzoo'! 'Udechoo lhelcho-i nyuna
k'élts'ut-i, 'i cho nyuna k'éhanain'aih. 'Et de la soo whunilh'en
whe oona k'élts'ut-i oona k'ehanáyon'alh.
6 Yak'usda ooghuni lubeshi ooghu hooloh-un, khun te lhike
dult'ohne gha óoh'alh junih. K'us Yak'usda ye whúneodulh'eh-
i, 'i kw'usul dizti'-i, pearl huyulhni 'et dult'oh-i, khun gu-
goos dult'ohne butso naóolhdilh junih. 'Et ndahja de, dulcho

hik'unutílh'us 'ink'ez 'aho nohts'u náhulhya 'ink'ez yanohodutálhch'ulh.

Yak'usda nohts'o hukwa' ninzun-un, 'et Yak'usda hukwa 'oodolhkut 'ink'ez nohgha whúta'alh

7 "'Et nohdusni Yak'usda ndai la ookayoodulhkut-i nohgha íta'alh. Ookunáhta 'ink'ez nahootáh'alh. Dati dunulhkw'uz 'ink'ez nohba dáha'dutikwus.
8 'Et 'oodulhkutne, 'enne Yak'usda bugha whúta'alh. Mbene la hoonliyaz hukunútane, 'enne nahahootá'alh. 'Ink'ez mbene la dati dunulkw'uzne, 'enne Yak'usda buba dáha' dutit'elh.
9 Mbene nohbáke nohtoh, ooye' lhes yuts'u ha 'utni de, 'aw tse yughá nduno'alh ait'oh.
10 K'us lho yuts'u ha 'utni de, 'aw 'i k'et tl'ughus yugha óot'elh ait'oh.
11 'Et ndiz un'a nja duhoont'oh, nohni lubeshi 'ulh'enne ahli, 'et hoonts'i t'eoonahzun nts'en'a unzoo-i nohuzke gha tíh'alh. 'Et dáwhulcho-i be 'on nus ndo yak'uz nohBá, mbene la yoodulhkutne, unzoo-i bugha ti'alh.
12 'Et huwa nts'en'a hukwa' nahzun dune danohotilh'elh-un, 'et whuz un'a za nohni cha 'et ndúboolh'en. 'Alha Moses be 'udustl'us cha 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha, 'et náhoolt'oh 'et duwhútni.

Datí-un hoondat-un

13 "Njan datí-un hoondat-un 'et hukohdilh huba' hoont'oh. 'Et datí-un 'ink'ez ti hoontel-un, 'et kwuncho yo ts'u ti 'uhoont'oh 'ink'ez lhane whuz whedilh.
14 Njan 'et huwa 'et nduhut'en, njan datí-un hoondat 'ink'ez njan ti 'ilhiz be ts'ukhuna-un 'et howa whulna' whe' hoont'oh. 'Aw lhane iloh nahuhóo'aih.

Dune dahút'en-un, 'et 'i be dahint'oh la t'ebuntihzeh

15 "Mbene la whuts'it be nus hoo'enne na'dudil'i, 'enne buka huwahli! 'Usbai zuz be soo dint'ohne, 'enne buyo ts'e yus soo 'uk'enus ntsi'-i 'enne lé'hint'oh.
16 'Et huwa dahút'en-un, 'et 'i be t'ebuntihzeh. 'Et duje isdloo whus chun gha huyoonuyin eh? K'us ndi mai, figs huyulhni, chuntoh whuduts'ul-un whutoh huyoonuyin eh? 'Awúndooh!
17 'Et whuz un'a za duchun unzoo-i, 'i mai unzoo-i ooghu haniyeh.
18 'Ink'ez duchun dalhjut-i, 'aw mai unzoo-i ooghu hanóoyeh ait'oh.
19 Ts'iya-i duchun 'aw mai unzoo-i ooghu hanooyeh ait'oh, 'i nánuhidutselh 'ink'ez hidilhk'un.
20 'Et huwa dune cha whuz un'a duhint'oh. 'Et huwa la t'ebunohzin.

Yak'usda k'únulhe'ust'enne, 'enne Sizi Gri ooch'e'ne lhuhiloh

21 "'Aw ts'iyanne, 'SMoodihti, sMoodihti,' sulhnine, 'aw nts'e la yak'uz k'une' ts'uwhul'en-un whuz hutooya' ait'oh. Mbene

la 'uBá buts'o hukwa' ninzun tune' 'ut'enne, 'aw 'enne za yak'uz ts'e hutidulh.
22 'Et mbene la njan dzin whusahoolts'ut de, ‘SMoodihti sMoodihti, 'alha iloh lakw nyoozi' be nus ts'úhoo'en? Nyoozi' be ntsi'-i nududeh-i 'uyoonne bughu whe náts'inanyoot! 'Ink'ez nyoozi' 'i be huwa 'ít'en tune' ts'ut'en.’
23 'Et ndunt'ohne dune ts'iyawh budutásnelh, ‘'Aw t'enohnuzúszun. Sch'a nasahdilh! Nohni 'aw 'uk'unulhe'ust'enne aht'oh!’

Sizi Gri ooghuni soo cho whulh ts'ooyin

24 “'Et huwa mbene la sghuni yoozilhts'aine, 'ink'ez daja dusni-un hukw'une' hut'en, mbe la dune whunih-un duyoh tse k'ut neoonin'ai, 'en k'un'a 'uhint'oh.
25 'Et 'awet náhoonilhtan 'ink'ez too 'awet ulhtus suli', 'i njan yoh whut'aiznai. Nilhtsi ulhtus-i cha whudilhts'uk. 'Et hoonts'i njan yoh 'aw dalhúhoonel. Njan yoh tse k'ut whuz'ai 'et huwa.
26 'Et hoonts'i mbene la sghuni yudits'one 'ink'ez 'aw hik'unulhe'ust'en de, mbe la dune whusni-un, 'en yoh 'ants'i sai k'ut neoonin'aih, 'en duhúlt'oh.
27 'Et 'awet náhoonilhtan 'ink'ez too 'awet ulhtus suli', 'i njan yoh whut'aiznai. Nilhtsi ulhtus-i cha whudilhts'uk. 'Ink'ez njan yoh nahóolts'ut. 'Ink'ez wheóonujut whe nahóolts'ut.”
28 'Et Sizi ndi khuni ye bubulh yailhduk, 'i lhaduja whe 'ilhunaoosdilne tube buba hooncha.
29 T'eoonínzun daja ni whe whubodalh'e'. Nyoonne mbe la Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'ununáguzne, 'aw whuz un'a hubulhodílh'el.

8

Dune ooka whulhjut-un Sizi soo na'yinla

1 'Et 'awet Sizi ndus de shus k'uz hanaja whe lhane dune yunantisdil,
2 whe dune ooka whulhjut-un, 'i leprosy huyúlhni, 'en yududizya 'ink'ez yubut nachaniti 'ink'ez 'uyulhni, “SMoodihti nyun hukwa' ninzun de, ndi ndai la be ilhtus-i 'int'i-i, 'i be suna'ilhdeh.”
3 'Et Sizi dula be yut'aiznai 'ink'ez, “A, hukwa' nuszun. Nyuna'isdeh!” yúlhni. 'Et ooka whulhjut-un, 'et 'aho soo na'uja.
4 'Et Sizi 'uyulhni, “Khun te 'uyoonne doni' junih! 'Et k'us lubret oots'inyalh 'ink'ez ts'ih'un un'a díni nyust'e nts'en'a whe soo na'uja 'ink'ez nyunoolh'en. 'Et la Moses be 'udustl'us yuk'uyaoolhduk. 'I gha la ndai huwa tan'alh-i nyudóni'. 'Et whuz un'a ts'iyanne whubuntalhtun dainja whe soo na'inja-un.”

'Ilhoghun Rome whut'enne saldanne bumoodih, 'en ooye' Sizi soo na'yinla

5 'Awet Sizi keyoh Capernaum ts'u whutni-un ts'oozya
whe 'ilhoghun Rome whut'enne saldanne bumoodih, 'en
yududizya whe yuts'u tedudli,
6 "SMoodihti se'ustlen k'us unsool-un, 'en njan yoh yun
sulhti 'aw delhdusni whe tube dzoh nuzut."
7 'Et Sizi yulhni, "Oots'u tisyalh 'ink'ez soo na'tisdlelh."
8 'Et hoonts'i ndun saldanne bumoodih yulhni, "SMoodihti
syoh ts'u tanyalh huba 'aw soo lhe'uzdzoo'. 'Ants'i nghuni
be 'et ndúdinja de, 'et hoonts'i se'ustlen-un k'us unsool-un soo
na'ootnelh la.
9 'Alha si cha 'onghohne sando 'uhint'oh whe hukwa' hun-
inzun tune' suhulh'en. 'Et si cha whuz un'a za saldanne buba
ndo 'ust'oh. 'Et 'ilhoghun, 'Inyalh!' dusni de, 'et 'aho whe yaih.
'Et 'uyoon "Anih,' dúsni de, 'et 'aho sghu yaih. 'Et se'ulhna-un,
'Nja dineh!' dúsni de, 'et 'aho 'et ndút'ih."
10 Sizi ndun dune ndet 'uwhúlhni whulhúdants'o whe tube
ba hooncha. 'Et huwa ndunne yunidulhne ubúlhni, "Israel
ndulcho whe keyoh, 'aw ndun dune whuz un'a ooba 'alha'
hoont'oh-un nalhizústi.
11 'Et nohdusni ndaz de 'ink'ez nooz de lhane whusatidulh
whe yak'uz k'une' whul'en-un ts'e 'et Abraham cha, Isaac cha,
'ink'ez Jacob cha, 'enne 'alhgoh lhla ná'hutit'ulh.
12 'Et hoonts'i mbene la yak'uz k'une' hool'en huba 'unt'oh
inle'ne, 'enne 'az tsahólhgus ts'e hubotilhdulh. 'Et ts'iyawh
hutso 'ink'ez dughoo lhehídutik'us."
13 'Et Sizi ndun saldanne bumoodih 'en 'uyulhni, "'Awet
inyalh! 'Et nts'e whula mba 'alha' 'ust'oh, whuz un'a za mba
whutánelh." 'Et soo 'oh whuya 'uwhunit'o whe be' ustlen k'us
untsool-un soo na'uja.

Peter oo'at ooloo, 'en cha Sizi soo na'yinla

14 'Et Sizi Peter ooyoh daninya whe oo'at ooloo yunilh'en.
'Et lili k'ut sulhti dada nulwus-i be nduda.
15 Yuzih neninya 'ink'ez yula t'aiznai. 'Et 'aho nulwus
nduda oots'u hanaidide. 'Et 'aho dunadija 'ink'ez bugha
ná'unt'ai.

*Lhane ntsi'-i nududeh ooyudúlts'ine, Sizi dughuni be buts'a
hábunanyoot*

16 'Et 'awet sa yo tiz'ai whe lhane ntsi'-i nududeh
ooyudúlts'ine, 'enne Sizi highu bunínla. Dughuni be ntsi'-i
nududeh-i buyáhanainanyoot. 'Et ts'iyawh mbe la ndudane,
'enne ts'iyawh soo na'binla.
17 'Et whuz un'a Isaiah nus hon'en whe ndutni, 'et ts'iyawh
'et ndúhooja. 'Et huwa njan nja dutni,
"Ndai la tetsun neilh'i-i, 'i ts'iyawh neghu nayílhchoot.

'Ink'ez nedada' cha 'et ts'iyawh nets'u hanáhonla."

Mbe la Sizi Gri ba ne'tit'en-un hukwa' ninzun de, 'et de ndai la ndi yun k'ut hukw'entsi'-un, 'et ts'iyawh whuladootni huba' hoont'oh

18 'Et 'ilhunaoosdilne ts'iyawh hinasguz. 'Et Sizi whunalh'en whe 'et mbene la yulh 'ut'enne, 'enne ts'iyawh ubulhni, "Nyan uztooke'."

19 'Et 'ilhoghun Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguz-un, 'en yughu ninya whe 'uyulhni, "Nehodulh'eh-un nts'oh tula nutányalh, 'et dulcho nyunún tisyalh hukwa' nuszun."

20 'Et Sizi 'uyulhni, "Soo cho howu nuní ninzut! Nanguz 'enne cha 'an whut'i whe' 'unt'oh 'ink'ez dut'aiyaz cha t'o ut'i. 'Et hoonts'i yinka dune ye', 'aw hukw'ut tsén tal'alh-un 'et hoonts'i lhuhóot'i'."

21 'Et 'uyoon yugha hodul'eh-un, 'en 'uyulhni, "SMoodihti sba silh'i. 'Udechoo 'ubá 'aoostelh."

22 'Et hoonts'i Sizi 'uyulhni, "K'at whute, sunanyalh. Dudulh yaidlanne didutch'oh 'analhuhoolyelh."

Nilhtsi 'ink'ez tatsi bulh 'i hoonts'i Sizi hik'une' 'ut'en

23 'Et 'awet ts'i beinya 'ink'ez yugha hodul'ehne, 'enne ts'iyawh hiyulh 'úja.

24 Nus huzki ibulh bubulh taoodilts'ut 'ink'ez 'awet ts'i be tawhendunitih, 'et hoonts'i Sizi 'en nanisti.

25 'Ink'ez yugha hodul'ehne, 'enne hits'u whindil ts'enahuyulhts'it. "NeMoodihti netalhyis! 'Awet too netighan!"

26 'Et 'ubulhni, "Di ha whénulhjut? 'Aw bé 'alha' whut'eni soo 'últus-i lhaht'i' whe' dahni." Dudinya whe khuniti be hukwa' yudáni' too 'ink'ez nilhtsi bulh yatilhduk, 'ink'ez 'awet dinghel.

27 'Et nyoonne dune buba hooncha whe 'ulhodutni, "Ndun dant'oh-un dune suba 'unt'oh? Nilhtsi 'ink'ez tatsi bulh 'i hoonts'i hik'une' 'ut'en."

Nane dune ntsi'-i nududeh-i buyudindane, 'enne Sizi ntsi'-i nududeh-i buts'a hanábunanyoot

28 'Et 'awet nyan hoozki whe ndunne Gergesene buyun k'ut huwhutni, whuz hoozdil. 'Et nane dune highu nin'az. 'Enne ntsi'-i nududeh-i buyudinda. Ndet la nezi 'ahule-un, 'et whuz de hahán'az. Soo ts'ih'un 'uhuninzun k'et 'aw dune buzih noya' ait'oh.

29 'Et khunsul tube cho 'uhutni, "Sizi nyun Yak'usda ooYe' inli whe 'int'oh! Ndet nets'u hukwa' ninzun? Nkede neba whusaóotilts'ulh-un whutso, dzoh nunetalhdzut ha 'inja whusainya?"

30 'Et njan howu nilhdza'-un, gugoos huldlai ndi ndai la butl'ahidantsut-i, 'i huyu'alh.

31 'Inka ntsi'-i nududehne, 'enne hits'u tedudlih whe huyulhni, “Whusanáneuntanyulh de, 'et de nghuz gugoos yúzdoodilh-un netl'ahón'alh.”
32 'Et “Ahdulh!” ubulhni. 'Et 'awet ntsi'-i nududeh-i ndunne dune buts'u haídande whe gugoos yudande. 'Aho gugoos bubulh whenghu hilghaz 'ink'ez too ubanghan.
33 'Et ndunne gugoos ghunline, ts'iyawh 'aho keyoh ts'e whehílghaz. 'Ink'ez keyoh whut'enne ts'iyawh bubodáni' dahooja la. Nyoonne nane mbene la ntsi'-i nududeh-i ooyudande inle'ne, 'et dahuja la whunilhchoh hubodáni'.
34 'Aho za 'et keyoh whut'enne, ts'iyawh 'az whehilghaz 'ink'ez Sizi dodizdil. Hitilh'en ibulh njan buyun k'ut whuch'a naóoja', 'et hukwa hits'u tedudli.

9

Sizi ndun dune 'et dúyulhni, “Nlubeshi ts'iyawh mba hooloh suli'”

1 Sizi 'et 'awet ts'i benya 'ink'ez nyan yahúzkih nts'e la dich'oh dukeyoh ts'e.
2 'Aho 'awet ndun delhdusni-un, 'en lili be whusahá yankai. Sizi ubunilh'en 'ink'ez t'eooninzun buba 'alha' hoont'oh. 'Et délhdusni-un yulhni, “Hadih ts'oodun, do 'un dunilt'i! Nlubeshi ts'iyawh mba hooloh suli'!”
3 'Et 'aho za whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ulhodutni, “Ndun dune Yak'usda ch'az yalhduk whe 'utni!”
4 'Et daja huninzun za Sizi 'et ts'iyawh t'eooninzun. 'Inka ubulhni, “Di ha nohdzi yo whe ntsi'-i za ghu nuni nahzut?
5 Nts'en'a suba huwa lhúhoolna' k'un'a uzdooni'? ‘Lubeshi mba hooloh suli’,’ k'us, ‘Dudinyaih 'ink'ez inyalh’?
6 'Et njan t'eoonóhzin yinka dune ye', 'en ndi yun k'ut ooba' hoont'oh whe 'unt'oh lubeshi 'un toolhdilh huba' hoont'oh whe 'unt'oh,” ubúlhni. 'Ink'ez ndun delhdusni-un, “Dudinyaih 'ink'ez kw'usinti-i nailhchoot 'ink'ez nyoh ts'e naindalh!” yulhni.
7 'Et 'aho za dunadija 'ink'ez duyoh ts'e whenája.
8 'Et 'ilhunaoodúlhne ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez Yak'usda hudílhti', dunene, 'enne cha butl'ahon'ai whe buba hót'e' ha.

Matthew sooneya nahulhdzooh-un

9 'Et hukw'elh'az Sizi 'oh whuya lhuseya whe ndet la sooneya naldzooh-un, 'et 'ilhoghun dune Matthew huyulhni, 'et usda whe yunilh'en. “Sunanyalh,” yulhni. 'Et dudinya 'ink'ez hik'oh ts'e oot'en ha yuntizya.
10 Sizi yeyoh ts'e daninya 'ink'ez buzih usda bula na'utit'ulh. Sooneya 'ilhunaoos'aihne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, 'enne cha

yoh dahunindil 'ink'ez Sizi 'ink'ez yugha hodul'ehne bubulh bulanahut'alh.

11 'Ink'ez nyoonne Phariseene hinilh'en whe yugha hodul'ehne bubuhoodulhkut, “Nohodulh'eh-un, 'et di ha sooneya 'ilhunaoos'aihne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne cha bubulh na'ut'alh?”

12 'Et Sizi bubulh údants'o daja huyulhni-un 'et ubúlhni, “Mbene la soo 'únt'ohne 'aw yoo be duyun halhe'hunizun. Ndudáne, 'enne za yoo be duyun ha' huninzun.

13 'Et huwa ahdulh ndet la hodulh'eh-un 'et noheni toh neoonahle 'et 'uk'uwhusguz whe nja dutni, “'Uyoonne gha te'ntihzilh 'et nohts'o hukwa' nuszun. Ndai loodel k'ut hidutalhk'un-i, 'i ooka lhe'núszun.' Si cha whuz un'a za 'aw ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne bubeni nahá hundunooleh huba iloh sásya. 'Et lubeshi 'ulh'enne, 'enne dulubeshi ch'a bubeni nahá hundunooleh ubudutásnilh ha, 'et huba whusásya.”

John yugha hodul'ehne, 'enne hoonliyaz Sizi huyoodulhkut

14 'Et 'awet John yugha hodul'ehne, 'enne Sizi ts'u hoozdil whe huyoodulhkut, “Dáhoont'oh huwa wheni cha 'ink'ez Phariseene, 'enne cha lhat soo ts'úhoni. 'Ink'ez nyun ngha hoodulh'ehne, 'enne gak?”

15 'Et Sizi ubulhni, “Mbe la oo'at whutaleh-un, 'en ook'ekene, 'awhuz huyulh 'unt'oh, 'enne cha eh soo húhootanih? 'Awundooh! 'Et hoonts'i 'oh de de ook'ekene buch'a nahuyitálhtelh, 'et de za soo húhootanih.

16 'Ink'ez cha, 'aw 'uda'-i dzoot 'aw 'andidi-i naih be naoolhkut ait'oh. 'Et nyoo 'andidi-i naih naootáltsulh 'ink'ez oots'u hanaitich'ulh. 'Et de 'on nus hootátsi'.

17 'Et doo cha, 'aw ts'ekoo too' 'andidi-i 'aw 'ujut-i 'uzus be yóolhdzeh ait'oh. 'Et déyinla de, 'aho la bulh hóok'uholtalh. 'Et nyoo 'andidi-i ts'ekoo too' ts'iyawh nadutijulh, 'ink'ez ndi 'uzus 'i cha ninta' tit'elh. 'Et 'andidi-i ts'ekoo too', 'andidi-i 'uzus be húyalhdzo de, 'aw whe ninta' oot'en-un hooloh.”

Sizi ts'oodun yula ilhchoot whe dunadija 'ink'ez 'ilhoghun ts'eke soo na'yinla

18 'Et nja dahooja la 'awhuz howu yalhduk whe khunsul 'ilhoghun moodih yughu ninya 'ink'ez yubut nachániti. 'Et ndúyulhni, “Stse' 'andit za dazsai. 'Et hoonts'i soo tilah syoh ts'e tónya', 'ink'ez nla be ookw'édolni, 'et de la nakhátna'!”

19 'Et Sizi dudinya 'ink'ez yuntizya. Yugha hodul'ehne, 'enne cha ts'iyawh huyulh 'ut'en.

20 'Et 'oh whuya hidulh whe khunsul 'ilhoghun ts'eke, 'en whunizyat 'on 'at nat yus k'ut inle' whe 'uskai' 'uyulh'en. Ndun ts'eke Sizi yut'a ts'e gha ninya 'ink'ez nayits'uz-i nyus ts'e yuban whut'aiznai.

21 'Et njan 'et dutinelh whuts'o dich'oh na'dudútni, "'Ants'i oonaih oot'aizasnai de, 'et de la soo ná'tisnelh."
22 Sizi yuts'u nálh'a 'ink'ez yunilh'en 'ink'ez 'uyulhni, "Stse' do 'un dunilt'i! Be 'alha' hoont'oh-i mba 'alha' 'unt'oh 'et huwa soo na'inja."
23 'Et 'awet Sizi ndun moodih ooyoh ts'e daninya whe ndi be ts'ujun-i, flute huyulhni, 'i hiye ujun whe bunilh'en. 'Et 'onghohne tube tahúditni whe tso yahalhduk whe ubúlhni,
24 "'Az náhdulh! Ndun ts'ekeyaz 'aw dálhitsal, 'ants'i nanisti whe 'unt'oh." 'Et highudloh.
25 'Et dune ts'iyawh 'az whenábahalh'a'. Sizi yoh ts'e daninya whe ts'oodun yula ilhchoot ibulh dunadija.
26 'Et dahooja la, 'et yun k'ut ndulcho whe 'et hukw'u nahuwhulnuk.

Nane dune hooʂ'enne, 'enne Sizi soo na'binla

27 'Et 'awet Sizi natisja whe nane dune hooʂ'enne hiyuntiz'az 'ink'ez hikazulh, "NeMoodihti David oots'u hainzut-un negha te'ninzeh!"
28 'Et Sizi yoh ts'e daninya whe nyoonne hooʂ'enne huyudánin'az. 'Et Sizi ubúlhni, "Nohba 'alha' hoont'oh eh njan 'et dutísnelh huba?" 'Et 'uhuyulhni, "A, neMoodihti!"
29 Buna yut'aíznai 'ink'ez ndúbulhni, "Nts'en'a la nohba 'alha' hoont'oh, whuz un'a 'uhóneh."
30 'Et 'aho nahitát'en 'ink'ez honilh'en. Sizi khuni ulhtus-i be ndúbulhni, "Khun 'uyoonne dóhni' junih!"
31 'Et hoonts'i tenáhunt'az 'ink'ez ndi 'oh keyoh ndulcho whe ts'iyanne hudáni'.

Ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne hutni, "Sizi 'en netsudule ye ulhtus-i be 'ut'en"

32 'Et tenáhundil whe 'ilhoghun dune 'aw yalhulhduk-un, ntsi'-i nududeh-i ooyudinda 'et huwa. 'En Sizi highu hinílhti.
33 'Et ndun ntsi'-i nududeh-i ye yáhanainanyoot. Nyoon dune 'aho yawhénilhduk. 'Et 'ilhunaoosdilne 'ulhodutni, "Israel yun k'ut ndulcho whe 'aw ndiz un'a lhe'whusne 'et 'andit ts'iya 'et 'udechoo ndúhooja!"
34 'Et nyoonne Phariseene nduhutni, "'Ants'i ntsi'-i nududeh-un, 'en bumoodih ye ulhtus-i, 'i gha ndi nududeh ntsi'-i yuts'u hanaínanyoot!"

Sizi dune bugha te'ninzun

35 'Et 'awet Sizi njan keyoh whuti 'ink'ez keyoh whuyaz cha whunilhchoh nusiya. 'Ink'ez lizwifne bulugliz ndi khuni unzoo-i be yak'uz k'úne' whul'en-un, 'en ghun whubodulh'eh. 'Et dunene mbene la ooyust'e ndudane 'ink'ez tetsunne, 'enne ts'iyawh soo na'bulh'en.

36 'Ink'ez 'ilhunaoodilhne ubunilh'en. 'Enne ts'iyawh nehunintsai dóhot'en, 'aw 'uhooneh ait'oh. 'Ink'ez ts'iyaitsuk laditnine dohot'en. 'Ants'i 'usbaiyaz lhane 'aw bughunli-un hooloh le'hint'oh.
37 'Ink'ez yugha hodul'ehne, 'enne ubulhni, "'Alha 'awet ha' nukat-un newhúninzut 'ink'ez tl'o mai' lhai suli', 'et hoonts'i 'ut'enne 'aw soo lhe'huniltsuk.
38 'Inka Yak'usda ha' nukat-un whumoodih, dich'oh 'a'dudinla-un, 'uyoonne 'ut'enne cha whusáboolh'a', 'et huba tenadoohdli," ubúlhni.

10

Whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne buboozi' 'uk'eítagus

1 'Et whunizyane 'on 'at nane Sizi yugha hodul'ehne, 'enne 'alhgoh 'anih ubudáni'. Ntsi'-i nududeh-i 'enne ts'iyawh ndet la whehílhtus-un cha, 'ink'ez k'une' bool'en ha, 'et cha, 'ink'ez ndet hukw'e húndudá-un cha, 'et ts'iyawh 'et whuch'a soo na'botilh'elh, 'et cha ts'iyawh butl'ahón'ai.
2 Njan 'et whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne buboozi' 'uk'eítagus; 'udechoo Simon, 'en Peter cha huyulhni; 'en bulhutsin 'en Andrew huyulhni; 'et doo cha James cha Zebedee ooye', 'ink'ez John 'en cha 'en bulhutsin 'unt'oh;
3 Philip 'ink'ez Bartholomew; Thomas 'ink'ez sooneya nalhdzooh-un Matthew huyulhni; James 'en cha Alphaeus ooye' 'unt'oh, 'ink'ez Lebbaeus 'en ooboozi' 'udek'ez-un Thaddaeus huyulhni;
4 'et Simon cha, 'en Canaanite yun k'ut whut'en-un 'unt'oh, 'ink'ez Judas Iscariot 'en 'uja Sizi be 'onket-un 'unt'oh.

Ndunne whunizyane 'on 'at nane, 'enne Sizi ubutilh'alh

5 'Et 'awet ndunne whunizyane 'on 'at nane, 'enne nts'e la 'uhutit'elh Sizi whuz ubutilh'alh. 'Et la khuni ulhtus-i butl'adan'ai whe ndubulhni, "Khun 'udun yun k'ut whut'enne buti ts'u te toohdilh junih. 'Ink'ez Samaritan bukeyoh ts'uti whuz te toohya' junih.
6 'Et k'us Israel oots'u haindene, 'enne 'ants'i 'usbai ninta nilh'az-i lé'hint'oh, 'enne za buts'un toohdilh.
7 'Et 'awet ahdulh whe butoh lhohdilh, njan 'et budutáhnelh, 'Nts'en'a la yak'uz k'úne' whul'en-un 'awet nilhdukw.'
8 Ndudáne 'ink'ez ooka whulhjutne, leprosy huyúlhni, 'enne cha ts'iyawh soo na'boolh'en. Yaidlanne cha dunabudóhlelh. Ntsi'-i nududehne, dune buts'a hanábunuhyukw. Ndai la 'ants'i nohgha nkat-i, 'i cha 'ants'i huwaóohle.
9 Khun te sooneya nohsooneya zus be óohdzaih junih!
10 Khun tihdulh de hoonliyaz toohla' junih. Lhook'ez 'ink'ez be kélh'a-i cha 'ink'ez nanki ts'oozt'an 'ink'ez nohtuz. 'Alha

'ut'en-un nts'en'a la ne'ut'en, 'et whuz un'a za nohni cha ooh'alh huba' hoont'oh.
11 Ndet la keyoh ts'u tihdulh 'et keyoh whuyaz k'us keyoh whuti, 'et ndunne keyoh whut'enne, 'enne hukwa boodolhkut k'us mbe suba dune oodzi unzoo, 'en ooyoh dólhts'i.
12 'Et ooghu danáhdil de, mbene la yoh dilhts'ine ts'iyawh hoonzoo-un nohghá holts'it-un, nohba hukwa' nídzun, 'et whuz un'a 'et dubúdohni.
13 'Et ndunne yoh 'et dilhts'ine, 'enne huhóont'i' whe bughu danáhdilh de, 'et nohdzi dant'oh la, ts'iyawh buts'ú be holhnih. 'Et 'aw 'et ndulhúhit'oh de, daja ubudáhni-un, 'aw whe la'hootneh ait'oh.
14 'Et mbene la 'aw nohghu nulhúhiyal 'ink'ez lhunoh huhoozilhts'ai de, 'et yoh tenaoohdilh 'et nyoh keyoh whuti 'et cha whuch'a naoohdilh. 'Ink'ez nohke ts'iyawh lhez ch'a naoohghat.
15 'Alha nohdusni ndet dune ba nahidzilh-un whusahoolts'ut de, ndunne Sodom whut'enne 'ink'ez Gomorrah whut'enne cha, njan keyoh whut'enne mbene la nohghu núlhiyalne, 'enne 'on nus 'uwhultsi'-un bugha óotalts'ulh.

Sizi 'utni, "Si soozi' gha ts'iyanne nohts'u dutitni"

16 "Soo zulhts'ai, 'ants'i 'usbai yus yugha óolh'az le'hoont'oh ts'e whuz nohtis'a'. 'Et huwa tl'ughus k'un'a duwhunih áhlih 'ink'ez ndi dut'ai, dove huyulhni, 'i k'un'a nohbulh dune ndólhda' junih.
17 Whulohne dune buch'a kháhdli. 'Enne Lizwif nahiyilhne, 'enne bubut nenóhotalelh. 'Ink'ez Lizwif lugliz whambez ts'e 'et nohohóotalhtsus.
18 'Et 'ants'i yun k'ut whumoodihne 'ink'ez lerwene cha si sgha 'enne bubut nenóhotalelh. 'Ink'ez si sghun whubuntilhtun. 'Udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha si sghun whubuntilhtun.
19 'Et 'awet whutl'anohuhanla de, nts'en'a la daja dutihnelh, 'et huwu ni oohle' junih. Nts'oya hoozulh whu la ndai la be yátilhduk-i, 'et la t'ewhunoohzeh.
20 'Alha 'aw nohnich'oh iloh yatilhduk. NohBá ooyughi 'i 'udutinelh.
21 'Et dune dulhutsin datítsah ha whutl'aítilhtelh. Bubá 'en duduzkeh cha whuz ubutilelh. Bubuzkeh dudusneke cha buch'az nehúdutadulh 'et whe dahutitsah-un huwá botalelh.
22 'Ink'ez si soozi' gha ts'iyanne nohts'o dutitni. 'Et hoonts'i mbene la 'udek'ez whuts'un 'et whulh núdalya'ne, 'aw 'enne za hudutijih.
23 'Et hoonts'i njan keyoh 'enne dzoh nanóhahulhdzut de, 'et 'udun keyoh ts'e buch'a tóohdilh. 'Et keyoh whuti 'et cha dzoh nunohohulhdeh de, doo cha 'on 'un keyoh buch'a tóohdilh. 'Alha' dusni 'et yinka dune ye' whusatiyalh whutso,

'aw njan Israel oots'u haindene, 'enne bukeyoh ts'iyawh whutulhóhdilh ait'oh.
24 Dune yugha hodul'eh-un, 'aw yuba dune hodulh'eh-un
ando lhe'it'oh. 'Ink'ez be 'ulhna-un, 'en cha 'aw dumoodih
ando lhe'it'oh.
25 Dune yugha hodul'eh-un, whuyodulh'eh-un k'un'a 'oot'e'
huba' hoont'oh, 'ink'ez be 'ulhna-un, 'en dumoodih k'un'a
'oot'e' huba' hoont'oh. 'Et si Beelzebul suhútni de 'et nohni
sgha hodul'ehne, nohni cha whuz un'a za 'et dunohodutánelh!
26 'Et huwa 'enne bube noolhjut junih! Ts'iyaitsuk lubeshi
whu'iz 'unt'oh 'ink'ez ntilh'i-i, 'i ts'iyawh ts'et haóotikulh 'ink'ez
ts'iyanne t'ehuntizeh.

Yak'usda 'en za be noolhjut

27 "Njan daja nohdusni-un tsaholhgus-un ts'et whucho
howu yaoolhduk. Ndet la whu'iz whudahts'o-un, 'et bun k'ut
whuts'un khuniti be howu yaoolhduk.
28 Mbe la neyust'e hughanne 'et 'aw nezul 'i hizoolhghelh
ait'oh, 'et ndunt'ohne, 'enne bube noolhjut junih. 'Et hoonts'i
Yak'usda mbe la nohzul nohyust'e bulh kwuncho yo ts'e
nohtinoh, 'en za bé noolhjut.
29 'Alha iloh lakw ndi nanki 'uchas, 'i 'ilho sooneya ts'uditi'-i,
'et 'ultsuk 'i be oohket? A, 'alha' 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i neBá
'aw hukwa lhe'nizun de, 'aw 'ilhoghun ndi yun k'ut naoolts'it
ait'oh.
30 'Ink'ez nohtsigha', 'i ts'iyawh 'ilho whe t'eininzun.
31 'Et huwa khun whenoolhjut junih. Nohni 'uchas anus
dáhti' whe aht'oh.

Dune nalh Sizi 'en sch'e' uzdooni'

32 "'Et huwa mbe la dune nalh 'et ndutni-un, Sizi, 'en si
sch'e' 'unt'oh, mbe la 'et ndutnine, 'uBá yak'uz usda-un, 'en
dutasnelh, nyoon 'en sch'e' 'unt'oh.
33 'Et hoonts'i mbene la dune nalh sts'ooditdlaine, si cha
'uBá yak'uz usda-un ndunne, 'enne 'aw sch'e' lhuhiloh dósni'
la.

Mbe la si sgha dich'oh ye khuna-i ninta inín'ai, 'en ndai la ye khuna-i nayitá'alh

34 "Ts'iyanne lhts'un ts'ih'un 'uhoot'e', 'et hukwa ndi yun
k'ut whusásya noohzin junih! 'Aw lhts'un ts'ih'un 'uhoot'e'
bugha ootas'alh hukwa iloh whusásya. 'Et ndi saluzti
le'únt'oh-i, 'i bugha tís'alh 'et huba whusásya.
35 Dune dubá ch'az nedútadalh 'ink'ez ootse' 'en duloo ch'az
nedútadalh.
'Ink'ez 'en ooyas'at 'en dubiz ch'az nedútadalh, 'et huba
whusásya.
36 Mbene la dune hiyoh whut'ine,
'enne cha hich'azne dutadulh.

37 Mbe la dubá k'us duloo, si sanus buk'entsi' de, ndunt'ohne, 'enne 'aw sba soo lhe'hildzoo'! 'Ink'ez mbe la duye' 'ink'ez dutse' bulh, si sanus buk'entsi' de, 'en 'aw sba soo lhe'ildzoo'.
38 'Ink'ez cha mbene la dutulalhgus lhodistel de, 'ink'ez sulhonisdulh de, 'enne ts'iyawh sba soo lhe'hildzoo'.

39 Mbe la dich'oh whe khuna-un, 'et hoolhyih hukwa 'ut'en, 'en whe khuna-un ts'iyawh ninta ootá'alh whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i mbe la si sgha dich'oh ye khuna-i ninta inín'ai, 'en ndai ye khuna-i nayitá'alh.

Mbe la hoont'i' whe danyunilhti-un, 'en si cha hoont'i' whe dasúnilhti whe 'unt'oh

40 "Mbe la hoont'i' whe danyunilhti-un, 'en si cha hoont'i' whe dasúnilhti le'hoont'oh. Mbe la whesalh'a'-un, 'en cha hoont'i' whe daínilhti whe' hoont'oh.
41 Mbe la nus hoo'en-un, 'en 'et huwa dune hoont'i' whe daínilhti. 'Et nts'en'a ooba k'elha whutale, 'et ndun cha whuz un'a za ooba k'elha whutale. 'Et whuz un'a za mbe la ts'ih'un dune-un, 'en 'et huwa dune hoont'i' whe daínilhti, 'en ndet whe ooba k'elha whutale, 'et whuz un'a za ndun cha ba k'elha whutale.
42 'Ink'ez mbene la si sgha hodul'ehne, 'ink'ez mbe la butoh k'us hukw'e'ih 'unt'oh-un, 'en sgha hodul'eh-un 'unt'oh 'et huwa dune too suk'uz yubainkai de, 'alha' nohdusni, 'en hoonts'i ooba k'elha whutale whe' hoont'oh."

11

Nane John yugha hodul'ehne, 'enne John Sizi ts'u whebalh'a'

1 'Awet Sizi whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne, ts'iyantsuk ubudáni'-un 'etsul 'udija, 'et bughu whínya. 'Uts'un keyoh ts'e whinya dune hodutilh'eh 'ink'ez bubulh yatilhduk wheni.
2 'Awet John 'alts'ut whe 'et Christ be 'ut'en k'oh whulh udants'o. 'Et huwa nane yugha hodul'ehne, 'enne John Sizi ts'u whébalh'a'.
3 'Et huyoodulhkut, "Nyun eh whusatíyalh-un inli, k'us 'uy-oon tilah ha ts'itó'en?"
4 'Et Sizi nja dúbulhni, "John ooghu nanaht'az de, ndet hooh'en 'ink'ez ndet whudáhts'o-un, 'et ts'iyawh dóhni.
5 'Et hooʂ'enne cha 'et huhoo'en nasdli'. Dzoh nudilhne, 'enne soo nahudilh nasdli'. Ooka whulhjutne cha leprosy huyúlhni, butsun hooloh nasdli', 'ink'ez lhe'dústs'one cha 'uhu-dits'o nasdli'. Yaidlanne cha dunahudidil 'ink'ez tel'enne cha khuni unzoo-i be bubulh yainduk whe' hint'oh.
6 'Et mbene la si sgha 'aw buba dzoh lhilel de, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bughá whults'ut."

7 'Et ndunne nane whehán'az whe Sizi ndunne 'ilhunaoos-
dilne, 'enne njan John ghun bubulh yawhenilhduk whe
ndúbulhni, “Di tih'elh ha dune lhuhóot'ih ts'e whéhdil? Tl'o
ghazilh nonulhts'i, 'i tilah tih'elh nahzun eh?
8 Ndet suba hukwa tse hoohli whutih'elh-un? Dune naih
duchut-i be soo naduja, 'en tilah tih'elh nahzun eh? Soo
zulhts'ai mbene la naih duchut-i be dune unline, 'aw 'enne za
lerwe yoh hudilhts'i.
9 'Et ndet whutih'elh-un hukwa tse hóohli? Nus hoo'en-un
tilah? A, 'alha' hoont'oh. 'Et 'ink'ez nohdusni, nus hoo'en-un
anus hoonzoo-un whunalh'en!
10 Ndun 'en ghun 'uk'unusguz-i 'et ndutni,
‘Soo zulhts'ai 'uyoon khuni sba na'a-un, 'en ntso tis'alh.
Nts'oya la lhutányalh-un mba lhaoodutileh ha.’
11 Ts'ih'un un'a nohdusni, ts'iyanne whuzdline, 'aw John
dune too be 'ulh'en-un anus dízti'-un hooloh. 'Et hoonts'i nts'e
la yak'uz k'úne' whul'en-un, mbe la 'uk'enus dizti' lhiloh-un,
'en anus uncha whe 'unt'oh.
12 'Et 'oh da' John dune too be 'ulh'en-un be whe' whudit'en,
'et 'andit dzin whuts'un, yak'uz nts'e la k'úne' whul'en-un,
'et yak'uz huhoolhdil, 'ink'ez huhoolhdilne, 'enne ts'iyawh
yak'uz da'hudolhdis hukwa' hut'en.
13 John whusatiyalh whuts'un, nus hoo'enne bube'
'udustl'us cha, 'ink'ez Moses be 'udustl'us cha, ndet daóotanelh
'et hudani', 'et 'uwhulhni.
14 'Et daja nohdúsni-un, soo nohba 'alha' whutat'elh de,
ndun nus hoo'en-un Elijah whusatiyalh-un, John 'en 'unt'oh,
'et huwa.
15 Mbe la oodzo hoonine, 'enne huhoozólhts'ai' huba'
hoont'oh.
16 'Et yuk'edúdehne nts'en'a suba nohba lhzih nebosdlelh?
Ndiz un'a nja duhínt'oh whe ts'oodunneyaz duhúlt'oh 'ink'ez
nts'e la t'alh-i be 'ooket-un 'et hudilhts'i whe duk'ekene buts'u
hahuyih whe ndúbotni,
17 ‘Nohba ts'ujun be ts'ujun be,
'et hoonts'i neba lhnuzahdai.
'Ink'ez nohni nohba ts'odi ts'inli,
'et hoonts'i 'aw oohtso ait'oh!’
18 'Et John dune taninya whe 'aw lhe'us'al 'ink'ez 'aw tal-
husnai'. 'Et highu yalhduk whe' hutni, ‘Nududeh-i ntsi'-i
ooyudinda,’ dahni.
19 'Et yinka dune ye', 'en dune butaninya whe bula
whé'nin'al 'ink'ez bula tawhénitnai', 'et 'uhutni, ‘Ndun 'en
oocha hooncha 'ink'ez ts'ekoo too' cha 'utnai. Sooneya nal-
hdzoohne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, 'enne buk'eke 'unt'oh,’
dáhni. 'Et hoonts'i mbene la Yak'usda gha whunih suli'ne,
'enne ts'iyawh ndi hiye whunih-i, 'i be ts'ih'un 'uhint'oh suli'.”

*Mbene la dudeni nahá**nundunooleh** hukwa lhe'huní**zun**, dawhultsi'-un bugha ó**otalts'ulh***

20 'Et hukw'elh'az nts'e la keyoh whuti totsuk 'ut'en ncha-i ba' yílya-i, ndut'enne hukwa' budá**ni**'. 'Aw dubeni nahá**ndunoolelh** hukwa lhe'huní**zun**.

21 'Et huwa 'utni, "Nohni Chorazin whut'enne, 'ink'ez nohni Bethsaida whut'enne, nohni cha, dawhultsi'-un 'et nohts'u hó**olts'ulh**! Soo cho soo zú**lhts'ai**! 'Uda' ndet la whunil-hchoh hoolhtus-un nohnat ne'whust'en-un, ndunne Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, 'enne cha bunat 'et dú**hooja** de, 'uda' da' bubeni naha**hundunooleh** oole' da', 'et hoonts'i 'aw ndulhú**hinel**. Doso naih be hú**dilhts'i** de 'ink'ez lhez k'ehidzih, 'et whuz un'a 'et nduhó**oneh** uhó**oneh** oole' da'.

22 'Et hoonts'i nohdusni, ndet dzin nohba whusaootilts'ulh nts'en'a la nohba nahutideh ha, 'et ndunne bubulh dawhutanelh la, 'et nohni 'on nus 'uwhultsi-un 'et nohts'u hoolts'ulh.

23 'Ink'ez nohni Capernaum whut'enne ndo yak'uz huba soo á**ht'oh** nahzun eh? 'Awú**ndooh**! 'Et k'us kwuncho yo ts'u nohotilhdulh! 'Alha 'uda' ndet la hoolhtus-un nohnat ne'whust'en-un, ndunne Sodom whut'enne, 'enne cha bunat 'et dú**hooja** de, 'enne dudzi nahondunizdla de, 'awhuz da' bukeyoh 'et whuz'ai oole' da'.

24 'Et hoonts'i ts'ih'un 'unohdusnih, dahoont'oh-un la nohba whusaootilts'ulh-un, nts'en'a whe nohba nahutideh ha, 'et ndunne Sodom whut'enne bubulh dawhutanelh la, 'et nohni 'on nus 'uwhultsi'-un 'et nohts'u hoolts'ulh."

*Sizi ubulhni, "Nohni ts'iyawh diz ahdulh 'ink'ez natilhyis-un nohgha ó**otas'alh**"*

25 Sizi 'awhuz bubulh yalhduk whe 'et ndutni, "'UBá nyun nyudú**sti**'. Yak'uz 'ink'ez yun k'ut huMoodihti inli. Whuni-hne 'ink'ez hodul'ehne, ndi 'i ts'iyawh buch'a whuntin'i. 'Et hoonts'i ts'oodunyaz le'unt'ohne, 'enne bunalhts'et hahon'ai.

26 'Et hoonts'i 'uBá ndet 'uhó**onla-un** hoonín**t'i**'. Ndo honeh.

27 'UBá ts'iyawh stl'ahó**nla**, 'ink'ez 'en ooYe' mbe unli ts'iyanne t'ehonú**szun**. OoBá 'aw 'en za t'eininzun. 'Ink'ez mbe ooBá unli, ooYe' 'aw 'en za t'eininzun. 'Ink'ez mbe la ooYe' 'onghohne ts'iyawh whubuntilhtun hukwa' ninzun de, 'en za ooba' hoont'oh.

28 Nohni ts'iyawh mbe la 'ut'en ulhtus-i 'ulh'enne 'ink'ez mbe la ndaz-i nulene le'aht'oh, nohni ts'iyawh diz ahdulh 'ink'ez natilhyis-un nohgha ó**otas'alh**.

29 Ndai la se' 'ut'en-i, 'i ulhchoot 'ink'ez nedú**ht'aih** le'ahleh 'ink'ez si sghun hodulh'eh. 'Aw dune dach'e nulhe'zust'en 'ink'ez ts'iyanne toh te'duduz'en 'et huwa. 'Et whuz un'a la nohzul whe ná**tilyis-un** ooba nahóh'alh.

30 Ndi la úlhchoot-i, 'aw nohba oogha lhúhoolna' tileh, 'ink'ez se' 'ut'en k'oh cha hoondza tileh."

12

Sizi 'en nats'ulyis dzin hoonts'i huMoodihti whe 'unt'oh

1 'Et 'awet 'ilhoh dzin 'et la lizwifne buba nalyis dzin huhoolh'i. 'Oh da' Sizi tl'o k'ut uyalh, 'ink'ez yugha hodul'ehne, 'enne cha huyulh udulh whe buye'ílts'ul. 'Et tl'o mai' huyoonuyin 'ink'ez huya'alh.

2 'Et ndunne Phariseene bubotilh'en ibulh Sizi huyoodulhkut, "Ngha hodul'ehne dahút'en ubunilh'en eh? 'Andit dzin nats'ulyis dzin 'uhoont'oh. 'Aw 'et nduhóot'en huba lhe'hoot'oh!"

3 'Et Sizi 'ubúlhni, "'Et lerwe David daja-un 'aw lakw hukw'u yalhuzulhduk? 'Et 'oh da' David 'ink'ez yulh 'ut'enne buye'ílts'ul?

4 'Et 'awet Yak'usda ooyoh daninya whe ndi lhes ndai la Yak'usda gha t'aih-i, 'i yu'alh 'ink'ez yulh 'ut'enne, 'enne cha huyan'al. Lubretne 'aw 'enne za huyoo'alh huba' hoont'oh, 'et hoonts'i David 'ink'ez yulh 'ut'enne cha nduhuja.

5 Moses be 'udustl'us do', 'aw ook'uyalhuzulhduk whe eh dahni? Ndiz un'a nja dutni, lubret nats'ulyis-un dzin lugliz whucho dahunindil 'ink'ez 'et 'uhut'en. Nts'en'a la 'uhuhoolhdzun-un, 'et k'uhoninyuz, 'et hoonts'i 'aw buk'elhúhoolts'ulh.

6 Whuz un'a nohdusni njan lugliz whucho 'et nohtoh 'ilhoghun whanus 'ulcho-un hoonli.

7 'Et 'uk'uwhusguz 'et ndutni, "Uyoonne gha te'ntihzilh, 'et nohts'o hukwa' nuszun. Ndai loodel k'ut hidutalhk'un-i, 'i ooka lhe'nuszun,' ni. 'Et ndi nja dutni-un, 'et t'eoonahzun de, 'et de mbe la ookw'elhúwhulhts'itne, 'enne 'aw buk'ehoh'alh hukwa aht'en iloh!

8 'Et huwa yinka dune ye' nats'ulyis dzin 'et hoonts'i humoodihti whe 'unt'oh."

Nats'ulyis dzin 'ut'en unzoo-i 'uts'oolh'en

9 'Et 'awet hukw'elh'az bugho whinya whe ndunne Lizwifne bulugliz ts'e daninya.

10 'Ilhoghun dune 'en 'et usda 'ink'ez 'aw oola 'aw ye nulhé'ust'en. 'Et Sizi huyoodulhkut, "'Et nats'ulyis dzin soo na'uztitnelh huba' hoont'oh eh?" 'Et whe hoonliyaz highu nahootá'alh hukwa' hut'en.

11 'Et ndúbulhni, "Mbe nohtoh 'utinelh 'usbaiyaz tsak'et 'álts'ut whe hanaítilhtelh nats'ulyis-un dzin 'et hoonts'i?

12 'Et dawhulcho-i be dune 'usbai anus dizti' whe 'unt'oh? 'Et huwa netl'ahóolts'ut nats'ulyis dzin 'ut'en unzoo-i 'uts'ulh'en whuba."

13 'Et ndun dune ndúyulhni, “Nla lhts'e nadíntsih!” 'Et 'awet
lhts'e naidizsi whe ookw'uz ts'e k'un'a sóo na'uja.
14 'Et Phariseene 'az whuhandil 'ink'ez huwu yahalhduk
nts'en'a hituzilhghelh hukwa.

Sizi mbe unli-un, 'aw whubuntilhtun hukwa lhe'nínzun

15 'Et Sizi hituzilhghelh huwu yahalhduk, 'et t'ewhunanzin
ibulh bugho whenaja. Lhane ndudáne hiyuntizdil, 'et
ts'iyawh soo ná'balh'en.
16 Khuni ulhtus-i be ubulhni, “'Uyoonne khun sghu yahool-
hduk junih.”
17 'Et whe la nus hoo'en-un Isaiah, daja ni-un, 'oh te
ne'whust'en. Ndi khuni nja dutni,
18 “Ndun sYe' se'ustlen-un,
'en 'utahásti-un 'unt'oh.
'En 'aw 'en za ookw'esi'.
'En gha szul tube yé hoont'i'.
Syughi ookw'édutasdoh.
'Et nts'en'a dahoont'oh dune ba nahisyilh,
sYe' whuz un'a za 'udun yun k'ut whut'enne ubódutánelh.
19 'Aw dune budulhyoh 'udooni' ait'oh.
'Aw bubúlh 'aooldzul ait'oh.
Ti nuya de, 'aw bubulh dóoltul ait'oh.
20 'Aw tl'oghazilh nisdus-i, 'i hoonts'i k'idóch'as ait'oh.
'Aw too dizk'un 'awet nanutneh-i, 'i hoonts'i, 'aw nainool-
hneh ait'oh.
'Et 'awet Yak'usda lubeshi ba nahuyeh 'et whuch'a' nilhde de,
whuz un'a za sYe' 'utit'elh.
21 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne ndun sYe' se'ustlen-
un,
'en boozi', 'i be 'et whut'anínuntatan.”

Mbene la lhch'az nedindilne, 'enne cha gak hutileh

22 'Et 'ilhudzin whe 'ilhoghun ntsi'-i nududeh ooyudinda-
un, 'en hooʂ'en 'ink'ez yaoolhduk cha ait'oh. 'En Sizi ts'u
huyoolhti whe soo na'yinla. 'Ink'ez ndun hooʂ'en-un 'ink'ez
yaoolhduk cha ait'oh, 'en 'aho hoo'en 'ink'ez yawhenilhduk.
23 'Et 'ilhunaoosdilne ts'iyawh tube buba hooncha 'ink'ez
dich'oh lhulh yáhalduk, “'En 'alha David oots'u hainzut-un
toleh 'unt'oh.”
24 'Et Phariseene whulhódants'o whe 'et 'uhuyulhni, “Ndun
Sizi, 'en Beelzebul, ntsi'-i nududehne bumoodih 'unt'oh, 'en
be za ntsi'-i nududeh-i dune ts'u hanahinuyukw,” hutni.
25 Daja huninzun-un Sizi t'eooninzun 'inka 'et dúbulhni,
“Nts'e la yak'uz k'une' whul'en-un, 'enne lhch'a nehúdindil de,
'enne ts'iyawh gak hutileh. 'Ink'ez keyohti whudune'ne k'us
yoh dilhts'ine cha, ts'iyawh lhch'az nehúdindil de, 'enne cha
gak hutileh.

26 Whuz un'a za Satan didutch'oh dune ts'u hanainuyukw de, 'et 'alha didutch'oh lhch'az ditni whe 'unt'oh. 'Ink'ez nts'en'a la whulerwe unli-un, 'ilhiz whutat'elh?
27 'Et si Beelzebul 'en be 'ust'en de, 'et de sudahni nohni nohye'ke, k'us mbe suba ntsi'-i nududeh-i dune ts'u hanábonuyukw? 'Et huwa 'enne bugha t'ewhuntihzeh tank'us údahni!
28 'Et hoonts'i Yak'usda ooyughi be ntsi'-i nududeh-un dune ts'u hanánusyukw de, 'et 'alha' hoont'oh whe nts'e la Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et 'awet nohghu whults'ut whe' hoont'oh.
29 'Et nts'en'a 'utinelh 'ilhoghun dune 'et dune ulhtus-un ooyoh daninya 'ink'ez hoonli yughi tálhchulh? 'Aw ooneh ait'oh. Ndun dune 'udechoo yulhghel de, 'et de za ts'iyaitsuk yughi tálhchulh.
30 Mbene la sulh lhe'it'ohne, 'enne sch'az huditni whe' hint'oh. 'Ink'ez mbene la 'aw dune sla 'ilhulhósdlene, 'enne ts'iyawh 'ants'i yahitákulh le'hutinelh.

Mbene la Ndoni ch'az ditni be yalhdukne, 'aw buba whunaoodootnoh ait'oh

31 "'Et huwa 'unohdusni, lubeshi ts'iyawh 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhdukne, 'et ts'iyawh nohba whunaoowhudutilnoh. 'Et hoonts'i Ndoni ch'az ditni be yalhdukne, 'aw buba whunaoodootnoh ait'oh.
32 'Ink'ez mbene la yinka dune ye' ch'az yalhdukne, daja hutni-un, soo buba 'un whutilhdulh. 'Et hoonts'i mbene la Ndoni ch'az yalhdukne, 'aw buba 'un whutoolhdilh ait'oh. 'Andit dzin k'us nus de hoonts'i 'aw 'uhoneh ait'oh.

Dant'oh-i duchun 'unt'oh, oomai' gha t'enahzun

33 "Ndiz un'a 'uhoont'oh, mai chun unzoo-i hanálhyai de, oomai' unzoo tileh. 'Et mai chun 'utsi'-i hanálhyai de, oomai' ntsi' tileh. 'Et oomai' whuzdli' de, dant'oh-i duchun 'unt'oh, oomai' gha t'entidzeh.
34 Nohni ts'iyawh lubezo tl'ughus buzkeh le'aht'oh! Nts'en'a ahtsi' 'ink'ez khuni unzoo-i be yalhduk? 'Alha nohdzi ndai be dizbun 'i be yalhduk.
35 Dune unzoo-un ndai la unzoo-i dudzi bez 'ilhunayodlei, 'aw 'i za oots'u hanaídukat. 'Et dune untsi'-un, 'en ndai untsi'-i dudzi bez 'ilhunayosdle de, yalhduk te, 'aw 'i za oots'u hanaídukat.
36 'Et nohdusni mbene la 'aw khuni lhe'it'oh-i be yalhdukne, dune ba nahidilh-un dzin whusahóolts'ut de, nts'en'a khuni 'i be yalhduk-un, whuz un'a buba nahutideh.
37 'Et huwa nohghuni gha Yak'usda nalh ts'ih'un dune tihleh, k'us nohghuni gha kwuncho yo ts'u tihdulh k'un'a, whuz un'a nohba nahutideh."

Sizi buba 'alha' lhe'ít'ohne, 'enne hoonliyaz hooncha tune' whut'en-un, 'et za hoti'en hukwa' huninzun

38 'Awet whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha 'ink'ez Phariseene, 'enne cha huyulhni, "Dune hodulh'eh-un neba huwa 'it'en tune' tant'en nts'u hukwa' uzninzun."

39 'Et ubulhni, "'Andit whudizulhne dune hintsi', 'ink'ez 'ahoolhyiz dune ts'eke bulh ninta' hut'ih. 'Et hoonliyaz hooncha tune' whut'en-un, 'et za hukwa ihitis'en. 'I gha la t'ehonózin. 'Et hoonts'i huhoo'en-un bughá holts'it ait'oh. 'Et nts'en'a la nus hoo'en-un Jonah bulh dahooja-un, 'et za hoti'elh.

40 Ndiz un'a nja dúhooja, tat dzin 'ink'ez tat 'ulhdzis Jonah lho cho chandanda'. 'Et whuz un'a za yinka dune ye' 'en tat dzin 'ink'ez tat 'ulhdzis yun yo ts'e tidalh.

41 'Ink'ez 'oh whuya hoozulh-un dzin dune ba nahutideh de, Nineveh whut'enne nohni 'andit whudizulhne nohtoh do dutádulh 'ink'ez nohba nohotiyeh. Soo cho whunulh'en, 'oh da' Jonah bubulh yailhduk da', ts'iyawh dudeni nahondunizdla. 'Et 'awet soo zulhts'ai, 'ilhoghun 'en Jonah anus 'unt'oh-un 'andit nohtoh usyin.

42 'Et 'oh whuya hoozulh-un dzin dune ba nahutideh de, 'et whe nyaz de whulerwe ts'eke 'en nohtoh dudutáyalh 'et whe nohk'ehóotalts'ulh. Ndi yun k'ut nilhdzaz de hainya Solomon ye whunih-i yudutáts'o ha 'et huwa. 'Et hoonts'i 'ilhoghun Solomon anus whunih-un 'andit nohtoh usyin."

Dahooja la whe ntsi'-i nududeh-i doo cha za dune buyunaidide de

43 'Ink'ez 'ubúlhni, "'Et ntsi'-i nududeh-un dune ts'u hanádide whe yun whudizgih-un, 'et whuz nududeh natilyis-un hukwu núta. 'Et 'aw ndoohóont'oh-un nalhuhoo'al.

44 'Inka dich'oh na'dudútni, "'Et mbe la ooyudísda'-un, 'en oots'un za nátoosja'," ni. 'Et whuz naoosja whe 'aw hoonli hooloh. 'Et ndun dune dudzi yo lhodítsun nawhulhtsi 'ink'ez ts'ih'un na'uja, 'et 'uwhulhni.

45 'Ink'ez 'et 'uts'un whedande 'ink'ez lhtak'ant'ine ntsi'-i nududeh-i, 'enne yanus 'ultsi'ne, 'enne 'et dune hiyéndil 'ink'ez 'et nehunina. 'Et ndun dune mbe la hiyudalts'i'-un, 'en 'et whutsoda' whanus 'ultsi' suli'. Nohni 'andit ndo whuya whudizulhne, nohni dune tube untsi'ne aht'oh, 'et whuz un'a za nohba 'uwhutánelh!"

Sizi ooloo 'ink'ez bulhutsinke te hiyulh yatilhduk hukwa' huninzun

46 Sizi 'awhuz 'ilhunaoosdilne bubulh yalhduk whe ooloo 'ink'ez bulhutsinke te, 'az nódilhya 'et hiyulh yatilhduk hukwa' huninzun.

47 'Et 'ilhoghun dune yulhni, “Nilh'en! Nloo 'ink'ez nyulhutsin 'az nódilhya nyulh yahutilhduk hukwa' huninzun!”
48 'Et mbe la 'et nduyulhni-un, 'et Sizi 'uyulhni, “Mbe la sloo? 'Ink'ez mbe la sulhutsinke? Mbene hinli whe' dini?”
49 'Et Sizi mbene la yugha hodul'ehne, 'enne butune'úlhga, “Nilh'en ndunne, 'enne sloo 'ink'ez sulhutsinke 'uhint'oh.
50 'Et huwa sBá 'en yak'uz usda, hik'une' 'ut'enne, 'enne sulhutsin, 'ink'ez sulhtus, 'ink'ez sloo te 'uhint'oh!”

13

Khuni be whuts'odul'eh-i 'a'nule-un ghun

1 'Et dzin za Sizi yoh teninya whe bun bá natl'adida'.
2 'Et 'awet dune lhane higha oozdil 'inka ts'i beinya, 'ink'ez ts'i bet natl'adida'. 'Et ts'iyawh taba 'et nódilhya.
3 Ndai la khuni be whuts'odul'eh-i 'et whe lhelhdun huwa bubulh yalhduk whe ndúbulhni, “Soo zulhts'ai, 'ilhoghun 'a'nule-un 'a'ntilelh ts'u whinya.
4 'Et 'a'nule whe ooloh ti nanánkat. 'I dut'aiyaz whusahándil 'ink'ez ts'iyawh hinildil.
5 'Et ooloh tse toh nanánkat, 'et huwa 'i 'aho hánuski, 'ankw'us yun hooloh huwa.
6 Ooghih hooloh 'et huwa hasain'ai whe ts'iyawh yanúdizgi 'ink'ez gak suli'.
7 'Et ooloh cha whus toh nanánkat. 'I cha whus cho whutoh bulh dúduninyai 'ink'ez bulh lhéwhultloh.
8 'Et 'onghoh-i yun unzoo-i k'ut nanánkat whe soo hananyai. Oomai whulukhi whunizyat whunizyai (100) oomai' suli', whulukhi lhk'utat whunizyai (60) oomai' suli', 'ink'ez whulukhi tat whunizyai (30) oomai' suli'.
9 Mbene la budzo hoonline, 'enne soo cho huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh.”

Khuni be whuts'odul'eh-i, 'i be za Sizi bubulh yalhduk

10 'Et 'awet yugha hodul'ehne highu nindil, 'et huyoodulhkut, 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Di ha ndi khuni be whuts'odul'eh-i be za bubulh yaílhduk?”
11 'Et ndúbulhni, “Yak'uz be k'úne' whul'en-un be whe hoont'oh hooyoh-i, daja ni-un, nohni za nohghá whunt'ai. 'Et 'onghohne 'aw bugha lhúhoolts'ulh. 'Et huwa whuz un'a za bubulh yasduk.
12 'Et huwa ndiz un'a nja duhoont'oh, mbene la hoontsool-unyaz t'ehonínzunne, 'enne 'on nus lhat-un t'ehonínzun-un, 'et bugha whútalts'ulh. 'Et mbene la hoonli t'ewhunúszunne, hoontsool-unyaz, hodits'o ndai la 'aw 'í huyut'i-i, 'i hoonts'i bughu nayitálchulh.
13 'Et huwa ndi khuni be whuts'odul'eh-i, 'i be za bubulh yasduk.

'Et whe doo ka la honalh'en 'et hoonts'i 'aw lhuhonilh'en.
'Ink'ez hodits'o-un 'et hoonts'i 'aw lhuhodústs'o, 'aw t'ehonoozeh cha ait'oh.
14 'Et Isaiah nus hon'en whe daja ni 'enne bughun ts'iyawh lhaódulya 'oh da' za. Ndiz un'a njan dutni,
"'Ahoolhyiz whudahts'o 'et hoonts'i 'aw t'elhonuzahze.
'Ahoolhyiz whunulh'en 'et hoonts'i 'aw ts'ih'un nelhózah'ai.
15 Ndunne dune budzi 'ants'i buba' hoont'oh suli'ne 'et huwa,
'ink'ez 'aw hoonli hodóts'o-un hooloh,
'ink'ez ndai la be 'alha' hoont'oh-i,
'aw hinoolh'en hukwa lhe'hunínzun.
'Et huwa hoohoos̲'en lé'hint'oh.
'Et whula gha ts'e huhoo'en ait'oh,
'ink'ez dudzo be 'aw hodóts'o ait'oh.
'Ink'ez dudzi be 'aw t'ehonoozeh-un hooloh.
'Et whuz un'a ndulhúhit'oh de,
'uda' da' dulubeshi ch'az nahulhya oole' da',
'ink'ez da' Yak'usda uboolhyih,'
ni Isaiah.
16 'Et hoonts'i nohni ndai la nohna be whunulh'en-un, ts'ih'un un'a whunulh'en. 'Ink'ez nohdzeh whe soo whúdahts'o, 'et huwa 'uk'enus hoonzoo-un nohghá whults'ut.
17 Ts'ih'un 'unohdusni, 'oh da' lhane nus hoo'enne 'ink'ez ts'ih'un 'unt'ohne, ndai la nulh'en-i, 'i huyuntilh'elh hukwa' huninzun, 'et hoonts'i 'aw lhuhuyí'el! Ndet la whudahts'o-un, 'et soo ts'ih'un hodutats'o hukwa' huninzun, 'et hoonts'i 'aw lhuhodíts'il.

Khuni be whuts'odul'eh-i be 'a'nule-un, 'en ghun nja dutni whe 'utni

18 "'Et huwa ndi khuni be whuts'odul'eh-i be 'a'nulih-un, 'en ghun, ndiz un'a nja dutni whe 'utni,
19 mbene la yak'uz nts'en'a 'uhuhoolhdzun-un whulh 'úhudits'o ndi khuni daja ni whe 'utni 'et hoonts'i dudeni be 'aw t'ehonuszun. Ndai la dune dudzi bez 'ahinanla-i, mbe la ntsi'-un whusayaih 'ink'ez budzi be hanaídan'ai! Ndi 'i 'unt'oh ti 'anilya-i, 'i 'unt'oh.
20 Ndi ndai da' tse toh 'anilya-i, ndunne 'i k'un'a za 'uhint'oh. Ndi khuni hidits'o te, 'ink'ez soo 'aho huhóont'i' whe huyil-hchuk.
21 'Et hoonts'i didutch'oh 'aw bughih hooloh le'hint'oh. 'Et huwa 'atsulyaz za buba 'alha' hoont'oh. 'Ink'ez ndi khuni 'i gha dzoh nuhudeh 'ink'ez 'onghohne buch'az huditni. 'Et huwa 'aho whulahudutnih.
22 Ndai la whus toh 'anankat-i le'unt'ohne, 'enne ndiz un'a 'uhint'oh. 'Enne khuni hidits'o, 'et hoonts'i ndi yun k'ut huwu ni ts'inli-un, ndi yun k'ut hoonzoo' hoont'oh-un, 'et 'i

ts'iyawh whus cho 'i be bulh lheyúllhuk dult'oh. 'Et huwa 'aw lhadúlyane hoole' ait'oh.

23 'Et hoonts'i ndet la yun unzoo-i k'éninkat-i le'unt'ohne, 'enne ndiz un'a nja duhint'oh. Ndi Yak'usda ooghuni hidits'o-i, t'ehinuzih te daja ni whe 'utni. 'Et huwa bumai' lhai lhih le'hint'oh. Whulukhun whunizyat whunizyai (100) suli'. 'Et doo cha whulukhun lhk'utat whunizyai (60) suli'. 'Et doo cha whulukhun tat whunizyai (30) suli'."

'Uyoo khuni be whuts'odutil'eh-i, 'i nts'en'a la yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un

24 Doo cha 'uyoo khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk 'et whe nja dúbulhni, "Nts'en'a la yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, 'et diz un'a nja duhoont'oh. Dune ndi yun ookw'ut 'a'nukat. 'Uzoo'-i 'anukat-i 'ananla.

25 'Awhuz huztez whe dune yuch'az ditni-un whusainya. 'Et ndi 'ainanla-i 'uzoo'-i toh, ndi 'anukat-i, 'ut'antsi' ts'utni, 'i yutoh 'ananla, 'ink'ez whenaja.

26 'Et ts'iyawh hanányai whe ndi 'ut'antsi', 'i cha bulh hainanyai.

27 'Et yoh whumoodih be 'ulhnane highu nindil 'ink'ez 'uhuyulhni, 'Hadih nemoodih di whe inla ndi unzoo-i hunuyeh ootoh 'ainanla? Di whe 'unt'oh ndi 'ut'antsi' dult'oh?'

28 'Et ubulhni, 'Sch'az ditni-un la 'uja.' 'Et be 'ulhnane huyulhni, 'Ndi 'ut'an untsi'-i ootoh hananyai-i, 'i hats'úntilelh hukwa' ninzun eh?'

29 'Et ubulhni, "Awúndooh! Whute 'unt'oh doo ka la ndi unzoo-i cha bulh 'óohneh.

30 Whute 'et ndulhdzun ha' úntikulh whuts'un. 'Et 'awet ha' nukat-un neooninzut de, ha' untilelhne, 'enne si budósni', 'udechoo 'ut'antsi' hanálhle 'ink'ez ulhghel duták'un huba. 'Ink'ez ndai la unzoo-i ts'iyawh hanáhle 'ink'ez haníyeh-i ba yoh whuz danáhle.' "

Nts'en'a la yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, ndi mai, mustard huyulhni, 'i k'un'a 'unt'oh

31 Doo cha 'uyoo khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk 'et whe nja dúbulhni, "Nts'en'a la yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, 'et ndiz un'a nja duhoont'oh. Ndi mai, mustard huyulhni, 'i k'un'a 'unt'oh. 'I dune yílhchoot 'ink'ez duhanuyeh k'et 'ainanla.

32 Ndi mai soo 'uk'enus nint'um-i, 'i hanányai 'ink'ez oochun 'uk'enus dincha suli'. Ndi mustard huyulhni oochun, mai chun 'i ts'iyawh ba ndo idilyiz suli'. 'Et 'i dut'aiyaz 'i duchun dut'aiyaz yuzischum toh t'o nenínla. 'Et whuz un'a yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un 'on nus hooncha tileh."

Nts'en'a la yak'uz lerwe 'uhuhoolhdzun-un, 'et lhes ntuldoh-i dult'oh

33 Doo cha 'uyoo khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i,
'i be bubulh yalhduk 'et whe nja dúbulhni, “Nts'en'a la yak'uz
lerwe 'uhuhoolhdzun-un, 'et ndiz un'a nja duhoont'oh, lhes
ntuldoh-i dult'oh. Ndai la ts'eke yílhchoot 'ink'ez lhes nudzaih-
i, 'i ta tsetsai be únde'ooldzih-i dizbun. 'I ntuldoh-i bulh 'ilho
be yándzai, 'ink'ez yunilhtlus. 'Et hukw'elh'az 'udun neíninkai
whe untílhdo. Ts'iyawh ntuldoh lhih.”

Khuni be nawhulnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'et whuz un'a za Sizi 'ilhunaoodulhne bubulh yailhduk

34 Ndi ts'iya-i khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'et
whuz un'a za Sizi 'ilhunaoodulhne bubulh yailhduk. 'Aw
'uts'un un'a lhe'budínel. 'Et diz un'a za budáni'.

35 'Et whuz un'a nyoon nus hoo'en-un daja dani' la, 'et
ts'iyawh lhaóoduja whe nja dutni,

“Khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'i be bubulh yatis-
duk.
Nts'oya hoozulh whe ndi yun 'uyinla 'et whuts'un,
ndai la buch'a yuntiz'i-i, 'i ghun budutásnelh.”

Ndi haniyeh-i toh 'ut'antsi' hanányai-i whubuntilhtun daja ni

36 'Et Sizi 'ilhozdilne, 'enne ts'iyawh whenábalh'a' 'ink'ez yoh
danínya. 'Et yugha hodul'ehne highu nindil 'ink'ez huyúlhni,
“Ndi khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, ts'ih'un un'a
nedini ndi haniyeh-i unzoo-i toh 'ut'antsi' hanányai-i, 'et daja
ni whe 'utni?”

37 'Et ndúbulhni, “Ndai unzoo-i hanányai oomai' 'i, mbe la
'ainanla-un, 'en yinka dune ye' 'en 'unt'oh.

38 Haniyeh k'et, 'et ndi yun k'ut whunduwhult'oh whe'
hoont'oh. Ndi mai unzoo-i, 'i yak'uz whulerwe buzkehne,
'enne duhúlt'oh. 'Et hoonts'i ndi 'ut'antsi', 'i ntsi'-un buzkeh
duhúlt'oh.

39 'Ink'ez mbe la yuch'az ditni-un, ndi 'ut'antsi' 'ainanla-un,
'en netsudule. Ha'nukat-un 'et 'andit ndóya whudizulh-un 'et
whulatoh. Mbene la ha' úntilelhne, 'enne lizas duhult'oh.

40 'Et huwa nts'en'a la ndi 'ut'antsi' nahidulhdzooh 'ink'ez
hidilhk'un, whuz un'a za njan 'andit whudizulh-un whulatoh
de cha, nduwhutanelh.

41 'Ink'ez yinka dune ye', 'en oolizas whunilhchoh ts'e
whutl'abutilelh. Nts'e la whulerwe unli-un, mbene hukwaya
hooni tune' 'úst'enne, 'enne 'ink'ez yuk'unulhe'ust'enne, 'enne
ts'iyawh 'ilhunabotálelh.

42 Nts'e la kwun dizk'un huba' hoont'oh-un, 'et whuz
hubotilhdulh. 'Ink'ez tso yahutilhduk 'ink'ez dughoo
lhuhidutik'us.

43 'Et dzin nts'en'a la sa hadánat, mbene la ts'ih'un un'a
'unt'ohne, nts'e la buBá lerwe unli-un, 'enne cha whuz un'a
za sa k'un'a buts'u haítiduz whe' hoont'oh. Mbene la budzo
hoonline, 'enne soo cho huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh.

Yak'uz k'une' whul'en-un, dáwhudizti' la, 'et ndiz un'a nja dúhoont'oh

44 "Doo cha za nohdusni, yak'uz k'úne' whul'en-un,
dáwhudizti' la 'et diz un'a nja dúhoont'oh. Ndun dune njan
yun k'ut hoonzoo-un, 'et 'oh ho nunúta whe hoonliyaz dizti'-i,
'i la nayin'ai. 'Ink'ez 'on yo nayuntilh'i. 'Et hoont'i' k'et ndun
dune ndai hoonli yut'i-i, 'i ts'iyawh ye 'ónket 'ink'ez ndi yun
yuk'ut nayin'ai-i, 'i yun ndulcho whe yonket.

Doo cha za yak'uz k'úne' whul'en-un, dáwhudizti' la, 'et ndiz un'a nja duhoont'oh

45 "Doo cha za nohdusni, yak'uz k'úne' whul'en-un,
dáwhudizti' la 'et ndiz un'a nja duhoont'oh. 'Et doo cha 'uyoon
dune, 'en hoonliyaz 'i ts'iyawh yooket. 'Et 'on 'un doo cha ye
ná'ooket. 'En kw'usul k'us dunizti'-i, 'i hunúta.

46 'En 'ilho kw'usul k'us dunizti'-i, 'i la nainin'ai. Ndun dune
ndai hoonli yut'i-i, 'i ts'iyawh ye 'ónket whe ndi kw'usul k'us
dunizti'-i, 'i yoonanket.

Yak'uz k'une' whul'en-un, 'et lhembilh tahúyalhdil, 'et whuz un'a nja duhoont'oh

47 "'Et doo cha za nohdusni, yak'uz k'úne' whul'en-un,
'et ndiz un'a nja dúhoont'oh. Ndiz un'a 'uhut'en, lhembilh
tahúyalhdil 'ink'ez nonáhuyigus lhawh didowh-i huzdlooh.

48 'Et nohúyigus whe ts'iyawh lhtahaháyule. Ndai la lho
'utsi'-i, 'i ts'iyawh tanáhuyulhdilh. 'Ink'ez ndai la unzoo-i
ts'iyawh nts'e 'uhitilh'elh ts'ú whehuyulhdilh.

49 'Et 'awet nts'oya hoozulh whe buba neóonin'ai-un, 'et
buba whusahóolts'ut de, 'et hukw'un'a za 'uwhutánelh. Lizas
whusahutidulh, 'enne ts'iyawh unzoone dune 'ink'ez ntsi'ne
dune lhtaháhotilelh.

50 Ntsi'ne, 'enne nts'e la kwun dizk'un huba' hoont'oh-un,
'et whuz hubotilhdulh. 'Ink'ez tso yahutilhduk 'ink'ez dughoo
lhuhidutik'us."

51 'Et 'awet Sizi ubúlhni, "Njan ndunóhdusni-un, 'et ts'iyawh
eh t'eoonáhzun?" 'Et 'uhuyulhni, "A, neMoodihti, ts'iyawh
t'ets'oninzun."

52 'Et 'ubulhni, "'Et huwa mbe la Yak'usda ooghuni 'uk'eguz-
i 'ink'ez yak'uz k'une' whul'en-un 'et huwun wheyodalh'e',
ndun dune 'en yoh whumoodih-un, 'en dult'oh. 'Ink'ez ndai
la yut'i-i toh ts'iyawh ts'et hayúle, 'andidi-i 'ink'ez 'uda'-i cha.
'Et whuz un'a dune hodulh'eh."

Keyoh Nazareth ts'e mbene la Sizi ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne ts'iyawh hits'u disnih

53 'Et ndi khuni be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'et 'awet
Sizi ts'iyantsuk lhaoodinla whe nyo usda-un whuch'a nasja.
54 'Ink'ez dich'oh dukeyoh ts'e naoosja whe Lizwif bulugliz
'et whewhúbondunilh'e'. 'Et whe ts'iyanne buba hooncha suli',
'ink'ez 'et 'ulhodutni, "Ndun dune nts'ez de hahón'ai ndi khuni
whutnih-i be yalhduk? 'Ink'ez hooncha tune' 'ut'en nts'en'a
dat'en whe 'ut'en?
55 'Alha iloh lakw yoh 'uwhulh'en-un, 'en ooye' 'unt'oh?
'Ink'ez 'en iloh lakw ooloo Mary? K'us bulhutsinke iloh lakw
'enne James, Joses, Simon, 'ink'ez Judas?
56 'Et bulhtuske 'aw lakw ts'iyawh nebulh lhe'hit'oh? 'Et
ndun dune ndi ts'iyawh nts'ez de hahónla whe 'utni?"
57 'Et huwa ts'iyawh hits'u disnih. 'Et Sizi ndúbulhni, "Mbe
la nus hoo'en unli-un, 'en ts'iyanne yudilhti'. 'Et hoonts'i
dich'oh ookeyoh whut'enne 'ink'ez dich'oh ooyoh, 'enne cha
'aw lhuhidílhti'."
58 'Et Sizi 'en 'aw buba 'alha lhe'yit'oh. 'Et huwa dich'oh
dukeyoh 'aw lhat-un hooncha tunulhé'it'el.

14

John dune too be 'ulh'en-un, 'en hizilhghi

1 'Et 'oh da' 'oh whuya whudizulh whe lerwe Herod 'en Sizi
yulh údants'o.
2 'Et Herod de 'ustlene 'ubulhni, "Ndun 'en John dune too be
'ulh'en-un, 'en 'unt'oh. Yaidlanne toh nahitna'. 'Et huwa 'ut'en
hoolhtus te ne'út'en."
3 Ndiz un'a 'uhooja whe 'oh da' Herod John huyílhchoot
'ink'ez huyulhghel 'ink'ez 'ahúyan'ai. Oobulhutsin Philip
huyulhni, 'en oo'at Herodias huyulhni, 'en la toh ts'e yinla.
4 'Et John Herod ndúyulhni, "'Aw nyun mba ts'ih'un un'a
lhe'hoot'oh whe 'uyoon oo'at oozih sinda."
5 'Et Herod yutuzilhghelh hukwa' ninzun. 'Et hoonts'i
dunene John 'en nus hoo'en-un 'unt'oh huninzun, 'et huwa
Herod whenilhjoot.
6 'Et 'ilhoh dzin 'et Herod whuzdli dzin 'uhoont'oh whe
Herodia ootse' 'en bubut nídai. Herod tube ooba hoonzoo.
7 'Et 'aho hits'u náhizya whe 'uyulhni, "Ndet sts'o hukwa'
ninzun-un sts'o hukwa' dini."
8 'Et nyoon ts'eke ooloo, 'en, "Herod oodilhkut 'ink'ez John
dune too be 'ulh'en-un ootsi lusyet be stl'ainkaih dóni'," yul-
hni.
9 'Et huwun lerwe oodzi únduda suli'. 'Et ts'iyanne mbene
la yuzih dilhts'ine, 'enne ts'iyawh hidánts'o, 'et whe ts'ekeyaz
dughuni yutl'aidan'ai. 'Et huwa 'et whuz un'a 'uhuyooleh
huba' hoont'oh.

10 'Et 'awet nts'e la 'adin'ai ts'e whuz wheyálh'a', 'ink'ez
'adinlane ghunline, John hitsi k'únintsel.
11 'Ink'ez lusyet be whusahúyankai, 'ink'ez ndun ts'ekeyaz
tl'ahúyankai. 'Ink'ez duloo yughi nínkai.
12 Yugha hodul'ehne, 'enne whusahandil. Hizi huyilhchoot
'ink'ez 'ahúyalhti. 'Et hukw'elh'az Sizi ts'u whehandil 'ink'ez
hidáni'.

5,000ne dunene Sizi huyoo'alh-i bugha nín'ai

13 'Et Sizi whulh udants'o whe buch'a násja 'ink'ez ts'i be
inya 'ink'ez nts'e la disoh ts'e whuz nehúninki. 'Et hoonts'i
lhane dune t'ehonanzin ibulh nts'e la nehúninki ts'e, whuz
lhelhdun keyoh whut'enne hiyuwhenándil.
14 'Et Sizi ts'i bé hainya whe dune soo ts'ih'un huldlai k'et
'aw 'uzdooni' ait'oh, 'enne bunilh'en. 'Et 'aho bugha té'nanzin
'ink'ez ndudane cha ts'iyawh soo na'binla.
15 'Andit 'awet hulhgha 'uhoont'oh 'et huwa yugha ho-
dul'ehne, 'enne highu nindil 'ink'ez huyulhni, "Njan disoh
'uhoont'oh. 'Awet yoo 'un hoozulh. Ndunne ts'iyawh 'uts'un
keyoh ts'e nabalh'alh, 'et whuz la huya'alh-i hoket."
16 'Et hoonts'i Sizi ndubulhni, "'Aw nahutoodilh huba
lhe'hóot'oh. Nohnich'oh bugha naínuht'aih."
17 'Et 'uhuyulhni, "'Aw hoonli lhts'it'ih. Lhes kwulai' 'ink'ez
lho nanki, 'aw 'i za ts'ut'i."
18 'Et ndubulhni, "Diz sts'óhlelh!"
19 'Et mbene la 'ilhunaoosdilne, 'enne ts'iyawh tl'oyaz k'ut
natl'ahudoolts'ih ubúlhni. 'Et ndi kwulai' lhes 'ink'ez nanki
lho cha, 'i hitl'ahúyanla whe ndo whúnalh'en whe musi ni whe
tenadidli. Lhes taidanyuz 'ink'ez lho cha 'et diyinla 'ink'ez
yugha hodul'ehne butl'ayánla, 'ilhozdilne bugha húyo'alh ha.
20 'Et ts'iyawh 'uhan'al 'ink'ez 'uhunisdai. Ndai la ch'utizkat-
i ts'iyawh nahuyalhdzoo whe whunizyai 'on 'at nanki chal-
hyal dizbun.
21 'Et nyoonne dunene, 'enne 'ankw'us 5000ne 'uhan'al. 'Et
ts'oodunne 'ink'ez ts'ekoo 'enne cha 'uhan'al.

Sizi too k'ut nuya

22 'Et 'aho Sizi yugha hodul'ehne ts'i bez whenábalh'a' whe,
"Stso nyan ahkelh," ubulhni. 'Ink'ez 'ilhunaoosdilne, 'enne
cha dukeyoh ts'e whenábalh'a'.
23 'Et 'awet ndunne ts'iyawh whenábalh'a' whe didutch'oh
ndo dzulh k'uz whinya tenadutidli ha. Dich'oh únli whe bé
nadalhghel.
24 'Et 'awet ts'i bun k'ut taniz 'oh whuya ukwus nilhts'i tube
búdudizts'i, 'ants'i lhents'ó dildus.
25 'Et 'awet bundada' yutilhkai whe Sizi too k'ut buts'u tizya.

26 'Et khunsul yugha hodul'ehne hitilh'en whe hunílhjoot, “Dune tsin 'ut'en!” hutni ibulh tsoya whehúnilhduk.
27 'Et 'aho Sizi buts'u yatilhduk, “Nohdzi ulhtus úlhtsi! Si 'ust'en! Whenulhjut íloh!”
28 Peter diz un'a yoodulhkut, “SMoodihti 'alha nyun 'int'en de, too k'ut nts'u toosya'-un stl'ahóon'aih.”
29 'Et 'aho 'uyulhni, “'Anih!” 'Et 'awet Peter ts'i be hainya 'ink'ez Sizi too k'ut yuts'u tiyalh ha.
30 'Et nyo whunilh'en whe nilhtsi tube ulhtus 'ink'ez whe-nilhjoot 'ink'ez yo útizdlat whe, “SMoodihti, sla 'ineh!” yulhni.
31 'Et 'aho Sizi yula súgooh whe ndi yulhni, “'Aw soo 'ultsuk-i be 'alha' hoont'oh-i lhint'ih. 'Et dahoont'oh huwa mba nawh 'uhoont'oh?”
32 'Et ts'i be náhit'az whe 'aho nilhts'i k'oh 'úja.
33 'Et mbene la ts'i bet dilhts'ine, ts'iyawh hibut nachánilya 'ink'ez 'uhuyulhni, “'Alha nyun Yak'usda ooYe' 'int'oh!”

Gennesaret whut'enne undudáne Sizi soo na'bulh'en

34 'Et 'awet nyan Gennesaret ts'e yahuzki whe,
35 'et keyoh whut'enne Sizi hitilh'en ibulh, nahuyóolhts'it whe lhtunuhúnihust'ai. 'Ink'ez ts'iyawh ndudane hits'ú boozdla.
36 “Ndai la nyunaih naints'uz-i 'ants'i yus ts'e oot'áts'onalh,” huyulhni. Ts'iyawh mbene yut'aiznaine, 'enne soo ts'iyawh ts'ih'un un'a soo ná'huja.

15

Ndai la nedzi be yats'ulhduk-i, 'i gha ts'intsi' lhih

1 'Et 'awet Jerusalem keyoh whuts'un ndunne Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez Phariseene, 'enne cha ts'iyawh Sizi highu nindil 'ink'ez 'uhutni,
2 “'Et di ha ngha hodul'ehne, netsoda'ne 'uda' ne'whust'en hukw'un'a 'aw hukw'unulhe'hust'en? Whunilh'en, ndunne ngha hodul'ehne, 'aw lanalhe'hulhde 'uhuti'ulh whutso!”
3 'Et dúbulhni, “'Et di ha nohnich'oh nohk'oh ts'e huwa Yak'usda ooghuni ook'unulhe'zaht'en?
4 Whunulh'en, nohni nts'en'a daht'en! Yak'usda dughuni nohtl'aidan'ai whe nja dutni, ‘Mbá 'ink'ez nloo bulh hubudólhti'.’ 'Et doo cha 'udun 'et nja dutni, ‘Mbe la duloo 'ink'ez dubá bulh dzoh ts'e bughu yatilhduk-un, 'en daootsa huba 'unt'oh.’
5 'Et hoonts'i nohni ndiz un'a 'udahni, ‘Mbe la dubá k'us duloo nja dúbulhni-un, ndai 'ust'i-i, 'i be da' nohla 'oost'en oole', 'et hoonts'i 'i ts'iyawh Yak'usda gha núsdla.’
6 'Et whuz un'a nohe'ut'en k'oh be 'aw duloo 'ink'ez dubá bulh lhubudílhti'. 'I be Yak'usda ooghuni nohtl'aidan'ai-i, 'i 'aw hoonliyaz lhiloh sulhtsi!

7 Nohni duba na'udzoo'ne ahli! Ndun nus hoo'en Isaiah, 'en
'uda' hon'en 'ink'ez ts'ih'un un'a 'utni nohni nohghun. Njan 'et
nja dutni,
8 'Ndunne dune dughuni be be za sodílhti'.
'Et hoonts'i budzi, sughun nilhdza' 'unt'oh.
9 Ndunne doo ka la 'ants'et sts'un teni 'uhunoolhdzin.
'Ink'ez ndet la dune bube 'ut'en k'oh,
'i Yak'usda ooghuni netl'aidan'ai-i 'i k'un'a 'uyoonne
hubuhodoolh'eh hukwa' hut'en.' "
10 'Et Sizi 'ilhunaoodulhne, "'Anih! Diz áhdulh!" ubulhni,
'ink'ez 'et ndúbulhni, "Soo zúlhts'ai 'ink'ez soo cho t'eoonahzeh!
11 Ndai la dune buza yúkat-i, 'aw 'et whe íloh hintsi' hulhih.
'Et hoonts'i ndai khuni 'aw lhizoo'-i dune ye yalhduk-i, 'i be
dune hintsi' lhih."
12 'Et yugha hodul'ehne higho nindil whe 'uhuyulhni,
"T'eoonínzun eh ndunne Phariseene nyodants'o whe daja
dini-un, 'et ndúwhulcho whe buba dzoh 'údinja?"
13 'Et Sizi ubulhni, "'UBá yak'uz usda, ndai la 'aw 'alhinilel-i,
'i ooghih tubulh hahitilhch'ulh.
14 Whute! Ndunne 'aw buts'áhalhozah'ai! 'Enne moodih
hooʂ'enne le'hint'oh. 'Et ndiz un'a nja duhoont'oh, 'ilhoghun
hooʂ'en-un 'ink'ez 'ilhoghun hooʂ'en-un ghunli de, nahúlt'oh
tsa k'et 'áhatilts'ulh."
15 'Et Peter yoodulhkut, "Ndi be nawhutnuk 'i be
whuts'odul'eh-i, nts'en'a daja ni, 'et ts'iyawh whunénilhtun."
16 'Et 'uyulhni, "'Aw eh noheni talhodulhts'it whe eh dahni?
17 'Awhuz eh ts'ih'un nelhózah'ai? Dune ndai la ooza yúkat-i,
'i ts'iyawh oobut za be yukat. 'Ink'ez ooyust'e ts'u hanáyukat.
18 'Et ndai la dune khuni be yailhduk-i, 'i budzi ts'u hayúkat
'i 'unt'oh, 'ink'ez 'i dune dilhtsi'.
19 Soo cho whunulh'en, ndi 'et ndunt'oh-i, 'i dune budzi bez
hayúkat, be ne-eni untsi'-i, dune hutuzilhghelh, 'uyoon dune
oo'at k'us 'uyoon ts'eke ooki bulh ninta' ant'en-un, 'ink'ez 'aw
lhghulhdilts'ine hoonts'i whuz un'a za ne'hut'en. 'Uduntit'ih-
un, 'uyoonne ba whuts'it-un, 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk-
un cha.
20 'Et njan 'et dúhoont'oh-un, whunilhchoh whe dune hintsi'
lhih. 'Et 'aw lanalhe'zulhde whe 'ah'alh-un, 'aw 'et huwa iloh
hintsi' lhih."

*Ndun ts'eke, 'udun yun k'ut whut'en-un, 'en ooba 'alha'
hoont'oh hooncha whe' hoont'oh*

21 'Et 'awet Sizi nyo usda-un whuch'a nasja whe Tyre keyoh
'ink'ez Sidon keyoh 'oh ho whenghoh ts'u naósja.
22 'Et whuts'un 'ilhoghun ts'eke, 'en Canaan whut'en-un
'unt'oh, 'en yughu ninya. Tso bulh yalhduk whe' yul-
hni, "SMoodihti sgha te'ninzeh, t'enyunúszun David oots'u

hainzut-un 'int'oh! Syaz ts'ekeyaz 'en tube hoontsi' hukw'un'a ntsi'-i nududeh-i ooyudinda!"

23 'Et 'aw daja lhidínel. 'Et yugha hodul'ehne highu nindil 'ink'ez 'uhuyulhni, "N'un nailh'alh, 'et la tso bulh yalhduk-un 'etsul udónih."

24 'Et 'ubulhni, "Mbene la Israel ooyoh whut'ine, 'enne 'ants'i 'usbai ninta nih'az-i le'unt'ohne, 'enne za buts'ú tiz'a'."

25 Ndun ts'eke 'en yughu ninya whe yubut nachaniti 'ink'ez, "SMoodihti, sla 'ineh!" yulhni.

26 'Et Sizi diz un'a 'uyulhni, "Ndai la ts'oodunne yu'alh-i lhikeyaz gha óoh'alh junih."

27 'Et ts'eke 'uyulhni, "SMoodihti 'alha' dini. 'Et hoonts'i ndai la moodihti ludab k'ut tukat-i, 'i lhikeyaz huyuldil."

28 'Et Sizi 'uyulhni, "'Ooh ts'eke hooncha whe mba 'alha' hoont'oh-un, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et huwa hukwa' ninzun k'un'a 'uhoneh." 'Et soo 'oh whuya hoozulh-un, ooy-ats'e soo na'uja.

Lhane undudane, 'enne Sizi usda-un highu nindil 'ink'ez ts'iyawh soo ná'balh'en

29 'Et 'awet Sizi bughu natisja whe Galilee bun 'oh ho neninya. Ndo dzulh k'uz whinya, 'et natl'adida'.

30 'Et khunsul lhane dune, 'enne highu nindil. Mbene la nulhúsdilne, hooo̱'enne, yalhulhdukne, ooyust'e bodin'aine, 'ink'ez 'uyoonne cha, 'enne ts'iyawh hits'u botule. Hibut neboninla 'ink'ez ts'iyawh soo ná'balh'en.

31 Yalhulhdukne cha yawhehunilhduk, ooyust'e bodin'aine, 'enne cha soo na'huja. Nulhúsdilne cha nahúdilh nahusdli', hooo̱'enne cha huhoo'en nahusdli'. Ts'iyanne bunalh'en whe tube buba hooncha 'ink'ez Israel oodune'ne, 'enne buYak'usda 'en 'on nus hidálhti'.

Sizi 4,000ne ghá' nin'ai

32 Sizi yugha hodul'ehne, 'enne 'anih budáni' 'ink'ez ndúbulhni, "Ts'iyawh ndunne dunene bugha té'nuszun. Tat dzin whuts'un nja szih hudilhts'i 'ink'ez 'aw huya'alh-i lhuhít'i'. 'Et 'aw lhe'hus'al whe bukeyoh ts'e nabutoos'a' ait'oh. 'Et dúbusdla de, nahidulh ts'e la bukaootoozit."

33 Yugha hodul'ehne huyulhni, "Njan keyoh 'aw dune hooloh-un 'uhoont'oh. Nts'ez de suba soo 'últsuk-i t'alh-i nats'ólelh lhe'ultsukne dune gházti'alh-i?"

34 'Et Sizi ubúlhni, "Daltsuk lhes sut'e aht'i?" "Lhtak'ant'i lhes sut'e 'ink'ez lho nt'umiyaz bulh," huyulhni.

35 'Et 'ilhozdilne natl'adulhts'ih ubulhni.

36 'Et ndi lhes lhtak'ant'i lho bulh yílhchoot 'ink'ez musi ni whe tenadidli. Taidanyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne butl'ayánkai. 'I ts'iyawh natl'adilts'ine butahinínla.

37 Ts'iyawh na'hit'al 'ink'ez 'uhunisdai. 'Et yugha hodul'ehne lhtak'ant'i chalhyal dizbun 'i highá 'oz'al-i nahuyalhdzoo.
38 4,000ne dunene at'en 'uhan'al. Ts'oodunne 'ink'ez ts'ekoo 'enne cha 'uhan'al.
39 'Et 'awet Sizi 'ilhunaoosdilne bukeyoh ts'e whuz whenábalh'a' whe 'et ts'i be naja 'ink'ez yun Magdala huwhutni ts'e whuz whehánki.

16

Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, 'enne huwa 'ít'en-un buba' hooleh hukwa huyoodulhkut

1 'Awet ndunne Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, 'enne highu nindil 'ink'ez huyóolhdzih whe huyoodulhkut, "'Aw yak'uz whuts'un hooncha tune' whut'en-un, whunénolhtun ait'oh?"
2 'Et ndúbulhni, "'Et hulhgha ts'e ndo yat whunulh'en. 'Et whudulk'un de, 'et dzin hoonzoo tileh dahnih.
3 'Et bundada' yat kw'us bulh dulk'un suli' whunulh'en de, 'awet azih whudutitsi' dahni. Nohni duba na'udzoo'ne ahli! 'Et ndo yat dawhut'en la, 'et t'eoonáhzun. 'Et hoonts'i ndoyá whudizulh dawhut'en la, 'et ndet 'uwhulhni, 'aw t'eoonuzáhzun!
4 Njan 'andit whudizulhne, 'enne lubeshi ts'u nint'ine za' 'uhint'oh. 'Ink'ez 'ahoolhyiz dune ts'eke bulh ninta' hutit'elhun, 'et za whuts'ónint'i. 'Ink'ez hooncha huwa 'ít'en-un whuntilh'elh hukwa' nahzun. 'Et hoonts'i 'aw hooh'en-un nohghá holts'it ait'oh. 'Et nts'en'a la Jonah bulh dáhooja inle' la, 'et za whutih'elh whe' hoont'oh!" ubúlhni, 'ink'ez bughu whenája.

Huwohoole' Phariseene 'ink'ez Herod bules untuldoh-i, 'i ch'a ubúlhni

5 'Et 'awet nyan nahooski whe yugha hodul'ehne lhes nahodilhnoh.
6 'Et Sizi ndúbulhni, "'Ahoolhyiz wheni khahdli ndunne Phariseene 'ink'ez Sadduceene cha, 'enne bules untuldoh-i ch'a."
7 'Et 'aho lhulh yawhehunilhduk, "'Et 'aw lhes lhts'ít'ih 'et huwa 'utni."
8 'Et Sizi t'eoonanzin whe 'et dúbulhni, "Nohni be 'alha' nahzun-i unsool! 'Et huwa' 'udahni. 'Aw lhes sálhah'al, 'et huwa eh 'et howu yalhduk?
9 'Awhuz eh 'aw ts'ih'un t'eoonuzahzun? 'Aw whunalhuzulhni whe kwulai' lhes 'i be 5,000ne gha náh'ai, 'ink'ez daltsuk chalhyal ch'utizkat-i, 'i nalhdzoo?
10 'Et doo cha lhtak'ant'i lhes 'i be 4,000ne gha náh'ai, 'et daltsuk chalhyal ch'utizkat-i, 'i nalhdzoo?

11 'Et nts'en'a aht'oh t'eoonuzahzun, 'aw lhes ghun nohbulh
yalhuzusduk? 'Uda' nohdasni, ndunne Phariseene 'ink'ez
Sadduceene cha, 'enne bules untuldoh-i huwohle', 'i ooghu
yasduk whe' dusni."
12 'Et 'aho t'ehoninzun ndunne Phariseene 'ink'ez Sad-
duceene cha, dune huhodulh'eh-un, 'et whuch'a buch'a
huwahli, 'et 'uwhulhni. Ndi lhes bulh untuldoh-i, 'i ch'a
huwahli ni iloh whe 'utni.

Sizi 'en Christ 'unt'oh 'et Peter huwu yalhduk

13 'Et Sizi Caesarea Philippi buyun k'uz whinya whe yugha
hodul'ehne, 'enne uboodulhkut, "Si yinka dune ye' 'ust'oh. 'Et
hoonts'i n'awh dunene, mbe whe 'ust'oh hutni?"
14 'Et 'uhuyulhni, "Whulohne, 'enne nyun John dune too be
'ulh'en-un 'int'oh hutni. 'Et whulohne cha, nyun Elijah 'int'oh
hutni. 'Et 'onghohne cha, nyun Jeremiah 'int'oh hutni. 'Ink'ez
whulohne nyun nus hoo'en-un 'ilhoghun 'int'oh hutni."
15 'Et 'ubulhni, "Nohni do', mbe 'ust'oh dahni?"
16 'Et Simon Peter yatilhduk whe 'uyulhni, "Nyun Christ,
Yak'usda khuna-un, 'en ooYe' 'int'oh."
17 'Et Sizi 'uyulhni, "Simon Jonah ooye', 'uk'enus hoonzoo-
un nghá whults'ut! Ndet sudini-un, 'et 'aw ndi yun k'ut dune,
'enne iloh nyunalhts'et hahúhon'ai. 'UBá yak'uz usda-un, 'en
nyunalhts'et hahon'ai.
18 'Ink'ez nyun Peter 'int'oh. 'Et ndi tse 'i k'ut slugliz
neootas'alh. Njan mbe la kwuncho ulhtus-i yo ts'u haindilne,
'enne hoonts'i 'aw whuch'a hoolhdeh ait'oh.
19 Nts'e la yak'uz whulerwe usda-un, whulugli ntl'atis'alh.
'Et ndi yun k'ut ndai la whedinguz-i, 'et 'uda' yak'uz cha whuz
un'a za whedint'i. 'Et ndai la ndi yun k'ut k'unain'uk-i, 'et
yak'uz cha 'uda' whuz un'a za k'unatit'uk."
20 'Et yugha hodul'ehne khuniti be 'ubúlhni, "Khun te 'uy-
oonne dóhni' junih si Sizi mbe la Christ, 'en 'ust'oh."

Dzoh nutizut-un 'ink'ez datítsah-un, 'et Sizi huwu yalhduk

21 'Et 'oh whuya hoozulh whuts'un Sizi yugha hodul'ehne,
'enne whubunulhtun nus daootanelh la. Nts'en'a whe
Jerusalem ts'u tiyalh. 'Et keyoh ndunne 'utso whudil-
hdzulhne, 'ink'ez lubret bumoodihne cha, 'ink'ez Moses be
'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'enne bube lhat-un whe dzoh
nuhítilhdzut, 'ink'ez hituzilhghelh. 'Et whulh tát dzin, 'et
dunadutádalh.
22 'Et Peter Sizi yílhchoot 'ink'ez 'udun neínilhti 'ink'ez
hukwa' yudáni', "SMoodihti nyun Yak'usda ngha te'untazeh!
'Aw nyulh 'et dúhoneh ait'oh!"
23 Peter yuts'u nálh'a 'ink'ez 'uyulhni, "Satan st'a nenínyaih!
Nyun yooya suzilhts'i! Yak'usda nts'en'a la dat'en-un, 'et

'aw howu nuni lhnuzinzut. Ndi yun k'ut dune nts'oh tula ne'hut'en-un, 'et hukw'un'a za nuni ninzut!"

Mbe la whe khuna-un Sizi gha ninta oonin'ai de, 'en whe khuna-un whuch'a ootalhdoh

24 'Et Sizi yugha hodul'ehne ndúbulhni, "Mbe la dune se' 'ut'en k'oh oot'en ha suntiyalh hukwa' ninzun de, ndi yun k'ut dats'ínt'oh-un, 'et ts'iyawh whula dootni, 'ink'ez dutulalhgus yólhchoot 'ink'ez suntooya'.

25 'Et huwa mbene la whe khuna-un hotilhyihne, 'enne 'et hoonts'i ninta huhúta'alh. 'Et hoonts'i mbe la whe khuna-un si sgha ninta oonin'ai de, 'en whe khuna-un nahootá'alh.

26 'Et huwa dune ndi yun 'i ndulcho whe ooch'e' yúzdli' de, 'ink'ez duzul 'i ninta ín'ai de, ndet whe ooba whutázoo'? 'Ink'ez dich'oh duzul nayitalhchulh hukwa' ninzun de, di k'elha suba duzul nayoket?

27 'Et huwa yinka dune ye' whusatiyalh, ndai la ooBá ye dizti'-i 'ink'ez oolizas, 'enne bubulh, 'et whusainya de, nts'en'a la ts'iyanne dahit'en, whuz un'a 'ilhone whe buba k'elha whutaleh.

28 Soo ts'ih'un un'a nohdusni, whulohne njan núdilhyanne, 'enne ndet la dahutitsah-un 'et whuts'un yinka dune ye' nts'en'a la whe lerwe unli-un, 'et whuz un'a whuz de uyalh de, ndunne dahútitsa whuts'o huyuntilh'elh."

17

Sizi 'uts'un ot'en suli'

1 'Et 'awet whulh lhk'utat dzin inle' whe Sizi 'en Peter, James cha, 'ink'ez dulhutsin John, 'enne ndo dzulh k'uz dulh ubílya.

2 Khunsul bubut 'uts'un ot'en suli'. Oonin 'ants'i sa k'un'a oots'u ha'ánduz, 'ink'ez oonaih 'i cha khunsul 'ulhyul suli', 'ink'ez 'i cha oots'u ha' 'ánduz.

3 'Et khunsul Moses 'ink'ez Elijah bulh bube hóodilts'ai 'ink'ez Sizi hibulh yáwhenilhduk.

4 Peter Sizi ndúyulhni, "NeMoodihti njan uzdilhts'i hoonzoo. Hukwa' ninzun de, tat-un whut'ah uztitez-un 'uts'otilelh. 'Ilhoghun nyun mba, 'et 'ilhoghun Moses ba, 'ilhoghun cha Elijah ba."

5 Peter yalhduk whe khunsul kw'us be tidat'en whe buk'einde. Kw'us toh ts'e khunsul 'uwhutni, "Ndun sYe' 'uk'enus ook'esi'-un 'unt'oh. 'En bulh hóonust'i'. 'En za 'oozúlhts'ai!"

6 Yugha hodul'ehne hídants'o whe hibut nachánildil, 'ink'ez tube whehúnilhjoot.

7 Sizi bughu ninya 'ink'ez but'aiznai whe ubulhni, "Dunadahdilh 'ink'ez whénulhjut iloh!"

8 'Et ndo nahítat'en whe 'aw 'uyoonne hooloh. Sizi
didutch'oh za hiyan'en.
9 Ndet la dzulh k'ut whenáhudidil whe, 'et yo nahidulh whe
Sizi khuni ulhtus-i be bubulh yalhduk whe 'et ndúbulhni,
“Yinka dune ye' yaidlanne toh dunadutádalh whuts'un ndet
hooh'en-un, khun 'uyoonne dóhni' junih!”
10 'Et yugha hodul'ehne, 'enne huyoodulhkut, “Ndunne
Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'et di ha' hutni, Elijah 'en
cho whusatiyalh huba' hoont'oh hutni?”
11 'Et Sizi ndúbulhni, “'Et 'alha Elijah 'en cho whusatiyalh
'ink'ez ndai hoonliyaz ts'iyawh lhanaidutileh.
12 'Et hoonts'i nohdusni, Elijah 'uda' whusainya whe
'unt'oh. 'Ink'ez 'en 'aw t'ehinúszun. 'Et hukwa' huninzun
k'un'a 'uhuyinla. 'Et whuz un'a za 'enne bula be yinka dune
ye' dzoh nutizut.”
13 'Et yugha hodul'ehne, 'enne ts'iyawh John dune too be
'ulh'en-un, 'en ghu yalhduk t'ehonanzin.

Ts'oodun ntsi'-i nudúdeh-i ooyudinda-un, 'en Sizi soo ná'yinla

14 'Awet 'ilhozdilne butanahundil whe 'ilhoghun dune
yughu ninya 'ink'ez yubut dugwutsi be nenínya. 'Ink'ez 'utni,
15 “SMoodihti sye' 'en oogha te'ninzeh! Ookaootuzuk 'ink'ez
tube dzoh nuzut. Lhat tsudúlts'uk 'ink'ez talts'uk cha 'ut'i.
16 'Et ngha hodul'ehne bughi nústih hoonts'i 'aw soo
na'huyooleh ait'oh.”
17 'Et Sizi ndutni, “Nohni 'andit whudizulhne, nohni 'aw
be 'alha hoont'oh-i lhaht'ih, 'ink'ez tank'us za' 'iht'elh. 'Et
dawhuldzoh nohtoh tisdalh? 'Ink'ez dawhuldzoh nohba 'et
ndutist'elh? De', nye' 'en sghu nilhtih!”
18 'Et ntsi'-i nududeh-i ooyudinda-un, Sizi 'en ts'un khuni
ulhtus-i be hukwa' yudáni'. 'Et whulh hulhgha za yuts'u
hanája 'ink'ez ndun ts'oodun soo na'uja.
19 'Et Sizi yugha hodul'ehne, 'enne disoh ts'e highu nindil
whe 'uhuyulhni, “'Et dahoont'oh huwa whe ndun ts'oodun
ntsi'-i nududeh-i oots'u hanáts'inooyoot ait'oh?”
20 'Et Sizi ndúbulhni, “'Aw nohba 'alha lhe'hoot'oh 'et huwa
'aw 'oohleh ait'oh. 'Alha nohdusni ndi 'anukat-i lhe'niltsool-
i, 'i mustard huyulhni, 'i k'un'a be nohba 'alha' hoont'oh-i,
'et 'ulcho de, 'et ndiz 'un'a da' 'udoohtni'. Ndi dzulh njan
whuts'un, 'et nguz nailts'ut dahni de, 'aho 'et dutínelh. 'Et
whuz un'a ts'iyaitsuk whuz un'a 'udahni de, 'et ndutít'elh.
21 'Et hoonts'i ndi ntsi'-i nududeh-i, netenadudli-i, 'ink'ez
soo ts'úhoonih, 'et de za dune buts'u hanáts'iyuntiyulh whe'
hoont'oh.”

Sizi datitsah-un, 'et doo cha huwu yalhduk

22 'Et 'awet Sizi 'ink'ez yugha hodul'ehne, 'enne Galilee yun
k'ut hudilhts'i whe ndúbulhni, "'Awet nilhdukw yinka dune
ye', 'en 'uyoonne dune tl'ahítilhtelh.
23 Hituzilhghelh 'ink'ez whulh tat dzin inle' de,
dunadutádalh." 'Et hodánts'o whe ts'iyawh tube ts'odi huzdli'.

Sizi 'en cha lugliz whucho whuzooneya yuk'elha hoolh'i

24 'Awet keyoh Capernaum whuz hoozdil whe 'ilhoghun
sooneya 'ilhunaoo'aih-un, 'en Peter yughu ninya whe
yoodulhkut, "Whunohodulh'eh-un 'en cha iloh lakw lugliz
whucho whuzooneya yuk'elha hoolh'i?"
25 'Et, "A," ni. 'Et Peter yoh ts'u whinya. 'Et Sizi yutso
yatílhduk 'ink'ez 'et dúyulhni, "Simon, daja ninzun? Ndi ndai
la sooneya dune buba k'elha yutaleh-i, ndi yun k'ut whuler-
wene, 'enne ndi sooneya 'ilhunahos'aih? Dich'oh bubuzkeh
tilah k'us n'awh whut'enne tilah?"
26 'Et Peter ndúyulhni, "'Aw n'awh whut'enne, 'aw 'enne za."
Sizi 'uyúlhni, "'Et 'alha' dini. Lerwene dich'oh bubuzkeh 'enne
'aw buba k'elha hole' ait'oh.
27 'Et hoonts'i ndunne Capernaum whut'enne, 'enne neb-
ulh hónilch'e hukw'un'a 'ubuts'oolh'en ait'oh. 'Et huwa ndi
lugliz whucho whuzooneya', 'i la buba k'elha ts'uyoolhtselh.
Dugwe', bun guz ts'inyalh 'ink'ez oolhjas. Soo 'udechoo lho
silhjus-i, 'i ooze lhch'az 'uhoonleh. 'Et sooneya naitán'alh. 'I
ilhchoot 'ink'ez neba bugha ínin'aih."

18

Yak'uz whulerwe dilhts'i-un mbe suba 'uk'enus dízti'?

1 'Et 'oh da' za Sizi yugha hodul'ehne, 'enne highu nindil
'ink'ez huyoodulhkut, "Yak'uz whulerwe dilhts'i-un mbe suba
k'us dízti'?"
2 'Et Sizi ndun ts'oodunyaz 'anih yulhni, 'ink'ez butoh
neínilhti.
3 'Ink'ez 'et ndúbulhni, "'Et soo ts'ih'un un'a 'unohdusni, 'et
'aw 'uts'un un'a nalhe'zahne de, 'ink'ez ts'oodunneyaz k'oh
ts'e aht'oh nasahdli' de, 'et de za nts'e la yak'uz whulerwe unli-
un whuz tihdulh.
4 'Et huwa ndun ts'oodunyaz, mbe la yuk'oh ts'e 'unt'oh-
un, whuz un'a dich'oh te'dudil'en, 'et ndunt'oh-un, 'en nts'e la
yak'uz k'une' whul'en-un, 'enne butoh k'us hidilhti'-un tileh
whe 'unt'oh.
5 'Ink'ez mbe la ndun ts'oodunyaz, mbe la yuk'oh ts'e
'unt'oh-un, huhóont'i' 'i bulh highu nuseya, si cha whuz un'a
za 'usuhinla."

Dune ntsi'-un lubeshi 'itálhchulh-un, 'et whuts'u yúlha

6 "'Et ndunne ts'oodunne buba 'alha' 'ust'ohne, ts'oodunne
hoontsi' ts'e ubonilht'ine, mbe la dune edújane, 'enne tse cho

buts'ilchun ehudinguz 'ink'ez k'us takhulh-un 'et tábuhano de, 'et 'on nus hootázoo'.

7 Ndi yun k'ut dilhts'ine, 'enne mbene la hukwaya hooni tune' 'ut'enne, 'enne dawhultsi'-un, 'et buts'u hóolts'ulh whe' hint'oh. 'Alha njan hukwaya hooni tune' hutit'en whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i mbe la oogha 'et 'úhooja-un, 'enne dawhultsi'-un, 'et hoti'elh whe' hoont'oh!

8 'Et nla k'us nke 'i be hukwaya hooni tune' 'ínt'en de, k'unint'as 'ink'ez 'un tilh'is! 'Et dzoh ninya k'us nyust'e bodin'ai de, 'et whuz un'a 'ilhiz be ts'ukhuna-i nghalts'ut de, 'et whuz un'a 'uk'enus mba hootázoo'. 'Et hoonts'i nke nankult'oh cha 'ink'ez nla nankult'oh cha bulh 'ínt'oh whe kwun nalhnusne-i tanyoníno de, 'uk'enus mba hootátsi'.

9 'Ink'ez nyuna be hukwaya hooni tune' whut'en-un whunilh'en de, nyuna hanín'aih 'ink'ez 'un ntilh'is! 'Et nyuna 'ilho bulh za, 'et whuz un'a 'ilhiz be ts'ukhuna-i ngha nínzut de, 'uk'enus mba hootazoo'. 'Et hoonts'i nyuna nankult'oh bulh kwun nalhnusne-i tanyoníno de, 'uk'enus mba hootatsi'.

Mbene la ninta ninkatne, 'enne Sizi ubutilhyih ha, 'et huba whusainya

10 "'Et ndunne ts'oodunne khun buka lhe'nuzoohzin junih! 'Alha lizas yak'uz dilhts'ine, 'enne bughu hinli 'ink'ez 'uBá yak'uz usda-un, bulizas 'enne 'ahoolhyiz hinalh ne'ut'en.

11 'Et huwa mbene la ninta ninkatne, 'enne yinka dune ye' 'ubutilhyih ha, 'et huba whusainya.

12 Nts'en'a daja nahzun? 'Et dune 'en whunizyat whunizyai (100) 'usbai 'ut'i whe 'enne butoh 'ilhoghun ninta nílhget whe yuloh 'et nébuninla 'ink'ez ndun 'ilhoghun ninta nilhget-un, 'en dzulh k'uz yukawhenántai.

13 'Et nayilhti de, ts'ih'un un'a nohdusni ndunne yuloh 'et nébuninlane, 'enne bugha whunilhni. 'Et hoonts'i ndun 'ilhoghun ninta nilhget-un, nayilhti de, 'en gha dahoolcho 'i be suba 'on nus whuntálhnih!

14 'Et whuz un'a za ndunne ts'oodunne, 'et 'ilhoghun hoonts'i kwuncho yo ts'u tiyalh de, nohBá yak'uz usda-un, 'en 'aw hukwa lhe'nizun.

Nyulhutsin lubeshi be ndulhyo 'uja de, datánlelh?

15 "'Et nyulhutsin lubeshi be ndulhyo 'uja de, 'et oozih neninya 'ink'ez daja whe ndulhyo 'uja-un, 'et dóni'. 'Et nyun 'ink'ez nyulhutsin bulh nohnich'oh lhanaóodoohle. 'Et nghuni yílhchoot de, nyulhutsin whuch'a nanilde whe' hoont'oh.

16 'Et 'aw lhunyoozílhts'ai de, 'ilhoghun k'us nane te ilhchoot 'ink'ez 'et ooyoh ts'u natoohdilh. Nane k'us tane te mba lhgha 'úhudija de, 'et whuz un'a la 'uhót'e'. 'Et 'i be la daja hutni, ts'iya-i khuni ts'ih'un un'a 'uhoneh.

17 'Et hoonts'i 'et cha 'aw lhunoh oozílhts'ai de, 'et de
Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne cha budóhni. 'Et 'enne
cha 'aw lhuboozílhts'ai de, 'et de mbe la 'aw ooba 'alha
lhe'hoot'oh-un k'us mbe la sooneya 'ilhunaoos'aih-un, 'et
ndun lubeshi be ndulhyo 'uja-un, 'en 'enne buk'un'a noolh'en.

18 'Alha' dusni whe' dusni, nohni ndai la ndi yun k'ut ooladi-
hni de, 'i ndo yak'uz cha oolaoodutitnih. 'Et ndi yun k'ut ndai
lhgha 'úhudija de, 'i ndo yak'uz cha lhgha 'úwhutanelh.

19 Doo cha za nohdusni, ndai la ookwa oodutalhkut-i,
'ink'ez nane k'us tane ndi yun k'ut lhgha nohba soo' hoont'oh
de, 'et mbe la yak'uz usda-un sBá, 'en nohba whutilelh.

20 'Et huwa nts'e la soozi' gha nane k'us tane 'ilhunaoodilh
de, 'et de si cha nohtoh 'ust'oh whe' hoont'oh."

Lhba whunats'odoolnoh-un

21 'Et Peter yughu ninya whe yoodulhkut, "SMoodihti mbe
la sulhutsin 'en lubeshi be sdulhyoh 'uja-un. Dawhultsuk
sdulhyoh lubeshi 'utilelh 'ink'ez ooba whunaoodutiznoh? Lh-
tak'ant'it tilah 'et 'uwhultsuk-un?"

22 'Et Sizi ndúyulhni, "'Aw lhtak'ant'it lhduzusnih. 'Et lh-
tak'ant'it whunizyat (70) k'us 'on 'un tilah 'et 'uwhultsuk
dusni whe' dusni.

23 'Et yak'uz k'úne' whul'en-un, 'et ndiz un'a nja duhoont'oh.
Ilhoghun lerwe unli da', 'et be 'ulhnane, 'enne daltsuk be
buts'ú whulh'ai, 'i ts'iyawh ye bubúlh lhanaoodutile, 'et
hukwa' ninzun.

24 'Et whe' whunilh'en whe 'ilhoghun be 'ulhna-un dahinil-
hti. Ndai la ye yuts'ú whulh'ai-i, 'i 10,000 sooneya dizti'-i, 'et
'ultsuk.

25 Gak! Yuk'elha yoolhtselh-i hooloh. 'Et ndun lerwe
dughuni be 'et ndi yulhni, 'et ndun dune, du'at, duduzkeh,
'ink'ez ndai yut'i-i cha, ts'iyawh ye 'óket. 'Et de soo sba k'elha
whutilhtselh.

26 'Et huwa ndun be 'ulhna-un yubut nachániti 'ink'ez
yuts'un tedudli whe 'uyulhni, 'Smoodih k'at, huba silh'i!
Ts'iyawh mba k'elha whutiselh!'

27 Oomoodih tube yugha te'nanzin. 'Et ndai la ye yuts'u
whulh'ai-i, ts'iyawh yuba whunaoodilhnoh, 'ink'ez whenay-
alh'a'.

28 'En 'ulhna za 'az whinya whe doo cha 'ilhoghun dudulh
'ulhna-un, 'en nayilhti. 'En whunizyat whunizyai (100)
sooneya ts'uditi'-i, 'et 'ultsuk yuts'u whulh'ai. Yuzool ílhchoot
whe 'uyúlhni, 'Ndai la bé nts'o zus'ai-i, sba ook'elha hoolhtsi!'

29 Ndun yubut dugwutsi be neninya 'ink'ez yuts'u tedudlih
whe 'uyulhni, 'K'at, huba silh'i. Ts'iyawh mba k'elha
whutiselh!'

30 'Et hoonts'i 'aw lhuyoozilhts'ai. 'Et k'us 'ayan'ai ndai
la ye yuts'u whulh'ai-i, ts'iyawh yuba k'elha whutilhtselh 'et
whuts'un.
31 'Et 'onghoh 'ulhnane, 'enne ts'iyawh honalh'en 'et da-
hooja la. 'Et ts'iyawh howu ni huzdli'. 'Et huwa dumoodih
ts'u whehandil 'ink'ez ts'iyawh hidani'.
32 'Et mbe la 'et dújа-un, 'en oomoodih 'anih yudani' 'ink'ez
'et ndúyulhni, 'Nyun 'ulhna-un k'us ntsi'-un azih 'int'oh! Sts'u
tedindli ha 'et huwa ndai la be sts'o zilh'ai-i, ts'iyawh mba
oonawhudizno!
33 Nts'en'a la ngha te'niszin, 'et whuz un'a za 'oneh huba'
hoont'oh, nyulh 'ulhna-un ts'un!' yulhni.
34 'Et oomoodih yulh hunilch'e. 'Et mbene la dune dzoh
nulhdehne, 'enne butl'ayálhti. 'Et ndai la ye yuts'u whulh'ai-i,
'i ts'iyawh yuba k'elha whutilhtselh whuts'un.
35 'Et nohni cha nohulhutsinke ninta' hant'en de, 'ink'ez
nohdzi ndulcho-i be 'aw buba whunalhodulhnoh de, 'et de
sBá yak'uz usda-un, 'en cha whuz un'a za 'aw nohba whu-
naoodoolnoh ait'oh."

19

1 'Et 'awet ndi khuni Sizi 'i be bubulh yalhduk-un 'etsul
'udija whe njan Galilee yun k'ut whuch'a nasja. 'Et Judea yun
k'ut Jordan koh 'on ch'az whuz oozya.
2 Lhane dune 'et whuz huyoonizdil. 'Et soo na'balh'en.
3 'Et ndunne Phariseene, 'enne cha highu nindil hiy-
ootálhdzih ha. 'Et huyoodulhkut, "'Et ndet huwa ne'atke 'ants'i
'oh huwun buch'a naztidalh de, 'et Moses khuni netl'aidan'ai-
i, 'i ook'un'a eh 'uhoont'oh?"
4 'Et Sizi ubulhni, "'Et ndi 'udustl'us k'ut 'uk'eguz-i, 'i 'aw
lakw ook'uyalhuzulhduk? Njan 'et, 'et ndutni, 'udechoo whe'
whudit'en da' mbe dune inla-un, 'en dune 'ink'ez ts'eke bulh
'ubínla da'.
5 'Et 'ink'ez 'et ndutni, 'Nja huwa dune dubá 'ink'ez duloo
bulh buch'a ooya' huba' hoont'oh, 'ink'ez du'at bulh lhulh za
hoot'e' huba' hoont'oh. 'Et whuz un'a nahúlt'o 'ilho hutileh.'
6 'Et whuz un'a 'aw 'on 'un nane lhihiloh, 'ilho za hinli suli'.
'Et huwa mbe la Yak'usda lhgha bunilhtine, 'aw dune lhch'a
nabólhtelh huba lhe'hoot'oh."
7 'Et huyulhni, "'Et di ha Moses 'oh da' whuz un'a
netl'ahón'ai 'ink'ez 'udustl'us cha neba inla inle' whe dune, 'i
du'at tl'ayóolhchoos 'ink'ez naitoolh'a'."
8 'Et ndúbulhni, "Nohni nohnich'oh nohdzi dulhts'un, 'et
huwa Moses noh'at whuch'a naoohja-un nohtl'ahón'ai. 'Et
hoonts'i whe'whudit'en whuts'un, 'aw 'et dulhúhoot'oh.
9 'Inka 'unohdusni, dune oo'at 'en 'uyoon dune bulh ninta'
'ant'en t'eoonanzin de, 'et de za ndi 'udustl'us ndai la ye

'etsul itilelh-i, 'i du'at tl'ayóolhchoos. 'Et oo'at 'aw edúlhinel 'et hoonts'i ndi 'udustl'us yutl'ayálhchooz de, 'ink'ez 'uyoon ts'eke ghu nasda de, 'et de dune ts'eke bulh ninta' 'ant'en-un suli'. 'Ink'ez ndun dune oo'at 'etsul 'uyinla-un 'ink'ez 'uyoon dune ghu nasda de, ndun dune 'en cha dune ts'eke bulh ninta' 'ant'en-un tileh."

10 'Et Sizi yugha hodul'ehne, 'enne 'uhuyulhni, "'Et dune du'at bulh whuz un'a 'uhutit'elh de, 'aw lhghu lhuhíkoh de, 'et 'on nus soo' hoont'oh."

11 'Et ndúbulhni, "Ndi khuni, 'i 'aw ts'iyanne ba lhe'it'oh. Mbe la ooghá whunt'aine, 'aw 'enne za buba' hoont'oh.

12 'Et whulohne dune 'aw bughez hoonuloh whe huwhuzdli. 'Et 'onghohne 'et whuz un'a dune 'ubinla. 'Ink'ez whulohne yak'uz whulerwe-un, 'en ba whuz un'a soo whulh 'utit'elhne, 'enne whuz un'a la whulh 'úhoot'e'."

Sizi ts'oodunneyaz dula be buk'udalni

13 'Et 'awet ts'oodunneyaz highu bunínla. Khun tilah buk'édolnih 'ink'ez buba tenadoodli ha. 'Et hoonts'i yugha hodul'ehne, 'enne dah hubuhútni.

14 'Et Sizi ndúbulhni, "Whute ts'oodunneyaz sts'ó toodilh. Khun te dah budóhni' junih! Mbene la yak'usda whe lerwe unli-un whuz dilhts'ine, 'enne ndunne ts'oodunneyaz ubun-duhúlt'oh whe' hint'oh."

15 Dula be buk'udalni, 'ink'ez buch'a nasja.

Dune hoonzoo' 'unt'oh-un

16 'Et 'awet 'ilhoghun dune Sizi yughu ninya 'ink'ez yoodulhkut, "Dune hodulh'eh-un unzoo-un, nts'en'a hoonzoo k'un'a 'utist'elh whe 'ilhiz khutisnalh-un whuch'a ootásdoh?"

17 'Et Sizi ndúyulhni, "'Et di ha sudini, unzoo-un sudini? 'Aw 'ilhoghun unzoo-un hooloh. Yak'usda 'aw 'en za unzoo whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i 'ilhiz be ts'otinalh-un hukwa' ninzun de, ndai la Yak'usda khuni dune tl'aidan'ai-i, 'i ook'une' 'int'en da."

18 'Et 'uyulhni, "'Et k'us ndai whe' dini?" 'Ink'ez Sizi ndúyulhni, "Dune sólhghelh junih! Ts'ekoo bulh ninta' 'ont'en junih! Undunont'ih junih! 'Uyoonne ba honts'it junih!

19 Mbá 'ink'ez nloo bulh ubudólhti'! Nts'en'a la nyunch'oh k'enaintsi', whuz un'a za nyulh dune buk'eontsi'!"

20 'Et ndun chilh ndúyulhni, "Usool da' whuts'un, ndi ts'iyawh ook'une' zust'en. Nts'en'a 'on 'un datíst'elh?"

21 Sizi ndúyulhni, "Lhadulya-un tant'elh hukwa' ninzun de, ndai la 'int'i-i, 'i ts'iyawh be 'oonket, 'ink'ez tel'enne butainínle. 'Et de la ndo yak'uz ndai 'ilhoozanla-i, 'et mba tilalh. 'Ink'ez 'anih se' 'ut'en k'oh tune' ónt'en ha sunanyalh."

22 'Et ndun chilh ndi khuni yudánts'o whe tube oodzi unduda whe yuch'a nasja. Tube hoonzoo' 'unt'oh-un 'unt'oh 'et huwa.

Dune 'uhuhooleh ait'oh-un, 'et hoonts'i Yakusda ba huwa lhúhoolna' whe' hoont'oh

23 'Et Sizi yugha hodul'ehne ubúlhni, “Ndi 'i be soo ts'ih'un un'a nohdusni, yak'uz ts'e, nts'e lerwe unli-un, tube howa whulna' whe hoonzoo' 'unt'oh-un whuz tiyalh.

24 Doo cha za 'unohdúsni, ndi khuna ncha-i, camel huyulhni, 'i ooba howa whulna' whe ughabátsulh oola toh ookonín'a-un hukwa tílgwulh. 'Et hoonts'i whanus howa whulna' whe hoonzoo' 'unt'oh-un, 'en Yak'usda whe lerwe unli-un whuz datíyalh.”

25 'Et yugha hodul'ehne, 'enne hidants'o whe buba hooncha 'ink'ez 'et duhutni, “Mbe za dutijih ha' dini?”

26 Sizi ubunilh'en 'ink'ez ndúbulhni, “Dunene, 'aw ndet la 'uhuhooleh ait'oh-un, 'et hoonts'i Yak'usda ba huwa lhúhoolna' whe' hoont'oh.”

27 'Et Peter yatilhduk whe Sizi nja dúyulhni, “Whunilh'en, ndai la ts'ut'i-i, 'i ts'iyawh oolazditni, 'ink'ez nye 'ut'en k'oh ts'e ts'oot'en ha nyuts'un tizdil. 'Et huwa ndi la negha nínkat?”

28 Sizi ndúbulhni, “Ts'ih'un un'a nohdusni, nts'oya hoozulh whe ts'iyaitsuk 'andidi-i natidleh, 'et 'oh whuya hoozulh whe yinka dune ye', yukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i yuk'etl'adutadalh. 'Et nohni suntizdil inle'ne, nohni cha whunizyai 'on 'at nanki kw'uts'uzda-i dune buba nahutiyeh ha, 'et dutálhts'ilh. 'Et whe la Israel oots'u haindene, 'enne whunizyat 'on 'at nane lhendoh didowhne, 'enne buba nahutihyeh.

29 'Ink'ez mbe la si soozi' gha duyoh huwu tizya de, k'us dulhutsinke te, k'us dulhtuske te, k'us dubá cha 'ink'ez duloo cha te, k'us du'at te, k'us duzkehke te, k'us dukeyoh cha, njan si soozi' gha huwu tizya de, 'en la whunizyat whunizyai (100) 'et 'uwhultsuk-un ootl'anaóotikulh. 'Ink'ez 'ilhiz whe ts'ukhuna-un, 'et cha oogha ótalts'ulh.

30 'Et hoonts'i lhane mbene la 'udechoo 'unt'ohne 'udek'ezne nahutidleh. 'Ink'ez lhane mbene la 'udek'ez unline, 'enne 'udetsone nahutidleh.”

20

Yak'uz whulerwe ts'iyawh k'une' whul'en-un

1 “Ndiz un'a yak'uz whulerwe ts'iyawh k'une' whul'en, 'Ilhoghun dune 'en ndi yun k'ut yun ut'i-un. 'Et ts'ekoo too' mai chun haniyeh k'et, 'et huba 'utit'elhne ha' ninzun. Bundada 'uda' 'et dune tilh'alh ha whuz whinya.

2 'Et ndunne ubalh'a'ne 'ilho sooneya ts'uditi' 'i dzin dulyiz
whe hik'elha utit'elh-un, huhóost'et. 'Et huwa oots'ekoo too'
mai chun haniyeh k'ez whebalh'a'.
3 'Et hukw'elh'az 9:00 at'en t'alh-i be 'óoket-un daninya whe
dune bunilh'en 'ants'i 'oh nodilhya.
4 'Et nja dúbulhni, ‘Nohni cha nghuz ts'ekoo too' mai chun
haniyeh ts'e ahdulh. 'Ink'ez nts'en'a la sooneya ts'ih'un
'unt'oh-i, 'i nohba k'elha tiselh.’ 'Ink'ez whuz whe handil.
5 'Et doo cha hukw'elh'az ts'etniz at'en k'us 3:00 at'en cha
whuz whinya. 'et whuz un'a za doo cha za 'uja.
6 Doo cha za hulhgha ts'e at'en whuz whinya 'ink'ez 'uy-
oonne cha 'ants'i 'oh nodilhya whe bunilh'en. 'Enne cha
ndúbulhni, ‘‘Et di ha dzin dúwhulyiz whe 'ants'i 'óh nudulhya?’
7 ‘‘Et 'aw dune lhuneulh'oh 'et huwa ts'int'oh,’ huyulhni. 'Et
ndúbulhni, ‘Nohni cha ghuz ts'ekoo too' mai chun haniyeh ts'e
ahdulh. 'Ink'ez nts'en'a la sooneya ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i nohba
k'elha tiselh.’
8 'Et 'awet hulhgha ts'e dune 'etsul ut'ih-un whe ndun
ts'ekoo too' mai chun 'ut'i-un, 'en bughunli-un 'anih yudani'
'ink'ez 'uyulhni, ‘‘It'enne ts'iyawh whusábinle, 'ink'ez buba
k'elha hoolhtsi. 'Et mbe la 'udek'ez whe'dit'en-un, 'en cho
ooba k'elha hoolhtsi.’
9 Mbene la hulhgha ts'e at'en ul'a'ne whusahandil whe
'ilhone hinli 'ilho sooneya ts'uditi'-i buba k'elha yulhtsi.
10 'Et ndunne 'udechoo ul'a'ne, 'enne cha whusahandil. 'On
nus lhai duba k'elha tileh huninzun. 'Et hoonts'i whuz un'a za
'ilhone hinli 'ilho sooneya ts'uditi'-i buba k'elha yulhtsi.
11 'Enne ts'iyawh buba 'uk'elha whuzdli' hukw'elh'az, 'et
ndun yun ut'i-un hich'az yawhenilhduk.
12 'Et 'uhuyúlhni, ‘Ndunne 'udek'oh ubalh'a'ne, 'enne 'ilhoh
sadzi hukw'uhoonist'oh-un za' hit'en. 'Ink'ez wheni dzin
ndúwhulyiz whe sa ulhtus-i niz 'uts'it'en. 'Et hoonts'i 'enne
neulh húlhgha za buba 'uk'elha whuzílhtsi.’
13 'Et yun ut'i-un 'et ubúlhni, ‘Sk'ekene 'aw hoonliyaz whe
'aw tank'us un'a lhenohúsdli. 'Et ts'iyawh nohba soo' hoont'oh
'ilho sooneya ts'uditi'-i k'elha nohis'a'.
14 'Et 'awet ndai la nohch'e' ulhchoot 'ink'ez nahdulh. 'Et
mbene la ndunne 'udek'oh 'ubis'a'ne, 'enne nohni nohk'un'a
za 'et 'ultsuk 'i za buba k'elha tiselh 'et hukwa' nuszun.
15 'Alha iloh lakw ndai la ust'i-i nts'en'a hukwa' nuszun tune'
'ús'en? 'Uszoo' 'et huwa eh sghe oolhnih?’ ubúlhni.”
16 'Et 'awhuz Sizi njan howu yalhduk whe ubúlhni, “Mbene
la 'udek'oh unline, 'enne 'udechoo nahutidleh. 'Ink'ez mbene
la 'udechoo unline, 'enne 'udek'oh nahutidleh. 'Et huwa
Yak'usda lhane 'anih dáni', 'et hoonts'i ntsoolneyaz za 'uta-
haínla.”

Sizi datitsah-un whulh tat huwu yatilhduk

17 'Et 'awet Sizi Jerusalem ts'u tizya. 'Ink'ez ndunne whunizyanne 'on 'at nane mbene la yugha hodul'ehne, 'enne 'udun nebuninla 'ink'ez ndúbulhni,
18 "Soo zúlhts'ai, Jerusalem ts'uztidulh 'ink'ez yinka dune ye', 'en ndunne lubret moodihne, 'enne cha, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'et 'awet butl'ahitilhtelh, datitsah ha hiba nahutiyeh.
19 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butl'ahitilhtelh. 'Et butl'ahúyalhti de, highu tidloh, huyootalhtsus, 'ink'ez 'et tulalhgus k'ehuyitalhtelh. 'Ink'ez hukw'elh'az whulh tat dzin dunadutádalh."

James 'ink'ez John bulh 'enne buloo, 'en Sizi yoodulhkut-un

20 'Et 'awet Zebedee buzkeh duloo te, 'et 'awet Sizi ts'o tizdil huyoodutalhkut ha. Buloo yubut nachaniti.
21 'Et Sizi ndi yulhni, "Ndet sts'o hukwa' ninzun?" 'Et ts'eke 'utni, "Nts'e whulerwe inli-un, ndunne nane suzkeh, 'enne 'ilhoghun nailhni ts'unk'us tidalh 'ink'ez 'ilhoghun intl'us ts'unk'us tidalh, sgha óonin'ai."
22 'Et Sizi nja dutni, "Ndet hukwa' oodulhkut-un 'aw t'eoonuzahzun. Ndi lubot 'awet be' tisnelh-i, nohni cha be' tihnelh nahzun eh? 'Ink'ez ndai la dune be too be 'ul'en-i, 'i be 'usotilelh. Nohni cha whuz un'a za eh too be' tilhnelh?" 'Et nduhúyulhni, "A, 'et la 'et nduts'óoneh!"
23 'Et ndúbulhni, "'Alha slubot be' tihnelh, 'ink'ez be too be úzya-i, 'i be too be' tilhnelh. 'Et 'aw doosni' ait'oh mbe nailhni ts'e sts'unk'us tidalh 'ink'ez mbe intl'us ts'e sts'unk'us tidalh. Mbene la 'uBá buba lhaóodinlane, 'aw 'enne za buba' hoont'oh."
24 'Et 'onghohne whunizyanne hidants'o whe, 'awet ndunne nane lhulhutsinke buba dzoh 'uhudija.
25 'Et Sizi ndunne ts'iyawh 'anih ubudani' 'ink'ez 'ubulhni, "Nohni t'eoonahzun ndunne 'udun yun k'ut whut'enne bumoodihne, 'enne dunene k'une' buhul'en. 'Ink'ez mbene la nchane, 'enne ndunne bumoodihne buba ando 'uhint'oh. 'Et whuz un'a bube 'ut'en k'oh hooni.
26 'Et hoonts'i nohni nohtoh whuz un'a 'utiht'elh noohzin junih. 'Et mbe la nohtoh ncha tileh hukwa' ninzun-un, 'en nohba ne'út'en-un oole'.
27 'Et mbe la nohtoh 'udechoo tileh hukwa' ninzun-un, 'en nohe'ulhna-un oole'.
28 Whuz un'a za yinka dune ye', 'aw ba ne'whutit'en hukwa whusálhiyal. 'Et k'us dune buba ne'ut'en-un tileh 'ink'ez buba datitsah, 'et whuz un'a lhane naootakulh. 'Et hukwa whusainya."

Nane hooṣ'enne, 'enne huhoo'en nasdli'

29 'Et 'awet hukw'elh'az Jericho keyoh whuch'a náhusdil whe lhane dune hiyuntizdil.

30 Nane hooş'enne ti whuzih huzkeh. 'Et Sizi 'oh whuya uyalh whe hiduzts'ai. 'Et 'ultus-un hika huyih, “Moodihti, David oots'u haínzut-un, negha te'ninzeh!”

31 'Et 'ilhunaoodilhne, “T'eduzahnih!” hubuhútni. 'Et hoonts'i 'on nus 'uhutni, “Moodihti, David oots'u haínzut-un, negha te'ninzeh!”

32 'Et Sizi lhgha neninya 'ink'ez ubulhni, “Diz áh'us. Ndet nohba 'uwhutisdlelh hukwa' nahzun?”

33 “NeMoodihti nena be ts'ontilh'elh hukwa' uzninzun,” huyúlhni.

34 'Ink'ez Sizi bugha te'nanzin whe dula be buna yut'aíznai. 'Et 'aho huhoo'en suli'. 'Et 'awet huyuntiz'az.

21

Lhane huhoost'et whe Sizi keyoh Jerusalem ts'oozya 1

1 'Et 'awet Jerusalem whenghoh hidulh whe keyoh whuyaz Bethphage huwhutni-un, 'et whuz hoozdil. 'I dzulh enun, Olive huwhutni. 'Et Sizi nane yugha hodul'ehne, 'enne dutso whébalh'a'

2 whe ubulhni, “Njan keyoh whuyaz nohanch'az whuz ah'us. 'Et whuz oozah'az de, 'et 'aho yeztliyaz, donkey huyulhni, ooyaz bulh whehudint'i, 'et la ubunoolh'en. k'unabooh'uk 'ink'ez diz sts'úṅ 'ubutoolhdlooh.

3 'Et dune nohoodulhkut de, ‘Di ha 'ubulh'en?’ nohuwhútni de, ‘NeMoodihti yuka' ninzun,’ dóhni'. 'Et 'aho sts'un bula dutitnih.”

4 'Et whuz un'a ndi ts'iyawh 'oh tune' whust'en. 'I be nus hon'en-un daja ni la, 'et ndulcho 'et dúhooja. Njan 'et nja dutni,

5 “Zion ookeyoh whuti whut'enne,
whunulh'en! Nohlerwe te'dudil'en whe nohts'u tiyalh.
Donkey ooyaz, 'en yuk'usda.
'En be nohts'u tiyalh.”

6 'Et ndiz un'a nja dúhooja, Sizi yugha hodul'ehne whuz whehan'az, 'ink'ez Sizi daja ubúlhni la, 'oh te né'hust'en.

7 'Et whuz un'a Donkey ooyaz bulh hits'u boolhti. Dunaih hik'ehíyinla 'ink'ez 'on dus de Sizi hik'etl'ahidilhda'.

8 Lhane dune dunaih ti hiba néhinilhbal nts'oya la lhutiyalh-un. 'Ink'ez 'onghohne, 'enne cha 'uzischum nanehidutselh 'ink'ez ti hiba nehídinla.

9 'Et 'awet 'ilhunaoodilhne whulohne ootso 'ink'ez whulohne ook'oh ts'e hidulh 'ink'ez tube cho huhuyih whe hutni,
“David oots'u haínzut-un ba ts'odilhti'!
NeMoodihti boozi' be whuz de úyalh.
'En 'uk'enus hoonzoo-un ooba whults'ut.
'Et soo yoodughi hidílhti'!” hutni.

10 'Et 'awet Sizi keyoh Jerusalem whuz oozya whe ndunne
keyoh whut'enne khunahuntisdil whe 'ulhodutni, "Ndun
mbe whe 'unt'oh?"
11 'Et 'ilhunaoosdilne hubuhútni, "Ndun 'en Sizi nus hoo'en-
un, 'en 'unt'oh. Keyoh Nazareth yun k'ut Galilee whuz'ai-un,
whuz de hainya-un 'unt'oh."

Mbene la lugliz whucho 'ooketne 'ink'ez 'e'ooketne, 'enne ts'iyawh Sizi tenabuninyoot

12 'Et 'awet Jerusalem bulugliz whucho whuna'niztl'oo-
un daninya whe mbene la 'ooketne 'ink'ez 'e'óoketne, 'enne
ts'iyawh tenabuninyoot. Sooneya lhk'enadulene bulutab 'i
cha ts'iyawh buch'a yuntiz'ai. Mbene la dut'aiyaz, dove
huyulhni, be 'óoketne, 'enne bukw'uts'uda 'i cha buch'a yun-
tiz'ai.
13 'Et ubúlhni, "'Uk'ehóoguz whe nja dutni, "Et njan syoh
tenadudli ba yoh dahni,' 'et hoonts'i 'et cha nja dutni, "Un-
dunut'ihne, 'enne buyoh whuzúlhtsi.' "
14 'Et lugliz whucho 'et hooṣ'enne 'ink'ez ookechun ndu-
dane, 'enne highu nindil, 'et soo na'balh'en.
15 'Et ndunne lubret bumoodihne 'ink'ez Moses be
'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'enne njan huwa 'ít'en tune' 'ust'en
whe hinalh'en. 'Ink'ez ts'oodunne, 'enne cha lugliz whucho
sulyahalhduk whe nja duhutni, "David oots'u haínzut-un ooba
ts'odilhti'!" 'Et njan ts'iyawh honalh'en whe hukwa honilch'e.
16 'Ink'ez Sizi 'et nduhúyulhni, "Ndi daja hutni la
uboozílhts'ai eh?" 'Et ubulhni, "A, 'ink'ez dahúja-un 'aw
hukw'uyalhuzusduk whe eh dahni? Ndiz un'a 'uk'ehonguz
whe nja dutni,
'Ts'oodunne 'ink'ez ts'oodunne nulhyehne cha,
'enne bughuni 'i be' hutni, ts'ih'un un'a sba hodilhti'
ubulhtsi.' "
17 'Et ndunne 'awet buch'a nasja 'ink'ez keyoh whuti huwu
whenája. 'Ink'ez keyoh whuyaz Bethany ts'oozya whe 'et
usda.

Ndi duchun mai oots'u haníyeh-i, 'i Sizi yek'éhanya

18 'Et 'om bun 'uda' 'et keyoh whuti whuts'u hídulh whe
khunsul ooye'ílts'ul.
19 'Et ti whuzih khunsul ndi mai chun, fig huyulhni, yu-
tilh'en. 'Et yuts'oozya whe 'et 'aw oomai' ooghu hooloh.
'Ut'an za ooghu hoonli whe 'uyulhni, "'Et 'aw 'ilhiz nyumai'
hootáloh." Ni ibulh ndi duchun uyulhni-i dizgi.

Ndi duchun, fig huyulhni, 'i be whuts'odutil'eh

20 Mbene la yugha hodul'ehne huyan'en whe tube buba
hooncha. 'Et 'uhutni, "Nyoo mai chun, fig huyulhni, daja whe
'uja 'á stla dizgi?"

21 'Et Sizi ndúbulhni, "'Alha nohdusi, bé 'alha' hoont'oh-i
aht'i de, 'ink'ez 'aw nohba nawh lhe'whutást'el whe ndi mai
chun cha 'á dizgi, nohni cha whuz un'a za 'et dutihnelh.
'Ink'ez 'aw 'et za iloh, njan shus 'i la' dóhni, 'Dudilhts'ih 'ink'ez
bunghun whucho ts'e tailhts'ih,' dahni de, 'et whuz un'a 'et
duwhútanelh.
22 'Et ndai la ooka' dahni tenadudli be, nohba 'alha' hoont'oh
de, 'i ts'iyawh nohgha tíkulh."

Sizi ndai gha dune ando 'unt'oh, 'et hukwa huyoodulhkut

23 'Et 'awet lugliz whucho daninya whe 'et dilhts'ine whe
whúbondunilh'e'. 'Et 'udedo lubretne 'ink'ez dune 'utso
whudilhdzulhne cha, 'enne highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni,
"Nedini ndai gha dune ando 'int'oh whe nja dint'en-un. K'us
mbe ntl'ahon'ai whe dune ando 'int'oh-un?"
24 'Et Sizi 'ubulhni, "Si cha 'ilhoghun hukwa nohoodutaskut.
'Et sudahni de, 'et nohdutasnelh ndai gha dune ando 'ust'oh
whe nja dust'en.
25 Nts'en'a John dune too be 'úlh'en? Mbe yutl'ahon'ai dune
too be tilh'elh huba? Yak'uz ts'e tilah hahóolts'ut, k'us dune
tilah ts'u hahóolts'ut?" Dich'oh lhtoh howu yahalhduk 'ink'ez
'uhutni, "'Et yak'uz ts'e hahóolts'ut ts'utni de, 'et la 'unedóne',
"Et diha John nohba 'alha' lhe'dusni?'
26 'Et hoonts'i, 'Dune ts'u hahóolts'ut whutilah 'uhoont'oh,'
ts'utni de, 'aw uzdooni' ait'oh, dune bubeznuljut, ts'iyawh
John 'en nus hoo'en-un 'unt'oh huninzun 'et huwa."
27 'Inka Sizi nduhuyulhni, "'Aw nts'ez de hahóolts'ut
t'ets'onuszun." 'Ink'ez Sizi ndúbulhni, "Ndai be dune ando
'ust'oh whe ndi nja duwhús'en-un, 'et si cha 'aw nohdósni'
ait'oh."

Ndunne nane ndet oobá buba hukwa' ninzun 'oh te ne'hut'en eh?

28 "Nja huwun daja nahzun? 'Ilhoghun dune nane buzkeh.
'Enne 'udechoo-un yughu ninya 'ink'ez yulhni, 'Sye' ts'ekoo
too' mai chun haniyeh ts'e whuz inyalh 'ink'ez sba 'int'en.'
29 'Et yuch'a tsédisnih inle'. 'Et hoonts'i hukw'elh'az
ndunát'e' 'ink'ez whuz whinya.
30 'Et bulh nat-un ooye', 'en cha yughu ninya 'ink'ez yulhni.
'A, whuz toosya' 'ink'ez 'oost'en la!' yulhni. 'Et hoonts'i 'aw
whuz lhtiyal."
31 'Et Sizi 'utni, "Ndunne nane k'us mbe ndet oobá buba
hukwa' ninzun 'oh te hukw'une' hust'en?" "'Et 'udechoo-un,
'en za," hutni. 'Et Sizi ndúbulhni, "Ts'ih'un nohdusni ndunne
sooneya nalhdzoohne 'ink'ez ts'ekoo 'ul'enne cha, nts'e la
Yak'usda lerwe unli-un, whuz nohtso hutidulh.
32 Ndiz un'a nja duhoont'oh, be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i, 'i
be John dune too be 'ulh'en-un nohts'ó whusainya, 'ink'ez 'aw

nohba 'alha lhe'hoot'oh. 'Et hoonts'i sooneya nalhdzoohne
'ink'ez ts'ekoo 'ul'enne, 'enne ts'iyawh buba 'alha' hoont'oh
'et huwa. 'Et nohni whunulh'en 'et hoonts'i 'aw noheni k'oh
nálhe'uhlel. Whuz un'a za nohba 'alha lhe'hoot'oh."

Mai haníyeh k'et whulh'aíne, 'enne bugha whúts'odul'eh

33 "Nja 'uyoo be nawhutnuk-i be nohdutásnelh. Soo
zólhts'ai'! 'Ilhoghun yoh whumoodih-un, 'en haniyeh k'et
'uhoonla, 'ink'ez mai ts'ekoo too' chun 'ananla. 'Ink'ez
whuna'niztl'oo. 'Et tsak'et hahónkai mai too' 'utahahúlhtsus-
un, 'et cha neóonin'ai. 'Ink'ez ook'ut yutist'en-i cha wheni
'uhinla. 'En la njan haniyeh k'et ndunne ha' nulhyehne
butl'ahón'ai, 'ink'ez nilhdza' keyoh ts'e whinya.

34 'Et 'awet 'oonujin-un neooninzut whe yoh whumoodih
de 'ulhnane, 'enne whuz whebalh'a' 'ink'ez ndunne 'ut'enne,
'enne buts'un mai hitalhchulh ha.

35 'Et ndunne ha' nulhyehne, 'enne yoh whumoodih de
'ulhnane hubílhchoot. 'Ilhoghun soo 'uzi 'unhitizno. 'Ilhoghun
cha hizilhghi. 'Ilhoghun cha tse be hizilhghi.

36 'Et doo cha za 'onghohne 'ulhnane 'on nus 'ultsukne whuz
whebalh'a'. 'Enne cha whuz un'a za 'et dúbuhinla.

37 'Et 'udek'ez-un duye' whuz buts'ú wheyalh'a'. "'En tilah
hidólhti'," ni.

38 'Et hoonts'i ndunne bughu whulh'aine hitilh'en whe 'et
'ulhodutni, 'Ndun 'en nyoo haníyeh k'et ooch'e'-un, 'en ooye'
'út'en. Ts'uzoolhghelh! 'Et de la ndet la oots'ó tilts'ulh-un
ts'iyawh 'et ndúwhulcho whe la ts'ohólhchoot!'

39 'Inka huyílhchoot 'ink'ez njan haníyeh k'et tenáhinino
'ink'ez hizilhghi.

40 'Et huwa 'et njan mai ts'ekoo too' chun haniyeh-un, 'en
ooch'e', 'en whusatiyalh. Whusainya de, 'et dábooleh suba?"

41 'Et nduhúyulhni, "'Et ndunne untsi'ne, 'enne hooncha
hukw'un'a musai ubutilhtselh 'ink'ez njan haniyeh k'et 'uy-
oonne ha' úntilhyehne bugho tálh'alh. 'Et whuz un'a newhúzuk
totsuk ndi mai higha hitalelh."

42 'Et Sizi ndúbulhni, "'Aw eh hukw'u yalhuzulhduk Yak'usda
ooghuni daja ni inle' da'? 'Et diz 'uk'ehooguz,
'Ndi tse yoh 'uwhulh'enne 'ún hidutilh'uz-i,
'i yoh ook'uwhuz'ai-un huba soo 'uk'enus tse 'unt'oh-i
suli'.
'Et la Moodihti whuz un'a 'uhoonla.
'Ink'ez wheni tube neba hooncha whe' hoont'oh,' ni.

43 'Et huwa nohdúsni, nts'e la Yak'usda lerwe unli-un,
'et ts'iyawh nohghu nahootálhchulh 'ink'ez 'udoh didowhne
butl'aóoti'alh. 'Enne la 'ut'en unzoo-i buts'u haókat.

44 'Ink'ez mbene la ndi tse hik'ilts'utne, 'enne ts'iyawh
yahidutátih. 'Ink'ez mbene la ndi tse buk'édilts'utne, 'enne
ts'iyawh musai hutileh."

45 'Et ndunne Lizwif lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene cha, 'enne ndi khuni be nawhutnuk-i whulh 'úhudants'o whe t'ehonanzin Sizi 'enne didut bughu yalhduk.

46 Nts'en'a suba Sizi huyitálhchulh-un 'et hukwa' hut'en. 'Et hoonts'i dune éhunuljut. 'Enne Sizi 'en nus hoo'en-un 'unt'oh huninzun 'et huwa.

22

Yak'uz k'une' whul'en-un, 'et lerwe ooye' oo'at whutaleh-un, 'et dult'oh

1 'Et doo cha za Sizi be nawhutnuk-i, 'i be whuts'odul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk whe 'et dúbulhni,

2 "'Et yak'uz k'úne' whul'en-un, ndiz un'a nja dóohoont'oh, 'ilhoghun lerwe ooye' oo'at whutaleh, 'et huba lhadútitneh.

3 'Ink'ez mbene la bughu nuséyane, dude'ulhnane buts'u whebalh'a', 'anih ubuhudóni' ha, 'et hoonts'i buch'a tséhudisnih.

4 'Et doo cha za 'uyoonne cha dude'ulhnane whuz whilh'a'. Mbene la ooghu nusjane sba budohni', "Awet t'alh-i lhadínt'oh. Njan musdoos ts'iyawh ndai la nilhk'a-i ts'iyawh sba huyanghan dune yuti'ulh whuba. Ts'iyai lhadínt'oh. 'Et 'awet ndunne lhghuskene bubulh na'uztit'ulh. Soo 'a dizáhdulh! sba budóhni'."

5 'Et hoonts'i ndunne bugha nusjane buba 'ants'i 'uhoont'oh. Ts'iyawh lhents'un whehándil. Whulohne cha há' hunulhyeh ts'e whenáhidil. 'Et whulohne cha bube 'ut'en k'oh whuz'ai ts'e whenáhidil.

6 Whulohne lerwe be 'ulhnane ubihílhchoot 'ink'ez dzoh ne'buhalh'en 'ink'ez ubuhanghan.

7 'Et lerwe whulh údants'o whe tube hunílch'e. Mbene la lhuganne ubut'ine ts'iyawh whuz whebalh'a'. Mbene la be 'ulhnane inghanne, 'enne ts'iyawh musai ubulhtsi 'ink'ez bukeyoh ts'iyawh hodálhk'un.

8 'Et hukw'elh'az 'uyoonne cha be 'ulhnane, 'enne ubulhni, "Awet na'tit'úlh-un lhaoodint'oh, 'et hoonts'i ooghu nusjane 'aw huba soo lhe'hildzoo.'

9 'Et huwa 'et 'awet ti ts'óhdulh. 'Ants'i lhane cho nahla de, 'enne ts'iyawh bughu nóhdilh.

10 'Et ndunne be 'ulhnane ti ts'e whehandil. Mbene la nabuhinlane, ntsi'ne 'ink'ez unzoone tubulh 'alhgoh ts'iyawh whusábahanla. 'Et 'awet na'hutit'ulh-un yoh whudizbun.

11 'Et 'awet lerwe buts'ó whusainya ooghu nusjane ubuntilh'elh ha. 'Et 'ilhoghun dune 'en 'aw naih dune lhghu dilhts'i whunaih be dune lhiloh whe yutilh'en.

12 'Et 'uyulhni, 'Sk'eke 'aw dune lhghu dilhts'i whunaih be dune lhinloh. 'Ink'ez nts'en'a danínya?' 'Et ndun dune 'aw whé 'oodoni'-un hoolel.

13 'Et lerwe duba ne'ut'enne ubúlhni, ‘Ndun dune ulhchoot
'ink'ez ulhghel. 'Ink'ez 'az tsalhgus yo ts'e táhneh! 'Et whuz la
titso 'ink'ez dughoo lhudook'us.’
14 Njan 'et ndutni whe 'utni, lhane ghu nusja 'et hoonts'i
whulohne za 'utahálya.”

Yun k'elha huhoolh'i-un hukwa' hoodulhkut

15 'Et 'awet ndunne Phariseene 'udun nehúnindil 'ink'ez
howu yahalhduk, nts'en'a la Sizi ye yalhduk-i, 'i be hitilhgooh
hukwa' hut'en.
16 'Et whe Phariseene bugha hodilh'e'ne 'ink'ez Herod
didowhne cha, 'enne Sizi ts'e whebuhalh'a'. 'Et duhúyulhni,
“Dune hodulh'eh-un t'ets'oninzun nyun ts'ih'un dune
'int'oh 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i be Yak'usda k'un'a dune
hodilh'eh. Ts'iyanne mba lhgha 'únt'oh. Nts'en'a la dune
dahót'en 'et hoonts'i mba 'ants'i 'uhoont'oh.
17 'Et huwa nedini, ndi yun hik'elha huyilh'i-i, 'et ts'ih'un
tilah 'uhoont'oh whe lerwe Caeser 'en tilah ooba k'elha
ts'uyoolhtselh, k'us 'awúndooh tilah? Daja ninzun?”
18 'Et Sizi t'eooninzun nts'en'a la hoontsi' k'oh ts'e hoont'oh,
'et huwa ubulhni, “'Et di ha soo zúlhts'i? Nohni ts'iyawh duba
na'udzoo'ne aht'oh!
19 De' la nyoo sooneya snalh ts'et nah'a!” 'Ilho sooneya
ts'uditi'-i hitl'ahúyan'ai.
20 'Et ubulhni, “Mbe oonin 'ink'ez boozi' cha ook'usguz?”
21 “Lerwe Caesar,” huyulhni. 'Et ndúbulhni, “'Et huwa
ndai la lerwe Caeser ooch'e', 'i ootl'anáyahle. 'Ink'ez ndai la
Yak'usda ooch'e', 'i Yak'usda ootl'anáyahle.”
22 'Et hidants'o whe ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez hich'a
nasdil.

Nat ts'uhítnaih huwun huyoodulhkut

23 'Et dzin za ndunne Sadduceene, 'enne highu nindil. 'Enne
la 'uhutni dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'uhótnah aít'oh.
24 'Et nduhúyulhni, “Dune hodulh'eh-un Moses ndiz un'a nja
dutni, 'et dune 'aw buzkeh hooloh whe dazsai 'ink'ez oo'at za
khuna de, 'et bulhutsin 'en yughu naooda' huba' hoont'oh. 'Et
ndun bulhutsin 'en dughe yughu nasda de, 'en ts'un dulhutsin
ba buzkeh whutaleh.
25 'Et netoh lhtak'ant'ine lhulhutsinke, 'en 'udetso
whudilhdzulh-un, 'en 'at ut'i. 'Ink'ez 'aw buzkeh hooloh
whe dazsai. 'En du'at dulhutsin ba nayoosdzi.
26 Whúlh nane whuz un'a za dazsai. 'Et whulh tat-un,
'en cha whuz un'a za 'uja. 'Et dúwhulyiz whe lhtak'ant'ine
ts'iyawh yahadla.
27 'Et 'udek'ez ndun ts'eke 'en cha dazsai.
28 'Et huwa nedini 'ilhudzin whusaootilts'ulh whe ts'iyanne
dunadutádulh, 'et 'oh de de ndun ts'eke mbe oo'at tileh? 'Et
whunulh'en lhtak'ant'ine ts'iyawh highinda'.”

29 'Et Sizi ndúbulhni, "Nohnich'oh na'dunaht'ah! 'Aw
Yak'usda ooghuni t'enuzahzun. Ye ulhtus-i cha 'aw
t'enuzahzun.
30 'Et ndet dzin dune dunadidil de, 'aw lhghu lhodutalhts'il
'et huwa. Dune dunadidilne, 'enne Yak'usda oolizas k'un'a
'uhutit'elh whe' hoont'oh.
31 'Et daja sudini yaidlanne toh dunadutádulh-un huwun,
Yak'usda daja ni, 'aw eh hukw'u yalhuzulhduk? Njan nja
dutni,
32 'Si Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob, buYak'usda 'ust'oh.' 'Aw
yaidlanne buYak'usda iloh 'unt'oh. Khunane buYak'usda unli
'et huwa."
33 'Et 'ilhunaoosdilne dahoont'oh huwun budani' whe tube
buba hooncha.

'Ilho khuni 'uk'enus dizti'-i netl'aídan'ai

34 'Et Phariseene whulh 'úhudants'o nts'en'a la Sizi ubudani'-
un, 'et hukwa Sadduceene 'aw yahutoolhdih ait'oh whe hinat
'ilhunahosdil.
35 'Et 'awet 'ilhoghun butoh-un, ni moodih unli-un, 'en Sizi
yóolhdzih whe yoodulhkut,
36 "Dune hodulh'eh-un k'us undai khuni k'us dizti'-i neba
yutulhúhizye'?"
37 'Et Sizi ndúyulhni, " 'Yak'usda nyuMoodihti ndzi ndulcho-
i be cha, nzul ndulcho-i be cha, nyunut'i ts'iyawh 'i be cha,
nyeni ts'iyawh 'i be cha, 'et whuz un'a 'en ook'eoontsi'.'
38 Ndi ndai la nohba yutulhuhizye'-i, 'i 'udechoo 'ink'ez
'uk'enus dizti'-i 'unt'oh.
39 'Et bulh nanki, 'i 'udechoo-i k'un'a 'unt'oh whe ndiz un'a
nja dutni, "Et dahoont'oh hukw'un'a nyunch'oh k'enaintsi', 'et
whuz un'a za 'onghohne cha buk'eoontsi'.'
40 Ndi nanki khuni nohtl'adílts'ut-i, 'i be Moses be 'udustl'us
cha 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha, 'i ts'iyawh
'ants'i yoh ook'ut whuz'ai-i, 'i le'unt'oh."

Christ mbe unli-un 'unt'oh?

41 'Et 'awhuz ndunne Phariseene 'ilhunahosdil whe Sizi
uboodulhkut,
42 "Christ mbe unli-un 'unt'oh nahzun? K'us mbe oots'u
hainzut-un suba 'unt'oh?" "'En David oots'u hainzut-un
'unt'oh," huyulhni.
43 'Et 'ubúlhni, "Nts'en'a 'unt'oh David Ndoni be nyun
sMoodihti 'int'oh nyudúsni ni whe 'et ndiz un'a nja dutni,
44 'Moodihti 'en sMoodihti 'uyulhni,
nailhni ts'ungus sinda 'oh de la nch'az ditnine buk'ut nke
naólhyis mba ubooselh.'
45 'Et whuz un'a David, 'SMoodihti,' yulhni. Nts'en'a suba
'en oots'u hainzut-un oole'?"
46 'Aw dune yuts'u yatoolhdihne hooloh. 'Et ts'iyanne whe-
hunuljut whe 'aw 'on 'un huyoodolhkut ait'oh.

23

Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez Phariseene cha, 'enne dawhultsi'-un 'et buts'u hoolts'ulh

1 'Et 'awet Sizi 'ilhunaoosdilne 'ink'ez yugha hodul'ehne cha bubulh yawhenilhduk whe ndutni,

2 "Mbe la Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez Phariseene, 'enne cha 'enne dune hodutilh'eh 'et wheni Moses yuk'usda-i k'ut natl'ahudilts'i.

3 'Et huwa ndai la khuni hiye nohbulh yalhduk-i, 'et ts'iyawh hólhchoot 'ink'ez buk'úne' 'ooht'en. 'Et hoonts'i khun buk'un'a ne'óoht'en junih. 'Et 'alha daja hutni-un, 'oh te nulhé'hust'en.

4 'Et diz un'a né'hut'en, lhai cho lhunuhúlhtl'oo tube howa whulna' dune neyúghe huba. Dune buwus k'ehúyile. 'Et didutch'oh dulasga 'ilho hoonts'i nahayoolhna' ait'oh.

5 Ndai la 'uhuyulh'en-i, 'i 'uyoonne yunoolh'en huba za 'uhuyulh'en. 'Ink'ez ndi Yak'usda ooghuni zus, Phylacteries huyulhni, 'on nus ncha huyilh'i ts'iyanne hinoolh'en ha. 'Ink'ez ndi luglok tenahududli te nahuyits'uz-i, 'i cha ootso 'on nus 'udilyiz nahuyulhtsih.

6 'Et 'uhat'alh-un 'ink'ez lugliz cha soo k'us hoonzoo-un 'et za hudutálts'ilh hukwa' huninzun.

7 'Ink'ez ndet la t'alh-i be 'óoket-un, 'et ts'iyanne hubodílhti' whe hadih buhutni, 'et huhóont'i'. 'Ink'ez ts'iyawh 'ilhone hinli whe, 'Rabbi! Nehodulh'eh-un!' hubodóni' hukwa' huninzun.

8 'Et hoonts'i khun te 'uyoonne 'Rabbi' nohodóni' junih! 'Aw 'ilhoghun za whunohodulh'eh-un hoonli 'et huwa, Christ 'en 'unt'oh. 'Et nohni ts'iyawh lhulhutsinke ahli.

9 'Et ndi yun k'ut 'ants'i 'ohne ''ubá' budohne' junih. 'Aw 'ilhoghun za nohBá unli 'et huwa, Yak'uz usda-un, 'en 'unt'oh.

10 'Ink'ez khun te 'uyoonne 'nemoodih' nohodóni' junih. 'Aw 'ilhoghun za nohMoodihti hoonli 'et huwa, 'en Christ 'unt'oh.

11 Mbene la nohtoh unchane, 'enne nohba ne'út'enne oole'.

12 'Ink'ez mbe la dich'oh ncha nadudil'i'-un, 'en 'udeyo tel'en-un tileh. 'Et mbe la 'udeyo 'ududildzun-un, 'en 'udedo ncha-un tileh."

13 'Et nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne nohni Phariseene cha, nohni duba na'udzoo'ne aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh. Ndiz un'a nja daht'en, nts'e la lerwe yak'uz usda-un, 'et whudáti dune ch'a dána'dihtan. Nohnich'oh hoonts'i daóohya' ait'oh. 'Ink'ez mbene la whuz udulhne, 'enne cha 'aw dábohlelh ait'oh.

14 Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, nohni Phariseene cha, nohni duba na'udzoo'ne aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Tsandilhne buyoh bugha haoondunaht'ah.

'Et ndi tenadudli 'i be whuz un'a za 'onilha sa' cho tenadahdli. 'Et huwa 'on nus 'uwhulcho whe nohba nahutideh.

15 Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, nohni Phariseene cha, nohni duba na'udzoo'ne aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Ndi yun k'ut ndulcho whe náhdilh 'ink'ez too k'ut ndulcho whe nahke, 'ilhoghun tilah nohnich'oh nohk'un'a 'unt'oh oolhtselh. 'Et whuch'a nulhde de, 'et de ndun nat 'uwhultsi' whe nohanus kwuncho yo whuye' tileh.

16 Nohni hooo̱'enne lé'aht'oh, dawhultsi'-un nohts'u hóolts'ulh. Lhe'aht'oh whuzih'en 'et hoonts'i dune ti whubuntilhtun hukwa' aht'en. 'Et ndiz un'a dune whubodulh'eh, njan lugliz whucho hoozi' be dune nahuhizya de, 'et 'ants'i 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i lugliz whucho 'et gold 'ink'ez silver bulh 'uhoolya, 'et 'i be whuz un'a nahuhizya de, 'et whuz un'a 'uhuhooleh huba' hoont'oh, dahni.

17 Nohni whusnine 'ink'ez hooo̱'enne ahli! K'us ndet 'uk'enus whudizti'? Lugliz whucho k'us gold bulh 'úhoolya-i, 'et tilah? 'Et lugliz whucho 'et 'uk'enus whudizti'. 'Et gold bulh 'uhoolya-i, 'i 'ants'i Yak'usda ba 'udun nenínkat-i 'unt'oh.

18 Ndi 'i cha dune whubodulh'eh, mbe la loodel 'i be hoonliyaz whe yuts'u nahizya, 'et 'ants'i 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i ndai la 'ants'i huwa t'aih-i, 'i loodel k'eyin'ai, 'et 'i be dune yuts'u nahizya de, 'et nduyóoleh huba' hoont'oh. 'Et whuz un'a dune whubodulh'eh.

19 Nohni whusnine 'ink'ez hooo̱'enne ahli. K'us ndet 'uk'enus whudizti'? 'Ants'i huwa t'aih-i tilah k'us loodel tilah? Ndi loodel 'i 'uk'enus dizti'! Ndi 'ants'et huwa t'aih-i, 'i loodel 'i gha Yak'usda ooch'e' suli' 'et huwa.

20 'Et huwa mbe la loodel 'i be hoonliyaz whe yuts'u nahizya, ndi loodel 'ink'ez ook'uyuzdla-i, 'i ts'iyawh 'i be yuts'u nahizya.

21 'Ink'ez mbe la lugliz whucho 'et whe yuts'u nahizya-un, lugliz whucho 'ink'ez Yak'usda 'et usda-un, 'et ts'iyawh whe yuts'u nahizya.

22 'Ink'ez mbe la yak'uz whe yuts'u nahizya, Yak'usda yukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez mbe la yuk'usda-un, 'en be yuts'u nahizya.

23 Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, nohni Phariseene cha, nohni duba na'udzoo'ne aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Ndiz un'a nja daht'en, ndai la haníyeh-i, 'ut'an sooltsun-i cha, anise huyulhni, 'i cha, 'ink'ez cummin huyulhni, 'i cha, 'i ooloh za, 10%, 'i Yak'usda ghah'aih. 'Et hoonts'i Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'enus whudízti'-un, 'et ts'iyawh whuladihtnih. Ndiz un'a ts'ih'un 'uhoont'oh. Njan ndet la ts'ih'un un'a neáht'en-un, ye negha te'untazeh-i cha, 'ink'ez be néba 'alha' hoont'oh-i, 'i cha, njan 'et ts'iyawh whuladihtnih, 'et hoonts'i whuz un'a ndóht'en huba' hoont'oh,

'ink'ez 'onghun-i cha 'aw lhálhduzahle whe oola doohtnih junih.
24 Lhe'aht'oh whuzih'en 'et hoonts'i dune, ti whúbuntilhtun hukwa' aht'en. Lhe'aht'en, ndai ahnai-i nizghes yé tat'o de, 'i 'ukutilhsus, 'et hoonts'i nohni ndi khuna-i cho, camel huyulhni, 'ants'i le'hoont'oh tilhnoh!
25 Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, nohni Phariseene cha, nohni duba na'udzoo'ne aht'oh. Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Lusyet 'ink'ez lubot cha yoo'az ts'e tunáhgus. 'Et hoonts'i bez ts'e 'et whe ndai la 'uyoonne be bé' whulhts'it-i, 'ink'ez nts'en'a la hukwa' nahzun tune' aht'en 'et whe 'i be nohlusyet 'ink'ez nohlubot te dizbun.
26 Nohni Phariseene hooo̱'enne ahli! Ndi lusyet 'ink'ez lubot bulh 'udechoo bez ts'e tunáwhahgus 'et de la yoo'az cha 'aw lhditsun oole'.
27 Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, Phariseene nohni cha, duba na'udzoo'ne aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! 'Ants'i ts'un k'ut whuduchun 'udustl'us-i lé'aht'oh. Yoo'az ts'e tube soo ot'en, 'ink'ez bez ts'e whudutsun 'ink'ez dune ts'un be whudizbun.
28 'Et whuz un'a za dune nalh nohyust'e yoo'az ts'e ts'ih'un dune unline dóht'en. 'Et hoonts'i nohyo ts'e ts'ih'un lhe'aht'oh. Ndai la duba na'udzoo' 'ink'ez 'uk'únulhe'ust'en-i cha, 'i be whudizbun.
29 Nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, Phariseene nohni cha, duba na'udzoo'ne aht'oh! Dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Nohni nus hoo'enne, 'enne buba tse bet 'ahudutilhtelh-un 'uwhulh'en. 'Ink'ez ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne buts'un k'ut hoonzoo whulhtsi.
30 'Ink'ez ndiz un'a nja dudáhni, ‘'Uwhe 'oh da' netsoda'ne bubúlh ts'ukhuna inle' ndúcha. 'Oh da' ts'ukhuna de, 'et nus hoo'enne buhughan da', 'aw bula' ts'oot'en ait'oh inle'.’
31 'Et ndi nja dudáhni, 'i be nohnich'oh ch'az dahtni. Ts'iyanne whubunulhtun 'aw 'uyoonne mbene la nus hoo'enne bubanghanne, nohni 'enne buts'u haíndene ahli!
32 'Et 'awet ndai la 'ut'en untsi'-i nohbáke whe'hidilh'en-un, 'et ts'iyawh lhaóodahla.
33 Tl'ughus lubezo buzkehke lé'aht'oh! Njan kwuncho yo wheni nohba nahutideh-un, nts'en'a 'utihnelh whenghoo táhdulh? Soo gak!
34 'Et hukwa soo cho soo zulhts'ai, 'et nus hoo'enne cha, 'ink'ez dune whunihne cha, 'ink'ez Yak'usda ooghuni hodulh'ehne cha, 'enne ts'iyawh nohts'ú butis'alh. 'Enne whulohne butihghan. 'Et whuz un'a tulalhgus ubunduntálht'oh. Whulohne nohlugliz bez ts'e 'et ubootalhtsus. 'Et whuz un'a lhendun keyoh whut'enne nubuntihyulh.
35 'Ink'ez 'et huwa 'et ndiz un'a nohk'ehootalts'ulh. Mbene la ts'ih'un 'unt'oh buzkai' yun k'ut nájul, 'enne bughá 'utihnelh

nohk'ehootalts'ulh. 'Oh da' Abel 'en 'uja buzkai' yun k'ut nájul. 'Et njan Zechariah buzkai' yun k'ut nájul 'et whuts'un. 'En 'unt'oh Berechiah ooye'. Ndun 'en njan lugliz whucho 'et loodel eguz 'et nohtsoda'ne, 'enne hizilhghi inle'.

36 Ts'ih'un un'a be nohdusni 'andit whudilhdzulhne, 'et nohni hukw'elha whutilhtselh whe' aht'oh.

Jerusalem whut'enne, 'enne bugha Sizi oodzi unduda suli'

37 "Nohni Jerusalem whut'enne, dáwhultsi'-un nohts'u hóolts'ulh! Nohni aht'en nus hoo'enne ahghan. 'Ink'ez mbene la nohts'u tílh'a'ne, 'enne cha tse be bubahghan. Dant'oh la lugok duduzkeh dudints'un be buboontun, whuz un'a nohni cha lhat-un whe 'ilhunanohootásdlelh hukwa' nuszun, 'et hoonts'i 'aw hukwa lhe'nahzun.

38 Soo cho whunulh'en, 'awet nohni Jerusalem whut'enne nohkeyoh 'aw hoonli hooloh suli' whe nohba 'et nenáwhults'ut, 'et whuz un'a Yak'usda nohladutitnih.

39 'Inka 'aw 'on 'un sulhtuzih'el. 'Et ndet la whusaootilts'ulh, 'et whusahóolts'ut de, 'et ndudútihnelh, 'Mbe la Yak'usda boozi' be whusatíyalh-un, 'en 'uk'enus hoonzoo-un oots'ó tilts'ulh,' 'et de sutih'elh!"

24

Njan Lizwifne bulugliz whucho gak whutáleh-un, 'et Sizi huwu yalhduk

1 'Et 'awet njan lugliz whucho Sizi 'az whenaja whe yugha hodul'ehne highu nindil. Njan lugliz whucho nts'en'a 'uhóolya 'et whuhínulhtun.

2 'Et Sizi ndúbulhni, "Njan ts'iyawh 'áw lhonúlh'en? Ts'ih'un un'a nohdusni, 'aw 'ilho tse lhk'ulhdutásdlal, ts'iyawh nadúntijulh whe' hoont'oh."

Ndet whe hóodutalts'ilh-un, 'et la huwa t'ets'onoozeh

3 'Et 'awet haoodit'ai-unyaz dzulh Olive huyulhni, 'et usda. 'Et mbene la yugha hodul'ehne ts'iyawh highu nindil, 'ink'ez whu'izyaz huyoodulhkut, "Njan nkede 'uwhutánelh? Nts'owhuya hoozulh whe whusanátandalh, 'ink'ez nts'owhuya whudizulh whe whulatoh whutaleh? Ndet whe hóodutaltsilh-un, 'et huwa la t'ets'onoozeh? 'Et nedíni!"

4 'Et 'awet Sizi ndúbulhni, "Soo cho howahli. Khun te dune nanohnoo'ah junih.

5 'Alha lhane soozi' gha whusahutidulh 'ink'ez 'uhudutinelh, mbe la Christ unli-un, si 'ust'oh, duhutni whe lhane nahunti'ah.

6 Dune lhugan-un whulh 'údutahts'o. 'Ink'ez dune lhutigan-un cha howu yahutilhduk. 'Et cha whudutáhts'o. Khun

te whénoolhjut junih. Njan dawhutanelh la 'et ts'iyawh nduwhutanelh, 'et hoonts'i 'awhuz whulatoh iloh 'uhoont'oh.
7 'Et huwa lhelhdowh didowhne lhch'az nehúdutadulh. 'Ink'ez yinka ndulcho lerwe be 'ustlene, 'enne cha lhehútidulh. 'Et dai whútaleh, 'ink'ez dada cha whutáleh. 'Et lhelhdun yun nukhutitnah.
8 Njan dzoh nuts'udeh-un 'andit ts'iya whe'whudit'en whe'whutat'elh.
9 'Oh de 'et neooninzut de, 'et dzoh nunohotilhdeh ha whutl'anohotilelh. Whulohne nohotighan. 'Ink'ez si soozi' gha 'udun yun k'ut whut'enne nohts'o dutitni.
10 'Et hukw'elh'az 'et lhane la buba dzoh tileh, 'ink'ez nohnich'oh nohtoh lhgha hawhútilhyeh 'ink'ez lhts'udutihtni.
11 Lhane whuts'it be nus hoo'en unline, 'enne lhane dune nahunti'ah.
12 'Ink'ez mbene la 'uk'unulhe'ust'enne, 'enne 'on nus 'uhultsi' tileh. Dune ye lhk'etsi'-i, 'i cha k'oh 'utinelh.
13 'Et hoonts'i mbene la soo whulatoh whuts'un whulh úsyinne, 'aw 'enne za hudutijih.
14 'Et yak'uz k'une' whul'en-un, 'en ghun khuni unzoo-i yun k'ut ndulcho whe be yatiduk. 'I be 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buba whubuntilhtun tileh. 'Et de 'awet whulatoh whusaóotilts'ulh."

'Uk'enus whewhunujut-un

15 "'Et huwa ndi 'uk'enus be whunujut-un, 'en musai yutilhtselh-un, 'en 'uk'enus whudizti' ts'e usyin whe nulh'en de, ndun Daniel nus hoo'en-un 'oh da' howu yalhduk inle'. (Hadi' ndi mbe la yuk'uyalhdukne, 'enne soo cho bubeni taóodolts'it). 'Et nkede la nulh'en de,
16 'et mbe la Judea yun k'ut dilhts'ine, shus k'uz tsehutoolhdilh.
17 Mbe la duyoh hukw'usda-un khun te nanaóoja' 'ink'ez duyoh ts'e na'ólhchoot junih.
18 Mbe la haníyeh k'et 'ut'en-un, 'en khun duyoh ts'e dunaih kunaóoda' junih.
19 'Et 'oh de de, mbe la ts'ekoo buzkeh whutalehne, 'ink'ez duzkeh e'úlht'ukwne, 'enne buba tube 'on nus hootátsi'.
20 Nkede whuch'a tsétilhdulh-un, khit k'us nats'ulyis dzin, 'et te 'uhoneh junih, 'et huba tenadahdli.
21 'Et 'alha 'oh de whusahoolts'ut de, hooncha whe dune dzoh nuhutide. 'Et ndi yun k'ut whe'whudit'en da', 'ink'ez 'andit dzin whuts'un, 'aw whuz un'a doo cha za ndó honeh ait'oh, 'ilhoh za' whutanelh.
22 'Oh de hoondukw nalhuhóodlel de, 'aw dune doojihne hooloh. 'Et hoonts'i 'utahályane, 'enne bugha hoondukw whutilhtselh.

23 'Et 'oh de de, ndun Christ nja usda k'us nguz usda, 'et
nohoútni de, khun nohba 'alha' hudooni' junih.
24 'Alha whuts'it be Christne 'ink'ez whuts'it be nus
hoo'enne, 'enne lhane nohtoh whutaleh. 'Ink'ez nohtoh tube
hooncha te ne'hutit'en. 'Ink'ez huwa 'it'en-un cha nohtoh
ne'hutit'en. 'Et ndi nja dótit'elh-un, khun tilah 'utahályane
nabonoo'ah huninzun, 'et hukwa' hutit'elh.
25 'Et soo zulhts'ai, whutsoda' 'uda' nohdásni'.
26 'Et huwa dune nohúlhni de, 'Nulh'en nda 'at dune
lhuhoot'ih-un 'et usda!' hutni de, khun whuz toohdilh junih.
K'us, ''Et yoh bez ts'e usda,' hutni de, khun nohba 'alha'
hudooni' junih.
27 Ndiz un'a nja duwhútanelh, 'et ditni kwun ndaz de
hadánat 'ink'ez noo' whe dánat. 'Et ts'iyanne dune yunoolh'en
ha, 'et whuz un'a yinka dune ye' whusatiyalh.
28 'Et huwa nts'e la nezi súlht'i-un, 'et la tsibalyan huwe'
'ulhozdil.

Yinka dune ye' whusanátidalh-un

29 "'Et 'oh de de dune dzoh nuhutideh-un,
'et 'oh de ndúhooja de, hukw'elh'az 'aho sa dulhgus tileh.
'Ulhdzis ooza' cha 'aw be lhóohoost'en tileh.
Sum cha ts'iyawh ndus de hatíkulh.
'Ink'ez ndai la yak'uz whelhtus-un dulcho whe
nuhótitnah.
30 'Et 'awet ts'iyanne dune yunoolh'en ha yinka dune ye'
yak'uz ts'e be hóodutaltsilh. 'Et 'oh whuya hoozulh de, 'et dune
ndi yun k'ut ndulcho whe tso yahutilhduk. 'Et yinka dune
ye' whuz de yalh whe huyuntilh'elh. Kw'us k'ut yak'uz ts'e
hatíyalh. Ye dizti'-i 'ink'ez ye ulhtus-i, 'i be tinelh.
31 Be ts'ujih-i tube cho be' duts'o whe oolizas whuz ubu-
tilh'alh. 'Utahályanne, 'enne ts'iyawh 'ilhunaboohootálelh.
Diwh hukw'un'a hutidulh 'ink'ez yat dulcho nótidulh. 'Et
ndulcho whe 'ilhunaboohootálelh.

Mai, fig huyulhni, ooduchun, 'i be nawhutnuk be whuts'odul'eh-i

32 "'Ndi mai, fig huyulhni, ooduchun, 'i be nawhutnuk
be whuts'odul'eh-i, soo ts'ih'un un'a cho bodulh'eh. Ndi 'i
'unt'oh, oozischum ulughih te, 'et 'awet oot'an whulih, 'i gha
t'ewhunáhzun 'awet shin nilhdukw suli'.
33 Nohni cha whuz un'a za ndi ts'iyawh nohdasni'. 'Et
whe nkede la nulh'en 'et 'awet t'ewhunóhzin, 'en nohenghoh.
'Ants'i dati usyin le'hoont'oh.
34 'Alha ts'ih'un un'a nohdusni, 'andit whudizulhne 'aw
yalhihitásdla, 'et ndi dótanelh-un ts'iyawh 'et lhawhúdutanelh,
'et whuts'un.
35 Yat 'ink'ez ndi yun k'ut cha gak whutaleh. 'Et hoonts'i ndi
sghuni 'aw gak lhtisdleh.

36 Ndet dzin 'ink'ez nts'oya hoozulh whe whutanelh, 'aw
t'eoonínzunne hooloh. Lizas yak'uz dilhts'ine, 'enne hoonts'i
'aw t'ehonúszun. 'UBá yak'uz usda-un, 'aw 'en za t'eooninzun.
37 'Et 'oh da' Noah khuna da', dune dahínt'oh la, 'et whuz un'a
za 'uwhutát'elh whe yinka dune ye' whusanátidalh.
38 Soo cho whunulh'en, yunka too be' whutanelh da',
whutso da', ts'iyanne 'a'alh 'ink'ez 'uhutnai. Dune 'ink'ez
ts'ekoo bulh lhgho dilhts'i, Noah ts'i cho be tiyalh 'et whuts'un.
39 Dunene 'aw t'ehonuszun nkede too dudutált'o. 'Et 'awet
dutadilt'o whe ts'iyawh too ubanghan. 'Et whuz un'a za yinka
dune ye' whusainya de, 'et ndó tanelh.
40 'Et dzin nane, 'enne haniyeh k'et 'uhut'en. Lizasne, 'enne
'ilhoghun hitalhchulh 'ink'ez 'ilhoghun 'awet tidalh.
41 Nane hiti'ulh-i hundunulhdus. 'Ilhoghun hitalhchulh
'ink'ez 'ilhoghun 'awet tidalh.
42 'Et huwa soo cho huwahli! Nts'oya hoozulh whe
nohMoodihti whusatiyalh 'aw t'eoonuzahzun.
43 'Et ndi noheni taoonahle, mbe la yoh moodih-un,
nts'owhuya la whudizulh-un undunut'ih-un whusatiyalh, 'et
t'ewhuninzun de, 'et soo ts'ih'un da' huwole', 'ink'ez 'aw hiyoh
da'óoyis ait'oh.
44 'Et huwa nohni cha lhadóoht'e'. 'Alha nts'owhuya
whudizulh-un, 'et ookwa tse lhúwhahlih-un, 'et yinka dune ye'
'et whusatiyalh."

'Ulhna-un ts'ih'un 'unt'oh-un

45 "K'us mbe 'ulhna-un, 'en ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez whunih-
un 'unt'oh? Oomoodih dich'oh de 'ulhna-un, 'en 'onghohne
de 'ulhnane duyoh humoodih yutilhtselh. 'Oh de de 'awet 'et
neooninzut de, 'et 'andit za 'onghohne hiti'ulh-i bugha ita'alh.
46 'Et oomoodih whusanaja de 'ink'ez de 'ulhna-un whuz
un'a nduja-un 'et whunilh'en de, 'en 'uk'enus hoonzoo-un
oots'u hóolts'ulh.
47 'Alha nohdusni ndai la yut'i-i, 'i cha ts'iyawh k'une' yul'en
yutilhtselh.
48 'Et hoonts'i ndun be 'ulhna-un ntsi'-un dich'oh dudzi yo
whe 'et nduninzun, 'SMoodih sa' sla whusanádaih.'
49 'Et khunsul 'onghohne dudulh 'ulhnane bube whe
ninyaih, 'ink'ez tatnaine cha bula whe'nin'al 'ink'ez bula
tawhénitnai'.
50 Ndet dzin ndun oomoodih whusanátidalh 'ink'ez nts'oya
'uhunit'oh-un utinelh 'aw t'ewhunúszun, 'et 'oh whuya 'uhu-
nit'oh whe whusanátidalh.
51 'Et k'ube' yutálht'oh 'ink'ez ndai la oots'itikulh-i, 'i
ts'iyawh ndai la duba na'udzoo'ne buts'itikulh-i, 'enne
buk'un'a 'i za oots'itikulh. 'Et whuz un'a tso bulh dughoo
lhidutik'us."

25

Whunizyane t'edukoo 'enne dune t'enuszunne, kwulane, 'enne huwhunih 'ink'ez kwulane, 'enne huwhusni

1 “Yak'uz nts'e la lerwe usda-un ndi yun k'ut whusahóolts'ut de, 'et whuz un'a ndótanelh, whunizyanne t'edukoo 'enne dune t'enuszunne, ndi kwun be hoot'en-i huyilhchoot 'ink'ez mbe la dune 'at tit'elh-un 'az 'et hiba sulh'i.

2 Kwulane, 'enne huwhunih 'ink'ez kwulane, 'enne huwhusni.

3 Ndunne whusnine ndi too dizk'un hut'i 'et hoonts'i ndi too dizk'un hiye náhitilhdzoh-i hiyit 'uja.

4 'Et whunihne too dizk'un denáhitilhdzoh-i cha hutiz'ai.

5 'Et 'at tit'elh-un sa' sla whusayaih. 'Et ts'iyawh nehunintsai 'ink'ez ts'iyawh bulh buk'édilts'ut, whe nahunistez.

6 Tuzniz at'en 'ilhoghun huyih, “Awet 'at tit'elh-un 'az de yalh. Dunadahdilh 'ink'ez oodudíhdilh!’

7 'Et ndunne t'edukoo ts'iyawh dodindil 'ink'ez too dizk'un-i ts'iyawh nahidulhk'an.

8 Whusnine, 'enne ndunne whunihne hubuhutni, ‘Too dizk'un negha núlhdzeh, netoo dizk'un 'awet bé ha' duk'aih!’

9 'Et whunihne, “Awúndooh!’ hutni ‘Nohgha uznilhdzo de, nohni cha 'ink'ez wheni cha 'aw neba soo lhé'iltsuk.’ 'Et ubuhutni, “E'óoket ts'e whuz ahdulh, 'ink'ez nohnich'oh 'oohket.’

10 'Et whuz whehandil whe 'at tit'elh-un buk'elh'o whusaínya. 'Ink'ez ndune yuba lhadint'ohne, 'enne na'hutit'ulh ts'e huyúlh danindil, 'ink'ez dati dánahidintan, 'ink'ez dánahidin'ai.

11 'Et hukw'elh'az ndunne t'edukoo whusnine sanáhidil whe, ‘NeMoodih, nemoodih, neba dáhana'dintih!’ huyulhni.

12 'Et ndúbulhni, “Alha 'aw t'enohnuzúszun!’

13 'Et whuz un'a nohni cha soo cho huwahli! 'Alha ndet dzin 'ink'ez nts'oya hoozulh whe yinka dune ye' whusanatidalh, 'aw dune t'eoonúszunne hooloh.”

Dune dude 'ulhnane, ndai la yut'i-i, 'i butl'ayánla, 'et yak'uz lerwe usda-un dult'oh be nawhutnuk-i

14 “Yak'uz ndet la lerwe usda-un, ndi yun k'ut whusahóolts'ut de, 'et whuz un'a ndótanelh, ndun dune dukeyoh huwu tiyalh. 'Et tiyalh whutso dude 'ulhnane 'anih ubudani'. Ndai la yut'i-i, 'i butl'ayánla.

15 'Ilhoghun kwulai' sooneya dizti'-i yutl'ainla. 'Et 'ilhoghun cha nanki sooneya dizti'-i yutl'ainla. 'Et doo cha 'ilhoghun 'en 'ilho za yutl'ain'ai. 'Ilhone hinli whe nts'en'a la soo hoonzoo hukw'un'a hiye' whutilelh, 'et wheni butl'ayánla.

16 'Et hukw'elh'az 'awet whinya. 'Et 'ilhoghun kwulai' yutl'ainla-un, 'en 'on 'un kwulai' uniltsuk-i ye' 'ínla.

17 'Et whuz un'a za 'ilhoghun 'en nanki yutl'ainla whe nanki
ye yúba na'yinla.
18 'Et hoonts'i 'ilhoghun 'ilho za yutl'ain'ai-un, 'en yun
hahónkai 'ink'ez whuz dumoodih oozooneya yuntilh'i.
19 'Et hukw'elh'az sa' inle' whe ndunne 'ulhnane bu-
moodih whusanaja. 'Et nahootá'alh hukwa' ninzun nts'en'a
la dahúyinla.
20 'Et ndun kwulai' yutl'ainla-un, 'en kwulai' be 'on 'un
'uniltsuk-i, 'i yuba whusanáyanla. 'Et ndúyulhni, 'Smoodih
kwulai' sooneya dizti'-i stl'ainla. Nah! Nilh'en kwulai' be 'on
nus mba na'usdla.'
21 'Et oomoodih ndúyulhni, 'Tube soo 'inja! Nyun tube inzoo.
Whunilhchoh whe k'une' nyutis'en. Nyun tube 'ulhna-un
unzoo-un inli. 'Et hoontsool-unyaz whe k'une' nyutis'en inle'.
'Et 'andit n'un whe lhai ghu tanleh. 'Anih, ndai la nyumoodih
ye hoont'i'-i, nyun cha be hóotant'e'.'
22 'Et 'ilhoghun nanki sooneya dizti'-i yutl'ainla-un, 'en cha
whusainya. 'Et ndúyulhni, 'Smoodih nanki sooneya dizti'-i
stl'ainla. Nah! Nilh'en nanki be 'on nus mba na'usdla.'
23 'Et oomoodih ndúyulhni, 'Tube soo 'inja! Nyun cha tube
inzoo. Whunilhchoh whe k'une' nyutis'en. Nyun cha tube
'ulhna unzoo-un inli. 'Et nyun cha hoontsool-unyaz whe
k'une' nyutis'en inle'. 'Et 'andit nyun cha n'un whe lhai ghu
tanleh. 'Et nyun cha 'anih, ndi ndai la nyumoodih ye hoont'i'-
i, nyun cha be hootant'e'.'
24 'Et doo cha 'ilhoghun 'ilho sooneya dizti' yutl'ain'ai-
un, 'en cha whusainya 'ink'ez yúlhni, 'Smoodih t'eoonuszun
nyun 'aw t'elhe'nínzun-un 'int'oh. Nts'e la alhe'nuzinloh-un
'et hoonts'i 'et na'ilhdzooh. Nts'e la haníyeh 'ulhe'nínlel-un 'et
hoonts'i 'et cha ha' ninlih.
25 Tube whenuzjut 'et huwa ndi sooneya dizti' yun yo ts'e
ntís'i'. Nah! Nilh'en ndi stl'ain'ai-i ntl'anás'aih.'
26 'Et oomoodih yulhni, 'Nyun untsi'-un 'ink'ez tsedutni-
un 'ulhna 'int'oh. 'Alha t'eooninzun nts'e la alhe'nuzusdloh-
un, 'et hoonts'i 'et cha na'usdzooh. 'Ink'ez nts'e la haníyeh
'ulhnúsdlel-un, 'et hoonts'i 'et cha ha' nusdle.
27 'Et huwa 'oh da' ndiz un'a nja dónleh huba' hoont'oh.
Ndi uszooneya ntl'as'ai-i, sooneya lhk'enada'aihne, 'enne
butl'alhizin'ai. 'Et de da' szooneya 'on nus 'uniltsuk-i be
ná'oozneh oole' da'.'
28 'Et huwa ubulhni, 'Ndun ndi uszooneya dizti'-i, ooghu
nayulhchoot. Mbe la whunizyai sooneya dizti'-i yut'i-un, 'en
oogha ínah'aih.
29 'Et mbe la yuloh za 'ut'i-un, 'en 'on nus lhai oogha tílts'ulh.
'Et whuz un'a lhai tit'elh. 'Et hoonts'i mbe la ntsool-iyaz ut'i-
un, 'i hoonts'i ooghu nayitálchulh.

30 'Et 'awet ndun 'ulhna-un ntsi'-un, ulhchoot 'ink'ez 'az
tsaholhgus yo ts'e táhneh.' 'Et whuz la tso bulh la dughoo
lhudook'us si."

Yinka dune ye' whusanátidalh de, 'et de yinka dune'ne, 'enne ts'iyawh buba nahutiyeh

31 "'Et 'awet yinka dune ye' nkede oots'u ha' 'ánduz whe whu-
sanátidalh, 'et nyoonne lizas lubeshi ooghu hoolohne, 'enne
huyulh whusanátidulh. 'Et 'ink'ez 'oh de de, yukw'uts'uzda
cho dizti'-i, 'i k'ut nanátl'adutidalh.
32 'Et 'ink'ez yinka dune'ne, 'enne ts'iyawh hibut 'il-
hunabuhootálelh. 'Et 'usbai ghunli-un k'un'a 'usbai, 'i dube
tahanaítilelh, 'et whuz un'a ndótanelh.
33 'Usbaiyaz 'enne nailhni ts'unk'us nebutalelh. 'Et dube
'enne 'intl'us ts'unk'us nebutalelh.
34 'Et lerwe 'et ndunne nailhni ts'unk'us 'unt'ohne 'et whuz
un'a ndubudutanelh, 'Nohni 'uBá 'uk'enus hoonzoo-un la
nohghá whults'utne ahli. 'Et huwa 'anih! Ndi yun 'utilnelh
whutso, ndet la lerwe yak'uz úsda-un, 'et ndet nohba lhaood-
inla, 'et 'andit za nohtl'aootilts'ulh.
35 Soo cho whunulh'en, sye'ílts'ul whe tis'ulh-i sgha náh'ai.
Ta'oosda whe ndai la tisnelh-i sgha náhkai. 'Uts'un whút'en-un
usdli 'et hoonts'i nohyoh ts'e dásunulhti.
36 'Aw naih lhúst'i whe 'enásalhti. Ndusda whe sts'un
nusahdil. 'Adus'ai whe sts'un nusahdil.'
37 'Ink'ez ndunne ts'ih'un 'unt'ohne huyoodutalhkut,
'NeMoodihti nkeda' nye'ílts'ul whe nts'uyan'en 'ink'ez tan'ulh-
i nghá znin'aih? 'Ink'ez ta'óonda whe tantnelh-i nghá uzninkai?
38 'Et nkeda' 'uts'un whút'en-un inli whe dánts'inilhti inle'?
K'us naih lhint'i' whe naih ngházninla inle'?
39 Nkeda' ndinda whe nts'inálh'en k'us 'adin'ai whe nts'un
nuts'uzdil inle'?'
40 'Et lerwe nja dúbudutanelh, "Alha-i be nohdusni, ndunne
sulhutsinke, mbene la 'aw nchane lhiloh, 'enne 'ilhoghun
hoonts'i whuz un'a 'et dúbahla de, 'et si 'usáhla whe' hoont'oh.'
41 'Et 'awet ndunne 'intl'us ts'ungus 'unt'ohne diz un'a
ubudutánelh, 'Ndai la Yak'usda ye hunilch'e-i nohbulh
'unt'ohne sahli'! Sch'a nasahdilh! 'Et 'awet ndi kwun 'aw
nalhnusne-i netsudule dulizasne te buba' hóolya-un, 'et nohni
cha whuz tihdulh!
42 Sye'ílts'ul inle' 'et hoonts'i 'aw tis'ulh-i sgha lhah'al.
Ta'óosda 'et hoonts'i 'aw tisnelh-i sgha lhahkal.
43 'Uts'un whut'en-un usdli, 'aw 'et dasúlhulhtel. 'Oh da'
'aw naih lhust'i' 'et hoonts'i 'aw be oosda'-i hooloh naih sgha
lhahlel. 'Oh da' ndusda whe 'ink'ez adus'ai-i whe 'aw sts'un
nulhahdulh.'
44 'Et diz un'a 'uhidutanelh, 'NeMoodihti nkeda da'
nts'uyan'en whe dini? Nkeda' nye'ilts'ul 'ink'ez ta'oonda?
K'us 'uts'un whut'en-un inle', k'us be dune onle'-i lhínt'i'? K'us

ndinda 'ink'ez 'adan'a'? 'Et whuz un'a nts'uyan'en 'et hoonts'i 'aw hoonliyaz whe nlalhe'ts'ínel dini?'

45 'Et la budutanelh, "'Alha-i be 'unohdusni, ndunne mbene la sulhutsinke 'aw ncha lhilohne, 'et 'aw 'ilhoghun hoonts'i whuz un'a lhebáhlel. 'Et huwa si cha 'aw ndusúlhahlel le'hoont'oh.'

46 'Et ndunt'ohne, 'enne 'ilhiz wheni dzoh notideh ts'o tidulh. 'Et hoonts'i ndunne ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne 'ilhiz whe ts'ukhuna-un bugha óotakulh."

26

Sizi yooya whútsul hikunúta hituzilhghelh ha

1 'Et 'awet Sizi ts'iyantsuk whe lhadújа whe yugha hodul'ehne 'et ndúbulhni,

2 "'Et t'eoonahzun 'awet nat dzin whuz'ai whe butus lhuseya-un 'et whunahutilnih. 'Et 'oh de de yinka dune ye' 'awet butl'ahitilhtelh 'ink'ez tulalhgus k'ehúyitalhtelh."

3 'Et soo 'oh whuya hoozulh whe za, 'et lubret 'udedone, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'ink'ez dune 'utso whudilhdzulhne cha, 'enne ts'iyawh lubret 'uk'enus dízt'i'-un, 'en Caiaphas huyulhni, ooyoh soo' whulcho 'inka 'et 'ilhunahootádulh.

4 'Et 'alhgoh yahalhduk 'ink'ez howhuts'it whe hoonli hiba' hoonla whe Sizi huyitálhchulh 'ink'ez hituzilhghelh.

5 "'Et hoonts'i njan butus lhuseya-un 'et whutoh 'uts'inla de kwa la dunene lhtahahót'alh." hutni.

Datitsah whutso ts'eke Sizi k'unutsútjul-i yutsi k'eyilhdzo

6 'Et 'awet keyoh whuyaz Bethany huwhútni-un, 'et Simon ooka whulhjut ínle'-un, leprosy huyúlhni, ooyoh 'en Sizi yuzih usda.

7 'Et 'ilhoghun ts'eke bughu daninya whe 'en ndi tse dízti'-i, Alabaster huyúlhni, 'i be ndi luboodai 'ulya, 'i yi'alh. Ndi yoo sooltsun-i, 'i tube dizti' whe 'unt'oh. 'Et lutab k'ut na'ut'alh whe yutsi k'eyilhdzo.

8 'Et ndunne yugha hodul'ehne hinilh'en whe hukwa lhe'hunizun. 'Ink'ez 'enne ndúlhodutni, "'Et di ha ndi 'ants'i ninta' yulh'ih?

9 Ndi yoo dizti'-i bé' ts'onket de, 'i ts'iyawh tel'enne gha ts'oodzaih oole' da'!"

10 'Et Sizi t'eoonanzin whe 'et ndúbulhni, "Ndun ts'eke oots'áhalhozah'ai. 'Ut'en unzoo-i sba inla whe 'unt'oh.

11 'Ahoolhyiz tel'enne bubulh áht'oh, 'et hoonts'i si 'ahoolhyiz 'aw nohbulh lhe'tuzist'el.

12 'Alha ndi yoo sooltsun-i 'adutistelh huba syust'e yuk'éyilhdzo whe 'ut'en. 'Et whuz un'a lhasúdinla.

13 'Alha nohdusni ndi yun k'ut ndulcho whe ndi khuni
unzoo-i nudútikat, ndun ts'eke ndet 'uhoonla-un, 'et hukw'u
naootitnuk 'et whe dune yunatilnih."

Judas Sizi be 'ótakulh hukwa' ninzun

14 'Et 'awet ndunne whunizyanne 'on 'at nane, 'enne butoh
'ilhoghun Judas Iscariot huyulhni, 'en lubret bumoodihne
buts'u whinya.
15 'Et ndúbulhni, "Daltsuk sgha tíh'alh ndun dune nohtl'ásti
de?" "'Et tat whunizyai sooneya, silver," huyulhni, 'et 'ultsuk
hiba huyolhto.
16 'Et whuts'un nts'en'a butl'aitilhtelh-un 'et hukwunúta.

Sizi 'en yugha hodul'ehne butus lhuséya-un bubulh na'ut'alh

17 'Et 'andit 'awet ndi lhes lhuntildoh-un dzin
whusahóolts'ut whe mbene Sizi yugha hodul'ehne, 'enne
highu nindil 'ink'ez huyoodulhdut, "Njan butus lhuseya-un
'uta'úlh-un, nts'e mba lhats'odutileh hukwa ninzun?"
18 'Et ubúlhni, "Nghuz keyoh whuti whuz ahdulh. 'Ilhoghun
dune sba dáhni, 'Nehodulh'eh-un nja dutni, 'awet sba nilh-
dukw hoozulh. Nyoh ts'e ndunne sgha hodul'ehne nja butus
lhuseya-un, 'et 'alhgoh bubulh whunatiznih.' "
19 'Ink'ez yugha hodul'ehne Sizi daja ubudani', 'et whuz un'a
nduhuja. 'Ink'ez njan butus lhuseya-un 'et wheni lhahá*duja.*
20 'Et 'awet hulhgha whusahonzut whe whunizyanne 'on
'at nane yugha hodul'ehne, 'enne bubulh natl'adida' bula
natit'ulh ha.
21 'Et 'uha'alh whutoh 'et ndúbulhni, "'Alha nohdusni njan
nohtoh 'ilhoghun whutl'asutilhtelh."
22 'Et ts'iyawh ni huzdli', 'ink'ez 'ilhone hinli whe huy-
oodulhkut, "SMoodihti si tilah sudini?"
23 'Et ndúbulhni, "Mbe la dules sulh tunayuz'ai-un, 'en
'utinelh whutl'asútilhtelh.
24 'Alha yinka dune ye' nts'en'a la ba 'uk'ehooguz, whuz
un'a 'utinelh datitsah. 'Et dune mbe la whutl'ayálhti-un, 'en
dune 'uk'enus hoontsi'-un oogha ótalts'ulh. Ndun dune 'aw
lhuhóolel de, 'et de da' 'on nus ooba hózoo' oole'."
25 'Et Judas, mbe la whutl'aitilhtelh-un, 'en Sizi yoodulhkut,
"Rabbi si eh sudíni?" 'Et 'uyulhni, "Nyunch'oh údini."

Sizi 'udek'ez na'ut'alh-un

26 'Et 'awet 'uhan'al whe Sizi lhes yilhchoot. Musi ni
whe tenadidli. Lhts'e danyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne
butl'ayán'ai. 'Et ndúbulhni, "Ulhchoot 'ink'ez ah'alh. Ndi
syust'e 'unt'oh."
27 'Et lubot 'i cha yilhchoot 'ink'ez musi ni whe tenadidli. 'Et
ndúbulhni, "Nohni ts'iyawh 'i be ahnai.

28 'Et huwa ndi suzkai' 'i be 'andidi be nohts'u nahizusya, 'et
huba 'ulya. Lhane ba nadútilt'ih. 'Et 'i be bulubeshi buba gak
natidleh.
29 Njan 'et nohdusni, ndi mai too' 'aw doo cha za oosnai'
ait'oh. 'Et hoonts'i ndi mai too' 'andidi-i, 'i nohbulh tisnelh.
Nts'e la 'uBá lerwe unli-un, 'et whuz oozahdil-un, 'et dzin
nohbulh tisnelh."
30 'Et Yak'usda ooyun be híjun 'ink'ez ndo shus k'us Olive
huyulhni, whuz whehandil.
31 'Et 'awet Sizi ndúbulhni, "'Andit 'ulhdzis nohni ts'iyawh
skayátihleh. Diz un'a 'uk'ehoogus whe ndutni,
"Usbai ghunli-un, tuzilghelh huba whutl'atístelh.
'Et de 'usbai ts'iyawh yahitalh'us.'
32 'Et dunadusja hukw'elh'az de, 'et yun k'ut Galilee ts'e nohtso
tisyalh."

Sizi Peter ulhni, "T'esunuzinzun dutanelh"

33 'Et Peter 'uyúlhni, "'Et ts'iyawh nyun nkayahutileh 'et
hoonts'i si 'aw nkayálhtuzisdle."
34 'Et Sizi nja dúyulhni, "'Alha-i be nyudusni, 'et 'andit 'ul-
hdzis lugok dune 'udutinelh whutso, 'et tat t'esunuzínzun
dutanelh."
35 'Et Peter 'utni, "Nyúlh datisah de, 'et hoonts'i 'aw
t'enyunuzúszun doosni' ait'oh." 'Et 'onghohne yugha ho-
dul'ehne, 'enne cha whuz un'a za 'uhutni.

Sizi Gethsemane 'et tenadudli

36 'Et la 'ilhoghun haniyeh k'et Gethsemane huwhútni-un
ts'e whuz hoozdil whe Sizi yugha hodul'ehne ubúlhni, "Nohni
njan dulhts'i. 'Et si nda 'at tenadutisdli."
37 Peter 'ink'ez Zebedee buzkeh, nane, 'enne ubilhchoot
'ink'ez dulh whebildilh. 'Et 'awet ts'odi cho ook'édilts'ut 'ink'ez
oodzi tube yo 'uja.
38 'Ink'ez ubulhni, "Szul tube ts'odi suli' k'et 'awet datisah
le'ust'oh. Nja dúlhts'i 'ink'ez sla huwahli."
39 'On 'unyaz le whinya whe 'et nachániti 'ink'ez tenawhen-
dunidli 'ink'ez nja dutni, "'UBá ndi lubot be dzoh nutiszut-i,
whuz un'a 'unt'oh de, 'et whute senghólts'it. 'Et hoonts'i 'aw si
hukwa' nuszun k'un'a iloh. Nyun hukwa' ninzun hukw'un'a
'et 'uhóneh."
40 'Et nyoonne yugha hodul'ehne nahunistez whe
bughu nanja. 'Et Peter ndúyulhni, "'Aw eh 'ilhoh sadzi
hukw'uhunist'o whe sulh huwonle' ait'oh?
41 Tank'us nínt'i-un whuch'a howinli 'ink'ez tenadinli! 'Alha
dune yughi whuz un'a hukwa' ninzun, 'et hoonts'i ooyust'e
tetsun."
42 'Et doo cha za whulh nat bugho whenaja tenadutidli ha.
'Et nja dutni, "'UBá ndi lubot 'aw sghu naóolhchoot ait'oh, 'i

ts'iyawh usnai' 'et de za. 'Et whuz un'a za hukwa' ninzun de, 'et ndó honeh."
43 'Et doo cha za nahuniztez whe bughu nanja. Bulh buba yilhtus k'et 'aw hitó'en ait'oh.
44 'Et 'awet bugho whenaja 'ink'ez whulh tat-i khuni 'i be za tenadidli.
45 'Et 'awet yugha hodul'ehne bughu nanja 'ink'ez 'ubulhni, "'Awhuz nalhyis 'ink'ez sahtez whé eh aht'oh? Soo zulhts'ai 'awet sba whusahóolts'ut. Yinka dune ye' ndunne mbene la lubeshi 'ulh'enne, 'enne butl'ahítilhtelh.
46 Soo 'ah dunadahdilh! 'Awet uztoodilh sih! Whunulh'en mbe la whutl'asútilhtelh-un, 'awet senghoh uyalh!"

Sizi 'awet huyílhchoot

47 'Awhuz yalhduk whe 'et khunsul Judas, 'en whusainya whe 'en ndunne whunizyanne 'on 'at nane whel'a'ne, 'enne ndun 'ilhoghun 'unt'oh. 'En bulh lhane dune yulh whusaindil. Whulohne saluzti nuhúle, 'ink'ez whulohne tut'oh nódule. Lubret bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudilhdzulhne, 'enne whusahábahalh'a'.
48 'Et 'awet mbe la Sizi whutl'aitilhtelh-un, 'en 'ilhunaoosdilne ubulhni, "Mbe la nadists'ooz-un, 'en 'udúsni. 'En 'aho ólhchoot!"
49 'Et 'aho 'en Sizi yughu ninya whe "Hadih Rabbi," yulhni 'ink'ez naidits'ooz.
50 'Et Sizi ndutni, "Syadan di ha whusainya?" 'Et 'awet whusahandil Sizi 'aho huyilhchoot.
51 'Et khunsul 'ilhoghun Sizi yulh 'unt'oh-un ndi saluzti hayálhtsus 'ink'ez lubret 'uk'enus dizti'-un be 'ulhna-un, 'en yudzo yuts'a ha bé' yalht'o.
52 'Et Sizi ndúyulhni, "Nyoo saluzti t'unádint'aih! 'Alha mbene la 'et dut'enne, 'enne 'et hukw'e dahutitsah.
53 'Et si hukwa' nuszun de, 'uBá ooduskut de 'ink'ez 'andit 'aho 70,000ne lizas 'on 'un 'ultsukne, 'enne da' sts'o tl'aboolelh oole' da' sla hutinelh ha. 'Et 'aw t'eoonuzínzun whe 'int'en.
54 'Et za ndust'en de, nts'en'a Yak'usda ooghuni lhadútineh? Nts'en'a la sts'un dawhut'ih-un, 'et whuz un'a 'uhóneh huba' hoont'oh."
55 'Et 'awet 'oh whuya 'uhunit'oh whe Sizi 'ilhunaoosdilne ndúbulhni, "'Et di ha saluzti cha 'ink'ez tut'oh cha nuhle 'ink'ez 'undunust'ih hukw'un'a skatíhdil? Dzin totsuk lugliz whucho 'et nohtoh susda 'ink'ez whunohodus'eh. 'Et hoonts'i 'aw sulhúlhchulh.
56 'Et huwa, nus hoo'enne bube' 'udustl'us ook'ehooguzun, 'et ts'iyawh lhawhúdutanelh." 'Et 'awet higha hodul'ehne, 'enne highu whetsélhdil.

Sizi nahiyilhne bubut nenínya

57 'Et 'awet mbene la Sizi yilhchootne, 'enne lubret 'uk'enus
dizti'-un, Caiaphas huyulhni, ghu hinílhti. Moses be 'udustl'us
'uk'ununáguzne, 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne cha, whuz
'ilhunahosdil.
58 'Et Peter 'on niz de bubuniyalh whe lubret 'uk'enus
dizti'-un ooyoh whuna'niztl'oo-un whuz bubunéninya. Whuz
bughu daninya whe neilhchukne buzih natl'adida' 'ink'ez
naldzilh, daootanelh whuntilh'elh 'et hukwa.
59 'Et lubret bumoodihne, 'ink'ez 'utso whudilhdzulhne cha,
'ink'ez nahiyilhne cha, 'enne ts'iyawh hoonli-unyaz whuts'it
huwun highu nahó'alh hukwa' hut'en whe hituzilhghelh-un.
60 'Et hoonts'i 'aw hiyulh náho'alh-un hooloh. Lhane dune
whusahándilh 'ink'ez huwhuts'it be highu yalhduk. 'Et
hoonts'i 'awhuz hoonli hiyulh nalhuwhus'ai. 'Et khunsul
nane dune whuts'itne whusain'az
61 whe nduhútni, "'Et ndun dune 'utni Yak'usda oolugliz
whucho hooloh whutilhtselh 'ink'ez tat dzin whutoh 'udun
na'whutilelh ni," hutni.
62 'Et 'awet lubret 'uk'enus dizti'-un duninya 'ink'ez Sizi
yoodulhkut, "'Aw eh daja lhdutuzanel? Daja hutni-un 'et
huwun daja ninzun?"
63 'Et Sizi 'aw t'edusnih. 'Et lubret 'uk'enus dizti'-un, 'en yul-
hni, "Mbe la Yak'usda khuna-un, 'en be nyudusni yatolhdih
huba' hoont'oh. 'I be mba nahutideh. Nedini Christ Yak'usda
ooYe', 'en eh 'int'oh?"
64 'Et Sizi ndúyulhni, "Nyunch'oh 'et 'údini. 'Et njan huwun
nohbulh yasduk, k'at le de yinka dune ye', 'en mbe la ulhtus-
un, 'en nailhni ts'unk'us yughu usda, 'et whutih'elh. 'Ink'ez
kw'us k'ut ndus de hatiyalh, 'et cha whutih'elh."
65 'Et lubret 'uk'enus dizti'-un ye usda-i dubut ka lhts'e
yalhch'ul 'ink'ez 'utni, "Yak'usda ch'az ditni whe yalhduk.
'Aw 'uyoonne nedóni' hukwa lhe'uznízun. 'Andit whunulh'en
Yak'usda ch'az ditni-un ts'iyawh nohni nohnalh 'utni.
66 Daja nahzun?" 'Et 'uhutni, "Daóotsah huba 'unt'oh!"
67 Hinin ts'e huyoonuzo. Huyoolhchis 'ink'ez whulohne
huyoonukat.
68 'Et whuz un'a nduhúyulhni, "Neba nus whutan'elh. Nyun
'int'oh Christ inli de, mbe nyinla nyunízkuk?" huyúlhni.

Peter 'utni, "Sizi 'aw t'enuzuszun"

69 'Et Peter n'az whuna'niztl'oo-un whez ts'e usda whe
ts'ekeyaz yughu ninya. 'Ink'ez ndúyulhni, "Ndun Sizi Galilee
whut'en-un, nyun cha bulh 'int'en inle'!"
70 'Et ts'iyawh bubut whuts'oodidlai whe ndutni, "Daja dini-
un 'aw t'eoonuzúszun."

71 'Inka 'az tenánja. 'Uyoon ts'eke cha yunilh'en, 'ink'ez 'oh
nudilhyanne, 'enne ndúbulhni, “Ndun 'en cha Sizi Nazareth
whut'en-un bulh 'unt'oh inle'.”
72 'Et doo cha za Ndoghi nalh whuts'oodísdlat whe ndutni,
“Ndun dune 'aw t'enuzuszun!”
73 Hukw'elh'az mbene la yuzih nudalya'ne, 'enne highu
nindil whe huyúlhni, “'Alha mbene la yulh ant'e'ne, 'enne
nyun cha 'ilhoghun 'int'oh. Nts'en'a la yailhduk-un, 'et huwa
t'ets'unyunínzun.”
74 'Et Peter 'et ndutni, “Yak'usda sts'e'tilhtsus 'aw ts'ih'un
lhe'duzusnih de, ndun dune 'udáhni-un, 'aw t'enuzuszun.” 'Et
'aho lugok dune 'udíja.
75 'Et Sizi daja ni la 'et Peter whunalni whe nja dutni, “'Et lu-
gok dune 'udutinelh whutso, tat 'aw t'esunuzinzun dutanelh.”
'Et 'az whenaja 'ink'ez tube cho howintse.

27

Sizi Pilate but nenínya

1 'Et 'om bun bundada 'uda' lubret bumoodihne, 'enne
ts'iyawh, dune 'utso whudilhdzulhne, 'enne cha, 'enne Sizi
hich'az ditni whe howu yahalhduk hituzilhghelh hukwa.
2 'Et Sizi hiyulhghel 'ink'ez yun k'ut whumoodih, 'en Pontius
Pilate huyulhni, hits'u hayoolhti.

Judas tsená'usguz

3 'Et mbe la whutl'ayálhti-un, 'en Judas huyúlhni-un, 'et 'awet
Sizi datitsah huba ba nahisda whe, 'et t'eoonanzin whe tube
oodzi nduda suli'. 'Et ndi tat whunizyai sooneya silver huyul-
hni, ndunne lubret bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudil-
hdzulhne cha, buba whusanáyandzai.
4 'Et ndúbulhni, “Ndun dune ninta lhe'ust'í-un, 'en whutl'ásti-
un 'et whe ninta' nust'en.” 'Et 'uhuyúlhni, “Wheni neba
lhe'hóot'oh. Nyunch'oh za mba' hoont'oh!”
5 'Et ndi tat whunizyai silver ts'utni-i sooneya lugliz whu-
cho yun bubut nayántsut. 'Et 'ink'ez 'az whenaja 'ink'ez
tsená'usguz.
6 'Et ndunne lubret bumoodihne ndi sooneya silver ts'utni-
i, 'i huyilhchoot 'ink'ez 'uhutni, “Dune buzkai' suli'-i 'unt'oh.
'Et huwa 'aw Yak'usda ba be 'úzdla-i be náts'oodzaih ait'oh.”
7 'Et dich'oh dutoh howu yahalhduk. 'Ink'ez mbe la lhez
oosa' 'ulh'en-un, ndi sooneya 'i be 'en yun hiyónket. 'I k'ut
'uts'un whut'enne, 'enne 'uhule 'et wheni.
8 'Et huwa soo 'andit njan dzin 'et whuts'un ndi yun boozi' 'i
'uskai' yun huyulhni.
9 'Et whuz un'a 'oh da' ndun nus hoo'en-un Jeremiah daja
ni la 'et whunilhchoh 'oh túne' whust'en whe lhaóoduja whe
nja dutni, “Ndi sooneya silver ts'utni, 'et tat whunizyai 'et

'ultsuk uschoot. 'Et 'ultsuk whe hiyolhto 'et ndunne Israel oots'u haindene, 'enne buba k'elha huyulhtsi.

10 'Ink'ez lhez oosa' 'ulh'en-un, 'en ooyun hiyónket. 'Et whuz un'a Moodihti sudani'."

Sizi Pilate yubut usyin

11 'Et 'awet Sizi mbe la yun moodih 'en yubut usyin. 'Et yun moodih yoodulhkut, "Nyun eh 'int'oh Lizwif bulerwe inli?" 'Et Sizi 'uyulhni, "A, 'alha' dini."

12 'Ink'ez ndunne Lizwif bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudilhdzulhne cha, 'enne hik'eho'alh hukwa' hut'en. 'Et hoonts'i 'aw hoonliyaz lhe'dínel.

13 'Et Pilate yoodulhkut, "'Aw eh lhubuduzínts'o lhe'whultsuk-un whe nch'az yáhalhduk?"

14 'Et 'aw 'ilho khuni be hoonts'i daja lhdinel. 'Et whe yun k'ut whumoodih tube ooba hooncha.

Pilate Barabbas buba yulanaditni

15 'Et nawhudizulh totsuk lizwif butus lhuseya 'et whunahulnih, 'et whutoh yun moodih mbe la 'adin'ai-un 'ilhoghun hika' ninzun-un, 'en ts'iyanne buts'u lanadutitnih. 'Et whuz un'a buk'oh ts'e 'uhoont'oh.

16 'Ilhoghun 'adin'ai-un, 'en Barabbas huyulhni, ts'iyanne t'ehinínzun.

17 'Et ts'iyawh 'ilhunahosdil whe Pilate uboodulhkut, "Mbe nohba oolanadutisnih hukwa' nahzun, Barabbas k'us Sizi, 'en Christ huyulhni?"

18 T'eooninzun 'oonih gha butl'ahayalhti.

19 'Et Pilate dune ba nahidilh-i, kw'uts'uzda k'usda whe oo'at 'en khuni yuts'ó tl'ain'ai, 'et ndúyulhni, "Ndun dune 'en ts'ih'un 'unt'oh-un. Hoonliyaz onleh junih! 'Alha 'andit dzin 'en oogha huwu nusústi 'et whe dzoh nusúszut."

20 'Et ndunne lubret bumoodihne 'ink'ez 'utso whudilhdzulhne cha, 'enne 'ilhunaoodilhne ba hunint'i 'et whuz un'a 'uhóoneh ha, 'enne Pilate Barabbas yulanadootni 'ink'ez Sizi hooloh huyoolhtselh ha. Whuz un'a 'uhudooni' ha.

21 'Et 'awet yun moodih 'en uboodulhkut, "Ndunne nane, 'enne k'us mbe nohba oolanadutisnih hukwa' nahzun?" 'Ink'ez 'et 'uhuyúlhni, "Barabbas."

22 'Et ndun Pilate ndúbulhni, "'Et ndun do', Sizi mbe la Christ huyúlhni-un, 'en nts'en'a cha daóosdlih ha la?" 'Et 'ilhunaoosdilne nduhúyulhni, "Tulalhgus kélhtih!"

23 'Et yun moodih 'et ndutni, "Di ha? Ndet whe ninta' 'ant'en?" ubulhni. 'Et hoonts'i sul'ehúdilya, "Tulalhgus kélhtih!" hutni.

24 'Et ndun Pilate t'ewhunínzun 'aw hoonliyaz 'uhooleh ait'oh. Ndunne 'ilhunaoosdilne 'awet lhtahotát'alh le'hoont'oh. 'Ink'ez 'ilhozdilne bubut too be lana'ilde 'ink'ez

ubúlhni, “Ndun ts'ih'un dune buzkai' oot'aóosnalh hukwa lhe'núszun. Nohnich'oh za nohba 'uhoont'oh.”
25 Ts'iyanne dune 'et nduhutni, “Wheni ts'iyawh neuzkeh tubulh buzkai' whutaleh-un, 'et nek'éholts'it!”
26 'Et 'awet Barabbas buba yulanaditni 'ink'ez Sizi huyolhtsus. 'Et hukw'elh'az butl'ayálhti tulalhgus k'ehíyolhtelh ha.

Lhuganne Sizi highu núwhulhya

27 'Et 'awet yun moodih 'en la lhuganne ubut'ine, 'enne Sizi huyilhchoot 'ink'ez duyoh ts'e whehúyalhti, 'i Praetorium huwhútni. 'Et ts'iyawh ndunne lhuganne Sizi higha óosguz.
28 'Et hinaih hits'u húnuhuyulhch'ul whe luglok dulk'un-i hit'uháyulhchooz.
29 Whus cho nahiníLhjaz-i, 'i hitsi nehídan'ai. 'Ink'ez tl'oghazilh nailhni ts'e hila k'ehídantan. Lerwe k'un'a yot'e' ha hitl'ahídantan. Hibut nachánuldulh cha' huyulh'en. 'Et whuz un'a highudloh. 'Ink'ez “Lizwif bulerwe sa' cho hona'!” huyúlhni.
30 Highá dizoh, 'ink'ez tl'oghazilh be hitsi oonulht'a.
31 'Et highudloh-un 'etsul 'uhudija whe ndi luglok highun náhuyílhchoot 'ink'ez dich'oh oonaih be náhuyalhti. 'Et 'awet tulalhgus k'ehuyítalhtelh ts'e hítilhti.
32 'Awet Sizi tehínilhti whe 'ilhoghun dune Cyrene whut'en-un 'unt'oh, 'en Simon huyulhni, 'en hidudizdil whe ndi Sizi ootulalhgus ooba idantelh huyúlhni.
33 'Et 'awet njan Golgotha ts'uwhútni-un whuz hoozdil. 'Et ndi khuni 'utsints'un niz'ai ni whe 'utni.
34 'Et ts'ekoo too' dunink'oz-i 'ink'ez yoo, gall ts'utni, hitadínla. 'I yulh yootnai' hukwa' huyinla. 'Et hoonts'i yunawhúzdlih 'ink'ez 'aw yootnai' hukwa lhe'nízun.
35 'Et tulalhgus 'uhidunilht'o hukw'elh'az hinaih higha 'áinli. Dahuja-un 'et 'oh da' nus hoo'en-un nts'en'a 'udani', 'et ts'iyawh hukw'un'a 'uhooja. Ndiz un'a nja dudani',
“Ndi snaih dich'oh lhtahuyulya.
'Ink'ez ooloh higha 'ainli cha' huyinla.”
36 'Et 'awet nátl'ahudilts'i 'ink'ez highunli.
37 Ootsi 'an dus ts'e dzihtelyaz hodunilht'o. 'Ink'ez ndet la hik'ehoon'ai-un 'et 'uk'ehuhoonguz. 'Et ndutni,
Ndun Sizi 'en 'unt'oh Lizwifne bulerwe.
38 Nane undunut'ihne, 'enne cha hiyulh tulalhgus k'ebuhilhti. 'Ilhoghun nailhni ts'e, 'ink'ez 'ilhoghun 'intl'us ts'e.
39 Mbene la 'oh whuya whedilhne nodunul'us 'ink'ez hich'az ditni whe yahalhduk.
40 'Et 'uhuyúlhni, “Nyun 'int'oh lugliz whucho nanaóodutanlelh 'ink'ez tat dzin za na'whutanlelh dini!

Nyunch'oh 'ududílyih! Yak'usda ooYe' inli de, ndi tulalhgus k'ut ook'ut nanaíndaih!"

41 'Et ndunne lubret bumoodihne, 'enne cha whuz un'a za highudloh. Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'enne cha 'ink'ez dune 'utso whudilhdzulhne cha, ts'iyawh whuz un'a za 'uhutni whe ndiz un'a nja duhutni,

42 "'Uyoonne ulhyis 'et hoonts'i dich'oh 'aw 'ududoolyih ait'oh. Israel oots'u haindene, 'enne ba lerwe unli de, 'et de ndi tulalhgus yuk'ut nanaóoja' oole' da'. 'Et de da' neba 'alha' 'oot'e'.

43 'En Yak'usda t'anínintan. 'Et huwa Yak'usda yuka' ninzun de, 'andit 'aho da' yoolhyih. 'En 'utni si Yak'usda ooYe' 'ust'oh."

44 Ndunne 'undunut'ihne yuzih tulalhgus k'usulhtine, 'enne cha whuz un'a za 'et duhúyulhni.

Sizi ye khuna-i yuladitni

45 Dzetniz hukw'elh'az 3:00 at'en 'ink'ez hulhgha 6:00 at'en 'et whuts'un ndi yun k'ut ndúwhulcho whe tsahólhgus suli'.

46 'Et 6:00 at'en Sizi tube cho ka' dija whe, "Eli, Eli, lama sabachthani?" Ndi khuni, "SYak'usda, SYak'usda di ha sla dantnih," ni whe 'utni.

47 Whulohne dune 'et núdilhyane hidánts'o 'ink'ez 'uhutni, "'Ah! Elijah hahayih whe 'utni!"

48 'Et 'aho 'ilhoghun whusalgai, 'ink'ez duchun oola'dul'oo-i ts'ekoo too' dunink'oz-i ye tunayuzsi 'ink'ez ndo Sizi yuze yunaóonulhtsul.

49 'Onghohne "K'at oots'ú ha lhozah'ai! Elijah yughu ninya 'ink'ez tilah yoolhyih."

50 Cha za Sizi tube cho 'udíja 'ink'ez duyughi yula ditni.

51 Khunsul lugliz whucho dutai-i hukwa dímbal-i lhulcho lhk'ench'ul. 'Et yun cha núhisnai, 'ink'ez tse cho lhts'edankat.

52 Ts'un k'ut dune 'adinla-un dáhana'dankat. 'Ink'ez lhane Yak'usda ooch'e'ne nahunistez inle', 'enne dunahudidil.

53 'Et 'awet tse be tsa k'et ts'e hanáhidil, 'ink'ez keyoh Jerusalem ts'e whehandil. 'Et lhane nalhts'et bube hóodiltsai, 'et whe whúbunilhtan. Sizi nakhitna' hukw'elh'az ndulcho whe 'et dúhooja.

54 'Et 'awet ndun lhuganne bumoodih 'en, 'ink'ez yulh 'ut'enne, 'enne mbene la Sizi yughunline, yun núkhisnai 'ink'ez nts'oh te ne'whust'en-un, 'et honalh'en, 'et whe tube whehúnilhjoot 'ink'ez 'et 'uhutni, "'Alha azih ndun dune, 'en Yak'usda ooYe' 'unt'oh."

55 Ts'ekoo cha 'et núdilhya whe yoo 'az de whuts'un honilh'en. 'Enne Galilee ts'u haindilne 'uhut'en. 'Enne Sizi huyuwhusanándilne 'ink'ez hiba ne'úst'enne 'uhint'oh.

56 'Enne butoh Mary Magdala whut'en-un, 'en cha 'ut'en, 'ink'ez Mary James 'ink'ez Joses bulh 'enne buloo, 'en cha 'ut'en, 'et Zebedee ooye'ke 'enne buloo cha, 'ut'en.

Joseph Sizi 'ayalhti

57 'Et 'awet hulhgha whenghoh hoozulh whe 'ilhoghun Arimathea whut'en-un, dune hoonzoo' 'unt'oh-un, 'en Joseph huyulhni. 'En cha Sizi yugha hodul'eh-un 'ilhoghun suli'.

58 'En Pilate ts'u whinya, 'ink'ez Sizi oozi yuts'u yuka 'utni dutl'ayóolhtelh ha. 'Et Pilate ubulhni, "Sizi oozi ndun dune ootl'ayúlhtih."

59 'Et Joseph Sizi oozi ndus de hanáyalhti 'ink'ez naih dizti'-i, 'aw lhditsun, 'i yugha íyozduz.

60 'Et dich'oh ootse be tsa k'et 'andit-un 'uhoonla, 'et whambez ts'e 'et neínilhti. 'Et tse cho whudanádan'ai 'ink'ez whenája.

61 Mary Magdala whut'en-un, 'en cha 'et usda. Njan tsa k'et whanch'az, 'et 'uyoon Mary cha 'et usda.

Sizi nts'e la 'ayalhti-un, ndi tse k'ut whuduná'hudalhdze

62 'Et njan dzenis whutih 'et wheni lhazdutneh-un dzin 'uhoont'oh. 'Et 'om bun dzin ndunne lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene cha, 'enne ts'iyawh Pilate ts'u whehandil.

63 'Et nduhúyulhni, "Nemoodih ndun nenan'a-un 'awhuz khuna whe daja neúlhni la, 'et whunats'ilni whe 'Tat dzin inle' de dunádutásdalh,' ni.

64 'Et whe nghuni be budóni' njan tsa k'et da'duta'alh whulh tat dzin 'et whuts'un. 'Et 'aw ndúlhinel de ndunne yugha hodul'ehne 'ulhdzis whusahándil 'ink'ez tilah hizi hidunoot'ih. 'Ink'ez la ts'iyanne hudóni' ndunne yaidlanne butoh dunadija whé 'unt'oh. 'Et whuz un'a 'udek'ez whuts'it-i, 'udechoo-i anus 'ultsi' whutáleh," huyulhni.

65 'Et Pilate ndúbulhni, "Nohni cha huwunline aht'i whe aht'oh. 'Awet nahdulh 'ink'ez nohnich'oh soo duts'o cho whe dána'dih'aih!"

66 'Et whehándil 'ink'ez ndi tse k'ut whuduná'hudilhdze. 'I be duts'o cho whuzdli'. 'Et 'ink'ez huwunline 'et nehúninla.

28

Sizi dunadija

1 Nats'ulyis dzin hukw'elh'az lisman 'udechoo dzin-un, soo yutilhkai-un, 'et Mary Magdala whut'en-un 'ink'ez 'uyoon Mary bulh ts'un k'uz hooz'az 'ink'ez honilh'en.

2 Khunsul 'ilhoghun neMoodihti oolizas yak'uz hainya-un. 'Et huwa yun cha núhisnai. Whusainya 'ink'ez ndi tse whudahaidunalhgai, 'ink'ez yuk'étl'adida.

3 Oonin 'ants'i ditni kwun duwhút'en. Oonaih yus k'un'a 'ulhyul.

4 'Et huwa nyoonne huwunline nujut k'et hudutlut, 'ink'ez
'ants'i dune dazsaine lhe'huja.
5 Lizas ndunne ts'ekoo ubúlhni, “Nulhjut íloh. T'eoonuszun
Sizi mbe la tulalhgus k'ut dazai-un, 'en ookwunáhta whé
'aht'en.
6 'Aw njan hooloh! Dunadija whe 'unt'oh. Nts'en'a la
datínelh ni, whuz un'a dunadija whé 'unt'oh. 'Anih, njan
whunulh'en, ndet la neMoodihti ilhte'-un!
7 'Et 'a cho whuz ah'us 'ink'ez mbene la yugha hodul'ehne
ubudáhni yaidlanne toh dunadija whé 'unt'oh. Soo zulhts'ai
nohtso Galilee ts'oyalh. 'Et tih'elh. Soo cho soo zulhts'ai 'uda'
nohdásni'.”
8 'A cho tse be tsa k'et whuch'a nahust'az. Whehunuljut
'et hoonts'i 'on nus huhóont'i' cha' hint'oh. 'Ink'ez mbene la
yugha hodul'ehne buts'u whuhilgaih ubodutánelh ha.

Sizi hits'u teni' nilhdzun

9 'Et mbene la yugha hodul'ehne ts'u hí'us whe khunsul Sizi
buts'u dizya 'ink'ez, “Whunúlhnih,” ubulhni. Hizih nenin'az
'ink'ez hike óontun 'ink'ez hits'u téni' nalhdzin.
10 'Et Sizi ndúbulhni, “'Aw whénulhjut iloh. Sulhutsinke
buts'oh'us 'ink'ez sba budúhni, nohni ts'iyawh Galilee ts'u
toohdilh. 'Et la sooh'en.”

Saldanne sooneya bugha hinindzai

11 'Et 'awet hutizdil whe 'et huwunline oolune Jerusalem
ts'ú hoozdil. 'Et whuz hoozdil whe 'et ndunne lubret bu-
moodihne, 'enne ts'iyantsuk bubodáni' njan ndet la dahooja-
un huwun.
12 'Et 'awet lubret bumoodihne 'ink'ez dune 'utso whudil-
hdzulhne, 'enne ts'iyawh 'ilhunahozdil 'ink'ez howu yahalh-
duk. 'Ink'ez lhai sooneya 'i saldanne bugha hinindzai 'ink'ez
'ubuhútni,
13 “'Et nohni diz un'a 'udutihnelh, “'Et 'ulhdzis 'awhuz
ts'uztez whe mbene la yugha hodul'ehne whusahánil'i 'ink'ez
oozi neghu hitilhti.'
14 'Et yun moodih whulh 'údants'o de, soo kháznint'a whe
yats'oolhduk si. 'Et de la whuz un'a 'aw hoonli nohts'u
lhe'hosne.”
15 'Et huwa ndunne saldanne ndi sooneya huyilhchoot,
'ink'ez nts'en'a la ubodáni', 'et whuz un'a za 'onghohne cha
budáni'. 'Et soo 'andit dzin 'et whuts'un, 'et whuz un'a lizwifne
dich'oh dutoh howu yahalhduk.

Sizi yak'uz whenaja whutso khuni netl'aídan'ai hik'une'
ts'oot'en ha

16 'Et 'awet ndunne whunizyanne 'on 'at 'ilhoghun 'enne
yugha hodul'ehne, 'enne Galilee ts'e whehandil. Ndi dzulh
k'uz Sizi ubudani', whuz whehandil.

17 Hiyan'en whe hits'u teni' nalhdzin. 'Et hoonts'i whulohne
buba nawh 'uhoont'oh.
18 Sizi buts'o whusainya whe bubulh yalhduk 'ink'ez nja
dúbulhni, “Yak'uz 'ink'ez ndi yun k'ut 'et ts'iyawh whando
'ust'oh-un, 'et stl'ahóolts'ut.
19 'Et huwa lhelhts'un keyoh whut'enne, 'enne ts'iyawh
buts'óhdulh 'ink'ez si sgha hodul'ehne ubulhts'i. 'UBá 'ink'ez
'uYe' 'ink'ez Ndoni, ndi boozi' be 'i be too be' butilh'elh.
20 Ndai khuni nohtl'adís'ai-i, 'i ts'iyawh hik'une' 'oot'en-
un hubodoolh'eh. 'Ink'ez soo zulhts'ai, 'et dzin whulatoh
lhaooduja de, 'et whuts'un 'ahoolhyiz nohbulh 'útist'elh whe'
hoont'oh.” 'Et ndo honeh.

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Mark 'Uk'unéyuzguz-i

John dune too be 'ulh'en-un Yak'usda ooghuni be yalhduk

1 Ndi khuni unzoo-i, 'i khuni 'udechoo-i Sizi Gri, Yak'usda ooYe' ghun.
2 'Uda' Yak'usda be nus hoo'enne, ndi Yak'usda ooghuni ghun uk'unuhíyuzguz-i, 'et nja dutni,
" 'Yak'usda 'ust'oh, soo zílhts'ai,
'uyoon khuni sba na'á-un ntsó tis'alh,
mba lhawhúdutileh 'et wheni.'
3 'Et 'oho keyoh, 'aw dune lhuhóot'ih-un,
dune 'ultus-un huyih whe,
'NeMoodihti whuz de úyalh, ooti ooba lháoodahleh.
Lhutíyalh-un hoonzoo 'ink'ez lhts'e whudiz'a ooba whulhtsi,' " hutni.
4 'Et 'uhóoja John dune too be 'ulh'en-un, 'aw dune lhuhóot'ih ts'e oozya 'ink'ez tube' budáni', "Nohlubeshi 'ulh'en-un noheni náhandunoohleh, 'ink'ez too be' 'úlhneh, 'aw 'et de za Yak'usda nohlubeshi nohba 'ún yutilhdulh."
5 Ts'iyanne Judea whunat whut'enne 'ink'ez Jerusalem whut'enne cha tehúnindil 'ink'ez John dune too be 'ulh'en-un huyoozílhts'ai. 'Ink'ez dulubeshi ghun hunahuhoolnuk whe nyo 'et 'ukoh Jordan huwhútni-un toot 'et John dune too bé' balh'en.
6 'Ink'ez John dune too be 'ulh'en-un khuna-i* gha stl'oo-i ye dune unli 'ink'ez 'uzus se be tsúdilh'oo. Tulk'us cho 'ink'ez ts'ihnatl'uz 'ohwhi za ya'alh inle'.
7 'Et 'ubúlhni, "Dune sk'élh'az whusatíyalh-un sanus dízti' whe 'unt'oh. 'Aw ookechun natl'ool ooba k'unaítís'uk 'et hoonts'i huba soo lhé'uzdzoo'.
8 Too be' nohus'en 'et hoonts'i ndun dune 'en Ndoni be too be' nohtilelh 'ink'ez Ndoni nohyéduti'alh."

Sizi too be' 'úlya 'ink'ez netsudúle tank'us 'óoneh-un hukwa yóolhdzih

9 'Et sa' iloh hukw'elh'az Sizi Gri Nazareth† ts'e hainya 'ink'ez 'ukoh Jordan huwhútni-un toot 'et John dune too be 'ulh'en-un Sizi too be' yínla.
10 Soo Sizi tooz hanaja ibulh, ndo yak'uz dáha' dankez whutílh'en, 'ink'ez Ndoni dut'ai k'un'a ndus de Sizi ook'édilts'ut.

---

* **1:6** Ndi khuna-i "camel" huyúlhni. † **1:9** Nazareth, Galilee 'oh whuz'ai.

11 'Et 'uwhútni, “Nyun sich'oh sYe' inli. Tube nk'esi', 'ink'ez
tube nyulh hoonúst'i'.”
12 'Et 'ahoh Ndoni 'en Sizi n'un 'aw dune lhuhóot'ih-un ts'e
wheyálh'a'.
13 'Et dit whunizyat dzin Sizi 'aw dune lhuhóot'ih-un inda'
'ink'ez Satan tank'us 'óoneh-un hukwa yóolhdzih. Ts'ant'i 'i cha
'oh ho hoonli. 'Et lizasne whusahándil, 'ink'ez hiba ne'ut'en.

Dine lho ha 'ut'enne Sizi, “'Anih,” 'ubúlhni

14 John dune too be 'ulh'en-un, 'ahúyan'ai hukw'elh'az,
Sizi Galilee ts'e oozya 'ink'ez bubulh yálhduk nts'en'a Yak'usda
ook'úne' whut'en-un, 'et huwun.
15 'Ink'ez 'et 'utni, “Ndi khuni unzoo-i 'unt'oh. 'Andit 'awet
whusahónzut. 'Awet nilhdukw Yak'usda ook'úne' whutit'en
whe' hoont'oh. Lubeshi 'ulh'en-un noheni náhandunoohleh,
'ink'ez ndi khuni unzoo-i nohba 'alha' 'oot'e' 'ink'ez ulhchoot!”
16 'Et Sizi bunghun Galilee taba nuya whe nane lho ha
'ut'enne uban'en, Simon 'ink'ez bulhutsin Andrew bulh lhem-
bilh tahúyalhdil lho ha' 'ut'enne hinli 'et huwa.
17 'Et 'ubúlhni Sizi, “Sunih'us, dune ha 'ooht'én-un whuno-
hdoos'eh si.”
18 'Et 'aho dulembil hiladitni 'ink'ez hik'oh ts'e oot'en ha
huyuntiz'az.
19 'Et 'on 'unyaz hahándil 'et 'uyoonne nane lhulhutsinke
James 'ink'ez John bulh Zebedee ooye'ke 'enne ubutilh'en
duts'i bet dulembil na'hulh'en.
20 Soo Sizi ubutilh'en ibulh, “'Anih,” 'ubúlhni. 'Et 'awet
Zebedee ooye'ke Sizi bulh whehán'az. Zebedee 'ink'ez yuba
'ut'enne cha 'awet ts'i bet húdilhts'i whe bughu whehán'az.

Dune ntsi'-i ooyudínda-un

21 Keyoh Capernaum‡ huwhútni-un whuz hoozdil. 'Om bun
dzin Lizwif nahulyis dzin, 'et Sizi Lizwif bulugliz 'et bughu
danínya 'ink'ez whewhúbondunilh'e'.
22 Dune yudánts'one tube buba hooncha, soo ooba'
hoont'óh-un k'un'a whe dune whubodulh'eh, 'aw Moses
be 'udustl'us 'uk'ununáguzne buk'un'a iloh 'utni.
23 'Et 'ilhoghun dune butoh usda-un, 'en ntsi'-i nududeh-i
k'úne' 'ut'en-un, 'aldzul whe 'utni,
24 “Sizi Nazareth whut'en-un ndet nets'ú hukwa' ninzun?
Gak netalhtselh ha whusaínya? Mbe inli t'enyunúszun, nyun
Yak'usda ba lubeshi ooghu hooloh-un, 'en 'int'oh.”
25 'Et Sizi hukwa' yudani' whe 'uyúlhni, “T'eduzinih whe
ooyáhanaindaih!”
26 'Et ntsi'-i nudúdeh-i ndun dune yukaootilhdzut, 'alhdzul,
'ink'ez yuyáhanaja.

‡ **1:21** Capernaum Galilee 'oh whuz'ai.

27 Ts'iyanne buba hooncha k'et 'et 'ulhodútni, “Dant'óh-un
dune 'unt'oh, whutso da' lhts'odústs'o-un 'et whuneoodulh'eh?
Ooghuni be whúnujut k'et ntsi'-i nudúdeh-i hoonts'i hik'úne'
'ut'en.”
28 'Ahoh Galilee keyoh whuti whunat whut'enne Sizi
huyulh údants'o.

Sizi lhane dune undudáne soo ná'bulh'en

29 'Et 'awet Lizwif lugliz tenáhundil. Simon 'ink'ez Andrew
buyoh ts'e hoozdil, James 'ink'ez John bulh cha whuz hooz'az.
30 Simon oobiz lili k'ut sulhti. Ooyust'e nulwus-i be únduda.
Sizi whuz oozya ibulh hidáni'.
31 'Et yughu ninya 'ink'ez yula t'az do yilhchoot. 'Ahoh ts'eke
soo 'úja 'ink'ez bugha ná'unt'ai.
32 Hulhgha sa yó whin'ai hukw'elh'az, ndudáne 'ink'ez
mbene la ntsi'-i nudúdeh-i k'úne' 'ut'enne cha Sizi ghu bonínla.
33 Ts'iyanne 'et keyoh whut'enne dati 'ílhuhózdil.
34 Lhawh didowh dada-i be undudáne, 'enne Sizi soo
ná'balh'en 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i k'úne' 'ut'enne, 'enne cha
dune yé hanabunanyoot. Ntsi'-i nudúdeh-i 'aw yahoolhduk-
un butl'alhúhoo'al t'ehinínzun 'et huwa.

Keyoh Galilee huwhútni-un, 'et Sizi Yak'usda ooghuni be yálhduk

35 'Om bun 'uda' 'awhuz lhuyulhkoh da' 'et Sizi dudinya
'ink'ez 'az whenya. 'Et nyo keyoh whuch'a suya, ndet la soo
disoh ts'e, whuz oozya. 'Et tenadudli.
36 Simon 'ink'ez duk'ekene te Sizi hikunuta.
37 Nahayilhti whe 'et 'uhuyúlhni, “Ts'iyanne nkunúta.”
38 'Et Sizi 'ubulhni, “'Uts'un keyoh ts'e cha uztoodilh huba'
hoont'oh 'oh cha dune bulh yátisduk 'et huba whusásya.”
39 Galilee ndulcho nukéhudizde lugliz totsuk bubulh yálhduk
'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i dune ye hanábunuyukw.

Ooka whulhjút-un, 'en Sizi soo ná'yinla

40 'Ilhoghun dune, ooká whulhjut-un, leprosy huyulhni, 'en
Sizi ghu ninya, dugwutsi bé nenínya 'ink'ez yuts'u tédudli dula
'ooneh ha. “Nyun hukwa' ninzun de, be ilhtus-i 'int'i-i, 'i be
suná'ilhdeh,” yulhni.
41 Sizi yugha té'ninzin yuts'ú nudilhni 'ink'ez yut'aíznai.
“Hukwa' nuszun soo na'íntneh,” yulhni.
42 'Et za nyoon dune ulhjutun soo ná'uja.
43 Sizi khuniti be yulh yálhduk 'ink'ez 'et za whenáyalh'a'.
44 Nyoon dune natisja whe 'et Sizi 'uyulhni, “Soo zilhts'ai,
'uyoonne dóni' junih! Inyalh ts'e lubret 'en oots'ínyalh 'ink'ez
nyunoolh'en. 'Et 'ants'íya soo na'ínja hukw'élha ndet la Moses
ooghuni k'un'a lubret nts'u húkwa' utni-un, 'i oogha íon'alh. 'Et
ts'iyanne whúntalhtun ts'ih'un soo na'ínja.”

45 'Et hoonts'i ndun dune whenája 'ink'ez ts'iyanne dáni' 'on
nus huwe yalhduk k'et Sizi 'aw keyoh dune tunóya' ait'oh.
'Inka n'awh dune lhuhóot'i 'oh dune unli. Lhelhts'iz de
whut'enne whuz highu lhk'esúdil.

2

Dune délhdusni-un Sizi soo ná'yinla

1 'Et hukw'elh'az whutizútya whe Sizi duyoh Capernaum
ts'e naoosja. Ts'iyanne whulh 'úhuduzts'ai.
2 'Et 'ahoh dune 'ilhuhozdil. Whuz dune lhane 'alhgoh
daníndil k'et 'aw whuz'ái-un hooloh, dati 'i bulh whudizbun.
'Et Sizi Yak'usda ooghuni ghun ubulh yálhduk.
3 Yalhduk whe dine dune, 'enne 'ilhoghun dune délhdusni-
un Sizi ts'un hítizkai.
4 Whuz dune lhai k'et 'aw Sizi híyénghun neóodilh ait'oh.
'Inka ndo bun 'i k'ihinílhti 'ink'ez soo ndet la Sizi 'unt'oh-un
at'en, whuz ndun dune délhdusni-un ndus de yuk'usti-i, 'i bulh
hukwu huyankai.
5 'Et Sizi dalcho-i be hit'anínintan t'eoonínzun 'et huwa ndun
dune délhdusni-un 'ulhni, "Hadih ts'oodun nlubeshi ts'iyawh
mba hooloh suli'."
6 Whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'unáguzne, 'enne nyo 'et
hudilhts'i 'ink'ez 'uhinínzun,
7 "Mbe na'dunúdzun whe 'utni, Yak'usda ch'az yalhduk. 'Aw
'oh dunene lubeshi n'un hutoolhdilh aít'oh, Yak'usda 'en za
lubeshi n'un tulhdilh whe 'unt'oh."
8 'Et Sizi duyughi be daja huninzun t'ewhunínzun 'et 'ahoh
'ubulhni, "Dáhoont'oh huwa 'oh te nuní nahzut?
9 Ndet 'uk'enus huwa lhúhoolna' ndun dune délhdusni-un
'udutásnelh, 'Nlubeshi mba n'un tisdil,' k'us 'Dunadindaih
'ink'ez ninya?'
10 Whunoh untistun, yinka dune ye', 'en njan ndi yun k'ut
lubeshi n'un tulhdilh-un ooba hoont'oh." 'Inka ndun dune
délhdusni-un 'ulhni,
11 "Nyudúsni, ookw'usinti-i ilhchoot 'ink'ez nyoh ts'e
naíndalh."
12 Ts'iyawh hinilh'en whe 'a ho dunadija, yuk'usti-i yil-
hchoot 'ink'ez ts'iyanne nalh whenája. Soo ts'iyawh buba
hooncha 'ink'ez Yak'usda hidálhti' 'ink'ez 'uhútni, "'Aw whut-
soda' 'et duhoont'oh-un lhts'uhooṣ'en."

Sizi Levi, "'Anih," yúlhni

13 'Et cha za Sizi taba ts'e naóosja. 'Ilhozdílne highu nindil
whe 'et whubodulh'eh.
14 'Et Sizi 'oh whuya uyalh whe Alphaeus ooye' Levi, Caper-
naum whenkuti huwunli ha sooneya nálhdzooh-un, 'en Sizi
yutilh'en 'et 'uyúlhni, "Sunanyalh." 'Et Levi dudinya 'ink'ez
hik'oh ts'e oot'en ha yuntizya.

15 Hukw'elh'az 'et Levi ooyoh lhanne ndunne sooneya nal-
hdzóohne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, Sizi yugha hodul'ehne cha
'et bula na'ut'alh.
16 'Et Moses be' 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez Pharisee
didowhne, Sizi hinilh'en nyoonne lubeshi 'ulh'enne, 'ink'ez
sooneya nalhdzóohne bula na'ut'alh. Nyoonne Phariseene
Sizi yugha hodul'ehne hubuhoodulhkut, "Dáhoont'oh huwa
ndunt'óhne bula 'a'alh?"
17 Sizi budánts'o 'ink'ez 'ubulhni, "Mbene la soo 'únt'ohne
'aw yoo be duyun-un halhe'hunízun, mbene la ndudáne,
'enne za yoo be dúyun-un ka' huninzun. 'Et whuz un'a si
cha dune ts'ih'un 'unt'oh na'dunúdzunne ba whusálhusyal,
lubeshi 'ulh'énne lht'anahunoodilh hubudutásnelh 'et wheni
whusásya."

Dune soo huhooni-un hukwa hoodulhkut

18 'Et John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne 'ink'ez
Phariseene bugha hodul'ehne cha soo húhoonih whe 'uy-
oonne Sizi highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, "'Et dáhoont'oh
huwa John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne 'ink'ez
Pharisee bugha hodul'ehne soo húhoonih 'et hoonts'i nyun
ngha hodul'ehne, 'enne gak?"
19 Sizi 'ubúlhni, "'Andit lhghuskéne ba nóye 'ul'en de, ndunne
bughu nusdílne soo húhoonih la nahzun eh? Ndun dune oo'at
whuzdli'-un, 'et butoh usda de, 'aw nduhóoneh ait'oh.
20 'Et hoonts'i whusaóotilts'ulh ndet la ndun dune 'at ut'í-un
bughu nayitálchulh. 'Et dzin whusahóolts'ut de, 'oh de za soo
húhootanih."
21 "'Aw 'ilhoghun naih 'andidi-i naih jut be naoolhkut ait'oh.
'Et ndúja de, ndi naih 'andidi-i be nalhkut-i, nyoo naih jut
nalhkut-i bulh hanaitich'ulh 'ink'ez 'on nus hooncha tileh.
22 'Et whuz un'a 'aw 'ilhoghun ts'ekoo too', 'awhuz 'ut'en-i,
'uzus 'ujut-i be húyoolhdzeh huba lhe'hóot'oh. 'Et nduhúyinla
de nyoo ts'ekoo too' zus 'ujut-i ook'otáltulh 'ink'ez nankilt'oh
ts'ekoo too' 'ink'ez oozus bulh ninta' tit'elh. Ts'ekoo too'
'awhuz 'ut'en-i 'uzus 'andidi-i be óoldzeh huba' hoont'oh."

Nahulyis dzin hukwa' hoodulhkut

23 'Et doo cha nahulyis dzin 'uhoont'oh whe, Sizi 'ink'ez
yugha hodul'ehne tubulh tl'o k'ut 'oh whuya hidulh whe, tl'o
mai' hoonuyin.
24 'Et Phariseene Sizi 'uhuyúlhni, "Nilh'en dáhoont'oh huwa
ngha hodul'ehne nats'ulyis dzin 'et 'uhut'en? 'Aw 'et
nduhóot'en huba lhe'hoot'oh."
25 Sizi 'ubúlhni, "'Aw lakw hukw'u yalhúlhdih David dája 'oh
da', yoo'alh-i hooloh whe yulh 'út'enne te buye'ílts'ul whe 'et
'uja,

26 Yak'usda ooyoh 'et danínya 'ink'ez nyoo lhes Yak'usda
gha t'aih-i, 'i yu'alh 'ink'ez yulh 'ut'enne, 'enne cha huyan'al.
Lubretne 'aw 'enne za huyoo'alh huba' hoont'oh, 'et hoonts'i
David 'inkez yulh 'ut'enne cha nduhuja. 'Oh da' Abiathar 'en
lubretne bumoodih unli whe' hooja."

27 'Et Sizi 'ubúlhni, "Nahulyis dzin dune whe soo' hoot'e'
ha 'oohoolya, 'ink'ez dune, 'enne 'aw nahulyis dzin huba
lhe'hílnel.

28 'Et huwa yinka dune ye', nahulyis dzin 'et hoonts'i hukwa'
ninzun k'un'a 'ut'en."

3

Sizi Gri dune oola únduda-un soo na'yinla

1 'Et Sizi Lizwif bulugliz ts'e naóosja. 'Ilhoghun dune oola
'aw ye nulhé'ust'en-un, 'et usda.

2 'Et Phariseene tube Sizi highunli nahulyis dzin tilah nyoon
dune ka únli-un nayoolhyih, hukwa hik'ého'alh-un, 'et hukwa
highunli.

3 Sizi nyoon dune oola ka únli-un 'ulhni, "Dunadindaih
'ink'ez ndiz nus ínyalh!"

4 'Et Sizi uboodulhkut, "Neghá whunt'ai eh nahulyis dzin,
'ula' ts'utinelh k'us 'uts'uduntálhda, uztilhyih k'us gak uztilht-
selh?" 'Aw dája lhodinel.

5 Sizi tube hunílch'e whe butunuyú'en 'et hoonts'i whudul-
hyoh bugha té'ninzun, stabe butsi dunuts'un. 'Et nyoon dune
ka únli-un yulhni, "Lhts'edílnih!" Nyoon dune lhts'edilhni
ibulh 'ilhoghi oola k'un'a soo ná'uja.

6 'Et 'ahoh Phariseene nyo lugliz tenáhundil 'ink'ez Herod
didowhne bulh highu yalhduk nts'en'a Sizi hituzilhghelh 'et
wheni lhahóduleh.

'Ilhozdílne bunghun taba húdilhts'i

7 'Et cha za Sizi yugha hodul'ehne tubulh Galilee bun ts'e
náhoosdil. Galilee keyoh whut'enne whuz huyoonizdíl 'ink'ez
lhelhts'iz de keyoh ts'e haíndilne tubulh. Judea ts'e haíndilne
cha,

8 Jerusalem whut'enne cha, Idumea ts'e haíndilne cha, Jor-
dan koh whanyan whut'enne cha, 'ink'ez ndunne Tyre 'ink'ez
Sidon whut'enne, 'enne cha, ts'iyawh Sizi highe' 'ilhozdil lhat
te ne'út'en huyulh 'údants'o 'et huwa.

9 'Ilhozdílne huldlai 'ink'ez Sizi huyulh lhedindil 'et whuch'a
yugha hodul'ehne, "Ts'i sba lhadáhleh," 'ubúlhni.

10 Lhane ndudáne soo na'binla 'ink'ez 'uyoonne hit'aóonalh
hukwa' hut'en

11 'ink'ez mbene la ntsi'-i nudúdeh-i buyudíndane, Sizi hit-
ulh'ih te, hibut nachánuldulh, 'ink'ez hahúzulh whe 'uhutni,
“Nyun Yak'usda ooYe' inli whe 'int'oh.”
12 'Et Sizi khuniti be ndunne ntsi'-i nudúdeh-i 'ubúlhni,
“Khun mbe 'ust'oh doohtni' junih!”

Whunizyáne 'on 'at nane, 'enne Sizi 'et 'utahábanla

13 Shus k'ut ndo whenya whe mbene la buka' ninzun 'enne
buka' dani' 'ink'ez hits'o whúsaindil.
14 Whunizyáne 'on 'at nane, 'enne 'utahábanla. “Sulh 'óoht'e'
ha 'utahanóhisdla,” 'ubúlhni, “Dune bulh yátilhduk ha no-
htis'alh
15 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i dune yáhananoohyoot 'ink'ez dune
soo na'boolh'en-un, 'et nohtl'ahóos'ai.”
16 Ndunne whunizyane 'on 'at nane, 'enne 'utahábanla Si-
mon, 'en Sizi “Peter” naidútni.
17 James 'ink'ez bulhutsin John Zebedee ooye'ke 'enne Sizi
Boanerges nabudátni, ndi 'oozí'-i “huskéne” ni whe 'utni;
18 Andrew, Philip, Bartholomew, Matthew, Thomas, James
Alphaeus ooye', Thaddaeus, Simon huwu daódit'owh-un,
19 'ink'ez Judas cha 'en Sizi be ná'oodutakulh-un.

Netsudule Sizi Gri ooyudinda hutni

20 'Et yoh ts'u náhoosdil. 'Et doo cha za 'ilhozdilne huldlai k'et
Sizi 'ink'ez yugha hodul'ehne bulh 'uhuti'ulh, 'et hoonts'i 'aw
'uhooneh aít'oh.
21 Lhane dune 'uhutni, “Beni hoolel” hutni 'ink'ez ook'ekene
huyulh údants'o whe hika natisdil dudeni yit ninta' 'oot'en
whuch'a.
22 Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, Jerusalem ts'u
haíndilne, 'enne 'uhutni, “Beelzebul ooyudínda 'en yugha
óonin'ai huwa 'ut'en ntsi'-i nududeh-i bughu whenábunuyukw.”
23 'Inka Sizi, “'Anih,” hubúlhni, 'ink'ez bubulh
náwhulnuk higha hodool'eh ha, “Nts'en'a netsudule dich'oh
nadudúntíjulh?
24 Keyoh whut'enne lhch'az nehúdindil 'ink'ez lhehúndil de,
'et keyoh gak whutale,
25 k'us 'ilhoghun yoh whut'enne lhch'az nehúdindil de, 'et
yoh whut'enne ts'iyawh yahitádulh.
26 'Et ntsi'-i nududeh-i lhch'az nehúdindil de, 'aw sa' 'uhoot'e'
aít'oh lhch'á náhúsdil 'ink'ez la gak hoole'.

*Mbene la Ndoni ch'az ditni be yalhdukne, 'aw buba whu-
naoodootnoh ait'oh*

27 “Dune ulhtus-un ooyoh dahá' danyuz 'ink'ez te'óolelh
nehooloh, 'udechoo dune ulhtus-un yulhghel de, 'et de za
yughu té'tilelh.

28 Soo ts'ih'un nohdúsni, ts'iyanne dune bulubeshi cha
'ink'ez Yak'usda ch'az yáduk-un cha ts'iyawh buba n'ún whutil-
dulh.
29 'Et hoonts'i mbene la Ndoni ch'az yálhdukne, 'enne 'aw
bulubeshi buba n'un yutoolhdilh ait'oh, 'ilhiz wheni lubeshi
hut'i."
30 Sizi ubudani'-un, 'et huwa ndunne Moses be 'udustl'us
'uk'ununáguzne 'uhútni, "Ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda!"

Sizi ooloo 'ink'ez bulhutsinke hits'u tídulh

31 'Et Sizi ooloo 'ink'ez bulhutsinke te whusahándil yoh yoo
'az ts'e, 'et nódilhya whe yoh ts'e khuni hits'o tl'ain'ai.
32 Dune 'ilhozdílne Sizi hinat dilhts'i 'ink'ez 'et 'uhuyúlhni,
"Nilh'en nloo 'ink'ez nyulhutsinke n'at 'az 'uhut'en 'ink'ez nka'
hoodulhkut."
33 'Et Sizi 'ubúlhni, "Mbe la sloo k'us mbene la sulhutsinke?"
34 Ts'iyawh dilhts'íne butunúyuz'en 'ink'ez 'utni,
"Whunulh'en njan ndunne, 'enne sloo 'ink'ez sulhutsinke
cha 'uhint'oh.
35 Mbene la Yak'usda k'úne' 'ut'en unli-un, 'en sulhutsin,
sulhtus, 'ink'ez sloo 'uhint'oh."

4

'A'nulé-un oogha whúts'odul'eh

1 'Et bunghun Galilee huwhútni-un, 'et doo cha za 'ilhozdilne
Sizi higha óozdil 'ink'ez hubodulh'eh. 'Ilhozdilne huldlai k'et
ts'i bet tl'adida'. 'Et ndanus le dodikelh whe 'et whuts'un
'ilhozdilne taba nódilhya whe hubodulh'eh.
2 Lhat-un whe hukw'u bubulh nawhulhnuk huwa há
hodool'eh 'et wheni.
3 "Soo zúlhts'ai 'ilhoghun 'a'nule-un, 'á'untilelh ts'u whenya.
4 'Et 'a'nule whe ooloh ti nanánkat. 'I dut'aiyaz whusahándil
'ink'ez ts'iyawh hinildil.
5 'Et ooloh tse toh nanánkat, 'ankw'us yunyaz hooloh-un, 'et
huwa 'ahoh hánuski.
6 Ooghih hooloh 'et huwa hasain'ai whe ts'iyawh yanúdizgi
'ink'ez gak suli'.
7 'Et ooloh cha whus cho tanínkat. 'I cha whus cho whutoh
bulh hainanyai bulh lhéwhultloh 'ink'ez 'aw hálhniyil.
8 'Et 'onghoh-i yun unzoo-i k'ut nanánkat whe soo hananyai
'ink'ez oomai' whulukhi tat whunizyai (30) oomai' suli', whu-
lukhi lhk'utat whunizyai (60) oomai' suli', 'ink'ez whulukhi
whunizyat whunizyai (100) oomai' suli'."
9 'Et Sizi 'ubulhni, "Mbe la oodzo hoonine, 'enne huy-
oozólhts'ai' huba' hoont'oh."

Oogha whúts'odul'eh-i, 'i di unli whe' 'unt'oh?

10 'Et Sizi dich'oh 'únt'oh whe whulohne yoozálhts'ai'ne
whel'a'ne bulh Sizi higha óozdil 'ink'ez 'uhuyúlhni, "Dája dani'-
un, 'et neba hukw'u nuhílhye'."
11 Sizi ndúbulhni, "Nts'en'a 'utinelh Yak'usda dudune'ne
hik'úne' 'ut'en-un, 'andit whuts'un dune ch'á nona'i'. 'Et
'andit ts'iyawh nohba hahónla t'eoonoohzeh ha, 'et hoonts'i
'uyoonne dune, 'enne higha hódool'eh k'un'a za bubulh yáduk.
12 'Et huwa:
'Honilh'en 'et hoonts'i la 'aw lhuhuhoos'en oole'.
'Uhoozílhts'ai 'et hoonts'i la 'aw t'elhuhonoosze.
'Et bubeni taóodilts'ut 'ink'ez Yak'usda ts'u náhulh'a de 'et
bulubeshi buba 'ún yutilhdulh.' "

'A'nule-un oogha whúts'odul'eh-un, 'et Sizi neba hukw'u nuhúlhye'

13 'Et Sizi 'ubúlhni, "Ndi oogha hódulh'eh-un, 'aw ts'ih'un
nelhúwhu'al de, 'et nts'en'a suba 'oohne 'uyoo oogha
hódutilh'eh-un ts'ih'un neootah'alh?"
14 'Et Sizi ndúbulhni, "Yak'usda ooghuni 'i 'uyulh'en 'á'nule-un
'aínule, 'et whuz un'a Yak'usda ooghuni 'uhuyulh'en.
15 Whuloh te Yak'usda ooghuni ti nanúkat, 'i hidits'o te, 'et
'ahoh Satan khuni budzi bughu yílhchuk.
16 Ndi ndai da' tse toh 'anilya, ndunne 'i k'un'a za 'uhint'oh.
Ndi Yak'usda ooghuni hidits'o 'ink'ez soo 'ahoh huhóont'i' whe
huyilhchuk.
17 'Et hoonts'i didutch'oh 'aw bughih hooloh le'hint'oh. 'Et
huwa 'atsulyaz za buba 'alha' hoont'oh. 'Ink'ez ndi khuni 'i
gha dzoh nuhudeh 'ink'ez 'onghohne buch'az huditnih. 'Et
huwa 'aho ndi khuni hiladutnih.
18 Ndai la whus toh 'anankat-i le'unt'ohne, 'enne ndiz un'a
'uhint'oh.
19 'Enne khuni hidits'o, 'et hoonts'i ndi yun k'ut huwu ni
udli-un, ndi yun k'ut hoonzoo' hoont'oh-un, 'ink'ez ndai la ndi
yun k'ut huhóont'i' tune' hut'en-un, 'et 'i ts'iyawh whus cho 'i
be bulh lhe'ullhuk. 'Et huwa 'aw lhadúlyane hoole' ait'oh.
20 'Et whulohne yun unzoo-i k'ut nanánkat 'i unduhúlt'oh
Yak'usda ooghuni hidits'o, huyílhchuk, 'ink'ez dudzi yo-un
nehídi'aih, 'et oomai' whulih. Whulohne tat whunizyai (30),
whulohne lhk'utat whunizyai (60), 'ink'ez whulohne cha
whunizyat whunizyai (100)."

Too dízk'un kw'uz yo yudin'ai-i Sizi yughu yalhduk

21 'On 'un Sizi ndúbulhni, "Too dízk'un dune daínin'ai 'ink'ez
yuk'uz yoná'diz'ai tilah k'us lili t'a tilah 'aiyan'ai? 'Awundooh!
Hukw'us'ai-un, 'et hukw'éyi'aih.
22 'Et huwa ndai la whu'iz 'unt'oh-i, ts'iyawh ts'et hatíkulh."
23 'Et Sizi 'ubúlhni, "Mbe la oodzo hoonine, 'enne huy-
oozólhts'ai' huba' hoont'oh."

24 'Et cha ndúbulhni, “Huwahli 'ink'ez soo cho soo zúlhts'ai
de, soo la oogha hódoolh'eh whuz un'a za Yak'usda 'on 'un cha
la nohla 'ooneh.
25 Mbene la sghuni soo cho huyoozílhts'aine, 'enne 'on
'un cha huyootuzálhts'ilh 'ink'ez higha hódutil'eh. 'Et bugha
whútat'alh 'ink'ez mbene la lhuhuyootuzálhts'ilhne, 'enne
sghuni hidánts'o 'i hoonts'i hinaoodutilnoh.”

Haníyeh-i oogha whúts'odul'eh

26 'Et Sizi 'utni, “Nohbulh naóowhutiznuk Yak'usda ook'úne'
whut'en-un, 'et huwun dune lhé'ut'en 'anulye-i 'anúle whuz
un'a 'unt'oh.
27 'Et hukw'elh'az 'ulhdzis usti 'ink'ez dzenis 'et n'awh
ne'út'en, 'et ndulyiz whe 'ainanla-i ook'unónultalh 'ink'ez
haníyeh 'et hoonts'i 'aw t'eonúszun dat'en whe hanúlhyih.
28 'Et yun 'i gha hanúlhyih 'ink'ez oomai' whulih. 'Udechoo
yun ghu nuki 'et nuyih 'ink'ez dinyiz lhih te oomai' whulih.
29 'Et oomai' nut'ih te 'et dune lufoo be yut'us 'awet há' nukat
newhúninzut 'et huwa.”

Haníyeh-i Mustard huyúlhni 'i oogha whúts'odul'eh

30 'Et Sizi 'utni, “Daja uzdutinelh whe Yak'usda ook'úne'
whut'en-un, 'et hukw'u nuts'úhulhye' whe hígha hódool'eh 'i
ook'únats'otilnuk?
31 'Uk'enus 'anulye-i nintsool-i, 'i mustard huyúlhni. 'I dune
yilhchuk 'ink'ez 'ainulih.
32 'Et hanúlhyih te, 'ink'ez dilhtán-i 'uk'enus 'udilcho lhih
oozischum dincha whe lhts'enunúlhye' 'et dut'aiyaz yutoh
net'o ulih.”
33 Lhat-un higha hódool'eh ha bubulh yálhduk dáhoolcho-i be
t'ehontizeh-un, 'et za hukw'u bubulh náwhulnuk.
34 Higha hódool'eh-i, 'i be za bubulh yálhduk 'et hoonts'i
dich'oh 'úhint'oh te yugha hodul'ehne, 'enne soo cho buba
hukw'ú nuhúlhye'.

Whudutilhts'ut whe Sizi whudílhghel

35 'Et hulhgha za Sizi yugha hodul'ehne 'úbulhni, “Nyan
tadatus ts'e uztooke'.”
36 'Inka 'ilhozdilne buch'a nahusdil yugha hodul'ehne ts'i be
hándil, Sizi 'uda' ye usda-i, 'i be nyan hutizki 'uyoo ts'iyaz cha
bubulh tizkat.
37 Khunsul nilhts'i ulhtus tizts'i whe tatsi dincha k'et ts'i be
tádutih 'ink'ez 'ankw'us too be whendunimbun.
38 'Et Sizi ts'i niz ts'e 'et tse'alh k'ut tsenilh'al 'ink'ez nanisti.
'Et yugha hodul'ehne ts'e nahinílhdzut 'ink'ez 'uhuyulhni,
“Nehodulh'eh-un, 'awet yats'itádla 'aw neghu ni lhínloh?”
39 Sizi dudinya whe too k'ut nilhtsi khuni ulhtus-i be hukwa'
yudáni', “Nilhts'i, 'etsul 'ineh,” 'ink'ez, “Tatsi nulhózina,” 'ink'ez
'et 'awet dínghel.

40 'Et Sizi yugha hodul'ehne ndúbulhni, “Dahoont'oh huwa stabe nulhjut, 'aw eh bé 'alha' hoont'oh-i lhuht'ih whé aht'oh?”
41 'Et tube whéhunilhjoot 'ink'ez 'ulhodútni, “Dant'oh-un dune unli whe 'unt'oh? Nilhts'i 'ink'ez tatsi bulh hoonts'i yuk'úne' 'ut'en.”

5

Dune ntsi'-i nudúdeh-i ooyudúlts'i-un Sizi soo ná'yinla

1 'Et bun k'ut nyan hoozki whuz Gadarenne bukeyoh 'et 'úhoont'oh.
2 Soo Sizi ts'i bé hainya ibulh 'ilhoghun dune tse bet dune 'adinla-un whuz de haínya.
3 Ndun dune tel'en ntsi'-i nudúdeh-i, 'i ooyudínda 'ink'ez ts'un k'ut 'et whut'i. 'Aw dune lhuztih tl'ool be hoonts'i whehídolht'i ait'oh.
4 Lhat whe oola 'ink'ez ooke bulh huyulhghelh 'et hoonts'i 'oh totsuk lhuztih tl'ool k'unuyúch'us 'ink'ez lhuztih ooke be lhulh'oo-i, 'i cha yayalh'us. Ulhtus k'et 'aw dune hich'a' oolhdeh aít'oh.
5 Dzin 'ink'ez 'ulhdzis 'i bulh ts'un k'ut whutoh 'ink'ez nódist'ai-un, 'oh nuya whe 'aldzul 'ink'ez tse be oodudut'as.
6 Dzoh nilhdza'-un, 'et yughusyin whe Sizi yutilh'en. 'Ahoh yuts'u tílhgai 'ink'ez dugwut si be yubut nachánitno,
7 'ink'ez soo 'ultus-un 'aldzul whe 'utni, “Sizi 'uk'enus Yak'usda ooYe' ndet sts'u húkwa' ninzun. Yak'usda 'int'oh 'inka nts'u tédusdlih dzoh nusílhdzut iloh.”
8 'Et ndutni whe Sizi ndúyulhni ntsi'-i nudúdeh-i ndun dune ooyáhanaindaih.
9 'Et Sizi yoodulhkut, “Ndai la nyoozi'?” yúlhni. 'Et 'utni, “Legion, 'i soozi' 'unt'oh. 'I lhane lhuganne 'uts'int'oh ni whe 'utni.”
10 'Et ntsi'-i nudúdeh-i Sizi soo yuts'u tédudlih, “Njan keyoh whuch'a netolh'a' junih,” yúlhni.
11 Dzulh enghoh 'et gugoos lhai 'et 'a'álh.
12 'Et ntsí'-i Sizi ts'u tehududlih n'únne gugoos 'enne buts'u néilh'alh 'et de la buyúzdoodeh.
13 'Et huwa 'ahoh Sizi butl'ahón'ai ntsi'-i nudúdeh-i dune yuts'a hanádide 'ink'ez gugoos 'i yudande. Gugoos 'ankw'us 2,000 'unt'oh, 'i ts'iyawh whenghólghaz 'ink'ez too yanghan.
14 'Et nyoonne gugoos ghunline whehílghaz 'ink'ez keyoh whutakhuni hunin'ai. 'Et lhane whusaíndil dáhooja hontilh'elh ha.
15 'Et Sizi highu nindil 'ink'ez dune hinilh'en ntsi'-i nudúdeh-i ooyudúlts'i inlé'-un, 'et hukw'usda beni oogha nádilts'ut 'ink'ez soo dint'oh cha 'unt'oh. Buba hooncha k'et tube whéhunilhjoot.

16 'Et mbene la hon'énne, 'enne dune hudáni' ndun dune ntsi'-i nudúdeh-i ooyudúlts'i inlé'-un dája la 'ink'ez gugoos ghun cha.

17 'Et Sizi highu tedudli bukeyoh whuch'a naóoja' ha.

18 'Et Sizi ts'i be nádaih 'et ndun dune mbe la ntsi'-i nudúdeh-i ooyudúlts'i inle'-un, 'en Sizi yuts'u tédudlih, "Nyulh 'óosneh," yúlhni.

19 'Et Sizi, "'Awundooh," yúlhni 'ink'ez 'uyúlhni, "Nyoh ts'un naíndalh 'ink'ez nk'ekene te hubudíni dalcho 'i be la nyuMood-ihti nts'un oodzi únzoo 'ink'ez dalcho 'i be nla 'uja."

20 'Et ndun dune whenája 'ink'ez whunizyat-un keyoh 'et whutulhuéya Sizi daíyinla whe yula 'uja 'ubúlhni. 'Et mbene la yudits'one ts'iyawh buba hooncha.

Sizi Jairus ootse' dunaidilhti 'ink'ez ts'eke Sizi yunaih t'aíznai-un

21 'Et Sizi nyan tadatus ts'e whenáhiki 'ink'ez bunghun whuzih lhane dune higha óozdil.

22 'Et Lizwif bulugliz whumoodih Jairus huyúlhni 'en yughu ninya 'et Sizi yutilh'en whe yubut nachániti.

23 'Ink'ez tube cho yuts'u tédudlih, "Ustse'yaz 'awet datítsa, sulh naínt'us 'ink'ez ook'udólni sih soo ná'ootne 'ink'ez khoona' sih."

24 'Et 'awet Sizi yulh nátist'az. 'Et whuz lhane dune yulh tizdil k'et lhts'un ún'a huyúlhedindil.

25 'Ilhoghun ts'eke tube dzoh nuzut whunizyat 'on 'at nat yus k'ut 'et duwhulyiz whe 'uskai' 'uyulh'en-un,

26 yoo be dúyunne lhane cha hukwa' huyalh'en. Duzooneya ts'iyawh gak yulhtsi 'et hoonts'i nus za lhe'ínelh.

27 'Et Sizi yulh údants'o 'et huwa dune toh Sizi yut'a ts'e yugha nínya 'ink'ez oonaih yut'aíznai.

28 "'Ants'i oonaih 'i te oot'aízasnai de 'et de la soo ná'oosneh," dich'oh 'et ndunínzun.

29 'Inka Sizi yunaih 'i yut'aíznai ibulh 'et 'ahoh 'uskai' 'uyulh'en-un 'etsul 'uja 'ink'ez 'ahoh t'éoonanzin whe dzoh nuzut-un soo ná'uja.

30 'Et 'ahoh Sizi t'éoonanzin yé ulhtus ye dune la'ut'en-i ooloh oots'ahadílts'ut. 'Et 'ilhozdílne buts'u nálh'a 'ink'ez 'utni, "Mbe whe 'uja snaih yut'aíznai?"

31 'Ink'ez yugha hodul'ehne huyúlhni, "Dadíni whe' dini? Lhe'ultsuk 'ilhozdilne lhane whe nyan do hahúnildo 'ink'ez, 'Mbe 'uja snaih yut'aíznai dini?' "

32 'Et hoonts'i Sizi mbe 'uja-un yukuyú'en.

33 'Et nyoon ts'eke daja whe soo ná'uja t'eoonanzin whe butahaínya whenuljut k'et dutlut 'ink'ez Sizi yubut nachániti 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i be ts'iyawh yulh náhoolnuk.

34 Sizi 'uyúlhni, “Stse' be 'alha' hoont'oh-i int'i 'et huwa soo
ná'inja. Ndzi hóont'i' whe natonja' 'ink'ez ndai la be dzoh
ninzut-i soo ná'ontneh.”
35 'Et 'awhuz Sizi nusíyilh whe khuni na'áne Jairus ooyoh ts'e
haíndilne 'uhuyúlhni, “Ntse'yaz dazsai, ndun dune hodulh'éh-
un di ha 'on 'un ooghu tédínlih?”
36 'Et Sizi 'aw 'oh cha lhnízun daja hutni whe ndun lugliz
whumoodih 'uyúlhni, “'Aw whéniljut hoonts'i 'ants'i mba 'alha
hot'e'.”
37 'Aw 'uyoonne dune dulhúlhtildulh ndunne Peter cha,
James cha 'ink'ez bulhutsin John cha, 'enne za hiyulh tizdil.
38 'Et 'awet Lizwif lugliz whumoodih ooyoh ts'e hoozdil 'et
Sizi whunilh'en ndulcho whe tahuditni 'ink'ez tso yahalhduk.
39 Sizi yoh danínya 'ink'ez 'ubúlhni, “Di ha sdabe tádahtni
'ink'ez ahtso? Ndun ts'oodun 'aw dálhitsal 'ants'i usti whe
'unt'oh.”
40 'Et 'awet ts'iyawh highudloh. 'Inka ts'iyawh tenábunilh'a'.
Ts'oodun oobá 'ink'ez ooloo bulh hubílhchoot, yugha ho-
dul'ehne tane cha 'ink'ez ts'oodun sulhti ts'e danínya.
41 'Et ts'ekeyaz yula ílhchoot 'ink'ez 'uyúlhni, “Talitha koumi,”
'et dakelh k'un'a, “Ts'ekeyaz dunadindaih nyudúsni,” ni whe
'utni.
42 'Et 'ahoh dunadija 'ink'ez nádinya. Nyoon ts'ekeyaz whu-
nizyat 'on 'at nat be yus k'ut 'et ndúhooja whe soo ts'ih'un buba
hooncha.
43 Sizi soo khuni ulhtus-i be 'ubúlhni, “'Et dune dóhni' junih,
'ink'ez hoonliyaz yuti'úlh-i oogha óoh'alh,” 'ubúlhni.

6

Sizi Nazareth whut'enne ch'a hinílhjoot

1 'Et Sizi nyo usda-un whuch'a nasja 'ink'ez dukeyoh ts'e
whenája. Yugha hodul'ehne cha huyulh whenadil.
2 Nahulyis dzin 'et Lizwif bulugliz whubodulh'eh whe
lhane dune 'et dilhts'íne hidánts'o whe tube buba hooncha
'ink'ez 'uhútni, “Ndun dune nts'ez de hahónla whe 'utni? Ndi
whunih-i be nts'ez dehahónla whe 'utni? 'Et nts'en'a 'ut'en
sdabe huwa 'ít'en te ne'út'en?
3 Yoh 'uwhulh'en-un, 'en iloh lakw 'unt'oh? Mary ooye' 'et
bulhutsinke cha James, Joses, Judas, Simon, 'ink'ez bulhtuske
cha iloh nja huwhut'i?” 'Et 'inka hits'u disnih.
4 'Et Sizi 'ubúlhni, “Yak'usda be nus hóo'en-un yalhduk te
ndulcho whe hidílhti', 'et hoonts'i ookeyoh whut'enne, soo
didutch'oh oonadneke 'ink'ez ooyoh whut'ine cha, 'enne za
lhuhidílhti'.”
5 'Et huwa nyo 'et Sizi 'aw huwa 'ít'en te ne'óot'en aít'oh,
'et hoonts'i whulohne ndudáne, 'enne za buk'udílhni whe soo
ná'bulh'ih.

6 'Et ndunne 'aw be 'alha' hoont'oh-i lhahuyít'ih, 'et Sizi
ooba hooncha. 'Ink'ez whunat keyoh 'oh nuya 'ink'ez dune
hubodulh'eh.

Yugha hodul'ehne whunizyane 'on 'at nane, 'enne Sizi
whébalh'a'
7 'Et 'awet nyoonne whunizyane 'on 'at nane, "'Anih,"
hubudáni'* 'ink'ez nane hinli whe lhelhts'un whebalh'a'.
'Ink'ez hiye úlhtus-i bugha nín'ai ntsi'-i nudúdeh-i dune
yudúlts'ine buts'a hanáhinooyoot ha.
8 'Ink'ez khuni ulhtus-i butl'adán'ai, "Tih'us ts'e hoonli te
toohla' junih! T'alh-i cha, 'ézdla-i cha, k'us sooneya te bulh
ts'údolh'oo junih! Tuz 'i za dutóohtan.
9 Be kets'alh'a-i 'ink'ez dzoot'an 'ilhiz be súhke-i, 'i za be
'óohneh."
10 'Et 'udun cha 'ubúlhni, "Keyoh nah'az de dune duyoh
danoh honilhti de, 'et yoh 'et 'oohke' 'uts'un keyoh ts'e tíh'us
whuts'un.
11 'Et keyoh nenáh'az-un dune nohts'u hódilh'oh de k'us
lhunohodústs'o de huwu nátóoht'as 'ink'ez whulez ch'a nohke
naóohghat. 'Et la dahúja-un t'ehonoozeh. Ts'ih'un nohdúsni
Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'enne sdabe hintsi'. 'Udék'ez
dzin de huyé dzoh nutízut-i ba nús 'et mbe la lhunohdústs'one
dzoh notizut."
12 'Et 'awet whehándil 'ink'ez dune Yak'usda ooghuni
be bubulh yáhulhduk, "Nohlubeshi ch'a lht'ananoohdilh,"
hubuhútni.
13 Lhane ntsi'-i nudúdeh-i ooghu dilhts'íne bughu
whenábonanyoot 'ink'ez dune lhane undudáne khe be
'ubuhulho whe soo ná'buhalh'en.

John dune too be 'ulh'en-un, 'en hizilhghi
14 'Et 'awet bulerwe Herod huyúlhni-un yulh údants'o Sizi
dulcho whe búlh nukhuni uzut. 'Ink'ez 'utni, "John dune
too be 'ulh'en-un 'ut'en. Dazsai inle' 'ink'ez nahítna' 'et huwa
Yak'usda ye ulhtus-i ooghi diz'ai whe 'út'en whunul'en te
ne'út'en."
15 'Et whulohne cha, "Elijah 'ut'en," hutni. 'Et 'uyoonne cha
'uhutni, "'Uda' hukw'un'a Yak'usda be nus hóo'en-un 'ut'en,"
hutni.
16 'Et bulerwe Herod whulh 'údants'o whe 'et 'utni, "John
dune too be 'ulh'en-un 'ut'en. Ootsi sba k'uhiníntsel inle' da',
'et hoonts'i la nakhítna'," ni.
17 Herod dich'oh John dune too be 'ulh'en-un 'ahuyoo'alh
huwá bulh'a ínle'. Há yulhghel 'ink'ez 'ahuyán'ai. Ndun
ts'eke Herodias huyúlhni-un, 'en yughusda. 'En gha' yinla ínle'.
Dulhutsin Phillip oo'at lhch'a nijoot bulh hoonts'i yughusda.

* **6:7** 'Enne whel'a'ne 'uhint'oh.

18 John dune too be 'ulh'en-un Herod lhk'uzte yulhni,
“Yak'usda ooghuni k'uninyis whe 'int'oh nyulhutsin oo'at zih
silda.”
19 'Et huwa oo'at Herodias John dune too be 'ulh'en-un
yuts'u dutni 'ink'ez yuzoolhghelh hukwa' ninzun. 'Et hoonts'i
duki, Herod, 'en gha 'aw yuzoolhghelh aít'oh.
20 'Et Herod 'en cha John dune too be 'ulh'en-un yé
nuljut, t'eoonínzun John dune too be 'ulh'en-un, ts'ih'un dune
unli, 'ink'ez Yak'usda oodune' 'unt'oh. 'Et huwa yugha
'óoli yoozílhts'ai hóont'i', 'et hóonts'i yoozílhts'ai totsuk oodzi
dútults'uk.
21 'Et 'ilhudzin Herodias ooghá whults'ut Herod whuzdli
dzin 'et dune dízti'ne 'ink'ez lhuganne moodih cha 'ink'ez
Galilee whut'enne dizti'ne tubulh ts'iyawh bughu nusúya.
22 Herodias ootse' danínya 'ink'ez buba nidai. Herod 'ink'ez
ooghu nusjáne tubulh buba hoonzoo. 'Et Lerwe Herod Ndun
ts'eke 'uyúlhni, “Ndai sts'o ooka' dini, 'i ngha tísdlelh,” yúlhni.
23 Lhat whe yuts'u náhizya whe 'uyúlhi, “Ndai sts'o ooka'
dini-i ngha tísdlelh ndai lerwe be usdli-i lhulcho 'i hoonts'i
ngha tísdlelh,” yúlhni.
24 'Inka nyoon ts'ekeyaz 'az whenája 'ink'ez duloo 'en
yoodalhkut, “Di suba oots'u ka' doosni'?” yúlhni, “John dune
too be 'ulh'en-un ootsi,” yúlhni, ooloo.
25 'Et ts'eke 'ahoh lerwe yuts'u naóosja 'ink'ez 'uyúlhni, “John
dune too be 'ulh'en-un ootsi 'andit 'ahoh tsets'ai be sgha
nín'aih,” yúlhni.
26 'Et lerwe 'ahoh ni suli' 'et hoonts'i 'aw yuch'a tsédootni
ait'oh, ooghu nusjáne bunalh yuts'u náhizya 'et huwa.
27 'Inka 'ahoh 'ilhoghun huwunli-un, 'adinlane dilhts'i ts'e
wheyálh'a' John dune too be 'ulh'en-un ootsi whusaínoo'alh
wheni. Huwunlí-un, 'adinlane dilhts'i ts'e whénya 'ink'ez John
dune too be 'ulh'en-un yutsi k'únintsel.
28 Tsets'ai bé nan'ai 'ink'ez ts'eke yutl'ayánkai. 'On 'un ts'eke
duloo tl'ayánkai.
29 'Et John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne huyulh
'údants'o oozi hikunásdil 'ink'ez 'ahayalhti.

5,000ne dunene Sizi huyoo'alh-i bugha nínla

30 'Et 'awet whel'a'ne whusanáhidil 'ink'ez Sizi te 'ilhuhozdil
'et hidáni' nts'oh te né'hust'en 'ink'ez ndet za dune whubuho-
dalh'e'.
31 Lhane dune whusahúdulh 'ink'ez whenáhudilh 'et huwa
Sizi 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh 'uhútí'ulh 'et hoonts'i
búgha lhúwhulhts'it 'inka ndúbulhni, “'Uts'un uztoodilh nts'e la
whenich'oh úztit'elh-un, 'et la 'atsul naoolhyis.”
32 'Et 'awet nus ts'i be hutizki disoh ts'e whuz nehúninki.

33 'Et hoonts'i lhane dune huban'en hutizki whe 'ink'ez
'ahoh t'ehoní*nzun* mbe 'unt'oh 'et huwa keyoh totsuk
whut'enne lhane hilwus whe Sizi 'ink'ez yugha hodul'ehne
tubulh butso 'et whuz hoolhghaz.

34 'Et Sizi ts'i be hainya whe lhane 'ilhozdil 'et ubunilh'en
tube bugha té'*ninzun* 'ants'i 'usbaiyaz ooghulhídloh-*i* lé'*hint'oh*
'inka lhat-un 'et whubuwhéoodunilh'e'.

35 'Et 'awet yoo 'ún hoozulh whe yugha hodul'ehne highu
nindil 'ink'ez 'uhuyúl*hni*, "'Awet tube yoo 'ún hoozulh 'ink'ez
njan disoh cha 'uhoont'oh.

36 Nyoonne dune ts'iyawh nabalh'alh n'aho keyoh
hoontsool-un, 'ink'ez khuna-i nuyéh-un whutoh 'oho t'alh-
i náhoodoket huyoo'alh-i hooloh 'et huwa."

37 'Et Sizi 'ubúl*hni*, "Nohnich'oh hiti'ulh-i bugha náh'aih
dah." 'Et huyoodulhkut, "Whuz uztidulh hukwa' ninzun
'ink'ez $200.00 k'oh t'alh-i ts'onket 'ink'ez eh bugha 'úzti'alh?"

38 'Et hoonts'i Sizi uboodulhkut, "Lhes dáltsuk aht'i 'et
whunulh'en." 'Et nahuhoon'ai whe 'et 'uhuyúl*hni*, "Kwulai'
liba 'ink'ez nanki lho cha."

39 Sizi 'et yugha hodul'ehne 'ubúl*hni*, "Ts'iyawh dune lhen-
dun nébunulhle 'ink'ez tl'oyaz k'ut hudólts'i'."

40 'Et 'awet dune nétl'*ahudilts'i*' tl'oyaz k'ut whunizyat whu-
nizyai 'ink'ez kwulat whúnizyai whe lhaniwh te lhuhúsguz.

41 'Et 'awet Sizi nyoo liba 'ink'ez lho bulh yílhchoot ndo
yak'uz ts'e yután'en 'ink'ez, "Musi," ni whe tenadidli. 'Et
lhes taidanyuz whe yugha hodul'ehne whutahayólelh ha
butl'ayánla. 'Et nanki lho cha 'et dúyinla whe za butainínla.

42 Ts'iyawh 'uhan'al 'ink'ez 'uhunisdai.

43 'Et yugha hodul'ehne whunizyat 'on 'at nanki chalhyal
dizbun-i lho 'ink'ez lhes bulh 'et nenínkat-i nahúyalhdzoo.

44 5,000ne dunene buts'ekoo' 'ink'ez bubuzkeh cha 'enne
ndi lhes huyan'al.

Sizi too k'ut nuya

45 'Ahoh Sizi yugha hodul'ehne ts'i be nábalh'a' 'ink'ez Beth-
saida huwhútni keyoh whuz dutso whebalh'a' nyan tadatus
ts'e whuz'ai. 'Et didut nyoonne 'ilhozdílne whenábalh'a'.

46 'Et whenáhidil whe tenadutidli ha 'awet buch'a násja
'ink'ez dzulh k'uz ts'e whénya.

47 'Awet húlhgha suli' 'et la nyoo ts'i be 'andit za taniz hikelh
'ink'ez la Sizi 'en dich'oh 'awhuz nyo yun k'ut 'unt'oh.

48 Yugha hodul'ehne ubunilh'en nilhts'i dulhyo hikelh tube
hunint'i, 'aw hoot'o cha aít'oh. 'Et bundada' yutilhkaí-un,
'et Sizi too k'ut uyalh whe nus whuz bughu ninya bube
nghootáyalh inle'.

49 'Et hóonts'i hitilh'en too k'ut uyalh whe, “Dune tsin 'ut'en,” huninzun. Tube whéhunilhjoot 'ink'ez 'uhúldzul.
50 'Et Sizi 'ahoh bubulh yátilhduk, “Nohdzi ulhtus úlhtsi! Si 'ust'en. Whenulhjut íloh,” 'ubúlhni.
51 'Et ts'i bet bughu dénya. 'Et 'awet oozts'i 'ink'ez yugha hodul'ehne tube buba hooncha.
52 Whutsoda' liba dáyinla la 'et 'aw ts'ih'un nelhúhohoo'al, 'et huwa njan lhes ghun dahóoja-un bubeni taóodolts'it aít'oh.

Gennesaret whut'enne undudáne Sizi soo ná'bulh'en
53 'Et 'awet nyan bun k'ut yahúninki 'ink'ez keyoh Gennesaret huwhútni-un, 'et ts'i whehídinguz.
54 Ts'i hich'az údulh whuz za 'ahoh Sizi 'en nahuyóolhts'it.
55 'Et huwa ndulcho whe nahúlhghaz 'ink'ez nts'oh la Sizi usda huyulh 'údits'o 'oh ndudáne hik'ustez whe 'i be hits'ú butule.
56 'Ink'ez nts'oh la Sizi nuya keyoh whuyaz k'us keyoh whuti k'us khuna-i nuyéh-un 'e'óoket-un whutoh dune 'ilhodúlh-un whuz ndudáne nébuhunle 'ink'ez Sizi híghu tédudlih, “Nyunaih 'ants'i ooban 'et ndudáne hit'aóonalh,” huyúlhni. 'Et mbene la yut'aíznaine ts'iyawh soo ná'huja.

7

Sizi Lizwif butsodá'ne whubuhodalh'e'-un huwu yalhduk
1 'Et 'awet Phariseene 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne tubulh Jerusalem ts'e haíndilne Sizi higha óozdil.
2 'Et hubonilh'en whulohne Sizi yugha hodul'ehne dula tsun bulh 'uha'alh. 'Uda' Phariseene, 'enne 'et, “Me” huwhútni inle' 'inka buts'ú hahuhon'ai.
3 Phariseene 'ink'ez 'on 'awh Lizwifne ts'iyawh butsoda'ne whubuhodalh'e' whuz un'a 'uhint'oh soo ts'ih'un un'a dula tunáhugus te za 'uhá'alh.
4 'Ooket bayoh ts'e hanahudulh te la'huldoh 'et 'ants'iya 'uha'alh. Lhat-un buba hoosdzi te né'hut'en, dulubot, dude 'oosa', 'ink'ez 'uyoo huyé buta'ut'en-i cha, dulili cha, soo buba' hoont'oh k'un'a za tunáhuyugus.
5 'Et huwa Phariseene 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne Sizi huyoodulhkut, “'Et dáhoont'oh huwa ngha hodul'ehne netsodá'ne whuneodalh'e' k'un'a lhe'hust'en 'ink'ez dula tunálhuhusgus whe 'uha'alh?”
6 'Et Sizi 'ubúlhni, “'Alha azi Isaiah nohghun nus hón'en whe 'unohúlhni, ‘Dune duba 'uzoo' na'dudil'íne,’ whuz un'a nohghun 'uk'e'ánguz inle' Yak'usda 'utni,
‘Ndunne dughuni be sba hodílhti',
'et hoonts'i 'aw budzi yo whe buba 'alha lhe'úst'oh.
7 Sts'un téni hunilhdzun doo ka 'uhutni,

ndi yun k'ut dune yugha néulh'ai-i,
'i Yak'usda ooghuni huyilh'i whe dune whubuhodulh'eh'."
8 'Et Sizi 'utni, "Yak'usda dughuni nohtl'aídan'ai, 'i 'aw lhoozúlhts'ai 'ink'ez yinka dune' whubuhodalh'e'-un, 'et za ook'úne' 'uht'en, tsets'ai, lubot, 'ink'ez 'uyoo be buta'whut'en-i tunáhgus-un, 'oh dúhoont'oh-un, 'et dune whubodulh'eh."
9 'Et 'on 'un cha Sizi 'utni, "Tube 'uyoo ahli Yak'usda dughuni nohtl'aídan'ai ooladíhtni, 'ink'ez nohnich'oh be dune hodulh'eh-i, 'i za nulht'i whe whubodulh'eh.
10 'Et Moses 'uk'unéyuzguz-i nja dutni, 'Mbá 'ink'ez nloo bulh hubudólhti',' 'ink'ez 'Mbá la duloo k'us dubá dzoh ts'e bughu yatílhduk-un 'en daóotsa huba 'unt'oh.'
11 'Et hoonts'i hoonli duloo 'ink'ez dubá ye búla tit'elh-i dune yut'i de 'ink'ez 'en 'Corban 'uhoont'oh,' ní de (ndi 'Corban' Lizwifne bughuni 'et dakelh k'un'a 'Yak'usda ooch'e',' ni whe 'utni),
12 'et whe la 'aw duloo 'ink'ez dubá bulh bula oot'en whuch'a whubodulh'e whe' dahni.
13 'Et njan huwa Yak'usda ooghuni 'aw lhoozúlhts'ai 'ink'ez ook'únulhe'zaht'en. Whuz un'a dune whúbunulhtun lhat-un whe 'udun cha nohnich'oh nohk'un'a whe whuz un'a whúbunulhtun."

Nts'en'a la lubeshi ts'ilhchuk
14 'Et 'ilhozdílne Sizi doo cha za, "'Anih! Soo zúlhts'ai ts'iyanne 'ink'ez noheni taóodolts'it," 'ubúlhni.
15 "Ndai la dune hiyilhchúk-i 'aw oogha lubeshi ólhchoot aít'oh, 'et hoonts'i ndai la dune buts'u haídults'it-i, 'i gha lubeshi hilhchuk.
16 Mbe la oodzo hoonine, 'enne huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh."
17 'Ilhozdílne butáhanája 'ink'ez yoh danánja whe yugha hodul'ehne ndi hígha hódul'eh yé yaílhduk-i hikwa huyoodulhkut.
18 'Et 'ubulhni, "Nohni cha eh 'uyoonne k'un'a, noheni hooloh? 'Aw noheni taóodolts'it aít'oh. Ndai la dune yu'alh-i, 'i gha lubeshi olhchoot aít'oh.
19 'Aw oodzi be lhéyuskat oobut za be yúkuk 'ink'ez ooyust'e ts'ahanáyakat, 'et whuz un'a 'utsi'-i neyust'e táhanakat."
20 'Et 'on 'un cha 'ubúlhni, "Ndai la dune oodzi yo whuts'ahadúlts'it-i, 'i gha lubeshi ilhchuk.
21 'Et dune budzi yo ts'e whuz de 'aw beni lhe'ízoo' 'et huwa 'ut'en, 'uyoon dune oo'at bulh lubeshi hilhchuk, dune ts'eke bulh ninta' hut'ih, nehughan cha,
22 'uhundunut'ih cha, 'uyoonne ch'e' ha' huninzun, hoontsi' k'un'a túne' hut'en, dune nahuna'ah cha 'uhut'en, yooyá lhilohne, 'uhoolnih cha, Yak'usda ch'az yahalhduk, 'ududílti', 'ink'ez hoonts'i tune' hut'en.

23 'I ts'iyawh ndi dune budzi yo ts'e hadúlts'it-i, 'i gha lubeshi
hilhchuk."

Ndun ts'eke ooba 'alha hoont'oh-un

24 'Et Sizi whenája whe Tyre 'ink'ez Sidon huwhútni-un
keyoh 'et whunat whuz naoosja. 'Et 'ilhoghun yoh danínya
'ink'ez 'et usda 'uyoonne t'ehonózin hukwa lhe'nízun, 'et
hoonts'i 'aw buch'a ntool'ih aít'oh.

25 'Ilhoghun ts'eke ooyats'e ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda Sizi
yulh údits'o whe yughu ninya 'ink'ez yubut nachánitno.

26 Ndun ts'eke 'uts'iz de haínya 'ink'ez 'en Greekne
buk'uyálhduk 'ink'ez Phonecia, Syria whuz'ai, 'et whuzdli-un
'unt'oh. 'Et Sizi yughu tédudlih whe yúlhni, "Ntsi'-i nudúdeh-i
syats'e oots'u hanaíninyoot."

27 'Et hoonts'i Sizi ts'eke 'uyúlhni, "Ts'oodunne, 'enne
cho bubé' ts'oolh'alh. 'Aw ts'ih'un lhe'hóot'oh ts'oodunne
huya'alh-i ts'ílhchoot 'ink'ez lhike gha ts'óo'alh aít'oh."

28 'Et yúlhni, "Moodih, 'alha' dini, 'et hoonts'i whuloh te
lhike 'enne hoonts'i ludab t'ah yun nakat-i ts'oodunne yughá
'oo'ulh-i huya'alh."

29 'Et Sizi ndúyulhni, "'Et ndúdinja-un huwa nyoh ts'e naíndalh
ntsi'-i nudúdeh-i nyaz yuyáhanadidzut."

30 'Et duyoh ts'u whenaja 'ink'ez ooyaz lili k'ut usti ntsi'-i
nudúdeh-i yuyáhanadidzut.

*Dune lhe'dústs'o 'ink'ez yalhulhduk cha 'unt'oh, 'en Sizi soo
ná'yinla*

31 'Et 'awet Sizi keyoh Tyre huwhútni whunat 'ut'en inle'
'ink'ez Sidon huwhútni 'oh whuya lhuséya whe whunizyat-un
bukeyoh whutulh lhuséya 'ink'ez Galilee Bun whuz oozya.

32 'Ilhoghun dune lhe'dústs'o 'ink'ez yalhulhduk cha 'unt'oh,
'en Sizi highu hinílhya 'ink'ez Sizi highu tédudlih yuk'udólni ha.

33 'Et Sizi bughe'udunyaz nénilhya whe yudzeh 'ádilga,
'úntizo, 'ink'ez dune yutsoola t'aíznai.

34 Sizi ndo yak'uz ts'e yután'en, yughudzoh 'úja whe
tenadudli 'ink'ez dune yulhni, "Ephphatha!" ndi lizwif
bughuni 'et "Mba dáha' doolts'it" ni whe 'utni.

35 'Et 'ahoh dune 'udits'o nasdli' 'ink'ez soo yálhduk cha
nasdli'.

36 "Khun te dune dóhni' junih!" 'ubúlhni. 'Awet, "Dah"
'ubúlhni, 'et hoonts'i 'on nus huwu yahalhduk.

37 'Ink'ez mbene la ubodits'óne ts'iyawh buba hooncha, "Sóo
usdla ts'iyantsuk né'whulh'en, lhe'dústs'one 'uhudits'o 'ink'ez
yalhulhdúkne cha yahalhduk ubulhtsi," hutni.

8

Sizi 4,000ne ghá' nin'ai

1 'Aw sa' iloh hukw'elh'az doo cha za dune lhane 'ilhuhozdil
'awet ut'alh-i gak suli' whe Sizi yugha hodul'ehne, "'Anih,"
ubudáni' 'ink'ez 'ubúlhni,
2 "Ndunne dune bugha' te'nuszun. 'Awet tat dzin sulh
'úhit'en 'ink'ez huyoo'alh-i hooloh.
3 'Et duhínt'oh whe buyoh ts'e whenábis'a' de nahidulh whe
la bukaootoodeh. Whulohne tube nilhdzaz de hahándil 'et
huwa."
4 'Et yugha hodul'ehne huyoodulhkut, "Ndo ho dune cha
lhuhoot'ih, nts'e suba t'alh-i nats'ólelh lhe'hultsukne dune
gházti'alh wheni."
5 'Et Sizi uboodulhkut, "Daltsuk lhes sut'e aht'i?" 'Et
huyúlhni, "Lhtak'ant'i lhes sut'e."
6 'Et 'ilhozdílne yun hudólts'i' huwa bulh'a. 'Et lhtak'ant'i
lhes yílhchoot 'ink'ez, "Musi," ni whe tenadidli. Tánidizyuz
'ink'ez yugha hodul'ehne butainínla whutahayólelh ha, 'ink'ez
dilhts'íne butahiníla.
7 'Et lho cha ntsool-iyaz hut'i, 'i cha Sizi "Musi," ni whe yuba
tenadidli 'ink'ez 'i cha yugha hodul'ehne, "Whutahayólelh,"
'ubulhni.
8 Ts'iyanne 'ahan'al 'ink'ez 'uhunisdai. 'Et yugha ho-
dul'ehne lhtak'ant'i chalhyal dizbun 'i highá 'ozal-i nahuyal-
hdzoo.
9 4,000ne at'en 'enne 'ahan'al. 'Et 'awet Sizi whe nábalh'a'.
10 'Et 'ahoh yugha hodul'ehne bulh ts'i be náhidil 'ink'ez
keyoh Dalmanutha huwhútni-un whuz yanáhuski.

Phariseene huwa 'ít'en-un duba' hooleh hukwa huyoodulhkut

11 'Et whulohne Phariseene Sizi highu nindil 'ink'ez
hidulhyoh whe' dunini' huyóolhdzih whe huyóodúlhkut,
"Huwa 'ít'en-un 'uhóonleh 'alha Yak'usda ntl'ahón'ai de huwa
t'éts'onoozeh ha."
12 Sizi tube hibadzo 'údija 'ink'ez 'ubúlhni, "Di ha 'andit
dunene huwa 'ít'en-un hukwa' hutni? 'Alha nohdúsni 'aw ndi
yun k'ut whudune'ne ndúhoont'oh-un huhoo'en ait'oh."
13 'Et 'ahoh buch'a nasja ts'i be nája 'ink'ez bun k'ut nyan
whenáki.

Huwohle' Phariseene 'ink'ez Herod bulhes untuldoh-i, 'i ch'a 'ubúlhni

14 Yugha hodul'ehne lhes nahodilhnoh 'ilho liba za ts'i be
húlh'ai.
15 'Et Sizi bugha utni whe, "Huwohle', 'ahoolhyiz khuhdli
Phariseene 'ink'ez Herod bulhes untuldoh-i ch'a," 'ubúlhni.
16 'Et 'awet lhulh yáwhehunilhduk, "'Et 'aw lhes ulhts'ít'ih
'inka 'utni."
17 'Et Sizi whe daja hutni la 'uda' t'eoonínzun 'et 'úbulhni, "'Et
di ha lhes lháht'ih-un 'et huwa yalhduk, 'awhuz t'eoonuzúhzun

k'us noheni t'alhodúlhts'it nohdzi 'awhuz eh duts'un whe' dahni?
18 Nohna hoonli be lhózih'en, nohdzo hóonli be
lhe'duzahts'o. 'Aw eh whunalhuzulhni?
19 5,000ne dune kwulai' liba butaidísyuz whe daltsuk chal-
hyal dizbun 'i dune yughá'oz'al-i nalhdzoo ínle'?" "Whunizyai
'on 'at nanki," huyúlhni.
20 "'Ink'ez lhtak'ant'i liba 4,000ne dune butaidísyuz, daltsuk
chalhyal dizbun-i highá 'oz'al-i nalhdzoo ínle'?" 'ubúlhni.
"Lhtak'ant'i," huyúlhni.
21 'Ink'ez 'ubúlhni, "'Et 'awhuz eh noheni talhodúlhts'it?"

Bethsaida 'et Sizi dune hooṣ'én-un hoo'en nayulhtsi

22 'Et Sizi yugha hodul'ehne bulh keyoh Bethsaida
huwhútni-un whuz hoozdil whe 'ilhoghun dune hooṣ'én-
un, 'en Sizi highu hinílhya 'ink'ez highu tedudlih yuk'udólni
ha.
23 Sizi hooṣ'én-un yula ilhchoot 'ink'ez keyoh whuch'a
yúlhya whe lhch'az dune yuna k'énzo 'ink'ez yuna k'údilhni
whe 'uyúlhni, "Hadih hon'en eh?" yúlhni.
24 Dune yután'en 'ink'ez 'utni, "A, dune nus'en 'et hoonts'i
'aw ts'ih'un lhozis'en, dune 'ants'i duchun lé'hint'oh 'oh
nuhúdilh."
25 Sizi doo cha za lhch'az dune yuna k'údalni 'ink'ez 'on
nus yutís'en. 'Et 'ahoh hoo'en nasdli' 'ink'ez ts'iyaitsuk ooba
hooltsai.
26 'Et Sizi yuyoh ts'e whenáyalh'a' 'ink'ez khuni ulhtus-i
be 'uyúlhni, "Bethsaida ts'e nátonja' junih 'ink'ez Bethsaida
whut'enne budóni' junih!"

Sizi mbe unli 'et Peter huwu yalhduk

27 'Ink'ez yugha hodul'ehne bulh Caesarea Philippi 'et
keyoh whuz whehándil. Hidulh whe uboodulhkut, "N'awh
dune sghu yahulhduk te, mbe usdli hutni?"
28 'Et yugha hodul'ehne huyúlhni, "Whulohne 'uhutni John
dune too be' 'ulh'en-un inle'-un 'int'oh. 'Et 'uyoonne 'uhutni
Elijah 'en Yak'usda whusaítilh'alh-un 'int'oh. 'Et 'uyoonne cha
Yak'usda be nus hóo'enne 'ilhoghun 'int'oh hutni."
29 'Ink'ez yugha hodul'ehne 'ubúlhni, "Nohni do' mbe 'ust'oh
dahni'?" 'Et Peter 'utni, "Nyun Christ* 'int'oh."
30 Sizi khuni ulhtus 'i be 'ubúlhni, "Si sghun dune dóhni'
junih!"

Dzoh nutizut-un, 'ink'ez datítsah-un, 'et Sizi huwu yalhduk

31 'Et 'awet Sizi yugha hodul'ehne whubodulh'eh 'ink'ez
'ubúlhni, "Yinka dune ye' tube cho dzoh nuhítilhdzut. 'Et netso
whudilhdzúlhne, lubret moodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us

* **8:29** Ndi 'oozi' "Yak'usda nets'ítilh'a'-un" ni whe 'utni.

'uk'ununáguzne cha ts'iyawh 'aw huyoozólhts'ai aít'oh. Hituzilhghelh 'ink'ez whulh tát dzin dunádutádalh."

32 Soo ts'et cho ubúlhni, 'et huwa Peter Sizi 'udun nénilhti 'ink'ez hukwa' yudáni'.

33 Sizi yugha hodul'ehne buts'un nálh'a whe Sizi Peter hukwa' yúlhni whe yúlhni, "Satan st'a nenínyalh! Ndi yun k'ut hoonli za ghu nuní ninuzut. 'Aw Yak'usda ooch'e' ooghu nuní lhnuzinzut."

34 'Et Sizi 'ilhozdilne 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh, "'Anih," ubúlhni, "Mbene la sulh tídulh hukwa' ninzunne dich'oh duba moodih nahoodle' ait'oh. Dutulalhgus hídutootan 'ink'ez suntooya'.

35 'Et mbene la si sanus duk'un'a za hukwa' ninzunne, 'enne 'aw 'ilhiz wheni hukhoona' ait'oh. 'Et hoonts'i mbene la si sba, 'ink'ez khuni unzoo-i gha 'et huwa daházsai de, 'enne 'ilhiz wheni hukhutinalh.

36 'Et dune yinka ndulcho 'uhoolhdzun 'ink'ez dazsai de, ndet suba whuch'a hólhdeh? Soo gak!

37 Dats'úzsai de, 'aw hoonli be hoonts'i 'ilhiz ts'otinalh-un nats'uhoket ait'oh.

38 'Et 'andit yuk'edinzutne lhane dune ts'eke bulh ninta' hut'ih, 'ink'ez Yak'usda nahodilhno whe' hint'oh. 'Et huwa 'ilhoghun dune si 'ink'ez sghuni bulh hukwaya unli de, yinka dune ye', 'en yukaya oole' la 'oh de lizas bulh ooBá oots'u hayánduz-i toh whusanája de."

9

1 'Et 'on 'un cha ndutni, "Njan whunaoolhni, ndet la ts'iyanne Yak'usda ye úlhtus-i be hik'úne' 'ut'en-i whusáwhutilts'ulh, whulohne dune njan dilhts'ine hoti'elh dahútitsa whutso."

Sizi 'uts'un un'a be hóodiltsai

2 Lhk'utat dzin inle' whe 'et Sizi, Peter, James 'ink'ez John dulh húbutilhdil ndo dzulh k'uz dulh ubílya. 'Et hinilh'en whe 'uts'un un'a be hóodiltsai.

3 'Ink'ez oonaih be hóodiltsai ulhyul k'et soo yus 'et nduja 'uk'enus ndi yun k'ut soo tunasguz-i ba nus ulhyul suli'.

4 Nyoonne tane yugha hodul'ehne khunsul Elijah 'ink'ez Moses bulh Sizi hizih usyin 'ink'ez huyulh yálhduk whe hubotilh'en.

5 'Ahoh Peter Sizi bulh yátilhduk, "Nehodulh'eh-un hoonzoo whe' hoont'oh njan uzdilhts'i. Ta nimbali nohba nets'oolelh, 'ilho nyun mba, 'ilho Moses ba, 'ink'ez 'ilho Elijah ba."

6 Peter ndi khuni be yalhduk whe daja dutinelh 'aw t'éwhunúszun tane hult'oh bugha 'únjaz k'et 'et huwa 'utni.

7 Khunsul kw'us buk'índe 'ink'ez ndo kw'us toh ts'e
yaztílhduk, “Ndun sich'oh sYe' 'unt'oh, tube ook'esi'. 'En
soo oozúlhts'ai,” whutni.
8 'Et 'ahoh dunat nuhúyuz'en 'aw 'uyoonne lhuhí'elh, Sizi 'en
za bubulh 'út'en.
9 'Et 'awet dzulh k'ut nyo nanáhidil whe Sizi khuni ulhtus-i
be 'ubúlhni, “Khun te 'uyoonne dóhni' junih! Ndet la hooh'én-
un, yinka dune ye' dunadutádalh 'et whuts'un.”
10 Hik'un'a 'uja 'ink'ez dich'oh 'alhgoh howu
yawhehúnilhduk, “Ndi khuni ‘Dazsai 'ink'ez dunadutádalh?’ di
ni whe 'utni?” hutni.
11 'Ink'ez Sizi huyoodulhkut, “'Et Moses be 'udustl'us
'uk'ununáguzne di ha ubodulh'eh Elijah 'en 'udechoo
whusatíyalh?”
12 Sizi 'et 'ubúlhni, “Elijah 'alha 'udechoo whusaínya
ts'iyantsuk lhaódutileh ha. 'Et hoonts'i di ha Yak'usda
ooghuni 'uk'unusgúz-i 'et ndutni ‘Yinka dune ye' dzoh nutízut
'ink'ez hits'o dilh'oh tileh?’
13 'Et hoonts'i nohdúsni Elijah 'uda' whusaínya 'ink'ez dune
nts'en'a hukwa' huninzun te, 'oh te né'huyulh'en. 'Et Yak'usda
be 'udustl'us k'ut whuz un'a 'uk'unúwhusguz ínle'.”

Ts'oodun ntsi'-i nudúdeh-i ooyudinda-un, 'en Sizi soo ná'yinla

14 'Et la Sizi 'onghunne yugha hodul'ehne butananja whe,
dune bughu 'ilhozdil 'et ubunilh'en 'ink'ez whulohne Moses
be 'udustl'us 'uk'ununáguzne yugha hodul'ehne budulhyo
'uhutni.
15 'Ilhozdílne Sizi hitilh'en ibulh buba hooncha whe
hidudílhghaz 'ink'ez, “Hadih,” huyúlhni.
16 'Et Sizi Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne uboodulhkut,
“Di ghun budulhyoh 'udahni?” 'ubúlhni.
17 'Ilhozdílne 'ilhoghun dune butahaínya, “Nehodulh'eh-un
sye' ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda 'et huwa 'aw yaoolhduk aít'oh
'inka nts'o whúsasya.
18 'Et ndet la ndi ntsi'-i ooyédinda 'i gha ooba hoolhtus de,
'et yun nadúldus, huwus ooza hanúldoh, dughoo lhúduk'us,
'ink'ez lhts'edunukw. Ngha hodul'ehne ntsi'-i nudúdeh-
i hiyáhanahinooyoot, ubudúsni 'et hoonts'i 'aw 'uhuyooleh
aít'oh.”
19 'Ink'ez Sizi 'uyúlhni, “'Aw nohni dune nohba 'alha' hot'e'
aít'oh! Dáwhuldzoh nohzih tisdalh? Dawhuldzoh nohtoh
tisdalh sudutáhts'o whuts'un 'ink'ez nohba 'alha' tist'elh?
Ts'oodun ndiz sts'u túlhtih!” 'ubúlhni.
20 'Inka highu hinílhti. 'Et ndi ntsi'-i nududeh-i yuyudínda-
un Sizi yutilh'en ibulh, 'ahoh ts'oodun ookaootizut 'ink'ez
nadílduz, 'ink'ez huwus ooza hanuldoh whe núkallhoh.
21 'Et Sizi oobá yoodulhkut, “Dáwhuldzoh ndun ts'oodun 'et
dunt'oh?” yúlhni. “Ntsool da' whuts'un,” ní oobá.

22 “Lhat whe ts'oodun yuzoolhghelh hukwa' yulh'en. Too
be cha yuzoolhghelh hukwa' yulh'en 'ink'ez tsídunoh cha'
yulh'en. Soo' tanelh de, negha té'ninzeh 'ink'ez nela 'ineh!”
23 “A,” yúlhni, “Soo 'úlcho 'i be be 'alha' hoont'oh int'i de,
mbene la be 'alha' hoont'oh ut'íne ts'iyantsuk ne'hutit'en-un
buba huwa lhótilhna'.”
24 'Ahoh oobá oonatsultoo' hoonli whe 'utni, “SMoodihti be
'alha' hoont'oh 'ust'i, 'et hoonts'i 'aw soo lhé'uztus. 'Et huwa sla
'ineh, 'on nus 'ultus-i be 'alha' hoont'oh-i oost'e' ha, 'et hukwa'
nuszun.”
25 'Et Sizi whutilh'en 'ilhozdílne 'awet bughá holhghaz whe
'ahoh khuni ulhtus-i be ntsi'-i nudúdeh-i hukwa' yudáni',
“Ntsi'-i nudúdeh-i lhe'hudústs'o 'ink'ez yalhuhulhduk 'ilh'í-un,
ndun ts'oodun ooyáhanaindaih nyudúsni, 'ink'ez doo cha 'on 'at
ooyunádondzit junih!” yúlhni.
26 'Et ntsi'-i nudúdeh-i ndun ts'oodun yukaootilhdzut, 'ink'ez
tube cho yudalhtlut, 'alhdzul, 'ink'ez yuyáhanaja. Nyoon
ts'oodun 'ants'i dazsai 'et ndúja. 'Et huwa lhane, “Dazsai whe
'unt'oh,” hutni.
27 'Et hoonts'i Sizi ts'oodun yula ílhchoot 'ink'ez ndo 'úyinla.
'Et ts'oodun dich'oh dunadija.
28 'Et hukw'elh'az Sizi yoh danínya whe yugha hodul'ehne
whu'iz huyoodulhkut, “'Et dáhoont'oh huwa wheni ntsi'-i
nudúdeh-i 'aw oots'u hanáts'inooyoot ait'oh?”
29 'Et Sizi 'ubúlhni, “Mbene la tenadudline, 'ink'ez soo
hóonihne, 'aw 'enne za ntsi'-i nudúdeh-i ndi k'un'a 'unt'oh-i
nahuyuntuyukw.”

Sizi datitsah-un doo cha huwu yalhduk

30 'Et 'awet keyoh whuch'a nahusdil 'ink'ez 'et keyoh Galilee
huwhútni-un 'oh whuya lhunáhusdil. Sizi nts'e la whénya ts'e
dune t'éoonózin hukwa lhe'nízun,
31 yugha hodul'ehne hubodulh'eh 'et huwa. 'Ink'ez 'ubúlhni,
“Yinka dune ye', 'uyoonne dune tl'ahitilhtelh 'ink'ez hi-
tuzilhghelh. Hizilhghi hukw'elh'az whulh tat dzin 'et
dunadutádalh.”
32 'Aw daja ni whe 'utni t'ehonuszun 'ink'ez huyé nuljut 'aw
huyoodolhkut aít'oh.

Mbe suba netoh 'uk'enus dune uncha-un unli

33 'Et keyoh Capernaum huwhútni ts'e whuz nahóosdil.
Yoh danáhandil whe 'et Sizi yugha hodul'ehne uboodulhkut,
“Ndanit ti ts'idulh whe, di za ghu yalhduk whe dahni?”
34 Ti 'et lhdulhyo 'uhutni, “Mbe suba netoh 'uk'enus dune
uncha-un unli?” Daja hutni-un hukwayá hinli 'et huwa
t'ehudusni.
35 Sizi nátl'adida' ndunne whunizyane 'on 'at nane yugha
hodul'ehne, “'Anih,” 'ubudáni' 'ink'ez 'ubúlhni, “Mbene la

'uk'enus dune uncha-un tileh hukwa' ninzun de, 'en 'udek'oh oole' huba' hoont'oh, 'ink'ez ts'iyanne natné'tit'en."

36 'Et Sizi 'ilhoghun ts'oodunyaz yílhchoot 'ink'ez bubut nénilhya 'ink'ez yunasúni whe 'ubúlhni,

37 "Mbe la si sgha ndun ts'oodun dult'óh-un danílhti de, si dasúnilhti 'et za hoont'oh, 'ink'ez mbe la dasúnilhti-un, si za iloh dasútalhtelh. Mbe la sutílh'a'-un, 'en cha dahinilhti whe' hoont'oh."

Sizi 'ubúlhni, "Mbe la nech'az úlhditni 'en neba 'unt'oh."

38 'Et John 'uyúlhni, "Nehodulh'eh-un, 'ilhoghun dune ny-oozi' be ntsi'-i nudúdeh-i dune buts'u hanaídulhdoh, 'en uznilh'en. "Etsul ooneh ts'utni,' 'aw nebulh lhe'ust'en 'et huwa."

39 Sizi 'ubúlhni, "'Aw whuch'a nahyoot iloh, mbe la soozi' gha huwa 'ít'en 'uwhulh'en-un, 'en 'aw hukw'elh'az de dzoh k'un'a sghu yaoolhduk aít'oh.

40 Mbene la nech'az úlhditnine, 'enne wheni nets'ó ditni whe' hint'oh."

41 'Ink'ez 'utni, "Njan whunalhnih, nohni Christ ooch'e'ne ahli huwa dune too hoonts'i nohgha nílhdzo de, 'enne Yak'usda buba k'elha whutilhtselh."

Sizi dune tank'us nílht'ine bughu yalhduk

42 "'Et la 'ilhoghun ts'oodun ooba 'alha' 'ust'oh de, 'ink'ez 'ilhoghun dune lubeshi be sch'a itálhtelh de, ndun dune ts'oodun tank'us un'a wheyúntilhtun 'et whutso huyúlh tatse oolh'is 'on nus soo hoont'oh.

43 'Et nla 'i gha lubeshi inla de, nla k'unint'as! 'Et nla k'uz za int'i whe yak'uz whénya de whuz 'ilhiz hutanalh, 'et 'uk'enus mba hootázoo'. 'Et lhch'az nla bulh kwuncho yo ts'e whénya de 'uk'enus mba hootátsi', whuz kwun nalhnusne whe 'unt'oh.

44 Whuz 'ilhiz wheni dune dzoh notizut 'ink'ez buyust'e 'usgo yuti'ulh, 'et whuz 'usgo 'aw yalhitásdla 'ink'ez kwun nalhnusnoh.

45 'Et nke 'i gha lubeshi inla de, nke k'unint'as! 'Et nke k'uz za int'i whe yak'uz whénya de whuz 'ilhiz khutanalh, 'uk'enus mba hootázoo'. 'Et lhch'az nke bulh kwuncho yo ts'e whénya de 'uk'enus mba hootátsi', whuz kwun nalhnusne whe 'unt'oh.

46 'Et 'ilhiz wheni dune dzoh notizut 'ink'ez buyust'e 'usgo yuti'ulh 'et whuz 'usgo 'aw yalhitásdla 'ink'ez kwun nalhnusnoh.

47 'Et nyuna 'i gha lubeshi inla de, hanín'aih! 'Et nyuna k'uz za int'i whe Yak'usda ook'úne' whut'en-un whénya de, 'et 'uk'enus mba hootázoo'. 'Et lhch'az nyuna bulh kwuncho yo ts'e whényuhano de, 'uk'enus mba hootátsi', whuz kwun nalhnusnoh whe 'unt'oh.

48 'Et 'ilhiz wheni dune dzoh notizut 'ink'ez buyust'e 'usgo
yuti'ulh 'et whuz 'usgo 'aw yalhitásdla 'ink'ez kwun nalhnus-
noh.
49 Lizwifne Yak'usda ts'un khuna-i hudílhk'un whe 'udechoo
lisel hik'unúdzih. 'Et whuz un'a ts'iyanne dzoh nutizut whe'
hoont'oh.
50 Lisel unzoo whe 'unt'oh, 'et hooonts'i lisel oonal-
huwhúlhni 'ulhih te, nts'en'a doo cha lisel oonawhúlnih
uztílhtselh? Whuz un'a nohdzi ootsi' junih 'ink'ez nyulh dune
ts'un nohdzi dóghel."

10

*Dune lhghu dilhts'íne lhch'á nahusdilh 'et huwun Sizi hubo-
dulh'eh*

1 'Et Sizi whuch'a nasja 'ink'ez Judea 'oho nenínya 'et 'ukoh
Jordan huwhútni-un, 'et yanínya. 'Et lhane dune yugha óozdil.
'Et whutso da' datni la 'ahoolhyiz whuz un'a doo cha za
hubodulh'eh.
2 'Et whulohne Phariseene highu nindil 'ink'ez huyóolhdzih
whe huyoodulhkut, "Nedíni dune, 'enne eh bughá whunt'ai
du'at lahudootnih ha?"
3 'Et Sizi 'utni, "Daja ni whe Moses khuni nohtl'aídan'ai inle'-
i?"
4 'Et 'uhuyúlhni, "Moses bugha óonin'ai dune 'udustl'us
'uk'unéyuzguz-i, 'i be du'at duch'a nayólhtelh."
5 'Et Sizi 'ubúlhni, "Stabe nohdzih duts'un 'et huwa ndi khuni
Moses nohba 'uk'eyánguz.
6 'Et hoonts'i 'udechoo Yak'usda ts'iyaitsuk inla whe dune
cha 'ink'ez ts'eke cha inla.
7 'Et la njan huwa dune dubá 'ink'ez duloo bulh buch'a óoya',
'ink'ez du'at 'en za zih ooda'.
8 'Et la nuhult'oh 'ilho hutileh, 'et 'on 'un whe nane lhuhíloh.
9 Mbe la Yak'usda lhghá buninlane, 'enne 'aw dune lhch'a
nabohólelh huba lhe'hóot'oh."
10 'Et yoh danáhandil whe yugha hodul'ehne Sizi njan
dáhoont'oh la 'et hukwa huyoodulhkut.
11 'Et 'ubúlhni, "Dune mbe la du'at 'úntizno 'ink'ez 'uyoon
ts'eke ghu nasda de, 'en 'uyoon ts'eke bulh ninta' tit'elh whe
'unt'oh.
12 'Et whuz un'a za ts'eke duki 'úntizno 'ink'ez 'uyoon dune
ghu nasda de, 'en cha 'uyoon dune ninta' tit'elh."

Sizi ts'oodunne buk'udílhni 'ink'ez buba tenadudli

13 Whulohne dune ts'oodunne Sizi ts'un ubúhoozdla
buk'udólni ha, 'et yugha hodul'ehne nyoonne ts'oodunne
whusaínlane hukwa' bodáni'.
14 'Et Sizi whunalh'en whe hunílch'e 'ink'ez yugha ho-
dul'ehne 'ubúlhni, "Whute ts'oodunne sts'ó toodilh. Khun te
dah budóhni' junih. Mbene la Yak'usda whe lerwe unli-un

whuz dilhts'ine, 'enne ndunne ts'oodunneyaz ubunduhúlt'oh whe' hint'oh.
15 Soo ts'ih'un 'alha' nohdúsni, ndet la Yak'usda whulerwe unli ts'e, mbene la Yak'usda bulerwe unli-un 'aw ts'oodunneyaz k'un'a lhuhuhóolhchulh de, ndunne 'aw whuz dahóoya' ait'oh."
16 'Et ts'oodunne ts'iyawh bunasuni 'ink'ez 'ilhone hinli whe buk'událni 'ink'ez buba tenadidli.

Dune hoonzoo' 'unt'oh-un
17 'Et Sizi doo cha za natísja whe dune yududílhgai 'ink'ez yubut dugwutsi be nenínya 'ink'ez yoodalhkut, "Dune hodulh'eh-un unzoo-un, nts'en'a dast'en whe 'ilhiz khutisnalh-un whuch'a ootásdoh?"
18 'Et Sizi yúlhni, "Di ha sudíni, unzóo-un sudíni? 'Aw 'ilhoghun unzoo-un hooloh. Yak'usda 'aw 'en za unzoo whe 'unt'oh.
19 Ndi khuni Yak'usda nohtl'aídan'ai-i 'et t'eninzun: nezolhghelh junih, dune k'us ts'eke bulh ninta' 'ont'en junih, 'undunont'ih junih, honts'it junih, 'e'holhts'it junih, 'ink'ez mbá cha nloo cha hubudólhti'."
20 'Et dune 'utni, "Nehodulh'eh-un ndet la chilh usdli da' whuts'un, ndi khuni ts'iyawh ook'úne' zust'en."
21 'Et Sizi soo yuk'entsi' whe yunalh'en 'ink'ez 'uyúlhni, "'Ilhoghun za whuyit 'int'oh, inyalh 'ink'ez ndai la int'i-i ts'iyawh be 'óonket 'ink'ez sooneya tel'enne gha nídzaih, tulalhgus ilhchoot 'ink'ez 'anih, se' 'ut'en k'oh tune' ónt'en ha sunanyalh. 'Et de ndo yak'uz hoonzoo-un, 'et whuch'a ootálhdoh."
22 'Et ndun dune ndi khuni whudánts'o whe ni suli', 'ink'ez ts'odi unli whe yughu natisja tube hoonzoo' 'unt'oh 'et huwa.
23 Sizi yugha hodul'ehne bunilh'en 'ink'ez 'ubulhni, "Dáhoont'oh la huwa whúlna' whe ndunne hoonzoo' 'unt'ohne, 'enne Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et dahútidulh."
24 'Et yugha hodul'ehne ndi khuni hudánts'o whe buba hooncha. 'Et Sizi whuz hiyilh whe ndutni, "Suzkehke dahoont'oh la huwa whúlna' whe 'enne duzooneya hit'az 'unt'ohne Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et dahútidulh.
25 Dant'oh la khuna-i cho, camel huyúlhni-i, 'aw 'ughabátsulh 'aw yukaóolget ait'oh. 'Et whuz un'a dune hoonzoo' 'unt'oh-un, 'on nus ooba huwa whúlna Yak'usda whe lerwe unli-un datíyalh huba."
26 'Et yugha hodul'ehne tube buba hooncha 'ink'ez lhoohoodulkut, "Mbe suba doojih?"
27 'Et Sizi ubunalh'en 'ink'ez 'ubúlhni, "Njan 'et dune ba 'uhóneh aít'oh, 'et hoonts'i Yak'usda ba ts'iyantsuk huwa lhúhoonlna' whe' hoont'oh."
28 'Et Peter yatílhduk, "Soo cho whunilh'en, ts'iyaitsuk oolazditni 'ink'ez nyuts'un tizdil."

29 'Et Sizi 'ubúlhni, "A, ts'ih'un nohdúsni, mbe la duyoh huwu
tizya-un 'ink'ez dulhutsinke, k'us dulhtuske, duloo, dubá,
du'at, duzkehke, k'us duyun k'ut te, si sgha 'ink'ez ndi khuni
unzoo-i k'uz ts'iyantsuk whuladitni de, 'ink'ez suntizya de,
nus de 'on nus
30 lhai únli whe ootl'anaítikulh: yoh 'ink'ez bulhutsinke,
bulhtuske, ooloo, buzkehke, 'ink'ez ooyun k'ut cha 'ink'ez
dune huye túzilalh cha 'et nus de 'ilhiz hutinalh.
31 'Et hoonts'i lhane 'udechoo 'unt'ohne 'udek'ez hutileh,
'ink'ez lhane mbene la 'udek'ez unline, 'enne 'udechoo
hutileh."

Sizi datitsah-un whulh tat-un huwu yatilhduk

32 'Et 'awet Jerusalem ts'u ti hidulh Sizi 'en yugha ho-
dul'ehne butso uyalh whe 'enne bugha 'únjaz, 'ink'ez hidulh
whe hunílhjoot. 'Et doo cha Sizi yugha hodul'ehne whu-
nizyane 'on 'at nane 'udun nébuninla 'ink'ez nus de bulh
daóotanelh-un, 'et huwun bubulh yálhduk.
33 "Soo zúlhts'ai, Jerusalem ts'uztidulh 'ink'ez yinka dune
ye', 'en Lizwif lubret moodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us
'uk'ununáguzne, 'enne butl'aihítilhtelh. 'Et datítsa wheni hiba
nahutiyeh 'ink'ez ndunne 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne
butl'aihítilhtelh.
34 'Et 'enne highu tidloh, highu dútazoh, huyootálhtsus
'ink'ez hituzilhghelh. 'Et tat dzin inle' de, dunadutádalh,"
'ubúlhni.

James 'ink'ez John bulh Sizi huyoodulhkut

35 'Et James 'ink'ez John bulh Zebedee ooye'ke Sizi highu
nin'az 'ink'ez huyoodulhkut, "Nehodul'éh-un ndai nts'o
ookwa' ts'utni-i, 'et neba whutanlelh hukwa' uzninzun."
36 Sizi uboodulhkut, "Ndet nohba 'uwhutisdlelh hukwa'
nahzun?"
37 'Et 'uhutni, "Ndet la yak'uz 'uk'enus dínti' ts'e sinda de,
nzih tákelh 'et hukwa' nítzun, 'ilhoghun 'en nailhni ts'e 'ink'ez
'ilhoghun 'en 'intl'us ts'e 'unt'oh."
38 'Et Sizi 'ubúlhni, "Ndet sts'u hukwa' dahni 'aw
t'éoonuzúhzun k'us ndi lubot be tísnelh-i soo tilah oohnai'
'ink'ez nts'en'a la too bé' uzya soo tilah whuz un'a too be'
óolhneh?"*
39 "Soo la 'uts'ooneh," huyúlhni. 'Et Sizi 'ubúlhni, "Ndai la
lubot be tisnelh-i nohni cha tíhtnelh whe' 'unt'oh. 'Ink'ez too
bé' uzya whuz un'a nohni cha too bé' tilhnelh.
40 'Et hoonts'i mbe la nailhni ts'e sghu tidalh, 'ink'ez 'intl'us
ts'e sghu tidalh, 'aw si huwá hos'alh ait'oh, mbene la buba
lhawhúdulyane, 'enne buba' hoont'oh."

---

* **10:38** "Nts'en'a la dzoh nutíszut whuz un'a la dzoh nohzut eh?" ni whe 'utni.

41 'Et la 'on 'unne whunizyane yugha hodul'ehne, 'enne la
James 'ink'ez John bulh bubulh hónilch'e.
42 'Inka Sizi soo ts'iyawh, "'Anih," hubudáni' 'ink'ez 'ubúlhni,
"'Et t'eoonáhzun 'udun yun k'ut whut'enne butoh, mbene la
dune tso whudilhdzulh unlíne, 'enne dune buk'ut moodih
hinli. 'Ink'ez mbene la bumoodih unline, 'enne cha bumoodih
hinli.
43 'Et hoonts'i 'aw whuz un'a iloh nohni aht'oh. 'Ilhoghun
nohtoh dune uncha-un tileh hukwa' ninzun de, 'on 'awhne
buba ne'út'en-un cha oole' whuba' hoont'oh.
44 'Et nohtoh 'ilhoghun 'udetso tileh hukwa' ninzun de
ts'iyanne e'ulhna oole' huba' hoont'oh.
45 Yinka dune ye', 'en hoonts'i 'aw ba né'whutit'en huba
whusálhiyal 'et huwa. Dune buba né'tit'en 'ink'ez dune buba
datítsa 'et whe dune ts'iyawh nabootakulh."

Dune hooo̲'en-un Bartimaeus huyúlhni, 'en Sizi hoo'en nayulhtsi

46 Jericho ts'e hoozdil whe Sizi yugha hodul'ehne tubulh
nahutisdil whe, lhane 'ilhozdílne cha 'ut'en. Dune hooo̲'en-
un Bartimaeus huyúlhni-un, Timaeus ooye', 'en ti whuzih usda
datso whe whudánts'o,
47 Sizi Nazareth whut'en-un 'óh whuya uyalh. 'Ahoh hazulh
whe 'utni, "Sizi David oots'u hainzut-un sgha té'ninzeh!"
48 Lhane t'edoosnih huyulhni 'ink'ez whuch'a híniyoot. 'Et
hoonts'i 'on nus 'aldzul whe 'utni, "Sizi David oots'u hainzut-
un sgha té'ninzeh!"
49 Sizi lhgha nenínya 'ink'ez, "'Anih dúhni," 'ubúlhni. 'Et dune
hooo̲'en-un hika huyih, "Hoonínt'i 'ink'ez dudinyaih, 'anih
nyúlhni," huyúlhni.
50 Duluglok ts'ahayít'oh, dudillhoh, 'ink'ez Sizi yuts'ózya.
51 "'Et dányutisdlelh 'et sts'u hukwa' ninzun?" ni whe Sizi
yoodulhkut. "Nehodulh'eh-un doo cha hoo'en-un, 'et sgha
holts'it," yúlhni.
52 "Naindalh, si sts'un be 'alha' hoont'oh-i, 'i be soo ná'inja,"
yúlhni. 'Et 'ahoh dune hoo'en nasdli' 'ink'ez Sizi ti yuntizya.

11

Whuníni whe Jerusalem unindil

1 'Awet Jerusalem whénghun hidulh whe nat-un keyoh Beth-
phage 'ink'ez Bethany whulh 'et la shus Olive be hóodzi-un, 'et
whuz nehúnindil. 'Et Sizi nane yugha hodul'ehne whébalh'a'
whe 'ubúlhni,
2 "Keyoh whuyaz nohda ts'e whuz'ai-un whuz ah'us.
Whuz oozah'az, yeztliyaz, donkey huyúlhni, whutso da' dune
yak'ulhídoh-i, 'et whédint'i, 'i k'unaooh'uk 'ink'ez sts'u toolhd-
looh.

3 Dune, ‘Di ha 'et ndaht'en?’ nohúlhni de, ‘NeMoodihti yuka' ninzun’ doohtni'. 'Ahoh la nohtlayoolhtelh.”
4 'Et whehán'az 'ink'ez keyoh 'et yeztliyaz nahuyilhti 'il-hoghun yoh dati 'et whédint'i.
5 K'unáhúyú'uk whe 'et núdilhne hubuhoodulhkut, “'Et daht'en whe aht'en yeztliyaz k'unah'uk?” hubuhútni.
6 'Et Sizi buba náhizye' k'un'a ubuhútni 'et 'ants'i t'ehudínel 'ink'ez bula huditni.
7 'Et Sizi yeztliyaz highu hinílhti whe whulohne duluglok hiba hik'élhbal 'ink'ez Sizi yuk'étl'adida'.
8 Lhane dune cha duluglok ti 'et hinulhbulh. Whulohne cha 'ul k'us 'ut'an k'unuhídut'as-i, 'i ti nahídulhdilh Sizi yuk'ut lhutíyalh 'et wheni.
9 Mbene la dune Sizi hitso udulhne 'ink'ez hik'oh údulhne ts'iyawh húzulh whe 'uhutni,
“Yak'usda ba whudílhti'!
NeMoodihti boozi' gha whusaínya-un,
'en 'uk'enus hoonzoo-un ooghá whults'ut.
10 Netsoda'-un David oolerwe keyoh 'et dúhoont'oh-un cha za whusawhútilts'ulh 'inka Yak'usda ba ts'odólhti'.”
11 'Et 'awet Sizi Jerusalem keyoh neninya whe Lizwif bulugliz whucho ts'e danínya 'ink'ez dulcho núyuz'en. 'Awet náwhendunilhghel 'et huwa Bethany huwhútni-un ts'e whuz whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne whuz bubulh wheín'az.

Ndi duchun mai kw'ahunúlhye, 'i Sizi yek'éhanya

12 'Om bun Bethany ts'e whuz de náhidulh whe 'et la Sizi ooye'ílts'ul.
13 Nilhdza' 'et la mai cho chun nílh'en oot'an cha hoonli. 'Et la yughu nínya mai ntálhchulh ha. Yughu ninya whe 'ut'an za 'unt'oh 'awhuz oomai' hooloh.
14 'Et la Sizi ndi mai chun 'uyúlhni, “'Aw 'on 'at dune nyumai' hoo'alh aít'oh!” 'Et ndutni whe yugha hodul'ehne hidánts'o.

Sizi Lizwif bulugliz whucho ts'e tizya

15 'Et la Jerusalem ts'e hoozdil. Sizi Lizwif bulugliz whucho 'et daninya. Mbene la 'e'óoketne 'ink'ez 'ooketne ts'iyawh tenábuninyoot. Sooneya lhk'enádudzaihne buludab cha náneniz'ai, 'ink'ez dut'ai be 'óoketne cha,
16 'aw lugliz hoonli nuhóole' hukwa lhe'nizun.
17 'Ink'ez Sizi dune whubodulh'eh whe 'ubúlhni, “Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'uwhusguz,
‘Njan syoh ts'iyanne tenadudli bayoh 'úhoont'oh,’ ni.
'Et 'uwhúhla undunut'íhne 'ink'ez nanúl'i'ne bayoh whuzúlhtsi!”
18 'Et lubret moodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne hodánts'o whe hizoolhghelh-un hukónuta

tube huyé nilhjoot ts'iyanne 'ilhozdílne hubodulh'eh buba hooncha 'et huwa.
19 Soo nadálhghel ibulh Sizi yugha hodul'ehne bubulh Jerusalem whuch'a nahusdil.

Ndi mai chun gha húhodul'eh
20 'Om bun bundada' 'uda' 'et la ti hidulh whe nyoo mai cho chun hinilh'en. Soo ts'ih'un ooghih tubulh ats'o disuz.
21 Peter 'en la whunalni whe Sizi bulh yátilhduk, “Nehodulh'eh-un nilh'en nyoo mai cho chun bulh ookw'ehanya disuz,” yúlhni.
22 'Et Sizi 'ubúlhni, “Njan whunaoolhnih, Yak'usda nohba 'alha' 'unt'oh de,
23 ndi shusyaz 'i la' dóhni', ‘Dudilts'it 'ink'ez bunghun whucho ts'e tailts'it.’ 'Et soo nohdzi yo whe 'aw nawh lhe'hoot'oh de 'ink'ez nohba 'alha' hoont'oh de, dawhútanelh dahni, ts'iyawh nohba 'edótanelh.
24 'Et huwa' nohdúsni, be 'alha' hoont'oh-i be tenadahdli de, 'ink'ez hoonli ha' dahni te 'alha' nahzun whe nohgha tíkulh nahzun de, ndai la ooka' dahni-i nohgha tíkulh whe 'unt'oh.
25 'Et sahyin whe tenadahdli de, 'ink'ez 'uyoonne ts'un nohba dzoh de buba n'ún whutulhdilh 'et la nohBá, yak'uz úsda-un, 'en nohni cha nohlubeshi nohba 'un yutoolhdilh.
26 'Et 'uyoonne buba n'ún lhotulhdulh de, nohBá, yak'uz úsda-un, 'en 'aw nohlubeshi nohba 'un yutoolhdilh aít'oh.”

Sizi be 'ut'en k'oh 'et hukwá hoodulhkut
27 'Et Jerusalem ts'e nahoosdil Sizi Lizwif bulugliz whucho nuya whe lubret moodihne, Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne, 'enne la Sizi highu nindil,
28 'ink'ez hiyoodulhkut, “Nedini ndai gha dune ando int'oh whe njan dint'en-un? Mbe nghá whunin'ai whe 'int'en?”
29 'Et la Sizi 'ubúlhni, “'Ilhoghun za hukwa nohoodutaskut. 'Et sudáhni de, 'et la nohdutasnelh ndai gha dune ando 'ust'oh whe nja dust'en.
30 Sudáhni mbe John dune too be' 'ulh'en-un mbe yutl'ahón'ai whe dune too be 'úlh'en inle', Yak'usda tilah k'us dune tilah yugha óonin'ai?”
31 'Et 'ahoh didutch'oh dutoh hukw'u nahúhulhye' whe nja duhútni, “Daja cha uzdooni', ‘Yak'usda yugha óonin'ai,’ ts'utni de, 'et la dooni', ‘Di ha John nohba 'alha lhe'dusni?’
32 'Et, ‘Dune yugha óonin'ai ts'utni de,’ ” 'et nja dudune'ne be bé hunuljut huwa, ts'iyawh dune t'ehonínzun John dune too be 'ulh'en-un, 'en Yak'usda be nus hoo'en-un unli inle'.
33 'Et huwa Sizi huyúlhni, “'Aw t'ets'onúszun.”

Sizi 'et 'ubúlhni, “Si cha mbe sghá whunin'ai-un 'aw no-
hdósni' aít'oh.”

12

Mai haníyeh k'et whulh'aíne bugha whúts'odul'eh

1 'Et 'awet Sizi huwa húhodool'eh-un huwun bubulh
yálhduk, “'Ilhoghun dune, 'en la mai haníyeh-un, mai
ts'ekoo too' lhih-i, 'ananla. Yuna'niztl'oo tsak'et hahónkaih
mai tahawhúndunutnih-un huba, 'ink'ez la yutíst'en-un cha
'uhóonla. 'Et la dune bughu whulh'ai 'ink'ez la whenádija.
2 'Et la 'awet mai oontajin néwhuninzut whe de 'ulhná-
un 'ilhoghun 'en la mai haníyeh k'et butl'ahónlane buts'ú
wheyalh'a', ndai la oonajin-i ooloh oots'itookat huba'
hoont'oh-i, 'i ha.
3 'Et la 'uhuyínla nyoonne mai k'et butl'ahónlane 'ulhna
huyílhchoot yahúyalht'o 'ink'ez la hoonli highálhilel whe
whenáhinanyoot.
4 Nyoon dune ooch'e'-un, 'en la doo cha 'uyoon 'ulhna
whuz whelh'a'. 'En la tse be nahínilh'uz hitsi ts'e nalh'uz
whe ka húyulhtsi, 'ink'ez hukwa yáhoonli k'un'a 'uhuyínla whe
whenáhinanyoot.
5 Doo cha la 'uyoon 'ulhna whuz whelh'a'. 'En la hizilhghi.
Lhane 'uyoonne cha 'et ndúbuhinla whulohne ubuhoolht'ah
'ink'ez whulohne cha ubuhanghan.
6 'Ilhoghun za whuz yutilh'alh-un, 'et usda suli' duye'
yuk'entsí'-un, 'en la 'udek'ez whuz buts'un wheyálh'a', ‘Sye',
'en la hidólhti',’ ni 'inka.*
7 Nyoonne dune mai k'et butl'ahónlane 'et la 'ulhodútni,
‘Ndun njan mai k'et ooch'e'-un, 'en ooye' 'únt'oh. 'Anih,
ts'uzoolhghelh. 'Et la ndun ooye' oots'ítikulh-i ts'iyawh nech'e'
oole'.’
8 'Inka ndun ooye' huyílhchoot, hizílhghi 'ink'ez hizi 'i la nyo
haníyeh k'et tenáhinino.”
9 'Et Sizi uboodulhkut, “Daóoneh suba ndun mai k'et
whulh'aí-un? Whusanája, 'ink'ez la ndunne dune ts'iyawh
hubooghan, 'ink'ez la mai k'et 'uyoonne ghu hólh'a'.
10 'Aw whutsoda' ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i 'aw eh
ook'uyálhuzulhduk? 'Et ndutni,
‘Ndi tse yoh 'uwhulh'énne 'ún hidutilh'uz-i,
'i la 'uja 'uk'enus ookadáhotni-i suli'.
11 'Et la Moodihti whuz un'a 'uhóonla.
Tube buba hooncha k'un'a ubínla, whe' hoont'oh.’
'Et whuz un'a Yak'usda be 'udustl'us k'ut ndutni,” 'ubúlhni.

---

* **12:6** Njan mai k'et haníyeh-un humoodih 'en Yak'usda 'unt'oh, 'ink'ez ooYe' 'en Sizi Gri 'unt'oh. 'Et mbe la bugha hólh'a'ne, 'enne Lizwif bumoodihne 'uhint'oh ni whe 'utni.

12 'Et Lizwif bumoodihne Sizi huyólhchoot hukwa' hut'en
t'ehonínzun didut buch'az yálhduk whe dune hodalh'e', 'et
hoonts'i dune 'ilhozdílne ehunuljut 'inka Sizi dalhúhuyilel whe
whenáhidil.

Yun k'elha huhoolh'i-un hukwa' hoodulhkut

13 'Et la whulohne Phariseene 'ink'ez Herod oodune'ne cha
'enne Sizi khuni be huyoolhgooh ha hits'ú whe bahalh'a'.

14 'Et Sizi highu nindil 'ink'ez 'uhutni, "Dune hodulh'éh-un
t'ets'onínzun ts'ih'un za' danelh. 'Aw 'uyoonne daja huntizilh-
un huwu ni lhínlo whe dune dant'óhne hoonts'i lhubunílh'en
whe Yak'usda beni k'oh ts'e huwun khuni 'alha' 'unt'oh-i
be whúbodilh'eh. 'Et nedíni wheni khuni netl'ahon'ai-i, 'i
whudulhyoh 'uts'oot'en eh tilah Roman keyoh whumoodih
oots'un yun k'elha ts'uhoolh'i buba ook'elha ts'uholh'e' tilah
k'us 'awundooh tilah?"

15 'Et hoonts'i Sizi huyoolhgooh hukwa' huyulh'en
t'eoonanzin, 'ink'ez 'ubulhni, "'Et di ha sóolhdzih? Sooneya
stl'ah'aih noos'en si,"

16 'Ahoh 'ilhoghun sooneya yutl'aín'ai. 'Et Sizi uboodulhkut,
"Mbe whe' 'unt'oh oonin 'ink'ez boozi' ook'usguz?" 'Et
'uhuyúlhni, "Keyoh whumoodih Caesar huyúlhni-un, 'en
'unt'oh."

17 'Et Sizi 'ubúlhni, "Ndai la Caesar ooch'e'-i oots'un ook'elha
whulh'i, 'ink'ez ndai la Yak'usda ooch'e'-i, Yak'usda ts'un
ook'elha whulh'i." 'Et soo tube buba hooncha.

Nat ts'ukhítnaih huwun 'oodulkut

18 'Awet Sadducee ubuhútnine, 'enne la Sizi highu nindil.
'Enne la 'uhutni, "Dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'ukhótnah aít'oh."

19 'Enne huyoodulhkut whe 'uhutni, "Nehodulh'eh-un
Moses 'en khuni higha néilh'ai-i neba 'uk'unéyuzguz, 'Dune
oo'at hoonli-un dazsai de, 'ink'ez buzkeh hooloh de, ndun
dune dazsaí-un bulhutsin 'en la ndun tsandilh yughu nooda'
ndun dune dazsaí-un, 'en ba buzkeh hole' ha.'

20 'Ilhoh 'et la lhtak'ant'ine lhulhutsinke hónle', 'udetso
whudilhdzulh-un, 'en la 'at ut'i 'awhuz buzkeh hooloh whe
dazsai.

21 'Et la yuk'oh whúdilhdzulh-un, 'en tsandilh doo cha yughu
nasda. 'En cha buzkeh hooloh whe dazsai. 'Et whulh tat-un
cha la whuz un'a za 'uja.

22 Ts'iyawh lhtak'ant'ine lhodunildzulhne whe highu
dálts'i', ts'iyawh bubuzkeh hooloh whe yahádla. 'Udek'ez
ndun ts'eke dich'oh cha dazsai.

23 Mbene la yaidláne ts'iyawh dunazdutádulh dzin dunahu-
didil de, k'us mbe suba oo'at tileh, ts'iyawh lhtak'ant'ine
'uhultsuk highu dálts'i'?"

24 'Et Sizi buts'u yátilhduk, “Tube 'uts'un un'a 'uduhni. Ndet
huwa' dahni t'eoonuzáhzun eh? Yak'usda ye ulhtus-i 'ink'ez
ooghuni k'eguz-i t'énuzuhzun, 'et huwa whuz un'a 'uduhni.
25 Ndet la yaidlánne dunahudidil de, ndo yak'uz lizas
le'hint'oh. 'Et ndó tit'elh dune cha 'ink'ez ts'ekoo cha 'aw lhgho
dólts'i' ait'oh.
26 'Ink'ez ndunne yaidlánne dunáhudutádulh huwun, ndi
Moses 'uk'unéyuzguz-i 'aw eh ook'uyalhúlhdih whus dilhtán-
i toh whudizk'un whe Yak'usda yulh yalhduk inle'? 'Et
'uk'unusgúz-i ndutni ndun Moses Yak'usda ndéyulhni, ‘Si
'ust'oh Abraham 'en ooMoodihti 'ust'oh, Isaac cha ooMoodihti
'ust'oh, 'ink'ez Jacob cha ooMoodihti 'ust'oh.’
27 'Et huwa khunane buYakusda 'unt'oh, 'aw yaidlánne
buYak'usda iloh whe 'unt'oh. 'Et 'uts'un un'a gaih 'udahni.”

'Ilho khuni neba yútulhuhizye'-i, 'i 'uk'enus dízti'

28 Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguz-un, 'en la 'et 'ut'en,
'ink'ez ubudánts'o 'ink'ez 'en t'éoonínzun la Sizi Sadduceene
soo 'ubudáni'. 'Inka la didut cha Sizi yoodulhkut, “K'us ndai
khuni neba yutulhúhizye'-i k'us dízti'?”
29 'Et Sizi uyúlhni, “Ndi 'uk'enus dízti'-i, ‘Israel oodune'ne,
oozúlhts'ai, neMoodihti 'en Yak'usda unli. 'En za 'ilhoghun
Moodihti 'unt'oh.
30 Yak'usda nyuMoodihti ndzi ndulcho-i be cha, nzul
ndulcho-i be cha, nyeni ts'iyawh ndulcho whe cha.’
31 Bulh nanki khuni higha néulh'a-i 'uk'enus dizti'-i,
‘Nts'en'a la nyunch'oh k'enaintsi', whuz un'a nyulh dune
cha buk'eoontsi'.’ 'Aw 'uyoo khuni higha néulh'ai-i ndi nanki
ba nus yudízti'-i hooloh.”
32 'Et Moses ooghuni 'uk'unéyuzguz-un, 'en Sizi 'ulhni,
“Nehodulh'eh-un soo' dinja! Khuni 'alha' 'unt'oh-i be yailh-
duk! 'Udédoh Moodihti 'en za Yak'usda unli, 'aw 'uyoonne
Yak'usda lhíloh.
33 'Ink'ez dune dudzi ndulcho 'i be Yak'usda k'eootsi' huba'
hoont'oh, dudeni ts'iyawh 'i be cha, duzul be cha, oonut'i
ts'iyawh whe cha 'ink'ez dich'oh k'enatsi' whuz un'a dulh
dunene buk'eootsi'. 'Et 'uk'enus neba hooncha ndi nanki
khuni higha néulh'ai-i ook'úne' ts'oot'en. Khuna-i 'ink'ez
'uyoo hoonliyaz loodel k'ut Yak'usda gha dizk'un, 'i ba nus
whudízti'.”
34 Sizi t'éoonanzin dalcho 'i be whunih k'un'a 'udíja 'et
'uyúlhni, “'Awet nilhdukw Yak'usda k'úne' nyul'en-un tileh.”
'Et hukw'elh'az 'aw 'udun hukwa lhúhuyoodílhkulh huyéntsaz
'et huwa.

Christ nts'en'a 'en David oots'u haínzut-un, 'et huwun hika huyoodulkut

35 'Et la Sizi Lizwif bulugliz whucho dune hodulh'eh whe
huboodulhkut, “Nts'en'a Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne,
‘Christ 'en David oots'u hainzut-un tileh whe 'unt'oh,’ hutni?
36 'Et la David Ndoni 'i gha la 'et dutni,
‘Moodihti 'en sMoodihti 'úyulhni njan nailhni ts'unghus sinda.
'Oh de la nch'az ditnine buk'ut nke
naóolhyis mba ubooselh.’
37 David dich'oh, ‘Smoodihti,’ yúlhni, 'et nts'en'a Christ 'en
David ts'u haínzut-un oole'?” 'Ants'i 'oh dunene huhoont'i' whe
hidants'o

Sizi dune 'ubúlhni, “Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'enne buch'a kháhdli.”

38 'Et Sizi hubodulh'eh whe 'et 'ubúlhni, “Moses be 'udustl'us
'uk'ununáguzne, 'enne buch'a kháhdli. 'Enne e'óoket-un dune
toh nahúchun tl'asus yiz be húdilhts'i, 'ink'ez dune ubudólhti'-
un hukwa húdúdúl'en.
39 Njan lugliz ndet la huntil'elh-un, 'et 'utahaoodit'aih,
'ink'ez dune dahúlih te, 'et cha k'us whúdizti'-un, 'et didut
nátl'ahududaih.
40 Tsandilh cha kháboniť'oh, 'ink'ez buyoh bugha
hawhúhut'aih. 'Ink'ez ncha ná'hadudil'i whe sa' cho
tenahududli. 'Enne 'et hukw'elha 'on nus dzoh notizut whe'
hint'oh.”

Tsandilh sooneya huwa nín'ai-un

41 Lizwif bulugliz whucho sooneya dekat-un, 'et la Sizi
usda, 'ink'ez ubunilh'en sooneya dehúle. Lhane hoonzoo'
'unt'ohne, 'enne la sooneya lhai whe dehúya'aih.
42 'Et la 'ilhoghun tsandilh tel'en-un, 'en la 'óh whuya uyalh,
'ink'ez nanki sooneyayaz dénalhdil.†
43 'Et la Sizi yugha hodul'ehne ts'un bé' buntilhni 'ink'ez
'ubúlhni, “Nohdúsni ndun tsandilh tel'en-un, ndunne ts'iyawh
buba nus lhai 'i deyán'ai whe 'unt'oh.
44 Ndunne 'uyoonne, 'enne ndai la huye hóonzoo' 'unt'oh-i,
ujutukat-i, 'i 'uhuyulh'en dehúyule. 'Et ndun lhe'unt'oh tel'en
ndai la 'aw 'i yut'i-i yuk'otinalh, 'i hoonts'i ts'iyawh deyán'ai.”

13

Njan Lizwif bulugliz whucho gak whatáleh-un, 'et Sizi huwu yalhduk

1 'Et Sizi Lizwif bulugliz whucho tenánja whe 'ilhoghun
yugha hodul'eh-un 'uyúlhni, “Nehodulh'eh-un whunilh'en,
njan lugliz whucho 'et cha 'ink'ez tse cha 'ink'ez lhé'uldzoo' 'i
be 'uhóolya.”

† **12:42** Ndi sooneya 'uk'enus tsudíti' 'i 'unt'oh.

2 'Et Sizi 'utni, “Njan yoh whucho whuzdla whunilh'en eh?
'Aw 'ilho tse 'i hoonts'i lhk'ulhdutásdlal ts'iyawh nadúntijulh
whe' hoont'oh.”

Dune ye túzilalh 'ink'ez dzoh núzut bulh huwun ubulh yátilhduk

3 'Et 'awet Lizwif bulugliz whucho whanch'az shus Olive
huyúlhni, 'i k'ut, 'et la Sizi usda. Peter, James, John, 'ink'ez
Andrew te 'enne disoh Sizi huyoodulhkut.

4 'Et la huyúlhni, “Nedíni nkede 'uwhutánelh? 'Ink'ez nedíni
ndet huwa t'ets'ontázin daóotanelh whe 'et neóotalts'ulh?”

5 Sizi 'ubúlhni, “Huwuhli dune nanohnoo'ah junih.

6 Lhane dune whusahúdulh 'ink'ez soozi' gha 'uhudutinelh,
‘Christ 'ust'oh!’ 'Et nduhutni whe dune lhane nahunti'oh whe
7 nohgha 'óojas junih. Nilhdukw dune lhutigan whulhu-
dahts'o de, 'ink'ez nilhdza' lhuhugan whulh 'údahts'o de, 'et
ndo honeh huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i 'awhuz whulatoh
iloh whe' hoont'oh, 'awhuz 'udun cha whusawhútikulh whe'
hoont'oh.

8 Lhelhts'un keyoh whut'enne, 'enne lhch'az nehúdutadulh,
'ink'ez lhelhts'un lerwe be 'ustlénne, 'enne cha lhch'az
nehúdutadulh. Ndulcho whe yun cha nótitnah, 'ink'ez dai cha
whutáleh 'ink'ez ndulcho whe dune dzoh nulhotildeh. 'Et
nduwhút'en suli' de, t'ewhuntáhzin 'on nus hooncha tune'
whutit'en. 'Et dzoh nutideh-un 'andit whe' whudit'en.

9 Nohnihch'oh cha huwohle'. Keyoh huwunline but
nenóhotalelh 'ink'ez lugliz cha la nohoohootalht'oh. 'Et si sgha
la mbene la moodihne 'ink'ez lerwene cha bubut nenóhotalelh
whe, khuni unzoo-i be bubulh yaoolhduk.

10 'Ink'ez 'udechoo ndi yun k'ut ndulcho whe dune ts'iyawh
khuni unzoo-i ghun bubulh yatiduk.

11 'Anóhuhanla 'ink'ez nahiyílh-un but nenóhnilhti de dája
dutihnelh-un huwu ni oohle' junih 'ink'ez nohdzi dóghel. 'Et
neóoninzut de, 'ants'i ndai la nohza dánkat, 'i be yaoolhduk.
Ndoni ooghuni 'i be yatilhduk 'aw nohghuni be iloh 'udutih-
nelh.

12 Dune, 'enne dulhutsinke dahútitsah-un huwá botalelh.
'Et bubáke 'enne cha, duduzkeh 'et ndúbotilh'elh, 'ink'ez
ts'oodunne, 'enne cha, dudusne buch'az náhulhya 'ink'ez
dahátitsah-un huwá botalelh.

13 Si sgha sunihdulh huwa ts'iyanne nohts'o dutitni. 'Et
hoonts'i mbene la 'udek'ez whuts'un whulh nudalya'ne, 'aw
'enne za hudutijih.”

'Uk'enus whéwhunujut-i

14 “Ndun 'uk'enus bé whunjut-un, 'aw ooba lhehóot'oh-un
'et usyin nulh'en de, (Ndi yuk'ú yalhdúkne soo cho noheni
taóodolts'it. Daniel, Yak'usda be nus hóo'en-un, 'en la 'uda'
húwu yailhduk ínle'). Judea dilhts'ine shus k'uz ts'e tse hutool-
hdilh.

15 Dune duyoh bun k'ut* usda de, 'aw duyoh ts'e nunátidalh
'ink'ez ndi ndai la duch'e' yutilelh-i nayitálhchulh 'et hoonts'i
ooneh ait'oh.
16 'Ink'ez dune haníyeh k'et 'ut'en-un cha 'aw yoh ts'e dulu-
glok hunaóoda' ait'oh.
17 Dalcho 'i be whéwhunujut tileh, 'oh de ts'ekoo, yazba
'unt'ohne ba, 'ink'ez duzkeh e'ulht'úkwne cha.
18 Njan dzoh nutihzut-un whuch'a ténadoohdli khit nohbe'
honeh whuch'a.
19 'Et la Yak'usda yun inla 'andit dzin whuts'un 'aw
lhe'whúsne 'ink'ez 'aw 'et 'ulcho 'i be whutso da' hiye dzoh
nulhuzut-i, 'i be dzoh notieh.
20 'Et hoonts'i Moodihti lhat dzin whe k'oh ná'hoonla. 'Et
ndúlhinel de, 'aw 'ilhoghun hoonts'i doojih ait'oh. 'Et ndunne
'utahábanlane, 'enne bugha' hoonla 'oh de hoondukw whutil-
htselh.
21 'Et la 'oh de dune ndunóhohutni de, ‘Nulh'en njan Christ
'en njan usda!’ K'us, ‘Ngut usda!’ nohoútni de, khun te nohba
'alha' 'uhudooni' junih.
22 'Et hoonts'i ndunne Christ na'dudil'íne, 'ink'ez nus
hóo'enne na'dudil'íne cha, 'enne lhane hutileh whe lhat te
huwa 'ít'en 'ink'ez hooncha túne' hutit'en ndunne Yak'usda
'utáhabanlane, 'enne hoonts'i nahunoo'a hukwa hutit'elh.
23 'Ahoolhyiz tse hóohli! Ts'iyantsuk whutso da' nohdásni'.

Yinka dune ye' whusatíyalh-un

24 “'Et 'oh de dune dzoh nuhuzde,
hukw'elh'az de, sa 'i cha dulhgus tileh,
'ink'ez 'ulhdzis ooza' cha 'aw be lhoohoost'en tileh.
25 Sum cha ántikulh 'ink'ez ndo yat be hóolhtus-i,
'i be nuhótitnah.
26 'Oh de la yinka dune ye', 'en ndo kw'us toh bé whunujut
ye ulhtus-i bulh 'ink'ez Yak'usda oots'u hayánduz-i, 'i be ndo be
hóodutaltsilh.
27 'Ink'ez la dulizas 'enne butilh'alh nus de, n'az de, nooz
de, 'ink'ez ndaz de, ndi yun k'ut ndulcho whe Yak'usda
'utahábanlane 'ilhúbuhootálelh 'et wheni.”

Mai cho chun, oomai' fig huyulhni-i, oogha whúts'odul'eh

28 “Ndi mai, fig huyulhni, ooduchun, 'i be nawhutnuk
be whuts'odul'eh-i, soo ts'ih'un un'a cho bodulh'eh. Ndi 'i
'unt'oh, oozischum ulughih te, 'et 'awet oot'an whulih, 'i gha
t'ewhunáhzun 'awet shin nilhdukw suli'.
29 'Et ndi whuz un'a nohdúsni né'whutit'en-un whunulh'en
de, 'et la whuz un'a za t'eoonóhzin 'awet nilhdukw whe'
whudutat'elh.

---

* **13:15** Lhat-un Lizwifne buyoh 'et bun k'ut lhts'ewhúdiz'a.

30 'Alha ts'ih'un un'a nohdusni, 'andit whudizulhne 'aw
yalhihitásdla, 'et ndi dótanelh-un ts'iyawh 'et lhawhúdutanelh,
'et whuts'un.
31 Yat 'ink'ez ndi yun k'ut cha gak whutaleh. 'Et hoonts'i ndi
sghuni 'aw gak lhtisdleh."

'Aw dune t'éoonúszun ndet dzin 'ink'ez nts'oya hoozulh whe 'uwhutánelh

32 "'Aw dune t'eoonúszun ndet dzin k'us nts'owhuya
'uhunit'oh-un, 'et whusaóotilts'ulh. 'Aw lizas yak'uz dilhts'íne
k'us Yak'usda ooYe' cha t'ehonúszun, 'uBá dich'oh za
t'eoonínzun.
33 'Ahoolhyiz huwahli 'ink'ez tenadahdli. 'Aw
t'eoonuzúhzun nts'oh de whusaóotilts'ulh.
34 'Et ndiz un'a 'uwhutánelh, 'ilhoghun dune duyoh huwu
tizya 'ink'ez yuba 'ut'énne 'et nébuninla 'ilhone hinli whe dude
'ut'en 'uhoolh'en ha, 'ink'ez 'et dati ghunli-un 'uyúlhni, 'Soo
cho huwonle'!'
35 'Et whuz un'a nohdúsni, huwahli'! 'Et nts'oh de yoh
humoodih whusanátidalh 'aw t'éoonuzúhzun, hulhgha tilah,
tuzniz tilah, yukaihts'un tilah, k'us sa haín'ai de tilah.
36 'Et huwa 'ahoolhyiz lhadáht'oh. 'Aw hukwa tse lhúwhuhlih
'ink'ez naníhtez de, nohche tilah nohmoodih nohghu naooja'.
37 'Et daja nohdúsni-un, 'et ts'iyanne cha budúsni, huwahli!"

14

Sizi yooyo whútsul hikunúta hituzilhghelh ha

1 'Awhuz nat dzin whuz'ai Lizwifne butus lhuseya-
un* whewhúnahulni 'ink'ez lhes lhuntíldoh-i ut'alh-un,
whewhúnahulnih cha, 'et lubret moodihne 'ink'ez Moses
be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, Sizi yooyoh whútsul hikunúta
hituzilhghelh ha.
2 'Et 'uhutni, "Njan butus lhuséya-un, 'et whutoh iloh
uts'ooleh doo ka la dunene lhtahohót'alh."

Bethany 'et la ts'eke Sizi k'unutsútjul yutsi k'eyilhdzo

3 'Ilhoghun keyoh wheyaz Bethany huwhútni-un, 'et Simon
ooka whulhjut ínle'-un, leprosy huyúlhni, ooyoh 'en Sizi yuzih
usda. 'Et la na'ut'alh whe ts'eke k'unútsútjul dízti'-i tse bé
hahoogaz-i be súlhdzo 'ink'ez oodé' duldze yi'alh whe danínya.
Ndi 'i yayányuz 'ink'ez k'unutsútjul 'i Sizi yutsi k'eyilhdzo.
4 Whulohne dune hukwa hunílch'e 'ink'ez 'ulhodútni, "'Et di
ha nyoo k'unutsútjul 'ants'et ninta' yulh'ih.

---

* **14:1** Nawhudizulh totsuk 'ilhuhodulh, 'ink'ez ndi 'usbai k'us unzoo-i na-
hayut'ulh. Njan whewhúnahulni 'oh da' Yak'usda yun k'ut Egypt whuch'a
hanábanla da'.

5 Dizti' whe da' be 'óket† 'ink'ez da' sooneya tel'enne gha
húyodzaih," 'ink'ez duyoh ts'e ts'eke tube cho hich'az yálhduk.
6 'Et Sizi 'ubúlhni, "Oots'áhalhozah'ai! Di ha teduhle? 'Ut'en
unzóo-i sba inla whe 'unt'oh.
7 'Ahoolhyiz tel'enne nohnat whutáleh. Hukwá' nahzun de
totsuk bula 'aht'en. 'Et si 'ahoolhyiz huba nohbulh lhé'tuzist'el
whe' hoont'oh.
8 K'unuts'útjul-i syust'e yuk'éyilhdzo 'adutistelh wheni
lhasúdinla. Ndun ts'eke 'aw 'on 'un ooneh ait'oh-un, 'et
'uhóonla whe 'unt'oh.
9 'Alha nohdusni ndi yun k'ut ndulcho whe ndi khuni
unzoo-i nudútikat, ndun ts'eke ndet 'uhoonla-un, 'et hukw'u
naootitnuk 'et whe dune yunatilnih."

Judas Sizi be 'ótakulh hukwa' ninzun

10 Whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne, 'ilhoghun
Judas Iscariot huyúlhni-un, 'en Lizwif bulubret bumoodih
buts'ú whinya Sizi butl'aítilhtelh ha.
11 Dája 'ubúlhni-un huhóont'i' 'ink'ez sooneya hits'óozi. 'Et
Judas Sizi ye 'ótakulh-un, 'et hukwa itís'en.

Sizi 'en yugha hodul'ehne butus lhuséya-un bubulh na'ut'alh

12 'Et 'udechoo dzin lhes lhuntíldoh-i nahut'úlh-un, 'et
dzin 'usbaiyaz na'hitit'ulh-i naihizulghih, ndi 'usbaiyaz
Lizwifne butus lhuséya-un huba 'unt'oh. 'Et Sizi yugha
hodul'ehne 'uhuyúlhni, "Nts'e netalh'alh ndi natant'ulh-i,
'i mba lházdutileh?"
13 'Et Sizi nane, 'enne whébalh'a' 'ink'ez 'ubúlhni, "Jerusalem
ts'e ah'us 'ink'ez dune too na'á-un, 'en la nohdudóya'. Nts'e la
yoh ts'ú tizya ts'e whuz bun tooh'as,
14 'ink'ez yoh ooch'e'-un nja dúdohni', 'Dune hodulh'éh-un
nja dutni ndet la sgha hodul'ehne bulh butus lhuséya-un huwa
na'uztit'úlh-un yoh negho tálh'alh eh?'
15 'Et la dohyoh hooncha-un lháoodint'oh-un
whunóhnoolhtun, 'et la naztit'úlh-i lhadóohleh."
16 'Et 'awet yugha hodul'ehne Jerusalem ts'e whehán'az
'ink'ez Sizi soo daja ubulhni-un ts'iyawh whuz un'a na-
hoohóon'ai 'ink'ez butus luséya-un wheni lhahodinla.
17 'Et hulhgha 'awet Sizi whunizyane 'on 'at nane te
whusahándil.
18 'Et na'hut'alh whe Sizi 'ubúlhni, "'Et njan dunóhdusni
'ilhoghun nohtoh sulh ná'ut'alh-un, 'en se'óotakulh."
19 'Et yugha hodul'ehne budzi únduda whe 'ilhoghun hinli
whe huyoodulhkut, "Si eh 'usudíni," huyúlhni. 'Et 'uyoon cha
ndutni, "Si eh 'usudíni?"

† **14:5** Tel'enne ba 'ilhu yus k'ut yuk'elha 'it'en 'et 'ultsuk.

20 'Et Sizi 'ubúlhni, "'Et whunizyane 'on 'at nane njan netoh
mbe la dules sulh tunayuz'ai-un, 'en 'utinelh.
21 Ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i 'et ndutni, 'Yinka
dune ye', 'en datítsa. 'Et ndun ye 'ónket-un, dalcho-i be ooba
wheóonujut tileh.' Ndun dune 'aw lhuhóolel de, 'et da' 'on nus
soo' hot'e' oole'."

Sizi 'udek'ez na'ut'alh

22 'Et na'hut'alh whe Sizi lhes yílhchoot yuba tenadidli
'ink'ez lhts'edanyuz. 'Et yugha hodul'ehne bugha íninla 'ink'ez
'ubúlhni, "Ndi ulhchoot, 'ink'ez ah'álh. Ndi syust'e 'unt'oh."
23 'Et lubot yílhchoot, 'ink'ez duBá "Músi," yúlhni.
Butl'ayánkai 'ink'ez ts'iyawh huyitnai'.
24 'Ink'ez 'ubúlhni, "Ndi 'i suzkai' 'unt'oh. Lhane buba
nadútilt'ih 'ink'ez 'i gha 'andit nohts'u nahizúsya.
25 'Et nohdúsni, ndi ts'ekoo too' 'aw doo cha za oosnai' ait'oh
'ink'ez ndet dzin 'uyoo 'andidi-i ts'ekoo too' tisnelh de, ndet la
ts'iyanne Yak'usda ook'úne' hutit'en 'et whuts'un."
26 'Et Yak'usda ooyun be híjun 'ink'ez ndo shus k'uz Olive be
hóodzi whuz whehándil.

Sizi Peter ulhni, "T'esunuzínzun dutanelh"

27 'Ink'ez Sizi 'ubúlhni, "'Andit 'ulhdzis nohni ts'iyawh
skayátilhleh, 'ink'ez ninta tilhwus, ndi Yak'usda ooghuni
ndutni,
"'Et huwa Yak'usda 'en 'usbai ghunlí-un yutuzilhghelh
'ink'ez ndi 'usbai ts'iyawh yaitálh'us.'
28 'Et dunadusja hukw'elh'az de, 'et yun k'ut Galilee ts'e
nohtso tisyalh."
29 Peter 'uyúlhni, "Ts'iyanne nkayá tileh, 'et hoonts'i 'aw si
íloh!"
30 'Et Sizi 'uyúlhni, "Peter, njan whunaoolnih, 'andit 'ulhdzis
lugok dune nat 'udutinelh whutso, tat 'et 't'esunuzínzun' du-
tanelh."
31 'Et Peter soo khuni ulhtus-i be ndutni, "Nyulh datísah
'et hoonts'i 'aw t'enyunuzúszun doosní' ait'oh." 'Onghunne
yugha hodul'ehne cha ts'iyawh whuz un'a nduhútni.

Sizi Gethsemane 'et tenadudli

32 'Et la 'ilhoghun haníyeh k'et Gethsemane huwhútni ts'e
whehándil 'ink'ez Sizi yugha hodul'ehne 'ubúlhni, "Njan dul-
hts'i. Si n'un tenadutisdli."
33 'Et Peter James 'ink'ez John te 'on 'un bubulh when'az. 'Et
'awet ts'odi be tewhéndunilne
34 'ink'ez 'ubulhni, "Szul tube ts'odi suli' k'et 'awet datisah
le'ust'oh. Nja dúlhts'i 'ink'ez howahli."
35 'Et 'on 'unyaz whenya 'ink'ez nachánitno. 'Et tenadudli
whe ndutni, "'UBá njan whusawhútilts'ulh-un, whuz un'a
'unt'oh de, 'et whute senghóltsit.

36 'UBá, nyun za ts'iyantsuk nk'úne' whut'en. Ndi dzoh nutiszut-un sba hooloh nahoolhtsi, 'et hoonts'i si hukwa' nuszun íloh, nyun hukwa' ninzun hukw'un'a 'et 'uhóneh."
37 'Et nyoonne tane yugha hodul'ehne nahunistez whe bughu nanja 'ink'ez Peter 'ulhni, "Simon naníntí whe 'int'oh. 'Aw eh 'atsulyaz honih ait'oh?"
38 'Ink'ez 'úbulhni, "Howahli tank'us-un tiht'i whuch'a tenadoohdli. Nohyughi be tihzoo' hukwa' nahzun, 'et hoonts'i nohyust'e tetsun whe 'unt'oh."
39 'Et doo cha 'on 'un whenaja 'ink'ez whutso da' tenadidli whuz un'a za tenadudli.
40 Doo cha za yugha hodul'ehne nahunistez whe bughu nanja 'aw huhoonih ait'oh 'ink'ez 'aw whé' hidoni' hooyoh.
41 Whulh tat-un bughu nanja 'et 'ubúlhni, "Whute sahtez 'ink'ez nalhyis. 'Awet whusahóolts'ut, soo cho whunulh'en, yinka dune ye', 'en dune ntsi'ne butl'ahítilhtelh.
42 Dunadahdilh uztoodilh, nulh'en ndun dune se'óotakulh-un, 'awet 'oh whuya uyalh."

Sizi 'awet huyílhchoot

43 'Et 'awhuz Sizi yalhduk whe Judas 'en whusaínya. Ndun Judas 'en whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne, 'ilhoghun-un 'unt'oh. Dzoh sa' inle' Lizwif lubret bumoodihne, Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'ink'ez dune tso whudilhdzul-hne cha, 'uda' buts'ú nuséya, 'ink'ez Sizi ye búts'e'onket. 'Enne Judas buts'ó whenáhiyalh'a', 'ink'ez dune lhane yulh údulh saluzti cha 'ink'ez tut'oh cha hilelh whe whusahándil.
44 Hídulh whe Judas 'ubúlhni, "Ilhoghun dune oonimbus k'ut nadists'ooz-un, 'en oohgooh 'ink'ez oogha 'óohli whe tóolhtelh."
45 'Et huwa Judas Sizi yughu ninya ibulh 'uyúlhni, "Hadih, Rabbi," 'ink'ez naidits'ooz.
46 'Et 'awet Sizi huyílhchoot 'ink'ez duts'o cho huyoontun.
47 'Et hoonts'i 'ilhoghun Sizi zih usyin-un saluzti hayálhtsus 'ink'ez Lizwif lubret 'uk'énus dízti'-un be 'ulhna-un yudzo k'uz haílht'o.
48 'Et Sizi yatilhduk 'ink'ez 'ubúlhni, "'Et di ha saluzti cha 'ink'ez tut'oh cha nuhle 'ink'ez 'undunust'ih hukw'un'a skatíhdil?
49 Dzin totsuk nohbulh 'úst'oh 'ink'ez lugliz whucho whuno-hodus'eh, 'et di ha 'oh da' sulhúlhchulh inle'. 'Et hoonts'i Yak'usda ooghuni dája ni whuz un'a 'ohóneh huba' hoont'oh."
50 'Et ts'iyawh yugha hodul'ehne hich'a sudil 'ink'ez nin-tahulghaz.
51 'Ilhoghun chilh naih ts'ut'an-i za khaóosduz, 'en Sizi uniyalh. Ndun chilh 'en 'uyoonne chilke huyílhchoot.
52 'Ust'et bula k'éhalgai whe naih za bula k'eyáno.

Sizi nahiyílhne bubut nenínya

53 'Et Sizi huyílhchoot 'ink'ez Lizwif lubret 'uk'enus dízti'-un
ooyoh ts'e whehúyalhti. 'Et Lizwif lubret bumoodihne, dune
tso whudilhdzulhne cha, Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne
cha 'ilhuhozdil.
54 Peter yoo niz de bubuniyalh. Lizwif lubret 'uk'enus
dízti'-un ooyoh 'et whuna'nistl'óo-un whuz bughu danínya. 'Et
howunline buzih natl'adida' 'ink'ez naldzilh.
55 Lizwif lubret bumoodihne 'ink'ez nahíyilhne cha 'enne
bubut Sizi néhinilhti hukwá hituzilhghelh-un highu nahó'alh
hukwa' hut'en, dune yuch'az yaoolhdukne nahólhtelh hukwa'
hut'en, 'et hoonts'i 'aw 'ilhoghun nalhihilhtel.
56 Lhane dune huwhuts'it whe hich'az yálhduk, 'et hoonts'i
ts'iyawh lhelhts'un un'a 'uhutni.
57 Whulohne dune dodindil 'ink'ez Sizi hiba whuts'it whe
njan duhútni,
58 "Njan dutni whe nenalh 'útni, 'Njan lugliz whucho dune
'uhóonla-un, 'et nanaóoduntisyus. 'Et hukw'elh'az tat dzin inle'
de, 'aw dune whut'álhanal whe 'udun na'whutisdlelh.' "
59 'Et hoonts'i 'aw ts'ih'un lhgha 'úhudootni' aít'oh.
60 'Et lizwif bulubret 'uk'enus dízti'-un butoh dudinya 'ink'ez
Sizi 'ulhni, "Ndun dune nch'az yáhulhduk daja datanelh?"
61 'Et hoonts'i Sizi t'edusni 'ink'ez 'aw yalhtílhdih. 'Et doo cha
za lubret yoodulhkut, "Nyun eh Christ 'int'oh? Yak'usda dízti'-
un ooYe' inli?"
62 Sizi uyúlhni, "A, 'en 'ust'oh, 'ink'ez nohni ts'iyawh si, yinka
dune ye', huyuntilh'elh Yak'usda ooghu nailhni ts'unk'us
usda whe ndus de kw'us toh hanátidalh."
63 'Et nyoon lubret tube hunílch'e k'et dunaih lhts'e yalhch'ul
'ink'ez nja dutni, "'Aw 'on 'un 'uyoonne ts'oodolhkut aít'oh.
64 Ndi ooghuni Yak'usda yech'az yálhduk-i dahts'o! Nohba
dáhoont'oh?" 'Et ts'iyawh úhutni, "Daóotsah huba' 'unt'oh."
65 'Et whulohne highá whenduninzo, hinak'enáuzguz
'ink'ez huyoonukat cha' huyulh'en 'ink'ez, "Mbe nyunízkuk?"
huyúlhni. 'Et nyoonne dune ghunline huyílhchoot 'ink'ez
'enne cha huyoonankat.

Peter 'utni, "Sizi 'aw t'enuzúszun."

66 'Et 'awhuz Peter 'on yo nanistl'oo bet 'ut'en whe Lizwif bu-
lubret 'uk'enus dízti'-un ts'ekeyaz yuba 'ut'en-un, 'oh whuya
uyalh.
67 Peter naldzilh yutilh'en 'ink'ez 'uyúlhni, "Nyun cha Sizi
Nazareth whut'en-un bulh 'ínt'en inle'."
68 'Et Peter 'utni, "Tilah, ndet 'uwhudíni 'aw t'éoonuzúszun,"
'ink'ez 'az whenya. Soo 'et 'ahoh lugok dune 'udíja.
69 'Et ts'ekeyaz cha za nyo 'et yan'en nyoonne 'oh nudil-
hyanne cha za 'ubúlhni, "Nyoon 'en cha 'ilhoghun 'unt'oh."

70 'Et hoonts'i Peter cha za, "'Awundooh!" ni. 'Et 'atsulyaz inle' nyoonne 'oh nudilhyanne cha za Peter 'et duhúyulhni, "'Alha nyun cha 'ilhoghun 'int'oh. Nyun cha Galilee hoont'en whe 'int'oh whuz un'a yailhduk 'et huwa."

71 'Et Peter 'utni, "Ndughi nalh, 'alha' dusni whe' dusni, ndun dune 'udáhni-un, 'aw t'enuzuszun!"

72 'Et lugok dune whulh nat 'udija. 'Et Peter Sizi dája yulhni la whunalni, "Lugok dune nat 'udutinelh whutso 'et tat t'esunuzínzun dutanelh." 'Et huwu nuni nuzut 'ink'ez intse.

15

Sizi Pilate but nenínya

1 'Et 'om bun bundada' 'uda' Lizwif lubret moodihne, dune tso whudilhdzulhne, Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'ink'ez dune ba nahiyilhne cha, ts'iyawh yahalhduk. 'Et Sizi hiyulhghel 'ink'ez Pilate tl'ahúyalhti.

2 'Et Pilate 'uyulhni, "Nyun eh Lizwif bulerwe inli?" 'Et Sizi 'utni, "'Alha' dini whe' dini."

3 Lizwif lubret moodihne lhat-un Sizi hich'az yalhduk, 'ink'ez hiba honts'it, 'et hoonts'i Sizi t'edusnih.

4 'Inka Pilate doo cha za Sizi yoodulhkut, "Dáwhultsuk-un nk'ehúhoon'ai, 'et huwun 'aw eh dája lhdutuzanel?"

5 'Et doo cha za Sizi 'aw yalhtílhdih. 'Et Pilate ooba hooncha.

Pilate Sizi datítsah-un whuts'uyúlha

6 Nawhúdizulh totsuk Lizwifne butus lhuséya whunahulníh-un, 'et 'ilhoghun dune 'adin'aí-un Lizwif 'utahahúyulhtih, 'en Pilate yula nadutnih.

7 'Et 'oh da' mbene la lhtahuwhunt'ai da' dune inghanne ts'iyawh 'abahanla. Barabbas 'en cha butoh 'adin'ai dune silhghi hukwa.

8 Ts'iyanne 'ilhozdil 'ink'ez Pilate 'uhuyúlhni, "Nawhudizulh totsuk 'ilhoghun dune 'adin'aí-un, 'en oolanadintnih. Doo cha za 'et dineh."

9 'Et 'ubulhni, "Lizwif bulerwe, 'en oolanadutistnih hukwa' nahzun?"

10 Didutch'oh soo t'eoonínzun Lizwif lubret bumoodihne 'oonih gha Sizi hitl'aháyalhti 'et huwa.

11 'Et hoonts'i Lizwif lubret bumoodihne dune buba nus hónilht'i, Barabbas 'en Pilate yulanadootnih hidóni' ha.

12 'Et Pilate doo cha za dune 'ilhozdílne 'ubúlhni, "Ndun Lizwif bulerwe dáhni-un datísdlelh hukwa' nahzun?"

13 'Et tube cho 'uhuyúlhni, "Tulalhgus undunilht'ah!"

14 'Et Pilate 'ubulhni, "Ndet whe tank'us 'úja?" 'Et hoonts'i 'on nus 'uhutni, "Tulalhgus undunilht'ah!" hutni.

15 'Et 'ilhozdílne hohót'e' ha Barabbas 'en Pilate buba yulanaditni. 'Et Sizi yahuyalhtsus, 'ink'ez tulalhgus k'ehíyolhtelh ha butl'ayálhti.

Lhugánne Sizi highu núwhulhya

16 'Et lhugánne moodih* ooyoh whunanistl'oo-i bez ts'e Sizi dáhinilhti 'ink'ez 'onghunne lhugánne ts'iyawh buka' hudáni'.
17 Luglok dulk'ún-i, 'i Sizi hit'ahúyalhbal. Whus n'awh nahínilhjaz, 'i hitsi nehídan'ai.
18 'Et hidílhti' nahoohoolh'i, 'ink'ez 'uhuyúlhni, "Lizwif bulerwe-un sa' cho hona'."
19 Duchun be hitsi ts'e' nalht'o, highá dizoh, hibut dugwútsi be nehúdulh, 'ink'ez hibut nachánuldulh cha' huyulh'en.
20 Sizi highu núwhulhya 'etsul 'uhayínla hukw'elh'az luglok dulk'ún-i highu nahuyílhchoot, 'ink'ez dich'oh hinaih be náhayalhti. 'Et 'awet tulalhgus k'ehuyitalhtelh ts'e hítilhti.

Sizi tulalhgus k'ehíyilhti

21 'Et hidulh whe 'ilhoghun dune, Simon huyúlhni-un, Jerusalem ts'e tizya. 'En hidudizdil 'ink'ez Sizi ootulalhgus yuba idutitelh ha 'et néhininyoot, ndun Simon Cyrene whut'en-un, 'en Alexander 'ink'ez Rufus 'enne bubá 'unt'oh.
22 'Et Sizi Golgotha huwhútni ts'e huyoolhti. Ndi Golgotha 'utsints'un niz'ai hutni whe' hutni.
23 'Et ts'ekoo too' 'ink'ez yoo, myrrh huyúlhni, hitadínla, 'i Sizi huyúhuyoolhnai' hukwa' huyínla, 'et hoonts'i 'aw lheyílhchulh.
24 'Et tulalhgus k'ehúyilhti 'ink'ez hinaih 'i 'uhúntúlhdulh whe higha 'aínlih whe hinaih lhtáhayulya.
25 Bundada' whe 9:00 'uhunit'oh at'en Sizi tulalhgus k'ehíyilhti.
26 Ndet la hukwa' huyínla hutni-un, 'et 'uk'ehúhoonguz, 'i hiyando whahidin'ai. Ndi khuni 'uk'ehúyinguz-i ndutni,

Lizwif bulerwe, ni.

27 Nane 'undunut'íhne cha huyulh tulalhgus k'ébihilhti, 'ilhoghun ooghu naílhni ts'ungus 'ink'ez 'ilhoghun ooghe 'intl'us ts'e.
28 'Uda' Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i whuz un'a 'uhóoja ndutni whe, "Dune ntsi'ne dult'oh huninzun."
29 Dune 'oh whúya 'oh nudilhne nóndunul'us 'ink'ez Sizi highudloh, "Hee! Nyun lakw 'udini, 'Lugliz whucho yanahootányus 'ink'ez tat dzin na'whutanlelh,' dini?
30 'Andit 'ahoh nanaíndaih, 'ink'ez 'ududílyih," huyúlhni.
31 Whuz un'a za Lizwif lubret bumoodihne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'enne cha, Sizi highudloh 'ink'ez njan dúlhodutni, "'Uyoonne ilhyiz, 'et hoonts'i didutch'oh 'andit 'ududoolyih aít'oh.

* **15:16** Ndun moodih Pilate 'unt'oh.

32 'Andit Christ, Lizwif bulerwe ts'unoolh'-en nanaóoja', 'et
la neba 'alha' oot'e'." 'Et nyoonne nane hizih tulalhgus k'ut
sulhtíne, 'enne cha highudloh.

Sizi dazsai

33 Dzetniz 'et whuts'un n'un whe 3:00 at'en 'uhúnit'oh keyoh
ndulcho whe tsalhgus naki.

34 Whulh 'ilho hooloh sadzi ook'oh 'uhoonist'oh, 'et Sizi soo
tube cho haínzul whe, dughuni k'un'a 'utni, "Eloi, Eloi, lama
sabachthani," "SYak'usda, sYak'usda, di ha sladantni?" ni
whe 'utni.

35 'Et whulohne dune 'et núdilhyane hidánts'o, 'ink'ez
'uhutni, "Hadih Elijah hahuyih."

36 'Ilhoghun whusálgai, 'ink'ez duchun oolá'dul'oo-i ts'ekoo
too' dunink'oz-i ye tunayuzsi, 'ink'ez ndo Sizi yuza bé yunin-
tan, 'ink'ez 'utni, "K'at Elijah whusaínya 'ink'ez tilah tulalhgus
k'ut nanáyoolhtelh."

37 'Et Sizi tube cho haínzul 'ink'ez dazsai.

38 Lizwif bulugliz whucho chunkelh dizti'-i oo'ih yúnant'i, 'i
cha soo lhóohoolcho yo ún'a lhts'ench'ul.

39 Lhuganne moodih tulalhgus yubut usyin. Sizi nts'en'a
la haínzul, 'ink'ez dazsai 'et yunalh'en. "Ndun dune 'alha azi
Yak'usda ooYe' unli," ni.

40 Ts'ekoo cha 'et núdilhya yoo 'az de whuts'un huwhu-
nilh'en. Butoh Mary Magdalene cha, 'ink'ez Mary Jamesyaz,
'ink'ez Joses bulh buloo, 'ink'ez Salome cha.

41 'Enne Sizi Galilee 'et 'ut'en whe hiyunúnizdil 'ink'ez
hila 'ít'en. 'Uyoonne ts'ekoo lhane cha 'et 'uhut'en. 'Enne
Jerusalem ts'e heyuhanándil.

Joseph Sizi 'ayalhti

42-43 'Et 'awet hulhgha ts'ótizut whe Joseph Arimathea
whut'en-un whusaínya. 'En nahíyilhne toh boozi' unzoo-
un 'unt'oh. 'En, 'oh de Yak'usda ook'úne' whut'en-un, 'et
hukwa itís'en. 'Et dzin nats'ulyis dzin huba lhahúdutneh-un
'óohoont'oh. Soo Joseph oodzi hooni whe Pilate yubut nenínya,
'ink'ez Sizi oozi yuts'u yúka' dani'.

44 'Et Pilate ooba hooncha Sizi 'uda' dazsai. Lhugan moodih,
'en yuka' dani' 'ink'ez 'uyulhni, "Sizi 'uda' tilah dazsai?"

45 'Et hukw'elh'az lhugánne moodih, "'Alha dazsai," ni. 'Et
Pilate Joseph, "Sizi oozi nayólhchoot," yúlhni.

46 Joseph naih dizti'-i onket, 'ink'ez yuzi nanáyalhti, 'ink'ez
nyoo naih dizti'-i yughá yozduz. 'Et tse 'an whuz 'ayalhti,
'ink'ez tse cho whudunaídan'ai.

47 Mary Magdalene 'ink'ez Mary Joses ooloo bulh 'enne
bunalh, Sizi 'et nehínilhti.

16

Sizi dunadija

1 Lizwif nahulyis dzin hukw'elh'az hulhgha ts'e Mary Magdalene, 'ink'ez Salome cha, 'ink'ez Mary James ooloo cha, yoo sooltsun-i honket, Sizi ooyust'e hiye hítilho huba.

2 'Om bun bundada' 'uda' lisman 'udechoo dzin, 'et sa haín'ai whe ts'un k'uz hutizdil.

3 Whuz hidulh whe 'ulhodútni, “Tse cho ts'un k'ut whudándunin'ai-i mbe suba neba whusaídoo'alh?”

4 Tse 'uda' whusandunilgai whe hotilh'en.

5 'Et tse 'an 'uhandil whe chilh ulhyul-i be dune unli, 'en naílhni ts'unk'us usda whe hitilh'en. 'Et bugha 'ánjaz.

6 'Et 'ubúlhni, “Nulhjut iloh! T'eoonúszun Sizi Nazareth whut'en-un, tulalhgus k'ehíyilhti-un, 'en ookunáhta whe 'aht'en. Hooloh! Dunadija whe 'unt'oh! Njan whunulh'en ilhté'-un.

7 'Awet nahdulh, Peter 'ink'ez 'onghunne Sizi yugha hodul'ehne cha ubudúhni, Sizi dája nohúlhni da' nohtso Galilee ts'e tíyalh 'et la ooh'en,” 'ubúlhni.

8 'Et 'awet tse 'an tenáhalghaz 'ink'ez nahutílhghaz tube bughá ne'usjaz 'ink'ez 'aw dune lhodínel hunuljut 'et huwa.

Sizi Mary Magdalene yunalhts'et haínya

9 'Et Sizi dunadija hukw'elh'az, Lizwif nahulyis dzin 'om bun bundada' 'uda' 'et Sizi 'udechoo Mary Magdalene, 'en cho yunalhts'et hainya. 'En la lhtak'ánt'i ntsi'-i nudúdeh-i ye yáhanananyoot ínle'.

10 Sizi yulh 'út'en inle'ne hík'enudle, 'ink'ez hutso whe bughu ninya 'ink'ez 'ubudáni',

11 Sizi khuna whe yan'en, 'et hoonts'i 'aw buba 'alha lhe'dusnih.

Sizi nane yugha hodul'ehne bunalhts'et hainya

12 'Et hukw'elh'az Sizi 'uts'un un'a be hóodat'en whe nane 'uts'un keyoh ts'e hi'us whe bunalhts'et hainya.

13 Whusanáhit'az whe, 'onghunne bubulh náwhuhulnuk whe 'aw buba 'alha lhe'hudusnih.

Sizi whunizyane 'on 'at 'ilhoghun bunalhts'et hainya.

14 'Et hukw'elh'az Sizi yugha hodul'ehne whunizyane 'on 'at 'ilhoghun na'hut'alh whe bunalhts'et hainya. 'Et 'aw be 'alha' hoont'oh-i lhuhít'i 'ink'ez 'uts'un 'oninzun. 'Et huwa mbene la yan'enne 'aw buba 'alha lhe'hudusnih, 'et Sizi hukwa' budáni',

15 'ink'ez 'ubulhni, “Yinka ndulcho whe náhdilh, 'ink'ez khuni unzoo-i yinka dune'ne whubunulhtun.

16 Mbe ooba 'alha hoont'oh-un, 'ink'ez too be 'úlya de, 'en dutijih. Mbe la ooba 'alha lhe'hoot'oh-un, 'en hoontsi' hukw'un'a ooba nahutideh.

17 Mbene la ooba 'alha' 'ust'ohne, 'enne la be úlhtus-un
bugha óotas'alh. Si soozi' gha ntsi'-i nududeh-i dune ts'u
hanáhuyuntiyulh. 'Uyoo khuni be cha yahatilhduk.
18 Nahunit'a whe tl'ughus ntsi'-i hílhchoot, k'us lubezo whe
hítnai' de, 'et hoonts'i 'aw dalhótisnel. 'Ink'ez undudáne butsi
k'ehudilnih, 'enne cha soo ná'hutitnelh."

Sizi yak'uz whenaja

19 'Et hukw'elh'az 'et Sizi neMoodihti dune bubulh yálhduk
'etsul 'udíja whe, 'et yak'uz whenája 'ink'ez Yak'usda ooghu
naílhnih ts'unk'us nátl'adida'.
20 Yugha hodul'ehne ndulcho nahúdilh, 'ink'ez dune bulh
yáhalhduk. 'Et neMoodihti bubulh 'út'en 'ink'ez be úlhtus-i
butl'adán'ai, 'et huwa ooghuni be yahulhduk-un, 'alha' hutni
whe' hutni. 'Et ndo honeh.

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i Luke 'Uk'uneyuzguz-i

Luke ndi 'udustl'us ndun Theophilus ba 'uk'uneyuzguz

1 Lhane 'uda' hoolhtus whe hit'en ndi be nawhutnuk-i
ts'ih'un un'a ookwa' ditni'-i, 'i ts'iyawh 'uk'ehuyanguz. 'Et
'uk'ehuyanguz whutso, 'i ts'iyawh ndi whenich'oh netoh neba
'alha' 'unt'oh.
2 Soo 'udechoo whe' whudit'en 'et dich'oh duna be
honalh'en 'ink'ez Yak'usda ooghuni be ne'úst'enne huzdli',
'enne nduwhi khuni netl'ahídanla-i 'unt'oh.
3 'Et Theophilus nyun dune uncha-un inli. 'Ink'ez si cha
ndi 'uk'unutísguz whe 'unt'oh. 'Udechoo whe' whudit'en-un
whuts'un nts'en'a la dahooja-un 'ink'ez ndet 'uwhulhni, 'et
ts'iyawh soo ts'ih'un un'a t'eoonúszun 'et huwa.
4 'Et whe la ndet la 'onghohne whunyohodalh'e'-un, 'et
tank'us un'a 'uhoont'oh k'us ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'et la
ts'ih'un un'a t'ewhuntanzeh.

Zacharias oo'at, Elizabeth ooyaz duneyaz tileh. 'En 'unt'oh John dune too be 'ulh'en-un 'unt'oh

5 'Et 'oh da' Herod 'en Judea yun k'ut whulerwe inle', 'et 'oh
da' 'ilhoghun lubret, 'en Zacharias huyulhni, 'en Abijah bulh
didowh-un 'unt'oh. Oo'at Elizabeth huyulhni, 'en Aaron yé
dinzut-un 'unt'oh.
6 'Et nahult'oh Yak'usda nalh ts'ih'un dune 'uhint'oh.
Ndet la Yak'usda ooghuni buba yutulhúhizye'-i 'ink'ez ndet
buts'u hukwa' ninzun hik'une' tit'en ha, 'et ts'iyawh hukw'ú
ne'hut'en. 'Aw hoonli-unyaz buk'eho'alh áit'oh.
7 'Et hoonts'i Elizabeth 'aw ooyaz hole' ait'oh 'ink'ez
nahult'oh yoo'un hizulh, 'et huwa cha 'aw buyaz hole' ait'oh.
8 'Et 'awet Zacharias bulh 'únt'ohne k'un'a whe Yak'usda
nalh lubret be 'ut'en k'oh huwana,
9 nts'en'a la 'ilhone hinli whe lubret k'un'a né'hutilelh, 'et
whuz un'a Zacharias, 'en cha lubretne 'utahahúyalhti yoo
sooltsun-i dutálhk'un ha. 'Inka neMoodihti oolugliz whucho
ts'e danínya.
10 'Et yoo sooltsun-i yudilhk'un whe 'et nduwhulyiz lhane
'az ts'e tenahududli.
11 'Et loodel k'ut yoo sooltsun-i dilhk'un, 'et nailhni ts'e, 'et
lizas be hoodiltsai 'et ts'eyin.
12 Zacharias khun yutilh'en 'i be oogha únjaz 'ink'ez whenil-
hjoot.

13 'Et lizas 'uyulhni, “Zacharias wheniljut iloh. Yak'usda
ntenadudli yudánts'o. N'at Elizabeth ooyaz duneyaz tileh,
'ink'ez boozi' John be ootanzilh.
14 'En gha dawhulcho be hootánt'e' 'ink'ez whuntálhni.
'Ink'ez whuzdli de, lhane cha huwhuntálhni.
15 'Alha neMoodihti oonalh dune uncha-un tileh. Ts'ekoo
too' k'us too ulhtus-i cha lhitisnel. Whutileh whutso 'et
hoonts'i Ndoni be dutibun.
16 'Ink'ez Israel oots'u hainzutne, 'enne lhane neMoodihti
buYak'usda ts'u butilelh.
17 'Et nus hoo'en-un Elijah huyulhni, 'en k'un'a 'et whuz
un'a Ndoni ye ulhtus-i be neMoodihti yutso tiyalh. Ndiz un'a
nja dotat'elh, lhane ts'oodunne bubáke budzi buts'un tizoo'
nabutilhtselh. Mbene la 'uk'unulhe'ust'enne, 'enne lhane
ts'ih'un 'unt'ohne ye whunih-i hitálhchulh. 'Ink'ez dune, 'enne
lhane neMoodihti buts'u tiyalh-un, 'et wheni lhábudutileh,”
lizas 'uyulhni.
18 'Et Zacharias nyoon lizas yoo dulhkut, “Nts'en'a
t'ewhuntiszeh? Nilh'en duneti 'ust'oh 'ink'ez s'at 'en cha
yoo 'un uzulh whe 'unt'oh.”
19 'Et lizas 'uyulhni, “Si Gabriel 'ust'oh. Yak'usda zih usyin-
un 'ust'oh. Nts'u whúsaz'a' whe 'ust'oh nyulh yatisduk ha. Ndi
khuni unzoo-i nyudutásnelh ha.
20 Soo zilhts'ai! Sghuni daja dusni, soo 'et néwhults'ut de,
'et ts'iyawh 'et dótanelh. 'Et hoonts'i daja dusni-un 'aw mba
'alha lhe'hoot'oh. 'Inka ndet dzin 'uwhutanelh whuts'un, 'aw
yalhtuzalhduk!” yulhni.
21 'Ink'ez dune, 'enne ts'iyawh Zacharias hika tse hooli,
'ink'ez daja whusuba 'unt'oh sa' whe lugliz whucho ts'e 'ut'en.
22 Tenanja whe 'aw bubulh yaóolhduk ait'oh. 'Ink'ez
t'ehoninzun hoonliyaz benghun néwhults'ut whe 'unt'oh.
'Ink'ez 'ants'i buba núlhni whe bubulh yalhduk.
23 'Et hukw'elh'az ne'úle-un 'etsul 'uhooja whe, 'et 'awet
duyoh ts'e whenája.
24 'Et hukw'elh'az oo'at Elizabeth ooyaz 'uchá inya whe kwu-
lat sanun 'et duwhulyiz 'et 'ilhoghun inda'. 'Et nja dutni,
25 “'Et whuz un'a azih neMoodihti sulh 'ut'en. 'Oh da' dzin
sunalni inle' whe ndet la hukwaya usdli-un, ts'iyawh sts'u
hanáhonla.”

Ndun lizas Gabriel, 'en Mary 'uyúlhni, “Ts'oodun ba' tanelh.
'En Sizi dutanelh.”

26 'Et 'awet bulh lhk'utat sanun whe Yak'usda ndun lizas
Gabriel huyulhni, 'en keyoh Nazareth ts'e wheyalh'a'. Njan
keyoh 'et yun k'ut Galilee whuz'ai.
27 Whuz ts'e 'ilhoghun ts'eke sak'úsda unli-un, 'en ts'un
whel'a'. 'Ilhoghun dune, Joseph huyúlhni, 'et David ts'u

haindene, 'en 'ilhoghun 'unt'oh. 'En yughu tidalh-un yuts'u lhaoodinla. 'Et ndun sak'úsda-un, 'en Mary huyúlhni.

28 Lizas yuts'o whusainya de, 'et nja dúyulhni, “Whunílhni! Yak'usda nts'un unzoo! Nemoodihti nyulh 'unt'oh 'et huwa ts'ekoo toh 'uk'enus hoont'i'-un inli!”

29 'Et yutilh'en whe 'et tube oogha únjaz. 'Ink'ez 'et howu nuni nuzut ooghuni daja ni whe 'utni.

30 'Ink'ez lizas 'en 'uyúlhni, “Mary niljut iloh! Yak'usda nyulh hoont'i'.

31 Hadi' ts'oodun ba' tanelh. Duneyaz nyaz tileh. 'En Sizi dutanelh.

32 'En ncha-un tileh. 'En 'uhidutanelh soo 'udedo-un ooYe' tileh. 'Ink'ez Yak'usda neMoodihti David ootsoda'-un, ndet la hukw'inda'-un, 'et yutl'aóoti'alh.

33 'Et whuz un'a Jacob oots'u haindene 'ilhiz wheni buba lerwe tileh. 'Ink'ez njan lerwe tileh-un, 'aw whutoh hootáloh.”

34 'Et Mary lizas 'ulhni, “Nts'en'a 'uwhutanelh, 'aw dune t'enuzuszun whe 'ust'oh.”

35 'Et lizas yulh yalhduk, “Ndoni nk'edinde 'ink'ez 'udedo-i ye ulhtus-i, 'i nk'ut sawhus'ih be whútaleh. 'Et huwa ndi yust'e lubeshi ooghu hooloh-i, 'i whuzdli de, 'en Yak'usda ooYe' hidutanelh.

36 'Andit 'awet nyunat-un Elizabeth yoo'un uzulh-un, 'en hoonts'i duneyaz oochainya. Ndun 'aw buzkeh hole' ait'oh huyulhni, 'et hoonts'i 'en 'awet whulh lhk'uta sanun be suli'.

37 'Alha 'i be Yak'usda 'en 'aw hoonli-unyaz ooba hoolhtus-un hooloh.”

38 'Et Mary 'uyúlhni, “Hadi', si neMoodihti be 'ulhna-un 'ust'oh! Nts'en'a la nghuni k'un'a daootanelh dini, whuz un'a sulh 'úhoneh.” 'Et lizas yugho whenája.

Mary 'en Elizabeth 'atsulyaz whuba yuzisda

39 'Et hukw'elh'az Mary lhadúja. 'Et yun k'ut nódist'ai, whuz Judea yun k'ut 'ilhoghun keyoh whuz'ai, 'aho whuz whinya.

40 Zacharias ooyoh daninya 'ink'ez Elizabeth hadih yulhni.

41 'Et Elizabeth Mary daja ni yuduzts'ai ibulh ts'oodun oochan ts'e tilhtloh. 'Ink'ez 'aho Ndoni be dizbun.

42 Elizabeth soo tube cho 'uyúlhni “Ts'ekoo toh 'uk'enus hoonzoo-un nyulh 'uhooja. 'Ink'ez nyaz whutáleh-un, 'en dawhuldzoo'-un nghá whults'ut!

43 Nts'en'a whe sgha whults'ut sMoodihti ooloo 'en sghu ninya.

44 'Alha, hadih 'usudini whe nyuduzústs'ai ibulh, ts'oodun schan ts'e hoont'i' k'et tilhtloh.

45 Mbe la ts'eke ooba 'alha' hoont'oh-un, 'en 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut. Nts'en'a la neMoodihti daja

yulhni-un, ooba 'alha' hoont'oh, 'et huwa 'oh te ooba ne'whutit'en.”

Mary ooyun

46 'Et Mary nja dutni,
“Szul, 'i be neMoodihti ye uncha-i yudílhti'.
47 'Ink'ez Yak'usda súlh yih-un. 'En be syughi whunílhni.
48 'Alha ndun be 'ulhna-un,
nts'en'a yo 'ududildzun-un, 'et t'ewhuninzun.
Soo cho whunulh'en, 'andit whuts'un, nus de cha,
'ilhiz wheni ndi yun k'ut ts'iyanne soo 'uk'enus hoonzoo-un bulh 'úhooja sodutánelh.
49 'Alha mbe la hooncha whe tune' sulh'en-un,
'en be óonujut-un 'unt'oh 'ink'ez boozi', 'i 'uk'enus dizti'.
50 Ndi yun k'ut didohne, 'ink'ez 'on 'un 'ubundunidohne,
mbene la 'unt'oh-un k'un'a hidólhti',
'ink'ez ye nuljutne, 'enne ts'iyawh bugha te'ninzun.
51 Dugan oonut'i be hoolhtus tune' 'ut'en.
Mbene la dudzi be 'ududílti'ne, 'enne ts'iyawh yabanla.
52 Mbene la dune nchane huk'odálts'i', 'et 'enne nanábanla.
'Et mbene la 'aw soo 'unt'oh lhilohne, 'enne hincha ubulhtsi.
53 Mbene la ooye'últs'ilhne, 'enne unzoo-i be ubudilhbun.
'Ink'ez mbene la hoonzoo' 'unt'ohne,
'aw hoonliyaz bughá lhi'al whe whenábalh'a'.
54 Be 'ustlene Israelne, 'enne bugha te'ninzun,
'et whunalnih whe bula 'uja.
55 'Et whuz un'a la nebáke ubulh yailhduk whe Abraham 'ink'ez yuts'u haindene,
'enne 'ilhiz wheni 'uhint'oh,
'et whuz un'a ubudáni'.”
56 'Et Mary ta sanun at'en whe Elizabeth yuzih inda'. 'Et hukw'elh'az duyoh ts'e whenaja.

John dune too be 'ulh'en-un 'awet whutaleh

57 'Et 'awet Elizabeth ooyaz whutaleh 'et neóodilhdzut 'ink'ez ooye' whúzdli'.
58 'Et yenghoh dilhts'ine 'ink'ez oonatneke whulh 'úhuduzts'ai nts'en'a la neMoodihti yugha te'ninzin. 'Ink'ez ts'iyawh hiyulh whunílhni.

John 'awet yuka dune unli-i k'ut hitit'us

59 'Et 'awet whulh lhk'udit dzin whe ts'oodun 'en yuka dune unli-i k'ut hitit'us. 'Ink'ez oobá boozi' Zacharias 'i be huyootázilh.
60 'Et hoonts'i ooloo, “'Awundooh! Ndi boozi' John be huyootázilh,” ubulhni.

61 'Et huyúlhni, "'Aw nyunatneke butoh 'aw John boozi'ne
hooloh!"
62 'Et oobá di oozí' higha dúta'alh 'et t'ehontizeh hukwa' hun-
inzun. 'Inka dula be hiba núlhni whuz un'a huyoodulhkut.
63 Dula be núlhnih whe 'udustl'us buts'u ha' dani', 'ink'ez
'uk'une'uzguz, "Boozi' John hidutanelh." 'Ink'ez ts'iyawh
buba hooncha.
64 'Et khunsul yanawhénilduk whe Yak'usda dálhti'.
65 Yunat whut'enne, 'enne ts'iyawh nujut bughu nédilts'ut.
'Ink'ez Judea yun k'ut nodist'ai-un dulcho 'et whut'enne, 'enne
ts'iyawh howu yahalhduk.
66 'Et mbene la whulh udants'one, ts'iyawh dudzi be hódanla
'ink'ez 'ulhodutni, "Ndun ts'oodun dant'oh-un suba oole'?"
hutni. 'Ink'ez neMoodihti dula be yula 'ut'en.

Zacharias nus hóo'en-un

67 'Et 'awet oobá Zacharias, Ndoni be dizbun 'ink'ez nus
hóo'en whe yailhduk whe nja dutni,
68 "Israelne buYak'usda 'ink'ez neMoodihti, 'en dalzoo' la!
Oodune'ne, 'enne buts'oozya nabootakulh ha.
69 David 'en Yak'usda be 'ustle-un, 'en yuts'u haindene,
'enne bugha neulhyis-un hooncha-un, 'en neba yulhtsi.
70 'Uda' whe' whudit'en whuts'un,
'et whuz 'un'a Yak'usda be nus hoo'enne, 'enne bube
yailhduk.
71 'Et whe nech'az yalhdukne 'ink'ez mbene nets'u dutnine,
'enne ts'iyawh bula k'éhaoodilts'ut, 'et whe neulhyis.
72 Nebáke 'enne Yak'usda bugha te'ninzun.
'Ink'ez ndi khuni buba lhaídinla-i, 'et yunalnih.
73 Netso da'-un Abraham nts'en'a Yak'usda dughuni
yutl'adan'ai whe 'ink'ez yuts'u náhizya,
njan 'et wheni neba' whutilelh ha,
74 'et whe nech'az ditnine bula k'ehaoodilts'ut 'et whe neul-
hyis.
'Ink'ez 'aw whelhts'uniljut whe Yak'usda ba' uztit'elh.
75 Lubeshi lhe'ulh'enne uztileh 'ink'ez ts'ih'un un'a uztit'elh,
'et whuz un'a Yak'usda oonalh dzin totsuk ts'ukhuna whe
'en ba' ts'ut'en.
76 'Ink'ez nyun ts'oodunyaz, 'en mbe la k'us 'udedo-un, 'en ba
nus hoo'en-un nyodutanelh.
NeMoodihti 'en ti hoonzoo ooba whutalhtselh ha ootso
tanyalh 'et huwa.
77 'Ink'ez wheni oodune'ne soo cho t'ets'onózin dahoont'oh
whe uzditijih-un 'ink'ez nelubeshi cha neba gak yutil-
htselh,
'et huwun nedutanelh.
78 'Et whutso neYak'usda nek'entsi' whe negha te'nanzin.
'Inka mbe la sa yo tá'aih ts'utni-un,

'en ndus de whuts'un nets'ú k'unadaih.
79 Mbene la tsalhgus yo dilhts'ine 'ink'ez datsah huba
'unt'ohne cha,
'enne ts'iyawh ubeídutadih.
'Ink'ez lhutiyalh-un whe nedzi soo' hot'e',
'et nts'e whehon'a-un, 'et whuneuntilhtun.
'Et huwa Yak'usda be nus hon'en-un nyodutanelh,"
ni Zacharias.
80 'Et ndun ts'oodun John, 'en nizyai 'ink'ez ooyughi ulhtus suli'. 'Ink'ez nkede suba Israel oodune'ne bunalhts'et haooya' dunábuntiltun ha, 'et whuts'un nts'e la dune lhuhoot'ih ts'e inda'.

2

Mary 'udechoo ooyaz whuzdli', Sizi 'en 'unt'oh

1 'Et 'oh da' 'ilhoghun dune Caesar Augustus huyulhni-un, 'en whunilhchoh keyoh dilhts'ine, 'enne ndi khuni bunalh yutulhuhizye'. Ts'iyanne oozi' 'i ts'iyawh uk'ehitagus ha.

2 'Et 'oh da' 'oh whuya whudizulh whutoh, 'ilhoghun dune Cyrenius huyulhni, 'en yun k'ut Syria whumoodih inle'. 'Et 'oh whuya whudizulh 'et whuts'un buboozi' 'uk'ewhehininguz.

3 'Inka ts'iyanne dich'oh dukeyoh whuz whehandil buboozi' uk'ehuyitagus ha.

4 'Et Joseph 'en yun k'ut Galilee 'ink'ez keyoh Nazareth, 'et whehúdin'az 'ink'ez David ookeyoh, Bethlehem huwhutni, whuz whehan'az Joseph David ts'u hainzut-un 'unt'oh 'et huwa.

5 Mbe la Mary yughu tidalh whe yuts'u nahizya-un, 'en njan Mary ts'oodun ba 'unt'oh whe yulh whin'az buboozi' 'uk'ehuyítagus-un ha.

6 'Awet 'et huzke whe ooyaz whutaleh-un bulh 'et neoodinzut.

7 'Et 'awet 'udechoo ooyaz whuzdli'. 'Et nyoo layin naih yughá ozduz 'ink'ez musdoos yez a'alh-i, 'i be yalhti. 'Aw ts'uztez bayoh nahuhó'alh ait'oh, ts'iyantsuk whudizbun 'et huwa.

NeMoodihti oots'u hayanduz-i, ndulcho whe bunat bube dindi

8 'Ilhoghun yun k'ut dzoh nilhdza'yaz, 'et 'usbai ghunline tl'o k'ut 'et huwhut'i, 'ink'ez 'ulhdzis nduwhulyiz whe dughuna' highunli.

9 'Ink'ez nilh'en, 'awet neMoodihti oolizas bubut usyin. 'Ink'ez neMoodihti oots'u hayanduz-i, ndulcho whe bunat bube dindi. 'Ink'ez 'awet tube whe hunilhjoot.

10 'Et lizas ubulhni, “Whenoolhjut junih! Nulh'en ndi khuni
unzoo-i soo ts'iyanne dune ye hóotat'e'-i, 'i nohts'ú tis'ai.
11 'Andit dzin David ookeyoh, nohtilhyis-un nohba whuzdli.
'En Christ neMoodihti ts'utni-un, 'en 'uja.
12 Ndiz un'a whe t'ewhuntihzeh ha nohba whe hoodal'en
nts'en'a la dahooja, lhe'unt'oh layin oogha ósduz 'ink'ez mus-
doos yez a'alh-i, 'i bet usti.”
13 Khunsul lizas 'ink'ez lhane lizas lhuganne, 'enne ndus
de hahandil. 'Et whe Yak'usda 'on nus hiba oodílhti' whe
nduhutni,
14 “Yak'usda 'udedo yak'ut, 'en uzdilhti'.
'Ink'ez ndi yun k'ut nedzi doghel,
'i be ts'iyanne dune buts'un hoonzoo hole'!”
15 'Et 'awet ndunne lizasne yak'uz ts'e bugho whenáhidil.
'Usbai ghunline 'ilhodutni, “Dugwe' Bethlehem ts'uztoodilh.
'Ink'ez nts'en'a la dahooja 'et neMoodihti nedani', 'et la
ts'onoolh'en!”
16 'Et 'a cho n'az de hidulh. 'Aho Mary 'ink'ez Joseph 'ink'ez
ts'oodun musdoos yez a'alh-i bet usti whe bugho hunindil.
17 Hiyan'en hukw'elh'az, nts'en'a ts'oodun ghun lizas 'en
ubudáni', 'et whunat ts'iyanne ut'ehonalhdzin whe
18 mbene la yudants'one 'usbai ghunline daja hubulhni,
'enne ts'iyawh buba hooncha suli',
19 'Et Mary dahooja-un, dudzi be oodanla 'ink'ez 'ahoolhyiz
howu nuni nuzut.
20 'Et 'awet 'usbai ghunline de 'usbai hits'u whenadil. 'Et
ndet hodants'o-un, 'ink'ez huhon'en-un cha, 'ink'ez nts'en'a
bubulh yahalhduk, 'et huwun Yak'usda hidílhti' 'ink'ez 'on
nus hoonzoo k'un'a highu yalhduk.

Sizi 'awet yuka dune unli-i k'ut hitit'us

21 Whulh lhk'udit dzin lhaóoduja whe ts'oodun yuka dune
unli-i k'ut hitit'us, 'ink'ez huyoozi' be huyootázilh, Sizi huyul-
hni. 'Awhuz 'ucha dinda whe 'et ndi boozi', 'i lizas yugha
ídin'ai.

Sizi lugliz whucho ts'e, 'et neMoodihti oonalh ts'et hahítilhtelh

22 'Et Moses be 'udustl'us k'ut daja ni whe ts'ekoo buyaz
whulih hukw'élh'az soo ná'hut'ih te za lugliz danáhadaih, 'et
ndúwhulcho whe Mary lhaóodinla. 'Ink'ez ts'oodun Jerusalem
ts'e whehíyalhti neMoodihti oonalh ts'et hahúyoolhtelh 'et
hukwa.
23 NeMoodihti dughuni butl'aidan'ai-i whuz un'a
'uk'ehúhonguz whe nja dutni, “Mbene la duneyaz 'udechoo
whuzdline, 'enne ts'iyawh neMoodihti ba 'udun neltine hinli
whe' hint'oh.”

24 'Ink'ez ndai la loodel k'ut hidutálhk'un-i, "'I nanki dut'ai
dove huyulhni, k'us nanki dut'aiyaz 'i cha pigeon huyulhni."
NeMoodihti dughuni butl'aidan'ai-i, 'i cha whuz un'a za 'utni.

Simeon 'en neMoodihti ooChrist yunalh'en

25 'Et 'ilhoghun dune Simeon ts'utni-un, Jerusalem whut'i-
un. Ts'ih'un un'a 'unt'oh 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda be 'ut'en
k'oh 'uwhulh'en-un. Mbe la Israel oodune'ne k'enábunta'oh-
un, 'en yuka tse hóolih. 'Ink'ez Ndoni cha yulh 'unt'oh.
26 Datitsah whutso neMoodihti ooChrist ts'utni-un, 'en
yuti'elh. 'Et whuz un'a Ndoni 'en whut'einalhdzin.
27 'Et whe Ndoni gha lugliz whucho daninya. 'Ink'ez
ts'oodunyaz Sizi, 'en oodusneke, 'enne hik'uz dahinilhti.
NeMoodihti dughuni butl'aidan'ai-i, ndet la buts'u hukwa'
ninzun-un, 'et hukw'u ne'hutit'en ha.
28 'Et 'aho Simeon yilhchoot 'ink'ez nja dutni whe Yak'usda
yudílhti',
29 "SMoodihti si nye 'ulhna-un usdli.
'Ink'ez nts'en'a nghuni k'un'a,
'et 'uhoont'oh sdzi dizghel whe daóosa.
30 'Alha sna be be nétalhyis-un hoos'en.
31 Ts'iyanne dune bunalh lhaoodinla.
32 'Udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buba be hoot'en-i
'unt'oh. 'En be hiti'elh.
'Ink'ez ndune'ne Israel oodune'ne,
'enne cha buba idizti'-un 'en 'unt'oh," ni.
33 Nts'en'a yughu yatilhduk-un 'et huwa Joseph 'ink'ez
ts'oodun ooloo bulh buba hooncha.
34 'Et Simeon Yak'usda ts'u hukwa' dani' buts'un óozoo'
ha. 'Ink'ez ooloo Mary 'en nja ndi yulhni, "Ndet huba ndun
ts'oodun Yak'usda 'en buba 'utahayálhti-un 'unt'oh, 'et nyudu-
tasnelh. Israel oots'u hainzutne, 'en gha lhane natikulh
'ink'ez lhane dunahudutádulh. 'Ink'ez highu t'eooninzun 'et
hoonts'i hich'az yatilhduk.
35 'Ink'ez nyunch'oh nzul saluzti be huyuzgwut le'tinelh.
'Ink'ez lhane dudzi be daja huninzun, 'et ts'iyawh ts'iyanne
nalh ts'et haootilts'ulh."

Anna 'en cha Sizi yan'en 'ink'ez Yak'usda dílhti'

36 'Et 'awet 'ilhoghun ts'eketi, Anna huyulhni, Yak'usda be
nus hoo'en. Phanuel ootse', 'ink'ez Asher bubulh didowh-un,
'ilhoghun 'unt'oh. Tube yoo 'un uzulh. 'Udechoo ki tit'elh
whutso, 'aw dune t'enuszun-un 'unt'oh. Lhtak'ant'it yus k'ut
duki zih inda'.
37 Ndun tsandilh, 'en lhk'udit whunizyat 'on 'at dit be
yus k'ut at'en (84). 'Et 'aw lugliz whucho whuch'a lhiyal.
'Et hoonts'i dzenis 'ink'ez 'ulhdzis ibulh soo hooni 'ink'ez
tenadudli, 'i be Yak'usda ba ne'ut'en-un unli.

38 'Et ndun 'oh whuya hoozulh whe daninya 'ink'ez
Yak'usda díłhti'. Jerusalem dilhts'ine, mbe la nabootakulh-un,
'en hika ítis'en, 'et 'en ghun Anna budáni'.

Joseph 'ink'ez Mary, ts'oodun bulh bukeyoh Nazareth ts'e whenahit'az

39 'Et 'awet Joseph 'ink'ez Mary neMoodihti dughuni
butl'aidan'ai-un, 'et ts'iyantsuk whe lhahuduja whe yun k'ut
Galilee 'ink'ez bukeyoh Nazareth ts'e whenahit'az.

40 'Et ts'oodun 'awet nuyeh 'ink'ez ooyughi be ulhtus súli'. Ye
whunih-i be dizbun 'ink'ez Yak'usda ye unzoo-i bulh 'unt'oh.

Sizi 'awet chilh unli whe keyoh Jerusalem usda. Mbe la yudits'one tube buba hooncha suli'

41 'Awet oodusneke naoodizulh totsuk Jerusalem ts'e
k'unáhut'us. Na'hutit'ulh whe whunahutilnih butus lhusiya-
un, 'et hukwa whuz whehán'az

42 'Oh da' ndun ts'oodun 'en whunizyat 'on 'at nat be yus
k'ut (12) whe Jerusalem ts'e k'unáhudulh, butus lhusiya da'
hukw'un'a 'et huwa 'uhut'en.

43 Nkeda' la 'etsul hooja whe k'oh nahutist'az. 'Et hoonts'i
'awhuz ts'oodun Sizi Jerusalem usda. Joseph Sizi ooloo bulh
'aw t'ehonúszun.

44 'Uyoonne bulh la 'ut'en huninzun. 'Ilhudzin at'en
nuhúz'az 'et 'andit za hika itís'en. 'Et oonatnéke 'ink'ez
ook'ekene, 'enne butoh hikunúta.

45 'Et 'aw nalhuhuyílhtel 'et doo cha Jerusalem ts'e
whenáhit'az. 'Ink'ez 'et hikunúta.

46 Tat dzin hukw'elh'az 'et 'andit za nahuyilhti. Lugliz
whucho 'et whubodulh'ehne butoh usda. Uboozílhts'ai 'ink'ez
uboodulhkut.

47 Mbe la yudits'one tube buba hooncha suli'. Ts'iyantsuk
t'ewhunínzun 'ink'ez ts'iyawh ts'ih'un un'a ubúlhni.

48 Oodusneke ngut ndet la 'ut'en-un 'et usda whe hinilh'en
whe buba hooncha. 'Et ooloo yúlhni, "Neye' di ha whuz un'a
une'ilh'en? Mbá 'ink'ez si tube nghu ni ídli whe nkúnita."

49 'Et ubúlhni, "Di ha skunahta? 'Aw lawk t'ewhunuzúhzun
'uBá be 'ut'en k'oh huwa óosna' huba' hoont'oh?"

50 'Et daja ni whe 'utni, 'et 'aw t'ehonúszun.

51 'Enne bubulh whenát'az. Nazareth ts'e whenáhidil 'ink'ez
butl'a'dudilti. 'Et ooloo ndi ndet 'uwhulhni-un, dudzi yo
danla.

52 'Ink'ez Sizi 'on nus whunih cha lheh 'ink'ez nus lhu-
niyelh. Yak'usda yuba hoont'i', 'ink'ez dunene, 'enne cha hiba
hoont'i'.

3

John dune too be 'ulh'en-un ts'iyanne, "NeMoodihti ooti ooba lhaoodahleh" ubulhni

1 'Et 'awet Caesar Tiberius, 'en yun k'ut ndulcho whe lerwe
inle'. Whunizyat 'on 'at kwulat yus k'ut (15) ant'e'. 'Et Pontius
Pilate, 'en Judea yun k'ut whumoodih unli. Herod, 'en Galilee
yun k'ut whumoodih unli. Bulhutsin Philip, 'en Iturea 'ink'ez
Trachonitis yun k'ut whumoodih unli. 'Ink'ez Lysanius, 'en
Abilene yun k'ut whumoodih unli.
2 Annas 'ink'ez Caiaphas, 'enne 'udedo lubretne 'uhint'oh.
'Et 'oh whuya whudizulh whutoh 'et John Zacharias
ooye' 'en dune lhuhoot'ih ts'e usda whe Yak'usda ooghuni
ookw'édilts'ut.
3 'Et Jordan koh 'et whunat 'oh nuya whe dune ubulh
yalhduk too be' hoolneh ha hukwa. 'Et whe whubunulhtun
dulubeshi ch'a dudeni náhoondunooleh ha. 'Et whe lubeshi
buba hooloh yutilhtselh.
4 'Et whuz un'a Isaiah ooghuni 'uk'eguz whe nja dutni,
“Dune lhuhoot'ih ts'e dune yiz dusts'ai whe 'ultus-un huyih
whe nja dutni,
‘NeMoodihti ooti lhaoodahleh!
Ooti soo lhts'e oodiz'a ooba whulhtsi!
5 Deyo totsuk naoodutibun.
Dzulh 'ink'ez shus bulh ts'iyawh lhgha yo na'titnelh.
Whuduzoh-un 'et cha lhts'enaoodutákih.
Yun núdist'ai-un 'et cha lhgha na'whutátnelh.
6 'Ink'ez nts'en'a la Yak'usda dune ulhyis-un,
'et ts'iyanne whuti'elh.’ ”

John dune too be 'ulh'en-un, 'en dune bulubeshi huwun khuni ulhtus-i be ubulhni

7 Dune lhane yughu nindil too be' hutilnelh hukwa'
huninzun. 'Et 'ubulhni, “Nohni lubezo tl'ughus buzkehke
le'áht'oh. Yak'usda lubeshi 'ulh'enne bubulh húntalch'oh-un 'et
whuz de hoolts'ulh, mbe 'unohúlhni whuch'a úlhwus?
8 Whute, nohlubeshi ch'a noheni náhandunoohleh de,
ndaht'en-un ts'iyanne t'ehonózin ndaht'oh la. 'Ink'ez
khun lhts'un njan dudoohni' junih wheni Abraham oots'u
haindene 'uts'int'oh. 'Alha ts'ih'un un'a nohdusni, Yak'usda
soo 'ultus whe 'unt'oh, ndi tse 'i hoonts'i 'i be Abraham oots'u
haindene ubutilhtselh.
9 Njan soo cho whunulh'en, nohni duchun lé'aht'oh. 'Awet
tsetselh be lhadínt'oh-un. 'Et nohni whulohne duchun oomai'
hooloh-i, 'et ndaht'oh. 'Andit hoonts'i ndai la oomai' hooloh-i,
tsetselh be ooghih tubulh tsuhidantsel 'ink'ez hidutálhk'un.”
10 'Ink'ez dunene ts'iyawh huyoodulhkut, “'Ink'ez nts'en'a
suba dats'óoneh.”
11 'Et ubulhni, “Mbe la ts'oot'an nanki 'ut'i-un, mbe la
ts'oot'an lhitíh-un, 'en 'ilho yugha óolhchoos. 'Ink'ez mbe la
t'alh-i 'ut'i-un, 'en cha whuz un'a za edóneh.”

12 Ndunne sooneya 'ilhunaoos'aihne, 'enne cha too
be' hutilnelh ha hits'u whusaindil whe huyoodulhkut,
“Whuneodulh'eh-un nts'en'a daztinelh”
13 'Et 'ubulhni, “Ndet 'ultsuk italhchulh huba' hoont'oh-un,
'et 'aw 'on lhe'izólhchoot.”
14 Lhuganne, 'enne cha huyoodulhkut, “Wheni do'
daztinelh.” 'Et ndúbulhni, “Khun nohni dune sooneya
nohgha hoo'alh uboolhtselh junih! Khun dune whuts'it
be buk'éhoh'alh junih! 'Ink'ez daltsuk nohba k'elha whutaleh-
un, 'et 'awet hóht'e' huba' hoont'oh!”
15 Ts'iyanne hoonli-unyaz hukwa tse huhooli. 'Et dudzi be
dahoont'oh suba John 'en ghun. Mbe la Christ ts'utni-un, 'en
tilah 'unt'oh k'us 'awundooh.
16 John ts'iyawh 'et 'ubúlhni, “Too za-i be too bé' nohus'en.
'Et hoonts'i sk'elh'az whusatiyalh-un, 'en sanus dizti' whe
'unt'oh. 'Aw ookechun natl'oolh ooba k'unatis'uk 'et hoonts'i
huba soo lhe'ust'oh. Ndun 'en Ndoni 'ink'ez kwun bulh 'i be
too be' nohtilh'elh.
17 Lufoos tl'o mai' be tahawhúlts'ih-i, 'i lhaídilhdzun. 'Ink'ez
ndi ndai la tl'o mai' yuk'ut tahawhúlhts'ih-i, 'i cha yuk'ut
lhadút'ih de, 'ink'ez yuna'ulhdoh. 'Ink'ez ndi mai ndai la
lhaduja-i, 'i ts'iyawh dénudzih 'ink'ez mai bayoh ts'e wheyúli.
'Et hoonts'i ndai la ndi kwun 'aw nalhnusne, ndi oot'ooz 'i be
duták'un,” ubúlhni.
18 Ndi Khuni 'ink'ez 'uyoo khuni 'i bulh 'et whuz un'a khuni
unzoo-i be budáni'. 'Et whuz un'a khuni ulhtus-i be ubúlhni.
19 'Et 'awet ndi yun yumoodih Herod, 'en 'ilhoghun 'unt'oh.
'En dulhutsin Philip oo'at 'en yuzih usda. John yulhni,
“Lubeshi 'ilh'en.” 'Udun tank'us un'a cha 'ut'en. 'Et cha
ts'iyawh lubeshi 'uhoont'oh yulhni.
20 'Et ndi ndai la lubeshi 'uyulh'en-i, 'i 'uyoo cha yuts'u
na'ul'ih. Ndiz un'a nja duja, John 'en 'azdinla-un 'aiyan'ai.

Sizi too be 'úlya

21 'Et 'awet ts'iyanne dune too be 'úlya. Sizi 'en cha too be'
yinla. Tenawhéndunidli 'i bulh yat dáha' dankez,
22 'ink'ez Ndoni dut'ai, dove huyulhni, 'i k'un'a ndus de
hát'oh 'ink'ez yuk'ítoh. 'Et ndo yak'uz khuni huduzts'ai, 'i njan
dutni, “Nyun sYe' ook'esi'-un 'int'oh. Tube nyulh hoonúst'i'.”

Sizi 'ubé dinzutne

23 'Et Sizi tat whunizyat at'en be suli' (30) 'et 'awet whé'nit'en.
Ts'iyannetsuk 'en Joseph ooye' huninzun.
'Ink'ez 'en Heli ooye'.
24 'En Matthat ts'u hainzut-un,
'en Levi ts'u hainzut-un,
'en Melchi ts'u hainzut-un,
'en Janna ts'u hainzut-un,
'en Joseph ts'u hainzut-un.

25 'En Mattathiah ts'u hainzut-un
'en Amos ts'u hainzut-un,
'en Nahum ts'u hainzut-un,
'en Esdli ts'u hainzut-un,
'en Naggai ts'u hainzut-un.
26 'En Maath ts'u hainzut-un,
'en Mattathiah ts'u hainzut-un,
'en Semei ts'u hainzut-un,
'en Joseph ts'u hainzut-un,
'en Judah ts'u hainzut-un.
27 'En Joannas ts'u hainzut-un,
'en Rhesa ts'u hainzut-un,
'en Zerubbabel ts'u hainzut-un,
'en Shealtiel ts'u hainzut-un,
'en Neri ts'u hainzut-un.
28 'En Melchi ts'u hainzut-un,
'en Addi ts'u hainzut-un,
'en Cosam ts'u hainzut-un,
'en Elmodam ts'u hainzut-un,
'en Er ts'u hainzut-un.
29 'En Jose ts'u hainzut-un,
'en Eliezer ts'u hainzut-un,
'en Jorim ts'u hainzut-un,
'en Matthat ts'u hainzut-un,
'en Levi ts'u hainzut-un,
30 'En Simeon ts'u hainzut-un,
'en Judah ts'u hainzut-un,
'en Joseph ts'u hainzut-un,
'en Jonan ts'u hainzut-un,
'en Eliakim ts'u hainzut-un,
31 'En Melea ts'u hainzut-un,
'en Menan ts'u hainzut-un,
'en Mattatha ts'u hainzut-un,
'en Nathan ts'u hainzut-un,
'en David ts'u hainzut-un,
32 'En Jesse ts'u hainzut-un,
'en Obed ts'u hainzut-un,
'en Boaz ts'u hainzut-un,
'en Salmon ts'u hainzut-un,
'en Nahshon ts'u hainzut-un,
33 'En Amminadab ts'u hainzut-un,
'en Ram ts'u hainzut-un,
'en Hezron, ts'u hainzut-un,
'en Pharez ts'u hainzut-un,
'en Judah ts'u hainzut-un,
34 'En Jacob ts'u hainzut-un,
'en Isaac ts'u hainzut-un,
'en Abraham ts'u hainzut-un,

'en Terah ts'u hainzut-un,
'en Nahor ts'u hainzut-un,
35 'En Serug, ts'u hainzut-un,
'en Reu ts'u hainzut-un,
'en Peleg ts'u hainzut-un,
'en Eber ts'u hainzut-un,
'en Salah ts'u hainzut-un,
36 'En Cainan ts'u hainzut-un,
'en Arphaxad ts'u hainzut-un,
'en Sem ts'u hainzut-un,
'en Noah ts'u hainzut-un,
'en Lamech ts'u hainzut-un,
37 'En Methuselah ts'u hainzut-un,
'en Enoch ts'u hainzut-un,
'en Jared ts'u hainzut-un,
'en Mahalaleel ts'u hainzut-un,
'en Cainan ts'u, hainzut-un,
38 'En Enos ts'u hainzut-un,
'en Seth ts'u hainzut-un,
'en Adam ts'u hainzut-un,
'ink'ez 'en Yak'usda ts'u hainzut-un.

4

Netsudule Sizi tank'us 'óoneh-un hukwa yóolhdzih

1 'Et Sizi Ndoni dizbun whe Jordan koh ts'e hanája. 'Ink'ez dune lhuhóot'ih ts'e Ndoni whuz wheyalh'a'.

2 'Et whulh dit whunizyat (40) dzin 'et dzin totsuk netsudule tank'us ooneh hukwa' yulh'en 'et whe yoolhdzih. 'Et duwhulyiz whe 'aw hoonli lhus'al. 'Et lhaóodinla hukw'elh'az ooye'íłts'ul.

3 'Et netsudule yúlhni, "'Alha Yak'usda ooYe' inli de, ndi tse lhes oole' dini."

4 'Et Sizi nja dúyulhni, "Ndiz un'a Yak'usda ooghuni k'ut 'uk'usguz whe nja dutni, 'Aw lhes za iloh dune yuk'ukhuna. 'Et ndai la Yak'usda ooghuni 'i ts'iyawh dune yuk'ukhuna.' "

5 'Et netsudule 'udedo-i dzulh k'ut yulh whin'az. 'Et 'aho yun k'ut nts'oh tula dune whut'i, 'ink'ez lerwene bube 'ut'en k'oh, 'oh nduwhulcho whinulhtun.

6 Netsudule yulhni, "'Et nyun ndi ts'iyawh humoodih tanleh, 'ink'ez hiye dizti'-un 'et cha ngha ootas'alh. Njan sgha whulya. 'Et huwa mbe la ooka' nuszun-un tl'aootis'alh.

7 'Inka ngwutsi be neninya 'ink'ez sts'u téni' nilhdzun de, 'et de ndi ts'iyawh nch'e' tileh."

8 'Et Sizi nduyulhni, "Satan st'áts'inyalh! 'Et 'uk'ehóoguz whe nja dutni, 'Moodihti nYak'usda 'aw 'en za oobut negwutsi be nets'iyaih, 'ink'ez 'en za oots'u teni' uznilhdzun. 'Ink'ez 'en za ba nets'ut'en.' "

9 'Et Jerusalem ts'e yulh whin'az 'ink'ez njan lugliz whucho
'udedo hukw'ut 'et soo whuban nénilhya 'ink'ez 'uyúlhni, "'Alha
Yak'usda ooYe' inli de, 'et njan whenghe' dudintneh!
10 'Alha 'et 'uk'ehooguz whe njan dutni,
'Yak'usda oolizas ngho hoole' ha 'ink'ez nyuhotun
'ink'ez wheni butl'ahón'ai.
11 Dula be do nyuhóotatun,
'et huwa 'aw nke tse t'aoonalh ait'oh.' "
12 'Ink'ez Sizi ndúyulhni, "Njan 'et 'uk'ehooguz whe nja
duwhutni, 'Khun te Moodihti nYak'usda 'en nantan'ah hukwa
ólhdzih junih.' "
13 'Et netsudule ts'iyantsuk whe tank'us ooneh hukwa
yóolhdzai, 'et 'awet lhaooduja whe 'atsulyaz whuba yugho
whenája.

Sizi dude 'ut'en 'awet wheyudilh'en

14 'Et Sizi Ndoni ye ulhtus-i be yun k'ut Galilee ts'e whenaja.
'Ink'ez ndai la yughu yalhduk-i Galilee yun k'ut dilhts'ine
ndulcho whe huyulh údants'o, 'ink'ez ts'iyawh highu yalhduk.
15 'Et ts'iyawh Lizwif lugliz totsuk whubehóndunilh'e' 'ink'ez
ts'iyanne hidílhti'.
16 'Et ndet la keyoh nizyai-un Nazareth huwhutni, whuz
whinya. 'Et dzin dune nalyis-un dzin 'uhoont'oh, 'et Lizwifne
bulugliz whuz oozya. 'Et whuz un'a dich'oh be 'ut'en k'oh
'uhoont'oh. 'Ink'ez buba 'uk'uyatilhduk ha dudinya.
17 'Ink'ez nus hoo'en-un Isaiah be 'udustl'us 'i hitl'ahúyan'ai.
Lhk'eyuntílhghal 'ink'ez ndet la hukw'uyatilhduk-un 'et na-
hoon'ai. 'Et buba k'uyawhénilhduk whe nja dutni,
18 "Moodihti ooyughi 'i sulh 'unt'oh.
'I be 'utahasalhti, tel'enne khuni unzoo-i bugha tis'alh ha.
Mbene la whe oodzi undudane,
'enne nabutisye ha buts'ó sasya.
Mbene la ílchootne,
'enne whubuntistun nts'en'a la oolanaditnine hutileh.
'Ink'ez hubuntistun mbene la hoos'enne,
'enne cha huhoo'en nahutidleh.
Mbene la dune 'abo'en,
'enne cha doná'butisdlelh.
19 'Et ndet la nawhudizulh-un soo 'et neMoodihti ooba
hoonzoo-un,
'et ts'iyanne budutasnelh."
20 'Et 'Awet 'udustl'us nainílhghal 'ink'ez 'et 'ut'en-un
yutl'anayán'ai 'ink'ez nanátl'adida'. 'Ink'ez mbene la Lizwif
lugliz dilhts'ine, ts'iyawh 'en za hinilh'en.
21 'Ink'ez 'awet bubulh yawhenilhduk, "'Et nohni ndi
Yak'usda ooghuni dáhts'o-un, 'et 'andit dzin ts'iyawh
lhaooduja."

22 Ts'iyanne soo highu yalhduk. Khuni unzoo-i ye yailhduk-
i ts'iyanne buba hooncha. Dich'oh 'ulhodutni, “Ndun 'en
Joseph ooye' 'en iloh eh 'unt'oh?”
23 'Et ubúlhni, “'Aw nawh lhe'hoot'oh ndi khuni 'ahoolhyiz
'et dudáhni-un whe nja dutni, ‘Yoo be duyun nyunch'oh cho
soo na'dudilneh,’ 'et whuz un'a si cha 'et ndusúdutahnelh.
'Inka ndiz un'a dutihnelh, ‘Ndet la keyoh Capernaum
howhútni-un, dawhut'en-un whulh úzdits'o, 'et njan
nyunch'oh nkeyoh 'et cha whuz un'a za ndint'en.’ ”
24 'Ink'ez 'et ndutni, “'Alha ts'ih'un nohdusni, nus hoo'en-
un dich'oh dukeyoh ts'oozya whe 'aw 'ilhoghun hoonts'i yuka
lhe'nizun.
25 Ndet la nohdutásnelh-un soo ts'ih'un 'et 'alha' hoont'oh. 'Et
'oh da' ndun Elijah, 'en yun k'ut Israel nus hoo'en-un buba
unli inle'. 'Et lhane tsandilh hoonli inle'. 'Oh da' tat yus k'ut
'on 'at lhk'utat sanun whe 'et dúwhulyiz 'aw chan hooloh. 'Et
'uhooja yun k'ut ndulcho whe dai whuzdli'.
26 'Et Elijah 'aw 'ilhoghun hoonts'i ts'ú whelhil'al. 'Et 'il-
hoghun za tsandilh. 'Et yun k'ut Sidon nts'e la keyoh Zerepath
'et whut'en-un, 'en za ts'u whel'a'.
27 'Et doo cha za 'oh da' nkeda' Elisha nus hoo'en-un buba
unli inle', 'et 'oh da' yun k'ut Israel ooká whulhjutne, leprosy
huyulhni, huldlai. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i soo nálhe'ilel, k'us
Naman, mbe la Syria whut'en-un, 'en za soo na'yinla,” ubul-
hni.
28 'Et Lizwif lugliz dilhts'ine hidánts'o whe dahoolcho-i be
huyulh húnilch'e.
29 Ts'iyawh dodindil huyílhchoot 'ink'ez njan keyoh
hukw'un'a hitilhya. 'Ink'ez ndo ndet la shus k'ut keyoh
whuzdla-un, 'et néhinilhya whunoh ts'e whenghi hitinoh ha.
30 'Ink'ez ts'iyawh butoh lhuseya 'ink'ez nts'e la hukwa'
ninzun ts'u whínya.

Dune ntsi'-i ooyudinda-un

31 'Et 'awet Galilee yun k'ut 'et keyoh Capernaum whuz'ai
whuz whinya. Nats'ulyis dzin totsuk whubodulh'eh.
32 'Et njan hubodulh'eh-un tube buba hooncha. Dughuni
hoolhtus whe ook'une' 'oot'en k'un'a bubulh yalhduk.
33 'Et nyo Lizwif lugliz 'et 'ilhoghun dune, 'en ntsi'-i
nududeh-i yudínda. Ndun ntsi'-i ndudeh-i tube cho 'alhdzul
34 'ink'ez 'utni, “Ah! Nyun Sizi Nazareth whut'en-un 'int'oh.
Ndet nets'u hukwa' ninzun? Gak netalhtselh ha eh whu-
sainya? Mbe inli t'enyunúszun! Yak'usda ba lubeshi ooghu
hooloh-un, 'en 'int'oh!”
35 'Et Sizi hukwa' yudáni' whe 'uyulhni, “T'eduzinih whe
ooyáhanaindaih!” Ntsi'-i nududeh-i nyoon dune butoh nayáno
'ink'ez yuts'u hanaja. 'Ink'ez 'aw lhuyundílhdal.

36 Ts'iyawh bugha 'únjaz 'ink'ez whehúnilhjoot 'ink'ez 'ulhodutni, "Ndi khuni ndai whe 'unt'oh? Ulhtus 'ink'ez ookw'une' whut'en. Ndun ntsi'-i nududeh-i, 'et ndúyulhni ibulh 'et yuts'u hanaja."
37 'Et yun k'ut ndulcho whe huyulh údants'o.

Sizi Peter oobiz soo na'yinla

38 'Et Sizi Lizwif lugliz dunadija 'ink'ez Simon ooyoh ts'e whuz whinya. 'Et Simon oobiz dada nulwus-i be nduda. 'Et Sizi hidani' khun tilah yula 'ooneh ha.
39 'Et lili zih neninya 'ink'ez yutus cha nuti. 'Ink'ez dada hukwa' yudáni' whe ndi nulwus-i ye nduda-i yuts'ahanádoolts'it yulhni, 'ink'ez oots'ahanaídilts'ut. 'Et 'aho dunadija 'ink'ez bugha ná'unt'ai.

Nats'ulyis-un dzin 'et lhane undudane, Sizi soo na'binla

40 'Awet sa yo tá'aih whe mbene la ook'ekene lhelhdowh didowh-i dada be ndudane ts'iyawh Sizi highu bonínla. 'Ink'ez ts'iyawh buk'událni 'ink'ez 'et whuz un'a soo ná'binla.
41 'Ink'ez whulohne dune ntsi'-i nududeh-i 'ahúlzul whe buts'u hanáhudide, 'ink'ez 'uhutni, "Nyun Yak'usda ooYe' mbe la Christ huyulhni-un, 'en 'int'oh!" T'eduzahnih 'ubúlhni 'aw yahutilhdih hoonts'i butl'alhúhoo'al, t'ehonínzun Christ 'en 'unt'oh 'et huwa.

Yun k'ut Galilee ndulcho whe Sizi dune ubulh yalhduk

42 'Et 'om bun bundada sa há whenin'ai whe 'et disoh ts'e whinya. 'Et dune ts'iyawh hikunúta. 'Et nts'e la usda-un highu nindil, bughu tooya' whuch'a né'huyulh'en.
43 'Ink'ez 'et 'ubúlhni, "'Udun keyoh cha ndi khuni unzoo-i be yatisduk, dant'oh whe nts'e la whuba Yak'usda lerwe unli budutasnelh. 'Et huba whusáz'a'."
44 'Et yun k'ut ndulcho Galilee Lizwifne whulugliz whuz oozya 'ink'ez ubulh yalhduk

5

Dine lho ha 'ut'enne Sizi, "'Anih," ubúlhni

1 'Et 'ilhoh dzin Gennesaret bun taba usyin whe dunene ts'iyawh hinat 'ilhozdil, Yak'usda ooghuni 'i hidutáts'o ha.
2 Ts'i cho nanki yasá'a yunilh'en. 'Et hoonts'i lho ha 'ut'enne 'udun dulembil tunáhugus.
3 'Ink'ez 'ilhoghi ts'i bénya. 'I Simon oots'i 'unt'oh. 'Ink'ez 'uyulhni, "Nusyaz le inleh." 'Ink'ez 'et ts'i bet natl'adida' 'ink'ez dunene, 'enne whubodulh'eh.
4 'Et ubulh yalhduk-un 'etsul lhiduja whe Simon ulhni, "Nts'e soo takhulh-un 'et nlembil ts'iyawh teninle 'utanlooh huba."

5 Simon nduyulhni, “Smoodih wheni 'ulhdzis doohoolyiz
whe 'uts'it'en 'et hoonts'i 'aw hoonliyaz lhets'ilooh. Dini de 'et
lhembilh 'ilho tenaoosdlelh la.”
6 Te'huninla whe lho lhai whe huyuzdlooh. Lhai huzdlooh
k'et bulembil 'awet lhk'enuch'oolh.
7 'Et 'onghohne lubaz bet 'ut'enne 'anih buhutni bula
'hooneh ha. 'Enne cha whusahanki 'ink'ez nankilt'oh ts'i cho
hidilhbun k'et 'awet tewhéninlat.
8 Simon Peter whunalh'en whe Sizi oobut dugwutsi be
neninya 'ink'ez, “Smoodihti sch'az naindalh, si lubeshi
'ulh'en-un usdli,” yúlhni.
9 Peter 'ink'ez yulh 'ut'enne, 'enne ts'iyawh bugha 'únjaz
'ink'ez whe húnilhjoot ndi lho lheltsuk whe huyuzdlooh 'et
huwa.
10 'Et James 'ink'ez John Zebedee ooye'ke 'enne Simon
ts'uditnine, 'enne cha bugha 'únjaz 'ink'ez whehúnilhjoot. 'Et
Sizi yulhni, “Simon khun whenoljut junih. 'Andit whuts'un
dune ha' tant'elh.”
11 'Et 'awet yanáhuski whe ts'iyaitsuk 'et hiladitni. 'Ink'ez
hik'oh ts'e oot'en ha huyuntizdil.

Ooka whulhjut-un, Sizi soo ná'yinla

12 'Et hukw'elh'az Sizi 'ilhoghun keyoh 'ut'en. 'Ink'ez 'il-
hoghun dune ndulcho whe ooka whulhjut-un, 'i leprosy
huyulhni, 'i be nduda, 'en cha 'et keyoh whut'en. Sizi yutilh'en
whe yubut nachaniti, yuts'u tedudli, “SMoodihti nyun hukwa'
ninzun de be ilhtus-i 'int'i-i, 'i be suna'ilhdeh,” yulhni.
13 'Et Sizi dula be yut'aíznai 'ink'ez 'uyulhni, “A, hukwa'
nuszun whe nyuna'isde.” 'Et yuka whulhjut-un 'et 'aho soo
na'uja.
14 'Et Sizi khuniti be nja dúyulhni, “Khun te 'uyoonne dóni'
junih! 'Et k'us lubret oots'inyalh 'ink'ez nyulh dahooja-un,
'et nyunoolh'en. 'Et Moses be 'udustl'us k'ut daja ni whe 'aw
ts'ih'un lhe'it'oh, 'et ooba gak whutaleh, 'et whuz un'a loodel
k'ut hoonliyaz dutálhk'un. 'Et whe la whubunolhtun dainja
whe soo na'inja,” yulhni.
15 'Et hoonts'i be nawhutnuk-i Sizi Gri 'en ghun lhan'un te
whulh 'úhudits'o. 'Et whu la toh ts'e 'on nus huldlai 'ink'ez nus
za lhe'hiltsuk whe highudulh, ndai la hiye unduda-i ts'iyawh
naitilhyeh hits'u hukwa' ninzun.
16 'Et didutch'oh lhat disoh ts'e tenadutidli ts'u wheyaih.

Dune delhdusni-un, Sizi soo ná'yinla

17 'Et 'ilhoh dzin dune hodulh'eh whe 'ink'ez Phariseene
cha 'ink'ez Moses be 'udustl'us hodulh'ehne, 'enne cha, yun
k'ut Galilee 'ink'ez Judea cha, 'ink'ez Jerusalem cha 'enne
ts'iyawh Sizi hiyenghoh dilhts'i. 'Ink'ez neMoodihti ye ulhtus-
i ndudane soo ná'tilh'elh ha, 'i cha yulh 'unt'oh.

18 'Et 'awet ndun dune delhdusni-un, 'en lili be whusahúyankai. 'Ink'ez Sizi yoh ts'e hits'u hitoolhtelh hukwa' huyulh'en.

19 'Et hoonts'i dune lhai k'et 'aw 'uhuyooleh ait'oh. 'Inka bun k'ehuyinkai. Bun hikonintsi 'ink'ez whuz hukwuhinínkai. 'Ink'ez soo buniz Sizi oobut yun néhininkai.

20 Ndo ts'iyawh ubunilh'en 'et t'eooninzun buba 'alha' 'uhoont'oh 'ink'ez delhdusni-un 'uyulhni, "Hadih dune nlubeshi ts'iyawh mba hooloh suli'."

21 'Et Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez Phariseene, didutch'oh 'et ndoninzun, "Ndun dune 'en Yak'usda ch'az yalhduk. Mbe na'dunúdzun whe 'utni? Mbe la lubeshi 'untulhdulh? Yak'usda didutch'oh za lubeshi 'un tulhdilh!"

22 'Et Sizi t'ewhunínzun daja huninzun, 'ink'ez ndúbulhni, "'Et di ha nohdzi yo whe 'et ndunahzun?

23 Nts'en'a suba huwa lhúhoolna' k'un'a uzdooni', 'Lubeshi mba hooloh suli',' k'us, 'Dudinyaih 'ink'ez ninya?'

24 'Et njan t'eoonóhzin yinka dune ye', 'en ndi yun k'ut ooba' hoont'oh whe 'unt'oh lubeshi 'un toolhdilh huba' hoont'oh whe 'unt'oh," ubulhni. 'Ink'ez ndun delhdusni-un, "Dudinyaih, ookw'usinti-i nailhchoot, 'ink'ez nyoh ts'e naindalh!" yulhni.

25 'Et 'aho ts'iyanne nalh dudinya 'ink'ez yuk'usti-i cha náilhchoot 'ink'ez Yak'usda dilhti' whe duyoh ts'e whenaja.

26 'Ink'ez 'et ts'iyanne buba hooncha. 'Enne cha Yak'usda hidálhti'. Tube whe hunuljut, "Njan tube huwa 'it'en-un ts'onalh'en," hutni.

Sizi Levi, "Anih," yúlhni

27 'Et hukw'elh'az Sizi 'az whinya 'ink'ez 'ilhoghun sooneya nalhdzooh-un, Levi huyulhni-un, 'en 'ut'en-un usda whe yunilh'en, 'ink'ez 'uyúlhni, "Sunanyalh."

28 'Et dudinyai, 'ink'ez ts'iyaitsuk yula ditni whe yuk'oh ts'e oot'en ha yuntizya.

29 'Et Levi duyoh ts'e Sizi ba hooncha whe dune gha nátit'alh. 'Et sooneya 'ilhunaoos'aihne, 'enne cha huldlai. 'Ink'ez 'uyoonne cha lhane bubulh 'et dilhts'i.

30 'Et ndunne Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez Phariseene, 'enne didutch'oh highu yalhduk 'ink'ez Sizi yugha hodul'ehne, 'enne ubuhútni, "'Et nyoonne mbene sooneya 'ilhunaoos'aihne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, 'enne di ha bubulh áh'alh 'ink'ez bubulh 'áhtnai?"

31 Sizi 'et ndúbulhni, "Mbene la soo 'únt'ohne, 'aw yoo be duyun ha lhe'hunizun. Ndudane, 'enne za yoo be duyun ha' huninzun.

32 Si cha whuz un'a za 'aw ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne dulubeshi ch'a dudeni nahá'hunduntileh huba iloh sásya.

'Et lubeshi 'ulh'enne, 'enne dulubeshi ch'a dudeni naháhundunooleh ubudutásnelh ha, 'et huba whusásya."

Dune soo hóohooni-un hukwa hoodulhkut

33 'Et huyoodulhkut, "Dahoont'oh huwa John yugha hodul'ehne, 'enne lhat soo hóohoonih 'ink'ez tenahududli? 'Ink'ez Phariseene hiye hodul'ehne, 'enne cha 'et za nduhút'en. 'Et hoonts'i nyun ngha hodul'ehne, 'uha'alh cha' hut'en 'ink'ez 'uhutnai cha' hut'en?"

34 'Et ubulhni, "Mbe la oo'at whutáleh-un, 'en ook'ekene, 'enne 'awhuz huyulh 'ut'en, 'enne do' soo húhootanih eh? 'Awundooh!

35 'Oh de whusaootilts'ulh, 'oh de de oo'at whutaleh-un bughu nayitálchulh. 'Oh de la soo hoohoonih."

36 'Et be nawhutnuk 'i be whuts'o dul'eh-i, 'i be bubulh yalhduk whe nja ndutni, "'Aw 'ilhoghun naih 'andit-i ts'u hayalhch'ul 'ink'ez 'ujut-i yunaidunókalh ait'oh. 'Et whuz un'a 'et nduja de, 'et 'andit naih-i tooch'oolh la, 'ink'ez ndi 'andit-i naih, 'ink'ez naih jut bulh 'aw lhk'un'a oot'e' ait'oh.

37 'Et doo cha, 'aw 'ilhoghun 'andit-i ts'ekoo too' 'i 'aw 'ujut-i ts'ekoo too' zus be yóolhdzeh ait'oh. 'Et ndúja de, 'andidi-i ts'ekoo too' ndi 'ujut-i ts'ekoo too' zus ook'ohóltalh la. 'Et whe ts'iyawh ts'ekoo too' bé haitijulh. 'I 'uzus 'i cha ninta' tit'elh.

38 'Et hoonts'i 'andit-i ts'ekoo too', 'andidi-i ts'ekoo too' zus be naooldzeh huba' hoont'oh. 'Et whuz un'a nankilt'oh soo' tit'elh.

39 'Aw 'ilhoghun ts'ekoo too' 'ujut-i utnai' de, 'aho 'andit-i ts'ekoo too' ha' noozin ait'oh. "Ujut-i, 'i za 'on nus 'uzoo',' hutni," 'et ubúlhni.

6

Yinka dune ye', 'en nats'ulyis-un dzin, 'et cha huMoodihti unli whe 'unt'oh

1 'Andit whulhnat dune nalyis dzin. 'Udechoo-un 'et hukw'elh'az 'uhoont'oh. Sizi 'ink'ez higha hodul'ehne, 'enne bulh tl'o k'ut 'oh whuya hidulh whe, tl'o mai' huhoonuyin. 'Ink'ez dula k'et hinulhguk 'ink'ez huya'alh.

2 'Et whulohne Phariseene hubuhútni, "Daht'en whe aht'en? 'Andit dzin nats'ulyis-un dzin 'uhoont'oh! 'Aw 'et nduhóot'en huba lhe'hoot'oh!"

3 Sizi 'ubúlhni, "Lerwe David daja-un 'aw lawk hukw'u yal-huzulhduk. 'Et 'oh da' David 'ink'ez yulh 'ut'enne buye'ílts'ul.

4 'Et 'úja, Yak'usda ooyoh daninya. Lhes 'i Yak'usda oogha yut'aih-i, ndi lhes lubretne 'aw 'enne za huyoo'alh huba' hoont'oh. 'Ink'ez 'i yilhchoot 'ink'ez yan'al. 'Ink'ez dulh 'ut'enne, 'enne cha yuloh bugha nín'ai."

5 'Ink'ez Sizi 'ubulhni, "Yinka dune ye', 'en njan nats'ulyis dzin, 'et cha huMoodihti unli whe 'unt'oh."

Nats'ulyis dzin 'et Sizi Gri dune oola únduda-un soo ná'yinla

6 'Et hukw'elh'az 'on 'at nats'ulyis dzin Lizwif lugliz daninya
'ink'ez whubodulh'eh. 'Et 'ilhoghun dune 'en cha 'et usda.
Ndun oola nailhni ts'e 'aw yé nulhe'ust'en.
7 Mbene la Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez Phar-
iseene cha soo cho highunli 'ink'ez hinilh'en daoonelh suba.
'Et dune nalyis-un dzin 'et tilah soo na'yooleh. 'Et whe
hoonliyaz highu nahootá'alh hukwa' hut'en.
8 'Et daja huninzun t'eooninzun. 'Et dune oola
yunulhe'ust'en-un 'uyulhni, "Dudinyaih 'ink'ez taniz sinyin."
'Inka dudinya 'ink'ez buniz suyin.
9 'Ink'ez Sizi 'ubulhni, "Hoonli-unyaz hukwa nohoodu-
taskut. 'Et nats'ulyis-un dzin, nts'en'a netl'ahóolts'ut, 'et
ts'ih'un un'a uztinelh, k'us hoontsi' k'un'a uztinelh? Dune ye
khuna-i uztilhyih k'us daztilhtsa?"
10 'Ink'ez 'et ts'iyawh bunilh'en. 'Et ndun dune 'uyulhni,
"Nla lhts'eh nadíntsih!" 'Et ndúja 'ink'ez oola kw'uz ts'e dal-
hit'oh, 'et whuz un'a za ndunája.
11 'Et 'onghohne tube soo ts'ih'un howunílch'e, 'ink'ez
didutch'oh howu yahalhduk Sizi dahítileh-un 'et huwun.

Whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne, 'enne Sizi 'utahábanla

12 'Oh da' 'et dzin nja dúhooja, Sizi shus k'ut tenadutidli ha
whuz whinya. 'Ulhdzis nduwhulyiz Yak'usda ts'un tenadudli.
13 'Et yulhkai-un higha hodul'ehne, 'anih ubulhni. 'Et butoh
whunizyanne 'on 'at nane, 'enne 'utahábanla. 'Enne whel'a'ne
buboozi' súlhtsi.
14 Simon, 'en ndi oozi' Peter, 'i cha yugha ídin'ai. 'Ink'ez
bulhutsin Andrew, James 'ink'ez John, Philip 'ink'ez
Bartholomew.
15 Matthew 'ink'ez Thomas. James Alphaeus ooye', 'ink'ez
Simon 'en huwu daódodit'oh-un huyulhni.
16 Judas James ooye', 'ink'ez cha Judas Iscariot, 'en 'utinelh
whu'iz buch'az nedutadalh.

Lhane undudane 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i be dzoh nudehne, 'enne Sizi soo ná'balh'en

17 'Et whududlun-un ndus de yugha hodul'ehne bubulh
hainya 'ink'ez lhts'e oodiz'a-un nenáhundil. Yun k'ut Judea
whut'enne, Jerusalem whut'enne cha, 'ink'ez yatoo ba keyoh
Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, 'enne cha huldlai k'et 'aw uz-
dooni' ait'oh. Hiyootuzálhts'ilh 'ink'ez soo na'butilh'elh, 'et
hukwa 'ilhuhozdil.
18 'Ink'ez mbene la ntsi'-i nududeh-i be dzoh nudehne, 'enne
cha 'et hudilhts'i, 'ink'ez soo na'balh'en.
19 Ts'iyanne hit'aoonalh hukwa' hut'en. Ye ulhtus-i oots'u
haidults'uk, 'i be ts'iyawh budada' 'et whe soo na'binla.

Sizi ubulhni, "'Uk'enus hoonzoo-un nohbulh 'uhooja"

20 Sizi 'et yugha hodul'ehne, 'enne ts'iyawh butunuyú'en
whe njan dúbulhni,
"Nohni tel'enne ndet la Yak'usda whe lerwe unli, 'et nohni
nohch'e' 'uhoont'oh.
'Et huwa 'uk'enus hoonzoo-un nohgha whults'ut.
21 Nohni mbene la ooye'últs'ilhne,
untihdai 'et huwa 'uk'enus hoonzoo-un nohgha
whults'ut.
Mbene la 'andit utsone tihdloh 'et huwa dawhuldzoo'-un
nohgha whults'ut.
22 'Oh de dune nohts'o dutitni 'ink'ez 'aw bubulh óoht'e' ait'oh
nohohulhtsi.
'Ink'ez nohch'az yahutilhduk whe yinka dune ye',
'en gha 'et huwa nohoozi' dutsun hitilhtselh 'ink'ez 'un
hitilhdulh.
'Et whuz un'a ndunóhuhulh'en de,
'et de 'uk'enus hoonzoo-un nohgha whults'ut.
23 'Et dzin ndóohooja de, 'et hootaht'i' 'ink'ez hoonaht'i' k'et
do tóolhuk. 'Alha 'uhoont'oh ndo yak'uz hooncha whe nohba
k'elha whutaleh. 'Oh de whusawhutilts'ulh mbene la whuz
un'a za ndunohotilh'elh, 'et ndunt'ohne butsoda'ne, 'enne cha
niz dak'ez nus hoo'en inle'ne, whuz un'a za ndubuhalh'en 'et
huwa.

Whulohne 'uk'enus hoontsi'-un bugha whútalhts'ulh

24 "'Et hoonts'i nohni hoonzoo' 'unt'ohne soo cho howahli!
Ndai la be hoonaht'i'-i,
'i be 'uda' ts'iyawh nohba 'uk'elha whuzdli'.
25 Nohni mbene la soo a'alhne,
nohni cha soo cho howahli!
Nohyé'tilts'ulh! Mbene la udlóhne howahli!
Nohdzi dúntida' 'ink'ez tihtso!
26 'Et huwahli mbene la sóo nohghu yalhdukne.
'Oh da' nus hoo'enne na'dudil'ine,
'enne cha butsoda'ne 'et za ndúbuhutni."

Nohch'az ditnine buk'ehtsi'

27 "'Et hoonts'i ndiz un'a nohdusni, nohch'az ditnine
buk'ehtsi'. Mbene la nohka lhe'nizunne, 'enne cha sóo
ne'bulh'en.
28 Mbene la nohk'ehuyihne, Yak'usda buts'un óozoo' ha
buba tenadoohdli. 'Et mbene la dzoh ne'nohulh'enne, 'enne
cha buba tenadoohdli.
29 Mbene la nohnimbus k'ut nohnizkukne, buba 'awh nan-
dunaht'ah 'ink'ez ookw'uz ts'u cha 'unohuhooleh. Mbe la nd-
zoot nghu halchooz-un, ndzoozt'an cha ooch'a yóntun junih.
30 Ts'iyanne hoonliyaz ha nohts'u ka 'utni de, bugha íyohlelh.
Ndai la nohch'e' 'uyoonne yílhchoot de, buts'o kwana' doohni'
junih.

31 Nts'en'a hukwa' nahzun dune danohotilh'elh-un, 'et
whuz un'a za nohni cha 'et né'boolh'en.
32 Mbene la nohk'entsi'ne, 'enne za buk'ehtsi' de, whuz un'a
hoonzoo nahzun eh? 'Awundooh! Lubeshi 'ulh'enne, 'enne
hoonts'i mbene la buk'entsi'ne, ts'iyawh buk'ehintsi'.
33 Mbene la soo ne'nohulh'enne, 'enne za soo ne'bulh'en
de, whuz un'a hoonzoo nahzun eh? 'Awundooh! 'Et lubeshi
'ulh'enne cha whuz un'a za 'et duhút'en.
34 'Et mbene la nohtl'anáti'alh nahzun de, 'enne za bughe
zulh'ai, whuz un'a hoonzoo nahzun eh? 'Awundooh!
'Et lubeshi 'ulh'enne, 'enne hoonts'i lubeshi 'ulh'enne ghe'
hulh'ai 'ink'ez 'et 'ultsuk za butl'anáha'aih.
35 'Et hoonts'i nohch'az ditnine buk'eoohtsi', 'ink'ez
soo ne'boolh'en. Bughe 'oolhla' 'ink'ez hoonliyaz
nohtl'unátilts'ulh hukwa tse hólhle' junih. 'Et whuz un'a
ndaht'en de, hooncha whe nohba k'elha whutaleh. 'Et la
mbe la yak'uz soo 'udedo 'unt'oh-un, 'en k'un'a tihleh. 'Alha
mbene la musi lhdusnine 'ink'ez ntsi'ne cha, ts'iyawh buts'un
unzoo.
36 'Inka nohBá nts'en'a la te'ninzun, nohni cha whuz un'a za
te'noohzin.

'Uyoonne ba nahoohyeh junih

37 "'Uyoonne ba nahoohyeh junih, doo ka si 'aw nohba
nahoodeh ait'oh. 'Uyoonne k'ehoh'alh junih, 'et de 'aw
nohk'eholts'it ait'oh. 'Uyoonne ba whunaoodolnoh, 'et de
nohni cha nohba whunaoodutitnoh.
38 'Uyoonne gha náh'a-i, 'i nohtl'anátikulh whe 'unt'oh.
Lht'usúkat 'ink'ez lhai cho tileh. 'Et la nudúl'us whe bé
haitikat. 'Et 'ultsuk whe nohbut nehítakalh. Daltsuk oogha
náh'a-i 'et 'ultsuk za nohtl'anátikulh 'et huwa."
39 Be nawhutnuk-i be whúts'odul'eh-i, 'i be bubulh yailh-
duk, "Soo eh hooş'en-un 'uyoon hooş'en-un nutíguz? 'Alha
nahúlt'oh la ha hóokai-un 'ahoolts'it!
40 Hodul'eh-un 'ink'ez whuyodulh'eh-un, 'en 'aw yando
lhe'ít'oh. 'Et hoonts'i mbene la soo ts'ih'un un'a hodul'ehne,
'et la hubodulh'e'-un 'en k'un'a 'uhutit'elh.
41 'Et di ha nyulhutsin lhusyaz oona k'et diztan, 'i nilh'en, 'et
hoonts'i 'aw t'eoonuzinzun nyunch'oh duchun cho nyuna k'et
diztan?
42 Nts'en'a nyulhutsin 'udutanelh, 'Sulhutsin nyo lhusyaz
nyuna k'ehanádoostan.' 'Et hoonts'i nyunch'oh duchun cho
nyuna k'et diztan-i 'aw lhuzan'en. Nyunch'oh duba naindzoo!
'Udechoo duchun cho nyuna k'ehanadintih. 'Et de la soo
hón'en whe nyulhutsin nyoo lhusyaz 'i oona k'éhanaidontan.

Dune di la oodzi yo be whudizbun, 'i be la yatilhduk

43 "'Et la duchun dinzoo-i 'aw mai 'utsi'-i ooghu noot'ai
ait'oh. 'Et whuz un'a za duchun dintsi'-i mai unzoo-i ooghu
noot'ai ait'oh.

44 'Et whuz un'a za oomai' gha duchun dant'oh-i 'unt'oh
t'enudzun. 'Et whuz un'a za ndi mai unzoo-i, figs huyulhni,
'aw whus chun ghun huyoonoyin ait'oh. 'Ink'ez whuz un'a za
whuscho chun, 'aw duje do 'ut'en-i ooghu oononyin ait'oh.
45 'Et whuz un'a za dune unzoo-un, ndai unzoo-i dudzi
yo hoonli-i, 'i gha khuni unzoo-i be yalhduk. 'Ink'ez dune
untsi'-un, ndai untsi'-i oodzi yo hoonli-i, 'i be khuni untsi'-i
be yalhduk. Ndiz un'a nja duwhutni, dune di la oodzi yo be
whudizbun, 'i be yatilhduk.

Sizi Gri ooghuni soo cho whulh ts'ooyin

46 "'Ink'ez di ha 'SMoodihti, sMoodihti,' sudahni, 'ink'ez daja
nohdusni la, 'aw húkw'u nulhe'zaht'en?
47 Mbene la sts'un túyaih 'ink'ez soo zilhts'ai 'ink'ez hukw'ú
ne'ut'enne, 'et mbene 'uhint'oh 'enne bunóhuntistun.
48 Ndiz whuz un'a 'et duhint'oh. Dune yoh 'uwhutilelh whe,
soo yoo yo cho hahónkai 'ink'ez yoh ook'uwhuz'ai-i 'et tse
k'ut newhúta'alh. 'Et ndet la too tilht'o de, 'et ninli ulhtus-i
yoh whut'aiznai, 'et hoonts'i yoh 'aw dalhuhoonel. Tse k'ut
neoonin'ai 'et huwa.
49 'Et hoonts'i mbene la sghuni yoozilhts'aine 'ink'ez 'aw
hik'unulhe'ust'en de, 'et diz un'a nja duhint'oh. Dune yun
k'ut yoh 'uhoonla. 'Ink'ez yoh ook'uwhuz'ai-i 'aw lhe'ílel.
'Et ninli ulhtus-i yoh whut'aiznai whe 'aho naóonit'ai. Tube
wheóonujut whe musai whuzdli'."

7

Lhuganne whumoodih-un yuba ne'út'en-un, Sizi soo ná'yinla

1 'Et dune Sizi yoozilhts'aine ndet huwun ubulhni-un,
'et 'awet ts'iyawh lhaoodinla. 'Ink'ez keyoh Capernaum
huwhutni-un whuz oozya.
2 'Ink'ez nja 'et keyoh whut'en-un 'et 'ilhoghun lhuganne
whumoodih-un yuba ne'út'en-un. Tube yúk'entsi'-un, 'en tube
unduda 'ink'ez 'awet datitsah.
3 'Et ndun lhugan whumoodih-un Sizi yulh údants'o 'ink'ez
Lizwif tso whudilhdzulhne, 'enne whuz whebalh'a'. Sizi
huyoodutalhkut ha lhugan whumoodih yuba ne'ut'en-un soo
na'yooleh ha.
4 'Et Sizi highu nindil whe soo tube cho hits'u tedudli 'ink'ez
'uhuyulhni ndun lhuganne whumoodih-un, 'en soo 'uldzoo'
whe 'unt'oh yuba ne'ut'en-un, 'en soo na'yooleh ha.
5 "Nedune'ne, 'enne buk'entsi' 'ink'ez 'en gha lizwifne nel-
ugliz neba' hóonla," huyulhni.
6 'Inka bubulh tizya. 'Et Sizi yoh whenghoh uyalh whe,
'et ndun lhugan whumoodih 'en ook'ekene Sizi hits'ú whe-
balh'a'. Hidudizdil 'ink'ez Sizi huyúlhni, "Lhugan whumoodih

njan dunyúlhni, ‘SMoodihti 'ants'et dzoh ne'dudoldzut junih. Syoh datányalh huba 'aw soo lhe'uzdzoo' 'et huwa.’

7 'Et si cha 'et ndunuszun 'aw soo lhe'uzdzoo' ndudutásyalh huba. 'Et hoonts'i 'ants'i nghuni be dini de, 'et la sba ne'út'en-un soo na'óotneh.

8 'Alha si cha 'onghohne sando 'uhint'oh whe hukwa' hun-inzun tune' sotilh'en. 'Et si cha whuz un'a za lhuganne buba ando 'ust'oh. 'Et 'ilhoghun, ‘Inyalh!’ dúsni de, 'et 'aho 'awet tiyalh. 'Et 'uyoon, ‘'Anih!’ dúsni de, 'et 'aho sts'u tuyaih. 'Et sba ne'út'en-un, ‘Nja dineh!’ dúsni de, 'et 'aho 'et ndút'ih.”

9 Sizi ndun dune daja ni la yulh údants'o whe tube ooba hooncha. 'Et ndunne yunidulhne buts'ú nalh'a 'ink'ez ubúlhni, “Israel ndulcho whe keyoh ndun dune 'en k'un'a 'aw 'ilhoghun ndulcho-i be ooba 'alha' hoont'oh-un nalhizústi.”

10 Mbene la yuts'un whel'a'ne ndun lhugan whumoodih hiyoh ts'u naósdil whe, 'et ndun yuba ne'út'en-un ndida' 'aw dálhit'oh whe highu danándil.

Dune dazsai-un, Sizi dunaidilhti

11 'Et 'om bun dzin Sizi njan keyoh Nain huwhutni-un, yugha hodul'ehne bulh, 'ink'ez hooncha whe lhanne unidul-hne, 'enne cha ts'iyawh whuz whe hándil.

12 'Et njan keyoh nanistl'oo ghu ti-un whenghoh nehúnindil whe khunsul dazsai-un hiduhidizkai. 'Et ooloo tsandilh, 'aw 'ilhoghun za ooye' 'unt'oh. 'Et keyoh whut'enne, 'enne lhane yulh údulh.

13 'Et neMoodihti yan'en whe yugha te'ninzin whe 'uyúlhni, “Intso iloh!”

14 'Ink'ez nezi chunkelh yughu ninya 'ink'ez yut'aiznai. Mbene la yilhtelhne, 'enne cha 'ilhiz nehunindil. 'Ink'ez 'et 'utni, “Chilh dune dudinyaih nyudúsni!”

15 'Ink'ez ndun dune dazsai-un donetl'adinda' 'ink'ez yawhénilhduk. 'Ink'ez Sizi ooloo tl'anayalhti.

16 Ts'iyanne hunílhjoot, 'ink'ez Yak'usda hidílhti' whe nja duhutni, “Njan netoh nus hoo'en-un hooncha-un whu-sainya.” 'Ink'ez 'et cha nduhútni, “Yak'usda dudune'ne buzih nunasja.”

17 'Et Judea yun k'ut dulcho whe 'ink'ez 'et whunat keyoh dulcho whe cha, ts'iyanne huyulh údants'o.

John dune too be 'ulh'en-un yugha hodul'ehne, 'enne Sizi ts'un whebalh'a' huyoodutalhkut ha

18 John yugha hodul'ehne ts'iyawh hidutánelh dahooja la.

19 'Ink'ez nane 'anih ubulhni 'ink'ez Sizi ts'un whebalh'a' huyoodutalhkut ha, “Nyun eh whusatíyalh-un inli, k'us 'uyoon tilah ha ts'itó'en?”

20 'Inka Sizi highu nin'az 'ink'ez 'uhuyúlhni, “John dune too
be 'ulh'en-un, 'en nts'u nétilh'a' nts'u yoodutaskut ha, nyun eh
whusatányalh-un inli, k'us 'uyoon tilah hats'itó'en?”
21 'Et 'aho mbene la ndudane 'ink'ez ooka cha, 'ink'ez ntsi'-i
nududeh-i ooyudindane, 'enne cha lhane whe soo na'balh'en.
Hooʂ'enne, 'enne cha huhoo'en-un butl'anáhon'ai.
22 'Et Sizi John yugha hodul'ehne ubulhni, “John ts'u
naht'us. Ndet whunilh'en-un 'ink'ez whudáhts'o-un 'et dóhni',
nts'en'a la hooʂ'enne huhoo'en nasdli'. Nulhúsdilne, 'enne
nahúdilhne nahusdli'. Buka nódutsi', leprosy huyulhni, 'enne
cha butsun hooloh nasdli'. Lhe'dusts'one, 'enne cha 'ahudits'o
nahusdli'. Yaidlanne cha dunahudidil. Tel'enne, 'enne cha
khuni unzoo-i, 'i be bubulh yaínduk whe' hint'oh.
23 'Ink'ez mbene la si sgha ooba dzoh lhúhoolohne, 'enne
'uk'enus hoonzoo-un bughá whutalts'ulh.”
24 'Et John khuni yuba na'áne whenáhit'az whe 'et 'awet Sizi
John ghu yatilhduk whe 'ilhunaoosdilne nja dúbulhni, “Dune
lhuhoot'ih ts'e ndet hukwa tse hoohli whutih'elh-un? Tl'o
ghazilh nónulhts'i, 'i tilah tih'elh nahzun eh?
25 Ndet suba hukwa tse hoohli whutih'elh-un? Dune naih
duchut-i be soo naduja, 'en tilah tih'elh nahzun eh? 'Alha ndiz
whuz un'a soo nadut'ihne, 'enne lhai sooneya ts'iya hulhtsih
'ink'ez lerwe ooyoh huwhut'i.
26 'Et ndet suba hukwa tse hoohli whutih'elh-un? Nus
hoo'en-un tilah? A! 'Alha nohdusni nus hoo'en-un ba nus
unzoo-un 'et nulh'en!
27 'En ghun 'uk'une'usguz inle' whe nja dutni,
‘Soo zilhts'ai, khuni sba na'a-un, 'en ntso tis'alh.
'En ntso ti lhutanyalh-un,
mba lhaoodutileh 'et wheni.’
28 'Alha nohdusni, nus hoo'enne mbene la whuzdline, 'enne
butoh John dune too be 'ulh'en-un, 'en 'uk'enus ncha-un
'unt'oh. 'Et hoonts'i nts'e la Yak'usda whulerwe unli-un, mbe
la 'udeyo 'unt'oh-un, 'en yanus uncha-un unli.”
29 Ts'iyanne dune 'ink'ez sooneya nalhdzoohne, Sizi daja ni
hidants'o whe Yak'usda buba 'alha' yija, John 'enne too be'
balh'en 'et huwa.
30 'Et hoonts'i ndunne Phariseene 'ink'ez Moses be
'udustl'us k'ut daja ni whe 'uyoo unli be yalhdukne, 'enne
ts'iyawh Yak'usda nts'e la buts'u hukwa' ninzun-un, 'ants'i
'un huhutilhdil. 'Enne 'aw John too be lhé'bilel 'et huwa.
31 'Et neMoodihti diz un'a ubúlhni, “Dunene 'andit
yuk'edúdehne nts'en'a suba nohba lhzih nebosdlelh, k'us
dant'ohne dune hinli, 'et nohdutásnelh.
32 Diz un'a nja duhínt'oh, ts'oodunneyaz duhúlt'oh whe
huya'alh-i be 'óoket-un 'et hudilhts'i. 'Ink'ez lhts'u háhudih whe
nja dulhódutni,
‘Be ts'ujun-i be nohba ts'ujun,

'et hoonts'i 'aw lhnuzahdai.
'Ink'ez nohba ts'odi ts'inli,
'et hoonts'i 'aw lhuzahtso!'
33 Soo cho whunulh'en, John dune too be 'ulh'en-un whusainya whe 'aw lhes lhus'al 'ink'ez ts'ekoo too' cha lhusnai'.
'En udáhni 'Ntsi'-i nududeh-i ooyudinda,' dahni.
34 'Et yinka dune ye' whusainya, 'a'alh 'ink'ez 'utnai. 'Et 'udáhni, 'Ndun dune 'en oocha hooncha 'ink'ez tanutnai.
Sooneya 'ilhunaoos'aih-un 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, 'enne buk'eke,' dáhni.
35 'Ink'ez ndunne hiye whunih-i na'dudil'ine, 'enne bugha ndi be whútnih-i, 'i ts'ih'un un'a 'uhóoja."

Ts'eke lubeshi 'ulh'en-un oolubeshi lhai, Sizi ts'iyawh yuba whunaoodilhnoh
36 'Et Pharisee 'ilhoghun yughu nusíya dudulh ná'oot'alh yulhni. 'Inka whuz ooyoh ts'e yughu danínya. 'Et lutab yooyo 'unt'oh-i yuzih nelget uti'ulh wheni.
37 'Et 'ilhoghun keyoh whut'en-un, 'en lubeshi 'ulh'en-un ts'eke. 'Et Pharisee ooyoh ts'e 'et Sizi 'a'alh yulh údants'o whe whuz whinya. Ndi sooltsun-i dizti'-i, 'i alabaster luboodai bé yulhdzo, 'i whuz yooz'ai.
38 'Et yut'a suyin. Utso 'ink'ez oonatsultoo' ooke k'eidilt'ih. 'I dutsigha' be yuna'ulhdeh, 'ink'ez yuke nadits'ooz. 'Ink'ez ndi sooltsun-i dizti'-i, 'i be yuke yulhtlo.
39 'Et ndun Pharisee, mbe la 'anih yudani'-un, dich'oh na'dudutni, "'Et ndun nus hoo'en-un unli de, t'eoonózin da' dant'oh-un ts'eke 'unt'oh yut'ainaih-un. 'En lubeshi 'ulh'en-un 'unt'oh."
40 'Et Sizi 'uyúlhni, "Simon, hoonliyaz nyudutásnelh." "Nehodulh'eh-un dini," ni.
41 'Et Sizi 'uyulhni, "'Ilhoghun sooneya 'ughu sulh'ai-un nane dune ghe 'ulh'ai. 'Ilhoghun 'en 500 'ilho unli sooneya, 'ink'ez 'ilhoghun 50 'ilho unli sooneya.
42 'Aw hiba k'elha hitilhtselh lhihít'ih. 'Inka nahúlt'oh buba whuladitni. 'Et sudini, k'us mbe 'uk'enus yuk'entsi'?"
43 'Et Simon 'utni, "Si ndunúszun, mbe la 'uk'enus lhai yuba laditni-un, 'en la 'uk'enus yuk'entsi'." 'Et Sizi 'uyúlhni, "Soo ts'ih'un un'a 'udinja."
44 'Et ndun ts'eke ts'u nalh'a 'ink'ez Simon 'ulhni, "Ndun ts'eke nilh'en eh? Nyoh danusya whe 'aw too sba 'et nélhinkal ske be tunatisgus huba. 'Et hoonts'i ndun ts'eke dunatsúltoo' be ske nainilhtsul 'ink'ez dutsigha' be yuna'alhde.
45 Nyun 'aw na'duts'oos be hadih sulhdínel. 'Et hoonts'i ndun ts'eke 'udechoo danínya whuts'un 'aw ske naduts'oos-un 'etsul lhe'ínel.
46 'Aw stsi khe be lhilhlhoh 'et hoonts'i ndun ts'eke ndi khe be ske yulhtlo.

47 'Et huwa nyudusni, oolubeshi lhai ts'iyawh ooba whunaoodízno. Nilh'en eh lhetube skentsi' whe 'unt'oh? 'Et hoonts'i mbene la ntsool-iyaz lubeshi buba hooloh unline, 'enne hoonts'i dzoh ts'ulya skehintsi'."

48 'Ink'ez Sizi ts'eke ndúyulhni, "Nlubeshi ts'iyawh mba hooloh suli'."

49 'Et ndunne 'onghohne lutab k'ut na'ut'alhne, 'enne dich'oh 'ulhodutni, "Ndun mbe whe 'unt'oh? Lubeshi 'i hoonts'i yuna'alhdeh?"

50 'Ink'ez ts'eke ndúyulhni, "Mba 'alha' hoont'oh-i, 'i be dinjih. 'Et 'awet ndzi dizghel whe naindalh!"

8

Lhane ts'ekoo 'enne Sizi hila 'ut'en

1 'Et hukw'elh'az 'et Sizi kedutizut keyoh whucho 'ink'ez keyoh whuyaz totsuk, ndet whe la Yak'usda lerwe unli, 'et huwun khuni unzoo-i be yatilhduk. 'Et ndunne whunizyat 'on 'at nane, 'enne cha huyulh 'ut'en.

2 'Ink'ez ndunne ts'ekoo 'enne cha huyulh 'ut'en whe ntsi'-i nududeh-i buyudinda 'ink'ez buka nódutsi, 'enne ts'iyawh soo na'binla. Mary Magdala whut'en-un, 'en cha 'ut'en. 'En 'unt'oh lhtak'ant'i ntsi'-i nududeh-i 'en ooyáha naidide.

3 'Ink'ez Joanna, Chuza oo'at, 'et Chuza, 'en Herod yoh dilhts'ine bumoodih unli, 'en oo'at 'ink'ez Susanna cha 'ink'ez 'uyoonne lhane cha, ndai la huyut'i-i, 'i be hila 'ut'en.

'A'nulé-un oogha whúts'odul'eh

4 'Et njan dulcho keyoh whut'enne 'ilhuhozdil 'ink'ez Sizi nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, 'i be yatilhduk,

5 "'Ilhoghun 'a'nule-un 'en 'a'untilelh ha. 'Et 'a'nule whe 'et ndi ninutsut whe 'et ooloh tinch'oh nanánkat. 'Ink'ez hik'ut nusúdil 'ink'ez 'et dut'aiyaz cha ts'iyawh yunildil.

6 'Et ooloh cha tse toh nanánkat. 'Et ndet la hánuski whe 'et ndi hanulhyeh-i too hooloh 'et huwa yanúdizgi.

7 'Et 'onghoh-i cha whus cho tanínkat. 'I cha whus cho bulh dúduninyai 'ink'ez bulh lhéwhultloh.

8 'Et 'onghoh-i yun unzoo-i k'ut nanánkat, 'ink'ez hánuski. 'Ink'ez oomai' 'i lhan'un te lhai suli' whunizyat whunizyai 'et 'ultsuk suli'." 'Et hukw'elh'az 'et tube cho 'ubulhni, "Mbene la oodzo hoonine, 'enne huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh!"

Di ha Sizi ndi be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i be ubulh yalhduk?

9 'Et yugha hodul'ehne huyoodulhkut, "Ndi be whuts'odul'eh-i, 'i daja ni whe 'utni?"

10 'Et 'ubúlhni, "Ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un Yak'usda lerwe unli-i, 'i ghun, t'eoonoohzeh ha 'uda'

nohtl'ahóolts'ut. 'Et hoonts'i 'onghohne be whuts'odul'eh-i, 'et whuz un'a za bubulh yasduk. 'Et whe doo ka la,
‘Honalh'en 'et hoonts'i 'aw lhuhuhoos'en.
'Et hodits'o 'et hoonts'i 'aw t'ehonuszun daja ni.’ ”

'A'nule-un oogha whuts'odul'eh-un, 'et Sizi neba hukw'u nuhúlhye'

11 “Ndi be nawhutnuk-i be whuts'odul'eh-i, ndi 'et ndutni. Ndi 'anukat-i, 'i Yak'usda ooghuni 'unt'oh.
12 Mbene la ti 'unt'ohne, 'enne Yak'usda ooghuni hidits'o 'ink'ez netsudule ndi khuni budzi be hanaídan'aih. 'Et whuz un'a 'aw buba 'alha lhe'hoot'oh 'ink'ez 'aw hudoojih ait'oh.
13 Ndai la tse toh nanánkat-i le'unt'ohne hodits'o 'ink'ez huhóont'i' whe khuni huyilhchuk. 'Et hoonts'i 'aw bughih hooloh. 'Et huwa 'atsulyaz buba 'alha' hoont'oh. 'Et 'aho bé tank'us uznint'i-i, 'i be tinch'u nahuskat, 'enne 'uhint'oh.
14 Ndai la ndi whus cho toh nanánkat-i 'et nja duwhutni, dune Yak'usda ooghuni hidits'o 'et hoonts'i ndi yun k'ut huwu ni ts'inli-un, ndi yun k'ut hoonzoo' hoont'oh-un, 'ink'ez ndai la ndi yun k'ut huhoont'i' tune' hut'en-un, 'i ts'iyawh whus cho 'i be bulh lhellhoh dult'oh. 'Et huwa 'aw lhadúlyane hoole' ait'oh.
15 'Et hoonts'i ndai la yun unzoo-i k'ut nanánkat-i, ndiz un'a nja duwhutni, 'enne huhóont'i' whe khuni hidants'o 'ink'ez budzi unzoo whe huyoontun. Nts'oh dahoont'oh hoonts'i 'ilhiz huyilhchoot. 'Et whuz un'a bumai' lhai tileh.

Too dízk'un ookw'uz yo 'udin'ai-i, Sizi yughu yalhduk

16 “Dune too dizk'un 'ink'ez 'i nahidilhk'aih 'ink'ez 'aw oosa' yuk'uz yo nádoo'ah ait'oh. K'us lili t'a ts'e ayoo'alh ait'oh. 'Et nts'e la too dizk'un-i hukw'us'ai-un, 'et hukw'e yin'ai. 'Et de mbene la dandílhne ts'iyawh hinoolh'en.
17 Ndiz un'a 'et dúhoont'oh, di la nist'i-i, 'i hoonts'i nus de 'et ts'iyawh haootikulh. Di la whu'iz 'uts'ulh'en hukwa' ts'ut'en-i, 'et hoonts'i ts'iyanne t'ewhuntizeh. 'I ts'iyawh ndet la hoot'en-un, nus de ts'et haootikulh.
18 'Inka soo cho howahli nts'en'a la ndi khuni dutáhts'o. Soo ts'ih'un 'alha mbene la hoontsool-unyaz t'ehonínzunne, 'enne 'on 'us lhat-un t'ehonínzun-un, 'et bugha whútalts'ulh. 'Ink'ez mbene la hoonli t'ewhunúszunne, hoonts'ool-unyaz hodits'o, ndai la 'aw 'i huyut'i-i huninzun, 'i hoonts'i bughu nayitálchulh.”

Sizi ooloo 'ink'ez bulhutsinke te hiyulh yatilhduk hukwa' huninzun

19 'Et 'awet ooloo 'ink'ez bulhutsinke te, hits'u hukwa' hut'en. Dune lhai k'et 'aw hiyenghoh neooya' ait'oh.
20 Whulohne 'et ndúhuyulhni, “Nloo 'ink'ez nyulhutsinke te 'az nodilhya, nyoti'elh hukwa' huninzun.”

21 'Et 'ubúlhni, “Mbene la Yak'usda ooghuni yoozílhts'aine
'ink'ez hik'une' 'ut'enne, 'enne sloo 'ink'ez sulhutsinke hinli,
whe' hint'oh.”
22 'Et hukw'elh'az 'ilhoh dzin yugha hodul'ehne bulh ts'i be
handil. 'Ink'ez “Nyan uztooke',” ubúlhni. 'Et 'awet nus huzki.
23 Nus huzki whe Sizi 'aho nanisti. Khunsul bubulh taood-
ilts'ut 'ink'ez 'awet ts'i too be tádutih. 'Ink'ez tube howa óodli
wheninle'.
24 'Inka ts'enahuyulhts'it, “NeMoodihti, neMoodihti, 'awet
too netighan!” huyúlhni. 'Et ts'enandzut, 'ink'ez dudinya whe
too k'ut nilhts'i khuni ulhtus-i be hukwa' yulhni. 'Et 'aho k'oh
'úhooja 'ink'ez dínghel.
25 'Et “Nohba 'alha' 'ust'oh-un, dáhooja?” ubúlhni. Ts'iyawh
whehunilhjoot 'ink'ez buba hooncha. 'Et 'ulhodutni, “Ndun
dune, 'en mbe unli whe 'unt'oh? Nilhts'i 'ink'ez tatsi 'i hoonts'i
ndahne yulhni te yuk'une' 'ut'en.”

Dune ntsi'-i nududeh-i ooyudúlts'i-un, Sizi soo ná'yinla

26 'Et 'awet Gadarene yun k'ut yahuzki. 'Et njan 'et Galilee
whanch'az whuz'ai.
27 'Et dehainya 'et 'aho dune 'et keyoh whut'en-un
yududizya. 'En sa' whuts'un ntsi'-i nududeh-i lhai ooyudúlts'i.
'En tsan yit nuya, 'ink'ez 'aw yoh lhiloh, 'et ts'un k'ut whut'i.
28 'Et Sizi yutilh'en whe yuts'u huyih 'ink'ez yubut nachániti.
'Ink'ez tube cho yuts'u tédudli, “Sizi nyun soo 'udedo Yak'usda
ooYe' 'int'oh! Ndet sts'u hukwa' ninzun? Nts'u tedusdlih, dzoh
nusilhdzut iloh!”
29 'Et 'uda' ndi ntsi'-i ndudeh-i khuniti be ubulhni ndun
dune ye yáhanadoodeh ha. 'Oh da' lhuztih tl'ool be huyul-
hghel oola 'ink'ez ookechun cha, 'et whuz un'a highunli inle'.
'Et hoonts'i lhat whe ndi ntsi'-i ndudeh-i yilhchuk whe ndi
lhuztih tl'ool tániduch'as 'ink'ez ndi ntsi'-i nududeh-i, 'en dune
lhuhoot'ih ts'e whuz whéneyukw.
30 'Ink'ez Sizi 'en yoodulhkut, “Ndai la nyoozi'?” “Legion,”
yulhni. Lhane ntsi'-i nududeh-i ye yudúlts'i 'inka 'utni.
31 Ntsi'-i nudúdeh-i Sizi hits'u tedudli 'et nyo tsak'et whucho
whutl'ah hooloh-un, whuz te netolh'a' junih, huyúlhni.
32 'Et lhai nilhdukw-un gugoos whenun núlh'as. 'Et ntsi'-i
nududeh-i Sizi hits'u tedudli gugoos ooyúdoodeh ha. 'Inka 'et
butl'ahon'ai.
33 'Et ntsi'-i nududeh-i dune, 'i oots'u haídande whe gugoos
yudánde. 'Aho gugoos bubulh whenghu hílghaz 'ink'ez too
ubanghan.
34 'Et ndunne gugoos ghunline dahooja-un honalh'en
whe ts'iyawh whehílghaz. Hidulh whe 'et keyoh whunat
whut'enne 'ink'ez 'et keyoh whut'enne ts'iyawh hubodáni'.
35 'Et ndunne dune hodánts'o whe 'et whuz whehándil
'ink'ez honalh'en. 'Et Sizi highu nindil whe 'et ndun dune

mbe la ntsi'-i nududeh-i oots'u hanaídide-un, 'en Sizi yuk'etl'a usda whe hinalh'en. Naih be dune unli 'ink'ez beni cha oogha nádilts'ut whe soo 'unt'oh. Ts'iyawh hinalh'en 'ink'ez hunílhjoot.

36 'Et mbene la dahooja-un honalh'enne, 'uyoonne cha hudáni' 'et dahooja la ndun ntsi'-i nududeh-i ooyudinda-un 'awet dujih.

37 'Et la ndunne Gadarene whut'enne 'et whunat whut'enne ndulcho whe hunílhjoot. 'Et huwa Sizi buch'a naooja' huyúlhni. 'Inka ts'i be naja 'ink'ez nahutikelh.

38 'Et ndun dune mbe la ntsi'-i nududeh-i oots'u hanádide-un, 'en Sizi yuts'u tedudli yulh útinelh hukwa' ninzun. 'Et hoonts'i Sizi whenáyalh'a' 'ink'ez 'uyulhni,

39 "Nyoh ts'e naindalh 'ink'ez dáhoolcho whe Yak'usda mba daja la, ts'iyawh budóni'." 'Inka whenaja 'ink'ez keyoh ndulcho whe ts'iyanne Sizi dahoolcho yuba' hóonla-un ts'iyawh 'et huwun dune dáni'.

Sizi Jairus ootse' dunaidilhti, 'ink'ez ts'eke Sizi yunaih t'aíznai-un

40 'Et 'awet nyan whenaki. Ts'iyanne Sizi hónuta whe whusanaki ts'iyanne hóont'i' hinilh'en whe.

41 Soo yanáski ibulh 'aho dune Jairus yughu ninya. 'En Lizwif bulugliz whumoodih 'unt'oh. Yubut nachaniti 'ink'ez yuts'u tedudli duyoh ts'e yulh nátoot'as ha.

42 'Ilhoghun za ootse', whunizyat 'on 'at nat be yus k'ut at'enun. 'En 'awet dáwhenintsai. Sizi Jairus ooyoh ts'e yulh nátist'az. 'Et 'awet 'ilhozdilne lhane higha óozdil.

43 'Ilhoghun ts'eke tube dzoh nuzut whunizyat 'on 'at nat yus k'ut 'et dúwhulyiz whe 'uskai' 'uyulh'en-un, yoo be dúyunne lhane cha hukwa' huyalh'en. 'Et hukw'uz duzooneya ts'iyawh gak yulhtsi, 'et hoonts'i nus za lhe'ínelh.

44 Ndun 'en ts'eke Sizi yut'a ts'e yughu ninya 'ink'ez nayits'uz-i yus ts'e ooban 'et yut'aiznai. 'Et 'aho uskai' 'uyulh'en-un 'etsul 'uja.

45 'Et Sizi 'utni, "Mbe 'uja st'aiznai?" "Ts'iyawh wheni iloh 'uts'uja," hutni. Peter 'ink'ez mbene la yulh 'ut'enne, 'enne 'uhutni, "Nemoodih lheltsukne nyando hahunído 'ink'ez nyuhoolhkalh. 'Ink'ez di ha dini 'Mbe st'aiznai?' dini?"

46 'Et Sizi 'utni, "T'eoonuszun 'ilhoghun st'aiznai. Be stus-i sts'u hadílts'ut t'eoonuszun."

47 'Et ndun ts'eke t'eoonanzin 'aw yuch'á ntool'ih ait'oh. Dutlut whe yughu ninya 'ink'ez yubut nachaniti. 'Et ts'iyanne nalh Sizi 'uyulhni ndet huwa yut'aiznai 'ink'ez daja whe 'aho soo ná'uja.

48 'Ink'ez 'uyulhni. "'Ustse' mba 'alha hoont'oh 'et huwa soo na'inja. 'Awet ndzi dizghel whe 'int'oh naindalh."

49 'Et 'Awhuz ndun ts'eke yulh yalhduk whe Lizwif bulugliz whumoodih ooyoh usda-un, 'en yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, “Ntse' dazsai. Whute ndun dune hodulh'eh-un, 'aw 'on 'un dzoh nilhdzut iloh. 'Awet dazsai whe 'unt'oh.”
50 'Et Sizi yulh údants'o whe Jairus 'uyulhni, “Whenoljut junih, 'ants'i mba 'alha' hot'e', 'ink'ez la soo na'titnelh whe 'unt'oh.”
51 'Ink'ez yeyoh ts'e daninya. 'Et 'aw 'uyoonne cha dalhoosya'. Peter, 'ink'ez James, 'ink'ez John, 'ink'ez ndun ts'oodun oobá cha 'ink'ez ooloo cha, 'enne za dahóodilh.
52 'Et ts'iyanne tso yahalhduk 'ink'ez hik'etedudli. 'Et Sizi 'ubulhni, “Ahtso iloh! 'Aw dalhitsal 'ants'i nanisti whe 'unt'oh.”
53 'Ink'ez ts'iyawh highudloh, t'ehonínzun dazsai whe 'unt'oh.
54 Sizi ts'iyawh tenábunilh'a', 'ink'ez ts'oodun yula ilhchoot 'ink'ez, “Ts'oodun dudinyaih,” yúlhni.
55 Ooyughi ooyunaídide 'ink'ez 'aho dudinya. 'Ink'ez oodusneke ubulhni, “Hoonliyaz yuti'ulh-i oogha náh'aih.”
56 Oodusneke tube buba hooncha, 'ink'ez khuni ulhtus-i be ubulhni, “'Uyoonne dóhni' junih njan bulh dáhooja-un.”

9

Whunizyai 'on 'at nane yugha hodul'ehne, Sizi whebalh'a' huye 'ut'en k'oh 'uhotilh'elh ha

1 'Et whunizyane 'on 'at nane yugha hodul'ehne Sizi 'alhgoh buka' dani'. Ntsi'-i nududeh-i, 'i ts'iyawh ndet la whehílhtus-un cha, 'ink'ez himoodih hoole' ha, 'et bugha óonin'ai. 'Ink'ez dune ndet hukw'e hunduda-un, 'et cha soo na'boohoolh'en, 'et cha bugha óonin'ai.
2 'Uyoonne nts'en'a la Yak'usda lerwe unli-un 'et huwun ubulh yalhduk 'ink'ez ndudane soo na'boohooleh, 'et wheni whebalh'a'.
3 'Ink'ez ubulhni, “Nts'e la tihdulh ts'e khun hoonliyaz toohla' junih. Nohtuz, 'ink'ez lhook'ez, 'ink'ez lhes cha, 'ink'ez sooneya cha, 'et ndunt'oh-i toohla' junih. Nanki dzoozt'an nyiz-i ooht'e' junih.
4 Ndet yoh danáh'az-un, 'et za oohke', 'ink'ez 'et yoh za whenádoht'as.
5 'Et mbene la danáh'as lhuhonohdúsnine, 'et keyoh howu natiht'us whuts'o, 'et whulez ch'a nohke naóohghat. 'I gha la t'ehonózin buk'ehóotalts'ulh-un 'et buts'u hóolts'ulh.”
6 'Inka whenáhidil 'ink'ez keyoh totsuk whutulh lhunáhusdil. 'Et whuz un'a dune khuni unzoo-i be bubulh yahulhduk. 'Ink'ez keyoh totsuk dune soo na'hulh'en.

John dune too be 'ulh'en-un, 'en hizilhghi

7 'Et 'awet lerwe Herod huyulhni-un whulh udants'o nts'oh
te Sizi ne'ut'en. Whulohne nduhutni, “John yaidlanne butoh
nahitna', 'en 'unt'oh,” hutni. 'Et huwa ba nawh 'uhooja.
8 'Ink'ez 'uyoonne cha 'uhutni, “Ndun 'en Elijah 'unt'oh
whe nenalhts'et hainya.” 'Et 'onghohne cha nduhutni, “'En
'uda' yinka Yak'usda be nus hoo'enne, 'ilhoghun nakhítna'-un
'ink'ez 'ut'en.”
9 'Et Herod 'utni, “John ootsi k'únist'o inle'. 'Et hoontsi' mbe
whe 'ut'en ndun lhe'hoont'oh te ne'ut'en-un bulh 'údusts'o?”
'Ink'ez yuti'elh hukwa' ninzun.

5,000ne dunene, Sizi huyoo'alh-i bugha nín'ai

10 'Et ndunne whel'a'ne whusanáhidil whe dahít'en-un, 'et
ts'iyawh hidani'. 'Ink'ez “Dugwe', uztoodilh!” ubulhni, 'ink'ez
njan Bethsaida keyoh whunat disoh ts'e whébanla.
11 'Et hoonts'i 'ilhozdilne nahoohoon'ai whe huyuntizdil.
'Et Sizi hoont'i' whe highu nindil 'ink'ez nts'en'a la Yak'usda
lerwe unli hukw'un'a huwun ubulh yalhduk. 'Ink'ez mbene
la soo na'titnelh hukwa' ninzunne, 'enne cha ts'iyawh soo
ná'balh'en.
12 'Awet ts'etniz hukw'elh'az yoo'un hoozulh-un 'ink'ez
ndunne whunizyat 'on 'at nane, 'enne highu nindil 'ink'ez
'uhuyulhni, “Ndunne 'ilhozdilne nabalh'alh njan disoh-un
'uts'int'oh. 'Et la ndoho keyoh whunat huya'alh-i hoket 'ink'ez
'et la hutitez-un cha nahohólelh.”
13 'Et hoonts'i Sizi ndúbulhni, “Hoonliyaz huyoo'alh-i bugha
nánuht'aih.” 'Et 'uhuyulhni, “Lho nanki 'ink'ez lhes kwulai'
cha, 'aw 'i za ts'ut'i. 'Et ndunne 'ilhozdilne t'alh-i buba ts'onket
de, 'et de za soo bugha ná'uztit'ulh.”
14 'Et njan 'ilhozdilne 'ankw'us 5,000ne dune hinli. 'Et Sizi
yugha hodul'ehne ubulhni, “Kwulat whunizyanne hinli whe
lhendun natl'ahudoolts'ilh budáhni.”
15 'Et whuz un'a huja. 'Et 'awet ts'iyawh natl'ahudilts'i whe
16 'et kwulai' lhes yilhchoot 'ink'ez lho nanki cha, 'et
ndo whunalh'en 'ink'ez musi ni whe yuba tenadidli. 'Et
taidanyuz 'ink'ez yugha hodul'ehne butl'ayánla, 'ilhozdilne
bugha húyo'alh ha.
17 Ts'iyawh 'uhan'al 'ink'ez soo' huja. Ndai la ch'utizkat-i
ts'iyawh nahuyalhdzoo whe whunizyai 'on 'at nanki chalhyal
dizbun.

Sizi 'en Christ unli, 'et Peter huwu yalhduk

18 'Et hukw'elh'az Sizi didutch'oh gaih tenadudli 'ink'ez
yugha hodul'ehne huyulh 'ut'en 'ink'ez uboodulhkut, “'Il-
hozdilne, mbe usdli hutni?”
19 'Ink'ez 'uhuyulhni, “John dune too be 'ulh'en-un 'int'oh
hutni. 'Et 'onghohne cha Elijah 'int'oh hutni. 'Ink'ez

'onghohne cha hutni 'uda' nus hoo'enne, 'ilhoghun dunadija-un, 'en 'int'oh, hutni."

20 'Et, "Nohni do'?" ubulhni, "Mbe usdli dahni?" Peter yatilhduk whe 'uyulhni, "Mbe la Yak'usda ooChrist ts'utni-un, 'en 'int'oh."

Dzoh nutizut-un 'ink'ez datítsah-un, 'et Sizi huwu yalhduk

21 'Et khuniti be 'ubulhni, "Khun te 'uyoonne te dóhni' junih!"

22 'Ink'ez 'ubulhni, "Yinka dune ye' lhat-un whé dzoh nutizut ooba' hoont'oh. 'Ink'ez ndunne tso whudilhdzul-hne cha, 'udedo lubretne cha, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'enne ts'iyawh hich'az dútatni whe' hint'oh 'ink'ez 'et hituzilhghelh. 'Ink'ez whulh tat dzin dunadutádalh."

Sizi ubulhni, "Mbe la sulh tídulh hukwa' ninzunne, dich'oh duba moodih nahoodle' ait'oh"

23 'Ink'ez ts'iyawh úbulhni, "Mbe la dune se' 'ut'en k'oh ts'e oot'en ha hukwa' ninzun-un, 'et ndunt'oh-un ndai la dats'ínt'oh-un, ts'iyawh whuladootnih 'ink'ez dzin totsuk dutulalhgus yólhchoot 'ink'ez suntooya'.

24 'Et huwa mbene la whe húkhuna-un hotilhyihne, 'enne 'et hoonts'i ninta huhúta'alh. 'Et hoonts'i mbe la whe khuna-un si sgha ninta oonin'ai de, 'en whe hukhuna-un hotilhyih.

25 'Et dune ndi yun k'ut ndulcho whuch'a oonilhde de, 'et hoonts'i didutch'oh ye khuna-i ninta nín'ai k'us ye khuna-i yugha nahootálhchulh de, 'et ndet suba whuch'a hólhdeh?

26 'Et mbene la dune si cha 'ink'ez sghuni cha yukayá unli-un, 'et de yinka dune ye', nts'o de dich'oh ye dizti'-i cha, ooBá ye dizti'-i cha, 'ink'ez Yak'usda oolizas hiye dizti'-i cha, 'et whuz un'a whusanaja de, 'et 'oh de bukayátileh.

27 'Alha nohdusni, whulohne njan nudilhyanne ndet la dahutitsah-un 'et whuts'un ndet la Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et dahutitsa whutso hoti'elh."

28 Lhk'udit dzin at'en hukw'elh'az 'et nja dutni-un, 'et Peter, John, 'ink'ez James ndo dzulh k'uz dulh úbilya, whuz tenadu-tidli ha.

29 'Et 'awhuz tenadudli whe 'et oonin ts'e 'uts'un oonat'en suli'. 'Ink'ez oonaih cha soo ts'ih'un 'ulhyul suli', 'ink'ez oots'u ha' 'ánduz cha 'uja.

30 Khunsul nane dune, 'enne hiyulh yálhduk. 'Ilhoghun Moses 'ink'ez 'ilhoghun Elijah.

31 Busaoolkalh 'ink'ez be hóodat'en. 'Et Jerusalem ts'e datinelh whe datítsah-un lhaódutileh, 'et huwun huyulh yálhduk.

32 'Et Peter 'ink'ez yulh 'ut'enne sa' tube hantez. 'Et ts'ih'un
un'a t'enawhehunide whe 'et Sizi oots'u hayánduz-i, nane
dune yuzih usyin whe hitilh'en.
33 'Et hukw'elh'az 'ink'ez highu whin'az whe Peter Sizi 'uyul-
hni, "Nemoodih hoonzoo njan uzdilhts'i. Tat-un whut'ah
uztitez-un 'uts'oohooleh. 'Ilhoghun nyun mba, ilhoghun
Moses ba, 'ink'ez 'ilhoghun cha Elijah ba." 'Et hoonts'i Peter
daja dutinelh 'aw t'eoonuszun.
34 Yalhduk whe kw'us buk'einde. 'Et kw'us bunasut'i whe
'et whe hunilhjoot.
35 Kw'us toh ts'e khuni huduzts'ai, "Ndun sYe' 'en ookw'esi'-
un 'unt'oh. 'En oozóolhts'ai," ni.
36 'Et yaduk-un 'etsul 'uwhudija whe Sizi dich'oh za 'unt'oh
whe hinilh'en. 'Et 'aw hoonliyaz lhe'hudínel ndet hohon'en-
un. 'Et 'oh da' dzin 'aw dune lhodínel nts'en'a hinalh'en-un.

Ts'oodun ntsi'-i nudúdeh-i ooyudinda-un, 'en Sizi soo ná'yinla

37 'Et 'om bun dzin shus k'ut ts'e hanáhidil whe 'ilhozdilne
Sizi hidudizdil.
38 'Ilhoghun dune 'ilhozdilne butoh Sizi 'últus-un yuts'u
háyih whe nja dúyulhni, "Hodulh'eh-un nts'u tédusdlih sye'
nolh'en. 'En 'aw 'ilhoghun syaz 'unt'oh.
39 'Et khunsul ntsi'-i nududeh-i yilhchuk ibulh hazulh,
ookaootuzuk, 'ink'ez huwus oozá hanúldoh. 'Ink'ez tube howa
whúlna whe ye yáhanadudoh. 'Et huwa ndulcho whe ooka
hootsulh.
40 'Inka nye hódil'e'ne buts'u tédusdli hits'u hanáhidoolhdeh
ha 'et hoonts'i 'aw 'uhooneh ait'oh."
41 'Et sizi 'utni, "Nohni 'andit whudizulhne 'alha 'aw nohba
'alha lhe'hoot'oh. Nohni dune 'aw ts'ih'un lhe'it'ohne ahli.
Dawhuldzoh nohtoh 'utist'elh whe nohbulh óosyin? Nye'
sts'ílhtelh!"
42 'Et 'awhuz Sizi ts'u yilhtelh whe ndi ntsi'-i nududeh-i
nayáno 'ink'ez yukaootilhzut. 'Ink'ez Sizi ntsi'-i nududeh-i
khuniti be 'uyulhni 'et whe khuniti be hukwa' yudáni', 'ink'ez
ts'oodun soo na'uja whe oobá tl'anáyalhti.

'Awet nilhdukw yinka dune ye', 'en dune ntsi'ne tl'atiltelh k'une' hitil'en ha

43 'Ink'ez Yak'usda daltus la 'et huwa ts'iyanne buba
hooncha suli'. 'Ink'ez Sizi nts'oh tula ne'ust'en-un buba
hooncha k'et, 'aw buk'ohoodózit ait'oh. 'Oh da' za yugha
hodul'ehne 'et 'úbulhni,
44 "Ndi khuni be nohbulh yatisduk-un, soo cho nohdzi be
whudoolts'it. 'Awet nilhdukw yinka dune ye', 'en dune ntsi'ne
tl'atiltelh k'une' hitil'en ha."
45 'Et hoonts'i njan daja ni-un 'aw ts'ih'un t'elhehonízil. 'Aw
buba ts'et ha lhúhoolts'ulh. 'Et huwa daja ni, 'aw ts'ih'un

nelhúhuhoo'al. 'Et hoonts'i whehúnuljut, 'aw hukwa huy-oodolhkut ait'oh.

Mbe suba netoh 'uk'enus dune uncha-un unli?

46 'Ink'ez dich'oh dutoh lhdulhyoh 'ahudutni k'us mbe 'uk'enus uncha-un tileh.

47 Dudzi yo whe daja huninzun Sizi t'eooninzun. 'Et huwa 'ilhoghun ts'oodunyaz yílhchoot 'ink'ez duzih neyulti.

48 'Ink'ez ubulhni, "'Et soo ts'ih'un un'a 'unohdusni, mbene la soozi' gha ndun ts'oodunyaz hik'esutsitne, 'enne sk'ehintsi' whe' hint'oh. 'Ink'ez mbene la sk'esutsitne, 'enne mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en cha hik'esutsit whe' hoont'oh. 'Et huwa, mbe la nohtoh-un 'uk'enus dune ba tel'en-un, 'en 'uk'enus ncha tileh."

Sizi ubulhni, "Mbe la nech'az úlhditni-un, 'en nebulh 'unt'oh"

49 'Et John 'uyulhni, "NeMoodihti 'ilhoghun dune nyoozi' be ntsi'-i nududeh-i dune buts'u hanaídulhdoh, 'et ts'uhon'en. 'En 'aw nebulh 'ilhoghun lhiloh, 'et huwa 'et dut'en-un whuch'az níyoot."

50 'Et hoonts'i Sizi 'uyulhni, "Whuch'a nahyoot iloh! 'Alha mbe la 'aw nech'az úlhditni-un, 'en nets'ú ditni-un 'unt'oh."

Keyoh Samaria whut'enne, 'enne Sizi hikalhe'nízun

51 'Et 'awet Sizi ooba whusaóodanzut ndo yak'uz nátidalh-un huba, 'et 'awet Jerusalem whuts'u nalh'a 'ink'ez whuz natidalh-un howun nanínuzut.

52 Khuni yuba na'ane dutso whe balh'a'. 'Enne hutizdil whe 'et 'awet 'ilhoghun Samaria keyoh ts'u hoozdil hiba lhaoodutileh ha.

53 'Et hoonts'i Jerusalem ts'u tizya-un 'et nahuhoon'ai whe njan keyoh Samaritan whut'enne 'aw hikalhe'nízun.

54 'Et yugha hodul'ehne James 'ink'ez John honalh'en bulh dahooja la whe Sizi huyoodulhkut, "NeMoodihti Elijah k'un'a ndi kwun ndus de yak'uz ts'e hadóonat 'ink'ez ts'iyawh hadók'un uzdooni', 'et eh neba hukwa' ninzun?"

55 'Et hoonts'i buts'u nálh'a 'ink'ez hukwa' budani', 'ink'ez 'utni, "'Aw daja nahzun t'ewhunuzáhzun 'et huwa' dahni!

56 Soo cho soo zúlhts'ai, yinka dune ye', dune ye khuna-i musai yutilhtselh ha iloh whusainya, ubutilhyih ha whusainya." 'Ink'ez 'et 'udun keyoh whuyaz ts'e whehándil.

Mbe la yun wheoonilhch'ul-un 'ink'ez k'oh naidutut'ih de, ndunt'ohne ndet la Yak'usda whulerwe unli-un, 'et 'aw huba soo lhé'hit'oh whe' hint'oh

57 'Awet ti hidulh whe 'ilhoghun dune Sizi yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, "SMoodihti nts'e la tínya ts'e ts'iyawh nyun tisyalh."

58 'Et Sizi 'uyulhni, “Nanguz 'enne cha 'an whut'i whe' 'unt'oh 'ink'ez dut'aiyaz cha t'o ut'i. 'Et hoonts'i yinka dune ye', 'aw tsén tal'al-un 'et hoonts'i lhuhóot'i'.”

59 'Et 'uyoon cha 'ulhni, “Nyun cha sunanyalh.” 'Et hoonts'i 'uyulhni, “SMoodihti, k'at 'udechoo sbá oozi 'aóostelh.”

60 'Et hoonts'i Sizi 'uyulhni, “Whute dudulh yaidlanne didutch'oh 'analhuhoolyelh. 'Et hoonts'i nyun ndulcho whe nónya' 'ink'ez ndet la Yak'usda lerwe unli-un, ts'iyanne 'et huwun budóni'.”

61 'Et 'uyoon cha 'utni, “SMoodihti nyun tisyalh, 'et hoonts'i 'udechoo snatneke syoh ts'e buts'ú nunatisdalh-un 'ink'ez 'ilhiz wheni nohghu tisyalh budutásnelh, 'et stl'ahóon'aih.”

62 'Et hoonts'i Sizi 'uyulhni, “Mbe la wheoonilhch'ul-un 'ink'ez k'oh naidutut'ih de, ndunt'ohne ndet la Yak'usda whulerwe unli-un, 'et 'aw huba soo lhé'hit'oh whe' hint'oh.”

10

Lhtak'ant'it whuizyane (70) yugha hodulh'ehne, Sizi dutso whebalh'a'

1 'Et hukw'elh'az neMoodihti lhtak'ant'it whunizyane (70) 'enne 'utahábanla keyoh whuti totsuk nutiyalh-un, nane hinli whe dutso whebalh'a'.

2 'Et 'ubulhni, “'Alha 'awet há' nukat-un newhúninzut 'ink'ez tl'o mai' lhai suli', 'et hoonts'i 'ut'enne 'aw soo lhe'huniltsuk. 'Et huwa Yak'usda ha' nukat-un whumoodih, dich'oh 'a'duninla-un 'uyoonne cha 'ut'enne whusáboolh'a', 'et huba tenadahdli.

3 'Awet ahdulh 'ink'ez soo zúlhts'ai! Lhe'hoont'oh yus 'us-bai talgok te howaóodli, 'et whuz un'a nohni cha nohba howaóodli, 'usbai k'un'a yús toh ts'e nohtís'a'.

4 'Aw sooneya zus cha, 'ink'ez lhook'ez cha, k'us kegon cha, 'i dunt'oh-i toohla' junih. 'Ink'ez ti dune dudíh'az de, khun te hadih hoonts'i budóhni' junih.

5 Ndet yoh danáhya de, 'et yoh dilhts'ine njan dúbudohni', nohyoh whudóghel oole'.

6 'Et dune t'edusni-un 'et usda de, 'et de nohdzi dizghel-un 'et dutá'alh. 'Et 'aw ndunt'oh-un hooloh de, be nohdzi dizghel-i nohts'u nádutilts'ulh.

7 'Et yoh za oohke'. Ndai nohgha húya'aih 'i za ooh'alh 'ink'ez oohnai'. 'Alha 'ut'enne bube 'ut'en k'elha hole' huba' hoont'oh. 'Ink'ez lhelhdun yoh te danaóohdaih junih.

8 'Ink'ez nts'e la 'udun keyoh ts'ózah'az de, 'et 'anih no-huwhútni de, 'et ndai la nohbut nehininla-i, 'i ooh'alh.

9 'Et mbe la 'et yoh ndudane, 'enne cha soo na'boohle 'ink'ez 'ubudóhni', ‘Ndet la Yak'usda lerwe unli-un, 'awet nohenghoh 'uhoont'oh.’

10 'Et nts'e la keyoh ts'oozah'az-un, 'et 'aw nohghu nulhíhiyal
de, 'et ti k'enaoohja, 'ink'ez 'udoohni',
11 "'Et njan nohkeyoh whulez ndai la neke ghu hoonli-i,
'i hoonts'i, nohch'a búna'ts'alhde. 'Et hoonts'i t'ewhunóhzin
huba' hoont'oh, ndet la Yak'usda whulerwe-un, 'et no-
henghoh 'uhoont'oh,' 'et budóhni'.
12 'Alha ts'ih'un nohdusni, 'et dzin whusaootilts'ulh-un, 'et
keyoh Sodom whut'enne, 'oh da' nts'en'a la bubulh dahooja
la inle', 'et nja keyoh whut'enne, mbene la nohka lhe'nízunne,
'enne 'on nus hoontsi'-un bugha óotalts'ulh.

Mbene la dudeni nahádunooleh hukwa lhe'hunízunne,
dáwhultsi'-un ***butsu hóoltsulh whe' hoont'oh***
13 "'Et nohni Chorazin whut'enne, 'ink'ez nohni Beth-
saida whut'enne, nohni cha 'awet dawhultsi'-un 'et nohts'u
hóolts'ulh! Soo cho soo zúlhts'ai, ndet la hoolhtus-un nohnat
'uhooja-un, ndunne Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, 'enne
bunat 'et cha 'et ndúhooja de, 'uda' da' dudeni náhondunizdla
oole' da'. 'Ink'ez da' doso be hudilhts'i 'ink'ez da' kwun lez
k'éhidzi. 'Et whuz un'a da' 'uhooneh oole'.
14 'Et dzin nohba whuz de hoolts'ulh nohba nahutideh ha,
'et ndunne bubulh dawhutanelh-un, nohni 'on nus nohba
hootatsi'.
15 'Et nohni Capernaum whut'enne ndo yat huba soo áht'oh
nahzun eh? 'Awundooh! 'Et k'us kwuncho yo ts'e nóhotilhdulh!
16 'Ink'ez nohni stso tihdulh mbene la nohoozilhts'aine, si
cha soo hoozilhts'ai. Mbe la ch'a nohnísjoot-un, si cha ch'a
sunísjoot whe' hoont'oh. 'Ink'ez mbe la ch'a sunísjoot-un, mbe
la whuz de sútilh'a'-un, 'en cha ch'a inísjoot whe' hoont'oh."

Ndo yak'uz nohoozi' 'uk'usguz, 'et huwa whunólhni
17 'Et hukw'elh'az lhtak'ant'it whunizyane huhoont'i' whe
whusanáhidil. 'Et nduhúyulhni, "NeMoodihti ndunne ntsi'-i
nududeh-i, 'enne hoonts'i, nyoozi' gha nek'une' hut'en!"
18 'Ink'ez 'ubulhni, "Ditni kwun k'un'a ndus hadúnat, 'et
whuz un'a Satan ndus de yak'uz ts'e hadílduz, 'et nus'en.
19 Soo zúlhts'ai, tl'ughus 'ink'ez lubezo unli-i, scorpion
huyulhni, tube cho ook'unahya. 'Ink'ez ndai la nohch'az
ditnine hiye ulhtus-i, 'et ts'iyawh ndi bando 'ooht'e'-un, 'et
nohtl'ahóos'ai 'ink'ez 'aw hoonli nohundólhda ait'oh.
20 'Et hoonts'i ntsi'-i nududeh-i nohk'une' 'oot'en huba
'unt'oh, 'aw 'et huwa iloh whunúlhni. 'Et k'us ndo yak'uz
nohoozi' ts'iyawh 'uk'usguz, 'et huwa za whunólhni."

Sizi Ndoni be whunólhni
21 'Et 'oh whuya 'uhunit'oh Sizi Ndoni be whunílhni whe
nja dutni, "'UBá nyun nyudústi'! Yak'uz 'ink'ez yun k'ut
huMoodihti inli. Whunihne 'ink'ez hodul'ehne, ndi 'i ts'iyawh

buch'á whuntin'i. 'Et hoonts'i ts'oodunyaz le'unt'ohne, 'enne bunalhts'et hahon'ai. 'Alha 'uBá dainja la hoonint'i'.

22 'UBá ts'iyawh stl'ahónla, 'ink'ez 'en ooYe' mbe unli ts'iyanne t'ehonúszun. OoBá 'aw 'en za t'eininzun. 'Ink'ez mbe ooBá unli, ooYe' 'aw 'en za t'eininzun. 'Ink'ez mbe la ooYe' 'onghohne whubuntilhtun hukwa' ninzun de, 'en za ooba' hoont'oh."

23 'Ink'ez yugha hodul'ehne buts'u nálh'a 'ink'ez yooyo whútsul 'ubúlhni, "Ndet la hooh'en-un 'uyoonne duna be honilh'en, 'enne 'uk'enuz hoonzoo-un bugha whults'ut.

24 Nohdusni lhane nus hoo'enne cha 'ink'ez lerwene cha 'enne dalcho-i be ndet hooh'en-un hoti'elh hukwa' huninzun, 'et hoonts'i 'aw lhuhuhóo'el. 'Ink'ez ndet la whudáhts'o-un 'enne cha hidutáts'o hukwa' huninzun 'et hoonts'i 'aw lhohodits'il."

Daztit'elh whe 'ilhiz be ts'ukhuna-i ts'itálhchulh?

25 'Et hukw'elh'az 'ilhoghun Moses be' 'udustl'us 'uyoo unli be yalhduk-un, 'en dudinya 'ink'ez Sizi 'onilha yoodulhkut, "Nehodulh'eh-un datist'elh whe 'ilhiz be ts'ukhuna-i hootáschulh?"

26 'Et Sizi 'utni, "Ndet 'uk'uwhusguz Moses be 'udustl'us k'ut? Ookw'uyailhduk whe nts'en'a mba daja ni?"

27 'Et ndúyulhni, "Ndiz un'a nja dutni, 'Yak'usda nyuMoodihti ndzi ndulcho-i be cha, nzul ndulcho-i be cha, nyunut'i ts'iyawh 'i be cha, nyeni ts'iyawh 'i be cha, 'et whuz un'a 'en ook'eoontsi'. 'Et dáhoont'oh hukw'un'a nyunch'oh k'enaintsi', 'et whuz un'a za nyenghoh whut'i-un 'en cha ook'eoontsi'.' "

28 Sizi ndúyulhni, "Soo ts'ih'un 'udini. 'Et ndint'en de, 'et de 'ilhiz wheni khutanalh."

29 'Et hoonts'i ndun dune ts'ih'un 'unt'oh-un na'dudil'i. 'Et huwun Sizi yoodulhkut, "Mbe la senghoh whut'i-un?"

30 'Et Sizi nja dúyulhni, "'Ilhoghun dune Jerusalem whe dinya 'ink'ez Jericho ts'u tizya whe 'undunut'ihne huyílhchoot. Oonaih ts'iyawh higha hahá'yulya 'ink'ez ka huyulhtsi, 'ink'ez 'et nehinilhti, 'ink'ez higho whenádil, 'awet dátsa whe.

31 Soo 'oh da' za 'ilhoghun lubret ti 'oh whuya uyalh whe ndun 'en yutilh'en. Yutilh'en whe 'ants'i yanch'az lhusiya.

32 'Ink'ez soo whuz un'a za 'ilhoghun dune Levi ts'u hainzut-un, 'en cha 'oh whuya uyalh whe yunalh'en 'ink'ez 'ants'i yanch'az lhusiya.

33 'Et hoonts'i 'ilhoghun Samaria whut'en-un, 'en cha 'oh whuya uyalh whe yutilh'en 'ink'ez 'aho yugha te'ninzin.

34 Yughu ninya 'ink'ez khe cha yukailhdzo 'ink'ez ts'ekoo too' cha, 'ink'ez yuka' dalh'oo. 'Ink'ez dughuna' k'éyilhti 'ink'ez dune ts'uztez bayoh ts'ú yoolhti 'ink'ez 'et yughunli.

35 'Et 'om bun dzin tiyalh whutso nanki sooneya ts'uztez whumoodih tl'ayan'ai 'ink'ez 'uyulhni, 'Ooghonle'. 'Ink'ez

ndai la 'on 'un ookw'uz ts'iya-i yilh'i-i whusanásja de mba ookw'elha whutiselh.' "

36 'Et Sizi 'uyoo unli be yalhduk-un 'en yoodulhkut, "'Et ndun mbe la dune untsi'ne 'ankw'us hizilhghi whe ndunne tane dune hinalh'en da', 'et k'us mbe soo ts'ih'un un'a yenghoh whut'i-un 'unt'oh ninzun?"

37 'Et 'uyulhni, "Mbe la yugha te'ninzit-un, 'en 'unt'oh!" 'Et Sizi 'uyulhni, "'Awet inyalh 'ink'ez nyun cha whuz un'a za 'et ndónt'en!"

Mary 'uk'enus hoonzoo-un 'utahahón'ai

38 'Et hukw'elh'az hidulh whe Sizi 'udun keyoh ts'oozya 'ink'ez ts'eke Martha huyulhni, duyoh ts'e ghu nuseya.

39 'Ink'ez bulhtus Mary huyulhni, 'en cha Sizi yucheh usda 'ink'ez yughuni yoozilhts'ai.

40 'Et hoonts'i Martha nts'en'a la bugha ná'tit'alh-un 'et tube 'unís t'et. 'Et Sizi yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, "SMoodihti 'ants'i mba hoont'oh eh sulhtus sich'oh za 'et nesunilhti butaoost'en ha? 'Ink'ez sla oot'en dini!"

41 'Et hoonts'i Sizi 'uyulhni, "Martha Martha lhat-un la hoot'oh-un howu nuni ninzut!

42 'Et hoonts'i 'aw 'ilhoghun za 'uk'enus nduts'ooneh huba' hoont'oh. 'Et Mary 'uk'enus hoonzoo-un 'utahahón'ai whe' hoont'oh 'ink'ez 'aw oola k'éhahoolts'it ait'oh."

11

Ndiz un'a tenazdoodli huba' hoont'oh

1 'Et 'ilhoh dzin, 'ants'i 'oh ho Sizi tenadudli. 'Etsul 'udija whe 'ilhoghun yugha hodul'eh-un yulhni, "John nts'en'a la yugha hodul'ehne whubodalh'e', nyun cha whuz un'a tenazdutidli-un whuneoodilh'eh."

2 'Et ndubulhni, "Nja dudahni whe tenadoohdli,
'NeBá yak'uz sinda.
Nyoozi' dóti'.
Dahoont'oh whe lerwe inli,
'et cha nets'ó toolts'it.
'Ink'ez ndet la yak'uz ts'e hukwa' ninzun dahooja la,
ndi yun k'ut cha, 'et whuz un'a za 'et dúhoneh.
3 Ndai la 'andit dzin uzti'ulh-i, negha nín'aih.
4 'Ink'ez 'uyoonne bulh dulhyoh ts'uwhulh'ai de,
buba whunats'odoolnoh.
'Et whuz un'a za nelubeshi neba oonaoodolnoh.
Nts'e la tank'us uznint'i-un whuch'a neghinli.
'Ink'ez ntsi'-un 'en ch'a néghinli.' "

5 'Ink'ez Sizi 'ubulhni, "Nohni nohtoh mbe 'unt'oh ook'eke hoonli 'ink'ez tuzniz oots'u tíhyalh 'ink'ez 'udutáhnelh, 'Sk'eke lhes ta sghu sinla!

6 Njan sk'eke-un 'ilhoghun sghu ninya. Nilhzaz de hainya,
'aw oogha íyos'alh-i hooloh.'
7 'Ink'ez la yoh whuts'un idóni', "Aw sgha ínai iloh. Dati
'awet dánadilts'ut whe 'unt'oh. Suzkeh te ts'iyawh naznistez.
'Aw dunadósja' ait'oh. 'Ink'ez hoonliyaz ngha óos'alh ait'oh.'
8 'Et nohdusni, 'aw dunadoja' ait'oh 'ink'ez hoonliyaz yugha
óo'alh ait'oh, ook'eke-un 'unt'oh 'et hoonts'i. 'Et hoonts'i whuz
yoodulhkut za 'uyulhni, 'et huwa dunadutádalh 'ink'ez ndai
yuka' ninzun ts'iyawh yugha ítalelh.
9 'Et whuz un'a za nohdusni, Yak'usda ndai la ooka
yoodulhkut-i nohgha íta'alh. Ookunáhta 'ink'ez nahootáh'alh.
Dati dunulhkw'uz 'ink'ez nohba dáha' dutikwus.
10 'Et mbene la Yak'usda hoonli hits'u hukwa 'utni de, 'enne
'et bugha whútakulh. Mbene la hoonliyaz hukwunútane, 'enne
nahuhootá'alh. 'Ink'ez mbene la dati dunulkw'uzne, 'enne
cha buba dáha' dutikwus.
11 Mbene nohbáke nohtoh, ooye' lhes yuts'u ha 'utni de, 'aw
tse yutl'adóo'alh ait'oh. K'us lho yuts'u ha 'utni de, 'aw 'i k'et
tl'ughus yutl'a oolelh ait'oh.
12 K'us lugok ghez yuts'u ha 'utni de, 'aw 'i k'et ntsi'-i
neoolht'ah-i, scorpion huyulhni, 'i yutl'ayóolhtelh ait'oh.
13 Ndiz un'a nja duhoont'oh, nohni lubeshi 'ulh'enne ahli,
'et hoonts'i t'eoonáhzun nts'en'a unzoo-i nohuzkeh gha tíhlelh.
'Et dáwhulcho-i be 'on nus ndo yak'uz nohBá, mbene la
yoodulhkutne, Ndoni bugha tí'alh."

Ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne hutni, "Sizi, 'en netsudule ye ulhtus-i be 'ut'en"

14 'Et 'awet ndi ntsi'-i nududeh ooyudinda-un 'aw yaool-
hduk ait'oh whe Sizi dune ts'u hanaínanyoot. 'Et ts'u
hanaínanyoot whe dune yalhduk-un 'awet yawhenilhduk. 'Et
'ilhozdilne ts'iyawh buba hooncha.
15 'Et whulohne nduhutni, "Beelzebul mbe la ntsi'-i
nududehne bumoodih, 'en be ntsi'-i nududeh-un dune yuts'u
hanainanyoot."
16 'Et 'uyoonne huyoolhdzih whe huyoodulhkut, "Yak'uz
ts'e whuts'un neba huwa 'it'en tune' tant'en eh, 'et whunenil-
htun?"
17 Daja huninzun-un t'eooninzun 'inka 'et dúbulhni, "Nts'e
la whulerwe hinli-un, 'enne lhch'az nehúdindil de, 'enne
ts'iyawh gak hutileh. 'Et whuz un'a za 'ilhoghun yoh dil-
hts'ine, 'enne cha lhch'az nehúdindil de, 'enne cha gak hutileh.
18 'Et whuz un'a za nts'e la Satan lerwe unli, 'et didutch'oh
lhch'az nedinja de, nts'en'a ookw'úne' whut'en za tileh?
Lhe'dahni Beelzebul 'en be ntsi'-i nududeh-i dune ts'u
hanánusyukw dahni.

19 'Et si Beelzebul 'en be 'ust'en de, 'et de sudahni nohni
nohye'ke k'us mbe be suba ntsi'-i nududeh-i dune ts'u
hanábonuyukw? 'Et huwa 'enne bugha t'ewhuntihzeh tank'us
údahni!
20 'Et hoonts'i Yak'usda oolasga be ntsi'-i nududeh-i dune
ts'u hanánusyukw de, 'et 'alha' hoont'oh whe nts'e la Yak'usda
whe lerwe unli-un, 'et 'awet nohghu whults'ut whe' hoont'oh.
21 'Et dune ulhtus-un lhutigan-un huba lhadint'oh whe, 'et
duyoh huwunli 'ink'ez ndai la 'et yuzdla-i, 'aw oot'á'onalh
ait'oh de.
22 'Et 'uyoon yanus 'ultus-un yundílhda' 'et whe yuch'a'
nilhde. 'Et dune ye lhutigan-i yut'aninintan-i ts'iyawh yugha
hayulya. 'Et hukw'elh'az mbe la ooch'a' ninde-un ndai la
'et yuzdla-i, 'i cha ts'iyawh 'uyoonne ba lhk'eyanla 'ink'ez
butainínla.
23 Mbene la sulh lhe'it'ohne, 'enne sch'az huditni whe'
hint'oh. 'Ink'ez mbene la 'aw dune sla 'ilhulhósdlene, 'enne
ts'iyawh 'ants'i yahitákulh.

Dahooja la whe ntsi'-i nududeh-i doo cha za dune buyunai-
dide de
24 "'Et ntsi'-i nududeh-i dune ts'u hanádide whe, yun
whudizgih-un 'et whuz nududeh natilyis-un hukwu núta. 'Et
'aw ndoohóont'oh-un nalhuhoo'al 'inka dich'oh na'dudútni,
"Et mbe la ooyudisda'-un, whuz za natoosja'.'
25 'Et whuz naoodaih te 'ink'ez 'et nahoo'aih ndun dune
dudzi yo lhodítsun nawhulhtsi 'ink'ez ts'ih'un na'uja.
26 'Ink'ez 'et 'uts'un whedudoh 'ink'ez lhtak'ant'ine ntsi'-i
nududeh-i 'enne yanus 'ultsi'ne, 'enne 'et dune hiye nádudoh
'ink'ez 'et nehúnih. 'Et ndun dune mbe la hiyudúlts'i-un, 'en 'et
whutsoda' whanus 'ultsi' suli'."

Mbene la Yak'usda ooghuni yudits'one 'ink'ez yoontunne,
'enne 'uk'enus hoonzoo-un buts'u hoolts'ulh
27 'Et Sizi nja dutni-un hukw'elh'az, 'ilhozdilne butoh 'il-
hoghun ts'eke yuts'u huyih, "Mbe la oochan ts'u hainzut-un
'ink'ez mbe la nye 'alht'ukw-un, 'en ts'eke 'uk'enus hoonzoo-
un oogha whults'ut," ni.
28 'Et hoonts'i Sizi 'uyulhni, "'Et 'uk'enus hooncha-un
'uhoont'oh, mbene la Yak'usda ooghuni yudits'one 'ink'ez
yoontunne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bubulh 'uhooja!"

Hooncha tune' whut'en-un, 'et za hukwa hitís'en
29 'Et 'ilhozdilne lhan'un te nus za lhe'huniltsuk 'ink'ez
'ubulhni, "Njan 'andit whudizulhne dune, 'enne hintsi'. 'Et
hoonliyaz hooncha tune' whut'en-un 'et za huwhuntilh'elh
hukwa' huninzun. 'I gha la t'ehonózin. 'Et hoonts'i 'aw
huhoo'en-un bughá holts'it ait'oh. 'Et nts'en'a la nus hoo'en-
un Jonah bulh dahooja-un, 'et za hoti'elh.

30 'Alha nts'en'a la Nineveh whut'enne, 'enne Jonah be
buba whehóodal'en-un inle', 'et whuz un'a za 'en k'un'a
'andit whudizulhne dune, yinka dune ye', 'en be buba
whehoodal'en-un tileh.
31 'Oh whuya hoozulh-un dzin dune ba nahutideh de, 'et
whe nyaz de whulerwe ts'eke 'en buniz dudutáyalh, 'et whe
buba nahutideh. Soo cho whunulh'en, ndi yun k'ut nilhdzaz
de hainya lerwe Solomon ye whunih-i yudutáts'o ha. 'Et
hoonts'i 'ilhoghun lerwe Solomon anus 'unt'oh-un 'andit no-
htoh usyin.
32 'Ink'ez 'oh whuya hoozulh-un dzin dune ba nahutideh
de, Nineveh whut'enne nohni 'andit whudizulhne nohtoh do
dutádulh 'ink'ez nohba nahotiyeh. Soo cho whunulh'en,
'oh da' Jonah bubulh yailhduk da', ts'iyawh dudeni
náhundunizdla. 'Et 'awet soo zulhts'ai, 'ilhoghun 'en Jonah
anus 'unt'oh-un 'andit nohtoh usyin.

Nena 'i 'ants'i neyust'e ba too dizk'un 'et dunt'oh

33 "Dune 'aw too dizk'un naidulhk'an 'ink'ez whunist'i-un
k'us chalhyal t'ah te 'aw néyo'alh ait'oh. 'Et k'us too dizk'un
hukw'us'ai-un, hukw'eyi'aih. 'I gha la ts'iyanne dándilhne ndi
be hóot'en-i hinoolh'en.
34 'Et whuz un'a nohni nohna 'i 'ants'i nohyust'e ba too
dizk'un le'unt'oh. 'Et nohna soo 'unt'oh de, 'et nohyust'e
dulcho whe be hoot'en-i be whudizbun. 'Et hoonts'i nohna
lhe'ízoo' de, 'et nohyust'e 'i cha tsalhgus be dizbun.
35 'Et huwa ndai be la nohyust'e be hoot'en-i ahli, khun
te nohyust'e tsalhgus naoodle' junih. 'Et whuch'a soo cho
huwohle'!
36 'Et huwa nohyust'e ndulcho whe be hoot'en-i dizbun,
'ink'ez 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i tsalhgus ooghu hooloh
de, 'et de la ndulcho-i be be hoot'en oole'. 'Et whuz un'a soo
ts'ih'un be hoot'en-i ulhtus-i k'un'a whedindi, 'i gha la soo
whunoolh'en."

Duba na'udzoo'ne, 'enne dawhultsi'-un, 'et bugha
whútalts'ulh

37 Sizi 'awhuz yalhduk whe 'ilhoghun Pharisee yoodulhkut,
"Sdlanaint'alh syoh ts'e." 'Et Sizi yoh daninya 'ink'ez
natl'adida' 'uti'ulh wheni.
38 'Uti'ulh whutso lanalhe'ildoh. 'Et Pharisee yunilh'en
'ink'ez tube ooba hooncha.
39 'Ink'ez neMoodihti 'et nduyulhni, "Nohni Phariseene
soo cho whunulh'en, nohlusyet 'ink'ez lubot bulh, ooka za
tunáwhahgus. 'Et hoonts'i nohdzi yo whe dátni-i cha 'ink'ez
'ut'en ntsi'-i bulh, 'i ts'iyawh 'i be nohyo ts'e whudizbun.
40 Whusnine ahli! 'Aw eh t'eoonuzáhzun? Mbe la yoo'az ts'e
'uhoonla 'ink'ez bez ts'e cha, 'en za 'uhoonla.

41 'Et hoonts'i ndai la aht'i-i, 'i be 'i ooloh tel'enne be la
'ooht'en. 'Et de la ts'iyantsuk nohba whuna'oodeh.
42 'Et hoonts'i nohni Phariseene 'awet dawhultsi'-un 'et
nohts'u hóolts'ulh! Ndiz un'a nja daht'en, ndai la hanúlhyeh-
i, 'ut'an sooltsun-i cha, rue cha huyulhni, 'ink'ez 'onghoh-i, 'i
'ooloh, 10%, 'i Yak'usda ghah'aih. 'Et ndóht'en huba' hoont'oh.
'Et hoonts'i ndet la ts'ih'un un'a ne'áht'en-un, 'ink'ez Yak'usda
ye nek'entsi'-i, 'aw ndulhúzaht'en. 'Et whuz un'a cha ndóht'en
huba' hoont'oh.
43 Nohni Phariseene 'awet dawhultsi'-un 'et nohts'u
hóolts'ulh! Lizwif lugliz dahyaih de, 'uhoont'oh-un
natl'adahdaih, 'et za hukwa' nahzun! 'Ink'ez ndet la 'e'óoket-
un, soo ts'iyanne nohodólhti' hukwa' nahzun.
44 'Et nohni Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'ink'ez
nohni Phariseene, dune nalh duba na'ahdzoo'. 'Awet
dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! Nohni ts'un k'ut 'adahla-
un, 'aw dune lhunohis'en le'aht'oh. 'Ink'ez 'adahla-un dune
t'ehonúszun whe nohk'unuhudilh."
45 'Et 'ilhoghun Moses be 'udustl'us k'ut daja ni whe beni
hoonli be yalhduk-un, 'en Sizi yulhni, "Nehodulh'eh-un njan
'udini-un, wheni cha nebulh 'udini, 'et huwa neba dzoh
'udínja."
46 'Et 'uyulhni, "Nohni cha Moses be 'udustl'us k'ut daja
ni whe beni hoonli be yalhdukne, 'awet dawhultsi'-un 'et
nohts'u hóolts'ulh! Nohni nohgha dune 'ut'en howa whúlna'-
un butl'awhahle, 'aw hoontsool-unyaz whe hoonts'i bula
'oohneh ait'oh.
47 Nohni 'awet dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh! No-
htso da' nus hoo'enne, 'enne buba tse bet 'ahudutilhtelh-un
'uwhulh'en. 'Ink'ez nohbáke 'enne bubuhanghan inle'.
48 'Et 'alha nohbáke 'et dahája, 'et nohni nohba ts'ih'un
'uhoont'oh nahzun. 'Et soo cho whunulh'en, nohbáke nus
hoo'enne ubuhanghan 'ink'ez nohni 'ahudutilalh-un buba
'uwhulh'en.
49 'Et huwa njan Yak'usda ye whunih-i, 'i be 'et dutni,
'Nus hoo'enne 'ink'ez whel'a'ne, 'enne nohts'u butis'alh.
'Enne whulohne dzoh nubotilhdzut 'ink'ez 'onghohne cha
hubotighan.'
50 'Et ndi yun 'udechoo 'ulya 'et whuts'un ndunne nus
hoo'enne bubuzkai' whúzdli'ne, nohni 'andit whudizulhne
dune nohni hukw'elha whutilhtselh whe' hoont'oh.
51 'Et huwa la 'oh da' Abel buzkai' whuzdli'-un whuts'un
'ink'ez Zacharias buzkai' whuzdli' da', ndun 'en 'unt'oh
Zacharias njan lugliz whucho 'et loodel eguz 'et hizilhghi,
'alha ts'ih'un nohdusni, 'oh da' dahooja la, 'et 'andit whudizul-
hne dune, 'et nohni hukw'elha whutilhtselh whe' aht'oh.
52 'Et nohni Moses be 'udustl'us k'ut daja ni whe beni hoonli
be yalhdukne, 'awet dawhultsi'-un 'et nohts'u hóolts'ulh!

Nts'en'a la dune t'ehonózin-un, 'et bughu nawhúlhchoot! Nohnich'oh 'aw lhuwhúlhchulh. 'Et mbene la hóolhdzihne, 'enne cha k'oh úboohtun!"

53 'Et 'awhuz 'oh whúya hiyilh whe, ndunne Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'ink'ez Phariseene, 'enne tube huyóolhdzi. Khun tilah hoonliyaz 'uts'un un'a 'udooni' 'inka lhelhdun hukwa huyoodulhkut.

54 'Ahoolhyiz hinilh'en 'onilha khun tilah tank'us 'údooni'. Khunsul hoonliyaz 'udija de, 'et hik'ehóota'alh.

12

Phariseene bules be untuldoh-i, 'et whuch'a khohdle'

1 'Oh da' whe lhane dune 'ilhuhozdil. Huldlai k'et lhk'unuhúdilh cha' hut'en. Mbene la yugha hodul'ehne, 'enne cho ndubulhni, "Ndunne Phariseene bules be untuldoh-i, 'i ch'a soo cho howahli. 'I dune nalh ye dúba na'udzoo'-i, 'i 'unt'oh.

2 'Alha ndai la ts'iyawh whunist'i-un, ts'iyawh ts'et haóotikulh. 'Et ndai la whu'iz 'unt'oh-i, 'i cha ts'iyawh t'entidzeh.

3 'Et huwa ndet la tsalhgus yo ts'e yalhduk, 'et hoot'en-un hidutats'o. 'Et ndet la yoh whez ts'e 'uyoon yudze khuni in'aih daja dani'-un, 'et bun k'ut whuts'un khuniti be howu yatilhduk.

Yak'usda 'en za be noolhjut

4 "'Ink'ez sk'ekene nohdusni, mbene la nohyust'e ughanne, 'et hoonts'i 'aw 'on 'un hoonliyaz 'uhooneh ait'oh, ndunt'ohne bube noolhjut junih.

5 'Et hoonts'i mbe la be ntilhjut-un, 'en bunóhuntistun. Mbe la nohyust'e silhghi-un, 'et hukw'elh'az, 'en za ooba' hoont'oh whe kwuncho yo ts'e cha nohtinoh, 'en za be noolhjoot! 'Alha nohdusni, soo ts'ih'un un'a 'en be noolhjut!

6 'Alha eh 'uhoont'oh kwulai' 'uchas, 'i nanki sooneya tsuditi'-i be 'óket? 'Ink'ez ndi dut'aiyaz Yak'usda 'aw 'ilho hoonts'i yunalhodulhnoh whe' hoont'oh.

7 'Ink'ez daltsuk nohtsigha' 'i hoonts'i ts'iyawh t'einínzun. 'Et huwa whenoolhjut junih! Nohni 'uchasanus dáhti' whé aht'oh!

Dune nalh Sizi 'en sch'e' 'unt'oh uzdooni'

8 "'Ink'ez 'et cha nohdusni, mbe la dune nalh, Sizi Gri 'en ooch'e' usdli ni-un, 'en yinka dune ye' Yak'usda oolizas ubudutánelh, ndun 'en sch'e' unli whe 'unt'oh.

9 'Et hoonts'i mbene la dune nalh sts'ooditdlaine, 'enne Yak'usda oolizas bunalh buts'oodutásdlai.

10 'Ink'ez mbene la yinka dune ye' ch'az ditni be yalhdukne, daja hutni-un, soo buba 'un whutilhdulh. 'Et hoonts'i mbene

la Ndoni ch'az ditni be yalhdukne, 'aw buba 'un whutookat ait'oh.
11 'Ink'ez lizwifne lugliz, k'us nahiyilhne, k'us moodihne cha, 'enne bubut nenohonilhya de, daja dutihnelh-un, 'et huwu ni oohle' junih.
12 'Et soo 'et whudizulh-un Ndoni whunohuntilhtun daja dutihnelh-un."

Khuni be nawhutnuk-i dune whusni-un, 'en ghun

13 'Et 'awet dune toh 'ilhoghun dune 'utni, "Whuneoodulh'eh-un nedusneke buk'élhutizkat-i, 'i sulhutsin ndai la sch'e' unli, 'i stl'ayóolelh sba dini!"
14 'Et Sizi 'uyulhni, "Dune, mbe usinla nohba nahiyilh-un, k'us nohba yatilhduk-un sulhtsi?"
15 'Ink'ez Sizi 'ubulhni, "Nohni soo cho khahdli! 'Uyoon dune ch'e' ha' noohzin junih! Dune daltsuk hoonli yut'i ndi yun k'ut, 'ohwhi 'ants'i 'únt'oh whe 'unt'oh."
16 'Ink'ez 'et khuni oogha whuts'odul'eh huwun ubulh yalhduk whe nja dutni, "'Ilhoghun dune hoonzoo 'unt'oh-un, ooyun k'ut ts'iyaitsuk soo haníyeh.
17 'Ink'ez didutch'oh 'uninzun, 'Nts'en'a cha la daoosneh? Haníyeh-i bayoh whudizbun k'et. 'Aw 'on 'un cha 'uyoo dánosdzaih ait'oh.'
18 'Ink'ez 'et dutni, 'Nja dutísnelh lhat-un haniyeh-i yoh naná'whuduntisyus 'ink'ez 'on nus 'uhoolcho-un na'whutisdlelh. 'Ink'ez 'et la ndai la hanísyai-i 'ink'ez ndai la ust'i-i, ts'iyawh datísdlelh.
19 'Ink'ez la na'dudóstni', lhai unzoo-i mba 'ulhozkat, lhat yus k'ut whuba. 'Inka nailyis, 'in'alh, taintnai, 'ink'ez whunílhni.'
20 'Et hoonts'i Yak'usda 'uyulhni, 'Tube whusni-un inli! 'Andit 'úlhdzis nzul naitálchulh. 'Ink'ez ndai la int'i-i, mbe ts'u tíkulh?'
21 'Et whuz un'a mbe la lhai duba 'ilhozdla-un 'ink'ez Yak'usda ba hoonli lhit'i'."

Yinka dúlhts'i-un huwu ni oohle' junih

22 'Ink'ez yugha hodul'ehne 'ubulhni, "'Et huwa nohdúsni, yinka dúlhts'i-un, ndai la tih'ulh-i 'ink'ez be sóo nadutihneh-i, 'i ts'iyawh ooghu ni oohle' junih!
23 Ndai la 'ut'alh-i, 'ink'ez naih cha, 'ohwhi 'ants'i unli whe 'unt'oh. Yinka sahda-un cha, 'ink'ez nohyust'e cha 'i 'on nus dízti'.
24 Ndunne datsancho dahint'oh la bughu nuni nahzut. 'Aw 'alhé'hunusdle 'ink'ez 'aw halhé'hunusdle cha' hint'oh. 'Ink'ez 'aw uzdla bayoh 'ink'ez haníyeh-i yoh cha lhuhuhóot'i'. 'Et hoonts'i Yak'usda bugha 'á'aih. 'Ink'ez nohni ndi dut'ai anus dáhti' whe aht'oh.

25 Nohni nohtoh mbe 'unt'oh dalcho tileh howu ni unli? 'Aw
'et huwa 'on nus 'ulyiz oole' ait'oh.
26 Ndi hoontsool-unyaz hoonts'i 'oohoohleh ait'oh de, 'et di
ha 'udun cha howu ni ahli?
27 'Ink'ez 'indaiyaz unzoo-i, nts'en'a haníyeh, howu nuni
nahzut. 'Aw lhe'ust'en 'ink'ez 'aw hoonliyaz hiye soo
nadootnih-i cha lhe'husdle. 'Et lerwe Solomon naih dizti' 'i be
soo nadut'ih te, 'et hoonts'i 'aw 'indaiyaz anus lhe'íldzoo' whe
'unt'oh.
28 'Et Yak'usda tl'o unzoo-i yilh'i. 'I 'andit dzin tl'o k'ut
haníyeh 'ink'ez bunde 'i tsehidutilhkulh 'ink'ez duták'un. 'Et
nohni dalcho-i be suba 'on nus soo nanohdooleh. Tube ustla
ntsool-i be nohba 'alha hoont'oh.
29 Ndai la tih'ulh-i 'ink'ez tihtnelh-i cha, 'ahoolhyiz tube cho
ooka daóohtni 'ink'ez ooghuni oohle' junih.
30 'Et ndi yun k'ut 'udun yun k'ut whut'enne 'et za hukónuta.
'Et hoonts'i Yak'usda nohBá ndai la be ndunahdzit-i ts'iyawh
t'einínzun whe 'unt'oh.
31 'Et hoonts'i nts'en'a Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et za
hukwaitah'en de, 'et ndi cha 'on nus nohghá' tikulh whe'
hoont'oh.
32 Nohni se 'usbai 'ilhoh núlhas-i, 'aw noolhjut junih!
Soo cho whunulh'en, nohBá nts'en'a whe lerwe unli-un, 'et
hoont'i' whe nohgha óota'alh.
33 Ndai la aht'i-i ts'iyawh be 'óhket 'ink'ez tel'enne, 'enne
bugha yohlelh. 'Et whuz un'a 'et daht'en de, 'ants'i sooneya
zus ninta lhe'ust'i-i, 'i 'udulhneh. 'Ink'ez ndai la unzoo-i 'ilhiz
wheni oola toh hoolóh-i, 'i ts'iyawh be yóohlelh, 'i la yak'uz ts'e
neóohlelh. 'Aw whuz undunut'ih-un daooya' ait'oh 'ink'ez 'aw
yun nulh'as-i hoonts'i ninta' yolh'en ait'oh.
34 'Et ndet la oonáht'i'-i ulhoozáhla, ndet la usdla-un, nohdzi
cha 'et za dutá'alh.

Lhazdoot'e', 'aw t'ets'onúszun nkede la neMoodihti whu-
sanátidalh
35 “Nohni nohnaih be 'áht'en-i ts'iyawh be náhdilh 'ink'ez
nohtoo dizk'un-i cha dók'un
36 'Et nohni nohnich'oh dune mbene la dumoodih ba
sulh'ine, 'enne buk'un'a 'ooht'e'. Nts'e la dune lhghuske ts'e
hanája, 'ink'ez dati dunulkw'uz de, 'aho la hiba dáha' dootan.
37 'Et ndet la ndun moodih whusanaja de, 'ink'ez be 'ulh-
nane hika tse hooli, 'ink'ez hika ítis'en, mbene la ndun moodih
ndut'enne bunilh'en de, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha
whults'ut. 'Alha nohdúsni, bumoodih soo nadutitneh ha,
'ink'ez dude 'ulhnane nátl'adulhts'ih budutánelh, 'ink'ez bubut
né'tilelh.
38 'Ink'ez moodih tuzniz at'en k'us tuzniz hukw'elh'az at'en,
'et sanatidalh 'ink'ez be 'ulhnane hika tse hooli, 'ink'ez hika

ítis'en, 'et whuz un'a moodih ndut'enne bunilh'en de, 'enne
'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.
39 'Ink'ez soo cho t'eoonahzeh, mbe la yoh whumoodih
nts'owhuya la whudizulh-un undunut'ih-un whusatíyalh, 'et
t'ewhuninzun de, 'et soo ts'ih'un da' huwole', 'ink'ez 'aw hiyoh
da'óoyis ait'oh.
40 'Et huwa nohni cha lhadóoht'e'. 'Alha nts'owhuya
'uhunit'o-un 'et ookatselhúwhahlih-un, 'et yinka dune ye' 'et
whusanátidalh," ni Sizi.
41 'Ink'ez 'et Peter 'uyulhni, "NeMoodihti, ndi khuni oogha
whuts'odul'eh-i be yailhduk, 'i wheni za tilah k'us ts'iyanne
ba tilah 'udini?"
42 'Ink'ez neMoodihti 'utni, "K'us mbe ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez
whunih-un unli whe yoh huwunli-un? 'En oomoodih duyoh
whumoodih yutilhtselh. 'Et 'oh de de, soo 'et neooduzuk de, 'et
de la 'onghohne hiti'ulh-i bugha ná'tit'aih. K'us mbe 'utinelh?
43 'Et oomoodih whusanaja de, 'ink'ez hibe 'ulhna-un whuz
un'a ndut'en yunilh'en de, 'et de ndun yoh whumoodih
yulhtsi-un, 'en 'uk'enus hoonzoo-un bulh 'uwhútanelh.
44 'Alha nohdusni ndun oomoodih ndai la yut'i-i, ts'iyawh
k'une' yul'en-un yutl'aóoti'alh.
45 'Et hoonts'i ndun be 'ulhna-un dich'oh dudzi yo whe 'et
duninzun de, 'Smoodih sa' sla whusanádaih.' 'Ink'ez 'et dune
oomoodih yuba 'ut'enne 'ink'ez ts'ekoo yuba 'ut'enne cha
whéboonilhtsus. 'Ink'ez whé'nin'ulh 'ink'ez tanutnai, 'ink'ez
tanutnih,
46 'oh de ndet dzin 'et ndun be 'ulhna-un 'aw yuka
ts'e lhúhooli 'ink'ez nts'owhuya 'uhunit'oh-un utinelh 'aw
t'eoonuszun, 'et 'oh whuya 'uhunit'oh whe oomoodih
whusanátidalh. Tube ye'whutilhyah, 'ants'i lhulcho k'eitat'us
le'yutilelh 'ink'ez ndai la Yak'usda k'unulhe'ust'enne
buts'ítikulh-i 'et didut cha whuz un'a za oogha ótat'alh.
47 'Ink'ez mbe la 'ulhna-un 'en oomoodih ndet la yuts'u
hukwa' ninzun-un, 'et ts'iyawh t'eooninzun, 'et hoonts'i 'aw
wheni lhálhdit'oh 'ink'ez yuk'unulhe'ust'en, 'et huwa lhat whe
ootaltsus.
48 'Et hoonts'i mbe la t'eoonúszun dumoodih ndet la yuts'u
hukwa' ninzun-un, 'ink'ez dude 'ut'en k'oh huwa ootaltsus
huba, dzoh tsulyaz za ootaltsus, 'aw lhat iloh. 'Et mbe la dune
lhai oogha nt'ai-un, 'en lhat-un yuts'u hukwa' ntizilh. 'Ink'ez
mbe la lhat-un ootl'ahoolya, 'en 'on nus lhat-un yuts'u hukwa'
untizilh.

Sizi 'utni, "Dune lhch'az nehúdutadalh 'et hukwa whusasya"

49 "Ndi yun kwun ookw'ítas'alh ha whusasya. 'Uda' ncha
duzk'an.

50 'Et hoonts'i be dune too be 'ul'en-i, 'i be too be' tiznelh huba' hoont'oh. 'Et lhaoodutanelh 'et whuts'un 'et huwa tube dzoh nuszut.
51 Ts'iyanne lhts'un ts'ih'un 'úhoot'e', 'et hukwa ndi yun k'ut whusasya nahzun eh? 'Awundooh! 'Et nohdusni, dune lhch'az nehúdutadulh 'et hukwa whusasya.
52 'Et 'andit njan whuts'un kwulane 'ilhughun yoh dilhts'ine, 'enne lhch'az nehúdutadulh. Tane, 'enne nane ch'az nehudutadulh, 'ink'ez nane, 'enne tane ch'az nehúdutat'us.
53 Bubá duye' ch'az nédutadalh, 'ink'ez ooye' 'en dubá ch'az nedutadalh. Buloo 'en cha dutse' ch'az nedutadalh, 'ink'ez ootse' duloo ch'az nedutadalh. 'Ink'ez oobiz 'en cha duyas'at ch'az nedutadalh, 'ink'ez ooyas'at 'en cha dubiz ch'az nedutadalh."

Sizi Gri whusanatidalh-un soo cho ooka tse ts'úhole'
54 'Et lhane 'ilhozdilne, 'et cha 'ubulhni, "'Et ndet la nooz de kw'us whúzdli' nulh'en de, 'et 'aho 'udahni', 'Ts'oh tselyaz naootilhtelh.' 'Ink'ez 'et nduwhút'i.
55 'Ink'ez n'az tizts'i te 'et 'udahni, 'Tube whúntalwus whe' whut'en,' 'ink'ez 'et nduwhút'i.
56 Nohni dune nalh duba na'udzoo'ne aht'oh! Ndi yun k'ut 'ink'ez yat cha dawhutanelh-un, 'et t'eoonahzun. 'Et hoonts'i dáhoont'oh huwa 'andit dawhutanelh 'aw t'eoonuzáhzun?
57 'Ink'ez nohnich'oh dahoont'oh huwa nts'en'a ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'et 'aw t'eoonuzáhzun?
58 'Et mbe la nch'az ditni-un, 'en nahiyilh-un but nenyutalhtelh, 'et whuz ah'us whe 'et tube oots'un lhanaoodonleh hukwa' ont'en. Doo ka la nahiyilh-un but nényutalhtelh 'ink'ez nahiyilh-un neilhchuk-un tl'anyutilhtelh, 'ink'ez neilhchuk-un 'anyuti'alh.
59 'Et nohdusni ndi sooneya nt'um-iyaz hoonts'i, 'i ts'iyawh ookw'elha whutalhtselh, 'et whuts'un 'adutan'alh."

13

Nohni noheni náhandunoohleh 'et dúlhahnel de, 'et de nohni ts'iyawh kwuncho yo ts'e tihdulh
1 'Et 'oh da' whulohne dune, 'enne Sizi 'uhuyulhni nts'en'a la Galilee whut'enne ubanghanne bubulh dahooja la. 'Enne 'uhint'oh Galilee whut'enne Yak'usda ba 'uhudílhk'un whe Pilate ubanghan 'ink'ez bubuzkai' nyoo hidílhk'un-i ootayunjut.
2 'Et Sizi 'ubulhni, "Ndunne Galilee whut'enne, 'enne nts'en'a 'uhuja dzoh nuhuzde, 'et huwa 'uyoonne Galilee whut'enne anus lubeshi 'uhulh'en nahzun eh?
3 'Awundooh nohdusni! 'Et hoonts'i nohni cha noheni náhandunoohleh 'et dúlhahnel de, 'et de nohni cha ts'iyawh, whuz un'a za ts'iyawh yaitáhdlah!

4 'Et keyoh Siloam huwhútni, 'et tse whedin'ai-i, 'i ndunne whunizyanne 'on 'at lhk'udine, 'enne buk'éningez whe ts'iyawh higan. 'Et Jerusalem whut'enne, 'enne buba nus lubeshi 'uhulh'enne 'uhint'oh nahzun eh?
5 'Awundooh nohdusni! 'Et hoonts'i nohni cha noheni náhandunoohleh 'et dúlhahnel de, 'et de nohni cha ts'iyawh, whuz un'a za ts'iyawh yaitáhdlah!"

Ndi duchun, fig huyulhni, 'i be Lizwifne huhodutil'eh

6 'Et doo cha Sizi huwa whuts'odul'eh-i be bubulh yalhduk whe nja dutni, "'Ilhoghun dune 'en mai chun, figs huyulhni-i, 'i oomai' haníyeh-i k'ut, 'et 'ilho há inulhyeh. 'Ink'ez 'ilhoh dzin mai yughun ha itís'en. 'Ink'ez gak 'aw mai ooghu hooloh.
7 'Ink'ez 'et oomai haníyeh-un huwunli-un 'uyulhni, 'Whunilh'en eh? Tat yus k'ut whuts'un ndi mai chun, figs huyulhni-i, oomai' kaitús'en 'ink'ez 'aw oomai' ooghu hooloh. Di ha yun k'ut bulh hóonsool? Ntintselh!'
8 'Ink'ez 'utni, 'Moodih whute 'andit yus k'ut za oots'ú halhozin'aih. K'at oonat naootiskulh 'ink'ez oogha soo ha' nuyeh-i bulh oogha ítasnalh.
9 'Et soo oomai' whúzdli' de, 'et soo' hoont'oh. 'Et dúlhinel de, 'et de la ntooselh.' "

Ts'eketi 'en Satan yulhghel

10 'Et 'awet dzin nats'ulyis-un 'et 'ilhoghun Lizwifne lugliz 'et whubodulh'eh.
11 Khunsul 'et 'ilhoghun ts'eke whunizyat 'on 'at lhk'udit yus k'ut 'et la ntsi'-i nududeh-i tetsun yulhtsi whe 'en yudinda. 'Et huwa chanuti 'ink'ez didutch'oh 'aw do na'ootneh ait'oh.
12 Sizi yutilh'en ibulh, yuka huyih 'ink'ez 'anih yulhni, 'ink'ez 'uyulhni, "Ts'eke whe teintsun-un 'awet mba hukw'una'it'oh!"
13 'Et yuk'edilni 'ink'ez 'aho lhts'e nadiski 'ink'ez Yak'usda dílhti'.
14 'Et hoonts'i ndun Lizwifne lugliz whumoodih 'en hunílch'e. Nats'ulyis dzin 'et Sizi ndun ts'eke soo na'yinla 'et hukwa hunílch'e. 'Ink'ez 'ilhozdilne bumoodih, 'en 'utni, "Lhk'utat dzin 'et dune 'uhoot'en huba' hoont'oh. 'Et huwa 'uts'ut'en dzin 'et 'awet za soo na'nohohooleh huba' hoont'oh. 'Et nats'ulyiz dzin 'et 'aw soo na'nohotilelh 'et huba whusaóohya' huba lhe'hoot'oh," ubulhni.
15 'Et neMoodihti 'uyulhni, "Nyun dune nalh duba na'udzoo'-un 'int'oh! 'Alha lawk nohni ilohghun ahli whe nats'ulyis-un dzin nohmusdoos dune k'us nohmuyool te musdoos bayoh 'adultsi'-un, k'unawh'uk 'ink'ez too k'ez toolhdlooh ait'oh?
16 Ndun ts'eke 'ilhoghun Abraham oots'u haínzut-un 'ink'ez Satan whunizyat 'on 'at lhk'udit yus k'ut whe yulhghel. Soo

cho howu nuni nahzut! 'Alha lawk nats'ulyis-un dzin 'et 'aw k'unaoot'uk ait'oh whe' dahni?"
17 'Et Sizi ndi khuni 'et dudáni' whe yuch'az ditnine, 'enne ts'iyawh yooya huzdli'. 'Ink'ez 'onghohne lhane 'en gha hoonzoo tune' 'ust'en-un 'et huwa howu nálhni whe huhoont'i'.

Haníyeh-i, mustard huyúlhni, 'i oogha whúts'odul'eh

18 'Et Sizi 'ubulhni, "Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et nts'en'a nohba dahoont'oh? 'Ink'ez nts'en'a suba di bulh nohba lhundúwhult'oh nahzun?
19 Ndiz un'a nja duhoont'oh, ndi mai nint'um-i mustard huyulhni, 'i k'un'a 'unt'oh. 'I dune yunílhchoot 'ink'ez haníyeh k'et 'ainan'ai 'ink'ez hanányai. 'Ink'ez tube duchun dincha suli'. 'Ink'ez dut'aiyaz oozischum k'ut t'o neníhla."

Yak'usda whe lerwe unli, lhes ntuldoh-i dult'oh

20 'Ink'ez doo cha 'ubulhni, "Nts'en'a suba whunohuntistun Yak'usda whe lerwe unli?
21 Lhes ntuldoh-i dult'oh. Ndai la ts'eke yílhchoot 'ink'ez lhes núdzaih-i, 'i ta tsetsai be únde'ooldzih-i dizbun. 'I ntuldoh-i bulh 'ilho be yandzai, 'ink'ez yunilhtlus. 'Et hukw'elh'az 'udun neíninkai whe untílhdo."

Hoondat-un datí-un hukwa daóohtni

22 'Et hukw'elh'az Sizi Jerusalem whuz tizya. 'Ink'ez keyoh whuti 'ink'ez keyoh whuyaz 'et dune toyalh 'ink'ez dune hodulh'eh.
23 'Et 'ilhoghun 'uyulhni, "Nemoodihti oolune za eh hudutijih?" 'Ink'ez Sizi 'ubulhni,
24 "Hoondat-un datí-un hukwa daóohtni. 'Et nohdusni lhane 'et datí-un dahátidulh hukwa' huntizilh, 'et hoonts'i 'aw 'uhooneh ait'oh.
25 'Et 'ilhoh yoh whumoodih dudinya 'ink'ez dati dánaidintan, 'et nohni 'az nudulhya 'ink'ez dati dunulhkw'uz 'ink'ez 'udahni, 'Moodihti, moodihti neba dáha' dintih!' 'Et la' nohdóni', "Aw t'enohnuzúszun nts'ez de háhdil.'
26 'Ink'ez la' 'udoohni', 'Nyulh 'uts'u'alh 'ink'ez nyulh 'úts'utnai'. 'Ink'ez nekeyoh whuti 'et da' whuneoodilh'e inle'.'
27 'Et hoonts'i la' dooni', 'Nohdusni nts'ez de háhdil 'aw t'enohnuzúszun. Sch'a nasahdilh! Nohni ts'iyawh tank'us ne'zaht'en!'
28 Abraham, Isaac, Jacob, 'ink'ez nus hoo'enne, 'enne ts'iyawh, ndet la Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et hudutálts'ilh 'ink'ez 'et la bunoolh'en. 'Et 'oh de nohni tenanohonilhdil. 'Et de tihtso 'ink'ez nohghoo lhudutihk'us.
29 'Oh de de lhane la ndaz de 'ink'ez nyooz de, 'ink'ez nus de, 'ink'ez nyaz de, whuz de hahátidulh 'ink'ez ndet la Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et la nátl'ahudutilts'ilh 'uhuti'ulh ha.

30 'Et ndóohoont'oh, whulohne 'udechoo unline, 'enne la
'udek'oh hutileh. 'Ink'ez whulohne 'udek'oh unline, 'enne la
'udechoo unline nahutidleh."
31 'Et dzin za whulohne Phariseene, 'enne Sizi highu nindil
'ink'ez 'uhuyúlhni, "Naindalh 'ink'ez njan whuch'a nasindaih.
Herod nyutuzilhghelh hukwa' ninzun!"
32 'Ink'ez 'ubulhni, "Nyoon 'uyoo unli-un, ndiz un'a sba
dáhni, 'Soo zolhts'ai'! 'Andit dzin 'ink'ez bunde cha ntsi'-i
nududeh-i dune ch'a hanánusyoot 'ink'ez dune soo ná'us'en,
'ink'ez whulh tat dzin 'et la hukwa whusásya-un 'et lhadúlya-
un tisdleh.'
33 'Et hoonts'i 'andit dzin, 'ink'ez bunde dzin 'ink'ez 'om bun
dzin kedutooszit huba' hoont'oh. 'Alha' hoont'oh whe 'aw nus
hoo'en-un, 'en 'aw keyoh Jerusalem whan'az daóotsah huba
lhe'hóot'oh.

Jerusalem whut'enne, 'enne bugha Sizi oodzi unduda suli'

34 "Nohni Jerusalem whut'enne, Jerusalem whut'enne,
nohni aht'en nus hoo'enne ahghan. 'Ink'ez mbene la no-
hts'u whel'a'ne, 'enne cha tse be bubahghan. Dant'oh la
lugok duduzkeh duts'unt'a' ubudilhts'i, whuz un'a nohni
cha dáwhultsuk whe 'ilhunanohootásdlelh hukwa' nuszun, 'et
hoonts'i 'aw hukwa lhe'náhzun.
35 Soo cho whunulh'en, 'awet nohni Jerusalem
whut'enne nohkeyoh 'aw hoonli hooloh suli' whe nohba
'et nenáwhults'ut, 'et whuz un'a Yak'usda nohladutitnih.
'Ink'ez 'alha' nohdusni, ndet la whusaóotilts'ulh, 'et 'oh de 'et
ndudútihnelh, 'Mbe la Moodihti boozi' be whusatiyalh-un, 'en
'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut.' 'Et ndudútihnelh 'et
whutso, 'aw sooh'en ait'oh."

14

Nats'ulyis-un dzin, 'et Sizi unduda-un soo ná'yinla

1 'Et 'awet 'ilhoh dzin 'ilhoghun Pharisee bumoodih ooyoh,
'et nats'ulyis-un dzin, 'et Sizi lhes natit'ulh ha danínya. 'Et soo
cho hinilh'en.
2 'Et khunsul 'ilhoghun dune ooyust'e toh too whudizbun
suli', 'et hukw'é unduda, 'en Sizi but usyin.
3 'Ink'ez Sizi ndunne Moses be 'udustl'us k'ut, daja ni whe
beni hoonli be yalhdukne, 'ink'ez Phariseene, 'enne cha 'ubul-
hni, "'Et neba ts'ih'un 'uhoont'oh eh nats'ulyis-un dzin dune
soo na'ts'oolh'en?"
4 'Et ts'iyawh t'ehudusnih. 'Ink'ez nyoon dune yílhchoot
'ink'ez soo na'yinla, 'ink'ez yulanaditni.
5 'Et 'ubulhni, "Mbene 'unt'oh nohtoh muyool 'ut'i-un k'us
oomusdoos dune tsa k'et 'alts'ut de, 'aw nats'ulyis dzin
'uhoont'oh 'et huwa eh 'aho 'aw hanálhuhitilhtelh nahzun eh?"
6 Njan 'et huwun uboodulhkut-un, 'aw daja hudooni' ait'oh.

Dune 'unt'ohne tihleh-un, 'et hukwa ooht'en junih

7 Mbene la ooghu nusjane k'us hoonzoo-un 'utahahódit'ai
'ink'ez bunilh'en whe' hut'en. 'Inka huwa whuts'odul'eh-i be
bubulh yalhduk whe nja dutni,

8 “Nts'e la dune lhghu tikelh ts'e nohghu nusja de, k'us
hoonzoo-un te natl'adoohdalh junih. Doo ka la nohan do
'unt'oh-un tilah highu nóya'.

9 'Et de mbe la nohghu nusiya-un, 'en la 'unyudóni', ‘Sinda-
un ootl'ahóon'aih, ndun 'et ooda'.’ 'Ink'ez 'et la yooya sinli' whe
'uk'enus 'udeyo 'et la nanátl'adondalh.

10 'Et hoonts'i nts'e nohghu nuhúzya-un whuz toohya' 'ink'ez
'ants'i dati whenghoh nátl'adondalh. 'Et de la mbe no-
hghu nusiya-un 'en tilah 'unohdóni', ‘Sk'eke 'uhoont'oh-un
natl'adindaih.’ 'Et mbene la lutab k'ut nyulh dilhts'ine, 'enne
la nyodólhti'.

11 Soo cho whunulh'en, mbe la ncha na'dudil'i-un, 'en yooya
tileh. 'Ink'ez mbe la te'dudil'en-un, 'en la 'unt'oh-un huyoolht-
selh.”

12 Mbe la yughu nusiya-un, 'en Sizi 'uyulhni, “Ndet la
dzetniz k'us hulhgha huwa' tan'alh de, khun te nk'eke,
k'us nyulhutsinke, k'us nyunatneke, k'us nyenghoh whut'ine
mbene la hoonzoo' 'unt'ohne, 'enne ts'iyawh bughu nónya'
junih. 'Et bughu nusinya de, 'enne tilah nghu nunáhooda' whe
mba k'elha whutale.

13 'Et hoonts'i huwa' tan'alh de, 'et mbe la tel'enne, 'ink'ez
dzoh nudilhne, 'ink'ez ooyust'e bodin'aine, 'ink'ez hoos̲'enne
cha, 'enne ndunt'ohne, 'enne za bughu nonya'.

14 'Et la nyun 'uk'enus hoonzoo-un nyulh 'úhoneh. 'Enne
'aw mba k'elha hoohoolhtselh ait'oh. 'Ink'ez nyun tsih'un
'unt'ohne dunahudidil de, 'et de mba k'elha whutaleh 'et
huwa.”

'Udechoo bughu nusiyane, mbene la 'awundooh hutni, 'aw 'ilhoghun hoonts'i ndi tit'ulh-i, 'aw hinalhuhootásdli

15 'Et 'ilhoghun dune lutab k'ut yulh usda-un, 'en yudants'o,
'en 'uyulhni, “Ndet la Yak'usda whe lerwe unli-un, mbene la
'et 'a'alhne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whutalts'ulh!”

16 'Ink'ez Sizi 'uyulhni, “'Ilhoghun dune hulhgha hooncha
whe huwa' nin'ai. 'Ink'ez lhane ghu nusiya.

17 'Et hulhgha na'hutit'ulh-un dude 'ulhna-un whe yálh'a'
'ink'ez mbene la bughu nusjane ubudóni', “'Awet ts'iyai
lhadúja, diz ahdulh!’

18 Ts'iyawh 'ilhone hinli whe 'onilha 'aw 'uhooneh ait'oh
hutni. 'Et 'udechoo-un nja dutni, ‘Si yun osket 'ink'ez whuz
tisyalh ntis'elh ha, 'et huwa 'aw oosneh ait'oh sba dóni'.’

19 'Et 'uyoon dune 'en cha nja dutni, ‘Kwulai' lhghuske mus-
doos dune osket. Ts'iyawh ubootásdzih 'ink'ez nabuduntiz'elh
dahóot'e' suba, 'et huwa 'aw oosneh ait'oh sba doni'.’
20 'Uyoon cha 'et dutni, ‘'Ants'iya 'at ust'i 'et huwa 'aw whuz
toosya' ait'oh.’
21 'Et be 'ulhna-un yughu nanja 'ink'ez dumoodih 'et huwun
ts'iyawh yudáni'. 'Ink'ez ndun yoh whumoodih 'awet hu-
nilch'e 'ink'ez dude 'ulhna-un 'uyulhni, ‘Soo 'a cho! Keyoh
whuti ts'ínyalh 'ink'ez tiyaz ndulcho whe ninya 'ink'ez tel'enne
cha, 'ink'ez dzoh nudilhne cha, 'ink'ez hoos'enne cha 'ink'ez
ooyust'e bodinlane cha, 'enne ts'iyawh sabinle!' 'Ink'ez
wheyálh'a'.
22 'Ulhna-un whusanája 'ink'ez 'utni, ‘Smoodih nts'en'a
'udini-un, hukw'un'a 'usja, 'et hoonts'i 'awhuz hooncha-un
whuz'ai.’
23 'Ink'ez moodih dude 'ulhna-un 'ulhni, ‘'Awet ti whucho
ts'inyalh 'ink'ez ti whuyaz cha ts'inyalh 'ink'ez dune ts'iyawh
diz hutoodilh hukwa' bilh'en, syoh whudoobun ha.
24 'Alha' dusni whe nyudusni, ndunne 'udechoo bughu
nusúsyane, 'aw 'ilhoghun hoonts'i ndi tit'ulh-i 'aw hinal-
huhootásdli.’ ”

*Nohni nohtoh 'ilhone ahli whe ts'iyawh aht'i-i, 'aw oolah-
duzahni de, 'aw sgha hodul'ehne oohle' ait'oh*

25 'Ink'ez 'et lhane 'ilhozdilne huyulh tizdil. 'Ink'ez buts'u
nálh'a 'ink'ez 'ubulhni,
26 “Mbe la sts'u tiyalh se' 'ut'en k'oh 'uwhutilh'elh-un 'ink'ez
dubá 'ink'ez duloo, du'at cha, 'ink'ez duzkeh, dulhutsinke,
'ink'ez dulhtuske, 'alha 'ink'ez dich'oh whe yinka usda-un
cha, ndi njan ts'iyawh hukwa lhe'hunizun de, 'en 'aw sgha
hodil'e'-un oole' ait'oh.
27 'Ink'ez cha mbe la dutulalhgus lhudistel-un 'ink'ez sulh
untiyal-un, 'en 'aw sgha hodil'e'-un oole' ait'oh.
28 Soo cho whunulh'en, mbe 'unt'oh nohtoh-un, whedin'ai-
i 'utilelh de, 'alha lawk 'aw 'udechoo nátl'adida 'ink'ez dalt-
suk tileh 'aw lhuyóolhtoh daltsuk tileh nja whenin'ai-i bé
lhaoodutaneh-i?
29 Doo ka la 'aw ndulhinel de, 'ink'ez yoh ook'uwhuz'ai-i
inla, 'et 'aw soo 'ultsuk ye lhaoodutileh-i lhit'i' de, 'et mbene
la whunilh'enne, ts'iyawh highu tidloh.
30 'Ink'ez la 'uhudooni', ‘Ndun dune whedin'ai-i
whe'yuninle' 'ink'ez 'aw lhai dooleh ait'oh!’
31 K'us mbe lerwe 'utinelh 'uyoon lerwe bulh lhutigan
hukwa' ntizilh. 'Alha lawk 'aw 'udechoo nátl'adida 'ink'ez
hukw'u nuni noolhdzut datinelh. 'Et soo tilah 10,000ne
dudune'ne, 'enne be ndun 'uyoon lerwe 'en 20,000ne
lhuganne, 'enne soo tilah ndunne 10,000ne be bududóya'?

32 'Et k'us ndun 'uyoon lerwe 'en 'awhuz nilhdza' 'az de hídulh whe, 'et khuni yuba na'ane yuts'u whébalh'a', nts'en'a suba ts'ih'un nenáhoho'alh 'et huwa.
33 'Et huwa nohni nohtoh 'ilhone ahli whe, ts'iyawh aht'i-i, 'aw oolahduzahni de, 'aw sgha hodil'e'ne oohle' ait'oh.
34 Lisel 'i 'uzoo' whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i 'aw oonalhuwhúlhnih suli' de, nts'en'a suba doo cha oonawhúlni' naoodle'?
35 Lisel oonalhuhóolni de, 'aw hoonli huba lhe'ízoo' whe 'unt'oh. 'Aw yun ba hoonts'i lhe'izoo'. 'Ink'ez 'aw musdoos dálts'i'-un 'et hoonts'i huba lhe'ízoo' whe 'unt'oh. 'I 'ants'i dune tehúyulhkuk, huba 'unt'oh. Mbe la oodzeh hoonine hohoozólhts'ai'!"

15

'Usbai ninta nilhtí-un

1 'Et 'awet ndunne sooneya nalhdzoohne 'ink'ez lubeshi 'ulh'enne, 'enne cha ts'iyawh Sizi huyootuzálhts'ilh ha highu nindil.
2 'Ink'ez ndunne Phariseene 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha highu yawhenilhduk whe nja duhutni, "Nulh'en ndun dune 'en lubeshi 'ulh'enne, 'enne bubulh ne'ut'en 'ink'ez bubulh á'alh cha 'ut'en."
3 'Et huwa oogha whuts'odul'eh-i be bubulh yalhduk whe nja dutni,
4 "Mbe 'unt'oh nohtoh dune 'en 'usbai 100 ut'i whe 'ilho ninta nilhti. 'Aw 99 'enne chuntoh 'awet nébuninla 'ink'ez 'ilhoghun ninta inilhti-un nayitálhtelh whuts'un yukunúta?
5 'Ink'ez ndet la nayilhti whe duwus k'eyilhti 'ink'ez hootát'e'.
6 'Et 'oh da' duyoh ts'u naóosja duk'ekene 'ink'ez yenghoh whut'ine, 'enne ts'iyawh 'anih budani' 'ink'ez 'ubulhni, 'Sulh hoonaht'i'. Ndun se'usbaiyaz ninta nusti inle', 'en nasti!'
7 'Et nohdusni, whuz un'a za ndun 'ilhoghun dune dudeni nahunduniz'ai, 'en 99 ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne 'uda' dulubeshi ch'a dudeni nahundunizdla. 'Et hoonts'i ndun 'ilhoghun dune 'en gha ndo yak'uz dilhts'ine, 'enne buba nus 'on nus howun tálhni."

'Ilho sooneya dizti'-i ninta inin'ai-i

8 "'Et doo cha za 'ilhoghun ts'eke whunizyai silver ut'i 'ink'ez 'ilho ninta nin'ai. 'Aw eh too dizk'un nadulhk'an 'ink'ez yoh tunáwhulhtsas, 'ink'ez nayitá'alh whuts'un yukunúta?
9 'Ink'ez ndet la nayin'ai de duk'ekene 'ink'ez yenghoh whut'ine, 'enne 'alhgoh 'anih budani' 'ink'ez 'ubudútanelh, 'Sulh hóonaht'i! Ndi sooneya 'ilho ninta nus'ai-i nas'ai!'
10 Whuz un'a za nohdusni, 'ilhoghun dudeni nahunduniz'ai de, 'et de Yak'usda oolizasne, 'enne ts'iyawh howun tálhni."

'Ilhoghun nintalts'ut inle' 'awet nasti

11 Sizi 'et 'utni, "'Ilhoghun dune, nane ooye' hooni.

12 'Udek'oh-un 'et dubá ndúyulhni, "Ubá ndai la sba naootándzilh-i 'andit ts'iyawh stlainle.' 'Inka ndun oobá ndai la duye' buba nayootádzilh-i, ts'iyawh buba lhk'éyanla.

13 'Et hukw'elh'az 'aw lhat dzin lhiloh, 'et 'udek'oh-un yugha ininlai-i, ts'iyawh soo neninla. 'Ink'ez keyoh nilhdza' ts'e ts'u whinya. 'Et whuz oozya whe ndai la yut'i-i, 'i ts'iyawh ye nzóodal'e' 'ink'ez gak yulhtsi.

14 'Oh da' 'et ndai la yuts'u yoozi-i ts'iyawh gak yulhtsi whe, 'et nyo yun k'ut dai cho whúzdli'. 'Ink'ez ndun chilh ts'iya-i ye ndunidzit suli'.

15 'Inka 'ilhoghun dune 'et yun ut'í-un, 'en 'ut'en yugha nín'ai. 'Ink'ez hanulhyeh ts'e wheyálh'a', 'et gugoos ghá ti'aih ha.

16 'Et ooye'íłts'ul k'et 'et dunínzun, nyoo gugoos yu'alh-i, 'i uncha us'alh, ninzun. 'Et hoonts'i 'aw dune yugha lhé'us'ai.

17 'Et beni oogha nadilts'ut le'uja 'ink'ez 'utni, 'Daltsukne 'ubá ba 'ut'enne huya'alh-i buba nus-i niltsuk, 'ink'ez si njan lhe'ust'oh! 'Awet dai súzulhghe!

18 Dunadósja' 'ink'ez 'ubá oots'u nátoosja' 'ink'ez la 'udósni', 'ubá yak'uz whudulhyoh cha lubeshi usdla 'ink'ez nyun mbut cha.

19 'Aw 'on 'at sye' sudutanelh huba soo lhe'uzdzoo'. 'Et huwa ndunne mba 'ut'enne k'un'a 'usolhdzin.'

20 'Inka 'et 'awet dubá ts'u nátisja. 'Awhuz yoo 'az de nádalh, oobá yutilh'en whe 'aho yugha te'ninzin. Yududílhgaih 'ink'ez duye' dushih be' yilchoot 'ink'ez naidits'ooz.

21 'Ink'ez ooye' 'uyúlhni, "Ubá yak'uz whudulhyoh lubeshi usdla 'ink'ez nyun mbut cha. 'Aw 'on 'at nye' sodutánelh huba soo lhé'uzdzoo'.'

22 'Et hoonts'i oobá dude 'ustlenne buts'un 'et dutni, 'Naih 'uk'enus unzoo-i whusalhchoos 'ink'ez be sóo naidulhleh, 'ink'ez la tult'o cha oola nedah'aih 'ink'ez kegon cha belh'es.

23 'Ink'ez musdoosyaz nilhk'a-i ulhchoot 'ink'ez nasulhghe! 'Et la 'uts'oo'alh 'ink'ez ts'onólhni.

24 Sye' dazsai inle' 'ink'ez 'andit nahítna' le'hoont'oh. Ninta nusti inle', 'ink'ez 'andit nasti.' 'Et la 'awet ts'iyanne hiyulh whúnilhni.

25 'Et ooye', 'udetso whudilhdzulh-un, 'en haníyeh ts'e 'ut'en. 'Et yoh ts'u natisja. 'Awet whenghoh nadalh whe 'et shun cha 'ink'ez hanudaih-un 'et whuduzts'ai.

26 'Ink'ez 'ilhoghun ts'oodun ye 'ulhna-un 'anih yulhni 'ink'ez yoodulhkut, 'Dawhutni whe' whutni?'

27 'Ink'ez 'uyúlhni, 'Nyulhutsin whusanája. Soo 'unt'oh 'ink'ez dálhit'oh whe whusanája. 'Et huwa mbá musdoosyaz nilhk'a-i nasilhghi.'

28 'Et hoonts'i bulhutsin 'udetso-un hunilch'e. 'Ink'ez 'aw yoh ts'u nátooja' hukwa lhe'nizun. 'Et oobá tenínya 'ink'ez yughu tedudli.

29 'Ink'ez dubá 'uyúlhni, ‘Nilh'en lhe'whuldzoh mba 'ust'en. 'Ink'ez 'aw nghuni 'ilho hoonts'i k'ulhúsyus. 'Et hoonts'i 'aw 'usbai t'umyaz hoonts'i sgha lhilhtel sk'ekene bubulh whúnosni ha.

30 'Et hoonts'i ndun nye', 'en, ndai oogha ínin'ai-i, 'i ts'ekoo 'ul'enne, 'enne buk'uz ts'iya-i yulhtsi 'ink'ez musdoosyaz nilhk'a-i ooba nasílghi!'

31 'Ink'ez 'uyulhni, ‘Sye' 'ahoolhdzin sulh 'ínt'oh. 'Ink'ez ndai la ust'i-i, ts'iyawh nyun nch'e' 'unt'oh.

32 'Et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh ts'onólhni 'ink'ez ts'ohóṭ'e' huba' hoont'oh. Nyulhutsin dazsai inle', 'en nakhitna'. Nintalts'ut inle', 'awet nasti.’ ”

16

'Aw Yak'usda cha 'ink'ez sooneya cha ba 'ont'en ait'oh

1 'Ink'ez 'et cha yugha hodul'ehne, 'enne 'ubulhni, “'Ilhoghun dune hoonzoo' 'unt'oh-un, 'en yoh whumoodih ut'i. 'Et 'uyoonne 'uhuyulhni, ‘Nyoh whumoodih-un ndai la int'i-i, ye únzoodil'i.’

2 'Inka 'anih yudani' 'ink'ez 'uyulhni, ‘Daja hutni-un nyulh udusts'o? Nts'en'a syoh whumoodih inli-un, 'et ts'iyawh sba 'uk'ehóonges. 'Awet syoh whumoodih inli-un 'etsul 'inja whe' hoont'oh!’

3 'Et ndun yoh whumoodih inle'-un dich'oh na'dudutni, ‘Daoosneh cha há la? Smoodih 'awet se' 'ut'en sghu naílhchoot. 'Aw soo lhe'uztus yun whutiskaih whuba. 'Ink'ez datisó-un cha hukwayá usdli.

4 Datísnelh-un howu nuni nízut. Ndet la se' 'ut'en njan ninta nus'ai de, dunene buyoh ts'e soo la dasóholhtelh.’

5 'Inka mbene la oomoodih 'ilhone hinli whe buts'ú whulh'aine, ts'iyawh 'anih budáni'. 'Ink'ez 'udechoo-un 'en yoodulhkut, ‘Smoodih daltsuk nts'u whulh'ai?’

6 'Et 'uyúlhni, ‘Khe 100 bundé'oolhdzai-i.’ 'Ink'ez 'uyulhni, ‘Soo 'a natl'adindaih 'ink'ez bé nts'u whuz'ai-i 50 za 'uk'einges!’

7 'Et 'ilhoghun cha 'uyulhni, ‘Nyun do', daltsuk nts'ú whuz'ai?’ 'Ink'ez 'uyúlhni, ‘Tl'o mai' 100 bundé'oolhdzai-i.’ 'Et 'uyulhni, ‘Bé nts'u whuz'ai-i, 80 za 'uk'e'inges!’

8 Ndun ts'ih'un lhe'it'oh-un yoh whumoodih, tube 'uyoo unli whe 'uja. 'Inka 'uyulhni oomoodih, “'Aw soo ts'ih'un un'a lhe'inel, 'et hoonts'i 'uyoo inli whe 'inja!’ ” 'Et Sizi 'ubulhni, “Ndiz un'a nja duhoont'oh, mbene la ooba 'alha

lhe'hoot'ohne, 'enne 'uyoo unline 'unt'oh 'ink'ez mbene la Yak'usda ba be hoot'en unline, 'enne buba nus 'uyoo hinli.

9 'Ink'ez nohdusni, ndi sooneya, 'i be k'eke nahultsih. 'Ink'ez datíhtsah de, 'et de si, ndo yak'uz 'ilhiz 'uhoont'oh ts'e, whuz la danóhoholelh.

10 Ndai la 'aw hoonli lhuhóloh-un, 'et ts'ih'un ne'whulh'en de, ndai hooncha-un 'et cha ts'ih'un ne'whutilh'en. 'Et mbe la hoontsool-unyaz be tank'us 'unt'oh-un, 'en hooncha cha whuz un'a za 'et ndutit'elh.

11 'Et huwa ndi sooneya, 'i be ts'ih'un nulhé'zaht'en de, nts'en'a suba ndai la soo be hoonzoo' hoont'oh-i, nohtl'ayóo'alh?

12 'Et nohni ndai la 'uyoonne ch'e' 'i be ts'ih'un lhe'áhnel de, 'et mbe suba ooneh ndi nohch'e' unli-i nohtl'ayóo'alh?

13 'Aw 'ilhoghun 'ustlé-un 'en 'aw nane moodih ba 'oot'en ait'oh. 'Et 'ilhoghun 'en yuts'u dutitni 'ink'ez 'ilhoghun yuk'etitsi'. K'us 'ilhoghun yuk'úne'tit'en 'ink'ez 'ilhoghun yuch'az dútatni. 'Aw Yak'usda cha k'une' 'int'en 'ink'ez sooneya cha k'une' 'ont'en ait'oh."

Ndai la dune ba dízti'-i, 'i Yak'usda yuts'u dutni whe 'unt'oh

14 'Et nyoonne Phariseene, 'enne sooneya buba dizti'ne 'uhint'oh. 'Enne cha soo nts'en'a la daja ni ts'iyawh hidants'o, 'ink'ez highudloh.

15 'Inka 'ubulhni, "Nohni ndiz un'a nja daht'oh. dunene toh nohnich'oh soo ts'ih'un 'unt'ohne na'dudulh'i, 'et hoonts'i Yak'usda nohdzi dant'oh la ts'iyawh soo ts'ih'un t'eooninzun. Ndai la dune ba dízti'-i, 'i Yak'usda yuts'u dutni whe 'unt'oh.

16 Moses be 'udustl'us cha 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha ndet whuts'un la John dune too be 'ulh'en-un khuna da', 'et whuts'un dune hik'une' 'oot'en huba' hoont'oh. 'Et whuts'un whudutizut ndet la Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et huwun khuni unzoo-i dunene hiye yalhduk. 'Ink'ez ts'iyanne 'et whuz un'a húkwa' hut'en.

17 'Et tube howa whulna' whe ndo yat'ah 'ink'ez ndi yun cha hooloh whutaleh. 'Et hoonts'i 'on nus howa whulna' whe Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'enus hoontsool-unyaz 'uk'ehóoguz-un, 'et hoonts'i 'aw hooloh hóle' ait'oh.

18 'Et mbe la dune du'at 'etsul 'inla-un 'ink'ez 'uyoon ts'eke ghu nasda de, ndun dune 'en lubeshi 'ulh'en. 'Ink'ez mbe la ts'eke duki ch'a nasja-un 'ink'ez 'uyoon dune ghu nasda de, ndun dune 'en cha lubeshi 'ulh'en whe 'unt'oh."

Lazarus 'ink'ez dune hoonzoo 'unt'oh-un

19 "'Et 'awet 'ilhoghun dune hoonzoo' 'unt'oh-un, 'en naih dulk'un-i dizti'-i 'ink'ez laiyin dizti'-i cha, 'i ye dune unli. Dzin totsuk unzoo-i za duyeyul'alh.

20 'Ink'ez 'ilhoghun dune tel'en-un, 'en Lazarus huyulhni,
'en ooyust'e ndulcho whe ooka whulhjut. 'Ink'ez nyoon dune
hoonzoo' 'unt'oh-un yudati 'et huyulhti.
21 Ndai hoonzoo' 'unt'oh-un oolutab k'ut whenghukat-i, 'i
uncha us'alh ninzun. Lhike 'enne hoonts'i highulgok whe
hika k'et whúdlat.
22 'Et ndun dune tel'en-un dazsai. 'Ink'ez lizasne, 'enne
Abraham zih nehinilhti. 'Ink'ez nyoon hoonzoo' 'unt'oh-un
cha dazsai. 'Ink'ez 'ahuyalhti.
23 'Et ndun 'en yaidlanne toh usda 'ink'ez tube dzoh nuzut.
'Et ndo yútan'en whe nilhdza' 'et Lazarus, Abraham yuzih
usda whe 'ubutilh'en.
24 'Et tube soo cho yuts'u huyih 'ink'ez yulhni, ‘'Ubá, Abra-
ham, sgha te'ninzeh! Lazarus 'en sts'ilh'alh! Dzohtsulyaz du-
lasga be toot nudoolga 'ink'ez 'i be la stsoola k'ut nawhunool-
htsul, 'i be la nanósk'as! Ndi kwun 'i be dzoh nuszut!’ yulhni.
25 'Et hoonts'i Abraham 'uyulhni, ‘Sye' yinka sinda da' whu-
nailnih eh? Ts'iyaitsuk unzoo-i nghánkat. 'Et hoonts'i Lazarus
ntsi'-i za ooghankat. 'Ink'ez 'et 'awet 'en hoonzoo-un ooghá
whults'ut, 'ink'ez nyun 'andit dzoh ninzut.
26 'Ink'ez 'aw 'et za iloh, nyun 'ink'ez wheni neulh eguz
tube yádalhdza' whe' hoont'oh. 'Et huwa njan whuts'un 'aw
nts'ó tooya' ait'oh k'us nyun nts'ungus whuts'un cha 'aw diz
hutooya' ait'oh.’
27 'Et 'uyúlhni, ‘'Ubá Abraham nts'u tedusdli, Lazarus 'en
'ubá ooyoh ts'e ilh'alh.
28 Kwulane sulhutsinke hooni. Khun tilah khuni bugha
óo'alh. Doo ka si njan dune dzoh nudeh ts'e hutoodilh.’
29 'Et Abraham 'uyulhni, ‘Moses be 'udustl'us cha 'ink'ez nus
hoo'enne bube' 'udustl'us cha hut'i. 'I huyoozólhts'ai' da.’
30 'Ink'ez 'uyulhni, ‘'Awundooh 'ubá Abraham. 'Et 'ilhoghun
yaidlanne toh ts'e hanája de 'ink'ez buts'u tizya de, 'et huwa la
dudeni nahondunooleh.’
31 'Ink'ez 'uyulhni, ‘Moses be 'udustl'us cha 'ink'ez nus
hoo'enne bube' 'udustl'us cha, daja ni la 'aw huyoozólhts'ai
hukwa lhe'hunizun de, 'et nts'en'a 'ilhughun dazsai-un yaid-
lanne tuz hanaja de, 'en hoonts'i 'aw bubeni 'uts'un ná'yooleh
ait'oh.’ ”

17

Mbe la dune tank'us nénilht'ine, 'en oogha 'et duwhut'en-un,
'et dawhultsi'-un oots'u hóolts'ulh

1 'Ink'ez Sizi yugha hodul'ehne 'et ndubulhni, “Whe tank'us
uznint'i-un 'ahoolhyiz 'et whuzdla whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i
mbe la dune oogha tank'us 'úwhut'en-un, 'et dawhultsi'-un
oots'u hóolts'ulh.

2 Ndunne ts'oodunneyaz 'ink'ez ndun dune 'en gha tank'us
'úhut'en suli' de, 'en dune tse cho hits'ilchun edinguz 'ink'ez
soo takhulh-un tahúyano de, 'et da' 'on nus hózoo' oole'.
3 'Et huwa soo cho khahdli. 'Et nohulhutsinke nohdulhyoh
'uhuja de, 'et de hukwa' budóhni'. 'Et dudeni náhunduniz'ai de,
'et de buba whunaoodoolhnoh.
4 'Et 'ilhoh dzin lhtak'ant'it ndulhyoh 'uja de, 'et 'oh totsuk
nghu nadaih 'ink'ez, 'Seni náhandunis'ai,' nyúlhni de ooba whu-
naoodolnoh."

Nts'oh dahooja hoonts'i, be 'alha' hoont'oh-i be neMoodihti ook'une' ts'oot'en

5 'Ink'ez whel'a'ne neMoodihti huyulhni, "Be néba 'alha'
hoont'oh-i, 'on nus 'ultus neba ilhtsi."
6 'Et neMoodihti 'ubulhni, "'Uk'enus haníyeh mai' nint'um-i,
mustard huyulhni, 'et nohba 'alha' hoont'oh-un, 'et 'uwhulcho
de, nyoo duchun haníyeh-i, mulberry huyulhni, 'et Yak'usda
oodolhkut, 'Ndi duchun ooghih tubulh hanaílhch'oolh 'ink'ez
nyo bun cho k'et 'et 'anain'aih.' 'Et la Yak'usda nohk'oh ts'e
'ooneh.
7 'Ink'ez nohni nohtoh 'ilhoghun nohe'ulhna-un unli. 'Et
ndun 'en haníyeh k'et nawhulhch'ul k'us 'usbai ghunli. 'Et ndi
hanúlhyeh k'us whuz de hanája. 'Et diz un'a tilah 'udóni', 'Soo
'a! Natl'adindaih 'ink'ez na'int'alh!'
8 'Awundooh! K'us ndiz un'a njan dúdoni', 'Hulhgha
natist'ulh-i sba lhadinle, 'ink'ez soo cho soo nadintneh!
'Ink'ez sba hukw'e'inle, bulh na'tist'ulh-i cha sba
hukw'eínkaih. 'Ink'ez na'ist'al hukw'elh'az 'et la na'ont'alh.'
9 'Et nyoon be 'ulhna-un ndet la yutl'ahonla-un 'et
ts'iyantsuk lhaoodinla. 'Et duja-un 'et huwa eh musi
yudutanelh? 'Awundooh nuszun.
10 'Et whuz un'a za nohni cha, ndet la daooht'en-un noho-
dani', 'et ts'iyawh lhaoodahla de, 'et 'ink'ez nja dudútihnelh,
"'Aw whulukhun za huba ts'inzoo-un hoonli. Daja nehutni,
'oh te za ne'ts'ut'en.' "

Dune ooka whulhjut-un, ooba 'alha' hoont'oh-i, 'i be soo ná'uja

11 'Et 'awet Sizi Jerusalem tizya whe yun k'ut Samaria
'ink'ez yun k'ut Galilee cha whulheguz lhuseya.
12 'Et whuz uyalh whe keyoh whuyaz nenínya. 'Et whu-
nizyane ndulcho whe buka whulhjut-i, 'i leprosy huyúlhni, 'í
be undudane, hidudizdil. 'Ink'ez highu nilhdza' nódilhya.
13 'Et whuts'un hits'u huyih, "Sizi neMoodih, negha
te'ninzeh!"
14 'Et Sizi ubunilh'en 'ink'ez 'ubulhni, "Lubret ts'ohdulh. 'En
nohnoolh'en hoonli-unyaz tilah nohghu nahó'alh." 'Et 'awhuz
whuz hidulh whe soo na'huja.

15 'Et 'ilhoghun soo na'uja t'ewhunanzin whe 'et nohun-
dunizya 'ink'ez yuts'u naoosja. 'Et soo tube cho Yak'usda
dálhti'.
16 'Et Sizi yubut yun 'et nachániti, 'ink'ez lhk'uz te musi
yulhni. 'En dune Samaria whut'en-un 'unt'oh.
17 'Et Sizi 'uyúlhni, "Whunizyane lakw eh soo na'huja?
Ndunne 'ilho hoolohne nts'e whehándil?
18 'Et ndun 'udun keyoh ts'u hainya-un, 'en za whusanaja
'ink'ez Yak'usda musi yulhni."
19 'Ink'ez Sizi 'uyulhni, "Dudinyaih 'ink'ez naindalh. Mba
'alha' hoont'oh-i, 'i be soo na'inja."

Nkede 'uwhutanelh Yak'usda whulerwe unli-un whusaootilts'ulh

20 'Et whulohne Phariseene, 'enne Sizi huyoodulhkut,
"Nkede 'uwhutanelh Yak'usda whulerwe unli-un
whusaootilts'ulh?" 'Et 'ubulhni, "Yak'usda whulerwe unli-un,
'aw nts'en'a whusaootilts'ulh-un, 'et 'aw whunoolh'en ait'oh.
21 'Aw 'ilhoghun hoonts'i dooni' ait'oh, 'Njan whunulh'en 'et
'uhoont'oh,' k'us, 'Nghut 'uhoont'oh.' 'Et Yak'usda whulerwe
unli-un 'uda' nohbulh 'oohoont'oh whe' hoont'oh."
22 'Ink'ez 'et yugha hodul'ehne ubulhni, "'Et 'oh dzin
whusaótikulh 'ink'ez yinka dune ye', 'ilhoh dzin whutih'elh
hukwa' ntihzilh, 'et hoonts'i 'aw hooh'en ait'oh.
23 'Et la 'onghohne dune 'et la ndunóhodoni', "On 'un
whunulh'en!' k'us 'Njan whunulh'en!' Khun buts'u toohdilh
junih 'ink'ez bubun toohdilh junih!
24 Nts'en'a la ditni kwun 'oolhges te ndulcho whe bé hoolt-
sih, 'et whuz un'a za yinka dune ye', oodzin de ndulcho whe
ts'iyanne ba be hoodutaltsilh.
25 'Et hoonts'i 'udechoo lhat-un whe dzoh nutizut huba'
hoont'oh. 'Ink'ez 'andit whudizulhne dune hikalhe'untiszil.
26 'Et nts'en'a la 'oh da' Noah oodzin whudizulh da', da-
hoont'oh inle' la, 'et whuz un'a za yinka dune ye' dzin 'et
duwhútat'elh.
27 'Et ts'iyanne 'uha'alh za' hut'en, 'ink'ez tahunutnai.
Dunene cha 'ink'ez ts'ekoo cha lhgho dilhts'i. 'Ink'ez 'oh da'
nts'en'a la Noah ts'i cho be ínya 'ink'ez 'et too dudilt'o 'ink'ez
ts'iyanne too hubanghan.
28 'Ink'ez ndun Lot 'en khuna da' whuz un'a 'et dúhooja. 'Et
ts'iyanne 'uha'alh za' hut'en 'ink'ez tahunutnai. 'Oohooket
'ink'ez 'e'hooket. 'A'hunule 'ink'ez yoh 'uhuwhulh'en cha'
hut'en.
29 'Et 'oh da' dzin Lot keyoh Sodom huwhutni-un huwu
whenaja whe kwun 'ink'ez tse dizk'un-i ndus de yak'uz ts'e
náilhtan, 'ink'ez ts'iyawh gak hubulhtsi.
30 'Ink'ez ndet dzin 'uwhutanelh whe yinka dune ye' be
hóodutaltselh, 'et whuz un'a ndó tanelh.

31 'Et 'oh de dzin, mbe dune dubun k'ut nalyis whe, 'en
'aw yo natooja' 'ink'ez duyoh ts'e ye 'unt'oh-i 'aw nayólhchoot
ait'oh. 'Et whuz un'a za mbe la dune haníyeh k'et 'ut'en-un, 'en
duyoh ts'e 'aw ye 'unt'oh-i hanaóoja' ait'oh. Khun 'uwhutánelh
'et huwa.
32 Lot oo'at 'en oonalhnih!
33 Mbe la dich'oh whe khuna-un, 'et 'ududoolyih hukwa
'ut'en-un, 'en ye khuna-i ninta itá'alh. 'Ink'ez mbe la dich'oh
whe khuna-un ninta oonin'ai de, 'en 'udutilyih whe 'unt'oh.
34 'Et nohdusni ndiz un'a nja duwhútanelh, 'et 'ulhdzis nane
'ilho lili k'uhuztez. 'Ilhoghun itálchulh, 'ink'ez 'ilhoghun 'awet
ndutít'elh.
35 Nane hiti'ulh-i hundunulhdus. 'Ilhoghun itálchulh, 'ink'ez
'ilhoghun 'awet ndutít'elh.
36 Nane, 'enne haníyeh k'et 'uhut'en. 'Ilhoghun itálchulh,
'ink'ez 'ilhoghun 'awet ndutít'elh."
37 'Ink'ez, "NeMoodihti nts'e 'udini?" 'et hukwa huy-
oodulhkut. 'Ink'ez 'ubulhni, "Ndet la nezi usula-un, 'et la
tsibalyan huwe' 'ilhootádulh."

18

Dune 'ahoolhiz tenazdoodli 'ink'ez whulazdootnih junih

1 'Et Sizi be whuts'odul'eh-i, 'i ghun 'ubulhni. 'Et diz un'a
whunehodulh'eh whe nja dutni, dune 'ahoolhyiz tenazdoodli
'ink'ez whulazdootnih junih.
2 'Inka 'ubulhni, "'Et la 'ilhoghun keyoh, 'et ndun nahíyilh-
un, 'en 'aw Yak'usda élhniljut, 'ink'ez 'aw dune lhe'ílh'i.
3 'Et keyoh za 'ilhoghun tsandilh, 'en 'ahoolhyiz yughu
ninya 'ink'ez 'uyulhni, 'Ndun sch'az ditni-un, dásinla-un sba
ts'ih'un na'hoonleh!'
4 'Et 'atsulyaz hoont'i 'aw yoozólhts'ai' ait'oh. 'Et 'udek'ez
na'dudútni "Aw Yak'usda be lhnuzjut 'ink'ez dune cha 'ants'i
sba hinli.
5 'Et hoonts'i ndun tsandilh sdabe tesudule 'et huwa ooba
ts'ih'un na'whutisdlelh, doo ka si nasúdoolhdzas!' "
6 'Ink'ez neMoodihti 'ubulhni, "Ndun nahiyilh-un ts'ih'un
lhe'it'oh-un, daja ni oozúlhts'ai.
7 'Et whuz un'a za mbene la Yak'usda oodune'ne, mbene
la dzin 'ink'ez 'ulhdzis-i bulh hits'u tedudlihne, 'enne 'aw
talhúbudini. 'Et hoonts'i soo eh buba k'utítnelh? Whuz un'a
buba' whutilelh.
8 'Ink'ez 'unohdusni, 'a cho buba k'utítnelh! 'Et hoonts'i
yinka dune ye' ndi yun k'ut whusanája de, soo eh dune ooba
'alha' hoont'ohne naitálelh?"

Dahoont'oh huwa dune Yak'usda nalh ts'ih'un na'uja

9 Whulohne ts'ih'un un'a 'ust'oh na'hundunúdzun, 'ink'ez
'onghohne, 'enne hintsi' ubunínzun. 'Et huwa Sizi 'enne ndi

nawhutnuk 'i be whúts'odul'eh 'i be 'ubulh yalhduk whe nja dúbulhni,
10 “Nane dune Lizwifne bulugliz whucho tenahudutidli
ha whuz whehan'az. 'Ilhoghun 'en Pharisee 'unt'oh, 'ink'ez
'ilhoghun sooneya 'ilhunaoos'aih-un 'unt'oh.
11 Ndun Pharisee 'en dich'oh usyin 'ink'ez tenadudli whe
nja dutni, ‘Yak'usda musi nyudusni. 'Aw 'uyoonne dune
dúlhuzt'oh. 'Uyoonne e'whuhalhts'it sooneya be, 'enne 'aw
ts'ih'un lhe'it'ohne 'uhint'oh, 'ink'ez ts'ekoo k'us dunene bulh
nínta' 'ut'ihne. 'Ink'ez ndun sooneya 'ilhunaoos'aih-un, 'en
hoonts'i bundúlh uzt'oh.
12 Lisman totsuk nat sóo hoosnih. 'Ink'ez ndai la sba k'elha
unli-i, 'i cha ooloh, 10%, lugliz huwas'aih,’ ni Pharisee.
13 'Et ndun sooneya 'ilhunaoos'aih-un, 'en cha 'udun usyin.
'Aw ndo hoonts'i yutó'en ait'oh 'ink'ez yo nilh'ai. 'Ink'ez dudzi
k'ut hoolhchis, ‘Yak'usda sgha te'ninzeh! Lubeshi 'ulh'en-un
'ust'oh,’ ni.”
14 'Et Sizi 'ubulhni, “Nohdusni ndun sooneya
'ilhunaoos'aih-un, 'en Yak'usda nalh ts'ih'un na'uja whe
duyoh ts'e naoosja. 'Et 'ilhoghun 'aw ndúlhinel. 'Et ndiz
un'a nja dúhoont'oh, mbe la duba na'udzoo'-un, 'en yooya
yutilhtselh. 'Ink'ez mbe la yo 'úddudildzun-un, 'en Yak'usda ndo
ná'yutilelh.”

Sizi ts'oodunneyaz buba tenadudli

15 'Et 'awet chalhts'ulne highu ninla khun tilah buk'udólni
ha. 'Et yugha hodul'ehne honilh'en whe dah buhutni.
16 'Et hoonts'i Sizi yugha hodul'ehne 'anih 'ubulhni, “Whute
ts'oodunneyaz sts'ó toodilh. Khun te dah budóhni' junih.
Mbene la Yak'usda whe lerwe unli-un whuz dilhts'ine, 'enne
ndunne ts'oodunneyaz ubunduhúlt'oh whe' hint'oh.
17 Soo ts'ih'un 'alha' nohdusni, ndet la Yak'usda
whulerwe unli ts'e, mbene la Yak'usda bulerwe unli-un
'aw ts'oodunneyaz k'un'a lhuhuhóolhchulh de, ndunne 'aw
whuz dahóoya' ait'oh.”

Dune hoonzoo' 'unt'oh datinelh whe 'ilhiz hutinalh-un whuch'a ootálhdoh

18 'Et 'awet 'ilhoghun dune moodih uncha-un 'en Sizi
yoodulhkut, “Dune hodulh'eh-un unzoo-un, nts'en'a la datis-
nelh whe 'ilhiz khutisnalh-un whuch'a ootásdoh?”
19 'Inka Sizi 'uyulhni, “Di ha sudini, unzoo-un sudini? 'Aw
'ilhoghun unzoo-un hooloh. Yak'usda 'en za unzoo whé
'unt'oh.
20 Ndai Yak'usda khuni dune butl'aidan'ai-i, 'i t'eninzun.
Khun te ts'ekoo bulh ninta ooht'en junih. Dune soolhghelh
junih. 'Undunooht'ih junih. 'Uyoonne ba hoohts'it junih.
Nohbá 'ink'ez nohloo bulh budólhti'.”

21 'Et 'uyulhni, “Usool da' whuts'un, ndi ts'iyawh ook'une' zust'en.”
22 'Et Sizi njan whudants'o whe 'et 'uyulhni, “'Awhuz 'il-hoghun mba 'et whuz'ai. Ndai la int'i-i ts'iyawh be 'óonket, 'ink'ez tel'enne gha nín'aih. 'Et de la ndo yak'uz dizti'-i, 'et mba oola'. 'Ink'ez 'anih se' 'ut'en k'oh tune' ónt'en ha sunanyalh.”
23 'Et whudánts'o whe tube oodzi yo 'úja. Ndun dune tube hoonzoo' 'unt'oh-un 'et huwa.
24 'Et Sizi yunilh'en whe ndun dune tube oodzi unduda suli', 'et 'utni, “Hoonzoo' 'unt'ohne dawhulcho whe buba howa whulna' whe Yak'usda whe lerwe unli ts'e hutidulh.
25 'Et ndi khuna ncha-i, camel huyulhni, 'i ooba howa whulna' whe ughabatsulh oolatoh ookonín'a-un hukwutil-gwulh. 'Et whuz un'a whanus howa whulna' whe hoonzoo' 'unt'oh-un Yak'usda lerwe unli-un datíyalh.”
26 'Et mbe la whudants'one 'uhutni, “Mbe za suba doojih?”
27 'Et hoonts'i 'ubulhni, “Dunene ndai bulh 'uhuhooleh ait'oh, 'et hoonts'i Yak'usda ba huwa lhúhoolna' whe' hoont'oh.”
28 'Et Peter yatilhduk whe Sizi nja dúyulhni, “Whunilh'en ndai la ts'ut'i-i, 'i ts'iyawh oolazditni 'ink'ez nye'ut'en k'oh ts'e ts'oot'en ha nyuts'un tizdil.”
29 'Ink'ez 'ubulhni, “'Alha nohdusni, ndet Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et huwa dune duyoh huwu tizya de, k'us dudusneke, k'us dulhutsinke te, k'us du'at, duzkeh cha, ndi ts'iyawh huwu tizya de,
30 'et mbe la 'et ndúja-un, 'en 'on nus lhat-un ootl'anaóotikulh. 'Et nus de whusahóolts'ut de, 'et de 'ilhiz khutinalh.”

Sizi datitsah-un whulh tat huwu yatilhduk

31 'Et 'awet ndunne whunizyanne 'on 'at nane, 'enne 'udun nebuninla 'ink'ez 'ubulhni, “Soo zulhts'ai, Jerusalem ts'uztidulh 'ink'ez yinka dune ye', ndunne nus hoo'enne, 'en ghun 'uk'ehuyanguz-i, 'i ts'iyawh lhawhudutaneh.
32 Lizwifne 'udun yun k'ut whut'enne butl'ahítilhtelh. 'Enne highu notilyeh, 'ink'ez highu tidloh, 'ink'ez higha dútazoh.
33 Huyootalhtsus 'ink'ez hituzilhghelh. 'Et whulh tat dzin dunadutádalh.”
34 'Ink'ez njan ubúlhni-un, 'aw bubeni tálhodulhts'it. Ooghuni daja ni buch'a whuntist'i whe' hoont'oh. 'Aw daja ni whe 'utni-un, 'aw t'ehonúszun.

Dune hooʂ'en-un, 'en Sizi hoo'en nayulhtsi

35 'Et hukw'elh'azyaz Sizi keyoh Jericho whenghoh uyalh whe, dune hooʂ'en-un ti whuzih usda, 'ink'ez datso.
36 'Et dune lhane 'oh whuya udulh whe 'et buduzts'ai. “'Et dawhut'en whe' whutni?” ubulhni.

37 'Et 'uhuyulhni, “Sizi Nazareth whut'en-un 'oh whuya uyalh.”
38 'Et huyih, “Sizi, David oots'u hainzut-un, sgha te'ninzeh!”
39 'Et 'udetso udulhne khuni ulhtus-i be, “T'eduzinih!” huyúlhni. 'Et hoonts'i 'on nus nint'i whe huyih, “David oots'u hainzut-un, sgha te'ninzeh!” ni.
40 'Et Sizi 'ilhiz neninya 'ink'ez dune hooo̲'en-un duts'e' hítoolhtelh ubúlhni. 'Et Sizi hizih nehinilhti whe yoodulhkut,
41 “Ndet mba 'uwhutisdlelh hukwa' ninzun?” “Moodihti doo cha za hoos'en nasilhtsi!” ni.
42 'Et Sizi 'uyulhni, “Hon'en naoodle'! Mba 'alha' 'ust'oh-un 'et huwa soo na'inja.”
43 'Et 'aho hoo'en nasdli', 'ink'ez Sizi yuntizya 'ink'ez Yak'usda dilhti'. 'Et ts'iyanne, mbene la whunalh'enne, 'enne cha ts'iyawh Yak'usda hudílhti'.

19

Zacchaeus 'en cha dune hiye dujis-i oogha íyults'ut

1 'Et Sizi 'awet Jericho ts'oozya 'ink'ez 'oh whuya lhuseya.
2 'Ink'ez 'et la 'ilhoghun dune 'en 'et usda, Zacchaeus huyulhni. 'En sooneya 'ilhunaoos'aihne bumoodih, 'ink'ez soo din'a-un.
3 'Ink'ez Sizi mbe 'unt'oh yuntilh'elh hukwa' ninzun. 'Et hoonts'i 'ilhunaoosdilne, 'enne bugha 'aw yoo'en ait'oh. Ndun dune tube ndukw 'et huwa.
4 'Inka butso tilhgai 'ink'ez duchun, Sycamore huyulhni yuntilh'elh ha, 'et hukwa 'i k'ut dugailget. Whuz un'a Sizi 'oh whuya lhutiyalh.
5 'Et Sizi 'et neninya, 'et ndo yútan'en whe yutilh'en, 'ink'ez 'uyulhni, “Zacchaeus 'a cho 'andit 'aho nanáindaih! 'Andit dzin nyoh tisdalh huba' hoont'oh.”
6 'Inka 'a cho nanája. 'Ink'ez hoont'i' whe duyoh ts'e yughu nusé̲ya.
7 'Et ts'iyanne hinalh'en whe whuts'o disnih, 'ink'ez howu yahalhduk whe 'ulhodutni, “Ndun lubeshi 'ulh'en-un, 'en zih tidalh.”
8 'Et hoonts'i Zacchaeus dudinya 'ink'ez Moodihti 'uyulhni, “SMoodihti whunilh'en, ndai la ust'i-i ts'iyawh lhulcho tel'enne gha tisdlelh. 'Ink'ez mbene la bube' hoosts'itne, 'enne dit 'et 'uniltsuk-i butl'anátis'alh.”
9 'Et Sizi 'uyulhni, “'Andit dzin dune hiye dujis-i whe njan yoh dilhts'ine bugha íyults'ut. Ndun 'en cha Abraham ts'u hainzut whe 'unt'oh 'et huwa.
10 'Alha mbene la ninta ninkatne, 'enne yinka dune ye', 'en bukúntitalh 'ink'ez 'ubutilhyih ha, 'et whuba whusainya.”

Ndi khuni be whuts'odul'eh-i, 'i be t'ezninzun neMoodihti whusanátidalh whuts'un, ndiz un'a ndi yun k'ut uzdólts'i'

11 'Et njan hidants'o whe ndai la 'uyoo khuni be whúts'odul'eh-i be bubulh yawhénilhduk. Jerusalem whenghoh hidulh 'ink'ez ts'iyanne 'uhuninzun ndet Yak'usda whe lerwe unli-un, 'awet soo 'aho whe ódutaltsilh huninzun.

12 'Et huwa ndiz un'a 'ubulhni, "'Ilhoghun dune ncha-un, 'en nilhdza' keyoh ts'u tiyalh. 'Et whuz oozya de, 'et ndun nts'ez de dukeyoh ts'u hainya-un, 'et whuz whulerwe hitilhtselh. 'Ink'ez 'et dukeyoh ts'e nátidalh.

13 Tiyalh whutso whunizyanne dude 'ulhnane 'anih ubudani'. 'Ink'ez ilhoghun hinli whe sooneya dizti'-i, 'ilho butl'ain'ai, 'ink'ez 'ubulhni, 'Whusanátisdalh whuts'un be óoht'en 'ink'ez be 'é'oohleh,' ubulhni.

14 'Et hoonts'i bulh keyoh whut'enne hika lhe'nizun. 'Inka whinya hukw'elh'az 'aho njan keyoh whudune'ne, 'enne whulohne 'utahábahanlane, 'enne keyoh whunat whuz whebahalh'a' buba yahutilhduk ha, "Aw ndun dune 'aw nelerwe oole' hukwa lhe'uznízun,' hutni.

15 'Et ndun dune lerwe suli' whe whusanája, 'et ndunne dude 'ulhnane, mbene la sooneya butl'ain'aine, 'enne 'anih ubúlhni. 'Ilhone hinli whe daltsuk hiba inla-un 'et nahootá'alh hukwa' ninzun.

16 'Et 'udechoo-un yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, 'SMoodih ndi sooneya dizti'-i szih nenín'ai-i, 'i be whunizyai 'uniltsuk-i be mba 'usdla.'

17 'Ink'ez 'uyulhni, 'Se 'ulhna-un, tube soo 'ínja! Ntsool-iyaz ntl'as'ai-i, ts'ih'un un'a be ne'zint'en. 'Et huwa whunizyat-un keyoh whuti whumoodih tanleh 'et ntl'ahóos'ai.'

18 'Et bulh nane whusainya 'ink'ez 'uyulhni, 'SMoodih nzooneya dizti'-i szih nenín'ai-i, 'i be kwulat 'uniltsuk-i be mba 'usdla,' yúlhni.

19 'Et ndun 'uyulhni, "'Et huwa nyun cha kwulat-un keyoh whuti whumoodih tanleh, 'et ntl'ahóos'ai.'

20 'Et 'uyoon cha yughu ninya 'ink'ez 'uyulhni, 'SMoodih soo zilhts'ai. Nah njan nzooneya dizti'-i szih nenín'ai-i. 'I dzezoh be be' zuschuz 'inkez mba 'et 'us'a'.

21 'Aw dune te'ninzun-un lhínloh t'enyunúszun, 'et huwa nyenuzjut. Ndai la nch'e' lhiloh, 'i hoonts'i nailhchuk. Ndai la 'alhnuzinloh-i, 'i hoonts'i hanínle,' yulhni.

22 'Inka 'uyulhni, 'Nyunch'oh nze whe dája dini-un, 'et whe mba nahutisyeh. Se'ulhna-un intsi', 'aw huba inzoo-un hooloh. T'eooninzun dant'oh-un dune usdli. Ndai la dalhúzus'ai-i, 'i hoonts'i uschuk. 'Ink'ez ndai la 'alhnúsdlel-i, 'i hoonts'i hanúsdlih 'ink'ez be sooneya us'en.

23 'Et 'oh da' di ha nyoonne sooneya lhk'unáda'aihne us-
zooneya 'enne butl'alheyin'al? 'Et de da', whusanasja de, 'on
'un be 'é'oosdleh?'
24 'Et de 'onghoh nudilhyanne 'ubulhni, 'Ndi sooneya dizti'-
i ooghu nayulhchoot. 'Ink'ez mbe la whunizyai inla-un, 'en
oogha ínah'aih.'
25 'Et hoonts'i 'uhuyulhni, 'Moodih 'uda' 'awet whunizyai
ut'i.'
26 'Et huwa nyoon dune dizti'-un 'en 'utni, 'Mbene la
hoonliyaz 'ut'i-un, 'en 'on 'un lhai oogha tít'alh. 'Ink'ez mbe
la hoonliyaz lhit'ih-un, ndai 'aw 'i yut'i, 'i hoonts'i ooghu
nayitálchulh.
27 'Et ndunne mbene la sch'az ditnine, skalhe'hunízun whe
bulerwe tisdleh, 'enne ts'iyawh sábahle 'ink'ez soo sbut 'et
bubahghan.' "

Yak'usda hudilhti' whe keyoh Jerusalem hunindil

28 'Et ndubúdani'-un hukw'elh'az Sizi Jerusalem ts'o tizdil
whe butso tizya.
29 'Et 'awet shusyaz, Olive huyulhni, 'et la keyoh whuyaz
Bethphage 'ink'ez Bethany huwhutni shusyaz zih whuzdla.
'Et shusyaz whenghoh hidulh whe nane yugha hodul'ehne
ubutílh'a'.
30 'Ink'ez 'utni, "Keyohyaz nohanch'az ts'e whuz ah'us. 'Et
'awet keyoh whuyaz nenah'az de, 'et la 'ilhoghun yeztliyaz,
donkey huyúlhni, whédint'i, 'i 'aw whutso da' 'awhuz dune
yuk'ulhídoh-i, 'i tih'elh. K'unaooh'uk 'ink'ez ndiz tóolhdlooh.
31 'Et dune nohoodulhkut de, di ha 'ulh'en k'unah'uk? 'Et
njan dúdohni' la, neMoodihti yuka' ninzun."
32 'Et ndunne whebalh'a'ne whuz hooz'az whe, soo nts'en'a
la daja ni-un, 'et whuz un'a nahuhoon'ai.
33 'Et 'awet nyoo yeztliyaz k'unuháyu'uk whe ooch'e'ne
'ubuhutni, "Di ha 'ulh'en ndi yeztliyaz k'unah'uk?"
34 'Ink'ez 'et 'ubuhútni, "NeMoodihti yuka' ninzun."
35 'Et 'awet Sizi highu hinílhdlukw. 'Ink'ez dich'oh dunaih
yeztliyaz hik'ehúyinla, 'ink'ez Sizi hik'ehúyilhti.
36 'Et 'awet tizya whe dunaih ti yun hiba nehínilhbal.
37 'Et 'awet njan shusyaz, Olive huyúlhni, 'awet
whuduhándil whe 'et huwu nilhdukw whe, 'et lhane yugha
hodul'ehne huhóost'et. 'Et ndet da' dáhooltus-un 'uhóoja-un 'et
honalh'en da', 'et huwa soo tube cho Yak'usda hudilhti'.
38 'Ink'ez 'uhutni,
"Lerwe 'en Moodihti boozi' be whusainya-un,
'en 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut!
Ndo yak'uz 'et soo whudutághel,
'ink'ez 'et soo 'udedo 'et k'us whudutati'."

39 'Et la whulohne Phariseene butoh whuts'un hits'u huyih,
“Dune hodulh'eh-un, nye hódil'e'ne hukwa' budini!”
40 'Et hoonts'i 'ubulhni, “Nohdusni, njan t'ewhudusnih de,
tse 'i hoonts'i da' 'aho la yatoolhdih.”

Jerusalem whut'enne bubulh dawhutanelh, 'et huwa Sizi howintse

41 'Et keyoh whuti whenghoh uyalh, 'et Jerusalem
whutilh'en whe howintse.
42 'Ink'ez 'et ndutni, “Nohni Jerusalem whut'enne, nohni
hoonts'i, 'andit dzin soo cho uncha t'eoonahzun nohdzin
'uhoont'oh. 'Et huwa da' t'eoonóhzin nts'en'a whe nohba
whudutághel-un. 'Et hoonts'i 'andit whuts'un nohna ch'a
whuntist'i.
43 'Et 'oh de dzin whusaootilts'ulh ndet la nohch'az ditnine
nohnahutigus. 'Ink'ez lhez lhk'ehitalhkulh nohnat ndulcho
whe, 'ink'ez whez ts'e nohuhootatun.
44 'Ink'ez njan keyoh whuti-un lhk'unahuhootálhkulh.
'Ink'ez mbene la whez ts'e dilhts'ine, 'enne cha ts'iyawh
bubulh 'uwhútanelh. 'Aw 'ilho tse lhk'udiz'ai-i nohba
'et nenálhodutas'al. Nts'oh whuya whudizulh-un 'uhooja
nohulhyis-un nohts'ó whusatiyalh-un, 'aw t'elhonáhzil, 'et
huwa whuz un'a 'uwhutánelh.”

Lugliz whucho ts'e 'óoketne 'ink'ez e'óoketne, 'enne ts'iyawh Sizi tenábuninyoot

45 'Et lugliz whucho whuna'niztl'oo-un daninya 'ink'ez
'óoketne 'ink'ez e'óoketne, 'enne ts'iyawh tenábuninyoot.
46 'Ink'ez 'ubulhni, “'Uk'ehóoguz whe' nja dutni, ‘Syoh 'et
tenadudli bayoh 'úhoont'oh.’ 'Et hoonts'i 'et cha nja dutni,
‘'Undunut'ihne bayoh whuzúlhtsi.’ ”
47 'Ink'ez 'et nyoo lugliz whucho dzin totsuk dune ho-
dulh'eh. 'Et hoonts'i soo 'udedo lubretne, 'ink'ez Moses be
'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne
cha, ts'iyawh nts'en'a hituzilhghelh-un 'et hukwa hitís'en.
48 'Et hoonts'i 'ilhunaoosdilne, ts'iyawh hinat nódilhya
'ink'ez soo cho huyoozílhts'ai. 'Et huwa 'aw nyoonne hizool-
hghelh ait'oh.

20

Sizi ndai gha dune ando 'unt'oh, 'et hukwa hoodulhkut

1 'Et 'oh da' 'et 'ilhudzin diz un'a 'et dúhooja. Lugliz
whucho Sizi dune hodulh'eh whe khuni unzoo-i be bubulh
yalhduk whe 'udedo lubretne, 'ink'ez Moses be 'udustl'us
'uk'ununáguzne cha, 'ink'ez 'alhgoh 'utso whudilhdzulhne,
'enne hik'udughánhinya.

2 'Ink'ez 'uhuyulhni, “Nedini ndai gha dune ando 'int'oh
whe ndowhi 'ut'en oowaina? K'us mbe ntl'ahón'ai whe
'udini?”
3 'Et hoonts'i 'ubulhni, “Si cha 'ilhoghun hukwa nohoodu-
taskut, 'et sudáhni,
4 nts'en'a John dune too be 'úlh'en? Mbe yutl'ahon'ai dune
too be tilh'elh huba? Yak'uz ts'e tilah hahóolts'ut, k'us ndi yun
k'ut dune tilah ts'u hahóolts'ut?”
5 Dich'oh lhtoh howu yahalhduk 'ink'ez 'uduhutni, “'Et
yak'uz whuts'un tilah hahóolts'ut ts'utni de, 'Et la di ha John
nohba 'alha' lhe'dusni, nedóni' la.
6 'Et hoonts'i dune ts'u hahóolts'ut, ts'utni de, 'et dune
ts'iyanne la tse be nehooghan. John 'en nus hoo'en-un 'unt'oh
'et buba 'alha' 'uhoont'oh 'et huwa.”
7 'Inka Sizi nduhuyulhni, “'Aw nts'ez de hahóolts'ut
t'ets'onúszun.”
8 'Ink'ez Sizi ndubulhni, “Ndai be dune ando 'ust'oh whe ndi
nja duwhús'en-un, 'et si cha 'aw nohdósni' ait'oh.”

Mai haníyeh k'et whulh'aíne bugha whuts'odul'eh

9 'Et 'awet 'uyoo khuni be whúts'odul'eh-i be bubulh
yawhénilhduk whe nja dutni, “'Ilhoghun dune haniyeh k'et
ts'ekoo too' mai 'ananla. 'En la njan haniyeh k'et ndunne há'
nulhyehne bughu whulh'ai, 'ink'ez sa' wheni nilhdza' keyoh
ts'e whinya.
10 'Et la 'awet mai oontajin néwhuninzut whe 'ilhoghun de
'ulhna-un buts'ú whe yalh'a'. 'Et la ndai mai oots'ítikulh-i, 'i la
ooloh highá nodzaih. 'Et hoonts'i nyoonne haníyeh k'et bughu
whulh'aine, ndun 'ulhna-un yahíyalhchus 'ink'ez la za-i whe
whenáhinanyoot.
11 'Inka doo cha 'uyoon de 'ulhna-un buts'ú whilh'a'. 'En cha
yahíyalhchus, 'ink'ez yooya hiyulhtsi, 'ink'ez 'en cha la za-i whe
whenáhinanyoot.
12 'Et búlh tane dude 'ustlen-un buts'ú whilh'a'. 'En cha ka
húyulhtsi 'ink'ez tenáhinino.
13 'Et la haníyeh k'et whut'i-un 'utni, ‘Daoosneh cha há la?
Sich'oh sye' ookw'esi'-un, 'en la buts'ítoos'a'. 'En tilah hiyan'en
de, 'unt'oh-un k'un'a né'yiyoolh'en,’ ni.
14 'Et hoonts'i ndunne bughu whulh'aine hitilh'en whe 'et
'ulhodutni, ‘Ndun 'en nyoo haníyeh k'et ooch'e'-un 'en ooye'
'út'en. Ts'uzoolhghelh! 'Et de la ndet la oots'ó tilts'ulh-un
ts'iyawh 'et ndúwhulcho whe nets'ó toolts'it.’
15 'Inka njan haníyeh k'et tenáhinino 'ink'ez hizilhghi. 'Et
huwa soo cho nohdusni, nyoon haníyeh k'et ooch'e' hoonli-un,
dábooleh suba?
16 Ndiz un'a nja dutínelh, whusanátidalh 'ink'ez ndunne
mai k'et bughu whulh'aine, 'enne ts'iyawh gak ubutilhtselh.

'Ink'ez dumai' haníyeh k'et 'uyoonne gha óotalh'alh." 'Et dune hohodánts'o whe 'uhutni, "'Aw uncha 'et dulhúhoonel!"
17 'Et Sizi ubunilh'en 'ink'ez 'utni, "Ndi Yak'usda ooghuni daja ni whe 'uk'eguz,
'Ndi tse yoh 'uwhulh'enne 'ún hidutilh'uz-i,
'i yoh 'ook'uwhuz'ai-un huba soo 'uk'enus tse 'unt'oh-i suli'.'
18 Mbene la ndi tse hik'ilts'utne, ts'iyawh yahidutátih. 'Ink'ez mbene la ndi tse buk'édilts'utne, ts'iyawh musai hutileh."
19 Ndunne Lizwif lubret bumoodihne, 'ink'ez ndunne Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'enne cha, 'et soo 'et sadzi hunit'oh-un, 'enne Sizi hiyólhchoot hukwa' hut'en. 'Et hoonts'i ndunne dune bubé hunuljut 'et huwun 'aw 'uhooneh ait'oh. T'ehoninzun ndi khuni bé whuts'odul'eh-i, 'i be didut buch'az yalhduk whe 'utni 'et huwa.

Yun k'elha huhoolh'i-un hukwa' hoodulhkut

20 'Ink'ez highunli, 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh na'dudil'i nunúl'i'ne, 'enne hits'un whílh'a'. 'Enne khun tilah Sizi ye yalhduk-i, 'i gha la huyoolhgooh. 'Et de la yun k'ut whut'enne bumoodih yutl'ahúyoolhtelh. 'En 'unt'oh hoolhtus te ne'ut'en, 'ink'ez ts'iyanne k'une' 'ul'en.
21 'Et nunúl'i'ne huyoodulhkut, "Whunehodulh'eh-un t'ets'oninzun ts'ih'un un'a yailhduk. Ts'iyanne mba lhgha 'únt'oh. 'Et ts'ih'un un'a Yak'usda k'un'a dune hodilh'eh.
22 Nedini ndi yun hik'elha huyilh'i-i, tax huyúlhni-i, 'et ts'ih'un tilah 'uhoont'oh whe lerwe Caesar 'en ooba k'elha ts'uyoolhtselh, k'us 'awundooh tilah?"
23 'Et hoonts'i Sizi t'eooninzun 'onilha 'uhutni. 'Ink'ez 'ubulhni, "Di ha sóolhdzih?
24 De' nyoo sooneya snalhts'et nah'a! Mbe oonin 'ink'ez boozi' cha ook'usguz?" 'Et 'uhuyulhni, "Lerwe Caesar 'unt'oh."
25 'Et Sizi 'utni, "'Et huwa ndai la Lerwe Caesar ooch'e', 'i ootl'anáyahle. 'Ink'ez ndai la Yak'usda ooch'e', 'i cha Yak'usda tl'anáhle."
26 Ndai khuni be la dunene bubulh yailhduk, 'i gha 'aw huyoolhgooh ait'oh. 'Et njan ts'iyanne nalh bubudáni' whe tube buba hooncha suli', 'ink'ez ndunne nunúl'i'ne, 'enne ts'iyawh t'ehudínel.

Sizi dunádutádalh-un huwun huyoodulhkut

27 'Et oolune Saduceene Sizi highu nindil. 'Enne la 'uhutni dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'ukhótnah aít'oh. 'Ink'ez huyoodulhkut,
28 "Dune hodulh'eh-un njan Moses daztit'elh-un neba 'uk'ehonguz whe' hoont'oh. 'Et 'ilhoghun dune buzkeh

hooloh whe dazsai 'ink'ez oo'at khuna de, ndun dune bulhutsin 'en dughe inle'-un yughu naooda' huba' hoont'oh. 'Ink'ez bubuzkeh whúzdli' de, 'et de la ndunne ts'oodunne ndun dazsai-un, 'en boozi' huyólhchoot huba' hoont'oh.

29 'Et 'uhoont'oh lhtak'ant'ine lhulhutsinke hoonli. 'En 'udetso whudilhdzulh-un, 'en 'at ut'i. 'Ink'ez 'aw buzkeh hooloh whe dazsai.

30 'Et bulh náne 'en ndun ts'eke yughu nasda. 'En cha ndun dune buzkeh hooloh whe dazsai.

31 'Et bulh tane, 'en cha yughu nasda. 'Et whuz un'a za ts'iyawh lhtak'ant'ine, 'enne ts'iyawh ndun ts'eke highu dálts'i'. 'Ink'ez ts'iyawh bubuzkeh lhuhóolel whe yahadla.

32 'Et 'udek'ez ndun ts'eke 'en cha dazsai.

33 'Et ndet la dune dunadidil de, ndun ts'eke mbe oo'at tileh? Ndunne lhtak'ant'ine ts'iyawh ndun ts'eke 'enne bughinda'."

34 'Et Sizi 'ubulhni, "Dune 'ink'ez ts'ekoo te ndi yun k'ut ts'iyawh lhgho dilhts'i.

35 'Et ndet la 'oh de de whusawhútilts'ulh whe mbene la Yak'usda ba hoonzoo whe bughá whults'utne yaidlanne toh dunahudutádulh 'ink'ez yak'uz hutidulh. Whuz 'aw dune lhghu lhdílts'ih whe' hoont'oh.

36 'Aw doo cha yahódlah ait'oh. 'Enne Yak'usda buzkeh huzdli' 'ink'ez lizasne ubulh hulhgha 'uhint'oh. 'Enne dujihne 'uhint'oh.

37 'Ink'ez Moses 'en ts'ih'un newhunin'ai yaidlanne dunahudutádulh whe' hoont'oh. 'Et 'oh da' njan dahooja la dilhtan-i toh whudizk'un 'et hoonts'i 'aw whudók'un ait'oh. 'En Moodihti ghu yalhduk whe nja dutni, 'Abraham ooYak'usda, Isaac cha ooYak'usda, 'ink'ez Jacob cha ooYak'usda 'unt'oh,' ni.

38 Nohni 'uts'un un'a unahzun. 'Aw yaidlanne buYak'usda lhiloh, khunane buYak'usda 'unt'oh. Soo cho whunulh'en, 'en be ts'iyanne khuna."

39 'Ink'ez whulohne Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne 'uhuyúlhni, "Dune hodulh'eh-un tube soo' dinja!"

40 'Et whehunilhjoot k'et 'aw 'on 'un huyoodolhkut ait'oh.

Nts'en'a Christ 'en David oots'u hainzut-un 'unt'oh?

41 'Ink'ez 'ubulhni, "Nts'en'a oolohne nduhutni, Christ dahni-un, 'en David oots'u hainzut-un 'unt'oh?

42 David dich'oh 'et dutni njan Yak'usda ooghuni Shun be 'udustl'us k'ut,

'Moodihti 'en SMoodihti 'uyulhni,
Snailhni ts'unk'us sinda,

43 'oh de la nch'az ditnine buk'ut nke naóolhyis mba ubooselh.'

44 'Et huwa David, 'SMoodihti,' yulhni, nts'en'a suba Christ 'en oots'u hainzut-un oole'?"

Sizi dune ubúlhni, "Moses ooghuni 'uk'ununáguzne buch'a kháhdli"

45 'Et ts'iyanne dune huyoozilhts'ai whe Sizi yugha hodul'ehne 'et ndúbulhni,

46 "Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'enne la naih nyizi be húdilhts'i, 'ink'ez ndet la t'alh-i be 'óoket-un, 'et ts'iyanne hubodílhti' whe hadih buhútni, 'et huhóont'i'. 'Ink'ez lizwif bulugliz soo k'us hoonzoo-un hudutálts'ilh hukwa' huninzun. 'Ink'ez dune ghunuda-un, soo k'us hoonzoo-un hutidalh whuka' huninzun. 'Et ndunt'ohne soo cho buka tse hoohli!

47 'Enne 'uhint'oh tsandilhne buyoh bugha hahódunit'ah 'ink'ez bughu huhoolhchuk. 'Ink'ez 'onilha sa' cho tenahududli hoohoolh'i. Ndunne, 'enne 'on nus 'uwhulcho whe buba nahutideh."

21

Tsandilh tel'en-un, ndai huwa ínin'ai-i

1 'Et doo cha ndo yútan'en whe hoonzoo' 'unt'ohne ndai sooneya howa híta'alh-i, 'enne sooneya be kát-i be húya'aih, 'et 'ubunilh'en.

2 'Ink'ez 'ilhoghun tsandilh tel'en-un, 'en ndai la 'aw 'iyaz yut'i-i, nanki sooneya tsuditi'-i, 'i deyán'ai.

3 'Ink'ez 'ubulhni, "'Alha nohdusni, ndun tsandilh tel'en-un, ndunne ts'iyawh buba nus lhai deín'ai whe 'unt'oh.

4 Soo cho whunulh'en, ndunne hoonzoo' 'unt'ohne ndai la lhai huyut'i-i, 'i Yak'usda ba hiloh za dehúyan'ai. 'Et ndun tsandilh tel'en-un 'aw 'i yuk'ehútinalh-i, 'i ts'iyawh deyán'ai."

Njan lugliz whucho gak whutáleh-un, 'et Sizi huwu yalhduk

5 'Et oolune 'awet lugliz whucho howu yahalhduk 'ink'ez hutni, "Lhe'whuldzoo'yaz tse lhe'uldzoo' 'i be 'uhoolya. 'Ink'ez Yak'usda gha t'aih 'i cha 'i be 'uhoolya." 'Et Sizi 'ubulhni,

6 "Ndai la ndi ts'iyawh nulh'en-i, 'oh de whusaóotilts'ulh whe 'aw 'ilho tse lhk'ulhdutásdlal, ts'iyawh nadúntijulh whe' hoont'oh."

Nkede 'uwhutánelh?

7 'Ink'ez huyoodulhkut, "Whuneoodulh'eh-un, nts'o whúde 'uwhutánelh? 'Ink'ez 'awet nilhdukw suli' de, dant'i-i be whe hóodutaltsilh, 'et la huwa t'ets'onoozeh?"

8 'Ink'ez 'ubulhni, "Soo cho howahli. Khun te dune nanohonoo'ah junih. Lhane soozi' gha whusahútidulh 'ink'ez 'uhudutinelh, 'Si 'en 'ust'oh,' 'ink'ez 'awet whusawhútikulh, hutni de, khun te ubuntoohya' junih.

9 Dune lhugan-un whulhúdahts'o de, 'ink'ez dune lhdulhyoh nehóninla de, njan 'et 'udechoo whusawhútikulh whe'

hoont'oh. Khun te whénoolhjut junih. 'Awhuz whulatoh-un, 'aw whenghoh iloh 'uhoont'oh."

10 'Et 'ubulhni, "Lhelhdowh didowhne lhch'az nehúdutadulh. 'Ink'ez yinka ndulcho lerwe be 'ustlene, 'enne cha lhch'az nehúdutadulh.

11 Lhelhdun ndulcho whe wheóonujut whe yun nuhútitnah. 'Ink'ez dai cha 'ink'ez lhane lhelhdun cha dada whutáleh. 'Et ndo yat dune whehunuljut-un hoti'elh, 'ink'ez hooncha-un whe hóodutaltsilh-un cha hoti'elh.

12 'Et ndoho nduwhútanelh-un whutso, 'et nohotálhchulh 'ink'ez dzoh nunóhotilhdeh. Lizwif bulugliz whumoodihne, 'enne butl'anóhotilelh 'ink'ez 'anohotilelh. 'Ink'ez lerwene 'ink'ez yun humoodihne si soozi' gha 'enne bubut nenohotalelh.

13 'Et 'oh de si sghun khuni unzoo-i be yátilhduk.

14 'Et huwa 'oh de, 'Daja doosni' suba' noohzin junih.

15 Khuni 'ink'ez be whánih-i nohtl'adutis'alh. 'Et de la mbene la nohch'az ditnine 'aw nohts'oohoodódlai ait'oh. 'Awet buch'a' nilhde 'ink'ez 'aw 'on 'un hoonliyaz 'uhudooni' ait'oh.

16 'Ink'ez nohdusneke, 'ink'ez nohulhutsinke, 'ink'ez nohnatneke, 'ink'ez nohk'ekene, 'enne whutl'anóhotilelh 'ink'ez whulohne nohtoh nohotighan.

17 'Ink'ez si soozi' gha ts'iyanne nohts'u dutitni.

18 'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nohla dootnih ait'oh. Nohtsigha' 'aw 'ilho hoonts'i ninta dókes ait'oh.

19 Yak'usda ba soo cho núdulhya. 'I gha la nohzul ohtun.

Jerusalem musai whutilhtselh-un

20 "Ndet la Jerusalem lhuganne whunasguz de, 'et whunulh'en de, 'et huwa la t'eoonoohzeh 'awet nilhdukw suli' nyo keyoh whuti teoodutálneh.

21 'Et dúhooja de, 'et Judea whut'enne shus k'uz tse hutoolhdilh. 'Et mbene la 'et keyoh whuti 'et dilhts'ine, ts'iyawh whuch'az hoodilh. 'Ink'ez mbene la whunat whut'ine, 'enne cha khun te keyoh whuti-un ts'ó tooya' junih.

22 'Alha nohdusni 'awet dzoh nutiszut-un whusawhutilts'ulh whe' hoont'oh. 'Et huwun 'uk'ehooguz-un, 'et ts'iyawh lhaódutaneh.

23 'Et 'oh de dzin mbene la ulchanne cha, 'ink'ez mbene la duyaz e'úlht'ukwne cha, 'enne buba tube 'on nus hootátsi'. Ndi yun hoontsi'-un ook'e whudutalts'ulh 'et huwa. 'Ink'ez tube Yak'usda ye húnilch'e-i, 'i cha ndunne dune buk'eidutalts'ulh.

24 'Et whulohne saluzti ook'a be ts'iyawh hútigan. 'Ink'ez 'onghohne hitálchulh 'ink'ez lhelhdun keyoh ts'e hubotilhna. 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, buba ne'unguz-un, 'et whuts'un, Jerusalem 'et dulcho whe hukw'unótidulh.

Yinka dune ye' whusanátidalh-un

25 “Sa cha 'ink'ez 'ulhzis ooza' cha, 'ink'ez sum cha, 'i
ts'iyawh hoonli be hóodutaltsilh. 'Et ndi yun k'ut ndulcho
whe lhenyoone dunene, 'enne ts'iyawh tube dzoh notideh 'aw
dahútinelh-un ts'iyawh t'ehonúszun. 'Oh de de yatoo' 'i cha tatsi
taditni whe taba ndulcho yántighus.
26 Ndi yun k'ut daóotanelh la, hukwa tse húhooli 'ink'ez whe
hunuljut k'et, whulohne budzi 'etsul 'utinelh. Ndo yat'ah ts'e
be hóolhtus-i ts'iyawh ndulcho nohótitnah 'et huwa.
27 'Oh de de, yinka dune ye' kw'us toh ye ulhtus-i be
'ink'ez oots'u hayánduz-i cha, 'et whuz un'a huyuntilh'elh whe
whusatíyalh.
28 'Et ndiz un'a nja duwhewhúnit'en de, ndo yutoh'en 'ink'ez
whunólhni. Nohlaoodutitnih-un 'awet nilhdukw suli'.”

Mai cho chun, fig huyúlhni-i, oogha whúts'odul'eh

29 'Et be náwhutnuk 'i be whuts'odul'eh 'i be ubulh yalhduk
whe nja ndúbulhni, “Nyoo fig huyulhni ooduchun 'ink'ez 'uyoo
duchun cha nulh'en.
30 Bindai 'awet hawhenilh'az 'i gha la t'eoonohzin danghun
'awet nilhdukw whe' hoont'oh.
31 'Et nohni cha whuz un'a nohnalh 'et duwhút'en de, 'et
huwa la t'eoonoohzeh Yak'usda whe lerwe unli-un 'awet
nilhdukw whe' hoont'oh.
32 'Alha ts'ih'un un'a nohdusni, 'andit whudizulhne 'aw
yalhihitásdla 'et ndi ndótanelh-un ts'iyawh 'et lhawhúdutanelh
'et whuts'un.
33 Yat 'ink'ez ndi yun k'ut cha ts'iyawh gak whutáleh, 'et
hoonts'i ndi sghuni 'aw hooloh lhtisdle.

Soo cho khahdli

34 “'Et hoonts'i soo cho khahdli. Khun te stabe zoodulh'i,
'ink'ez tanahtnai, 'ink'ez ndi yun k'ut hooni 'et za huwu nuní
nahzut, ndi ts'iyawh 'i be nohdzi be whudoobun junih. Doo
ka si 'et dzin soo hukwa tse lhúwhulhlih whe whusahóolts'it.
35 'Oh de de, ndi yun k'ut ndulcho whe whudune'ne 'ants'i
hulhgooh le'hutinelh whuz un'a khun whusaóotilhts'ulh.
36 'Et huwa 'ahoolhyiz hukwa tse hóhle' 'ink'ez nts'oh whude
daóotanelh-un nohyit 'uwhutánelh-un huba soo 'úlhdzoo' 'ink'ez
yinka dune ye' 'en oobut tihyin, 'et huba tenadoohdli.”
37 'Awet dzin totsuk Sizi lugliz whucho dune hubodulh'eh.
'Ink'ez hulhgha totsuk ndo shusyaz, Olive huwhútni, 'et whuz
wheyaih, titelh ha.
38 'Et ts'iyanne soo 'uda' cho lugliz whucho dahúdulh huy-
ootuzalhts'ilh ha.

22

Sizi yoo yo whútsul hikunúta hituzilhghelh ha

1 'Et 'awet ndi lhes lhuntulhdoh-i, 'i nahitit'ulh, 'awet
whenghoh hoozulh. 'Et butus lhuseya-un dzin huwhútni.
2 'Ink'ez nyoonne 'udedo lubretne, 'ink'ez Moses be
'udustl'us 'uk'ununáguzne, 'enne Sizi whe hituzilhghelh-un,
'et hukónuta. 'Et dunene bube hunuljut 'et huwa whunist'i be
né'hut'en.
3 'Ink'ez Satan Judas ye yínya. 'En 'unt'oh Iscariot huyulhni.
Whunizyanne 'on 'at nane, 'enne butoh 'ilhoghun 'en 'unt'oh.
4 'Et lubret bumoodihne 'ink'ez saldan bumoodihne cha
'enne buts'u whinya 'ink'ez bubulh hukw'unótilhye' nts'en'a
la Sizi butl'aitilhtelh.
5 'Ink'ez 'awet huhóost'et whe ts'ih'un huyúlhni whunin'ai
'ink'ez sooneya higha tí'alh huyulhni.
6 'Awet Judas buts'u náhizya nts'en'a la dune ch'oh
butl'aitilhtelh, 'et hukwunúta.

Sizi 'en yugha hodulh'ehne butus lhuséya-un bubulh na'tit'ulh lhahodutileh

7 Ndet la 'awet lhes lhuntildoh-i, 'i nahitit'ulh dzin
whusahóolts'ut. 'Et butus lhuseya-un 'et whunahilni whe
ndi 'usbai k'us unzoo-i hituzilhghelh.
8 'Ink'ez 'et Sizi, Peter 'ink'ez John bulh whe balh'a' 'ink'ez
'ubulhni, "Ah'us 'ink'ez neba lhaoodahleh nts'e la butus
lhuseya-un 'et na'uztit'ulh-un."
9 'Ink'ez 'uhuyúlhni, "Nts'e hukwa' ninzun mba
lhats'ódutileh-un?"
10 'Ink'ez 'ubulhni, "Soo zulhts'ai, ndet la keyoh whuti
nenáh'az de, 'et dune nohdudutáyalh. 'En too be sulhdzo-i
na'a. 'En nts'e la yoh danátidalh ts'e budánoh'as.
11 'Ink'ez 'et la ndun yoh whumoodih 'en la 'udóhni',
'Whuneodulh'eh-un nja dúnyulhni, ndet la 'uhoont'oh nyoh
dune 'ilhodulh-un 'uha'alh wheni? 'Et la sgha hodul'ehne ndi
butus lhuseya-un bubulh ná'tist'ulh.'
12 'Ink'ez 'et la doh yo hooncha-un lhaoodint'oh-un
whunóhnoolhtun. 'Et lhaoodahleh."
13 'Inka whehán'az whe soo nts'en'a la ubudáni', whuz un'a
nahahoon'ai. 'Ink'ez 'et butus lhuseya-un 'et wheni lhahá duja.

Sizi 'udek'ez na'ut'alh-un

14 'Et 'awet 'oh whuya whudizulh-un whusahóolts'ut,
'et ndunne whunizyanne 'on 'at nane whel'a'ne bubulh
natl'adida'.
15 'Ink'ez ubulhni, "Dzoh nutiszut-un whutso sdzi ndulcho-i
be njan butus lhuseya-un 'et nohbulh ná'tist'ulh tube hukwa'
nuszun.
16 'Alha nohdusni, Yak'usda whe lerwe unli-un, ndi butus
lhuseya-un lhaoodutaneh, 'et whuts'un, 'aw ndi 'on 'at oos'alh
ait'oh."

17 'Et 'awet lubot yilhchoot 'ink'ez duBá musi yulhni 'ink'ez
'utni, “Ulhchoot 'ink'ez ts'iyawh alhgoh ahtnai.
18 Nohdusni, Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et
whusaootilts'ulh 'et whuts'un, doo cha 'aw ndi mai too'
oosnai' ait'oh.”
19 'Et 'ink'ez lhes yilhchoot. 'Ink'ez duBá musi yulhni, 'ink'ez
taídanyuz 'ink'ez butainínla, 'ink'ez 'ubulhni, “Ndi syust'e
'unt'oh. Nohni nohba huwalti. 'Et ndaht'en de, 'et whe la
snaoolhnih.”
20 'Uhan'al hukw'elh'az 'et whuz un'a za lubot yílhchoot
'ink'ez 'utni, “Ndi lubot 'i suzkai' be 'andidi khuni nohba
lhadúsdla-i, 'i 'unt'oh. Nohni nohba nadútilt'ih.
21 'Ink'ez soo cho whunulh'en, mbe la whu'izyaz dune ch'az
ditni-un, 'en njan lutab ba sulh usda.
22 'Alha' hoont'oh yinka dune ye', nts'en'a ooba 'et
néwhults'ut, 'et whuz un'a 'et 'uwhutánelh. 'Et hoonts'i ndun
dune mbe la whu'izyaz dune tl'aitilhtelh-un ndun dune
dáwhultsi'-un oots'u hóolts'ulh!”
23 'Ink'ez didutch'oh dutoh lhoohoodulkut, “K'us mbe suba
yulhni, mbe 'utinelh whe 'utni?”

Yugha hodul'ehne butoh, k'us mbe suba 'uk'enus 'unt'oh-un oole'?
24 'Et cha 'alhgoh didutch'oh dulhyoh 'uhudutni butoh k'us
mbe suba 'uk'enus 'unt'oh-un oole'?
25 'Ink'ez Sizi 'ubulhni, “Lerwe dune k'une' bul'en-un
'unt'oh. 'Ink'ez mbene la buba ndo 'unt'ohne, 'enne nets'un
unzoone 'uhint'oh hubuhútni.
26 'Et hoonts'i nohni nohtoh 'edóht'e' junih! 'Et k'us nohtoh
mbe 'uk'enus 'unt'oh-un oole' la, 'en 'udek'oh-un k'un'a oole'.
Mbe la nohtso whudilhdzulh-un, nohba ne'út'en-un k'un'a
oole'.
27 Daja nahzun? K'us mbe 'uk'enus 'unt'oh-un 'unt'oh?
Mbe la lutab k'usda uti'ulh ha, k'us yuba ne'út'en-un? 'Alha
'uhoont'oh mbe la lutab k'usda 'ink'ez 'uti'ulh-un 'en 'unt'oh.
'Et hoonts'i nohni nohtoh nohba ne'út'en-un 'ust'oh.
28 Nohni aht'oh ndet la dzoh nususzut-un, 'et ndulyiz whe
sulh 'íht'e'.
29 'Inka nts'en'a la sBá stl'ahón'ai whe lerwe usdli-un, whuz
un'a za nohni cha lerwe tihleh-un nohgha ótas'alh.
30 'Et la nts'e la whe lerwe usdli-un, 'et slutab k'ut sulh
utih'ulh 'ink'ez sulh utihtnelh. Ndet la kw'uts'uzda cho dizti'-
i, 'et hukw'u dutálhts'ilh 'ink'ez whunizyat-un 'on 'at nat-un
Israel oots'u hainzutne bulh didowhne, 'enne buba nahuti-
hyeh.”

Sizi Peter ulhni, “T'esunuzínzun dutanelh”
31 'Ink'ez neMoodihti 'utni, “Simon, Simon, soo zilhts'ai!
Satan tube nohka' ninzun. Tl'o mai' k'un'a ukunohtálhkulh
hukwa' ninzun.

32 'Et hoonts'i mba tenadisdli, ndet la whe mba 'alha 'ust'oh-un, 'et 'aw nla k'éhahoolts'it ait'oh. 'Ink'ez ndet la sts'u naóozinja de, nyulhutsinke 'enne hilhtusne nabolhtselh."
33 'Et hoonts'i 'uyulhni, "SMoodihti lhadúst'oh nyulh tisyalh, 'adutis'alh k'us mba datísah."
34 'Ink'ez 'uyulhni, "Nyudusni Peter, 'andit dzin lugok dune 'udutinelh whutso, tat, "Aw ndun t'enuzuszun,' dutanelh."

Ts'iyawh lhawhúdoneh huba' hoont'oh

35 'Ink'ez 'ubulhni, "'Oh da' whenóhis'a' whe, sooneya zus, lhook'ez cha, 'ink'ez neketl'a whulh tl'oo-i ts'iyawh ooyit. 'Aw eh hoonliyaz lhundunuzáhdzit?" 'Ink'ez, "Gak!" huyulhni.
36 'Ink'ez 'ubulhni, "'Et 'andit mbe la sooneya zus ut'i-un, whute yólhchoot. 'Ink'ez whuz un'a za bé ne'uge-i cha ólhchoot. 'Ink'ez mbe la saluzti lhit'i'-un, 'en duluglok ye 'óket 'ink'ez saluzti 'ilho oket.
37 'Et huwa 'unohdusni, ndet la Yak'usda ooghuni k'ut si sghun 'uk'unúsguz-i, 'i ts'iyawh lhawhúdoneh huba' hoont'oh. Ndiz un'a nja duwhutni, "Ndunne 'uk'únulhe'ust'enne, 'en bubun dult'oh hudooni',' ni. 'Et huwa si sghun 'uk'uneusguz-un 'et lhawhúdoneh huba' hoont'oh."
38 'Ink'ez 'uhuyulhni, "NeMoodihti njan whunilh'en nanki saluzti 'et 'us'ai." 'Ink'ez 'ubulhni, "'I 'awet soo 'últsuk."

Sizi Gethsemane 'et tenadudli

39 'Et 'awet tenánja whe whutsoda' hukw'un'a nyoo shusyaz Olive huyulhni, 'i k'uz whenaja. 'Ink'ez yugha hodul'ehne, 'enne cha hiyuwhenándil.
40 Whuz hoozdil whe 'et 'ubulhni, "Tank'us úntiht'i-un whuch'a ténadahdli."
41 Nts'e la tse nazdulh'us-un, 'et 'uwhuldzoh ts'e bughu nenínya. 'Ink'ez dugwutsi be nenínya 'ink'ez tenadudli.
42 'Et njan dutni, "'UBá hukwa' ninzun de, ndi be dzoh nutiszut-i sghu nahoolhchoot. 'Et hoonts'i 'aw si hukwa' nuszun k'un'a iloh. Nyun hukwa' ninzun k'un'a 'uhóneh!"
43 'Et Khunsul ndus de yak'uz lizas be hoodiltsai. 'En ulhtus náyulhtsi.
44 Tube oodzi unduda whe 'on nus ulhtus whe tenadudli. 'Ants'i uskai' k'un'a oots'u halhdzilh whe yun nadúlt'i.
45 Tenadudli-un 'etsul 'udija 'ink'ez dunadija whe yugha hodul'ehne ts'odi k'et nahunistez whe bughu nanja,
46 'ink'ez 'ubulhni, "Di ha sahtez? Doo ka si tank'us nóoht'i dunadahdilh 'ink'ez whuch'a tenadahdli."

Sizi 'awet huyílhchoot

47 'Awhuz ubulh yalhduk whe khunsul lhane dune whuz de údulh. Nyoon mbe la Judas huyulhni, 'en butso uyalh. 'En whunizyanne 'on 'at nane, 'enne bubulh 'ilhoghun 'unt'oh. 'Et Sizi yenghoh neninya naidutits'oos ha.

48 'Ink'ez Sizi 'uyulhni, “Judas, yinka dune ye' nadutánts'oos
'i be eh whunist'i whe whutl'atálhtelh?”
49 Sizi oonat núdilhyanne, dawhútanelh la 'et honilh'en, 'et
'uhuyulhni, “NeMoodihti saluzti be eh lhts'utigan?”
50 'Et 'ilhoghun yuzih usyin-un, 'en Lizwif lubret 'uk'enus
dizti'-un be 'ulhna-un nailhni ts'unk'us yudzo yuts'a ha be'
yalht'o.
51 'Ink'ez Sizi 'ubúlhni, “Ndiz un'a njan dutísnelh, 'et
stl'awháh'aih.” 'Ink'ez nyoon 'en oodzo yut'aiznai 'ink'ez soo
na'yinla.
52 'Ink'ez nyoonne lubret bumoodihne, lugliz whucho
whusaldanne bumoodih, 'ink'ez butso whudilhdzulhne cha,
'enne la highu nindil, 'ink'ez Sizi 'udubúlhni, “'Et di ha saluzti
cha 'ink'ez tut'oh cha nuhle 'ink'ez 'undunust'ih hukw'un'a
skatíhdil?
53 'Et dzin totsuk lugliz whucho nohtoh susda whe, 'aw 'oh
da' 'aw sólhchoot hukwa lhe'zaht'en inle'. 'Et hoonts'i 'andit
netsudule, tsalhgus yo usda-un, 'en nohmoodih tileh, 'et 'awet
nohba né'hunint'o.”

Peter 'utni, “Ndun dune 'aw t'enuzuszun”

54 'Et 'awet Sizi huyilhchoot 'ink'ez lubret 'uk'enus dizti'-un
highu dáhinilhti. 'Ink'ez Peter yooniz de yuniyalh.
55 'Et naniztl'oo bez ts'e whuniz ts'e kwun húdulhk'an 'ink'ez
'alhgoh nátl'ahudilts'i'. Peter 'en cha butoh usda.
56 'Et kwun zih usda whe 'ilhoghun ustlen-un ts'ekeyaz 'en
soo yunin ts'e yunilh'en 'ink'ez 'uyulhni, “Ndun dune 'en cha
yulh 'ut'en inle'.”
57 'Et hoonts'i yuts'oodildlai 'ink'ez 'uyulhni, “Ts'eke, ndun
dune 'aw t'enuzuszun.”
58 'Et hukw'elh'az 'atsulyaz inle' whe 'et cha 'ilhoghun dune
'uyulhni, “Nyun cha bubulh 'ilhoghun 'int'oh.” 'Et hoonts'i
Peter 'utni, “'Awundooh!”
59 'Et doo cha 'ilho sadzi hukw'uhoonist'o 'et doo cha 'il-
hoghun 'uyulhni, “'Alha' hoont'oh ndun 'en cha yulh 'ut'en.
'En cha Galilee whut'enne 'ilhoghun 'unt'oh 'et huwa.”
60 'Et Peter ndun dune 'en 'uyulhni, “'Aw daja dini-un 'aw
t'ewhunuzúszun!” 'Et 'awhuz yalhduk whe lugok dune 'udija.
61 'Et neMoodihti Peter ts'u nálh'a 'ink'ez soo yunin ts'e yu-
nalh'en. 'Et Peter 'aho neMoodihti yughuni yunalni daja yu-
dani' inle' whe nja dúyulhni, “Lugok dune 'udutinelh whutso
tat t'esunuzínzun dutanelh.”
62 'Et Peter 'az whinya 'ink'ez tube cho intse.

Lhugánne Sizi highu núwhulhya

63 Ndunne dune Sizi huyilhchootne, 'enne highudloh 'ink'ez
huyoolhchis.

64 'Ink'ez hina k'úna'uzguz 'ink'ez huyoonukat 'ink'ez huyoodulhkut, “Neba nus hóon'en, 'ink'ez nedini mbe 'unyinla nyunízkuk?”
65 'Ink'ez lhat-un hoontsi' whe hich'az yalhduk.

Sizi nahiyilhne bubut nehinilhti

66 'Awet yulhkai ibulh dune tso whudilhdzulhne, ndunne 'udedo lubretne nahúlt'oh, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'enne 'ilhuhozdil 'ink'ez buba nahíyilhne but nehinilhti. 'Ink'ez 'uhuyúlhni,
67 “Nyun Christ inli de, nedíni!” 'Et hoonts'i 'ubulhni, “Nohdasni' de, 'aw nohba 'alha' doosni' ait'oh.
68 Si cha hoonliyaz nohooduskut de, 'aw sudóhni' ait'oh 'ink'ez 'aw sla nadoohtnih ait'oh.
69 'Et 'ink'ez 'andit whuts'un yinka dune ye' 'et la nailhni ts'e Yak'usda whelhtus-un ooda'.”
70 'Ink'ez ts'iyawh 'uhutni, “Nyun Yak'usda ooYe' eh 'int'oh?” 'Ink'ez 'ubulhni, “Ts'ih'un 'udahni si, 'en 'ust'oh.”
71 'Ink'ez 'uhutni, “'Aw 'on ghun hoonliyaz highun nedóni' hukwa lhe'ts'unízun. 'Awet whenich'oh ooze ts'odánts'o.”

23

Sizi, 'en Pilate but néhinilhti

1 'Et ndunne dune 'ilhozdilne ts'iyawh dunáhudidil 'ink'ez Pilate but néhinilhti.
2 'Ink'ez 'awet hik'e whehonin'ai 'ink'ez 'uhutni, “Ndun dune 'en lizwifne tank'us úbunilht'i 'et bulh náts'uhoon'ai. 'Ink'ez lerwe Caesar ts'un ndi yun hik'elha huyilh'i-i, 'i tax huyulhni, 'et cha whuch'a bunízyoot. 'Ink'ez didut mbe la lerwe Christ ts'utni-un, 'en usdli na'dudútni.”
3 'Et Pilate yoodulhkut, “Nyun eh 'int'oh Lizwif bulerwe inli?” 'Et Sizi 'utni, “A, 'alha' dini.”
4 'Ink'ez 'et Pilate Lizwif bumoodihne, 'ink'ez 'ilhozdilne ts'iyawh 'ubulhni, “Ndun dune 'aw hoonliyaz ninta' 'ant'en-un ooghu nalhuwhus'al.”
5 'Ink'ez 'et 'on nus huhunílch'e 'ink'ez 'uhutni, “Yun k'ut Judea ndulcho whe 'ink'ez Galilee yun k'ut cha 'ink'ez njan cha, dune nohni nohch'az nehudodilh whuz un'a whubodulh'eh.”

Lerwe Herod, 'en cha Sizi yóolhdzih

6 'Et Pilate njan whudants'o whe, 'et uboodulhkut, “'Alha eh ndun dune Galilee whut'en-un 'unt'oh?”
7 'Et Pilate Sizi lerwe Herod ookeyoh whuch'e' unli t'eoonanzin, 'et 'aho yuts'u wheyálh'a'. Ndun lerwe 'en cha 'oh da' soo 'et Jerusalem 'ut'en inle'.
8 'Et la Herod tube hoont'i' whe Sizi yutilh'en. 'Et tube sa' whuts'un yuti'elh hukwa' ninzun 'et huwa. 'Et lhat-un whe

yulh údits'o inle'. 'Et huwa khun tilah huwa 'ít'en dunalh 'óohooleh.
9 'Ink'ez khuni lhai be yoodulhkut. 'Et hoonts'i Sizi 'aw
yuts'u t'édusnih.
10 'Et 'oh da' za nja dúwhut'en whe nyoonne 'udedo lu-
bretne 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne, ts'iyawh
dunahúdidil 'ink'ez soo tube cho huske be hik'éhoon'ai.
11 'Ink'ez 'et Herod 'ink'ez yuba lhuganne, 'enne bubulh
ts'iyawh hoonliyaz buba lhíloh hinínzun 'ink'ez highudloh.
'Et lerwe nayits'uz-i be húyalhti 'ink'ez Pilate ts'un whe
náhuyalh'a'.
12 'Et soo 'et dzin Pilate 'ink'ez Herod bulh k'eke lhuhulhtsi.
'Et whutso da' lhch'az huditni inle'.

Pilate Sizi butl'ayálhti datitsah ha, 'ink'ez Barabbas buba yulanaditni

13 'Et 'awet Pilate nyoonne 'udedo lubretne, dune k'une'
'ul'enne cha, 'ink'ez ts'iyanne dune, 'enne ts'iyawh 'alhgoh
ilhubozdla,
14 'ink'ez 'ubulhni, "Ndun dune, 'en dune tank'us ubunilht'i-
un k'un'a, 'en sghu nulhti. 'En nohbut soo ts'ih'un un'a ooghu
núnistai. 'Et hoonts'i ndet ook'éwhah'ai-un 'aw hoonliyaz
ooghu nalhuwhus'al.
15 'Ink'ez Sizi Herod ts'un nohbulh whés'a'. 'En cha whe
tank'us 'unt'oh-un yughu nalhuhóo'al. 'Alha' hoont'oh ndun
dune 'aw hoonli hukwa daóotsah-un hooloh.
16 'Inka huyootalhtsus 'ink'ez oolanadutisnih."
17 'Et la njan butus lhuseya na'hut'alh-un 'et 'oh totsuk
'ilhoghun 'adin'ai-un lanahudutni. 'Et whuz un'a buk'oh ts'e
'uhoont'oh.
18 'Et 'alhgoh hits'u háyih 'ink'ez 'uhutni, "Ndun Barabbas
neba oolanadintnih, 'ink'ez ndun dune sulhghe!"
19 Ndun Barabbas 'en gha lhtahuwhunt'ai whe 'ilhoghun
dune silhghi 'et hukwa 'ahuyan'ai inle'.
20 'Et hoonts'i Pilate 'en Sizi lanadutitnih hukwa' ninzun,
'inka 'ilhozdilne doo cha za bubulh yáilhduk.
21 'Et hoonts'i 'on nus hits'u huyih, "Tulalhgus k'eílhtih!
Tulalhgus k'eílhtih!" hutni.
22 'Ink'ez 'et 'awet whulh tat ubulhni, "'Et di ha? Ndet
dáhoont'oh whe hoontsi'-un whe ninta' 'unt'en? 'Aw
hukw'elha daootsah-un ooghu nalhuwhús'al! 'Et huwa 'ants'i
huyootalhtsus 'ink'ez oolanadutisnih."
23 'Et hoonts'i 'aw huyoozólhts'ai' ait'oh. 'Ink'ez 'et 'on
nus hits'u huyih, "Tulalhgus k'eílhtih!" Daja hutni-un 'ink'ez
ndunne 'udedo lubretne, 'enne cha, daja hutni 'et whe Pilate
hich'a' nilhde.
24 'Inka Pilate nts'en'a hukwa' huninzun hukw'un'a yuba
nahizya.

25 'Ink'ez ndun Barabbas 'en gha lhtahuwhunt'ai whe 'ilhoghun dune silhghi, 'et hukwa 'ahuyan'ai, 'en Pilate buts'un yulanaditni. 'Et hoonts'i Sizi 'en nts'en'a hukwa' huninzun k'un'a 'uhitilelh ha butl'ayálhti.

Sizi tulalhgus k'ehíyilhti

26 'Awet Sizi hitilhti whe 'ilhoghun dune Simon huyulhni, 'en Cyren whut'en-un 'unt'oh, 'en whenghoh keyoh ts'e hainya, 'en Sizi ootulalhgus yuba idutootan ha hiwus k'ehídintan.

27 Lhane dune hiyuntizdil, ts'ekoo cha. 'En gha ts'odi hinli 'ink'ez hutso.

28 'Ink'ez Sizi buts'u nalh'a 'ink'ez 'ubulhni, "Nohni Jerusalem whuts'ekoo', si sghahtso iloh. 'Et k'us nohnich'oh khunahtso, 'ink'ez nohuzkehke cha ghahtso.

29 Soo cho whunulh'en, dzin whuz de hóokulh whe' hoont'oh, 'et la 'uhudooni', 'Mbene la buzkeh hoolohne, mbene la 'aw lhe'ílhtsilne, 'ink'ez mbene la chalhts'ul 'ulhe'ílht'ukwne, 'enne 'oh de de 'on nus buba soo' whutat'elh.'

30 'Oh de de 'et la dune 'uhudooni'
'Ndi dzulh 'i uncha nek'énit'ai 'ink'ez ndi shusyaz 'i cha dulcho be nek'enáhokat.'

31 'Alha' hoont'oh, duchun 'awhuz duli whe 'et hoonts'i 'awhuz njan 'et duhút'en. Duchun disuz de, dawhútanelh nahzun?"*

32 'Et nane untsi'ne, 'enne cha, huyulh bubotuzilhghelh.

33 'Ink'ez ndet la shusyaz Calvary huwhútni, 'i 'utsints'un niz'ai huwhutni-un, whuz huyoolhti whe, 'ink'ez tulalhgus k'ehuyilhti. Nyoonne dune ntsi'ne, 'enne 'ilhoghun nailhni ts'e 'ink'ez 'ilhoghun 'intl'us ts'e, 'enne cha tulalhgus k'ébihilhti.

34 'Et 'awet Sizi 'utni, "'UBá buba whunaoodilnoh. 'Aw dahút'en-un t'ehonuszun, 'et huwa 'uhut'en." 'Ink'ez 'et 'awet lhk'ehuyilya 'ink'ez hinaih higha 'aínli.

35 'Et dunene 'et nódilhya 'ink'ez honilh'en. Nyoonne bumoodihne, 'enne cha buzih nodilhya 'ink'ez highudloh whe nduhutni, "'Uyoonne, 'enne ubulhyis inle'. 'Et huwa ndun 'en Christ mbe la Yak'usda 'utahayálhti-un 'unt'oh de, dich'oh 'ududoolyih da!"

36 Lhuganne, 'enne cha highudloh. Hizih neníndil 'ink'ez ts'ekoo too' dunink'oz-i, 'i hits'u dúhidinkai.

37 'Ink'ez 'uhúyulhni, "Lizwifne bulerwe inli de, nyunch'oh 'ududílyih!"

38 Dzihtelyaz hik'une'úzguz. 'udechoo Greek bughuni k'un'a, Latin bughuni k'un'a cha, 'ink'ez Hebrew bughuni

---

* **23:31** Ndi duchun duli-i, 'i Sizi Gri ndi yun k'ut useya-un 'uwhulhni. 'Ink'ez ndi duchun disuz-i, 'i lhdijizne 'ubulhni. 'Ink'ez Sizi Gri yak'uz whenája te, tube hoontsi'-un buts'u hóolts'ulh, ni whe 'utni.

k'un'a cha whe 'et 'awet tulalhgus k'ut sulhti, hiyandus ts'e tulalhgus 'uhidunilht'o. Ndiz un'a nja dutni,

Ndun 'en Lizwifne bulerwe 'unt'oh.

39 Nyoonne nane untsi'ne, hizih tulalhgus k'ut hulhti, 'ilhoghun hich'á 'uts'un 'utni whe 'et dúyulhni, “Nyun Christ inli de, 'et nyunch'oh 'ududílyih 'ink'ez wheni cha neílhyih!”

40 'Et 'ilhoghun untsi'-un hukwa' yudáni' whe 'uyúlhni, “'Aw eh Yak'usda hoonts'i bé lhniljut whe eh 'udini? 'Aw t'eoonuzínzun nts'en'a la ooba nahisda, 'et whuz un'a za wheni cha neba nahisda.

41 'Ink'ez wheni ts'ih'un un'a neba nahisda. Daít'en la, 'et huwa 'andit tulalhgus k'ut neba k'elha sílti. 'Et huwa neba 'uk'elha whuzdli'. 'Et hoonts'i ndun dune 'aw hoonliyaz whe ninta lhe'ít'el. 'Et hoonts'i wheni nek'un'a za ooba nahisda.”

42 'Et ndun dune untsi'-un 'et Sizi 'ulhni, “SMoodihti nts'e la whulerwe inli, whuz naoozinja de, snaoolnih!”

43 'Et Sizi 'uyúlhni, “Ts'ih'un un'a nyudusni, nts'e la 'uk'enus hoonzoo-un, 'et soo 'andit dzin sulh 'útant'elh.”

Sizi tulalhgus k'ut ye khuna-i yuladitni

44 Dzetniz hukw'elh'az 3:00 at'en 'et whuts'un ndi yun k'ut ndúwhulcho whe tsahólhgus inle'.

45 Sa cha 'aw lhist'en suli'. 'Ink'ez lugliz whucho dutai-i hukwa dímbal-i, 'i cha lhulcho lhk'ench'ul.

46 'Ink'ez 'et Sizi tube cho 'utni, “'UBá, syughi 'i nts'o la disni.” 'Ink'ez 'et dúdija 'et 'awet 'udek'ez hanájiz.

47 'Et dahooja la ndun lhuganne bumoodih whunalh'en whe Yak'usda yudilhti' whe 'utni, “Ndun 'alha soo ts'ih'un dune azi 'unt'oh.”

48 'Et 'ilhozdilne ts'iyawh 'et nehunindil huwhuntilh'elh ha, ndet la ndulcho-un dáhooja la huwhunalh'en, ts'odi k'et 'et dudzi k'ut hoohoolhchis 'ink'ez whusanáhidil.

49 Mbene la t'eininzunne, 'ink'ez mbene la ts'ekoo Galilee whuts'un hiyuwhusanándilne, 'enne cha nilhdza'yaz highu núdilhya whe ndi ndulcho dawhut'en-un honilh'en.

Joseph Sizi 'ayalhti

50 'Et 'awet 'ilhoghun dune Joseph huyulhni-un, 'en cha Lizwifne ook'úne' whut'enne, 'en 'ilhoghun 'unt'oh. 'En dune unzoo 'ink'ez ts'ih'un dune unli.

51 Nyoonne ook'úne' whut'enne, dahuja-un, 'aw ooba ts'ih'un lhe'hoot'oh. Joseph 'en Arimathea whut'en-un 'unt'oh. 'Et njan keyoh whucho Lizwifne bukeyoh, 'et 'ilhoghun 'uhoont'oh. Joseph 'en cha ndet la Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et cha huba sulh'i.

52 'Et Joseph Pilate ts'u whinya 'ink'ez Sizi oozi yuts'u yúka 'utni dutl'anáyoolhtelh ha.

53 'Et 'awet oozi nanáyalhti whe ndi naih dizti'-i, layin huyulhni-i, 'i be yugha 'ozduz. 'Et tse be hahuhontsel-un, 'et whuts'o da', 'aw 'uyoonne 'et 'alhdílhtoh, 'et 'ayalhti.

54 'Et 'awet 'et dzin wheni lhahúdutneh-un 'uhoont'oh. 'Et 'awet lizwifne nats'ulyis-un dzin yutilhkai.

55 'Ink'ez nyoonne ts'ekoo Galilee whuts'un yuwhusanándilne, 'enne Joseph hiyuntizdil whe 'et oozi 'et 'ayulhtih whe hinilh'en.

56 'Et whenáhidil. Yoo sooltsun-i, khe sooltsun-i cha ts'iyawh lhahídinla. 'Et nats'ulyis dzin, 'et Yak'usda ooghuni be buba' hóonla, 'et dzin nahilyiz.

24

Sizi dunadija

1 'Et 'awet ndi lisman 'udechoo dzin 'uhoont'oh. Bundada 'uda', nyoonne ts'ekoo 'ink'ez 'uyoonne cha bulh 'et ts'un k'uz ts'e hutizdil. Ndi yoo sooltsun-i lhahídinla-i, 'i cha hitizdla.

2 Tse 'uda' 'udun diz'ai whe hotilh'en.

3 'Et dahúnindil 'ink'ez gak Sizi oozi hooloh.

4 'Et ts'iyawh buba whe' hooja hooyoh 'et dáhooja whusuba 'uhoont'oh. 'Et khunsul nane dune buzih usyin. Bunaih soo ts'ih'un busaoolkalh.

5 'Ink'ez ndunne ts'ekoo tube whehunuljut whe yun nachánhunilya. 'Ink'ez ndunne dune 'uhutni, "'Et di ha yaidlanne toh khuna-un, 'en ookunáhtah?

6 'Aw njan hooloh, dunadija whe 'unt'oh! 'Awhuz Galilee 'ut'en whe, daja nohulhni-un, 'aw whunalhuzulhni?

7 Nja dunóhulhni, 'Ndiz un'a nja dótanelh, yinka dune ye', 'en lubeshi 'ulh'enne tl'ahitilhtelh 'ink'ez tulalhgus k'ehúyitalhtelh ha. 'Ink'ez whulh tat dzin dunadutádalh.' "

8 'Ink'ez 'aho highuni hinalni.

9 'Et ts'unk'uz hanáhidil, 'et ndi ts'iyawh whunizyanne 'on 'at 'ilhoghun, 'ink'ez 'onghohne cha, ts'iyanne hudáni'.

10 Mbene la ubodáni'ne, 'enne Mary Magdala whut'en-un, Joanna cha, Mary James ooloo cha, 'ink'ez 'uyoonne ts'ekoo bulh 'ut'enne, 'enne 'uhuja ndunne whel'a'ne 'ubodáni'.

11 'Et hoonts'i nyoonne whel'a'ne, 'ants'i 'oh ne'huduni' whula 'uhutni ubonínzun 'ink'ez 'aw buba 'alha lhe'hudusnih.

12 'Et hoonts'i Peter dudillhoh 'ink'ez ts'un k'uz ts'e oolhgai. Yo le 'uja 'ink'ez tsa k'et whunilh'en. 'Et naih dizti'-i za 'et sulhchooz whe yutilh'en. 'Et duyoh ts'e whenaja. 'Et howu nuní nuzut 'ink'ez ooba hooncha dahooja whusuba 'uhoont'oh.

Sizi nane yugha hodul'ehne bunalhts'et hainya

13 'Et 'awet 'et dzin za keyoh whuyaz, Emmaus ts'outni, nane dune whuz hutiz'az. Jerusalem whuts'un 7 miles at'en 'uhoont'oh.

14 'Et whuz hi'us whe 'et ndóohool cho dahóot'en la 'oh howu
yahulhduk.
15 'Awhuz 'et howu yahulhduk dahóot'en la ne'whust'en-un,
'et Sizi bughu ninya 'ink'ez bubulh tiz'az.
16 Duna be hinilh'en 'et hoonts'i 'aw butl'alhúhoo'al 'et huwa
'aw t'elhihinízil.
17 'Ink'ez 'ubulhni, "'Et 'oh whuya ah'us whe, ndet whe'
whudahni? Stabe huwun nohdzi unduda whe howu yalh-
duk?"
18 'Et ndun 'ilhoghun, Cleopas huyulhni, 'en 'uyulhni, "'Aw
nyun za iloh eh nts'oh te 'andit ne'whust'en-un, 'aw eh
t'ewhunuzínzun. 'Aw Jerusalem whut'en-un lhinloh whe la'
dini?"
19 'Et 'ubúlhni, "Ndet whe' whudahni?" 'Ink'ez 'uhuyulhni,
"Sizi Nazareth whut'en-un, 'en ooghun dahooja la. Ndun
dune nus hoo'en-un 'unt'oh. Yak'usda 'ink'ez dunene cha
bunalh ts'iyawh hoolhtus whe ne'úst'en 'ink'ez hoolhtus whe
cha yáilhduk.
20 'Ink'ez 'et cha dahooja la 'udedo lubretne, 'ink'ez wheni
nemoodihne cha, 'enne Rome whut'enne hiba nahuhooyeh
ha butl'ahúyalhti, 'ink'ez tulalhgus k'ehíyilhti.
21 'Et hoonts'i 'en úncha Israel oots'u hainzutne nabootakulh
uzninzun da'. Nts'oh te ne'whust'en 'et whuts'un 'andit 'et
'awet whúlh tat dzin 'uhoont'oh.
22 A, 'alha 'uhoont'oh, 'ink'ez whulohne ts'ekoo dulyiz whe
nebulh 'ít'enne, daja hutni-un, tube neba hooncha. Soo 'uda'
bundada ts'un k'uz hoozdil.
23 'Aw hizi nálhilhtel. 'Ink'ez lizasne han'en whe 'enne
'uhutni, 'Khuna whe 'unt'oh!'
24 'Ink'ez 'et oolune nebulh 'ut'enne, 'enne cha ts'un k'uz
nahúz'az. Soo nts'en'a la ts'ekoo daja hutni la, whuz un'a
nahahoon'ai. 'Et hoonts'i Sizi 'aw lhuhuyí'el."
25 'Ink'ez 'et Sizi 'ubulhni, "Tube nohni whusnine ahli! Ndet
la ts'iyawh nus hoo'enne daja hutni-un, tube sa' whe nohdzi
be nohba 'alha' whuneh!
26 'Alha eh 'uhoont'oh Christ, 'en dzoh nutizut huba
'uhoont'oh 'ink'ez 'et hukw'elh'az whe dizti' ts'u natidalh?"
27 'Ink'ez soo 'udechoo Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguz-
un 'ink'ez nus hoo'enne bube' 'udustl'us cha, ndai
'uk'unuhúyuzgus 'en ghun, 'i ts'iyawh Yak'usda ooghuni
yúbunilhtan whe 'utni.

'Et 'ants'iya hitán'en le'huja 'ink'ez nahuyóolhts'it

28 'Et njan keyoh whuyaz hutizdil ts'e, 'awet whenghoh
hidulh. 'Ink'ez Sizi 'onilha njan keyoh whenghoot táyalh
le'ut'en.
29 'Ants'i tube cho duzíh ooda' hukwa' huyulh'en, 'ink'ez
'uhuyúlhni, "'Awet sa naín'ai, hulhgha 'uhoont'oh." 'Ink'ez yoh
bubúlh danánt'az buzih tidalh ha.

30 'Et hukw'elh'azyaz natl'ahudilts'i 'ink'ez 'uhuti'ulh. Sizi
lhes yilhchoot 'ink'ez Yak'usda musi yulhni. 'Ink'ez lh-
taídanyuz 'ink'ez butl'ayánla.
31 'Et 'ants'i hitán'en le'huja 'ink'ez nahuyóolhts'it. 'Ink'ez 'et
khunsul hooloh nasdli'.
32 'Et 'ulhodutni, "Niz de ti nebulh yalhduk 'ink'ez Yak'usda
ooghuni daja ni whunenulhtun whe 'aw lawk nedzi dízk'un le
lhé'ts'it'oh inle'?"
33 'Aho 'et 'oh whuya 'uhunit'oh whe dodindil 'ink'ez
Jerusalem ts'u náhoosdil. 'Et nyoonne whunizyanne 'on 'at
'ilhoghun 'ink'ez mbene la bubulh 'ut'enne, 'enne ts'iyawh
ndet 'ilhoh 'úhint'oh whe bughu nahundil,
34 'ink'ez njan 'et dilhts'ine, 'enne 'uhutni, "'Alha neMoodi-
hti dunadija whe 'unt'oh! 'Ink'ez Simon yunalh be hóodiltsai!"
35 'Ink'ez nyoonne nane njan ti dahooja la 'et huwun bubulh
náhoohoolnuk nts'en'a la Sizi ndi lhes taídanyuz whe 'oh da' mbe
unli nahuyóolhts'it.

Sizi dich'oh buniz be hóodiltsai

36 'Awhuz njan howu yahalhduk whe, Sizi dich'oh buniz be
hóodiltsai, 'ink'ez ubulhni, "Nohbulh soo' hot'e'."
37 'Et hoonts'i bugha 'únjaz 'ink'ez tube hunílhjoot. Dune
dazsai-un tsin han'en huninzun.
38 'Ink'ez 'ubulhni, "'Et dahoont'oh huwa whénulhjut?
'Ink'ez dahoont'oh huwa nohdzi yo whe nohba nawh
'uhoont'oh?
39 Sla cha 'ink'ez ske cha nulh'en. Si 'ust'oh. St'aíhnaih 'ink'ez
sunulh'en! 'Alha nohnich'oh whunulh'en. Syust'e cha hoonli
'ink'ez sts'un cha. Dune tsin 'aw whuz un'a ndúlhit'oh, yust'e
'ink'ez oots'un cha hooloh, ndi ts'iyawh bulh 'ust'oh."
40 'Et 'awet 'et dudáni' whe, dula cha 'ink'ez duke cha bunalh
ts'et neyuzdla.
41 Soo ts'ih'un huhóont'i' 'ink'ez huwá' hi'en 'et hoonts'i
'awhuz buba 'alha lhe'hoot'oh. 'Ink'ez 'ubulhni, "'Aw njan
'ut'alh-i lhaht'ih?"
42 'Inka lho sut'e-i 'ink'ez ndai la ts'ihna dutl'uz ye 'ulh'en-i,
'i yoo'alha higha híninla.
43 'Ink'ez yílhchoot 'ink'ez bunalh yan'al.

Sizi whubunulhtun Yak'usda ooghuni daja ni

44 'Ink'ez 'ubulhni, "'Awhuz nohbulh 'úst'oh da' ndi khuni
'i da' be nohbulh yasduk-i, 'et la ndi ts'iyawh lhaoodoneh
ndai la Moses be 'udustl'us k'unusguz-i, 'ink'ez nus hoo'enne,
'ink'ez Yak'usda ooghuni Shun e'dustl'us k'ut cha si sghun
'uk'unusguz."
45 'Et bubeni t'ehonoozeh ha butl'ahón'ai Yak'usda ooghuni
t'ehinoozeh ha.

46 'Ink'ez 'ubulhni, “Ndi 'i 'uk'unusguz whe 'et dutni,
Christ, 'en dzoh nozut huba' hoont'oh, 'ink'ez whulh tat dzin
dunadutádalh.
47 'Ink'ez mbene la boozi' be yatilhdukne, 'enne 'en
boozi' gha nts'en'a whe ts'iyanne dulubeshi ch'a dudeni
naháhundunooleh, 'ink'ez nts'en'a whe bulubeshi buba úntukuk
cha, 'ohwhi ghun boozi' gha ts'iyanne dóhni' huba' hoont'oh.
'Et njan Jerusalem 'et cho whe' doht'en. 'Et hukw'elh'az de,
ts'iyanne yun k'ut ndulcho whe whubodoolh'eh.
48 'Ink'ez nohni njan 'et ts'iyawh dune whúntilhtunne ahli
whé aht'oh.
49 'Ink'ez soo zulhts'ai, ndi sBá nohts'u yoozi-i, 'i no-
hts'o tl'adutis'alh. 'Et hoonts'i yak'uz ndus de whelhtus-i, 'i
nohk'edútalts'ulh 'et whuts'un, njan Jerusalem keyoh 'et za
dólhts'i'.”

Sizi ndo yak'uz whenálti

50 'Et 'awet keyohyaz Bethany ts'uwhútni, whuz naboozdla.
Dula do 'uyinla 'ink'ez Yak'usda yoodulhkut buts'un oozoo'
ha.
51 'Et 'awhuz Yak'usda yoodulhkut whe buts'un oozoo' ha,
'et buch'a nasdzut 'ink'ez ndo yak'uz whenálti.
52 Hits'un teni' nalhdzin, 'ink'ez tube hooncha whe
huhóont'i' whe Jerusalem ts'e náhoosdil.
53 'Et 'ahoolhdzin lugliz whucho hudilhts'i whe Yak'usda
hidilhti' 'ink'ez dalzoo' whe 'unt'oh hutni. 'Et ndo honeh.

Yak'usda Ooghuni Unzoo-i John 'Uk'unéyuzguz-i

Ndi khuni 'ilhiz 'unt'oh

1 Soo 'udechoo da' 'et khuni hoonli 'ink'ez ndi khuni 'i Yak'usda yulh 'únt'oh. Ndi khuni 'i Yak'usda 'unt'oh.
2 Ndun 'en soo 'udechoo da' whuts'un Yak'usda bulh 'unt'oh.
3 'En la toh ts'e ts'iyaitsuk 'ulya ínle'. Ndai la 'ulya-i toh 'aw 'ilhughi lhe'yílel-i hooloh.
4 Be ts'úkhuna-i 'en oots'u haídanzut 'ink'ez 'i ts'iyanne dune buba be hoot'en-i 'unt'oh.
5 Ndi be hóot'en-i tsalhgus* yo ts'e whíndi 'ink'ez ndi tsalhgus yo ts'e haínya-un, 'aw yuch'a' 'oolhdeh aít'oh.
6 'Ilhoghun dune John† huyulhni, 'en Yak'usda whusayálh'a'.
7 Ndun dune 'en ts'iyanne dóni' ndi be hóot'en-i, 'i ghun. Hukwa' huninzun de, 'en gha la ts'iyanne ooba 'álha' hot'e'.
8 Ndun 'en 'aw be hóot'en-i ilóh 'unt'oh. 'En 'unt'oh be hóot'en-i, 'i ghun ts'iyanne dóni'-un 'unt'oh.
9 Ndi be hóot'en-i, 'i ts'ih'un 'unt'oh, 'ink'ez be hóot'en-i, 'i ts'iyanne dune bugha ita'alh, 'et wheni 'en ndi yun k'eínya.
10 Ndi yun k'ut inda'. Ndi yun 'uyínla 'et hoonts'i yinka dune' t'ehinózin hukwa lhe'hunízun.
11 Mbene la dulh whút'enne oole' ha 'utaházanlane, 'enne butaninya whe 'aw lhuhuyílhchulh.
12 'Et hoonts'i mbene la yílhchootne, Yak'usda buzkeh huzdli' 'et bugha óonin'ai. 'Enne 'uhint'oh ndi boozi' buba 'álha' yint'oh.
13 'Aw hahánde whu la toh ts'e iloh Yak'usda buzkeh huzdli', k'us buyust'e hukwa' nínzun huwa iloh, k'us dich'oh dune hukwa' huninzun huwa cha iloh, Yak'usda 'en gha za huwhuzdli.
14 'Et ndi khuni Yak'usda unli, 'i dune suli' 'ink'ez netoh dune inle', 'et whe dádilti' la ts'onalh'en. Ndi yé dadanti', 'i Yak'usda 'aw 'ilhoghun za ooYe' yé dizti'-i 'unt'oh. Ye unzoo-i 'aw oola tanalhuhóo'oh 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i za be yálhduk.
15 'En ghun John ubudáni' inle', dune bulh yálhduk whe, "Ndun 'en ghun nohdásni', sk'elh'az whusatíyalh 'et hoonts'i whutisdleh whutso da' hoonts'i, 'uda' 'et khuna whe 'unt'oh, 'et huwa 'unt'oh sando 'unt'oh," ubúlhni.

---

* **1:5** Ndi tsalhgus ts'iyaitsuk 'utsi'-i 'ink'ez tank'us únt'oh-i ni whe 'utni. † **1:6** "'En Zan Badis," 'ulhni.

16 'Ink'ez ndai la neba yut'i-i 'andit ts'iyawh negha íninla.
Dzin totsuk ye unzoo-i neba 'on 'un 'unt'oh.
17 Yak'usda ndi khuni yutulhúhizye'-i, 'i Moses 'en gha
netl'aídan'ai ínle'. 'Et hoonts'i 'andit Sizi Gri 'en gha ye unzoo-i
'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i neghalts'ut.
18 'Aw Yak'usda yan'en-un hooloh 'et hoonts'i ndun 'aw
'ilhoghun ooYe', ooBá 'uk'enus yuk'entsi'-un, 'en Yak'usda
ghun 'et whunénulhtan.

John dune too be 'ulh'en-un, 'en ubúlhni 'aw ndun Christ 'en iloh 'ust'oh

19 'Et 'ilhudzin ndunne Lizwif Jerusalem whut'enne, 'enne
lubretne 'ink'ez Levitne John ts'un whe bahalh'a' huy-
oodolhkut mbe unli-un 'et hukwa. 'Et John ubúlhni,
20 soo ts'ih'un un'a 'aw whuts'u lhoodídlai whe ubudáni',
"'Aw Christ, 'en íloh 'ust'oh," ubúlhni.
21 'Et doo cha huyoodulhkut, "Mbe inli? Elijah tilah 'int'oh?"
"'Awundooh, 'aw 'en hoonts'i 'ust'oh," ubúlhni. "Nyoon
Yak'usda be nus hóo'en-un ooghu yaduk inle'-un, 'en tilah
'int'oh?" huyúlhni. 'Et cha, "'Awúndooh," ubúlhni.
22 'Et 'uhuyúlhni, "Kwa, mbe whé 'int'oh. Nyunch'oh daja
na'dudintni. 'Et ts'ih'un nedíni, 'et de la nyoonne whuz de
nétilh'a'ne ubuzdóni'," huyúlhni.
23 'Et John ubúlhni,
"Si 'ust'oh 'aw dune lhuhóot'ih-un ts'e duztúl whe ts'iyanne
dune ubudúsni,
neMoodihti lhutiyalh-un hoonzoo 'ink'ez lhts'e whudiz'a
ooba whulhtsi.
'Et whuz un'a Yak'usda be nus hóo'en-un Isaiah ndutni ínle',"
ubúlhni.
24 'Et ndunne John ts'u whél'a'ne, 'enne Pharisee lohne za
'uhint'oh.
25 'Et doo cha huyoodulhkut, "'Aw Christ, k'us Elijah, k'us
nyoon Yak'usda be nus hóo'en-un, 'enne iloh 'int'oh de, di ha
dune too bé' bilh'en?" huyúlhni.
26 'Et John ubúlhni, "Si too za-i be dune too be' us'en 'et
hoonts'i nohtoh 'ilhoghun dune hoonli, 'en 'aw t'enuzáhzun.
27 'En 'unt'oh sk'élh'az whusatíyalh-un sanus dízti' whe
'unt'oh. 'Aw ookechun natl'ool ooba k'unaítis'uk 'et hoonts'i
huba soo lhé'uzdzoo'," ubúlhni.
28 'Et njan keyoh Bethabara huwhútni-un Jordan koh
whanch'az whuz'ai-un, 'et John dune too be' 'ulh'en whe ndi
ts'iyaitsuk ghun nyoonne hits'u whel'a'ne hubudáni'.
29 'Om bun dzin khunsul Sizi yuts'un uyalh whe John yu-
tilh'en, 'ink'ez 'utni, "Nulh'en, Yak'usda be 'usbaiyaz. 'En
'ut'en yinka dune'ne bulubeshi buts'u hanáyule, ubúlhni.

30 'En ghun nohdásni' sk'elh'az whusatíyalh, 'et hoonts'i whutisdleh whutso da' hoonts'i, 'uda' khuna whe 'unt'oh, 'et huwa sanus dízti' whe 'unt'oh.
31 Mbe unli-un 'aw seni be t'éoonuzúszun inle', 'et hoonts'i nohni Israel oots'u haindene nohts'u whúsasya 'ink'ez too za-i be too be' nohus'en 'i gha la mbe 'unt'oh-un soo cho t'ewhunoohzeh," ubúlhni.
32 Njan 'et Sizi ghun John ndutni, "Ndoni dut'aiyaz doút'en whe yak'uz ts'e hadánde 'ink'ez ooyédande, 'et whunis'en.
33 'Oh da' 'aw seni be t'éoonuzúszun mbe 'unt'oh, 'et hoonts'i ndun whuz de sútilh'a'-un too za-i be dune too be' oos'en ha 'en sudáni', 'Mbe la Ndoni ndus de yuk'édilts'ut-un 'ink'ez 'ilhiz yulh 'únt'oh-un, 'en 'unt'oh Ndoni be dune too be' 'ulh'en-un unli,' 'et sudáni'.
34 'Et ndúhooja-un 'et whunis'en. Soo ts'ih'un khuni be nohdúsni, 'alha ndun 'en Yak'usda ooYe' 'unt'oh," ubúlhni John.
35 'Et 'om bun dzin John 'ink'ez yugha hodul'ehne nane 'et nódihya.
36 Sizi 'oh whuya uyalh whe John yunilh'en, "Nulh'en ndun Yak'usda be 'usbaiyaz 'únt'oh!" ubúlhni.
37 'Et ndunne nane dune John yugha hodul'ehne daja ni hidántso whe 'awet Sizi Gri hiyuntiz'az.
38 'Et Sizi ubunilh'en huyuni'us whe 'et huboodulhkut, "Di khunáhta whe aht'en?" ubúlhni. 'Et 'uhuyúlhni, "Rabbi, nts'e la hoont'i?" ('Et ndi khuni Rabbi 'i Lizwif k'un'a dune hodulh'eh-un ni whe' utni.) 'Et Sizi ubúlhni,
39 "'Anih, whunoolh'en si!" ubúlhni. 'Et huyúlh tiz'az 'ink'ez nts'e la usda-un honalh'en. 'Et dzin ndulyiz whe hizih hinke' 'ink'ez, 'oh da' 10:00 at'en 'uhunit'oh.
40 'Et ndunne nane dune John hidántso huwa Sizi huyuntiz'azne, 'en 'ilhoghun, Andrew huyulhni, 'en Simon Peter bulhutsin 'unt'oh.
41 'En 'aho dulhutsin, Simon huyulhni, 'en yughu ninya 'ink'ez yudáni', "Ndun Messiah 'awet nats'ilhti," yúlhni. (Ndi Messiah, Christ ni whe' utni.)
42 'Et Sizi 'en yughu inílhti. 'Et soo cho Sizi yunalh'en 'ink'ez 'uyulhni, "Nyun Simon Jonas ooye' 'en 'int'oh, 'et hoonts'i Cephas nyuhudutánelh," yúlhni. (Ndi Cephas 'i Peter 'i za 'unt'oh 'ink'ez 'i tse ni whe' utni.)
43 'Et 'om bun dzin Sizi Galilee yun k'ut huwhútni ts'e tiyalh hukwa' ninzin. Whuz oozya whe dune Philip huyúlhni, 'en nayilhti 'ink'ez "Sunanyalh," yúlhni.
44 'Et ndun Philip 'en keyoh Bethsaida huwhútni-un, 'et whut'en-un 'unt'oh. 'Et keyoh za Andrew 'ink'ez Peter bulh huwhut'i.
45 'Et Philip 'en dune Nathanael huyúlhni, 'en nayilhti, "Ndun mbe la Moses dude 'udustl'us k'ut yughun

'uk'uné'uzguz-un, 'ink'ez Yak'usda be nus hóo'enne highun 'uk'une'úzguz-un, 'en 'awet nats'ilhti. 'En 'unt'oh Sizi, Joseph ooye' unli. Keyoh Nazareth huwhútni, 'et whut'i," yúlhni.

46 'Et Nathanael 'utni, "Nts'en'a suba hoonli 'uzoo'-i Nazareth ts'u haóolts'it?" 'Et Philip 'utni, "'Anih, sulh ín'us 'ink'ez whunolh'en si!" yúlhni.

47 'Et Sizi Nathanael 'az de úyalh yunilh'en 'ink'ez yughun 'et ndutni, "Ndun 'en soo Israel oots'u hainzut-un 'unt'oh, 'aw tank'us 'úhoont'oh te nulhe'ust'en," ni.

48 'Et Nathanael Sizi yoodulhkut, "Di gha t'ewhunínzun dant'oh-un dune usdli?" 'Et Sizi yúlhni, "Mai chun t'ah sinda da', Philip 'anih nyudutánelh whutso da', 'et nyunus'en," yúlhni.

49 'Et Nathanael 'uyúlhni, "Rabbi, 'alha Yak'usda ooYe' inli 'ink'ez Israel oots'u haindene bulerwe cha inli," yúlhni.

50 'Et Sizi 'uyúlhni, "Mai chun t'ah sinda whe nyunus'en nyudúsni. 'Et whu la toh ts'e Yak'usda ooYe' usdli-un mba 'álha 'uhoont'oh, 'et hoonts'i nus de 'on nus hooncha-un, 'et whuntalh'elh.

51 'Et soo ts'ih'un un'a nyudutásnelh, yak'uz dáha' dankez 'ink'ez Yak'usda oolizasne ndus de hahádudoh 'ink'ez ndo cha whenáhadudoh ndun yinka dune ye'‡ 'en ba 'uhut'en, 'et whuntalh'elh," yúlhni.

2

Sizi huwa 'ít'en túne' 'ut'en 'et huwa la dunene 'en Christ 'únt'oh t'ehonózin

1 'Et whulh tat dzin suli' whe Galilee yun k'ut 'et 'ilhoghun keyoh Cana huwhútni, 'et keyoh 'et la lhghuskene ba honílhni. 'Et Sizi ooloo 'en cha 'et usda.

2 Sizi 'ink'ez yugha hodul'ehne tubulh 'enne cha bughu nahúzdil.

3 'Et njan lhghuskene ba honílhni whutoh 'et la ndi ts'ekoo too' ntsool súli'. 'Et Sizi ooloo yughu ninya 'ink'ez yúlhni, "'Aw ts'ekoo too' lhuhít'i'."

4 Sizi 'et 'uyúlhni, "Ts'eke 'et di ha 'et ndusúdini? 'Aw 'awhuz sba 'et nelhódiszit, 'awhuz sts'ó dizulh whe 'uhoont'oh," yúlhni.

5 'Et ooloo ndunne ustlénne ubúlhni, "Daja nohbulhni la 'oh te ne'óoht'en."

6 'Et njan lhk'uta tse oosa' cho, too huye súlhdzo wheni, 'et usdla. 'I la Lizwifne bube 'ut'en k'oh hukw'un'a lana'huldoh wheni.

7 'Et Sizi ndunne ustlenne ubúlhni, "Ndi tse oosa' cho ts'iyawh too be nadulhbun." 'Inka soo ts'iyawh oodah whuts'un yanahídilhbun.

‡ **1:51** Yinka dune ye' ni, 'et dich'oh nadudutni.

8 “Dugwe' íhkaih 'ink'ez mbe la njan howunli-un, 'en oots'u yihkalh,” ubúlhni. 'Inka hiloh hits'u whinkai.
9 Ndi too ts'ekoo too' suli'-i, 'aw nts'ez de hahuyalhdzo ndun howunli-un t'éoonúszun, 'et hoonts'i ndunne ustlénne huyínkaine, 'enne t'ehonínzun. 'Ink'ez ndet la howunli-un yunahóozdlih whe dune 'at ut'í-un, 'en 'anih yudáni',
10 'ink'ez 'uyúlhni, “Dune ts'iyanne ndi ts'ekoo too' 'uzoo'-i, 'i cho howu há yulhdzoh, 'et hukw'elh'az sooltsuk hutnih te, 'et 'andit za hukw'elh-i 'unt'oh-i ts'ekoo too' 'i bughu há yulhdzoh. 'Et nyun ndi 'uzoo'-i, 'i 'udek'o whuts'un ontun!” yúlhni.
11 Njan keyoh Cana Galilee yun k'ut whuz'ai 'et soo 'udechoo Sizi huwa 'ít'en te na'dit'en, 'ink'ez dádilti' la 'et whúbunilhtan. 'I gha la yugha hodul'ehne 'en ghun buba 'alha yint'oh suli'.

Jerusalem lugliz whu cho Sizi 'ooketne tenábuninyoot

12 'Et ndúhooja hukw'elh'az Sizi keyoh Capernaum huwhutni ts'e whinya. Ooloo cha 'uja, 'ink'ez bulhutsinke cha, 'ink'ez yugha hodul'ehne cha, 'aw sa' iloh 'et hudálts'i'.
13 'Et 'awet whenghoh whudizulh ndet da' Lizwifne buyoh Yak'usda oolizas Butus Lhuséya whúnahulnih-un,* 'et Sizi Jerusalem ts'u whínya.
14 'Et lugliz whucho whuna'ulhyó-un whambez ts'e oozya 'et la dune 'e'óoketne ubunilh'en. Khunai-i, musdoos, 'usbai te, 'ink'ez dut'aiyaz te, dove huyúlhni, huye 'óoket, 'ink'ez dune sooneya lhk'enádudzaihne, 'enne cha 'et 'uhut'en.
15 Tl'oolhyaz be tutsus inla. 'I be khuna-i ts'iyawh tenaíninyoot. Sooneya lhk'enádudzaihne cha buzooneya nus wheyantsut, 'ink'ez buludab cha yun tiz'ai.
16 'Ink'ez dut'aiyaz be 'óoketne cha ubúlhni, “Ndowhi tenánuhle! 'Aw sBá ooyoh 'et e'óoket bayoh whulhtsi iloh!” ubúlhni.
17 'Et ndunne yugha hodul'ehne whunahilni ooghun 'uk'unusguz-i daja ni la, 'et ndutni, “Njan nyoh hukwa' nuszun k'et 'ants'i syo ts'e dusk'un le'ust'oh.”
18 'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, “Njan nts'oh te la ne'ínt'en-un di gha 'ínt'en hooncha túne' 'int'en, 'et whunénilhtun?”
19 'Et Sizi ubúlhni, “Njan yoh whudízti'-un nohni musai whulhtsi 'ink'ez tat dzin inle' de, 'et dunaódutás'alh.”
20 'Et ndunne Lizwifne úhuyúlhni, “Njan yoh whudízti'-un dit whunizyat 'on 'at lhk'utat yus k'ut inle' whe lhaódulya. 'Et daja ninzun whe' dini, tat dzin whutoh za dunaodután'alh dini,” huyúlhni.

---

* **2:13** Nawhudizulh totsuk 'ilhunahodulh, 'ink'ez ndi 'usbai k'us unzoo-i na-hayut'ulh. Njan whewhúnahulni 'oh da' Yak'usda yun k'ut Egypt ts'e hanabanla da'.

21 'Et njan Sizi yoh whudízti'-un howu yalhduk whe, didutch'oh duyust'e 'i ghu yalhduk whe' utni ínle'.

22 'Et huwa la Sizi Gri dazsaine butoh dunadija whe yugha hodul'ehne whunahilni daja ubúlhni inle' da', 'ink'ez ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i 'ink'ez khuni 'i Sizi ye yaílhduk-i bulh daja ni la ts'iyawh buba 'álha 'uhoont'oh.

23 'Awhuz Jerusalem 'et za 'ut'en whe njan Butus Lhuseya-un, 'et whutoh ne'whut'en-un, whulohne mbene la Sizi yu-nilh'enne nts'o tula ne'út'en-un, 'et huwa k'us lhane boozi' buba 'alha' yint'oh suli'.

24 'Et hoonts'i Sizi didutch'oh 'aw dunene but'anílhnitan, t'ewhunínzun dune dahínt'oh la 'et huwa.

25 'Ink'ez 'aw 'uyoonne dune dahínt'oh la 'et hidóni' aít'oh, didutch'oh dunene dahínt'oh la t'ewhunínzun 'et huwa.

3

Sizi Nicodemus yúlhni doo cha za honleh huba 'uhoont'oh

1 'Ilhoghun dune Pharisee bulh dizulh-un, 'en 'ilhoghun Lizwifne butso whudilhdzulh-un, 'en Nicodemus huyulhni.

2 'En 'ulhdzis 'et Sizi ghu ninya 'ink'ez 'uyúlhni, "Rabbi, Yak'usda yulh 'unt'oh-un dune, 'en za njan huwa ít'en-un tune' oot'en huba 'uhoont'oh. 'Et huwa soo t'ets'onínzun dune hodul'eh-un Yak'usda ts'u haínya-un, 'en inli whe 'int'oh."

3 'Et Sizi yúlhni, "Soo ts'ih'un un'a nyudúsni, dune doo cha za whuzdli de, 'et de za nts'e la Yak'usda 'en lerwe unli-un whuti'elh."

4 'Et Nicodemus 'uyúlhni, "Nts'en'a suba 'ilhoghun dune tube yoo'un uzulh-un, 'en doo cha za hooleh whe' dini? 'Aw whulh nat duloo yuchan naooja' 'ink'ez doo cha hooleh aít'oh!" yúlhni.

5 'Et Sizi 'uyúlhni, "Soo ts'ih'un un'a nyudúsni, dune too 'ink'ez Ndoni be cha whuzdli de, 'et de za nts'e la dunene Yak'usda dich'oh za bulerwe unline 'et 'aw dahóoya' ait'oh.

6 Mbe la dune gha whuzdlí-un, 'en dune ch'e' 'unt'oh, 'ink'ez mbe la Ndoni be whuzdlí-un, 'en Ndoni ooch'e' 'unt'oh.

7 'Et nyudásni' nohni doo cha za hoohleh huba 'uhoont'oh. Khun te 'et huwa mba hócha junih!

8 'Ants'i nilhts'i dilts'ulh le'hoont'oh. Nilhts'i dints'o 'et hoonts'i nts'ez de hadílts'ut k'us nts'e dutilts'ulh-un 'aw t'éoonuzínzun. 'Et whuz un'a za 'aw t'éoonónzin aít'oh nts'en'a dune Ndoni be whuzdlí-un," yúlhni.

9 'Et Nicodemus 'uyúlhni, "'Et nts'en'a 'uwhutat'elh?"

10 'Et Sizi 'uyúlhni, "'Et nyun Israel oots'u haindene whubodilh'eh-un inli, 'ink'ez nts'en'a 'int'oh njan 'aw nyeni be t'éoonuzínzun?

11 Soo ts'ih'un un'a njan nyudúsni, t'éts'onínzun ndet howu
yats'ulhduk-un 'ink'ez ts'ih'un un'a nohts'útni ndai la ts'an'en
'i ghun 'ink'ez nohni 'aw neghuni nohba 'alha lhe'ít'oh.
12 Ndi yun k'ut nts'oh tula né'whut'en-un, 'et huwun no-
hdúsni 'et hoonts'i nohba 'álha lhe'hóot'oh de, nts'en'a suba
ndo yak'uz né'whut'en-un, 'et huwun nohdúsni de, 'et nohba
'alha 'uhot'e'?
13 'Aw 'ilhoghun dune ndo yak'uz whenya-un hooloh, 'aw
'ilhoghun za 'uja-un ndus de yak'uz haínya. 'En 'unt'oh yinka
dune ye' unli, 'en 'unt'oh yak'uz ookeyoh whuz'ai.
14 'Uda' 'aw dune lhuhoot'ih-un ts'e whe Moses 'en tl'ughus
k'eltsi dube' yudilhtsi inle', whuz un'a za yinka dune ye' dube'
hidutálhtsih huba 'uhoont'oh.
15 'Et huwa mbene la 'en ghun buba 'alha 'uhoont'ohne,
'enne 'aw dalhótisa,* 'ilhiz oole' wheni hukhutinalh.
16 Yak'usda ndi yun k'ut dunene buk'entsi' k'et 'aw 'il-
hoghun duYe' 'en bugha ínilhti. Mbene la 'en ghun ooba 'alha'
yint'ohne 'aw dalhótisa, 'ilhiz wheni hukhutinalh.
17 'Aw dune ba nahutiyeh wheni íloh Yak'usda duYe' ndi
yun k'uz yutilh'a'. 'En gha ndi yun k'ut whut'enne ts'iyawh
hudoojih, 'et wheni ndi yun k'uz yutilh'a'.
18 Mbene la buba 'álha yint'ohne 'aw buba nalhotisde.
'Et mbene la 'aw ooba 'álha lhe'yít'ohne, 'enne 'uda' buba
nahisda whe' hint'oh, 'aw Yak'usda ooYe' boozi' 'aw buba 'alha
lhe'yít'oh 'et huwa.
19 'En 'unt'oh be hóot'en-i unli whe ndi yun k'eínya. 'Et
hoonts'i ndi yun k'ut dunene tsalhgus yo ts'e haínya-un, 'en ndi
be hóot'en-i anus hik'entsi', njan ne'hut'en-un 'on nus hoontsi'
ts'e za hit'elh 'et huwa. 'Et huwa la buba nahoodeh.
20 Mbene la hoontsi' te ne'út'enne, 'enne ndi be hóot'en-i
hits'u dutni. 'Et huwa ndi be hóot'en-i, 'aw hits'un tóoya' aít'oh,
doo ka la tank'us 'úhut'en-un ts'et hahóolts'it 'et whuch'a.
21 'Et hoonts'i mbe la ts'ih'un un'a 'it'elh-un, 'en ndi be
hóot'en-i ts'u tiyalh, 'et whe la ts'iyanne t'ehonózin, nts'oh tula
ne'út'en-un, Yak'usda 'en gha za 'it'en."

John dune too be 'ulh'en-un doo cha za Sizi yuba whudílhti'

22 Njan 'oh túne' whust'en hukw'elh'az Sizi 'ink'ez yugha ho-
dul'ehne te Judea yun k'ut ts'e hoozdil. 'Et yugha hodul'ehne
te 'et hudálts'i' 'ink'ez dune too be' halh'en.
23 'Oh da' za John 'en cha keyoh Aenon huwhútni-un keyoh
Salem huwhútni-un whenghoh whuz'ai-un, 'et dune too be
'úlh'en, tube 'et too lhai 'inka. Dune hits'u lhodulh 'ink'ez
whulohne dune too be' binla.
24 'Et 'awhuz John 'alhuháyus'ai da' 'et huwa.

---

* **3:15** Njan dalhótisa ní-un, 'aw neyust'e iloh, nezul 'ink'ez neyughi ghu yalhduk
whe 'utni.

25 'Et 'oh da' John yugha hodul'ehne Lizwifne bulh howun
lhdulhyoh 'uhudutni, Lizwifne bube 'ut'en k'oh hukw'un'a
lana'huldoh 'et huwun.
26 'Inka John highu nindil 'ink'ez huyoodulhkut, "Rabbi
ndun dune 'ilhoghun ngha hodul'eh-un, Jordan koh nyaz ts'e,
'en ghun dune bubulh yaílhduk ínle', 'awet 'en dune too be
'úlh'en 'ink'ez ts'iyanne hits'ú lhodulh," huyúlhni.
27 'Et John ubúlhni, "Yak'usda yugha óonin'ai de za, 'et huwa
'aw 'ants'i 'et hoonliyaz oot'e' aít'oh.
28 Nohnich'oh hoonts'i la daja dusni-un la t'éoonáhzun, si 'aw
Christ 'en iloh 'ust'oh, 'et hoonts'i 'ilhoghun yutso whusál'a'-
un, 'en 'ust'oh.
29 'Et ndóohoont'oh whe, 'ilhoghun dune ts'eke yughusda-
un, 'en 'at ut'í-un 'unt'oh. 'Et ooyadan yuzih usyin-un 'ink'ez
yughuni yoozílhts'ai whe la tube yuba hóont'i'. 'Et nohdúsni si
cha whuz un'a tube cho hoonúst'i'.†
30 'On nus tube cho hidólhti' 'ink'ez si hukw'elh'i le sba
hodólhti', 'et whuz un'a 'uhót'e' huba' hoont'oh.
31 Ndun yoo dus de haínya-un, 'en ts'iyane ando 'unt'oh
'ink'ez ndun yinka ts'u haínya-un, 'en yinka dune unli, 'et
huwa ndi yun k'ut hoonli-i, 'i za ghu yalhduk. 'Et ndun yak'uz
haínya-un, 'en ts'iyane an do 'unt'oh.
32 'Et ndet la ndun whunalh'en 'ink'ez whudánts'o-un, 'et 'uy-
oonne cha ubúlhni, 'et hoonts'i daja ubúlhni-un la 'aw highuni
lhulhchoot.
33 'Et hoonts'i mbe la yughuni ilhchoot-un daja ni-un, 'en
'utni ndun Yak'usda 'en ooba 'alha' yint'oh, ni.
34 Ndun 'en Yak'usda whusayálh'a'-un, 'en 'ink'ez didut
Ndoni be yudilhbun, 'et huwa Yak'usda ooghuni za be
yálhduk.
35 Yak'usda 'en duYe' yuk'entsi' 'et huwa ts'iyaitsuk k'úne'
hool'en-un, 'et yugha óonin'ai.
36 'Et mbene la ndun Yak'usda ooYe' ooba 'alha' yint'ohne,
'enne 'ilhiz wheni be ts'úkhuna-i, 'i huyut'i, 'et hoonts'i mbene
la ooba 'alha lhe'yit'ohne, 'enne 'aw huhoo'en aít'oh, Yak'usda
yé bubulh húnilch'e-i 'ahoolhyiz wheni buk'ut 'uyitát'elh," ni
John.

4

*'Ilhoghun ts'eke Samaria yun k'ut whut'en-un, 'en Sizi ndi
'ilhiz wheni be ts'ótinalh-i ghun yulh yálhduk*

1 'Et la ndunne Phariseene huyulh údits'o whe la 'uhutni,
"Sizi 'en John anus lhane dune cha yugha hodul'ehne suli',
'ink'ez dune too be' úlh'en cha 'ut'en," hutni.

† **3:29** Ndun dune 'at ut'í-un, 'en Sizi Gri dult'oh, 'ink'ez ooyadan 'en John dune too
be 'ulh'en-un dult'oh ni whe 'utni.

2 'Et hoonts'i 'alha Sizi 'aw dich'oh iloh dune too be' bulh'en,
yugha hodul'ehne, 'enne za 'uhut'en.
3 'Et neMoodihti whulh údants'o whe 'awet Judea yun k'ut
whuch'a nasja 'ink'ez Galilee yun k'ut ts'e natisja.
4 'Et nadalh whe la Samaria yun k'ut 'oh whuya lhunátidalh,
5 'ink'ez Samaria yun k'ut keyoh Sychar huwhútni ts'e
oozya. Njan keyoh 'et yun k'ut Jacob duye' Joseph yugha
óonin'ai ínle', 'et whenghoh whuz'ai.
6 'Et Jacob too k'et 'uhóonla-un, 'et whuz'ai. 'Et Sizi tube sa'
nusúya 'ink'ez nénintsai, 'inka too k'et whuzih 'et nátl'adida'. 'Et
6:00 at'en 'uhúnit'o whe 'ut'en.
7 'Et usda whe la 'ilhoghun ts'eke, Samaria whut'en-un, 'en
too huya. 'Et Sizi 'uyúlhni, "Too sgha nínkaih!" yúlhni.
8 Dich'oh za 'unt'oh, yugha hodul'ehne keyoh ts'e t'alh-i
hootakulh ts'e whehándil 'et huwa.
9 'Et ndun Samaria ts'eke' 'en yúlhni, "Nyun Lizwif 'int'oh
'ink'ez si Samaria ts'eke' 'ust'oh, 'ink'ez di ha' dini too sts'u ha'
dini?" Lizwifne 'aw Samaria whut'enne 'aw buka lhe'hunízun
'et huwa 'utni.
10 'Et Sizi 'uyúlhni, "Ndi Yak'usda huwa ínin'ai-i, 'i soo cho
t'eninzun de, 'ink'ez mbe 'utni nyulh yálhduk whe too nts'u
ha 'utni-un, 'en t'enínzun de, 'et de nyun da' oodolhkut 'ink'ez
ndai la too oogha huye khuna-i, 'i da' nghá yolhdzeh oole'ı"
yúlhni.
11 'Et ndun ts'eke 'uyúlhni, "Nyun 'aw be taóonkalh-i lhínt'ih,
'ink'ez njan too k'et hádalhdza', nts'en'a ndi too be ts'úkhuna-i,
'i itánkalh?
12 Netsoda'-un Jacob 'en njan too k'et negha óonin'ai. Didut,
duye'ke, 'ink'ez bughuna' te, njan too k'et 'et too hitnai' ínle',
'et huwa nyun ooba nus incha ninzun eh?" yúlhni.
13 'Et Sizi 'uyúlhni, "Mbene la njan too k'et too utnai-un, doo
cha za ta'hóosda hulhih,
14 'et hoonts'i mbene la too bugha ítasdzoh, 'i huyitnai' de,
'aw 'on 'at ta'hóda' aít'oh. Mbe la ndi too oogha ínusdzo-un, 'i too
'ahoolhyiz ninli dult'oh, 'i be 'ahoolhyiz wheni hukhutinalh,"
yúlhni.
15 'Et ts'eke 'uyúlhni, "Kwa, ndi too 'udíni-i sgha nílhdzeh, 'et
de la 'aw 'on 'at ta'ósda 'ink'ez 'aw 'on 'at njan too oskalh aít'oh."
16 "Nki 'anih díni 'ink'ez 'en bulh diz náht'us," yúlhni Sizi.
17 'Et ts'eke 'utni, "'Aw ski hooloh whe 'ust'oh." 'Et Sizi
'uyulhni, "Soo' dini! Ts'ih'un un'a sudíni, 'aw nki hooloh dini.
18 T'éoonúszun kwulane nkike inle', 'ink'ez 'andit oozih
sinda-un, 'en cha 'aw nki iloh 'unt'oh. 'Et ts'ih'un un'a 'udinja,"
yúlhni.
19 'Et ts'eke 'uyúlhni, "Nyun nus hoo'en-un tilah 'int'oh?

20 Netsoda'ne, 'enne ndi dzulh k'ut 'et teni 'uhunilhdzun ínle'. 'Et nohni 'udúhni Jerusalem 'et 'ilhoghun whuz'ai-un, 'et dune teni 'uhunoolhzin huba 'uhoont'oh," yúlhni.

21 'Et Sizi 'uyúlhni, "Mba 'alha 'udoosni', 'ilhudzin diz hóolts'ulh whe 'uhoont'oh, 'aw ndi dzulh k'ut k'us Jerusalem 'et za iloh Yak'usda 'en oots'u téni 'untilhdzun whe 'uhoont'oh.

22 Ndai la nohni 'oots'un téni 'unulhdzun-i 'aw noheni be t'enuzúhzun. Wheni mbe la oots'u téni 'uznilhzun-un t'ezninzun, Lizwifne, 'enne bula toh ts'e za dune hudutijih 'et huwa.

23 Ndet la whuz de whúdizulh-un 'andit 'et buba 'uhoont'oh, ts'ih'un un'a teni hunilhzunne soo dudzi ndulcho-i be ts'ih'un un'a Yak'usda hits'un téni hunoolhzin wheni. 'Enne ndunt'ohne, 'enne Yak'usda buka' ninzun duts'u téni 'uhunoolhzin ha.

24 Yak'usda 'en nudúdeh-i unli whe 'unt'oh. 'Ink'ez mbene la hits'un téni 'unilhzunne, 'enne ts'ih'un un'a buyughi be hits'un teni' noolhdzin huba' hoont'oh," yúlhni.

25 'Et ndun ts'eke 'uyúlhni, "T'éoonúszun ndun Messiah whusatíyalh, mbe la Christ huyúlhni, 'en whusaínya de, ts'iyantsuk whunéuntilhtun."

26 'Et Sizi 'uyulhni, "'Andit si nyulh yálhduk-un, si usdli whe 'ust'oh."

27 Soo 'et ndutní-un 'awet 'etsul 'udíja whe yugha hodul'ehne whusanáhidil. Tube buba hooncha Sizi ndun ts'eke 'en yulh yálhduk, 'et hoonts'i 'aw 'ilhoghun hoonts'i lhuyoodulhkut, "Di ha ndun ts'eke 'en bulh yaílhduk?" k'us, "Ndet nahootan'alh?" lhuhidínel.

28 'Et ndun ts'eke too ye huya-i cha 'awet nenin'ai 'ink'ez keyoh ts'e whenája. 'Et dunene ts'iyawh ubúlhni,

29 "'Anih! Ndun dune noolh'en si! Nts'oh tula né'zust'en-un, ts'iyawh sudani'. 'En toleh Christ 'unt'oh?" ubúlhni.

30 'Inka soo ts'iyanne keyoh ts'e hahándil 'ink'ez Sizi highu nindil.

31 'Et 'oh whuya hoozulh yugha hodul'ehne huyúlhni, "Rabbi, na'int'alh!"

32 'Et Sizi 'ubulhni, "'Uda' ndi 'ut'alh-i, 'aw nohni t'enuzuhzun-i, 'i ust'i."

33 'Et yugha hodul'ehne dich'oh 'úlhodutni, "'Uyoon toleh yuti'ulh-i yuba whusaínla?"

34 'Et Sizi ubúlhni, "Mbe la whuz de sutilh'a'-un, ndet sts'u húkwa' ninzun, 'oh te ne'óost'en 'ink'ez be 'ut'en lhadóosdleh huba 'uhoont'oh. Ndi 'i za s'alh-i 'unt'oh.

35 'Awhuz dunghi sanun whuz'ai, tl'o 'util'elh whuts'un. 'Et hoonts'i nohdúsni whe soo zúlhts'ai, soo cho nohna be whunulh'en. Tl'o k'ut 'awet whudizgi tl'o 'utihlelh huba.

36 Mbe la whut'as-un, 'en ooba k'elha hoonli, 'ink'ez mbe la 'ilhunayodilhdzeh-un, 'et mbene la 'ilhunabosdlénne, 'enne

'ilhiz oole' huye khúna-i, 'i bugha ítalts'ulh. 'Et huwa mbe la 'a'nule-un 'ink'ez mbe la 'ilhunayoodilhdzeh-un, nahúlt'oh 'alhgoh huhontálhni.

37 'Et whuz un'a daja ni la 'alha 'utni, "'Ilhoghun dune 'en 'a'nule 'ink'ez 'uyoon dune 'en ha' nule.' 'Et ndi 'utní-un 'i 'alha 'uhoont'oh.

38 'Aw whutso da' lhe'zaht'en ts'e whenóhis'a' na'oolhdzooh wheni. Whuz whutso da' 'uyoonne sba 'it'en ínle'. 'Et 'an-dit nohni whusáhdil 'ink'ez 'uyoonne 'a'nanla 'et ha' nilhla," ubúlhni.

39 'Et ndun ts'eke, njan keyoh whut'en-un, 'en ts'iyanne dáni', "Dast'en la ts'iyawh sudáni'," ni. 'Et huwa 'en ooghuni gha lhanne Samaria whut'enne buba 'alha' yint'oh suli'.

40 'Inka Samaria whut'enne dune Sizi highu nindil whe duzih ooda' huyúlhni. 'Inka nat dzin 'et buzih inda'.

41 Ooghuni 'i gha tube 'on nus uniltsúkne, 'en ghun buba 'alha 'uhoont'oh.

42 'Et ndun ts'eke 'uhuyúlhni, "'Aw nyun nghuni 'i gha za iloh neba 'alha 'unt'oh, whenich'oh ooghuni uzdánts'o. 'I gha 'alha ndun 'en dune tilhyis wheni, Christ, 'en ndi yun k'einya t'ets'onanzin," huyúlhni.

43 Nat dzin inle' whe Sizi Galilee yun k'ut ts'e whénya,

44 whe ndutni, "Mbe la Yak'usda be nus hóo'en-un nts'oh tula inda'-un, 'oh ho hoonts'i, 'aw lhuhidílhti'," ni.

45 'Et Galilee yun k'ut ts'e oozya whe ndunne Galilee whut'enne dune tube huhóont'i' whe bughu ninya. Didut cha Jerusalem dzenis whuti ndúwhulyiz whe 'et 'uhit'en 'ink'ez Sizi hinilh'en whe bunalh hooncha túne' 'ust'en.

46 'Et doo cha Sizi Galilee yun k'ut, keyoh Cana huwhútni ts'e naoosja. 'Et 'uja too, 'i ts'ekoo too' yulhtsi ínle'. 'Et la 'ilhoghun dune keyoh dune tso whudilhdzulh-un ooye' tube únduda keyoh Capernaum huwhútni 'et.

47 'Et la Sizi Judea yun k'ut ts'u haínya 'ink'ez Galilee yun k'ut ts'e oozya, whulh údants'o whe yuts'oozya, Capernaum ts'e dudulh nátoot'as duye' 'awet datítsa, 'en soo ná'yooleh, 'et hukwa yuts'u tedudli.

48 'Et Sizi 'uyúlhni, "Nyunalh huwa 'ít'en tune' 'úst'en 'ink'ez hooncha te ne'úst'en de, 'et de za la mba 'alha 'oost'e'."

49 'Et ndun keyoh dune tso whudizulh-un 'uyúlhni, "Smoodih 'anih soo 'a syaz datítsah whutso!"

50 'Et Sizi 'uyulhni, "Naindalh, nye' khuna." 'Et ndun dune daja yulhni la, Sizi yuba 'alha dija 'ink'ez whenája.

51 'Awhuz duyoh whuts'un nádalh whe, be' ustlenne hidudizdil 'ink'ez, "Nye' khuna," huyúlhni.

52 'Et 'uboodulhkut, “Soo nts'óya hoozulh whe ts'oodun soo na'uja?” 'Et huyúlhni, “Hulhda' 7:00 'uhunit'o whe ndi nulwus-i dada oots'u haídilts'ut.”
53 'Et ndun dune t'ewhunínzun soo 'oh whuya hoozulh whe Sizi yúlhni, “Nye' khuna.” 'Et didut 'ink'ez ooyoh 'unt'ohne tubulh, ts'iyawh Sizi ghun buba 'alha yint'oh suli'.
54 'Et la Judea yun k'ut ts'u haínya 'ink'ez Galilee yun k'ut ts'e oozya whe whulh nat 'i yun k'ut za Sizi hooncha tune' 'ust'en.

5

Tadiz'ai-un Bethesda huwhútni, 'et Sizi 'ilhoghun dune soo ná'yinla

1 Njan 'oh te ne'whust'en-un hukw'elh'az 'et Lizwifne budzenis whuti 'et wheni Sizi Jerusalem ts'e whinya.
2 Nyo Jerusalem 'et 'usbai ba dádintan-i hoonli, 'et la whenghoh tádiz'ai-un whuz'ai. Njan tádiz'ai-un, 'et Hebrew k'un'a Bethesda huwhútni, 'et whunat-un kwulat-un bun tsilh t'ah whuzdla.
3 Nyo bun tsilh t'ah 'et tube lhane ndudane 'et husdla. Whulohne hoos'enne, 'ink'ez whulohne bodin'aíne, 'ink'ez whulohne cha délhdusnine. 'Enne ndi too nótitnah-un, 'et huba hilh'ih.
4 Soo nenaóodudzuk le'whut'ih totsuk la, lizas ndus de hadúdoh 'ink'ez tadiz'aí-un, 'et too nunáhuyilnaih. Mbe la soo 'udechoo toot tayaih-un, nts'oh dant'i-i dada be nduda, 'et hoonts'i soo na'ut'ih.
5 'Ilhoghun dune tat whunizyat 'on 'at lhk'udit yus k'ut naóodizut, 'en 'et ndida'.
6 'Et sulhti whe Sizi yunilh'en. T'ewhunínzun tube sa' 'et ilhte'. 'Et la 'uyúlhni, “Soo ná'tantnelh hukwa' ninzun eh?”
7 'Et 'aho dune nduda-un 'utni, “Ndi too núhitnaih te, 'aw dune tasóolhtelh-un hooloh. 'Awhuz whuts'un húkwa 'ust'en whe 'uyoon whusayaih 'ink'ez stso tayaih.”
8 Sizi 'et 'uyúlhni, “Dudinyaih, kw'usintí-i ilhchoot, 'ink'ez ninya!”
9 'Et 'aho dune ndudá-un soo ná'uja. Yuk'ustí-i yílhchoot, 'ink'ez tizya. Lizwifne nahulyis-un 'et dzin 'et 'uhóoja.
10 Ndun dune soo ná'uja-un, 'en la Lizwifne 'uhuyúlhni, “'Andit dzin na'hulyís-un 'uhoont'oh. 'Aw ookw'usintí-i nón'a' huba lhe'hóot'oh!”
11 'Et 'ubúlhni, “Mbe la soo ná'sinla-un, 'en 'usúlhni, ‘Kw'usintí-i ilhchoot 'ink'ez ninya,’ sulhni.”
12 'Inka huyoodulhkut, “Mbe whe 'unt'oh ndun ookw'usintí-i ilhchoot 'ink'ez ninya nyudáni'-un?”
13 'Et ndun dune dich'oh cha 'aw t'einúzun mbe 'uyinla soo ná'yinla-un. Tube lhane dune tadiz'aí-un, 'et 'uhut'en whe Sizi whu'ih ts'e whenya, 'et huwa 'aw t'elhihinízil.

14 Njan 'et ndúhooja-un hukw'elh'az lugliz whucho 'et Sizi ndun nayilhti 'ink'ez 'uyulhni, “Hadih, 'andit 'awet soo ná'inja. Lubeshi 'ilh'en-un 'etsul 'oneh, doo ka la 'on nus 'uwhultsi'-un 'et nghá holts'it!”

15 'Et ndun dune whenája 'ink'ez Lizwifne 'ubudáni' Sizi 'en 'uyínla soo ná'yinla.

16 'Et huwa Lizwifne Sizi dzoh nahídilhdzut 'ink'ez hituzilhghelh 'et hukwa' húnuta. Njan nahulyis-un dzin 'et 'oh te ne'ust'en 'et hukwa.

17 'Et hoonts'i Sizi 'ubúlhni, “SBá 'ahoolhyiz 'ut'en, 'inka si cha 'oost'en huba 'uhoont'oh.”

18 'Et hukwa Lizwifne 'on nus hituzilhghelh-un hukwa' huninzun. 'Aw nahulyis dzin k'onínyuz 'et huwa za iloh, 'ink'ez cha Yak'usda 'en duBá yulhni. 'Et ndutni whu la gha ts'e Yak'usda bulh húlhgha 'unt'oh ni, 'et huwa hituzilhghelh-un hukwa' huninzun.

Sizi Yak'usda ooYe' unli 'ink'ez ts'iyanne ando ooBá yugha óonin'ai-un, 'et whúbunulhtun.

19 'Et Sizi 'ubúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, si Yak'usda ooYe' usdli, 'et hoonts'i 'aw sich'oh hukwa' nuszun te ne'oost'en aít'oh. Yak'usda sBá nts'oh la ne'út'en nus'en, 'et whuz un'a za ooYe' ne'út'en.

20 SBá duYe' yuk'entsi' 'inka ts'iyantsuk be 'ut'en k'oh whínulhtun. Ndet la whunalh'en-un, 'et 'on nus 'ut'en k'oh hooncha-un, 'et whuyúntilhtun. 'I be la tube nohba hocha.

21 SBá 'en 'ut'en, yaidlanne dunabudile 'ink'ez mbene la buka' ninzunne, 'enne 'ilhiz huye khúna-i bugha'aih. Whuz un'a za si Yak'usda ooYe', mbene la buka' nuszunne, 'enne 'ilhiz huye khúna-i bughas'aih.

22 SBá 'en 'aw dune ba nahiyilh íloh, k'us duYe' 'en dune ba nahooyeh-un, 'et yutl'ahón'ai.

23 Njan 'et ndúja-un, 'et huwa la ooYe' dune ts'iyanne 'en hidólhti' nts'en'a la ooBá hidílhti' hukw'un'a. Mbene la ooYe' lhidílhti'ne 'aw ooBá 'en cha lhuhidílhti', 'ink'ez 'en 'uyinla duYe' whusayálh'a' inle'

Mbene la sghuni ílhchoot 'ink'ez ndun whuz de sútilh'a'-un, 'en ghun buba 'alha 'unt'ohne, 'enne 'ilhiz huye khúna-i huyut'i.

24 Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, mbene la sghuni ílhchoot 'ink'ez ndun whuz de sútilh'a'-un, 'en ghun buba 'alha 'unt'ohne, 'enne 'ilhiz huye khúna-i huyut'i. “'Aw buba nahoodeh aít'oh, 'uda' be dats'utsaih-i huye nghoozdil 'ink'ez 'ilhiz huye khúna-i, 'i huyut'i.

25 Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, ndet la whuz de whúdizulh-un 'andit 'awet 'et néwhults'ut. 'Andit 'et 'awet yaidlanne Yak'usda ooYe' ooghuni hidutáts'o, 'ink'ez mbene la yudánts'one, 'enne hukhutinalh.

26 SBá 'en dich'oh huye khúna-i yut'i. 'Et whuz un'a za duYe', 'en cha be khútna-i dich'oh yut'i, 'et yugha óonin'ai.

27 'Ink'ez ts'iyanne ba ndó 'oot'e'-un, 'et cha yugha óonin'ai. Yak'usda ooYe' unli 'ink'ez yinka dune ye' cha unli, 'et huwa ts'iyanne dune ba nahutiyeh huba 'uhoont'oh.

28 Daja nohdúsni la 'aw nohba hocha junih! 'Awet whuz de whúdizulh, 'et la ts'un k'ut yaidlánne cha highuni hodóts'o,

29 'ink'ez la dunáhudódilh. Mbene la 'ut'en unzoo-i 'alh'énne, 'enne dunábudutálelh 'ilhiz wheni hukhutinalh ha, 'ink'ez mbene la hoontsi' tune' 'úst'enne, 'enne cha dunábudutálelh 'ilhiz wheni dzoh notizut ha buba nahutiyeh.

30 'Aw sich'oh ndúhoont'oh-un 'uhoos'en aít'oh. 'Aw sich'oh hukwa' nuszun te ne'óost'en aít'oh. Nts'oh tula sBá sts'u húkwa' ninzun 'oh te za ne'úst'en. 'Et huwa dune ba nahutisyeh de, sBá súlhni, 'et whuz un'a za dune ba nahusyeh-un, 'et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh.

31 Sich'oh sghun nohdúsni de, 'aw la nohba 'álha lhe'hóst'e'.

32 'Et 'uyoon 'unt'oh-un, 'en si sghun ts'iyanne dune whúbunulhtun 'ink'ez si sghun daja ni, 'alha 'uhoont'oh 'et t'ewhunúszun.

33 'Et nohni 'uyoonne, 'enne John ts'un whébilh'a', 'et daja ni la, 'et khuni 'alha' 'unt'oh-i be ubudáni'.

34 'Aw dune si sghun daja ni la, 'et huwa za iloh, njan ndúhoont'oh-un huwun nohdúsni, 'et huwa la whedóohjih 'inka 'unohdúsni.

35 John 'en la too dízk'un 'ink'ez be hóot'en-i 'oots'u hayándi 'et ndánt'e'. 'Atsulyaz wheni ndi be hóot'en-i, 'i be whunúlhni inle'.

36 'Et hoonts'i John si sghun 'uyoonne whúbunilhtan-un, 'on nus 'uwhulchó-un, 'et whust'i. Ndi 'ut'en 'i sBá stl'ayán'ai lhadóosdleh wheni, 'i 'ut'en 'aw 'i za ooghásna, 'i gha la 'uyoonne t'ehonózin, sBá 'en whuz de sútilh'a'.

37 'Ink'ez sBá, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en didutch'oh si sghun ts'ih'un un'a whulhtsi. 'Aw yalhduk whe lhduzúhts'o, 'ink'ez dant'óh-un unli 'aw lhuzih'en.

38 'Ink'ez ooghuni 'aw lhóohtun. Mbe whuz de yútilh'a'-un 'aw nohba 'alha lhe'ít'oh, 'et huwa ooghuni 'aw nohyo lhdi'oh.

39 Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i, 'i be 'ilhiz huye khúna-i aht'i nahzun, 'inka 'áht'en soo cho bodulh'eh, 'ink'ez ndi khuni 'uk'unusgúz-i, 'i si sghun za 'unt'oh.

40 Si sgha la 'ilhiz oole' huye khúna-i ooht'e', 'et hoonts'i 'aw sts'u tóohdilh hukwa lhe'náhzun.

41 'Aw dunene ye súdilhti'-i óschoot aít'oh,

42 'et hoonts'i nohni nohghun ts'iyawh t'éoonúszun. Nohyo ts'e daht'oh whe 'aw Yak'usda ook'elhátsi' 'et t'éwhunúszun.

43 SBá 'en boozi' gha whusásya, 'et nohni 'aw ska lhe'náhzun,
'et hoonts'i 'uyoon te didutch'oh dudoozi' gha whusaínya de,
'et de da' 'en ooka' noohzin.
44 Nohnich'oh nohtoh lhudúlhti'. 'Et hoonts'i, ndai la
be 'úzdilhti'-i Yak'usda didutch'oh oots'u haídilts'ut-i, 'i 'aw
ookúlhnuzahtoh, 'et huwa nts'en'a nohba 'alha whutat'elh?
45 SBá 'en oobut la nohk'éhos'alh khun te noohzin junih!
'Uts'un un'a cha hoonli. Yak'usda neba lhúhizye'-un, 'i Moses
'en yutl'aídan'ai ínle', 'i oot'anínuhtan hoonts'i, 'i la nohk'ého'alh.
46 Ndi Moses 'uk'uneyúzguz-i, nohba 'alha 'unt'oh de, 'et
de si sghun cha da' nohba 'alha 'uhót'e', Moses si sghun
'uk'unéyuzguz-i 'unt'oh 'et huwa.
47 'Et hoonts'i ndi Moses 'uk'unéyuzguz-i 'aw nohba 'alha
lhe'yít'oh 'et huwa nts'en'a suba si sghuni 'i nohba 'alha
'oot'e'," 'et Sizi ndubulhni.

6

Huwa 'ít'en-i gha 5,000ne dunene Sizi huyoo'alh-i bugha nín'ai

1 'Et hukw'elh'az Galilee bun k'ut 'et Sizi nyan whinki, 'i
bunghun za Tiberias bun k'ut huyúlhni.
2 Ndudane butoh tube huwa 'ít'en tune' 'ut'en 'et hinilh'en,
'inka tube lhane 'ilhunaoosdilne, 'enne huyununúdilh.
3 'Et Sizi yasúya whe yugha hodul'ehne tubulh, 'on do
shusyaz k'ut 'et nátl'a'hudilts'i'.
4 'Et 'awet whenghoh whudizulh Lizwifne Yak'usda oolizas
Butus Lhuséya whúnahulnih-un.
5 'Et nyo shusyaz k'ut Sizi whunilh'en tube lhane dune hits'ú
lhodulh, 'et ubunilh'en whe la Philip 'ulhni, "Nts'e za lhes
ts'oket ha la, 'et de da' ndunne dune 'uhoo'alh?"
6 'Et Sizi didutch'oh datínelh la t'éwhunínzun, 'et hoonts'i
Philip 'en yóolhdzi whe 'utni.
7 'Et Philip 'utni, "$200.00 'udustl'us 'ultsuk-i, lhes 'aw buba
soo lhe'yiltsuk, 'i 'ilhoghun hinli whe ntsool-iyaz han'al 'et
hoonts'i."
8 'Et 'ilhoghun Sizi yugha hodul'eh-un, Andrew, Simon Peter
bulhutsin, 'en Sizi 'uyulhni,
9 "Njan 'ilhoghun duneyaz netoh 'ut'en-un, 'en lhes sut'e
kwulai' cha 'ink'ez lho nt'um-iyaz nanki cha, 'i yut'i, 'et
hoonts'i di oole' lhe'ultsukne yuti'ulh huba?"
10 'Et Sizi 'utni, "Ts'iyanne hudólts'i' budáhni." 'Et nyo
'uhut'en-un tl'oyaz k'ut hoonli, 'et dunene 5,000ne at'enne
hinli whe 'et natl'áhudilts'i'.
11 'Et Sizi lhes yílhchoot, Yak'usda ts'un musi ni whe tena-
didli, 'ink'ez yugha hodul'ehne butl'ayánla, dilhts'íne ts'iyawh
butahuyólelh wheni. 'Et lhoyaz yílhchoot 'ink'ez 'i cha

'et ndúyinla. Ts'iyanne soo 'últsuk whe huyílhchoot 'ink'ez hiyan'al.
12 'Ink'ez ts'iyanne 'uhunisdai whe, Sizi yugha hodul'ehne ubúlhni, "Ndai la ch'utízkat-i, soo ts'iyawh nalhdzooh, 'et de la 'aw hoonli nintaookat aít'oh."
13 'Inka soo ts'iyanne 'an'al hukw'elh'az, ndai la highá 'oz'al-i ndi kwulai' lhes sut'e 'ink'ez nanki lhoyaz bulh, ch'utízkat-i nahuyalhdzoo whe whunizyai 'on 'at nanki chalhyal 'i dizbun.
14 'Et ndunne dune honalh'en whe Sizi dahoolcho-un la 'uja-un, "'Et 'alha' hoont'oh whe ndun 'en nus hóo'en-un ndi yun k'eítayalh-un, 'en 'unt'oh," hutni.
15 'Et Sizi t'éwhunínzun dulerwe tileh-un, 'et nehuyuntayulh hukwa' huninzun, 'inka doo cha za dich'oh shusyaz k'uz whenája.

Sizi too k'ut nuya
16 'Awet hulhgha suli' whe yugha hodul'ehne bunghun ts'e nahoosdil,
17 'ink'ez ts'i be náhidil nyan keyoh Capernaum ts'e whuz nahutikelh hukwa' huninzun. 'Awet tube tsahólhgus suli' 'ink'ez Sizi 'awhuz bughu nalhusdai.
18 Tube nilhtsi ulhtus, 'et huwa too k'ut tatsi díncha.
19 'Awet bunghun lhulcho at'en hikelh whu la, Sizi too k'ut uyalh whe hitilh'en, 'ink'ez 'awet buts'i ye nghoh úyalh whe tube húnuljut.
20 'Et, "Nulhjut íloh, si 'ust'en!" ubúlhni.
21 'Et ndúbulhni hukw'elh'az huhóont'i' whe buts'i be naja. 'Et bughu denája ibulh, 'a ho nts'e la yun k'ut hutizki ts'e, 'et yahúzki.

Sizi 'ilhosdílne ubúlhni, "Si ndi lhes 'ilhiz oole' huye khúna-i, 'i 'ust'oh"
22 'Om bun dzin 'et la ndunne bunghun ts'e 'ilhozdil inlé'ne, ts'iyaz 'ilho za 'et hinalh'en ínle', 'et huwa Sizi 'aw yugha hodul'ehne bughu denálhidal, hiyit whenáki t'éhonínzun.
23 'Et hoonts'i nyo ndet da' neMoodihti Yak'usda ts'un lhes ba tenadidli 'ink'ez dune tainínla huyoo'alh-un wheni, 'et whuzih, 'et hukw'elh'az 'uyoo ts'i cha Tiberias whuz de hainkat.
24 'Et nyo 'ilhozdílne ts'iyawh t'ehonanzin Sizi hooloh 'ink'ez yugha hodul'ehne cha ts'iyawh huhooloh, 'et huwa didut cha ts'iyawh ts'i be hándil 'ink'ez nyan Capernaum ts'e hoozki Sizi hikunúta wheni.
25 'Et ndunne 'ilhozdílne bunghun lhéya huninki whe Sizi nahuyilhti 'ink'ez huyoodulhkút, "Rabbi nkeda' njan 'et whusaínya?" húyulhni.

26 'Et Sizi 'ubúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, 'aw njan nohnalh huwa 'ít'en túne' 'ust'en-un, 'et huwa za iloh skunáhta. Ndi lhes nohgha nús'ai, 'ink'ez be soo 'uhja, 'i ha za 'aht'en skunúhta.
27 Ndi t'alh-i gak nadleh whe 'unt'oh, 'aw 'i iloh ookunáhta, k'us ndi 'ut'alh-i dune 'ilhiz oole' huye khúna-i, 'i za ookunáhta. Yinka dune ye', 'en la 'i nohghá yo'alh, ooBá Yak'usda 'en yugha óonin'ai, 'en ooYe' 'unt'oh 'et huwa.”
28 'Et 'uhuyúlhni, “Dats'út'en whe ndi Yak'usda be 'ut'en 'uztilh'elh?”
29 'Et Sizi 'ubulhni, “Mbe la ndun Yak'usda nohts'u whusayálh'a'-un, 'en nohba 'alha 'oot'e'. Ndi 'i Yak'usda be 'ut'en 'unt'oh.”
30 'Et 'uhuyúlhni, “Dant'i 'ut'en 'utalh'elh? 'Ilhoghun huwa 'ít'en-un neba 'uhoonleh, 'et de la ts'onoolh'en, 'ink'ez neba 'alha 'ont'e'.
31 Wheni netsoda'ne 'aw dune lhuhoot'ih-un ts'e manna ndus de hainkat-i, 'i huyan'al. Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'unusguz-i ooghuni, 'i 'utni, ‘Lhes yak'uz haínkat-i, 'i bugha ínin'ai huyoo'alh wheni,’ ” huyulhni.
32 'Et Sizi 'ubulhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, 'aw Moses 'en íloh ndi lhes yak'uz hainkat-i nohgha yá'aih inle', 'et k'us sBá 'en 'ut'en yak'uz whules nohgha yú'aih.
33 Ndi Yak'usda ooles 'en 'unt'oh ndus de yak'uz haínya 'ink'ez yinka whudune'ne 'ilhiz wheni huye khútinalh-i bugha nín'ai.”
34 'Et 'uhuyúlhni, “NeMoodihti, 'andit whuts'un 'ahoolhyiz ndi lhes negha ín'aih.”
35 'Et Sizi 'ubúlhni, “Si 'ust'oh ndi lhes ndai la dune yugha khúna-i usdli. Mbe la sghu yaih-un, 'en 'aw 'ilhiz wheni ooye'óolts'ilh aít'oh, 'ink'ez mbe la si ooba 'alha 'ust'oh-un, 'aw 'ilhiz wheni ta'óda' aít'oh.
36 'Et nohdúsni 'andit sih'en 'et hoonts'i 'aw nohba 'alha lhe'úst'oh.
37 Mbene la sBá sgha bunínlane, 'enne la sts'un hútoodilh, 'ink'ez mbe la sghu yaih-un, 'aw ooch'az naóoz'ah aít'oh.
38 'Et hukwa ndus de yak'uz ts'e hásya. 'Aw sich'oh hukwa' nuszun te né'tist'en huba iloh, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en nts'oh tula daóotanelh hukwa' ninzun-un, 'i 'ut'en oosdleh wheni whusásya.
39 'Ink'ez sBá, whuz de sútilh'a'-un, 'en mbene la sgha bunin-lane 'aw 'ilhoghun hoonts'i nintaoostelh hukwa lhe'nízun, 'ink'ez la 'udek'ez dzin de dunabudosdlelh.
40 Mbene la Yak'usda ooYe' t'einínzunne 'ink'ez 'en buba 'alha 'uyint'ohne, 'ilhiz wheni huye khúna-i hitát'elh, 'ink'ez 'udek'ez dzin de 'enne dunabudutásdlelh. Ndun whuz de sútilh'a'-un njan 'et hukwa' ninzun 'et huwa,” ubúlhni.

41 'Et Lizwifne Sizi hich'az yáwhenilhduk, “Datni whe 'utni si
ndi lhes yak'uz ts'e halts'ut-i 'ust'oh ni?”
42 'Ink'ez cha 'uhutni, “Nilh'en lhe'hoont'oh k'un'a yalhduk!
Ndun 'utní-un, 'en Joseph ooye' Sizi 'en 'unt'oh, 'ink'ez oobá
cha, ooloo cha, t'ébuznínzun. Nts'en'a 'utni ndus de yak'uz ts'e
hásya ni?” hutni.
43 'Et Sizi 'ubúlhni, “'Aw nohni nohtoh sch'az yálhduk iloh!
44 Mbene la sBá sts'ú butilh'a'ne, 'enne za la sts'un hutood-
ilh, 'ink'ez 'udek'ez dzin de 'enne dunábudutásdlelh.
45 Nus hoo'enne ndi 'i 'uk'unuhúyuzguz ínle', ‘Yak'usda 'en
ts'iyanne hubodutilh'e',’ 'Et huwa mbene la sBá highuni
dants'o 'ink'ez 'i gha huhodil'e' de, 'enne 'uhutinelh sts'un
hutidulh.
46 'Aw sBá yan'enne hooloh 'et hoonts'i ndun Yak'usda
oots'u haínya-un 'unt'oh, 'en za yan'en.
47 'Alha' nohdúsni, mbene la si buba 'alha 'ust'ohne, 'enne
'ilhiz oole' huye khúna-i hut'i.
48 Si 'ust'oh lhes dune ye khúna-i, 'i usdli.
49 Nohtsoda'ne 'aw dune lhuhoot'ih-un ts'e huwhut'i ínle',
'ink'ez manna 'i huyan'ulh 'et hoonts'i yahadla.
50 'Et ndi lhes yak'uz ts'e haínkat-i, mbene la yan'al de, 'aw
dahóotsah aít'oh.
51 Ndi lhes yak'uz ts'e haínkat-i, 'ilhiz oole' wheni huye
khúna-i, 'i 'ust'oh. Mbene la ndi lhes yan'al de, 'enne 'ilhiz
wheni hukhutinalh, 'ink'ez ndi lhes nohgha tís'alh-i, 'i syust'e
'unt'oh. 'I huwa tís'alh, 'i gha la yinka whudune'ne, 'ilhiz oole'
wheni hukhutinalh,” ubúlhni.
52 'Et doo cha ndunne Lizwifne huwun lhdulhyoh
'uhudutni, “Nts'en'a ndun dune ooyust'e ts'uti'ulh?” hutni.
53 'Et Sizi 'ubulhni, “Ts'ih'un 'unohdusni, 'aw ndun yinka
dune ye' ooyust'e lháh'ulh 'ink'ez buzkai' cha lháhtnel de, 'et
de ndi 'ilhiz wheni huye khúna-i 'aw lháht'ih whe 'uht'oh.
54 Mbene la syust'e yan'al 'ink'ez suzkai' cha hitnai',
'enne 'ilhiz wheni hukhutinalh 'ink'ez 'udek'ez dzin de
dunábudutásdlelh.
55 Syust'e soo 'ut'alh-i 'unt'oh 'ink'ez suzkai' cha soo utnai-i
'unt'oh.
56 Mbe la syust'e yan'ál-un, 'ink'ez suzkaí' cha yitnaí'-un, 'en
'ilhiz wheni sulh 'útit'elh 'ink'ez si cha bulh 'útist'elh.
57 SBá, 'ilhiz wheni khuna-un, 'en whuz de sútilh'a'. 'En gha
si cha 'ilhiz wheni khusna. 'Et whuz un'a mbene la sk'ut dune
unline, si sgha 'ilhiz oole' hukhutinalh.
58 'I 'unt'oh, ndi soo lhes unli whe ndus de yak'uz ts'e haínya.
'Aw manna dulhilt'oh nohtsoda'ne 'aw dune lhuhoot'ih-un
huwhut'i 'ink'ez huyan'al inle', 'et hoonts'i yahadla. Ndi
lhes 'andit ooghu yasduk-i, mbene la yan'álne, 'ilhiz wheni
hukhutinalh,” ubúlhni.

59 Sizi njan 'et ndutni inle' keyoh Capernaum huwhútni 'et
lugliz dune hodul'eh da'.

Lhane Sizi yugha hodul'ehne hich'a nasdil

60 Lhane yugha hodul'ehne daja ni la hidántsʼo hukw'elh'az
'uhutni, “Njan whuneodulh'e', 'et neba howu whulna' k'un'a
utni. Nts'en'a ookw'úne' 'uztit'en?”
61 Sizi dich'oh t'éwhunínzun daja ni la 'et huwun dudzi yo
ts'e hich'az yálhduk, 'inka yugha hodul'ehne uboodulhkut,
“Nohba dzoh 'údusni eh?
62 'Ink'ez yinka dune ye' ndo nts'e la whutso da' usda ts'e,
whuz nadalh nulh'en de, daja ntihzilh?
63 Ndoni 'en 'ut'en yinka dune'ne 'ilhiz hukhutinalh-un
bugha whu'aih. Dune yust'e a'alh-un, 'aw hoonli lhuhooloh
whe' hoont'oh. Ndi khuni be nóhbulh yasduk-i, Yak'usda
oots'u haídankat-i, 'i 'unt'oh 'ink'ez 'i be la 'ilhiz wheni hukhuti-
nalh.
64 'Et hoonts'i nohtoh whulohne 'aw nohba 'alha
lhe'hoot'oh.” Sizi 'uda' t'eooninzun mbene buba 'alha
lhe'hoot'oh, 'ink'ez mbe ye 'óotakulh-un, 'et cha t'eoonínzun
'et huwa.
65 'Et Sizi 'utni, “Inka 'unohdúsnih, mbene la sBá bugha
óonin'aine, 'enne za sts'un hutídulh whe' hint'oh,” ubúlhni.
66 'Et whuts'un lhane yugha hodul'ehne hich'a nasdil 'ink'ez
'aw 'on 'at huyulh núlhusdil.
67 'Et Sizi ndunne whunizyanne 'on 'at nane yugha ho-
dul'ehne uboodulhkut, “Nohni cha eh sch'a natihdulh hukwa'
nahzun?” ubúlhni.
68 'Et Simon Peter 'uyúlhni, “NeMoodihti, mbe suba
oots'uztoodilh? Nyun za khuni 'ilhiz wheni be ts'úkhuna-i
'int'i,
69 'ink'ez neba 'alha' 'int'oh. T'éts'onínzun nyun Christ 'en
'int'oh. Yak'usda 'ilhiz wheni khuna-un, 'en ooYe' 'int'oh!”
yúlhni.
70 'Et Sizi 'ubulhni, “'Alha nohni whunizyanne 'on 'at nane,
'enne 'utáhanóhisdla, 'et hoonts'i nohtoh 'ilhoghun 'en netsud-
ule unli.”
71 Judas Iscariot, Simon ooye', 'en ghu yalhduk whe 'utni,
'en 'utinelh 'awet ye 'óotakulh t'éwhunínzun 'inka 'utni. 'En cha
whunizyanne 'on 'at nane 'ilhoghun butoh 'unt'oh.

7

Bulhutsinke 'aw buba 'alha lhe'hóot'oh Sizi 'en Christ 'unt'oh

1 Njan hukw'elh'az Sizi Galilee yun k'ut za whe nusúya.
Lizwifne hituzilhghelh hukwa' huninzun 'et whuch'a 'aw
Judea yun k'ut nóya' hukwa lhe'nízun.

2 Lizwifne budzenis whuti, 'et la 'ulbun be yoh nehúwhulih-un* cha huwhútni, 'awet nilhdukw whuz'ai.
3 'Et bulhutsinke khuni be' huyulhni, “Njan huwinyalh 'ink'ez Judea yun k'ut ts'e inyalh, 'et de la ngha hodul'ehne ndai 'ut'en oogha ína-un honoolh'en.
4 Mbe la ts'iyanne t'einózin hukwa' ninzun-un 'aw whu'iz ne'oot'en aít'oh. 'Alha hooncha túne' 'int'en de, ndi yun k'ut dunene ts'iyanne nyun nghun t'ehonózin huba 'uhoont'oh!”
5 Bulhutsinke 'enne hoonts'i 'aw ndun Christ 'en 'unt'oh 'aw buba 'alha lhe'hóot'oh, 'inka 'oh te né'hiduni'.
6 'Et Sizi 'ubulhni, “Stso whudizulh-un 'awhuz whusalhúwhulhts'it, 'et nohni nohts'u hóolts'ulh-un, 'ahoolhyiz lhawhúdint'oh.
7 Ndi yun k'ut dunene 'aw nohni nohts'o dootni aít'oh, 'et si sts'u hudutni. Tank'us 'úhut'en-un ts'iyawh 'et huwun 'ubudúsni, 'et huwa.
8 Whute dzenis whuti ts'e whuz áhdulh. Sghá whunt'ai-un 'awhuz 'aw lhalhódusne, 'et huwa 'awhuz 'aw si dzenis whuti ts'e toosya' aít'oh,” ubúlhni.
9 Njan 'et ndubúdani' hukw'elh'az Galilee yun k'ut 'et inda'.
10 Bulhutsinke dzenis whuti ts'e whehandil hukw'elh'az, Sizi didutch'oh cha whu'iz 'et whuz whinya, 'aw dunene bunalh iloh.
11 'Et nyo dzenis whuti whutoh 'et Lizwifne hika itís'en 'ink'ez 'uhutni, “Nts'e 'ut'en whe 'unt'oh?” hutni.
12 'Et la 'ilhozdílne didutch'oh dutoh whu'ízyaz whe highu yalhduk. Whulohne cha 'en unzoo hutni, 'ink'ez whulohne cha 'awundooh ts'iyanne nana'ah, 'et huwa 'en untsi' hutni.
13 'Et 'aw 'ilhoghun hoonts'i ts'et highu yalhulhduk, ndunne Lizwif moodihne bubé hunuljut 'et huwa.
14 'Awet dzenis whuti lhoohoolcho at'en 'uhoot'elh, 'et Sizi ndo lugliz whucho ts'e oozya, 'ink'ez dune hubodulh'eh,
15 'ink'ez daja ni la Lizwifne tube buba hooncha 'ink'ez 'uhutni, “'Aw dune hodul'eh ts'e inda' iloh, 'ink'ez nts'en'a stabe 'on nus lhat-un t'éwhunínzun?”
16 'Et Sizi 'ubulhni, “Ndai la bunohodus'eh-i, 'aw si sch'e' iloh 'unt'oh. Mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en oots'u haídilts'ut-i, 'i 'unt'oh.
17 Mbene la Yak'usda yuk'úne' tit'en hukwa' ninzunne, 'enne la t'ehonózin, ndi khuni Yak'usda oots'u haidilts'ut-i 'unt'oh, k'us sich'oh sghuni be tilah yasduk, 'et la t'ehonózin.
18 'Et dune didutch'oh khuyanalduk de, dich'oh dutáti'-i 'et za hukwunúta whe 'utni. 'Et hoonts'i dune yalhdúk-un, mbe la whuz de yútilh'a'-un, 'en yudutálhti'-un hukwunúta de, 'en

* **7:2** Njan nimbali nehulih huwhútni-un, 'et la tl'o 'uhulh'ih hukw'elh'az. Lizwifne 'uda' Moses bulh dune lhuhoot'ih-un ts'e ínle' whe whúnahulnih. 'Et whutoh 'et la Jerusalem 'et 'ulbun be yoh nehuwhulih 'ink'ez tube cho honílhni lhih.

ts'ih'un un'a dune unli whe 'utni 'ink'ez tank'us ne'ut'en-i ooghu whéyooloh.

19 Moses 'en ndi khuni ootulhúhisde'-i, 'i nohtl'aidan'ai, 'et hoonts'i 'aw ook'únulhe'zuht'en, 'ink'ez di ha sutuzilhghelh hukwa' nahzun?" ubúlhni.

20 'Et 'ilhozdílne 'uhuyulhni, "Ntsi'-i ndúdeh-i, 'i nyudínda! Mbe nyutuzilhghelh-un hukwunúta whe' dini?"

21 'Et Sizi 'ubulhni, "'Et nats'ulyís-un dzin 'ilhoghi 'ut'en ncha-i 'úsdla, 'et nohni huwa 'íh'en.

22 'Andit daja nohdutásnelh la 'et howun nuní nahzut. Moses, 'en gha ooka dune uhli-i, 'i oonaht'us ínle'. ('Aw Moses 'en gha za iloh, nohtsoda'ne, 'enne buts'u hahóolts'ut whe 'uht'en.) 'Ink'ez 'et nats'ulyis-un dzin chalhts'ul duneyaz whulih te, 'on 'at nats'ulyis dzin 'et yuka dune unli-i, 'i huyit'us.

23 'Et ndúhoont'oh whu la Moses be 'udustl'us k'ut ootulhúhisde'-i k'ohyis whuch'a, nats'ulyís-un dzin 'et dzin hoonts'i chalhts'ul dune whulih te yuka dune unli huyooht'as. 'Ink'ez di ha 'et si dune nats'ulyis-un, 'et dzin dune soo ná'usdla 'et hukwa sulh húnulhch'e?

24 'Aw whunulh'en-un 'et huwa iloh dune ba nahahyeh, ts'ih'un un'a 'uhoont'oh hukw'un'a za dune ba nahoohyeh," ubúlhni.

Whulohne dune Sizi 'en Christ 'unt'oh huninzun.

25 Whulohne Jerusalem whut'enne 'uhutni, "Ndun 'en lakw 'unt'oh hituzilhghelh hukwa' huninzun?

26 'Et njan ts'iyanne dune bez usda 'ink'ez ubulh yálhduk, 'et hoonts'i 'aw dune yudach'e yalhtulhdi. 'Aw whuz un'a lhe'hoot'oh whutole ndunne moodihne, 'enne t'ehonínzun 'et ndun 'en 'alha Christ 'unt'oh?

27 'Et ndun 'en nts'ez de haínya la t'ets'onínzun, 'et hoonts'i Christ whusaínya de, nts'ez de hainya, 'aw 'ilhoghun hoonts'i t'ewhunózin aít'oh," hutni.

28 'Et nyo lugliz whucho dune hodulh'eh whe Sizi soo khuni ti be ubúlhni, "Nohni t'esunáhzun 'ink'ez nts'ez de hásya-un cha t'ewhunáhzun, 'aw sich'oh sghá iloh whusásya, 'et hoonts'i mbe la whuz de ha sálh'a'-un, 'en soo ts'ih'un 'en unli whe 'unt'oh, 'en 'aw nohni t'enuzuhzun.

29 'Et 'en oots'u hásya 'et huwa t'enuszun 'ink'ez 'en whuz de ha sálh'a'!" ubúlhni.

30 'Et hukwa huyólhchoot hukwa' hit'en 'et hoonts'i oots'un whudilts'ulh-un 'awhuz whusalhúwhulhts'it, 'et huwa 'aw dalhúhuyilel.

31 'Et 'ilhozdílne butoh lhane 'en buba 'alha yint'oh suli' 'ink'ez 'uhutni, "Ndun Christ whusaínya de, ndun yanus toleh huwa 'ít'en te né'tit'en? 'Awundooh!" hutni. 'Et huwa 'en Christ 'unt'oh huninzun.

32 'Et ndunne 'ilhozdílne whuz un'a Sizi highu yalhduk
whe Phariseene hubodánts'o, 'et Phariseene 'ink'ez lubret
moodihne, neilhchúkne whuz whe halh'a' Sizi hiyólhchoot ha.
33 'Et Sizi t'ewhunínzun 'inka 'ilhozdílne ubúlhni, "'Awhuz
dzoh sa'yaz tileh 'et nohbulh 'utist'elh 'et 'ink'ez mbe la whuz
de ha sálh'a'-un, 'en oots'u nátisdalh.
34 Nohni skunoohta' la 'et hoonts'i 'aw nasólhtelh aít'oh,
'ink'ez nts'e la 'ust'oh ts'e 'aw nohni whuz toohya' aít'oh."
35 'Et Lizwifne dich'oh 'ulhodutni, "Nts'e at'en tiyalh whe
'utni? 'Aw nats'ólhtelh aít'oh neúlhni. 'Udun yun k'ut
whut'enne, 'enne butuz toleh tiyalh whuz Lizwifne whu-
lohne yahandil inle', 'ink'ez whuz toleh 'udun yun k'ut
whut'enne hubodutilh'eh?
36 'Ink'ez njan neúlhni inle', 'Nohni skunóohta' la 'et hoonts'i
'aw nasólhtelh aít'oh, 'ink'ez nts'e la tisdalh ts'e 'aw nohni
whuz toohya' aít'oh,' 'et daja ni whe 'utni?" hutni.

Sizi Ndoni butsú yoozi

37 'Et 'awet nohwhújeh-un cho whutoh, 'udek'ez dzin-un, 'et
dzin 'uk'enus hooncha. 'Et dzin 'et Sizi butoh usyin 'ink'ez soo
khuni ti be bubulh yálhduk, "Mbene la ta'óosdane sts'un túhdilh
'ink'ez uhtnai!
38 Mbene la si ooba 'alha 'ust'ohne, Yak'usda ooghuni
'uk'unusguz-i ndutni, 'Ndi too, 'i 'ilhiz wheni be ts'úkhuna-i,
'enne buts'u haítili,' " ubúlhni.
39 'Et Sizi ndutni whe Ndoni ghun bubulh yaílhduk. Mbene
la didut buba 'alha yint'ohne, 'enne buyudútilts'ulh. 'Aw
'aho iloh. Sizi ooba whudálti' hukw'elh'az de, 'et de
nduwhutanelh.

Dunene Sizi mbe 'únt'oh huninzun-un whe lhch'az nehúdindil

40 'Et la 'ilhozdílne butoh ndi khuni hidánts'o whe whu-
lohne, 'enne 'uhutni, "'Alha-i be ndun 'en nyoon nus hóo'en-un
ooghu yaduk inle'-un 'unt'oh."
41 'Et whulohne cha 'uhutni, "Ndun 'en Christ 'en 'unt'oh."
'Et 'uyoonne cha 'uhutni, "'Awundooh! 'Aw Christ Galilee yun
k'ut ts'e iloh ha tíyalh!
42 Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i, 'i ndutni, David yuts'u
ha kédanzut-en, 'en keyoh Bethlehem huwhútni, David
ookeyoh ínle', Christ whuz de ha tíyalh," hutni.
43 'Inka 'et huwa ndunne 'ilhozdílne nyoon 'en ooghun
lhch'az nehúdindil.
44 Whulohne, 'enne huyitálhchulh hukwa' huninzun, 'et
hoonts'i dalhúhuyilel.
45 'Et nyoonne neilhchúkne, mbene la lubret moodihne
'ink'ez Phariseene te hubuhalh'a'ne cha hiyit whuz náhoosdil
whe ubuhoodulhkut, "Di ha whusálhulhtel?"

46 'Et neilhchúkne 'uhutni, "'Aw whutso da' 'uyoon dune 'en
ndun dune k'un'a yalhulhduk."
47 'Et Phariseene 'uhutni, "Nohni cha eh nohnan'a whe'
dahni?
48 Wheni moodihne k'us Phariseene wheni cha neba 'alha'
'unt'oh nahzun eh? 'Awundooh!
49 'Et hoonts'i ndunne 'ilhozdílne lugliz whucho 'et, ts'iyawh
lait'énne 'uhint'oh 'et huwa ndai la Moses 'uk'unéyuzguz-i 'aw
dudeni be t'éhinúszun!" hutni.
50 'Et Nicodemus, 'en la 'ilhe 'úlhdzis Sizi yughu ninya inle'-
un, 'en cha Pharisee bubulh 'ilhoghun unli whe dudulh Phar-
iseene ubulhni,
51 "Wheni neba khuni ootulhúhisde'-i, 'i 'utni, dune ooghuni
uzdánts'o 'ink'ez be 'ut'en uznalh'en de, 'et de za ooba
nats'uhooyeh huba 'uhoont'oh."
52 'Et 'uhuyúlhni, "Nyun cha eh Galilee yun k'ut ts'e haínya-
un inli? Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i soo cho nilh'en, 'et de
la nyeni be t'éoonónzin, 'aw 'ilhoghun hoonts'i nus hóo'en-un,
'en Galilee yun k'ut ts'e haínya-un hooloh!"
53 'Et 'awet ts'iyanne duyoh ts'e whenáhidil.

8

1 'Et Sizi shusyaz Olive huyulhni, 'i k'uz whinya.

Ts'eke dune bulh lubeshi 'uleh whe nahuyúlhtus. Sizi highu hinílhti 'ink'ez tse be hituzilhghelh hutni

2 'Et 'om bun dzin soo 'uda' 'et Sizi lugliz whucho ts'e
oozya. Ts'iyanne dunene highu nindil. 'Et nátl'adida' 'ink'ez
whewhubuhóndunilh'e'.
3 'Et whubodulh'eh whe Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne
'ink'ez Phariseene te, ts'eke dune bulh lubeshi 'uleh whe
nahuyulhtus, 'en soo buniz 'et néhinilhti.
4 'Et Sizi 'uhuyúlhni, "Neoodulh'éh-un ndun ts'eke 'en dune
bulh lubeshi 'uleh whe soo 'et nats'ulhtus.
5 Moses khuni ootulhúhisde'-i ootl'aídit'ai, 'i k'ut
'utni, 'Mbene la ndi lubeshi 'ulh'enne, 'enne tse be
'ubuts'uzoolhghelh,' ni. Nyun do' 'et huwun daja dini?"
6 'Et 'onilha huyóolhzih hoonli hukwa hik'eóota'alh 'inka
'uhutni, 'Et Sizi nyo duja 'ink'ez dulasga be yun k'ut
'uk'ene'úsguz.
7 'Et 'awhuz huyoodulhkut whe ndo dunaja 'ink'ez ubulhni,
"Nohni nohtoh mbe la lubeshi lhit'ih-un, 'en 'udechoo tse be
yuts'e 'oolh'is," ubúlhni.
8 'Et doo cha nyo dunaja 'ink'ez doo cha za yun k'ut hukw'u
ne'úzguz.

9 'Et la mbene la whudánts'o whe neyo ts'e oogha
t'ets'oninzun-i* whúbunilhtan didut cha lubeshi 'ulh'enne
hinli, 'ink'ez 'ilhoghun hinli whe hoonyanne 'udetso hidulh
whe ts'iyawh highu whenádil 'ink'ez nyoon ts'eke didutch'oh
za Sizi yubut usyin.
10 'Et Sizi doná'uja whe nyoon ts'eke whusaílhtine huhooloh
whunilh'en whe ndun ts'eke 'uyulhni, "Ts'eke ndunne
nk'éhoon'aine nts'e whe nahidil? 'Aw 'ilhoghun hoonts'i
eh mba nahooyeh aít'oh?"
11 'Et ts'eke 'uyulhni, "'Awundooh, 'aw 'ilhoghun hoonts'i
hooloh." 'Et Sizi 'uyulhni, "'Aw si cha mba nahoosyeh aít'oh.
'Et huwa naindalh 'ink'ez 'on 'at cha lubeshi 'olh'en junih!"
yúlhni.

Yinka whut'enne didut 'unt'oh buba be hóot'en-i unli ubúlhni Sizi
12 'Et Sizi doo cha za bubulh yálhduk whe ndutni, "Si 'ust'oh
yinka whudune'ne buba be hóot'en-i usdli. Mbe la suniyalh-
un, 'aw tsálhgus yo hutooya' aít'oh, k'us ndai la be hóot'en-i
higha 'ilhiz wheni hutinalh-i, 'i la huyót'e'," ubúlhni.
13 'Et Phariseene 'uhuyúlhni, "Nyun ch'oh khuyanailduk
whe' dini, 'et huwa nghuni 'aw ts'ih'un lhe'ít'oh."
14 'Et Sizi 'ubulhni, "Nts'ez de hásya la t'éwhunúszun 'ink'ez
nts'e tisyalh-un cha t'éwhunúszun, 'et huwa daja dusni la, si
sghun 'alha 'uhoont'oh, sich'oh 'údusni 'et hoonts'i. 'Et nts'ez
de hásya-un 'ink'ez nts'e tisyalh-un nohni 'aw t'éoonuzúhzun.
15 Nohni dune ba nahihyilh, si 'aw 'uyoonne ba nahusyéhne
hooloh.
16 'Et si cha dune ba nahusyeh de, ndi be náhusyeh-i, 'i
ts'ih'un un'a 'unt'oh. 'Aw sich'oh za iloh 'ust'oh, sBá, mbe la
whuz de sútilh'a'-un, 'en sulh 'únt'oh, 'et huwa ndi be dune ba
náhisyilh-i, 'i ts'ih'un un'a za 'unt'oh.
17 'Et whuz un'a za 'uk'unusguz ndi khuni nohba
ootulhúhisde'-i k'ut whe ndutni, 'Nane dune ndet la huhon'én-
un lhgha 'úhudija whe howu yahulhduk de, 'et ts'ih'un un'a
'uhoont'oh,' ni whe 'utni.
18 Sich'oh duba yanazduk 'ink'ez sBá mbe la whuz de
sútilh'a'-un, 'en cha sba yalhduk," ubulhni.
19 'Et huyoodulhkut, "MBá 'en nts'e usda?" 'Et Sizi 'ubulhni,
"'Aw si 'ink'ez sBá bulh 'aw t'enenuzúhzun. Si t'esunáhzun de,
sBá cha da' t'enóhzin oole'."
20 Sizi ndi khuni 'i be yailhduk lugliz whucho 'et dune
hodul'eh da'. Nts'e la sooneya nahulhdzóoh-un, 'et dune
hodul'eh. 'Et 'awhuz ooba whudizulh-un whuts'un hoozulh
'et huwa 'aw lhuhuyílhchulh.

* **8:9** Ndi khuni, 'neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun ts'utni whe' ts'utni.

21 'Et Sizi doo cha 'ubúlhni, “Nohghu tisyalh. Ska itóh'en la 'et
hoonts'i nohlubeshi bulh la yaóohdlah, 'et huwa nts'e la tisyalh
ts'e nohni cha 'aw whuz toohdilh aít'oh.”
22 'Et doo cha nyoonne Lizwifne 'ulhodutni, “Nyoon dich'oh
toleh na'dutuzilghelh? 'Et huwa toleh 'utni, ‘Nts'e la tisyalh
ts'e nohni cha 'aw whuz toohdilh aít'oh,’ neúlhni?”
23 'Et 'ubúlhni, “Nohni ndi yun k'ut ts'e hahdil, 'et si ndus de
hásya whe 'ust'oh. Nohni ndi yun k'ut ts'e hahdil, 'et si 'aw ndi
yun k'ut ts'e haszut iloh whe 'ust'oh.
24 'Et huwa 'unohdusni nohlubeshi bulh la yaóohdlah. 'Aw
nohba 'alha lhe'hóot'oh si mbe 'ust'oh 'et huwun, 'et huwa la
nohlubeshi bulh la yaóohdlah,” ubúlhni.
25 “Mbe inli whe 'int'oh?” huyúlhni. 'Et Sizi 'ubulhni,
“Nohdusni soo 'udechoo whuts'un, 'en za 'ust'oh.
26 'Awhuz tube lhat-un nohni nohghun howu yatisduk,
'ink'ez tube lhat-un nohni nohghun nahutisyeh-un whuz'ai,
'et hoonts'i mbe la ndun whuz de sútilh'a'-un, 'en ts'ih'un un'a
'unt'oh. Ndai la oots'un whudásts'o-un, 'et whuz un'a za yinka
whudune'ne bubulh yásduk,” ubúlhni.
27 'Et hoonts'i 'aw dudeni be t'ehonúszun duBá, 'en ghun
bubulh yálhduk whe 'utni.
28 'Et Sizi 'ubúlhni, “Yinka dune ye' ndo dube' dunahtan
de, 'et de la soo ts'ih'un mbe usdli-un, 'en 'ust'oh t'éoonóhzin.
'Ink'ez 'aw sich'oh duba moodih nasdli íloh, sBá nts'en'a la
whusodalh'e', 'i khuni za be yásduk,
29 'ink'ez mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en sulh 'únt'oh. 'Ahool-
hyiz wheni sBá hóont'i' te za ne'úst'en, 'et huwa 'aw sch'a
nalhusdai,” ubúlhni.
30 'Et ndi khuni ye yaílhduk whe tube lhane 'en buba 'alha'
yint'oh suli'.
31 'Et ndunne Lizwifne, mbene la Sizi yuba 'alha' 'unt'ohne,
'enne ubúlhni, “Sghuni oohtun 'ink'ez ook'úne' 'uht'en de,
'alha 'uhoont'oh whe sgha hodul'ehne ahli.
32 'Ink'ez 'et huwa ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i t'enóhzin,
'ink'ez 'i gha la 'aw 'on 'un 'ulhnáne oolhle' aít'oh.”
33 'Et 'uhuyúlhni, “Wheni Abraham oots'u haíndene
'uts'int'oh. 'Aw whutso da' 'uyoonne ba 'ulhna lhts'íloh,
'ink'ez di ha' nedíni, nohla nahudutitnih nedíni?”
34 'Et sizi 'ubulhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, mbene la
lubeshi 'ulh'enne, 'enne lubeshi ba 'ulhnáne hinli.
35 Ndet la yoh 'ilhoghun 'ulhna unlí-un, 'aw 'ahoolhyiz 'et
lhídoh, 'et ndun yoh whudune'-un ooye', 'en 'ahoolhyiz wheni,
'et usda.
36 'Et huwa ndun ooYe' lubeshi ch'a nohlanaditni de, 'et de
ts'ih'un un'a 'aw 'on 'un 'ulhna oohle' aít'oh.

37 T'ewhunúszun Abraham oots'u haíndene ahli, 'et hoonts'i
sghuni 'aw ooka lhe'náhzun, 'et huwa sutuzilhghelh hukwa'
nahzun.
38 Ndet la sBá whusunilhtan-un, 'et nohdúsni. 'Et hoonts'i
nohni nohbá unohulhni, 'oh te né'aht'en."
39 'Et 'uhuyúlhni, "Abraham 'en oots'u haindene ts'inli." 'Et
Sizi 'ubulhni, "Abraham 'en ts'u hahde de, 'en be 'ut'en k'oh za
da' ne'óoht'en.
40 'Et hoonts'i 'andit si nts'oh te la 'unohdúsni-un ts'ih'un un'a
'uhoont'oh whe Yak'usda ts'un whudásts'o. 'Et hoonts'i nohni
sutuzilhghelh hukwa' nahzun. Njan 'et 'aw Abraham be 'ut'en
k'oh iloh 'uhoont'oh.
41 Nohbá be 'ut'en k'oh 'uwhulh'en." 'Et doo cha 'uhuyúlhni,
"'Aw wheni soh ulhtsíne iloh 'uts'int'oh! 'Ilhoghun nebá 'en
Yak'usda unli!"
42 'Et Sizi 'ubulhni, "Yak'usda 'en nohbá unli de, si
sk'eoohtsi' oole' da', Yak'usda oots'un hasya 'et huwa. 'Aw
sich'oh sghá iloh whusásya, Yak'usda whusasálh'a'.
43 Nts'en'a la nohbulh yasduk-un, 'aw t'ewhunuzáhzun.
Daja nohdusni-un 'aw sudóhts'o hukwa lhe'náhzun 'et huwa.
44 Netsudule 'en nohbá 'unt'oh. Ndet la 'en hukwa' ninzun,
'oh te za ne'óoht'en hukwa' nahzun. Soo 'udechoo da'
whuts'un dune ughan-un unli. 'Aw ts'ih'un 'uhoont'oh-un
hukwa lhe'nizun, 'et huwa 'aw ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i
ooghu whéyooloh. Nts'oh tula ne'duni'-un tank'us un'a za
yalhduk, dich'oh duk'un'a 'utni 'et huwa. Whuts'it-un unli,
'ink'ez whuts'it-i, 'en za oots'u haídukat.
45 'Et si khuni 'alha' 'unt'oh-i be yasduk, 'et 'aw nohba 'alha
lhe'duzusni.
46 'Aw nohtoh 'ilhoghun hoonts'i si lubeshi 'ulh'en-un usdli
doohni' aít'oh. 'Et huwa khuni 'alha' 'unt'oh-i be 'unohdúsni te,
di ha 'et nohba 'alha lhe'duzusni?
47 Mbene la Yak'usda ooch'e' unline, 'enne za Yak'usda
ooghuni hidits'o. Nohni 'aw Yak'usda ooch'e' lháhloh 'et huwa
ooghuni 'aw dóhts'o ait'oh," ubúlhni.
48 'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, "'Alha-i be nts'uyútni nyun
Samaria whut'en-un 'int'oh 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh-i
nyudínda!"
49 'Et Sizi 'ubulhni, "'Aw ntsi'-i nudúdeh-i sghu hooloh, k'us
sBá 'en dústi', 'et nohni 'aw sulhdúlhti'.
50 Nts'oh dáduzti' 'et hoonts'i sba 'ants'i 'uhoont'oh. 'Aw
'uyoonne sudólhti' hukwa lhe'núszun, 'et 'ilhoghun sba
whudutálhti'-un hoonli, 'en nahiyilh-un cha 'unt'oh.
51 Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, mbene la sghuni yoontúnne,
'aw dahóotsah aít'oh."

52 'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, "'Andit 'awet t'éts'onínzun ntsi'-i nudúdeh-i nyudínda! Abraham 'ink'ez nus hóo'enne ya-hadla, 'et hoonts'i 'unedíni, mbene la nghuni yoontúnne, 'aw dahóotsah aít'oh díni.
53 Nebá Abraham dazsai inle'. 'En ba nus 'ilcho whe eh 'udini? 'Et nus hóo'enne, 'enne cha yahadla. 'Enne cha buba nus 'ilcho eh? Soo mbe inli dini whe' dini?"
54 'Et Sizi 'ubulhni, "Sich'oh duba naoodúzti' de, sich'oh be úscha-i 'ants'i 'unt'oh. 'Et hoonts'i nohni mbe la nohYak'usda dáhni-un, 'en si sBá 'unt'oh, 'ink'ez 'en sudílhti'.
55 'Et nohni 'aw t'elhnáhzil, 'et si t'enuszun. 'Aw si t'enuzuszun dusni de, 'et de nohni nohk'un'a whuts'it-un usdli whe' dutisnelh. 'Et soo t'enuszun 'ink'ez ooghuni 'ahool-hyiz wheni ook'úne' 'ust'en.
56 Nohbá Abraham tube hóont'i' whe stsó dizulh-un, 'et whuti'elh. 'Awet whunalh'en 'ink'ez tube whunálhni."
57 'Et Lizwifne 'uhuyulhni, "Nilh'en lhe'hoont'oh te ne'dini'! 'Awhuz kwulat whunizyai nyeyus k'ut iloh, 'ink'ez 'udini Abraham 'uda' in'en dini!"
58 'Et Sizi 'ubulhni, "Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, Abraham whutileh whutso da', 'et 'uda' si usdli whe 'ust'oh."
59 'Et ndúbulhni whe, ts'iyawh tse huyeni dízgooh, 'i be nahúyuntilh'uz 'ink'ez hituzilhghelh 'inka. 'Et Sizi buch'a úntilh'i 'ink'ez soo butoh 'et lhunásja whe lugliz whucho 'et tenánja.

9

Dune whuzdli da' whuts'un hooo̲'én-un, Sizi soo na'yuleh

1 'Et Sizi 'oh whuya uyalh whe, dune whuzdli da' whuts'un hooo̲'én-un yutilh'en.
2 'Et yugha hodul'ehne huyoodulhkut, "Whunehodulh'éh-un ndun dune mbe oolubeshi gha 'úja hooo̲'en whe whuzdli? Didutch'oh k'us oodusneke bulubeshi k'elha tilah 'uja?"
3 'Et Sizi 'ubulhni, "'Aw didutch'oh oolubeshi gha, k'us oodusne bulubeshi gha iloh hooo̲'en-un unli. Yak'usda be 'ut'en k'oh ooghá t'ewhunoodzeh 'inka 'uja hooo̲'en whe whuzdli.
4 'Awhuz dzenis hoot'en whe, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en be 'ut'en oos'en huba 'uhoont'oh. 'Ulhdzis whusahóolts'ut 'ink'ez tsalhgus yo suli' de, 'aw dune oot'en aít'oh.
5 'Awhuz ndi yun k'ut susda whe, ndi yun k'ut whudune'ne buba be hóot'en-i usdli."
6 'Et ndúdija hukw'elh'az yun 'úntizo, 'ink'ez duzo 'i be whutl'us inla, 'ink'ez nyoon dune hooo̲'en-un yuna yé yulhlho,
7 'ink'ez 'uyulhni, "Nguz too diz'ai Siloam ts'e inyalh 'ink'ez né'nildeh." 'Et ndi khuni Siloam ni, 'et whél'a', ni whe 'utni. 'Inka whuz whinya, ne'nilde, 'ink'ez hoo'en whe whusanája.

8 'Et ndun hinat whut'íne 'ink'ez 'uyoonne cha, mbene la hooo̲'en whe hinalh'en da', 'enne 'ulhodútni, “Ndun 'en da' 'oh úsda 'ink'ez datsó-un, 'en eh 'unt'oh?”
9 Whulohne 'uhutni, “A, 'en 'unt'oh.” 'Et whulohne cha 'uhutni, “'Awúndooh, 'ants'i yundót'en-un 'unt'oh.” 'Et ndun hooo̲'en inlé'-un ubúlhni, “A, si 'ust'oh.”
10 'Et 'uhuyúlhni, “Daínja whe hon'en suli'?”
11 'Et 'ubúlhni, “'Ilhoghun dune, Sizi huyulhni, 'en whutl'us 'ínla, sna k'ut yé sulhlho, 'ink'ez 'usulhni, ‘Ta diz'ai ts'e, Siloam huwhútni, whuz inyalh 'ink'ez ne'nildeh.’ Whuz oozusya 'ink'ez ne'nizde whe 'et hoos'en súli'.”
12 Et doo cha huyoodulhkut, “Ndun dune nts'e 'ut'en?” “'Aw t'éoonuzúszun,” ubúlhni.
13 'Et ndun hooo̲'en inle'-un, Phariseene bughu hinílhti.
14 Njan dzin ndun dune Sizi whutl'us 'ínla 'ink'ez hoo'en nayulhtsí-un, 'et nats'ulyis-un dzin 'uyínla,
15 'inka doo cha za Phariseene huyoodulhkút, “Dáhoont'oh-un huwa hon'en suli'?” 'Et 'ubúlhni, “Ndun dune whutl'us 'ínla, sna k'ut yé whulhlho, hukw'elh'az ne'nizde, 'ink'ez hoos'en susdli'.”
16 'Et ndunne Phariseene whulohne 'uhutni, “Ndun dune ooghu yailhdúk-un, 'en 'aw Yak'usda oots'u haínya-un iloh 'unt'oh. 'Aw nats'ulyis-un dzin hukw'u nulhe'ust'en 'et huwa.” 'Et 'uyoonne cha 'uhutni, “Nts'en'a 'uwhutát'elh, 'aw lubeshi 'ulh'en-un, 'en huwa 'ít'en túne' óot'en aít'oh!” 'Et huwun lhch'a nehudindil.
17 'Et doo cha za ndun hooo̲'en inle'-un 'uhuyúlhni, “Hón'en nyulhtsi, 'et huwa 'en ooghun daja dini?” “'Alha nus hóo'en-un 'unt'oh,” ubúlhni.
18 'Et hoonts'i Lizwif moodihne 'aw buba 'alha lhe'hóot'oh, hooo̲'en inle' whe whuzdli 'ink'ez 'andit 'et hoo'en, 'inka oodusneke 'anih hubodáni',
19 'ink'ez ubuhútni, “Ndun 'en nohye' 'unt'oh 'ink'ez whuzdli whuts'un hooo̲'en nedúhni, 'ink'ez nts'en'a 'andit hoo'en?”
20 'Et oodusneke 'uhutni, “T'ets'onínzun ndun 'en neye' 'unt'oh 'ink'ez whuzdli whuts'un hooo̲'en inle'.
21 'Ink'ez ndet huwa 'andit hoo'en, 'ink'ez mbe hoo'en yulhtsí-un, 'aw t'éts'onúszun. 'Aw ts'oodun lhiloh whe 'unt'oh, oodulhkut da. Didutch'oh la ts'ih'un un'a nohdóni'.”
22 'Et oodusneke t'ehonínzun Lizwif moodihne 'uda' lhgha 'úhudija mbene la Sizi Christ 'unt'oh, 'uyoonne hudáni' de, lugliz 'et whuch'a huntájulh. 'Et huwa ndun dune oodusneke Lizwif moodihne bube hunuljut.
23 Njan hunuljut-un, 'et huwa 'uhutni, “'Aw ts'oodun lhilhlhoh whe 'unt'oh, 'en oodulhkut da,” hutni.
24 'Et doo cha za whulh nat ndun dune hooo̲'en inle'-un, “'Anih,” huyúlhni, 'ink'ez 'uhutni, “Njan daínja-un la Yak'usda

'en ooba whudílhti', 'aw ndun dune 'en íloh, t'ets'onínzun lubeshi 'ulh'en-un 'unt'oh 'et huwa."

25 'Et 'ubulhni, "Lubeshi 'ulh'en-un tilah 'unt'oh, 'aw t'éoonuzúszun. 'Et 'ilhoghun t'éoonúszun, whuzis'en ínle' 'et 'andit hoos'en."

26 'Et doo cha za 'uhuyúlhni, "Dányin la ínle'? Nts'en'a hon'en-un nyulhtsi?"

27 'Et 'ubúlhni, "'Uda' nohdasni' 'et hoonts'i 'aw sulh oozúlhts'ai, di ha 'et doo cha nohdósni' hukwa' nahzun? Soo tuzálhts'ilh hukwa' nahzun eh? Nohni cha eh oogha hodul'ehne tihleh hukwa' nahzun eh?" ubúlhni.

28 'Et soo hoontsi' te ne'hiduni', "Nyun 'en yugha hodul'eh-un inli! 'Et wheni Moses bulh 'út'enne ts'inli!

29 T'éts'onínzun Yak'usda 'en Moses bulh yaílhduk ínle'. 'Et ndun 'en, 'aw nts'ez de hainya-un hoonts'i t'éts'onuszun," huyúlhni.

30 'Et ndun dune hooo̲'en inle'-un ubúlhni, "Ndun dune hoos'en nasulhtsi 'et hoonts'i nohni 'aw t'éoonuzúhzun nts'ez de haínya duhni! Tube sba hooncha!

31 T'ets'onínzun Yak'usda 'aw lubeshi 'ulh'enne lhuboozílhts'ai. 'Et mbene la Yak'usda ts'u téni' nilhzunne, 'ink'ez buts'u húkwa' ninzun te ne'út'enne, 'enne za uboozílhts'ai.

32 Soo 'udechoo yinka 'uhóolya whuts'un 'aw dune hooo̲'en whe whuzdli-un, 'en dune soo ná'yinla-un whulhe'uzdusts'o.

33 Ndun dune mbe la hoos'en nasulhtsí-un, 'aw Yak'usda oots'un iloh 'unt'oh de, 'aw ndóneh aít'oh," ubúlhni.

34 "Whuzinli da' whuts'un nyun lubeshi 'ulh'en-un za inli! Mbe na'dunínzun whe whuneoodolh'eh hukwa' dini?" huyúlhni 'ink'ez 'az tenáhinino.

35 'Et Sizi whulh údants'o Lizwifne nyoon dune tenáhinino, hukw'elh'az nayilhti 'et 'uyulhni, "Yak'usda ooYe' ghun mba 'alha 'uhoont'oh eh?"

36 'Et dune 'utni, "Moodihti mbe whe 'unt'oh? Busúnilhtun 'et de la ooghun sba 'alha hot'e'."

37 'Et Sizi 'uyulhni, "'Uda' in'en whe 'unt'oh, 'ink'ez 'en 'utni nyulh yálhduk."

38 'Et dune yubut nachániti 'ink'ez, "SMoodihti, sba 'alha 'int'oh!" yúlhni, 'ink'ez yuts'u teni' nalhzin.

39 'Et Sizi 'utni, "Ndi yun k'ut whusásya 'et huwa la yinka dune'ne buba nahoodeh. Whusásya-un, 'et huwa hooo̲'enne, 'enne huhoo'en hutileh. 'Et mbene la hoo'enne, 'enne cha huhooo̲'en hutileh."

40 'Et whulohne Phariseene yugha hodul'ehne hodánts'o whe, 'et 'uhuyúlhni, "Wheni cha lhts'uhooo̲'en dini whe eh dini?"

41 'Et Sizi 'ubulhni, “Whuzih'en de, nohni 'aw lubeshi nohba
hooloh. 'Et 'uduhni, ‘Wheni ts'oohoo'en,’ dahni, 'et huwa
lubesh nohba hoonli.”

10

Sizi hubodulh'eh whe 'utni, “Si 'usbai ghunli-un 'ust'oh.
Mbene la soo sulh 'út'enne, 'enne se' 'usbai hinli.”

1 'Et Sizi 'ubúlhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdusni, mbe la 'usbai
ba na'nistl'óo-un 'aw dáti k'et dálhiyal 'ink'ez 'ants'i nanistl'oo
tus tilhget de, 'en dune 'undunut'íh-un 'unt'oh.

2 'Et mbe la dáti ts'e dayaih-un, 'en 'usbai ghunlí-un 'unt'oh.

3 'En dáti ghunli-un yuba dahá'duti. 'Et la de 'usbai, buboozi'
be buka huyih te, hidits'o huwa t'ehinínzun 'ink'ez 'az huyun-
tulh'us.

4 Tenábulih hukw'elh'az, 'et butso tuyaih 'ink'ez 'usbai
ts'iyawh huyunilh'us, highuni t'ehinínzun 'et huwa.

5 'Et 'ants'i 'oh nuya-un, 'en 'aw huyuntoolh'as aít'oh. 'Ants'i
'oh núya-un 'unt'oh 'aw ooghuni t'ehinúszun 'et huwa hich'a
nutselhdilh,” ubulhni.

6 'Et Sizi ndi higha hódool'eh ha bubulh náwhulnuk 'et
hoonts'i daja ni whe 'utni-un 'aw t'ehonúszun.

7 'Inka doo cha za Sizi ubulhni, “Soo ts'ih'un un'a nohdúsni,
Si 'usbai ba dáti usdli whe 'ust'oh.

8 Mbene la stso whusaíndilne, 'enne 'undunut'ihne 'uhint'oh
'et huwa 'aw 'usbai lhuboozílhts'ai.

9 Si datí-un 'ust'oh. Mbene la si sgha danídilne, 'enne
ts'iyawh hudutijih. Dahúnindil 'ink'ez whuz 'az whehándil de,
tl'o k'ut nahuhootá'alh.

10 'Undunut'ih-un, 'en 'uduntit'ih 'ink'ez dune tuzilhghelh
'ink'ez ninta' e'tilh'elh 'et wheni za dayaih. 'Et si whusásya
whe 'ilhiz wheni huye khúna-i hutit'elh 'ink'ez ndi 'ilhiz huye
khúna-i, 'i huyut'i de, 'aw hoonli huye ndunódzit aít'oh.

11 Si 'usbai ghunli-un unzóo-un 'ust'oh. 'Usbai ghunli-un
unzóo-un, 'en la ye khúna-i dude 'usbai ba yuladutitni.

12 'Et ustle-un ul'á'-un, 'en 'aw 'usbai ghunlí-un iloh 'unt'oh.
'Ants'i 'usbai yughole' ha ul'a'. 'Usbai 'aw ooch'e' iloh
'uhint'oh, 'et huwa yus whuz de úlgwulh yunilh'en te, 'usbai
bula dutnih 'ink'ez whetsélhyai. 'Et yus whulohne huboogooh
'et 'onghunne cha hich'e yaílwus.

13 Ndun ustle-un ul'á'-un, 'en 'ants'i ul'á'-un 'unt'oh, 'et huwa
'usbai 'ants'i hiba unli 'ink'ez didut bughu whetsélhyaih.

14 Si 'usbai ghunlí-un unzóo-un 'ust'oh, 'et huwa mbene la
usch'e'ne t'ebunúszun 'ink'ez didut cha t'ésonínzun.

15 'Et whuz un'a za sBá 'en t'ésunínzun 'ink'ez si cha
t'enuszun. 'Ink'ez se' 'usbaine be khúsna-i buba oola dutisnih.

16 'Uyoo cha 'usbai 'ust'í-i hoonli. 'Aw ndi toh iloh. 'Enne
cha whusáboosdlelh huba 'uhoont'oh. Sghuni hidóts'o, 'ink'ez

la 'ilhoh ulh'us-i za hutileh 'ink'ez 'ilhoghun za 'usbai ghunlí-un ahutáleh.*
17 Se' 'usbaine ba be khúsna-i oola dutisnih 'et huwa la be khúsna-i doo cha za naóozchoot. 'Et 'inka sBá tube sk'entsi'.
18 'Aw be khúsna-i dune sghu yólhchootne hooloh. Sich'oh za huwa tís'alh. Ndi be khúsna-i huwa tís'alh 'ink'ez naitázchulh-un, 'et sghá whunt'ai whe 'ust'oh. SBá 'en 'uja ndi khuni stl'aídan'ai ndi 'ut'en 'oos'en ha," ubúlhni.
19 Ndi khuni 'i gha doo cha Lizwifne dich'oh dutoh lhch'a hudisdil.
20 Tube lhane, 'enne 'uhutni, "Ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda! Whusni whe' 'utni, di ha oozúlhts'ai?"
21 'Et 'onghohne cha 'uhutni, "'Aw ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda-un, 'en ooghuni iloh 'utni. Nts'en'a ntsi'-i nudúdeh-i, 'i dune hooẓ'en-un, 'en hoo'en yutilhtselh?"

Lizwifne Sizi 'aw hika lhe'nízun

22 'Et 'awet khit suli'. Jerusalem keyoh 'et nowhújeh-un néhonin'ai. 'Et njan 'awhundidi nahuwhulhtsi huwhútni.†
23 'Et lugliz whucho bun tsilh t'ah 'et la Solomon oobun tsilh t'ah huwhútni, 'oh whéya Sizi uyalh
24 whe la Lizwifne higha óozdil 'ink'ez huyoodulhkut, "Dawhuldzoh 'et nech'a hóotalh'e'. 'Alha whe Christ 'en 'int'oh de, 'andit 'et ts'ih'un un'a nedíni."
25 'Et Sizi ubúlhni, "'Uda' nohdásni' 'et hoonts'i 'aw nohba 'alha lhe'duzusni. Ndi sBá boozi' gha 'ut'en 'us'én-i, 'i gha si sghun cha t'éwhunóhzin huba 'uhoont'oh.
26 'Et hoonts'i nohni nohdúsni hukw'un'a 'aw se' 'usbai iloh 'aht'oh. 'Et huwa ndi 'ut'en us'én-i 'aw nohba 'alha lhe'ít'oh.
27 Se' 'usbaine t'ébunúszun. Sghuni hidits'o 'ink'ez sunónudilh.
28 'Ilhiz huye khútinalh-i, 'i bugha nús'ai. 'Aw yalhahitásdla 'ink'ez 'aw dune sla k'éhaboolelhne hooloh.
29 SBá, mbe la sghá buninla-un, ts'iyanneando 'unt'oh, 'ink'ez mbene la sch'e' suli'ne, 'enne 'ilhiz sulh ótit'elh. 'Aw dune soo 'últus-un hooloh sBá yula k'éhanabutilelh wheni.
30 Si 'ink'ez sBá bulh 'ilho za ídli," ubúlhni.
31 'Et doo cha za Lizwifne tse hiye hituzilhghelh-i hidílhchoot.
32 'Et Sizi ubulhni, "SBá be 'ut'en k'oh hoonzóo-un lhat-un si sgha whunulh'en. 'Ink'ez k'us ndet hukwa' sutilhlelh tse be suzoolhghelh hukwa' nahzun?"

---

* **10:16** 'Et ndi 'udechoo ulh'ús-i, 'i Israel oots'u haindene ubúlhni. 'Et ndi 'uyoo ulh'ús-i yughu yalhduk, 'i 'udun yun k'ut whut'enne 'uhint'oh. 'Enne 'awhuz Sizi huyulhé'dusts'o 'et huwa 'aw buba 'alha lhe'yít'oh. † **10:22** 'Et njan nowhújeh-un, 'et la Lizwifne whunahulnih 'uda'yaz inle' whe lugliz whucho, dune untsi'-un danínya whe ninta' whunílh'en. 'Inka hukw'elh'az Lizwifne 'awhundidi nahuwhulhtsi 'et huwa la dahóodulh 'ink'ez Yak'usda ts'un téni 'uhunoolhzin 'inka.

33 'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, "'Aw 'ut'en unzóo-i, 'i ha iloh
tse be nts'utuzilhghelh! Nyun 'ants'i 'oh dune inli 'ink'ez
Yak'usda ch'az yaílhduk. Nyunch'oh Yak'usda na'dudil'i, 'et
hukwa tse be nts'ituzilhghelh."
34 'Et Sizi ubúlhni, "'Aw lakw eh Yak'usda ooghuni oon-
alhuzulhni whe njan Yak'usda nja dunohúlhni inle', 'Nohni
yak'usdane ahli?'
35 T'éts'onínzun 'aw Yak'usda dughuni k'uyoyis aít'oh, 'ink'ez
mbene la Yak'usda ooghuni ooghi dílts'utne, 'enne yak'usdane
ubúlhni.
36 'Et Yak'usda ooYe' usdli nohdúsni-un, 'et whu la gha ts'e
Yak'usda ch'az yásduk dahni whe sk'ehooh'aih. SBá 'en 'udun
nésunilhti whe ndi yun k'ut ts'e sutilh'a'.
37 SBá be 'ut'en lhe'zus'en de, whute, nohba 'alha lhe'úst'oh.
38 'Et hoonts'i sBá be 'ut'en us'en de, 'aw si nohba 'alha
lhe'ust'oh hoonts'i, ndi 'ut'en us'en-i, 'i gha nohba 'alha
'uhot'e'. 'I gha la noheni be t'éwhunóhzin 'ink'ez nohba 'alha
'uhót'e' sBá 'en syudínda 'ink'ez si cha ooyudúsda," ubúlhni.
39 'Et doo cha za huyólhchoot hukwa 'uhuja whe Sizi
butáhanája 'ink'ez buch'a nínta ninya.
40 Jordan koh nyaz ts'e ndet da' John 'udechoo dune too be
'ulh'en inle'-un, whuz whenaja 'ink'ez 'et inda'.
41 Lhane dune highu nindil 'ink'ez 'ulhodútni, "John 'aw
huwa 'ít'en te nulhé'it'el, 'et hoonts'i ndun dune 'en ghun daja
dani' la, ts'ih'un 'udani'."
42 'Ink'ez nyo 'et tube lhane ooba 'álha yint'oh suli'.

11

Lazarus dazsai whe Sizi nahuyílhna'

1 'Ilhoghun dune Lazarus huyúlhni, keyoh whuyaz Bethany
huwhútni, 'et whut'en-un. 'En la unduda suli'. Bulhtuske nane
Mary 'ink'ez Martha bulh hizih whut'i.
2 Ndun Mary 'en 'uja ínle' neMoodihti khe sooltsun-i be yuke
tunásuguz 'ink'ez dutsigha' be yuna'alhde ínle'. 'En bulhutsin
Lazarus 'en unduda.
3 Bulhtuske Sizi khuni hits'ó tl'adan'ai, "NeMoodihti dune
ook'entsí'-un, 'en unduda," huyúlhni.
4 'Et Sizi whulh údants'o whe 'utni, "'Aw ndi dada 'ilhiz
ye daóotsah aít'oh. Njan undudá-un, 'et whe la Yak'usda
ooba whudólti', 'ink'ez 'et whe za Yak'usda ooYe' 'en cha ba
whudutálti'."
5-6 'Et Lazarus unduda-un Sizi whulh údants'o whe Martha,
bulhtus cha, 'ink'ez Lazarus cha tube buk'entsi' 'et hoonts'i
whut'í-un nat dzin, 'et naná'il'ai.
7 Nat dzin 'et nada' 'et yugha hodul'ehne ubúlhni, "Doo cha
za Judea yun k'ut ts'e naztoodilh."

8 'Et yugha hodul'ehne 'uhuyúlhni, “Rabbi, 'andit 'aho Lizwifne tse be nyotúzilhghelh hukwa' huninzun 'ink'ez di ha whuz natandalh hukwa' ninzun?”
9 'Et Sizi 'ubulhni, “'Et whunizyat 'on 'at nat ne'hunut'oh-un sadzi gha 'et 'ilhudzin 'uhoont'oh. Mbene la dzenis nudilhne, 'aw khun tooghalh aít'oh. Ndi yun k'ut be hóot'en-i, 'i be huhoo'en 'et huwa.
10 'Et hoonts'i mbene la 'ulhdzis nudilhne, 'enne nónughalh, 'aw be hóot'en-i bubulh lhé'it'oh 'et huwa.”
11 'Et ndúbulhni hukw'elh'az 'et 'utni doo cha, “Neyadan Lazarus nanisti 'et hoonts'i oots'u tísyalh 'ink'ez ts'enatisdzulh.”
12 'Et yugha hodul'ehne 'uhuyulhni, “NeMoodihti Lazarus nanisti de, 'et de soo na'titnelh whe 'unt'oh.”
13 'Et Sizi njan dazsaí-un, 'et howu yalhduk whe 'utni. yugha hodul'ehne, 'enne 'ants'i nanisti 'ink'ez nalyis 'et howu yalhduk whe 'utni huninzun.
14 'Et Sizi soo ts'et gaih ubulhni, “Lazarus dazsai.
15 'Et nohni nohba hoonúst'i' 'aw 'et lhúsdoh whe 'uja. 'Et de la nohba 'alha' 'oost'e'. 'Et hoonts'i 'andit 'awet oots'uztoodilh.”
16 'Et Thomas, 'en 'ut'udánda'-un huyúlhni, ndunne yugha hodul'ehne ubúlhni, “Dugwe'! Bulh úztoodilh! Wheni cha si bulh yats'odlah!”
17 Sizi whuz oozya 'et nahoon'ai Lazarus 'ahuyalhti whuts'un dit dzin inle'.
18 Njan keyoh wheyaz Bethany huwhútni, 'et Jerusalem tube whenghoh whuz'ai. Ts'iyalh whe 'ilhoh sadzi hukw'e' hoonit'oh at'en 'uwhulhdzoh 'uhoont'oh.
19 Tube bubenghoh whuz'ai 'et huwa lhane Lizwifne bughu nindil. Mary 'ink'ez Martha bulh bubulhutsin dazsai 'et whe bunehúdoolhya' ha 'et huwa bugho nindil.
20 'Et Sizi whuz de úyalh Martha whulh údants'o whe yududizya. Mary 'en yoh 'awet usda.
21 'Et Martha Sizi 'uyulhni, “SMoodihti, njan sinda inle' de, 'aw da' sulhutsin dalhitsa oole' da'.
22 'Et hoonts'i, 'andit hoonts'i, ndai la Yak'usda oots'o kwa' dini-i ngha íta'alh, 'et t'éwhunúszun.”
23 'Et Sizi 'uyulhni, “Nyulhutsin dunadója' la.”
24 'Et Martha 'uyulhni, “T'éwhunúszun 'udek'ez dzin de, ts'iyanne dunádutádulh, 'et de la 'en cha dunadója'.”
25 'Et Sizi 'uyulhni, “Si 'ust'oh dunene ts'iyanne dunabudusdle 'ink'ez 'ilhiz wheni huye khóona'-i bugha yús'aih. Ts'iyanne mbene la ooba 'alha 'ust'ohne, dahúzsai 'et hoonts'i hukhutinalh.
26 'Ink'ez mbene la 'awhuz khunane 'ink'ez ooba 'alha 'ust'ohne, 'aw dahóotsah aít'oh. 'Et mba 'alha 'uhoont'óh eh?”

27 'Et Martha 'uyulhni, “A sMoodihti, sba 'alha 'uhoont'oh nyun Yak'usda ooYe', Christ, mbe la ndi yun k'eitayalh-un, 'en 'int'oh.”
28 Njan 'et ndudáni' hukw'elh'az 'et dulhtus Mary yughu nanja 'ink'ez whe'ízyaz yúlhni, “Whuneodulh'eh-un whusaínya 'ink'ez nka 'oodulhkut.”
29 Soo whudánts'o ibulh dudinya 'ink'ez yuts'óozya.
30 Sizi 'awhuz keyoh wheyaz whuts'un úyalh whe, ndet da' Martha yududizyá-un, 'et za 'ut'en.
31 'Et ndunne Lizwifne, yoh bez ts'e hizih dilhts'i, hinedílhyai wheni, Mary soo 'a cho dudinya 'ink'ez 'az whinya, hinilh'en 'et huyuntizdil 'ink'ez 'ulhodútni, “Ts'un k'ut ts'e titso wheni whuz tizya whe 'ut'en.”
32 Sizi ndet da' 'ut'en Mary whuz oozya. Soo yutilh'en ibulh yubut dugwutsi be nenínya 'ink'ez 'uyulhni, “SMoodihti, njan 'int'oh de, 'aw da' sulhutsin dalhitsal oole' da'.”
33 'Et Sizi yunilh'en utso, 'ink'ez Lizwifne mbene la yulh nudilhne, 'enne cha hutso hubunilh'en whe, tube whuts'u disnih 'ink'ez ooyughi whe ooba dzoh 'uhooja,
34 'ink'ez uboodulhkut, “Nts'e 'alhti?” 'Et 'uhuyúlhni, “'Anih, whunolh'en si!”
35 'Et Sizi intse.
36 Lizwifne 'et 'ulhodútni, “Nulh'en dalcho-i be yuk'entsi'!”
37 'Ink'ez whulohne 'uhutni, “Hooʂ'en-un hoo'en nayulhtsi ínle', 'aw eh ndun dune 'en cha datítsah whuch'a 'uyooleh aít'oh inle'?”
38 'Et Sizi doo cha za dudzi yo whe ooba dzoh 'uhooja, 'ink'ez ni suli' whe ts'un k'uz oozya. Njan ts'un k'ut 'et 'an tse whudádin'ai-un 'uhoont'oh.
39 'Et Sizi 'ubúlhni, “Nyoo tse 'udun dutah'aih!” 'Et Martha dune dazsaí-un bulhtus, 'en 'utni, “SMoodihti, ndun 'awet dit dzin 'adalhte' 'ink'ez lhtsun cha suli'.”
40 'Et Sizi 'uyulhni, “'Aw lakw lhunyudúsnel inle', si sghun mba 'alha 'uhoont'oh de, 'et de Yak'usda yé dizti'-i tan'elh?”
41 'Et nyo ts'un k'ut dune 'adilhtí-un, tse 'udun hidutiz'ai. 'Et Sizi ndo yútan'en 'ink'ez 'utni, “SBá sudánts'o 'inka musi nyudúsni.
42 'Ink'ez t'éwhunúszun 'ahoolhyiz wheni soozílhts'ai. 'Et hoonts'i njan 'udusní-un ndunne 'ílhozdílne njan nodilhya, 'et de la nyun whuz de sútilh'a'-un 'alha 'uhot'e'.”
43 'Et ndúdija hukw'elh'az soo khuni ti be yatilhduk, “Lazarus, ndiz ínyalh!” yúlhni.
44 'Et nyoon dune dazsaí-un tsa k'ez ts'e hanája. Oola 'ink'ez ooke te 'awhuz naih huyulh 'ábulhtih-i, 'i be oogha 'ósduz, 'ink'ez dzezoh cha oonin 'awhuz oogha yóonasduz. “Ook'una'uh'uk 'ink'ez oola duhnih!” ubúlhni Sizi.

45 Ndunne Lizwifne, Mary yughu nindil inle'ne, Sizi bunalh
'uja 'et buba 'alha' yint'oh suli'.
46 'Et hoonts'i whulohne, 'enne Phariseene buts'un nahoos-
dil 'ink'ez Sizi nts'oh te ne'ust'en-un, 'et buba hudani'.
47 'Et hukwa lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene
yahútilhduk wheni 'ilhúnahosdil 'ink'ez 'uhutni, "Nts'en'a
dáztinelh? Ndun dune stabe lhat-un hooncha te ne'út'en!
48 Whute 'ut'en ts'ilh'i de, ts'iyanne la buba 'alha oot'e'
'ink'ez Romanne whusahándil whe la njan nelugliz whucho
'ink'ez neyun k'ut cha negha hahólhchoot, 'ink'ez la ts'iyawh
yats'ódilh."
49 'Et 'ilhoghun butoh Caiaphas huyulhni, 'en la 'et
naooduzuk wheni lubret 'uk'enus dízti'-un unli ínle', 'en
ubúlhni, "'Aw hoonli t'éwhunuzúhzun!
50 'Aw eh huwun nuní lhnuzulhzut, ts'iyanne ba 'ilhoghun
dune za dazsai de, 'et de 'on nus soo' whutat'elh, 'et huwa la
'aw neyun k'ut gak hole' aít'oh."
51 Caiaphas didutch'oh iloh ndi khuni yaka ni ntizut, 'et
lubret 'uk'enus dízti'-un unli, 'et naooduzuk huba, 'et huwa
whuz un'a nus hón'en Sizi 'en 'awet nilhdukw whe ts'iyanne
Lizwifne 'et yun k'ut whut'enne ba datítsah.
52 'Et 'aw Lizwif didowhne, 'enne ba za iloh. Mbene la
Yak'usda buzkeh unlíne, nts'e la yahandil, 'oh whut'enne,
'enne buba cha. 'Et huwa la ts'iyawh 'ilhunabootalelh 'ink'ez
'ilhoh whut'enne dune hutileh.
53 Soo 'et dzin whuts'un la lhahóduleh hituzilhghelh wheni.
54 'Et whu la gha ts'e Sizi 'aw ts'et Lizwifne butoh nulhúsyoh.
K'us yun k'ut 'aw dune lhuhóot'ih-un ts'e whuzih whuz'ai,
'ilhoghun keyoh Ephraim huwhútni, whuz whinya 'ink'ez
yugha hodul'ehne tubulh 'et hudálts'i'.
55 'Et doo cha Lizwifne budzenis whuti ndet da' Butus
Lhuseya huwhútni-un, 'awet whenghoh whudizulh. 'Inka
lhane yun k'ut whut'enne Lizwifne bubuna'udoh hukw'un'a
'uhutinelh wheni keyoh whuti Jerusalem ts'e hoozdil.
56 Lugliz whucho nódilhya 'ink'ez Sizi hika itís'en, 'et 'ul-
hodútni, "Daja nahzun? 'Aw tilah dzenis whuti wheni
whusalhósya' nahzun eh?"
57 'Et lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene te, 'uda'
dunene toh khuni butl'aídan'ai Sizi nts'e 'ut'en t'éhonínzun de,
'aho hudooni', 'et de 'awet huyitálhchulh.

12

Soo 'udek'ez Sizi Jerusalem ts'e tizya

1 Dzenis whuti Butus Lhuseya huwhútni-un 'awhuz lhk'utat
dzin whuz'ai, 'et Sizi keyoh wheyaz Bethany huwhútni, 'et

'uja Lazarus dazsai whe yaidlanne toh dunaidilhti inle', 'et Lazarus whut'i, whuz oozya.

2 'Et hulhgha na'tit'ulh wheni hiba lhadúja. Martha 'en buba hukw'e'ile. 'Et Lazarus 'en cha bubulh na'ut'alh.

3 'Et Mary lubot dizbun at'en, k'unuts'újul soo dízti'-i, 'ughih nard huyulhni, 'i tahaltsus-i whusayán'ai. 'I be Sizi yuke yulhlho 'ink'ez dutsigha' be yuna'alhde. Yoh ndulcho whe k'unuts'újul be soo whultsun suli'.

4 'Et 'ilhoghun yugha hodul'eh-un Judas Iscariot, Simon ooye', 'en 'utinelh ye 'ótakulh-un,

5 'en 'utni, "Di ha ndi k'unuts'újul be lhé'oohkulh 'ink'ez tel'enne gha lhúzahdzaih? Tube dízti' whe 'unt'oh!" ni.*

6 'Et 'aw tel'enne buba dátni iloh huwa 'et ndutni. Undunut'ih-un unli 'ink'ez sooneya zus ndai la be yúkat-i, didut buba nuyá'a, 'ink'ez hukwa' ninzun totsuk ndai la be yúkat-i 'ants'i yilhchuk, 'inka 'utni.

7 'Et Sizi 'utni, "Ndun ts'eke oots'áhalhozah'ai, ndi asotilhtelh dzin wheni, 'et yálh'a' 'i 'unt'oh.

8 Tel'enne 'ahoolhyiz nohbulh 'úhint'oh, 'et si 'ahoolhyiz wheni iloh nohbulh 'útist'elh."

9 'Et Lizwifne Sizi 'et usda t'éhonanzin whe, soo tube lhane 'ilhozdílne, 'enne whusahándil. 'Aw Sizi 'en gha za iloh, Lazarus mbe da' Sizi dunaidilhti inle', 'en huyuntilh'elh ha.

10 'Et lubret bumoodihne, 'enne cha 'ilhuhozdil Lazarus 'en cha hituzilhghelh 'et howu yahutilhduk wheni.

11 'En oogha tube lhane Lizwifne bube 'ut'en k'oh whuch'a huzdil 'ink'ez Sizi 'en ghun buba 'alha' yint'oh, 'inka Lazarus hituzilhghelh hukwa' huninzun.

Sizi Jerusalem ninya

12 'Et 'om bun dzin lhane 'ilhozdílne, 'enne dzenis whuti wheni Jerusalem ts'u hoozdil Sizi huyúlh údants'o whuz de úyalh hutni 'inka.

13 'Ul hudílhchoot 'ink'ez 'i hidilelh whe hidudizdil 'ink'ez tube cho 'uhutni,
"Yak'usda ooba whudúlhti'!
Mbe la neMoodihti boozi' gha whusaínya-un,
'en 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut!
'En Israel oots'u haindene bulerwe 'unt'oh!"

14 'Et Sizi yeztliyaz hiba whusaílhti 'ink'ez yuk'etl'adida'. 'Et whundúlya whe ndi 'uda' ooghun 'uk'une'úsguz-i, 'i ndutni,

15 "Zion† whuzkehke nohdzi úlhtus ulhtsi!
Nulh'en nohlerwe yeztliyaz k'ut usda 'ink'ez nohts'un úyalh!"

---

* **12:5** Tel'enne ba 'ilhu yus k'ut yuk'elha 'it'en, 'et 'ultsuk. † **12:15** Njan Zion ni 'et Jerusalem keyoh 'et 'uwhulhni.

16 'Et 'udechoo whe Sizi yugha hodul'ehne 'aw dudeni be t'éhonúszun nduwhi 'i ghun. 'Et yak'uz ooba whudílti' ts'e, whenája hukw'elh'az 'et whunahilni nduwhi ooghun 'uk'uné'usguz-i 'et ndutni 'ink'ez 'et Jerusalem whuts'o uyalh whe didut 'oh te hiba ne'úst'en.
17 'Et ndunne 'ilhozdílne, mbene da' yugha hodul'eh whe Lazarus yuka hizya 'ink'ez ts'un k'ut yaidlánne toh dunaidilhti whe hinalh'en inle', 'et howu yawhehunilhduk.
18 'Et ndunne 'ilhozdílne hooncha túne' 'ust'en-un whulh 'úhudants'o 'inka 'uhuja hidudizdil.
19 'Et Phariseene dich'oh 'ulhodutni, "Nulh'en! 'Aw hoonli-unyaz lhe'ts'uhóolel! Ndi yun k'ut dune, ts'iyawh huyúntizdil!"

Whulohne 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha Sizi hiti'elh hukwa' huninzun!
20 Mbene la dune Jerusalem ts'e tizdilne, 'enne butoh, whu-lohne Greekne cha' hut'en. Dzenis whuti 'et Yak'usda ts'u teni 'uhuntilhzilh, 'et wheni.
21 Philip, 'en keyoh Bethsaida huwhútni, Galilee yun k'ut whuz'ai, 'et whut'en-un 'unt'oh, 'en highu nindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, "Wheni cha Sizi uzti'elh hukwa 'uzninzun."
22 'Et Philip, Andrew yughu ninya 'ink'ez yudáni', 'ink'ez Andrew Philip bulh Sizi hidáni'.
23 'Et Sizi ubúlhni, "'Awet yinka dune ye' ooba whudutálti'-un, 'et whusahónzut.
24 Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, haniyeh-i oomai' 'aw yun k'ut nálhnilts'ulh de, dant'oh la didutch'oh 'et za ndutit'elh. 'Et hoonts'i yun k'ut ánis'ai de, soo lhai oomai'-i, 'i ooghu hanáyuntijeh.‡
25 Mbe la dune ye khuna-i yuk'entsi' de, 'et de ye khúna-i ninta itá'alh whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i mbe la ndi yun k'ut ye khúna-i ooba 'ants'i yint'oh de, yootatun whe 'ilhiz oole' wheni khutinalh.
26 Mbene la sba né'tit'en hukwa' ninzunne, 'enne sunónoodilh 'ink'ez nts'e la 'ust'oh-un sba ne'ut'enne cha 'et 'uhutit'elh. 'Ink'ez mbene la sba ne'ut'en unlíne, 'enne SBá bududutálhti'.

Sizi datitsah-un howu yalhduk
27 "'Andit 'awet tube szul ba ndo ha' hoot'en, 'ink'ez daja doosni' suba? SBá njan sts'un whudilts'ulh-un whuch'a sla 'ineh doosni' eh? 'Awundooh! Njan sts'un whudilts'ulh-un, 'et wheni whusásya. 'Ink'ez 'udusni,
28 SBá nyoozi' 'on nus dizti' ílhtsi." 'Et yak'uz whuts'un khuni huduzts'ai, "'Uda' soozi' dasti' 'ink'ez doo cha za 'on 'un dutásti'," whutni.

‡ **12:24** Ndi haniyeh oomai'-i, 'i Sizi Gri dult'oh, 'ink'ez ndi oomai' gha hanányih-i, 'i mbene la buba 'alha yint'ohne 'uhint'oh, ni whe 'utni.

29 Whulohne 'ilhunaoosdílne, 'et nódilhya 'ink'ez hodánts'o. 'Et 'ulhodútni, "Ditni disnih!" 'Et whulohne, "Lizas yulh yátilhduk whe 'uwhutni," hutni.
30 'Et Sizi 'ubulhni, "Ndi khuni huduzts'ai dáhts'o-i, 'aw si sba iloh 'uwhutni, nohni nohba 'uwhutni.
31 'Andit 'awet yinka whudune'ne buba nahutideh 'ink'ez whutso da' ndi yun k'ut humoodih,§ 'en 'ilhiz 'un hítinoh.
32 'Ink'ez ndi yun k'ut dube' sodunintan de, 'et de soo ts'iyanne ts'úbun tizt'i."*
33 'Et ndutni whe nts'en'a la datítsah, 'et bunalh ni whe 'utni.
34 'Et 'ilhunaoosdílne 'uhuyulhni, "Moses 'uk'unéyuzguz inle'-i, 'i gha whulh 'úzdits'o ndun Christ 'en 'ilhiz khutinalh. 'Ink'ez dálhti' 'udini 'et yinka dune ye', 'en whebe' dutáltsi' dini? Mbe whe 'unt'oh ndun yinka dune ye'?" hutni.
35 'Et Sizi 'ubulhni, "'Awhuz dzoh sa'yaz whuz'ai 'et ndi be hóot'en-i nohbulh 'útit'elh. 'Awhuz ndi be hóot'en-i nohbulh 'únt'oh whe ahdulh za' aht'en. 'Et nduht'en de, 'aw tsalhgus nohk'édolts'it aít'oh. Mbene la tsalhgus yo udúlhne 'aw nts'e hidulh t'éhonúszun.
36 Dáwhuldzoh la ndi be hóot'en-i aht'í-i, 'ink'ez nohba 'alha 'unt'oh de, 'et de be hóot'en-i buzkeh tihleh."
'Et Sizi ndubulhni hukw'elh'az, bughu whenája 'ink'ez buch'a untilh'i.
37 Tube 'ut'en-i uncha-i bunalh 'alh'en 'et hoonts'i 'aw buba 'alha lhe'ít'oh.
38 'Et nus hóo'en-un Isaiah 'uk'unéyuzguz-i, 'i gha whuz un'a 'oh te ne'whust'en. Njan ndutni whe 'uk'une'úzguz,

"Moodihti ndi khuni whutl'azdan'ai-i mbe za ooba 'alha' yint'oh?
NeMoodihti yé ulhtus-i mbe ts'un yuna'dunilhtan?"

39 'Et huwa cha buba 'alha lhe'hóot'oh, Isaiah njan cha ndutni 'et huwa,
40 "Yak'usda buna cha hoohoos'en ubulhtsi,
'ink'ez budzi cha duts'un yulhtsi.
'Et 'aw duna be huhoo'en aít'oh
'ink'ez budzi be 'aw t'ehononozin ait'oh.
'Soo na'butisdlelh huba sts'un nahoolyeh ait'oh,' ni Yak'usda."
41 'Et Isaiah Yak'usda yé dizti'-i yunalh'en whe 'et yughun ndutni inle'.
42 'Et hoonts'i 'alha-i be lhane dune ando 'unt'ohne, 'enne Sizi buba 'alha yint'oh, 'et hoonts'i 'aw hudooni' aít'oh. 'Et ndo dija de, Phariseene Lizwifne bulugliz whuch'a 'ilhiz tebohoneh la 'et whehunuljut.

---

§ **12:31** Ndi yun k'ut humoodih, 'en netsudule 'unt'oh. * **12:32** Dube' hidunintan ni, 'et tulalhgus ulhni whe 'utni.

43 'Enne dune ubudílhti'-un, 'et Yak'usda ubúdutálhti'-un whanus huhóont'i'.
44 'Et Sizi khuni ulhtus-i be ndutni, "Ts'iyanne mbene la si buba 'alha 'ust'ohne, 'aw si sghun za íloh, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en buba 'alha' yint'oh.
45 'Ink'ez mbene la sunilh'énne, 'enne mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en hinilh'en.
46 Yinka whudune'ne ba be hóot'en-i 'et hukwa ndi yun k'ut nenúsya. 'Et huwa mbene la ooba 'alha 'ust'ohne, 'aw tsálhgus yo hudolts'i' aít'oh.
47 'Ink'ez mbene la sghuni hidits'o hoonts'i buba 'alha lhe'yít'ohne, 'aw buba nahoosyeh aít'oh. Ndi yun k'ut whudune'ne buba nahutisyeh íloh ha whusásya, ubutisyih ha whusásya.
48 Mbene la sts'u disnihne 'ink'ez 'aw sghuni lhuyílhchootne, 'ilhoghun 'en buba nahutiyeh. Ndi khuni be nohbulh yasduk-i, 'i khuni za 'udek'ez dzin de be nohba nahutideh.
49 'Aw sich'oh za iloh yasduk. SBá, mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en didutch'oh khuni yutulhúhizye'-i, 'i stl'aídan'ai daja doosni' whe yaoosduk 'et wheni.
50 'Ink'ez t'éwhunúszun ndi khuni yutulhúhizye'-i, 'i gha 'ilhiz be khútna-i unli. 'Inka ndai la sich'oh be yásduk-i, nts'en'a la sBá sudáni'-un, si cha whuz un'a za yasduk," ubúlhni.

13

Ndi yun k'ut howu natidalh-un Sizi yugha hodul'ehne ubulh yálhduk

1 Dzenis whuti ndet da' Butus Lhuséya huwhútni-un, 'et whutso da' Sizi 'awet oots'o whúdilts'ulh-un ba 'et newhúninzut t'éwhunínzun ndi yun k'ut howu tiyalh 'ink'ez duBá ts'un natidalh. Ndi yun k'ut mbene la ooch'e'ne ts'iyawh buk'entsi'. Soo ooba 'udek'ez tileh whuts'un buk'entsi'.
2 'Et hulhgha na'hit'al hukw'elh'az 'uda' netsudule Judas Iscariot Simon ooye' Sizi ye 'óotakulh hukwa' noozin-un, yudzi yo neoodin'ai.
3 'Et Sizi t'éwhunínzun ooBá ts'iyaitsuk k'úne' yool'en-un, 'et yugha óonin'ai. 'Ink'ez Yak'usda ts'un haínya 'ink'ez Yak'usda ts'un nátidalh 'et cha t'éwhunínzun.
4 'Et na'hit'al 'ink'ez yoo'az ye dune unli-i 'udúneninla. Lusooma ilhchoot dubut neínílhbal 'ink'ez yulh ts'ú dilh'oo.
5 'Et 'awet be la'ts'uldeh bez too dilhdzo 'ink'ez yugha hodul'ehne buke tunagus 'ink'ez lusooma yulh ts'ú dilh'oo-i, 'i be buke yuna'ulhdeh.
6 'Et Sizi Simon Peter ghu ninya whe 'et Simon Peter 'uyúlhni, "SMoodihti, 'aw si cha ske tunatangus whé 'int'en?"

7 'Et Sizi 'uyulhni, "'Andit dast'én-un 'aw nyeni be t'éwhunuzínzun, 'et k'at le, 'et de la t'ewhunonzeh."
8 'Et Peter 'uyulhni, "'Awundooh! 'Aw ske tunaóongus aít'oh!" 'Et Sizi 'uyulhni, "'Aw nyunalhe'usdoh de, 'aw sulh 'ónt'e' aít'oh."
9 'Et Simon Peter 'uyulhni, "SMoodihti, 'aw ske za iloh, sla 'ink'ez stsi cha tunaíngus!"
10 'Et Sizi 'uyulhni, "Mbe la buna'ide-un, duke za tunaoogus huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i ndulcho whe lhdáhtsun whe aht'oh. 'Et nohni ts'iyawh nohuna'ideh 'et hoonts'i nohtoh 'aw ts'iyawh iloh nohuna'ide."
11 'Et 'uda' t'éwhunínzun mbe la ye 'óotakulh-un 'inka 'utni, "'Aw ts'iyawh iloh nohuna'ide."
12 Buke tunagus-un 'awet lhadúja whe, ye dune unli-i yé naja 'ink'ez butoh nanátl'adida', 'ink'ez ubulhni, "Hadi', njan 'andit danóhusdla la, soo cho eh noheni be t'éwhunáhzun?
13 Whuneoodulh'eh-un 'ink'ez Moodihti sudúhni. 'Et 'alha' duhni whe' duhni, si 'en 'ust'oh 'et huwa.
14 'Et si 'en 'ust'oh dune hodul'eh-un 'ink'ez Moodihti usdli whe nohke tunasusguz, 'et nohni cha whuz un'a ulhke tunaóohgus huba' hoont'oh.
15 'Andit nohnalh danóhusdla la, whuz un'a nohni cha 'et ndulhóolh'en.
16 Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, 'aw ustlen-un, 'en dumoodih ando lhe'ít'oh. 'Et whuz un'a za khuni na'á-un 'aw mbe la yutílh'a'-un yandó lhe'ít'oh.
17 'Et noheni be t'éwhunáhzun de daja nohdásni', 'ink'ez danóhusdla la, 'et nohni cha whuz un'a 'aht'en de, 'et de tube hootáht'e'.
18 'Aw soo ts'iyawh iloh nohghun 'et ndudúsni. Mbene la 'utaházisdlane, 'enne t'ébunúszun. 'Et 'utaházisdla-un, 'et huwa Yak'usda ooghuni 'uk'únusgúz-i k'ut dawhútanelh la 'et huwun njan ndutni, 'Mbe la lhes sulh ín'al-un, 'en sch'az nedinja whe sozoolhghelh hukwa' ninzun.'
19 Njan 'et nduwhútanelh-un whutso 'et nohdúsni. 'Et ndúhooja de, 'et de la t'éwhunóhzin mbe usdli-un, 'en 'ust'oh.
20 Soo ts'ih'un nohdúsni mbe la whes'a'-un, 'en dudzi yo whe huyílhchoot de, si cha suhílhchoot whe 'uhoont'oh. 'Et mbene la dudzi yo whe sílhchootne, 'enne mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en cha huyílhchoot whe 'uhoont'oh."
21 'Et Sizi njan ndudáni' hukw'elh'az ooyughi ba ndo ha' hoot'en. 'Et ubulh yátilhduk 'ink'ez njan ndúbulhni, "Soo ts'ih'un nohdúsni 'ilhoghun nohtoh 'en se' ótakulh."
22 'Et yugha hodul'ehne ts'iyawh lhonul'en k'us umbe suba 'uyúlhni 'aw t'éhonúszun.
23 'Et 'ilhoghun yugha hodul'eh-un, Sizi k'us yúk'entsi'-un soo yuzih k'ut usda,

24 'et Simon Peter yuba núlhni whe Sizi yoodolhkut soo mbe
suba 'uyulhni yughu yalhduk-un 'inka.
25 'Et yuts'un le 'uja 'ink'ez yúlhni, “SMoodihti, mbe whe
'unt'oh?”
26 'Et Sizi 'uyulhni, “Mbe la ndi lhesyaz détunasus'ai 'ink'ez
ootl'ayís'ai-un, 'en 'unt'oh.” 'Ink'ez lhesyaz détunayuz'ai 'ink'ez
Judas Iscariot Simon ooye', 'en yutl'ayán'ai.
27 'Et ndi lhesyaz yutl'ayán'ai whe 'awet Satan ye yínya. 'Et
Sizi 'uyúlhni, “Ndet da' 'uwhutanlelh, 'a cho lhaódinleh.”
28 'Et 'onghunne ts'iyawh mbene la Sizi yugha hodul'ehne,
di ha 'et ndúyulhni-un 'aw t'éhonúszun.
29 Whulohne, 'enne 'uhuninzun Judas 'en sooneya zus
nuyá'a 'inka ndai la dzenis whuti wheni ooka' nudzún-i, 'i
yoket ha 'uyúlhni. K'us tel'enne te hoonliyaz bugha oo'alh ha
'uyulhni huninzun.
30 'Et 'awet lhesyaz yílhchoot ibulh, 'aho 'a cho 'az whinya.
'Et 'awet 'ulhdzis 'uhoont'oh.
31 'Az whénya hukw'elh'az 'et Sizi 'utni, “'Awet yinka dune
ye' ooba whudálti' 'ink'ez 'en oogha Yak'usda ooba whudálti'.
32 'En oogha Yak'usda ooba whudálti' de, 'et de Yak'usda
didutch'oh cha yinka dune ye' soo 'aho 'et yuba whudutálhti'.
33 Suzkehke 'aw sa' iloh nohbulh 'utist'elh. Sutih'elh hukwa'
ntihzilh, 'et hoonts'i Lizwifne ubudásni', whuz un'a nohni cha
nohdúsni, nts'e la tisyalh ts'e 'aw nohni cha sulh tóohdilh aít'oh.
34 'Ilho khuni 'andidi-i nohtl'adís'ai 'ink'ez ndi 'i 'unt'oh,
ts'iyawh lhk'eoohtsi'. Nts'en'a la si nohk'esi', 'et whuz un'a za
nohni cha lhk'eoohtsi'.
35 Ndi be lhk'ets'utsi'-i nohtoh hoonli de, 'i gha la sgha
hodul'ehne ahli ts'iyanne t'éhonózin.”
36 'Et Simon Peter yoodulhkut, “Moodihti, nts'e tanyalh?”
'Et Sizi 'uyúlhni, “Nts'e la tisyalh ts'e, 'aw 'andit suntonya'
aít'oh, 'et hoonts'i k'at le, 'et de la suntonya'.”
37 'Et Peter 'uyulhni, “Moodihti, 'et di ha 'andit 'et 'aw
nyun toosya' aít'oh? Be khúsna-i, 'i hoonts'i nyun mba oola
dutisnih!”
38 'Et Sizi 'uyulhni, “'Alha eh be khína-i, 'i sba oola dutatnih?
Soo ts'ih'un un'a nyudúsni lugok dune 'udutinelh whutso, tat
'et t'ésunuzínzun dutanelh.”

14

Sizi yugha hodul'ehne ubúlhni, “Si sgha za sBá oots'u tíhdulh.”

1 “Khun te nohdzi úndooda' junih. Yak'usda nohba 'alha
'unt'oh, whuz un'a si cha nohba 'alha 'oost'e'.
2 SBá ookeyoh lhat-un yoh whuzdla whe 'uhoont'oh. 'Aw
'alha lhe'hóot'oh de, nohdósni' da'. Whuz tisyalh nohba
lhawhúdutisdleh wheni.

3 Whuz oozusya 'ink'ez nohba lhawhúdusdla de, doo cha za whusanátisdalh 'ink'ez ts'iyawh nohitáschulh, ndet susda-un, 'et si sulh 'óoht'e'.
4 'Ink'ez nts'e la whésya ts'e 'ink'ez nts'e ti whéhon'a 'et t'éwhunáhzun."
5 'Et Thomas yoodulhkut whe uyúlhni, "Moodihti, nts'e tanyalh 'aw t'ets'onúszun, 'ink'ez nts'en'a whuz ti t'éts'ontázin?"
6 'Et Sizi 'uyulhni, "Si yak'uz ti, 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i cha usdli. 'Ink'ez 'ilhiz wheni be ts'ukhuna-i, 'i cha 'usdli. 'Et huwa si sk'ahayaih te za sBá hits'óotayalh.
7 Si t'ésunahzun inle' de, 'et sBá cha da' t'enóhzin oole'. 'Et 'andit whúts'un, 'en 'awet t'enahzun 'ink'ez ah'en cha áhja."
8 'Et Philip 'uyulhni, "Moodihti, mBá bunenilhtun 'ink'ez uznoolh'en, 'et 'awet za hukwa' uzninzun."
9 'Et Sizi 'uyulhni, "Philip, lhe'whuldzoh nohbulh 'úst'en, 'et 'awhuz eh t'ésunuzínzun? Mbene la san'enne, 'enne sBá cha hiyan'en. 'Ink'ez di ha, 'MBá bunenilhtun,' díni?
10 Si sBá ooyudúsda 'ink'ez sBá cha syudínda. 'Et 'aw eh mba 'alha lhe'hóot'oh? Khuni be nohbulh yásduk-i 'aw si sghuni iloh 'unt'oh. SBá mbe la syudínda-un, 'en ndi 'ut'en 'uyulh'en-i 'unt'oh.
11 Nohba 'alha 'uhot'e' si sBá ooyudúsda 'ink'ez sBá 'en syudínda. 'Et nohba 'alha lhe'hóot'oh de, ndi 'ut'en ndai la 'ulyá-i, 'i gha si sghun nohba 'alha 'uhot'e'.
12 Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, mbene la buba 'alha 'ust'ohne, 'enne ndi 'ut'en ndai la 'us'én-i, 'enne cha 'uhitilh'elh. 'Et si sBá oots'u nátisdalh 'et huwa si 'ut'en 'is'én-i 'on nus 'ulcho-i 'ut'en 'i la 'uhuyoolh'en.
13 'Ink'ez ndai la si soozi' gha ooka' dahni-i 'oh te nohba ne'tist'en. 'Et huwa la sBá 'en ooYe' gha ooba whudólti'.
14 Ndai la si soozi' gha ooka' dahni-i, 'et nohba 'uwhutisdlelh.
15 Nohni sk'ehtsi' de, ndai la ndi khuni nohtl'adísdla-i ook'une' 'ooht'en.
16 'Ink'ez sBá 'en la 'ilhiz wheni nohLa'tit'elh-un, 'en nohgha ítalhtelh, 'et la oots'u hukwa' doosni'.
17 'En Ndoni 'unt'oh. Ndai la khuni 'alha 'unt'oh-i, 'i za oots'u haídults'uk. Ndi yun k'ut whudune'ne* 'aw dudeni be t'ehinúszun 'et huwa 'aw huyólhchoot aít'oh. 'Et nohni t'enahzun, nohbulh 'únt'oh 'ink'ez nohyudútilts'ulh.
18 'Aw ts'unóhne ahli le'aht'oh whe nohghu toosya' aít'oh. Nohts'u tóosya' la.
19 Dzoh sa'yaz inle' de, 'ink'ez yinka whudune'ne, sulhotis'el, 'et hoonts'i nohni suntilh'elh. Si khusna 'et huwa nohni cha khutihnalh.

* **14:17** Mbene la ndi yun k'ut Yak'usda ooba 'alha lhe'yít'ohne, 'enne 'ubúlhni bughu yalhduk.

20 'Et dzin de 'et la t'ewhunohzin si sBá ooyudúsda 'ink'ez sBá cha syudínda 'ink'ez 'on 'un nohni cha nohyudusda.
21 Mbene la khuni 'et nédisdla-i yuk'úne' 'ut'enne, 'enne sk'entsi'ne 'uhint'oh. 'Ink'ez mbene la sk'entsí'ne, sBá cha buk'etitsi', 'ink'ez si cha buk'etisi' 'ink'ez mbe usdli 'et la t'ehoninzun hubooselh."
22 'Et Judas, 'aw Judas Iscariot 'en iloh, 'en Sizi 'uyulhni, "Moodihti, nts'en'a 'uhoont'oh whe nyun nghun t'ets'onózin-un neba 'uwhutánlelh, 'et hoonts'i yinka whudune'ne, 'enne nyun nghun 'aw t'éhontászin dini?"
23 'Et Sizi 'uyulhni, "Mbene la sk'entsi'ne, 'enne sghuni yootatun. 'Enne sBá buk'etitsi' 'ink'ez bubulh 'útit'elh 'et whe la si bulh butoh óke'.
24 Mbene la sk'elhítsi'ne, 'aw sghuni hik'unulhe'ust'en. 'Ink'ez ndi khuni nohni dahts'ó-i, 'aw sich'oh sghuni iloh 'unt'oh. SBá, whuz de sútilh'a'-un, 'en ooghuni 'unt'oh.
25 'Awhuz nohtoh 'ust'oh whe njan 'et nohdúsni.
26 'Et ndun nohLa'ut'en-un, Ndoni 'unt'oh, 'en si soozi' gha sBá 'en nohts'ítilh'alh, ts'iyantsuk whunohodutilh'eh 'ink'ez daja nohdásni' la 'et soo cho whunalhnih cha nohtilhtselh.
27 Be nedzi dizghel-i, 'i nohghu nenánust'ai. 'I sich'oh be sdzi dizghel-i, 'i nohgha nús'ai. Ndi be nedzi dizghel nohgha nús'ai-i, 'i 'aw yinka whudune'ne nohgha húyu'aih-i, 'i ndúlhilt'oh whe 'unt'oh. Khun te nohdzi úndooda' 'ink'ez noolhjut júnih!
28 Sudahtso whe nohdásni'. 'Awet nohghu tisyalh 'ink'ez nohts'u tóosya' la. SBá 'en sanus dízti' 'et huwa 'en oots'u nátisdalh, 'ink'ez sk'ehtsi' de, 'andit daja nohdásni' 'et huwa la whunólhni.
29 'Ink'ez 'oh te ne'whutit'en-un, 'andit nohdásni'. 'Et de la whusahóolts'ut de, si sghun nohba 'alha 'uhot'e'.
30 'Aw dzoh sa'yaz 'on 'un nohbulh yaósduk aít'oh. Ndi yun k'ut humoodih† 'az de úyalh 'ink'ez si sghun 'aw ntsool-iyaz 'i hoonts'i ooch'e' lhuyíloh 'et huwa.
31 Dugwe' dudahdilh, 'awet njan huwuztoodilh, 'et huwa la yinka whudune'ne t'éhonózin sBá ook'esi' 'ink'ez nts'oh te la khuni stl'aídan'ai, 'oh te ne'úst'en.

15

Sizi yugha hodul'ehne hubodulh'eh nts'en'a la mai chun oozischum oots'u há nalhyeh, 'et whuz un'a za yugha hodul'ehne huyulh za' oot'e'. 'Et huwun hubodulh'eh

1 "Soo mai chun 'i 'ust'oh 'ink'ez sBá 'en mai k'et huwunlí-un unli.
2 Mbene la si sgha 'uzischum unline, bumai' hooloh de, 'i 'uzischum buts'u haídule. 'Ink'ez mbene la bumai' lhai de,

† **14:30** Ndi yun k'ut humoodih, 'en netsudule 'unt'oh.

ndai la 'utsi'-i bughu wheyoonli-i, 'i 'et de la 'on nus bumai' lhai oole'.
3 Ndi khuni be nohbulh yasduk-i, 'i be 'uda' nohuna'ideh whe 'aht'oh.
4 Nohni syúdolhts'i' 'ink'ez si cha nohyudóosda'. 'Uzischum mai chun ooneídan'a de za, 'oomai' whutaleh. 'Et whuz un'a za nohni nohghun 'alha 'uhoont'oh. Si syudúlhts'i de, 'et de za nohmai' whutáleh.
5 Si mai chun le'ust'oh 'ink'ez nohni 'uzooschum le'aht'oh. Mbene la si syudínda 'ink'ez si cha ooyudúsdane, 'enne za bumai' lhai tileh. 'Et si sch'oh 'unt'ohne, 'aw hoonli 'uhuhooleh-un hooloh.
6 Mbene la si syudínda ilohne, 'enne 'uzooschum k'un'a k'uhídut'us 'ink'ez n'un hidutulht'oh, 'et dugi, 'et nduhínt'oh. 'Ohwhi 'uzooschum nahidulhdzooh 'ink'ez tsuh hidulhkuk 'ink'ez hidílhk'un.
7 'Et si syódulhts'i 'ink'ez sghuni nohyo diz'ai de, 'et ndet hukwa' nahzun-un, 'et ts'iyawh nohba 'et nduwhutanelh.
8 'Ink'ez mai lhai nohts'u hanúlhyeh de, 'et huwa la sBá 'en ooba whudólti'. 'Et la sgha hodul'ehne oohle'.
9 SBá 'en si sk'entsi'. 'Et whuz un'a za nohk'esi', 'et huwa be nohk'esi'-i bulh za 'ooht'e'.
10 SBá nts'en'a la sba lhúhizye' ook'úne' zust'en 'ink'ez yé sk'entsi'-i, 'i cha bulh 'íst'e'. 'Et whuz un'a za khuni nohtl'adisdla-i ook'úne' 'aht'en de, 'et de la be nohk'esi'-i, 'i bulh 'óoht'e'.
11 'Andit njan nohdúsni-un, 'et whe la be hoonust'i'-i, 'i be hoonáht'i' de, 'et de la hoonáht'i' k'et 'aw 'on 'un hóht'e' ait'oh.
12 Ndi sghuni nohtl'adís'ai 'i ndutni, ts'iyawh 'ilhone ahli whe nts'en'a la nohk'esi', whuz un'a za lhk'eoohtsi'.
13 'Ilhoghun dune duyadanke buk'uz dazsai de, 'aw 'on 'un ye búk'eoots'i-i hooloh.
14 'Ink'ez khuni nohtl'adísdla-i ook'úne' 'aht'en de, 'et nohni syadanke ahli.
15 'Aw 'on 'un se 'ustlenne lhunohduzúsni. 'Ustlene, 'enne bumoodih nts'oh tune' 'ut'en, 'aw t'éhonúszun. Si nts'oh tula sBá ooghun whudásts'o, 'et soo ts'iyawh whunóhnistan, 'et huwa syadanke nohdúsni.
16 'Aw nohni 'utahalhúsulhtel. Si 'utáhanóhisdla toohdilh 'ink'ez mai hanóolhyeh 'ink'ez nohmai' 'ilhiz wheni oot'e', 'et huwka 'et nenóhnusdla. 'Et huwa la sBá ndai la si soozi' gha oots'o hukwa' dahni-i, 'i la nohgha íyo'alh.
17 'Andit nohdúsni, ts'iyawh lhk'eoohtsi'.
18 Ndi yun k'ut whudune'ne nohts'u hudutni de, whunalhnih nohni nohts'o dutitni whutso, 'et 'uda' si sts'u hudutni inle'.
19 'Enne buloh ahli de, 'et da' nohk'ehootsi' oole' da', nohni cha butoh aht'oh 'et huwa. 'Et hoonts'i nohni butoh

'utáhanóhisdla, 'ink'ez 'aw 'on 'un buloh lháhloh, 'et huwa yinka whudune'ne nohts'u hudutni.

20 'Et huwa daja nohdásni' la whunalhnih, 'aw 'ustle-un, 'en dumoodih ando lhe'ít'oh. si dzoh nusúhulhdzut de, nohni cha dzoh nunóhotilhdzut. 'Et sghuni hik'úne' 'ust'en de, nohni nohghuni cha la hik'úne' oot'en.

21 'Et nohni sch'e' ahli, 'et huwa la 'oh te ne'nohuhoolh'en, mbe la ndun whuz de sútilh'a'-un, 'aw t'éhinúszun 'et huwa.

22 'Aw si whusálhusyal 'ink'ez bubulh yálhusdih de, lubeshi 'ulh'enne hinli 'aw t'éhonózin aít'oh. 'Et 'andit whuts'un dulubeshi 'aw whé nuhínoolh'i'-un hooloh.

23 Mbene la sts'u dutníne, sBá 'en cha hits'u dutni whe 'uhint'oh.

24 Ndi 'ut'en 'aw 'uyoonne lhe'yulh'én-i bunalh lhe'yús'el de, 'et de lubeshi 'ulh'enne hinli-un 'aw da' t'ehonószin. 'Et 'andit 'ut'en 'us'en-i hinalh'en 'et huwa si 'ink'ez sBá bulh nanilt'oh nets'u hudutni.

25 'Ink'ez ndi Yak'usda ooghuni buba 'uk'unusguz whe 'et ndutni, ''Aw hoonli huwa iloh sts'u hudutni.' Daja ni la 'andit 'awet 'oh te ne'whust'en.

26 'Et hoonts'i nohLa'ut'en-un, Ndoni, ndai la be 'alha 'uhoont'oh-i 'oots'u haídilts'ut, 'en 'unt'oh, sBá oots'un 'en nohts'un tis'alh, 'en la whusainya de, si sghun ts'iyawh whunóhnoolhtun, sBá yuts'u haínya 'et huwa.

27 'Ink'ez nohni cha la si sghun 'uyoonne whúbuntilhtun, soo 'udechoo da' whuts'un sulh 'aht'en 'et huwa."

16

Sizi yugha hodul'ehne yununúdilhne hinli, 'et huwa ndi yun k'ut whut'enne dzoh nubotilhdeh-un, 'et huwun ubúlhni

1 Sizi 'et 'on 'un ubulhni, "Nohba 'alha' hoont'oh-un doo ka si whuladoohtnih, 'inka 'unohdúsni.

2 Lugliz 'et cha whuch'a nóhjoot la. 'Et 'awet 'oh de whuz de whudizulh, 'et de la mbene la nohtighánne Yak'usda ba 'uhut'en huntizilh.

3 Si 'ink'ez sBá bulh t'énehunúszun 'et huwa la 'oh te ne'nohohoolh'en.

4 'Et 'uda' nohdásni', 'awet 'oh te ne'nohohulh'en de, 'et la whunaoolhnih. Nohbulh 'ust'en inle' 'et huwa 'aw lhunoh dusnel.

5 'Andit mbe la whuz de sútilh'a'-un, 'en oots'un nátisdalh, 'et hoonts'i 'aw 'ilhoghun nohtoh nts'e tisyalh-un hukwa sulhooduzulhkut.

6 'Et njan nohdúsni, 'et huwa nohdzi ts'odi be dizbun,

7 'et hoonts'i khuni 'alha' 'unt'oh-i nohdusni, nohghu natisdalh-un, 'et nohni nohba hootázoo'. 'Aw whenálhusdal de, nohLa'ut'en-un 'aw nohts'un tooya' aít'oh. Whenásja de, 'et de 'en nohts'un tís'alh.

8 'Et whusaínya de bubeni toh diz'ai-i gha la yinka whudune'ne lubeshi 'ulh'enne hinli t'éhonózin. 'Ink'ez ndai la ts'ih'un 'unt'oh-i 'ink'ez Yak'usda ye náhizya-i cha 'i ghun t'éhonózin.
9 Si sghun 'aw buba 'alha lhe'hóot'oh 'et huwa la bubut t'ewhunoolhzeh lubeshi 'ulh'enne hinli.
10 SBá oots'un nátisdalh 'ink'ez 'aw 'on 'un sooh'en aít'oh. 'Et 'i gha la ndai la ts'ih'un 'unt'oh-i* Ndoni, 'en la bubut'ewhunoolhzeh.
11 Ndi yun k'ut humoodih-un† 'uda' ooba nahisda, 'et huwa la ndi be náhudeh-i ndi yun k'ut whudune'ne, Ndoni 'enne yúbunoolhtun, 'enne cha whuz un'a za buba nahutideh.
12 'Awhuz tube lhat-un nohdutásnelh-un whuz'ai, 'et hoonts'i 'andit 'aw whulh óohyin, aít'oh.
13 'Et Ndoni, mbe la khuni 'alha' 'unt'oh-i oots'u haídults'it-i, 'en nohyudánde de, 'en la ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, noheni toh neído'alh. 'Et ndi 'i be 'ut'en 'unt'oh; 'aw didutch'oh dughuni be iloh nohbulh yátilhduk, ndet la whudánts'o-un, 'et za whunoh untilhtun, 'ink'ez nts'oh te la ne'whutit'en-un, 'et cha t'ewhunáhzun nohtilhtselh.
14 Se' 'ut'en k'oh ts'iyawh hootálhchulh 'ink'ez whunóhuntilhtun, 'et whe la si sba whudólhti'.
15 Ts'iyaitsuk ndai la sBá ooch'e' yinli-i, 'i si sch'e' 'unt'oh. 'Inka 'unohdúsni Ndoni 'en ndai la se' 'ut'en k'oh unli-i, ts'iyawh itálhchulh 'ink'ez yunóhuntilhtun.
16 'Awet sBá oots'u nátisdalh 'et huwa 'udusni dzoh sa'yaz inle' de, 'et 'aw sooh'en aít'oh. 'Et doo cha dzoh sa' inle' de, 'et sutih'elh." ubúlhni.
17 'Et yugha hodul'ehne didutch'oh lhuhoodulkut, "Ndi khuni ye nébulh yalhduk-i lhe'utni, 'SBá oots'u nátisdalh,' 'ink'ez, 'Dzoh sa' inle' de, 'et 'aw sooh'en aít'oh. 'Et doo cha dzoh sa' inle' de, 'et sutih'elh.' 'I daja ni whe 'utni?"
18 'Et 'on 'un cha 'uhutni, "Njan dzoh sa' inle' de ní-un, 'et daja ni whe 'utni? Wheni 'aw t'ets'onúszun."
19 'Et Sizi hukwa huyoodutalhkut hukwa' huninzun, 'uda' t'éwhunínzun 'inka ndubúlhni, "Nohdásni' dzoh sa' inle' de, 'et 'aw sooh'en aít'oh. 'Et doo cha dzoh sa' inle' de, 'et sutih'elh. 'Et eh nohnich'oh nohtoh hukwa lhoodulhkut?
20 Soo ts'ih'un un'a nohdúsni, tihtso 'ink'ez 'on 'un cha tube sk'enitihleh, 'et hoonts'i yinka whudune'ne hontálhni. Nohni tube ts'odi tihleh, 'et hoonts'i nts'odi-i bé hoonaht'i'-i tileh.
21 'Et whuz un'a ts'eke ooyaz whutáleh-un, 'en k'un'a 'et ndúhoont'oh. 'Awet benghoh whudizulh te, whuch'a ní unli lhih. 'Et ooyaz whulih te, yé ndida'-i yunaoodulnoh, ts'oodun yinka nenílhti 'inka tube hóont'i'.

---

* **16:10** Sizi Gri 'en cha ts'ih'un 'unt'oh, 'et cha bubut'ewhunoolhzeh. † **16:11** Ndi yun k'ut humoodih, 'en netsudule 'unt'oh.

22 'Et whuz un'a za nohni 'andit ts'odi ahli, 'et hoonts'i
nanohtist'elh 'ink'ez nohdzi hóotat'e', 'ink'ez be hóonaht'i'-i 'aw
nohghu hayólhchoot ait'oh.
23 'Et dzin de, 'aw hoonli sts'u ka' doohni' ait'oh. Soo ts'ih'un
un'a nohdúsni, sBá si soozi' gha hoonli oots'u hukwa' dahni de,
ndai ookwa dahni-i, nohgha íta'alh.
24 'Andit whuts'un si soozi' gha 'aw oots'o hukwa' dahní-un
hooloh. 'Et sBá oodulhkut, 'et la nohgha whútalts'ulh, 'ink'ez
'et la be ts'oohoont'i' tiht'elh.

"Ndi yun k'ut humoodih, 'ink'ez be 'ut'en k'oh cha, ts'iyawh ooch'a' nusde," ni Sizi

25 "Whutso da' 'udada' oogha lhoohoolna'-i be ndi khuni
nohdusni inle'. 'Et hoonts'i whuz de hóolts'ulh, 'udada' be iloh
'udutisnelh. SBá 'en ooghun soo ts'et khuni 'i be nohdutas-
nelh.
26 'Et neóodinzut de, 'aw si iloh la sBá nohba oodoskut,
nohnich'oh si soozi' gha oodutalhkut.
27 Nohni sk'ehtsi' 'et huwa sBá didutch'oh nohk'entsi',
'ink'ez Yak'usda ts'un hasya 'et nohba 'alha 'uhoont'oh, 'et
huwa nohni nohk'entsi'.
28 SBá 'en oots'u hásya whe ndi yun k'ut nenúsya. 'Awet ndi
yun k'ut whuch'a natisdalh 'ink'ez sBá 'en oots'u nátisdalh,"
ubúlhni.
29 'Et yugha hodul'ehne 'uhuyúlhni, "'Andit 'awet ts'et khuni
be nebulh yaílhduk, 'aw 'udada' khuni be iloh 'udini.
30 'Andit 'awet t'ets'onínzun soo ts'iyantsuk 'et t'éwhúnínzun
'et huwa 'aw 'on 'un nts'uyoodolhkut aít'oh. Daja nedáni'-un,
'et huwa Yak'usda oots'un hainya neba 'alha 'uhoont'oh."
31 'Et Sizi ubulhni, "Soo eh nohba 'alha 'uhoont'oh?
32 Nulh'en whuz de whúdizulh-un 'awet 'et néwhudinzut, ndet
la 'ilhone ahli whe yaitáhdulh 'ink'ez nohnich'oh 'utiht'elh. Si
cha sich'oh úsdli whe sghu tihdulh, 'et hoonts'i 'aw sich'oh iloh
'ust'oh, sBá 'en sulh 'únt'oh 'et huwa.
33 'Andit njan 'et huwun ndi khuni 'i be nohbulh yásduk, daja
nohdásni' la, 'et huwa la be nedzi be dizghel-i ooht'e'. Ndi
yun k'ut tube la nohehúzoola', 'et hoonts'i hóht'e', ndi yun k'ut
humoodih 'ink'ez be 'ut'en k'oh cha, ts'iyawh ooch'a' nusde 'et
huwa.

17

Sizi Gri lubret 'uk'enus dízti'-un unli whe yugha hodul'ehne buba tenadudli

1 Sizi njan 'et ndudáni' hukw'elh'az, ndo yak'uz yutan'en
'ink'ez 'utni, "'UBá, 'awet sts'o dizulh-un 'awet whusahóolts'ut.
NYe' ooba whudílhti' 'et whuz un'a la nYe' cha mba whudólhti'.
2 'Et whuz un'a za 'et ndineh whe yinka whudune'ne
ts'iyawh buba ndo oot'e'-un, 'et oogha óonin'ai, 'et whe la

mbene la sghá buninlane 'ilhiz wheni huye khútinalh-i bugha ítas'alh.
3 Ndunne, 'enne za 'ilhiz huye khuna-i huyut'i, nyun za ts'ih'un Yak'usda inli. 'Ink'ez mbene la nyun 'ink'ez Sizi Gri whuz de haílh'a'-un, 'enne bughun soo dudeni be t'éhoninzunne, 'enne 'ilhiz huye khuna-i huyut'ih.
4 'Ut'en sgha nín'ai-i 'awet lhadúsdla whe ndi yun k'ut mba whudásti'.
5 'Inka sBá, ndi yun k'ut 'uwhutálnelh whutso da', ndai la nyun bulh 'oh da' bé whúdalti'-i, 'i be 'andit doo cha za sba whudílhti'.
6 Mbene la ndi yun k'ut whudune'ne butoh sghá buninlane, ts'iyawh nyun nghun whúbunistan. Nyun nch'e' hinli whe si sghá buninla 'ink'ez nghuni hik'úne' 'ust'en.
7 Ndai la sgha nínla-i, 'i ts'iyawh nyun nts'u haínkat-i 'unt'oh. 'Et 'andit dudeni be t'ehonínzun.
8 Ndai la khuni 'enne buba stl'adán'ai-i, 'i cha bugha ínus'ai. Soo cho huyílhchoot 'ink'ez dudeni be t'ehonínzun, 'et huwa nyun nts'u hásya 'ink'ez nyun whuz de sútilh'a', 'et cha soo dudeni be t'ehonínzun 'ink'ez buba 'alha 'uhoont'oh.
9 Buba tenadusdli. 'Aw ndi yun k'ut whudune'ne, 'enne iloh buba tenadusdli. Mbene la sghá buninlane, 'enne za buba tenadusdli, nyun nch'e' hinli 'et huwa.
10 Ndai la si sch'e' unli-i, 'i nyun nch'e' 'unt'oh, 'ink'ez ndai la nyun nch'e' unli-i, si sch'e' 'unt'oh. 'Ink'ez 'enne bugha 'awet sba whudálti'.
11 'Aw 'on 'un ndi yun k'ut susda íloh whe nts'un usyalh, 'et hoonts'i ndunne, 'enne ndi yun k'ut 'uhint'oh. 'Ubá, lubeshi ooghu hooloh 'int'oh, 'ink'ez ndunne sghá buninlane, nyoozi' be ílhtus-i, 'i be huboontun, 'i be la nyun si bulh 'ilho ídli, whuz un'a la didut cha 'ilho hoole'.
12 Mbene la sghá buninlane, ndi yun k'ut 'awhuz bubulh 'úst'oh da', nyoozi' be ílhtus-i, 'i be hubostun 'ink'ez bughosdle'. 'Et 'aw kwuncho yo whuye', 'en iloh, 'et huwa la nts'oh te la ooghun 'uk'une'úsguz inle'-un, 'oh te né'hoot'en.
13 'Andit 'awet nts'un tisya. 'Et hoonts'i 'awhuz ndi yun k'ut susda whe njan 'et howu yasduk, 'et whe la soo ts'ih'un un'a ndai la be whúnusni-i, 'i be budzi doobun.
14 Nghuni bugha ídis'ai 'ink'ez ndi yun k'ut whudune'ne buts'u hudutni. Nts'en'a la si 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubundulh lhuzt'oh 'et whuz un'a 'enne cha 'aw ndi yun k'ut whudune'ne' bubundulh lhúhilt'oh. 'Et huwa ndi yun k'ut whudune'ne buts'u hudutni.
15 'Aw ndi yun k'ut whuch'a nabónlelh-un, 'et iloh nts'u húkwa' dusni, 'et hoonts'i ntsi'-un, 'en ch'a soo cho bughonle', 'et nts'u húkwa' dusni.

16 Nts'en'a la si 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubundulh lhuzt'oh, 'et whuz un'a 'enne cha 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubundulh lhuhílt'oh.
17 Khuni 'alha' 'unt'oh-i nts'u hadílts'ut, 'i be nyunch'oh mba 'udun nébuninle. Nghuni 'i khuni 'alha' 'unt'oh-i 'unt'oh.
18 Nts'en'a la nyun ndi yun k'ut whudune'ne buts'un whesalh'a', 'et whuz un'a 'enne ndi yun k'ut whudune'ne buts'un whebis'a'.
19 'Ink'ez 'enne bugha si 'udun ne'dunuzti, 'et whuz un'a la 'enne cha soo ts'ih'un un'a nyun mba 'udun nebuninlane hoole'.
20 'Aw ndunne, 'enne za iloh buba tenadusdli, mbene la dughuni gha si sghun ooba 'alha 'uwhutat'elhne, 'enne cha buba tenadusdli.
21 'Et de la soo ts'iyanne 'ilhoh udulhne ts'oole'. 'UBá nts'en'a la nyun syudínda, 'ink'ez si cha nyudúsda, 'et whuz un'a za neyó 'uhoot'e'. 'Et whe la yinka whudune'ne soo ts'ih'un un'a buba 'alha 'uhot'e' nyun whuz de sútilh'a'-un, 'et huwa.
22 'Ink'ez ndi be dusti' sgha nín'ai-i, 'on 'un bugha ínus'ai. 'I be la nyun si bulh da ít'oh whe la 'ilho idli, whuz un'a za 'ilho hoole'.
23 Si buyoghi usdli 'ink'ez nyun si syoghi inli, 'et whuz un'a la ndunne 'ilho hinli whe lhahádootneh. 'Et huwa la yinka whudune'ne soo dudeni be t'éhonózin nyun whuz de sútilh'a'. 'Ink'ez nts'en'a la sk'eintsi', whuz un'a 'enne cha buk'eintsi'.
24 Ndi yun k'ut 'uwhutálnelh whutso da' sk'eintsi', 'ink'ez bé dusti'-i sgha nín'ai ínle', 'et soo cho huwhuti'elh hukwa' nuszun. 'Et huwa 'uBá ndunne sghá buninlane, 'andit nts'e 'ust'oh 'et sulh 'úhoot'e' hukwa' nuszun.
25 'UBá nyun ts'ih'un 'unt'oh-un inli. 'Et yinka whudune'ne nyun nghun 'aw soo cho dudeni be t'ényonúszun. 'Et si t'ényunúszun 'ink'ez ndunne sulh 'út'enne cha t'éhonínzun nyun whuz de sútilh'a'.
26 'Ink'ez nyun nghun soo cho dudeni be t'ehonózin ubuzúsi. 'Ink'ez nyun nghun 'on 'un cha soo cho t'éhontázin ubutíselh. 'Et huwa la ndai la be sk'entsi'-i buyo do'a', 'ink'ez si cha buyo 'utisdalh," ni whe tenadidli.

18

Sizi 'awet huyilhchoot

1 Sizi ndi khuni be tenadidli hukw'elh'az, yugha hodul'ehne tubulh 'ukoh wheyaz Kedron huwhútni, nyan yahunindil. 'Et haniyeh k'et whuz'ai. 'Et yugha hodul'ehne tubulh dahunindil.
2 'Ink'ez Judas, mbe da' ye 'ónket'un, 'en cha nyo t'éwhunínzun, Sizi yugha hodul'ehne tubulh lhat 'et 'ilhúnahodulh 'et huwa.

3 'Et lubret bumoodihne 'ink'ez Phariseene te, ndunne lhuganne 'ink'ez neilhchúkne te, Judas dulh ubutilhdil. Too dízk'un te, bé nukwunult'a-i, 'ink'ez saluzti te, ts'iyawh hitizdla.
4 Sizi nts'oh te la didut ooghun ne'whutit'en, soo ts'iyawh t'éwhunínzun, 'inka bududizya 'ink'ez uboodulhkut, "Mbe kunúhta whe 'aht'en?" ubúlhni.
5 'Et 'uhuyúlhni, "Sizi Nazareth whut'en-un, 'en kúznuta." 'Et Sizi 'ubulhni, "Si 'en 'ust'oh." 'Et Judas ye 'ónket-un, 'en cha butoh usyin.
6 Ndet la Sizi si 'en 'ust'oh ubúlhni whe, ts'iyawh k'oh le duhúja 'ink'ez yun k'ut nahánkat.
7 'Et doo cha za uboodulhkut, "Mbe kunúhta whe 'aht'en?" 'Et 'uhutni, "Sizi Nazareth whut'en-un, 'en kúznuta."
8 'Et Sizi 'ubulhni, "'Uda' nohdasni', si 'en 'ust'oh. 'Inka si skunáhta de, ndunne, 'enne nahutoodílh-un bugha óonah'aih."
9 'Et Sizi whutso da' daja tenadidli ínle' da', "Sghá buninlane 'aw 'ilhoghun hoonts'i nintalhústel," ni, 'et 'oh te né'hoot'en 'inka 'ubúlhni.
10 'Et Simon Peter saluzti ut'i, déhayalhtsus, 'i be lubret 'uk'enus dízti'-un be 'ustle-un ye yoonilht'o whe nailhni ts'un k'us yudzo habe' yalht'o. 'En 'ustle-un boozi' Malchus huyúlhni.
11 'Et Sizi Peter 'uyúlhni, "Nyoo saluzti oozus be naíntih. 'Alha iloh lakw ndi lubot be dzoh nudeh-i, sBá stl'ayánkai-i, 'ulhtuzisnel?"
12 'Et lhuganne bumoodih 'ink'ez Lizwifne neilhchukne Sizi huyílhchoot 'ink'ez huyulhghel.
13 Soo 'udechoo Annas 'en cho highu hinílhti. 'En la Caiaphas 'et nawhuduzuk huba lubret 'uk'enus dízti'-un unli ínle', 'ink'ez Annas, 'en oozaz 'unt'oh 'inka.
14 'Et ndun Caiaphas 'en 'utni ínle', Lizwifne bugha utni whe ndutni, 'ilhoghun dune 'en ts'iyanne dune ba dazsai de, 'et hootázoo' ni ínle'.

Peter Sizi 'aw t'éinúszun ni.

15 'Ink'ez Simon Peter 'ink'ez 'ilhoghun yugha hodul'eh-un bulh Sizi huyúntiz'az. Ndun 'ilhoghun yugha hodul'eh-un, 'en lubret 'uk'enus dízti'-un t'einínzun, 'inka 'en Sizi nanistl'oo bet yúlh danínya.
16 'Et Peter 'en dati yoo'az ts'e usyin. 'Et ndun Sizi yugha hodul'eh-un 'ilhoghun, mbe la lubret 'uk'enus dízti' t'einínzun-un, 'en 'az tenínya 'ink'ez dati ghunlí-un yulh yaílhduk whe Peter cha daínilhti.
17 'Et nyoon ts'ekeyaz, dati ghunlí-un, 'en Peter 'uyulhni, "Nyun cha iloh lakw nyoon dune yugha hodul'eh-un 'ilhoghun inli?" 'Et Peter, "'Awundooh," yúlhni.

18 'Et whulohne 'ustlene 'ink'ez neilhchukne te whúzk'uz
'inka kwun húdulhk'an. Nahuldzilh whe Peter 'en cha butoh
usyin 'ink'ez naldzilh.
19 'Et ndun lubret 'uk'enus dízti'-un Sizi yugha hodul'ehne,
'ink'ez hubodulh'eh-un hukwa yoodulhkut.
20 'Et Sizi 'uyúlhni, "Soo ts'et gaih 'et ndi yun k'ut
whudune'ne bubulh yásduk. 'Ahoolhyiz wheni lugliz 'ink'ez
lugliz whucho nts'e la Lizwifne 'ilhúnahodulh-un, 'et dune
hodus'eh. 'Aw 'ilhoh whu'iz khuni be yalhúsdih.
21 'Ink'ez di ha hukwa soodulhkut? Daja dusni la mbene
sudánts'one, 'enne uboodulhkut, soo ts'ih'un t'éhonínzun daja
disni' la."
22 'Et Sizi njan 'et ndutni whe, 'ilhoghun neilhchuk-un
yuzih usyin-un, yunin ts'e yunízkuk 'ink'ez 'uyúlhni, "Mbe
na'dunínzun whe 'udini? Nyoon lubret 'uk'enus dízti'-un, 'en
whuz un'a bulh yaílhduk!"
23 'Et Sizi 'uyúlhni, "Dzoh k'un'a yatísduk de, 'et nedini daja
dusni. 'Et ts'ih'un un'a 'udusni de, di ha sunínkuk?"
24 'Et Annas 'awhuz Sizi 'ulhghel whe lubret 'uk'enus dízti'-
un Caiaphas, 'en ts'un wheyalh'a'.
25 'Et Peter 'awhuz kwun ba usyin 'ink'ez naldzilh, 'et
'uhuyúlhni, "Nyun cha iloh lakw yugha hodul'ehne butoh
'ilhoghun inli?" 'Et whuts'oodidlai 'ink'ez, "'Awundooh,"
ubúlhni.
26 'Et lubret 'uk'enus dízti'-un be 'ustle-un 'ilhoghun, Peter
mbe da' yudzo haílht'az-un, 'en oonadun 'unt'oh, 'et yúlhni,
"Nyun cha iloh lakw haniyeh k'et bulh 'ínt'en whe nyis'en
ínle'?"
27 'Et doo cha za Peter whuts'oodidlai whe soo 'aho lugok
dune 'udíja.

Sizi Pilate but néhinilhti.

28 'Et Sizi Caiaphas ooyoh tenáhinilhti, yun k'ut humoodih,
Pilate huyulhni 'en ooyoh ts'e whe húyalhti. Bundada tube
'uda' 'uhoont'oh 'ink'ez Lizwifne 'aw hiyoh dálhidulh. 'Et yoh
dahúnindil de, 'enne buba me hoonli.* 'Et ndahúja de, 'aw njan
Butus Lhuseya na'yut'ulh-un, 'aw 'uhoo'alh aít'oh 'et huwa.
29 'Et Pilate 'az buts'un teninya 'ink'ez uboodulhkut, "Ndun
dune ndet hukwa ook'éwhuh'ai whe 'aht'en?"
30 'Et 'uhuyúlhni, "'Aw ndun dune ninta lhe'ít'el de, 'aw
nts'uz toolhte' aít'oh."
31 'Et Pilate ubúlhni, "Ulhchóot 'ink'ez nohnich'oh no-
hba ootulhúhisde'-i k'un'a ooba nahahyeh!" 'Et ndunne
Lizwifne 'uhuyulhni, "Wheni 'aw dune ts'uzoolhghelh-un
negha lhúhoot'al."

---

* **18:28** Ndun 'en 'udun yun k'ut whut'en-un 'unli, 'aw Lizwif yughu daóoya' huba
lhe'hóot'oh.

32 Njan 'et nduhútni whe Sizi nts'en'a la datítsa howu yailh-
duk ínle', 'oh te né'hoot'en ha' hutni.
33 'Et Pilate yoh ts'e whenája. Sizi yukunáwhulh'a' 'ink'ez
'uyúlhni, "Nyun eh Lizwifne bulerwe inli?"
34 'Et Sizi 'uyulhni, "Nyunch'oh eh 'et nduníznzun, k'us 'uy-
oonne si sghun nyodáni'?"
35 'Et Pilate yúlhni, "Si eh Lizwif-un usdli ninzun?
Nyunch'oh nyulh dunene 'ink'ez lubret bumoodihne, 'enne
stl'ányuhalhti! Ndet whe ninta' nint'en?"
36 'Et Sizi 'uyulhni, "Nts'e la lerwe usdli-un 'aw ndi yun k'ut
iloh 'uhoont'oh. 'Et ndi yun k'ut whulerwe usdli de, sunidul-
hne 'aw da' Lizwifne tl'asulhoohoolhtel oole' da'. 'Awundooh,
whulerwe usdli-un 'aw ndi yun k'ut iloh 'uhoont'oh."
37 'Et Pilate yoodulhkut, "'Et de lerwe inli whe 'int'oh!"
'Et Sizi 'uyulhni, "Nyun 'alha 'udini lerwe usdli. 'Et wheni
whuzúsdli 'et huwa yinka whudune'ne soo cho dudeni be
khuni 'alha 'unt'oh-i t'éhinoozeh 'inka ndi yun k'ut nenúsya.
Mbene la khuni 'alha 'unt'oh-i t'ehuninzunne, daja dusni la
soo cho suhoozílhts'ai."
38 'Et Pilate 'uyúlhni, "Di la 'unt'oh khuni 'alha 'unt'oh-i?" 'Et
ndúdija hukw'elh'az doo cha za Lizwifne 'az buts'un tenanja
'ink'ez ubulhni, "'Aw whe nínta 'unt'en-un ooghu nahós'alh-un
hooloh!
39 'Et nohni nohe'út'en k'oh whuz'ai Nohtus Lhuséya-un
whutoh 'ilhoghun dune 'adin'ai-un, 'en nohba oolanadustnih
lhih. Ndun Lizwifne bulerwe, 'en eh oola nadutistnih hukwa'
nahzun?"
40 'Et soo ts'iyawh sulya hulhduk whe 'uhutni, "Barabbas
'en oola nadintni, 'aw ndun 'en íloh!" 'Et ndun Barabbas 'en
'undunut'ih-un 'unt'oh.

19

Pilate Sizi tulalhgus unduntált'oh-un whuts'u be' hininya

1 'Et hukw'elh'az Pilate Sizi huyolhtsas-un huwá balh'a',
2 'ink'ez lhuganne whus cho 'awh nahinilhjaz-i, 'i hitsi
nehídan'ai, 'ink'ez luglok dulk'un-i, 'i hit'uhúyulhbal,
3 'ink'ez 'uhuyulhni, "Lizwif bulerwe-un sa' cho hona'."
'Ink'ez hinin ts'e huyoonukat.
4 'Et doo cha za Pilate 'az buts'ú tenanja 'ink'ez 'ubulhni,
"Nulh'en, ndun si 'aw whe nínta 'unt'en-un ooghu nahós'alh
aít'oh, 'inka nohts'ú tenanusti."
5 'Et Sizi whus cho ootsi nedin'ai 'ink'ez luglok dulk'un-i
naits'uz whe tenánja Pilate yunilh'en 'et 'ubúlhni, "Nulh'en,
ndun dune!"

6 Lubret bumoodihne 'ink'ez neilhchúkne te, hitilh'en ibulh, soo tube cho sulya hulhduk 'ink'ez, “Tulalhgus 'undunulht'ah! Tulalhgus 'undunulht'ah!” hutni. 'Et Pilate 'ubúlhni, “Nohnich'oh ulhchoot 'ink'ez tulalhgus undunulht'ah! Si 'aw whe nínta 'unt'en-un ooghu nalhuwhús'al aít'oh 'et huwa!”

7 'Et Lizwifne 'uhuyúlhni, “Wheni khuni neba ootulhúhisde'-i ts'ut'i, 'i k'ut 'utni, daóotsah huba 'uhoont'oh. Lhe'utni Yak'usda ooYe' 'ududulhtsi 'et huwa.”

8 'Et Pilate whudánts'o whe tube 'on nus nílhjoot.

9 'Et doo cha za duyoh ts'e danánja 'ink'ez Sizi yoodulhkut, “Nts'ez de haínya whe 'int'oh?” yúlhni. 'Et Sizi 'aw yulh yálhtilhdih.

10 'Et Pilate 'uyúlhni, “'Aw eh sulh yaóolhduk aít'oh? 'Aw eh t'éwhunuzínzun tulalhgus nyundunóst'a-un sghá whunt'ai k'us nla nadutistníh-un cha sghá whunt'ai?”

11 'Et Sizi 'uyúlhni, “'Aw ndus de yak'uz whuts'un ngha lhúhoot'al de, 'aw sando 'ont'e' aít'oh. 'Et huwa mbe la ntl'asálhti-un, 'en oolubeshi nyun nlubeshi anus 'ulcho.”

12 'Et Pilate whudánts'o whe Sizi whe yúla nadootnih-un, 'et nahó'alh hukwa 'it'en. 'Et Lizwifne sulya hulhduk 'ink'ez huyúlhni, “Ndun dune oola nadantni de, 'aw lerwe Caesar ooyadan iloh 'int'oh! Mbe la lerwe na'dudil'í-un, 'en lerwe Caesar yuch'az ditni-un 'unt'oh!”

13 'Et Pilate whuduzts'ai whe kw'uts'uzda yuk'usda whe dune ba nahiyilh-i, 'i k'enátl'adida'. 'Et Sizi dubut nehéyolhtelh ndet la Hebrew k'un'a Gabbatha huwhútni, 'i khuni 'utni tse ook'ut hoodzo-i ni whe 'utni. 'I k'ut kw'uts'uzda yulh'ai dune ba nahiyilh wheni.

14 Ndet dzin da' Butus Lhuséya-un, 'et dzin wheni lhahúdutneh-un, 6:00 at'en 'uhúnit'oh, 'et Pilate Lizwifne ubúlhni, “Ndun nohlerwe nulh'en!”

15 'Et hoonts'i sulya hulhduk 'ink'ez 'uhutni, “N'awh bulh 'udini! Tulalhgus undunilht'ah!” 'Et Pilate 'ubúlhni, “Nohlerwe 'en eh tulalhgus k'eítastelh?” 'Et lubret bumoodihne 'uhutni, “Lerwe Caesar 'aw 'en za nelerwe, 'aw 'uyoon nelerwe hooloh!”

Sizi tulalhgus k'ehíyilhti.

16 'Et 'awet hodánts'o Pilate Sizi tulalhgus k'ehúyolhtelh wheni butl'ayálhti. Huyílhchoot 'ink'ez 'on 'un whenáhuyalhti.

17 'Et dutulalhgus yuditelh whe, nts'e da' 'Utsin Ts'un huwhútni, whuz oozya. 'Et Hebrew k'un'a Golgotha huwhútni.

18 'Et tulalhgus k'ehíyilhti. 'Uyoonne nane cha huyúlh 'ubihinla. 'Ilhoghun whe 'íntl'us ts'e, 'et 'ilhoghun cha ooghu naílhni ts'e, 'et Sizi 'en soo buniz 'uhuyínla.

19 'Et Pilate yuk'úne'uzguz-i, 'i butl'ayán'ai tulalhgus huyundunólht'a ha. 'I k'ut 'utni,

Sizi Nazareth Whut'en,
Lizwifne bulerwe 'unt'oh.

20 Tube keyoh whenghoh 'uhuyinla whe tulalhgus k'ehúyilhti 'et huwa, tube lhane Lizwifne ndi Pilate yuk'úne'úzguz-i hik'uyailhduk. 'Ink'ez ndi khuni tawh didowhne buk'un'a 'uk'unusguz. Hebrew k'un'a cha, Greek k'un'a cha, 'ink'ez Latin k'un'a cha.

21 'Et huwa Lizwif lubret bumoodihne Pilate huyúlhni, "'Aw ndun Lizwifne bulerwe 'unt'oh dini whe iloh 'uk'einges. 'Ants'i njan ndutni dini, si Lizwifne bulerwe 'ust'oh."

22 'Et Pilate 'ubúlhni, "Ndai la 'uk'únusúsguz-i, 'i nts'en'a usdla, 'et whuz un'a oot'e' ha usdla."

23 'Et ndunne lhuganne Sizi tulalhgus 'uhídunilht'o hukw'elh'az, hinaih huyílhchoot 'ink'ez dunghi huyulhtsi whe 'ilhone hinli whe lhtahúyulya. 'Et ndi 'ude k'ut ye usdá-i, 'i 'aw lhunduníkai iloh whe 'ilho za unli whe 'ulya-i.

24 'I ghun didutch'oh 'ulhodutni, "Ndi 'i 'aw yanúlhts'udoolhch'ul. 'Ants'i ooghu 'áts'ool'ih, mbe suba oots'ítooneh." 'Et nduhútni whe Yak'usda ooghuni soo ook'oh te né'hoot'en 'inka 'uhutni. Ndi khuni 'i ndutni inle',
"Snaih-i, 'i ts'iyawh lhtahuyulya.
'Et 'ude k'ut be susda-i, 'i higha 'aínlih."
'Et soo 'oh te lhuganne né'hust'en.

25 'Et Sizi ootulalhgus soo benghoh 'et ooloo usyin. Ooloo bulhtus cha, 'ink'ez Mary Clopas oo'at cha, 'ink'ez Mary Magdala whut'en cha.

26 Sizi duloo yunilh'en 'ink'ez 'ilhoghun yugha hodul'eh, soo 'uk'enus yuk'entsi'-un, 'en cha ye nghoh usyin. 'Et Sizi duloo 'uyulhni, "Ts'eke, ndun nye' nilh'en."

27 'Et ndun yugha hodul'eh-un, 'en cha yunilh'en whe uyúlhni, "Ndun nloo nilh'en." Soo 'et whuts'un ndun yugha hodul'eh-un Sizi ooloo duyoh daínilhti.

Tulalhgus k'ut Sizi ye khúna-i yula ditni.

28 Njan 'oh te ne'whust'en hukw'elh'az Sizi t'éwhunínzun soo ts'iyantsuk lhaóoduja. 'Et didut ooghun Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i daja ni la, 'et ndúhoneh 'et huwa, "Ta'óosda," ni.

29 'Et nyo 'oosa'yaz ts'ekoo too' ts'ulki'-i 'et us'ai. 'Et nyoo oota'niltsít-i nyoo ts'ekoo too' huyé tunahuyuz'ai 'ink'ez duchun hyssop huyúlhni, 'i la hídalh'oo', 'ink'ez hize ts'e dube' hidunintan.

30 'Et nyoo ts'ekoo too' ts'ulki'-i yunawhúzdlih 'ink'ez 'utni, "'Awet ts'iyantsuk lhawhúduja." Yo nenint'ai 'ink'ez ye khúna-i yula ditni.

31 'Et dzin 'et la nahulyís-un dzin huba lhahúdutneh, 'ink'ez
nyo nats'ulyís-un dzin whudízti' whe 'uhoont'oh. Lizwifne 'et
dzin nezi 'aw tulalhgus k'ut oola' hukwa lhe'hunízun, 'inka
Pilate huyoodulhkut bukechun k'unuhúyooyuz* 'ink'ez buzi
nanáhuyoolelh 'et hukwa.
32 Lhuganne whuz hoozdil whe soo 'udechoo ndunne
nane Sizi hiyulh tulalhgus k'ut sulhtíne, 'enne cho bukechun
k'unuhúzyuz.
33 'Et Sizi highu nindil whe 'uda' dazsai hinilh'en, 'inka 'aw
hikechun k'unulhúhiyus.
34 'Et hoonts'i 'ilhoghun lhugan-un sohtuz be yuzih k'ut 'et
yúzgwut. 'Aho 'uskai' 'ink'ez tooyaz bulh, 'i oots'u hayíjul.
35 'Et ndun mbe la howu yalhduk-un, soo 'alha whunalh'en
whe 'utni. 'Ink'ez daja ni la soo didutch'oh t'éwhunínzun whe
'utni. 'Et huwa la nohba 'alha 'uhot'e'.
36 'Et whuz un'a 'oh te ne'whust'en. 'Et huwa ndai la
Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i, 'i k'un'a lhawhúduja whe
ndutni, "'Aw 'ilho oots'un 'i hoonts'i k'ulhítih," ni.
37 'Et Yak'usda be 'udustl'us 'uk'unusgúz-i, 'i k'ut 'udun 'et
cha 'utni, "Mbe la huyúzgwut-un, hinoolh'en la," ni.

Sizi 'ahúyalhti.

38 'Awet 'oh te ne'whust'en hukw'elh'az 'et Joseph, Ari-
mathea whut'en-un, Pilate yughu ninya 'ink'ez Sizi oozi
yólhchoot hukwa yoodulhkut. 'Et ndun Joseph 'en cha Sizi
yugha hodul'eh-un unli, 'et hoonts'i Lizwifne bube nuljut
'inka whu'iz Pilate 'awet yugha óonin'ai Sizi oozi nayólhchoot
'ink'ez whusainya 'ink'ez oozi yílhchoot.
39 'Et Nicodemus, 'en cha yulh whúsain'az. 'En 'uja ínle' soo
'udechoo Sizi whe' dit'en whe 'ilhe 'ulhdzis yughu ninya.†
Yoo sooltsun-i, myrrh 'ink'ez aloes bulh lhtadilyá-i whe 100
pounds at'en 'uldaz, 'i whusayán'ai.
40 'Et Sizi oozi huyílhchoot 'ink'ez Lizwifne bube 'ut'en
k'oh hukw'un'a, naih dizti' 'ulhyúl-i huyílhchoot 'ink'ez yoo
sooltsun-i lhtahidínla-i hik'únuhúyuzdzai, 'ink'ez Sizi oozi
higha húyozduz 'ahitílhtelh wheni.
41 'Et nyo ndet da' tulalhgus 'ahidunilht'ó-un, 'et whenghoh
haniyeh k'et whuz'ai. 'Et la 'awhundidí-un tse be tsa k'et 'aw
whutso da' dune 'alhuhulhtí-un whuz'ai.
42 'Et tube nilhdukw 'inka Sizi oozi 'et 'uháyalhti, Lizwifne 'et
dzin lhahúdutneh-un 'uhoont'oh 'et huwa.

20

Sizi ts'un k'ut dunadija

* **19:31** 'A cho dahóotsah ha. † **19:39** Tat yus k'ut at'en ínle', 'et huwu yalhduk whe 'utni.

1 Lisman whutoh 'udechoo dzin 'awhuz tsahólhgus whe
Mary Magdala whut'en-un, ts'un k'uz tizya. Whuz oozya whe
tse cho ts'un k'ut whudadin'ai-i, 'udun duniz'ai whe yutilh'en.
2 'Et 'awet Simon Peter 'ink'ez nyoon 'ilhoghun Sizi yugha
hodul'eh-un k'us yúk'entsi'-un, 'en bulh, bughulgai 'ink'ez
úbulhni, "NeMoodihti oozi huyílhchoot. 'Uts'un whe húyalhti,
'ink'ez 'aw t'éts'onúszun nts'e suba whe húyalhti."
3 'Inka Peter 'ink'ez nyoon 'ilhoghun bulh ts'un k'uz ts'e
hutilhgai.
4 Lhgha hilgai. 'Et nyoon 'ilhoghun 'en Peter anus 'a nulgai
huwa 'udechoo ts'un k'uz oolhgai.
5 'Awet whuz oolhgai da', nyo duja 'ink'ez ni' whunalh'en.
'Et naih dizti'-i 'et usdla yunilh'en, 'et hoonts'i 'aw dálhiyal.
6 'Et soo yunilgih whe Simon Peter whuz oozya. 'En ts'un
k'ut danínya 'ink'ez naih dizti'-i 'et usdla yutilh'en.
7 'Et nyoo dzezoh ootsigha gha yóonasduz inlé'-i, 'aw naih
dizti'-i ootoh whe yooloh. Soo cho lhénintan 'ink'ez 'udun
sulhchooz.
8 'Et nyoon 'ilhoghun yugha hodul'eh 'udechoo ts'un k'uz
oolhgai-un, 'en cha danínya. Soo cho whunalh'en 'ink'ez ooba
'alha' hooja.
9 'Et 'awhuz soo cho dudeni be t'éhonúszun daja ni la
ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i k'ut, Sizi yaidlanne toh
dunádutádalh 'et huwun.
10 'Et 'awet Sizi yugha hodul'ehne duyoh ts'un whenáhit'az.

Sizi Mary Magdala whut'en-un, 'en yunalhts'et haínya.

11 'Et hoonts'i Mary 'en ts'un k'ut 'awet nétl'adinda'. Yoo 'az
ts'e usyin 'ink'ez utso. 'Ink'ez utso whe nyo dunt'oh 'ink'ez ni'
tse bez whunilh'en.
12 Khunsul nane lizas soo ulhyúl-i be húzke, ndet whe ubu-
tilh'en. 'Ilhoghun 'en yutsi t'ah, 'et 'ilhoghun cha yuk'etl'ah
ndet la Sizi oozi ilhte'-un, 'et huzke.
13 'Et huyoodulhkut, "Ts'eke, di ha' dini intso?" 'Et 'ubúlhni,
"SMoodihti 'uts'un whe húyalhti 'ink'ez nts'e suba 'ahúyalhti
'aw t'éwhunuzúszun."
14 'Et ndúdija hukw'elh'az n'awh nalh'a whe khunsul Sizi
'et usyin whe yutilh'en, 'et hoonts'i 'aw Sizi 'unt'oh 'aw nal-
huyóolts'ulh.
15 'Et Sizi 'uyulhni, "Ts'eke, 'et di ha intso? Mbe kunínta
whe 'int'en?" 'Et Mary 'uninzun haniyeh k'et huwunlí-un tole
'ut'en, 'ink'ez 'uyulhni, "Nyun ílhchoot 'ink'ez 'uts'un wheílhti
de, nts'e nenilhti-un sudíni, 'et de si naóoschoot."
16 'Et Sizi yukahizya, "Mary," yúlhni. 'Et Mary n'awh nalh'a
'ink'ez, "Rabboni!" yúlhni ('i khuni nehodulh'eh-un ni whe
'utni).

17 'Et Sizi 'uyúlhni, "'Aw njan soontun iloh. 'Awhuz ndo sBá oots'un nálhtuzusdai. 'Et hoonts'i sulhutsinke buts'un naíndalh 'ink'ez ubudíni, ndo sBá oots'un nátisdalh. 'En nohni cha nohBá. Si sYak'usda 'ink'ez nohni cha nohYak'usda unli."
18 'Et Mary Magdala whut'en-un Sizi yugha hodul'ehne bughu nanja 'ink'ez ndi khuni buba whusanaídan'ai, 'ink'ez neMoodihti cha yan'en ubúlhni. 'Et Sizi daja yudáni'-un hukw'u bubulh náhoolnuk.

Sizi yugha hodul'ehne bunalhts'et haínya.

19 'Et dzin 'et 'udechoo dzin lisman whutoh 'uhoont'oh, 'et hulhgha za, 'et yugha hodul'ehne 'ilhunahosdil. Dulh Lizwifne bube hunuljut 'inka datih ts'iyawh dádinla. Khunsul Sizi butoh usyin hitilh'en. 'Et ubúlhni, "Soo cho nohdzi doghel."
20 'Et ndúbudani' whe dula cha, 'ink'ez duzih k'ut cha bunalhts'et hahonla. 'Et yugha hodul'ehne tube cho huhóost'et buMoodihti huyan'en 'inka.
21 'Et Sizi doo cha za 'ubúlhni, "Soo cho nohdzi doghel. Nts'en'a la sBá whuz de sútilh'a', 'et whuz un'a si cha nohtis'alh."
22 'Et ndúdija hukw'elh'az buk'uz injiz 'ink'ez ubúlhni, "Ndoni nohyudóolts'it.
23 Mbene la bulubeshi buba 'un tilhdilne, 'enne 'uda' buba 'un tizkat whe 'unt'oh. 'Ink'ez mbene la bulubeshi buba 'un lhituzulhdilne 'aw buba 'un lhitikulh whe 'unt'oh."
24 'Et nyoonne whunizyanne 'on 'at nane butoh 'ilhoghun, 'ut'udánda'-un, Thomas huyulhni-un, 'aw butoh hooloh whe Sizi bughu ninya.
25 'Et nyoonne yugha hodul'ehne, 'enne Thomas huyulhni, "NeMoodihti ts'an'en!" 'Et 'ubúlhni, "Soo sich'oh sna be oola lugloo k'oh whunis'en, 'ink'ez slasga be 'anúdizga de, 'ink'ez oozih k'ut 'et sla be ooka k'et 'anúdizni de, 'et de za la sba 'alha 'uhot'e'," ni.
26 'Et 'ilhu lisman inle' whe, doo cha za Sizi yugha hodul'ehne yoh bez ts'e hudilhts'i whe Thomas 'en cha butoh usda. Datih duts'o dadin'ai, 'et hoonts'i khunsul Sizi butoh usyin hitilh'en, 'ink'ez 'ubulhni, "Soo cho nohdzi doghel."
27 'Et Thomas 'ulhni, "Sla nilh'en 'ink'ez nlasga be ska k'et nudilga 'ink'ez nla be szih k'ut cha nudílnih. 'On 'at si sghun whuts'oodónlai' junih. Mba 'alha 'uhot'e'," yúlhni.
28 'Et Thomas 'uyúlhni, "SMoodihti 'ink'ez sYak'usda!"
29 'Et Sizi 'uyúlhni, "Thomas, 'andit san'en, 'et huwa mba 'alha 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i mbene la 'aw sulhí'el hoonts'i, 'ink'ez buba 'alha 'uhoont'ohne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut."
30 'Et 'on nus lhat-un yugha hodul'ehne bunalh Sizi hooncha túne' 'ust'en 'et hoonts'i 'aw ndi 'udustl'us k'ut 'uk'ulhúhooguz.

31 'Et hoonts'i nduwhi 'uk'unusgúz-i soo cho oogha t'éwhunohzin 'ink'ez nohba 'alha 'uhot'e', 'alha Sizi 'en Christ, Yak'usda ooYe', 'en 'unt'oh. 'Et njan nohba 'alha 'uhoont'oh whe 'ilhiz oole' be ts'úkhuna-i, 'i Sizi Gri boozi' gha tíht'elh.

21

Sizi yugha hodul'ehne lho ha' hut'en-un, 'et doo cha za bunalhts'et haínya

1 Njan 'oh te ne'whust'en hukw'elh'az, doo cha za Sizi yugha hodul'ehne bunalh ts'et haínya. Bunghun Tiberias huwhútni-un, 'et 'uja.* 'Ink'ez bunalh ts'et haínya whe njan 'oh te ne'whust'en:

2 Simon Peter, Thomas 'ut'udánda'-un, Nathanael, 'en keyoh Cana huwhútni Galilee yun k'ut whuz'ai, 'et whut'en-un, Zebedee ooye'ke cha, 'ink'ez 'uyoonne nane Sizi yugha hodul'ehne cha, 'enne ts'iyawh 'alhgoh hudilhts'i.

3 'Et Simon Peter 'ubúlhni, "Lho ha' tist'elh." 'Et ts'iyawh 'uhuyulhni, "Wheni cha la nyulh 'úztoodilh." 'Et 'aho soo ts'iyawh ts'i cho be hándil. 'Ulhdzis ndúwhulyiz whe nute'hule', 'et hoonts'i 'aw lhe'hílooh.

4 'Om bun bundada' sa haín'ai whe khunsul Sizi taba usyin hitilh'en, 'et hoonts'i ndunne yugha hodul'ehne 'aw Sizi 'en 'unt'oh t'éhonúszun.

5 'Et Sizi 'ubúlhni, "Ts'oodunne† 'aw eh lhe'áhlooh?" "Gak," huyúlhni.

6 'Et doo cha 'ubúlhni, "Nohlembil ts'i ooghu naílhni ts'e whuz talhkat, 'et de la be 'óohloo." 'Inka whuz tahiyalhkat, lho whuz lhai huzdlooh k'et, 'aw lhembilh hanáhuyoolelh aít'oh.

7 'Et ndun 'ilhoghun Sizi k'us yúk'entsi'-un, 'en Peter 'ulhni, "NeMoodihti 'ut'en." 'Et neMoodihti 'ut'en ni Peter yudánts'o whe soo 'a cho yoo'az ts'e ye usdá-i yunállhoh, 'ankw'us 'ust'et 'unt'oh ínle' 'inka, 'ink'ez bunghun tooz tállhoh, Sizi ts'u tiyalh 'et wheni.

8 'Aw taba howu nilhza' iloh 'uhut'en, whunizyat 'on 'at whunizyat negan ghútistni at'en 'uwhuldzoh. 'Inka nyoonne yugha hodul'ehne ts'iyaz be hándil 'ink'ez lhembilh lho tubulh toot huyigus whe yaháyulhdlat.

9 Yanáhuski whe taba kwunyaz dízgun 'ink'ez lho ook'ut butá'uneh 'ink'ez lhes cha 'et us'ai huwhutilh'en.

10 'Et Sizi 'ubulhni, "Nyoo lho suhlooh-i ooloh dizáhlelh."

11 'Et Simon Peter ts'i yenya, 'ink'ez lhembilh taba yáyuzguz. Lho soo ncha-i za dizbun, 153 'ultsuk. Tube lhai 'ink'ez undaz, 'et hoonts'i lhembilh 'aw k'ulhích'ulh.

---

* **21:1** Ndi bunghun 'i Galilee cha huyúlhni. † **21:5** 'Oh da' whuloh te whuz un'a duyadanke bulh yáhalhduk.

12 'Et Sizi 'ubulhni, "'Anih, njan na'uht'alh." Huyéntsaz
whe 'aw 'ilhoghun hoonts'i mbe 'unt'oh-un hukwa lhahuy-
oodulhkut, 'uda' t'ehonínzun neMoodihti 'en 'unt'oh 'inka.
13 'Et Sizi whuz oozya, lhes yílhchoot 'ink'ez bugha ínin'ai. 'Et
whuz un'a za lho cha bugha íninla.
14 'Et 'awet yaidlanne toh dunadija whuts'un, whulh tat Sizi
yugha hodul'ehne bunalh ts'et hainya.
15 'Awet na'hit'al hukw'elh'az, Sizi Simon Peter yoodulhkut,
"Simon Jonas ooye', ndunne, 'enne buba nús eh sk'eintsi'?" 'Et
Peter 'uyúlhni, "A sMoodihti, nyunch'oh t'éwhunínzun nyadan
usdli." "'Et de se 'usbaiyazne bube 'olh'alh," yúlhni.
16 'Et doo cha za whulh nat yoodulhkut, "Simon Jonas ooye',
'usk'eintsi' eh?" 'Et Peter 'uyulhni, "A sMoodihti, nyunch'oh
t'éwhunínzun nyadan usdli." "'Et de se 'usbaine bughonle'," yúlhni.
17 'Et doo cha za 'andit yoodulhkut, "Simon Jonas ooye'
'alha eh syadan inli?" 'Et Peter tube ooba dzoh suli', Sizi
whulh tat-un yoodulhkut whe 'uyúlhni, "Syadan inli eh?"
'uyúlhni. 'Et Peter 'uyúlhni, "SMoodihti, nyunch'oh ts'iyantsuk
t'éwhúnínzun. 'Ink'ez nyunch'oh t'éwhunínzun nyadan usdli."
'Et doo cha Sizi 'uyúlhni, "Se 'usbaine bube 'ilh'alh!
18 Soo ts'ih'un un'a nyudúsni, soo chilh inli da' soo cho soo
nadint'ih 'ink'ez nts'e la hukwa' ninzun, 'oh te ninya inle'. 'Et
hoonts'i hoonyan sinli' de, nla nusóontun 'ink'ez 'uyoon dune
nla yé'dinguz, 'i t'az nts'e hukwa lhe'nínzun, 'oh te hoonts'i
núnyutilhtelh," yulhni.
19 'Et Sizi ndúyulhni whe nts'en'a la didut datítsah huwa
Moodihti yudutálhti', 'et wheínulhtun whe 'utni. 'Et ndi dani'
hukw'elh'az 'et, "Sunanyalh," yúlhni.
20 'Et Peter 'awh nalh'a whe nyoon mbe da' Sizi k'us
yúk'entsi'-un, 'en 'uja 'udek'ez na'hút'alh-un yuts'un le'uja
'ink'ez yoodulhkut, "SMoodihti, mbe 'utinelh nye 'óotakulh?"
yúlhni, 'et Peter 'awh nalh'a whe 'en 'ubuniyalh whe yutilh'en,
21 Peter yan'en whe Sizi 'uyúlhni, "SMoodihti, ndun 'en do'
datínelh?"
22 'Et Sizi 'uyúlhni, "Whusanátisdalh whuts'un 'et hoona'
hukwa' nuszun de, nyun mba lhe'hoot'oh. 'Et nyun
sunanyalh."
23 Mbene la lhulhutsinke suli'ne 'et ndi khuni Sizi ye
yátilhduk-i ts'iyawh butoh nídilhts'ut, nyoon mbe da' Sizi
yuk'entsi'-un 'aw dálhtisa. 'Et hoonts'i Sizi Peter 'aw lhidínel
ndun 'en 'aw dálhtisa. 'Ants'i yúlhni, "Whusanátisdalh
whuts'un 'et 'en hoona' hukwa' nuszun de, nyun mba
lhe'hoot'oh?"
24 'Et ndun yugha hodul'eh-un, mbe da' Sizi 'uk'enus
yuk'entsi'-un, 'en 'udani' njan howu yailhduk 'ink'ez

'uk'ehoonguz 'ink'ez daja dani' la soo 'alha 'uhoont'oh 'et t'éts'onínzun.

25 'On 'un cha tube lhat-un Sizi ne'úst'en. 'Et huwun ts'iyawh 'uk'éhooguz de, 'udustl'us lhai k'et ndi yun k'ut 'et hoonts'i 'aw soo lhe'hoolcho oole' da' 'et tilalh wheni núszun. 'Et ndo honeh.

Whel'a'ne Bube 'Ut'en K'oh

Luke Theophilus hadih yulhni

1 Syadan Theophilus, hadih. 'Udechoo 'ook'une'úguz
'uk'unusúsguz-i Sizi nts'oh te ne'úst'en 'ink'ez nehodulh'eh 'et
huwun ndet dude 'ut'en whe' yudilh'en,
2 'ink'ez ndet dzin ndo yak'uz whenája 'et whuts'un. 'Et
ndo yak'uz natiltelh whutso ndunne dune whel'a'ne ubulhtsi,
'enne Ndoni gha buba núhizye'.
3 Sizi dazsai hukw'élh'az dit whunizyat dzin ndoohoolyiz
lhat whe bunalhts'et nusúya 'et whuz un'a 'alha khuna 'aw
whuts'u hoodódlai' ait'oh. Hinilh'en 'ink'ez Yak'usda dune
k'úne' bul'en-un huwun bubulh yálhduk.

Ndoni buts'u yoosdzi

4 'Et la 'ilhoh hudilhts'i whe bugha khúni nin'ai whe ubúlhni,
"Jerusalem huwu toohdilh junih! SBá ye nóhts'u náhizya-i, 'i
ooba oolh'é'. Ndai la nohgha tít'alh-i huwun nohdúsni inle'.
5 John dune too be 'ulh'en-un, 'en too be too be' no-
hulh'en inle', 'et hoonts'i 'aw lhadzin iloh inle' de, 'et whu-
sawhútilts'ulh, sBá 'en Ndoni nohts'o tl'aiduti'alh 'ink'ez no-
hyudútilts'ulh. 'Et whuz un'a too bé' nohtilelh," ubúlhni.
6 'Et whel'a'ne Sizi te 'ilhunahosdil whe 'et Sizi huy-
oodulhkut, "NeMoodihti, 'awet eh whusahónzut Israel oots'u
hainzutne doo cha za 'uyoonne yun k'ut whut'enne bu-
moodih nahutidleh?"
7 'Et Sizi ubúlhni, "Nts'o whude 'uwhutánelh-un 'aw nohni
t'eoonózin huba lhe'hóot'oh. SBá, 'en za t'ewhunínzun.
8 'Et hoonts'i Ndoni nohyudílts'ut de soo nohdzi ulhtus whe
Jerusalem 'et si sba dune whunulhtunne tihle, Judea yun k'ut
ndulcho whe cha, Samaria yun k'ut cha, 'ink'ez ndi yun k'ut
ndulcho whe cha," ubúlhni.

Sizi Gri yak'uz whenája

9 'Et ndi yughu yatílhduk whe 'awet ndo yak'uz whenája. 'Et
hinilh'en whuz za kw'us yo ts'e hooloh suli'.
10 'Et 'awhuz ndo yat ts'e hika itís'en whe khunsul nane dune
ulhyul 'i be dune unlíne buzih bube hóodiltsai.
11 "Galilee whut'enne, di ha 'et núdulhya 'ink'ez ndo yat ts'e
whunulh'en? Ndun Sizi ndo yak'uz ts'e nohghu whenája-
un 'andit nulh'en ndo yak'uz whenája, whuz un'a za whu-
sanátidalh," ubuhútni.

Tenahudutidli huba 'et 'ilhuhodulh

12 'Et la whel'a'ne dzulh Olive huyúlhni-i hiye nádidil whe Jerusalem ts'e nahoosdil keyoh whuts'un dzoh nilhdza' whe' hoont'oh.
13 Jerusalem ts'e náhoosdil whe, 'aho ndo yoh huwhut'i-un danáhundil. Peter, John, James 'ink'ez Andrew, Philip 'ink'ez Thomas, Bartholomew 'ink'ez Matthew, James Alphaeus ooye', Simon Lizwifne ba huwu daóodit'owh-un, 'ink'ez Judas James ooye', 'enne 'et yoh hudilhts'i.
14 'Ahoolhyiz 'ilhuhodulh tenahudutidli hukwa. Ts'ekoo bulh cha, Sizi bulhutsinke cha, 'ink'ez Mary ooloo cha, ts'iyawh tenahududli.

Judas k'enádija-un

15 'Et 'oh da' dzin yugha hodil'e'ne 'ilhúhozdil ('alhgoh 120 at'énne dune). 'Enne butoh Peter bubulh yátilhduk ha dudinya,
16 'ink'ez ubúlhni, "Sulhutsinke ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i 'et lhaóodotneh huba' hoont'oh. Ndet David hón'en Ndoni 'en gha Judas datínelh 'et yughu yalhduk. Judas 'en húbunilhtan whe 'oh da' Lizwifne Sizi huyílhchoot inle'.
17 'En cha nebulh 'óot'en ha 'utahálti inle'. 'Et huwa Judas wheni k'un'a en cha whel'a'-un inle'."
18 (Ndi sooneya Judas oogha íninkat ninta' 'ant'en huwa 'i be yun lhadínt'oh-i onket. 'Et Judas nadílduz 'ink'ez ooyust'e ndulcho whe bé hahooltal.
19 Jerusalem whut'enne ts'iyawh whulh 'úhudants'o 'inka nahahoozi "Akeldama" huwhútni. 'I khuni, "'Uskai' Yun" ni whe 'utni.)
20 Peter 'et cha ndutni, "Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i k'ut 'Shun' huyúlhni, 'i ndutni,
'Ooyoh 'aw dune lhuhóot'ih hoole'.'
'Ink'ez cha ndutni,
'Oobe 'ut'en k'oh 'uyoon yuk'enádooja'.'
21-22 "'Et huwa 'uyoon netaóoya' Sizi Gri dunadija-un huwun nela ts'ih'un 'udooni' ha. Mbe la dune 'utahátilhtelh-un, 'en 'ahoolhyiz huba nebulh 'ít'en inle', 'en 'uztilelh. 'Udechoo Sizi neMoodihti nebulh tizya da' 'et whuts'un, 'et ndet la John dune too be 'ulh'en-un too bé' yinla da' 'ink'ez ndo yak'uz negho whenája 'et whuts'un."
23 Hukw'elh'az Peter budáni'-un, 'inka nane dune, 'enne 'utahábahalhti. 'Ilhoghun Joseph 'en la Barsabbas huyúlhni, Justus cha huyúlhni. 'Et 'ilhoghun cha 'en Matthias huyúlhni.
24 'Et tenahudidli whe nduhútni, "NeMoodihti nyun ts'iyanne dune budzi yo téoonínzun. 'Et huwa whunénilhtun k'us umbe 'en neba 'utuhaílhti.
25 Judas ninta' 'ant'en whe nts'e huba 'ant'oh ts'e wheínya, 'et huwa ndun yuk'enádutidalh-un, 'en whel'a'-un whunénilhtun mbe suba 'uts'ooleh."

26 'Et nahúlt'oh buboozi' tse k'ehúyinguz 'ink'ez huyuntílhgai
k'us umbe boozi' ndo nádilhts'ut-un, 'en 'utahatíltelh. 'Et ndúja
whe Matthias 'en whel'a'ne whunizyane 'on 'at 'ilhoghun
hinli whe butanínya.

2

Ndoni mbe la ooba 'álha' hoont'ohne, 'enne buyudílts'ut

1 'Et la Lizwif budzenis whuti, Pentecost* huwhútni-un,
whusahóolts'ut whe ts'iyanne Sizi ooba 'alha' hoont'ohne 'il-
hoghun yoh 'ilhuhozdil.
2 Khunsul ndo ya t'ah ts'e 'uhuduzts'ai 'ants'i nilhts'i cho
dilts'ulh le'whutni. 'Ink'ez nyo yoh hudilhts'í-un ndulcho
whudutni.
3 'Ink'ez la 'ants'i kwun dult'oh-i hitilh'en 'ink'ez lhawh
tizkat whe yoh dilhts'íne 'ilhone hinli whe buk'édinkat.
4 'Et la dilhts'íne ts'iyawh Ndoni buyudílts'ut 'ink'ez khuni
whutso da' t'ehinúszun-i be yawhehúnilhduk, 'et Ndoni bugha
óonin'ai ndo dooni' ha.
5 'Et 'awet lhane Lizwifne, Yak'usda yunidúlhne hinli
Jerusalem húdilhts'i nilhdza' keyoh ts'e hahándil njan dzenis
whuti 'et wheni.
6 'Et la keyoh whut'enne 'ants'i whudutni 'et huwhudánts'o
ha, whe la ts'iyawh lhelhts'un keyoh whut'enne bughuni be
bubulh yáwhehunilhduk tube whe bughá 'unjaz.
7-8 Buba hooncha k'et lhdulhyo 'uhudutni, "Nts'en'a
'uwhutát'elh? Ndunne Galilee whut'enne lhe'hutni
nek'uyáhulhduk wheni nek'un'a ubuzdits'o," hutni.
9 "Wheni Parthia, Media, 'ink'ez Elam whut'enne ts'inli.
Mesopotamia whuts'un, Judea 'ink'ez Cappadocia whut'enne
cha ts'inli. Pontus whuts'un, 'ink'ez Asia ts'u haíndilne cha
ts'inli.
10 Phrygia whuts'un, 'ink'ez Pamphylia whut'enne cha
ts'inli. 'Et Egypt whuts'un, 'ink'ez Lybia whunat Cyrene
whuzih whut'enne cha, whulohne cha Rome ts'e hats'ándil.
11 'Alhgoh Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, mbe
la Lizwif ts'u nálhyane, netoh whulohne cha Crete 'ink'ez Ara-
bia ts'u haíndilne ts'inli. 'Et hoonts'i dáhoolcho 'i be Yak'usda
ne'úst'en-un, 'et ndúhoolcho whe whenich'oh neghuni k'un'a,
whuz un'a ubuzdits'o," hutni.
12 Bughá ne'usjaz 'ink'ez 'uhoot'e' ts'e hooloh whe ts'iyawh
lhuhoodulkut, "Dawhútanelh whe suba 'uwhutni?" lhodutni.
13 'Et 'uyoonne, 'enne la Sizi ooba 'alha' 'unt'ohne ghu
hidloh, "Ndunne dune yatahinátnai'," whe' hutni hubuhútni.

Peter Lizwifne bubulh yálhduk

---

* **2:1** Njan dzin dakelh k'un'a Ndoni dzin huwhútni. 'Oh da' Lizwifne budzenis whuti 'i ha'nukat-un huwhútni.

14 'Et Peter whel'a'ne butoh dudinya 'ink'ez 'ilhozdilne
bubulh whe nduniltul, "Sulh dunene 'ink'ez nohni Jerusalem
whut'enne cha ts'iyawh soo zúlhts'ai, 'et la nohdósni' dáhooja
njan 'et huwun.
15 Ndunne dune 'aw talhahunítnai' nohni ndunáhzun
hoonts'i, ts'ant'ez 'andit ts'iya dzetniz whutso 9:00 'uhoont'oh.
16 Njan dawhút'en-un, 'et la Yak'usda be nus hón'en-un, Joel,
huwu yailhduk whe ndutni,
17 'Nts'en'a la 'andit dune ts'inli 'etsul 'uhóoja de, ni Yak'usda,
'et de syughi si sgha 'en ts'iyanne dune yududútilts'ulh.
Nohuzkehke nus daóotanelh-un 'et huwu yahutilhduk.
Nohchilke cha bubenghun newhúlts'uk-un t'ehontázin.
Nohduneti 'enne cha nótitus whe t'ehóntizeh.
18 'Ink'ez 'oh de sba 'ut'enne,
'enne hoonts'i dune cha ts'ekoo cha ts'iyawh syughi si
sgha 'enne buye ídutilts'ulh 'et huwa 'enne cha nus
daóotanelh-un huwu yahutilhduk.
19 Ndo yat 'et cha 'ink'ez ndi yun k'ut cha huwa 'ít'en te
né'whutis'en.
'Et la 'uskai' cha, kwun cha,
'ink'ez lhut lhai cha whutáleh.
20 Sa 'i cha tsálhgus yudútilts'ulh
'ink'ez 'ulhdzis ooza' 'i cha 'uskai' k'un'a dulk'un tileh,
ndet la whéwhunujut 'ink'ez whudízti' dzin neMoodihti
whusatíyalh 'et whutso 'uwhutánelh.
21 'Et ndet la whusahónzut-un,
'et whusaóotilts'ulh mbene la neMoodihti hudutijih hits'u
hukwa 'utnine, 'enne hudutijih.' "
22 Peter 'et cha ndutni, "Israel oots'u hainzutne sghuni
soo cho oozúlhts'ai, Sizi Nazareth whut'en-un, Yak'usda no-
hts'ítilh'a'-un, 'en Yak'usda gha huwa 'ít'en te ne'út'en, 'et whe
whunóhnilhtun njan nohtoh 'uhoot'en 'et huwa t'ewhunáhzun.
23 Yak'usda nanínízut 'ink'ez 'uda' t'eooninzun-un, 'i be
'uda' Sizi nohtl'atíltelh néwhunin'ai. Nohni nohgha lubeshi
'ulh'enne Sizi tulalhgus 'uhídunilht'o 'et whuz un'a súlhghi.
24 'Et hoonts'i nahuyílhna'. Be dats'útsaih-i yuch'a nilde, 'aw
'ilhiz daootsah huba lhe'hóot'oh 'et huwa.
25 'Et la 'uda' David yughu yailhduk ínle' whe ndutni,
"Ahoolhyiz neMoodihti szih nus'en.
Nailhni ts'unk'us szih usyin dzoh noszut whuch'a.
26 'Et huwa 'ahoolhyiz sdzi hóont'i',
'ink'ez whuníni bulh cha yasduk,
'ink'ez si 'atsul yinka susda.
Datísah de 'aw whénoozjut aít'oh.
27 Natnilh keyoh si szul 'aw 'et neóolhtelh aít'oh

'ink'ez mbe la ts'ih'un mba 'únt'oh-un 'aw ooyust'e oolhjut aít'oh.
28 'Ilhiz khutisnalh-un, 'et whusúnilhtan.
Sulh 'ínt'oh 'et huwa hoonúst'i' sutalhtselh.' "
29 Peter 'on 'un cha ndutni, "Sulh dunene David netsoda'-un keyoh whuduchun unlí-un, 'en ghun ts'ih'un un'a whunóhnoostun hukwa' nuszun. David dazsai 'ink'ez 'uháyálhti 'ink'ez oots'un k'ut 'awhuz nezih whuz'ai.
30 'En Yak'usda be nus hóo'en-un 'unt'oh 'ink'ez Yak'usda ye yúts'u nahizya t'einínzun. 'Ink'ez Yak'usda whuz un'a yuba néwhunin'ai whe yúlhni, 'David oots'u haínzut-un, 'en 'ilhudzin David k'un'a ookw'uts'uzda cho dizti'-i k'utidalh,' 'en Christ 'unt'oh.
31 David nus hón'en whe Yak'usda datínelh la t'eoonanzin 'inka Christ dunádutádalh 'et huwu yailhduk whe ndutni,
'Yaidlane toh 'aw néyolhtelh aít'oh,
ooyust'e cha 'aw oolhjut aít'oh.'
32 'Et ndun Sizi 'en za dazsai whe Yak'usda nahuyílhna' inle' 'ink'ez wheni oogha hodul'ehne ts'iyawh khuna whe ts'an'en 'et huwa. 'Alha nahítna' t'ets'onínzun.
33 Ndo yak'uz 'uk'enus whudízti'-un, 'et Yak'usda oonailhni ts'e natl'aidalhda' 'ink'ez nets'ú yoozi-i, 'i gha Yak'usda duYe' yutl'ahón'ai. 'Inka 'en Ndoni nets'ítilh'a' 'ink'ez neyudílts'ut. 'Ink'ez 'alha 'unt'oh 'andit dzin ndi 'i oozúlhts'ai 'ink'ez nulh'en.
34 'Aw David yak'uz nulhiyal, 'et hoonts'i nja dutni,
'Moodihti 'en sMoodihti 'et ndúyulhni,
"Njan nailhni ts'e sghu sinda,
35 Ndet la nch'az ditnine buch'a' nusde hukw'élh'az 'et la 'ilhiz bumoodih onle'." '
36 'Et huwa Israel oots'u hainzutne ts'ih'un nohdúsni, 'alha ndun Sizi tulalhgus undunulht'ó-un, 'en Yak'usda Moodihti 'ink'ez Christ yulhtsi."
37 'Et Peter hidánts'o whe soo ts'ih'un budzi t'aíznai. 'Ink'ez Peter 'ink'ez 'uyoonne whel'a'ne bulh hubuhoodulhkut, "Neulhutsinke, Peter nedani'-un huwun dáztinelh?"
38 'Et Peter ubulhni, "'Ilhone ahli whe lht'ananahdilh 'ink'ez Sizi Gri boozi' gha too be 'úlhneh. 'Et la nohlubeshi nohu-naoodeh 'ink'ez la Ndoni nohyudóolts'it.
39 Mbene la Yak'usda neMoodihti buka' dutinelhne, 'ilhone ahli whe Ndoni nohts'ú yoozi inle', nohuzkeh cha 'ink'ez nilhza' yun k'ut whut'enne, 'enne hoonts'i."
40 'Et Peter sa' whe bubulh yálhduk 'ink'ez buba nus whúnilht'i 'ink'ez ubúlhni, "'Ududúlhyis! Ndunne ntsi'ne buch'az nálh'ah, 'ink'ez bubulh áht'en iloh, Yak'usda dzoh nubutilhdeh whe' hoont'oh."
41 Lhane huhóont'i' whe highuni huyílhchoot 'ink'ez too be' hulya. 3,000ne at'enne, 'enne buts'únne hudindil.

42 'Ahoolhyiz 'ilhuhodulh, 'ink'ez whel'a'ne whubuhodulh'eh. Ts'iyawh 'alhgoh lhulh 'uhut'en. 'Ink'ez 'udek'elhaz hulhgha na'hit'al-un whe whunahulnih ha lhla'hut'alh 'ink'ez 'alhgoh tenahududli.

Nts'en'a la ooba 'alha' hoont'ohne yinka hudilhts'i

43 Whel'a'ne huwa 'ít'en te ne'hust'en 'et whe 'on nus ts'iyane ba hooncha.

44 Ooba 'alha' hoont'ohne ts'iyawh 'ilhoh nuhúdilh 'ink'ez huyut'í-i ts'iyawh huyé lhla'ut'en.

45 'Ilhoghun yut'i-i be 'óokuk te 'i la ts'iyanne mbene la 'en dunidzítne, 'enne ndi sooneya butahuyudzih.

46 Lizwif bulugliz whucho 'et dzin totsuk 'ilhuhodulh. Duyoh 'et 'alhgoh budzi únzoo 'ink'ez huhóont'i' whe lhla na'hut'ulh.

47 'Et mbene la ooba 'alha' hoont'ohne Yak'usda ba hodílht'i, 'ink'ez Jerusalem whut'enne, 'enne cha buts'un hínzoo. Mbene la dijízne, 'enne neMoodihti dzin totsuk 'on nus 'uhuniltsuk bubulh tsíh.

3

Whel'a'ne nulhúsyoh-un soo ná'hinla

1 'Et la 'ilhudzin Peter 'ink'ez John bulh dzetniz hukw'elh'az, 3:00 at'en 'uhúnit'o Lizwif bulugliz whucho ts'ótiz'uz, tenahududli neóoninzut 'et wheni.

2 Hukwuti hoonzoo huwhútni-un, 'et la dune yinka usda ndulyiz whe nulhúsyoh-un usda. Dzin totsuk whuz huyookaih. Mbene la Lizwif bulugliz whucho ts'e túdilhne sooneya ha buts'u dátso.

3 'Et la Peter 'ink'ez John bulh yoh ts'e hútiz'az whe ubutílh'en 'ink'ez hoonliyaz higha óo'alh ha buts'u dátso.

4 Soo cho hinilh'en whe la Peter utni, "Nenilh'en!" yulhni la.

5 'Inka la ubunilh'en hoonli higha ti'alh ha buts'e úka tse hooli.

6 'Et Peter uyúlhni, "'Aw silver 'ink'ez gold cha lhust'i, 'et hoonts'i ndai la ust'i-i ngha tís'alh. Sizi Gri Nazareth whut'en-un whelhtus 'ink'ez boozi' gha neghá whults'ut-un huwa didinyaih 'ink'ez ninya!"

7 'Ink'ez Peter ndun dune nulhúsyoh-un nailhnih ts'e yula ilhchoot 'ink'ez dedilhya ibulh ooke, ookechunoh tubulh hoolhtus nawhusdli'.

8 'Aho dudillhoh 'ink'ez nádinya. 'Et Lizwif bulugliz whucho ts'e bubúlh tiz'az. Nuya whe ndo túllhuk cha 'ut'en 'ink'ez Yak'usda dílhti'.

9 Ts'iyanne yunilh'en nuya 'ink'ez Yak'usda dílhti'.

10 Ndun dune nulhúsyoh-un nahuyóolhts'it Lizwif bulugliz whucho hukwuti hoonzoo 'et usda-un, 'en 'únt'oh. Soo whe búgha 'unjaz whe hinilh'en 'ink'ez buba hooncha.

Lizwif bulugliz whucho ts'e Peter bubulh yálhduk

11 Peter, John bulh 'awhuz ndun dune soo na'yinla-un uboontun za 'unt'oh whe dune ts'iyawh njan Solomon oobuntsilh bet huwhútni-un ts'e whuz buts'ú hoolhghaz.

12 'Et la Peter ubunilh'en 'ink'ez ubúlhni, "Israel oots'u hainzutne, di ha nenulh'en 'ink'ez whe nóhgha 'unjaz? 'Aw whenich'oh be ts'inzoo k'us be ts'ílhtus 'i gha iloh ndun dune nuya nats'úlhtsi.

13 Netsoda'ne Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob lhan'un te lhuzkehke hinli whe 'uhoont'oh. 'Ink'ez buYak'usda Sizi Gri yuk'úne' 'ust'en-un, 'en ncha yulhtsi 'ink'ez yudálhti'. Lizwif huwunlíne tl'álhti Pilate yulanadutitnih 'et hoonts'i nohni ooch'az nedihdil inle'.

14 'En lubeshi ooghu hooloh 'ink'ez ts'ih'un dune cha unli, 'et hoonts'i ooch'áz nedihdil 'ink'ez dune silhghí-un, 'en Pilate nohts'u yúlanadootni oots'o húkwa' dahni.

15 Mbe la oogha ts'ú khuna-un, 'en úhla súlhghi, 'et hoonts'i Yak'usda nahuyílhna' 'et ndulcho whe wheni nena be ts'uhon'en.

16 'Et Sizi ooba 'alha' yint'oh 'ink'ez ndai la yé ulhtus 'i gha ndun dune soo ná'uja. 'En 'unt'oh nilh'en. 'Alha 'i be hoont'oh ndun dune nohbut usyin-un, 'en Sizi ooba 'alha' yint'oh-un, 'et 'i be soo na'uja.

17 'Et 'awet sulhutsinke t'ewhunúszun nohni 'ink'ez nohtso whudilhdzulhne te Sizi dálh'en la t'éoonuzúhzun 'et huwa 'íht'en.

18 'Et 'uda' whe Yak'usda dani' 'et ndunne Yak'usda be nus hóo'enne 'et la, Christ dzoh nutizut, hutni. 'Et whuz un'a 'uhóoja whúlhsi.

19 'Andit noheni nahandunahle 'ink'ez Yak'usda oots'u nálhyeh, 'awet de za la nohlubeshi nohunáyóolhdeh.

20 'Et whe la Yak'usda nohdzi ulhtus nohba yoolhtselh 'ink'ez Sizi Gri 'en cha nohts'ítoolh'a'. Whutsoda' 'uda' 'et yughun nohodáni' inle'.

21 'En ndo yak'uz 'et usda ndet la ts'iyantsuk doo cha soo ná'whutilelh nasdli' 'et whuts'un. 'Uda' Yak'usda be nus hóo'enne huwu yuhalhduk ínle'.

22 Nilh'en 'uda' Moses ndutni inle', 'Yak'usda neMoodihti 'ilhoghun Yak'usda be nus hóo'en-un si sk'un'a 'unt'oh-un, 'en nohts'ítilh'alh. Nohkeyoh 'ilhoghun 'en 'utinelh. Daja nohdutánelh-un ts'iyawh oozólhts'ai'.

23 Mbene la ndun Yak'usda be nus hóo'en-un lhuhuy-oozílhts'aine, 'enne la Yak'usda oodune'ne buch'a buhuzdla 'ink'ez gak ubotilhtselh.' "

24 'Et Peter 'on 'un ndutni, “Mbene la Yak'usda be nus hóo'enne ndet la 'uwhutánelh-un huwu yahalhduk da', Samuel cha 'ink'ez 'uyoonne la yuk'élh'az khana'ne cha, ts'iyawh whuz un'a za 'uhutni inle'.
25 Nohni cha Yak'usda be nus hóo'enne buts'u háhde 'ink'ez ndai la Yak'usda nohtsoda'ne khuni buba lhaídinla-i, nohni cha nohba 'unt'oh. Ndi khuni buba lhaídinla-i, Abraham cha tl'adílts'ut inle', ‘Nts'u haínzut-un, 'en gha dune ndi yun k'ut buba hoonzoo tileh,’ 'et Yak'usda Abraham yulhni.
26 'Ink'ez Yak'usda duYe' Sizi, 'en dunaidilhti whe nohni 'udechoo 'en nohts'ú wheyalh'a'. 'Et dutsun-i be túne' aht'en-un whuch'a nanóhuzdla. 'Et huwa Yak'usda Sizi 'udechoo nohts'ítilh'a' whe nohba hoonzoo oole' ha.”

4

Peter John bulh nahíyilhne but nébonilhti

1 'Et 'awhuz Peter John bulh dune bulh yahulhduk whe lubretne, lugliz whucho howunlíne bumoodih cha, 'ink'ez Sadducee* hubuhútnine bugho nindil.
2 Whuts'odutni ndunne nane whel'a'ne Sizi dazsai 'ink'ez dunadija 'et huwun whubuhodulh'eh. 'Et whe yaidlánne dunahudutádulh 'alha' hoont'oh.
3 'Inka 'om bun whuts'un 'abuhan'ai 'awet hulhgha ts'un yoo 'un hoozulh 'et huwa.
4 'Et hoonts'i lhane ubudánts'one Sizi dazsai 'ink'ez dunadija-un buba 'alha' hoont'oh suli'. 'Et 'awet 'alhgoh buba 'álha' hoont'ohne 5,000ne at'enne suli'.
5 'Et la 'awet 'om bun dzin Lizwif bumoodihne, butso whúdilhdzulhne cha, 'ink'ez Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne Jerusalem 'et 'ilhúhozdil.
6 'Ink'ez la lubret 'uk'enus dízti'-un Annas huyúlhni-un Caiphas cha, John cha, Alexander cha, 'ink'ez la lubret 'uk'enus dízti'-un' ts'u haíndene, 'enne cha, ts'iyawh Jerusalem 'ilhuhozdil.
7 Whel'a'ne 'ink'ez soo na'huyinla-un, 'en cha dubut nébodinla 'ink'ez hubuhoodulhkut “Dáhla whe ahla? Ndai be úlhtus-i be uht'i? Mbe boozi' gha ndun dune soo na'uhla?”
8 Ndoni Peter 'on nus ulhtus yulhtsi whe ubúlhni, “Israel oodune'ne bumoodihne 'ink'ez butso whúdilhdzulhne cha,
9 ndun dune nulhúsyoh-un, 'en ba 'ut'en unzoo-i 'uts'ínla-i 'ink'ez dats'ínla whe soo ná'ts'inla whe 'i 'andit ooka neoodulhkut.
10 'Et huwa nohni 'ink'ez Israel oots'u hainzutne ts'iyawh soo cho nohdutásnelh, Sizi Nazareth whut'en-un, 'en tulalhgus k'eílhti, 'en Yak'usda nahuyílhna'. 'En boozi' 'ink'ez whélhtus-un 'i be ndun nulhúsyoh-un, 'en soo ná'ts'inla.

* **4:1** Sadduceene, 'enne la 'uhutni, ‘Dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'uhótnalh aít'oh.’

11 Sizi, 'en 'unt'oh Yak'usda 'uk'unusguz-i k'ut ndutni whe
ooghu yaduk,
‘Nohni yoh 'uwhulh'enne tse 'úndutulh'uz-i,
'i la 'uja 'uk'enus tse† ooka dáhotni-i suli'.’
12 Yinka ndulcho whe Sizi Gri 'en gha za uzdutijih. 'Aw
'uyoonne yé ulhtus-i gha uzdoojih aít'oh. 'Et whuz un'a
Yak'usda neghá whunin'ai.”
13 'Et nahíyilhne t'ehonínzun Peter 'ink'ez John 'enne 'ants'i
'oh dune, 'aw whulhodíl'elne 'uhint'oh. 'Aw lhoníljut whe
yahulhduk, 'et huwa buba hooncha, 'ink'ez t'ehonanzin Sizi
Gri yulh nusudilne hinli.
14 Ndun nulhúsyoh-un soo ná'uja 'ink'ez Peter John bulh
buzih usyin hinilh'en whe 'et huwa 'aw dája hudooni' ait'oh.
15 'Et 'inka yaduk bayoh tenábonilh'a' 'ink'ez la hukw'u
nuhúhulhye'.
16 'Ink'ez la lhuhoodulkut, “Ndunne dune dábuztilelh?”
hutni la, “Jerusalem whut'enne ts'iyawh t'ehonínzun 'uk'enus
huwa 'ít'en-un, 'et 'uhuhóonla. 'Aw whuts'uts'oodódlai ait'oh.
17 'Et huwa 'aw 'on 'un 'uyoonne t'eoonoozeh whuch'a,
ndunne dune tube cho bube' ts'oonolhjoot Sizi Gri boozi' gha
'aw 'on 'un 'uyoonne dune bulh yáhoolhduk junih.”
18 'Et yoh danáboninla 'ink'ez ubuhútni, “Nts'oh dáhoont'oh
'et hoonts'i, 'aw Sizi boozi' gha yahoolhduk k'us dune
húhodoolh'eh íloh!”
19 'Et Peter John bulh 'uhútni. “Nohnich'oh hukw'u
nuní nulhzut, nohk'un'a tilah k'us Yak'usda ook'un'a tilah
'uztinelh? Ndet la Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhoont'oh?
20 Nts'en'a suba ts'uhon'en-un 'ink'ez ts'odánts'o-un huwu
yalhts'oolhduk?”
21 Nahíyilhne soo khuni ulhtus-i be doo cha, “Sizi ghu ya-
hoolhduk junih!” ubuhútni, 'ink'ez bulanahuditni. 'Aw huwa
dzoh nubuhoolhdzut-un hooloh, dune ts'iyanne Yak'usda ba
hodílhti' njan dáhooja 'et huwa.
22 Ndun dune huwa 'ít'en k'un'a soo ná'huyinla-un, 'en dit
whunizyat 'on 'un be yus k'ut whe 'unt'oh.

Oobá 'alha' hoont'ohne hunooljut-un whuch'a ténahadudli

23 'Et soo bulanahuditni ibulh, Peter John bulh bubulh
nudilhne buts'u náhoost'az 'ink'ez lubret 'uk'enus dizti'un
'ink'ez butsó whudilhdzulhne cha dája ubuhútni la 'et hukw'ú
nuhuhoolnuk.
24 'Et hodánts'o whe ts'iyawh lhgha Yak'usda ts'un
tenawhehúndunidli, “NeMoodihti nyun Yak'usda 'int'oh
t'éts'onínzun, yat, ndi yun, yatoo', 'ink'ez bunghun cha ínla,
'ink'ez ndai la bulh 'úhoonla-i tubulh.

† **4:11** Ndi tse 'undutulh'uz-i Sizi Gri 'unt'oh, ni whe utni.

25 Netsoda'-un David mba nye'ustlen-un, Ndoni gha mba
yalhduk ínle' whe ndutni,
"'Udun yun k'ut whut'enne,
di ha howunílch'e? Di ha ndunne dune Yak'usda ch'az
yáhalhduk?
26 Ndi yun k'ut lerwene,
'enne cha lhotigan wheni.
'Ink'ez yun moodihne cha 'ilhúhozdil Yak'usda 'ink'ez
OoChrist,
'enne hich'az nedindil whe' hut'en.' "
27 'Et 'on 'un tenahududli whe 'uhutni, "'Et 'alha' 'i be njan
Jerusalem 'et Herod 'ink'ez Pontius Pilate bulh 'udun yun
k'ut whut'enne cha 'et Israel oots'u hainzutne cha ts'iyawh
'ilhuhozdil whe nYe' Sizi lubeshi ooghu hooloh-un, 'en ooka
tse hóodli neba yulhtsí-un, 'en hich'az nedindil 'et wheni.
28 'Et 'uda' be ilhtus-i 'ink'ez nyeni be ndunínzun inle' whe
lhawhudinla. 'Et 'andit 'ilhuhozdil 'ink'ez daótanelh dini ínle'
'et 'oh whuya lhe'hit'elh.
29 'Et huwa neMoodihti, neye' hoonulhjoot-un, 'andit
dzin buboozílhts'ai 'ink'ez 'aw lhts'uníljut whe wheni,
mba' ts'ut'enne, nghuni unzoo-i be yats'oolhduk neghá
whunin'aih.
30 'Et huwa neMoodihti, be ílhtus 'i be dune ílhyis 'ink'ez nYe'
Sizi, lubeshi ooghu hooloh-un, 'en yé ulhtus-i, 'i gha ts'iyanne
bunalhts'et hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en tune' whut'en hóle'."
31 'Et 'awet tenáhúdúdli 'etsul 'uhudíja whe, nyo 'ilhúhozdíl-
un dulcho nahúhoosnai 'ink'ez Ndoni buyudílts'ut whe 'aw
lhoníljut whe Yak'usda ooghuni be bubulh yáwhehunilhduk.

Ooba 'alha' hoont'ohne alhgoh lhghuhudli

32 Ooba 'alha' hoont'ohne 'alhgoh ts'iyanne lhgha za' hut'en.
'Aw ooch'e'ne hooloh. Ndai la huyut'i 'alhgoh huyé ne'ut'en.
33 'Aw lhoníljut whe whel'a'ne soo khuni ulhtus-i be, "'Alha'
hoont'oh whe Sizi neMoodihti 'en dunadija," hutni, 'ink'ez
Yak'usda tube buts'un únzoo.
34 'Aw 'ilhoghun butoh 'endunidzit-un hooloh. Mbene la
yoh k'us yun lhadínt'oh ut'íne, whe'honket,
35 'ink'ez la sooneya bugha yúlts'uk-i, whel'a'ne
butl'aháyudzih. 'I la 'alhgoh mbene la 'en dunidzítne
butáháyúdzih.
36 'Et whuz un'a 'uja 'ilhoghun dune, Joses huyúlhni, 'en
Levite-un‡ 'unt'oh 'et Cyprus whuzdlí-un, 'en whel'a'ne "Barn-
abas" huyúlhni, ndi boozi' 'i la, "'En nedzi ulhtus ilh'í-un," ni
whe 'utni.
37 'En cha yun yut'i-i be 'ónket 'ink'ez whel'a'ne butl'ayándzai.

‡ **4:36** Levite 'enne lubret 'uk'enus dizti'-un la'ut'enne 'uhint'oh.

5

Ananias du'at Sapphira bulh dahútinelh la

1 'Et hoonts'i 'ilhoghun dune, Ananias huyúlhni-un, 'ink'ez
oo'at Sapphira bulh yun huyut'í-i, 'i ye 'ónket,
2 'ink'ez la sooneya yuloh dich'oh duba yílhchoot. 'Et oo'at
cha t'eoonínzun. 'Ink'ez yuloh 'i la whel'a'ne butl'ayándzai,
'ink'ez la, "Ndi sooneya 'i ts'iyawh 'unt'oh," 'ubúlhni.
3 'Et Peter uyúlhni, "'Et di ha Satan* ook'úne' tant'en hukwa'
nizun? 'Ink'ez lhe'dini sooneya ooloh ílhchoot 'ink'ez Ndoni
ts'un honts'it?
4 Ndi yun be 'óotahkulh whutso nohch'e' unli ínle'. Be 'óhket
whe oozooneya 'i cha nohch'e' 'unt'oh. 'Ink'ez di ha ndzi yo
whe njan ninta' nint'en? Yak'usda ts'un honts'it 'aw dune
ts'un iloh!"
5 Soo Ananias whudánts'o ibulh, nadílduz 'ink'ez dazsai.
Mbe la whulh údants'one tube cho whehunilhjoot.
6 Chilke 'enne la dahánindil 'ink'ez hizi highá 'ozduz,
téhinilhti, 'ink'ez 'aháyálhti.†
7 'Et tat sadzi hukw'u hoonist'o at'en inle', 'et oo'at 'aw
dáhooja t'éoonúszun whe danínya.
8 'Et Peter uyúlhni, "Sudíni ndi sooneya, nki netl'ayándzai-
i be 'óhket-i oozooneya, ts'iyawh tilah 'unt'oh?" "A, ts'iyawh
'únt'oh," yúlhni.
9 'Et Peter uyúlhni, "'Et di ha nki bulh Ndoni ólhdzih hukwa'
aht'an? Ndunne chilke nki 'ailhtíne dati nódilhya, nyun cha
whuz un'a tenányotalhtelh!"
10 'Et 'aho 'en cha yubut nálts'ut 'ink'ez dazsai. Chilke
dahánindil 'ink'ez 'en cha dazsai hinilh'en. 'Inka 'en cha
téhinilhti 'ink'ez ooki hizih 'ahuyalhti.
11 'Et ooba 'alha' hoont'ohne 'ink'ez 'uyoonne dune tubulh
ts'iyawh hodánts'o whe 'uk'enus whé hunilhjoot.

Whel'a'ne huwa 'ít'en te né'hut'en

12 'Et dune toh whel'a'ne lhat-un huwa 'ít'en te né'hut'en.
Solomon oobuntsilh bet huwhútni-un, 'et la ts'iyanne ooba
'alha' hoont'ohne whuz 'ilhuhozdil.
13 Ts'iyanne 'unt'ohne ubuhuninzun, 'et hoonts'i 'aw ooba
'alha' hoont'ohne 'uyoonne dune butahoodilh aít'oh. Njan
lhe'hóoja 'et huwa whehíntsaz.
14 Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne 'on nus huldlai suli', dune
cha 'ink'ez ts'ekoo cha.
15 Whel'a'ne huwa 'ít'en tené'hut'en 'et huwa ti whuzih
ndudáne hik'ustez 'i bulh tébuhulih khun si Peter 'oh whuya
uyalh de ootsin 'i hoonts'i buk'ut lhúyolts'it.

---

* **5:3** 'En netsudule 'unt'oh. † **5:6** Dune dahátsai te, 'aho 'abuhulhtih ínle', keyoh whunulwus 'et huwa.

16 Lhane whe dune Jerusalem whunat keyoh whut'enne,
'enne cha whusahúdilh. Ndudáne cha 'ink'ez ntsi'-i
nudúdeh buyudúlts'ine cha whusábuhule 'ink'ez ts'iyawh
soo ná'buhulh'en.

Whel'a'ne dzoh nubuhulhdeh

17 'Et 'awet Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un, 'ink'ez yuts'ú ditnine Sadduceene hinli 'enne la whel'a'ne tube bughe' hoolni suli'.

18 'Et la 'awet whel'a'ne ubuhílhchoot 'ink'ez 'oh dune 'adinla-un, 'et la 'abuhanla.

19 'Et hoonts'i la 'et 'ulhdzis neMoodihti oolizas 'aha' dinla-un dáha' dantan, tenábuninla 'ink'ez la ubúlhni,

20 "Ahdulh 'ink'ez Lizwif bulugliz whucho núdulhya 'ink'ez ndi 'andit be ts'úkhuna-i ghun bubulh yálhduk."

21 'Et whel'a'ne hik'oh ts'e 'uja. Soo yulhkai 'et Lizwif bulugliz whucho dahánindil 'ink'ez 'awet dune whuba hodulh'eh.

'Et la Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un 'ink'ez yuts'ú ditnine, 'enne Lizwif butso whúdilhdzulhne 'ink'ez nahíyilhne cha bughú nahúzya yahatilhduk-un huwun. 'Et 'ink'ez whel'a'ne 'ahudinla ts'e dudune'ne bukuwhenábuhalh'a' bubut nébotalelh ha.

22 'Et la whuz hoozdil whe whel'a'ne 'ahudinla-un, 'et hoohooloh hotilh'en. 'Et la nahíyilhne buts'u náhoosdil 'ink'ez ubodáni',

23 "Dune 'ahudinla ts'e ts'oozdil whe 'awet dá'dinla ts'e dóohoont'oh. 'Ink'ez huwunlíne cha 'awet huwuhinli 'et dáha' uzdan'ai whe 'aw nyoonne whel'a'ne huhooloh!"

24 Lugliz whucho huwunlíne bumoodih, Lizwif lubret 'uk'enus dizti'ne, 'ink'ez Lizwif bulubret moodih tubulh whulh 'úhudants'o whe 'et huwu yahulhduk, "Whel'a'ne dahúja suba 'uhint'oh?" hutni.

25 'Et 'ilhoghun dune danínya 'ink'ez ubúlhni, "Whunulh'en ndunne dune 'abihláne nghuz lugliz whucho ts'e dune huhodulh'eh!"

26 Lugliz whucho huwunlíne bumoodih, dudune'ne tubulh whuz whe handilh, 'et ndunne 'ilhozdílne bubé hunuljut doo ka la tse be bubuhooghan, 'et huwa whel'a'ne nánilhtsulyaz nabuhílhchoot.

27 'Et whel'a'ne dunáboninla 'ink'ez nahíyilhne bubut néboninla 'ink'ez lubret 'uk'enus dízti'-un, 'et uboodulhkut,

28 "Soo khuni ulhtus-i be nohba nats'úhizya ínle' ndun Sizi ghun dune hubodulh'eh íloh nohts'útni inle'. 'Andit whunulh'en lhe'ahja, Jerusalem ndulcho whe 'awet hubodilh'e'. 'Et ndun dune dazsai whe ndulcho whe wheni nek'éwhuh'ai!" hutni.

29 Peter 'ink'ez 'uyoonne whel'a'ne bulh whuz yahatilhduk, “Yak'usda za ook'uné' ts'oot'en huba' hoont'oh, 'aw dune ook'uné' ts'oot'en huba lhe'hóot'oh,” hutni.

30 “'Et Sizi tulalhgus-un undunulht'o whe súlhghi 'et hoonts'i netsoda'ne buYak'usda 'en nahuyílhna'.

31 'Et Yak'usda yak'uz whenáyalhti dunailhni ts'e duzih 'et yulhda, 'ink'ez Moodihti 'ink'ez neulhyís-un cha yulhtsi. 'Et Israel oots'u hainzutne dudeni náhondunooleh, 'et de la bulubeshi buba 'ún yutoolhdilh.

32 'Et wheni Yak'usda ne'ust'en-un hon'enne ts'inli 'ink'ez huwu yats'ulhduk. 'Ink'ez Ndoni, 'en Yak'usda k'une' 'ut'enne bugha ínin'ai-un, 'en cha nela'ut'en,” 'et ndúbulhni.

33 'Et la nahíyilhne njan huwhudánts'o whe, tube cho 'on nus hukwa howuních'e k'et whel'a'ne ubotuzilhghelh hukwa' huninzun, 'et howu yahalhduk.

34 'Et hoonts'i 'ilhoghun dune, Gamaliel huyúlhni-un, 'en Pharisee unli ts'iyanne ba ncha, 'en butoh dudinya 'ink'ez ubúlhni, “'Atsulyaz 'az úbilhlelh.”

35 'Et 'ink'ez nahíyilhne ndúbulhni, “Israel whuduné'ne huwa 'óohli whe ndunne dune né'bulh'en.

36 Dzoh sa' inle' 'ilhoghun dune Theudas huyúlhni-un, 'en la ninya ‘Dune ncha-un usdli,’ ni whe dune bulh yálhduk. 'Et la 400ne at'en 'enne hits'ú nedindil, 'et hoonts'i hizilhghi, 'ink'ez yuts'ú nedindil inle'ne ts'iyawh 'ants'i yanahadil. 'Et nduhúja whe gak huzdli'.

37 'Et whuz un'a za 'uyoon dune cha nduja, Judas Galilee whut'en-un huyúlhni, 'et dune naoolto whe 'et ninya. 'Et cha lhane dune hits'ú nedindil. 'En cha hizilhghi 'ink'ez yuts'ú nedindil ínle'ne, 'enne cha ts'iyawh yanahadil.

38 'Et ndúhooja inle' 'et huwa nohdúsni, ndunne dune hoonli uboohleh junih, buts'ú halhozah'ai! 'Et dich'oh duba 'uhut'en 'ink'ez whunohodulh'eh de, 'aho gak naóotadleh.

39 'Et hoonts'i Yak'usda ndi 'ut'en k'oh ts'e bugha inin'ai de, 'aw buch'a' oolhdeh aít'oh, doo ka si Yak'usda ch'a ne'aht'en oohle'.”

40 'Et la nahíyilhne buba 'alha' dija. Whel'a'ne danáboninla 'ink'ez “Bubuholhtsas,” ubuhútni. 'Ink'ez hukw'elh'az, “Sizi boozi' gha dune huhodoolh'eh junih!” ubuhútni, 'ink'ez la bulanahuditni.

41 'Et la whel'a'ne nahiyílhne bughu tenáhundil. Yak'usda Sizi Gri ba dzoh nuhude 'et huba soo' hulzoo' didutch'oh 'et nduna'hundunudzun, 'ink'ez howu nílhni.

42 'Et dzin totsuk Lizwif lugliz whucho 'ink'ez dune buyoh te 'awhuz Sizi Yak'usda OoChrist, 'en ghun dune huhodulh'eh 'ink'ez khuni unzoo-i be dune bubulh yáhulhduk, 'aw 'etsul lhe'hudínel.

6

Lhtak'ant'i dunene whel'a'ne la'ut'enne

1 'Et 'oh da' yugha hodul'ehne 'on nus huldlai suli'. Yugha hodul'ehne Lizwif nawh la hudidowh, Greek bughuni k'uyalhdukne 'ink'ez Lizwif dich'oh dughuni k'uyalhdukne, 'enne la lhdulhyoh nehúwhunt'ai. Greek k'uyalhdukne hutni, "Netsandilhne 'aw bugha lhé'hus'ai dzin totsuk sooneya dune huye la'ut'en-i whutahudzih te."

2 'Et whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne Sizi Gri yugha hodul'ehne, ts'iyawh 'ilhubuhozdla 'ink'ez 'uhutni, "'Aw lhe'hóozoo' Yak'usda ooghuni be yats'ulhduk whulazdutitni 'ink'ez sooneya dune be la'whut'en-i za 'uts'oolh'en aít'oh.

3 'Et huwa sulhutsinke lhtak'ant'ine dune nohtoh mbene la t'ebunáhzun Ndoni buyudínda 'ink'ez huwhunih cha 'uhint'ohne 'utaháhuhle 'enne ndi 'ut'en 'uhuyoolh'en wheni 'enne huwu hinli buts'oolhtselh.

4 'Et la wheni tenazdudli 'ink'ez Yak'usda ooghuni be yáts'ulhduk-un, 'et za 'uts'otilh'elh," 'ubuhútni.

5 'Et 'ilhozdílne ts'iyawh whel'a'ne buba soo' hudija 'inka Stephen 'en 'utahahúyalhti soo cho be 'alha' hoont'oh ut'i-un 'únt'oh 'ink'ez Ndoni ooyudínda. 'Et Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas cha, 'ink'ez Nicolaus, 'en la 'udun yun k'ut whut'en-un, Antioch whut'en-un 'unt'oh 'en la Lizwif ts'ú nenadinja inle', 'enne 'utaháhahanla.

6 'Et la whel'a'ne but néboninla whe whel'a'ne buba tenahu-didli 'ink'ez buk'odálni.*

7 'Ink'ez Yak'usda ooghuni 'awet ndulcho t'enidzin. Yugha hodul'ehne, Jerusalem whut'enne cha 'on nus huldlai huzdli'. Lhane Lizwifne bulubret 'enne cha Yak'usda ooghuni huyílhchoot.

'Awet Stephen huyílchoot

8 'Et la Stephen be 'alha' hoont'oh ut'i 'ink'ez Ndoni ye óolhtus ha yugha ínin'ai 'i gha dune toh hooncha huwa 'ít'en túne'ust'en.

9 'Et hoonts'i whulohne dune hich'az nédindil Lizwifne Cyrenia 'ink'ez Alexandria ts'u haíndilne, 'enne 'uhint'oh. 'Enne, 'et 'ulhna unlíne oolanaditníne 'ilhoghun lugliz 'et whehúhoozi 'et 'ilhuhozdil. 'Uyoonne Cilicia 'ink'ez Asia ts'u haíndilne, 'enne cha Stephen hidulhyoh 'utni.

10 'Et hoonts'i Stephen Ndoni gha whunih k'et yalhduk te 'aw hich'a oolhdeh aít'oh.

11 'Inka 'ants'i 'oh dunene, 'enne buba k'elha whuhalhtsi Stephen Moses ooghuni 'uk'unusguz-i 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk hudooni' ha.

---

* **6:6** 'Et whuz un'a ts'iyanne t'ehininzun bubulh 'ilhughi hinli'.

12 'Et nduhútni whe, butso whúdilhdzulhne, Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'ink'ez 'onghunne cha buba hodin'ai, 'enne ts'iyawh Stephen huyulh húnilch'e. Highu nindil, huyílhchoot, 'ink'ez nahíyilhne but néhinilhti.

13 'Et la whulohne dune hiba hoots'it ha whusábahanla 'ink'ez nahíyilhne nja dubuhútni, "Ndun dune nelugliz whucho whudizti' 'ink'ez Moses huwa néulh'a-un 'ahoolhyiz whuch'az yálhduk.

14 Nja dutni whe uzdits'o. 'Ndun Sizi Nazareth whut'en-un nelugliz whucho nawhúduntiyus 'ink'ez Moses khuni netl'aídan'ai-i cha ts'iyawh 'uts'un un'a za na'whutilelh,' 'et ndutni whe uzdits'o."

15 Mbene la nahíyilhne ts'iyawh Stephen 'en za hínilh'en oonin unzoo k'et 'ants'i lizas nin 'et ndunt'oh.

7

Stephen yé búbulh yalhduk-i Butsoda'ne Egypt 'et hudálts'i'

1 'Et Lizwif bulubret 'uk'enus dízti'-un Stephen yoodulhkut, "'Et ndunne 'alha' hutni whe eh hutni?"

2 'Et Stephen uyúlhni, "Sulhutsinke 'ink'ez 'ubákene soo zúlhts'ai! Netsoda'-un Abraham 'awhuz Mesopotamia usda, Haran ts'e natidalh whutso whe, Yak'usda oots'u hayánduz-un, 'et oonalhts'et ahóolts'ut.

3 'Et la Yak'usda uyúlhni, 'Nyunatneke 'ink'ez nkeyoh cha whuch'a sinyaih 'ink'ez nts'e la keyoh whúnyuntistun whuz inyalh.'

4 'Et la Abraham Chaldea yun k'ut whuch'a súya 'ink'ez Haran ts'e oozya. 'Et hukw'elh'az oobá dazsai whe ndi yun 'andit ook'udúlhts'i Yak'usda whuz wheyálh'a'.

5 'Aw Yak'usda yun ntsool-iyaz hoonts'i yughá lhi'al 'et hoonts'i yuts'ú yoozi whe ndúyulhni, 'Nyun 'ink'ez mbe la nyedútadulhne, 'enne ndi yun buch'e' tileh.' 'Et 'oh da' Yak'usda ndúyulhni whe Abraham 'aw buzkeh hooloh inle'.

6 'Et la Yak'usda ndúyulhni, 'Nyedútadulhne 'uts'un yun k'ut ts'e whuz 'ulhna hutileh 'ink'ez 400 naoodizut 'et dune dzoh nubutilhdoh.'

7 'Et Yak'usda ndúbulhni, 'Mbene la 'ulhna ubut'íne sich'oh buba nahutisyeh. 'Et hukw'elh'az whuch'a nahúsdil 'ink'ez njan keyoh si za sk'úne' hutit'en.'

8 'Et Yak'usda Abraham ndi ye yuts'u nahizya-i, 'i gha oots'u haínzutne, 'enne hika dune unli-i k'ut ubuhít'us. 'Et whuz un'a Yak'usda hiyulh 'ílhughi huzdli'. 'Et la Abraham ooye' Isaac whuzdli 'ink'ez whulh lhk'udit dzin 'et la huyúzt'us. 'Ink'ez la Isaac cha ooye' Jacob whe Jacob, 'en cha ndunne duye'ke whunizyat 'on 'at nane, 'enne cha netsoda'ne whuníhne ndúbuhinla.

9 'Et doo cha nohtsoda'ne, Joseph bulhutsinke, 'enne la
highe 'oolnih 'inka la Egypt ts'e hiye 'ónket 'ulhna tileh ha 'et
hoonts'i Yak'usda yulh 'út'en,*
10 'ink'ez la dzoh nutizut-un whuch'a nayulhti. 'Et Pharaoh,
Egypt whulerwe, yubut nenínya whe Yak'usda whunih cha
yulhtsi, 'ink'ez lerwe yót'e' ha 'et cha yugha óonin'ai. 'Et huwa
la lerwe Pharaoh 'en duyoh cha 'ink'ez keyoh dulcho whe cha
whumoodih yulhtsi.
11 'Et la Egypt 'ink'ez Canaan whulh dulcho whe dai
whuzdli'. Tube dune dzoh nudeh k'et netsoda'ne 'aw t'alh-i
nahólelh ait'oh.
12 'Et la whulh údants'o Egypt ts'e whuz 'ut'alh-i 'ilhúhozdla
'inka la duzkeh, netsoda'ne, 'enne 'udetso whuz whebalh'a'.
13 Whúlh nat 'ukunáhududilh whe 'et la 'ants'iya Joseph
bubulhutsin unli bubut t'éoonalhdzin 'ink'ez la lerwe Pharaoh
Joseph oonatnéke 'ants'iya bubulh údants'o.
14 'Et la Joseph dubá Jacob yuts'ótl'a khuni in'ai, dich'oh
'ink'ez dunatnéke te ts'iyawh whusahóodilh, ubúlhni. 'Alhgoh
lhtak'ant'i whunizyai 'on 'at kwulane, 'enne hinli.
15 'Et la Jacob Egypt ts'e hoozdil, didut cha 'ink'ez netsoda'ne
cha 'et hudálts'i' 'et keyoh yahadla.
16 Buzi 'i la keyoh Shechem huwhútni ts'e whuz
nabuhoozdla. 'Et whutso da' Abraham keyoh Hamor
whut'enne yunyaz bubonket-i inle', 'i k'ut 'abuhanla.
17 'Et la ndi yun Yak'usda Abraham ye yúts'u nahizya-i
bengho whúdizulh 'ink'ez nedune'ne Egypt dilhts'íne 'on nus
huldlai suli'.
18 'Et 'ants'iya 'uyoon lerwe suli'. 'En 'aw Joseph be 'ut'en
k'oh 'aw t'éwhunúszun. 'En la Egypt whut'enne bumoodih suli'.
19 Nedune'ne bubé' whulhts'it 'ink'ez netsoda'ne dzoh
nubulhdeh whe buchalhts'ulne tébuholelh yahódlah ha, 'et
úbulhni, lerwe Pharaoh.
20 'Et 'oh da' la Moses whuzdli, 'en tube dune zoo' 'ink'ez tat
sanun 'et la dubá ooyoh hinalhyai.
21 'Et 'awet téhinilhti whe Pharaoh ootse' 'en la ílhchoot
'ink'ez didutch'oh duyaz k'un'a yunilhyai.
22 Egypt whut'enne ndai la huyé whunih-i ts'iyawh la
whuhuyodalh'e'. 'Et dune ncha-un suli' ooghuni gha cha
'ink'ez be 'ut'en cha.
23 'Et la dit whunizyat be yus k'ut suli' whe ndun Israel
oots'u hainzut-un Moses, 'en dudulh whut'enne, 'enne butun
nanátidalh hukwa' nínzin.
24 'Et whuz oozya whe 'ilhoghun bulh whút'en-un, 'en la
yunilh'en whe ndun Egypt whut'en-un dzoh nuyulhdzut 'en
yuk'ut duneh whe k'ut ja 'ink'ez nyoon Egypt whut'en-un
yuzilhghi.

* **7:9** Butso da'ne Egypt 'et hudálts'i'.

25 Moses dich'oh nduníznun, ‘Sdune'ne, njan t'ewhunuszun
si Yak'usda buts'un sútilh'a', si sgha bulánáhúdútitnih ha.’ 'Et
hoonts'i 'aw t'elhohonízil Moses Yak'usda buts'ú wheyalh'a'.
26 'Et 'om bun dzin 'et la nane Israel oots'u hainzutne
lhehút'us 'et la, ‘Dah!’ ubúlhni, ‘Soo zúlhts'ai sulh dune lhul-
hutsin ahli, di ha lhéht'us?’ ubúlhni.
27 'Et la nyoon ooghá' whut'en-un Moses 'un be' yunilhtsut
'ink'ez la, ‘Mbe nemoodih 'ink'ez nahíyilh-un nyulhtsi whe
'int'en?
28 Hulhda' nyoon Egypt whut'en-un lhé'inla sílhghi! Whuz
un'a si cha sutuzalhghelh ninzun whe 'int'en?’ yúlhni.
29 'Et Moses whudánts'o whe, 'et la whetsélhya, 'ink'ez keyoh
Midian huwhútni ts'e whuz whinya, 'et dune unli, 'ink'ez 'et la
nane ooye'ke whúzdli'.
30 'Et doo cha dit whunizyat yus k'ut nadle' whe dzulh Sinai
huyúlhni 'i oozih dune lhuhóot'ih ts'e 'et la whus dilhtán-i
dízk'un 'i toh neMoodihti oolizas in'en.
31 'Et Moses ba hooncha-un hon'en 'inka whuz wheínya, soo
cho whuntilh'elh ha. 'Et Yak'usda yulh yátilhduk whe ndutni,
32 ‘Si 'ust'oh, ntsoda'ne buYak'usda usdli. Abraham 'en
ooYak'usda 'ust'oh, 'ink'ez Isaac cha Jacob cha buYak'usda
'usdli.’ Moses nuljut k'et dutlut 'ink'ez 'aw whunoolh'en aít'oh.
33 'Et Yak'usda ndúyulhni, ‘Ke hain'es, njan yun whudízti'-un
'int'oh hukw'usinyin.
34 Egypt hudilhts'i sdune'ne ubunus'en dalcho-i be dzoh
nuhudeh 'ink'ez 'ubudústs'o lhelcho-i be tehududli 'enne
ubutisyih 'et wheni 'usja ndus hasya. 'Anih 'awet Egypt ts'e
nyutís'alh.’ ”
35 'Et Stephen 'on 'un ndutni, “Moses 'en 'unt'oh Israel
oots'u hainzutne hich'az nálhya inle', ‘Mbe nemoodih 'ink'ez
nahíyilh-un nyulhtsi whe 'int'en?’ huyúlhni inle'. 'En uyinla
Yak'usda buts'ítilh'a' ndun lizas whus dízk'un-i toh yan'en-
un, 'en yula'ut'en whe Moses bumoodih 'ink'ez whuch'a
nabuzdla-un yulhtsi.
36 'Et hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te ne'út'en-un, 'et huwa
Egypt whut'enne bula k'éhanabanla, 'et dulk'un bun huwhútni,
yatoo' loh 'unt'oh, 'et cha 'ink'ez 'et dit whunizyat yus k'ut 'et
dune lhuhóot'ih-un lhék'unabutulih whuz za inle'.
37 Moses 'en 'unt'oh Israel oots'u hainzutne ubúlhni whe
ndutni, ‘Yak'usda be nus hóo'en-un, sundult'oh-un, 'en
Yak'usda nohts'ítilh'alh. Nohkeyoh 'ilhoghun 'en 'utinelh.
'En la oozólhts'ai'.’
38 Moses 'en dune lhuhóot'ih-un 'et Israel oots'u hainzutne
huyulh 'ílhodulh inle'. Netsodá'ne butoh 'it'en 'ink'ez 'en za
'unt'oh Sinai dzulh k'ut lizas yulh yaílhduk inle' Yak'usda
ooghuni netl'aídoo'alh ha. Ndi Yak'usda ooghuni oolatoh
hooloh whe 'unt'oh.

39 'Et hoonts'i netsoda'ne Moses hik'éne' oot'en hukwa
lhe'hunízun, hich'az nálhya, 'ink'ez Egypt ts'e nahutidulh za
hukwa' hunínzun.
40 'Et 'inka Aaron 'uhuyúlhni, "Uk'éltsi neba inleh! Yak'usda
ts'oot'e'-i k'oh nanetoolelh ha. Moses whusáneanla-un, 'en dája
suba 'aw t'ets'onúszun 'et huwa.'
41 'Oh da' 'et la musdoosyaz k'eltsi 'uhínla inle' 'ink'ez loodel
k'ut hits'e' dilhk'un. 'Et la huhóont'i' whe la honílhni dula be
nyoo 'uhuyínla-i 'et huwa.
42 'Et Yak'usda buch'az nálh'a 'ink'ez n'un hubutilhdil ndo
yat sum 'i la hits'un téni' noolhzin ha. 'Et huwa Yak'usda be
nus hóo'enne 'i k'ut 'uk'unusguz inle' whe ndutni,
'Dune Israel oots'u hainzutne,
ndi khuna-i uhghan 'aw si sts'un iloh loodel k'ut dulhk'un
whe 'unt'oh njan dune lhuhóot'ih-un dit whunizyat yus
k'ut whutoh.
43 'Et nimbali 'i nohyak'usda Moloch 'i 'ulh'en nuhle 'ink'ez
sum k'eltsi 'i cha nohyak'usda Rephan hiyulhni-i,
'i 'unt'oh whe la 'uk'eltsi 'uhla-i oots'un téninulhzun 'et
huwa 'awet Babylon 'on 'un ts'e nohtis'alh.' "
44 'Et Stephen 'on 'un ndutni, "'Et la netsoda'ne dune
lhuhóot'ih-un ts'e nimbali be yoh whucho Yak'usda bubengho'
'unt'oh-i, 'i la nahúyule. 'Et nts'en'a Moses Yak'usda 'uyúlhni
whe whuz un'a 'uyínla, nts'en'a 'uk'ehóoltsi 'et la Moses
wheínilhtan inle'.
45 'Ink'ez k'at le netsoda'ne nimbali be yoh whucho bubáke
butl'ahúhon'ai. 'Et Yak'usda 'udun yun k'ut whut'enne yun
k'unábuntízyoot whe hidune'ne ndi yun huyílhchoot inle'.
'Ink'ez ndi nimbali be yoh whucho 'et whuz'ai Joshua huyulh
tizdil David whusatíyalh whuts'un.
46 'En Yak'usda ba unzoo 'inka Yak'usda oodulhkut, "Aw eh
'udun yoh mba néhos'alh aít'oh? 'Ilhiz wheni 'et whutá'alh-
un.' Ndun Yak'usda David 'ink'ez ootsoda'-un Jacob, yuts'u
ténadidli-un, 'en za 'unt'oh.
47 'Et hoonts'i Solomon 'en la 'uja Yak'usda ba yoh 'uhóonla
inle'.
48 'Et hoonts'i 'uk'enus Yak'usda dizti'-un 'aw dune yoh
'uhóonla-un lhídoh. 'Et Yak'usda be nus hóo'en inle'-un 'et
ndutni,
49 'Moodihti utni, yak'uz whuts'un ts'iyawh k'úne' whuz'en
'ink'ez ndi yun ske ookw'ususdla huba' 'unt'oh.
Nts'en'a usutilhlelh yoh sba' whutilhlelh 'ink'ez nts'en'a
natizyis-un,
'et sba naootáh'alh?
50 'Aw t'eóonuzúhzun sich'oh ts'iyaitsuk 'usdla inle',' ni whe
utni."
51 'Et Stephen 'on 'un ubúlhni, "Ndi Yak'usda ooghuni be no-
hbulh yasduk, tube 'uts'un únahzunne uhli whe 'aw oozólhts'ai

aít'oh, 'ink'ez Yak'usda 'aw bulh 'ilhoghun lhúhlo! Nohni cha nohtsodá'ne dahánt'e' la 'et daht'oh. Ndoni ook'úne' tiht'en 'aw hukwa lhe'náhzun!
52 Ts'iyanne Yak'usda be nus hóo'enne nohtsoda'ne bube húzula inle'. 'Ink'ez nyoonne Yak'usda be nus hóo'enne, mbe la Yak'usda ba ts'ih'un un'a-un 'unt'oh whusatíyalh-un huwun bunalh hútni whe, nohtsodá'ne hizilhghi inle'. Ndun 'en 'unt'oh be 'óhket 'ink'ez súlhghi inle'.
53 Nohni 'uht'oh, Yak'usda ooghuni oolizas nohtl'aídan'ai 'et hoonts'i 'aw ook'únulhe'aht'el!" ubúlhni Stephen.

Stephen tse be hizilhghi

54 'Et la dune nahíyilhne Stephen hidánts'o whe 'on nus huyulh húnilch'e k'et 'et huwa hituzilhghelh hukwa' hun-inzun.
55 'Et hoonts'i Ndoni Stephen soo yuyudílts'ut, ndo yak'uz ts'e yután'en whe Yak'usda oots'u hayánduz-i, 'i yutilh'en 'ink'ez Sizi Yak'usda nailhni ts'e yughusyin.
56 'Ink'ez utni, "Ndo lhe'hóoja whunulh'en, yak'uz dáha' dankez 'ink'ez yinka whudune'ne ye'† Yak'usda nailhni ts'e yughusyin whe whunus'en!"
57 'Et la soo 'uhultus whe 'uhúldzul 'ink'ez dudzeh whuduhúdilni 'ink'ez ts'iyawh 'alhgoh huyúlh tilhtsut
58 whe la Jerusalem tenáhinino, 'ink'ez tse be whehúyoonilh'uz. 'Et la mbene Stephen neínulh'uzne‡ nahuyits'úz-i ts'ahaháyilya 'et dune chilh, Saul huyúlhni-un, 'en zih néhininla yughole' ha.
59 'Et whuz un'a za Stephen tse be nahínulh'uz 'ink'ez neMoodihti yulh yálhduk, "Sizi neMoodihti szul ilhchoot!" yúlhni.
60 'Et dugwutsi be nenínya 'ink'ez soo 'ultus-un utni, "SMoodihti ndi lubeshi 'uhuyínla-i, 'i buba 'un yutolhdilh!" Ndúdija 'ink'ez dazsai.

8

1 'Et la nyoon Saul hiyeni k'un'a uyínla.

Saul ooba 'alha' hoont'ohne bube zúla

'Et la 'et dzin za Jerusalem ts'e Sizi ba 'ilhozdílne bube túzilalh 'ink'ez dzoh nótizut. 'Et ts'iyanne ooba 'alha' hoont'ohne Judea 'ink'ez Samaria whut'enne bukeyoh ts'e whuz ts'iyawh whutabonínyoot. Whel'a'ne, 'enne za 'awet hudilhts'i.
2 Whulohne soo Yak'usda ts'un téninilhzunne Stephen 'uhuyalhti tube oogha budzi únduda 'ink'ez hutso.

† **7:56** Sizi Gri whuz un'a cha huyoozi. ‡ **7:58** Ndunne neínulh'uzne, 'enne Stephen hich'az yalhduk inle'ne 'uhint'oh.

3 'Et hoonts'i Saul Sizi Gri gha 'ilhozdílne gak hubutilhtselh
hukwa' ninzun. Yoh totsuk dune cha, ts'ekoo cha tébugus
'ink'ez abule.

Ndi khuni unzoo-i Philip ye yátilhduk

4 'Et 'awet ooba 'alha' hoont'ohne ndulcho whe nuhúdilh
'ink'ez ndi khuni unzoo-i huye yálhduk.
5 'Et la Philip 'en keyoh Samaria whuz'aí-un whuz oozya
'ink'ez Christ, 'en ghun dune bubulh yálhduk.
6 'Et la 'ilhozdílne Philip yalhduk hidánts'o 'ink'ez huwa 'ít'en
te ne'út'en cha hinilh'en whe, ts'iyawh t'ehudusnih 'ink'ez
huyoozílhts'ai.
7 'Et whe ntsi'-i nududeh-i buyáhanainanyoot whe 'ahúldzul.
'Ink'ez lhane dune délhdusnine cha 'ink'ez dzoh nudilhne cha
'enne soo ná'balh'en.
8 'Et huwa nyo keyoh Samaria whuz'ai-un ts'iyawh
huhóont'i'.
9 'Et hoonts'i whuz 'ilhoghun dune, Simon huyúlhni-un, 'et
usda. 'En 'ahoolhyiz duyun 'ink'ez buba né'dulhde 'et whe,
“Si dune unchá-un 'ust'oh!” ubúlhni whe Samaria whut'enne
buba hooncha.
10 'Ink'ez ts'iyanne keyoh dilhts'íne hoonzoo' 'unt'ohne cha
'ink'ez tel'enne cha hinilh'en 'ink'ez huyoozílhts'ai. 'Et, “Ndun
Simon 'en la 'unt'oh Yak'usda ba hooncha túne'ut'en-un unli,”
hutni.
11 Soo sa' whe buba duyun unli 'ink'ez buba hooncha 'et
huwa soo hits'u níyaztan.
12 'Et hoonts'i Philip ooghuni buba 'álha' utni-un, 'et huwa
dune cha, ts'ekoo cha, ts'iyawh too bé' hulya. 'En khuni
unzoo-i be yaílhduk inle'. Ndi khuni Yak'usda dune k'úne'
bul'en-un huwun 'ink'ez Sizi Gri boozi' ghun, 'i ye bubulh
yaílhduk inle'.
13 'Et huwa Simon 'en cha ooba 'alha' hoont'oh suli'. 'Et la
too be' úlya whe Philip yulh za' 'ut'en. Nts'oh la huwa 'ít'en
'ink'ez hooncha te ne'út'en-un ts'iyawh 'et huwun la Simon
ooba hooncha.
14 'Et la whel'a'ne Jerusalem ts'e whulh uhúdants'o Samaria
whut'enne Yak'usda ooghuni huyílhchoot 'inka la Peter 'ink'ez
John bulh whuz whebuhalh'a'.
15 'Et whuz hooz'az whe 'et la ooba 'alha' hoont'ohne Ndoni
buyudóolts'it ha buba tenahudidli.
16 'Awhuz Ndoni buyúlh dulhts'it, Sizi boozi' 'i gha za too be'
hulya.
17 'Et la Peter 'ink'ez John bulh buk'ehúdilni whe 'awet
Ndoni buyudílts'ut.
18 'Et la Simon ubunilh'en whel'a'ne dune buk'odílhni te
Ndoni buyudúlts'uk. 'Et la Peter John bulh sooneya bugha
óo'alh hukwa' bulh'en.

19 'Ink'ez ubúlhni, "Si cha ndi be ts'ílhtus-i sghu náh'aih 'et
huwa la buk'udúznine Ndoni buyudóolts'it."
20 'Et hoonts'i Peter uyúlhni, "Ndi Yak'usda negha óonin'ai-un
sooneya be ootankulh ninzun de, nyun 'ink'ez nzooneya bulh
hukw'elha dutáhk'un whe' hoont'oh!
21 Ndi ne'ut'en 'aw nela'olh'en huba lhe'ínt'oh 'ink'ez
Yak'usda nalh 'aw ndzi ts'ih'un lhe'ít'oh 'et huwa, 'aw nets'úlh
dintni cha 'int'oh.
22 Njan tank'us un'a nuní ninzut-un lht'ananadaih 'ink'ez
neMoodihti oots'un ténadinli njan dunínzun-un, khun tilah
mba 'ún whutoolhdilh.
23 Whuz un'a t'enyunúszun, daint'oh la 'oonih ntsi'-i dimbun
'ink'ez lubeshi 'etsul onleh aít'oh!"
24 'Et la Simon, John 'ink'ez Peter bulh ubúlhni, "Daja
sudáhni-un 'et dósneh hukwa lhe'núszun, 'et wheni nohMoodi-
hti ts'un sba tenadahdli."
25 Soo bughuni ulhtus whe neMoodihti ooghuni ghu
yáhálhduk hukw'elh'az John 'ink'ez Peter bulh Jerusalem ts'e
nahoost'as. Hi'us whe Samaria whutoh keyoh whuyaz totsuk
khuni unzoo-i be dune bubulh yáhulhduk.

Philip Ethiopia moodih yuyátilhduk

26 'Et la neMoodihti oolizaz Philip yulh yátilhduk whe
'uyúlhni, "Lhadíntneh 'ink'ez ndet la Jerusalem whe diti n'az
Gaza ts'u ti ts'e whuz ti inyalh," whuz dune lhuhóot'ih ts'e.
27-28 'Inka Philip lhadúja 'ink'ez whuz whenya. 'Et la
Ethiopia dune, 'en eunuch hubuhútnine,* 'en la duyoh ts'e
nádalh. Ethiopia whulerwe ts'eke'† 'en ba sooneya ghunli-
un dune ncha huyilh'i. Jerusalem ts'e la Yak'usda ts'un teni
noolhdzin ha whuz nusúya, luwagin be whuz de nágooh. 'oh
whuya ugooh whe la Isaiah, Yak'usda be nus hóo'en-un, 'en
yuk'une'úzguz-i, 'i la yuk'uyalhduk.
29 'Et la Ndoni Philip yulh yátilhduk, "Whuz oots'ínyalh
'ink'ez luwagin oozih k'ut tainyaih," yúlhni.
30 'Et la Philip yughulgai 'ink'ez la Isaiah 'uk'unéyuzguz
'i k'ut 'uk'uyalhduk yuduzts'ai, 'inka yoodulhkut, "Ndai la
ook'uyailhduk-i daja ni-un, 'et t'eoonínzun eh?" yúlhni.
31 "Nts'én'a t'entászin? Dune hiye súnulhtun de, 'et de za la
daja ni whe 'utni-un nahós'alh," yúlhni. 'Ink'ez la Philip, "Sghu
dinyaih, 'ink'ez szih sinda," yúlhni.
32 Nyoo Yak'usda ooghuni ook'unusgúz-i, 'ilhoghun 'et la
hukw'u yalhduk-un ndutni whe,
"Usbai hituzilhghelh ts'u hítulhtih-i, soo dant'oh la,
'ink'ez 'usbaiyaz hahitit'us te t'edusnih,
'et ndunt'oh 'aw yalhtílhdih.

---

* **8:27-28** 'Aw ts'ekoo t'aóonalh aít'oh huyulhtsí-un ni whe 'utni. † **8:27-28** Ndun lerwe ts'eke Candace cha huyúlhni.

33 Ts'iyanne nalhts'et 'et hooncha whe hukwayá hoonli tuné'
huyulh'en,
'ink'ez 'aw ts'ih'un un'a nulhé'huyilh'el.
Ndi yun k'ut ye khúna-i, 'i ooghu yílchoot 'et huwa 'aw ye
kédindene, 'enne cha dune t'ebunúszun."
34 'Et la eunuch Philip 'ulhni, "Sudíni ndun Yak'usda be
nus hóo'en-un mbe ulhni, dich'oh tilah na'dudútni k'us 'uyoon
dune tilah 'ulhni?"
35 'Et la Philip yawhénilhduk ndi dune yuk'uyailhduk-i
Yak'usda ooghuni 'et whe' dini' whe khuni unzoo-i Sizi ghun
ts'iyawh yudáni'.
36 Higooh whe la too hoonli-un hugho ningoo. 'Et la nyoon
moodih 'utni, "Njan too hooni. Dáhoont'oh huwa 'aw too be'
'óoznih aít'oh?"
37 'Et la Philip uyúlhni, "Ndzi ndulcho-i be, be 'alha' hoont'oh
int'i de, 'et too be' talnelh." "Sizi Gri 'en Yak'usda ooYe' 'unt'oh,
'et sba 'álha' hoont'oh!" yúlhni.
38 'Et la nyoon eunuch luwagin 'ilhiz nenintan 'ink'ez
nahult'oh Philip nyoon eunuch bulh déhahan'az 'ink'ez
tahán'az. 'Et la Philip eunuch too be' yinla.
39 'Et la too hanáhit'az ibulh Philip Ndoni be whedánde
'ink'ez nyoon eunuch 'aw 'on 'at nalhuyít'el whe la didut tube
cho whunílhni whe dukeyoh ts'e whenágoo.
40 'Ink'ez la Philip keyoh Azotus huwhútni 'et nuya whe
hitilh'en. 'Et whunat keyoh wheyaz whut'enne keyoh Cae-
sarea ts'ootayalh whuts'un ts'iyawh khuni unzoo-i be bubulh
yálhduk.

9

Saul Sizi Gri ts'u nálh'a
1 'Et hoozulh whu la Saul neMoodihti yugha hodul'ehne
húnilch'e k'et ts'iyawh butighan huwu yalhduk 'inka la Lizwif
lubret 'uk'enus dízti'-un ts'ú whenya,
2 'ink'ez yoodulhkut keyoh Damascus huwhutni ts'e Lizwif
bulugliz whulubretne duba buts'ó k'ehoo'ooges buts'u húkwa'
utni, ndunne Sizi k'un'a uninzunne ts'iyawh dune 'ink'ez
ts'ekoo cha abule, 'ink'ez Jerusalem ts'e nabutoola' ha 'et
wheni.
3 'Et la Saul Damascus whenghoh uyalh whe, 'et khunsul
ndus de whuts'un oonat tube kwun ulhtus dult'oh-i diznukw.
4 'I gha yun 'et nálts'ut 'ink'ez la' whutni, "Saul di ha dzoh
nusílhdzut whe 'int'en?"
5 "Moodihti mbe inli?" ni Saul. "Si Sizi 'ust'oh. Si 'usilh'en
dzoh nusílhdzut. Mbe la tutsus nulé-un ook'únulhe'zint'en de,
nyunch'oh za dzoh nuná'dudildzut," yúlhni.
6 'Et dutlut 'ink'ez ooba hooncha, 'ink'ez 'utni, "SMoodihti
ndet datísnelh-un sts'u hukwa' ninzun?" 'Ink'ez neMoodihti

'uyúlhni, "Dunadindaih 'ink'ez keyoh ts'e ínyalh. 'Et la dune datánelh-un nyodóni'," yúlhni.

7 Nyoonne dune Saul bulh nudilhne 'ilhiz nehúnindil 'ink'ez t'ehudínel, yaduk hodidts'o hoonts'i 'aw dune lhuhis'en.

8 Saul dunadija 'ink'ez yután'en whe lhuhooʂ'en suli'. 'Inka hila ilhchoot 'ink'ez Damascus ts'e huyoolhya.

9 Tat dzin 'et 'aw lhuhooʂ'en. 'Et dulyiz whe 'aw lhe'us'al 'ink'ez too hoonts'i lhusnai'.

10 'Et keyoh Damascus 'et la 'ilhoghun ooba 'alha' hoont'oh-un, Ananias huyúlhni, 'en la benghun néwhults'ut whe la neMoodihti yulh yátilhduk 'ink'ez ndutni, "Ananias" yúlhni. 'Et la 'aho Ananias, "SMoodihti, njan susda," yúlhni.

11 'Et la neMoodihti uyúlhni, "Lhadíntneh 'ink'ez ti lhts'eoodiz'a huwhutni ts'e whuz inyalh Judas ooyoh ts'e, 'ink'ez dune Tarsus whut'en-un, Saul huyúlhni-un, 'en ooka' oodolhkut. 'Et tenadudli whe 'unt'oh.

12 'En cha benghun néwhults'ut whe Ananias huyúlhni-un, 'en la daninya yunilh'en 'ink'ez yutsi k'ut dilhni hoon'en naoodle' ha."

13 Ananias 'et la uyúlhni, "NeMoodihti nts'en'a 'utisnelh, lhane dune ndun Saul 'en ghun sodáni'. Njan 'et ndúja, Jerusalem whut'enne, nch'e'ne, lhe'ulcho 'i be dzoh nubulhde whe 'unt'oh.

14 'Et 'ink'ez ndiz Damascus ts'e oozya lubret moodihne mbene la ooba 'alha' hoont'oh ilhchootne 'ink'ez nyoozi' be yalhduk, ts'iyawh aboolelh ha higha óonin'ai."

15 Moodihti 'et uyúlhni, "Inyalh 'ink'ez dája nyudúsni-un 'uhoonleh. Si Saul 'utahásti whe 'unt'oh, sba' tit'elh 'et wheni. 'Udun yun k'ut whut'enne, lerwene cha 'ink'ez Israel oots'u hainzutne cha ts'iyawh si sghun t'ehonózin 'et whúbuntilhtun 'et wheni.

16 'Et 'ink'ez sich'oh whúntistun dat'en whe si sgha dzoh nutizut-un huwun."

17 'Inka Ananias whuz whenya 'ink'ez yoh danínya whe Saul yek'édilni 'ink'ez ndutni, "Saul, sulhutsin neMoodihti sutílh'a', Sizi dich'oh, ndiz ínyalh whe ti nyenghun be hóodilts'ai-un, 'en sutílh'a' hon'en naoodle' 'ink'ez Ndoni nyudóolts'it ha."

18 'Et 'aho hoonliyaz 'ugoos dult'oh-i Saul oona k'éhayankat, 'ink'ez 'aho hoo'en nasdli'. Dudinya 'ink'ez too bé' 'ulya.

19 'Et hukw'elh'az 'an'al 'aho ulhtus násdli'. 'Et la Saul Sizi yugha hodul'ehne dzoh sa' dzin Damascus 'et buzih inda'.

Damascus 'et Saul khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

20 'Et 'aho Lizwif bulugliz ts'e danínya 'ink'ez Christ ghun bubulh yáwhenilhduk, "'En Yak'usda ooYe' 'únt'oh," ubúlhni.

21 Mbene la yudits'óne ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez 'ulhodutni, "Ndun dune Jerusalem 'et ndi yoozi' be yalhdukne,

'enne ubughan 'en 'unt'oh 'ink'ez 'et huwa za ndiz oozya ndunne ubitálhchulh 'ink'ez lubret moodihne ts'u nábutilelh 'et wheni."
22 'Et hoonts'i Saul ooghuni 'on nus ulhtus whe dune bubulh yálhduk 'ink'ez Sizi 'en Christ 'unt'oh ts'ih'un buba 'álha' hoont'oh ubulhtsi k'et Lizwifne Damascus whut'enne 'aw dája hidóni' ait'oh.
23 'Et la lhat dzin inle' whe Lizwifne 'ilhúhozdil 'ink'ez Saul nts'en'a la hituzilhghelh huwun lhahóduleh.
24 Dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh njan keyoh hukwuti-un 'ahoolhyiz huwu hinli hituzilhghelh ha, 'et hoonts'i Saul dahítilelh-un 'et t'ewhunanzin.
25 'Et la 'ilhe 'úlhdzis Sizi yugha hodul'ehne Saul huyílhchoot 'ink'ez si keyoh whunasú'a-i ookonín'a-un, 'et hukwa húyalhti 'ink'ez chalhyal cho be húyalhti 'ink'ez yoo 'az ts'e nahúyalhdlukw.

Saul Jerusalem ts'e oozya

26 'Et Saul Jerusalem ts'e oozya 'ink'ez Sizi yugha hodul'ehne buts'ú nedoja' hukwa' 'ut'en, 'et hoonts'i 'en 'aw Sizi yugha hodul'eh-un 'unt'oh lhonízun, 'ink'ez tube huyé nuljut.
27 'Et la Barnabas yughu ninya 'ink'ez yula 'uja whe whel'a'ne buts'ú yoolhti 'ink'ez la ubudáni' dája whe Saul ti uyalh whe neMoodihti in'en 'ink'ez yulh yaílhduk cha 'uja. 'Ink'ez ubúlhni dat'en whe 'aw lhníljut whe Damascus whut'enne Sizi boozi' gha bubulh yálhduk.
28 'Et la Saul buzih netl'adinda' 'ink'ez Jerusalem ndulcho whe nuya, 'aw lhníljut whe Sizi boozi' gha Yak'usda ooghuni be bubulh yálhduk.
29 Lizwif, Greek k'uyalhdukne, 'enne cha bubulh yálhduk 'ink'ez bubulh húkw'u nuhúlhye' 'et hoonts'i hizoolhghelh hukwa' huyulh'en.
30 'Et la ndunne ooba 'alha' hoont'ohne náhuhoon'ai whe Saul Caesarea ts'e buch'a húyoolhti. 'Ink'ez la dukeyoh Tarsus huwhútni ts'e whehúyalh'a'.
31 'Et la ndulcho whe Judea, Galilee, 'ink'ez Samaria whulh Sizi ba 'ilhúhozdilne 'aw dzoh nulhuldehne hooloh. 'Et whe la buba hoonzoo whe lhódizut 'ink'ez cha Ndoni gha ooba 'alha' hoont'ohne ulhtus úbulhtsi. 'Et huwa 'on nus lhane huzdli' 'ink'ez neMoodihti za hudílhti' suli'.

Keyoh Lydda 'ink'ez Joppa huwhútni-un, 'et Peter huwa 'ít'en tune' 'út'en

32 'Et 'awet Peter soo ndulcho whe nuya. 'Et la 'ilhoh Yak'usda ooch'e'ne, Lydda whut'enne,
33 'enne la buts'ú nuya whe 'ilhoghun dune, Aeneas huyúlhni, ghu ninya. 'En la lhk'udit yus k'ut délhdusni 'ink'ez la sulhti za 'unt'oh.

34 'Et la Peter uyúlhni, “Aeneas Sizi Gri soo na'unyinla! Dunadinyaih 'ink'ez nlili k'ut soo ná'hoonleh,” yúlhni. 'Aho Aeneas dudinya.

35 Mbene la keyoh Lydda 'ink'ez Sharon huwhutni-un whut'enne ndun dune Aeneas huyan'en whe ts'iyawh neMoodihti hits'u nálhya.

36 'Et la keyoh Joppa huwhútni-un 'ilhoghun ts'eke 'et whut'en-un Tabitha huyulhni. 'En ooba 'alha' hoont'oh-un. Boozi' Greek k'un'a “Dorcas” huyúlhni 'et “yests'e” ni whe 'utni. 'En 'ahoolhyiz hoonzoo túne'ut'en, 'ink'ez tel'enne cha la'ut'en.

37 'Et 'oh da' nduda suli' 'ink'ez dazsai. Hizi tunáhuyulhti 'ink'ez howhut'í-un dohyo 'et nehinilhti.

38 Joppa Lydda whuts'un 'aw lhnilhdza' 'et la Sizi yugha hodul'ehne, Peter Lydda usda whulh 'úhudants'o nane dune, 'enne la whuz whe bahalh'a', “'Awhe' soo 'a nets'ínyalh!” huyúlhni.

39 'Et 'aho Peter lhadúja 'ink'ez bubulh whenát'az. Whuz oozya whe ndo dune whut'i dohyo ts'e, whuz whenya. Ts'iyawh tsandilhne higha ózdil, hutso whe nyoon ts'eke, Dorcas huyúlhni-un, khuna da' dzoot'an 'ink'ez dzoot te buba 'uyalh'en-i, hinalhts'et nahúyule.

40 'Et Peter ts'iyanne 'az whenaílh'a', dugwutsi be nenínya 'ink'ez tenadidli. Nyoo nezi yuts'u nálh'a 'ink'ez utni, “Tabitha, dudinyaih!” 'Et yután'en ibulh Peter yutilh'en whe 'aho dó netl'adinda'.

41 'Et Peter yula ilhchoot 'ink'ez didilhya. 'Et la Yak'usda ooch'e'ne, tsandilhne tubulh, bukahizya 'ink'ez khuna whe butl'anáyalhti.

42 'Et Joppa dulcho whe njan whulh 'úhudants'o whe lhane neMoodihti buba 'álha' yint'oh suli'.

43 'Et la Peter, Simon 'uzus 'úlh'en-un, 'atsulyaz yuzih inda'.

10

Peter Cornelius khuni unzoo-i be yulh yálhduk

1 Caesarea 'et la 'ilhoghun dune Cornelius huyúlhni-un 'et usda. Roman lhuganne, 'enne la, “Italy bohne” hubuhútni 'enne ndun bumoodih unli.

2 'En la teni' nilhdzun-un dune unli, 'ink'ez Yak'usda énuljut-un 'unt'oh. Didut 'ink'ez ook'ekooke ts'iyawh Yak'usda za hudílhti'. Lizwif tel'enne, 'enne cha tube bula 'ut'en 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un tenadudli.

3 Dzetniz hukw'elh'az, 3:00 at'en, 'et la 'uja hoonli benghun néwhults'ut. 'Et soo ts'ih'un Yak'usda oolizasne 'ilhoghun 'en danínya 'ink'ez, “Hadih Cornelius,” yúlhni.

4 Tube oogha 'únjaz whe la lizas yunilh'en 'ink'ez la,
“Dáhooja?” yúlhni la. 'Et la lizas utni, “Yak'usda ntenadudli
yudántsʼo, 'ink'ez nye 'ugha téʼnizeh cha unzoo, 'et huwa
Yak'usda nyunalni.
5 Dugwe', Joppa ts'e 'ilhoghun dune Simon, 'en la Peter cha
huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'.
6 Ndun dune, 'uzus 'úlh'en-un, 'en cha Simon huyúlhni, ya-
too' ba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez datánt'elh-un, 'et huwun
nyudutánelh.”
7 'Et hukw'elh'az ndun lizas yulh yaílhduk-un whenádide
whe Cornelius nane yoh 'ut'enne, dich'oh oodune'ne, 'ink'ez
'ilhoghun lhugan-un, 'en soo Yak'usda za díłhti', 'en cha
dich'oh yunat ne'út'enne tahayálhti.
8 Daja-un huwun ts'iyawh ubudáni' 'ink'ez Joppa ts'e
whébalh'a'.
9 'Et 'om bun dzin ndunne tane keyoh Joppa 'awet
whenghoh hidulh, 'et 'oh whuya hoozulh whu za Peter
'en cha Joppa usda whe, dzetniz at'en 'et ndo bun k'ut* whuz
dugha ínya tenadutidli 'et wheni.
10 'Et la Peter ooye'íłtsʼul, 'uti'ulh hukwa' ninzun t'alh-i
lhahíduleh whutoh, 'et la hoonli benghun néwhults'ut.
11 Ndo yat ts'e lhch'az 'úhooja 'ink'ez la ts'ut cho dult'oh-
i, didun whédint'i, 'i t'az ndus de haímbal, 'ink'ez la yun
nenimbal.
12 'I bet la khuna didowh-i, tl'ughus, 'ink'ez yinka dut'ai cha,
'i ts'iyawh yuk'udilhts'i.
13 'Ink'ez la, “Peter dudinyaih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,”
whutni.
14 'Et hoonts'i Peter ndutni, “SMoodihti ndi khuna-i me
ts'útni ooch'az nijoot whe' hoont'oh, 'et huwa 'aw oos'alh
aít'oh!”
15 'Et doo cha za 'uwhútni, “Ndai la Yak'usda oot'alh ni-i, 'aw,
‘Lait'i 'unt'oh,’ dini iloh!”
16 Soo tat whucho 'et njan benghun nenáwhults'ut 'ink'ez ndi
naímbal inle'-i ndo whenálts'ut.
17 'Et Peter njan benghun néwhults'ut-un 'et dawhút'en whe'
whut'en, 'et huwu nuní nuzut whe 'ink'ez la ndunne Cor-
nelius whuz whebalh'a'ne nts'e Simon ooyoh 'et t'ehonanzin
'ink'ez la hukwuti 'et nódilhya.
18 Húháyih 'ink'ez 'uhoodulhkut, “'Aw Simon 'en Peter cha
huyúlhni-un njan lhidoh?”
19 'Et Peter 'awhuz njan hon'en-un beni taóodolts'it hukwa'
'ut'en whe Ndoni uyúlhni, “'Oozílhts'ai, njan tane dune, 'enne
nkáhitís'en.

* **10:9** 'Et keyoh bun k'ut lhts'e whudiz'a-un huhoolh'i.

20 Dunadindaih 'ink'ez nyo naíndalh. Buch'a tsédoni junih bubulh 'útanelh, si whuz whebís'a' whe' hut'en," yúlhni.

21 'Et Peter nanája 'ink'ez nyoonne dune ubúlhni, "Si 'ust'oh, dune ookaitáh'en-un. Di ha ndiz tihdil?"

22 'Et 'uhuyúlhni, "Lhuganne moodih, Cornelius, 'en netílh'a' whe' ts'ut'en. Dune unzoo 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'u ténadudli, Lizwifne cha ts'iyawh hidílhti'. Yak'usda oolizas 'ilhoghun 'en duyoh ts'e nka'doni' yulhni, 'ink'ez dája dutanelh 'et nyoozólhts'ai 'et wheni."

23 'Et la Peter yoh dábaninla 'ink'ez 'et hantez.

'Et 'om bun dzin lhadúja 'ink'ez bubúlh nátist'az whe whulohne ooba 'alha' hoont'ohne Joppa whut'enne, 'enne cha bubulh lhunáhusdil.

24 'Et 'om bun dzin la Caesarea ts'e oozya. 'Et la Cornelius yuba sulh'i duk'ekene 'ink'ez dunatneke cha, "'Anih," hubudáni'.

25 Soo Peter yoh ts'u tizya whe Cornelius yududizya 'ink'ez yubut nachániti.

26 'Et Peter, "Dunadindaih. 'Ants'i 'oh dune 'ust'oh," yúlhni.

27 'Et la yoh ts'e hóota'us whuts'un Peter Cornelius bulh yálhduk za utni 'ink'ez yoh ts'u hooz'az whe lhane dune 'ilhúhozdil whunilh'en.

28 'Et ubúlhni, "Nohnich'oh soo cho t'éoonáhzun, Lizwifne whuch'az nijoot 'udun yun k'ut whut'enne buyoh dats'óoya' 'ink'ez bubulh né'ts'oot'en huba lhe'hóot'oh. 'Et hoonts'i, Yak'usda whusúnilhtan 'aw 'uyoonne dune me sba hinli doosni' aít'oh.

29 'Et huwa skunaóozulh'a' whe 'aw tselhdúsni whe nohts'u whúsasya. 'Inka nohóoduskut di ha 'ahja skunaóozulh'a'?"

30 'Et Cornelius utni, "'Et ndowheya hoozulh at'en tat dzin inle' whe dzetniz hukw'elh'az 3:00 at'en 'uhunit'o whe syoh sóo hoosni 'ink'ez tenadusdli whe khunsul dune naih soo ulhyul-i be usda-un

31 sbut usyin 'ink'ez súlhni, 'Cornelius, Yak'usda ntenadudli yudánts'o, 'ink'ez nye 'ugha té'nize cha unzoo, 'et huwa Yak'usda nyunalni.

32 Dugwe', Joppa ts'e 'ilhoghun dune Simon, 'en la Peter cha huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'. Ndun dune 'uzus 'ulh'en-un, 'en cha Simon huyúlhni, yatoo' ba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez whusaínya de la nyulh yátilhduk,' 'et njan lizas sudáni'.

33 'Et huwa 'aho nka whenáhoos'a', 'ink'ez soo 'ínja nets'u whúsainya. 'Ink'ez njan 'awet ts'iyawh Yak'usda bulh 'úts'int'oh mba ts'ilh'i dája neMoodihti huwá nyulh'a-un huwun nebulh yátalhduk."

Peter khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

34 'Et 'awet Peter yawhénilhduk whe ndutni, "Soo ts'ih'un t'éoonízin 'et 'álha' hoont'oh 'alhgoh lhgha Yak'usda nenilh'en. 'Aw 'ilhoghun dune 'on nus yuts'úlh ditni-un hooloh.

35 Mbene la ndi yun k'ut Yak'usda za dílhti'ne 'ink'ez tank'us 'utit'elh whénuljutne, 'enne Yak'usda buka datni nts'oh 'udun yun k'ut whut'enne 'et hoonts'i.

36 Israel oots'u hainzutne bubulh 'údahts'o la dahúja whe khuni unzoo-i butl'adílts'ut 'ink'ez Sizi Gri, 'en gha, dahúja whe ndi khuni unzoo-i be budzi dinghel, 'en ts'iyanne dune buMoodihti unli whe 'unt'oh 'et huwa.

37 'Ink'ez cha Israel oots'u hainzutne bukeyoh ndulcho whe nts'oh te hooncha tune' whust'en, ndet la John too be' ts'ul'ih huwu yailhduk whe Galilee 'et whuts'un whe' whudit'en, ts'iyawh t'éoonáhzun.

38 T'enahzun Sizi Nazareth whut'en-un, 'en daja whe Yak'usda Ndoni 'ink'ez be ts'ílhtus-i cha yuyudán'ai 'et huwa ndulcho nuya hoonzoo te ne'út'en 'ink'ez mbene la netsudule k'une' bul'en 'enne cha soo na'bulh'en, Yak'usda Sizi yulh 'unt'oh 'et huwa.

39 Lizwif bukeyoh nts'oh te ne'úst'en t'ets'onínzun, nenalh 'úhoot'en 'ink'ez Jerusalem 'et tulalhgus 'uhíndunilht'o whe hizilhghi.

40 'Et hoonts'i, whulh tat dzin 'et Yak'usda nahuyílhna' 'ink'ez nenalhts'et noya' yulhtsi,

41 dune ts'iyawh iloh, wheni za mbene la nenalh 'úhoot'enne Yak'usda 'utahanéyanla ínle'. Dunadija hukw'elh'az bulh uts'an'ulh 'ink'ez bulh 'úts'itnai' inle'.

42 'Et huwa ndi khuni unzoo-i dune be bubulh yáts'oolhduk, huwa néulh'a 'ink'ez 'et 'uzdooni' Yak'usda Sizi 'en 'utahayálhti dune yaidlanne 'ink'ez khunane cha huba nahooyeh ha.

43 Yak'usda be nus hóo'enne ts'iyawh highu yailhduk mbene la ooba 'alha' hoont'ohne Sizi Gri 'en gha bulubeshi buba 'únyutilhdulh."

'Udun yun k'ut whut'enne Ndoni buyudílts'ut

44 'Et Peter 'awhuz yalhduk whe mbene la yoozílhts'aine Ndoni buyudílts'ut.

45 Ndunne Lizwif ooba 'alha' hoont'ohne, Peter bulh whusaindilne, buba hooncha 'uhooja 'udun yun k'ut whut'enne hoonts'i Ndoni buts'ó tl'aidilts'ut 'ink'ez buyudilts'ut.

46 'Ink'ez 'enne khuni whutso da' t'ehinúszun-i be yawhehúnilhduk whe Yak'usda hudílhti' whe hubodíts'o. 'Ink'ez 'et Peter uboodulhkut,

47 "Ndunne, 'enne cha wheni nek'un'a Ndoni buyudílts'ut. Ndunne too be' tilnelh de mbe dah dutinelh?"

48 'Inka 'et bugha óonin'ai neMoodihti boozi' gha too be' hutilnelh. 'Et hukw'elh'az la Cornelius Peter yughu tedudli 'atsulyaz buzih ooda' ha.

11

Jerusalem ooba 'alha' hoont'ohne Peter bubulh yátilhduk

1 'Et whel'a'ne 'ink'ez ndunne ooba 'alha' hoont'ohne te Judea ndulcho whe 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha Yak'usda ooghuni huyílhchoot 'ink'ez hits'u nálhya 'et whulh úhudants'o.

2 'Et la Peter Jerusalem ts'e oozya, whulohne Lizwif ooba 'alha' hoont'ohne Peter hidulhyoh utni,

3 "'Udun yun k'ut whut'enne, Lizwif lhilohne, 'enne buzih hoont'i 'ink'ez bula 'an'al cha 'inja inle'," huyúlhni.

4 'Inka Peter ndulcho whe 'udechoo whuts'un bulh dahooja-un huwun ts'iyawh bubulh náhoolnuk.

5 "Keyoh Joppa 'et tenadusdli whe hoonliyaz senghun néwhults'ut ts'ut cho didun whedint'i, 'i ndus de haímbal 'ink'ez szih nenimbal.

6 Soo cho nis'en whe khuna-i didowh whe tl'ughus, 'ink'ez yinka dut'ai cha 'i yuk'udilhts'i nus'en.

7 'Ink'ez sulhyá 'e'dutilhduk, 'Peter dudinyaih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,' whutni.

8 'Et hoonts'i, 'SMoodihti 'awundooh, ndi khuna-i me ts'útni, ooch'az nijoot whe' hoont'oh, 'et huwa 'aw oos'alh aít'oh,' dusni.

9 'Et doo cha za ndus de 'úwhutni, 'Ndai la Yak'usda oot'alh ni-i, 'aw lait'i 'unt'oh dini iloh!'

10 Soo tat whucho 'et njan benghun nenáwhults'ut 'ink'ez ndi naímbal inle'-i ndo whenálts'ut.

11 'Et 'oh whuya hoozulh whuza tane dune Caesarea whuts'un sts'ú botilh'a'ne 'awet yoh susda ts'e hoozdil.

12 'Et Ndoni 'usúlhni, ''Aw buch'a tsélhdini whe bubulh ín'us.' 'Ink'ez ndunne lhk'utáne ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne cha Caesarea ts'e sulh hútizdil 'ink'ez ts'iyawh Cornelius ooyoh ts'e dáznindil.

13 'Et nedáni' ndun lizas duyoh usyin whe yunilh'en 'ink'ez uyúlhni, 'Joppa ts'e whuz ndun dune Simon Peter huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'.

14 'En la nohdutánelh datíhnelh 'et whe la nyun 'ink'ez nk'ekoone te dutihjih.'

15 'Et 'awet yawhénusduk whe 'udechoo whe wheni lhe'ts'uja whuz un'a 'enne cha Ndoni buyudílts'ut.

16 'Et whunazni neMoodihti 'et ndutni inle', 'John dune too be 'ulh'en-un, 'en too be too be' nohulh'en inle', 'et hoonts'i 'et whusawhútilts'ulh, sBá 'en Ndoni nohts'ó tl'aiduti'alh 'ink'ez nohyudútilts'ulh 'et whuz un'a too be' nohtilelh.'

17 'Et 'alha' hoont'oh wheni danéinla inle' Sizi Gri neba 'alha' 'unt'oh suli' whe Yak'usda hoonzoo negha óonin'ai, ndunne 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha whuz un'a 'ubínla. Mbe usdli ha suba Yak'usda ooch'áz dosni?"

18 'Et Jerusalem ooba 'alha' hoont'ohne hodánts'o whe Peter hich'az yálhduk 'etsul 'uhudíja 'ink'ez 'enne cha Yak'usda hudílhti'. 'Ink'ez nja nduhútni, "'Udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha lht'anahunoodilh 'ink'ez 'ilhiz hukhoona'. 'Et whuz un'a Yak'usda bughá whunin'ai," hutni.

Antioch whut'enne Yak'usda ooghuni hidutáts'o

19 Stephen hizilhghi hukw'elh'az ndunne Yak'usda k'une' 'ut'enne ube húzula, 'et 'oh da' Yak'usda k'une' 'ut'enne ts'iyawh yahándil. 'Inka whulohne nilhza' Phonecia ts'e, Cyprus 'ink'ez Antioch ts'e cha whehándil. Khuni Unzoo-i Lizwifne za be bubulh yáhulhduk.

20 'Et hoonts'i whulohne ooba 'alha' hoont'ohne dune Cyprus 'ink'ez Cyrene ts'e haíndilne, 'enne Antioch ts'e whehándil 'ink'ez 'et 'udun yun k'ut whut'enne bunalh húdani' khuni unzoo-i Sizi neMoodihti 'en ghun ubulh yáhulhduk.

21 NeMoodihti hiyé ulhtus-i bugha ínin'ai 'et whe la lhane dune Yak'usda ooghuni hílhchoot 'ink'ez hits'u nálhya.

22 'Et la Jerusalem ooba 'alha' hoont'ohne whulh 'úhudants'o, 'inka Barnabas 'en Antioch ts'e whehúyalh'a'.

23 'Et whuz oozya whe whunilh'en daja whe Yak'usda ndunne dune ye unzoo-i be buts'un unzoo. 'Et hóost'et 'ink'ez buba nus whúnilht'i, "Nts'oh dáhoont'oh 'et hoonts'i neMoodihti soo bulh za 'ooht'e'," ubúlhni.

24 Barnabas 'en la soo Ndoni yudínda 'ink'ez tube dune ooba 'álha' hoont'oh. 'Ink'ez la lhane dune neMoodihti hits'u nálhya.

25 'Et la Barnabas keyoh Tarsus ts'e whenya Saul 'en kunúta.

26 'Et nayilhti 'ink'ez Antioch ts'e nayoolhti. 'Et 'ilhoh náwhudizut whe nahúlt'oh dune Sizi Gri yugha hodul'ehne butoh dune hubuhodalh'e'. 'Ink'ez Antioch 'et la Sizi Gri yugha hodul'ehne, 'enne 'udechoo Sizi Gri oodune'ne ubuwhútni.

27 'Et 'oh da' za Yak'usda be nus hóo'enne Jerusalem whehúdindil whe Antioch ts'e hoozdil.

28 'Et butoh 'ilhoghun Agabus huyúlhni-un, 'en la dudinya 'ink'ez Ndoni gha, "'Awet nilhdukw yun k'ut ndulcho whe dai whútale," hubúlhni la. 'Et Claudius lerwe 'uk'enus dízti'-un unli whe 'et la ndúhooja.

29 'Inka Sizi Gri yugha hodul'ehne lhgha 'úhudija whe 'ilhoghun hinli whe bubulh ooba 'alha' hoont'ohne, Judea dilhts'ine, ndet 'úhint'oh whe bula 'hutit'elh hutni.

30 'Et la nduhúja whe la Barnabas 'ink'ez Saul bulh nyoo sooneya butl'aháyudzih whe ubuhútni, "Ndi sooneya nebulh

ooba 'alha' hoont'ohne be búla'tiht'en, dune tso whudilhdzulhne butl'ayóohdzaih."

12

Lerwe Herod ooba 'alha' hoont'ohne bube túzilalh suli'

1 'Et 'oh da' at'en Lerwe Herod ooba 'alha' hoont'ohne bube zúla suli'.
2 'Et la James, John bulhutsin huwá balh'a' whe saluzti be hizilhghi.
3 'Et Herod t'eoonanzin Lizwif huhóont'i' whe honilh'en 'inka Peter 'en cha 'ayan'ai, lhes lhuntildoh-i ut'alh-un whewhúnahulnih 'et 'uhooja inle'.
4 'Et Peter huyílhchoot hukw'élh'az, 'uhayan'ai whe huwunline dine whe lhuganne lhk'enáhudidulh, 'enne highole' ha butl'aháyalhti. Njan Butus Lhuseya-un hukw'elh'az ts'iyanne nalh huyootálhzih 'et wheni.

Peter 'adin'ai-un lizas tenínilhti

5 'Inka Peter 'uhidilh'ai 'et hoonts'i ooba 'alha' hoont'ohne soo ndet 'úhint'oh-un, 'et hiba tenadudli.
6 'Et Peter dune ts'iyanne but nehítalhtelh whutso 'ulhdzis, 'et la Peter nane huwunlíne bube guz nanisti, sih nanistl'oo-un whenkuti 'et cha nane lhuganne huwunli.
7 Khunsul neMoodihti oolizas benghun be hóodiltsai, yoh cha hoot'en suli'. 'Et lizas Peter 'ún be nilhni whe ts'enainílhzut 'ink'ez, "Soo 'ah dudinyaih!" yúlhni. 'Et 'aho nyoo lhuztih tl'ool be yulhghel-i oola oots'u hayánkat.
8 'Et la lizas, "Tsunadil'ooh 'ink'ez kenadil'ooh cha 'ineh," yúlhni. 'Et Peter ndúja 'et la lizas, "Nluglok cha t'unásilchoos, 'ink'ez sunanyalh," yúlhni.
9 'Et Peter 'adin'ai-un yuténinya 'aw t'éoonúszun dat'en-un ndun lizas 'alha tilah 'unt'oh k'us 'ants'i benghun néwhults'ut ninzun.
10 'Udechoo huwunline zih lhunáhust'az, 'et whulh nat-un cha. 'Et la lhuztih dádintan-i cho keyoh datí-un hugho nin'az whe dich'oh ndi dati buba dáha'dankez. 'Et tenáhant'az 'ink'ez ti hutiz'az ibulh lizas hooloh suli'.
11 'Et la Peter beni naóodisdli' 'ink'ez la 'uninzun, "'Awet t'eooniszin 'alha' hoont'oh, neMoodihti dulizas whusayálh'a' 'ink'ez Herod Lizwifne tubulh dzoh nusotilhzut-un, 'et whuch'a súlhyih."
12 'Et njan howu nuní nizut whe Mary ooyoh 'et howu ninya, 'en John Mark ooloo. 'Et la lhane dune 'ilhúhozdil 'ink'ez tenahududli.
13 'Et la Peter yoo 'az ts'e dati dunulkw'uz whe ts'ekeyaz, 'et 'ut'en-un Rhoda 'et huyúlhni-un, 'en la dati nenínya whe yudánts'o.

14 'Et 'aho Peter 'utni natséyoodílhts'it whe hóont'i k'et, 'aw dáhalhe'ditel 'ink'ez 'ants'i yoh danálgai 'ink'ez, "Peter dati usyin!" ubúlhni.
15 "Nyeni hoolel whe 'udini," huyúlhni. 'Et hoonts'i, "'Alha' dusni," ni za 'utni whe, "'Awundooh, oolizas la 'ut'en," hutni.
16 'Et whutoh Peter dati dunulkw'uz za 'utni. 'Udek'ez te hiba daha' dantan, tube buba hooncha hitilh'en whe.
17 'Et buba núlhni whe t'ehudoosni ubulhni 'ink'ez buba hukw'u nuhúlhye' daja whe neMoodihti 'adin'ai whe tenaínilhti. "James 'ink'ez 'on 'unne ooba 'alha' hoont'ohne ts'iyawh ubodóhni'," ubúlhni. 'Et 'awet 'uts'un bughu whenája.
18 'Et bundada' la lhuganne huwunlíne Peter hik'énintai whe whewhunujut whe lhtahúwhunt'ai, "Peter 'en dája," lhodútni.
19 'Et la Herod, "Peter hikunoota'," ubúlhni. 'Aw na-hayólhtelh ait'oh 'inka mbene la yughinle'ne ubuhoodalhkut 'ink'ez, "Uboohooghan," ubúlhni.
'Et hukw'elh'az la Herod Judea ts'e whenya 'et whuts'un la Caesarea ts'e cha 'ít'en.

'Et 'awet Herod datítsah
20 'Et ndunne nat-un keyoh Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, 'enne Herod tube cho bubulh húnilch'e 'inka lhane hinli whe Herod highu nindil. Blastus 'en la lerwe yoh yuba huwunli, 'en ts'ú nehidilti. 'Et la 'ants'iya Herod highu nindil 'ink'ez buba soo' hooleh-un hits'u húkwa' 'utni lerwe ookeyoh ts'e whuz de za huya'alh-i whuz hakat 'et huwa.
21 'Et dzin buba hoozi-un Herod 'et dulerwe naih yé naja 'ink'ez kw'uts'uzda ooba' yint'oh-i yuk'etl'adida'. 'Et whuts'un la dune bubulh yálhduk.
22 'Et 'ahúldzul whe huhuyih, "'Aw dune iloh utni, yalhduk, Yak'usda unli-un utni!" huyúlhni.
23 'Et 'on nus óost'et, 'et 'aho Yak'usda oolizas Herod nduda yulhtsi 'ink'ez 'usgo yúlh hanildo 'et hukw'e dazsai.
24 Yak'usda ooghuni lhane dune buba 'alha' yint'oh 'ink'ez ndulcho whe t'enudzun suli'.

Barnabas Saul bulh Ndoni 'atahábalhti 'ink'ez whebalh'a'
25 Barnabas Saul bulh 'uhuwhulh'en-un lhahódinla whe Jerusalem ts'e hanáhidil John Mark 'en dulh 'úhuyul'en.

13

1 'Et la keyoh Antioch Sizi gha 'ilhozdílne whulohne Yak'usda be nus hóo'enne 'ink'ez Yak'usda ooghuni ho-dulh'ehne cha hudilhts'i. Ndunne dune, 'enne whulohne 'uhint'oh, Barnabas, 'ink'ez Simeon, 'en la dune dulhgus huyúlhni, Lucius cha, Cyrene whut'en-un 'unt'oh, Manaen, 'en la yun whu moodih, Herod yulh dúnduninyai-un, 'ink'ez Saul cha 'unt'oh.

2 Soo húhoonih 'ink'ez neMoodihti hiba 'út'en whutoh, Ndoni ubúlhni, "Barnabas Saul bulh sba 'udun nébutalhtelh, ndi 'ut'en bugha ínus'ai-i 'uhuyooleh 'et wheni."

3 'Et doo cha za soo húhoni 'ink'ez tenahudidli whe butsi k'ódalni 'ink'ez whébahalh'a'.

Barnabas, Saul 'ink'ez bubulh 'út'enne te, Cyprus noo k'éhindil

4 'Et Ndoni ubutílh'a' whe Barnabas 'ink'ez Saul bulh Seleucia ts'e hoozdil, 'et whuts'un noo Cyprus huyúlhni whuz hoozki.

5 'Et keyoh Salamis ts'e hoozdil whe Lizwif bulugliz 'et Yak'usda ooghuni be yáhalhduk. John Mark 'en cha bula 'ut'en 'et wheni dulh 'úhuyul'en.

6 'Et la ndi noo ndulyiz whe hik'oozdil 'ink'ez Paphos ts'e hoozdil. 'Et la ndun ne'dulhdeh-un, Joshua ooye' huyúlhni-un, Lizwif unli, 'en Yak'usda be nus hóo'en-un na'dudil'i, 'en cha 'et usda.

7 'Ink'ez njan noo k'ut whumoodih, Sergius Paulus huyúlhni, dune beni hoonli-un 'unt'oh, 'en ndun ne'dulhdeh-un ooyadan unli. 'En la Barnabas Saul bulh, "'Anih," hubudáni' Yak'usda ooghuni dutáts'o hukwa' ninzun 'et wheni.

8 'Et hoonts'i ndun ne'dulhdeh-un, Greek bughuni k'un'a Elymas cha huyúlhni, 'en Yak'usda ooghuni yuch'az yúnoolht'i hukwa' yulh'en.

9 'Et Saul, 'en Paul cha huyúlhni, Ndoni k'une' yul'en whe soo cho yunin ts'e yunilh'en

10 'ink'ez uyúlhni, "Netsudule ooye', ndai la unzoo-i ts'iyawh ooch'az dintni. Soo hoontsi' whe dune nanin'ah ts'iyawh hoont'i, Yak'usda ooghuni 'i cha whuts'it khuni naoolhtselh hukwa' ilh'en.

11 Yak'usda nyulh húnilch'e 'inka soo ts'ih'un whuzan'en tanleh 'atsulyaz wheni!"

'Et 'aho ndun Elymas dulhgus-i oona k'eínde, 'ink'ez hoos'en suli'. 'Ink'ez la dune yula t'az nítilhyalh-un hahuyih.

12 'Et la noo k'ut whumoodih njan dahooja hoon'en whe Yak'usda ooba 'alha' yint'oh suli'. Ndai la neMoodihti ghun whuhuyodalh'e'-un tube huwun ba hooncha.

Barnabas Paul bulh Antioch Pisidia buyun k'ut whuz'ai-un whuz hoozdil

13 'Et Paul 'ink'ez yulh nudilhne tubulh Paphos 'et nus huzki whe Perga 'et la Pamphylia whuz'ai-un whuz hoozki. 'Et John Mark buk'enaja 'ink'ez Jerusalem ts'e whenája.

14 'Et Perga whehúdindil whe 'on no Antioch, Pisidia whuz'ai-un, whuz hoozdil. 'Et la Lizwif nahulyis-un dzin bulugliz dahúnindil 'ink'ez nátl'ahudilts'i.

15 Moses ooghuni 'uk'unusguz-i 'ink'ez Yak'usda be nus hóo'enne bughuni cha hik'eyailhduk hukw'elh'az, Lizwif lugliz whumoodihne Paul, Barnabas cha 'enne ubuhútni, "Neulhutsinke, khuni huye tílhtus-i bugha dútan'alh aht'i de, ndunne dune bubulh yátilhduk hukwa' uzninzun."

16 'Et la Paul dudinya 'ink'ez buts'u dúdilni whe bubulh yáwhenilhduk 'ink'ez ubúlhni,

"Sulh dunene 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha, mbene la Yak'usda dilhti'ne soo zúlhts'ai.

17 Israel oots'u hainzutne buYak'usda 'en netsoda'ne 'utaháhanla 'ink'ez Egypt whut'enne bunalh hincha ubulhtsi. 'Et hukw'elh'az Yak'usda whelhtus-un 'et whe ndunne Egyptne bukeyoh whuts'ahanáhanla.

18 'Ink'ez dune lhuhoot'ih ts'e 'et dit whunizyat yus k'ut whutoh 'et hich'a ne'ut'en, 'et hoonts'i k'úne' bulh'en whe inle'.

19 'Et lhtak'ant'it didowhne, 'enne Canaan whuyun k'ut whuzdla-un, 'et dilhts'ine, 'enne Yak'usda gak hubulhtsi, 'ink'ez 'et ndunne dudune'ne, 'enne bukeyoh whulhtsi.

20 'Et 450 naoodizut whutoh 'et dune hanle'.

'Et hukw'elh'az Yak'usda be nus hóo'en-un Samuel whusatíyalh whuts'un lhane whe bumoodih inle'.

21 'Et lerwe ha' hutni whe, Saul Kish ooye', 'en Yak'usda bugha ínilhti. 'En Benjamin ekédinzut-un 'ilhoghun 'unt'oh, 'ink'ez dit whunizyat yus k'ut 'et bulerwe inle'.

22 'Et Saul Yak'usda whusanáyalhti hukw'elh'az whe 'et la David 'en bulerwe yulhtsi 'ink'ez Yak'usda 'en yughun ndutni, 'David Jesse ooye' 'en sdzi k'oh ts'e dune unli. Ts'iyantsuk whe sk'úne' tit'en whe 'unt'oh.'

23 Sizi David ekédinzut-un, 'en la Israel oots'u hainzutne ubutilhyis wheni Yak'usda buts'ítilh'a' buts'úyoozi inle' 'et huwa.

24 'Et Sizi whe'dutat'elh whutso 'et la John dune too be 'ulh'en-un Israel oots'u hainzutne bubulh yálhduk, dudeni náhondunooleh 'ink'ez too be' hoolneh, ubúlhni.

25 'Et 'awet John dune too be 'ulh'en-un dude 'ut'en lhai dutileh whe 'et ubúlhni, 'Mbe usdli nahzun? 'Aw ndun ooba sulh'í-un, 'en iloh 'ust'oh, 'et hoonts'i whunulh'en, suntiyalh whe 'unt'oh. Ooke hana'tisdlelh-un 'et wheni hoonts'i 'aw huba soo lhe'uzdzoo',' " ubúlhni.

26 'Et Paul 'on 'un ubúlhni, "Sulhutsinke, Abraham ekédinzutne, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, mbene la Yak'usda ts'un tenadudline, nohni ts'iyawh, wheni cha, ndi khuni 'i netilhyis wheni nets'ó tl'adilts'ut.

27 Jerusalem 'et whut'ine 'ink'ez bumoodih unline cha 'aw t'éhinúszun neulhyis-un 'únt'oh. Lizwif nahulyis-un dzin totsuk ndi Yak'usda be nus hoo'enne 'uk'unuháyuzguz-i ook'uyaduk 'et hoonts'i 'aw bubeni tálhodulhts'it. Sizi datítsah

ts'e be' hininya, 'et huwa Yak'usda be nus hoo'enne bughuni 'alha' 'unt'oh huyulhtsi.

28 'Et 'aw huwa hizoolhghelh-un hooloh 'et hoonts'i Pilate 'en highu tédudli hizoolhghelh ha.

29 'Et ndi ooghun 'uk'únusgúz-i dája ni 'oh te ne'huyulh'en whe tulalhgus k'ut nehinilhti, 'ink'ez 'uhayalhti.

30 'Et hoonts'i Yak'usda yaidlánne toh nahuyílhna'.

31 'Et la Galilee 'ink'ez Jerusalem whuts'un yúlh lhusudilne, 'enne hukw'elh'az lhat dzin hiyan'en. 'Enne Israel oots'u hainzutne highun whúbontilhtunne hinli.

32-33 'Et wheni njan whusats'ándil khuni unzoo-i ook'unohbulh nats'otilnuk. 'I Yak'usda netsoda'ne, 'enne buts'un datínelh ni-un 'andit wheni, bube uzdindilne, nenalh 'ít'en whe Sizi nahiyílhna'. 'Ink'ez ndi bulh nanki Shun 'uk'unusguz-i cha ndutni,

‘Nyun Si SYe' 'int'oh,
'andit dzin, mBá susdli',’ ni.

34 'Et Sizi nahuyílhna' 'ink'ez 'aw oozi tilhjut ts'e natoolts'it aít'oh 'et huwun Yak'usda njan dutni.

‘Ndai la oogha 'ít'en unzoo-i David oots'u yóozuszi inle'-i,
'andit nohgha tís'alh.’

35 'Et 'udun 'uk'unusgúz-i cha ndutni,

‘Yak'usda 'aw dulh 'únt'oh dízti'-un ooyust'e oolhjut aít'oh yulhtsi.’

36 'Et David soo whe Yak'usda k'úne' 'ust'en khuna whutoh. 'Et dazsai whe mbene la ootsoda'ne 'uhudinla-un, 'et 'ahuyalhti 'ink'ez ilhjut.

37 'Et hoonts'i mbe da' Yak'usda nahuyílhna'-un, 'en 'aw ooyust'e lhílhjut.”

38-39 'Et Paul 'on 'un ndutni, “Sulhutsinke nohni, ts'iyawh, 'alha' hoont'oh ndun Sizi dája la 'et huwa nohlubeshi nohunatidoh. 'Et t'ewhunóhzin ndai la Moses ye náhizya-i, 'i gha whuloh te nohlubeshi nohunaoodeh aít'oh inle'. 'Et hoonts'i Sizi Gri 'en gha nohlubeshi ts'iyawh gak nohba whulhtsi.

40 Huwuhli ndet la Yak'usda be nus hoo'enne huwu yuhalhduk-un, 'et nohbulh 'úhoneh junih!

41 'Et ndutni,

‘Ughudlohne ndet la huwú nuni untihzut,
'ink'ez yaitáhdlah.
Ndi khuhna whutoh 'ut'enusdleh-i,
'i lhk'uz te whunóhonilhtan,
'et hoonts'i 'aw nohba 'alha hot'e' aít'oh tileh.’ ”

42 'Et Paul Barnabas bulh Lizwif lugliz huwu nahutist'az whe 'udun yun k'ut whut'enne, “Nats'ulyis dzin de nets'u nátooht'as, 'ink'ez doo cha za ndi ooghu yalhduk-i ooghun nebulh yaólhduk,” ubuhútni.

43 'Et yanahadil hukw'elh'az Paul Barnabas bulh nahutist'az whe Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, Lizwif ts'u nálhyane, bubontizdil 'inka Paul Barnabas bulh bubulh yáhulhduk whe, "Yak'usda nohts'un yé unzoo-i, 'i za gha yinka dólhts'i'," ubuhútni. 'Et whe budzi ulhtus ubuhulhtsi.
44 'Et 'on 'at nats'ulyis dzin 'ankw'us ts'iyawh keyoh dilhts'íne Yak'usda ooghuni huyootuzálhts'ilh wheni 'ilhuhozdil.
45 'Et Lizwifne 'ilhozdílne hubonilh'en, 'oonih za hudizbun suli' whe Paul huye dúdulh 'ink'ez hiba whuts'it. Daja ni-un, 'et cha whuch'az yáhulhduk.
46 'Et hoonts'i Paul Barnabas bulh 'on nus hoolhtus whe yahulhduk, "Ndi Yak'usda ooghuni 'i nohni cho be nohbulh yaóoduk huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i ookalhe'náhzun de, 'ink'ez 'ilhiz khutihnalh-un huba soo lhe'ulhzoo' na'dunáhdzun de, 'ants'i nohba' dítni, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'un tat'us!
47 'Et ndi khuni 'i neMoodihti ye nétsu nahizya 'i 'unt'oh, 'et nja ndutni,
'Nohni ndunne 'udun yun k'ut whut'enne be hoot'en-i buba tihle.
'Et whuz un'a yun k'ut ndulcho whe cha nohgha dune hudutijih,' "
ni, Paul.
48 'Et la 'udun yun k'ut whut'enne hodánts'o whe, huhoont'i' whe neMoodihti ooghuni hiba oodálhti' 'ink'ez mbene la 'ilhiz khutinalh huba utahályane buba 'alha' hoont'oh suli'.
49 Ndulcho whe 'et keyoh neMoodihti ooghuni nudúlts'ut suli'.
50 'Et la dune 'unt'ohne, 'ink'ez ts'ekoo unchane hoonzoo' 'unt'ohne, 'enne, Yak'usda ts'un tenadudline hinli, whulohne Lizwif bughe' hoolnihne 'uts'un úbonilht'i whe Paul Barnabas bulh bube húzula suli', 'ink'ez duyun k'unabontizyoot.
51 'Et 'inka 'et keyoh whulez ch'a dukegon naháyanghat 'ink'ez keyoh Iconium ts'e hooz'az.
52 'Et Sizi yugha hodul'ehne Antioch dilhts'íne Ndoni be hilhtus súli' 'ink'ez tube cho honílhni.

14

Iconium whut'enne khuni unzoo-i hudánts'o

1 'Et la Iconium ts'e hooz'az whe 'et cha ndúhooja. Paul, Barnabas bulh Lizwif lugliz ts'e hooz'az whe 'uk'enus soo bubulh yáhalhduk, 'et huwa tube lhane Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha Sizi buba 'alha' 'unt'oh huzdli'.
2 'Et hoonts'i ndunne Lizwifne be 'alha' hoont'oh lhílhchulhne 'udun yun k'ut whut'enne 'uts'un úbonilht'i whe ndunne ooba 'alha' hoont'ohne buch'az náhulhya.

3 'Et hoonts'i ndunne whel'a'ne sa' 'et hanke'. 'Aw lhoníljut
whe neMoodihti ghun bubulh yáhulhduk daja whe Yak'usda
ndunne dune ye únzoo-i be buts'un únzoo howu yahalhduk.
'Et Yak'usda njan hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te né'hut'en
ubulhtsi. 'Et huwa bughuni 'alha' 'unt'oh t'ehonínzun suli'.
4 'Et keyoh 'ilhozdilne whulohne, 'enne Lizwif ts'u ne-
hudindil 'ink'ez whulohne cha whel'a'ne ts'ú nehudindil.
5 'Et la 'udun yun k'ut whut'enne, Lizwifne cha, 'ink'ez
bumoodihne tubulh, whel'a'ne tebotilh'en 'ink'ez tse be ubo-
tuzilhghelh hukwa' huninzun.
6 'Et whel'a'ne whulh 'úhudants'o whe, keyoh Lystra 'ink'ez
Derbe, Lycaonia 'oh whuzdla-un whuz buch'a whetsehalhdil,
'oh ho whunat cha.
7 Whuz khuni unzoo-i be bubulh yáhulhduk Lystra 'ink'ez
Derbe whut'enne whel'a'ne khuni unzoo-i be bubulh
yáhulhduk.

Lystra 'ink'ez Derbe whut'enne khuni unzoo-i hudits'o

8 Lystra 'et la 'ilhoghun dune ooke délhdusni-un 'et whut'i, 'en
la whuzdli whuts'un 'aw nulhúsyo.
9 'Et usda 'ink'ez Paul yalhduk yoozílhts'ai. 'Et Paul yu-
nilh'en, t'éoonínzun ndun dune ooba 'alha' hoont'oh 'et whe
soo ná'titnelh ninzun 'inka soo cho yunin ts'e yunilh'en whe
10 soo 'ultus-un uyúlhni, "Dudinyaih 'ink'ez ts'ih'un un'a
sinyin!" 'Et nyoon dune dudillhoh 'ink'ez 'awet nádinya.
11 'Et la ndunne 'ilhozdílne Paul daja hinilh'en whe soo
'ultus-un dughuni, Lycaonia k'un'a, 'uhutni, "Neyak'usdane,
'enne cha yinka dune' k'un'a 'uhint'oh huzdli' 'ink'ez ndus de
nets'un hahán'az."
12 Barnabas 'en buyak'usda Zeus be náhuyoozi 'ink'ez Paul
cha 'uyoon buyak'usda Hermes huyúlhni-un, 'en be náhuyoozi,
'en yalhduk-un 'unt'oh 'et huwa.
13 Buyak'usda Zeus huyúlhni 'en oolubret, soo keyoh yoo'az
ts'e 'et lugliz huwhulh'ai, 'en la musdoos dune 'ink'ez 'indai
'i la keyoh datí-un whuz huyoozdla. Ndunne 'ilhozdílne
whel'a'ne buts'e' hudutalhk'un 'et wheni.
14 'Et Barnabas Paul bulh 'awet ndunne dune
dahútinelh whulh 'úhudants'o whe, buba dzoh k'et dunaih
k'uhidutilhch'ul* 'ink'ez 'ilhozdilne nus buniz 'et nehúlgai
'ink'ez soo 'ultus-un 'uhutni,
15 "Di ha 'et ndaht'en? Wheni cha nohk'un'a dune ts'inli,
'aw Yak'usda lhts'íloh whe' ts'int'oh. Njan khuni unzoo-i
nohghá uzti'alh 'et wheni whusats'án'az. Ndi galdus unli-
i nohyak'usdane ooch'az nálhyeh 'ink'ez Yak'usda khuna-un
oots'un nálhyeh. 'En 'unt'oh yat, ndi yun k'ut, yatoo' cha,
'ink'ez ndai la ook'ut whuyoonli-i ts'iyawh 'uyínla whe 'unt'oh.

* **14:14** 'Et whuz un'a Lizwif bube 'ut'en buba dzoh te.

16 'Et whuts'o da' k'úne' hut'en 'et hoonts'i buts'u hal-
huwhus'ai.
17 'Et hoonts'i 'ahoolhyiz dunábunultun whe ndus de 'ut'en
unzoo-i 'uyulh'en, 'i be ndi chan nalhtih-i 'ink'ez haníyeh 'i cha
soo 'et 'ut'en ilh'i. 'Et whuz un'a t'alh-i cha nohghat'aih whe
nohdzi cha hoont'i' ilh'i."
18 Ndunne 'ilhozdílne whel'a'ne buts'é' hudutalhk'un-un, 'et
whuch'a 'ankw'us ubuhotun aít'oh, 'et hoonts'i Paul dughuni
be k'oh 'uboohoontun.
19 'Et la whulohne Lizwifne Antioch Pisidia whuz'ai ts'e
hahándil 'ink'ez Iconium whuz de cha 'ink'ez nyoonne 'il-
hozdílne, 'enne ts'iyawh ts'u nebodoldilh hukwa' hut'en. Paul
tse be whe hínuzilhghi 'ink'ez dazsai za huninzun 'inka keyoh
yoo 'az ts'e 'et nehininguz.
20 'Et hoonts'i Sizi Gri yugha hodul'ehne higha óozdil whe
dunadija 'ink'ez keyoh ts'e whenaja. 'Et 'om bun dzin Barn-
abas bulh keyoh Derbe ts'e whehán'az.

Paul Barnabas bulh Antioch Syria whuz'ai-un ts'e whuz nahutit'us

21 'Et Paul Barnabas bulh keyoh Derbe 'et khuni unzoo-i
be bubulh yáhulhduk whe lhane Sizi k'úne' hut'en huzdli'. 'Et
la 'awet Lystra ts'e whenáhit'az. 'Et Iconium ts'e cha 'ink'ez
Antioch, Pisidia whuz'ai-un 'oh whuya cha lhuhúz'az.
22 Mbene la yugha hodul'ehne soo budzi ulhtus whe ndet
la buba 'alha' hoont'oh-un whulh hóoyin bubuhulhtsi. "Lhat-
un whe dzoh nuts'ude de, 'aw 'et de za nts'e la Yak'usda whe
lerwe unli-un dáztidulh," hutni whe whubuhodulh'eh.
23 Ndet la Sizi Gri gha 'ilhozdílne hoonli-un dune tso
whudilhdzulhne buba 'utahahánla. 'Et tenadudli 'ink'ez soo
húhoonih, 'ink'ez whuz un'a la neMoodihti tl'ábahanla 'enne
Sizi soo hit'anínintan.
24 'Et Pisidia whuyun k'ut lhuhuz'az hukw'elh'az 'et Pam-
phylia ts'e hooz'az.
25 'Et Perga whut'enne cha Yak'usda ooghuni be bubulh
yáhulhduk 'ink'ez nyo Attalia ts'e hooz'az,
26 'ink'ez 'et whuts'un Antioch ts'e nahooski. Ndet la keyoh
Paul Barnabas bulh Yak'usda be 'ut'en k'oh butl'aháhonla inle'.
'Awet ndi 'uten lhahídinla whe 'uhoont'oh.
27 'Et Antioch ts'e nahoost'az whe Sizi Gri yugha hodul'ehne,
ts'iyawh 'ilhubuhozdla 'ink'ez nts'oh te la Yak'usda gha
né'hust'en-un 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha be 'alha'
hoont'oh-i hut'i suli' hutni whe bubulh nahuwhulnuk.
28 Sa' yugha hodul'ehne butoh hanke'.

15

Paul, Barnabas bulh Jerusalem ts'e whel'a'ne 'ink'ez dune tso whúdilhdzulhne bubulh 'ilhuhozdil

1 'Et whulohne dune Judea whédindilne keyoh Antioch ts'e hoozdil 'ink'ez ndunne ooba 'alha' hoont'ohne Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ghun ooka dune ahli-i k'ut nohahúzt'us de, 'aw 'et de za dutihjih, ubuhútni.

2 Paul Barnabas bulh tube cho Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ghun dája hutni 'et huwun lhdulhyo nehúwhunt'ai, ndunne Judea ts'e haíndilne tubulh. 'Inka huwu lhgha 'úhudija whe Paul, Barnabas, 'ink'ez 'uyoonne Antioch whut'enne tubulh, Jerusalem ts'o toodilh 'ink'ez whel'a'ne ndunne dune tso whudilhdzulhne bulh huwu yahoolhduk ubuhútni.

3 'Et 'awet Sizi Gri gha 'ilhozdílne, ndunne whel'a'ne whe-bahalh'a'. 'Et Phoenicia 'ink'ez Samaria whutulhuhúz'az whe 'udun yun k'ut whut'enne dahúja Yak'usda ts'u náhulhya ubuhútni whe tube cho ndunne Sizi Gri k'úne' 'ut'enne huhóont'i' suli'.

4 'Et la Jerusalem ts'e hooz'az whe ndunne Sizi Gri gha 'ilhozdílne tube cho ubúnahunílhni. Ndunne whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne, 'enne la bubulh náhuwhulnuk Yak'usda gha nts'oh te la ne'hust'en 'et huwun.

5 'Et whulohne ooba 'alha' hoont'ohne Pharisee ts'ú ditnine dodindil 'ink'ez 'uhutni, "'Udun yun k'ut whut'enne hika dune unli-i k'ut ubuhot'as 'ink'ez ndi Moses ooghuni 'uk'unusguz-i k'úne' hoot'en ubuhudóni' huba' hoont'oh."

6 'Et whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne ts'iyawh 'ilhuhozdil 'ink'ez njan 'uhutni-un hukw'u nuhúhulhye'.

7 Sa' hukw'u nuhúhulhya whe Peter dudinya 'ink'ez ubúlhni, "Sulhutsinke t'eoonáhzun 'uda' whe Yak'usda nohtáhasálhti Yak'usda ooghuni unzoo-i ghun 'udun yun k'ut whut'enne bubulh yaóosduk ha, khun si sodóts'o 'ink'ez buba 'alha' hot'e' ha.

8 'Ink'ez Yak'usda dune dahínt'oh la t'ebunínzun, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buk'entsi' whe wheni danéinla da' whuz un'a ndunne cha Ndoni buyudílts'ut whe' hoont'oh.

9 Wheni Lizwifne ts'inli 'ink'ez 'enne 'udun yun k'ut whut'enne hinli 'et hoonts'i 'aw lhelhts'un un'a lhene'ílhdzun. 'Et whe la ndunne Sizi Gri buba 'alha' hoont'oh suli' 'et huwa bulubeshi bubunayalhde.

10 Ndi Moses ooghuni 'uk'unusguz-i wheni 'ink'ez net-soda'ne, 'enne hoonts'i 'aw ts'ih'un un'a hukw'ú nulhe'hit'el inle'. 'Et 'ink'ez 'andit di ha Yak'usda 'en óolhdzih whe' dahni? Ndunne yugha hodul'ehne 'uhót'e' aít'oh te buba né'dahni.

11 'Et nts'en'a 'uwhutát'elh? Neba 'alha' hoont'oh 'ink'ez nts'en'a la 'uhint'oh, whuz un'a wheni cha Sizi Gri neMoodihti ye únzoo-i be uzdoojih ha neghá whunt'ai."

12 'Et soo dilhts'ine ts'iyawh t'ehudusni Barnabas Paul
bulh nahuwhulnuk whutoh 'udun yun k'ut whut'enne bu-
toh nts'en'a la Yak'usda gha hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te
né'hust'en 'et huwun.
13 'Et yahulhduk 'etsul 'uhudija whe James dudinya 'ink'ez
utni, "Sulhutsinke soo zúlhts'ai!
14 Simon 'andit nohdáni', nts'en'a Yak'usda 'udechoo
ndunne 'udun yun k'ut whut'enne dunabunilhtan whe
dune butoh utaháhanlane. 'Enne 'uhuja Yak'usda boozi' dízti'
huyulhtsi."
15 'Et James 'on 'un ndutni, "'Et Yak'usda be nus hoo'enne
bughuni 'uk'unusguz-i ts'iyawh lhgha 'uhudija whe ndutni,
16 "'Et hukw'elh'az whusanátisdalh,' ni neMoodihti,
"Ink'ez David ooyoh naoonankat-un dunaoodutás'alh
'ink'ez yahónkat-un cha soo ná'whutisdlelh,
'ink'ez lhunaoodutisleh.*
17 'Et whuz un'a ndunne dune 'et nenínkatne cha skahúnoota'
'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne,
mbene la sich'oh sba 'udunébunusdlane,
'enne cha skahúnoota', neMoodihti utni.
'En 'unt'oh ndi ts'iyawh 'uhóonla.
18 Yak'usda ndi yun 'itilelh 'et whutso da' ts'iyantsuk
t'ewhunínzun.' "
19 'Et James 'on 'un ubúlhni, "Si 'et ndunúszun ndunne 'udun
yun k'ut whut'enne, ndunne Yak'usda ts'u nálhyane, 'aw buba
hoontsi' ts'u holh'e' huba lhe'hóot'oh.
20 'Et hoonts'i buts'ó k'e'ts'ooges 'ink'ez ubuzdóni', 'Ndai
la t'alh-i buyak'usda 'uk'eltsi-i ts'u hítulhdilh 'et whe ooch'az
nijoot whe 'unt'oh, khun te ooh'alh junih. Ts'ekoo k'us dune
bulh ninta' 'ooht'en junih. Khuna ooze' 'úsguz-i 'ink'ez 'uskai'
bulhitsus-i ooh'alh junih, 'ink'ez 'uskai' cha ooh'alh junih.'
21 'Et 'alha' hoont'oh Lizwif lugliz 'et nats'ulyis dzin totsuk
sa' whuts'un Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ook'uyaduk 'ink'ez
keyoh totsuk cha ooghuni huye búbulh yalhduk," ni, James.

Whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne 'udun yun k'ut whut'enne buts'ó k'e'hanguz

22 'Et la whel'a'ne cha, dune tso whudilhdzulhne, 'ink'ez Sizi
Gri gha 'ilhozdilne tubulh lhgha 'úhudija whe Paul Barnabas
bulh Antioch ts'e bubulh ti'usne 'utaháhotilhtelh. 'Inka Judas,
'en la Barsabbas huyúlhni, 'en Silas bulh 'utaháhahalhti. 'Et
ooba 'alha' hoont'ohne butoh ndunne nane, 'enne la soo
whuníhne hinli.
23 'Enne la ndi ook'une'úsguz-i butl'aháyan'ai 'i ndutni,
"Wheni whel'a'ne, dune tso whudilhdzulhne, 'ink'ez
ooba 'alha' hoont'ohne cha Jerusalem uzdilhts'i wheni

* **15:16** David ekédinzutne doo cha za hincha nábulhtsi ni whe utni.

ts'iyawh nohts'o k'e'ts'uges, neulhutsinke, 'udun yun k'ut whuzdline, keyoh Antioch, Syria 'ink'ez Cilicia yun k'ut dúlhts'ine, Hadih nohts'utni. 24 Whulh 'úzdits'o whulohne dune netahaíndilne nohts'ú hoozdil 'ink'ez tank'us un'a 'unohuhútni. 'Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ook'une' 'ooht'en 'ink'ez ooka dune ahli-i k'ut nohohoot'us.' 'I be nohch'a níntahoninya, 'aw wheni 'ubuts'útni 'iloh whe' hutni. 25 'Et 'inka 'ilhuts'ozdil 'ink'ez ts'iyawh lhgha 'úzdija whe dune whunihne nohts'u uztilh'alhne 'utahábats'alhti 'ink'ez soo nek'ekene Barnabas Paul bulh hubulh hútoo'as 'et wheni. 26 'Enne 'uhuja hukw'é dahootsah tilah t'ehonínzun 'et hoonts'i Sizi Gri, neMoodihti, ooghuni be yáhalhduk. 27 'Et la Judas 'ink'ez Silas nohts'ú buztilh'alh 'enne didutch'oh daja ts'utni whe nohts'o k'e'ts'angus 'et la ts'iyawh nohodóni'. 28 'Et la Ndoni 'en bulh lhgha 'úzdija 'aw 'on 'un cha howu whúlna' nohba ts'uhólh'e' hukwa lhe'uznízun. Ndet la 'andit nohghá whunt'ai whuz un'a za 'ooht'e' hukwa' uzninzun. 29 T'alh-i buyak'usda k'eltsi ts'u túlhdilh-i 'ooh'alh junih! 'Uskai' cha, khuna ooze' 'úsguz-i buzkai' búlhitsus-i cha ooh'alh junih! 'Ink'ez ts'ekoo k'us dune bulh ninta' 'ooht'en junih! 'Et whuch'a khahdli de, 'et de la soo 'óoht'e'. 'Et 'awet za."

30 'Et la khuni na'ane whébahalh'a' whe Antioch ts'e hoozdil. 'Et ts'iyawh ooba 'alha' hoont'ohne 'ilhubuhozdla 'ink'ez 'udustl'us butl'aháyan'ai.

31 'Et whut'enne ndi buts'o k'ehuyanguz-i hik'eyailhduk whe ook'unúyusguz-i, 'i gha budzi ulhtus nasdli' 'ink'ez tube huhóont'i'.

32 'Et la Judas Silas bulh dich'oh cha Yak'usda ba yalhdukne hinli, 'ink'ez la ooba 'alha' hoont'ohne sa' whe Yak'usda ooghuni be hubulh yahalhduk 'et whe la soo budzi unzoo 'ink'ez hilhtus cha hubuhulhtsi.

33 'Et hukw'elh'az dzoh sa' buzih hudálts'i'. 'Et la ooba 'alha' hoont'ohne ndunne khuni na'ane nts'ez de da' hahándil ts'e whuz budzi hoont'i' whe whel'a'ne buts'u whenábahalh'a'.

34 'Et hoonts'i Silas 'en 'awet tidalh hukwa' ninzun.

35 'Et Paul Barnabas bulh Antioch 'et cha 'et hanke', 'uyoonne cha bulh khuni unzoo-i be bubulh yáhulhduk 'ink'ez neMoodihti ooghuni ghun whubuhodulh'eh.

Paul Barnabas bulh lhch'a hust'az

36 'Et hukw'elh'az dzin Paul Barnabas uyúlhni, "Keyoh totsuk neMoodihti ooghuni be yálhdukne neulhutsinke buts'ú nunaoot'as 'ink'ez nahót'alh dahínt'oh suba."

37 'Et Barnabas John Mark dudulhtóo'as hukwa' ninzun,

38 'et hoonts'i Paul 'aw ts'ih'un ooba lhe'hóot'oh. 'Oh da' da' Pamphylia bughu whenája 'ink'ez 'ut'en bubulh lhalhídilel, 'et huwa bubulh 'útinelh-un, 'aw Paul hukwa lhe'nízun.

39 'Et tube lhdulhyoh 'uhuditni' k'et, lhch'a nahust'az. Barnabas Mark dulh 'iyilya 'ink'ez Cyprus ts'e whenáki.
40 'Et la Paul Silas za butahaílhti 'ink'ez ooba 'alha' hoont'ohne Yak'usda tl'ábahanla ye únzoo-i, 'i be bughodle' ha', 'et hukw'elh'az whenáhit'az.
41 'Et la Syria 'ink'ez Cilicia whuyun k'ut whutulhhúz'az 'ink'ez Sizi Gri gha 'ilhozdílne 'on nus budzi ulhtus ubuhulhtsi.

16

Timothy 'en Paul Silas bulh bubúlh tiz'az

1 'Et la Paul 'en keyoh Derbe 'ink'ez Lystra ts'e oozya. Whuz 'ilhoghun dune ooba 'alha' hoont'oh-un Timothy huyúlhni, 'en la 'oh whut'en. Ooloo cha ooba 'alha' hoont'oh-un, 'en la Lizwif 'unt'oh, 'et oobá, 'en la Greek 'unt'oh.
2 Keyoh Lystra 'ink'ez Iconium whut'enne, ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne la Timothy soo za highu yalhduk.
3 'Et Paul 'en la Timothy dulh tíl'us hukwa' ninzun 'inka yuka dune unli-i k'ut huyúzt'us. 'Et nduhúyinla whe Lizwifne 'oh whut'enne, 'enne la Timothy oobá Greek unli t'ehinínzun 'et huwa.
4 'Et keyoh whutuhidulh whe 'et ooba 'alha' hoont'ohne ndai la whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne Jerusalem 'et highu nahizya-i, 'i za k'úne' hoot'en hubuhútni.
5 'Et Sizi Gri gha 'ilhozdilne whe be 'alha' hoont'oh-i, 'i be 'on nus hilhtus huzdli', 'ink'ez 'et huwa dzin totsuk nus lhe'huniltsuk.

Paul Ndoni gha benghun néwhults'ut Macedonia ts'e tóoya' ha

6 'Et la Phrygia 'ink'ez Galatia yun k'ut 'oh whuya lhuhúzdil whe Asia yun k'ut 'et Yak'usda ooghuni be yáhutilhduk Ndoni whuch'a bunízyoot 'et huwa.
7 'Et 'awet Mysia yun k'ut whan'az nehúnindil, Bithynia yun k'ut ts'e hútoodilh hukwa' hit'en, 'et hoonts'i Ndoni 'aw bugha lhúhoo'al.
8 'Inka Mysia yun k'ut 'oh whuya lhuhúzdil whe keyoh Troas ts'e hoozdil.
9 'Et 'ulhdzis Paul hoonli oonalhts'et ha hóolts'ut whe dune Macedonia yun k'ut whut'en-un yunilh'en 'et usyin 'ink'ez yughu tédudlih, "Macedonia yun k'ut ts'e nets'ínyalh 'ink'ez nela'ineh!" yúlhni.
10 Soo njan oonalhts'et núwhulhts'ut ibulh lhazduja Macedonia yun k'uz ts'e uztikelh 'ink'ez ndunne 'et whut'enne khuni unzoo-i be bubulh yats'oolhduk ha. NeMoodihti neka' dani' t'ets'onínzun 'inka whuz un'a 'uts'uja.

Lydia ooba 'alha' hoont'oh suli'

11 'Et Troas 'et la ts'i cho be nus ts'uzki 'et soo ts'ihyan whuz
Samathrace ts'e yats'úzki, 'ink'ez 'om bun dzin 'et Neapolis ts'e
ts'oozki.
12 'Et whezdindil whe keyoh Philippi ts'e ts'ozdil. 'I la
yun 'udechoo tadít'az 'et whuz'ai. 'Et Roman keyoh whuch'e'
hoonli whe' hoont'oh. 'Et keyoh Philippi lhat dzin 'et
na'ts'alh'ai.
13 'Et Lizwif nats'ulyis-un dzin whe keyoh whuch'a ts'uzdil
'ink'ez 'ukoh whuba ts'e ts'oozdil. 'Et la Lizwifne tenahududli-
un hoonli uzninzun 'et huwa 'et nátl'azdilts'i 'ink'ez ts'ekoo
'ilhozdilne bubulh yáts'ulhduk.
14 'Ilhoghun ts'eke, Thyatira whut'en-un Lydia huyúlhni,
'en cha nedánts'o. 'En la naih dulk'un dizti' be 'óoket-un
unli, 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un teni' nilhdzun. 'Et
huwa neMoodihti Paul Yak'usda ooghuni ye yálhduk-i soo cho
yoozólhts'ai 'ink'ez beni taóodolts'it yulhtsi.
15 'Et la didut 'ink'ez hiyoh dilhts'íne ook'ekoone ts'iyawh
too be' hulya. 'Et hukw'elh'az neghu nusuya, "NeMoodihti soo
cho oot'anunistan-un nohba 'alha' hoont'oh de, 'anih syoh ts'e
szih dulhts'i," neyúlhni 'ink'ez 'ilhiz nets'ulhé'dits'il 'inka bulh
úztizdil.

Paul Silas bulh Philippi 'et 'abahan'ai

16 'Et la 'ilhudzin tenazdudli-un ts'u ts'ídulh whe 'ilhoghun
'ulhna-un, 'en ts'eke nedudizya. 'En la ntsi'-i nudúdeh-i
ooyudínda 'i be nus hoo'en 'ink'ez nus daóotanelh-un ts'iyawh
ubúlhni. 'Et whe ndunne yughunline lhai sooneya huye
'úlh'en.
17 'Et la 'ut'en Paul 'ink'ez wheni te neununúya 'ink'ez 'aldzul
whe utni, "Ndunne dune 'uk'enus ndo Yak'usda oodune' hinli.
Nts'en'a la dutihjih 'oh te nohba nuhúhuye'!"
18 Lhat dzin ndut'en, 'udek'ez Paul tube taídizni, yuts'u
nálh'a 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i nja díyulhni, "Sizi Gri boozi' gha
ooyáhanadindaih!" 'Et 'aho ntsi'-i nududeh-i yuyáhanadide.
19 'Ink'ez ndunne ts'eke oomoodihne t'ehonanzin ndet whe
la sooneya 'uhulh'en-un, 'etsul 'uhooja, 'inka Paul Silas bulh
hubuhúzgooh 'ink'ez huba' hoont'oh-un, 'et keyoh moodihne
bubut nébonilhti.
20 'Et la lhganne moodih but nebonilhti 'ink'ez ubuhutni,
"Ndunne Lizwifne 'uhint'oh. Netoh 'ahoolhyiz dune tehud-
uleh.
21 Ndet la wheni huwun neba nahisda-un ts'iyawh
whuch'az un'a whubuhodulh'eh. Wheni Romanne 'uts'int'oh
'et huwa 'aw buk'oh ts'e 'uts'ooneh ait'oh 'ink'ez 'oh te
né'ts'oot'en aít'oh."
22 'Et 'ilhozdílne ts'iyawh buch'az nehúdindil, lhuganne
moodih Paul Silas bulh bunaih buk'uhidutilhch'ul 'ink'ez
ubuholht'ah ubuhútni.

23 'Et soo tube ubuholht'o whe 'adin'ai-un 'et 'abahan'ai 'ink'ez huwunli-un, "Buch'az dana'do'alh," huyúlhni.

24 'Et 'adinlane ghunli-un huyúlhni whe 'aho soo 'udebez 'adin'ai-un, 'et 'abahan'ai 'ink'ez duchun dindaz huba' 'unt'oh-i bukechun ghu néhininla 'ink'ez hiduna'danla.

25 'Et tuzniz at'en Paul Silas bulh Yak'usda ts'un tenahududli 'ink'ez hujun. 'Et la nyoonne 'adinlane huboohoozilhts'ai.

26 Khunsul tube cho yun náhisnai whe yoh 'ahudinla-un, 'et cha ndulcho nahúwhutnah. 'Et la' hooja dati ts'iyawh dáhadankat 'ink'ez ibulh lhuztih tl'ool huyélhghel-i buts'u hayánkat.

27 'Et la 'adinlane ghunli-un ts'enandzut whe dati ts'iyawh 'udun dizdla whutilh'en whe ts'iyawh 'adinlane ninta nahulghaz ninzun, 'inka dusaluzti hayálhtsus 'ink'ez 'awet na'dutuzilghelh.

28 Paul soo 'ultus-un 'uidílya, "Dah! 'Udun dóldah junih, ts'iyawh 'awet uzdilhts'i!" yúlhni.

29 'Et 'adinlane ghunli-un kwun nult'ai ha utni whe yoh dálgai 'ink'ez soo dutlut whe Paul Silas bulh bubut nachániti.

30 'Et la tenábunilhti 'ink'ez uboodulhkut, "Soo sudutáhnelh datísnelh whe dutisjih?" ubúlhni.

31 "Sizi Gri neMoodihti 'en mba 'alha' oot'e', 'et whe la dutanjih, nyun 'ink'ez nyoh dilhts'ine cha," huyúlhni.

32 'Et la neMoodihti ooghuni ghun huyulh yálhduk 'ink'ez ts'iyawh mbene la 'et yoh dilhts'ine cha.

33 'Et 'ulhdzis soo 'oh whúya hoozulh whe 'adinlane ghunli-un dábunilhti 'ink'ez buka k'et tunáwhuzguz. 'Et didut 'ink'ez duyoh dilhts'ine te ts'iyawh 'aho too be' hulya.

34 'Et la Paul Silas bulh duyoh ts'e náboolhti 'ink'ez bughu na'unt'ai, 'ink'ez tube cho whunílhni didut 'ink'ez duyoh dilhts'ine te ts'iyawh Yak'usda buba 'alha' 'unt'oh suli' 'et huwa.

35 'Et 'om bun bundada' lhugan moodihne neilhchukne buts'ú whebuhalh'a', "Nyoonne dune bulanaduhnih!" ubuhútni.

36 'Inka 'adinlane ghunli-un Paul 'en yudáni', "Lhugan moodihne buts'a ha khuni ults'ut, 'Nyun 'ink'ez Silas bulh nohlanazdootni,' hutni 'et huwa soo cho khohdle' whe natooht'as," ubúlhni.

37 'Et hoonts'i Paul 'en neilhchúkne ubúlhni, "Hukwa 'anehoo'alh-un hooloh 'et hoonts'i dune bez neholhtsus, wheni Romanne keyoh ts'uwhut'en whe' ts'int'oh, 'et hoonts'i 'anehan'ai 'ink'ez 'andit whu'iz 'et nanehutoolh'a' hukwa' hut'en. 'Awundooh, 'aw ndulhúhoot'oh whe' hoont'oh! Lhugan moodihne dich'oh whusahóodil 'ink'ez nelanahudootni huba' hoont'oh."

38 'Et la neilhchukne ndi khuni ghun lhugan moodihne hudáni', 'et Paul Silas bulh Romanne keyoh whut'enne 'uhint'oh whulh 'úhudants'o whe tube whehunilhjoot.

39 'Et huwa buts'un k'eke nahuditni' whe 'ahudinla-un whuch'a nabuhuzdla 'ink'ez keyoh whuch'a nahoodilh hubuhútni.

40 Paul Silas bulh 'ahudin'ai-un tenáhunt'az 'ink'ez Lydia ooyoh ts'e hooz'az. 'Et ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne cha 'et hudilhts'i. Khuni be ts'ílhtus-i be bubulh yáhalhduk 'ink'ez whenáhit'az.

17

Paul 'ink'ez yúlh nudilhne keyoh Thessalonica 'et dzoh nubotilhdzut

1 'Et hidulh whuza keyoh Amphipolis 'ink'ez Apolonia whutoh lhuhúz'az, 'et la keyoh Thessalonica ts'e hooz'az. 'Et la Lizwif bulugliz whuz'ai.

2 'Et whutso da' ne'út'en huwa Paul njan Lizwif bulugliz ts'e oozya. 'Et tat nats'ulyis-un dzin whutoh 'et la ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i ghun whúbunoolhtun hukwa' utni.

3 'Et buba hukw'ú nuhúlhye' Christ 'en 'utinelh dzoh nutizut, datítsah, 'ink'ez nakhitátnalh. 'Et ts'ih'un 'uhoont'oh buba hoolh'ih, "Ndun Sizi 'andit ooghun nohbulh yásduk-un, 'en Christ, 'en 'unt'oh," Paul ubúlhni.

4 'Et whulohne la buba 'alha' hooja whe Paul Silas bulh buts'ú nehudindil whe lhane Greekne Yak'usda buba 'alha' 'unt'ohne cha 'ink'ez ts'ekoo 'unt'ohne cha ts'iyawh la buts'ú nehudindil.

5 'Et hoonts'i Lizwifne huwe' hoolnih 'inka galdus ti núdilhne, 'enne nabahálhdzoo 'ink'ez lhts'un nébodinla keyoh ndulcho whe whudutni buch'az yáhalhduk-i be 'ilhoghun dune, Jason huyúlhni, 'en cha ooyoh ninta' honílh'en Paul Silas bulh nabuhólhtelh hukwa' hut'en 'ink'ez 'az dune ts'un tébotalhtelh 'et wheni.

6 'Et hoonts'i 'aw nalhubuhílhtel whe Jason 'ink'ez whulohne ooba 'alha' hoont'ohne te 'enne la huske bulh keyoh whumoodihne ts'ú buhoolhtsus 'ink'ez hudultul whe nja nduhútni, "Ndunne dune yun k'ut ndulcho whe ninta' huwhulh'ih 'ink'ez 'awet njan nekeyoh cha 'et ndótit'elh wheni whusahándil,

7 'ink'ez Jason 'en duyoh ubuzdla. Ts'iyawh nelerwe 'uk'énus dizti'un yugha néulh'a-i k'uhunyis whe' hut'en 'ink'ez 'uyoon lerwe unli, "En Sizi ts'utni,' nehútni."

8 'Et la ndi khuni 'i be ts'iyawh 'ilhozdilne 'ink'ez keyoh whumoodihne tubulh ndulcho 'ants'i whuts'odutni whe huwu yahalhduk.

9 'Et keyoh whumoodihne, 'enne Jason 'ink'ez 'onghohne
cha tenáhutidulh wheni sooneya k'enáhudidzai 'et la bulanahu-
ditni.

Paul, Silas bulh Berea ts'e whebahalh'a'

10 'Et soo nadálhghel ibulh ooba 'alha' hoont'ohne Paul Silas
bulh keyoh Berea ts'e whebahalh'a'. 'Et whuz hooz'az whe, 'et
la Lizwif bulugliz ts'e dahánin'az.

11 Nyoonne 'et whut'enne, 'enne la Thessalonica whut'enne
bubanus hinzoo. Ndi khuni buts'otl'aidilts'ut-i soo hika'
nizun whe Paul huyoozílhts'ai, 'ink'ez dzin totsuk Yak'usda
ooghuni 'uk'unusgúz-i hik'uyalhduk hiyodool'eh ha, ndi
khuni Paul ye yálhduk-i 'alha tilah 'unt'oh t'ehontizeh hukwa'
huninzun 'et huwa.

12 'Et lhane whe ooba 'alha' hoont'oh suli'. Greek ts'ekoo
'unt'ohne 'ink'ez dunene cha.

13 'Et la Lizwif Thessalonica whut'enne whulh 'úhudants'o
keyoh Berea huwhútni 'et cha la Paul Yak'usda ooghuni be
hubulh hálhduk whe whuz huyoonizdil 'ink'ez la buch'a nínta'
huholh'en hukwa' hut'en.

14 'Et 'aho la ooba 'alha' hoont'ohne Paul yatoo' ba ts'e
whenáhuyalh'a' 'et hoonts'i nahúlt'o Silas Timothy bulh Berea
'awet hanke'.

15 Ndunne dune mbene la Paul bulh 'ujane keyoh Athens
whuts'un za huyúlhusúdil, 'et la Berea ts'e lht'anahunisdil. 'Et
Silas Timothy bulh soo 'a cho duts'un hutoo'as ubúlhni whe
buts'otl'a khuni in'ai, 'inka 'aho hits'u whin'az.

Paul Athens 'et yalhduk

16 'Et Paul keyoh Athens 'et la Silas Timothy bulh buba sulh'i
'ink'ez la bukeyoh ndulcho whe buyak'usda k'eltsi za hoonli
'et whe la Paul tube huwun oodzi unduda.

17 'Inka la Lizwifne bulugliz ts'e, 'ink'ez Greek tenadudline
cha, 'ink'ez whulohne dune 'ants'i 'az 'oh nudilhne dune
'ilhodulh-un cha, ts'iyawh dzin totsuk Paul nyoo buyak'usda
k'eltsi ghun hubunoolhtun hukwa' utni.

18 'Et Epicureanne 'ink'ez Stoicne dune hodulh'ehne huwun
huyulh yálhduk whe whulohne howu yahalhduk, "Ndun iloh
te ne'duni'-un, daja dutinelh hukwa' ninzun whe 'utni," hutni.
'Et 'uyoonne cha hutni, "Ndun 'uyoonne buyak'usdane,
'enne bughu yalhduk dududli whe' utni," hutni. Paul, Sizi
'ink'ez dunadija-un huwun ubulh yálhdak 'et huwa hutni.

19 'Inka Paul shusyaz, Mars huyúlhni, yo whudo huyúlh
nenindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, "Ndi 'andit buneodilh'eh-i ooghu
yailhduk soo cho t'ets'untizeh hukwa' uzninzun.

20 Ndai la ooghu yailhduk-i whulukhi uzdits'o hoonts'i 'aw
t'eznuszun, 'et huwa soo cho t'ets'onoozeh hukwa' uzninzun."

21 Keyoh Athens whut'enne 'ink'ez 'uts'un keyoh whut'enne
cha 'et whut'ine, 'enne ts'iyawh 'andit ooghu yaduk-i
huhoont'i' whe 'ahoolhyiz wheni huwu yahulhduk. 'Enne
hoonín'enne hinli, 'ink'ez 'ants'i ts'iyantsuk t'ehontizeh
hukwa' huninzun.
22 'Et Paul dune dilhts'i-un shuzyaz k'ut, 'et la 'ilhozdilne
buniz usyin 'ink'ez 'ubulhni, “Athens whut'enne nohnus'en
ts'iyawh 'ahoolhyiz nohyak'usda ts'un tenadahdli.
23 'Et 'az nunadusda whe nohloodel lhe'ultsuk nus'en. 'Ilho
loodel k'ut ook'une'úsguz ndutni, ‘Yak'usda t'enuszun-un, 'en
ba 'unt'oh.’ 'En t'enuzuhzun whe oots'un tenadahdli, 'en
'andit ooghun nohbulh yátisduk.
24 Ndun Yak'usda t'énuzuhzun-un, 'en 'unt'oh, ndi yun k'ut
'ink'ez ndai la ook'ut uyint'oh-i ts'iyawh uyínla. Ndo yak'uz
'ink'ez ndi yun k'ut ts'iyawh whumoodih unli, 'et huwa lugliz
whucho dune 'uhoonla-un 'et lhídoh whe' hoont'oh.
25 'Et 'ink'ez dune buyiz huye khúna-i 'ink'ez ts'iyaitsuk cha
soo dich'oh za huwá yunle whe 'unt'oh. 'Et huwa 'aw dune
'uyinla-i yukalhe'nizun.
26 'Ilhoghun dune 'en la toh ts'e za yun k'ut didowhne
ts'iyanne 'ulya inle'. Yak'usda nkede ndi yun dune 'utilelh
'ink'ez nts'e huhutit'elh-un, 'et whutso t'ewhunínzun. 'Et whe
la ndi yun k'ut ndulcho whe huwhut'i suli'.
27 'Et whuz un'a 'uja didut hika itó'en 'inka 'et dune
hoos̱'enne k'un'a la 'oh hikudúlni de nahuyólhtelh tilah. 'Et
hoonts'i Yak'usda 'aw nilhdza' neghulhe'ít'oh whe 'unt'oh.
28 'Et la 'ilhoghun dune yughun ndúdija inle',
‘'En gha dune ts'inli 'ink'ez ts'ukhuna.’
'Ink'ez la whulohne nohtoh 'uk'une'úguzne 'uhutni,
‘Wheni cha buzkeh 'uts'int'oh.’
29 Wheni Yak'usda buzkeh ts'inli de, 'aw 'uk'eltsi k'un'a gold
k'us silver k'us tse be 'úya-i, 'i Yak'usda uznózen ait'oh. 'I
ts'iyawh dune yuhoolh'ai-i 'unt'oh.
30 'Et 'oh da' dune ndet la t'ehonúszun huwa Yak'usda dzoh
nulhúbilhdzulh, 'et hoonts'i 'awet 'andit Yak'usda ts'iyanne
dune ndulcho dudeni nahondunooleh ubulhni.
31 'Et la 'ilhudzin 'utahahón'ai ndet la ndi yun k'ut ndulcho
whe ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i be dune ba nahutiyeh ha.
Ndun 'ilhoghun dune 'en dune ba nahutiyeh ha 'utahayálhti.
'En dunaidilhti 'et huwa 'alha 'et ndó tanelh.”
32 'Et la Paul hidánts'o ndun dune dunadija yughu yalhduk
whe whulohne cha highudloh, 'ink'ez whulohne 'uhutni,
“Doo cha za njan huwun nebulh yaóolhduk hukwa' uzn-
inzun,” huyúlhni.
33 'Ink'ez Paul 'awet 'ilhozdilne butahanája.
34 Whulohne dune hits'ú nedindil. Butoh 'ilhoghun, 'en
la Dionysius huyúlhni, 'en la nahíyilh-un 'ilhoghun 'unt'oh.

'Ilhoghun ts'eke cha, Damaris huyúlhni, 'ink'ez 'uyoonne cha, 'enne buba 'alha' hoont'oh suli'.

18

Paul Corinth whut'enne khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

1 'Et hukw'elh'az Paul Athens huwu natisja 'ink'ez keyoh Corinth huwhútni ts'e oozya.

2 'Et la Lizwif 'ilhoghun Aquila huyúlhni-un yughu ninya. 'En la yun k'ut Pontius huwhútni-un 'et whuzdli inle', 'andit za yun k'ut Italy huwhútni ts'e whuz de du'at Priscilla bulh whusahán'az. 'Et lerwe Claudius huyúlhni-un Lizwifne ts'iyawh keyoh Rome whuch'a nahoodilh ubúlhni 'et huwa whusahán'az, 'ink'ez Paul buts'ú whenya.

3 'Et la buzih usda 'ink'ez bubulh 'út'en. Didut dahút'en la whuz un'a nimbali 'ulh'en 'et whe whuch'a na'duldeh.

4 Nats'ulyis dzin totsuk Lizwif bulugliz 'et Paul bubulh yaoolhduk hukwa' utni. Lizwifne 'ink'ez Greekne tubulh whúbunoolhtun hukwa' utni.

5 'Et la Silas Timothy bulh Macedonia ts'e hanáhit'az. 'Et Paul Ndoni yula 'ut'en whe ndunne Lizwifne soo cho whúbunulhtun Sizi, 'en Christ, 'en 'unt'oh.

6 Ndet la buba 'alha lhe'dusnih 'ink'ez hoontsi' te ne'hiduni' de, 'et la bulez ch'a dunaih nayughat 'ink'ez ubulhni, "Ninta nahkat de, nohnich'oh whuzahni whe' tihnelh. Si sk'ého'alh aít'oh. 'Andit whuts'un 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne la buts'u tóosya'!"

7 'Et 'inka bughu whenája 'ink'ez la 'udun yun k'ut whut'enun, Justus huyúlhni-un, 'en 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un teni nilhdzun, 'en la yuzih whutit'elh ha yuts'óozya. Ooyoh 'et la Lizwif bulugliz whuzih whuz'ai.

8 'Et Crispus, Lizwif bulugliz whumoodih, 'en la, ts'iyawh duyoh dilhts'ine te, neMoodihti buba 'alha' yint'oh 'ink'ez lhane Corinth whut'enne, 'enne cha khuni unzoo-i hudánts'o whe buba 'alha' hoont'oh suli', 'ink'ez too be' hulya.

9 'Et la 'ilhe 'ulhdzis Paul benghun néwhults'ut whe la neMoodihti 'uyúlhni, "Whéniljut iloh, yailhduk za' dini, 'aw 'etsul 'udóni' junih,

10 'ahoolhyiz nyulh 'ust'oh 'et huwa. 'Aw dune nyun dólhdahne hooloh, lhane njan keyoh sulh 'únt'ohne hoonli whe' hoont'oh."

11 'Inka Paul 'ilhoh naóodizut 'on 'at lhúhoolcho 'et butoh inda'. 'Et Yak'usda ooghuni ghun whubodulh'eh za inle'.

12 'Et yun k'ut Greece huwhútni, 'et la Galio Roman moodih huyulhtsi. 'Ink'ez Lizwifne 'alhgoh lhtahundil 'ink'ez Paul huyílhchoot whe nahiyilh-un but néhinilhti.

13 'Ink'ez 'uhutni, "Ndun dune ndai la be néba nahisda-i, 'i
dulhyoh dune hodulh'eh. 'Ats'un un'a Yak'usda ba hoot'en
hukwa' bulh'en," huyúlhni.
14 'Et Paul soo yatilhduk whe la Galio Lizwifne ubúlhni,
"'Alha njan tank'us 'úhoont'oh de, k'us 'on nus hooncha whe
ninta' whúnt'en whe' dahni de, 'et de da', Lizwifne, 'alha'
hoont'oh whe nohoozósts'ai' oole'.
15 'Et ndi 'i ooghu lhdulhyoh 'uzdooni'-i unli khuni 'ink'ez
oozi cha 'ink'ez be néba nahisda-i nohnich'oh lhanádahleh.
'Aw si huwun nahátisyeh-un hukwa lhe'núszun."
16 'Et 'ink'ez nahídilh-un bayoh 'et tenábuninyoot.
17 'Et la Lizwif bulugliz bumoodih, Sosthenes huyúlhni-
un Greekne 'en huyúzgooh 'ink'ez nahiyilh-un but 'et la
yahuyalht'o, 'et hoonts'i 'aw Galio ooba dalhúhoot'oh.

Paul Antioch ts'e naósja

18 'Et Paul ooba 'alha' hoont'ohne Corinth 'et sa' butoh
nada'. Hukw'elh'az Syria ts'e nahutikelh, Priscilla, Aquila,
'enne cha, hiyulh na'uja. 'Et natikelh whuts'o Cenchrea 'et la
Yak'usda ts'un nahizya inle'. 'Et whuz un'a hitsigha' ts'iyawh
hahinant'az.
19 'Et Ephesus ts'e nahooski 'et la Priscilla Aquila bulh
bughu whénya whe Lizwif bulugliz 'et la daninya 'ink'ez
Lizwifne bubulh yaoolhduk hukwa' utni.
20 'Et la 'on nus sa'yaz duzih ooda' huyúlhni 'et hoonts'i 'aw
buk'oh ts'e lhe'ínel.
21 "Njan Jerusalem dzenis whuti 'et huwa 'a whuts'u lhu-
natisdalh hukwa' nuszun. Yak'usda 'uninzun de, 'et de la
nohts'u nátoosja'," ubulhni. 'Et 'awet Ephesus whuch'a naski.
22 'Et Caesarea ts'e naooski whe 'ink'ez la Jerusalem ts'e
whénya 'ink'ez whuz oozya whe Sizi Gri gha 'ilhozdilne,
"Hadih," ubúlhni, 'ink'ez 'et Antioch ts'e whénya.
23 Sa'yaz 'et inda' 'ink'ez whenája. Galatia 'ink'ez Phrygia
whu yun k'ut 'oh whuya la lhusúya whe Sizi Gri yugha ho-
dul'ehne ts'iyawh budzi do ná'yinla.

Apollos 'en Ephesus 'ink'ez Corinth cha 'et Yak'usda ooghuni be yalhduk

24 'Ilhoghun dune, Lizwif, 'en la Apolos huyúlhni-un, keyoh
Alexandria 'et whuzdli inle', Ephesus ts'e oozya. 'En dune soo
ooghuni dinzoo whe ubulh yálhduk 'ink'ez Yak'usda ooghuni
'uk'unusguz-i soo cho cha t'einínzun.
25 Nts'en'a la neMoodihti be 'ut'en k'oh huwun hodil'e', 'inka
la soo howu daódit'oh whe Sizi ghun ts'ih'un un'a yalhduk
'ink'ez whubodulh'eh. 'Et hoonts'i ndet la John dune too be
'ulh'en-un too be' úlya inle' 'et za t'éoonínzun whe' utni.*

* **18:25** Sizi Gri be 'ut'en k'oh 'aw soo cho t'ewhunúszun whe utni.

26 Lizwif bulugliz 'et la soo lhníljut whe yawhénilhduk. 'Et
la Priscilla Aquila bulh hidánts'o whe, duyoh ts'e náhayoolhti.
'Et soo cho nts'en'a la Yak'usda be 'ut'en k'oh hiba hukw'un
nahúhulhye'.

27 'Et la Apolos 'en la Achaia ts'e tiyalh ninzun, 'inka
Ephesus whut'enne Sizi Gri yugha hodul'ehne, 'enne ooba
'alha hoont'ohne Achaia ts'e hiba whuts'ó k'e'anguz whe hila
'ooneh ha. 'Ink'ez 'et, "Whuz oozya de, soo cho ooghohle'," hubuhútni. 'Et whuz oozya whe mbene la Yak'usda ye únzoo-i
gha ooba 'alha' hoont'oh suli'ne, tube cho bula 'it'en.

28 'Et Lizwif 'ilhozdilne hidulhyoh utni whe buch'a' nilhde,
daja ni whe Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i gha Sizi 'en
ts'ih'un 'alha' hoont'oh whe Christ, 'en 'unt'oh. 'Et whuz un'a
buba hukw'u núhilhye'.

19

Paul Ephesus 'et Yak'usda ooghuni be yalhduk

1 'Et Apolos 'en Corinth ts'e 'ut'en whe, Paul 'en yun k'ut la
nukéduzut whe Ephesus ts'e oozya. 'Et la whulohne Sizi yugha
hodul'ehne bughu ninya,

2 'ink'ez la ubulhni, "Nohba 'alha' hoont'oh suli' whe
Ndoni nohyudílts'ut inle' eh?" "'Aw Ndoni hoonli tilah, 'aw
whulhé'uzdusts'o!" huyúlhni.

3 'Et 'ink'ez, "Ndai be too be' ts'ul'ih úlhchoot?" ubúlhni.
"Be too be' ts'ul'ih John dune too be 'ulh'en-un yughu
yalhduk-i" hutni.

4 'Et Paul utni, "Be too be' ts'ul'ih John dune too be 'ulh'en-un
yughu yailhduk-i, mbene la dulubeshi yuch'az nálh'ane, 'enne
buba' yint'oh. 'Ink'ez la Israel oots'u hainzutne cha ubúlhni
inle', 'Mbe la sk'elh'az whusatíyalh-un, 'en nohba 'alha' 'oot'e','
Christ 'en Sizi 'unt'oh."

5 'Et njan hodánts'o whe, Sizi neMoodihti boozi' be too be'
hulya.

6 Paul buk'udílhni whe 'et Ndoni buyudílts'ut. 'Ink'ez lhel-
hts'un un'a khuni be yahalhduk, 'ink'ez Yak'usda gha nus
húhon'en.

7 Whunizyai 'on 'at nane dune at'enne 'uhint'oh.

8 'Et tat sanun, dzin totsuk Paul Lizwif bulugliz ts'e
k'unádaih 'ink'ez lhníljut whe Yak'usda dune k'úne' bul'en-
un huwun whubunulhtun 'ink'ez soo cho buba hukw'u
nuhúlhye'.

9 'Et hoonts'i whulohne bubeni dúts'o whe 'aw buba 'alha
lhe'hóot'oh 'ink'ez neMoodihti be 'ut'en k'oh 'et 'ilhozdílne
toh whuch'az yáhulhduk. 'Et 'inka Paul mbene la Sizi Gri
yugha hodul'ehne ubílhchoot 'ink'ez bugho whenája. 'Ink'ez

la Tyrannus dune hodulh'eh bayoh whulh'ai 'et la dzin totsuk Yak'usda ghun whubunulhtun.

10 Nat naoodizut 'et la 'et za nduhút'en. 'Et huwa la Asia yun k'ut whudune'ne, ts'iyawh Lizwifne 'ink'ez Greekne cha, Sizi neMoodihti ooghuni bulh 'uhúdants'o.

Sceva ooye'ke ntsi'-i nududeh-i hiyáhanahinooyoot hukwa' hut'en

11 'Et Paul 'en be Yak'usda lhe'whust'en k'un'a huwa 'ít'en te ne'út'en.
12 Dzezoh 'i hoonts'i but kats'ulhbal te Paul ye 'ít'e'-i, ndunáne ts'u há yoolhchus te, 'aho ndudáne soo na'hut'ih 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh ut'íne bughu whenahonuyukw.
13 Whulohne Lizwifne la 'ahoolhyiz nukéhududeh, 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh ut'ine bughu whenáhonuyukw. 'Ink'ez la neMoodihti boozi' gha cha 'uhoot'en hukwa' hut'en. 'Et la ntsi'-i nudúdeh 'uhuyúlhni, "Wheni nts'u yútni, Paul yughu yalhduk-un Sizi Gri boozi' gha ooyáhanaindaih!" hutni.
14 Lhtak'ant'ine hinli ndun Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un, Sceva huyúlhni, 'en ooye'ke 'enne 'uhut'en.
15 'Et la nduhútni whe ntsi'-i nududeh-i bubulh yátilhduk 'ink'ez ubulhni, "Sizi 'en t'enuszun, 'ink'ez Paul cha ooghun t'éoonúszun, 'et hoonts'i nohni, mbe ahli whe' 'uht'oh?"
16 Nyoon dune ntsi'-i nudúdeh ooyudinda-un soo hoolhtus whe bubenínya. 'Aw hich'a 'oolhdeh aít'oh. Tebudínla, ka ubulhtsi 'ink'ez buk'e'dutilhch'ul 'inka yoh tenátsehuldil.
17 Ts'iyawh Lizwifne 'ink'ez Greekne Ephesus dilhts'íne whulh 'úhudants'o whe ts'iyawh whéhunilhjoot 'ink'ez Sizi neMoodihti boozi' 'on nus buba idízti' suli'.
18 'Ink'ez mbene la dune dedúle unlíne, lhane butoh ooba 'alha' hoont'oh suli'ne. 'Et whusahándil 'ink'ez ts'iyanne nalh khunahahoolnuk.
19 Lhane mbene la dune dedúle huhóolhdzihne ts'iyawh ndi 'udustl'us higha 'ut'en-i 'ilhunahayozdla. 'Et ndi 'udustl'us oozooneya huyolhto whe $50,000 at'en suli'. 'Ink'ez ts'iyanne nalh hidálhk'un.
20 'On nus lhane Yak'usda ooghuni hidánts'o whe 'et whuz un'a Yak'usda ooghuni hoolhtus whe lhanne dune lhba hodit'ai whe la Sizi hik'úne' tit'en.

Ephesus 'et lhtahuwhunt'ai

21 'Et njan ndulcho ne'whust'en hukw'elh'az, Paul Ndoni nuyúlh'a' whe Macedonia 'ink'ez Greece buyun k'ut 'oh whuya lhutíyalh 'ink'ez Jerusalem ts'e ootáyalh, whuz un'a dudeni lhaidinla. "'Et whuz oozúsya de, 'et Rome ts'e cha nutísyalh," ni Paul.

22 'Et 'inka nane yula'ut'enne, Timothy 'ink'ez Erastus, 'enne dutso whébil'a' Macedonia ts'e 'ink'ez la didut 'awhuz Asia yun k'ut 'et 'atsul inda'.

23 'Et 'oh da' at'en Ephesus njan nts'en'a la neMoodihti be 'ut'en k'oh 'et huwun tube lhdulhyoh 'uhudutni suli'.

24 Ephesus 'et lugliz whuz'ai. Ndi ts'eke k'eltsi, Artemis huyúlhni, hits'u ténadudlih. 'Ilhoghun dune, Demetrius huyúlhni, silver ulh'uz-un. Ndi ts'eke k'eltsi hits'u ténadudli-un, 'en ndi silver, 'i be yuk'éne'ulhtsi'. 'I la 'ants'i 'oh dunene dízti' whe hiye buts'e' hooket. Whuz un'a la sooneya lhai 'uhulh'en.

25 'Et 'inka Demetrius yuba 'ut'enne ts'iyawh, "'Anih," ubudáni'. 'Uyoonne duk'un'a 'ut'enne, 'enne cha 'ink'ez ubúlhni, "Sulh dunene t'éoonáhzun ndi 'ut'en 'i gha hoonzoo' ts'int'oh.

26 Nohnich'oh whunulh'en 'ink'ez whuduhts'o ndun dune Paul daneh whe 'ut'en, 'Ndi neyak'usda dune 'ayalh'en 'aw yak'usda lhe'ít'oh,' neyúlhni. Lhane whe buba 'alha' hoont'oh ubulhtsi, njan Ephesus 'ink'ez Asia yun k'ut ndulcho whe cha at'en buba 'alha' utni.

27 Neba húwa 'óodli suli'. Njan sooneya whe' ts'ulh'en-un ninta' hot'en la. 'Et za iloh, njan neyak'usda Artemis oolugliz whucho hukwa lhe'hunízun oole' la, 'ink'ez dich'oh ye dízti'-i cha la hoonli lhiloh oole' la. 'En Asia 'ink'ez yun k'ut ndulcho ndun ts'eke neyak'usda hits'un tenadudli."

28 'Ink'ez ndunne dune ndi khuni hidánts'o whe tube hahunílch'e whe 'ultus-un uhúldzul 'ink'ez 'uhutni, "Ephesus ts'uwhut'en neyak'usda Artemis 'en za neba dízti' whe' 'unt'oh!"

29 'Et keyoh ndulcho whe huwa lhtahawhunt'ai. 'Enne 'ilhoh nudilhne, 'enne la Macedonia whut'enne, nane Gaius 'ink'ez Aristarchus hubuhútni, Paul bulh na'ásne, ubuhúzgooh 'ink'ez dune nuwhúlyeh huba whuz'ai-un ts'e ubuhinoh whe whuz ubuhoolhti.

30 'Et Paul didutch'oh cha nus 'ilhozdilne bubut netíyalh hukwa' ninzun, 'et hoonts'i Sizi Gri yugha hodul'ehne, "Dah!" huyúlhni.

31 Whulohne Asia yun moodihne, Ephesus dilhts'ine, 'enne la Paul ooyadánke hinli, 'enne cha hits'otl'a khuni in'ai highu tedudlih whe dune nuwhúlyeh huba whuz'ai ts'e tóoya' junih.

32 'Et za 'ilhozdílne 'awhuz lhtahuwhunt'ai whe whulohne 'ilhoghun za huwa 'uhúldzul 'ink'ez oolohne cha 'udun huwe' hutni. 'Et k'us lhane 'aw t'ehonúszun ndet huwa 'ilhuhozdil.

33 'Et 'ilhozdílne butoh, 'ilhoghun dune Alexander huyúlhni-un, 'en la Lizwifne nus bubut néhinilhti buba yaoolhduk wheni. 'Et dula be t'ehudoosnih hubulhni.

34 'Et hoonts'i 'ilhozdílne ndun Lizwif 'unt'oh t'ehinanzin whe, nat sadzi hukw'u hoonist'o-un whutoh la 'on nus 'ahúlzul

whe' hutni, "Ndun Ephesus 'et neyak'usda Artemis 'en za neba dízti' whe' 'unt'oh!"

35 'Et 'ants'iya keyoh huba 'uk'une'úguz-un 'ilhozdílne 'etsul 'uhudija ubulhtsi 'ink'ez ubulhni, "Ephesus whut'enne soo zúlhts'ai, ts'iyawh ndulcho whe t'ehonínzun nekeyoh Ephesus 'et ndun neyak'usda Artemis oolugliz whucho 'et huwu ts'inli whe' hoont'oh, 'ink'ez ndi tse dízti' ts'eke k'eltsi unli whe ndus de yak'uz ts'e hádilts'ut 'i cha.

36 'Aw dune whuts'oododlai'ne hooloh, 'et huwa t'eduzahni 'ink'ez iloh te ne'óoht'en junih!

37 Ndunne dune 'aw lugliz whucho huwe' hutizdla iloh, 'ink'ez neyak'usda cha ch'az yalhúhulhduk, 'et hoonts'i njan whusábilhla.

38 Demetrius 'ink'ez yuba 'ut'enne 'uyoonne hoonli huwun buk'ehúhoota'alh de, dzin dune ba nahudeh-un whuz'ai, 'ink'ez nahíyilhne cha 'et dilhts'i. 'Enne bubut 'uhudooni' da!

39 'Et hoonts'i, 'on 'un cha hoonli hukwa' nahzun de, keyoh whut'enne 'ilhodulh te, 'et la ts'ih'un nohba nehóh'alh.

40 Tube neba huwa 'óodli whe' hoont'oh, 'andit dzin 'uhóoja-un lhtahuwhunt'ai-un. Roman bumoodih wheni la nek'ého'alh. 'Aw 'et ndúhoneh huba lhe'hóot'oh. 'Aw di ha ts'uja 'uzdooni' aít'oh."

41 'Et ndúdija hukw'elh'az ts'iyawh yanahódilh ubúlhni, 'et la whenáhidil.

20

Paul, Macedonia 'ink'ez Greece whulh doo cha za whuz nanátidalh

1 'Et 'awet 'etsul 'uhudíja whe, Paul, nyoonne Sizi Gri yugha hodul'ehne, "'Anih," hubudáni'. Khuni budzi be óolhtus-i be bubulh yaílhduk 'ink'ez, "'Awet natisdalh," ubúlhni. 'Et bughu whenája whe Macedonia ts'e whénya.

2 'Et lhat-un keyoh la whutoyalh whe dune 'oh whut'enne budzi oolhtus ha bubulh yálhduk whe la Greece ts'e oozya.

3 'Ink'ez ta sanun 'et inda'. 'Et whuts'un la Syria yun k'ut ts'e tikelh huba lhadútneh whe Lizwifne hituzilhghelh huwu yahulhduk whulh 'údants'o, 'inka no Macedonia ts'e 'oh whéya lhunátidalh ninzun.

4 'Et Sopater huyúlhni, 'en Pyrrhus ooye', Berea whut'en-un, 'en la yulh nátist'az, 'et Thessalonica whut'enne Aristarchus 'ink'ez Secundus bulh cha 'et Derbe whut'en-un Gaius huyúlhni, 'ink'ez Timothy cha 'et Asia whut'enne Tychicus 'ink'ez Trophimus, 'enne cha.

5 'Enne ts'iyawh nus netso whehándil 'ink'ez Troas 'et neba halh'e'.

6 'Et la lhes lhuntíldoh-i ut'alh-un, hukwelh'az 'et Philippi 'et nus nats'uski 'ink'ez kwulat dzin inle' 'et Troas 'et bughu nats'undil 'ink'ez 'ilhu lisman 'et uzdálts'i'.

Paul 'awet 'udek'ez Troas whut'enne buts'un nunasja

7 'Et lisman 'udechoo dzin 'et la Sizi yugha hodul'ehne lhunahosdil lhes tahídanyuz nahitit'ulh huba. 'Ink'ez tuzniz whuts'un la Paul dune hubulh yaílhduk 'om bun dzin bughu natidalh 'inka.

8 Dohyo ts'e 'ilhuts'odulh-un lhai be hóot'en-i dizk'un.

9 'Ink'ez 'ilhoghun chilh, Eutychus huyúlhni-un, 'en la dadint'az k'et 'et la hukw'usda. 'Ink'ez la Paul yalhduk za utni ndun chilh Eutychus 'en dughu nantutih za 'ut'en. 'Udek'ez 'awet dughu nantisti whe tat lhando whuz'ai ts'e dohyo ndus de whuts'un nadílduz. 'Ink'ez dazsai whe dunahidilhti.

10 'Et Paul nyo whenya 'ink'ez dushih bé' yilchoot, "Ooghu ni uhli íloh 'awhuz khuna," ubúlhni.

11 'Et 'ink'ez ndo dohyo ts'e whenaja. Lhes tadányuz 'ink'ez 'uhan'al. 'Et sa hatí'alh whuts'un bubulh yaílhduk 'ink'ez whenája.

12 'Et la nyoon chilh khuna whe ooyoh ts'e whuz bubulh naóosja 'ink'ez 'et huwa tube huhóont'i'.

Paul Troas whuts'un Miletus ts'e oozki

13 'Et la nus butso ts'e ts'i ts'u náts'oosdil 'ink'ez Assos ts'e uztizki. 'Et Paul denáztilhtelh wheni, 'et nduts'ooneh neúlhni 'ink'ez didut yun k'ut lhutíyalh ni.

14 'Et keyoh Assos 'et neghu nanja whe denáts'alhti 'ink'ez keyoh Mitylene ts'e ts'oozki.

15 'Et nus nats'uski 'ink'ez 'om bun Chios whanch'az 'et yats'uzki. 'Et 'om bun 'et Samos no nuts'uzki 'ink'ez Trogylium nézninki. 'Ink'ez 'om bun 'et 'awet Miletus ts'e ts'oozki.

16 'Et Paul 'en keyoh Ephesus 'oh whuya lhutíkelh hukwa' ninzun tube 'aóodulni 'et huwa. 'Aw Asia yun k'ut ooda' hukwa lhe'nízun. Soo 'a cho Jerusalem ts'e ootáyalh hukwa 'ut'en soo tilah Pentecost dzin, 'et neóoya' hukwa' ninzun.

Ephesus 'et butso whudilhdzulhne Paul 'awet 'udek'ez whe bubulh yaílhduk, 'ink'ez bughu whenája

17 'Et la Miletus usda whuts'un Ephesus ts'e Sizi gha 'ilhozdílne butso whúdilhdzulhne dudodódilh ubulhni whe buts'otl'a khuni in'ai.

18 'Et highu nindil whe ubúlhni, "T'éoonáhzun dast'en whe nohtoh susda, 'udechoo dzin Asia yun k'ut nenúsya whuts'un.

19 Soo yo 'úduduzdzun 'ink'ez natsul too' hoonli whe neMoodihti be 'ut'en k'oh 'uhoos'en, dzoh nuszut-un, 'et whutoh sghá whults'ut ndunne Lizwif sotuzilhghelh huwu yahulhduk 'et huwa.

20 Nohnich'oh t'éoonáhzun whe nohla'oost'en-un nohch'a hóostun-un hooloh whe nohbulh yásduk, dune bez cha 'ink'ez nohyoh cha whunohodus'eh.

21 Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne 'alhgoh tube cho bugha dísni' Yak'usda ts'un dudeni nahondunooleh, 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'en buba 'alha' yot'e'.

22 'Et 'andit tube cho whuts'u lhé'dusts'il whe Jerusalem ts'e tisyalh. 'Et datísnelh-un 'aw t'éoonuzúszun.

23 'Et za t'éoonúszun, keyoh totsuk Ndoni sgha khuni a'aih, 'Dzoh nutánzut 'ink'ez 'atalts'ulh 'et mba whuz'ai,' súlhni.

24 'Et hoonts'i 'et 'ants'i' hoont'oh, 'ink'ez si be khúsnai cha sba 'ants'i unli, khun si ndi 'ut'en sghalts'út-i 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'ut'en k'oh stl'ahón'ai-un cha, hoonúst'i' whe lhaóodoosdleh khuni unzoo-i be Yak'usda ye únzoo-i ghun whúbunoostun ha.

25 Soo ts'iyawh nohtoh nusúsya Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun nohbulh yásduk. 'Et 'awet t'éoonúszun 'aw doo cha za nasooht'en aít'oh.

26-27 'Aw Yak'usda ghun nohdutásnelh-un nohch'a hóostun iloh whe nohtoh usda'. 'Et huwa 'andit dzin soo cho nohdúsni, 'ilhoghun hoonts'i kwuncho yo ts'e whénya de, 'aw si sgha iloh 'utinelh.

28 Nohni cha soo cho khohdle' 'ink'ez ndai la Yak'usda be 'usbai Ndoni ooghohle' ha nohtl'ábanla njan Yak'usda gha 'ilhozdílne, 'enne 'usbai ghunline bubahli, duzkai' be duch'e' ubulhtsi inle' 'et huwa.

29 T'éoonúszun whenásja de, dune untsi'ne, yus huskei k'un'a 'unt'ohne, 'enne nohtoh nehútidulh, 'ink'ez nohóduntálhdah, 'ink'ez 'aw nohgha' hole' ait'oh.

30 'Ink'ez 'ilhudzin whusaóotilts'ulh nohtuhaíndilne dune, 'enne la buba hodul'ehne ubahanoo'ah whe la nohch'az nahool'ah 'ink'ez la ts'u nebodolyelh.

31 'Et 'inka nohdúsni, huwahli 'ink'ez whunaoolhnih, lhat snatsúl too' hoonli whe dzin 'ink'ez 'ulhdzis 'i bulh 'ilhone ahli whe tat yus k'ut 'et whunohodis'e'.

32 'Ink'ez, sulhutsinke, 'andit 'et Yak'usda 'ink'ez ooghuni k'úne 'ooht'en-un cha ootl'ánóhisdla. 'Et whe la nohdzi 'on nus úlhtus nohtilhtselh, 'ink'ez la Yak'usda ba 'udun nelyane butoh, ndet la Yak'usda 'udun nohba neoonin'a-un, 'et nohgha whútalts'ulh.

33 'Aw 'uyoonne buzooneya, silver k'us gold cha, k'us bunaih te buts'u dalheiduzni.

34 Nohnich'oh t'éoonáhzun ndi sich'oh sla be 'ust'en. 'Ink'ez súlh nudilhne hik'uhuna-i huye ndunidzit-i ts'iyawh buba' yus'en.

35 'Ink'ez ts'iyantsuk whunóhnistan whe nduts'út'en 'i be mbene la 'aw 'oot'en ait'ohne, 'enne bula 'ts'oot'en. Sizi

neMoodihti daja ni 'et whunats'oolnih, 'et nja dutni, ‘Huwa' ts'a'aih te negha 'últs'uk-un whanus hoonzoo whe' hoont'oh.’ ”

36 'Et Paul lhadúja whe, ts'iyawh bubulh dugwutsi be nenínya 'ink'ez tenadidli.

37 'Et 'awet ts'iyawh hutso 'ink'ez dushih be' huyoltun whe, “Soo cho khondle',” huyúlhni.

38 “'Aw 'on 'at nasulhtuziht'el,” ubulhni whe bubulh yaílhduk 'et huwa tube cho budzi únduda 'ink'ez ts'i ustan whuts'un huyúlh nunasdil 'ink'ez k'enahidil'en.

21

Paul Jerusalem ts'e nunátidalh

1 'Et 'awet bughu nus nats'uski. 'Et ts'ihyan lhunats'uski 'ink'ez Cos ts'e ts'oozki. 'Et 'om bun Rhodes nezninki, 'ink'ez 'et whuts'un Patara ts'e uztizki.

2 'Et la Phoenicia ts'e ts'utizkez-i, 'i be ts'andil 'ink'ez uztizki.

3 Soo noo k'ut Cyprus ts'onilh'en-un 'oh whuya intl'us ts'e nyoo ooghu lhuts'úzki, 'ink'ez Syria yun k'ut ts'e ts'oozki. 'Et keyoh Tyre 'et ts'i be ha' hutilelh whutoh 'et no uzdálts'i'.

4 'Et Sizi Gri yugha hodul'ehne buka' ts'oodulhkut whe nabuts'inla 'ink'ez 'ilhu lisman 'et buzih uzdálts'i', Ndoni be Paul Jerusalem ts'e tóoya' junih huyúlhni.

5 'Awet buzih lházduja, bugho whenáts'idil 'ink'ez naztisdil whe ts'iyawh du'atkoo te 'ink'ez duzkeh te nebulh lhunahusdil whe keyoh whuch'a nats'usdil. Taba 'et negwutsi be néznindil 'ink'ez tenazdidli.

6 'Et 'awet ts'iyawh lhk'enalhts'udil'en 'ink'ez ts'i be náts'idil whe didut cha duyoh ts'e whenáhidil.

7 'Et ts'ikelh za' ts'ut'en Tyre nus nats'uski whe Ptolemais ts'e ts'oozki. 'Et 'ilhu dzin za ooba 'alha' hoont'ohne buzih uzdálts'i'.

8 'Et 'om bun dzin uztizdil whe Caesarea ts'e ts'oozdil. Khuni unzoo-i be yálhduk-un, Philip huyúlhni, 'en oots'ú ts'oozdil 'et oozih uzdutálts'ilh. 'En la Jerusalem lhtak'ant'ine 'utahálya inle'ne, 'enne butoh 'ilhoghun 'unt'oh.

9 'Ink'ez Philip 'en la dine oots'e'ke, 'aw dune t'enuszun unline, 'enne la Yak'usda be nus hoo'enne hinli.

10 Lhat dzin 'et uzdálts'i' whe 'ilhoghun Yak'usda be nus hoo'en-un, Agabus huyúlhni, 'en Judea yun k'ut ts'e haínya.

11 Neghu ninya whe Paul se yets'ú dilh'oo, 'i yuts'u hayánla 'ink'ez 'i be duke 'ink'ez dula cha lhuyulhtl'oo 'ink'ez utni, “'Et Ndoni ndutni, ‘Jerusalem whut'enne Lizwifne ndi se ooch'e' yinli-un whuz un'a huye hítilhghel, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butl'ahítilhtelh.’ ”

12 'Et whulh 'úzduzts'ai whe wheni cha 'ink'ez 'uyoonne
cha 'et dilhts'íne Paul ooghu tezdudlih Jerusalem ts'e tooya'
whuch'a.
13 'Et 'uneúlhni, "'Et di 'uhleh whe' dahni, ahtso 'ink'ez
sdzi ts'odi ulh'i? Jerusalem sotilhghel 'et huba lhadúst'oh, 'et
hoonts'i 'on 'un Sizi Gri neMoodihti 'en ooba 'et datísah huba
lhadúst'oh whe' 'ust'oh."
14 'Et hoonts'i 'aw nek'oh ts'e lhé'inel 'inka, "T'ezdínel,
nts'en'a la neMoodihti hukwa' ninzun k'un'a la 'ahóneh,"
ts'utni.
15 'Et hukw'elh'az 'atsulyaz 'et nazdálts'i' 'ink'ez ndai la be'
ts'int'oh-i lhanázdinla 'ink'ez Jerusalem ts'e naztisdil.
16 'Et whulohne Sizi Gri yugha hodul'ehne Caesarea
whut'enne, 'enne cha nebulh hútizdil. 'Enne ndun dune
oozih uzdutálts'ilh-un hits'u néoozdla, Cyprus whut'en-un,
Mnason huyúlhni, 'en la 'uda' whuts'un ooba 'alha' hoont'oh-
un 'únt'oh.

Paul James ts'un nuséya

17 Jerusalem ts'e ts'oozdil whe, ooba 'alha' hoont'ohne neu-
nahunilhnih.
18 'Et 'om bun dzin Paul nebúlhtiz'az James uzti'elh wheni,
'ink'ez la ts'iyawh butso whudilhdzulhne, 'enne cha 'et hudil-
hts'i.
19 'Et Paul, "Hadih," ubúlhni. 'Ink'ez ts'iyawh nts'oh la 'udun
yun k'ut whut'enne butoh oobe 'ut'en be Yak'usda ne'ust'en-
un, 'et huwun ubulh náwhulnuk.
20 'Et hidánts'o whe ts'iyawh Yak'usda ba hodálhti' 'ink'ez
Paul 'uhuyúlhni, "Neulhutsin whunilh'en la dáhoont'oh tube
lhane Lizwifne ooba 'alha' hoont'oh suli'ne hoonli 'ink'ez
ts'iyawh Moses ooghuni 'uk'unusguz-i soo cho hik'úne' 'ut'en.
21 'Enne nyulh 'úhudants'o nts'en'a la Lizwifne 'udun
yun k'ut hudilhts'i, 'enne whubodilh'eh. Moses ooghuni
'uk'unusguz-i hiladootnih, 'ink'ez duzkeh hika dune unli-i,
'i k'ut hubuhít'us-un, 'ink'ez Lizwif k'un'a dune hinli-un cha
'etsul 'uhooneh whuz un'a hubodilh'eh hutni.
22 Njan whusainya huwun t'ewhuntidzeh whe' hoont'oh
'ink'ez dats'óoneh suba?
23 'Et huwa ne'úzduni' te ne'ónt'en. Dine dune Yak'usda ts'un
nahizyanne, 'enne njan nezih hudilhts'i whe' hint'oh.
24 'Enne bubulh 'ínt'en 'ink'ez buts'ú nedindaih 'ink'ez
nts'en'a la duna'huldoh nyun buba 'uk'elháhoolhtsi, 'et la soo
dutsi náhunoozo. 'Et ndínja de, 'et whuz un'a nyunch'oh ndi
Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ook'úne' 'int'en hunoozin la.
'Ink'ez daja nyuhútni-un buba 'alha' lhe'whudoosnih.
25 'Et hoonts'i ndunne 'udun yun k'ut whut'enne ooba 'alha'
hoont'oh suli'ne buts'ó k'e'ts'anguz 'ink'ez nts'en'a la 'uzdíja-
un, 'et ubuzdáni' ndai la t'alh-i buyak'usda k'eltsi ts'u hítulhdilh

ooh'alh junih. Ts'ekoo k'us dune bulh ninta' 'ooht'en junih. Khuna ooze' 'úsguz-i 'ink'ez 'uskai' bulhítsus-i ooh'alh junih, 'ink'ez 'uskai' cha ooh'alh junih,” Paul hudáni'.

Paul lugliz whucho 'et huyílhchoot

26 'Et 'inka Paul nyoonne dine dune hubílhchoot 'ink'ez 'om bun dzin 'et nts'en'a la duna'ḥuldoh 'et bubulh duna'ilde. 'Et 'awet bulugliz whucho danánja, 'et whe la 'awet Lizwifne k'un'a buna'ide. 'Ink'ez Lizwif lubretne ubudáni' dáwhuldzoh dzin 'et 'uhutit'elh njan 'et lhahódutileh whuts'un loodel k'ut 'ilhone hinli whe cha buba 'uhudutálhk'un.

27 'Et 'awet lhtak'ant'it dzin 'etsul 'uwhutánelh whe, whulohne Lizwifne, Asia yun k'ut ts'u haíndilne, Paul lugliz whucho 'et huyan'en. Whulohne 'ilhozdilne tubulh lhba hodit'ai whe Paul huyílhchoot.

28 “Israel oots'u hainzutne, nela 'uhneh!” hutni whe huhuyih, “Ndun dune 'en 'unt'oh, whunílhcho nuya 'ink'ez Israel oots'u hainzutne Moses ooghuni 'uk'unusguz-i cha 'ink'ez nelugliz whucho cha ts'iyawh whuch'az yálhduk. 'Ink'ez 'andit 'udun yun k'ut whut'enne cha nelugliz whucho dábuninla 'et whe neba me whulhtsi!” hutni.

29 ('Et ndun dune Trophimus, Ephesus whut'en-un, Jerusalem 'et la Paul bulh na'as whe hinilh'en inle'. 'Et Paul bulugliz whucho daínilhti huninzun 'inka' hutni.)

30 Jerusalem ndulcho whe dune buba hót'e' hooyal. Ts'iyawh 'alhgoh 'ilhuhólhghaz, Paul huyílhchoot, 'ink'ez bulugliz whucho 'et tenáhininguz. 'Et 'aho bulugliz whucho dána'dinkez.

31 Ndunne lhulh nudilhne Paul hizoolhghelh hukwa' hut'en whe la lhuganne moodih hudáni'. “Jerusalem whut'enne ts'iyawh lhtahawhunt'ai!” hubuhútni.

32 'Et 'aho lhuganne moodih 'uyoonne moodih 'ink'ez lhuganne cha hilhchoot 'ink'ez 'ilhozdílne buts'u whe hilghaz. 'Et ndunne dune lhuganne bulh ubotilh'en whe 'et Paul njan hiyedúlh-un 'etsul 'uhuyínla.

33 'Et lhuganne moodih Paul yuts'oozya, yílhchoot, 'ink'ez nanki lhuztih tl'ool be huyoolhghel hubulhni. 'Ink'ez uboodulhkut, “Ndun dune mbe 'unt'oh, 'ink'ez daja whe ninta 'unt'en?”

34 'Ilhozdílne ts'iyawh lhelhts'un un'a 'uhutni whe huhuyih, 'on nus huyan'un ha'dani' k'et lhuganne moodih dáhooja-un 'aw t'élhonízil. 'Et 'inka dudune'ne Paul lhuganne dilhts'i ts'e hitoolhte' ubúlhni.

35 Soo ook'ut dughaíti ts'e huyoolhti 'et dune budádindil. 'Et 'on nus hiyulh húnilch'e, 'et huwa lhuganne hitilhti.

36 Ts'iyawh huyunilwus 'ink'ez 'uhúldzul whe, “Sulhghe!” hutni.

Paul duba yanalduk

37 'Et 'awet Paul lhuganne dilhts'i ts'e hitilhti whe la
lhuganne moodih bulh yátilhduk, “Nyulh yatisduk hukwa'
nuszun.”
'Et la lhuganne moodih yúlhni, “Greek k'un'a azih yailh-
duk!”
38 “'Et de Egypt ts'e haínya-un dune 'en iloh lakw 'int'oh?
Nyun tilah 'inja, ndunne 4,000ne lhuganne dudulh dune dzoh
nuhulhdeh ubuzílhtsi? 'Ink'ez dune lhuhóot'ih ts'e whuz buba
whénya, nyun tilah 'int'oh?” yúlhni.
39 'Et Paul utni, “Si Lizwif 'ust'oh. Tarsus, Cilicia yun k'ut
whuz'ai, 'et keyoh whudízti', 'et whust'en. Ndunne dune
bubulh yatisduk-un, 'et sgha oonin'aih.”
40 'Et lhuganne moodih yugha óonin'ai 'inka Paul dughaíti
usyin 'ink'ez dune buba núlhnih whe t'ehudínel 'ink'ez Paul
Hebrew k'un'a bubulh yáwhenilhduk.

22

1 “Sulh dunene, sulhutsinke, 'ink'ez 'ubákene, soo zúlhts'ai,
'andit nohbulh duba yanatizduk!” ubúlhni.
2 'Et Hebrew k'un'a bubulh yawhénilhduk hidits'o whe 'on
nus t'ehudínel. 'Et Paul 'utni,
3 “Si Lizwif 'ust'oh. Tarsus, Cilicia yun k'ut whuz'ai 'et
whuzúsdli. Jerusalem nísyai, Gamaliel 'en whusodalh'e' whe
netsoda'ne hik'úne' 'ut'en-i soo cho yusodalh'e'. Nohni 'andit
Yak'usda ba daht'oh la, whuz un'a nohunduzt'oh inle'.
4 Mbene la Sizi unidúlhne ts'iyawh dahútitsah whuts'un
bubezúsdla inle'. Dune cha ts'ekoo cha ts'iyawh abusdle ínle'.
5 Lubret 'uk'enus dizti'-un 'ink'ez ts'iyawh dune tso
whudilhdzulhne, 'enne ts'iyawh ts'ih'un 'udusni, 'enne cha la
nohodóni', ndai la Lizwif didowhne Damascus dilhts'ine
buts'ó k'ehuyanguz-i si stl'ahúyanla 'i gha dune buts'ú
tisya ubitáschulh 'ink'ez lhuztih tl'ool be ubutisghel 'ink'ez
Jerusalem ts'e dzoh nubotilhdzut wheni whuz whebusdlih
ínle'.

Paul Sizi ts'u nálh'a-un huwu yalhduk

6 “'Et 'oh whuya usyalh whe' hooja, 'awet Damascus
whenghun dzetniz at'en khunsul ndus de kwun ulhtus-i
hadanat, 'ink'ez snat núdiznat.
7 'Ink'ez yun nadízduz 'ink'ez 'et la whudusts'o 'ink'ez
nduwhutni-un whudusts'o, ‘Saul di ha dzoh sezínla whe
'int'en?’
8 ‘SMoodihti mbe inli?’ dusni whe ooduskut. ‘Sizi Nazareth
whut'en-un usdli, si 'usilh'en sezínla,’ sulhni.
9 'Ink'ez ndunne dune sulh nudilhne ndi kwun hiyan'en
'ink'ez whe hunuljut 'et hoonts'i ndun sulh yatilhduk-un 'aw
lhuhidíts'il.

10 'Et udusni, ‘SMoodihti datísnelh?' 'Ink'ez neMoodihti usúlhni, ‘Dunadindaih, 'ink'ez Damascus ts'e inyalh 'ink'ez 'et la ts'iyawh nyodóni' ndet Yak'usda ba datánt'elh-un.'

11 'Et usja ndi kwun tube snat diznukw k'et whuzis'en susdli', 'inka ndunne sulh nudilhne sla hilhchoot 'ink'ez Damascus ts'e suhoolhya.

12 'Et 'ilhoghun dune Ananias huyúlhni-un, 'en Moses ooghuni 'uk'unusguz-i yuk'úne' 'ut'en 'ink'ez Lizwif Damascus whut'enne ts'iyawh hidílhti'.

13 'Ink'ez 'et sghu ninya whe szih usyin 'ink'ez usúlhni, ‘Saul sulhutsin hoon'en naoodle'!' 'Et ndudija ibulh 'aho yutás'en 'ink'ez tís'en.

14 'Ink'ez ndutni, ‘Netsoda'ne buYak'usda 'en 'utahányalhti Yak'usda be 'ut'en k'oh t'éoononzeh 'ink'ez Sizi Gri 'en ts'ih'un un'a yuba 'ut'en-un cha on'en 'ink'ez dich'oh cha nyulh yaóolhduk ha.

15 'Et la nyun ts'ih'un ndun Sizi ghun ubudutánelh ndet la hon'en 'ink'ez whudánts'o-un huwun.

16 'Ink'ez 'andit 'et 'on 'un huba silh'i íloh. Dudinyaih 'ink'ez too be' ilneh 'ink'ez 'en yé ulhtus-i gha nlubeshi nyunaoodeh!' "

Paul, Yak'usda 'udun yun k'ut ts'e tilh'a'

17 'Et Paul 'on 'un ubúlhni, "'Et Jerusalem ts'e whenásja 'ink'ez nohlugliz whucho tenadusdli whutoh 'et njan senghun néwhults'ut,

18 whe neMoodihti 'en nus'en 'ink'ez 'usúlhni, ‘Soo 'a njan Jerusalem whuch'a nasindaih. Si sghun yailhdúk-un 'aw nyuhoozólhts'ai' ait'oh 'et huwa.'

19 'Ink'ez udusni, ‘NeMoodihti, soo cho t'ehonínzun lugliz totsuk 'ubus'en mbe la nyun ooba 'alha' 'int'ohne ts'iyawh ubuschuk 'ink'ez dzoh nubusdzut inle'.

20 'Ink'ez Stephen nyun nghun dune bubulh yálhduk 'et hukwa hizilhghi whe 'oh da' si cha 'et susyin inle', sba ts'ih'un 'uhut'en. Mbene la yuzilhghine buluglok nahuyits'uz-i buba ooghusdli.'

21 'Et hoonts'i neMoodihti súlhni, ‘Inyalh, nilhdza' 'udun yun k'ut whut'enne butúz nyutis'alh!' "

22 'Et dune 'ilhozdílne Paul huyoozílhts'ai 'et hoonts'i 'et ndúdija whe soo duyiz t'ahúzulh whe 'uhutni, "Nalhtelh, sulhghe, 'aw hoona' huba lhe'ít'oh!"

23 Soo 'uhultús-un whe dunaih k'uhídutulch'oolh 'ink'ez huske k'et lhez cha do hútutsuk.

24 'Et la Roman lhuganne moodih Paul lhuganne dilhts'i ts'e nahitoolhte' 'ink'ez huyoolhtsas whe huyoodolhkut ndet huwa ndunne Lizwifne huyúlh 'aldzul ubúlhni.

25 'Et hoonts'i 'awet huyootalhtsus wheni huyulhghel whe
nyoon Paul huwunli-un, 'et usyin 'en ulhni, "'Et nghá
whunt'ai whe 'int'en, Roman yun k'ut whut'en-un 'aw ninta'
'unt'en hukwa ooba nalhuhídel 'et hoonts'i ootalhtsus hukwa'
ninzun?"
26 'Et la ndun huwunlí-un whudánts'o whe lhuganne
moodih yughu ninya 'ink'ez yoodulhkut, "Daint'en whe
'int'en? Ndun dune Rome yun k'ut whut'en-un 'únt'oh!"
yúlhni.
27 'Inka dich'oh lhuganne moodih Paul yughu ninya 'ink'ez
yoodalhkut, "Rome yun k'ut whut'en inli eh?"
"A," ni Paul.
28 'Et lhuganne moodih utni, "Si lhai whe sooneya
hukw'elha susi whe Rome whut'en-un susdli' whe 'ust'oh."
'Ink'ez Paul utni, "Si 'et whuzúsdli 'et huwa whuch'e' usdli."
29 'Et ndunne dune mbene la Paul oodutalhkutne 'aho
hich'a nasdil 'ink'ez ndun lhuganne moodih t'éoonanzin Paul
Rome yun k'ut whut'en-un 'únt'oh 'ink'ez lhe'yínla yulhghel
cha 'uyinla 'et huwa whénilhjoot.

Paul nahíyilhne bubut usyin

30 Ndun lhuganne moodih soo nahootá'alh hukwa' ninzun
ndet huwa Paul huyulh huske, 'inka 'om bun 'et Paul lhuztih
tl'ool hits'ahanahayanla 'ink'ez lubret dízti'ne, nahíyilhne cha
ts'iyawh 'ilhuhódilh ubúlhni 'et Paul bubut nénilhti.

23

1 Paul soo cho 'ubunilh'en 'ink'ez ubúlhni, "Sulhutsinkene
neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i* 'i gha Yak'usda but 'ahoolhyiz
wheni be khusna-i ts'ih'un un'a 'ust'oh."
2 Lubret 'uk'enus dízti'-un, Ananias huyúlhni, 'en Paul zih
usyinne hize hookuk ubulhni.
3 'Et Paul uyúlhni, "Yak'usda 'en cha la nyunookuk. Sih
dutsun-i nadistl'us-i le'int'oh whe nyo 'et sinda 'ink'ez ndai la
Yak'usda ye nébalhúhizye'-i, 'i gha sba nahutanyeh 'et hoonts'i
sonookuk huwa bilh'a, 'et whuz un'a Yak'usda ooghuni
k'uninyis whe' dini!"
4 Nyoonne dune Paul zih nudilhyanne 'uhuyúlhni, "Nyoon
Yak'usda oolubret 'uk'enus dízti'-un ooba dzoh 'udinja."
5 'Et Paul utni, "Sulhutsinke 'aw t'éoonuzúszun 'en lubret
'uk'enus dízti'-un unli. Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i k'ut
ndutni, 'Nohmoodih 'en dzoh ts'e ooghu yaoolhduk junih.' "
6 'Et la Paul hubunilh'en 'ilhozdílne whulohne Sadduceene
'uhint'oh 'ink'ez whulohne cha Phariseene 'uhint'oh whe
la tube cho bubulh yátilhduk, "Sulhutsinke si cha Pharisee

* **23:1** Ndi khuni, 'neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun ts'utni whe' ts'utni.

'ust'oh! Pharisee ye' usdli, 'ink'ez sba 'alha' hoont'oh yaidlanne dunáhudutádulh 'et huwa njan sba nahutideh-un huba susda!"

7 'Et ndúdija ibulh Phariseene 'ink'ez Sadduceene te lhéwhehundunidulh 'et huwa 'ilhozdilne nawh hutizkat suli'.

8 'Et la Sadduceene yaidlánne dunahudutádulh 'ink'ez lizas cha, nudúdehne cha hoonli 'et 'aw buba 'álha lhe'hóot'oh, 'et hoonts'i Phariseene nahoolt'oh 'et buba 'álha' hoont'oh.

9 'Et 'on nus 'ulcho-i be 'awhehúnilzul 'ink'ez Moses ooghuni 'uk'unéyuzguz-i hodulh'ehne, Pharisee didowhne, 'enne dodindil 'ink'ez tube cho whuch'a' hutni, "Ndun dune 'aw hoontsi'-un ooghú nalhts'uhóo'al. Lizas tilah k'us nududeh-i tilah yulh yálhduk whu tilah utni! 'Et huwa Yak'usda bulh dulhyoh uzdooni' ait'oh."

10 Whuz tube lhdulhyoh 'uhutni k'et, Roman lhuganne moodih whénilhjoot Paul yahayidólhch'oolh la ninzun 'inka dulhuganne Paul bugha hanáhuyoltelh 'ink'ez lhuganne dilhts'i ts'e whuz hitoolhte' ubúlhni.

11 'Et 'ulhdzis za neMoodihti Paul yuzih usyin 'ink'ez uyúlhni, "Ndo 'udunilt'i. Njan Jerusalem nts'en'a la si sghun ts'ih'un ubudáni' 'et Rome cha whuz un'a za 'udutánelh."

Whulohne Lizwifne Paul hituzilhghelh hukwa' huninzun

12 'Et 'om bun budada' whulohne Lizwifne 'ilhúhozdil 'ink'ez 'alhgoh nahúhizya whe nduhútni, "Lhé'ts'oos'al 'ink'ez too cha lhts'oosnai' Paul ts'utuzilhghelh whuts'un."

13 'Alhgoh dit whunizyanne 'on 'un 'uhunilsuk 'enne hukw'u núhuhilhye'.

14 'Et la 'awet Lizwif lubret 'uk'enus dízti'ne 'ink'ez butso whúdilhzulhne cha bugho nindil 'ink'ez ubuhútni, "Ts'iyawh 'alhgoh nats'úhizya 'aw hoonli lhts'utis'ulh Paul ts'utuzilhghelh whuts'un.

15 'Et huwa 'andit 'et nohni 'ink'ez nahíyilhne tubulh ndun Roman lhganne moodih 'en oots'ótl'a khuni uh'aih 'onilha Paul ndiz náhitoolhte' 'on nus soo cho be 'ut'en k'oh t'ewhuntihzeh 'et wheni doohni' la. 'Et la wheni ooba lhazdoot'e' njan nenátidalh whuts'o la ts'uzoolhghelh," hubuhútni.

16 'Et hoonts'i Paul bulhtus ooye' 'en la khunabundunáts'o 'inka lhuganne dilhts'i ts'e oozya 'ink'ez Paul dáni'.

17 'Et la Paul 'ilhoghun neilhchuk-un, "'Anih," yudáni' 'ink'ez uyúlhni, "Ndun chilh lhuganne moodih ts'u nílhtelh hoonliyaz yudutánelh."

18 'Et la neilhchuk-un yílhchoot 'ink'ez lhuganne moodih ts'u wheyalhti 'ink'ez uyúlhni, "Paul 'adin'ai-un, 'anih sulhni 'ink'ez ndun chilh nts'u tóoste' súlhni, hoonliyaz nyudutánelh 'inka."

19 'Et nyoon lhuganne moodih yula ilhchoot 'ink'ez disoh ts'e neínilhti 'ink'ez yoodulhkut, "Dahoont'oh-un huwun sudutánelh?" yúlhni.

20 'Et uyúlhni, "Nyoonne Lizwif moodihne bunde nyuhóodútálhkut Paul nahíyilhne ts'un tolhte' nyodutánelh, 'onilha 'on nus soo cho highu t'ewhuntizeh, 'et wheni hudutinelh.

21 'Et hoonts'i khun te uboozólhts'ai' junih! Dit whunizyanne 'on 'un Lizwifne, 'enne ti hika ódilhts'i, 'enne ts'iyawh hitizilhghelh whuts'un 'aw lhe'hutis'ulh 'ink'ez too lhotisnel hutni whe nahúhizya. 'Andit 'aho 'uhutinelh huba lhahúdint'oh nyun nahútanyeh-un za ubahilh'i," yúlhni.

22 'Et lhuganne moodih utni, "Khun te 'uyoonne dóni' junih, njan sudáni'-un huwun." 'Et 'awet chilh whenáyalh'a'.

Paul Felix yun moodih ts'u whehúyalhti

23 'Et ndun lhuganne moodih neilhchukne moodih nane, 'enne buka' dani' 'ink'ez ubúlhni, "200ne lhuganne lhábudahleh keyoh Caesarea ts'e tidulhne, lhtak'ant'i whunizyane yeztli be nudilhne cha, 'ink'ez 200ne sohtuz nudúlene cha, 'ulhdzis de 'ilho hooloh sadzi hukw'éhunint'o de at'en (9:00) 'et whe húdutadulh wheni lhahúdoot'e'.

24 Paul cha yeztli ooba lhadáhleh soo cho ooghohle' whe Felix, yun moodih, 'en ooghu yólhtelh."

25 'Et 'ink'ez lhuganne moodih yuts'o k'eyanguz-i ndutni,

26 "Felix yun moodih dízti'-un si Claudius Lysias nts'ó k'e'usges, hadih. 27 Lizwifne ndun dune huyílhchoot 'ink'ez hituzilhghelh ínle'. Rome keyoh whut'en-un unli 'et whulh 'údusts'o 'inka sulh lhuganne úschoot 'ink'ez bugha hunaínuzti. 28 Ndet huwa huyílhchoot 'et nahootás'alh 'inka bunahíyilhne ts'u whésti. 29 'Aw hoonliyaz tank'us 'út'en-un ooghu nálhuwhús'al datítsa k'us huwa 'átilts'ulh huba. 'Ants'i duk'un'a hiba nahooyeh hukwa' hutni. 'Et huwa hich'az yálhduk. 30 'Ink'ez ndet la Lizwifne ndun dune hituzilhghelh-un huwa yahulhduk sodáni' whe, 'aho nts'u tóostelh nuszun. 'Ink'ez mbene la yuch'az yalhdukne cha, nyun whulh nts'o tooya' ubudúsni. 'Awet za."

31 'Et lhuganne dahóot'en ubúlhni te, 'oh te ne'hust'en, Paul huyílhchoot 'ink'ez 'et 'ulhdzis za keyoh Antipatris huwhútni ts'e huyoolhti.

32 'Et 'om bun lhuganne núdilhne ts'iyawh lhuganne dilhts'i ts'e nahoosdil 'ink'ez yeztli be 'út'enne za 'enne Paul bulh hútoodilh ha.

33 'Et keyoh Caesarea ts'e huyóolhti, 'et yun moodih cha yuts'ó k'eyanguz-i hitl'áhayan'ai, 'ink'ez Paul cha hitl'aháyalhti.

34 'Et la yun moodih nyoo yuts'o k'eyanguz-i yuk'uyailhduk 'ink'ez Paul oodulhkut, “Nts'ez de yun k'ut haínya?” yúlhni. 'Et yun k'ut Cilicia huwhútni ts'e haínya t'éoonanzin whe,

35 'et la utni, “Nyoonne nch'az yálhdukne whusahándil de, 'et la nyoozósts'ai'.” 'Et Paul Herod ooyoh whucho ts'e hitoolhte', 'ink'ez highole' 'ubúlhni.

24

Lizwifne Paul ch'az yahalhduk

1 'Et 'awet kwulat dzin inle' whe la lubret 'uk'enus dízti'-un, Ananias huyúlhni, butso whúdilhdzulhne te, 'ink'ez 'ilhoghun dune yalhduk-un, Tertulus huyúlhni-un, 'enne ts'iyawh Caesarea ts'e hoozdil. 'Enne la yun moodih, Felix huyúlhni-un, hibut 'et Paul ch'az yáhalhduk.

2 'Et la Paul dáhinilhti 'ink'ez la nyoon Tertulus dune yalhduk-un, Paul ch'az yáwhenilhduk whe ndutni,

“'Uk'enus dízti'-un hoonih whe neghinli 'et huwa sa' whe neyun k'ut whudizghelh 'et ndúhont'e' 'ink'ez lhat-un cha neyun k'ut whe' ts'oot'e'-un neba na'hóonla.

3 'Et huwa 'ahoolhyiz ts'uhóont'i' neyilh'i tube k'eke-un nts'uyútni.

4 'Aw sda sa' nyostun aít'oh 'et hoonts'i hoondukw-unyaz yaztílhduk-un neoozílhts'ai nts'u tédusdlih.

5 T'éts'onínzun ndun dune tube wheóonujut whe ntsi'-un dune unli. Yun k'ut ndulcho whe 'en gha Lizwifne cha lhtáhúwhút'aih 'ink'ez Nazarenne butso nuyá-un 'ududil'i.

6 'Ink'ez Lizwif bulugliz whucho 'et cha me neba whulhtsi 'inka ts'ílhchoot whenich'oh nek'un'a ooba nats'otiyeh hukwa' uzninzun.

7 'Et hoonts'i ndun lhuganne moodih, Lysias huyúlhni, danínya 'ink'ez negha hanáyulti.

8 'Et Lysias 'en ndun Paul ch'az yálhdukne nyun nts'ó toodilh ubúlhni. 'Et nyunch'oh ndun dune oodilhkut de tube lhat-un whe óoghu yats'ulhduk-un la t'éwhunonzeh.”

9 'Et Lizwifne cha la Paul ch'az yalhduk-un ts'iyawh 'alha' hutni, hutni la.

Felix oobut Paul duba yanalduk

10 'Et la yun moodih Paul yatilhduk-un yutl'ahón'ai whe ndutni,

“T'éoonúszun ndi yun k'ut lhat naoodizut 'et nahíyilh-un inle' 'et huwa hoonúst'i' mbut duba yanazduk.

11 'Et nyunch'oh la nahón'alh 'aw whunizyat 'on 'at nat dzin at'en inle' teni ntisdzilh ha Jerusalem ts'e tisya.

12 'Aw Lizwif bulugliz whucho 'et dune dulhyo 'údusni whe
Lizwif sulh úhis'en, 'ink'ez bulugliz cha, 'ink'ez bukeyoh 'et
dune lhebusdulh whe cha sulh úhis'en.
13 'Aw daja suhútni-un ts'ih'un mba nehúho'alh aít'oh.
14 'Et njan nyudúsni nyoonne Sizi k'un'a 'uninzunne
'et whuz un'a si cha netso whudilhdzulhne buYak'usda
oots'un teni nusdzun, 'et hoonts'i ndunne Lizwifne whuch'az
yáhalhduk. 'Ink'ez cha Moses ooghuni 'uk'unusguz-i 'ink'ez
Yak'usda be nus hóo'enne 'uk'unuhúyuzguz-i cha sba 'alha'
'unt'oh.
15 Ndunne yaidlánne unzoo k'us ntsi' inle'ne ts'iyawh
dunahudutádulh Lizwifne buba 'alha' hoont'oh, whuz un'a si
cha Yak'usda sba 'alha' 'unt'oh.
16 'Et huwa si 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un 'ink'ez dune cha
ts'un neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i* 'i gha ts'ih'un un'a oost'e'
hukwa 'ust'en.
17 'Et lhat nawhudizut Jerusalem whuch'oh 'ist'en inle' whe
sulh whut'enne ba ndai sooneya buba lhunayost'ai-i buts'u
naítis'ai 'ink'ez Yak'usda ts'un loodel k'ut 'udutásk'un wheni
whuz naoozúsja.
18 'Et bulugliz whucho Lizwifne bubuna'udeh k'un'a
lhaóodusdla inle'. 'Et whutoh ndust'en whe suhan'en. 'Aw
dune 'ilhozdil 'ink'ez 'aw lhts'u dé'hadulh iloh inle'.
19 'Et la whulohne Lizwifne Asia yun k'ut whut'enne cha 'et
hudilhts'i 'enne mbut nehóodilh huba' hoont'oh 'ink'ez sch'az
yáhoolhduk hoonliyaz whe sdulhyoh 'úhint'oh de.
20 K'us ndunne te nyodóni' ndet whe ninta' nust'én-un sghu
náháhóon'ai bunahíyilh-un but susyin whe,
21 'et hoonts'i 'ilhoghun za la disni' nahíyilh-un but susyin
whe, 'Yaidlánne dunahudutádulh sba 'alha' hoont'oh,' 'et huwa
'andit dzin 'et sba nahinyeh."
22 'Et Felix ndai la Sizi k'un'a 'unt'oh-i ghun soo t'eóoninzun.
'Et Paul yuba nahooyeh hukwa lhe'nízun 'inka ubúlhni, "K'at
le lhuganne moodih Lysias whusaínya de la mba nahoosyeh."
23 'Et la Paul neilhchuk-un yughunli-un 'ulhni, "'Ahoolhyiz
ooghinli hoonts'i, 'on nusyaz k'úne' oot'en whute ook'ekoone
hits'ú k'unaoodulh 'ink'ez ye ndunidzit-i be highole' ha."

Paul Felix 'ink'ez Drusila bubut nenínya

24 'Et la dzoh lhat dzin inle' whe Felix du'at Drusila bulh
whúsain'az, 'en cha Lizwif 'unt'oh. 'Et la Paul hikunáwhulh'a',
nts'en'a la Christ ooba 'álha' 'unt'oh-un 'et huwun bubulh
yálhduk, 'et la huyoozílhts'ai.
25 'Et hoonts'i Paul, be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'ink'ez
whenich'oh khuts'udli-un cha, 'ink'ez neba nahutideh dzin
whusáwhutilts'ulh de huwun whúbunoolhtun hukwa' utni. 'Et

* **24:16** Ndi khuni, 'Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

la Felix nílhjoot 'ink'ez utni, "'Awet 'andit naindalh, doo cha la nkana'doosni' sghá whults'ut de."

26 'Et yalhduk whutoh la, "Khun tilah Paul sooneya sgha óo'alh, 'et la oolanadoosnih," ninzun. 'Et huwa za lhghunsul yuka'dunih 'ink'ez yulh yálhduk.

27 Nat yus k'ut naoodizut inle' la, Porcius Festus huyúlhni-un, 'en Felix yun moodih k'enádija. Felix 'en la Lizwifne dune unzoo donózin ninzun 'et huwa za Paul 'aidilh'ai.

25

Paul lerwe 'uk'enus dízti'-un but neóoya'-un yuts'u húkwa' utni

1 'Ink'ez tat dzin inle' Festus yun moodih Judea yun k'ut ts'e oozya. 'Et la keyoh Caesarea whédinya 'ink'ez Jerusalem ts'e oozya.

2 'Et la lubret 'uk'enus dízti'-un 'ink'ez Lizwif bumoodihne Festus ts'u hoozdil whe Paul hich'az yálhduk 'ink'ez Festus highu tédudlih,

3 Paul Jerusalem ts'e naitoolh'a' hukwa' hunínzun 'et whe dula 'ooneh huyúlhni, 'onilha highun lhaóodinla 'oh whuya uyalh de 'et hituzilhghelh 'et wheni.

4 'Et Festus utni, "Paul Caesarea 'et 'adin'ai-un unli whe 'unt'oh. 'Et sich'oh cha 'aho 'et whuz natísdalh.

5 'Inka nohmoodihne sulh náhutoodilh 'et la hich'az yaóolhduk Paul ninta' 'unt'en-un hoonli de," ubúlhni.

6 'Et whunizyat dzin at'en 'et butoh nada' 'et 'ink'ez Caesarea ts'e whenya. 'Et 'om bun 'awet dune ba nahidilh-un hukw'étl'adida' 'ink'ez, "Paul daháyolhtelh," ubúlhni.

7 'Et Paul danínya whe Lizwifne Jerusalem ts'e haíndilne higha ózdil 'ink'ez lhat-un hooncha 'et ninta' 'unt'en huyúlhni whe hich'az yálhduk 'aw ts'ih'un 'alha' hutni huhoolhtselh aít'oh.

8 'Et hoonts'i Paul duba yanalduk whe 'uyúlhni, "'Aw Lizwifne be buba nahisda-i cha, 'ink'ez bulugliz whucho cha, 'ink'ez Romanne bulerwe cha buts'un cha ninta lhe'ust'el."

9 'Et Festus Lizwifne soo cho soo nubana'a 'inka Paul yoodulhkut, "Jerusalem ts'e ndi hiye nch'az yálhduk-i, 'i gha whuz sbut tanyin hukwa' ninzun eh?"

10 Paul utni, "Njan lerwe 'uk'enus dízti'-un dich'oh nahíyilh-un, 'et mbut susyin 'et sba nahoodeh huba' 'ust'oh. Lizwifne buts'un nintalhe'úst'el nyunch'oh soo cho t'eoonínzun.

11 'Et be ba nahisda-i k'unusyuz de k'us hoonliyaz hukw'elha daóosah huba' hoont'oh-un 'usja de, 'aw whuch'a ne'óost'en aít'oh. 'Et 'aw daja soo útni-un 'alha lhe'hóot'oh de 'aw dune butl'asóolhtelhne hooloh. Lerwe 'uk'enus dízti'-un 'en but neóosya' 'et nts'u húkwa' dusni."

12 'Et Festus dugha utníne naboodalkut hukw'elh'az, 'et Paul 'ulhni, "Lerwe 'uk'enus dízti'-un but netányalh-un hukwa'

ninzun 'et huwa lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en la but neóonya'!" yúlhni.

Festus Lerwe Agrippa 'en Paul ghun yulh yálhduk

13 'Aw sa' iloh hukw'elh'az Lerwe Agrippa huyúlhni-un 'ink'ez ts'eke yúlh na'as-un, Bernice huyulhni-un cha, Caesarea ts'e hooz'az Festus k'eke hidutatnelh wheni.

14 'Awet lhat dzin hanke' hukw'elh'az Festus Lerwe Agrippa Paul ghun dáhoont'oh ts'iyawh yulh náhoolnuk, "Njan 'awhuz 'ilhoghun 'adin'ai-un 'et usda, 'en la Felix 'ayan'ai ínle'.

15 'Ink'ez Jerusalem ts'e oozúsya whe Lizwif lubret 'uk'enus dizti'ne 'ink'ez butso whudilhdzulhne cha hich'az yálhduk 'ink'ez datítsah huba ooba nahoosyeh ha sts'u téhududlih.

16 'Et hoonts'i ubudusni, 'Romanne buk'un'a 'et ndúhoont'oh, dune ninta' 'unt'en dáhni-un 'udechoo yuch'az yálhdukne bubut inyin 'ink'ez bubut la la'dootni' huba' hoont'oh 'aw 'et de za ooba nahutideh.' "

17 'Et whusahándil whe 'om bun 'ahoh dune ba nahudeh-un, 'et nátl'adisda' 'ink'ez, 'Nyoon dune dahá yolhtelh,' ubudúsni.

18 'Et yuch'az ditnine dodindil tube la' hidóni' nuszun whe 'aw daja lhuhidínel.

19 Lizwif dulugliz huwun 'ink'ez 'ilhoghun dune Sizi huyúlhni-un dazsai inle' 'et hoonts'i Paul utni, 'Khuna,' ni. 'Oh huwun za lhdulhyoh 'uhuditni'.

20 'Aw whe náhos'alh ts'e hooloh njan 'uwhutni-un huwun, 'inka Paul oodaskut, soo tilah Jerusalem ts'e tooya' 'et nahíyilh-un but ootáldzih huba.

21 'Et Paul buts'u húkwa' dani' 'adodoolh'a' 'ink'ez lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en duba nahooyeh ni, 'inka lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en ts'un tís'alh 'et whuts'un 'adoo'a' dusni," ni Festus.

22 'Et Agrippa Festus ulhni, "Ndun dune sich'oh ootuza-sts'ilh hukwa' nuszun," yúlhni.

'Et Festus utni, "Bunde la oozólhts'ai'," yúlhni.

23 'Et 'om bun Agrippa Bernice bulh soo buba hodílhti' whe whusahán'az. 'Et lhugan moodihne 'ink'ez keyoh whumood-ihne cha dune 'ilhodulh-un 'et bulh dahánindil. 'Et Festus, "Paul daháyolhtelh," ubúlhni, 'inka dáhinilhti.

24 Festus utni, "Lerwe Agrippa 'ink'ez nohni dune njan dilhts'ine ts'iyawh ndun dune nulh'en. Lizwifne njan 'ink'ez Jerusalem cha sulh náwhuhulnuk whe Paul tank'ús ne'ust'en, hutni. Soo tube cho 'uhutni, 'aw khoona' huba lhe'ít'oh.

25 'Et hoonts'i 'aw tank'us ne'ust'en-un hukw'elha daóotsah-un ooghu nalhuwhús'al 'ink'ez dich'oh lerwe 'uk'enus dízti'-un yuts'u húkwa' dani' 'et huwa 'en oots'ítis'alh.

26 'Et lerwe 'uk'enus dízti'-un oots'o k'etisgus hoonts'i 'aw Paul whe tank'us 'uja-un ts'ih'un ooghun nálhuwhús'al. 'Et huwa njan nohbut nenústi, nyun soo Lerwe Agrippa

mbut nenústi, khun si hoonli ooghun náwhuh'ai de, 'et la 'uk'ehóosges.
27 'Aw ndun dune hoonli ooghun nalhts'oohóo'al whe whuz whe ts'álh'a' de 'aw ts'ih'un sba lhe'hóot'oh."

26

Agrippa oobut 'et Paul duba yanalduk

1 'Et Agrippa Paul ulhni, "Duba yanatalduk 'et ngha óonus'ai." Paul dudilne 'ink'ez duba yanawhénilduk whe ndutni,
2 "Lerwe Agrippa, Lizwifne lhat-un sk'ehúhoonla-un huwun, sich'oh mbut duba yanatizduk 'andit dzin sgha óonin'ai 'et huwa tube sba' hóolya nuszun.
3 'Et njan 'alha' hoont'oh nyunch'oh soo t'eóoninzun nts'en'a la Lizwif duk'oh ts'e dune hinli 'ink'ez huwulh dulhyoh 'uhudutni 'oh cha 'et huwa soo cho soo zólhts'ai'-un nts'u húkwa' dusni.
4 Usóol da' whuts'un nts'en'a la yinka susda-un Lizwif ts'iyawh t'éhonínzun soo 'udéchoo whuts'un sich'oh skeyoh 'ink'ez Jerusalem cha 'oh za dune usdli 'et t'éhonínzun.
5 'Udechoo whuts'un soo 'uk'enus dulugliz hukw'un né'ut'enne, Phariseene, 'enne bubulh dísdoh 'et t'éhonínzun 'et huwa hukwa' huninzun de 'et da' sla'hudooni' oole'.
6 Ndai la Yak'usda netsodá'ne buts'ú yoozi-i, si cha ooká tse hóosdli 'et huwa 'andit njan ootázdzih ha mbut susyin.
7 Whunizyat 'on 'at nawh didowhne dune,* 'enne ndi khuni buts'ú yoosdzi bugha ítalts'ulh 'et hukwa tse huhooli dzin 'ink'ez 'ulhdzis whulh Yak'usda ts'u téni' 'uhunilhdzun-un whutoh 'ink'ez lerwe dínti'-un, ndet la ndunne Lizwifne, hukwa tse húhooli-un si cha hukwa tse hoosdli, 'et hukwa sk'ehúhoon'ai.
8 'Et ndet huwa nohba 'alha' hot'e' aít'oh njan Yak'usda yaidlánne dunabudile-un huwun?
9 Ndun Sizi Nazareth whut'en-un ts'iyantsuk whe ooch'az dosni nuszun ínle'.
10 Jerusalem 'et ndust'en inle', lubret 'uk'enus dízti'ne stl'aháhon'ai whe lhane Yak'usda ooch'e'ne abisdla 'ink'ez yahitádla wheni buba nahisda whe, si cha buch'az dasni'.
11 Si 'udusni huwa lugliz totsuk dune dzoh nubuhulhdeh Sizi Gri hich'az naóol'ah hukwa' bus'en. Whuz tube bubulh húnuzch'e k'et nilhdza' keyoh hoonts'i bubúnunúsya dzoh nubutisdzut ha."

Paul Sizi ts'un dudzi náhunduniz'ai-un hukw'u náwhutilnuk

12 "Njan 'et wheni lubret 'uk'enus dízti'ne stl'ahóhon'ai 'inka Damascus ts'e tísya.

---

* **26:7** Ndunne whunizyat 'on 'at nawh didowhne, 'enne Jacob buzkehne 'uhant'e'. Lizwifne, 'enne ndunne buts'u hahánde whe' hint'oh.

13 'Ink'ez lerwe díntí'-un, dzetniz at'en 'et ti ts'idulh whe kwun dult'oh-i sa anus 'ultus-i, 'i dune sulh 'udulhne bulh nenat núdiznat.
14 'Et ts'iyawh yun nats'ánkat whe Hebrew k'un'a sulh yáztilhduk whe nduwhútni, 'Saul, di ha 'int'en, dzoh nusílhdzut? Mbe la tutsus nulé-un ook'únulhe'zint'en de nyunch'oh za dzoh nuná'dudutaldzut,' súlhni.
15 'Et ooduskut, 'Moodihti mbe inli?' dúsni. 'Si Sizi 'ust'oh. Si 'usilh'en sezínla.
16 'Et hoonts'i dudinyaih 'ink'ez sinyin, njan nyunalhts'et hasya sba 'int'en nyutiselh ha. 'Andit dzin san'en 'ink'ez 'udun cha nus de whúnyuntistun, 'et cha huwun 'uyoonne ubudóni'.
17 Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'un 'únyutis'alh. Dzoh nunyotilhdzut 'et hoonts'i nla'tist'elh.
18 Whúbuntalhtun nts'en'a la tsálhgus yáhahudutidulh 'ink'ez hoot'en-un nehútidulh 'ink'ez 'ants'i hitán'en le'huja de Satan uboontúnne Yak'usda ts'un 'unáhutilyalh. 'Enne si buba 'alha' 'ust'oh huwa bulubeshi bubunaitidoh 'ink'ez Yak'usda ba 'udun nebuninlane butoh 'et bugha óotalts'ulh,' súlhni.

Paul dude 'ut'en k'oh huwu yalhduk

19 "'Et huwa, Lerwe Agrippa, njan ndus de kwun diznukw-un 'ink'ez whudasts'o-un 'aw whudulhyoh lhe'úsnel.
20 'Udechoo Damascus 'et 'ink'ez Jerusalem cha 'et hukw'elh'az Lizwifne buyun k'ut ndulcho whe, 'udun yun k'ut whut'enne butoh cha, dudeni nahondunooleh huba' hoont'oh 'ink'ez Yak'usda ts'u náhoolyeh 'ink'ez dudzi náhondunizdla ts'e whuz un'a za ne'hóot'en, ubudúsni.
21 'Et njan huwa lugliz whucho 'ust'en whe Lizwifne suhílhchoot 'ink'ez sozoolhghelh hukwa' hít'en.
22 'Et 'oh da' 'andit dzin whuts'un Yak'usda sla'ít'en. 'Ink'ez 'andit njan nohbut susyin ts'iyanne dósni' ha, tel'enne cha 'ink'ez dízti'ne cha. 'Ink'ez daja dusni-un Yak'usda be nus hóo'enne 'ink'ez Moses cha daóotanelh hutni-un, 'et za 'uwhudúsni.
23 Christ 'en dzoh nutizut 'udéchoo dune utinilh, datítsah, 'ink'ez 'ilhiz dunadutádalh whuz un'a ooneh huba' hoont'oh. 'Et whe la Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne hudu-tijih. 'Ants'i be hoot'en-un le'hooja, 'i be ndi tsálhgus hiyáhanadutidulh."
24 'Et Paul whuz un'a la' dutni whe, 'et Festus yúlh dilhtulh, "Paul nyeni hoolel! 'on nus hodil'eh k'et, nyeni hooloh suli'!"
25 'Et Paul utni, "Festus dízti'-un 'aw seni hooloh iloh, ndi khuni be yásduk-i, 'i khuni 'alha' 'unt'oh-i 'unt'oh 'ink'ez ts'ih'un un'a 'udusni.
26 Lerwe Agrippa soo ts'et whucho nyudúsni, nyunch'oh cha soo t'éooninzun hoonliyaz nts'oh te ne'whust'en soo ts'iyawh nyunalh 'úhoot'en, 'aw whunist'i whe 'et ndulhúhoot'el.

27 Lerwe Agrippa, Yak'usda be nus hóo'enne khuni 'uk'unuhúyuzguz-i mba 'álha' utni eh? T'éoonúszun mba 'álha' whutni."
28 'Et Agrippa Paul ulhni, "'Andit 'atsulyaz 'et 'ankw'us Sizi Gri uniyálh-un susílhtsi."
29 'Et Paul utni, "Dawhulduk k'us dawhuldzoh nyun cha 'ink'ez mbene la soo zílhts'aine ts'iyawh sundulht'oh uncha nuszun whe nohba tenadusdli. Ndi lhuztih tl'ool be suzghel-i, 'i za nohba ooka lhe'núszun."
30 'Et 'awet lerwe, 'ink'ez yun k'ut moodih, 'ink'ez Bernice, 'ink'ez 'uyoonne cha ts'iyawh dunahudidil,
31 'et whenáhidil hukw'elh'az 'ulhodútni, "Ndun dune 'aw hoonli hukw'elha datítsah k'us 'aduti'alh-un lhe'ínel."
32 'Ink'ez Agrippa Festus ulhni, "Ndun dune lerwe 'uk'enus dízti'-un yubut ooyin-un hukwa lhe'dínel de, 'uda' da' oolanazditni óole'."

27

Paul Rome ts'e whehúyalhti

1 'Et 'awet lhgha 'úhudija whe Italy ts'e luwel be uztóoke' hutni. 'Inka Julius huyúlhni 'en Roman lhuganne moodih unli, nyoonne lhuganne, 'enne lerwe dízti'-un oodune'ne lhuganne ubuhútni, 'en Paul 'ink'ez 'uyoonne 'adinlane cha, Julius 'en hitl'ábanla.
2 Ts'i cho, keyoh Adramyttium ts'e haínkez, 'i Asia ts'e ya-too ba ts'i yanákuk-un whutunutíkwus, 'i be ts'ándil 'ink'ez 'awet uztizki. 'Ilhoghun dune Aristarchus huyúlhni-un, 'en keyoh Thessalonica Macedonia yun k'ut whuz'ai ts'e whuz de haínya, 'en cha nebulh 'úja.
3 'Om bun 'et 'awet keyoh Sidon ts'e ts'ozki. Julius 'en Paul ts'un unzoo duk'ekene naboot'en ha 'et yugha óonin'ai, ndai la ye ndunindzit-i higha óolelh 'et wheni.
4 'Et whuch'a ts'uzki whe nedudizts'i 'et whuch'a noo Cyprus 'i oo'ih lhuts'úzki.
5 Yatoo Cilicia 'ink'ez Pamphylia huyúlhni 'ohwhi hukw'u ts'oozki 'ink'ez keyoh Myra, 'et Lycia yun k'ut whuz'ai, 'et yats'úzki.
6 'Et nyoon lhuganne moodih ts'i cho keyoh Alexandria ts'e haínkez-i, Italy ts'e tíkwus, 'i ye néanla.
7 Lhat dzin 'et nánilhtsa za ts'ikelh tube huwa whulna' whe ts'ikelh. 'Et 'udek'ez keyoh Cnidus 'et whuzih lhuts'úzki. Nedudizts'i huwun 'aw 'á uztooke' ait'oh. 'Et huwa nus si noo cho Crete huyúlhni 'i oots'un 'úts'uja, Salmone huwhútni, 'oh whuya lhuts'úzki, 'ink'ez noo oo'ih za ts'ut'en whe,

8 no whuzih za ts'íkelh, tube huwa whulna' whe Tl'oh
Dizghel huwhútni-un, 'et keyoh Lasea huwhútni-un, 'et huwu
nilhdza' iloh, 'et yats'úzki.
9 'Et sa' whe 'et 'uzdálts'i'. 'Et 'awet Lizwifne soo húhooni-
un dzin 'et cha 'uda' whengho dizut, tube huwa 'óodli-un
whudizulh nuts'úke huba.* 'Inka Paul bugha dáni' whe njan
ndúbuhni,
10 "Dunene 'awet njan whuts'un tube huwa 'oodli tileh. Ts'i
cha 'ink'ez be yuzdla-i cha ninta' tit'elh, 'ink'ez whulohne cha
yaitádlah whe' hoont'oh."
11 'Et hoonts'i nyoon lhuganne moodih Paul yuba 'alha
lhe'dusnih. Ts'i niz ts'e usda-un, 'ink'ez ts'i ooch'e' yinlí-un,
'enne za hiba 'álha' utni.
12 Nyo hudilhts'í-un khit hudutálts'ilh huba nek'e' hoot'oh.
'Inka nyoonne dune k'us lhane, 'enne nus hutikelh hukwa'
huninzun, soo' hutinelh de keyoh Phoenix ts'e hutikelh hutni.
'Et noo cho k'ut tl'oh whucho whuz'ai, yándzuz nilhts'i 'ink'ez
nus nilhts'i cha ch'a whu'ih whuz'ai, 'et khit hutileh hukwa'
huninzun.

Yatoo k'ut whudutilhts'ut

13 'Et nánilhtsulyaz yandzuz tizts'i 'ink'ez nyoonne dune soo'
hutinelh huninzun 'inka ts'i bulh too us'ai-i too hanahayan'ai
'ink'ez nus huzki 'ink'ez noo cho Crete 'i soo oozih k'ut za
hutizki.
14 'Et 'aw lhotuszit whuza nilhts'i ulhtus, ndaz danus
huyúlhni-i, noo soo oots'u haínts'i whe tizts'i.
15 Ts'i udilhts'uk whe 'aw nilhts'i dulhyoh uztooke' aít'oh
suli'. 'Inka hukwa' ts'ut'en-un 'etsul 'uts'uja 'ink'ez whute
nilhts'i be uzdutílhduz.
16 'Uyoo nooyaz Clauda huyúlhni-i, 'i oo'ih ts'ánki, 'et
'ankw'usyaz neba' hónt'e'. 'Et soo 'uznut'en whe ts'iyaz
dézdilt'i-i duts'o ts'úlhtsi,
17 'ink'ez dets'ántan. 'Et ts'i cho tl'oolh be oonane'ts'uzguz.
Luwel nanáhayanla, Lybia 'oh ho taba desk'ut 'ink'ez teh
whudutle 'i hik'étalulh 'et whe hunuljut 'et huwa. 'Ink'ez 'ants'i
nilhts'i be uzdildus.
18 Whéwhunujut whe nilhts'i za' whut'en 'inka 'om bun ts'i
be usdla-i ooloh táwhehinilhdil.
19 'Et doo cha whulh tat dzin nyoo ts'i bet be ne'whut'en-i
cha whenich'oh tats'álhdil.
20 Lhat dzin inle' 'et sa cha 'ink'ez sum cha 'aw lhts'ís'en
'ink'ez whuz tube nílhts'i za' whut'en. 'Edek'ez 'awet
uzdutijih-un whulanízdunande.
21 'Et sa' whe dune 'aw lhe'hus'al whe Paul butoh usyin
'ink'ez ubúlhni, "Dunene soo sólhts'ai' huba' hoont'oh, noo cho
Crete 'aw whuch'a ts'ooke' huba lhe'hóot'oh. 'Et 'uts'úja de, 'et

* **27:9** 'Et soo dak'et 'uhoont'oh.

de da' 'aw hoonli nech'a ninta lhe'oost'el 'ink'ez nintalhe'ts'ílel oole' da'.
22 'Et hoonts'i 'andit nohghu tédusdlih, nohdzi ulhtus cho ulh'i! 'Aw nohtoh 'ilhoghun hoonts'i dálhtisa, ts'i za ninta' tit'elh.
23 Yak'usda ooch'e' usdli-un, 'ink'ez ooba ne'ust'en-un, 'en 'ulhdzis da' oolizas 'en szih be hóodiltsai
24 'ink'ez utni, 'Paul whéniljut iloh! Lerwe dízti'-un oobut tanyin whe' hoont'oh, 'ink'ez Yak'usda nyudánts'o whe ye únzoo-i, 'i gha la nyulh dédilhts'ine yalhotásdla.'
25 'Et huwa dunene nohdzi ulhtus cho oole'! 'Et sba 'álha' hoont'oh nts'en'a la Yak'usda 'usúlhni, whuz un'a la 'uhót'e'.
26 'Et hoonts'i 'ilho nooyaz k'ut 'et yázdutaldus."
27 'Awet nat lisman inle' 'et Adria yatoo k'ut 'awhuz uzdildus. 'Et tuzniz at'en nyoonne ts'i bet 'ut'enne yun enghoh 'uts'ut'en huninzun.
28 Tl'oolh ndaz-i huyé dinguz 'ink'ez tahúyan'ai. 'Et nahuhoon'ai tube takhulh 120 feet 'et ta'dikhulh. 'Et hukw'elh'az 'et doo cha za whunduna'hoolhdzai, 'et 90 feet ta'dikhulh.
29 Tse k'ehítal'ulh-un whéznuljut 'inka dunghi ts'i bulh too usdla-i, 'i ts'i niz ts'e taháyanla 'ink'ez soo 'a úncha yulhkai húninzun.
30 Ts'i bet 'ut'enne neghu déhahunool'ilh hukwa' hút'en. Ts'iyaz tahítitelh 'ink'ez ts'i bulh too usdla-i nus tahítilelh nahahoolh'i.
31 'Et Paul nyoonne lhuganne 'ink'ez bumoodih cha ubúlhni, "Ndunne dune 'ut'enne 'aw ts'i be lhódilts'ih de, 'aw doohjih aít'oh."
32 'Inka nyoonne lhuganne tl'oolh k'uhinínt'az 'ink'ez ts'iyaz hiladitni.
33 'Awet yutílhkalh whe Paul ubúlhni, "'Uhoo'alh, 'awet nat lisman hubalh'e' 'et ndúhoolyiz whe 'aw hoonli lhuzah'al.
34 Nohghu tédusdlih 'ah'alh! 'Et whut'az dutihjih whe' hoont'oh. Nohtsigha' 'ilho hoonts'i nintalhdutáskwus."
35 'Et ndudáni' hukw'elh'az, Paul lhes yílhchoot ts'iyawh bubut Yak'usda ts'un, "Musi," dani', taídanyuz 'ink'ez whe nin'al.
36 'Et budzi ulhtus násdli' 'ink'ez 'ilhoghun hinli whe 'úhan'al.
37 'Alhgoh 276ne ts'inli whe ts'i bez dilhts'i.
38 Ts'iyanne soo 'ultsuk nahít'al hukw'elh'az, ts'i ndza oole' ha, lhes haníyeh-i desdzaí-i tahúyalhdil.

Desk'éhinki whe tatsi be ts'i yaijut

39 'Et 'awet yulhkai whe ts'i bet 'út'enne no yun nalhúhuhóoltsulh. Tl'oh taba hoonli-un, 'et hotilh'en, soo' hutinelh de whute ts'i yahítajooh huninzun.

40 'Et 'inka ts'i bulh too yuzdla-i k'unuhúyuzt'az 'ink'ez nyo 'awet hiladitni. Tl'oolh ts'i be nuhunukes-i be dint'i 'i cha k'unuhúyuzt'az 'ink'ez nus luwel 'i whe náhidintsi nilhts'i be no yádoldis ha. 'Et 'awet no hudutilhduz.

41 Nyo lhedli dúwhult'oh sai dutlé-i haín'a 'i ts'i yuk'énkez 'ink'ez nus ts'i bintsit duts'o súli' 'aw nuhóotnah aít'oh. 'Ink'ez niz ts'e 'et 'awet tatsi be yawhínan'il.

42 'Et la lhuganne nyoonne 'adinlane hubotighan ha lhahódinla, doo ka la yahálh'il 'ink'ez ninta nahoolghas.

43 'Et hoonts'i lhuganne moodih Paul yutilhyih hukwa' ninzun 'inka, "Dah," bubúlhni. "Mbene la dune núl'ilh t'éwhunínzunne, ts'iyawh 'enne cho tahóollhat 'ink'ez no hútool'ilh," bubúlhni.

44 'Et 'onghunne, 'enne dzihtel k'us ts'i oots'u há nidistuk-i 'ohwhi hit'az yahúlh'il. 'Et whuz un'a ts'iyawh dálhts'inel whe yats'úzdil.

28

Paul Malta whut'enne bula 'tit'elh

1 Soo yats'úzdil ndi noo 'i Malta huyúlhni 'et t'ets'onanzin.

2 'Et whut'enne tube nets'un hínzoo. Náwhewhunilhtan 'ink'ez whuzk'uz. Kwun neba húdulhk'an 'ink'ez soo cho nene'hulh'en.

3 Paul tsuz naidalhdzoo-i nus tsídule whe tl'ughus 'oolhch'oolh-i kwun be nílghaz whe Paul yula súlhch'ulh.

4 'Et whut'enne nyoo tl'ughus Paul yula yé dint'i hinilh'en 'et 'ulhodútni, "Ndun dune ughan-un la 'unt'oh. Wheni neyak'usda, 'en boozi', 'i 'ahoolhyiz 'uk'elháhoolh'i-un ts'útni, 'en hutinalh-un yughá ho'alh aít'oh, yatoo k'ut dujih hóonts'i."

5 'Et hoonts'i Paul 'aw dálhinel whe kwun k'ut dula yuzghat 'et tl'ughus 'oots'ahayánkat.

6 Hibasulh'i 'ólk'et tilah k'us khunsul tilah nadílduz 'ink'ez daóotsah. Sa' hiba ilh'e' hukw'elh'az 'aw hoonli lhe'ínel 'inka 'uts'un un'a na'hunudzun 'ink'ez ndun duyak'usda bulh 'il-hoghun la 'unt'oh huninzun.

7 'Aw bughu nilhdza' iloh 'et tl'o k'ut whuzdla, noo k'ut whudayi, Publius huyúlhni, 'en ooch'e' hoonli. Soo oo'ih te ooghu dáznindil 'ink'ez tat dzin oozih uzdálts'i'.

8 Publius oobá lili k'ut sulhti dada be cha 'ink'ez dubut k'e dzoh nuzut. Paul sulhtí-un, 'et yughu danínya 'ink'ez tenadidli, yuk'událni, 'ink'ez soo ná'yinla.

9 'Et ndúhooja hukw'élh'az noo k'ut whut'enne ndudáne ts'iyawh whusahándil 'ink'ez 'enne cha soo ná'huja.

10 Hoonliyaz lhai nets'ótilhdil 'ink'ez uztizki whe ndai la ooka' ts'untizilh-i cha netl'anáhayilya.

Malta whuts'un Rome ts'e hutizki

11 Ta sanun inle' hukw'elh'az, keyoh Alexandria ts'e
haínkez-i, 'i Lhulhutsin Lht'udánke' huyúlhni, 'i ts'i khit noo
k'ut intan, 'i be uztízki.
12 Keyoh Syracuse huwhútni 'et uzninki 'ink'ez tat dzin 'et
uzdálts'i'.
13 'Et whezdinki 'et doo cha keyoh Rhegium huwhútni-un
whuz ts'oozki. 'Et 'om bun 'et n'az ha tists'i 'et nat dzin inle'
'et keyoh whuyaz Puteoli huwhútni 'et yats'úzki.
14 Whulohne ooba 'álha' hoont'ohne nabuts'ínla whe 'ilhoh
lisman 'et duzih uzdólts'i' nehútni. 'Et 'awet no 'uts'uja whe
Rome ts'e ts'oozdil.
15 Ndunne neulhutsínkene Rome 'et nebulh 'úhudants'o whe,
'e'óoket-un, Appius huwhútni-un, 'ink'ez ts'uztez bayoh cha
tat-un 'ut'alh-un huwhútni-un, 'et lhe'hooldzoh ts'e whuz ne-
dodizdil. 'Et Paul ubutilh'en whe, Yak'usda, "Musi," yudáni'
'ink'ez 'awet oodzi doná'uja.

Paul Rome 'et Sizi Gri ghun dune bubulh yálhduk

16 'Et Rome ts'e ts'oozdil whe Paul whute lhugan-un 'il-
hoghun za yughunli whe dich'oh whút'i-un higha óonin'ai.
17 'Et hukw'elh'az tat dzin inle' whe Paul 'et whut'enne
Lizwif dune unchane bubulh yátilhduk ha usda ts'e duts'ó
toodilh ubúlhni. Whusahándil whe 'et ubúlhni, "Dunene
'ink'ez sulh Lizwifne 'aw hoonli sulh didowhne buch'a
nulhé'ust'el 'ink'ez netsodá'ne buk'oh ts'e né'whut'en-un 'oh
cha whuch'a nulhé'ust'el. 'Et hoonts'i Jerusalem 'et 'asodilh'ai
'ink'ez Rome whut'enne, 'enne butl'ásahalhti.
18 'Et 'enne suhoodalhkut 'ink'ez hoonli whe nínta' nust'en-
un hukw'elha datísah sghun nálhuhuhóo'alh 'et huwa sla
nahudutitnih hukwa' huninzun.
19 'Et hoonts'i Lizwifne whanch'az nehúnindil 'ink'ez sulh
dunene 'aw whe tank'us un'a bughu yaoosduk ait'oh 'et
hoonts'i 'oosneh huba' hoont'oh 'et huwa lerwe dízti'-un oobut
netísyalh 'ink'ez oots'u tédutisdlih.
20 Mbe la Israel oots'u hainzutne hika tse hóoli-un, 'en sba
'álha 'unt'oh huwa ndi lhuztih tl'ool be suzghel. 'Et huwa
nohtis'elh 'ink'ez nohbulh yátisduk-un hukwá' dísni'."
21 'Et nja duhúyulhni, "'Aw nyun nghun yun k'ut Judea
whuts'un 'udustl'us nets'ó tl'alhúhusdloh, 'aw neulhutsinkene
cha whuz de haíndilne cha nyun hoontsi' k'un'a nghu yal-
huhulhduk.
22 'Et hoonts'i daja dutanelh-un nts'u yootuzalhts'ilh
hukwa' ts'uninzun. T'ets'onínzun dune'ne buts'ú dintnine
ndulcho whe yunka buch'az yáhalhduk 'et huwa."
23 'Et Paul ts'un lhahódinla ndet dzin hits'u tídulh-un. 'Et 'on
nus 'ultsukne, 'enne 'et dzin hits'u whúsaindil. 'Et bundada'
hulhgha whuts'un Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun hu-
bodulh'eh. Yak'usda be nus hóo'enne 'uk'unuhúyuzguz 'ink'ez

Moses 'uk'unúyuzguz-i cha 'i gha Sizi buba 'alha' 'oot'e' hoole' ubúlhni.
24 Whulohne buba 'alha dija 'et hoonts'i 'onghunne, 'enne 'aw buba 'alha lhe'dusnih.
25 'Et Lizwifne lhdulhyo 'uhudutni. 'Et 'az náhidulh whe Paul njan dúbulhni, “Dalcho-i be Ndoni 'en Yak'usda be nus hóo'en-un Isaiah huyúlhni-un, yudáni' ndi khuni nohtsodá'ne butl'aídoo'alh ha.
26 'Et utni,
‘Inyalh 'ink'ez ndunne dune ndubudini,
soo cho 'oozúlhts'ai 'et hoonts'i 'aw t'eoonoohzeh aít'oh;
soo cho whunulh'en 'et hoonts'i lhozíh'en.
27 Ndunne dune bubeni dúts'o,
dudzeh cha whudá'hudinla,
'ink'ez hunílhts'ul cha 'uhint'oh.
'Et njan 'aw ndulhúhit'oh de soo da' huhoo'en,
'ink'ez 'uhudóts'o, 'ink'ez bubeni cha da' t'éoonoozeh óole'.
'Et de da' sts'un náhalhya 'ink'ez da' soo ná'boosdleh, ni Yak'usda.’ ”
28 'Ink'ez Paul 'udek'ez ubúlhni, “Njan t'éoonohzin huba' hoont'oh, Yak'usda ooghuni be uzdujih-i 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'o tl'aidan'ai. Huyoozólhts'ai' la!”
29 'Et Paul 'et ndudáni' hukw'elh'az tube cho lhdulhyo 'uhudutni whe Lizwifne whenáhidil.
30 Nat yus k'ut 'et Paul nyo hukw'elha hoolh'i-un 'et hoot'e'. Mbene la yughundilhne du'ih te bubutulh'ih.
31 Soo ts'et whucho Yak'usda dune k'úne' bul'en-un, 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'en ghun cha dune hodulh'eh. 'Aw dune whuch'a lhinúsyoot whe ndutni.

Paul Rome Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Paul be 'udustl'us Rome ts'e ooba 'álha' hoont'ohne buts'ó k'eyanguz-i

1 Si Paul Sizi Gri be 'ulhna-un, 'en ba za whel'a'-un 'úst'oh. Ndi khuni unzoo-i dune dósni' huba, Yak'usda 'udun nésunilhti whe 'ust'oh.
2 Tube 'uda' whe ndi Yak'usda be 'udustl'us lubeshi ooghu hooloh-i, 'i Yak'usda be nus hóo'enne, 'enne bugha nets'ú yoozi, 'ink'ez ndi Yak'usda ooghuni 'i neba 'uk'ehíyinguz.
3 Njan Yak'usda nets'ú hoozi-un duYe' ghun, 'en Sizi Gri neMoodihti 'unt'oh. 'En lerwe David ye kédinzut. 'Et huwa dune 'únt'oh t'éts'onínzun.
4 Yak'usda cha unli. Yak'usda ye ulhtus-i gha dazsai 'ink'ez dunadija. 'Et whe Ndoni whunénilhtan 'en Yak'usda ooYe' 'únt'oh.
5 'En ye únzoo-i, 'i gha whel'a'-un usdli 'ink'ez ooba 'ust'en. 'Et huwa khuni unzoo-i ndi yun k'ut ts'iyanne dune budutásnelh highuni hiyólhchoot ha, 'ink'ez boozi' gha ook'une' ts'oot'en,
6 'enne butoh nohni cha Sizi Gri oodune' sahli'.
7 'Et huwa Rome whut'enne ndi 'udustl'us nohts'ó tl'atis'alh. Yak'usda nohk'entsi' 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne* nohúlhtsi. NeBá Yak'usda 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti ts'un nohba tenadusdli, nohdzi dóghel 'ink'ez Yak'usda ye únzoo-i nohbulh 'óot'e' ha.

Paul mbene la ooba 'alha' hoont'ohne Rome ts'e buts'un nutiyalh hukwa' ninzun

8 'Udechoo nohdutásnelh-un njan 'et 'uhoont'oh, ndi yun k'ut dunene ts'iyawh nohbulh 'uhudits'o Sizi Gri ts'un be 'alha' hoont'oh-i ghun. 'Et huwa nohni nohghun Sizi Gri gha sYak'usda nohba musi dusni.
9 Syughi ndulcho-i be Yak'usda ba ne'ust'en, 'uyoonne ndi khuni unzoo-i budúsni ooYe' ghun. 'Ink'ez oonalh nohdúsni, nohba tenadusdli-un 'aw 'etsul lhe'duzisni.
10 'Ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ooduskut, 'et nduwhútanelh hukwa' ninzun de, 'et de la nohts'u tóosya'.
11 Tube nohtis'elh hukwa' nuszun Sizi Gri be 'ut'en bunóh huntistun ha. 'I gha la ulhtusne oohle' 'ink'ez 'aw ooch'az naóolhyeh aít'oh.
12 'Aw nohni za íloh, nohba 'alha' hoont'oh-i 'ink'ez si cha be 'alha' hoont'oh-i, 'i be la 'alhgoh nusúznoot'i.

---

* **1:7** Mbene la Sizi Gri hik'úne'ut'enne, 'enne Yak'usda ooch'e'ne hinli.

13 Sulhutsinke 'et t'ewhunoohzeh hukwa' nuszun, lhat nohts'u tísyalh wheni lhadúst'ih 'et hoonts'i 'aw 'oosneh ait'oh. Nts'en'a la 'uyoonne 'udun yun k'ut whutenne dahája la, 'et la ndóhneh, si sgha la ts'iyawh Sizi Gri ts'u naóolhyeh ha.

14 Njan 'et ndósneh huba' hoont'oh, khuni unzoo-i, 'i Greek k'uyalhdukne 'ink'ez 'uts'iz de haíndene cha, mbene la whuníhne cha k'us lhuhóonihne cha, 'enne hubodoos'eh ha.

15 'Et huwa nohni Rome whut'enne nohts'u tísyalh wheni lhadúst'oh, 'et de la khuni unzoo-i bunóhnoostun.

Khuni unzoo-i Sizi Gri ooghun 'i Yak'usda ye ulhtus-i 'unt'oh, 'i be dune hudutijis

16 'I khuni unzoo-i Christ ooghun 'aw hukwaya lhusdloh whe be yásduk. Yak'usda ye ulhtus-i 'unt'oh 'ink'ez 'i gha Lizwifne k'us 'udun yun k'ut whut'enne buba 'alha' hoont'oh de, 'et de hudutijih.

17 Ndi khuni unzoo-i yunénilhtan nts'en'a la neba 'alha' hoont'oh de za, ninta' 'uts'ut'ih-un Yak'usda ts'iyawh neba gak whutilhtselh 'et huwa ts'ih'un dune ts'uzdli'. 'Et Yak'usda be 'udustl'us 'uk'unusguz ndutni, "Mbene la Yak'usda ooba 'alha' 'unt'ohne 'et whe ts'ih'un na'ujane, 'enne 'ilhiz hukhutinalh."

'Udun yun k'ut whut'enne ninta' hunt'en whe' hint'oh

18 Ndi Yak'usda ye hunilch'oh-i yunénilhtan mbene la Yak'usda dulhyoh 'ink'ez tank'us ít'elhne, 'enne ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehiníznzun tank'us 'uhut'en whe yo hinilht'i. 'Et huwa buba nahutiyeh.

19 Ndai la Yak'usda be' 'ut'en Yak'usda whunénilhtan, 'et huwa ts'iyanne t'einínzun.

20 'Aw Yak'usda yi'enne hooloh 'et hoonts'i dant'oh la t'ehoníznzun. Ndi yun uyínla 'andit whuts'un ndet la Yak'usda dát'en huwhunalh'en. 'Et huwa Yak'usda 'únt'oh 'ink'ez ye ulhtus-i 'aw oola tunalhuhóo'oh ts'iyanne t'éhoníznzun. Njan t'éhoníznzun-un 'et huwa Yak'usda but huzyin de, 'aw t'éwhunuzúszun hudooni' aít'oh.

21 Yak'usda t'ehiníznzun 'et hoonts'i 'aw lhehidílhti' 'ink'ez 'aw musi lhuhidúsni. 'Et huwa 'ants'i iloh te nuni hunuzut 'ink'ez tank'us 'uhuninzun, 'et huwa 'aw ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un t'ehonúszun.

22 Whunihne dune na'hundunúdzun 'et hoonts'i 'aw t'ehoníznzun-un hooloh.

23 Yak'usda dízti' 'ink'ez 'ahoolhyiz khuna hits'u ténadoodli huba' hoont'oh k'us 'et 'uk'eltsi 'uhuyulh'en-i dune, dut'ai, khuna-i, 'ink'ez tl'ughus te, 'ohwhi yaidláh-i 'unt'oh, 'i 'ohwhi ook'eyiltsi-i, 'i hits'un ténahududli.

24 'Et huwa Yak'usda bula ditni hukwa' huninzun k'un'a la yinka hudólts'i'. 'Ut'en dutsun-i 'uhulh'en. Lhtoh duyust'e hukwayá hoonli hiye ne'ut'en.

25 Yak'usda ye ts'ih'un 'utni-i buba 'ants'i 'úhoont'oh 'ink'ez whuts'it-i buba 'alha' yint'oh. Yak'usda ts'u ténahududli hutni whe, k'us ndai la 'uyalh'en-i, 'i ts'u ténahududli. 'Et hoonts'i Yak'usda 'en za dóti' huba' hoont'oh.
26 Yak'usda buba 'ants'i yúzdli' 'et huwa Yak'usda bula ditni hukwa' huninzun k'un'a la yinka hudólts'i' ha. Lhat-un whudutsun-un 'uwhuhulh'en. Dune ts'ekoo bulh Yak'usda wheni 'ubinla-un, 'et whulahudutni 'ink'ez whulohne ts'ekoo dudulh ts'ekoo 'enne 'uhulh'en.
27 Whulohne dune cha whuz un'a za' hut'en. Dune ts'ekoo bulh Yak'usda wheni 'ubinla-un, 'et whulahudutni. Hudízk'un k'un'a dudulh dune buka' huninzun 'ink'ez hukwaya hoonli te bubulh ne'hut'en. 'Et ndahút'en-un 'et huwa buyust'e dada za dubih, 'et bugha whúlts'uk.
28 'Ink'ez 'aw hoont'um-unyaz whe Yak'usda ghun nuní hunoozut hukwa lhe'hunízun. 'Et huwa Yak'usda bula ditni. Bubeni ntsi' súli'. Nts'oh la né'hut'en-un, 'aw 'et ndoohóot'en huba lhe'hít'oh.
29 'Ahoolhyiz 'aw ts'ih'un un'a nulhe'hust'en. Lubeshi hukwaya hoonli 'i la 'uhuyulh'en, 'uyoonne ch'e' ha' huninzun, 'uyoonne hundílhdaih, 'uhoolnih, dune hughan, lhehúdulh, e'whuhulhts'it, huhuske, dudulh dune ts'iyawh lhghu yuhalduk,
30 dudulh dune ch'az yáhulhduk, Yak'usda hits'u dutni, dune ba dzoh 'úhutni, 'uhududílti', duba na'hudzoo, 'ahoolhyiz tank'us 'úhoot'en huninzun, 'aw dudusneke buk'únulhe'hust'en,
31 'aw Yak'usda be 'ut'en t'ehinúszun, 'aw dughuni lhuhuyóotun, bubulh dune 'ants'i buba hinli, 'aw dune k'eke nahooltselh aít'oh, 'ink'ez 'aw telhe'hunízun.
32 'Enne dune 'et ndut'énne dahútitsah whe' hoont'oh. Njan t'ehonínzun 'et hoonts'i, whuz un'a za 'uhit'elh. Mbene la buba hóont'i'ne, 'enne cha Yak'usda ts'ih'un un'a buba nahutiyeh.

2

Yak'usda ts'ih'un un'a dune ba nahiyilh

1 'Et nyun ndi 'udustl'us k'uyailhduk soo cho dints'o? K'us mbe nohtoh dudulh dune ghu yalhduk-un tank'us 'úhut'en huwun, 'et dich'oh cha 'alha tank'us 'ut'en. 'Et dich'oh cha khúyanalduk whe 'utni. Dich'oh cha whuz un'a za ne'ut'en.
2 Soo cho whunulh'en, t'ets'onínzun, Yak'usda tank'us un'a 'ut'enne ts'ih'un un'a buba nahutiyeh whe' hoont'oh.
3 Nyun cha tank'us un'a 'int'en de, 'ink'ez nyulh dune ba nahinyeh de, 'et Yak'usda whuz un'a mba nalhotisyeh ninzun eh?
4 Soo cho whunilh'en, Yak'usda lhe'whuldzoh nts'un únzoo 'ink'ez 'aw nyulhónulhch'e. 'Et 'ants'i eh mba hoont'oh?

'Awhuz eh t'ewhunuzínzun Yak'usda nts'un únzoo-i, 'i be nyeni nahandunon'ah huba' hoont'oh?
5 'Et hoonts'i 'aw ndzi nálhodunín'al. 'Et za 'iltsi'. 'Et huwa 'on nus mba hootátsi'. Yak'usda ye hunilch'oh-i, 'i be ts'ih'un un'a dune ba nahuyeh de,
6 'et whe 'ilhone ahli whe nohe'ut'en gha Yak'usda nohba 'uk'elha whutilhtselh.
7 Whulohne 'aw whuts'u lhodítni whe ts'ih'un un'a 'uhut'en. 'Et duhút'en-un huwun Yak'usda budólhti', hincha uboolhtselh, 'ink'ez 'ahoolhyiz dalhótisa 'et hits'u húkwa' ninzun. 'Et ndunt'óhne dune Yak'usda 'ilhiz wheni hukhutinalh-un bugha whúta'alh.
8 Whulohne dune k'úwhulh'aine didutch'oh za duk'oh ts'e ne'hutit'en hukwa' huninzun. 'Ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i k'unulhé'hust'en, tank'us za 'uhit'elh. Ndunne dune Yak'usda tube huske whe buba nahutiyeh.
9 'Aw nawh lhe'hoot'oh whe Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butoh tank'us za 'ut'enne, 'enne whewhunujut whe dzoh notideh.
10 'Et hoonts'i Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butoh ts'ih'un 'it'elhne, 'enne Yak'usda budutálhti', 'ink'ez hincha butilhtselh, 'et whe 'aw budzi lhúduntisdoh.
11 'Enne hoonts'i 'et ndúbutilelh. Yak'usda ndi yun k'ut dune ts'iyanne 'alhgoh lhgha nenilh'en.
12 Mbene la Moses be 'udustl'us t'einúszunne, lubeshi 'uhulh'en de, 'ilhiz wheni dzoh notidoh. Mbene la Moses be 'udustl'us t'einínzunne, lubeshi 'uhulh'en de, 'uk'unusguz-i, 'i gha buba nahutideh.
13 Mbene la Moses be 'udustl'us 'ants'et yoozílhts'aine, 'aw Yak'usda ba ts'ih'un lhe'hít'oh. 'Et hoonts'i mbene la Moses be 'udustl'us hik'úne' 'ust'enne, 'enne ninta' hant'en-un Yak'usda buba gak whutilhtselh.
14 'Udun yun k'ut whut'enne Moses be 'udustl'us 'aw lhuhuyít'el. 'Et hoonts'i yinka hudilhts'i huwa ndi 'udustl'us hik'úne' 'ust'en de, 'ants'i t'ehiníznun buba le'hoont'oh.
15 'Enne Moses be 'udustl'us k'un'a hik'úne' 'ust'en de, 'ants'i budzi k'ut 'uk'unáwhusguz buba le'hoont'oh. 'Et whe neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i* buba 'álha' hoont'oh. 'Et whuz un'a nts'en'a la dahút'en t'ehoníznun, whuloh te tank'us un'a 'uhoont'oh, k'us ts'ih'un un'a 'uhoont'oh, 'et dudzi yo whe t'ehoníznun.
16 Ndet dzin Yak'usda 'uduneoonin'ai-un, nts'oh la whu'iz whe ne'hust'en, 'et Sizi Gri buba nahutiyeh. 'Et ndi sghuni unzoo-i, dune be hodus'eh-i 'et ndutni.

Lizwifne Yak'usda ooghuni 'aw hik'únulhe'it'el

* **2:15** Ndi khuni, 'Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun ts'utni whe' ts'utni.

17 Lizwif inli 'ink'ez ndi kw'uyailhduk de, hoonliyaz nyudutásnelh. Nyun Moses be 'udustl'us oot'anínintan, 'et Yak'usda ts'u ténadusdli dini 'et whe duba na'inzoo'.
18 Nyun Yak'usda ndet nts'u hukwa' ninzun-un t'ewhunínzun. Moses be 'udustl'us huwun nyunilhtan 'et whe tank'us 'uhoont'oh 'ink'ez ts'ih'un un'a 'uhoont'oh t'ewhunínzun.
19 'Et 'on 'un cha nyudutásnelh, 'udun yun k'ut whut'enne hodilh'eh ninzun, 'et huwa dune hoos'enne dult'óhne bula óontun ninzun, 'ink'ez dune tsalhgus yo dilhts'i dult'óhne, 'enne be hóot'en buba usdli ninzun.
20 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne ts'oodunne whusníne duhúlt'oh bubunínzun 'et huwa whuz un'a hubodolh'eh ninzun. Moses be 'udustl'us int'i, 'et huwa 'i gha ts'iyawh t'eoonínzin na'dunínzun. Ndai la tank'us un'a 'ink'ez ts'ih'un un'a 'unt'oh-i t'eoonínzun na'dunínzun.
21 Ts'iyanne hodilh'eh dini. Di ha nyunch'oh whunálhe'dunuziltun? Lhe'díni, 'uyoonne dune ubudíni, "'Udunooht'ih junih!" Nyun cha tilah 'undunint'ih?
22 'Uyoonne cha ndúbudini, "Ts'ekoo k'us dune bulh ninta' ooht'en junih!" Nyun cha tilah 'et dint'en? "'Uk'eltsi ts'u dusni," dini, 'et hoonts'i 'uk'eltsi ts'u ténahududli-un ts'e 'alha eh 'aw bulugliz hoonliyaz lhizílhchoot bé' tant'elh wheni?
23 Dune dini Moses be 'udustl'us dalzoo' la, 'et hoonts'i ooghuni k'inyus de, Yak'usda 'aw lhdílhti' whé' 'int'en. 'Aw eh huwun nuní lhnuzinzut?
24 Nohni nohundult'ohne, 'enne bugha 'udun yun k'ut whut'enne Yak'usda ghu hudloh. Soo whuz un'a Yak'usda be 'udustl'us 'utni hukw'un'a lhe'whust'en.
25 'Et hukwa ooka dune inli-i k'ut nyuhúzt'us de, 'et whe la nyewhéhoodat'en Lizwif 'int'oh.† 'Ink'ez Moses be 'udustl'us ook'úne' zint'en de, nyuhúzt'us-un mba hóonzoo. 'Et hoonts'i Moses be 'udustl'us 'aw ook'únulhe'zint'en de, njan nyuhúzt'us-un 'aw hoonli lhuhóoloh.
26 'Et 'udun yun k'ut whut'enne ndet la Moses be 'udustl'us buts'u húkwa' ninzun tuné' hut'en de, 'et 'ants'i buhúzt'us le'hoont'oh, 'et ndulhúbuhilel hoonts'i.
27 'Et 'udun yun k'ut whut'enne ndet la Yak'usda buts'u húkwa' ninzun tuné' hut'en de, 'et whe la ts'iyanne t'ehontázin nohni Lizwifne, oht'az 'et hoonts'i, lubeshi 'ulh'enne ahli, Moses be 'udustl'us k'unahyuz huwa.
28 Mbene la Lizwif unline 'ink'ez buhúzt'us Moses be 'udustl'us k'un'a de, 'et nduhúja hoonts'i, 'aw ts'ih'un Yak'usda oodune'ne lhuhíloh.
29 'Et hoonts'i mbene la ndet Moses be 'udustl'us buts'u húkwa' ninzun 'oh túne' hust'en de, 'enne za soo Yak'usda

† **2:25** Ts'iyanne t'ewhunínzun Lizwifne Yak'usda 'utahábanla dudune' hoole' ha. (4:11 'et cha hukw'e yailhduk).

oodune'ne hinli. 'Enne soo Lizwif 'uhint'oh. Ndoni gha 'ants'i oodzi k'ut huyúzt'us k'un'a be hóodat'en, 'aw Moses be 'udustl'us k'un'a íloh. 'Enne Yak'usda budutálhti', 'aw dune iloh.

3

1 'Et njan nohoodutaskut, di ha Lizwifne, 'enne 'on nus buba hoonzoo? 'Ink'ez di ha buba húzt'us-un 'et huwun 'udun yun k'ut whut'enne buba ndo 'uhint'oh?
2 Lhat-un whe buba hoonzoo. Yak'usda dughuni butl'a ídan'ai, 'i be ts'iyanne hubohodoolh'eh ha.
3 'Alha' hoont'oh, whulohne Lizwifne Yak'usda ooghuni 'aw hik'únulhe'ust'en. 'Et ndunt'óhne gha Yak'usda 'onghohne Lizwifne bula dutitnih ninzun eh?
4 Nts'en'a? Gak whe' hoont'oh! Dunene ts'iyawh whuhuts'it 'et hoonts'i Yak'usda 'aw lhuwhusts'it whe' 'unt'oh. 'Aw bula dootnih aít'oh! Lerwe David njan Yak'usda ghun 'uk'unáwhuzguz ndutni,
"Nghuni gha 'uyoonne dune 'alha' dini t'ehontázin.
'Uyoonne ndulhyoh 'uhutni de,
buch'a' talhdoh."
ni.
5 Wheni Lizwifne tank'us 'úts'ut'en de, 'et whe 'uyoonne dune 'aw huwa lhúhoolna' whe t'ehonínzun Yak'usda ts'ih'un 'unt'oh. Tank'us 'úts'ut'en huwa Yak'usda neba nahutiyeh de, ts'ih'un lhe'ust'en ninzun eh? ('Ants'i 'oh dune k'un'a 'udusni.)
6 Yak'usda wheni Lizwifne ts'ih'un un'a neba nalhúhusye de, nts'en'a suba ndi yun k'ut dune ts'ih'un un'a buba nahooyeh? 'Aw 'uhót'e' aít'oh whe' hoont'oh!
7 Si whusts'it huwa Yak'usda ooghuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i 'on nus dízti' suli' de, 'et huwa 'uyoonne 'aw Yak'usda lhuwhusts'it 'et t'ehontázin. 'Et di ha sudutáhnelh si lubeshi 'ulh'en-un 'ust'oh?
8 'Et hoonts'i whulohne dune, nech'az yáhalhduk whe hutni, "Tank'us 'úhoot'en buts'útni Yak'usda dízti' t'ehonoozeh ha," 'et whe nech'az yáhalhduk. 'Et 'alha' hoont'oh njan hohonts'it-un 'et hukw'elha Yak'usda buba nahutiyeh, bubulh dawhútanelh-un ts'ih'un 'uhoont'oh.

Ndi yun k'ut dune 'aw ts'ih'un un'a 'unt'ohne hooloh

9 Wheni Lizwifne 'udun yun k'ut whut'enne buba nus sóo' ts'inzoo ninzun eh? 'Aw whuz un'a lhe'hóot'oh! 'Uda' whúnyunistan nahúlt'oh Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne lubeshi 'ulh'enne 'uhint'oh. 'Et huwa Yak'usda buba nahutiyeh.
10 Njan daja dusni-un Yak'usda be 'udustl'us k'ut cha 'uk'uwhusguz 'et la ndutni,
"'Aw ndi yun k'ut 'ilhoghun
dune ts'ih'un un'a 'unt'óh-un hooloh.

11 'Aw 'ilhoghun dune Yak'usda yuts'u húkwa' ninzun-un
hooloh.
'Ink'ez dune huwa dalhódit'oh.
12 Ts'iyanne Yak'usda ch'az náhulhya.
Ts'iyanne hintsi' súli'.
'Aw 'ilhoghun dune unzoo-un hooloh.
13 Bughuni untsi'. Dune zi ulhjut za bunawhultsun le'hint'oh,
ni whe 'utni bughuni untsi' ni-un.
Huwhuts'it-un za 'uwhuhulh'en.
Khuni hiye yálhduk-i 'ants'i tl'ughus lubezo dult'oh.
Whuz un'a dughuni be dune hundílhdaih.
14 'Ahoolhyiz buze hoontsi' 'ink'ez buk'ehuhayih.
15 'Ahoolhyiz dune hughan, 'et za huba hilh'i.
16 Nts'oh la nuhúdilh te ts'iyaitsuk ninta' hulh'ih, 'ink'ez
dune dzoh nuhulhdeh.
17 'Aw ts'ih'un un'a yinka hudilhts'í-un 'aw t'ehonúszun.
18 'Aw Yak'usda hiyé lhniljut cha' hint'oh,"
ni whe 'utni.
19 'Alha t'ets'onínzun mbe la Moses be 'udustl'us hik'úne'
'ut'enne 'udustl'us daja ni la, ts'iyawh hik'úne' oot'en huba'
hoont'oh. 'Et whu la gha ts'e ts'iyanne Yak'usda hibut neníndil
de, lubeshi 'uhulh'en t'éhonínzun, 'et huwa 'aw hoonliyaz
'uhudooni' aít'oh.
20 Mbene la Moses be 'udustl'us k'úne' 'ut'enne 'aw 'et huwa
lubeshi 'uhulh'en-un huba gak hoolhtselh aít'oh. Moses be
'udustl'us 'i gha lubeshi 'uhulh'enne 'uhint'oh t'ehonínzun.

Sizi Gri neba 'alha' 'unt'oh de, ninta' ts'unt'en-un Yak'usda neba gak whutilhtselh

21 'Awet 'andit Moses be 'udustl'us ooyit hoonts'i, ts'iyanne
Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhutit'elh 'et whúbunilhtan. Moses
be 'udustl'us cha 'ink'ez Yak'usda be nus hóo'enne bube'
'udustl'us cha whuz un'a 'uwhutánelh hutni.
22 'Et diz un'a Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhutit'elh, mbene la
Sizi Gri ooba 'álha' 'unt'ohne, 'enne za ts'ih'un na'ujane hinli
nasdli'. 'Et hukwa' huninzun de, Yak'usda ts'iyanne ts'ih'un
un'a na'butilelh, Yak'usda ndi yun k'ut dune ts'iyanne 'alhgoh
lhgha úbunilh'en 'et huwa.
23 'Et wheni ts'iyawh lubeshi 'uts'alh'en. 'Et huwa Yak'usda
ye dizti'-i dant'oh la, 'et nduts'óot'e' ait'oh.
24 'Et hoonts'i Christ, 'en Sizi ts'utni, 'en gha lubeshi ch'a
naneonket. 'Et huwa ninta' ts'unt'en-un, Yak'usda ye unzoo-i,
'i be gak neba whulhtsi. 'Ants'i negha óonin'ai le'neinla.
25 Yak'usda duYe' 'en ndi yun k'ut whut'enne yúbunilhtan
Yak'usda soo cho buts'u naitot'en ha. 'Et Sizi Gri buzkai' gha
neba 'alha' hoont'oh 'et whe Yak'usda duk'eke naneulhtsi.
'Et whuz un'a dich'oh ts'ih'un 'unt'oh-un, 'et whunenulhtan.

'Uda' dune lubeshi 'uhulh'en whe Yak'usda 'ants'i ubunínzun, k'at le de za buba nahutiyeh.

26 'Ink'ez 'aw dzoh nulhúbilhdoh, ndi yun k'ut whut'enne duYe' bugha ínilhti 'et whuts'un. 'Et whe dich'oh ts'ih'un 'unt'oh 'et dunábunilhtan. 'Et 'andit Sizi yuba 'alha' 'unt'ohne ts'ih'un un'a Yak'usda 'enne ninta' hunt'en-un 'et buba gak whulhtsi.

27 'Aw eh hoonliyaz 'óont'e' bulh ooghu yats'oolhduk-i hooloh? Soo gak! Ndet dáhoont'oh-un 'et huwa? 'Ut'en gha tilah? 'Awundooh! 'Et Sizi Gri neba 'alha' 'unt'oh-un, 'i be 'uts'óont'e'-un gak nawhusdli'.

28 Njan whuts'odul'eh, mbene la Yak'usda buba 'alha' 'unt'ohne, 'enne ninta' hut'ih-un buba gak whulhtsi. 'Aw 'on 'un Moses be 'udustl'us hik'únulhe'oost'en huba' hoont'oh.

29 Daja nuhzun? Yak'usda Lizwifne za buYak'usda unli, k'us 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha tilah buYak'usda unli nuhzun eh? 'Alha 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buYak'usda unli.

30 Yak'usda 'ilhoghun za unli. 'Et huwa Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne buba 'alha' hoont'oh de, 'et de ninta' hunt'en-un buba gak whutilhtselh.

31 'Et whu la gha ts'e, wheni Yak'usda ooba 'alha' ts'int'oh ts'ih'un un'a na'ts'uja, 'et duts'ínt'oh de, Moses be 'udustl'us oonats'odutilnoh nuhzun eh? 'Awundooh! 'Awhuz 'et diz'ai. 'I cha Yak'usda ooghuni 'unt'oh.

4

Abraham Yak'usda ooba 'alha' 'unt'oh 'et whe oolubeshi ooba gak nasdli'

1 Wheni Lizwifne netsoda'-un Abraham ooghu dája uzninzun? Niz de yinka inda' huwa ndet suba nahoon'ai?

2 Ndi yun k'ut yinka inda' 'et huwa eh Yak'usda ninta' 'ant'en-un yuba gak whulhtsi? 'Et 'alha' hoont'oh de, Abraham whé' ot'e' da', 'et hoonts'i 'aw Yak'usda nalh íloh.

3 Yak'usda ooghuni 'uk'éguz-un oonailnih eh? "Abraham Yak'usda ooba 'alha' 'unt'oh 'et huwa ts'ih'un dune unli yúlhni," ni whe 'utni.

4 Dune 'it'en de 'aw ye unzoo-i iloh whe 'uk'elha hole', k'us be 'ut'en ba 'uk'elha hole' la, 'aw 'ants'et oogha lhoohoolts'ulh.

5 'Et hoonts'i dune Yak'usda dája ni la ooba 'alha' hoont'oh de, 'et de ninta' ut'íh-un Yak'usda yuba gak whulhtsi. Whuz un'a yuba' whutilelh 'aw hoonliyaz yuba lhe'ílel 'et hoonts'i. Whuz un'a Yak'usda idutánelh ts'ih'un dune inli.

6 Lerwe David 'en cha 'et huwu yalhduk, mbe la Yak'usda yúlhni, "Nyun ts'ih'un dune 'int'oh," 'aw 'ut'en 'uyalh'en-i, 'i gha iloh, 'et hoonts'i 'en 'alha 'uk'enus hoonzoo-un ooghá whults'ut whe' 'unt'oh.

7 Njan 'et dutni,
“Mbe la tank'us ít'enne bulubeshi buba 'ún yutilhdilne
'ink'ez bulubeshi 'aw lhist'en suli' lé'uja de,
'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut.
8 Mbe la dune Yak'usda 'aw lubeshi 'ulh'en-un lhinízun,
'en dune 'uk'enus hoonzoo-un oogha whults'ut whe
'unt'oh,”
ni whe' 'utni.
9 'Et daja nahzun? 'Et dune buhúzt'us whe be hóodat'enne,
'enne za tilah Yak'usda gha 'ukenus hoonzoo-un bugha
whults'ut? K'us ndunne lhuhít'usne, 'enne cha tilah Yak'usda
gha 'uk'enus hoonzoo-un bugha whults'ut? Njan 'et duts'útni,
Abraham Yak'usda daja ni la ooba 'alha' hoont'oh 'et huwa
ts'ih'un dune unli yúlhni.
10 Nkeda' Yak'usda yudáni' ts'ih'un dune unli? Hitit'us
whutso tilah k'us hukw'elh'az tilah? Hitit'us whutso 'et be
hóodat'en 'aw hukw'elh'az iloh.
11 Abraham Yak'usda daja yudáni' 'et ooba 'alha' hoont'oh,
'et huwa 'utni Yak'usda ts'ih'un dune yulhni. Yak'usda yudáni'
hitit'us-un whutso da'. Hukw'elh'az huyúzt'us 'et whe la be
hóodat'en-un ts'ih'un dune 'unt'oh. 'Et huwa mbe la Yak'usda
daja ni ooba 'alha' hoont'ohne, 'aw buba lhe'hít'us whe bube
hóodat'en hoonts'i, 'enne Abraham butso whudilhdzulh ínle'.
'Enne cha Yak'usda ubúlhni, ts'ih'un 'uhint'ohne.
12 'Ink'ez whulohne Lizwifne, 'enne cha Abraham butso
whudilhdzulh unli. Lizwifne ts'iyawh bubuhúzt'us whe bube
hóodat'en. 'Et hoonts'i mbe la Lizwifne Abraham k'un'a
Yak'usda ooghuni buba 'alha' 'unt'ohne, 'enne za Abraham
butso whudilhdzulh-un unli.

Yak'usda nets'ú hoozi-un be 'alha' nudzun-i gha za nets'ó tilts'ulh

13 Abraham Yak'usda daja yudáni' 'et ooba 'alha' hoont'oh
'ink'ez Yak'usda yúlhni ts'ih'un dune unli. 'Et whu la gha ts'e
Yak'usda Abraham 'ink'ez ye kédindene buts'ú yoozi. 'Et ndi
buts'ú yoozi-i gha ndi yun buch'e' whutaleh. Ndi buts'ú yoozi-
i 'aw Moses be 'udustl'us gha íloh whe butl'a ídan'ai, 'et k'us
Abraham Yak'usda dája yudáni' ooba 'alha' yint'oh. 'Et huwa
ndi buts'ú yoozi-i butl'a ídan'ai.
14 Mbene la Moses be 'udustl'us yuk'úne' 'ut'enne 'aw 'et
huwa iloh ndi yun buch'e' whutaleh. 'Et whuz un'a za
'uts'ut'en de, 'et de Yak'usda yuts'ú hoozi-un gak nawhutádleh,
'ink'ez Yak'usda ooghuni neba 'álha' hoont'oh-un 'ants'et
'uwhutát'elh.
15 'Et hoonts'i ndi Moses be 'udustl'us 'i be dune bulubeshi
ghun buba nahutideh. 'Et hoonts'i dune Moses be 'udustl'us
lhuhuyít'i de, 'et de Yak'usda highuni hidulhyoh ne'út'en de,
'et huwa 'aw buba nahoodeh aít'oh.

16 'Et huwa Yak'usda ye únzoo-i gha highuni dune yílhchoot de, 'en Yak'usda nalh ts'ih'un dune unli. 'Et whe ndet la Yak'usda dune ts'óohoozi-un ts'iyanne Abraham yukédindene, 'enne buch'e' whutaleh. Mbene la Lizwifne Yak'usda ooghuni ooba 'alha' 'unt'ohne, 'aw 'enne za íloh, ts'iyanne Abraham k'un'a Yak'usda ooghuni hiyílhchoot de, 'alha ts'iyanne netso whudilhdzulh-un unli.
17 Yak'usda ooghuni 'uk'éguz-i Yak'usda Abraham ndúyúlhni, "Dune lhelhdoh didohne butso whudilhdzulh-un nyuzúsi." 'Et huwa Yak'usda Abraham lhelhdoh didohne butso whudilhdzulh-un unli yuba lé'unt'oh. Yak'usda yuts'ú hoozi-un 'aw lhe'whúsni, 'et hoonts'i ts'ih'un un'a 'uhooja k'un'a ooba 'álha' hoont'oh. Ndi Yak'usda 'en 'unt'oh 'en gha yaidlánne cha za hukhuna, 'ink'ez ndai la 'uyínla-i musai be 'uyínla.
18 Yak'usda yuts'ú hoozi-un lhane didowhne butso whudilhdzulh-un tileh. 'Uhóneh aít'oh le'hoont'oh, 'et hoonts'i ooba 'alha' hoont'oh 'et nduwhútanelh. 'Et Yak'usda 'uyúlhni, "Nyukédindene hutildlai," et huwa.
19 Tube duneti súli', nts'en'a suba buzkeh hole'? 'Ankw'us 100 yus k'ut be suli'. Oo'at Sarah 'en cha 'et dunt'oh, buzkeh whutáleh-un 'on 'un haníjan. 'Et hoonts'i, njan 'aw soo cho howu ni lhíloh, Yak'usda daja yudáni' la, 'et tube cho ooba 'alha' hoont'oh 'et huwa.
20 Yak'usda ndet la yuts'ú hoozi-un 'aw 'uts'un un'a lhe'nízel 'ink'ez 'aw nawh ooba lhe'hóot'oh. Yak'usda ooba 'alha' 'unt'oh, 'et whe ulhtus suli', 'ink'ez Yak'usda dílhti'.
21 Yak'usda ndet yuts'ú hoozi-un 'et ye úlhtus-i be ndutínelh t'eoonínzun. 'Aw nawh lhe'hóot'oh whe ooba 'alha' hoont'oh.
22 'Et huwa 'utni Yak'usda, "Ts'ih'un dune inli," yúlhni.
23 Yak'usda ooghuni 'uk'éguz-i Yak'usda Abraham ndúyulhni, "Ts'ih'un dune inli." Ndi 'aw Abraham za iloh ooba 'uk'éguz,
24 wheni cha neba 'unt'oh. Yak'usda Sizi Gri neMoodihti dazsai whe dunaidilhti 'et neba 'alha' 'uhoont'oh de, 'et de Yak'usda nedutánelh, "Ts'ih'un dune ts'inli."
25 Tank'us 'úts'ut'en huwa Yak'usda Sizi Gri butl'a yálhti, 'ink'ez dazsai whe dunaidilhti. 'Et huwa ninta' ts'ut'ih-un Yak'usda neba gak whulhtsi.

5

Yak'usda ook'eke nats'usdli
1 Yak'usda daja nedáni' 'et neba 'alha' hoont'oh. 'Et whe la ninta' ts'ut'íh-un Yak'usda neba gak whulhtsi. 'Et whu la gha ts'e Sizi Gri neMoodihti 'en gha Yak'usda ts'un nedzi dizghel.
2 Sizi Gri neba 'alha' 'unt'oh, 'et huwa Yak'usda ye únzoo-i nech'e' unli whe' 'unt'oh, 'ink'ez 'i be 'ilhiz wheni 'et néznindil.

'Et la ts'uhóont'i' whe huba ts'ilh'i ndet la whusawhútilts'ulh-un Yak'usda dádizti' la t'ets'ontizeh.
3 'Ink'ez 'aw 'et za iloh, 'et huwa dune ne-ezúla hoonts'i, ts'uhóont'i', 'ink'ez whulh ts'úzyin-un whunénilhtan lé'hoont'oh.
4 'Ink'ez ts'iyanne t'ehonózin dant'óhne dune ts'inli. 'Et whuz un'a dune ts'inli huwa, huba ts'ilh'i ndet la whusawhútilts'ulh-un Yak'usda dádizti' la t'ets'ontizeh.
5 Yak'usda Ndoni nets'ó tl'aidan'ai 'ink'ez neyudílts'ut. 'En gha Yak'usda dalcho 'i be nek'entsi' t'ets'onínzun. 'Et huwa 'et dzin whusawhútilts'ulh-un 'aw hukwayá lhts'íloh whe huba ts'ilh'i.
6 Whutso da' 'aw be ts'ílhtus-i lhts'ít'i inle', Yak'usda ts'ih'un un'a ooba yinka uzdutálts'ilh huba. 'Et hoonts'i ndet dzin Yak'usda 'udun néwhunin'ai-un, 'et dzin Christ ts'iyanne lubeshi 'ulh'enne ooba dazsai.
7 Howu nuní nuhzut, 'aw dune ts'ih'un 'unt'oh-un ba daóotsah hukwa' ninzunne hooloh. Nohtoh 'ilhoghun tilah hoonli oodzi hóonli cha 'unt'oh, 'en dune unzoo-un ba datítsah huba.
8 'Et hoonts'i wheni 'awhuz lubeshi 'ulh'enne ts'inli inle' whe Christ neba dazsai. 'Et whe Yak'usda whunénilhtan dalcho-i be nek'entsi'.
9 'Aw 'et za íloh, Sizi Gri buzkai' be Yak'usda ninta' ts'unt'en-un neba gak whulhtsi. 'Et huwa ndet la Yak'usda lubeshi 'ulh'enne whewhunujut-un whe buba nahutiyeh. 'Et huwa Sizi Gri 'en be Yak'usda ye húnilch'oh-i, 'i ch'az uzdutijih.
10 'Awhuz Yak'usda ooch'az úzditni inle' whe ooYe' neba dazsai. 'Et huwa 'aw Yak'usda 'awhuz nebulh lhónulhch'eh. 'Et 'on 'un cha, Sizi ye khúna-i, 'i be uzdutijih 'et huwa.
11 'Aw 'et za íloh, Sizi Gri neMoodihti 'en gha Yak'usda bulh ts'uhóont'i', 'aw 'on 'un nebulh lhuntalhch'oh 'et huwa.

Adam 'en la gha ts'e lubeshi 'uts'ulh'en, 'ink'ez Sizi Gri 'en gha Yak'usda nelubeshi neba gak yulhtsi

12 Huwú nuní nuhzut, Adam lubeshi ílhchoot, 'i la gha ts'e ts'iyanne ndi yun k'ut lubeshi 'ulh'enne huzdli'. Lubeshi 'uts'inla de, dáztitsah. Ts'iyawh lubeshi 'uts'inla, 'et huwa ts'iyawh yats'adlah.
13 Yak'usda Moses dughuni yutl'aídan'ai. 'Et whuts'un dune lubeshi 'uhulh'en. Dunene Moses be 'udustl'us 'aw lhahuyít'ih, 'et huwa bulubeshi ba nahutideh-un k'at le wheni 'et néwhunin'ai.
14 'Et hoonts'i Adam yinka usda da' Moses yinka nenínya 'et whuts'un, dune lubeshi 'uhulh'en, 'et huwa yahadlah. Adam Yak'usda ooghuni t'einínzun, 'et hoonts'i k'einínyuz, 'et whe lubeshi ílhchoot. 'Et whu la gha ts'e ts'iyanne lubeshi 'uhulh'en. Ndunne dune 'aw Adam k'un'a lubeshi lhe'hílel, 'et hoonts'i lubeshi 'uhulh'enne hinli inle' 'et huwa yahadlah. Adam 'en whusatíyalh-un dult'oh.

15 Yak'usda ndun whusayalh'a'-un, 'en gha nelubeshi neba yunawhudilhnoh. 'I 'ants'i negha ínin'ai. Ndi 'ants'i negha ínin'ai-i 'aw Adam la gha ts'e 'uts'úja-un whundúlhilt'oh. Adam lubeshi yílhchoot 'et huwa ts'iyanne yahadlah suli'. 'Et hoonts'i Yak'usda ye únzoo-i gha nelubeshi yunawhudilhnoh. 'Et huwa Yak'usda ye únzoo-i Sizi Gri gha 'i lhane ghalts'ut.

16 'Et Adam lubeshi ílhchoot whe dáhooja la whunulh'en. Yak'usda ndi negha ínin'ai-i, 'i 'aw 'et whundúlhilt'oh. 'Alha' hoont'oh whe ndi 'ilho lubeshi 'ulya 'i gha Yak'usda ye náhutiyeh inla-i ts'iyanne dune dahútitsah. Lubeshi lhai 'uts'inla hoonts'i, Yak'usda 'ants'i negha ínin'ai-i, 'i be ninta' ts'unt'en-un neba gak whulhtsi.

17 Adam oolubeshi 'i gha ts'iyanne dune yahitádlah. Ndi dune yé datsah-i 'aw hila gha óoya' aít'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda ye nétsun unzoo-i, 'i 'on nus unzoo. Mbene la yílhchootne, 'enne 'i gha, 'ants'i negha ínin'ai-i dult'oh, whe Yak'usda neúlhni, ts'ih'un dune ts'inli. 'Ink'ez nedutálhti' cha whe 'ilhiz wheni huztinalh. 'Et Sizi Gri whuz un'a neba hóonla.

18 Njan 'et whunóhnoostun hukwa' dusni, Adam lubeshi ílhchoot, 'et huwa ts'iyanne dune yahitádlah k'un'a buba nahisda. 'Et Sizi Gri whuz un'a za ts'ih'un 'uhoont'oh k'un'a neba 'uja. Njan hukwa' uzninzun de ninta' ts'unt'en-un Yak'usda neba gak whulhtsi, 'ink'ez 'ilhiz wheni khuztinalh whe' hoont'oh.

19 Adam 'aw khuni k'únulhe'it'el, 'et huwa 'en oogha' hooja ts'iyanne dune lubeshi 'ulh'enne huzdli'. 'Et hoonts'i Sizi Gri 'úk'une' 'ust'en-un huwa lhane dune ts'ih'un 'uhint'oh tileh.

20 'Et 'on 'un cha Yak'usda dughuni Moses tl'aídan'ai, 'et whe la whunenulhtun dáhooltsuk whe Yak'usda ooghuni k'úzninyuz. Ndet la t'ets'onínzun lubeshi 'ulh'en ntsi'ne ts'inli de, 'et de nats'uhoo'aih Yak'usda ye nétsun únzoo-i, 'i 'on nus ulhtus whe nelubeshi yuch'a' nilhde.

21 'Oh da' lubeshi gha dune ye dátsah-i 'aw yula gha óoya' aít'oh. 'Et hoonts'i 'andit Yak'usda ye únzoo-i, dune huyílhchoot de, 'i gha 'ilhiz hukhutinalh. NeMoodihti Sizi Gri ts'ih'un 'unt'oh, 'et huwa 'en gha whuz un'a neba' hóonla.

6

Netsudule ooch'az nátsʼoolyeh 'ink'ez Sizi Gri ook'úne' tsʼoot'en

1 T'ewhunúhzun eh dája nohdásni'? Lubeshi 'uts'ulh'en za eh uztit'elh, Yak'usda dalcho-i be nets'un únzoo t'ets'ontázin huba?

2 Nts'en'a 'uwhutát'elh? Nets'en'a la lubeshi 'uts'ulh'en-un whulazditni, 'ink'ez doo cha za lubeshi uztilh'elh? 'Aw 'uhót'e' ait'oh!

3 'Awhuz eh t'ewhunuzúhzun? Mbene la Sizi Gri gha too be' hulya de, 'et de dune t'ehontázin Sizi Gri oodune'ne hinli. 'Et duts'újа de 'ants'i 'en bulh dats'úzsai lé'ts'int'oh.

4 Ndi too be' ts'ulya 'i gha 'ants'i Christ bulh dats'úzsai, 'ink'ez hiyulh ánealhti le'ts'int'oh. 'Ink'ez ndet la neBá ye ulhtus-i be yaidlánne toh dunaidilhti da', 'et whuz un'a za wheni 'uyoon nats'usdli' k'un'a yinka uzdólts'i' huba' hoont'oh.

5 'Ants'i Sizi Gri hiyulh ánealhti bulh 'ilhoghun duts'últ'oh de, 'et whuz un'a dunadija da' bulh 'ilhoghun ts'inli lé'uztit'elh.

6 Njan t'ets'onínzun, 'uda' dats'int'oh la inle', 'et Sizi Gri tulalhgus k'ut whulh dazsai. 'Et whe lubeshi uztilh'elh hukwa' uzninzun-un gak neba whutaleh. 'Et huwa nts'en'a la niz de né'ts'ust'en-un, 'aw 'on 'un hukw'ú ne'ts'oot'en aít'oh. 'Aw 'on 'un netsudúle be ulhna lhts'utisdle, 'ink'ez 'aw 'on 'un lubeshi uztilh'elh-un hukwa lhe'ts'untiszil.

7 Mbe la Sizi Gri yúlh dazsai le'uja-un, 'en oolubeshi ts'u hanálti whe 'unt'oh.

8 'Et huwa wheni Christ bulh dats'úzsai le'ts'uja de, 'et de 'en bulh khuztinalh, 'et neba 'alha' hoont'oh.

9 'Et t'ets'onínzun, Christ yaidlanne toh danadija 'ink'ez 'ilhiz khutinalh. 'Aw whulh nat daóotsah aít'oh whe' hoont'oh.

10 'Ilhoh za ts'iyanne ba dazsai. 'Et hoonts'i 'andit khuna 'ink'ez Yak'usda bulh khuna.

11 Nohni cha lubeshi be yaihdla nahzun, 'et hoonts'i Yak'usda, Sizi Gri neMoodihti 'en bulh, khahna whe aht'oh.

12 'Et huwa lubeshi nohdzi yo hóle', 'ink'ez k'une' nohool'en junih!

13 'Aw 'on 'at nohyust'e tank'us un'a 'utit'elh wheni ootl'á'dudoolhyelh junih, 'et k'us khahna hukw'un'a ootl'a'dudulhye 'ink'ez Yak'usda ba nohyust'e ts'ih'un un'a 'ut'en oolh'e'.

14 Moses ooghuni nohtl'aídan'ai-i inle', 'i oot'anínohtan junih. Yak'usda ye únzoo-i, 'i za oot'anínoohtan. 'Et de la lubeshi nohmoodih oole' ait'oh.

15 Daja nahzun? Niz de khuni netl'aídan'ai-i, 'i 'aw 'on 'un oot'aníznootan huba lhe'hóot'oh. 'Et Yak'usda ye únzoo-i, 'i za t'aníznintan de, lubeshi uztilelh-un netl'ahóot'ai nahzun eh? 'Aw 'uhót'e' aít'oh.

16 Njan 'aw t'ewhunuzúhzun? 'Et 'ilhoghun dune ootl'á'dudilhya de, ndet hukwa' ninzun-un 'oh tiht'en, 'et de 'en be 'ulhna aht'oh. 'Et whuz un'a za lubeshi ootl'á'dudilhya de, lubeshi be úlhna aht'oh, 'ink'ez 'ilhiz wheni kwuncho yo 'et ts'u tihdulh, 'i nohba k'elha tileh. 'Et hoonts'i Yak'usda ootl'á'dudilhya de, Yak'usda be 'ulhna tihleh, 'ink'ez Yak'usda nohdutánelh ts'ih'un aht'oh, 'et whuz un'a nohba k'elha whutáleh.

17 'Ink'ez sulhutsinke tube nohba hoonúst'i' 'et huwa Yak'usda, "Musi," dusni. Niz de lubeshi be 'ulhna ahli ínle', 'et hoonts'i nohdzi ndulcho-i be ndet la whunoh hodalh'e'-un hukw'úne' zaht'en.
18 'Et 'andit lubeshi ch'a dahjih, 'ink'ez Yak'usda be 'ulhna suhli'.
19 Ts'iyanne 'ulhna e'ut'en k'oh t'ehonínzun, 'et huwa whuz un'a nohbulh yásduk. 'Et huwa daja nohdutásnelh-un 'aw nohba huwa lhúhoolna' whe sudutáhts'o. Niz de nohyust'e lubeshi be 'ulhna tihleh huba ootl'a'dudilhya ínle'. 'Ink'ez hoontsi'-un 'uhoolh'en-un nus za lhé'hooltsi' whulh'i. 'Andit Sizi Gri oodune' ahli 'inka whuz un'a za Yak'usda nohyust'e ootl'aítihlelh be 'ulhna tihleh huba. Whuz un'a aht'en de, ts'ih'un utiht'elh, 'ink'ez ts'iyanne t'ehontázin Yak'usda ba 'udun nebuninlane sahli'.
20 Lubeshi be 'ulhna ahli da', 'aw ts'ih'un un'a utiht'elh lhnúhzil ínle'.
21 'Et hukwayá hoonli tune' zaht'en ínle'. 'Aw whe soo lhe'aht'el 'ink'ez 'et hukw'elha 'ilhiz wheni kwuncho yo ts'u tíhdulh whe' hoont'oh. 'Et whuz un'a dune ahli ínle'.
22 'Et 'andit Yak'usda be 'ulhna ahli. Whuz un'a aht'én-un 'et hukw'elha Yak'usda ba 'udun nebuninlane sahli', 'ink'ez hukw'elh'az 'ilhiz wheni yak'uz ts'u tíhdulh.
23 Lubeshi 'uts'alh'en-un, 'i k'elha daztitsah. 'Et hoonts'i neMoodihti Sizi Gri, 'en gha Yak'usda 'ilhiz be ts'ukhutinalh-un, 'et 'ants'i negha óonin'aih.

7

Sizi Gri k'úne' 'ut'enne 'aw Moses be 'udustl'us 'i gha iloh buba nahutideh

1 Sulhutsinke, Yak'usda dughuni Moses tl'aídan'ai-i soo ts'ih'un t'enuhzun, 'et huwa' dusni be nohbulh yasduk. Dune khuna whutoh ndai la khuni Yak'usda butl'a ídan'ai hik'úne' oot'en huba 'unt'oh.
2 Njan whunulh'en, ndet la ts'eke dune ghusda de, yinka usda whutoh, yulh 'ilhoghun lhih. 'Et ooki dátsaih te, 'et 'aw yulh 'ilhoghun lhíloh nawhudlih. 'Et whuz un'a Moses be 'udustl'us ni whe' 'utni.
3 'Et ooki dazsai de, 'et Moses be 'udustl'us gha ndun ts'eke soh natisja whe 'unt'oh. Hukwa' ninzun de, 'uyoon dune ghu natidalh 'ink'ez 'aw lubeshi ooba lhuhóoloh. 'Et hoonts'i ooki 'awhuz khuna whe 'uyoon dune zih usda de, 'et de lubeshi 'ulh'en, 'ink'ez lubeshi 'ulh'en-un 'unt'oh.
4 Sulhutsinke ndet la whunoh hodis'e'-un 'et huwa t'eoonáhzun nts'en'a la Sizi Gri k'úne' aht'enne ahli. Nohni 'ants'i Christ bulh dasáhtsai léaht'oh ínle'. 'Et huwa 'aw 'on 'un Moses be 'udustl'us oot'anínohtan-un huba lhe'hóot'oh. Christ bulh dats'uzsai, 'et huwa Moses be 'udustl'us yuch'a

naneuzdla. 'Et 'alha 'andit mbe la dazsai 'ink'ez dunadija-un, 'en bulh 'ilhoghun tihleh.

5 Niz de Moses be 'udustl'us lubeshi yech'a neniyoot 'et hoonts'i nedzi hukwa' ninzun k'un'a yinka uzdilhts'i. Neyust'e lubeshi ootl'ats'íyalhti le'ts'inla, 'et duts'úja huwa kwuncho 'i neba k'elha tileh.

6 Niz de Moses be 'udustl'us oot'aníznintan ínle'. 'I gha 'ants'i ts'úlhghel lé'ts'int'oh ínle'. 'Et hoonts'i Sizi Gri bulh dats'úzsai da' nela nawhuditni lé'ts'uja. 'Et 'andit Ndoni ooghuni 'andidi-i, 'i 'ulhna ts'inli whe ook'úne' ts'oot'en huba' hoont'oh, 'aw 'on 'un Moses be 'udustl'us oot'aniznootan ait'oh.

Moses be 'udustl'us unzoo eh?

7 Moses be 'udustl'us ooghu dája uznoozin súba? Moses be 'udustl'us 'i ghá eh lubeshi 'uts'ulh'en? 'Awundooh! 'Aw 'uhót'e' aít'oh. 'I gha lubeshi 'ulh'en-un usdli t'éwhunúszun. Moses be 'udustl'us k'uyasduk whe 'utni. "'Uyoonne ch'e' ha' nonzin junih," 'i gha nawhus'ai lubeshi 'ulh'en-un usdli.

8 'Et whutso da' Moses be 'udustl'us ooyit lubeshi 'us'en-un inle' 'aw t'eóonuzúszun. 'Et hoonts'i Yak'usda khuni netl'aídan'ai-i t'eniszin whe, 'et dalcho-i be syust'e lubeshi ts'u nínt'i-un 'et nawhus'ai.

9 'Et whutso da' Moses be 'udustl'us ooyit kwuncho yo ts'e tísyalh t'eóonuzúszun. 'Et hoonts'i Yak'usda khuni netl'aídan'ai-i t'eniszin whe lubeshi 'ulh'en-un usdli, 'ink'ez kwuncho yo ts'e tisyalh 'et nawhus'ai.

10 Yak'usda khuni netl'aídan'ai-i, 'i 'ilhiz ts'ukhutinalh-un whunénilhtan, 'et hoonts'i ook'uyasduk huwa kwuncho yo ts'e tisyalh-un nawhus'ai.

11 'Et Yak'usda khuni netl'aídan'ai-i t'eniszin whe syust'e lubeshi ts'u nínt'i 'i khasúnint'a whe nanist'a 'et huwa kwuncho yo ts'e tisyalh t'eooniszin.

12 'Et huwa Moses be 'udustl'us lubeshi ooghu hooloh, 'ink'ez nankilt'oh 'uyoo khuni netl'aídan'ai-i, 'i cha lubeshi ooghu hooloh ts'ih'un un'a 'ink'ez unzoo whe 'unt'oh.

13 Dája ts'un tizilh 'et huwun? Ndai la sba unzoo-i, 'i gha kwuncho yo ts'e tísyalh tóleh? 'Aw 'uhót'e' aít'oh! Ndi Yak'usda khuni netl'aídan'ai-i nela' 'oot'en ha negha íninla. 'I gha lubeshi dáltsi' t'eniszin. Sich'oh lubeshi ts'u núst'i 'et huwa lubeshi 'ulh'en-un usdli 'et nawhus'ai, 'ink'ez whu la gha ts'e kwuncho yo ts'e tísyalh inle'.

Neyust'e 'ahoolhyiz lubeshi ts'u nínt'i, 'et huwa neba huwa whulna' 'aw Moses be 'udustl'us ook'úne' ts'oot'en aít'oh.

14 Ndoni gha Moses be 'udustl'us neghá yunle, 'et hoonts'i syust'e lubeshi ts'u nínt'i, 'ink'ez lubeshi e'ulhna tisdleh 'et t'eoonuszun.

15 'Ink'ez syust'e lubeshi ts'u nínt'i te, si sba 'aw lhe'hóozoo' whe' hoont'oh. Ndai la 'óos'en hukwa lhe'núszun 'i za 'us'en, 'ink'ez ndai la 'uk'enus whuts'u dusní-un, 'oh te za ne'ust'en.

16 'Et ndet la hukwa lhe'nuszun-un 'ust'en te, 'et Moses be 'udustl'us sba ts'ih'un 'unt'oh t'ewhunúszun.

17 'Et hoonts'i, 'aw si hukwa' nuszun íloh whe 'ust'en, ndi lubeshi syust'e ts'u nínt'i-un, 'i gha 'ust'en.

18 'Aw syust'e hoonzoo-un whuts'úlhnit'i. Hoonzoo te né'tist'en hukwa' nuszun 'et hoonts'i 'aw 'oosneh ait'oh.

19 'Et hoonzoo te né'tist'en hukwa' nuszun te, 'aw 'uhóosdle aít'oh. 'Ink'ez hoontsi' 'uwhutis'elh hukwa lhe'núszun hoonts'i, 'aw huwa lhúhoolna' whe 'oh te ne'úst'en.

20 Hoontsi' te ne'úst'en de, 'aw hukwa lhe'núszun, 'et hoonts'i 'aw si hukwa' nuszun íloh whe 'ust'en, ndi lubeshi syust'e ts'u nínt'i, 'i gha 'ust'en.

21 'Et ndet la ts'ih'un 'utist'elh hukwa' nuszun totsuk, ndi lubeshi ts'u núst'i 'i whuch'az súnilht'i. 'Et nduwhút'en-un nawhus'ai.

22 Sdzi be Yak'usda ook'oh ts'e hoonúst'i'.

23 'Et hoonts'i 'uts'un un'a cha t'eónúszun. 'Et ndiz un'a syust'e seni dúlhyo né'tit'en whuts'u nínt'i. 'I be lubeshi soon-tun 'et ndust'oh, 'ink'ez syust'e whuz za nint'i.

24 Tube tez'en. Ndi syust'e lubeshi za ts'u nínt'i. 'I gha kwuncho yo ts'e tísyalh. Mbe 'et whuch'a sútilhyih?

25 Sizi Gri 'en za 'utinelh. 'Et huwa tube cho Yak'usda, “Musi,” dusni.

'Et ndiz un'a 'ust'oh, seni be Yak'usda ook'oh ts'e za ook'úne' 'ust'en, 'et hoonts'i syust'e 'awhuz lubeshi ts'u nínt'i za 'unt'oh.

8

Sizi Gri Ndoni gha 'ilhiz ts'ukhutinalh-un 'et neghá whunin'ai

1 'Awet 'andit, mbene la Christ oodune' unlíne, 'aw kwuncho yo ts'e wheni buba nalhuhídil. 'Et ndunt'ohne 'aw buyust'e nint'i ts'e hukw'u nulhe'hust'en, 'et k'us Ndoni ook'oh ts'e za hukw'u ne'hut'en.

2 Ndoni gha 'ilhiz khutisnalh whe Christ bulh 'ilho usdli, 'ink'ez Ndoni ook'oh ts'e ook'une' 'ust'en-un 'i be lubeshi ch'a nasulhti. 'Et huwa 'aw dalhtuzisa.

3 Neyust'e lubeshi ts'u nínt'i, 'et huwa Moses be 'udustl'us 'aw nela 'ooneh aít'oh. 'Et hukw'elh'az Yak'usda duYe' nets'ítilh'a'. 'En ooyust'e neyust'e dult'oh, 'et hoonts'i neyust'e 'i lubeshi bulh 'únt'oh. 'Ink'ez datítsah-un whutl'a'dudilti ndi yun k'ut dune bulubeshi k'elha whutilhtselh 'et wheni.

4 'Et whe ndai la Moses be 'udustl'us nets'u húkwa' 'utni-un, ts'iyawh neba lhaóodinla. Wheni 'uts'int'oh, 'aw neyust'e nint'i ts'e hukw'u nulhe'ts'ust'en, 'et k'us Ndoni ook'oh ts'e za hukw'u ne'ts'ust'en.

5 Mbene la lubeshi za ghu nuní nuzutne 'ahoolhyiz lubeshi
'uhulh'en. 'Ink'ez mbene la Ndoni k'oh ts'e za nuní nuzutne,
'enne Ndoni k'oh ts'e za hukw'ú ne'hut'en.
6 'Et mbene la lubeshi ts'u nínt'ine, 'enne kwuncho yo
ts'e hutidulh, 'ink'ez mbene la Ndoni k'oh ts'e dune unline,
'enne Yak'usda whudizghel-un buch'e' whutaleh 'ink'ez 'ilhiz
hukhutinalh.
7 Njan huwa' dusni, mbene la 'ahoolhyiz lubeshi ghu nuní
nuzutne, 'enne Yak'usda ch'az ditnine hinli 'ink'ez Yak'usda
ook'oh ts'e k'úne' hoot'en-un whutl'a lhé'hududulhti, Yak'usda
k'úne' hutit'en 'aw 'úhóoneh aít'oh 'et huwa.
8 'Et ndunt'óhne, buyust'e lubeshi ts'u nínt'ine, 'aw Yak'usda
ba lhe'hízoo'.
9 'Et Yak'usda ooyughi nohyudínda de, 'alha Ndoni
oodune'ne ahli 'ink'ez nohyust'e lubeshi ts'u nínt'i-un 'aw
ook'únulhe'zaht'en. 'Et hoonts'i mbene la Christ ooyughi*
lhit'ihne, 'enne 'aw oodune'ne lhuhíloh.
10 Nohyust'e lubeshi gha datítsah, 'et hoonts'i Christ no-
hyudínda de, 'et de nohyughi 'ilhiz khutinalh Yak'usda ba
ts'ih'un aht'oh suli' 'et huwa.
11 Christ dazsai whe Yak'usda dunaidilhti. Ndun Christ
dunaidilhtí-un, 'en ooyughi nohyudínda de, 'en gha nohyust'e
doo cha khutinalh-un yughá oota'alh.
12 Sulhutsinke, nja dúhoont'oh whe' hoont'oh, nohyust'e
lubeshi ha' ninzun de, 'aw whuz un'a oohneh huba
lhe'hóot'oh.
13 'Et whuz un'a dune ahli de, 'et 'alha hoont'oh whe kwun-
cho yo ts'u tíhdulh. 'Et hoonts'i Ndoni 'en gha nohyust'e
lubeshi ha' ninzun-un 'etsul 'uhla de, 'et de 'ilhiz wheni
khutihnalh.
14 Mbene la Ndoni buts'u húkwa' ninzun hukw'un'a
'uhut'enne, 'enne Yak'usda oodune' hinli 'et huwa.
15 'Et Ndoni nohyudílts'ut whe 'aw Yak'usda be ntilhjut
wheni 'ulhna lhunohílhtsel. 'Et nohyudílts'ut whe Yak'usda
oodune' nohulhtsi. 'Et huwa whélhts'uniljut whe bulh
yáts'ulhduk 'ink'ez, "Abba, 'uBá," ts'utni.
16 Ndoni 'en 'unt'oh neyughi whubunulhtun, wheni
Yak'usda buzkeh ts'inli.
17 'Ink'ez mbene la Yak'usda buzkeh unlíne, ndai la Yak'usda
buts'ú yoozi-i, 'i buch'e' whutaleh. 'Et whuz un'a Christ bulh
úztit'elh, Christ bulh dzoh nuts'uzut de, 'en bulh uzdutáti' 'et
huwa.

K'at le Yak'usda nedutálhti'

18 'Et nja dudúsni, Yak'usda ye dizti'-i whuneuntilhtun-un
hooncha k'et njan 'andit Sizi Gri ooba dzoh nuts'uzut-un, 'et
ants'i 'uhoont'oh.

---

* **8:9** Yak'usda ooyughi 'ink'ez Christ ooyughi 'ilho za unli. 'En Ndoni huyúlhni.

19 Ndai la Yak'usda 'uyinla-i, ts'iyawh dudune'ne whubuntilhtun-un, 'et soo hukwa tse húhoolih.
20 Ndi yun k'ut 'ulya-i, 'i 'atsul wheni 'uyínla. 'aw dich'oh 'utahalhúhoo'al, Yak'usda dich'oh 'utahahón'ai whuz un'a 'uhót'e' ha. 'Et huwa ndi yun k'ut 'ulya-i hukwa tse húhoolih 'uts'un un'a na'whutátnelh 'et huwa.
21 Ndi yun k'ut 'ulya-i, njan whusahóolts'ut de, 'et nujánun 'etsul 'uwhutánelh. Tube la whudízti' hóle'. 'Et Yak'usda buzkeh k'un'a buk'una'it'oh lé'hutinelh.
22 Njan t'ets'onínzun, ndai la Yak'usda 'uyinla-i, 'ohwhi 'andit whuts'un khun dutso, nts'en'a la ts'ekoo buyaz whutále whuz un'a dzoh nuzut.
23 'Aw 'i za íloh, whenich'oh cha ts'ukhun dutso Yak'usda buzkeh gaih za uztileh 'et whuts'un. 'Et 'oh de de, neyust'e 'ants'i kw'una'it'oh lé'tinelh. 'Et Ndoni nets'ú whusayalh'a' inle', 'et whe t'ets'onínzun Yak'usda nedání'-un whuz un'a 'et nduwhútanelh.
24 'Et nts'en'a la Yak'usda oots'u húkwa tse ts'úhooli, whuz un'a uzdijiz. 'Et hukw'u nuní nulhzut, ndet la hukwa tse ts'úhooli-un 'uhóoja de, 'aw 'on 'at hukwa tse ts'úhole' aít'oh. Ndet la dune honalh'en-un, 'aw 'on 'at hukwa tse húhole' aít'oh 'et huwa.
25 'Et hoonts'i Yak'usda ndet la nets'ú hoozi-un 'awhuz lhts'úhoos'en de, 'alha hukwa tse ts'úhole' za' ts'oot'e'.
26 Lhawh hukw'un'a 'aw lhts'ílhtus. Ndoni nela 'ut'en. 'Aw whuloh te ndet huba tenazdutidlí-un 'aw t'éts'onúszun. 'Et hoonts'i Ndoni neba tedudli, khun dutso le'utni, khuni 'aw be yaóoduk ait'oh, 'i be neba tenadudli, 'et whe nela 'ut'en.
27 Mbe la nedzi yo nunúta-un, 'et Ndoni dája ninzun-un t'éwhunínzun. Yak'usda hukwa' ninzun hukw'un'a. Ndoni Yak'usda ooch'e'ne, buba tedudli 'et huwa.
28 'Et huwa t'ets'onínzun mbene la Yak'usda yuk'entsí'ne ts'iyantsuk hoonzoo k'un'a za buba whulhih. 'Enne 'uhint'oh, Yak'usda dutijih ha buka' daní'ne hinli.
29 'Udechoo whuts'un Yak'usda ooch'e' tilehne ts'iyawh t'ebunínzun. 'Et huwa whutso da' buba lhawhúdinla duYe' lé'hutit'elh. 'Et whuz un'a Sizi Gri neulhutsinke lhanne butoh 'udéchoo-un buba unli.
30 Mbene la whutso da' duch'e' tilehne t'ebunínzun 'enne hutijih ha buka' dani'. 'Et tank'us 'uhut'en-un buba gak whulhtsi, 'ink'ez 'enne bubudálhti'.

Sizi Gri 'en gha Yak'usda nek'entsi'

31 T'éwhunúhzun eh njan dáwhulzoo' la? Yak'usda nets'ú ditni de, mbe suba nech'az dotni?
32 'Aw Yak'usda duYe' buch'a lhúyootun whe neba datítsah wheni butl'a yálhti. 'Et Yak'usda neba edúja de, 'et duYe' bulh 'alha 'et hóont'i' whe ts'iyaitsuk negha tílelh.

33 Mbene la Yak'usda 'utaháb*anlane*, mbe 'udutinelh lubeshi 'uhulh'en budután*elh*? Gak! Yak'usda 'en 'uja tank'us 'úhut'en-*un* buba gak whulhtsi.

34 Mbe 'udutinelh hoontsi' k'un'a neba nahutiyeh? Gak! Christ 'en za 'uja neba dazsai. 'Aw 'et za íl*oh*, 'en dunadija 'ink'ez Yak'usda naílh*ni* ts'e yughusda 'en neba tenadudli.

35 Ndai útinelh Christ ye nék'*entsi'*-i yuch'a nanetálhtelh? Nech'a húhoolh'i, k'us howa whúlna'-un neghá honkat-un, k'us dune neúzula-un, k'us dai ts'ínli-un, k'us tube tets'ul'en, k'us nebulh howa óodli-un uzdilhts'i, k'us nehutuzilhghelh tílah? 'Aw hoonli 'ooneh-i hooloh!

36 'Uda' ndai la Yak'usda be 'udustl'us njan dutni,

"'Usbai nahituzilghelh-i k'un'a 'uts'int'oh.
Nyun ngha dzin totsuk nehutuzilhghelh le'hoont'oh,"
ni whe 'utni.

37 Hoontsi'-un nebulh 'uwhut'en 'et hoonts'i, nek'entsi'-un, 'en gha 'aw nech'a' oodeh aít'*oh*.

38-39 Christ 'en gha Yak'usda nek'entsi', 'inka 'aw nek'entsi'-i yuch'a náneólilh-i hooloh. 'Et whuz un'a sba' hooja. Dats'úzsai-*un* tilah k'us dzoh nuts'úzut-*un* tilah, lizasne k'us ndi yun k'ut hiye úlhtus-i be tilah nemoodih hutileh, 'andit dzin 'uhoont'oh-un k'us nus de dawhútat'elh-*un*, ntsi'-i ndi yun k'ut nudúdeh-i tilah k'us ntsi'-i kwuncho yo ts'e nudúdeh-i tilah, ndai la Yak'usda 'uyinla-i, ts'iyawh Yak'usda ye nek'entsi'-i, Sizi Gri neMoodihti bulh 'unt'oh, 'aw yuch'a náneólilh-i hooloh.

9

Ndai la hoonliyaz Yak'usda Lizwifne buts'ú yoozi-i 'aw bugha lhíyikulh, Yak'usda hits'u disni 'ink'ez ooghuni 'aw lhuhuyóotun 'et huwa. 'Inka 'uja Yak'usda 'udun yun k'ut whut'enne dudune'ne hoole' ni.

1 Njan nohdutásnelh-un Christ oonalh 'údusni. 'Aw lhozusts'it whe' dusni. Dája nohdutásnelh-un Ndoni oonalh syo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'et cha 'álha' hoont'oh.

2 Njan 'et dudúsni whe' dusni, Lizwifne Yak'usda t'anílhonitan 'et huwa 'enne bubughun tube bughu sdzi únduda, 'ink'ez 'ahoolhyiz bughu ni usdli.

3 Lizwifne sulh údidowh 'et huwa bula' tisnelh hukwa' nuszun. 'Et whe bula 'e'whudutánelh de, whute Yak'usda skehooyih da' 'ink'ez Christ ch'a naoosja' doosni' oole' da'.

4 Ndunne Israel oots'u haindene Yak'usda 'utaháb*anla* dudune' hoole' ha. 'Enne 'uhint'oh Yak'usda budálhti' 'ink'ez be buts'ú nahizya-un, 'et buba nahoosdzi. 'Enne 'uhint'oh Moses be 'udustl'us butl'a ídan'ai 'i be nts'en'a la Yak'usda ts'ih'un un'a hiba 'oot'en ha.

5 Israel oodune'ne 'uda' dune tso whúdilhdzulhne ts'u
hahánde whe' hint'oh, 'ink'ez Christ 'en cha buts'u haínzut.
'Et huwa ooyust'e dune k'un'a 'uchainya inle'. 'En 'unt'oh
ts'iyantsuk whuYak'usda unli. 'Et huwa 'ilhiz wheni whe
hidílhti'. 'Et ndo honeh.
6 'Oh da' Israel khuni ye buts'u nahizya-i, ts'iyawh lhaoodu-
tatneh whe' hoont'oh. Mbene la Israel oots'u haindene, 'aw
ts'iyawh iloh Israel whudune'ne hinli.
7 'Ink'ez Abraham ye kédinzutne 'aw ts'iyawh iloh Israel
whudune'ne hinli. Yak'usda Abraham yudáni', "Isaac 'en gha
za nyukédindene hootádzilh."
8 Njan 'et 'udúsni-un, Yak'usda oodune'ne 'aw dune yust'e
ts'u haíndene, 'enne íloh 'uhint'oh. Mbene la khuni ye buts'u
nahizya-i, buba 'alha' yint'ohne, 'enne Yak'usda oodune'ne
'uhint'oh.
9 Yak'usda Abraham 'en yuts'u náhizya, "Ndet la hoozúsi-un
'et whusanátisdalh 'ink'ez n'at Sarah dune ooyaz tileh," yúlhni.
10 'Aw njan 'et za íloh, Rebecca buzkeh lht'udánke'ne, 'enne
bubá, netsoda'-un Isaac, 'en 'únt'oh.
11-12 'Aw lhahuwhusdle whutso da' whuts'un 'aw hoontsi'
k'us hoonzoo-un lhe'whuhusdle da' Yak'usda Rebecca
yudáni', "'Udechoo-un, 'en duk'oh-un yuk'úne' tit'en." 'Et
whe nts'en'a la Yak'usda hukwa' ninzun-un, 'et whuz un'a
'uhóoja.
13 Njan 'et Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'úwhusguz, ndutni,
"Jacob* 'ink'ez bulhutsin cha Esau huyúlhni. 'en ookw'esi', 'et
hoonts'i Esau 'en 'ants'i sba unli."

Mbene la yuka' ninzunne, 'enne Yak'usda bugha té'untazeh

14 'Ink'ez dája uzdutinelh nuhzun? Yak'usda 'aw ts'ih'un
lhi'ít'oh uzdutinélh eh? 'Aw whuz un'a 'uhót'e' aít'oh!
15 Yak'usda nts'en'a la Moses yudáni'-un,
"Mbe la oogha té'untaszeh huba 'utahásti-un,
'en oogha té'untaszeh,
'ink'ez mbe la ooghu sdzi dúntida'-un,
'en ooghu sdzi dúntida'."
16 'Et huwa Yak'usda ye 'ugha té'nizeh-i, 'i gha, mbene buka'
ninzunne, 'enne 'utahábanla. 'Aw dune dich'oh hukwa' hun-
inzun iloh huwa' hooja, 'ink'ez 'aw hukw'elha 'uhoot'en cha
aít'oh.
17 Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i k'ut Pharoah nja
ndúyulhni, "Njan 'et huwa Egypt whulerwe nyuzúsi, nyun
ungha ndet la whéstus-un dune whúntistun. 'Et whuz un'a
soozi' ndi yun k'ut ndulcho whe t'entádzin," yúlhni.

* **9:13** Ndun Jacob, Israel cha huyúlhni, 'ink'ez bulhutsin cha Esau huyúlhni.

18 'Et njan t'eoonóhzin hukwa' nuszun, mbene la Yak'usda
'utahábanlane, 'enne bugha te'untazilh. 'Et mbene la 'uts'un
úninzunne, 'enne cha whuz un'a 'uhint'oh ubilh'i.
19 Whulohne nohtoh 'et tilah sudóhni', "Nts'en'a la
Yak'usda ne'úst'en-un 'aw whudulhyoh 'uts'oot'e' aít'oh
de, 'ink'ez lubeshi 'uts'ulh'en te, 'et nts'en'a 'utni Yak'usda
nek'éhoota'alh?"
20 Mbe ahli whe Yak'usda oodulhyoh udutíhnelh? 'Et dune
'uyínla-i ndi 'uyínla-i nts'en'a 'udutinelh, "Di ha 'inja whuz un'a
'usínla dutinelh?"
21 Nja whunilh'en, dune whutl'us be 'oosa' inla de, 'ilho
unzoo yulhtsi de ye' dudutálti' huba, 'ink'ez 'ilho yé' tit'elh
wheni 'uyinla. 'Et whuz un'a 'uyínla de, didutch'oh za ooba'
hoont'oh.
22 'Et whuz un'a Yak'usda lhelhyoone whe lhelhts'un
un'a buba 'uhóonla. Whulohne bulubeshi gha Yak'usda
kwuncho yo ts'e whébule, dich'oh khanáhuwhut'aih huwa'
bulh'ih. Sa' buba sulh'i 'et hoonts'i dzoh nubutilhdzut. 'Enne
bugha Yak'usda dáltus ts'iyanne t'éhontázin, 'ink'ez dalcho-i be
lubeshi yuts'u dutni, 'et cha ts'iyawh t'ehontázin.
23 'Et wheni cha sa' neba sulh'i. Whutso da' 'utahanéanla
negha te'untazilh ha. 'Et whuz un'a wheni cha uzdutáti'.
Wheni negha ts'iyanne t'ehontázin Yak'usda yé dizti'-i dálzoo'
whe 'unt'oh.
24 Wheni Yak'usda dutijih ha neka' dani'ne ts'inli, 'aw
Lizwif butoh za íloh, 'udun yun k'ut whut'enne cha.
25 Yak'usda 'et 'utni nus hóo'en-un Hosea be 'udustl'us k'ut,
whuz un'a 'uwhutánelh whe 'utni,
"'Aw sdune'ne iloh 'enne sdune'ne budutásnelh,
'ink'ez buk'elhúsi'ne, 'enne buk'etisi'.
26 Nts'oh la yun k'ut whudune'ne,
'aw sdune'ne iloh 'aht'oh hubudáni'ne,
'enne hoonts'i Yak'usda khuná-un dudune'ne bubudutánelh."
27 'Et nus hóo'en-un Isaiah Israel oodune'ne bughu yalhduk
whe 'et khuni ulhtus-i be ndutni,
"Israel oodune'ne taba sai nduhuniltsuk de,
'et hoonts'i whulohneyaz za hudutijih.
28 'Ink'ez nts'oh la hudilhts'í-un ndet la Yak'usda ubudáni'-un
khunsul 'et dutínelh,
'ink'ez 'ilhiz wheni buba nahutiyeh,"
ubúlhni.
29 Nts'en'a la nus hóo'en-un Isaiah ndutni,
"Mbe la ts'iyaitsuk whuMoodih unlí-un,
Lizwifne oolóhne lhubílhyiz de,
'et de Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'enne 'et da' bubulh
dahooja la,

wheni cha 'et dúztinelh."†

Israel oodune'ne Yak'usda 'aw highuni lhuhuyilhchoot 'et huwa bula ditni

30 Njan 'et whunóhnoostun hukwa 'ust'en, 'udun yun k'ut whut'enne 'uda' Yak'usda nalh 'aw ts'ih'un un'a 'uhoot'e' hukwa lhe'hust'en, 'enne 'uhint'oh 'andit Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhint'oh, be 'alha' nudzun hut'i, 'i gha 'uhuja.

31 'Et hoonts'i Israel oodune'ne 'aw Yak'usda ook'oh ts'e ts'ih'un un'a hukwa' hit'en, 'et hoonts'i 'aw lhe'huhóolel.

32 'Et di ha diz un'a 'uhóoja? Yak'usda ooghuni 'aw buba 'alha lhe'yít'oh, 'et huwa 'aw ts'ih'un lhe'hít'el. Moses be 'udustl'us, 'i za hik'úne' oot'en hukwa' hit'en.

33 'Et soo whuz un'a 'uhóoja nus hóo'en-un Isaiah whutso da' Yak'usda ooba dája bubúlhni la whe 'utni,

"Whunulh'en, keyoh Zion ts'uwhútni-un,
'et tse‡ 'et nedúntas'alh,
'i la dune hinedúntidaih.
'Et mbene la Yak'usda ooghuni lhuyúlhchootne,
ndi tse buba lhe'yízoo'.

'Et hoonts'i mbene la ooba 'alha' hoont'ohne,
'enne 'aw hukwaya hoole' aít'oh."

10

Israel oodune'ne, 'aw khuni unzoo-i hiyit 'oohoot'e' ait'oh

1 Sulhutsinke Yak'usda oots'u ténadusdli khun tilah Israel oodune'ne hudoojih. Njan 'et sdzi yo whe hukwa' nuszun.

2 'Enne bughun 'alha' dusni whe' dusni. Tube ncha-i be Yak'usda ndet la buts'u húkwa' ninzun-un hukw'ú ne'hutit'en hukwa' huninzun 'et hoonts'i 'aw t'ehonúszun nts'en'a 'aw soo ts'ih'un un'a 'uhutit'elh.

3 Ts'ih'un un'a Yak'usda k'úne' hutit'en-un 'et 'aw t'éhonúszun. 'Et huwa nts'en'a la dich'oh 'uhuhóonla whuz un'a ts'ih'un un'a 'uhint'oh na'hududil'i. 'Ink'ez ndet la Yak'usda buts'u húkwa' ninzun-un 'aw hukw'un'a lhe'hínel.

4 Ndai la Moses be 'udustl'us nets'u húkwa' ninzun-un, 'i Christ Yak'usda ts'un ts'iyantsuk neba' 'etsul 'uhóonla. 'Et huwa Christ nts'en'a la neba 'etsul 'uhóonla, neba 'alha' 'unt'oh de, 'en gha' ts'int'oh Yak'usda nalh ts'ih'un dune ts'inli.

5 Mbene la Moses be 'udustl'us gha ts'ih'un dune hik'un'a 'uhoot'en hukwa 'uhut'en de, njan howun, 'et Moses 'uk'unúwhuzguz whe ndutni, "Nts'en'a la ndi khuni nohts'u húkwa' ninzun-un, whuz un'a 'ooht'e' huba' hoont'oh."

6 'Ink'ez nts'en'a la be 'alha' hoont'oh-i, 'i gha Yak'usda nalh ts'ih'un un'a 'uts'int'oh, njan 'uk'ehónguz, "'Aw

† **9:29** Njan Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'enne 'on nus hintsi' k'et 'aw lhubudínel whe musai ubulhtsi. ‡ **9:33** Ndi tse 'i Sizi Gri 'unt'oh.

na'ts'oodudolkut aít'oh, ‘Mbe utinelh ndo tiyalh Sizi Gri ndus de haítilhtelh?’
7 K'us mbe utinelh, ‘Christ neba whusaítilhtelh, yaidlánne tuz tíyalh 'et wheni?’ ”
8 'Et Yak'usda ooghuni daja ni whe 'utni? Njan 'et 'uk'ehóoguz, “Ndi khuni ndai la oogha ts'ih'un un'a 'uztit'elh, 'i ne-enghoh diz'ai whe 'unt'oh, neze cha 'ink'ez nedzi yo cha diz'ai.” 'I 'unt'oh, ndi khuni be 'alha' hoont'oh-i, ndai la be nohbulh yáts'ulhduk, 'i 'unt'oh.
9 'Et 'uyoonne Sizi Gri 'en sMoodihti unli, budíni de, 'ink'ez ndzi yo whe mba 'alha' hoont'oh Yak'usda Sizi Gri dazsai whe dunaidilhtih, 'et de dutanjih whe' hoont'oh.
10 Njan 'et ndzi yo whe mba 'alha' hoont'oh de, Yak'usda nalh ts'ih'un un'a 'int'oh. 'Ink'ez njan 'et 'uyoonne dune budíni de, 'et de dínjih whe 'int'oh.
11 Yak'usda ooghuni 'utni, “Mbe la neMoodihti ooba 'alha yint'oh-un, 'aw yooya ulhtisdle.”
12 Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne 'aw lhelhts'un un'a lhe'hít'oh. Yak'usda ts'iyanne buMoodihti whe 'unt'oh. 'Et huwa mbene la oola' whudóneh hits'u húkwa 'utnine, 'enne buts'un tube te'ninzun whe 'unt'oh.
13 Mbe hinli hóonts'i, neMoodihti hudoojih hits'u húkwa' 'utni de, 'et 'alha' hoont'oh whe hudutijih.
14 'Et mbene la Sizi Gri buba 'alha lhe'ít'ohne, 'et nts'en'a 'uhudutinelh huboolhyis-un hits'u hukwa' dutinelh? 'Aw hiyulh é'dusts'o de, 'et nts'en'a buba 'alha' yutát'elh? 'Uyoonne dune budáni' de za.
15 Dune buts'ó whehalh'a' ubudutánelh huba, 'et de za hiyulh údutats'o. Njan huwun Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'et 'utni, “Dáwhulzoo' whe' hoont'oh dune khuni unzoo-i whune-untilhtun, nts'en'a la nedzi yo whudutághel 'ink'ez Yak'usda be 'ut'en unzoo-i ts'olhchoot huba.”
16 'Et hoonts'i 'aw ts'iyanne íloh khuni unzoo-i hik'úne' 'ust'en. Nts'en'a la nus hóo'en-un Isaiah 'utni, “NeMoodihti ndunne dune daja buts'útni-un 'aw buba 'alha' lhe'hóot'oh.”
17 'Et 'inka Sizi Gri neba 'alha tít'elh de, bulh úzdits'o de za. 'Et ndi khuni 'i Yak'usda ooghuni 'unt'oh.
18 Njan 'et hukwa nohooduskut, Israel oodune'ne 'aw eh ndi khuni hiyulh e'dits'il? A, huyulh 'údants'o. Njan Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'et 'utni,

“Ndunne nakhúni u'áne bughuni ts'iyanne ndi yun k'ut yudánts'o
'et ndi khuni dune hiyubodulh'eh-i nts'e la dune huwhut'í-un ts'iyawh hidánts'o.”

19 'Et cha za nohooduskut, 'et Israel oodune'ne 'aw eh njan whulhé'hudusts'o? A, huyulh 'údants'o. 'Udechoo Moses njan 'et 'utni,

“Mbene la dune ookeyoh hooloh ninzúnne,
'enne bughe' ootalhnih nohtíselh.
'Et ndunne keyoh whut'enne iloh tune' hut'enne,
'enne bugha tube huntálhch'oh nohtíselh,”
ubúlhni.
20 Nus hóo'en Isaiah 'aw whélhniljut dája dutinelh la, ndet la
Lizwifne bubulh yaílhduk da' 'ink'ez Yak'usda ba yalhduk whe
ndutni,
“Mbene la 'aw skalhe'hoodulhkútne,
'enne la sghu nahahoon'ai.
Mbene la 'aw skúlhnust'ohne,
'enne la bubuná' duniztan.”
21 Njan 'et Yak'usda Isaiah ts'un 'et 'utni 'udun yun k'ut
whut'enne bughun. 'Ink'ez Israel oodune'ne njan 'et úbulhni,
“Dzin dulyiz whe nohkadúzni khun tilah sts'u tóohdilh ha.
'Et hoonts'i 'aw 'uk'únulhe'ust'enne 'ink'ez 'uts'un 'un-
inzunne hinli.
'Ink'ez 'aw sts'ó tooya' hukwa lhe'hunízun.”

11

Yak'usda Israel oodune'ne 'awhuz bugha té'ninzun

1 'Et cha za nahooduskut, Yak'usda dudune'ne 'ilhiz eh 'ún
ubutilhdil? 'Awundooh! Si cha 'ilhoghun Israel oodune'
'ust'oh. Abraham be dusya 'ink'ez Benjamin bulh díszulh.
2 'Awúndooh, 'aw Yak'usda dudune'ne ts'iyawh iloh
únubutilhdil. 'Et whutso da' t'ebuninzunne. 'Et 'aw eh
whunalhuzulhni Yak'usda be 'udustl'us k'ut dája ni nus
hóo'en-un Elijah 'en ghun? Nts'en'a la Yak'usda yuts'u tédudli
Israel oodune'ne, 'enne buch'a 'útni,
3 “SMoodihti nyenus hóo'enne cha buba hanghan 'ink'ez
nloodel cha nanáhinanyuz. Si za 'et nenúzts'ut. Si cha
suhutuzilhghelh ha ska hununta,” whe yuts'u tédudli.
4 'Et hoonts'i ndet Yak'usda yadáni'? Njan 'et déyulhni,
“'Awhuz 7,000ne dunene 'et buzúsdla. 'Enne 'aw ndi 'uk'eltsi
Baal 'aw 'i hits'u téninoolhzin 'ink'ez hits'u ténadoodli aít'oh.”
5 'Et hoonts'i 'andit dzin 'awhuz whulohne Israel oodune'ne
dujihne hoonli. 'Enne Yak'usda ye únzoo-i be 'utaháhanlane,
'enne 'uhint'oh.
6 'Et whuz un'a Yak'usda ye únzoo-i, 'i be uzdijiz, 'aw khuni
netl'adít'ai-i ookw'úne' ts'ut'en-un 'aw 'et huwa iloh. 'Aw nja
dulhúhoot'el de, Yak'usda ye únzoo-i hootáloh whe' hoont'oh.
'Et ndi khuni netl'adít'ai-i ook'úne' ts'ut'en huwa uzdujih
ts'utni de, 'ink'ez nts'en'a Yak'usda ye únzoo-i be uzdutijih
uzdutínelh? 'Et dune howu yahalhduk nts'en'a hudutijih, ndi
khuni Moses be 'udustl'us gha netl'adílts'ut-i ook'úne' ts'ut'en
hoonts'i, 'i gha uzdoojih aít'oh. Njan 'et uwhúlhni.

7 Khuni njan ndutni whe 'utni, Israel oodune'ne budzi
duts'un, 'et huwa hukwa húnuta-un 'aw nalhuhuhóo'al. 'Et
hoonts'i 'onghohne 'utahályanne, 'enne nahoohoon'ai.
8 Nts'en'a la Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'unúwhusguz-un
soo whuz un'a 'uhóoja.
"Yak'usda 'ants'i stézne dune lé'binla.
Buna hóoni 'et hóonts'i 'aw hiye lhúhoos'en.
Budzo cha hoonli 'et hoonts'i 'aw hiye lhé'dusts'o.
'Andit dzin whuts'un 'et za ndihínt'oh,"
whe ndutni.
9 David 'en cha njan bughun ndutni,
"Ndai la Yak'usda ncha-i bugha íninla-i whute bilh 'ink'ez
tsayilh buka néyults'ut lé'uja.
Ndai bughá ininla-i, hikayá oole' buboolhtselh.
'Et whuz un'a ndi dulubeshi dich'oh hik'elha whutilht-
selh.
10 Buna whute hiye lhuhooş'en Yak'usda ye únzoo-i hiye
nóolh'en whuch'a.
'Ink'ez hiyé dzoh nudeh-i,
'i be yo húnoot'i dune ndaz-i nughe k'un'a,"
ni.

Yak'usda Israel oodune'ne 'aw 'ilhiz iloh bula ditni

11 'Et cha za nohooduskut, Lizwifne 'et tse gha huntízghal,
'et 'ilhiz wheni nintá hutilts'ulh ha eh nahílts'ut? 'Aw whuz
un'a 'uhót'e' aít'oh! Yak'usda ooghuni hika lhe'nízun 'et huwa
'udun yun k'ut whut'enne 'et 'andit hiye dújis. 'Et whuz
un'a 'uhutinelh Lizwifne 'udun yun k'ut whut'enne bughe'
hootalnih.
12 'Et hoonts'i tank'us un'a 'uhut'en-un 'et huwa hut'en,
'uyoonne Yak'usda ye únzoo-i be huhóont'i' suli' de, 'et de ndet
la Yak'usda Lizwifne buch'a hóontun-un 'i be 'udun yun k'ut
whut'enne tube huhóont'i' ubulhtsi. 'Et 'oh de whusahóolts'ut
de, Lizwifne, 'enne cha Yak'usda buzkeh huzdli' de, 'et 'on nus
hoonzoo tileh.
13 'Awet nohni 'udun yun k'ut whut'enne nohbulh yásduk,
Yak'usda 'utáhasálhti nohni nohba whel'a'-un nóosdle' ha.
Tube sba tube hooncha.
14 Njan nohdutásnelh-un, 'et whe sulh Lizwifne huwe' hool-
nih huwa tilah whulohne hudoojih.
15 Yak'usda Lizwifne 'únubutilhdil, 'ink'ez Sizi Gri 'en gha
nohni 'udun yun k'ut whut'enne 'aw 'on 'un nohbulh
lhónilch'oh. 'Et Lizwifne Sizi Gri hits'u nálhya buboolhyih
ha de, 'et Yak'usda nabitálhchulh whe' hint'oh. 'Ants'i dune
yaidlanne cha za dune nahusdli' le'hutinelh.
16 'Et whunóhuntistun nts'en'a la 'uwhutánelh. Whunulh'en,
lhes nantílhdo de, 'udechoo-i unzoo 'únt'oh de, 'et whuloh cha

ts'iyawh unzoo tileh. 'Et 'udun, duchun ooghih unzoo de, 'et oozooschum cha ts'iyawh 'utizoo'.*

17 'Et hoonts'i ndi duchun unzoo-i oolohkhi oozischum k'unúdistuk. 'Et nohni 'udun yun k'ut whut'enne, 'et duchun 'oh núnilhye'-i Olive duchun huyúlhni, 'i le'aht'oh. 'Et ndet la oozooschum k'unúdistuk-un 'et nohni hik'enánohdanla. 'Et huwa ndi duchun ooghih gha 'ink'ez ook'unih unzoo-i nohch'e' suli'.†

18 Ndi oozooschum k'unúdistuk-i ooch'az dóhtni junih! Whuz un'a 'ududúlhti' de, 'aw t'ewhunuzúszun ndi 'ughih 'aw oolalhe'zaht'en k'us 'ughih 'i nohla 'ut'en.

19 Ndi uzooschum k'unúdistuk wheni ook'enázdoodilh ha doohtni' la.

20 Njan ndudahní-un 'álha' hoont'oh. Lizwifne 'aw Yak'usda ooghuni lhahuyílhchulh 'et huwa 'uhuja k'unódistuk. 'Et nohni Yak'usda ooghuni úlhchoot 'et huwa áhja Lizwifne buk'enánohodanla. 'Et whe' dudolhti' junih, 'ants'i whenoolhjut.

21 Ndi duchun soo oozooschum 'aw Yak'usda yugha télhe'nizil de, 'et de nohni cha tílah nohgha télhe'nooszin.

22 Njan whudáhts'o-un 'et hodulh'e', Yak'usda dalcho-i be nets'un únzoo 'ink'ez 'uyoonne dálcho-i be bubúlh huskeh. Mbene la Yak'usda ooghuni lhahuyílhchulhne, 'i be nahílts'ut, 'enne buts'un ooghuni tube duts'un whe 'unt'oh. 'Et nohni 'udun yun k'ut whut'enne ooghuni úlhchoot, 'et Yak'usda ye únzoo-i be whuz un'a za aht'oh de, 'et huwa 'unt'oh nohts'un únzoo. 'Et Yak'usda ook'un'a 'aw hukwa lhe'núszun de, nohni cha k'únudútihtuk, uzooschum k'un'a.

23 'Et ndunne Lizwifne Yak'usda hits'u nátidulh hukwa' huninzun 'ink'ez highuni hitalhchulh de, 'et de ndi uzooschum k'unúdistuk-un 'et Yak'usda yuk'enábudutilelh, Yak'usda dich'oh za 'et dutínelh 'et huwa.

24 Nohni 'udun yun k'ut whut'enne ndi duchun Olive huyúlhni, 'oh nunulhye'-i, 'i oozooschum le'aht'oh. Yugha 'óoli whe k'unídizsel 'ink'ez Olive duchun unzoo-i, 'i yughun nenaídinla, 'aw whuz un'a lhe'hust'en 'et hoonts'i. 'Et Lizwifne ndi duchun dinzoo-i 'et duhínt'oh. 'Et huwa Yak'usda 'aw ooba howa lhúhoolna' ndi uzooschum k'unúdistuk-i duchun unzoo-i ghu nenaídutalelh.

25 Sulhutsinke njan whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et t'ewhuntihzeh nohba hukwa' nuszun, doo ka la ts'iyantsuk t'ets'onínzun na'dudólh'e'. Njan 'et dúhoont'oh, 'et whulohne

---

* **11:16** Paul 'en Abraham yughu yalhduk. 'En 'udechoo-un Yak'usda nalh ts'ih'un un'a 'unt'oh whe 'unt'oh. Yak'usda ooghuni ooba 'alha' yant'e' 'únt'oh-un whe 'unt'oh. 'En k'un'a yuk'élh'az tizdílne Yak'usda buzkeh huzdli', ni whe 'utni. † **11:17** Ndi 'uzooschum k'unúdistuk-i Lizwifne le'hint'oh. 'Et mbene la hik'enádidilne 'udun yun k'ut whut'enne e'hint'oh ni whe' 'utni.

Lizwifne budzi duts'un hutileh, ndet la 'udun yun k'ut whut'enne whudizulh-un, 'enne buba 'etsul 'uwhutánelh 'et whuts'un.
26 'Et hukw'elh'az Israel oodune'ne ts'iyawh hudutijih. 'Et Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'uwhusguz 'et ndutni,
“Neulhyis-un 'et keyoh whuti Zion huwhútni ts'e whuz de
hatíyalh.
'Et Jacob oodune'ne‡ nts'en'a la tank'us 'úhut'en-un
whuch'a nabutálelh.
27 'Et ndet la bulubeshi buba 'ún tisdil de,
'et 'oh de whuz un'a buts'un khuni lhadúsdla inle',
'et huwa tisnelh.”

Yak'usda ts'iyanne gha te'ninzun

28 Ndi khuni unzoo-i be nóhbulh yasduk, 'i 'aw Lizwifne hiyólhchoot hukwa lhe'hunízun, Yak'usda hich'az ditnine hinli. 'Et huwa nohni 'udun yun k'ut whut'enne duhjih. 'Et hoonts'i Yak'usda butsoda'ne§ 'utahábanla. 'Et 'enne bugha Yak'usda Lizwifne buk'entsi'.
29 Mbene la Yak'usda dutijih ha buka' dani'ne, 'ink'ez ndai la Yak'usda bugha iúnle-i, 'aw 'ats'un un'a naootneh aít'oh.
30 'Et nohni 'udun yun k'ut whut'enne niz de ha óodanzut-un Yak'usda 'aw ook'únulhe'zaht'en. 'Et hoonts'i 'andit dzin whuts'un 'et Lizwifne, 'enne Yak'usda 'aw hík'unulhé'ust'en. 'Et whu la gha ts'e lubeshi 'ulh'en-un nohba 'ún whutilhdulh-un nohghá whults'ut.
31 Ndunne Lizwifne, 'aw 'uk'únulhe'ust'enne, 'enne bugha Yak'usda nohgha te'ninzun. 'Et whuz un'a za Yak'usda 'il-hudzin 'enne cha la bugha té'nozeh.
32 Ts'iyanne yuk'únulhe'ust'en 'et huwa 'adinlane lé'binla, didut bugha té'nozeh ha.

Yak'usda dálzoo' la Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butilhyis huba

33 Yak'usda ye nétsʼun unzoo-i,
ye whúnih-i 'ink'ez ndet la ts'iyantsuk t'ewhunínzun-un,
'et tube hooncha whe' hoont'oh.
Nts'en'a la be 'ut'en k'oh 'ink'ez 'utáhawhúle-un,
'aw dune t'ehonózinne hooloh 'ink'ez 'aw nahó'alhne cha
hooloh.
34 Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'unúwhusguz-un 'et dutni,
“Yak'usda dája ninzun la, 'aw dune t'éhonínzun-un hooloh.
'Ink'ez 'aw yugha dóoni'-un cha hooloh.
35 Yak'usda ts'iyaitsuk negha unle,
'aw ooba k'elha ts'oohoolhtselh ait'oh.”
36 Ts'iyaitsuk inla,

---

‡ **11:26** 'Et njan Jacob oodune'ne Israel oodune'ne 'i khuni 'i za 'unt'oh. § **11:28** Butsoda'ne, 'enne Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob 'uhint'oh.

'ink'ez 'en oogha ts'iyaitsuk 'uyínla k'un'a 'unt'oh,
'ink'ez 'en ba ts'iyaitsuk ulya.
'Et huwa nohdúsni 'ilhiz wheni Yak'usda 'en za uzdólhti'. 'Et ndó honeh.

12

Yak'usda oodune'ne nts'en'a la Yak'usda hukwa' ninzun, whuz un'a 'uhoot'e' huba' hoont'oh, 'aw dich'oh hukwa' huninzun-un huwa iloh 'uhut'en

1 Sulhutsinke ndai la Yak'usda ye negha te'ninzun-i, 'i be nohts'u tédusdli, lubeshi yit whe be khahna-i 'ilhiz wheni Yak'usda oogha ínah'aih. 'Et ndahja de, Yak'usda hootát'e' 'ink'ez whuz un'a ts'ih'un un'a ooba' tiht'elh.

2 'Ink'ez nts'en'a la dune 'andit dzin dahínt'oh bubun dóht'e' hukwa 'ooht'en junih. 'Et k'us 'andit noheni 'ats'un un'a na'ahleh. 'Et ndaht'en de, 'et la t'éwhunóhzin ndet la Yak'usda nohts'u húkwa' ninzun-un. Yak'usda be 'ut'en k'oh ts'iyawh hoonzoo, ts'iyanne ba hoonzoo, 'ink'ez ts'ih'un un'a 'uhoont'oh.

3 Yak'usda yé sts'un unzoo-i, 'i gha nohdúsni, nohni mbe la Sizi Gri k'úne' 'ut'enne dubanadóhti' junih. Yak'usda nalh dune nchane ahli, 'et whe' dudolhti' junih, 'et k'us noheni 'ats'un un'a oolhdzin. 'Uyoonne ghú nuní nuhzut te, whulohne 'on nus hoolhtus whe Yak'usda buba 'alha' 'unt'oh.

4 Neyust'e 'ilho za unli, 'et hoonts'i lhai oogho hoonli. 'Et 'i ts'iyawh neyust'e lhelhdun huba 'unt'oh.

5 Christ oodune'ne whuz un'a za ts'int'oh. Wheni ts'uldlai hoonts'i, ts'iyawh Christ ooyust'e ooch'e' ts'inli, 'et huwa 'ilho za ts'inli.

6 'Et hoonts'i ts'iyawh lhelhts'un un'a Yak'usda ba 'uts'ut'en, ye únzoo-i gha 'úja 'ut'en lhelhyoo neghalya 'uts'oolh'en ha. Whulohne Yak'usda be nus hoo'en-un, 'et bugha óonin'ai, dahoolcho la Yak'usda bugha óonin'ai-un, whuz un'a za yahoolhduk huba' hoont'oh.

7 Whulohne huye 'ut'en 'utilh'elh oole' ha buka' hudani'. Whulohne whunih bubulhtsi 'uyoonne hodoolh'eh ha.

8 Whulohne 'uyoonne dune budzi úlhtus ubólh'e' ha bughá whunt'ai, whulohne huyut'i-i 'uyoonne hiye bulá' 'oot'en ha 'ink'ez 'aw highu yalhoolhduk. Whulohne mbene la dune tso whudilhdzulhne soo cho huwa hinli whe nduhóot'e'. Whulohne cha budzi hóont'i' whe 'uyoonne gha te'hunozeh ha, 'et cha bughá whunt'ai.

9 Whahts'it whe 'uyoonne k'eoohtsi' junih. Tank'us 'úhoont'oh-un whuts'u doohtni, Ts'ih'un 'uhoont'oh-un 'et hoohtun.

10 Nts'en'a la lhulhutsinke lhk'ehutsi', 'et whuz un'a soo ts'ih'un un'a lhk'ehtsi'. Ts'ih'un un'a né'lhoolh'en nohgha whúlts'uk totsuk.

11 Ndai la 'ut'en oogha ítahnalh-i, soo cho 'oolh'en. Ndai la
Ndoni ye nohla 'ut'en-i, 'i be soo hoonáht'i' whe Yak'usda ooba
'ooht'en.
12 Ndet la Yak'usda oots'u húkwa tse hoolhlí-un 'et huwa
tube hóht'e'. Ndet la Sizi Gri ook'úne' aht'en huwa dune no-
hezúla de, 'etsul 'oohneh junih, 'ahoolhyiz neMoodihti oots'u
tenádahdli.
13 Mbene la Yak'usda ooch'e'ne* 'endunidzítne, ndai la aht'í-
i whuloh be bula aht'en. 'Ahoolhyiz huba nohyoh 'udun
udólhtan.
14 Dune nohezúla de, buts'un oohzoo' 'ink'ez buk'ehoohyih
junih.
15 Mbene la hóont'i'ne bubulh hóonaht'i', 'ink'ez mbene la
utsóne bubulh áhtso.
16 Ahcha na'dudolh'e' junih. Tel'enne buba nus dáht'i'
noohzin junih. Whuníhne dune na'dudólh'e' junih.
17 Nohni dune tank'us un'a nohts'u ne'hut'en de, nohni cha
tank'us un'a buts'un ne'ooht'en junih. 'Et k'us ts'iyanne nalh
'ahoolhyiz Yak'usda ba ts'ih'un un'a za ne'ooht'en.
18 Ndet la soo 'on 'un oohneh aít'oh whe ts'iyanne dune
ts'ih'un un'a lhts'un 'ooht'e'.
19 Sk'ekene khun k'unóohdzin junih. Yak'usda 'en
ootl'awháh'aih. Njan Yak'usda ooghuni 'et 'utni, "Be
k'uznudzun-i, si sch'e' 'unt'oh. Si hukw'elha whutiselh,"
ni.
20 'Et huwa nohch'az ditni-un ooye'íllts'ul de, oogha 'óoh'alh.
'Et ta'óosda de, too oogha óolhdzeh.
'Et diz un'a aht'en de,
'et de 'ants'i kwuntsit ootsi la dahdzaih le'tiht'elh.†
21 'Uyoonne tank'us 'úhut'en 'i be nohch'a' hoolhdeh junih
k'us hoontsi'-un 'ut'en unzoo-i be whuch'a' oolhdeh.

13

Keyoh whumoodih buk'úne' oot'en

1 Sizi Gri oodune'ne ndet la keyoh hudilhts'í-un, mbene la
keyoh huwunline buk'une' hoot'en huba' hoont'oh, 'et whuz
un'a Yak'usda 'uhóonla 'et huwa.
2 Ndet la keyoh dune hudilhts'í-un, dája hubuhútni la, 'et
whudulhyoh 'uhut'en de, 'et de Yak'usda 'uhóonla-un, 'et
whudulhyoh 'uhut'en whe' hut'en. 'Et ndut'enne, 'enne ndi
yun k'ut buba nahutiyeh.
3 Ts'ih'un un'a ndi yun k'ut dúlhts'i de, 'et de nohmoodihne
bubé noolhjut ait'oh. 'Et la ts'ih'un un'a nohghu yaooduk.

* **12:13** Mbene la Sizi Gri hik'úne'ut'enne, 'enne Yak'usda ooch'e'ne hinli. † **12:20** 'Et 'ut'en unzoo-i buts'un áhla, 'ink'ez lubeshi ch'az nálhuhil'al de, 'et de Yak'usda yé k'utitnelh whe 'unt'oh. 'Et whuz un'a howu nuni hunoozut, ni whutílah 'utni.

Hoonzoo k'un'a aht'en de, 'et ndai la khuni nohtl'aídan'ai-i, 'i be noolhjut huba lhe'hóot'oh.

4 Ndunne nohmoodihne, 'enne Yak'usda ba 'ut'enne lé'hint'oh. 'Et tank'us ne'áht'en de, 'et de bube noolhjut. Ndai la hiye úlhtus-i butl'á yuz'ai 'i be dzoh nunóhotilhdzut 'et huwa. 'Aw 'ants'i íloh 'uhint'oh.

5 'Et huwa mbene la nohmoodih unline buk'une' 'oohten huba' hoont'oh. Nohbulh huhuntalch'oh, 'et huwa za iloh, nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i nohba hoonzoo whutilhtselh de, 'et ndi khuni ook'úne' ooht'en huba' hoont'oh.

6 Mbene la Yak'usda ba nohmoodih unlíne, 'enne 'ahoolhyiz 'uhut'en. Ndi 'ut'en 'uhuyulh'en-i 'et buba k'elha hole' huba' hoont'oh.

7 'Et huwa njan ndet la nohts'ú whuz'ai-un 'uk'elha whulh'i. Ndet la nohnich'oh 'ink'ez nohyun cha nohts'ú whuz'ai-un, ts'iyawh hukw'elha whulh'i. Nohmoodihne sóo ne'bulh'en 'ink'ez budólhti'.

Sizi Gri oodune'ne nts'en'a la dich'oh k'enahutsi', whuz un'a dudulh dunene buk'éhootsi'

8 'Uyoonne nohts'ó holh'a' junih, 'uyoonne dune k'etihtsí'-un 'et whe za nohts'ú whuz'ai. 'Et la nyulh dune k'entsi' de, 'et ndai la Yak'usda khuni whutl'aídan'ai-i, 'i ts'iyawh ook'úne' 'int'en whe 'int'oh.

9 Ndai la khuni Yak'usda whutl'aídan'ai-i, 'i dune úlhni,
“Ts'ekoo k'us dune bulh ninta' 'ooht'en junih,
dune soolhghelh junih,
'undunooht'ih junih,
'uyoonne ba hoohts'it junih,
'uyoonne ch'e' ha' noohzin junih.”
Nts'en'a la k'enats'utsi', whuz un'a nohbulh dune buk'ehtsi' de, 'et de ndi Yak'usda khuni whutl'aídan'ai-i 'ink'ez 'onghoh-i cha, ts'iyawh kw'úne' zaht'en whe' hoont'oh.

10 Mbe la dudulh dune k'entsí'-un, 'aw yuts'un tank'us un'a ooneh aít'oh. 'Et huwa hoont'oh, nohbulh dune buk'ehtsi' de, ndai la Yak'usda ook'oh ts'e nohts'u húkwa' ninzun-un ts'iyawh lhaoodulhla whe' hoont'oh.

11 'Et ndi t'ewhunáhzun ndet la whudizulh-un 'awet neba whulatoh tileh. 'Uda' Sizi Gri neba 'alha' 'unt'oh ínle'. 'Oh da' whézdutijih-un nilhza' whuz'ai ínle'. 'Et 'andit 'on nus nilhdukw hoolts'ulh, 'et huwa ts'ets'oodeh huba' hoont'oh.

12 'Awet yutilhkai, 'et huwa ndai la 'ut'en tsalhgus yo 'uts'ulh'en-i, 'etsul 'uts'ooleh 'ink'ez ndai la 'ut'en 'uztilh'elh-i dzenis 'uts'oolh'en.* 'Et nduts'út'en whe soo cho netsudule ets'udulh le'ts'oot'en. 'Et de 'aw nech'a' oolhdeh aít'oh.

---

* **13:12** Ndi khuni whunénulhtun whe 'utni, tsalhgus yo 'ut'en-i, netsudule be 'ut'en, dzenis 'ut'en-i, Yak'usda be 'ut'en 'unt'oh ni whe 'utni.

13 Ndai la dzenis 'ul'en-i, 'i za ts'oolh'en. 'Et whuz un'a
za ts'ih'un un'a yinka uzdólts'i'. Tátnaine bulhe'ts'oost'en,
taznutnai-un 'et cha 'etsul 'uts'ooneh, 'ink'ez ts'ekoo k'us
dune bulh lubeshi 'uts'ulh'en-un, 'et cha 'etsul 'uts'ooneh.
Lhe'ts'údulh-un 'ink'ez 'uts'oolníh-un 'et cha 'etsul 'uts'ooneh.
14 Ndi 'ut'en ntsi'-i, 'i ook'et neMoodihti Sizi Gri 'en
za ook'ún'a 'uts'oot'e', 'ink'ez 'aw 'on 'at neyust'e lubeshi
ts'úlhnoost'i.

14

Sizi Gri oodune'ne 'aw buba nats'oohooyeh huba lhe'hóot'oh

1 Sizi Gri be 'ut'en k'oh huwun, mbe la ye be 'alha' hoont'oh-
i, 'i be soo lhe'iltus de, whute nohbulh tenadoodli, 'ink'ez
oodulhyoh 'udoohni' junih.
2 Whulohne Sizi Gri unidúlhne, hiyé 'alha' ninzun-i tetsun
huwa, buba 'álha' hoont'oh 'aw 'utsung lhúhus'al. 'Et whu-
lohne ts'iyai tsuk ha'alh-un, 'et buba 'alha' hoont'oh.*
3 Mbe la ts'iyaitsuk a'álh-un, ndun 'utsung lhús'al-un, 'et
hukwa yuts'u dootni junih. 'Ink'ez mbe la 'utsung lhús'al-
un, ndun ts'iyai a'álh-un, 'en cha 'aw ooba nahoohyeh junih.
Yak'usda hóont'i' whe ts'iyawh hubílhchoot 'et huwa.
4 Mbe na'dunúhdzun Yak'usda ba 'ut'en-un ooba nahutihyeh
nahzun? Oomoodih 'en za' idutánelh soo 'int'en k'us 'aw soo
lhe'zint'en. Didutch'oh soo tiyin, Yak'usda 'en yula tit'elh 'et
huwa.
5 Whulohne dune 'uhuninzun whuloh dzin-un 'on nus
whudízti', 'et whulohne 'uhuninzun dzin totsuk buba lhg-
hazá' hoont'oh. 'Et ts'iyanne dája huninzun-un, 'et buba 'alha'
hot'e' la.
6 Mbe la whuloh dzin 'on nus whudízti' ninzún-un, 'en njan
'et dzin neMoodihti yudólhti' ha, 'udun neóonin'ai huwa 'útni.
Mbe dune la dzin 'on nus lhodíti' ninzun-un, whuz un'a la
neMoodihti wheyúdilhti'. Mbe la ts'iyaitsuk a'álh-un Yak'usda
musi yúlhni 'ink'ez yunalh 'et yu'alh. Mbe la 'utsung lhús'al-un,
'en cha Yak'usda musi yudáni'.
7 Yinka uztidalh 'ink'ez dáztitsah, 'aw whenich'oh
'utáhats'óhoo'alh aít'oh. 'Aw whenich'oh duba moodih
nalhts'ídloh 'et huwa.
8 Yinka uzdilhts'i de, neMoodihti kw'úne' ts'oot'en huba'
hoont'oh. 'Et dáztitsah de, Sizi Gri yununúdilhne k'un'a
dats'óotsah. Nts'en'a la ts'ukhuna k'us daztitsah de, neMoodi-
hti ooch'e' ts'inli.

---

* **14:2** 'Et 'oh da' 'udun yun k'ut whut'enne buk'eltsi hits'u tenadudli-i, 'i khuna-i
hits'u dilhk'un. Whuloh 'i la loodel k'ut hidílhk'un 'et 'on 'un-i, 'i huye 'óoket.
Whulohne Sizi Gri unidúlhne 'utsung be 'óoket-i me 'únt'oh huninzun. 'Et whu la
gha ts'e huyoo'alh aít'oh. 'Ink'ez whulohne Lizwifne cha Sizi Gri hits'u nálhyanne
hukw'elh'az Moses be 'udustl'us gha 'aw gugoos tsung hoo'alh hukwa lhe'hunízun.

9 Christ dazsai, dunadija, 'ink'ez cha za yinka usda. 'Et
yinka dilhts'íne 'ink'ez yaidlánne cha buMoodihti tileh ha 'uja.
10 'Et di ha Sizi Gri be nohulhutsinke unline buba nahahyeh,
k'us 'et di ha 'enne buka lhe'nahzun? Wheni ts'iyawh Christ
neba nahutiyeh ha oobut núzdutalyalh whe' hoont'oh.
11 Njan huwun Yak'usda be 'udustl'us 'uk'ehóoguz-un 'utni,
“NeMoodihti nja dutni,
nts'en'a la khusna hukw'un'a,
ts'iyanne sbut dugwutsi be hóoyin.
'Ink'ez ts'iyanne ooba 'álha' hot'e' Yak'usda usdli.”
12 'Et huwa 'ilhoghun ts'inli whe dats'it'en-un, 'et Yak'usda
uzdutánelh.
13 Njan whuts'un 'aw 'uyoonne ba nalhts'uhoosye.
Ts'iyawh whuz un'a za uznoozin, 'aw 'on 'at neyulhutsinke
Sizi Gri hich'az naóol'ah ha whuz lhubuznoolht'i, k'us buba
dzoh 'uts'udooni' junih.

Nyun ngha te nyulhutsin sizi Gri ch'az naóol'ah junih

14 Sizi Gri 'en gha t'ewhunúszun 'alha' hoont'oh 'aw 'ut'alh-
i me ts'utni-i hooloh. 'Et hoonts'i whulohne 'uhuninzun 'i
'ut'alh-i me 'únt'oh uninzun de, 'et de 'en dune ooba me yinli
whe 'unt'oh.
15 Ndai la ah'álh-i, 'ink'ez nohulhutsinke yuch'a nijoot
ninzun de, 'ink'ez bunalh yah'alh de, 'et de be nék'ets'intsi'-i
yit yinka dúlhts'ih whe' aht'oh. Ndai la ah'álh-i, 'i gha Christ
buba dazsaíne ninta' bólh'en junih.
16 'Et huwa nts'en'a yinka dúlhts'i-un nohba 'alha hoont'oh
de, 'et 'uyoonne tank'us un'a howu yahutilhduk de, 'ants'i
whula doohtnih.
17 Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun, 'aw ts'a'álh-i k'us
ts'utnai-i, 'i ghun íloh 'uhoont'oh. Ndoni neyudílts'ut 'et huwa
Yak'usda nalh ts'ih'un 'úts'ut'en, 'en gha nedzi dóghel, 'ink'ez
ts'ohót'e'.
18 Mbe la Christ diz un'a yuba 'ut'en-un Yak'usda tube yúlh
hoont'i' 'ink'ez dune cha buba ts'ih'un 'ut'en.
19 'Et huwa ndiz un'a yinka uzdólts'i' huba' hoont'oh, 'ahool-
hyiz neba whudizghel ts'úznoot'i 'ink'ez lhla ts'oot'en.
20 'Ut'alh-i gha Yak'usda be 'ut'en gak hoolhtselh junih. 'Et
'alha' hoont'oh 'aw hooliyaz me unli hooloh. 'Et hoonts'i
mbe la yuti'ulh-i ooba náwh 'uhoont'oh de, yan'al de, 'et ooba
lubeshi 'uhoont'oh.
21 'Utsung tíh'ulh, k'us ts'ekoo too' tihtnelh, k'us ndai la
'ilh'en-i, 'i gha nohulhutsin ooba nawh 'uwhut'ih, k'us ooba
dzoh cha lhih, k'us ye 'alha' ninzun-i cha tetsun lhih de, 'et
ndaht'en de, 'aw nohba ts'ih'un lhe'hóot'oh.
22 Nts'oh te la ndaht'en-un, be 'alha' hoont'oh-i, 'i be
ndaht'en de, nohni 'ink'ez Yak'usda bulh za nohba' hoont'oh.

Mbene la njan dahút'en-un, tank'us 'úhut'en lhonízunne de, 'enne hóont'i'ne 'uhint'oh.
23 'Et hoonts'i mbene la 'utsung á'alhne 'aw buba 'alha lhe'hóot'oh ninzunne, 'et hiyu'alh de, 'et dudzi yo whe t'ehontázin ninta' hant'en, hiyé 'alha' ninzun-i gha 'et dulhúhinel 'et huwa. 'Ink'ez ndai la hoonliyaz 'uts'ulh'én-i be 'alha' uzninzún-i gha lhe'ts'ulh'en de, 'et neba lubeshi hoonli.

15

'Uyoonne dzi óolhzoo' za hukwa' ooht'en

1 Wheni mbene la Sizi Gri ba ulhtúsne, ndunne Sizi Gri ba tetsúnne bubodin'ai le'hint'oh, 'enne bula ts'oot'en. 'Aw whenich'oh za nedzi ts'ilhdzoo' hukwa lhe'ts'oost'en.
2 'Ilhone ts'inli whe nebulh dunene bula ts'oot'en. 'Et de la Sizi Gri ooba ulhtusne hoole'.
3 Christ 'en 'aw dich'oh k'únulhe'it'el. Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'unúsguz whuz un'a 'it'en. 'Et ndutni, "Mbe la nch'az yálhdukne ndai la hiye nch'az yálhduk-i, 'i ts'iyawh si sts'e' hutni."
4 Ndet la 'uda' Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'ehóoguz-un oogha whúts'o dool'eh ha 'uk'éguz. 'Et whe ndet la Yak'usda nets'u hoozi-un 'i ooba ts'ilh'i 'ink'ez ooba ts'ilh'i za' ts'int'oh.
5 Njan 'et nohba hukwa' nuszun, Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ook'un'a ts'ih'un un'a lhulh yínka dólhts'i'. Yak'usda nalhts'ulyaz neba sulh'i, 'ink'ez nedzi ílhdzoo, whuz un'a uncha lhts'un aht'oh.
6 Lhgha za' uznudzun 'ink'ez lhgha za' lhulh yáts'oolhduk nohba hukwa' nuszun. 'Ilhoh 'alhgoh Yak'usda Sizi Gri neMoodihti ooBá uzdólhti'.

Sizi Gri 'en gha Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne 'ilhoghun za huzdli'

7 'Et nts'en'a la Christ nenilh'en, whuz un'a za lhunoolh'en. 'Et ndaht'en de, Yak'usda dutálhti'.
8 Njan nohdúsni, Sizi Gri Lizwifne buba ne'ut'en-un suli' whunénoolhtun ha ndet la butsoda'ne Yak'usda buts'u hoozi-un 'et 'alha' hoont'oh.
9 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne buba ne'ut'en-un suli', 'i gha Yak'usda ye te'ninzun-i yúbunilhtan, 'et huwa hidílhti'. Yak'usda be 'udustl'us k'ut nja dutni,
"'Et huwa 'udun yun k'ut whut'enne butoh khuni 'alha' 'unt'oh-i be nyun nghun bubulh yaósduk,
'ink'ez nyoozi' 'i la dósti'."
10 'Ink'ez doo cha za 'utni,
"'Udun yun k'ut whut'enne
'ink'ez dunene ts'iyawh neMoodihti dúlhti'."
11 Njan cha 'et dutni,

“'Udun yun k'ut whut'enne ts'iyawh Moodihti dúlhti'
'ink'ez nohni dune cha ts'iyawh dúlhti'.”
12 Isaiah be 'udustl'us k'ut njan cha 'et dutni,
“Jesse 'en ye kédinzut tile.
'En 'alha whusatíyalh 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne
bumoodih tileh.
'Ink'ez ndet la buts'u hoozi-un 'et huba utit'elh.”
13 'Et nohba tenadusdli, ndet la Yak'usda nohts'u hoozi-un huba sulh'i whutoh, 'en gha 'et úncha nohdzi sóo nedinzut ndet la nohts'u hoozi-un nohba 'alha' hoont'oh huwa. 'Et whuz un'a la 'ilhiz bulh óoht'e', 'ink'ez ndet la nohts'u hoozi-un 'on nus ulhtus whe la huba oolh'e' Ndoni ye úlhtus-i nohídan'ai huwa.

Paul 'udustl'us buts'o k'e'uges-i, 'i ghun 'aw lhníljut whe butso k'e'uges

14 Sulhutsinke 'alha t'éwhunúszun lhat-un hoonzoo-un 'uwhulh'en, lhat-un cha t'éwhunúhzun, 'ink'ez Sizi Gri be 'ut'en k'oh dune whúntilhtun-un 'et huba cha soo 'úlhdzoo'.
15 Ndi 'udustl'us k'ut whulohkhi 'aw lhnúzjut whe nohts'ó k'e'usgus, whunaoolhni ha Yak'usda ye únzoo 'et sghá whunt'ai-un 'i gha 'ust'en.
16 'Et de la Sizi Gri ooba 'ust'en-un usdli, 'udun yun k'ut whut'enne Yak'usda ooghuni ghun bubulh yaoosduk ha. 'Et de la Ndoni Yak'usda ba 'udun nelyanne huzdli' 'ink'ez Yak'usda hoont'i' whe la ubólhchoot.
17 'Et huwa 'ust'oh hoonúst'i', ndai la Yak'usda ba' yus'én-i, 'i be Sizi Gri dústi' huwa.
18 'Ink'ez ndet la Christ dája la si sgha 'udun yun k'ut whut'enne hik'úne' oot'en ha, 'i za nohbulh yátisduk. Dája budásni' la 'ink'ez buba dást'en la, ts'iyawh si sgha Christ buba daja-un, 'et huwun 'aw lhnúzjut whe nohbulh yátisduk.
19 Ndoni ye ulhtus-i, 'i be hoolhtus 'ink'ez huwa 'ít'en te cha ne'zust'en, 'et Jerusalem Ilyricum keyoh dúwhulyiz ts'e ts'iyanne 'et Christ ooghuni unzoo-i ts'iyawh budásni'.
20 Ndi khuni unzoo-i mbene la dune lhidústs'one Christ ghun 'enne tube budutásnelh hukwa' nuszun. 'Aw 'uyoon dune yoh whulh'aí-un, 'aw 'et yoh neóohos'alh hukwa lhe'núszun.*
21 'Et hoonts'i ndiz un'a Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'uk'unúwhusguz,
“Mbene la 'aw highun lhubudínelne,
'enne huwhutí'elh,
'ink'ez mbene la hiyulhé'dits'ilne,
'enne t'ehontizeh”

Paul ubulhni Rome ts'e tíyalh hukwa' tit'elh

* **15:20** Ndet la 'uda' Christ be 'ut'en k'oh whe' whudil'en-un, 'aw whuz tóosya' hukwa lhe'núszun ni whe' 'utni.

22 Lhat nohts'u tísyalh hukwa' nuszun inle', 'et hoonts'i Sizi Gri be 'ut'en us'en inle' 'et huwa 'aw nohts'ún lhtuzusyai.

23 'Et hoonts'i 'awet Sizi Gri be 'ut'en us'en-i ndoh keyoh ndulcho whe ts'iyawh lhadúsdla. 'Et lhat yus k'ut whuts'un nohts'un tísyalh hukwa' nuszun.

24 Ndet la Spain yun k'ut ts'u tisya de, 'atsul wheni nohts'ú nutisyalh. Whuz nusya de, 'et hukwa' nahzun de, 'et la 'on 'un tisyalh huba sla 'oohneh.

25 'Et hoonts'i 'andit 'aho Jerusalem ts'u tísyalh 'et la Yak'usda ooch'e' unline bula 'oosneh ha.

26 Sizi Gri yunidúlhne, ndunne Macedonia 'ink'ez Achaia whut'enne tube cho hukwa' huninzun sooneya be ndunne tehul'en Yak'usda ooch'e'ne Jerusalem dilhts'íne bula' hutinelh, 'et huwa whuz tisyalh.

27 Huhóont'i' whe sooneya bugha húnin'aih. Ndunne Jerusalem whut'enne buts'o húwhulh'ai le'hint'oh 'et huwa. Lizwifne, 'enne gha 'udun yun k'ut whut'enne Yak'usda ooba 'ut'en-i be hoonzoo' huja de, 'et de 'udun yun k'ut whut'enne Lizwifne hiye ndunidzit-i be bula' hooneh 'inka.

28 Ndi 'ut'en lhadúsdla de, 'ink'ez ndai la bugha íyulya-i ts'iyawh butl'a yísdla de, 'et de Spain ts'u tisyalh. 'Et la nohk'osya'.

29 'Et nohghu nusya de, Christ ooghuni unzoo-i ts'iyawh 'i bulh la oosneh. 'Et la t'ewhunóhzin ndi khuni unzoo-i dáldzoo' la.

30 Sulhutsinke neMoodihti Sizi Gri 'en be Ndoni gha lhk'ets'utsi', 'et huwa nohooduskut Yak'usda tube cho súlh oots'u tenadoohdli.

31 'Et la ndunne Judea whut'enne 'aw ooba 'alha lhe'hóot'ohne dasúlhuhoosdle, 'ink'ez se' 'ut'en Jerusalem Yak'usda ooch'e'ne bube 'ut'én-i, 'i la hiyólhchoot.

32 'Ink'ez Yak'usda hukwa' ninzun de, hoonúst'i' whu la nohts'un tóosya'. 'Et de la 'ilhoh 'uts'oot'e' nohts'óozusya de.

33 'Et si cha nohba tenadusdli Yak'usda nohbulh óot'e' ha, 'ink'ez ndi be whúdizghel-i, Yak'usda huwa yú'aih-i, ts'iyawh uncha nohbulh 'únt'oh. 'Et ndo honeh.

16

Paul, Rome dilhts'ine hadih ubúlhni

1 'Et njan Cenchrea keyoh Sizi Gri gha 'ilhozdílne butoh 'ilhoghun ts'eke unzoo-un, Phoebe huyúlhni, 'en 'ahoolhyiz wheni neba 'ut'en-un.

2 Nohts'óozya de hoonáht'i' whe Sizi Gri boozi' gha yoh daóolhtelh ha. Yak'usda ooch'e'ne ahli, whuz un'a ts'ih'un un'a nohba hoont'oh 'utihnelh huba. Ndai la ye ndunidzít-i cha be óola ooht'en. Lhanne la 'it'en whe 'unt'oh. Si cha sla 'it'en.

3 Priscilla 'ink'ez Aquila sba bózoo budóhni'. Christ Sizi
ts'utni-un, 'enne sulh 'úhut'en inle'.
4 'Enne hiye khúna-i, 'i 'ants'i buba 'unt'oh whe suhúlhyih
inle'. 'Et dahúja huwa, si 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne
Sizi Gri ooba 'ilhozdílne, ts'iyawh musi buts'útni.
5 Mbene la Christ ooba buyoh 'ilhozdílne, 'enne cha ts'iyawh
sba bózoo budóhni'.
Sk'eke Epaenetus 'en cha sba bózoo dóhni'. 'En Achaia yun
k'ut 'udechoo Christ ooba 'alha yint'oh suli'-un.
6 Mary 'en cha sba bózoo dóhni'. 'En cha tube ncha-i be nela
'ut'en ínle'.
7 Andronicus 'ink'ez Junias 'enne cha sba bózoo budóhni'.
Snatneke 'uhint'oh, sulh 'áhudan'a' ínle'. Whel'a'ne butoh
dune nchán e hinli 'ink'ez stso da' Christ hits'u nálh'a inle'.
8 Amplias 'en cha Sizi Gri uniyalh-un 'unt'oh. Tube
ookw'esi', sba bozoo dóhni'.
9 Urbanus dune, 'en cha nebulh 'ít'en Christ be 'ut'en
'uts'ulh'en whe 'ink'ez sk'eke Stachys 'enne cha sba bózoo
budóhni'.
10 Christ uniyálh-un, Apeles, ts'iyanne ba unzóo-un,
'ink'ez Aristobulus 'et ooyoh dilhts'íne, 'enne cha sba bózoo
budóhni'.
11 Snadun Herodion 'ink'ez mbene la Narcisus ooyoh dil-
hts'íne Sizi Gri unidúlhne,
'enne cha sba bózoo budóhni'.
12 Tryphaena 'ink'ez Tryphosa 'enne cha Sizi Gri be 'ut'en
'uhulh'en,
'ink'ez sk'eke Persis tube ncha-i be Sizi Gri be 'ut'en tube
yughaizna' ínle', 'enne cha sba bózoo budóhni'.
13 Rufus 'en 'uk'enus soo Sizi Gri ba 'ut'én-un, ooloo cha
'ants'i sloo le'únt'oh, 'enne cha sba bózoo budóhni'.
14 Asyncritus, Phlegon, Hermas, Patrobas, Hermes, 'et
'onghohne neulhutsinke bubulh 'út'enne, 'enne cha sba
bózoo budóhni'.
15 Philologus 'ink'ez Julia cha, Nereus 'ink'ez bulhtus cha,
'ink'ez Olympas 'ink'ez mbene la Yak'usda ooch'e'ne
bubulh 'út'enne, ts'iyawh sba bózoo budóhni'.
16 'Et bózoo lhudáhni de,
'et de lubeshi ooghu hooloh-i be nalhudoohts'oos.*
'Et mbene la njan Christ gha 'ilhozdílne,
Rome whut'enne bózoo nohts'útni.

Paul ubúlhni, mbene la Yak'usda ooghuni 'ats'un un'a whey-
odulh'éhne buka tse hólhle'
17 Sulhutsinke njan huwun nohgha dúsni, nohtoh mbene
la nts'en'a la whunohodalh'e' whuch'az yálhdukne, 'enne

* **16:16** Whuz keyoh 'et whuz un'a huhoont'i' whe ilhanahodulh.

bugha lhch'az nedutahdulh 'ink'ez nohba hoontsi' tileh. 'Et ndunt'óhne buka huwolhle' 'ink'ez buch'az naóolh'ah.
18 'Et dunt'óhne dune neMoodihti Sizi Gri hik'únulhe'ust'enne. Dich'oh k'un'a 'uhut'en, 'ink'ez nts'en'a la dich'oh hukwa' huninzun hukw'une' 'ut'enne. Nanuhona'ah whe khuni unzoo-i be nohbulh yáhalhduk, 'et mbene la hukwa tse lhuhoolihne whuz un'a nabonti'ah.
19 Nts'en'a la Sizi Gri be 'ut'en k'oh hukw'úne' aht'én-un ts'iyanne whulh 'údants'o. 'Et huwa tube nohba hoonúst'i'. Whunihne oolhle' nohba hukwa' nuszun ndai la 'ut'en unzoo-i ghun, 'ink'ez la lubeshi k'únulhe'zooht'en.
20 Yak'usda 'en whudizghel-un negha whu'aih-un, 'aw lhotuszit whe Satan nohketl'ah gak yutilhtselh. 'Et nohba tenadusdli neMoodihti Sizi Gri ye únzoo-i, 'i nohbulh óot'e' ha.
21 Timotheus, sulh 'út'en-un, bozoo nohúlhni. 'Ink'ez snatnekoo Lucius, Jason, Sosipater, 'enne cha bózoo nohuhútni.
22 Tertius suhútni, si 'usja ndi 'udustl'us Paul ba 'uk'uneízusguz. Si cha bózoo nohdúsni.
23 Gaius, 'en duyoh dásunilhti, 'en cha bózoo nohúlhni. 'En ooyoh 'et Sizi Gri unidúlhne 'ilhuhozdil. Erastus, 'et keyoh whut'i sooneya ghundli-un, 'ink'ez neulhutsin Quartus, 'enne cha bózoo nohuhútni.
24 NeMoodihti Sizi Gri ye únzoo-i ts'iyawh nohbulh óot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, 'awhuz 'ilhoghun budutánelh-un whuz'ai

25 Yak'usda uzdólhti'. 'En 'unt'oh ye ulhtus-i ut'i Sizi Gri ooba ulhtusne nohoolhtselh ha. Nts'en'a la nohdásni' whuz un'a 'utihnelh, ndet la whunohdus'eh Sizi Gri ooghuni unzoo-i ghun. 'Uda' 'aw dune ndi khuni unzoo-i highu t'ehonúszun. 'Oh da' Yak'usda ndi yun k'ut 'uyinla, 'et whuts'un njan whe' hoont'oh hooyoh-un buch'a nónut'i' inle'.
26 'Et 'andit ts'iyawh t'eoonidzin. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni nus be t'eoonudzun-i dune didohne ts'iyanne t'ehinanzin. Yak'usda 'ilhiz wheni khuna-un, 'i khuni netl'aídan'ai, 'i ndi yun k'ut dunene ts'iyawh t'éhinanzin. 'Et t'éhonínzun Sizi Gri ooghuni hiyólhchoot whe hik'úne' oot'en ha.
27 Yak'usda 'en za whunih whe 'unt'oh. Sizi Gri 'en gha 'ahoolhyiz uzdólhti' 'ilhiz wheni. 'Et ndo honeh.

Paul Corinth Whut'enne 'Udechoo Buts'ó K'eyanguz-i

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne keyoh Corinth ts'e, 'enne Paul hadih ubulhni

1 Si Paul ndet la Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a, 'i be Sizi Gri oosal'a'-un* suhutni, 'ink'ez ndun neulhutsin Sosthenes huyulhni, 'en cha,

2 mbene la keyoh Corinth ts'e Yak'usda ba 'ilhunaoosdilne hinli, nohni ndi 'udustl'us k'ut nohts'o k'e'usges. Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ooch'e'ne ahli 'inka 'et whe Yak'usda ba 'udun nenohninla. Yak'usda ooch'e'ne nohuwhutni. Nohni 'ink'ez mbene la neMoodihti Sizi Gri yoozi' be yuts'u tedudlihne, 'enne cha Yak'usda ooch'e'ne 'uhint'oh. 'Enne buMoodihti unli 'ink'ez wheni cha neMoodihti unli.

3 NeBá Yak'usda 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti ts'un nohba tenadusdli 'et whe nohdzi doghel 'ink'ez ye unzoo-i nohbulh 'oot'e'.

Yak'usda 'en gha ts'iyantsuk nohghalts'ut

4 Sizi Gri ooch'e'ne ahli 'et huwa Yak'usda ye unzoo-i nohghalts'ut. 'Et huwa sYak'usda ts'un 'ahoolhyiz musi dusni.

5 Yak'usda ye unzoo-i nohghalts'ut. 'Et huwa nts'en'a la 'en ghun t'eoonihzin 'ink'ez nts'en'a la ooghu yalhduk, 'et whuz un'a 'en gha ts'iyantsuk whe 'on nus unzoone sahli'.

6 Nts'en'a la Christ ghun nohdasni'-un, 'i ts'ih'un un'a nohdzi yudilts'ut.

7 'Et huwa 'aw hoonliyaz nohgha unt'ai-i 'aw nohba ndukw lhiloh whe neMoodihti Sizi Gri netoh be hoodutaltsilh-un, 'et huba sulh'i.

8 'Et 'udek'ez dzin whuts'un, 'et 'en gha be ts'ilhtus-i be nudutalhyalh 'et whuts'un. 'Et whe la neMoodihti Sizi Gri oodzin de, 'et dzin 'aw be nohk'eholts'it-i hootaloh.

9 Yak'usda 'aw nohla dootnih ait'oh. 'Et huwa duYe' bulh 'ilho oohle' ha nohka'dani'. NeMoodihti Sizi Gri 'en 'unt'oh.

Lhch'az úzdotni Christ neba hukwa' ninzun eh?

10 Sulhutsinke, neMoodihti Sizi Gri 'en boozi' gha nohts'u tédusdlih, 'et nohnihch'oh nohtoh lhch'a natihdulh whuch'a, 'et huwa nohni 'ilhoh k'un'a za nuni untihzut nohts'u hukwa' nuszun. 'Et whe 'ilhone ahli hukw'un'a utihnelh 'ink'ez ts'iyantsuk whe lhgha nuni untihdeh 'ink'ez lhk'un'a za' tiht'elh.

11 Sulhutsinke Chloe ooyoh dilhts'ine, whulohne, 'enne bulatoh ts'e nohni lhedahdulh-un whulh 'údasts'o.

---

* **1:1** Ndi khuni whusál'a'-un, 'i Abodun cha ni whe 'utni.

12 Njan 'et 'uwhudusni, whulohne nohtoh njan duhutni,
“Paul ooch'e' usdli,” k'us “Apollos ooch'e' usdli,” k'us “Cephas
ooch'e' usdli,” k'us “Christ ooch'e' usdli,” 'et whuz un'a hukwa
lhedahdulh.
13 'Et ts'ih'un 'uhoont'oh nuhzun eh? Christ ch'az ditni eh?
K'us Paul 'en eh tulalhgus k'ut nohba dazsai? K'us Paul boozi',
'i gha eh whe nohni too be 'ulhya?
14 Yak'usda musi dusni whe nohni nohtoh 'aw 'ilhoghun
hoonts'i too be lhe'usdlel whe' hoont'oh. Crispus 'ink'ez Gaius
'enne za too be' busdla,
15 doo ka la whulohne 'uhudooni', sich'oh soozi' gha dune
too be' ís'en hudooni' tilah.
16 'Ink'ez Stephanas ooyoh dilhts'ine, 'enne cha too be' bus-
dla. 'Uyoonne cha tilah too be' usdla 'et 'aw whunalhuzuzni.
17 'Aw dune too be' oos'en huba iloh whe Christ whuz de
whutl'a salh'a'. Khuni unzoo-i be bubulh yatisduk huba
usinla. 'Aw dune khuni whunih be iloh njan nohbulh yasduk,
doo ka la Christ ootulalhgus 'ants'et 'unt'oh oole'.

Yak'usda ye ulhtus-i 'ink'ez ye whunih-i, Christ 'en 'unt'oh

18 Mbene la ninta' nisdilne ndi khuni tulalhgus ghun 'enne
whusni khuni za buba yinli. 'Et hoonts'i wheni mbene la 'i be
uzdutijihne ts'oole' huba' hoont'oh, ndi khuni 'i Yak'usda ye
ulhtus-i neba 'unt'oh.
19 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni 'uk'eguz whe ndutni,
“Mbe la whunih na'dudil'ine,
'enne hiye whunih-i musai tiselh,
'ink'ez mbe la ts'iyantsuk t'eooninzunne,
'enne hiye t'eooninzun-i gak tiselh.”
20 Nts'e 'uhoont'oh whunihne hoonli? 'Ink'ez nts'e
'uhoont'oh Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne hoonih?
'Ink'ez nts'e 'uhoont'oh mbe la ndi yun k'ut 'uk'enus whunih
na'dunudzunne 'uhint'oh? Gak whe' hoont'oh! 'Et 'alha'
hoont'oh ndai la ndi yun k'ut whut'enne ye whunih-i, 'i
Yak'usda ts'iyawh be ts'uwhusnih yulhtsi? A, 'alha' hoont'oh.
21 'Et njan nduhoont'oh, Yak'usda whunih whe 'unt'oh 'et
huwa whunenulhtun, ndi yun k'ut whut'enne, ndai la hiye
whunih-i, 'i be 'enne 'aw Yak'usda t'ehinuzun. 'Et k'us ndi
khuni unzoo-i ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne buba whusni
k'un'a be yats'ulhduk le'hoont'oh, 'et hoonts'i 'i be Yak'usda
hoont'i' whe mbene la ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne hubul-
hyih.
22 Soo cho whunulh'en, ndunne Lizwifne huwa 'it'en-un za
hukonuta 'ink'ez ndunne Greekne, 'enne hiye whunih-i za ha'
hoozilhts'ai.
23 'Et hoonts'i wheni Christ tulalhgus k'ut dazsai-un, 'et
za howu yats'ulhduk. 'Ink'ez 'alha 'i be ndunne Lizwifne

'ankw'us buba dzoh suli', 'ink'ez ndunne Greekne, 'enne ndi khuni whusni buba yuzdli'.

24 'Et hoonts'i mbene la hudutijih ha buka' dani' Lizwifne 'ink'ez Greekne, Christ 'en Yak'usda ye ulhtus-i buba unli, 'ink'ez ye whunih-i cha buba unli.

25 Ndai la Yak'usda ye whusni-i, 'i dune ye whunih-i, 'i anus 'ultus, 'ink'ez ndai la Yak'usda ye tetsun-i, 'i dune ye ulhtus-i, 'i anus 'ultus 'et huwa.

NeMoodihti 'aw 'en za ncha ts'ólh'e' huba' hoont'oh

26 Sulhutsinke nohni 'oh da' dutihjih ha nohka' dani' inle', 'et dant'ohne ahli t'eoonuhzun. Nts'en'a la ndi yun k'ut whut'enne whuz un'a uninzunne ts'iyawh, 'aw lhane iloh nohtoh duba whutnihne unli, 'ink'ez 'aw lhane iloh nohtoh dune be hoolhtus unline, 'ink'ez 'aw lhane iloh nohtoh dune nchane unli.

27 'Et hoonts'i ndiz un'a Yak'usda hukwa' ninzun, ndi yun k'ut ndai la whusni-i, 'i be ndunne duba nawhutnihne, 'enne yooya ubutilhtselh. 'Ink'ez ndi yun k'ut ndai la huye tetsun huninzun-i, 'i be duba naltusne, 'enne yooya ubutilhtselh.

28 'Et ndunne tel'en whe whuzdli, 'ink'ez mbe la yuch'a yo nenilya, 'enne Yak'usda 'utahabanla. 'Ink'ez doo cha ndai la 'ants'i unli hoonts'i, 'i cha 'utahayanla, 'i be ndai la ndi yun k'ut 'unt'oh unli-i, 'i be gak yutilhtselh. 'Et whuz un'a Yak'usda hukwa' ninzun.

29 'Et whuz un'a 'aw 'ilhoghun hoonts'i Yak'usda nalh ncha na'dudol'e' ait'oh.

30 'Et huwa Yak'usda gha Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ooch'e'ne ahli. 'En 'unt'oh Yak'usda gha be ts'uwhunih-i neba yulhtsi, 'ink'ez be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i cha neba yulhtsi, 'ink'ez 'en gha 'udun neneninla, 'ink'ez naneoket cha 'uja.

31 'Et huwa 'et ndiz un'a 'uk'eyanguz whe ndutni,
“Mbe la ncha na'dudutal'e' hukwa' 'ut'en,
'et 'aw 'uhot'e' ait'oh.
NeMoodihti 'aw 'en za uzdólhti' huba' hoont'oh.”

2

Sizi Gri tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'et huwun za nohbulh yatisduk

1 Sulhutsinke ndet la nohts'oh whusasya-un whe Yak'usda ghun nohbulh yasduk, 'aw 'ududiți' khuni 'i be 'ink'ez 'aw ndi yun k'ut huye whunih-i be cha nohbulh yalhusdih.

2 Seni lhadusdla 'et huwa 'udechoo nohtanusya whe 'aw 'udun seni toh whudo'a' hukwa lhe'nuszun. Sizi Gri ghun 'et cha 'ink'ez tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'et za seni toh whudo'a' hukwa' nuszun inle'.

3 'Et hoonts'i nohtanusya da', 'et whenuzjut 'ink'ez syust'e dutlut 'et huwun cha 'ink'ez tesun.

4 'Ink'ez sghuni be nohbulh yasduk, 'aw ndi yun k'ut dune
ye whunih-i khuni ulhtus-i, 'i be nohbulh yalhusdih. 'Et k'us
t'eoonahzun sghuni Ndoni ts'u hadilts'ut 'ink'ez dilhtus suli'.
5 'Et whe Yak'usda nohba 'alha' 'unt'oh, Yak'usda ye ulhtus-i,
'i be, 'aw dune ye whunih-i, 'i be iloh.

Yak'usda ye whunih-i, 'i be yats'ulhduk

6 'Et hoonts'i mbene la dune suli'ne, 'enne khuni whunih-
i be butoh yats'ulhduk. 'Et hoonts'i ndai la yun k'ut
be whutnih-i k'us ndi yun k'ut whumoodihne, 'enne hiye
whunih-i, 'aw 'i be iloh bubulh yats'ulhduk. Ndunne 'ants'i
gaih gak hutileh.
7 'Et k'us Yak'usda ye whunih-i, 'i be yats'ulhduk. Ndi
neghuni buba whe' hoont'oh hooyoh-un 'ink'ez nunut'i' bulh
'unt'oh. Yak'usda ndi yun itilelh whutso 'et whuz un'a lhaood-
inla. 'I neba dizti' whe 'unt'oh.
8 Ndi khuni neba whe 'unt'oh hooyoh, 'i ndi yun whumood-
ihne 'aw 'ilhoghun daja ni t'eininzunne hooloh. 'Et ndi khuni
neba whe 'unt'oh hooyoh t'ehininzun de, 'et de neMoodihti,
mbe la dizti'-un, 'en 'aw da' tulalhgus k'elhúhiyilhtel oole'.
9 'Et hoonts'i ndiz un'a Yak'usda neba lhaoodinla. Nts'en'a
la 'uk'ehooguz-un, 'et huwa 'uhooja whe ndutni,
“Mbene la Yak'usda k'entsi'ne,
ndet whe la Yak'usda buba lhaoodinla,
'i ts'iyawh duna be lhuhuhoos'en,
'ink'ez dudzeh whe 'aw lhuhodíts'il,
whuz buba hooncha k'et 'aw howu nuni hunoozut
ait'oh.”
10 'Et hoonts'i Yak'usda ooyughi 'i be whunenilhtan. 'Et
Yak'usda ghun Ndoni neba nahoole-un ts'iyawh whunenul-
htun, ndai la yoo yoh 'unt'oh-i, 'i hoonts'i 'i cha yunenulhtun.
11 'Et nohtoh nts'en'a la dune dahint'oh 'aw dune ts'ih'un
t'ebuninzunne hooloh. Ooyughi ooyudin'ai-un 'i gha za
t'eoonínzun. 'Et whuz un'a Yak'usda dant'oh la 'aw t'eininzun-
un hooloh, Ndoni 'en za t'einínzun.
12 'Aw ndi yun k'ut ne'whut'en-un huwa iloh Yak'usda ghun
t'ets'oninzun, Yak'usda ooyughi negha din'ai. 'Et whe la ndai
la Yak'usda 'ants'i negha íyanlih-i, 'i ts'iyawh t'ets'unoozeh ha.
13 Di la ooghu yats'ulhduk-i, 'aw dune ye whunih-i iloh
'unt'oh whe whuneodulh'eh. Ndoni 'en gha whuts'odul'eh.
'I za ghu yats'ulhduk. 'Et whuz un'a nts'en'a la be 'alha'
nudzun-i Ndoni ts'u hadults'it-i 'ink'ez nts'en'a la Ndoni ye
yalhduk-i, 'i ts'iyawh lhzih neztilelh. 'Et whuz un'a Ndoni
whuneodulh'eh.
14 'Et hoonts'i mbe la Ndoni lhit'ih-un, ndai la Yak'usda
ooyughi oots'u hadults'it-i, 'i 'aw lheyulhchoot, whusni be
hoonli k'un'a ba' yint'oh 'et huwa. Soo Ndoni 'en gha za
t'ehontizeh, 'et huwa Ndoni daja ni 'aw t'eoonoozeh ait'oh.

15 'Ink'ez mbe la Ndoni yuk'une' 'ut'en unli-un, 'en ts'iyawh
t'eooninzun. 'Aw 'uyoonne dune yuba nahooyehne hooloh.
16 'Et whuz un'a 'uk'eguz whe ndutni,
“Mbe t'eooninzun neMoodihti daja ninzun,
k'us mbe whuyodalh'e' whe hoonli t'ewhuntizeh?”
'Et hoonts'i wheni Christ beni neghu diz'ai, 'et huwa wheni
t'ets'oninzun.

3

Ndoni ook'unulhe'zaht'enne ahli

1 'Ink'ez sulhutsinke nohni Ndoni k'une' 'ut'enne k'un'a, 'et
'aw whuz un'a nohbulh yaoosduk ait'oh. 'Et hoonts'i no-
hyust'e lubeshi oots'u nint'ine k'un'a, 'et whuz un'a nohbulh
yasduk. Christ ooch'e'ne ahli 'et hoonts'i 'ants'i 'awhuz chal-
htsul ahli hukw'un'a aht'oh. 'Et whuz un'a nohbulh yaoosduk
huba' hoont'oh.
2 Lilet nohgha sdzoh. 'Ink'ez 'aw duts'un-i iloh nohghas'aih,
'aw tih'ulh huba soo lhe'ulhcho 'et huwa. 'Ink'ez 'awhuz
tih'ulh huba soo lhe'aht'oh.
3 'Awhuz nohyust'e lubeshi ts'u nint'i. Nohni ts'iyawh
eh t'eoonuhzun? Nohtoh 'oonih-i, 'i nohtoh hoonih, 'ink'ez
lhedádulh, 'ink'ez lhendowh nenahdil hukw'un'a ahja. 'Et
whuz un'a ndaht'en de, 'et 'alha la 'awhuz nohyust'e lubeshi
ts'u nint'i whe aht'oh. Ndi yun k'ut whut'enne k'un'a ne'áht'en.
4 'Ilhoghun 'utni, “Si Paul ooch'e' 'ust'oh,” 'ink'ez 'uyoon cha
'et dutni, “Apollos ooch'e' usdli.” 'Et whuz un'a ndudahni de,
'et 'alha la 'awhuz nohyust'e lubeshi ts'u nint'i?

Yak'usda 'en gha za ts'untiyeh. Soo cho khahdli, ndet dzin whusahoolts'ut de, 'et ts'iyawh 'ilho 'ut'en kwun be t'entidzeh

5 'Et huwa sdutahnelh hukwa' nuszun, Paul mbe unli, k'us
Apollos 'en cha mbe 'unt'oh? 'Ants'i Yak'usda ba ne'ut'enne za
'uhint'oh. 'Enne bugha nohni ooba 'alha' hoont'ohne sahli'.
Nts'en'a la neMoodihti Yak'usda ba ne'ut'enne 'ilhone whe
bugha oonin'ai, 'et whuz un'a 'uja.
6 'A'nusdle, Apollos too be nainulhtsul, Yak'usda hainul-
hyeh.
7 'Et 'inka mbe la 'a'nanla-un, k'us mbe la too be nainulhtsul-
un, 'enne 'ants'i 'uhint'oh. Yak'usda 'en gha za hantiyeh.
8 'Et 'awet 'a'nanla-un 'ink'ez too be nainilhtsul-un, 'enne
'ilhoh za 'uhint'oh. 'Et hoonts'i nts'en'a la 'ilhone whe dich'oh
'uhit'en hukw'un'a, 'et whuz un'a buba 'uk'elha whutaleh.
9 'Et huwa wheni Yak'usda ooch'e'ne 'ink'ez 'en ba lhul-
hut'enne ts'inli. 'Ink'ez nohni Yak'usda oohaniyeh k'et ahli
'ink'ez Yak'usda ooyoh cha ahli.
10 Yak'usda ye unzoo-i, nts'en'a la sgha inin'ai, 'et 'i gha
si, yoh 'uwhulh'en-un be whunih-i k'un'a, ndi yoh ook'oh

whuz'ai-i, 'i lhadusdla. 'Ink'ez ndo un'a 'uwhutilh'elhne huwolhle' nts'en'a la yoh 'uwhulh'en hukw'un'a.

11 'Aw dune, 'udun yoh ook'ehoolts'uk-i ooleh ait'oh. 'Ilho 'uda' 'uja, 'ink'ez ndi yoh ook'oh whuz'ai-i, 'i Sizi Gri, mbe la nets'u yoozi-i, 'en 'unt'oh.

12 'Et ndi yoh ook'oh whuz'ai-i mbe la ndo un'a 'uwhutilh'elh whe gold, silver, tse dizti'-i, k'us duchun, tl'o, tl'o zukw, 'et 'i be hoolya de,

13 'et ndet dzin whusahoolts'ut de, 'et ts'iyawh 'ilho 'ut'en kwun be t'entidzeh. Nts'en'a la be' hoolya-i kwun be t'enidzin hukw'un'a.

14 Ndi be' hoolya-i kwun be lhdik'il de, 'et de 'enne za whuba k'elha whutaleh.

15 'Et ndi be' hoolya-i dank'un de, 'et de 'enne ts'iyawh ninta hotalelh. 'Et hoonts'i yoh 'uhoonlane kwun toh hanabanla hukw'un'a ubulhyih.

16 'Aw t'eoonuzuhzun nohni Yak'usda oolugliz whucho ahli 'ink'ez Ndoni nohyudinda?

17 Mbe la Yak'usda ooyoh ninta' whunilh'en-un, 'en cha Yak'usda ninta' yutalh'elh, Yak'usda oolugliz whucho lubeshi huwu hooloh 'et huwa. 'Ink'ez nohni ndi lugliz whucho ahli.

Ndi yun k'ut ye whunih-i, 'i Yak'usda ba whusni 'unt'oh

18 Khun nyunch'oh na'dunont'ah junih. 'Et nohtoh 'ilhoghun usda whe ndi yun k'ut ye whunih-i be dune whunih na'dunudzun de, 'et de dich'oh ndi yun k'ut whusni hininzun-i, whuz un'a na'dudooltselh huba' hoont'oh. 'Et whe ts'ih'un un'a whunih-un dune utileh.

19 Ndi yun k'ut ye whunih-i, 'i Yak'usda ba whusni k'un'a 'unt'oh. 'Et whuz un'a 'uk'ehóoguz, "Nyoonne whunihne dich'oh huye duzoh-i, 'i be Yak'usda uboolhgooh."

20 'Ink'ez cha za 'uk'ehóoguz whe ndutni, "Nyoonne whunihne nts'en'a la nuni hunuzut-un, neMoodihti t'eooninzun 'i 'ants'i gaih unli."

21 Ts'iyawh nohch'e' 'unt'oh. 'Et huwa 'aw 'ilhoghun dune 'on nus unzoo uzdooni' ait'oh.

22 Paul, k'us Apollos, k'us Cephas, k'us ndi yun k'ut, k'us be ts'ukhuna-i, k'us be yats'adlah-i, k'us 'andit ndai ts'ut'i-i, k'us ndet whusaootilts'ulh-un, 'i ts'iyawh nohch'e' 'unt'oh. 'Et huwa 'aw 'ilhoghun dune 'on nus unzoo uzdooni' ait'oh.

23 'Ink'ez nohni Christ ooch'e'ne ahli, 'ink'ez Christ, Yak'usda ooch'e' unli.

4

Yak'usda ghun buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et whunohts'unoolhtun ha netl'ahon'ai

1 'Awet dune 'et ndiz un'a neghu nuni noozut, 'ants'i Christ
la 'ut'enne 'uts'int'oh, 'ink'ez ndai la Yak'usda ghun buba whe'
hoont'oh hooyoh-un, 'et whunohts'unoolhtun ha netl'ahon'ai.
2 'Aw 'et za iloh, mbe la yutl'ahon'ai-un, 'et ndun dune
hit'aninootan huba' hoont'oh.
3 'Et nohni sba nahizuhya de k'us 'uyoonne cha but
nenusya, 'ink'ez sba nahuhizya de, 'et hoonts'i ts'iyawh 'ants'i
sba' hoont'oh. 'Aw sich'oh hoonts'i duba nahoosdeh ait'oh.
4 'Et seni toh diz'ai-i 'aw lhditsun 'et hoonts'i 'aw 'et whe iloh
ts'ih'un dune usdli. 'Et neMoodihti 'en 'unt'oh sba nahuyeh-
un 'unt'oh.
5 'Et huwa ndet dzin whusaootilts'ulh whuts'un, 'aw
hoonliyaz buba nahoohyeh-un hooloh. NeMoodihti
whusatiyalh whuts'un whuba sulh'ih. 'En 'unt'oh ndi
tsalhgus yo ts'e nunu'i'-i, 'i ts'iyawh ts'et hanaítilelh. 'Ink'ez
nts'en'a la dune budziyo ts'e 'uhuninzun-un, ts'iyawh
ts'iyanne bunalhts'et haóotilelh. 'Et hukw'elh'az Yak'usda
'ilhone hinli whe hoonzoo whe ubulh buba whudutalhti'.

'Ilhoghun dúlhti', k'us 'ilhoghun nohba 'ants'i oole' junih

6 Sulhutsinke wheni si 'ink'ez Apollos bulh ndai la oogha'
ts'ut'en-i k'un'a nohni nohba. 'Et whe wheni negha 'on nus
hodoolh'eh. Ndi 'uk'eguz-i 'on 'un khuni ootaná'doh'alh junih.
'Et whe 'ilhoghun dúlhti', k'us 'ilhoghun nohba 'ants'i oole'
junih.
7 Mbe 'unohinla 'uyoon dulhulht'oh nohulhtsi? Gak! Di za
'int'i ndai la nghá lhikulh-i? Gak! 'Et hoonli ngha ninkat de,
'et di ha howindloh whe 'aw hoonli sgha lhikulh dutanelh?
8 'Awet lhai aht'i. 'Awet hoonzoo' aht'oh. Wheni neyit
hoonts'i lerwene k'un'a aht'oh. 'Et 'alha uncha 'et whuz un'a
aht'oh. 'Et whe la wheni cha nohbulh lerwene ts'oole'.
9 'Ink'ez nuszun wheni whel'a'ne hukw'e'i' 'uts'ultus 'et
whuz un'a Yak'usda 'uneinla. 'Ants'i ts'iyanne nalh daztitsah
hukw'un'a neinla. Ts'iyanne ndi yun k'ut ambez neneninla
hukw'un'a whe nehunilh'en, lizasne 'ink'ez dunene cha 'enne
ts'iyawh.
10 Wheni Christ ba whusnine ts'inli, 'et nohni Christ bulh
whunihne ahli. Wheni tets'utsun 'ink'ez nohni ulhtus. Nohni
dune nchane ahli, 'et wheni 'aw lhdíti'ne ts'inli.
11 'Andit dzin whuts'un neye'ults'ilh 'ink'ez t'a'ts'óosda. Ne-
naih lhe'izoo' 'ink'ez 'ants'i 'oh nuts'iya yoh cha lhts'uhoot'ih,
'ink'ez dunene ne-ehuzula.
12 Whenich'oh nela be 'uts'ut'en. Hoontsi'-i khuni be
neghu yahalhduk 'et hoonts'i wheni khuni unzoo-i be bubulh
yáts'ulhduk. Dzoh nunehulhdzut 'et hoonts'i soo whulh
ts'uzyin.

13 Nech'az yahalhduk 'et hoonts'i wheni k'eke be bubulh
yats'ulhduk. Ndi yun k'ut whuzukw le'ts'uja. 'Andit whuts'un
ndi yun k'ut 'utsi'-iyaz k'un'a 'uts'ínt'oh.

Suzkeh k'un'a nohk'esi', 'et huwa khuni ulhtus-i be nohbulh yasduk

14 Ndi 'uk'unususguz-i 'aw be yooya nohtiselh huba iloh
usdla. Suzkeh k'un'a nohk'esi', 'et huwa khuni ulhtus-i be
nohbulh yasduk.

15 Ndi yun k'ut soo 'uk'enus dune lhane whe Christ ghun
whunohodulh'ehne hoonli de, 'et hoonts'i 'aw lhane iloh la
nohbáke k'un'a lhunohonílh'en. Christ, Sizi ts'utni-un, 'en
ooghuni unzoo-i, 'i be si sgha be ts'ukhuna-i ahti 'et huwa
nohba susdli'.

16 'Et huwa nohts'u tedusdli si sk'un'a 'ooht'e'.

17 'Et huwa ndun Timothy nohts'o whes'a'. 'En sye' k'us
ook'esi'-un k'un'a 'unt'oh. 'Ink'ez Christ ghun 'i ts'iyawh 'aw
yula dootnih ait'oh. 'En si neMoodihti bulh be 'ut'en k'oh, 'et
nohba whunatilnih. 'Ink'ez ndulcho whe ndet la Yak'usda ba
'ilhunaoodulhne, nts'en'a whubodus'eh si, 'i ts'iyawh nohba
whunatilnih.

18 'Et nohtoh whulohne 'awhuz 'uhududilti', Paul 'aw
whusalhtisyal huninzun 'et huwa.

19 'Et hoonts'i neMoodihti hukwa' ninzun de, 'et de 'aho no-
hts'o tísyalh. 'Et nohghu nusya de, 'et de ndunne 'ududilti'ne,
'aw bughuni iloh k'us huye ulhtus-i dant'oh, 'et nahootas'alh.

20 Yak'usda nohtoh k'une' yul'en-i 'aw khuni be iloh k'us ye
ulhtus-i, 'i be 'unt'oh 'et huwa.

21 K'us ndet hukwa' nahzun whe nohts'u tisyalh? Tutsus
tilah k'us be nék'ets'intsi'-i 'ink'ez nalhtsulyaz ne'nohtis'en
tilah whe nohts'u tisyalh?

5

'Ilhunaoodulhne butoh lubeshi ninta' bulh'ih

1 'Et ts'iyanne whulh 'uhudits'o, nohtoh dune ts'eke bulh
lubeshi 'uhulh'en-un. 'Et duhut'en-un, hukwaya hoonli k'et
'onghohne 'udun yun k'ut whut'enne 'aw howu yahutoolhdih
ait'oh. Ts'iyanne whulh udits'o dune dubá oo'at 'en yuchan
t'esti.

2 'Ink'ez nohni 'ududúlhti' 'et hoonts'i soo cho huwu ni
oohle' huba' hoontoh, 'et mbe la nduja-un, 'en nohta-
hanaóolh'a' huba' hoont'oh.

3 Syust'e be nohtoh lhe'ust'oh 'et hoonts'i sich'oh syughi be
nohtoh 'ust'oh 'ink'ez 'ants'i nohzih susda le'ust'oh. 'Et huwa
si ndun mbe la lubeshi 'ulh'en-un, 'en 'uda' ba nahisda.

4 'Inka ndet la 'on 'at Sizi Gri neMoodihti boozi' gha 'ilhu-
naoozahdil de, 'ink'ez sich'oh syughi cha, 'ink'ez Sizi Gri ye
ulhtus-i, 'i be,

5 'et ndet la 'ilhunaoodulh te, 'et de ndun mbe nduja-un,
'en Satan ootl'aitilhtelh ooyust'e ninta' yutalh'elh 'et wheni.
'Et whe la Sizi Gri neMoodihti oodzin de, 'et 'oh de de ndun
ooyughi yutilhyih whe' hoont'oh.
6 Huwahdloh-un 'aw lhe'hoozoo'. 'Aw t'eoonuzuhzun eh
'ants'i ndi lhes ilhjut, 'i nilhtlus de, lhe'tinelh untildoh.*
7 'Et ndi lhes ilhjut-i ts'iyawh 'untulhdil. 'I ooyit 'et whe la
nohni 'andit lhes lhuntildoh-i k'un'a 'ooht'e'. Nohni 'andit lhes
lhuntildoh-i k'un'a aht'oh 'et huwa. Christ, 'en Yak'usda be
'usbai neba unli, 'et wheni neba hizilhghi 'et huwa.
8 'Et huwa la ts'onólhni whe 'alhgoh na'ts'oot'alh le'ts'oot'en,
'aw lhes ilhjut-i bulh iloh. Ndi lhes ilhjut-i, 'i hoontsi'-un
'ink'ez lubeshi 'uts'ulh'en-un 'i k'un'a 'unt'oh. 'Et hoonts'i ndi
'andit lhes lhuntíldoh-i, 'i 'unt'oh be ts'ih'un 'uhoont'oh 'ink'ez
khuni 'alha' 'unt'oh-i k'un'a 'unt'oh.

Mbene la nebulh 'unt'ohne, 'enne za buba nats'oohooyeh huba' hoont'oh

9 'Et 'uda' 'udustl'us be nohdasni' mbe la dune ts'eke bulh
lubeshi 'uhulh'en 'enne khun 'ilhiz oole' buch'oh 'ooht'e'.
10 'Et hoonts'i mbene la ooba 'alha lhe'hoot'ohne 'aw 'enne
iloh buch'oh 'ooht'e' whe dune ts'eke bulh lubeshi 'ulh'enne,
k'us 'uyoonne ch'e' ha' ninzunne cha, k'us 'undunut'ihne cha,
k'us 'uk'eltsi ooba 'alha 'unt'ohne cha, 'aw 'enne iloh buch'oh
'ooht'e' iloh whe nohdúsni. 'Et whuz un'a ndaht'en de,
'ants'i ndi yun ooch'a tihyalh hukw'un'a 'utiht'elh le'hoont'oh,
ts'iyanne ndi yun k'ut 'et nduhút'en 'et huwa.
11 'Et 'awet nohts'o k'e'isguz mbe la Sizi Gri gha neul-
hutsinke buts'útnine, 'ink'ez dune ts'eke bulh lubeshi 'ulh'en-
un, k'us 'uyoonne ch'e' ha' ninzun-un cha, k'us 'uk'eltsi ooba
'alha 'unt'ohne, k'us 'uyoonne dzoh ne'duni'-un cha, k'us
tanutnai-un, 'en cha, k'us 'undunut'ih-un cha, 'et mbe la
Sizi Gri gha neulhutsinke buts'útnine ndunt'ohne dune, 'enne
'et nduhút'en de, 'aw 'en ubulh lhe'zooht'en, 'aw bubulh
'utih'ulh-un 'et hoonts'i 'aw 'uhot'e' ait'oh.
12 'Ink'ez mbene la nebulh lhe'it'ohne, 'enne si sba
lhe'hoot'oh buba nahutisyeh huba. 'Et mbene la nebulh
'unt'ohne, 'enne za buba nats'otiyeh huba' hoont'oh.
13 'Et hoonts'i ndunne mbene la nebulh lhé'it'ohne, 'enne
Yak'usda buba nahutiyeh. 'Et huwa neulhutsin tank'us
ne'út'en-un, 'en nohnich'oh nohtahanaóolh'alh.

6

Khun te Yak'usda ba nohulhutsin unli-un, 'en ndi yun k'ut nahiyilh-un but neólhtelh junih

1 'Et mbe la nohtoh ooba 'alha' hoont'oh-un, 'et 'uyoon
bulh dulhyoh 'uhutni de, 'et nts'en'a 'uwhutat'elh whe ooba

* **5:6** Whuz un'a ndun dune oolubeshi butádutádoh ni whe 'utni.

'alha lhe'hoot'ohne but nebutalhtelh buba nahoodeh ha? 'Aw nduhóot'en huba lhe'hóot'oh! 'Ink'ez nts'en'a 'uwhutat'elh whe Yak'usda ooch'e'ne 'aw bubut neyolhtelh ait'oh?

2 'Aw t'eoonuzáhzun eh yak'usda ooch'e'ne ndi yun k'ut ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne buba nahotiyeh? 'Et nohni ndi yun k'ut ooba 'alha lhe'hoot'ohne buba nahutihyeh de, 'et nts'en'a ndi hoonliyaz lhdulhyoh 'unt'oh-i nohni ba nahutihyeh huba soo lheahtoh?

3 'Aw eh t'eoonuzáhzun Lizasne, 'enne hoonts'i buba nats'otiyeh? 'Et 'alha 'uhoont'oh. 'Et huwa ndi yun k'ut lhdulhyoh 'unt'oh-i ghun nats'otiyeh huba soo' ts'ulzoo' whe' ts'int'oh?

4 'Et ndi yun k'ut whe 'ut'en lhdulhyoh 'unt'oh-i ghun buba nats'otiyeh de, 'et de nohni Yak'usda ba 'ilhunaoosdilne toh, mbene la nohba soo lhe'ilzoo'ne ooba 'alha' hoont'ohne hoonts'i, 'enne za nohba nahutiyehne ubuzulhtsi.

5 Yooya oohle' 'inka' nohdusni. 'Et 'alha lakw nohni nohtoh 'aw 'ilhoghun hoonts'i dune whunih-un nohba nahutiyeh-un hooloh?

6 'Et hoonts'i lhe'ahja! 'Ilhoghun dune dulhutsin ba nahutideh ts'e yoolhti. Ndunne nahiyilhne ooba 'alha lhe'hoot'ohne 'et hoonts'i bubut nenilhti.

7 'Ink'ez njan dune ba nahutide ts'e yoolhti, 'et whe 'uda' nohnich'oh ch'a na'nulhde whuzdli'. Dune 'ats'un un'a ne'nohulh'en de, di ha whulalhts'uzahtni? K'us dune noh'e'huwhulhts'it de, 'et cha whute 'uhoont'oh.

8 'Et hoonts'i nts'en'a la daht'en-un, 'et whe ninta' aht'i 'ink'ez nohulhutsinke 'e'whulhts'it.

9 'Aw t'eoonuzahzun, nts'e la Yak'usda whe lerwe unli-un, 'et mbene la ts'ih'un lhe'it'ohne, 'enne 'aw bugha lhuhootas'al? Khun nohnich'oh na'dunooht'ah junih! Mbene la dune ts'eke bulh lubeshi 'ulh'enne, k'us 'uk'eltsi ooba 'alha 'unt'ohne, k'us mbene la lhghu dilhts'ine lubeshi ts'u nint'ine hinli, k'us dudulh dunene hoontsi' k'un'a bulh ninta' ut'ihne 'ink'ez ts'ekoo dudulh ts'ekoo bulh ninta 'ut'ihne,

10 k'us 'undunut'ihne cha, k'us 'uyoonne ch'e' ha' ninzunne, k'us tanutnaine cha, k'us 'uyoonne dzoh ne'duni'ne, k'us 'on nus dáhatnine cha, 'enne ts'iyawh ndunt'ohne nts'e la Yak'usda lerwe unli-un, ndai la Yak'usda ooch'e unli-i, 'i 'aw huyólhchoot ait'oh.

11 'Ink'ez nohni whulohne nohtoh 'et daht'en inle'. 'Et hoonts'i whuz un'a tunanohuzguz le'aht'oh. Yak'usda ba 'udun nenohninla cha, 'ink'ez ts'ih'un dune nohulhtsi. 'Et ndi ts'iyawh Sizi Gri neMoodihti boozi' gha 'ink'ez neYak'usda ooyughi gha cha 'et whuz un'a 'unohínla.

Neyust'e 'ink'ez neyughi te, 'i be Yak'usda uzdólhti'

12 'Et 'aw hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i whulukhun sba lhe'hoozoo'. Hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i 'aw hoonli k'une' sool'en-i hooloh, 'ilhiz wheni 'et ndutist'elh.
13 T'alh-i nebut ba 'unt'oh 'ink'ez nebut t'alh-i ba 'unt'oh, 'et hoonts'i 'et ndi nankult'oh 'i Yak'usda 'ants'i 'unt'oh yutilhtselh. 'Et whuz un'a nduhoont'oh, neyust'e 'aw dune k'us ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en hukw'un'a be' ts'oot'en huba lhe'yilel. 'Et neyust'e neMoodihti ba 'ulya 'ink'ez neMoodihti neyust'e ba 'unt'oh.
14 'Et Yak'usda ye ulhtus-i, 'i be neMoodihti dunaidilhti, 'ink'ez wheni cha ye ulhtus-i, 'i be dunanedutalelh.
15 'Aw eh t'eoonuzáhzun nohyust'e Christ ooyust'e whuloh unli? Nts'en'a 'uwhutat'elh whe Christ ooyust'e whuloh unli-i whe 'ul'en-un ts'eke ooyust'e whuloh tiselh? 'Aw whuz un'a lhe'hoot'oh!
16 'Aw eh t'eoonuzáhzun dune ts'eke 'ul'en-un ts'u nedinja 'et buyust'e 'ilho suli' hukw'un'a 'uhint'oh? 'Et whuz un'a 'uk'ehooguz whe ndutni, “Nanki 'ilho yust'e suli?”
17 'Et mbe la Sizi Gri ts'u nedinja-un, ooyughi cha 'en bulh 'ilho suli' whe 'unt'oh.
18 'Et huwa dune k'us ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en 'et nduhoont'oh-un whuch'a ne'ooht'en. 'Et 'uyoo lubeshi 'aw neyust'e gha lhitasnal, 'et hoonts'i mbene la dune k'us ts'eke bulh ninta' 'ant'en de, 'et de dich'oh duyust'e lubeshi be ninta' yulh'ih.
19 Nohyust'e 'i Ndoni oolugliz whucho 'unt'oh 'ink'ez nohyudinda, 'aw t'eoonuzáhzun eh? 'En 'unt'oh Yak'usda nohgha inin'ai 'et huwa 'aw nohnich'oh ch'e' lhahloh.
20 Lhe'hoolcho whe 'uneinla 'et whe Yak'usda naneonket 'inka nohyust'e 'i be 'ink'ez nohnich'oh nohyughi 'i be cha Yak'usda ba whudolhti' ooch'e'ne sahli' 'et huwa.

7

Lhgho dilhts'i-un huwun

1 'Et 'awet ndai la sts'o k'ehguz-i, 'i ghun 'et nohdutasnelh, dune ts'eke bulh ninta lhe'ust'i 'et hoonzoo.
2 'Et hoonts'i dune k'us ts'eke bulh lubeshi 'uhulh'en 'et nduhoontoh-un whuch'a 'et huwa dune 'ilhone hinli whe didutch'oh bu'at hóle' 'ink'ez ts'ekoo cha dich'oh buki hóle' huba' hoont'oh.
3 'Et dune du'at ts'ih'un un'a yuk'eootsi' yughusda huwa 'ink'ez ts'eke duki cha 'et whuz un'a za yuk'eootsi' huba' hoont'oh.
4 Mbe la ts'eke ooki hoonli-un, 'en duyust'e yumoodih lhiloh, ooki 'en za yumoodih unli. 'Ink'ez whuz un'a za mbe la dune oo'at hoonli-un, 'en duyust'e yumoodih lhiloh, oo'at 'en za yumoodih unli.

5 'Aw lhch'oh oohke' huba lhe'hoot'oh. 'Et hoonts'i 'atsulyaz whe soo hootahni 'ink'ez tenadutihdli hukwa' nuhzun de, 'et nanulht'o soo lhgha hoonuht'i' de, 'et soo' whutat'elh. 'Et hukw'elh'az doo cha za lhk'eoohtsi' 'ink'ez lhzih nenaooht'as, doo ka la 'aw nohyust'e ooghu tihle huba soo lhe'aht'oh de, 'et whe Satan nohootalhdzih.

6 'Aw 'oh te ne'ooht'en ha iloh 'unohdusni. 'Ants'i 'et whuz un'a 'et doht'en hukwa' nuhzun de, 'et huwa dusni.

7 'Et ts'iyanne dune si sk'un'a za nducha 'uhint'oh 'et whuz un'a hukwa' nuszun. 'Et hoonts'i Yak'usda ts'iyanne 'ilhone hinli whe ndai la huwa yu'aih-i, 'i bugha inin'ai. Ts'iyawh 'ilhone hinli lhendowh didowh-i, 'i bugha inin'ai.

8 'Et 'awet mbene la soh núdilhne 'ink'ez tsandilhne cha, 'enne diz un'a 'ubudúsni, si sk'un'a za 'uhint'oh de, 'et de buba hootazoo'.

9 'Et hoonts'i 'aw 'oohududotun ait'oh de, lhgho dólts'i'. 'Ants'i kwun k'un'a lhts'onint'i de, lhgho dilhts'i de, 'et 'on nus soo' hoont'oh.

Lhghu dilhts'ine 'aw lhch'a nahoodilh ait'oh

10 'Et 'awet mbene la lhghuskene, 'aw si iloh dusni, neMoodihti ndi khuni yutulhuhizye' 'i 'unt'oh, 'aw ts'eke duki ch'a naooja' junih.

11 'Et hoonts'i duki ch'a nasja de, 'et de 'aw 'uyoon ghu naooda' junih. 'Et hoonts'i hukwa' huninzun de, huhoont'i' whe lhzih nenahoot'as huba' hoont'oh. 'Ink'ez dune du'at 'ún yutooneh junih.

12 'Et 'awet whulohne nohtoh, si nohdutasnelh, 'aw neMoodihti iloh 'utni. Mbe neulhutsin 'en oo'at ooba 'alha' hoont'oh-un lhiloh de, 'et hoonts'i duki 'ilhiz oole' hizih ooda' hukwa' ninzun de, 'et de du'at 'ún yutooneh huba lhe'hoot'oh.

13 'Ink'ez ts'eke 'en ooki ooba 'alha' hoont'oh-un lhiloh de, 'et hoonts'i 'ilhiz wheni yuzih tidalh hukwa' ninzun de, 'et de duki 'ún yutooneh junih.

14 'Et ooki ooba 'alha' hoont'oh-un lhiloh, 'et hoonts'i 'en oo'at 'en gha Yak'usda ba 'udun nelti whe 'unt'oh. 'Et whuz un'a oo'at ooba 'alha' hoont'oh-un lhiloh, 'et hoonts'i ooki 'en gha Yak'usda ba 'udun nelti whe 'unt'oh. 'Et whuz un'a ndulhúhoot'oh de, 'et de buzkehke Yak'usda ba 'ats'un un'a 'uhutit'elh whe' 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i 'enne Yak'usda ba 'udun nelyanne huzdli'.

15 'Et hoonts'i mbe la ooba 'alha' hoont'oh-un lhiloh whenája de, whute natooja'. 'Et whuz un'a nduhooja de, 'et de mbe la neulhutsin k'us neulhtus unline, 'aw lhts'u nóhnoolht'ine holoh huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i nedzi doghel-i, 'i be ndi yun k'ut uzdolts'i', 'et huba Yak'usda 'utáhanéanla.

16 'Et nohni nohgha tilah nohkike hudoojih. 'Ink'ez nohni nohgha tilah noh'atke hudoojih, 'inka' dusni.

Dant'ohne ahli whe Sizi Gri ts'u nálhyane sahli', 'et whuz un'a za 'ooht'e'

17 'Et 'awet nts'en'a la ndulcho whe Yak'usda ba 'ilhunaoosdilne bube' 'ut'en k'oh buba 'uwhusdla, 'et nohni cha 'et whuz un'a nohba whutat'elh. 'Et nts'o whuda' Yak'usda 'utahanohanla 'ink'ez nts'en'a la ndi yun k'ut dolhts'i', whute 'et whuz un'a ndi yun k'ut dulhts'i.

18 Mbe la 'uda' yuka dune unli-i k'ut huyuzt'us 'ink'ez 'utahayalhti de, 'et de lhit'us hukw'un'a 'oot'e' junih. K'us mbe lhit'us-un unli da', 'ink'ez 'utahayalhti de, 'et de yuka dune unli-i k'ut huyuzt'us hukw'un'a 'oot'e' junih.

19 'Et yuka dune unli-un k'ut huyuzt'us k'us lhit'us-un, 'i 'ants'i 'uhoont'oh. Yak'usda ooghuni netl'aídan'ai ook'une' ts'ut'en de, 'et za neba hooncha whe' hoont'oh.

20 Nts'en'a la 'ilhone hinli whe dahint'oh la whe 'utahabalhti, 'et whuz un'a 'uhoot'e' huba' hoont'oh.

21 Nyun 'ulhna inli whe 'utahanyalhtih de, 'et huwuni onle' junih. 'Et hoonts'i nyumoodih nladutitnih de, 'et de ndineh.

22 'Et mbene la neMoodihti 'utahayalhti-un 'ulhna unli hoonts'i, 'en neMoodihti yula naditni k'un'a 'unt'oh 'et huwa. 'Et whuz un'a mbene la neMoodihti dutijih ha yuka' dani', 'ulhna lhiloh hoonts'i, Sizi Gri ye 'ulhna unli.

23 Dahoolcho whe nanohonket, 'et huwa 'aw dune be 'ulhna oolhe' junih.

24 Sulhutsinke nts'en'a la daht'oh dune ahli whe Yak'usda 'utahanohanla, 'et whuz un'a za 'ooht'e' huba' hoont'oh.

Mbe la 'aw dune k'us ts'eke t'elhnusze-un, 'enne bughun yatilhduk

25 'Et 'awet mbe la 'aw dune k'us ts'eke t'elhnusze-un, 'enne bughun nohbulh yatisduk. 'Enne bughun neMoodihti 'aw khuni stl'alhdi'al 'et hoonts'i neMoodihti sgha te'ninzun whe st'aninintan-un ooba tisdleh 'et huwa ndiz un'a nohbulh yatisduk.

26 Ndai la 'andit be dzoh nahdeh-i 'et whu la gha ts'e dune nts'en'a la 'uhint'oh la, 'et whuz un'a za 'uhoot'e' huba' hoont'oh nuszun.

27 Ts'eke ghu sinda de, ooch'a natandalh hukwa 'ont'en junih. 'Et soh ninya de, 'et de 'uyoon ha' nonzin junih.

28 'Et hoonts'i lhghu sahke de, 'aw lubeshi lhuhooloh. 'Ink'ez ts'eke 'aw dune t'elhnusze-un ki yut'i de, 'aw ooba lubeshi lhuhooloh. 'Et hoonts'i mbene la lhghu dilhts'ine, 'enne ndi yun k'ut dzoh notideh, 'ink'ez 'et whuch'a whuz un'a nohba hukwa' nuszun.

29 Sulhutsinke 'andit ts'ih'un un'a nohdutasnelh, ndet la nohts'u hoolts'ulh-un 'awet nilhdukw whe 'uhoont'oh. 'Inka njan whuts'un ndiz un'a dune uztileh whe 'uhoont'oh. Mbe la bu'at hoonine, 'enne hoonts'i bu'at hooloh k'un'a 'uhint'oh.

30 Mbene la 'uk'enudlehne, 'aw 'uk'elhnusdlene k'un'a
'uhint'oh. 'Et mbene la huhoont'i'ne, 'aw lhuhoot'i'ne k'un'a
'uhint'oh. 'Et mbene la hoonli ooketne, 'aw buch'e' lhiloh
le'hint'oh.
31 'Ink'ez mbene la ndi yun k'ut whuch'e'-i, 'i huyut'i de,
'aw buch'e' lhiloh k'un'a 'uhint'oh. Ndi yun k'ut uzdilhts'i-un
hukw'un'a gak whutaleh 'et huwa.
32 Howuni ahli-un, 'et whuch'a nohts'u hukwa' nuszun.
Whunilh'en, mbe la soh nuyá-un, 'en neMoodihti be 'ut'en
k'oh 'ink'ez nts'en'a la ba hootazoo', 'et za howu ni aztan.
33 'Et hoonts'i mbe la oo'at hoonli 'en nts'en'a la ndi yun
k'ut uzdilhts'i-un hukw'un'a 'ink'ez du'at nts'en'a la ooba
hootazoo' ninzun-un, 'et za howu ni aztan.
34 'Et mbene la ooki hoonli-un 'ink'ez 'aw dune t'enuszun-
un bulh lhents'un un'a 'uhint'oh. Ndun 'aw dune t'enuszun-
un neMoodihti 'en za ghun nuni nuzut. 'Et whe 'en duyust'e
'ink'ez dich'oh ooyughi bulh 'i cha lubeshi ooghu hooloh-un
unli. 'Et mbe la ooki hoonli-un, 'en ndi yun k'ut uzdilhts'i-un
hukw'un'a, 'ink'ez nts'en'a la ooki ba hootazoo', 'et za howu
nuni nuzut.
35 'On 'un nohba hootazoo'-un, 'et huwa ndi khuni no-
hdusni. 'Aw k'oh nónust'i iloh whe' dusni. 'Et hoonts'i ndai
nohnich'oh be tihzoo'-i 'ink'ez nts'en'a la 'aw whelhahtsaz
whe nohdzi ndulcho 'i be neMoodihti oogha' dunulhya, 'et
huwa ndi khuni nohdusni.
36 'Et 'aw dune t'enuszun-un ndun dune yulh ninta' tit'elh
ninzun de, 'ink'ez 'awet k'éninyai whe 'uda' teninya whe
'unt'oh, 'et de whute lhghu hooke' huba' hoont'oh, 'aw
lhuhóotsi'.
37 'Et hoonts'i mbe la dune dudzi dulcho-i be dant'oh whe
dune tileh 'et t'eooninzun de, 'ink'ez 'et huwa 'aw 'at tit'elh
hukwa lhe'ust'en whe dich'oh hukwa' ninzun hukw'un'a
'unt'oh de, 'et ndiz un'a dudzi be nahizya 'et whe soo' tit'elh.
38 'Et whe la mbe la 'at tit'elh-un 'et dúja de, 'et hoonzoo whe'
hoont'oh. 'Ink'ez mbe la 'at lhít'el de, 'et 'on nus hootázoo'.
39 'Et Moses be 'udustl'us ndutni, "Mbe la ooki hoonli-un,
'et ooki 'awhuz khuna de, 'et 'ilhiz oole' lhulh uhoot'e' huba'
hoont'oh. 'Et ooki dazsai de, mbe yuka' ninzun ghu natidalh,
'et whuz un'a 'oot'e', hukwa' ninzun de." 'Et hoonts'i Yak'usda
ooba 'alha' yint'oh-un, 'en za yughu nooda' huba' hoont'oh.
40 'Et hoonts'i nts'en'a la hoont'i' whe dant'oh de, whuz un'a
za 'oot'e'. 'Et whuz un'a nahizusya. 'Ink'ez si cha Yak'usda
dich'oh ooyughi ust'i nuszun.

8

Nohulhutsinke bugha te'noohzin

1 'Et 'awet ndi ndai la t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aíh-i 'et huwun
nohbulh yátisduk. Soo t'ets'onínzun be t'eoonudzun-i ts'ut'i

'ink'ez ndi be t'eoonudzun-i 'et whuloh te 'ududílti' neilh'i. 'Et hoonts'i be nek'etsi'-i, 'i be 'on nus Yak'usda ba ts'ilhtus neílh'i.
2 'Et mbe la ts'iyantsuk duba t'enaoonúdzun-un, 'en ndet la t'eóonózin huba' hoont'oh-un, 'et 'aw t'eóonúszun.
3 'Et hoonts'i mbene la Yak'usda k'entsi'ne, 'enne Yak'usda t'ebunínzun.
4 'Et 'awet ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i uzti'ulh, 'i ghun nohbulh yatisduk. 'Et ndi yun k'ut nts'e la 'uk'eltsi 'unt'oh 'et hoonts'i 'ants'i unli 'i t'ets'onínzun. 'Ink'ez 'uyoo Yak'usda lhiloh, 'ilhoghun za Yak'usda unli.
5 Lhane 'et whuz un'a nduhútni, yak'uz ts'e yak'usda huldlai. 'Ink'ez 'alha 'uhoont'oh ndunne nduhutni yak'usda huldlai 'ink'ez moodihtine cha huldlai hutni.
6 'Et ndahútni 'et hoonts'i, wheni neba Yak'usda 'ilhoghun za unli, neBá 'en 'unt'oh. 'En za ts'iyaitsuk oots'u hayúkat whe' hoont'oh. 'En za ba ts'oot'en ha ndi yun k'ut uzdilhts'i. 'Ink'ez neMoodihti 'ilhoghun za unli, Sizi Gri 'en 'unt'oh. 'En gha la ts'e ts'iyaitsuk 'ulya, 'ink'ez wheni cha 'en gha za ts'ukhuna.
7 'Et hoonts'i 'aw ts'iyanne ndi be t'eoonudzun-i lhuhít'i'. 'Ink'ez 'andit whuts'un ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i huya'alh whe nyoo 'uk'eltsi ooch'e' huninzun 'ink'ez 'awhuz buba 'alha 'uhoont'oh. 'Et huwa 'et ndi huya'alh 'et whe buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i* tetsun-i, 'i be ntsi' yulhtsi.
8 'Et hoonts'i 'ants'i t'alh-i 'aw 'i be Yak'usda nalh unzoone lhts'íloh. Ts'an'al de, 'et whe 'aw 'on nus soo zoo' ts'oole' ait'oh. 'Et 'aw lhts'i'ulh de, 'et whe 'aw 'on nus neba whutát'elh le lhe'ts'it'oh.
9 Nohnich'oh khahdli doo ka la ndai la khuni nohtl'aidan'ai-i, 'i gha la ndunne tetsunne tank'us hunoot'i.
10 Soo cho whunilh'en, nyun be t'eoonudzun-i 'int'i, 'ink'ez nyulhutsin cha buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i tetsun de, 'en 'uk'eltsi lugliz 'et higha hiya'aih-i 'et sinda whe nyunilh'en ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i in'alh de, 'et 'alha lakw 'en cha whuz nilht'i ndi t'alh-i 'uk'eltsi gha t'aih-i 'uti'ulh eh? A, 'alha 'en cha whuz ntalht'i yuti'ulh wheni.
11 'Et 'inka nyulhutsin 'uk'eltsi ghun beni toh diz'ai-i tetsun-un unli, 'en be t'eoonudzun-i 'int'í-i, 'i be ninta' whutálh'elh, Christ yuba dazsai hoonts'i.
12 'Et nohulhutsinke nohni nohgha lubeshi 'uhulh'en de, buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i cha undólhdah la. 'Et whuz un'a za ndutiht'elh de, 'et de Christ 'en cha ooch'a lubeshi itálhchulh.
13 'Et huwa ndi t'alh-i huwa t'aih-i, 'i gha sulhutsin tank'us 'óoneh de, 'et de 'aw 'on 'at 'utsung óos'alh ait'oh, doo ka la si sgha sulhutsin tank'us 'óoneh.

* **8:7** Ndi khuni, 'Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us un'a 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

9

Paul didutch'oh khunayalduk nts'en'a la Sizi Gri ba whel'a'-un unli

1 'Et 'alha lakw si whel'a'-un usdli? 'Et 'alha lakw ndai la Yak'usda ba 'utis'elh-i, 'i ts'iyawh stl'ahon'ai? 'Et 'alha lakw neMoodihti Sizi Gri us'en? 'Et 'alha lakw ndai 'ut'en neMoodihti 'en ba 'us'en-i, 'i be buba 'alha 'uhoont'ohne sahli'? 'Et ts'iyawh ts'ih'un 'alha 'uhoont'oh.

2 'Et 'onghohne buba whel'a'-un lhusdloh de, 'et hoonts'i 'alha nohni nohba whel'a'-un usdli. 'Ink'ez nts'en'a la ts'iyanne t'ehinozin si whel'a'-un 'ust'oh, 'et neMoodihti nohyudinda 'ink'ez 'et whe snutsi k'oh ts'e aht'oh.

3 'Et mbene la sch'az ditnine, 'enne 'et ndiz un'a 'ubudutasnelh,

4 'et 'alha lakw hukwa' uzninzun totsuk 'uzti'ulh 'ink'ez 'uztitnelh, 'et Yak'usda neba' hoonla?

5 'Ink'ez wheni cha eh neba' hoonla whe mbene la neulhtuske buts'utni hukwa' uzninzun de, 'enne hoonts'i bughu ts'ooda' huba' hoont'oh? 'Et 'onghunne whel'a'ne cha, neMoodihti bulhutsinke cha, 'ink'ez Cephas cha, 'enne cha bu'at hoonli. 'Et 'enne buk'un'a 'uts'oot'e' ha eh 'uneinla?

6 'Et k'us si 'ink'ez Barnabas 'aw wheni za eh nela be uztit'elh uzti'ulh huba? Nohba ts'ih'un 'uhoont'oh eh? 'Awundooh!

7 'Et mbe la salda unli whe ndai la ye ndunidzit-i dich'oh yuk'elha lhuhoolh'ih eh? K'us mbe la soo ha' nulhyeh-un, 'en ndai la hainulhyeh-i, 'i yuloh ti'ulh eh? K'us mbe la musdoos yughundli-un unli whe oolilet yuloh 'utnai eh?

8 'Et njan nohbulh yasduk-un dune k'un'a iloh 'unohdusni. Moses be 'udustl'us 'i k'un'a 'unohdusni.

9 'Et ndutni, "Ndet la musdoos dune tl'o mai' 'uzti'ulh wheni 'uyulh'en te, 'aw 'uti'ulh whuch'a 'enol'a' ait'oh," ni.

10 Yak'usda musdoos dune yughu ni unli k'us wheni neba 'et ndi ts'iyawh utni eh? 'Et 'alha wheni neba ndi 'uk'uneyuzguz. 'Et whe la 'et mbe la haniyeh k'et 'et whulh ch'ul-un, 'ink'ez mbe la tl'o mai' oonuyin-un khun la whuloh buts'u natookat huninzun.

11 'Ink'ez wheni nohtoh Yak'usda ooghuni nohnat 'a'nule le'uja de, 'et de nohba hooncha eh whe nohts'un ndai la be uzdunidzit-i whuloh be neghohle' huba' hoont'oh? A, 'alha' hoont'oh.

12 'Et 'onghunne nohghunline, hoonli bughahle, di ha wheni negha lhe'zahloh? 'Et hoonts'i ndai la Yak'usda negha ooninla 'aw 'et whuz un'a ndulhts'it'el inle'. 'Et k'us ts'iyawh soo whulh ts'uzyin doo ka la khuni unzoo-i Christ ghun doo ka la ninta' ts'uholh'en.

13 'Aw t'eoonuzáhzun mbene la Lizwifne bulugliz whucho bez ts'e 'ut'enne, 'enne ndi lugliz whucho huwa t'aih-i hiloh

oo'alh huba' hoont'oh. 'Ink'ez mbene la loodel nat 'ut'enne, 'enne ndi loodel k'ut huwa t'aih-i 'enne cha 'et whuz un'a za.
14 'Et whuz un'a mbene la khuni unzoo-i be yalhduk unline, ndai la hiye ndunidzit-i, ndi khuni unzoo-i, 'i gha 'i bugha iyunkat. 'Et whuz un'a neMoodihti nets'u hukwa' dani'.
15 'Et hoonts'i ndai la Yak'usda khuni 'et netl'aídan'ai-i, 'et 'i be nohdusni, 'et hoonts'i 'aw hoonli 'ants'et nohghu lhuschulh inle'. 'Ink'ez 'aw 'et whuz un'a iloh nohts'o k'elhe'usgus. Soo hoonust'i' whe nja duhoont'oh-un, 'et howu yasduk te, 'i 'ants'i hóle' hukwa lhe'nuszun. 'Et hoonts'i 'et ndudútisnelh de, 'et whutso unducha dasusai 'et de sich'oh 'on nus sba hootazoo'.
16 'Aw whe' duduzti' iloh whe ndi khuni unzoo-i be nohbulh yasduk. Ndi khuni stl'adílts'ut-i 'ants'i 'oh whuya ist'elh-un 'etsul oosdleh ait'oh. 'Et ndi khuni unzoo-i be yalhuzusduk de, dawhultsi'-un 'et whuch'a ootasdoh!
17 Ndi 'us'en-i, sdzi ndulcho 'i be 'us'en de, 'et de sba 'uk'elha whutaleh. 'Et hoonts'i ndi 'us'en oosdleh huba' hoont'oh de 'ink'ez 'et huwa 'us'en de, 'et de 'ants'i 'ut'en stl'alts'ut-i k'un'a 'us'en hukw'un'a 'uwhutat'elh.
18 'Et daja nuhzun? Di za sba k'elha tileh? Nohdutasnelh. Nts'oh tula ndi khuni unzoo-i Christ ghun, 'i be nohbulh yatisduk, 'aw 'uk'elha iloh be nohbulh yatisduk. Whel'a'-un 'ust'oh 'et huwa stl'ahóolts'ut whe ndi 'ut'en us'en-i ha nohni sba k'elha hoolhtselh huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i 'aw ndulhusdoh. 'Et 'awet sghuni ulhchoot de, 'et 'awet sba k'elha whuzdli' whe 'uhoont'oh.

Ts'iyanne ba 'ulhna na'duzúzsi, ni Paul

19 'Et 'aw 'ulhna lhusdloh 'et hoonts'i ts'iyanne ba 'ulhna na'duzuzsi. 'Et whe la 'on nus 'ultsukne uboosyih.
20 Lizwifne bulh 'ust'oh de, 'et Lizwif k'un'a na'duzuzsi, 'et tilah Lizwifne 'on nus lhane uboosyih. 'Ink'ez ndai la Moses be 'udustl'us yuk'une' 'ut'enne, 'enne buk'un'a 'ust'oh na'duzuzsi, 'et tilah ndunne 'on nus lhane uboosyih.
21 'Et mbene la Moses be 'udustl'us yuyit 'unt'ohne, 'enne buk'un'a 'ust'oh na'duzuzsi. 'Et tilah mbene la Moses be 'udustl'us yit 'unt'ohne, 'enne cha uboosyih. 'Et hoonts'i ndet la Yak'usda neba lhuhizye' 'et 'aw whuyit lhe'duzusni, et Christ ndet la neba 'utni-un hukw'un'a 'ust'oh 'et huwa.
22 'Ink'ez tetsunne toh 'ust'oh de, 'enne buk'un'a si cha tesun tileh, 'et whé tilah uboosyih. 'I be la whuch'a bósdeh. 'Et huwa njan 'et ndust'en-un niz de haoodanzut ndai la is'en-i 'et whe whulohne tilah uboosyih.
23 'Inka ndi khuni unzoo-i, 'i gha 'ust'en. 'Et de la ndai la unzoo-i negha ninla, 'i 'alhgoh la ts'ólhchoot.

Whuch'a' tisdoh hukwa' nuszun, ni Paul

24 'Aw t'eoonuzuhzun mbe la lhghu natulwusne butoh 'ilhoghun za whuch'a 'alhdoh. Nohni cha 'et whuz un'a whuch'a nilhde-un k'un'a 'utihnelh.
25 Mbe la soo hoolhdzihne dich'oh khudli. 'Et lhghu natilwusne ndi whuch'a italhdoh-i 'utsi' tileh. 'Et hoonts'i wheni be whuch'a ts'otalhdoh-i 'aw 'utsi' oole' ait'oh.
26 'Et 'inka si cha whuz un'a ndoya uzgih. 'Ants'i 'oh whunilhchoh núzgaih iloh whe 'ust'en. 'Ink'ez ndai la be whesyaihun, 'aw 'ants'i 'oh nuduzchus iloh whe 'ust'en.
27 Sich'oh syust'e be syaih 'et whe sk'une' tit'en. 'Et 'aw ndiz un'a ndulhuzust'en de, lhenyoone khuni unzoo-i be bubulh yasduk hoonts'i sich'oh sba dzoh naóodle' la.

10

Netsoda'ne, 'enne bugha whuts'odul'eh

1 'Et 'awet sulhutsinke njan netsoda'ne, 'enne bunats'odoolnoh hukwa lhe'nuszun. Soo kw'us yanyus ts'e 'unt'ohne, yatoo' toh lhuhúzdil.
2 'Et netsoda'ne kw'us 'ink'ez yatoo' 'i bulh ts'iyawh Moses ts'un too be' yinla.
3 Ts'iyawh ndai la t'alh-i yak'uz hainkat-i, 'i ndunne ts'iyawh huyan'al.
4 'Ink'ez ts'iyawh ndai la huyitnai' yak'uz ts'e hahuyanla 'i 'alhgoh huyitnai'. Ndi yak'uz whutse' 'i buwhusaínilts'ut, 'et huwa 'i oots'u hayíjul-i, 'i ts'iyawh 'alhgoh huyitnai'. 'Ink'ez ndi tse 'i Christ unli inle' 'unt'oh.
5 'Et hoonts'i k'us lhane Yak'usda ba 'aw lhe'hízoo'. 'Et huwa dune lhuhoot'ih-un ts'e buzi ndulcho whe núdist'ai suli'.
6 'Et ndi ts'iyawh oogha t'ets'oninzun-i neba suli' hukw'un'a 'uhooja. 'Et huwa la 'aw 'enne buk'un'a lubeshi uztilh'elh hukwa' uznoozin ait'oh.
7 'Ink'ez whulohne, 'enne buk'un'a 'uk'eltsi nohba 'alha 'oot'e' junih. 'Et whuz un'a 'uk'une'úsgus whe ndutni, "Dunene hudilhts'i, na'hit'al 'ink'ez 'uhitnai' cha' huja. 'Et 'awet do dindil 'ink'ez 'uk'enus hoontsi' k'un'a nahúwhulhya."
8 'Enne buk'un'a ts'ekoo bulh lubeshi olhchoot junih! Whulohne 'et whuz un'a lubeshi 'uhinla. 'Et whu la gha ts'e 'ilhudzin 23,000ne 'et 'ultsukne yaidla.
9 'Enne buk'un'a Christ ts'oolhdzih le'ts'oot'en junih. Whulohne huyóolhdzai 'et huwa tl'ughus be higan.
10 'Ink'ez 'enne buk'un'a howu tádohtni tuzai junih! Whulohne 'et whuz un'a nduhuja 'et huwa mbe la musai 'ulhtsihun ndunne howu tahúditni tuzaine, 'enne ts'iyawh gak hubulhtsi.
11 'Et ndi 'i ts'iyawh buba 'et 'úhooja 'i ts'iyawh oogháa t'ets'onozin ha ndóohooja, 'ink'ez neba 'uk'eyanguz whe

wheni uneúlhni. Wheni 'uts'int'oh nts'en'a la ndi yun k'ut uzdilhts'i-un hukw'un'a, wheni neba 'awet whula toh suli'.

12 'Et huwa mbe la soo usyin unli-un na'dunúdzun-un, 'en soo cho howole' doo ka la naoolts'it.

13 'Et ndet whe la netsudule dunene ubóolhdzih, whuz un'a za nohni cha nohóolhdzai. 'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nela dootnih ait'oh. Ndet whe la netsudule nohóolhdzih, 'et dáwhultsuk ulhtus-i be whulh áhyin, 'et za Yak'usda ba soo' whutat'elh. 'Et nohóolhdzih de, 'et de whuz un'a whuch'a natihdulh whuz un'a Yak'usda nohba' whutilelh.

'Uk'eltsi ts'u teni' noolhdzin junih

14 'Inka ook'esi'ne, ndi 'uk'eltsi nohba 'alha' 'unt'oh-i, 'i ooch'a ne'ooht'en huba' hoont'oh.

15 Whunihne k'un'a ahli 'et huwa diz un'a nohbulh yasduk. 'Inka njan huwun nohbulh yasduk-un nohnihch'oh soo cho ts'ih'un neóonah'aih 'ink'ez 'et whe nohnich'oh soo ts'ih'un neóonah'aih.

16 Et ndi lubot 'i be musi ts'utni, 'et 'alha Christ duzkai' bulh úts'int'oh nuhzún eh? A! 'Ink'ez ndi lhes lhts'e uzdanyuz 'et 'alha Christ ooyust'e bulh 'uts'int'oh nuhzun eh? A!

17 'Et huwa daltsukne ts'inli, 'et hoonts'i ndi lhes 'ilho za 'uts'int'oh 'ink'ez ndi yust'e 'ilho za unli. Ndi lhes 'ilho wheni ts'iyawh bulh uts'int'oh 'et huwa.

18 Israel oodune'ne k'oh ts'e t'eóonúhzun eh? Soo cho whunulh'en, mbe la loodel gha t'aih-i huyan'alne, 'enne ndi loodel bulh 'úhint'oh.

19 Daja dusni 'et t'eóonúhzun eh? Daja nuhzun? 'Uk'eltsi hoonli 'unt'oh eh? K'us 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i cha eh hoonli unli? 'Awundooh!

20 'Et 'udun yun k'ut whut'enne ndai la 'uk'eltsi gha huya'aih-i, 'i ntsi'ne nududehne, 'enne buts'u hitoolhdilh 'aw Yak'usda ts'un iloh. 'Ink'ez nohni ntsi'ne nududehne bulh 'utiht'elh nohba hukwa lhe'núszun 'et huwa.

21 NeMoodihti oolubot 'ink'ez ntsi'ne nududehne bulubot bulh 'aw lhtats'ootnai' aít'oh. 'Et neMoodihti ooludab 'ink'ez cha ntsi'ne nududehne buludab 'aw nankilt'oh ook'ut 'uts'oo'alh huba lhe'hóot'oh. 'Aw whuz un'a 'uhóneh aít'oh!

22 'Et neMoodihti 'óotálnih uztilhtselh eh? 'Aw 'et duts'óot'en huba lhe'hóot'oh. 'En ba nus ts'ilhtus nahzun eh? 'Awundooh!

Nts'en'a la Yak'usda whe dulhti'-un, 'et whuz un'a dune oohle' huba' hoont'oh

23 'Et 'aw hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i whulukhun sba lhuhóozoo'. Hoonliyaz whuch'a nusjoot-un hooloh, 'et hoonts'i whulukhun ndutist'elh de 'aw dune whe bula 'e'whudóneh ait'oh.

24 'Et huwa ndet la wheni za neba unzoo-i, 'i ha' ts'oot'en aít'oh. 'Uyoonne ba unzoo-i, 'i za ha' ts'oot'en.

25 'Et ndai la 'ilhunaodulhne huye 'óoket-i, 'i ts'iyawh ah'alh whe 'unt'oh. 'Ink'ez nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i hoonts'i, ooka' oodolhkut junih.
26 Ndi yun k'ut 'ink'ez ndai la hoonli-i, 'i ts'iyawh neMoodihti 'en ooch'e' 'et huwa.
27 'Et ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne ndet la nohghu nuhúzya 'ink'ez whuz tanyalh de, ndai nohbut néhininla-i, 'i ooh'alh 'ink'ez nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i hoonts'i ooka' oodolhkut junih.
28 'Et hoonts'i dune nohdutánelh, "Ndi 'uk'eltsi gha t'aih-i 'unt'oh," 'et de 'aw lhuzooh'al. Mbe la nohdutánelh-un 'ink'ez ooyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'et huwa 'et la 'aw lhuzooh'al. 'Et hoonts'i ndi yun k'ut 'ink'ez ndai la hoonli-i, 'i ts'iyawh neMoodihti 'en ooch'e' 'unt'oh.
29 Ndi neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i ooghu yasduk-un, 'aw nohni nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'et iloh howu yasduk. Ndun ooyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i ghu yasduk whe' dusni. 'Et di ha 'uyoon ooyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i be 'aw hoonli whe whuch'a nusjoot-un, nts'en'a 'uyoonne beni tidiz'ai 'i sba nahutiyelh?
30 'Et t'alh-i ha musi dusni whe us'al 'et hoonts'i sghu yahalhduk. 'Et di ha sghu yahalhduk musi dusni 'et hoonts'i?
31 'Et 'inka ndet la ah'alh totsuk, 'ink'ez ahtnai-i de cha, k'us nts'oh daht'en 'i cha, 'et ts'iyawh 'i be 'et nts'en'a la Yak'usda whé dulhti'-un, 'et whuz un'a za dune oohle' huba' hoont'oh.
32 'Et huwa Lizwifne cha, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha, 'ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, 'enne cha, mbene hinli hoonts'i, 'et hoonliyaz 'óohneh buba dzoh junih.
33 Si cha whuz un'a 'et ts'iyanne ts'un ooszoo' hukwa 'ust'en. Sich'oh hootást'e' hukwa lhe'zust'en. K'us ndet la ts'iyanne ba hoonzoo 'oh túne' 'ust'en, 'et huwa 'enne tilah hudoojih.

11

1 Nts'en'a la Christ k'un'a 'ust'oh, 'et nohni cha si sk'un'a 'ooht'e'.

Netsi k'e'uzbal-i whe tenazdudli huwun
2 'Et 'awet sulhutsinke nja dudusni soo iht'en. Ts'iyantsuk whe snalhnih. 'Et whunohodus'eh-un ts'iyawh hoohtun.
3 Njan t'ewhuntihzin hukwa' nuszun, Christ 'en za dunene ts'iyawh an ndo 'unt'oh. Dunene, 'enne za ts'ekoo an ndo 'úhint'oh. 'Ink'ez Yak'usda 'en za Christ an ndo 'unt'oh.
4 'Et mbe la dunene ootsi k'e'uzbal whe tenadudli 'ink'ez k'us nus hoo'en de, 'et de mbe la dunene an ndo 'unt'oh-un, 'en yooya yutilhtselh.
5 'Et mbe la ts'eke ootsi k'ulhe'ibal whe tenadudli 'ink'ez k'us nus hoo'en de, 'et de mbe la ts'eke an ndo 'unt'oh-un, 'en yooya yutilhtselh. 'Ants'i ootsigha' hooloh le'tit'elh 'et huwa.

6 'Et 'aw dutsi k'et tilhbal hukwa lhe'nizun de, 'et dutsi dulcho nahinoozo. 'Et hoonts'i hukwaya unli ootsigha' dunene k'un'a hananit'az k'us hananidzo de, 'et de dutsi k'e'oolhbal huba' hoont'oh.
7 'Et 'alha dunene, 'enne Yak'usda k'eguz-i k'un'a 'uhint'oh, 'ink'ez ye dizti'-i k'un'a 'uhint'oh. 'Et huwa dutsi k'e'oolhbal ait'oh. 'Et ts'ekoo 'enne dune huye dizti'ne 'uhint'oh.
8 Dune, 'en 'aw ts'eke ts'u halhizulh, 'et ts'eke 'en dune ts'u hainzut 'et huwa.
9 'Ink'ez Yak'usda dune 'aw ts'eke ba lhe'yilel, 'et ts'eke 'en dune ba 'uyinla.
10 'Et huwa ndunne Lizasne, 'enne bula toh ts'e ndet la ts'ekoo buba' hoonla-un 'i butsi k'eoobal huba' hoont'oh.
11 'Ink'ez neMoodihti ooch'e'ne 'uts'int'oh. 'Et huwa dunene, 'enne ts'ekoo yit 'uhoot'e' ait'oh, 'ink'ez ts'ekoo 'enne dunene yit 'uhoot'e' ait'oh.
12 'Et ts'eke dune ts'u hainzut 'ink'ez dune ts'eke gha whuzdli', 'ink'ez ts'iyawh Yak'usda ts'u hainde-i, 'i 'unt'oh.
13 Nohnich'oh ts'ih'un un'a whe duba nahutihdeh. 'Et mbe la ts'ekoo unline tenahududli de 'aw dutsi k'ulhehilhbal de, 'et nohba ts'ih'un 'uhoont'oh eh? 'Et nohba dahoont'oh?
14 Njan ndet za whuts'odil'e' ndi yun k'ut? Soo cho whunulh'en, dune ootsigha' dinyiz de, 'et ooba hukwaya hoonli whe' hoont'oh.
15 'Et hoonts'i ts'eke ootsigha' dinyiz de, 'et whe 'en ba hoonzoo, ootsigha' dinyiz-un, 'et ooghá whunt'ai ootsi k'e'uzbal le'oot'e' ha.
16 'Et mbe la njan whudulhyoh 'udutinelh hukwa' ninzun de, 'et ndiz un'a za nja dudusni, 'et diz whuz un'a za neba' hoont'oh whe' hoont'oh. Wheni cha 'ink'ez yun k'ut dune ts'iyawh mbene la Yak'usda unidulhne 'ilhunahodulh totsuk.

NeMoodihti hulhgha na'ut'alh-un huba

17 'Et 'awet ndi be bunohodus'eh-i ulhtus whe be nohbulh yasduk. Ts'iyawh 'ilhunaoozahdil de, 'aw soo 'áht'en lhduzusni. 'Et 'ats'un un'a aht'en nohdusni.
18 'Udechoo khuni dusts'o-i ndet la Yak'usda ba 'ilhunaoohdulh totsuk, ndet la 'ilhunaoohdulh te, 'et hoonts'i whulohne nohtoh lhdulhyoh 'udahni, 'et whulh údusts'o. 'Ink'ez sba 'alha' hoont'oh.
19 'Et nohtoh lhelhts'un un'a didohne hinli 'et whuz un'a 'et dótanelh. 'Et whe la mbene nohtoh Yak'usda ba unzoone, 'enne ts'iyanne t'ebuntizeh whe' hoont'oh.
20 'Et huwa ndet la 'ilhunaoozahdil whe 'et hulhgha neMoodihti na'ut'alh-un huba, 'aw 'et huba iloh whusahdil.
21 Lhe'ahja nohnich'oh 'onghohne butso hulhgha t'alhi ah'al. 'Et huwa whulohne buye'ilts'ul 'ink'ez whulohne tahanísnai'.

22 'Aw yoh lhuwhaht'i utih'ulh k'us tatihtnelh whuba whe
aht'en? K'us ndi Yak'usda ba 'ilhunaoohdulh te 'ants'i nohba
hoonli eh? 'Ink'ez mbe la hoonliyaz lhit'ih-un be yooya
ubutalhtselh. Daja uncha nohdosni'? Soo 'aht'en nohdusni
eh? Gak! 'Aw soo 'aht'en lhduzusni.

NeMoodihti whusanatidalh whuts'un, ndi lhes ts'oo'alh 'ink'ez ndi lubot be ts'ootnai', 'et whuz un'a neba dazsai-un oonaztilnih

23 'Et neMoodihti khuni stl'adan'ai 'ink'ez 'i 'unt'oh no-
htl'as'ai whe ndutni, neMoodihti Sizi Gri 'ulhdzis da' ndet da'
butl'a ihitilhtelh whutso, 'et lhes yilhchoot.

24 'Udechoo musi ni 'ink'ez lhts'edanyuz. 'Et ndubulhni,
"Ndi lhes ulhchoot 'ink'ez ah'alh. Ndi syust'e 'unt'oh. 'I nohni
nohba lhts'ehidanyuz. 'Et ndulh'en whe snalhnih."

25 'Ink'ez ndi lubot 'et whuz un'a za 'uja. 'Uhan'al
hukw'elh'az ubudani', "Ndi lubot 'i 'andidi khuni nohba
lhadúsdla-i, 'i 'unt'oh. Suzkai' gha nohba usdla. 'Et ahnai
totsuk, 'et ndaht'en whe snalhnih."

26 'Inka ndi lhes tih'ulh 'ink'ez ndi lubot tihnelh de, 'et
'ahoolhyiz 'et ndutilh'elh totsuk, neMoodihti whusanatidalh
whuts'un 'et za ndólh'en. 'Et 'i be neba dazsai-un whubuznool-
htun.

Sizi neba dazsai-un oonaztilnih whutso, na'uzdunool'en, 'awhuz tilah lubeshi bulh 'uts'int'oh

27 'Et huwa mbe la ndi lhes yuti'ulh 'ink'ez neMoodihti
oolubot yutitnelh whe hiba soo lhe'hildzoo' whe huyilhchoot
de, 'en nduja de, neMoodihti ooyust'e 'ink'ez buzkai' bulh 'i
gha lubeshi ilhchoot.

28 'Et dune dich'oh na'dunul'en 'et hukw'elh'az ndi lhes
huyoo'alh 'ink'ez ndi lubot huyootnai'.

29 'Et mbe la yuba 'ants'i whe ndi yu'alh 'ink'ez yutnai' de, 'et
Yak'usda yuba nahutiyeh, 'et dich'oh khanáwhunt'ai. Dich'oh
'aw ts'ih'un un'a whe neMoodihti ooyust'e ghun t'ewhunúszun
'et huwa.

30 'Et huwa la lhane nohtoh tehutsun suli', whulohne hun-
duda cha suli', 'ink'ez lhane 'ilhiz nahunistez.*

31 'Et huwa t'ena'uzdunudzun whe whenich'oh
na'uzdunool'en de, 'et de neMoodihti 'aw neba nahooyeh
ait'oh.

32 'Ink'ez neMoodihti neba nahuyeh de, 'et neoolhtsas. 'Et
whe la 'aw ndi yun k'ut whudune'ne bubulh neba nahoodeh
ait'oh.

33 'Et huwa sulhutsinke, nkede la utih'ulh huba 'ilhu-
naoohdulh te, lhba sulh'i.

34 Mbene la ooye'ilts'ulne duyoh ts'e 'uhoo'alh. 'Et whe
la nkede la 'ilhunaoohdulh de, 'aw nohba nahoodeh ait'oh.

---

* **11:30** Ndi nahunistez ni-un, 'et yahadla ni whe 'utni.

'Ink'ez 'udun cha whunohodutis'eh-un ndet la nohts'ózusya de, 'et ts'iyawh ts'ih'un un'a nohba neootas'alh.

12

Lhenyoo negankat-i 'et hoonts'i 'ilhoghun za Ndoni 'en za ts'iyawh negha yúle

1 'Et 'awet sulhutsinke dant'oh-i Ndoni negha yú'aih, 'i neghalts'ulh, 'i ghun 'et cha t'eóonóhzin nohba hukwa' nuszun.
2 T'eóonúhzun ooba 'alha' hoont'ohne lháhloh inle'. 'Et huwa nts'en'a la ndi yun k'ut dalhts'i' hukw'un'a, 'et ndi 'uk'eltsi yalhúlhduk-i ook'oh ts'e ook'úne' aht'en ínle'.
3 'Et huwa noheni taódutalts'ulh hukwa' nuszun. Soo cho whunulh'en, 'aw 'ilhoghun dune Yak'usda ooyughi gha Sizi Gri 'en untsi' dooni' ait'oh. 'Et whuz un'a 'aw dúzdooni' aít'oh whe' hoont'oh. 'Ink'ez Ndoni 'en gha za ts'utni Sizi Gri 'en neMoodihti ts'ilh'i.
4 'Et 'awet lhenyoo neghankat-i 'et hoonts'i 'ilhoghun za Ndoni 'en za ts'iyawh negha yúle.
5 'Et lhat-un whe neMoodihti ooba ne'ts'ut'en.
6 Lhat-un whe Yak'usda ba' ts'oot'en huba' hoont'oh 'ink'ez 'en Yak'usda za ts'iyawh ye 'út'en lhaídulh'ih.
7 'Et ts'iyawh 'ilho whe Ndoni be hódiltsih le'hoont'oh whe wheni ts'iyawh neba hoonzoo tileh.
8 'Et 'ilhoghun dune, 'en Ndoni gha khuni be ts'uwhunih-i, 'i yugha nín'ai. 'Et 'uyoon dune cha whuz un'a za Ndoni 'en za khuni be t'eoonudzun-i yugha óonin'ai.
9 'Et 'uyoon cha Ndoni 'en za be 'alha' hoont'oh-i yugha nínla 'ink'ez doo cha 'uyoon, 'en cha Ndoni 'en za ulhtus-i whe dune soo na'ulh'en-un, 'et yugha óoninai.
10 'Et doo cha 'uyoon 'en ulhtus-i be huwa 'ít'en tuné' tit'en 'et yutl'ahón'ai. 'Et doo cha 'uyoon buba nus hóo'en 'et yugha óonin'ai. 'Et doo cha 'uyoon 'et nahootá'alh nts'en'a la buyughi lhelhts'un un'a 'unt'oh 'et yugha óonin'ai. 'Et doo cha 'uyoon lhelhts'un un'a yahatilhduk-un yutl'ahón'ai. 'Et 'uyoon doo cha lhelhts'un un'a yahalhduk-un, 'et t'ewhuntázin 'et yutl'ahón'ai.
11 'Ink'ez ndi ndunt'oh-i ts'iyawh 'ilho Ndoni za nts'en'a la hukwa' ninzun k'un'a, 'et whuz un'a buba lhk'éhónla. 'Ink'ez 'andit ndet la butaoonínla 'ilho Ndoni 'i be za 'uwhut'en.

Christ ooyust'e lhai unli, 'et hoonts'i 'ilho za unli

12 Ndiz un'a njan dúhoont'oh, dune yust'e 'ilho za unli. Neyust'e lhat-un wheni 'ulya whe 'unt'oh, 'et hoonts'i 'ilho za unli. Christ 'en cha 'et whuz un'a ndunt'oh.
13 'Ink'ez 'ilho Ndoni 'en gha wheni ts'iyawh too be' ts'ulya whe 'ilho yust'e ts'uzdli'. 'Et Lizwifne ts'inli, k'us 'udun yun

k'ut whut'enne ts'inli, k'us 'ulhnane ts'inli, k'us oola nadit-nine ts'inli, nts'oh dant'ohne ts'inli hoonts'i 'ilho Ndoni 'i gha ts'iyawh ts'itnai' neyulhtsi.

14 Neyust'e 'ilho za unli 'et hoonts'i lhat-un wheni 'ulya whe 'unt'oh.

15 Nulh'en dune ke 'i utni, "'Aw úla lhusdloh, 'et huwa yust'e ooch'e' lhe'ust'oh." 'Et whuz un'a yalhduk de, 'et ndi yust'e ooch'e' lhiloh eh? 'Awundooh!

16 'Ink'ez dune dzo 'i utni, "'Aw 'una lhusdloh, 'et huwa yust'e ooch'e' lhe'ust'oh." 'Et whuz un'a yalhduk de, 'et ndi yust'e ooch'e' lhiloh eh? 'Awundooh!

17 'Et dune yust'e ts'iyawh 'una unli de, 'et de nts'en'a suba hoonliyaz dóts'o? K'us yust'e ts'iyawh 'udzo unli de, 'et de nts'en'a suba hoonliyaz 'oolhtsun? 'Aw 'uhót'e' ait'oh!

18 'Et 'inka Yak'usda neyust'e lhat-un wheni 'ulya yulhtsi, 'et whuz un'a hukwa' ninzun 'inka 'et dúyinla.

19 Nts'en'a suba 'ilho za oole'? 'Et 'úja de, 'et nts'en'a suba yust'e oole'? 'Aw 'uhót'e' ait'oh!

20 'Et whe la yust'e lhat-un wheni 'ulya unli 'et hoonts'i 'ilho za unli.

21 'Ink'ez 'una 'ula, "'Aw nka' nooszin aít'oh," dooní' ait'oh. 'Ink'ez cha 'utsi 'uke, "'Aw nka' nooszin aít'oh," dooni' ait'oh.

22 'Et k'us ndi yust'e whuloh tube tetsun unli uzninzun 'et hoonts'i 'i ooyit 'aw 'uts'oot'e' aít'oh.

23 'Ink'ez ndi yust'e whuloh ndai la 'aw lhdíti' uzninzun, 'i 'unt'oh 'on nus unzoo 'ink'ez sóo ne'ts'oolh'en huba' hoont'oh. 'Ink'ez ndi yust'e whuloh ndet la 'aw dune nalhts'et huba lhe'hóozoo' 'i 'unt'oh 'uk'enus sóo ne'ool'en huba' hoont'oh.

24 Ndet la 'uyust'e soo ot'en de, 'awet soo 'únt'oh. 'Et hoonts'i Yak'usda ts'iyawh lhkayánla. 'Et whe la ndai la yust'e whuloh ootoh huyooloh-i, 'i ba 'on nus ooba idízti' k'un'a 'uyínla.

25 'Et diz un'a yust'e 'aw lhk'eookat aít'oh. 'Et hoonts'i ndai la yust'e whuloh ts'iyawh lhgha hudli.

26 'Et yust'e whuloh 'ilho hoonts'i dzoh nuzut de, ts'iyawh 'alhgoh dzoh nuhudeh. 'Et 'ilho yust'e whuloh hidílhti' de, ts'iyawh 'alhgoh lhba huhóont'i'.

27 'Et whuz un'a za nohni cha Christ ooyust'e aht'oh. 'Ilhone ahli whe 'i yust'e whuloh aht'oh.

28 'Et huwa 'ilhunaoodulhne butoh, Yak'usda dich'oh 'utahábanla whe whél'a'ne, 'enne 'udechoo nébuninla. 'Et nus hoo'enne whulh nat-un nébuninla. 'Et dune hodulh'ehne whulh tat-un nébuninla. 'Et 'on 'at-un huwa 'ít'en túne' 'ut'enne nébuninla. 'Et 'on 'at-un butl'a hón'ai whe dune soo na'bulh'enne nébuninla. 'Et 'on 'at-un 'uyoonne la 'ut'enne nébuninla. 'Et 'on 'at-un dune moodihne nébuninla, 'ink'ez whulohne lhelh ts'un un'a yahalhduk nébuninla.

29 'Et wheni ts'iyawh eh whél'a'ne ts'inli? Wheni ts'iyawh eh nus hoo'enne ts'inli? 'Et wheni ts'iyawh eh dune hodulh'ehne ts'inli? Wheni ts'iyawh eh huwa 'ít'en túne' uztit'elh?

30 'Et wheni ts'iyawh eh netl'ahóolts'ut dune soo ná'ts'ulh'en? Wheni ts'iyawh eh lhelh ts'un un'a yaztilhduk? Wheni ts'iyawh eh lhelh yoo khuni t'eznuzih netl'ahóolts'ut? 'Awundooh!

31 'Et ndi 'uk'enus uzoo'-i negha nt'ai-i soo cho hukwa' nuhzun, 'ink'ez 'on nus hoonzoo-un, 'et whunóhuntistun.

13

Be nék'ets'intsi'-i, 'i 'uk'enus dizti' whe' hoont'oh

1 'Et dune bughuni hiye yalhduk-i 'ink'ez lizasne hiye yalhduk-i cha, 'et whuz un'a ts'iyawh be yasduk, 'et hoonts'i be nék'ets'intsi' lhúst'ih de, 'et de luglos cho 'ink'ez luglosyaz 'ants'i 'alhgoh lhendunuts'o le'dutisnelh.

2 'Et dune buba nus hoos'en de, 'ink'ez buba whé' hoont'oh hooyoh-un ts'iyawh t'eóonúszun de, 'ink'ez khuni be t'eóonudzun-i 'et cha t'eooniszin de, 'ink'ez ts'iyawh be 'alha' hoont'oh-i 'ust'i de whe dzulh hoonts'i 'udun netís'alh de, whuz un'a 'et dust'oh whe be nék'ets'intsi'-i lhúst'ih de, 'et de 'aw hoonli lhúsloh.

3 Ndai la ook'e dune ts'inli ts'iyawh howa núsdla de, 'ink'ez syust'e cha duták'un whuba butl'a yísti, 'ink'ez be nék'ets'intsi'-i ooyit 'ust'oh de, 'et de 'aw sba k'elha hole' aít'oh.

4 Ndi be nék'ets'intsi'-i, 'i gha hoonli talhódini. 'I gha nedzi unzoo hukw'un'a 'uts'int'oh. 'I gha 'aw howu lhe'ts'oolhni 'ink'ez 'aw dune 'uzdudil'i whe yalhts'ulhduk cha, 'ink'ez 'aw ts'incha nalhe'uzdudíl'i.

5 Ndi be nék'ets'intsi'-i, 'i gha 'aw 'uyoonne hoontsi' k'un'a bubulh úts'oot'e' ait'oh. 'Aw whenich'oh hukwa' uzninzun te né'ts'oot'en aít'oh. 'I gha 'aw 'a cho ts'onólch'e aít'oh 'ink'ez 'aw hoontsi'-un huwun nuní uznoozut aít'oh.

6 'I gha ndai la 'aw ts'ih'un un'a lhe'ít'oh de, 'aw ts'uhót'e' aít'oh. 'Et hoonts'i ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be ts'uhóont'i'.

7 Ndi be nék'ets'intsi'-i, 'i gha 'aw whe 'etsul uts'ooneh aít'oh. Ts'iyan tsuk neba 'alha' hoont'oh. Nts'oh dáhoont'oh whe hukwa ts'e ts'úhooli, 'ink'ez 'et ts'iyan tsuk whúlh ts'úzyin.

8 Ndi be nék'ets'intsi'-i 'aw oolatoh hooloh. 'Et hoonts'i ndi be nus t'eoonudzun-i 'et 'etsul 'uwhutánelh. 'Et lhents'un un'a yaduk-un, 'et cha gak whutaleh. 'Ink'ez ndi be t'eóonudzun-i, 'i cha 'etsul 'utinelh.

9 'Andit ndi be t'eóonudzun-i whuloh za ts'ut'i 'ink'ez ndi be nus t'eoonudzun-i, 'i cha whuloh za ts'ut'i 'et huwa.

10 'Et hoonts'i 'oh de oola toh tileh de, nkede la whusahóolts'ut de, 'et de ndet la whuloh za unli-i, 'i ts'iyawh 'etsul 'uwhutánelh.

11 'Et ts'oodun usdli da', 'et ts'oodun k'un'a yasduk, ts'oodun k'un'a nuní nuszut, 'ink'ez ts'oodun k'un'a lhtahawhúsdle. 'Et 'awet dune susdli', 'et ndai la be ts'oodunne k'úne' zust'en-un, ts'iyawh 'udun neóonusdla.

12 'Et whuz un'a za be ná'uzdunul'en 'utsi'-i, na'dunuz'en lé'ust'oh. 'Et 'awet whusahoolts'ut de, 'et whuzis'en-un, 'et soo ts'ih'un nts'en'a la ts'unul'en, 'et whuz un'a ts'uhoo'en suli'. 'Et 'awet whulukhun za t'eónúszun 'et hoonts'i ndet la whusahoolts'ut de, 'et de nts'en'a la Yak'usda t'esunínzun, 'et si cha whuz un'a za ts'iyantsuk t'ewhuntiszeh.

13 'Et 'awet ndi tawh whúdidoh-un, be 'alha' hoont'oh-i, be hukwa' tse hóodli-i, 'ink'ez be nék'ets'intsi'-i 'et ta whult'oh 'awhuz 'et njan whuzdla. 'Ink'ez 'uk'enus dízti'-i, 'i bé lhk'ets'utsi'-i, 'i 'unt'oh.

14

Bé nus hoot'en-i, 'i 'uk'enus ooka' noohzin huba' hoont'oh

1 'Et 'awet ndi be nék'etsintsi'-i, 'i za soo cho ts'u náht'i. 'Ink'ez ndai la Ndoni negha íninla-i, 'i soo cho ooka' noohzin. 'Et ndi be nus hoot'en-i, 'i 'uk'enus ooka' noohzin huba' hoont'oh.

2 'Et mbe la lhelhyoo khuni be yalhduk-un, 'en Yak'usda ts'un yálhduk, 'aw dune ts'un yalhduk iloh whe utni, daja ni-un 'aw dune t'ehonúszun 'et huwa. 'Ants'i buba whe' hoont'oh hooyoh-un, duyughi gha yálhduk 'et huwa.

3 'Et hoonts'i buba nus hoo'en-un, 'en dune ts'un yalhduk. 'Et whe la 'on nus Yak'usda ba hilhtus oole', budziyo hoolhtus lheh, 'ink'ez budzi do óot'e' ha.

4 'Et lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, dich'oh 'on nus Yak'usda ba ulhtus na'dudulhtsi. 'Et hoonts'i ndun nus hoo'en-un, 'en ndunne 'ilhunaoodulhne 'on nus Yak'usda ba hilhtus hoole' ubulhtsi.

5 Ts'iyawh unducha lhelhts'un un'a khuni be yalhduk 'et hoonts'i nus hoo'enne oohle' 'et 'on nus nohba hukwa' nuszun. Mbe la nus hoo'en-un, 'en nohni nohba lhelhts'un un'a yalhduk-un anus ncha whe 'unt'oh. Mbe la lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, ndet 'uwhúlhni 'aw t'ets'onuszun. 'Et nts'en'a la daja ni t'eooniszin de, 'et de za ts'ih'un un'a daja ni t'ets'ontizeh. 'Et whe la 'ilhunaoodulhne Yak'usda ba hilhtus hútile.

Mbe lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, 'et 'uyoo khuni ye yátilhduk-i daja ni whe 'utni t'einoozeh 'et huba soo cho tenadoo-dli

6 'Et 'awet sulhutsinke nohghu nusya de lhelhts'un un'a be yaduk-i be nohbulh yásduk de, 'et de nts'en'a suba nohba hózoo'? 'Et hoonts'i ndai la nohba whe 'útni hooyoh-i, k'us be

t'eóonudzun-i, k'us bé nus hoot'en, k'us be whúnohts'odulh'eh-i, 'et whuz un'a nohbulh yasduk de, 'aw 'et de za nohba hootázoo'.

7 Ndai la nulhúkhusna-i 'ants'i ndai la oolaz dunul'ai whe be ts'ujun-i k'us 'ult'o-i, 'i bé' dists'ai 'ink'ez 'ilhoh k'un'a za dusts'o de, 'et nts'en'a suba shun t'eznoozeh?

8 'Ink'ez be ts'ujun huye jih-i 'uts'un un'a bé' dists'ai de, 'et de nts'en'a suba lhutiganne lhahádootneh eh?

9 Nohni cha 'et whuz un'a za lhents'un un'a yalhduk de, 'et nts'en'a suba daja dahni-un t'ets'onoozeh? 'Ants'i taza-i k'uz yalhduk le'dutihnelh.

10 'Et lhat-un ndi yun k'ut lhelhts'un un'a khuni be yats'ulhduk. 'I ts'iyawh 'ilho whe hoonli-unyaz 'uwhúlhni.

11 'Et huwa daja ni 'aw t'eóonuzúszun de, 'et de mbe la lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, 'en lhendowh didowh-un sba le'hoont'oh 'ink'ez si cha lhelhdowh didowh-un ooba lé'ust'oh.

12 'Et whuz un'a nohni ndai la Ndoni negha óonin'ai-un soo cho ooka' nahzun 'ilhunaoodulhne hilhtus huboolhtselh ha. 'Et huwa ndet la Ndoni ts'un 'uk'enus nohba hootázoo'-un, 'i soo ts'ih'un ooka' nahzun. 'Et whuz un'a 'ooht'e' huba' hoont'oh.

13 Njan howa mbe lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un, 'et 'uyoo khuni ye yátilhduk-i daja ni whe 'utni t'einoozeh 'et huba soo cho tenadoodli. 'Et whe la daja ni-un t'ehonoozeh.

14 'Et ndi lhelhts'un un'a khuni be tenadusdli de, 'et de sich'oh syughi 'i be tenadutisdli 'et huwa. 'Et hoonts'i sich'oh seni ba 'et 'ants'i whutále.

15 Nts'en'a 'uk'enus neba hootázoo'? Daja nuhzun? Diz un'a 'on nus soo' hoont'oh, 'et sich'oh syughi cha 'ink'ez sich'oh seni be cha tenadutisdli. 'Et sich'oh syughi cha 'ink'ez sich'oh seni be shun be cha tisjun.

16 'Et hoonts'i nyunch'oh nyughi 'i be za khuni be yailhduk, 'et Yak'usda dílhti' whe yailhduk de, 'et whe 'ilhoghun t'eoonuszunne butoh usda-un, ndi khuni dizti'-i be yailhduk de, nyudits'o de, 'et de nts'en'a ndo honeh dooni', daja ni-un 'aw t'eoonuszun 'et huwa.

17 'Et 'alha nghuni dizti'-i, 'i tube únzoo. 'Et hoonts'i ndun t'elhonusze-un, 'et huwa Yak'usda ba 'aw ulhtus oole' aít'oh.

18 Yak'usda musi dusni ndi lhelhts'un un'a khuni be yalhduk-un si nohanus lhat-un whe lhents'un un'a yasduk.

19 'Et hoonts'i 'ilhunaoosdilne butoh, kwulai' khuni be hoonts'i nohbulh yátisduk de, 'et lhai cho lhelhyoo khuni be nohbulh yátisduk-un, 'et whanus hoonzoo. 'Et hukwa' nuszun.

Lhelhyoo khuni be yaduk-i, 'i ooba 'alha lhe'hóot'ohne, 'enne za buba whe hoodal'en 'unt'oh

20 Sulhutsinke ts'oodunne k'un'a 'ooht'e' junih noheni be. 'Et chalhts'ul dahínt'oh la 'aw hoontsi'-un t'ehonuszun, 'et whuz un'a 'ooht'e'. 'Et hoonts'i dune suli'-un k'un'a nuní noohzut.
21 'Et Yak'usda ooghuni k'ut 'uk'unuzguz 'et ndutni,
“Lhane lhelhyoo khuni be yalhduk,
'ink'ez dune 'ats'un keyoh whut'enne,
'enne bugha nyoonne Lizwifne 'i be bubulh yátisduk,
'et hoonts'i 'aw sodóts'o hukwa lhe'hunízun.”
22 'Et whe la ndi lhelhyoo khuni 'i be Lizwifne, 'enne buba whe hóodal'en. Mbene la ooba 'alha' hoont'ohne ba lhe'ít'oh. Ooba 'alha lhe'hóot'ohne, 'enne za buba 'unt'oh. 'Et hoonts'i nts'en'a la dune Yak'usda buba nus hoo'en-i, 'i be ooba 'alha' hoont'ohne buba 'unt'oh, ooba 'alha lhe'hóot'ohne, 'enne ba lhe'yít'oh.
23 'Et huwa Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne ts'iyawh 'ilhoh 'ilhunahootádulh de, 'ink'ez ts'iyawh 'ilhone whe lhelhyoo khuni be yahutilhduk de, 'et whuz un'a 'uhóoja whe whulhodulh'ene k'us ooba 'alha lhe'hóot'ohne, 'enne nohgho nindil 'ink'ez nohzih hudilhts'i de, 'et 'alha lakw nohni whusnine ahli nohódutánelh eh? A, 'alha' hoont'oh!
24 'Et hoonts'i ts'iyawh Yak'usda be nus húhoo'en de, 'et whe 'ilhoghun butoh whulhodulh'e-un k'us 'aw ooba 'alha lhe'hóot'oh-un nohghu ninya 'ink'ez nohzih usda de, 'et ndunne nus hoo'enne, 'enne bugha ndet whe la ninta' 'ut'ih-un unli, 'et nahootá'alh. Uboozílhts'ai huwa ts'iyanne hiba nahizya.
25 'Et whe la dudzi yo whe untilh'i-i, 'i ts'iyanne nalhts'et haóotilts'ulh whe' hoont'oh. 'Et huwa nachánitno, Yak'usda ts'un teni' untilhdzilh, 'ink'ez 'alha Yak'usda nohtoh 'únt'oh dutinelh.

Yak'usda ba 'ilhunaoohdulh de, ndiz un'a dutihnelh

26 'Et sulhutsinke, 'et whu la gha ts'e, nkede la 'ilhunaootáhdulh, 'oh de de, 'ilhone ahli whe daja dutihnelh? 'Et huwa 'on nus ndo tihyih 'ink'ez lhat-un lhut'ewhuntilhdzeh. 'Et whe 'ants'i nus lhúnulht'i lé'aht'oh. 'Ilhoghun ahli whe Ndoni nohgha whunin'ai-un, whuz un'a 'ooht'en. 'Et 'ilhoghun Yak'usda ts'un uztijun-un whut'i, k'us 'ilhoghun whubodutilh'eh-un whut'i, k'us 'ilhoghun 'uyoo khuni bé nohtoh yatilhduk-un whut'i, k'us 'ilhoghun ndai la Yak'usda ts'un be hóodiltsih-un whut'i, k'us 'ilhoghun ooghuni daja dutinelh-un whut'i.
27 Mbe la 'uyoo khuni bé nohtoh yatilhduk de, yuba yatilhduk-un ut'i de, 'et ndudóoni'. 'Et nane k'us tane 'uyoo khuni be yatilhduk de, 'enne za 'udooni'. 'Ilhone hinli whe 'et dódooni'.

28 'Et hoonts'i yuba yatilhduk-un hooloh de, 'et de 'ilhunaoosdilne butoh 'ants'i t'edoosnih. Didutch'oh dudzi yo whe 'ink'ez Yak'usda ts'un cha yaoolhduk.

29 'Et mbe la nus hóo'enne 'ants'i nane k'us tane, 'enne za Yak'usda ooghuni be yahoolhduk. 'Et ndai la hiye yaílhduk-i, 'et 'onghohne, 'enne daja hutni-un, 'uyoonne ba ts'ih'un un'a 'unt'oh tilah k'us 'ats'un un'a tilah 'unt'oh.

30 'Ink'ez butoh 'ilhoghun hoonliyaz benghun néwhults'ut, 'et howu yatilhduk de, 'et 'udechoo yatilhduk-un, 'en t'edoosnih.

31 'Et whuz un'a 'ilhone ahli whe nus hóoh'en de, 'et de la ts'iyawh 'on nus soo t'ewhunoohzeh, 'ink'ez ts'iyawh buba nus whúnulht'i whe bula 'ooht'en.

32 'Ink'ez dich'oh ooyughi 'i be ndet la nus hoo'en, dich'oh za k'úne' whul'en.

33 'Et Yak'usda 'en ndai la be nédzi dizghel-i 'en oots'u hayúkat. 'Et hoonts'i dune ye dulhyoh 'uhudutni-i, 'aw 'en oots'u halheyuskat. 'Et whuz un'a nts'oh tula yak'usda ooch'e'ne 'ilhunahodulh-un, 'et ndi be nedzi dizghel-i diz'ai.

34 'Et nohni 'ilhunaoohdulh te, 'et nohts'ekoo 'enne t'ehudoosni huba' hoont'oh. 'Enne yahutilhduk huba lhe'hóot'oh, dune an nyo 'uhint'oh 'et huwa. Moses be 'udustl'us 'i cha 'et whuz un'a za 'et ndutni.

35 'Et ts'ekoo hoonliyaz hodutil'eh hukwa' huninzun de, duyoh ts'e dukike 'enne hubuhoodolhkut. Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne butoh, ts'eke yalhduk de, nohba hukwaya hoonli whe' hoont'oh.

36 Daja nuhzun, Yak'usda ooghuni nohni eh nohts'u hadílts'ut? 'Ink'ez nohni za eh nohts'u hadúkat? 'Awundooh!

37 'Et mbene la nus hoo'en na'dunúdzunne k'us Ndoni hoonliyaz 'enne bugha ínin'ai, 'et whuz un'a dóninzun de, 'et ndiz un'a cha ndunóozin, ndai ghun nohts'o k'e'isguz-i, 'i Yak'usda khuni netl'aídan'ai-i, 'i za 'unt'oh.

38 'Et hoonts'i mbene la hoonli t'eóonínzun na'dunúdzunne, 'enne cha whute whuz un'a 'uhoot'e'.

39 'Et sulhutsinke 'on 'un cha nus hoo'enne tihle soo cho hukwa' nuhzun, 'ink'ez mbene la lhelhyoo khuni be yálhdukne, 'enne cha whuch'a bunóhyoot junih.

40 'Inka ts'iyawh hoonzoo hukw'un'a 'ink'ez ts'ih'un un'a 'uhót'e'.

15

Christ dunadija-un 'alha' hoont'oh

1 'Et 'awet sulhutsinke ndi khuni unzoo-i be nohbulh yásduk. Soo cho t'entihzeh hukwa' nuszun. 'Uda' úlhchoot 'ink'ez 'et huwa 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i.

2 'Ink'ez ndi khuni be nohbulh yásduk-i, 'i soo cho oohtun de, 'et 'i be dahjih. 'Et hoonts'i 'ants'i nohba 'alha' hoont'oh de, 'aw ook'e dóohjih aít'oh.

3 'Et 'udechoo da' nohni nohtl'ahoos'ai ndet la stl'ahóolts'ut-un, nts'en'a la Christ nelubeshi k'elha dazsai. 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni 'et ndutni.

4 'Ink'ez nts'en'a whula 'ahuyalhti. 'Et whulh tat dzin dunadija. 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni 'et cha ndutni.

5 'Ink'ez nts'en'a la Cephas yunalh ts'et hainya, 'et hukw'elh'az nyoonne whunizyai 'on 'at nane, 'enne bunalh ts'et hainya.

6 'Et hukw'elh'az 500ne neyulhutsinke 'et ts'iyawh 'alhgoh bunalh ts'et hainya. 'Et k'us lhane 'awhuz hukhuna, 'et 'onghohne 'ilhiz nahunistez.

7 'Et James 'en cha yunalh ts'et hainya, 'ink'ez whél'a'ne, 'enne ts'iyawh bunalh ts'et hainya.

8 'Ink'ez 'udek'ez, si cha, 'aw soo 'oh whuya whudizulh whe whúzusdli iloh, 'et hoonts'i snalh ts'et hainya.

9 Whel'a'ne butoh si 'uk'enus buk'e'i 'ust'oh na'dunúsdzun. 'Et Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne dzoh nubusdeh inle', 'et huwa 'aw whél'a'-un sodutánelh-un 'et huba soo lhe'uzdzoo'.

10 'Et hoonts'i Yak'usda ye unzoo-i, 'i gha nts'en'a la dast'oh, 'et whuz un'a za 'ust'oh. 'Ink'ez Yak'usda whe sts'un únzoo-i, 'aw 'ants'i lhe'hóot'oh. 'Et k'us whel'a'ne butoh buba nus 'ultus-i be 'ist'en. 'Aw si iloh, Yak'usda ye unzoo-i sulh 'únt'oh, 'i be 'úst'en.

11 'Et huwa si sgha k'us 'onghohne bugha, nts'en'a la Yak'usda ooghuni be nohbulh yáts'ulhduk, 'et whuz un'a za neghuni nohba 'alha' 'unt'oh.

T'ets'oninzun Christ yaidlane toh dunadija

12 T'eóonúhzun Christ yaidlane toh danadija. 'Et whuz un'a wheni nelatoh ts'e whudáhts'o. 'Ink'ez nts'en'a whulohne nohni yaidlane 'aw dunadudódilh aít'oh dahni?

13 Ndiz un'a nja dúhoont'oh, ndunne yaidlane 'aw dunahudódilh aít'oh de, 'et de Christ 'en cha 'aw dunalhdídal.

14 'Ink'ez Christ 'en cha 'aw nalhehítnal de, 'et de 'en ghun neghuni 'aw hoonliyaz lhiloh whé 'unt'oh, 'ink'ez be nohba 'alha 'uwhutát'elh, 'i cha 'ants'et 'uwhutát'elh.

15 'Et hoonts'i yaidlanne dunalhodídulh de, Christ 'en cha 'aw dunalhdidal. 'Ink'ez wheni cha Yak'usda ghun whuts'it be yaztilhduk whe' hoont'oh. 'Et whuz un'a ts'iyanne toh be hóodilts'ai, wheni 'uts'utni Yak'usda 'en gha Christ nahítnah whe dunadija 'et huwa.

16 'Et yaidlane dunalhodídulh de, Christ 'en cha 'aw dunal-hdídal whe' hoont'oh.

17 'Ink'ez Christ 'aw dunalhdídal de, 'et de be nohba 'alha' hoont'oh-i 'aw hoonliyaz lhiloh whé 'unt'oh 'ink'ez 'awhuz nohlubeshi bulh 'áht'oh.
18 'Ink'ez mbene la Christ ooch'e'ne hinli whe yaidlane, 'enne ts'iyawh 'ilhiz wheni ninta' ninkatne hinli.
19 'Et ndai la Christ ts'un ooka tse ts'úhooli ndi yun k'ut uzdilhts'i-un huba za 'unt'oh de, 'et de ts'iyanne toh wheni 'uk'enus tel'enne ts'inli.

Dats'utsah-i, 'i 'udek'ez 'uch'az ditni-i unli, 'i musai tileh
20 'Et hoonts'i 'alha yaidlane toh Christ 'en 'uja dunadija. 'Ilhiz nanistezne toh 'en 'udechoo dunadija-un whuzdli'.
21 Dune, 'en gha dune yahadlah 'ink'ez dune, 'en gha nahahítnaih 'et huwa.
22 'Et nts'en'a la Adam 'en gha ts'iyanne yats'adlah, 'et whuz un'a Christ, 'en za dunabudile 'ink'ez nahuhítnaih.
23 'Et hoonts'i 'ilhone hinli whe nts'oya buba hoozulh whe bugha óonin'ai, 'et whuz un'a 'uhutit'elh. Christ 'en 'udechoo-un suli'. 'Et hukw'elh'az mbene la Christ ooch'e'ne hinli whe buba whusanátidalh, 'et de 'enne cha dunahudutádulh 'ink'ez nahuhitátnaih.
24 'Et whulatoh suli' de, nduwhi ts'iyawh 'uda' 'uhooja tileh. 'Et 'oh de de oola toh whutáleh de, ts'iyanne moodihtine, ndi yun k'ut be ts'ilhtus cha, ndet la ndi yun k'ut 'ink'ez yat cha, 'i ts'iyawh 'alhgoh musai yutilhtselh. 'Et hukw'elh'az ndai la Sizi Gri dich'oh za yugha lerwe unli-un, 'i ts'iyawh Yak'usda tl'aítilelh. 'Et whuz un'a 'udek'ez dzin whutáleh whe' hoont'oh.
25 'Et ndet whuts'un la duYe' yuch'a ne'ut'enne, 'enne duBá duke tl'ah nébutalelh 'ink'ez buk'edútat'us de, 'et whuts'un 'ink'ez ts'iyaitsuk an do 'unt'oh. 'Et whe lerwe tileh huba' 'unt'oh.
26 'Ink'ez be dats'utsah-i, 'i 'udek'ez 'uch'az ditni-i unli, 'i musai tileh.
27 'Et huwa nja dutni, “Ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yulhtsi.” 'Et hoonts'i 'oh da' 'uk'eyánguz whe ndutni, “Ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yulhtsi,” 'et hoonts'i 'aw Yak'usda duYe' Sizi Gri an nyo ne'dudoltelh ait'oh ni whe 'utni.
28 'Et 'oh de de, nkede la ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yutilhtselh de, 'et de si ooYe' 'en cha duBá yanyo 'unt'oh 'udutiltselh. 'En 'unt'oh ts'iyaitsuk dudanyo 'unt'oh yulhtsi-un. 'Et whe la Yak'usda dich'oh ts'iyaitsuk an ndo tileh.

Whulohne Sizi Gri dunadija-un 'awhuz buba 'alha lhe'hoot'oh
29 'Et 'alha yaidlane dunalhodídulh de, 'ink'ez ndunne yaidlane 'uyoonne, 'enne buba too be' buhulh'en, 'ink'ez 'et de dahútinelh? 'Et di ha ndunne yaidlane 'uyoonne, 'enne buba too be' buhulh'en? Gak 'ants'et 'uhut'en.

30 'Ink'ez di ha wheni cha dzin totsuk 'ahoolhyiz neba wheóonujut? Nohni daja nuhzun?

31 'Ink'ez nts'en'a la hootáht'e'-un si cha 'et whuz un'a Christ neMoodihti Sizi ts'utni-un, 'en gha ootást'e'. 'Ink'ez nohdusni, ndi khuni be yasduk-un, 'i gha dzin totsuk dásaih.

32 'Et keyoh Ephesus ts'e dune k'un'a si khuna-iti be núsya. 'Et dahoont'oh huwa 'usja nuhzun? Nts'en'a 'uhoont'oh sba hootázoo'? 'Et yaidlane dunalhodídulh de, whute 'uts'oo'alh, tats'ootnai', bunde yats'itádlah 'et huwa.

33 Nanooht'ah junih! Ntsi'ne bubulh áht'en de, 'et de noh'e'ut'en k'oh hoonzoo-un ts'iyawh ninta' tit'elh.

34 Ndai la ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i doo cha za noheni tánadih'aih hukwa 'ulh'en. Lubeshi 'ulh'en-un 'etsul ahneh! Whulohne 'awhuz Yak'usda ghun ts'ih'un t'ehonúszun. Yooya oohle' ha 'unohdúsni.

Yaidlane dunahudutádulh de, dant'oh-i yust'e be whusanáhutidulh?

35 'Et whulohne nduhútni, “Nts'en'a la yaidlane dunáhudutádulh? Dant'oh-i yust'e be whusanáhutidalh?”

36 Tube whuzahnih! Soo cho whunulh'en, ndai la 'ananla-i, dazsai de za, 'et whuz un'a za nahitátnalh.

37 'Ink'ez ndi whé 'ílh'en 'aninle, 'et ndai tileh hanányai de, 'et 'ananla-i, 'i iloh 'unt'oh 'ants'i oomai' 'i za 'unt'oh.

38 'Et hoonts'i Yak'usda nts'en'a la hukwa' ninzun, 'et whuz un'a 'uyulh'ih. 'Ink'ez ndi oomai' ts'iyawh lhelhdoh didowh 'i 'unt'oh.

39 'Ink'ez ndai khuna-i tsung ts'iyawh 'aw lhk'un'a lhe'ít'oh. Dune tsung 'i uyoo 'unt'oh. Khuna-i tsung 'i cha 'uyoo 'unt'oh. 'Et lho tsung 'i cha 'uyoo 'unt'oh. 'Et dut'ai tsung 'i cha 'uyoo 'unt'oh.

40 'Et yak'uz whut'enne buyust'e hoonli 'ink'ez ndi yun k'ut whut'enne, 'enne cha buyust'e hoonli. 'Et hoonts'i yak'uz whut'enne buyust'e hiyé dizti'-i 'ink'ez ndi yun k'ut whut'enne buyust'e hiyé dizti'-i, 'i bulh lhelhyoo 'unt'oh.

41 'Et sa 'i cha be yúdizti'-i hoonli. 'Ulhdzis ooza' 'i cha be yúdizti'-i hoonli. Sum 'i cha be yúdizti'-i hoonli. 'Et ndi sum ts'iyawh be yúdizti'-i, 'i lhenyoo unli.

42 'Et yaidlanne dunahudidil de, 'et cha lhents'un un'a 'uhint'oh. Nts'en'a la buyust'e 'anulye-i k'un'a, 'i tilhjut whe 'unt'oh. 'Et dunahudidil de, 'aw buyust'e oolhjut ait'oh.

43 'Et buyust'e lhdíti' whe 'ahuyalhti. 'Et hoonts'i dizti'-i whe dunádutádulh. Tetsun whe 'ahuyalhti, 'et hoonts'i ulhtus whe dunádutádulh.

44 Yinka dune yust'e k'un'a unli whe 'ahuyalhti. 'Et
dunahudutádulh de, 'et cha yak'uz huba 'uyoo buyust'e nati-
dleh. 'Et ndi yun k'ut uzdilhts'i-un huba, neyust'e ts'ut'i. 'Et
ndo yak'uz whuba 'uyoo neyust'e natídleh.
45 'Et whuz un'a 'uk'ehóoguz whe 'et dutni, "'Et 'udechoo
dune 'en Adam yúlhni 'et oozul khuna suli'." 'Et 'udek'ez-un
Adam 'en gha neyughi khuna, 'et whuz un'a 'uneínla.
46 'Et hoonts'i neyust'e 'aw yak'uz huba lhe'ít'oh. Neyust'e
ndi yun k'ut whuch'e' 'unt'oh. 'Et dats'uzsai hukw'elh'az
yak'uz huba 'uyoo neyust'e nádlih.
47 'Et Yak'usda 'udechoo dune 'en ndi yun k'ut whutl'us 'i
dune yulhtsi. 'Et whulh nat-un dune, 'en neMoodihti, 'en
yak'uz ts'e hainzut-un 'unt'oh.
48 'Et ndun dune whutl'us be 'ulya-un, dant'oh whe dune
unli, 'et mbene la whutl'us be 'ulyanne, 'enne 'en k'un'a
'uhint'oh. 'Et whuz un'a ndun yak'uz ts'u haínzut-un, dant'oh-
un unli, 'et mbene la yak'uz huba 'unt'ohne, 'enne 'en k'un'a
'uhint'oh.
49 'Et ndun whutl'us be 'ulya-un dant'oh dune unli inle', 'et
wheni cha 'en bundúts'últ'oh. 'Et whuz un'a ndun yak'uz ts'u
hainzut-un, 'en dant'oh dune unli 'et whuz un'a wheni cha 'en
bunduts'últ'oh uztileh.

Bé dats'utsah-i, 'i cha hooloh tileh

50 'Et sulhutsinke njan dunóhdusni, ndet la Yak'usda whe
lerwe unli-un, 'et ndi yun k'ut neyust'e 'i be iloh Yak'usda ndai
la yut'i-i 'aw ts'ólhchoot ait'oh. Ndi yun k'ut neyust'e tilhjut-i,
ndai la lhtilhjut-i, 'i be iloh ts'uhootálhchulh 'et huwa.
51 'Et 'awet soo zúlhts'ai. Ba whé' hoont'oh hooyoh-i, 'i ghun
nohbulh yátisduk. Whulohne 'aw 'ilhiz nalhts'untistus, 'et
hoonts'i ts'iyawh lhents'un un'a na'uztitnelh.
52 Tube khun 'uwhutánelh, 'ants'i ts'oonults'ilh hukw'un'a
ba 'uwhutánelh. 'Oh de de 'udek'ez be ts'újun huye
jih-i be' dists'ai de, 'et whuz un'a 'uwhutánelh. 'Et 'oh
whuya whudizulh yaidlane, buyust'e 'aw lhilhjut whe
dunáhudutádulh, 'ink'ez wheni ts'iyawh lhents'un un'a
na'uztitnelh.
53 'Et whe la ilhjut-i, 'i 'aw lhílhjut natidleh. 'Ink'ez ndi bé
dats'utsah-i, 'i 'aw be dalhts'utsa-i natidleh.
54 'Et nkede la ilhjut-i, 'aw lhilhjut nasdli' de, 'ink'ez bé
dats'utsah-i, 'i cha hooloh suli' de, 'et 'oh whuya whudizulh
de, 'uk'ehooguz-un ts'iyawh 'et 'awet lhaódutanelh. 'Et
huwa whuz un'a ndutni, "Bé dats'utsah-i, ooch'a' ninde whe
'unt'oh."
55 'Et huwa 'uts'utni, bé dats'utsah-i 'aw 'on 'at be dats'ootsah
aít'oh.
'Ink'ez ndet yaidlanne hudilhts'i,

'aw nehotun ait'oh.
56 'Alha ndi bé dats'utsah-i, 'i lubeshi 'i gha' hooja. 'Ink'ez Moses ooghuni k'uzninyuz-un, 'i be t'ets'onanzin lubeshi dáltus la whe 'unt'oh.
57 'Et hoonts'i neMoodihti Sizi Gri, 'en gha Yak'usda whuch'a ts'ulhdehne neulhtsi. 'Et huwa tube cho musi uzninzun.
58 'Et huwa sulhutsinke, ulhtusne oohle'. Khun nahóohnah junih! 'Ahoolhyiz neMoodihti be 'ut'en k'oh soo cho 'uwhulh'en. T'eóonúhzun 'andit nts'en'a neMoodihti ba 'aht'en, 'et huwa 'aw 'ants'et iloh 'aht'en whe' hoont'oh.

16

Yak'usda ooch'e'ne sooneya buba 'ilhunats'oz'ai-i

1 'Et 'awet ndi Yak'usda ooch'e'ne sooneya buba 'ilhunats'oz'ai-i, 'i ooghu yatisduk. 'Et ndet la yun k'ut Galatia 'ilhunahodulh, nts'en'a la butoh budásni' da', 'et nohni cha 'et whuz un'a ndóht'en.
2 'Et 'ilhone ahli whe daltsuk at'en be hoonzoo' ahja, 'et whuz un'a lisman 'udechoo dzin, 'i whuloh lhadáhle. 'Et de nohts'óozusya de, 'et 'oh whuya whudizulh-un 'ilhuna'óh'alh huba lhe'hóot'oh.
3 Ndet la nohts'óozusya, 'et de nahootás'alh ndi nohe'dustl'us 'i be mbene la nohba unzoone unli, 'enne ndi sooneya Yak'usda ooch'e'ne buba bugha ínah'ai-i, 'i bulh Jerusalem ts'u 'ubutis'alh.
4 'Et si cha whuz tisyalh huba hootázoo' de, 'et de 'enne sulh útidulh.

Paul datínelh

5 'Et yun k'ut Macedonia 'et 'oh whuya lhutísyalh. 'Et 'oh whuya lhusúsya de, 'et 'awet nohts'u tísyalh.
6 'Atsul whuba tilah 'et nohzih oosda' k'us khit duwhulyiz tilah nohzih oosda'. 'Et whe la nts'e la tisyalh ts'e, nohni sla ooht'en ha.
7 'Oh whuya usyalh de, 'aw nohk'ulh túzisyal. 'Et huwa 'aw 'andit nohoos'en ait'oh. 'Et hoonts'i sMoodihti usunínzun de, 'et huwa 'atsulyaz nducha nohzih usda'.
8 'Et hoonts'i ndet dzin 'uhoont'oh Pentecost huwhútni-un, 'et whuts'un keyoh Ephesus tisdalh.
9 'Et 'ants'i dati k'us úncha-i, 'i sba dáhaidantan lé'hooja, 'ink'ez lhane sch'az ditnine unli.
10 'Et Timothy nohghu ninya de, 'aw hoonli whe lhníljut whe nohzih ooda'. 'Et ts'iyawh nohni nohba 'uhoont'oh. Si sk'un'a neMoodihti be 'ut'en k'oh ne'ut'en 'et huwa.
11 'Et huwa nohni nohtoh 'en 'ants'i nohba oole' junih. 'Et hoonts'i oodzi dizghel whe sts'u nátoolh'a'. Si 'ink'ez lhul-hutsinke wheni ts'iyawh ooba ts'ilh'i.

12 'Et neulhutsin Apollos 'en ghun 'unohdutásnelh. 'Andit neulhutsinke bulh nohts'u tóoya' 'et ooba hukwa' nuszun, 'et hoonts'i 'aw hukwa lhe'nizun. 'Et huwa sa' howu bulh yásduk. 'Et hoonts'i nts'owhuya whudizulh-un 'et ooba hoonzoo de, 'et de la nohts'u tóoya'.

Soo cho huwahli

13 'Et soo cho huwahli. Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be whuduts'o whe sahyin. Nohni nohdzi hóoni whe 'et núdolhya'. Ulhtusne oohle'.

14 Ndai la ooghahna-i, 'i ts'iyawh be nék'ets'intsi'-i be 'oolh'en.

15 'Et sulhutsinke khuni ulhtus-i be nohdutásnelh. T'eóonáhzun Stephanas 'ink'ez ooyoh dilhts'ine, 'enne yun k'ut Achaia 'et 'udechoo ooba 'alha' hoont'ohne huzdli'. 'Ink'ez t'eóonáhzun nts'en'a la Yak'usda ooch'e'ne buba né'hutit'en-un huwa' hududulya.

16 'Et huwa nohdutásnelh, ndunt'ohne 'ink'ez mbene la soo cho hoolhtus whe nebulh 'út'enne, 'enne nohnich'oh butl'á' dudulhye.

17 Nkeda' Stephanas, Fortunatus, 'ink'ez Achaicus, 'enne sgho nindil da', 'et huwa whunúsni. Ndai la sghá lhikulh-i 'enne bugha sgha nínkat.

18 'Et whu la gha ts'e sich'oh syughi 'ink'ez nohnich'oh nohyughi cha 'enne bugha do na'uja. 'Et huwa ndunt'ohne, 'enne ts'ih'un un'a ne'boolh'en.

Yak'usda yé unzoo-i nohbulh óot'e'

19 'Et yun k'ut Asia nts'e la 'ilhunahodulh-un, 'enne cha ts'iyawh hadih nohuhútni. Aquila, Priscilla, 'ink'ez duyoh Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, 'enne cha soo cho hadih nohuhútni.

20 Ts'iyawh neulhutsinke, 'enne cha hadih nohuhútni. Lubeshi yit nalhudahts'oos. 'I be la hadih lhudahtni.

21 Si Paul sich'oh sla be 'uk'unusúsguz. 'I be hadih nohdúsni.

22 NeMoodihti Sizi Gri mbene la 'en yuk'elhítsi'-un, 'en Yak'usda ye huske-i, 'i be ook'ehóotalts'ulh. O sMoodihti 'a cho nets'ínyalh!

23 NeMoodihti Sizi Gri ye unzoo-i, 'i nohbulh 'óot'e' 'et za nohba hukwa' nuszun.

24 Be nóhk'esi'-i Christ Sizi 'en gha, 'i ts'iyawh nohbulh 'óot'e' hukwa' nuszun. 'Et ndo honeh.

Paul Corinth Whut'enne Whulh Nat Buts'ó K'eyanguz-i

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, keyoh Corinth ts'e, 'enne Paul hadih ubulhni

1 Si Paul ndet la Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a, 'i be Sizi Gri ba whel'a'-un 'ust'oh. 'Ink'ez ndun neulhutsin Timothy huyúlhni, 'en cha sulh 'ut'en. 'Et mbene la keyoh Corinth ts'e Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne hinli, 'ink'ez ndulcho whe yun k'ut Achaia dilhts'ine, mbene la nohbulh Yak'usda ooch'e' unline, 'et nohni ts'iyawh ndi 'udustl'us k'ut nohts'o k'e'isguz.

2 NeBá Yak'usda 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti ts'un nohba tenadusdli 'et whe ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dóghel nohbulh óot'e'.

'En za Yak'usda 'unt'oh whe wheni ts'iyai-i be k'enaneni'oh

3 Yak'usda, Sizi Gri neMoodihti ooBá 'unt'oh 'et whe uzdílhti'. NeBá 'en gha be négha té'nidzeh-i whuz un'a neghalts'ut. 'En za Yak'usda 'unt'oh whe wheni ts'iya-i be k'enáneni'oh.

4 Ndet la hoontsi'-un neghá honkat 'et whuch'a k'enáneni'ah. 'Et huwa whuz un'a 'uyoonne hoontsi'-un bughá honkat de, 'et de wheni cha Yak'usda ye k'enáneni'ah-i, 'i gha k'enábuzno'ah huba' hoont'oh.

5 'Et nts'en'a la Christ whe dzoh nusúzut-un, 'et whe wheni cha 'en gha dzoh nuts'uzde. 'Et whuz un'a wheni cha Christ ye k'enáneni'ah-i 'et neghun hoonli whe 'uwhultsuk-un k'enáneni'oh.

6 'Et hoonts'i ndet la hoontsi'-un nets'u hóolts'ulh de, 'et 'i gha k'enánohuzní'ah 'ink'ez dahjih. Ndi hoontsi'-un nohts'u hóolts'ulh whe dzoh nahde 'et hoonts'i ndi k'enánenin'a-i, 'i be wheni cha 'ink'ez nohni cha ts'iyawh whulh nuzdilhya. 'Et whuz un'a 'uwhút'en. 'Ink'ez ndet la k'enánenin'a de, 'et nohni za nohba 'uhoont'oh. 'Et 'i be k'enánohuzní'ah 'ink'ez dahjih.

7 'Ink'ez t'ets'onínzun nts'en'a la nohni dzoh nuts'udeh whe nets'ú nedihdil, 'et 'uwhultus 'i be za ndi ye k'enánenin'a-i, 'i be nets'ú nedihdil.

Ndi tube hoontsi' daztitsah-un, Yak'usda whuch'a neúlhyis

8 Sulhutsinke 'et whunulh'en, nyan-i Asia yun k'ut ndi hoontsi'-un negha óoninkat, 'et nebulh dahooja-un la t'ewhunoohzeh hukwa' nuszun. Whuz ts'e nebulh dahooja-un la tube hoontsi' k'et 'aw uzdooni' ait'oh. 'On nus neba hoondaz k'et 'aw whúlh nuzdolya' ait'oh neba le'hoont'oh. Neba hoontsi' k'et yats'itádla uznanzin neba le'hooja.

9 'Ahoolhyiz daztitsah-un hukwa tse ts'úholih. 'Et whuz un'a nebulh ndúhooja de, 'et whu la gha 'aw whenich'oh t'aníuznotan uznoozin junih. Yak'usda za t'aniuznootan. 'En za yaidlanne dunabudutálelh 'et huwa.
10 'Ink'ez ndi tube hoontsi' daztitsah-un, 'en whuch'a neúlhyih. 'Et 'ahoolhyiz whuz un'a za 'uwhutát'elh. 'Et whuz un'a za lhan'un te neilelh za' tit'elh, 'et za 'ilhiz hukwa tse ts'uholeh.
11 Nohni cha tenadudli be 'alhgoh nela ooht'en whe nela tenadoohdli. Lhane neba tenadudli 'et whe hoonliyaz neghá honkat. 'Et huwa nebulh dáhooja la lhane Yak'usda ts'un musi neba hutni.

Ndet la neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i di la whunénulhtun, 'i za ts'uhóont'i'
12 'Et ndet la neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i di la whunénulhtun, 'i za ts'uhóont'i' whe howu yats'oolhduk. 'Et whe whunénilhtan ndi yun k'ut uzdalts'i'. Yak'usda oobé 'alha' nudzun-i, 'ink'ez 'aw nanki khuni be yalhts'usduk, 'et whuz un'a za 'uk'enus nohtoh uzdálts'i'. Ndi yun k'ut whut'enne be whútnih-i, 'i be lhe'ts'ilel. Yak'usda ye unzoo-i, 'i gha 'uts'it'en. 'Et whuz un'a ne-eni toh whudiz'ai-i whunénilhtan.
13 'Et ndi la ook'uyalhduk-i, 'ink'ez ndet t'eoonihzin, 'et whuz un'a za nohts'o k'ets'uges. 'Et whulatoh whuts'un 'i t'ewhuntihzeh nohba hukwa' nuszun.
14 'Et whuz un'a hoontsool-unyaz dats'int'oh la 'et neghun t'ewhuniszin. 'Et huwa Sizi Gri neMoodihti oodzin whusahóolts'it de, 'et de nohni nebe' oonáht'e', wheni cha nohni nohbe' ts'oont'e'.

'Aw nohundósdah hukwa lhe'nuszun
15 'Et dune ts'iyawh t'enohnúszun daht'oh dune ahli. 'Et huwa soo 'alha' nuszun whe nohts'u tísyalh inle'. 'Et whe la whulh nat-un hoonzoo-un nohgha hólts'it.
16 'Et whuz un'a Macedonia yun k'ut ts'e 'et 'oh whuya nohk'utisyalh inle'. 'Et Macedonia ts'e hanásja de, doo cha za nohk'unatisdulh inle'. 'Et whuz k'onásdalh whe Judea yun k'ut ndai la be ndunusdzit-i be sla tihnelh inle'.
17 'Ants'i 'oh ne'dusni' nuhzun eh? K'us nts'en'a la neyust'e ts'u nínt'i-un, 'et whuz un'a seni be lhaóodusdla nuhzún eh? 'Et whuz un'a ndust'oh de, 'et de si whuloh te, "A" doosni' 'ink'ez whuloh te, "'Awundooh" doosni' la.
18 'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nela dootnih ait'oh. 'Et whuz un'a be nóhts'u yats'ulhduk-un 'aw, "A" 'ink'ez, "'Awundooh" lhiloh! 'Aw nawh yalhts'ulhduk.
19 'Et Sizi Gri Yak'usda ooYe' 'unt'oh. 'Et 'oh da' Sylvanus, Timothy, 'ink'ez si cha 'en ghun 'i be nohbulh yáts'ulhduk da', 'aw, "A" 'ink'ez, "'Awundooh" lhts'udínel inle', 'en be, "A" za 'unt'oh 'et huwa.

20 'Et Yak'usda yé nets'u nahizya-i, 'i ts'iyawh, “A” ni, 'ink'ez 'en be, “Ndo honeh” ts'utni. 'Et wheni negha Yak'usda uzdólhti'.
21 'Ink'ez mbe la Christ bulh soo cho 'ilhiz nohbulh núzdilhya neulhtsi, 'en Yak'usda 'unt'oh. 'Ink'ez Yak'usda 'en za 'uneinla Ndoni ye ulhtus-i 'et negha óonin'ai whe 'unt'oh.
22 'Ink'ez cha be 'ehóodal'en-i, 'i be wheni cha neye hóodat'en neulhtsi. 'Ink'ez Ndoni nedzi yidan'ai. 'I be yuloh neba 'uk'elha whulhtsi.
23 Yak'usda ooka' disni' szul ghun st'a tiyin huba, 'aw nohundósdah hukwa lhe'núszun. 'Et huwa 'awhuz Corinth ts'e lhoozúsyai.
24 'Aw nohba 'alha' hoont'oh-un whumoodih uztileh hukwa lhe'ts'ust'en. 'Et k'us ndet hoonáht'i' hukw'un'a 'unohts'oolhzin. Bé 'alha' hoont'oh-i, 'i be Yak'usda ba núdulhyai 'et huwa.

2

1 'Ink'ez si cha seni lhadúsdla 'aw ts'odi bulh nohts'u tísyalh hukwa lhe'núszun.
2 'Et si sgha nohdzi ts'odi susi de, mbe suba hoonust'i'-un sghá ho'alh? Nts'en'a suba nohni ts'odi ahli de, hoonúst'i'-un sghá hoh'alh? 'Aw 'uhót'e' ait'oh!

Mbe la ninta' 'ant'en-un, 'en ooba whunats'odoolnoh huba' hoont'oh
3 'Ink'ez njan 'andit nohdúsni-un 'i ghun za 'uda' nohts'ó k'e'isguz inle'. 'Et nohts'óozusya de, doo ka la nohni nohghan ts'odi oosdle'. 'Et hoonts'i nohni nohghan hoonúst'i'-un sghá holts'it, 'et za hukwa' nuszun. 'Et huwa 'awhuz nohts'úlhtuzusyai. Be hóonust'i'-i, 'i ts'iyawh nohni cha be whúnolhni hukwa' nuszun. 'Et whuz un'a 'et ndaht'oh-un, 'et sba 'alha' hoont'oh.
4 'Et sdzi ts'odi be dzoh nuzut inle', 'et whuz un'a ndust'oh whe 'i be snatsul too' hoonli whe nohts'ó k'e'isguz. 'Aw nohdzi ts'odi ooselh huba iloh nohts'ó k'e'isguz. 'Et nts'en'a la be nek'ets'intsi'-i ncha-i nohba ust'i, 'et t'ewhuntihzeh hukwa' nuhzun, 'et huwa nohts'ó k'e'isguz.
5 'Et hoonts'i 'aw si za ts'odi lhúsdloh, nohni cha ts'iyawh 'et huwun 'en daja la 'et huwa ts'odi ahli. 'Et huwa 'andit nohdúsni-un doo ka la 'aw tube cho nohba dzoh 'udoosni' junih.
6 Nohni cho olhtsus de, 'et 'awet soo' hoont'oh.
7 'Et 'andit ts'iyawh ooba 'ún ts'uhutoolhdilh 'ink'ez 'uk'enázno'ah, doo ka la 'on nus oodzi ts'odi unli de, 'et whe 'i be ooch'a'oodeh.
8 'Et huwa khuni ulhtus-i be nohdúsni, ndun dune ba 'ún ts'uhutulhdilh de, 'i be 'et whuz un'a la t'eoonózin ook'ehtsi'.

9 'Et ts'ih'un un'a 'alha 'i be t'ewhuntiszeh hukwa' nuszun nts'en'a la nohdásni'-un, ts'iyawh tilah hukw'u ne'zaht'en. 'Et huwa nohts'ó k'e'isguz.

10 'Ink'ez mbe la hoonli ooba 'ún whutulhdilh de, si cha ooba 'ún whutisdulh. Hoonli ooba 'ún whutusdilh-un, mbe la ooba 'ún whutusdilh-un, 'en Christ oonalh nohni cha nohba 'ún whutusdilh 'et huwa.

11 'Et whuz un'a 'uts'ut'en de, 'et de Satan 'aw nech'a' oolhdeh ait'oh. Ndet whu la nech'a' tilhdoh-un, ts'iyawh t'ets'onínzun.

'Et neMoodihti 'ants'i dáti sba dáhaidantan le'uja

12 'Et 'awet keyoh Troas ts'uwhútni-un, 'et nusya whe 'et ndi Christ ooghuni unzoo-i, 'i be bubulh yatisduk 'et wheni whuz oozúsya. 'Et Moodihti 'ants'i dáti sba dáhaidantan le'uja.

13 'Et hoonts'i sulhutsin Titus 'en ookwa itús'en, 'et hoonts'i 'aw naóostelh ait'oh. 'Et whe syughi be sba ts'ih'un lhe'hóot'oh le'ust'oh. 'Et whe dusya whe 'et huwa Macedonia yun k'ut ts'e ts'ózusya.

14 'Et hoonts'i Yak'usda ts'un musi dusni. 'En gha Christ 'en be 'ahoolhyiz whuch'a' ts'ulhdeh. 'Ink'ez ndai la 'en ghun be t'ets'oninzun-i, 'ants'i sooltsun-i k'un'a wheni negha n'un ndulcho whe whedándi le'unt'oh.

15 'Et Christ 'en ba Yak'usda ts'un ooba sooltsun-i le'ts'int'oh. 'Ink'ez mbe la dijizne 'ink'ez mbe la kwuncho yo ts'u tidulhne, 'enne butoh whuz un'a 'uts'intoh.

16 Whulohne dahútitsah-un whunahultsun. 'Et 'onghunne cha be ts'ukhuna-i nahultsun 'i be 'ilhiz wheni hukhutinalh, 'et whuz un'a za buba le'ts'int'oh. 'Ink'ez mbe 'unt'oh 'et huba soo 'úldzoo'?

17 Mbene la soo 'únt'ohne ndiz un'a nja dúhint'oh, lhane Yak'usda ooghuni 'uts'un un'a náhuyulh'en. 'Et whe sooneya 'uhulh'en. 'Et wheni 'aw ndúlhts'it'oh. 'Et ts'ih'un un'a whe 'ants'i Yak'usda ba yats'ulhduk whe' ts'utni, 'et whuz un'a oonalh whe Christ 'en be yats'ulhduk.

3

Nohni Christ whuts'ó k'éyanguz-i lé'aht'oh

1 Doo cha za uztit'elh ts'ih'un dune ts'inli nohts'u dutánelh eh? 'Awundooh! 'Et whulohne ndiz un'a nja nduhut'en, nohni nohba 'udustl'us k'ut nohba na'oodudosdzi'. Whuz un'a nets'u hukwa' nuhzun. 'Ink'ez nohni nohts'un 'udustl'us k'ut, 'i cha buba na'oodutasdzi'. 'Et hoonts'i wheni 'aw ndúlhts'ust'en.

2 Nedzi k'ut 'uk'usahguz whe ts'iyanne hukw'u yahalhduk. 'Et whuz un'a ts'iyanne dune t'enohonínzun.

3 Nts'en'a la nohba ne'úzninla whe nohla ts'ut'en 'et huwa Christ whuts'ó k'eyanguz-i lé'aht'oh. Ts'iyanne t'éoonínzun 'et huwun. Ndai la 'uk'eguz-i 'aw bé k'uneguz be lhé'inel,

Yak'usda mbe la ye khuna-i, 'en ooyughi 'en be 'uk'éguz whe 'unt'oh. 'Aw tse k'ut 'uk'ulhíguz, 'ants'i dune budzi k'ut 'uk'éguz whe 'unt'oh.

'Uda' khuni 'uk'eguz-i, 'i gha dune yáhádlah, 'et hoonts'i Yak'usda ooyughi be dune hukhuna

4 Christ 'en gha Yak'usda 'en za oot'aníuznintan, 'et huwa whuz un'a yats'ulhduk.

5 'Et hoonts'i ndi 'ut'en huba whenich'oh duba sóo uzdutneh whe ndi 'ut'en 'uts'ulh'ih, 'et 'aw whuz un'a lhts'unízun. 'Et k'us Yak'usda 'en gha za neghalts'ut whe ndi 'ut'en huba sóo uzdutneh 'et huwa.

6 'En gha neghalts'ut whe wheni cha huba sóo uzduja. Ndi 'andit nets'u hoozi-un neba neóonin'ai-un, 'et huba Yak'usda ba ne'úst'enne ts'inli. 'Et whuz un'a Yak'usda negha óonin'ai. Njan ndi 'andit nets'ú hoozi-un, dich'oh duyughi gha 'útni. 'Aw 'uda' khuni 'uk'eguz-i 'aw 'i gha iloh. 'Et ndi 'uda' khuni 'uk'eguz-i, 'i gha dune yáhádlah, 'et hoonts'i Yak'usda ooyughi be dune hukhuna nasdli' 'et huwa.

7 'Et ndi 'uda' khuni 'uk'unusguz 'ink'ez tse k'ut ook'éyiguz-i. 'Ink'ez ndi khuni 'i gha 'ants'i yaidláne le'binla. 'Et ndai la ndi yé dizti'-i, 'i be 'uyinla. 'Et whe Moses oonin k'ut oots'u hayánduz suli'. 'Et oots'u hanáwhendunide whe 'et hoonts'i Israel oodune'ne 'on nus buba hoolhtus 'et whe 'aw hinoolh'en ait'oh.

8 'Et hoonts'i Yak'usda ooyughi, nts'en'a la nela 'ut'en, 'et 'on nus neba yé dizti'-i 'unt'oh.

9 'Et ndi 'uda'-i, 'i gha 'ants'i yaidlane le'binla, 'i dízti' de, 'et de ndi 'andit be nela 'ewhudut'en-i whe ts'ih'un dune ts'inli, 'i 'on nus dízti' whe 'unt'oh.

10 'Et ndai la 'uda' 'unt'oh-i, 'i 'aw 'on nus 'uk'enus yé dizti'-i 'unt'oh. Ndi 'andit yé dizti'-i, 'i gha la ndi whutsoda' yé dizti'-i hukw'e-i 'unt'oh.

11 'Et ndi 'uda' 'unt'oh-i, 'i dizti' hoonts'i, 'i gak wheninle' de, 'et ndi 'andit 'unt'oh-i, 'i 'ilhiz wheni 'unt'oh. 'Et huwa 'i 'uk'enus dizti' whé 'unt'oh.

12 'Et huwa ndai la Yak'usda ts'un hukwa tse ts'uhooli-un, 'et hooncha. 'Inka whe lhts'óojoh whe nohbulh yáts'ulhduk.

13 'Aw Moses k'un'a lhe'ts'ust'en. Ndi ndai la oots'u hayánduz-i hooloh whénininle', 'et whuch'a dunin yuts'o álhbal. 'Et whuz un'a whulatoh oole' whuch'a, Israel oodune'ne 'aw 'ahoolhyiz honoolh'en ait'oh.

14 'Et hoonts'i bubeni duts'o suli'. 'Et 'andit dzin whuts'un ndi ndai la 'uda' buts'u hoozi-un hik'uyalhduk-i, 'i oots'oh yuzbal-i, 'ahoolhyiz 'et za ndunt'oh. 'Aw whusanálhuhuyulhchooz. Christ 'en za whusanaítilhchus.

15 'Et hoonts'i 'andit dzin whuts'un ndai la Moses 'uk'unéyuzguz-i huk'uyalhduk de, budzi 'awhuz oots'oh úzbal le'hint'oh.

16 'Et hoonts'i 'ilhoghun neMoodihti ts'u nálh'a de, 'et de ndi oots'oh yuzbal-i whusanáhitilhchus.

17 'Ink'ez neMoodihti 'en Yak'usda ooyughi 'unt'oh. 'Ink'ez neMoodihti ooyughi nts'e la diz'ai-un, 'et whe nelawhuditni.

18 'Et wheni cha nenin oots'oh lhe'ibal whe nts'en'a la be na'uzdunul'en 'i be ts'onilh'en, 'et whuz un'a neMoodihti yé dizti'-i, 'ahoolhyiz uznilh'en. 'Ink'ez ndi 'uk'eguz-i uznilh'en-i, 'et 'i k'un'a 'uts'uja. NeMoodihti yé dizti'-i, 'i 'on nus yé dizti'-i k'un'a 'uts'int'oh. Dzin totsuk nusyaz za lhé'ts'it'elh. 'Ink'ez neMoodihti ooyughi, 'en gha whuz un'a 'uhóoja.

4

Christ ooghuni unzoo-i, 'i neba be hoot'en-i unli

1 'Et huwa ndi 'andit nets'u hoozi-un, 'et huba Yak'usda ba ne'út'enne ts'inli. 'Et whuz un'a Yak'usda ye te'ninzun-i, nts'en'a la neghalts'ut, 'et whe 'aw 'etsul 'uts'ooneh ait'oh.

2 'Et hoonts'i dune nunúline tube hukwaya hoonli, 'et huwa wheni ts'iyawh 'et whuch'a dah ts'utni. Dune huzna'ah-un, 'et wheni 'aw ndúlhts'ust'en. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni 'aw whuts'it bulh lhtalhts'usdloh. 'Et hoonts'i khuni 'alha' 'unt'oh-i búbuznulhtun. 'Et whuz un'a Yak'usda nalh ts'iyanne buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i ts'un buba nats'oodutadzi'.

3 'Et ndi khuni unzoo-i be yats'ulhduk-i ook'e'uzbal de, mbene la kwuncho yo ts'u tídulhne, 'enne buch'a ook'e'uzbal whe 'unt'oh.

4 Ooba 'alha lhe'hóot'ohne 'enne 'uhint'oh. 'Ink'ez ndi yun k'ut whuyak'usda, 'en 'unt'oh ndunne dudeni be lhuhooo̲'en ubulhtsi. 'Et whu la gha ts'e Christ ooghuni unzoo-i yé dizti'-i, Christ, 'en Yak'usda k'éguz-i 'unt'oh hoonts'i, ndai la oots'u háyanduz-i ndunne dudeni be lhuhooo̲'enne 'aw bube ídodi aít'oh.

5 'Aw whenich'oh khuyanats'ulduk iloh. Christ, 'en Sizi neMoodihti, 'en ghun 'unohts'útni. 'Et wheni Sizi 'en ba noh'eustlenne ts'inli.

6 'Et Yak'usda tsahólhgus whe be hoot'en-i yuka' dani' ibulh 'aho hoot'en suli', 'et whuz un'a 'uhóoja. 'En za 'unt'oh 'et huwa nedzi bé dindi le'uja. Ndi Yak'usda yé dizti'-i ghun t'ezninzun-i, 'i neba be hóot'en-i whe 'unt'oh. 'Et 'i nedzi bé dindi. 'Ink'ez ndi yé dizti'-i, 'i Sizi Gri oonin oots'u hayánduz whe 'unt'oh.

Ts'iyaitsuk hoonli hoontsi'-un nets'ó tukat 'et hoonts'i 'aw nech'a' oodeh ait'oh

7 'Et be' tilalh-i lhadzeh be 'ulya, neyust'e 'et whuz un'a 'únt'oh. 'Et ndiz un'a nja dúhoont'oh, ndi ye hoonzoo 'unt'oh-i ts'ut'i-i, 'i Yak'usda negha ininla. 'Aw whenich'oh nech'e' iloh. 'Et whe la ts'iyanne t'ehonóozin ndi 'uk'enus yé ulhtus-i,

'i Yak'usda oots'u haíyankat-i 'unt'oh, 'aw wheni nets'u haínkat iloh.

8 Ts'iyaitsuk hoonli hoontsi'-un nets'ó tukat 'et hoonts'i 'aw nech'a' oodeh ait'oh. Tube whets'íntsaz 'et hoonts'i 'awhuz uznint'i za' ts'int'oh.

9 Whuloh te nech'a ne'whut'en 'et hoonts'i Yak'usda 'en 'aw nela dootnih ait'oh. Khuni be nanéhulhdulh de, 'et hoonts'i 'aw nech'a' oodeh ait'oh.

10 Nts'en'a la Sizi neMoodihti neba dazsai-un, 'et 'ilhiz neyó whudiz'ai. 'Et 'i be ts'iyanne t'ewhuntizeh Sizi ye khuna-i, 'i neyust'e ootoh 'uyint'oh.

11 Wheni ndi 'ilhiz be khútna ut'ine, wheni ts'iyawh Sizi 'en ooba daztitsah 'et wheni butl'azdudilya 'et huwa. 'Et la ndi yun k'ut neyust'e, 'i be Sizi ye khúna-i ts'iyanne t'ehontizeh.

12 'Et ndiz un'a nja dúhoont'oh, wheni be daztitsah-i, 'i neyust'e ghu hoonli. 'Ink'ez nohni 'ilhiz be khútna-i, 'i nohni nohghu hoonli.

13 'Ink'ez nohni nts'en'a la be nohba 'alha' hoont'oh-i 'ink'ez wheni cha nts'en'a la be neba 'alha' hoont'oh-i, 'i bulh lhgha za' 'unt'oh. 'Et huwa nts'en'a la 'uda' 'uk'eguz-i ndet 'uwhulhni, 'et ndiz un'a nja dutni whe ndutni, "'Et sba 'alha' 'unt'oh 'et huwa 'i khuni be yasduk." 'Et wheni cha 'i ts'iyawh neba 'alha' 'unt'oh 'et huwa 'i khuni be yats'ulhduk.

14 'Et huwa njan 'et nduts'útni, mbe la Sizi neMoodihti dunaidilhtí-un, 'et wheni Sizi 'en bulh dunánedutálelh. 'Et whuz un'a wheni 'ink'ez nohni cha ts'iyawh 'ilhunaneoozdla whe dubut nenéninla.

15 Whunilhchoh nebulh ne'whut'en 'et whe nohba hootázoo' 'et huwa. 'Et whuz un'a ndi 'uk'enus yé unzoo-i, nohtoh hoonli, 'et whe nohni nohgha 'on nus Yak'usda ts'un musi ts'utni. 'Et whe hiba whudílhti'.

Ndai la lhts'is'en-i, 'i hoonts'i be 'alha' hoont'oh-i, 'i be uznilh'en

16 Doo ka la 'uts'ut'en uznoozin junih. Neyust'e whénilhjut 'et hoonts'i ndai la neyughi unli-i, 'i dzin totsuk ts'iyawh 'andidi nadleh.

17 'Et ndet la hóontsi'-un neghá honkat-un, 'et 'atsulyaz za neba 'uwhut'ih 'et huwa. 'Et neba 'ants'i le'uhoont'oh. 'Et k'us ndi be hóontsi'-un neghá honkat, 'et 'i be 'on nus neba be óodizti'-i neba yulhtsi. 'Ink'ez ndi be óodizti'-i, 'ilhiz wheni uyínla. 'Et neba hooncha k'et 'aw uzdooni' ait'oh.

18 Ndai la ts'i'en-i, 'i neba 'ants'i unli. Ndai la 'aw lhts'is'en-i, 'i za neba ts'ih'un 'unt'oh. Ndai la ts'i'en-i, 'et 'atsulyaz neba whutát'elh 'et huwa. 'Et hoonts'i ndai la lhíst'en-i, 'i 'ilhiz wheni 'unt'oh.

5

'Aw ts'an'en-i, 'i bé iloh whe ndi yun k'ut uzdilhts'i, be 'alha' hoont'oh-i, 'et 'i be za ndi yun k'ut uzdilhts'i

1 'Et 'alha t'ets'oninzun ndi nimbali, 'i neyust'e unli k'un'a be ts'uwhut'i ndi yun k'ut, 'et whénilhjut de, 'et cha Yak'usda 'en 'udun yoh neba whulh'ai. 'Aw dune dula be 'uhóonla-un iloh, 'et 'ilhiz ndo yak'uz 'et 'úhoont'oh.

2 'Inka 'alha ndi nimbali be ts'uwhut'i whe ts'ukhun dutsó le'ts'utni. 'Ink'ez neyoh ndo yak'uz whuz'ai 'et ookw'éznintai. 'Et huwa nedzi be nek'eyútalhbilh oots'o hukwa' uzninzun.

3 Nek'éyilhbun 'i be soo nanedinla le'neyínla, 'et whuz un'a nduts'úja de, 'et de za 'aw ust'et lhts'íloh le'ts'int'oh.

4 'Alha wheni mbene la ndi nimbali be whut'ine, wheni lhatun hoontsi'-un nek'ut whuz'ai, 'et huwa khun duts'utso. 'Aw nenaih bé ha ts'ooya' hukwa lhe'uznízun. 'Et k'us 'on nus 'uyoo lhai be' ts'oot'e' hukwa' uzninzun. 'Et whuz un'a be ts'ukhunai ndi be dáztitsah-i 'ants'i whélno le'tit'elh.

5 'Et mbe la njan wheni 'et huba lhanédinla-un, Yak'usda 'en 'unt'oh. 'Uda' Ndoni be lhanédinla 'et whe whulokhun neba 'uk'elha whulhtsi.

6 'Aw whélhts'uniljut. T'ets'onínzun neyust'e be nduts'int'oh de, 'aw neMoodihti bulh lhe'ts'it'oh.

7 'Aw ts'an'en-i, 'i bé iloh whe ndi yun k'ut uzdilhts'i, be 'alha' hoont'oh-i, 'et 'i be za ndi yun k'ut uzdilhts'i.

8 'Et huwa nedzi hoonli. 'Ink'ez neyust'e yoh lhts'uhoot'ih de, 'et k'us neMoodihti bulh uzdilhts'i, 'et whe 'on nus soo ts'uhootát'e'.

Yak'usda ooch'e'ne, 'enne Christ 'en nahiyilh-un oobut néztiyalh

9 'Et huwa ndi yun k'ut uzdilhts'i k'us yak'uz uzdilhts'i, ndet la Yak'usda nets'o hukwa' ninzun, 'et 'ahoolhyiz ooba 'uts'uwhulh'en whuz uznint'i.

10 'Et 'ilhone ts'inli whe Christ 'en nahiyilh-un oobut néztiyalh. 'Et whe nts'en'a la ndi yun k'ut dats'últsi', k'us dats'úldzoo' la, 'et whuz un'a neba k'elha whutaleh.

11 'Ink'ez neMoodihti, 'en bé whunujut-un, 'et huwun 'et t'ets'onínzun. 'Et huwa ts'iyanne dune whúz ubuznilht'i. 'Et Yak'usda 'ilhone ts'inli whe wheni cha t'enenínzun. 'Ink'ez 'et uncha wheni cha nohyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i whe t'enenáhzun.

Yak'usda Christ yudinda whe yinka dune'ne ts'iyawh ts'un nenábudilya

12 'Et wheni cha doo cha za nohba nats'oodudodzi' ait'oh. 'Et k'us nohni neyé ootaht'e'-un, 'et nohts'u hukwa' uzninzun. 'Et whe la 'onghohne nts'en'a la dune buzoo' k'un'a 'et whe huhóont'i', 'ink'ez 'et dahínt'oh la budzi be di hut'i, 'aw howu

nuní lhonusde, 'et mbene la nohdulhyoh 'utnine, dats'ínt'oh
la soo ts'ih'un un'a ubudutáhnelh whe' hoont'oh.
13 'Et ne-eni hooloh le'ts'int'oh de, 'et Yak'usda ooba'
hoont'oh. 'Et ts'ih'un nuní nudehne ts'inli de, 'et nohni nohba'
hoont'oh.
14 Christ ye nek'entsi'-i, 'i be 'on nus úzdunult'i 'et huwa.
'Ilhoghun ts'iyanne ba dazsai de, 'et de ts'iyanne yahadlah
le'hint'oh, 'et whuz un'a t'ets'oninzun.
15 'Ink'ez ts'iyanne ba dazsai 'et whe la wheni mbe la
khunáne, 'aw whenich'oh neba za iloh whe ndi yun k'ut
uzdilhts'i. 'Et k'us mbe la neba dazsai 'ink'ez dunadija-un, 'en
ba ndi yun k'ut uzdólts'i'.
16 'Et 'inka 'andit njan whuts'un ndi yun k'ut dune nena
be uznilh'en dahínt'oh la, 'et 'aw whuz un'a iloh whe dune
t'ebuzninzun. 'Et 'alha whutso da' 'et whuz un'a Christ 'en
ghun t'ezninzun. 'Et hoonts'i 'andit 'aw whuz un'a za 'en ghun
t'ets'onínzun.
17 'Et ndiz un'a 'uhoont'oh, 'et mbe la Christ yudínda-un,
'et whuz un'a ooyughi ndúwhulcho 'áwhundidi nawhúsdli'. 'Et
whutso da' 'unt'oh hukw'un'a, 'et ts'iyawh ba gak whuzdli'. 'Et
be 'ut'en k'oh ts'iyawh 'andidi nawhúsdli'.
18 Ndi Yak'usda ts'un 'únt'oh. Sizi Gri 'en gha ts'un
nenánedilya. 'Ink'ez ndi dune ts'un nenánedilya-un, 'et huwun
dune bulh yáztilhduk, 'et 'andit Yak'usda negha óonin'ai.
19 'Et whuz un'a, Yak'usda Christ yudinda whe yinka
dune'ne ts'iyawh ts'un nenábudilya. Ts'iyantsuk whe hich'a
ne'ust'en, 'et 'aw 'on 'un buk'elhúhoo'al. 'Ink'ez ndi khuni dune
yé ts'un nenábudilya-i, 'i negha ínin'ai.
20 'Et huwa Christ 'en ba khuni na'áne ts'inli. 'Ants'i
Yak'usda wheni nebe nohbulh yálhduk le'utni. 'Et whe no-
hts'un tézdudli, 'andit whuts'un soo Yak'usda ts'un naóolhyah!
21 Christ, mbe la lubeshi ooghu hooloh-un, 'en Yak'usda
wheni neba lubeshi suli' 'et huwa. 'Et whe la 'en gha Yak'usda
ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i k'un'a 'uts'int'oh ha.

6

Yak'usda ba ne'ts'ut'en-un

1 'Ink'ez wheni Yak'usda bulh 'ilhoh ne'ut'enne ts'inli' khuni
ulhtus-i be nohts'útni, Yak'usda ye unzoo-i 'ants'i 'et ólhchoot
junih.
2 'Et nja ndutni,
“Soo 'et neóoninzut-un, 'et nyudásts'o.
Ndet dzin la dinjih-un,
'oh whuya hoozulh 'et nla 'usja,”
ni. Dukw'e' oozúlhts'ai, 'ilhudzin 'awet nela 'ewhudutánelh-un,
'et 'awet 'et neóoninzut. Dukw'e' oozúlhts'ai, 'oh de uzdutijih-
un neóoninzut, 'et 'awet ndúhooja.

3 'Aw nohba dzoh-un nohghá ts'úho'alh hukwa lhe'uznízun. 'Et huwa nts'en'a la Yak'usda ba ne'ut'enne ts'inli, 'aw whe hukw'éholts'it-un hooloh.
4 'Et hoonts'i ndúwhulcho whe ts'ih'un un'a Yak'usda ba ne'ut'enne 'uts'int'oh. 'Et ndiz un'a nja dúts'int'oh, 'uts'oot'e' ait'oh 'et hoonts'i whulh ts'ooyin. Nek'éhoot'oh-un nets'u hóolts'ulh-un, hoonliyaz ha' ezdunidzut, whulokhun neba howa whúlna'-un,
5 'ink'ez nehoolhtsas-un, 'anehudilh'ai-un, nebulh hódutulhzuk-un cha, 'ut'en howa whúlna'-i cha. Lhts'itoh-un cha, soo ts'úhooni-un, 'et cha.
6 Lubeshi ch'a khuts'udlí-un, be t'eoonudzun-i, khun lhuts'onúsch'e-un, 'uyoonne ts'un ts'inzoo-un, 'i cha, 'ink'ez Ndoni be ts'ukhuna-un cha, 'et ts'ih'un un'a be nék'ets'intsi'-i, 'et cha.
7 Khuni be 'alha 'unt'oh-i be yats'ulhduk-un, Yak'usda ye ulhtus-i, 'i be ts'ut'en-un, be lhts'ugan-i, 'i ts'ut'i whe ts'ih'un un'a 'et wheni lhalhch'az ts'e nela be nuts'úle-un. Whuz un'a Yak'usda ba ne'út'enne ts'inli.
8 Ndet la buba uzdízti' k'us buba lhts'udíti', 'ink'ez ndet la hoontsi' k'un'a neghu yahalhduk k'us hoonzoo k'un'a neghu yahalhduk, 'ink'ez dune uzna'ah nehutni, ts'ih'un un'a khuni be 'uts'utni 'et hoonts'i.
9 Dahoont'oh whu la dune t'enehunúszun huninzun, 'et hoonts'i ts'iyanne t'enenínzun. Nts'en'a la hukw'é daztitsah le'ts'int'oh 'et hoonts'i dáhooja la, 'et whulh ts'úkhuna. Nehutuzilhghelh hukw'un'a nehoolhtsas de, 'et hoonts'i whulh ts'úkhuna.
10 Dats'ínt'oh whu la ts'odi ts'inli 'et hoonts'i nedzi be ts'uhóont'i'. Dats'ínt'oh whu la tets'ul'en 'et hoonts'i ndai la ts'ih'un hiye hoonzoo 'oot'e'-i, 'i lhane gha ts'ú'aih. Dáhoont'oh whe ndai la hoonli be téts'ul'en 'ink'ez lhts'ít'i' 'et hoonts'i ts'iyaitsuk ts'ut'i. 'Et ndi ts'iyai 'i be whunóhuznilhtan Yak'usda ba ne'út'enne 'uts'int'oh.

Ndai la Yak'usda ooba tsun unli-i, 'i oot'aóohnalh junih

11 Nohni Corinth whut'enne ts'et whucho nohuzdáni'. Nohni nohts'un nedzi unzoo cho ts'úlhtsi.
12 'Aw wheni neghá iloh k'oh náht'i'. Nts'en'a nets'un daht'oh-un, 'et whuz un'a aht'oh.
13 Ts'oodunne ahli hukw'un'a nohbulh yásduk. Nts'en'a la nohts'un 'úts'int'oh, nohni cha 'et whuz un'a nets'un óoht'e'.
14 Mbene la ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne buts'ú nedohdilh junih. Nts'en'a suba ts'ih'un un'a ne'ut'en-un 'ink'ez ts'ih'un 'un'a nulhe'ust'en-un, 'en 'aw lhulh 'uhoot'en ait'oh. 'Aw whuz un'a 'uhót'e' ait'oh! Nts'en'a hoot'en usda-un 'ink'ez tsalhgus yo usda-un bulh, lhzih hooke'?
15 Nts'en'a suba Christ, 'en Beliar 'en bulh 'ilhoh 'uhoot'e'? 'Et nts'en'a suba ooba 'alha' hoont'oh-un 'ink'ez ooba 'alha lhe'hóot'oh-un, bube 'ut'en k'oh lhgha 'úwhutat'elh?

16 Nts'en'a suba Yak'usda oolugliz whucho 'ink'ez 'ants'i
'uk'eltsi bulh lhgha' tit'elh? Soo cho whunulh'en Yak'usda
whe khúna-un, 'en oolugliz whucho ahli. 'Et whuz un'a
Yak'usda ndutni,
"Budzi yo 'ust'oh 'ink'ez butunusya.
BuYak'usda tisdleh 'ink'ez 'enne sdune'ne hutileh."
17 'Inka neMoodihti nets'u náhizya whe ndutni,
"Nohni 'enne butoh ts'u hanáhdilh
'ink'ez buch'oh aht'oh.
Ndai la tsun unli-i, 'i oot'aóohnalh junih,
'et de nohitáschulh.
18 'Et Si nohBá tisdleh,
'et nohni sye'ke 'ink'ez stse'ke tihleh.
NeMoodihti ts'iyantsuk whe ulhtus-un, 'en 'utni."

7

1 Ook'esi'ne soo zúlhts'ai, ndi yé nets'u nahizya-i, 'i neghun
hoonli. 'Et huwa neyust'e 'ink'ez neyughi 'i ndai la lubeshi
be dutsun suli', 'i ts'iyawh buna'ts'oolhdeh. Yak'usda 'en bé
uznuljut. Ndi bé uznuljut-un huwa 'et 'i be ndi lubeshi ooghu
hooloh-un, soo ts'ih'un un'a lhats'ódooleh.

'Aw 'ilhone hoonts'i dach'e núlhe'ts'ust'en

2 Nohni nohdzi neba oodáha' dahtih. 'Aw 'ilhone hoonts'i
dach'e núlhe'ts'ust'en. 'Aw 'ilhone hoonts'i ninta lhe'ts'us'i. 'Aw
'ilhoghun hoonts'i gha halhe'ts'undunist'a.

3 'Aw nohk'ehos'alh hukwa iloh 'udusnih. 'Oh da' no-
hdásni' nedzi yo ahli whe nohbulh yáts'itadlah k'us nohbulh
ts'ukhutinalh.

4 Tube cho 'aw whelhusaz whe 'et huwun nohbulh yátisduk.
Tube cho nohdústi' whe nohghu yasduk. Bé k'enaznit'ah-i
sdzi dizbun. Hoontsi'-i sk'uz nínt'i 'et hoonts'i tube cho be
ts'úhoont'i'-i sdzi dizbun.

5 Soo ts'ih'un un'a whunulh'en, Macedonia yun k'ut
néznindil, ts'iyaitsuk be nech'a tuza néwhut'en. 'Et whulohne
neghun lhdulhyo 'uhudutni. Ts'iyantsuk whe uznuljut, 'et
huwa 'aw nats'oolyis te ait'oh.

6 'Et hoonts'i Yak'usda budzi undudane ts'iyawh
k'ena'bunin'a. 'Et Titus neghu ninya whe, 'et whe wheni
cha k'enánenin'a.

7 'Aw 'et huwa za iloh. Nohni ts'iyawh sk'énihtai 'et whe
la sk'elh'o neóonah'ai, 'ink'ez sk'enaih ahli. 'Et whuz un'a
tube ncha-i be si ba hukw'úne' tiht'en hukwa' nahzun. Ti-
tus ts'iyawh 'et hukw'un nebulh náhoolnuk, 'et whe 'on nus
whunúsni suli'.

8 Soo cho nulh'en, ndi 'udustl'us nohts'o tl'as'ai 'et huwun
ts'odi ahli ínle'. 'Aw whuts'ulh dusni 'et hoonts'i sdzi
únduda whe 'uk'únusúsguz. 'Et hoonts'i 'aw sdzi lhúndidowh.

T'éoonúszun ndi 'udustl'us be nohdzi dúntida', 'et hoonts'i 'atsulyaz huba za nohdzi unduntida'.

9 'Et 'andit 'awet whunúsni. Ts'odi ahli 'aw 'et huwa iloh whunúsnih. Ndi ts'odi gha nohdzi k'oh na'ahla 'et huwa whunúsnih. Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a ts'odi ahli inle' 'et huwa. 'Et huwun ts'odi ahli hoonliyaz huwun wheni negha nitálhowháh'al.

10 Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a ts'odi ts'inli de, 'et lht'anaznoodilh uzdoojih ha, whuz un'a 'aw nedzi úndooda' ait'oh 'et huwa. 'Et hoonts'i ndi yun k'ut ts'odi, 'i be yats'adlah.

11 Howu nuní nuhzut, Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a ts'odi ahli inle'. 'Et dahooja la ts'iyawh 'a cho ndutíhnelh hukwa' nahzun. Yak'usda 'en ts'uk'eke dutihnelh hukwa' nahzun. 'Et nohba dzoh whuzdli'. 'Et huwun whenulhjut léaht'oh, 'et whe sk'enihtai. Tube cho ts'ih'un nenaóotah'alh hukwa' nahzun. Nohba dzoh 'uhoont'oh-un, 'et cha ts'iyawh. 'Et whe ndúwhulcho whe lubeshi nohghu hooloh suli'.

12 Ndi 'udustl'us nohts'ó k'ésguz-i, mbe la ninta' ant'en-un 'ink'ez mbe bulh ninta' ant'en-un 'aw 'enne bugha iloh nohts'ó k'eísguz. 'Et hoonts'i Yak'usda nalh ts'ih'un un'a whunoh uznulhtun, 'et huwa nohts'ó k'eisguz.

Titus nedani'-un tube hoonúst'i'

13 'Et whu la gha ts'e k'enániht'a. 'Et 'i be za wheni cha k'enáznit'a. 'Et 'on 'un cha, Titus ooyughi nohni nohgha 'et whe 'andidi nasdli' lé'uja. 'Et huwa 'on nus tube cho ts'onílhni.

14 'Et nts'oh tula Titus ts'un nohé'oonust'e' whe za nohghu yasduk-un, 'aw 'et hukwayá lhusdloh. 'Et k'us ndi khuni be 'alha' 'unt'oh-i be yats'ulhduk-i, 'i be za nohbúlh yats'ulhduk. 'Ink'ez 'et whuz un'a za nts'oh tula Titus ts'un nohé'oonust'e' whe za nohghu yasduk-un, 'et cha 'alha' hoont'oh whe Titus nahoon'ai.

15 'Et whunalnih nts'en'a la khuni k'une' aht'en. 'Et whuz un'a nohyust'e dutlut 'ink'ez nohba wheóonujut whe n'az de nohts'óyalh whe nulh'en. 'Et whe 'on nus nohk'esi' suli'.

16 'Et ts'iyantsuk whe ne'aht'en ts'ih'un un'a ne'aht'en, 'et huwa 'i be tube cho whunúsnih.

8

Ts'iyaitsuk ndai la ilh'en-i, 'i 'uk'enus hoonzoo k'un'a 'uhóonla

1 'Et 'awet sulhutsinke unline, 'et 'awet Macedonia yun k'ut Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, nts'en'a la Yak'usda ye unzoo-i 'et butl'a hóolts'ut, 'et huwun ts'iyawh 'et t'ewhuntihzeh hukwa' uzninzun.

2 Tube te'hil'en-un whutoh 'et hoont'i tube cho huhóont'i'. 'Ink'ez tehel'en 'et hoonts'i bula hoonli whe 'onghohne bula' huja.

3 'Ink'ez cha dahínt'oh whe dáwhultsuk-un bugha húwhunle, 'et hoonts'i 'et 'on nus 'uwhultsuk-un, 'et za bugha' hutilelh, whuz un'a hukwa' huninzun 'ink'ez 'et whuz un'a nduhuja. 'Et t'ewhuniszin 'et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh.

4 Ndi ye unzoo-i, 'et Macedonia whut'enne butl'a hón'ai 'et whe Yak'usda ooch'e'ne lhulh 'uhint'oh hukw'un'a whe bula hutinelh. 'Et hukwa soo cho nehoodulhkut 'et ts'iyawh Yak'usda ooch'e'ne buba ts'uyílhchoot.

5 'Et ndahúja, 'aw hukwa tse lhts'uhoolih k'un'a unehínla. 'Udechoo dich'oh Yak'usda gha' hududulya. 'Et 'ink'ez Yak'usda hukwa' ninzun k'un'a negha' hududulya.

6 'Et 'inka Titus khuni ulhtus-i be uzdáni', ndi ye unzoo-i nohni 'udechoo nohbulh whe yudilh'en, 'et ts'iyawh lhaódooleh huba' hoont'oh.

7 Ts'iyaitsuk ndai la ilh'en-i, 'i 'uk'enus hoonzoo k'un'a 'uhónla. Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be, 'ink'ez nohghuni cha. Be t'éoonudzun-i, 'i cha. 'A cho ndutihnelh-un, 'et cha. 'Et be nek'ehtsi'-i, 'i cha. 'I ts'iyawh 'uk'enus hoonzoo hukw'un'a 'uhónla. 'Et whuz un'a ndi ye unzoo-i, 'i be hoonzoo whuzúlhtsi.

Christ 'en k'un'a 'uts'oot'en

8 'Aw 'et ndahneh nohdusni iloh. 'Et hoonts'i nts'en'a la 'uyoonne 'enne 'a cho 'uhudutinelh-un, 'ink'ez be nék'ehtsi'-i whunéuntalhtun, 'et whuz un'a 'unohdusni.

9 NeMoodihti Sizi Gri, 'en ye unzoo-i ooghu t'eoonáhzun 'et huwa. Nts'en'a la dalcho-i be la hoonzoo' 'unt'oh, 'et hoonts'i nohni nohba tel'en suli'. 'Et whe ndai la ye tel'en-i, 'i nohni be hoonzoo' 'oohneh.

10 Ndi daja nuszun la 'et ts'ih'un nohdutasnelh, 'et 'uk'enus nohba hootázoo'. Nada' nohni hukwa' nahzun 'ink'ez hoonáht'i' whe whe'daht'en, 'et 'awhuz tilah 'et ndaht'en.

11 'Et 'andit lhaódoohleh huba' hoont'oh. 'Et nts'en'a la noheni lhadáhla, whuz un'a lhaódoohleh.

12 'Et soo cho whunulh'en, 'et dune dudeni lhaídinla whe sooneya daltsuk huwa íta'alh, 'i 'aw 'et soo 'últsuk whe 'unt'oh. Ndai la huwa íta'alh-i 'on 'unyaz huwa íta'alh hukwa' ninzun hoonts'i, 'aw 'ooneh ait'oh-un, 'et soo' hoont'oh.

13 'Et 'aw nohni nohba howa whulna' 'ink'ez 'onghunne 'aw hoonliyaz lhe'hust'en, 'et 'uwhudúsni.

14 'Et k'us ts'iyanne ba lhgha' hot'e'. 'Et whuz un'a nohni lhai aht'i te, ndunne lhe'ít'ihne, 'enne whuloh bughah'aih. 'Et whuz un'a lhla ts'oot'en huba' hoont'oh.

15 'Et whuz un'a whutso da' 'uk'ehóoguz whe ndutni, "'Et ndun mbe la k'us lhai ílhchoot-un, 'en 'aw ch'uditízkat-i hoonts'i lhit'i, 'ink'ez ndun mbe la hukw'e-i ilhchoot-un, 'aw hoonliyaz ye ndunidzit-i hónloh."

Yun k'ut Judea ts'e Christ ooch'e'ne, 'enne buba sooneya lhnats'ootá'alh

16 Yak'usda ts'un musi ts'utni. 'En 'uja Titus ba hoolhtus whulhtsi, 'et whe soo cho nohla tit'elh 'et whuz un'a hukwa' ninzun.

17 'Aw neghuni ulhtus-i ilhchoot 'aw 'et za iloh huwa, 'et dich'oh hukwa' ninzun huwa nohts'ú whinya.

18 'Ink'ez 'uyoon neulhutsin, mbe la khuni unzoo-i be yalhduk-un, 'et huwa Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne, 'enne ts'iyawh hiba oodílhti'. 'En cha Titus bulh whuz nohts'ú whe buts'alh'a'.

19 'Aw 'et za iloh, ndun 'en Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne neba 'utahahúyalhti nebulh tí'us 'ink'ez nela' tit'elh whuba. 'Et whuz un'a ndi 'ut'en unzoo-i 'onghohne buba ne'ut'enne ts'inli. 'I be neMoodihti dich'oh ye dizti'-i t'ehinoozeh. 'Ink'ez 'i be la noheni lhadínt'oh t'ets'onózin.

20 Ndi huwant'ai-i whutaztilelh-i 'aw ooka nek'éholts'i junih. 'Et whuch'a ne'ts'ut'en.

21 'Et neMoodihti nalh 'ink'ez ts'iyanne cha nalh soo ts'ih'un un'a 'uts'otilelh.

22 'Ink'ez neulhutsin, 'en cha, 'enne bubulh whe ts'alh'a'. Ndun lhat whe ts'óolhdzai 'et whe t'ets'onínzun 'ahoolhyiz huba sulh'i tube cho 'et ndutínelh huba. 'En za nohbulh oodzi hoonli whe nohni 'a cho nohts'utíyalh hukwa' ninzun.

23 'Et mbe la Titus há' 'oodulhkutne, 'en ts'úditni-un, nohni nohba sulh 'ut'en'un 'unt'oh, budóhni. 'Et mbene la neulhutsinke há' 'oodulhkutne, 'enne Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne khuni buba na'áne 'ink'ez Christ ye dizti'ne 'uhint'oh, budóhni.

24 'Et 'inka Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bunalh mbene la nohts'oozdilne, nts'en'a la be nek'ets'intsi'-i aht'i, 'ink'ez nts'en'a la nohba ts'odilhti'-un, 'et ts'iyawh bunalhts'et haootihlelh.

9

Lhadóoht'e' ndi sooneya huwa tih'alh-un

1 'Et 'awet Yak'usda ooch'e'ne bula tihnelh, 'aw 'uyoo khuni nohts'o k'eoosges huba lhe'hoot'oh.

2 'Et ndutíhnelh hukwa' nahzun t'eoonuszun. 'Et huwa ndunne Macedonia whut'enne ts'un nohdústi' whe nohghu yasduk. Achaia yun k'ut nohwhenghoh whut'enne ndet la lhahódutileh-un, 'et nada' lhahódinla budásni' 'et huwa. 'A cho 'uwhutánelh hukwa' nahzun 'et t'éoonúszun. 'Et huwa nohni nohgha ndunne Macedonia whut'enne k'us lhane sooneya howa húti'alh 'et huhóost'et.

3 'Ink'ez nts'en'a la be nóhdusti'-i, 'i 'aw howu t'eduzoosnih ait'oh, 'et huwa neulhutsinke nohts'un whebis'a'. 'Et whutso da' nohdúsni, 'inka nohzooneya be lhadóoht'e'.

4 'Et whulohne Macedonia whut'enne, khun la sulh
húto*oya*', 'et nohni 'aw lhalhduzahne de, nts'en'a la be
nó*hdusti*'-i, 'i wheni ookwaya uztileh. 'Ink'ez nohni, 'et do',
nohba dá*hoont'oh*?
5 'Et ndunúszun whe neulhutsinke 'uda' cho stso nohts'ó
toodilh ubudúsni. 'Et hoonáht'i' whe howa tíh'alh, 'et de la
k'udada huwa tih'alh-i lhahídooleh. 'Et whuz un'a ndi huwa
tít'alh-i, hoonáht'i' whe huwa tíh'alh, 'et 'aw soo 'a cho 'et
dahneh nohts'udóne' ait'oh.

Hoonáht'i' whe ndi sooneya huwa óoh'alh. Whuz un'a Yak'usda nohts'o hukwa' ninzun

6 'Et diz un'a nja dú*hoont'oh*, mbe la ntsool-i 'anuleh-un, 'en
ntsool-i hantilelh. 'Ink'ez mbe la lhai 'ananla-un, 'en k'at le
lhai hántilelh.
7 'Ilhone hinli whe ndai la dudzi be hukwa' huninzun huwa
híta'alh, 'et 'ultsuk-i huwa hóo'alh. 'Aw 'et dantsi' be iloh k'us
whuz hinilht'i huwa iloh. 'Et huwa mbe la hoont'i' whe huwa
'á'aih-un, 'en Yak'usda yuk'entsi'.
8 Yak'usda soo 'últus whe ndai la ye unzoo-i, 'i 'on nus
'ultsuk-i negha nántikulh. 'Et whe ndai la be ndunahdzit-i,
'i 'on 'un lhai tiht'elh. 'Et 'ut'en unzoo-i 'ulh'en-i, ts'iyaitsuk
nohanus 'uniltsuk-i, 'i nohtl'anátikulh.
9 'Et khuni 'uk'eguz-i 'et ndutni,
“Ndulcho whe dune la 'uja, tel'enne,
'enne cha bula 'uja.
Ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'ilhiz wheni 'unt'oh.”
10 'Et mbe la nohgha íyunle-un, 'en 'on nus lhai úncha no-
hghale. 'Et whe la nohe'ut'en ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i 'on nus
lhai tileh.
11 'Et ndúwhulcho whe soo dah'a 'et whe ndet whe la lhts'u
nahzoo-un, 'i be 'onghohne buts'un nohla hoonli. 'Et whe
Yak'usda musi ts'utni.
12 'Et dahoont'oh huwa nohsooneya gha noh'e'ut'en
be ne'ut'enne ahli, 'et whe Yak'usda ooch'e' unline huye
ndunidzit-i buba soo' yunoltsuk. 'I gha la lhane Yak'usda
ts'un tube cho musi ts'utni.
13 'Ink'ez ndet whe la 'uyoonne noh'e'ut'en k'oh whe
whubuntalhtun, 'i be, 'et ndúwhulcho whe 'onghohne
Yak'usda 'on nus buba whudálhti'. Christ ooghuni unzoo-
i daja dahni-un, 'et za hukw'úne' aht'en. 'Et huwa nohla
hoonli whe Jerusalem whut'enne, 'enne bula aht'en, 'ink'ez
n'un whut'enne, 'enne cha bula ahja.
14 Yak'usda ye unzoo-i, hóont'i' whe nohyé dan'ai-i, 'et huwa
nohk'e ni hinli 'ink'ez nohba tenahududli.
15 Ndi Yak'usda 'ants'i negha óonin'ai-un, unzoo k'et, 'aw
uzdooni' ait'oh. 'Inka tube cho musi ts'utni.

10

Ndai la be lhts'ugan-i, 'aw ndi yun k'ut whuts'u haínzut-i, 'i iloh 'unt'oh

1 'Et 'awet Si Paul nohghu tédusdli. Nts'en'a la Christ ye yo 'ududaldzin-i, 'ink'ez yé soo ne'ust'en-i, 'i be' dusni. Nts'en'a la dast'oh whe nohtoh susda' da', 'aw lhoojoh-un lhúsdloh. 'Et hoonts'i lhe'hutni, nohch'oh 'ust'oh te, 'et nohélhoosjoh.

2 'Et nts'en'a la neyust'e whuts'u nínt'i hukw'un'a, 'et whuz un'a za 'uts'ut'en huninzun. 'Et nohtoh ndunt'ohne, wheóonujut whe bubut nenátisdalh. 'Et huwa nohts'u te'dusdli ndet nohbulh 'ust'oh de, 'aw nohts'un lhootásjoh hukwa lhe'núszun whulohne za buts'un lhootásjoh.

3 'Et ndi yun k'ut uzdilhts'i-un, neyust'e whuts'u nint'i whuz un'a iloh nuts'íya.

4 Nulh'en ndai la be lhts'ugan-i, 'aw ndi yun k'ut whuts'u haínzut-i, 'i iloh 'unt'oh. 'Et Yak'usda be ts'ílhtus-i, 'i be lhts'ugan-i 'unt'oh. 'Et whe ndai la be néch'az whuditni-i, 'i ts'iyawh náninizyuz.

5 Ndet la lhtoh 'alhgoh howa yahalhduk-un, 'i cha ts'iyawh hooloh whé nilhtsi. Ndai la Yak'usda ye whunih-i, 'i cha huyando 'oot'e' hukwa' hut'en, 'i cha ts'iyawh hooloh yutilhtselh. 'Ink'ez daja huninzun-un, 'et cha nahuhootálhchulh, 'et whe Christ hik'oh ts'e nuni hunoozut.

6 'Et 'awet ndai la ts'iyantsuk hukw'u ne'zaht'en de, 'et de mbene la hukw'ú nulhe'it'elne, wheni 'enne ts'iyantsuk whe dzoh notideh-un bugha ts'óta'alh.

Wheni cha Christ ooch'e'ne 'uts'int'oh

7 Hadi' njan 'et nohba dáhoont'oh? Ndet hooh'en, 'et za eh whunulh'en? Mbene la Christ ooch'e'ne na'dunúdzunne, dáhoont'oh whe Christ ooch'e'ne 'uhint'oh, 'et whuz un'a za, wheni cha Christ ooch'e'ne 'uts'int'oh. 'Et cha soo cho howu nuní hunoozut!

8 'Et neMoodihti dune an ndo 'uts'int'oh-un negha óonin'ai, 'i be ulhtus nohuztilhtselh, 'aw musai tihleh k'un'a iloh unohts'uleh. Ndet la negha óonin'ai-un, óont'e' be howu yasduk, 'et 'aw hukwa yálhusdloh.

9 Njan ndunóh dusni-un, 'aw 'et whe nohwhe'oonusjoot iloh whe' dusni.

10 Njan 'et huwa ndiz un'a nja dudúsni, whulohne hutni, “Ndi Paul 'udustl'us 'uk'uneyuzguz-i tube be óonujut 'ink'ez ulhtus. 'Et hoonts'i netoh usda te, ooyust'e tetsun 'ink'ez ndai la ye yalhduk-i 'ants'i 'unt'oh,” hutni.

11 'Et hoonts'i mbe la 'et ndiz un'a howu yalhdukne, soo cho howu nihotan, ndi ne-e'dustl'us, 'i be nts'en'a la neghuni daja ni, 'et nkede la wheni nohtoh 'uts'int'oh de, whuz un'a uztit'elh.

Ndai 'ut'en negha ínin'ai, 'i za 'uts'oolh'en huba' hoont'oh

12 'Et whulohne didutch'oh ts'ih'un dune na'hududútni. 'Et huwa 'aw wheni ndúlhts'udoosih. Didutch'oh dutoh dahínt'oh la 'et 'enne buk'un'a nulhé'ts'oost'en. 'Et hoonts'i mbene la didutch'oh dutoh duba na'udzoo'ne, 'et ndunt'ohne 'aw huwhunih iloh whe' hint'oh.

13 'Et wheni ndai la 'ut'en Yak'usda neba yoozi-i, 'i ts'uhóont'i' whe howu yats'ulhduk. 'Et ndi 'ut'en neba yoozi-i, nohni soo nohbulh 'utni. 'Et 'uyoo 'ut'en ooghu yats'oolhduk huba lhe'hóot'oh.

14 'Et ndet whuts'un neba hoozi-un, 'et whan 'un ha' ts'oot'en ait'oh. 'Et huwa nohni cha Christ ooghuni unzoo-i, 'i bulh nohghuznindil.

15 'Ink'ez 'uyoonne dune Yak'usda 'ut'en buba yoozi-i 'aw 'uts'óont'e' whe ooghu yats'oolhduk ait'oh. 'Et nkede 'uwhutánelh whe nohba 'alha' 'unt'oh-i, 'on nus 'ulcho nohba tileh, 'et de wheni cha nohtoh 'on nus nohba ts'incha tileh. Ndai la 'ut'en neba yoozi-i 'et whe nohni nohba ts'incha tileh.

16 'Et whe la nohan 'awh ho khuni unzoo-i be yats'oolhduk. 'Ink'ez 'uyoonne 'ut'en buba yoozi-i 'et cha 'aw 'uts'óont'e' be 'oh ho yats'oolhduk ait'oh.

17 'Et hoonts'i mbene la 'ududálti'ne, 'enne neMoodihti, 'en be 'ududólti' huba' hoont'oh.

18 'Et mbe la dich'oh duba na'hoodudzi, 'et ndunt'ohne, 'enne 'aw soo huyulh nelhuhoo'al inle'ne. Mbe la neMoodihti yoozi-un, 'en za 'ódzilh huba' hoont'oh.

11

Paul bughu ni unli

1 Ndi khuni 'ants'i 'oh be neyasduk nuhzun la, 'et huwa 'atsulyaz nducha 'on 'unle sgha óonah'aih. 'Ink'ez 'alha 'i be whuz un'a soo zúlhts'ai.

2 'Et Yak'usda be 'oonih, 'i be si cha nohba 'ooznih. Nohba nahizúsya 'ilhoghun dune ooghu tihdalh, Christ 'en 'unt'oh. Nohni sak'usda nohtsun hoolohne le'aht'oh whe Christ gha nóhnusdla.

3 'Et hoonts'i 'oh da' nyoo tl'ughus ye 'uts'un uninzun-i, 'i be nts'en'a la Eve yunan'a, 'et whenuzjut nohni cha 'et whuz un'a noheni ninta' itálh'elh. 'Et ndúhooja de, 'et de noheni Christ ts'un 'aw 'ilho oole' ait'oh.

4 'Ink'ez lhe'ahja nulh'en, 'ilhoghun dune nohghu ninya whe 'uyoon Sizi ghun nohbulh yalhduk, 'aw 'en whuz un'a Sizi nohyulh yalhts'ilhdih. K'us 'uyoo 'uyughi úlhchoot de, 'aw wheni neghá iloh úlhchoot. K'us 'uyoo khuni unzoo-i úlhchoot de, 'aw wheni neghá iloh úlhchoot. 'Et 'alha' hoont'oh nahzún eh?

Whel'a' na'dudil'ine

5 'Ink'ez ndunne whel'a' nchane, 'aw buba nyo lhe'ust'oh
na'dunusdzun.
6 'Et yasduk-un t'eoonuzúszun 'et hoonts'i lhat-un
t'éoonuszun whe 'ust'oh. 'Ink'ez ts'iyantsuk t'éoonóhzun
nohzúsi.
7 Yak'usda ooghuni unzoo-i 'aw 'uk'elha iloh bé nohbulh
yasduk. Te'duduz'en 'et whe 'i be nchane tihle. 'I be lubeshi
úschoot nahzun eh?
8 'Uyoonne Yak'usda ba 'ilhozdilne 'enne buzooneya sba
'uk'elha hohoolh'i. 'Et hoonts'i bughi ndunust'ih le'ust'en, 'et
nohni nohba ne'úst'en whutoh.
9 'Oh da' nohtoh susda whe hoonliyaz be ts'uwhuzdoh-i,
'et hoonts'i 'aw nohts'u de' lhuzusnih. 'Et sulhutsinke Mace-
donia ts'e hahándil whe ts'iyaitsuk be sla' hit'en. 'Et huwa
nohts'u de' dusni-un whuch'a' duduzdzun. 'Et whuz un'a za
ndutist'elh nduwhulyiz whe.
10 Christ khuni yé 'alha' 'unt'oh-i, 'i be dúsbun. 'Et huwa njan
Achaia yun k'ut ndulcho whe ndai la bé oonust'e'-i, 'aw 'etsul
'udósnih ait'oh.
11 Di ha nja dudúsni? 'Aw nohk'elhúsi' nahzún tilah? 'Et
hoonts'i Yak'usda t'éoonínzun.
12 Ndai la 'ut'en 'us'en-i, 'i k'elha nohts'u dé' doosni' ait'oh,
whuz un'a za 'et ndutíst'elh. 'Et whe la nyoonne wheni
nek'un'a huhóolhdzih hukwa' hut'enne 'ink'ez 'óont'e' be howu
yahulhduk de, 'et soo 'etsul 'ahudutánelh ubutiselh.
13 'Et ndunt'ohne 'aw ts'ih'un whel'a'ne iloh 'uhint'oh.
Dich'oh dude 'ut'en k'oh hukw'un'a 'uyoonne nahuna'ah.
Christ whel'a'ne buk'un'a na'hududil'i.
14 Khun te nohba hooncha oole' junih! Satan 'en lizas be
hoot'en-un na'dudil'i 'et huwa.
15 'Et huwa mbene la yula 'ut'enne, 'enne dich'oh mbene
la ts'ih'un un'a ne'út'enne na'hududil'i. 'Et hoonts'i 'aw
lhuhóocha-un 'uhoont'oh. 'Et ndut'enne dich'oh bube 'ut'en
k'oh hukw'un'a buba k'elha whatáleh!

Si whusni-un usdli noohzin junih

16 'Et doo cha za nohdusni, 'aw dune whusni-un 'unt'oh
sonózin junih. 'Et hoonts'i whuz un'a za 'unahzun de, whute,
whusni k'un'a nesúnulhti 'et whe hoont'um-unyaz 'óont'e' be
yatisduk.
17 Daja nohdusni-un, 'aw neMoodihti yalhduk hukw'un'a
iloh si yasduk. 'Ants'i whusnine k'un'a 'unohdusni. Sdzi
hoonli whe óont'e' sghu diz'ai.
18 Lhane ooyust'e ts'u nínt'ine hukw'un'a 'óont'e' be yahalh-
duk. 'Et si cha whuz un'a óont'e' be 'et yatisduk.
19 Noheni hoonli 'et hoonts'i ndunne dune 'aw lhe'hoot'oh
k'un'a dune unline nohtoh hudilhts'i, 'et hoonts'i 'aw nohba
dalhúhoot'oh.

20 Lhe'aht'en, 'ilhoghun nohtoh usda whe de 'ustl'enne nohulhtsi, k'us 'ilhoghun nohúlhgooh, k'us 'ilhoghun ndai la aht'i-i nohghu yílhchoot, k'us 'ilhoghun nohtoh ncha na'dudulhtsi, k'us 'ilhoghun nohóonúkat, 'et ndúwhulcho nohba dalhúhoot'oh.
21 Hukwaya usdli whe nohbulh yatisduk. 'Oh da' nohtoh úzdilhts'i da' 'ants'i tets'utsun lé'ts'int'oh. 'Et hoonts'i mbe la njan huwun lhoojoh-un, 'en ook'un'a, whuz un'a si cha lhóosjoh whe yatisduk.

Christ 'en ba dzoh nususzut-un

22 Ndunne Hebrew bughuni yalhdukne na'hududútni, 'et si cha 'ilhoghun 'ust'oh. Israel whudune'ne na'hududutni, 'et si cha 'ilhoghun 'ust'oh. Abraham oots'u haíndene na'hududútni, 'et si cha 'ilhoghun 'ust'oh.

23 Ndunne Christ ba ne'ut'enne eh 'uhint'oh? 'Ants'i seni hooloh hukw'un'a yasduk, 'et hoonts'i si 'on nus 'ust'oh. Si 'on nus 'ut'en buba nus 'ultus 'i be 'ust'en. 'On nus lhat suhólhtsus k'et 'aw uzdooni' ait'oh. 'On nus lhat sch'az dá'dan'a', 'ink'ez k'us lhat-un whe 'ankw'us dasúsai.
24 Nyoonne Lizwifne 'alhgoh kwulat sts'o holhtsus. 'Ilhoh suhoolhtsas totsuk, tat whunizyat 'on 'at 'ilho hooloh stsé'hulhtsus.
25 Tat tut'oh be suholht'o. 'Ilhoh tse be sozoolhghelh hukwa' sahalh'en. Tat ts'i sulh nádizghuz. 'Ilhoh ya too' k'ut lhulcho nusúsdlat, 'ilhe 'úlhdzis 'ink'ez 'ilhudzin.
26 'Ahoolhyiz lhen ts'u kédiszulh. 'Et 'ukoh cha tube sba whe whunujut. 'Undunut'íne 'enne buts'un sba howa óodliun. Sulh didohne, 'enne hoonts'i, buts'u tse hoosli. 'Udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buts'u tse hoosdli. Keyoh susdaun, 'et hoonts'i sba howa 'óodli. Dune hooloh-un susda de, 'et hoonts'i sba howa 'ódli. Ya too k'ut 'et cha sba howa ódli. 'Ink'ez mbene la sulh didowh na'dudil'íne, 'enne butoh cha sba howa 'ódli.
27 'Ut'en ulhtus-i be 'ust'en. 'Et huwa whuloh te tube nenúsi. Lhat 'aw lhústoh. Lhat sye'últs'ilh 'ink'ez ta'ósda. Lhat-un whe sóo hoosnih, k'us lhat hukw'uz yo nusúsya dzoh 'et dune usdli whe.
28 'Aw 'et za iloh, nts'en'a la Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bughusdli, 'et whe 'ants'i dutuszas le'ust'oh.
29 'Aw t'eoonuzáhzun eh 'ilhoghun oodzi tetsun suli' de, si cha sdzi tetsun lhih. 'Ink'ez mbe la nebulh dune 'onghohne lubeshi be nalts'uk le'ut'ihne 'et huwun huzúske 'ink'ez 'ants'i dusk'un le'ust'oh.
30 Hoonli huwun ootást'e' de, 'et ndet la dast'oh whe tesun, 'et la whé 'ost'e'.
31 Yak'usda, Sizi Gri 'en neMoodihti ooBá, 'en za 'ilhiz wheni uzdílhti', 'en t'eoonínzun 'aw lhozusts'it.

32 'Et lerwe Aretas huyulhni-un, 'en ookeyoh Damascus huwhútni, 'et humoodih-un dune, 'en setálhchulh hukwa' ninzun.
33 'Et hoonts'i sih ghun dadint'az k'et, 'et chalhyal cho be súhalhti. 'Ink'ez nanásahalhlukw. 'Et whe oola k'éhanasja.

12

Yak'usda dune yunalhts'et hahón'ai-un

1 'Alha ndi 'ududíti' khuni be yasduk-un, 'aw sba lhe'hóozoo' whe' dusnih. Ndet la neMoodihti benghun newhúkat-un 'ink'ez ba be hóodilts'ih-i, 'i ghun nohbulh yátisduk hukwa' nuszun.
2 'Ilhoghun Christ uniyalh-un, 'en t'enuszun. 'Et ndun 'oh da' whunizyat 'on 'at dit yus k'ut inle' whe 'en whulh tat-un yak'uz 'et 'ants'i khun be' dúzgooh le'uja. Ooyust'e bulh k'us ooyit, 'aw si t'éoonuzúszun, Yak'usda 'en t'éoonínzun.
3 'Et ndun 'en t'enuszun. Ooyust'e bulh k'us ooyit, 'aw si t'éoonuzúszun, Yak'usda 'en t'éoonínzun.

Yak'usda 'unt'oh whe wheni ts'iyai-i be k'enáneni'oh

4 K'us hoonzoo-un neltí lé'uja, 'et 'ants'i khun be' dúzgooh hukw'un'a 'unt'oh. 'Et whuts'un ndai la khuni 'aw ye yátoolhdih ait'oh, 'et whudánts'o. 'Aw ye yátilhduk-un yutl'alhúwhus'ai 'et huwa.
5 'Et ndunt'oh-un dune, 'en bé' 'oonust'e' whe ooghu yatisduk. 'Et hoonts'i 'aw se' 'ut'en k'oh huwa whe' 'oonust'e' k'un'a howu yaoosduk ait'oh. Ndet la dast'oh whe tesun, 'et za whe 'óonust'e' whe howu yasduk.
6 'Et be' 'oonúst'e'-un k'un'a yatisduk hukwa' nuszun de, 'et hoonts'i 'aw whuzusni tisdleh hukwa lhe'núszun. 'Et huwa ndai la khuni 'alha 'unt'oh-i, 'i gha za yatisduk. Ndi be' 'óotast'e' whuch'a whuz un'a 'utist'elh. Doo ka la n'awh dunene sonilh'en 'ink'ez sulhódits'o de, 'et whuz un'a za dune unli sontázin.

Satan ntsi'-un nududeh-un, 'en gha 'ust'en dzoh nuszut

7 'Et njan ndet la senghun newhúkat-un, 'et whu la ndi 'ududutázti' whuch'a 'ink'ez ncha-un na'dudutizselh 'et whuch'a, 'et whu la gha ts'e whus cho soo dulhkaih le'ust'en. Satan ntsi'-un nududeh-un, 'en gha 'ust'en dzoh nuszut. 'Et whuz un'a 'aw 'ududózti' ait'oh.
8 Tat neMoodihti oots'u tédisdli, khun la whus cho suhanaóokat.
9 'Ink'ez 'usúlhni, “Be úszoo-i 'awet 'i mba soo 'únt'oh. Be ústus-i, 'i be teinsun-i, 'i ts'iyawh lhaóoduja 'et huwa.” 'Et huwa hoonúst'i' whe ndi be tesun-i, 'i gha 'et whe oonust'e'. 'Et whe la Christ ye ulhtus-i sulh 'óot'e'.

10 'Inka ndet suba teoosun, 'ink'ez sghu hudloh, 'ink'ez hoonli sba howa whúlna', 'ink'ez ndet la dzoh nusahalhdzut, 'ink'ez hoontsi'-un sghá honinla, 'i ndi ts'iyawh 'alhgoh Christ 'en gha sba 'uhóoja de, 'et de 'oonúst'e'. 'Et whuz un'a be tesun-i, 'i be ústus nadleh, 'et huwa hoonúst'i'.

Whel'a'ne bube 'ut'en k'oh-un

11 Nja whe 'oonust'e'-un, 'et 'i be whuzusni le'ust'oh. Nohni whuz sunulht'i 'et dósni ha. 'Et nohni nohgha buba na'óodudosdzi' huba' hoont'oh. Nyoonne whél'a' nchane, 'aw hoonliyaz whe buk'elh'ih lhe'úst'oh, 'ants'i 'ust'oh 'et hoonts'i.

12 'Et 'alha ndai la whél'a'-un be whe hóodal'en-i, 'i ts'iyawh si sgha lhawhúdint'oh nohba whuzúsi. Dzoh nusuzut-un whulh súsyin, 'ink'ez huwa ít'en-un cha, 'ink'ez hooncha túne' zust'en cha, hoolhtus-un cha túne' 'ust'en, 'et ts'iyawh nohtoh huwhúsdla.

13 'Onghohne Yak'usda ba 'ilhunaoosdilne, nohnih nts'en'a hukw'e'ih utiht'elh? 'Et 'aw hoonli nohts'e 'úkalhe'duzusnih. 'Et huwa eh ninta' ust'ih nahzún eh? Ndi dai la 'uts'un un'a be ne'zust'en-i, 'et ts'iyawh sba whunawhudoolhnoh!

Dahoont'oh huwa buk'entsi'

14 'Et 'awet lházduja whe whulh tat nohts'u nátisdalh. 'Aw ndai la aht'i ookwa' lhe'núszun, nohni za nohka' nuszun. 'Et huwa nohts'u dátiso ha íloh. 'Et ts'oodunne 'aw dudusneke ubonoolhyeh huba lhe'hóot'oh. K'us budusneke duzkeh 'enne ubonoolhyeh huba' hoont'oh.

15 'Ink'ez 'uk'enus be nohk'esi', nohni hukw'e'ih sk'ehtsi' 'et hoonts'i sba 'uts'un un'a lhe'hóot'oh. Nohzul 'i ba hoonúst'i' whe ookw'elha whutiselh. Be khusna-i, 'i hóonts'i kw'elhá yutiselh.

16 Nts'oh dája nahzun 'et hoonts'i hoonliyaz whe nohch'a nulhé'zust'en, nohnich'oh t'éoonúhzun. 'Et hoonts'i lhe'usja, nunúz'i'-un hukw'un'a whuts'it bulh nohúschoot lé'usja.

17 Mbe la nohts'ú whes'aihne, 'enne bugha 'et whe nohgha há' dunust'ah nahzun tílah?

18 'Et Titus khuni ulhtus-i be dásni' whe ndun neul-hutsin 'en bulh nohts'ó whebis'a'. 'En cha eh nohgha há' dunit'ah? 'Awundooh! Ts'uhóoont'i' whe lhgha za whe no-htoh 'uts'ut'en? Lhk'un'a za eh uzdit'us? A!

19 'Et doo cha za nohoodutaskut, wheni nohts'u k'úzdutitnelh nahzun eh? 'Awundooh! Yak'usda nalh Christ 'en gha nja duts'útni, ook'entsi'ne ndai la hoonliyaz nohtoh 'uts'alh'en-i, 'et ndúwhulcho whe nohni za nohba' ts'it'en. 'Et whe la nus za lhé'tilhtus whe nohba ts'ut'en.

20 'Et tube whesaz whe doo cha za nohts'u nátisdalh. 'Et khun 'et dusja de, 'et si ndiz un'a tilah nahós'alh. 'Et ndet la nohts'o húkwa' nuszun, 'et 'aw whuz un'a tilah lhe'zoohne. 'Ink'ez 'et whuz un'a nohni cha sts'o hukwa' nahzun-un, 'aw

whuz un'a lhe'ust'oh-un tilah nahóh'alh. Nohghu nusya de, 'et ndiz un'a tilah 'ooht'e', ts'iyawh lhedáhdulh 'ink'ez lhghe' 'oolhnih. 'Et khun lhulh húnulhch'oh 'ink'ez lhch'az nedah-dulh. Lahoot'oh whe lhch'á nedahni'. Ts'iyawh lhghune' dahni'. Nchane na'dudulh'i 'ink'ez ts'iyantsuk hoontsi'-un nohba lht'a'whúnt'en.

21 'Inka whesaz whe doo cha za nohts'u natisdalh. K'us lhane nohtoh lubeshi 'uhínla tilah. Lhe'hóozoo' tune' hut'en. Dune ts'eke bulh ninta' hunt'en 'et whe lubeshi 'uhinla. 'Ink'ez lubeshi dutsun-i 'uhulh'en. 'Et 'awhuz tilah budzi k'oh nalhe'huyilel. 'Et whuz un'a 'et ndúhoont'oh de, 'et howa sdzi yo útinelh 'ink'ez howu ni tisdleh. 'Enne bugha Yak'usda 'et whe yo úsutilelh.

13

Paul buba ndo 'unt'oh-un, Yak'usda yutl'ahón'ai

1 'Et njan 'awet whulh tat nohts'u nátisdalh. Nane k'us tane 'enne bunalh ne'whut'en, ts'iyaitsuk nohni nohtoh, ndai la be 'uk'ehoot'aih-i, 'enne bughuni gha ts'iyantsuk lhaóodutanelh.

2 Whutso da' njan nohdasni'-un whusdloh 'et hoonts'i nohzih susda hukw'un'a whulh nat nohts'o k'e'usges 'ink'ez nanohdúsni, mbene la lubeshi 'alh'en 'ink'ez 'onghohne tubulh nanohdúsni whe dzoh notizut-un, 'aw hukw'ut dodóya' ait'oh whe' hoont'oh.

3 Si sgha Christ yalhduk t'ewhuntáhzin, 'et huwa nohni si soo zúlhts'ai. 'Inka whuz un'a nohdásni'. 'Ink'ez 'alha 'en 'unt'oh nohts'u telhítsun, 'ink'ez nohtoh 'uk'enus úlhtus-un 'unt'oh.

4 'Et Christ 'en ye tésutsit-i whe tulalhgus k'ehúyilhti, 'et hoonts'i Yak'usda yé ulhtus-i, 'i gha khuna. 'Ink'ez wheni cha, 'et whuz un'a za ooyuzdúlts'i' hoonts'i tets'utsun. 'Et hoonts'i ndi Yak'usda yé ulhtus nohbulh 'uhoont'oh-un, 'et whe ts'ukhuna. 'Et whe Christ 'en bulh ts'ótinalh.

5 Na'ooduzúlhdzih! Ndi bé 'alha' hoont'oh-i, 'i bulh áht'oh k'us ooyit áht'oh, 'et 'i be nohnich'oh whuná'dunulhtun. Sizi Gri nohyó 'unt'oh, 'aw t'éoonuzáhzun eh? 'Aw soo cho t'éoonuzáhzun de, 'et de 'et tilah n'ún tizkatne ahli.

6 'Et hoonts'i 'aw n'ún tizkatne 'aw 'enne iloh 'uts'int'oh. Soo cho nducha t'éoonáhzun.

Nohni soo ts'ih'un un'a lhadínt'ohne tihle, 'et whuz un'a nohba tenazdudli

7 'Et hoontsi' hoontsi'-un 'utiht'elh, 'et whuch'a, Yak'usda ts'un nohba tenadusdli. 'Aw nohba nats'oodududzi hukw'un'a iloh tenadusdli. 'Et hoonts'i nohni hoonzoo k'oh ts'e 'utiht'elh, 'et whuz un'a nohba tenadusdli, 'et hoonts'i 'ants'i 'ún tizkatne hukw'un'a nohba 'uts'int'oh tilah.

8 'Et ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'aw be ts'ílhtus-i lhts'ít'ih whe oodulhyoh uzdooni' ait'oh. Be ts'ílhtus-i ts'ut'i be ts'ih'un uzdutinelh huba za' hoont'oh.
9 'Et wheni tets'utsun 'ink'ez nohni ulhtusne ahli de, wheni 'on nus ts'uhóont'i'. 'Ink'ez soo ts'ih'un un'a lhadínt'ohne tihle, 'et whuz un'a nohba tenazdudli.
10 'Et huwa nohch'oh 'úst'oh whe whuz un'a nohts'ó k'e'isguz. 'Et whuz un'a nohbulh 'úst'oh de, ndet whe la dune an ndo 'ust'oh 'et neMoodihti sgha óonin'ai, 'i be 'aw nohdách'e ne'doosni' ait'oh. Ndi be 'udedo 'ust'oh, 'i be 'on nus Yak'usda ba ulhtus tihle. 'I 'aw be nóhundosda' ait'oh.

Nohbulh 'úhot'e'-un
11 Sulhutsinke soo 'udek'ez nohdusni. Whunólhni! Soo ts'ih'un un'a lhadulyane tihleh. Yak'usda k'enaínin'ane tihleh. 'Ilho za noheni tileh. Whudizghel-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i. 'Ink'ez Yak'usda, mbe la nek'entsi'-un 'ink'ez nedzi bé dizghel-i negha ínin'ai-un, 'en nohbulh 'óot'e'.
12 'Et lubeshi ooghu hooloh-i be nalhudahts'oos.
13 Yak'usda ooch'e'ne nezih dilhts'ine, 'enne cha ts'iyawh hadih nohuhútni.
14 Sizi Gri neMoodihti ye unzoo-i, 'ink'ez Yak'usda ye nek'entsi'-i cha, 'ink'ez Ndoni bulh 'ilhoh ts'indli-un, 'et 'i ts'iyawh nohbulh 'úhot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Galatia Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, Galatia yun k'ut dilhts'ine, 'enne Paul hadih ubulhni

1 Si Paul whel'a'-un usdli. 'Aw dunene, 'enne bugha iloh 'usja, k'us 'ilhoghun dune za iloh gha 'usja. 'Et hoonts'i Sizi Gri 'ink'ez Yak'usda neBá, 'en 'unt'oh Sizi yaidlanne butoh dunaidilhti, 'ink'ez 'en gha whel'a'-un 'ust'oh.

2 'Ink'ez neulhutsinke mbene la szih dilhts'ine, 'enne ts'iyawh nohni yun k'ut Galatia ts'e Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ahli, nohni ts'iyawh hadih nohts'utni.

3 Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti, 'en ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dingel-un, nohgha óonin'ai, 'i ts'iyawh 'i bulh 'óoht'e'.

4 'En 'uja nelubeshi gha huwa' dudulti. 'Et whe ndi yun k'ut ntsi'-i yuch'a naneuzdla. Yak'usda neBá, 'et whuz un'a hukwa' ninzun.

5 'Ilhiz wheni ooba ts'odílhti', 'et ndo honeh.

'Aw 'uyoo khuni unzoo-i hooloh

6 Tube sba hooncha whe aht'en. Christ ye unzoo-i, 'i be dutihjih ha nohka' dani', 'et hoonts'i 'en 'ahoh ooch'az násulhya 'ink'ez 'uyoo khuni unzoo-i nahzun, 'i ts'u násulhya.

7 'Et hoonts'i 'aw 'uyoo khuni unzoo-i hooloh. Whulohne dune nohba lhtanahuhólelh hukwa' hut'en. Christ ooghuni unzoo-i 'uts'un un'a nohba na'huyooleh hukwa' hut'en.

8 'Et hoonts'i wheni k'us yak'uz whulizas 'en hoonts'i, ndi khuni unzoo-i nohts'udani' 'ink'ez doo cha za ndai la 'uts'un un'a 'unt'oh-i, 'i be nohbulh yats'ulhduk de, 'et de mbe hoonts'i 'utni-un, Yak'usda hoontsi' ts'e yulh ni untizulh.

9 Nts'en'a la nohts'udáni', 'et doo cha za nohts'utni, ndi khuni unzoo-i 'uda' ulhchoot, 'ink'ez mbe la 'uts'un un'a nohulhni de, mbe hoonts'i 'utni-un, Yak'usda hoontsi' ts'e yulh ni untizulh.

10 Daja nuhzun? Yak'usda tilah k'us dune tilah ba whudósti'? Soo cho whunulh'en, dune ba uszoo na'duduz'i de, 'et de Christ be 'ulhna-un tisdleh, 'aw oosdle' ait'oh.

Yak'usda 'utahásalhti 'en ba whel'a'-un tisdleh

11 'Et sulhutsinke njan nohdúsni' t'eoonóhzin ha ndi khuni unzoo-i be nohbulh yasduk, 'aw dune ghuni be lhe'duzusnih.

12 'Et 'aw ndi dune ts'un uschoot iloh, 'ink'ez 'aw dune whusodalh'e' cha iloh, Sizi Gri 'en whusunilhtan.

13 'Et 'oh da' nts'en'a la si lizwifne bube 'ut'en k'oh-un huwasna inle', 'et ts'iyawh whulh 'udahts'o. Yak'usda ba

'ilhunaoodulhne, 'enne tube dzoh nubusdeh 'ink'ez musai ubooselh hukwa' 'ust'en.
14 'Ink'ez stso da'ne dahánt'e' la 'et ts'iyawh soo cho hostun hukwa' 'ist'en. 'Et whe la ndi lizwifne bube 'ut'en k'oh-un huwun, ndunne sulh didowhne, mbene la sundult'ohne, 'et hoonts'i ts'iyawh buba nus unzoo-un susdli'.
15 'Et 'awhuz chadusda da', 'et Yak'usda ba hoonzoo whe 'utahasálhti 'ink'ez ye unzoo-i be dutisjih ha ska' dani',
16 'ink'ez duYe' yusunilhtan. 'Et la 'en ghun 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne ndi khuni unzoo-i be bubulh yátisduk ha. 'Et 'oh da' sulh 'et dúhooja whe 'et 'awhuz huwu yalhtúzusdih whe
17 ndo Jerusalem ts'e hoonts'i lhtúsyal whe ndunne, mbene la stso whel'a' unline, 'enne bubulh yalhusdih. 'Et hoonts'i yun k'ut Arabia whuz nususya. 'Et hukw'elh'az doo cha za keyoh Damascus ts'e naoozusja.

Nts'en'a la dat'en keyoh whuti Jerusalem ts'e

18 'Et tat yus k'ut hukw'elh'az, 'et ndo Jerusalem ts'e whesya. Peter 'en oozih tisdalh hukwa' nuszun 'ink'ez whunizyat 'on 'at kwulat dzin oozih usda.
19 'Et 'onghohne whel'a'ne, 'enne 'aw lhubus'el. NeMoodihti bulhutsin James, 'en za us'en.
20 'Ink'ez ndi nohts'o k'esges-i, Yak'usda nalh 'unohdúsni, 'aw lhozusts'it.
21 'Ink'ez 'et hukw'elh'az yun k'ut Syria 'ink'ez Cilicia, n'oh ho nususya.
22 'Et Judea yun k'ut ts'e, mbene la Christ ba 'ilhunaoodulhne, 'enne 'awhuz sulh lhuhis'en.
23 'Ants'i sulh 'uhudants'o. Ndiz un'a hodants'o, “Ndun mbe la 'oh da dzoh nuneulhdzut inle'-un, 'en 'awet ndi be 'alha' hoont'oh-i ghun, ts'iyanne khuni unzoo-i be bubulh yalhduk suli', 'uda' musai yoolhtselh hukwa' yalh'en hoonts'i.”
24 'Ink'ez si sgha Yak'usda hudílhti'.

2

Khuni unzoo-i soo ts'ih'un un'a ooghu yaoolhduk

1 'Et whunizyat 'on 'at dit yus k'ut hukw'elh'az, Barnabas bulh doo cha ndo Jerusalem ts'e natit'az. Titus 'en cha uschoot 'ink'ez nebulh tizya.
2 Senghun ne'whults'ut-un, 'et huwa doo cha za Jerusalem ts'e nunásusja whe Jerusalem whut'enne whunilhchoh 'ubudásni'. Nts'en'a la ndi khuni unzoo-i, 'i be ndunne 'udun yun k'ut whut'enne bubulh yasduk, 'et whunilhchoh 'ubudásni'. 'Ink'ez mbene la nchane unline, 'enne whu'iz 'et bubulh yasduk. 'Et whe 'aw 'ants'et lhe'úst'el whuzdli'.

3 'Et hoonts'i Titus, mbe la sulh 'ut'en-un, 'en Greek whut'en-un unli, 'et hoonts'i 'aw yuka dune unli-i hitit'us whuts'un lhehinilht'i.
4 Ndiz un'a nja dúhooja, whulohne, 'enne neulhutsinke na'hududil'i. 'Enne nunút'i' be netabonínla. Neghu hoole' ha dats'int'oh whe dune ts'inli. Dáhoont'oh Sizi Gri 'ants'i nek'una'an'oh ne'le'neyinla. Wheni doo cha za Moses be 'udustl'us k'ut 'i be 'ulhnane nehoolhtselh hukwa' hut'en.
5 'Et hoonts'i ndunt'ohne 'aw 'ilhoh sadzi ook'oh whuntát'oh 'et hoonts'i butl'a' dudooztelh ait'oh. 'Et whe la ndi khuni unzoo-i be 'alha' hoont'oh-i, 'i be whuz un'a za 'ooht'e'.
6 'Et ndunne nchane unli buts'utni, 'enne lhgha za ubunus'en. Mbene hinli dahint'oh, 'et hoonts'i sba dalhúhit'oh. Yak'usda nalh lhgha za' ts'int'oh 'et huwa.
7 'Et hoonts'i nts'en'a la Peter ndi khuni unzoo-i yutl'aidan'ai whe 'i be yuka dune unli-i k'ut huyuzt'usne, 'enne bubulh yatilhduk ha, 'et whuz un'a si cha ndi khuni unzoo-i stl'aidan'ai. 'I be 'udun yun k'ut whut'enne bubulh yaósduk ha. Mbe la ndunne nchane, 'enne ts'iyawh ts'ih'un un'a t'ehonanzin.
8 Nts'en'a Yak'usda Peter lizwifne buba whel'a'-un yulhtsi, 'et whuz un'a si cha 'udun yun k'ut whut'enne buba whel'a'-un sulhtsi 'et huwa.
9 'Inka James, Cephas, 'ink'ez John, 'enne buts'utni keyoh whuduchun unline, 'enne ndi ndai la ye unzoo-un 'et stl'ahón'ai, 'et ts'ih'un un'a t'ehonanzin, 'et de Barnabas 'ink'ez si cha 'et huwa nela nahúz'ai. 'Et whuz un'a ts'iyanne whúbuznilhtan, wheni 'ink'ez James, Cephas 'ink'ez John te lhulh 'uts'int'oh za búznidulh. Wheni 'udun yun k'ut whut'enne buts'úztidulh, 'ink'ez 'enne Lizwifne buts'u hutidulh.
10 Mbe la tel'enne, 'enne 'aw bunalh ts'odulhnoh'et whuz un'a za hukwa' huninzun. 'Et si cha whuz un'a za hukwa' nuszun.

Moses be 'udustl'us 'aw doo cha ook'une' ts'oot'en huba lhe'hóot'oh
11 'Et Peter 'oh da' keyoh Antioch nusiya whe 'uts'un un'a 'uja. 'Et huwa soo oonin ts'e dásni'.
12 'Et ndiz un'a nja duhooja, whulohne James yulh 'ut'enne, 'enne keyoh Antioch nehútidulh whutso, Peter, 'en 'udun yun k'ut whut'enne 'ahoolhiz bula 'á'alh. 'Et hoonts'i James yulh 'ut'enne whusahándil whe, 'et Peter buch'a nasja. Ndunne Lizwifne bube nuljut 'et huwa.
13 'Ink'ez 'onghohne Lizwifne, duba na'udzoo'ne whe 'enne cha Peter bulh buch'a nahusdil. 'Ink'ez Barnabas, 'en hoonts'i, hinalh nduhút'en 'ink'ez 'en cha bubundul'en suli'.
14 Ndi khuni unzoo-i 'alha' 'unt'oh-i, 'i daja ni la, ndunne Lizwifne 'aw ts'ih'un hik'únulhe'ust'en. 'Et nawhus'ai whe,

ts'iyanne nalh 'et hukwa Peter nja dúdusni, “Nyun Lizwif 'int'oh 'et hoonts'i 'udun yun k'ut whut'enne k'un'a ndi yun k'ut inda'. 'Ink'ez di ha 'udun yun k'ut whut'enne Lizwif k'un'a dune hoole' hukwa' bilh'en?

15 Wheni Lizwif ts'inli whe ts'uwhuzdli. 'Aw 'udun yun k'ut whut'enne k'un'a lhe'ts'ít'oh.

16 Moses be 'udustl'us 'i gha za 'uts'ut'en de, 'aw ts'ih'un dune lhts'iloh. Sizi Gri neba 'alha' 'unt'oh 'et huwa ts'ih'un dune ts'inli 'et t'ets'oninzun. 'Ink'ez Sizi Gri 'en neba 'alha' 'unt'oh-un unli 'et whe la njan Christ neba 'alha' 'unt'oh-un, 'et 'i be ts'ih'un dune ts'uzdli'. Moses be 'udustl'us k'une' ts'ut'en de, 'aw 'et huwa iloh ts'ih'un dune ts'uzdli'. Moses be 'udustl'us k'une' 'ut'enne, 'aw 'ilhoghun hoonts'i ts'ih'un un'a lhe'ínel 'et huwa.

17 Wheni Lizwifne, Christ 'en be ts'ih'un 'unt'ohne ts'oole' 'et za hukwa' 'uzninzun de, 'et hoonts'i lubeshi 'ulh'enne ts'inli, 'et whuz un'a nats'uhoon'ai de, Christ 'en cha eh lubeshi ts'u nóhnilht'i unli? Nts'en'a 'uwhutát'elh? 'Aw 'uhót'e' ait'oh!

18 'Et ndi Moses be 'udustl'us k'ut 'udun nenúsdla 'ink'ez doo cha za náschoot 'ink'ez ook'une' tist'en de, 'et de khuni k'unusyuz whe' tisnelh.

19 Moses be 'udustl'us k'ut, 'ants'i whulh dasúsai le'ust'oh, 'aw 'on 'at ook'únulhe'tuzist'el 'et huwa. 'Et whuz un'a Yak'usda ba khusna za' tist'elh.

20 Christ tulalhgus k'ut bulh dasusai le'ust'oh, 'et 'aw 'on 'un lhuhúsnoh le'ust'oh, 'et hoonts'i Christ syudinda. 'Ink'ez ye khuna-i, 'i be khusna. Yak'usda ooYe' sba 'alha' 'unt'oh-un, 'et 'i gha ndi yun k'ut khusna. 'En 'uja sk'ents'i k'et sba whutl'a' dudilti.

21 'Aw Yak'usda ye unzoo-i 'aw 'udun neoos'alh ait'oh! 'Alha Moses be 'udustl'us k'ut, 'i be ts'ih'un dune ts'oole' ait'oh. 'Et whuz un'a 'uhoont'oh de, 'et Christ 'ants'et whe neba dazsai le'whutat'elh,” Peter 'et ndudúsni.

3

Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be za Yak'usda nalh ts'ih'un dune ts'uzdli'

1 Nohni Galatia whut'enne whuzahni! Mbe duyun-un nist'i whe nohnan'a ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i ook'unulhé'zooht'en ha? Nohnich'oh Christ tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'ants'i whunilh'en le'hoont'oh. 'Et whuz un'a nohba be hóodat'en.

2 'Ilhoghun 'et sudutáhnelh hukwa' nuszun. Nts'en'a Ndoni nohyudílts'ut'? Moses be 'udustl'us ook'une' 'uht'en k'us ndet la whudahts'o-un tilah nohba 'alha' hoont'oh?

3 Whuz un'a stabe whuzahni! Ndoni 'en be whe' daht'en. 'Ink'ez 'andit nohyust'e dalh'en-un, 'et whuz un'a ts'ih'un 'unt'ohne tihleh, nahzún eh? 'Awundooh!

4 Nohni lhat-un whe dzoh nusahde whe' hoont'oh. 'Et ndúwhulcho whe 'ants'i 'uhoont'oh nahzun eh? 'Et nts'en'a 'ants'i nohba 'uwhutát'elh!

5 'Et huwa Yak'usda 'en 'unt'oh Ndoni nohyeídan'ai 'ink'ez
nohtoh huwa 'it'en tune' 'ut'en. Di ha 'uhoonla? Moses be
'udustl'us ook'une' 'uht'en k'us ndet la whudahts'o-un nohba
'alha' hoont'oh?
6 Abraham, 'en cha, nts'en'a Yak'usda yuba 'alha' 'unt'oh
whe Yak'usda ts'ih'un dune unli yúlhni,
7 'et whuz un'a nohni cha ndi soo cho ts'ih'un un'a
t'ewhuntihzeh 'et nohts'u hukwa' nuszun. Mbe la be 'alha'
hoont'oh ut'ine, 'enne za Abraham buzkeh hinli.
8 Yak'usda ooghuni ndet la nus de dawhútanelh, 'et
whunénulhtun. Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Yak'usda 'udun
yun k'ut whut'enne, 'enne ts'ih'un 'unt'ohne ubutilhtselh. 'Et
whutso 'uwhutánelh-un, 'et Yak'usda Abraham nja dúyulhni,
“Nyun ngha 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne ts'iyawh
dáwhuldzoo'-un bugha hóotalts'ulh.”
9 'Inka ndiz un'a nja dúhoont'oh, Abraham Yak'usda yuba
'alha' 'unt'oh 'et huwa 'uk'enus hoonzooo-un oogha whults'ut.
'Ink'ez mbe la Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, 'enne cha whuz
un'a za njan 'uk'enus hoonzoo-un bugha hóotalts'ulh.

Moses be 'udustl'us 'i be 'aw dune Yak'usda nalh ts'ih'un hoole' ait'oh

10 'Et nts'en'a la Moses be 'udustl'us yut'aninintanne, 'enne
ts'iyawh ndi Yak'usda musai butilhtselh-un, 'et whuts'e'
hut'en. 'Et ndiz un'a 'uk'ehóoguz whe ndutni, “Moses be
'udustl'us, ndai la 'uk'eyanguz-i, 'i ts'iyawh mbene la ts'iyawh
hik'unulhe'ust'en de, 'et de ndet la musai ubutilhtselh-un,
ts'iyawh huwhuti'elh.”
11 'Ink'ez ndi Moses be 'udustl'us 'i be 'aw dune Yak'usda
nalh ts'ih'un 'uhoot'e' ait'oh. 'Et Yak'usda ooghuni nja dutni,
“Mbene la ts'ih'un 'unt'ohne, 'enne be 'alha' hoont'oh-i, 'i be
'alhgoh ts'ukhuna.”
12 'Et Moses be 'udustl'us be 'alha' hoont'oh-i 'aw 'i gha iloh.
'Et mbe la dune Moses be 'udustl'us yuk'une' 'ut'en de, 'et de 'i
be 'et whuz un'a ndi yun k'ut hukhutinalh.
13 Mbe la Moses be 'udustl'us k'unyisne, 'enne musai hoole'
huba' hoont'oh. 'Ink'ez 'et whuch'a Christ naneoket. Ndet
la whe musai netilhtselh-un dich'oh k'éhoot'ai. 'Et whuz un'a
'uk'ehonguz whe ndutni, “Mbe la duchun undunilt'o-un, 'en
musai tileh whe 'unt'oh,” ni.
14 'Ink'ez Sizi Gri neba daja la 'et huwa Abraham
dawhuldzoo'-un la ooghá whults'ut, 'udun yun k'ut
whut'enne, 'enne cha Sizi Gri gha bugha whútalts'ulh. 'Et
whuz un'a neBá Ndoni 'en nets'u yoozi. 'En neba 'alha'
hoont'oh-i, 'i be neyudoolts'it ha.

*Yak'usda ndet la khuni neba lhaídanla-i, 'aw 'ats'un un'a
nahótneh ait'oh*

15 Sulhutsinke ndi yun k'ut ne'ts'ut'en-un, 'et huwun no-
hbulh yasduk. Ndunne lhk'oh ts'e nehónin'ai de, 'et huwun
lhgha huhoont'i' 'ink'ez 'uk'ehooguz de, 'aw dune 'udun
nehóho'alh ait'oh. 'Ink'ez dune 'udun whutanahahó'alh-un
hooloh.
16 'Et Yak'usda Abraham 'ink'ez oots'u hayánzut-un, ndai
la ye yuts'u náhizya, 'aw 'en za 'ink'ez oots'u hayánzut-un,
'enne za buts'ú yoozi. 'Aw Abraham ts'u haíndene, 'enne
iloh 'ubudusni. 'Aw lhane iloh 'ulhni. 'Et hoonts'i Yak'usda
'ilhoghun dune za ghu yalhduk whe 'utni. 'Et whuz un'a 'udija
whe Abraham, "Nts'u haínzut-un," yúlhni. 'Ink'ez ndun Christ
'en Abraham oots'u hainzut-un 'unt'oh.
17 Daja nohdusni-un, 'et ndi khuni be yuts'u náhizya, 'uda'
Yak'usda Christ bulh lhahódinla whe' hoont'oh. 'Et 430 be yus
k'ut hukw'elh'az 'et Moses be 'udustl'us 'uk'uneyuzguz. 'Et
huwa njan Abraham khuni ooba lhaíndanla-i, ndi khuni 'aw
gak nahooselh ait'oh.
18 'Et Yak'usda yut'i-i negha ítalelh-i, nts'en'a Moses be
'udustl'us gha negha ítalelh? Gak! 'Aw 'uhot'e' ait'oh. 'Et
hoonts'i Yak'usda Abraham yuts'u náhizya-un, 'et whuz un'a
ndi yut'i-i yugha ítalelh-i, 'et yughá whunin'ai.

Moses be 'udustl'us 'i ndet huba unzoo?

19 'Et ndi Moses be 'udustl'us ndet huba 'uzoo' nahzun?
Ninta' ts'ut'ih-un 'et whuch'a neba 'uhóonla. 'Ink'ez nkede
'uwhutánelh whe whusawhútilts'ulh, Abraham oots'u
hayánzut-un whusatiyalh whuts'un, 'et whuts'un neba' hóonla.
'Ink'ez mbe la yuts'u haínzut-un, ndi yé nets'u nahizya-i, 'en
ghun 'uhoont'oh. 'Et mbe la dune eguz unli-un, 'et lizas daja
hidáni'-un, 'et 'on 'un budáni'.
20 'Et mbe la dune eguz unli-un, 'aw 'ilhoghun za ba lhe'ít'oh.
'Et hoonts'i Yak'usda 'en 'ilhoghun za unli.
21 Daja nahzun? Ndi Moses be 'udustl'us 'ink'ez Yak'usda
Abraham yuts'u nahizya-un, 'et lhghe 'uts'un un'a eh 'unt'oh?
'Awundooh! 'Et hoonts'i Moses be 'udustl'us daja ni, 'et butl'a
hón'ai. 'Et 'i be dune 'ilhiz wheni hukhuna de, 'et de 'alha
Moses be 'udustl'us 'i be dune ts'ih'un un'a 'uhint'oh hutileh
inle'.
22 'Et hoonts'i Yak'usda ooghuni nja dutni, ts'iyanne dune
lubeshi bulh 'uhint'oh inle'. 'Et la ndi ye buts'u náhizya-i, 'i
mbene Sizi Gri la ooba 'alha' yint'ohne, 'aw 'enne za bugha
whútakulh.
23 'Et hoonts'i be 'alha' hoont'oh-i uztit'elh whutso da',
Moses be 'udustl'us 'i be 'ants'i 'azdanla' le'ts'ant'e'. 'I be
duts'o nehulhtsi, nkede la be 'alha' hoont'oh-i buneuntiltun
'et whuts'un.
24 'Et whuz un'a ndi Moses be 'udustl'us nehodalh'e'-un
inle'. 'Et whe Christ ts'un neoozdla. 'Ink'ez be 'alha' hoont'oh-i
'i be la ts'ih'un dune ts'oole' ha.

25 'Et 'awet be 'alha' hoont'oh-i ts'ut'i. 'Et huwa ndi whuneodalh'e'-un 'aw 'on 'un ook'une' ts'oot'en huba lhe'ít'oh.

Nohni ts'iyawh Christ, Sizi ts'utni-un, 'en be 'ilhoghun za ahli

26 'Et nohni ts'iyawh Christ, Sizi ts'utni-un, 'en gha 'et be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Yak'usda buzkeh ahli.

27 'Et nohni nohtoh mbene la Christ ba too be 'ulyane, whuz un'a bulh 'áht'oh sahli'.

28 'Inka 'aw lizwifne k'us 'udun yun k'ut whut'enne hooloh. 'Ink'ez 'aw 'ulhnane k'us oola naditnine cha hooloh. 'Ink'ez 'aw dune k'us ts'ekoo cha hooloh. Nohni ts'iyawh Christ, Sizi ts'utni-un, 'en bulh 'ilhoh 'aht'oh.

29 'Et Sizi Gri oodune' ahli de, 'et Abraham ts'u haindene cha ahli. 'Ink'ez ndi Yak'usda Abraham ye yuts'u náhizya-i, 'i gha ts'iyawh nohts'u whutikulh.

4

Dune 'awhuz ts'oodun unli de, 'ants'i 'ulhna-un unli le'unt'oh, 'et hoonts'i 'ilhudzin moodih tileh

1 'Et ndiz un'a nohdusni, mbe la 'uk'elhutizulh-un, 'en 'awhuz ts'oodun unli de, 'ants'i 'ulhna-un unli le'unt'oh, 'et hoonts'i 'ilhudzin moodih tileh.

2 Nkede la oobá yuba hoozi-un whusawhútilts'ulh 'et whuts'un, ndunne yughundline 'ink'ez yoh huwundline, 'enne 'awhuz highunli.

3 Wheni cha 'et za 'et duts'ánt'e'. Ts'oodunne k'un'a nduts'ult'oh whe 'uts'ant'e'. Ndi yun k'ut 'ut'en be tank'us úznant'i. 'Et huwa ndi yun k'ut whe 'ulhna ts'anle'.

4 'Et hoonts'i 'awet whusahóolts'ut whe Yak'usda duYe' whusayálh'a'. Ts'eke 'en yulhtsi, Moses be 'udustl'us yuk'úne' tit'en ha.

5 'Et whuz un'a 'enne mbene la Moses be 'udustl'us k'úne' 'ut'enne, 'enne ts'iyawh nabonket. 'Et whe wheni 'ants'i Yak'usda buzkeh ts'oole' ha.

6 'Ink'ez Yak'usda buzkeh sahli'. 'Et huwa Yak'usda duYe' ooyughi, 'en nohts'un whusayálh'a', nohdzi yoh ooda' ha. Tube cho “Abba” ni. 'UBá ni whe 'utni.

7 'Et huwa 'aw 'on 'un 'ulhnane lháhloh, k'us 'en buzkeh sahli'. 'Ink'ez buzkeh sahli' de, 'et de Christ 'en gha Yak'usda yut'i-i nohch'e' tileh.

Paul Galatia whut'enne ubulhni, “'Et nohba whénuzjut! Ndet la 'oh da' nohba 'uwhúsdla-un, 'et 'ants'i 'ist'en whutaleh”

8 'Et hoonts'i niz de whudizulh da' 'aw Yak'usda t'elhnuzahzun inle'. Whulohne Yak'usda lhílohne, 'enne hoonts'i buba 'ulhnane aht'oh inle'.

9 'Ink'ez 'andit 'awet Yak'usda t'enihzin, k'us ndiz un'a tilah 'udoosni', Yak'usda nohni ts'iyawh soo cho t'enohnanzin. 'Et di ha nohni doo cha ndai la ndi yun ye tetsun-i, 'ink'ez ndai

la lhe'ízoo'-i, 'i ts'iyawh oots'u nátilhye hukwa' aht'en? 'Ohwhi doo cha za eh be 'ulhna tihleh hukwa' nahzun eh?
10 Lhe'uht'en! Whuloh dzin, sanun te, 'ink'ez hoonli nts'owhuya whudizulh k'us whulukhun yus k'ut cha, 'i ts'iyawh neba whudizti' duhni!
11 'Ants'i 'et tilah nohba 'ist'en, 'et huwa nohba whénuzjut.
12 Sulhutsinke nohni nohts'u tedusdlih sk'un'a 'oot'e' ha. Nohni si nohk'un'a 'ust'oh 'et huwa. 'Aw hoonli whe sulh lhundúsdal.
13 T'eoonahzun ndai la bé syust'e tetsun-i, 'et huwa soo 'udechoo ndi khuni unzoo-i be nohbulh yasduk inle'.
14 'Ink'ez nts'en'a la syust'e be dzoh nuszut, 'et hoonts'i whunilhchoh nohba dalhúhoot'oh. 'Et huwa 'aw tenásulhnahyulh. 'Et hoonts'i Yak'usda oolizas usdli nohba le'ust'oh. 'Et whuz un'a nohyoh ts'e dasunulhti. Christ, Sizi ts'utni-un, 'en nohba le'ust'oh, 'et huwa 'anih sudahni.
15 Ndet la whe ndi 'uk'unus hoonzoo-un nohgha whults'ut? 'Et dáhooja? Ts'ih'un un'a 'unohdusni, 'et whuz un'a da' 'oohneh, nohna haníhla 'ink'ez da' sgha nóhlelh sna natiselh ha.
16 'Et dahooja? Ts'ih'un un'a nohdusni. 'Et huwa nohch'az nedisja nahzun eh?
17 'Et 'uyoonne nunút'i' be khanóhonot'ah hukwa' hut'en, buts'un nenádohdilh ha. 'Et whe nohni nohba hincha na'hudutal'elh 'et hukwa' hut'en.
18 'Et hoonts'i ndet la ts'ih'un 'uhoont'oh-un, 'et za soo cho hukwa' aht'en nohbulh 'ust'en k'us 'aw nohbulh lhe'zust'en 'et hoonts'i.
19 Suzkehke nkede whusaootilts'ulh soo ts'ih'un un'a Christ nohbulh utit'elh 'et whuts'un, 'ants'i ts'oodun ha sulh 'ults'ulh nohba le'ust'oh.
20 'Andit 'aho nohbulh 'utist'elh hukwa' nuszun. 'Et la khuni be 'on nus hoonzoo hukw'un'a nohbulh yaoosduk. Nohbulh nawh 'unuszun 'et huwa.

Nane ts'ekoo, Sarah 'ink'ez Hagar, 'enne nawh hukw'un'a khuni neba lhadulya-i hinli le'hint'oh

21 Nohni mbe ahli ha Moses be 'udustl'us ook'une' tiht'en hukwa' nuhzun, 'et ts'ih'un un'a suduhni, ndi Moses be 'udustl'us daja ni la, soo ts'ih'un un'a t'eoonúhzun eh?
22 'Et ndiz un'a 'uk'eyanguz whe nja dutni, Abraham nane buzkeh ooye'ke, 'ilhoghun, 'en 'ustle-un, 'en ooyaz. 'Et 'ilhoghun 'aw 'ustle-un lhíloh, 'en ooyaz.
23 'Et ndun ts'eke 'ustle-un ooyaz, 'en neyust'e k'oh ts'e whuzdli. 'Et hoonts'i ts'eke 'ustle-un lhiloh ooyaz, 'en nts'en'a Yak'usda Abraham yuts'ú hoozi, 'et hukw'un'a whuzdli.
24 'Et ndi 'i ts'iyawh oogha ne'ts'ut'en-i neba unli. Njan dahoont'oh whe ndunne ts'ekoo 'enne nawh hukw'un'a khuni neba lhadulya-i hinli le'hint'oh. 'Et 'udecho-i khuni neba

laidinla-i, 'i dzulh Sinai ts'un hadilts'ut-i 'unt'oh. 'Ink'ez mbene la 'et whuzdline, ts'iyawh 'ulhnane hinli. 'Ink'ez ndai la khuni neba lhaidinla-i, 'i nyoon ts'eke 'ustle-un Hagar huyulhni, 'en k'un'a 'unt'oh, ni whe 'utni.

25 Ndiz un'a nja dúhoont'oh, ndun ts'eke Hagar, 'en ndi dzulh Sinai, yun k'ut Arabia ts'uwhutni-un, 'et whuz un'a 'unt'oh. 'Ink'ez njan keyoh Jerusalem, 'et ndun Hagar k'un'a 'uhoont'oh. Njan keyoh, 'et 'ulhnane keyoh 'uhoont'oh. 'Ink'ez mbene la 'et whuzdline, 'enne ts'iyawh 'ulhnane 'uhint'oh.

26 'Et hoonts'i 'udun keyoh ts'e 'et cha Jerusalem ts'uwhutni. 'Et ndo yak'uz 'uhoont'oh. 'Et 'ulhnane keyoh lhe'hoot'oh 'ink'ez wheni ts'iyawh njan keyoh neloo 'uhoont'oh le'hoont'oh.

27 Et njan keyoh ndiz un'a nja duhoont'oh whe Yak'usda be 'udustl'us k'ut 'et ndutni,

“Whunilhni ts'eke!
Nyuzkeh honloh.
Nyun 'int'oh 'aw nyuzkeh hóle' ait'oh.
'Aw nyaz whutaleh hukw'un'a whélhdintnih.
'Awet 'andit hootánt'e'! Tube cho hoonáht'i'!
Mbe buzkeh hooloh-un, 'en ooki hooni-un,
anus buzkeh lhai tileh 'et huwa,”

ni.

28 'Et sulhutsinke, wheni cha Isaac k'un'a 'uts'int'oh. Wheni cha ndet la Yak'usda Abraham yuts'u hoozi-un, 'en buzkeh ts'inli.

29 'Et hoonts'i 'oh da' ndun neyust'e k'oh ts'e whuzdli-un, 'en nyoon Ndoni ye ulhtus-i be whuzdli, 'et ndet huwa dzoh nuyulhdzut 'et 'andit dzin 'awhuz 'et za neba ndúhoont'oh.

30 'Et hoonts'i Yak'usda be 'udustl'us daja ni la? 'Et ndiz un'a Sarah Abraham nja duyulhni, “'Et 'ustle-un ts'eke, duye' bulh tenabuninyoot. 'Alha ndun 'ustle-un ts'eke ooye', 'aw nk'elhe'toolelh ait'oh. Si ts'eke 'ustle-un lhusdloh, si sye' 'en za nk'élhe'tilelh,” yulhni.

31 'Et huwa sulhutsinke wheni 'aw 'ustle-un ts'eke buzkeh lhts'iloh. 'Et k'us 'ustle-un ts'eke lhiloh-un, 'en buzkeh 'uts'int'oh.

5

Christ ye nék'un'a'an'oh-i, 'i be 'et whuz un'a nelanaditni. 'Et whe soo cho whulh núdolhya'

1 'Et huwa ndi Christ ye nék'un'a'an'oh-i, 'i be 'et whuz un'a nelanaditnih. 'Et whe soo cho whulh núdolhya'. 'Aw 'on 'at 'ulhnane k'un'a oolhghel junih.

2 Soo zulhts'ai. Paul si 'ust'oh whe nja nohdusni, 'et nohni
ooka dune ahli-i k'ut nohotit'us de, ndet la Christ nohba
'uhoonla, 'aw hoonli nohba lhuhóoloh tileh.
3 Doo cha za ndi whunohuntistun. Mbe la dune yuka
dune unli-i k'ut huyuzt'us de, 'et ndunt'oh dune, 'en Moses be
'udustl'us, 'i ts'iyawh yuk'une' oot'en huba' hoont'oh.
4 Nohni mbene la ndi Moses be 'udustl'us 'i be Yak'usda nalh
ts'ih'un un'a 'ooht'e' hukwa' aht'en de, 'et de Christ ooch'a
nasulhyeh whe aht'en. Ye unzoo-i, 'i cha ooch'a sahkat whe
'ahja.
5 Ndoni gha ndi be 'alha' hoont'oh-i, 'i be za wheni ooka tse
ts'úhoolih whe ts'ih'un un'a whe dune ts'oole' ha, 'et whuba
ts'ilh'i 'et huwa.
6 'Et wheni ts'iyawh Christ, Sizi ts'utni-un, 'en bulh
'uts'int'oh de, 'et de yuka dune unli-i k'ut huyuzt'us, k'us
'aw lhit'us-un, 'et 'aw 'ants'i 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i be
'alha' hoont'oh-i, 'i hooncha whe' hoont'oh. 'I gha 'on nus
lhk'ets'ootsi'.
7 Soo úlhwus inle'! Mbe gha njan khuni 'alha' 'unt'oh-i ooch'a
nasahdil?
8 Ndun nohoolhgooh-un 'aw 'anih nohulhni-un, 'en ts'un
iloh 'unt'oh.
9 Ndi lhes oogha untuldoh-i, ntsool-iyaz 'i lhes ncha-i oogha
yuntuldoh.
10 NeMoodihti sba 'alha' 'unt'oh 'aw 'uts'un un'a 'unoohzin
ait'oh. Mbe la dune tank'us nohnilht'i-un, 'en mbe unli
hoonts'i, Yak'usda yuba nahutiyeh.
11 'Et sulhutsinke ndi ooka dune ulhli-i 'awhuz hiyot'as
dusni de, 'awhuz 'et za ndudúsni de, 'et di ha 'awhuz hukwa
dzoh nusulhdzut? 'Et whuz un'a howu yasduk de, 'et Sizi Gri
tulalhgus k'ut dazsai-un howu yasduk de, 'aw da' buba dzoh
lhe'duzoosnih oole' da'.
12 Ndunne mbene la tank'us nohnilht'ine, 'enne didutch'oh
úncha na'hoodudut'as.
13 Sulhutsinke whunulh'en, Moses be 'udustl'us hik'úne'
'ust'en-un oola naditnine ahli whé aht'oh. 'Et whe Yak'usda
nohoozi. 'Et hoonts'i 'aw 'ilhoghun za nohba whuz'ai. Ndi
whe oola naditni-un 'et whaht'i, 'et hoonts'i soo cho khohdle'.
Nohyust'e ninta' tit'elh-un, 'et whuts'u nínt'i de, 'et hólhchoot
junih! 'Et k'us be nék'ets'intsi'-i, 'i be lhba ne'óoht'en.
14 Moses be 'udustl'us daja ni la 'et whunílhcho 'ilho khuni
be lhaooduja, ndi khuni 'et ndutni, "Nts'en'a la nyunch'oh
k'enaintsi', whuz un'a nyulh dune cha buk'eoontsi'," ni.
15 'Et hoonts'i 'ants'i lhike k'un'a lhehdulh de, doo ka si
ninta' lhólh'en. 'Et whuch'a soo cho huwohle'!

Ndoni 'en be ndi yun k'ut dulhts'i

16 'Et nja nohdusni, Ndoni 'en be ndi yun k'ut dulhts'i. 'Et
huwa nohyust'e 'uts'un nóot'i ait'oh.

17 'Et neyust'e Ndoni ch'az nínt'i. 'Et doo cha Ndoni neyust'e ch'az nínt'i. 'Et whe lhch'a húhool'i. 'Et huwa nts'en'a hukwa' nahzun, 'et hoonts'i 'aw whuz un'a ndohneh ait'oh.
18 'Et Ndoni 'en za ook'oh tune' aht'en de, 'et de Moses be 'udustl'us daja ni la, 'aw 'on 'un k'únunoh noojoot ait'oh.
19 'Et neyust'e be 'ut'en k'oh-un, 'et whunilhchoh t'ets'oninzun. 'Ink'ez ndiz un'a nja duhoont'oh. 'Uyoonne 'at bulh ninta' ts'ut'ih, k'us lhghu lhikohne, 'enne bubulh ninta' ts'ut'ih, k'us lubeshi dutsun-i 'uts'ulh'ih. 'Ink'ez 'ahoolhyiz dune k'us ts'ekoo bulh lubeshi 'uztilelh whuts'úznint'i.
20 'Et 'uk'eltsi neba 'alha' 'unt'oh-un cha, 'ink'ez dune dezdulih-un cha. Ts'iyawh lhts'uzdutni 'ink'ez lhch'a ts'úhooli. 'Ink'ez lhghe' ts'oolnih 'et whé neba dzoh. Whenich'oh nek'un'a za' 'uts'it'elh. 'Et lhelhdoh 'uts'int'oh whe 'ilhoh didohne, wheni ts'iyawh whenich'oh nek'un'a 'onghohne whubuts'odulh'eh de.
21 'Uyoonne dune ch'e' ha' uzninzun 'ink'ez dune ts'ughan. 'Ahoolhyiz taznutnai 'ink'ez ts'iyantsuk whe hoontsi' tune' ts'ut'en. Ndi ndunt'oh-i, 'ink'ez ndet la tank'us neyust'e whuts'u nint'i-un, 'et whutso nohdusni, whuz un'a 'uda' cha nohdasni'. Mbene la 'et ndúhoont'oh tune' 'út'enne, 'aw Yak'usda whulerwe unli-un, 'et 'aw butl'a hóolts'it ait'oh.
22 'Et hoonts'i ndai la Ndoni neba' yinla-i, 'i 'unt'oh, be lhk'ets'utsi'-i, be ts'ónilhni-i cha, be nédzi dizghel 'i cha. 'Ink'ez sa' whe hoonli talhts'odini-un, 'ink'ez 'uyoonne ts'un ts'ínzoo 'i cha. 'Et ndai la ts'iyaitsuk unzoo-i 'uts'ulh'en, Yak'usda neba 'alha' 'unt'oh-un, 'i cha.
23 'Uyoonne gha' ts'ole' cha, 'ink'ez k'o 'uzdunoolt'i. 'Et njan 'i ts'iyawh Ndoni neba' hoonla whe' hoont'oh. 'Et hukw'une' ts'oot'en huba' hoont'oh. Nduts'int'oh de, 'et de 'aw hoonli whe nek'ehootalts'ulh-un hooloh.
24 'Ink'ez mbene la Christ ooch'e' unline, 'et dáhoont'oh neyust'e lubeshi ts'u nint'i, 'et 'ants'i lubeshi ts'uznint'i-un le'ts'int'oh, 'et njan ts'iyawh tulalhgus 'uts'odunilht'o.
25 Ndoni 'en be ts'ukhuna. 'Et huwa Ndoni 'en za bulh úztoodilh huba' hoont'oh.
26 Khun te whe' dudolhti' junih. Khun te ts'úhoske' junih. 'Ink'ez khun te 'uyoonne ch'e' ha' uznoozin junih.

6

Ndet la huwa whúlna'-un lhla 'aht'en

1 Sulhutsinke nohni ts'iyawh mbene la Ndoni k'une' 'ut'enne, 'ink'ez mbe la nohtoh lubeshi be ulhgooh-un, 'en nalhchoot. Nánilhtsul ts'ih'un nenánulhtih. Nohnich'oh na'dunulh'en, doo ka si nohni cha tank'us nóoht'i.
2 'Ilhone ahli ndet la nohba howa whulna' hoonts'i lhla 'ooht'en. 'Et de la Christ, ooghuni netl'adílts'ut-i, ook'une' tiht'en whe' hoont'oh.

3 Mbe la hoonli 'ust'oh na'dunudzun-un, 'en dich'oh
na'dunut'ah. 'Aw hoonli lhiloh whe 'unt'oh 'et huwa.
4 'Et 'ilhoghun ahli whe dude 'ut'en k'oh soo cho honoolh'en.
'Et 'ut'en unzoo-i inla de, 'et la didutch'oh duba hót'e', 'ink'ez
'aw 'uyoonne ba iloh.
5 'Ilhone ts'inli whe whenich'oh ne-e'ut'en 'uts'oolh'en huba'
hoont'oh.

Tube cho dahzoo 'ink'ez hoonzoo tune' 'aht'en

6 'Et mbe la Yak'usda ghuni hodulh'eh-un, 'en mbe la
whuyodalh'e'-un, 'en ndai la unzoo-i yut'i, 'i yuloh ye yula
'oot'en huba' hoont'oh.
7 Khun nanooht'ah junih. 'Aw Yak'usda ooghohdloh ait'oh.
'Et ndai la dune 'ainulih-i, 'i za hayuntilelh whe 'unt'oh.
8 'Et nts'e la dune ooyust'e nint'i ts'e, 'et ooyust'e whuts'u
nint'i-un, whuz un'a datitsah. 'Et hoonts'i mbe la Ndoni
yunilht'i k'un'a ne'ut'en-un, 'en Ndoni gha 'ilhiz khutinalh.
9 'Et hoonzoo-un 'uts'uwhulh'en 'et huwa néznotsilh junih.
'Et 'aw whulalhts'udustni de, whusahóolts'ut de, 'et de ha
'úznoolelh.
10 'Et huwa negha whultsuk te, 'uyoonne la' ts'oot'en.
Mbene la be 'alha' hoont'oh unline, 'enne 'uk'enus bula'
ts'oot'en huba' hoont'oh. 'Et la 'ilhoh 'uts'int'oh whe' ts'int'oh.

Sizi Gri tulalhgus k'ut dazsai-un, 'et whe ts'ohót'e'

11 Ndi nulh'en sich'oh nohts'o k'eusguz-i 'unt'oh. Lhelcho
susi whe ook'une'zusguz.
12 'Et mbene la ooyust'e 'et huba soo 'uldzoo'ne, 'enne 'et
hukwa' hut'en, 'enne 'uhint'oh, nohni ooka dune ahli-i k'ut
nohotit'us whuts'u nohonilht'i. 'Et njan huwa hut'en, Christ
tulalhgus k'ut neba dazsai-un huwa yats'ulhduk-un, 'et huwa
dzoh nunéhulhdzut, 'et whuch'a ne'hoot'en-un hukwa' hut'en.
13 'Et ndunne yuka dune unli-i k'ut ust'úsne, 'enne hoonts'i
Moses be 'udustl'us 'aw hik'unulhe'ust'en. 'Et hoonts'i whuz
un'a ooka dune ahli-i k'ut nohotit'us whuz nohonilht'i. 'Et
ndunóhohinla de, 'et da' whe' hot'e' oole' da'.
14 'Et Sizi Gri tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'et za whdúst'i'
whe' hoont'oh. NeMoodihti Sizi Gri ootulalhgus, 'i gha za sdzi
do 'úja. 'En bulh dasusai le'ust'oh. 'Et huwa ndi yun 'ants'i sba
whuzdli'. 'Ink'ez si cha 'ants'i whuba usdli suli'.
15 Wheni ts'iyawh Christ, Sizi ts'utni-un, 'en bulh 'uts'int'oh
de, 'et de yuka dune unli-i k'ut 'ust'usne, k'us dune lhit'usne,
'et 'ants'i 'uhoont'oh 'et huwa. 'Et hoonts'i wheni mbene
la Christ, Sizi ts'utni-un, 'en bulh 'unt'ohne, doo cha za
ts'uwhuzdli whe' ts'int'oh.
16 'Ink'ez mbene la ndi khuni 'i gha yuk'úne' 'úst'enne de,
'et de be nedzi dizghel-i, 'ink'ez be negha te'nidzeh-i, 'ohwhi
la huyulh 'oot'e'. Israel oots'u haínzutne, mbene la Yak'usda
oodune' unline, 'enne cha.

*Yak'usda ye unzoo-i, 'i nohbulh ó*ot'e'

17 'Andit whuts'un 'aw dune dzoh nusoolhdzut junih! Sizi
Gri ooba 'ust'en whe dzoh nusúsdzut, 'et huwa syust'e ndulcho
whe be hóodat'en whe 'unt'oh.
18 Sulhutsinke, neMoodihti ye unzoo-i, 'i nohbulh 'oot'e'. 'Et
ndo honeh.

Paul Ephesus Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Ephesus whut'enne Paul hadih ubulhni

1 Si Paul Sizi Gri 'en gha whel'a'-un usdli. 'Et whuz un'a Yak'usda sts'u hukwa' ninzun.

Nohni Yak'usda ooch'e'ne keyoh Ephesus 'et whut'ine, nohni Sizi Gri 'aw oola doohtni ait'oh ndet la nohba 'alha' hoont'oh-un, nohni ts'iyawh hadih nohdusni.

2 Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti, 'en ts'un ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dizghel-un nohgha óonin'ai, 'i ts'iyawh nohbulh óot'e'.

Christ, 'en naneonket

3 Yak'usda, Sizi Gri neMoodihti ooBá 'unt'oh, 'en uzdílhti'. 'En 'unt'oh Sizi Gri be ndet la yak'ut whudizti'-un, 'et whunilhchoh Ndoni gha ndi neghant'ai.

4 Ndiz un'a neBá nja duja, ndi yun 'uitilelh whutso 'utahanéanla Sizi Gri ooyúzdutilts'ilh whuba. 'Et whe lubeshi ooghu hoolohne ts'oole' si, 'ink'ez 'aw nek'ehootalts'ulh-un hooloh. Ndi be lhk'ets'utsi'-i, 'i be neBá oobut 'et whuz un'a 'uts'oot'e' huba' hoont'oh.

5 'Et whe neBá ndiz un'a 'uda' neba lhaódinla, wheni Sizi Gri 'en be dich'oh buzkehke uztileh. Ndet la neBá 'en ba hoonzoo, 'ink'ez nts'en'a la didutch'oh hukwa' ninzun, 'et whuz un'a 'uhoonla.

6 'I gha ndi ye unzoo dizti'-i, 'i uzdólhti'. 'Et whuz un'a duYe' yuk'entsi'-un, 'en ooba soo' ts'uldzoo' nesulhtsi.

7 Yak'usda neBá Sizi Gri 'en be duduzkai' be naneonket. 'Ink'ez ninta' ts'unt'en-un neba whuna'alhdeh. Ye unzoo-i dádizti', 'et whuz un'a 'uniltsuk whe neba 'uhóonla.

8 Ndi ye unzoo-i, 'i be lhan'un te ye whunih-i 'ink'ez be t'eoonudzun-i, ts'iyawh 'i be 'et whuz un'a neba 'uhóonla.

9 Ndet la Yak'usda didutch'oh hukwa' ninzun-i, neba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et cha whunénilhtan. Ndet la dich'oh dudeni lhadínla, 'et whe hoont'i', 'et whuz un'a 'uhóoja.

10 'Et ndiz un'a duwhútni, nts'oya hoozulh whu la whusahóolts'ut de, 'et de ndet la yak'uz dilhts'ine, ndi yun dilhts'ine cha, 'enne ts'iyawh Christ 'en be 'ilho za ubutilhtselh.

11 Nts'en'a la Yak'usda dich'oh dudeni lhaídinla, 'et whuz un'a 'uwhut'en 'et huwa. 'Et whuz un'a 'uda' neba lhaoodinla whe Sizi Gri 'en be nets'ó tikulh-un nech'e' whuzdli'.

12 'Et wheni Lizwifne 'udechoo Christ, 'en ooka tse ts'uhooli. 'Et huwa wheni negha Yak'usda ye dizti'-i dóti'.

13 'En be khuni 'alha 'unt'oh-i wheni negha nohni 'udun yun k'ut whut'enne dáhts'o. 'Et whuts'un Sizi Gri nohba 'alha 'uja. Ndi khuni, 'i gha duhjih. Sizi Gri hukw'elh'az nohba 'alha' 'uja, 'et Ndoni, nets'úyoozi-un, 'en be nohehóodat'en Yak'usda ooch'e' sahli'.

14 Ndi neBá yut'i-i nets'u whutikulh-un, Yak'usda Ndoni negha ídin'ai. 'I be 'et whuloh neba 'et nelts'ut, mbene Yak'usda dich'oh duch'e' ubulhtsine, 'enne nabootakulh 'et whuts'un. 'Et whe Yak'usda ye dizti'-i, 'i dutáti'.

Yak'usda ye whunih-i nohgha ído'alh, 'et huba tenadahdli

15 'Et nts'en'a la Sizi Gri neMoodihti nohba 'alha 'unt'oh, 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne, 'enne ts'iyawh buk'ehtsi', 'et nohbulh 'údusts'o.

16 'Et huwa si cha nohba tenadusdli-un whe nohba musi dusni, 'aw 'etsul 'udósnih ait'oh. 'Ahoolhyiz stenadudli toh nohghuni zástan.

17 NeMoodihti Sizi Gri ooYak'usda, 'en ooBá ye dizti'-i bulh 'unt'oh, 'en ts'un nohba tenadusdli whe Ndoni 'en be be whutnih-i 'ink'ez noheni taoodutakulh-un, 'et nohtl'ahón'ai. 'Et whe Yak'usda dant'oh-un unli, 'on nus t'entihzeh.

18 'Et whuz un'a noheni be whunul'en k'un'a 'on nus hooh'en whe soo ts'ih'un un'a lhat-un whuntilh'elh. 'Et whuz un'a njan uzdoojih ha neka' dani'-un negha óonin'ai, 'et whuz un'a la hukwa itoh'en, 'et la 'on nus t'ewhuntihzeh. 'Ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bulh ndi yut'i-i nets'ú whutikulh-un ts'uwhut'i, dáwhuldzoo' whe' hoont'oh, 'et cha 'on nus t'ewhuntihzeh.

19 Wheni cha mbe la ooba 'alha' hoont'ohne, Yak'usda ye ulhtus-i daltus whe nets'un 'unt'oh, ndi hooncha whe yé ulhtus-i, 'i be 'ut'en. 'Et whuz un'a nohba tenadusdli.

20 'Oh da' Christ, 'en yaidlanne toh dunadilhti. 'Ink'ez ndo yak'uz dughu nailhni ts'un k'us nátl'aidalhda'.

21 'Et whuts'un Christ ts'iyawh buba ndo 'unt'oh. Mbene la 'udetso whudilhdzulhne, 'enne cha butso whudilhdzulh. Mbene la dune an ndo 'unt'ohne, 'enne cha buba ndo 'unt'oh. Mbene la ulhtusne, 'enne cha k'une' bul'en. 'Ink'ez mbene la moodih unline, 'enne bumoodihti 'unt'oh. 'Andit 'aho 'ink'ez whuz de whudizulh-un, 'et hoonts'i mbene la boozi' nchane, 'enne ts'iyawh Christ buba ndo 'unt'oh.

22 Ndai la Yak'usda 'uk'enus ye ulhtus-i, 'i be ts'iyaitsuk Christ duketl'ah neíninla. 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ts'iyai be 'enne ts'iyawh butso whudilhdzulh.

23 Yak'usda ba 'ilhunaoosdilne, 'enne ts'iyawh Christ ooyust'e 'uts'int'oh. Ooyust'e lhadúlyane ts'inli. 'En ts'ut'i de, 'aw 'uts'un un'a 'uts'oot'e' hukwa lhe'ts'untiszil.

2

Ye unzoo-i, 'i be dahjih

1 'Ink'ez nohni ninta' naht'en 'ink'ez nohlubeshi be dasáhtsai le'ahja, 'et khahna nohulhtsi.

2 'Et 'oh da' ndi yun k'ut whe 'ut'en k'un'a yinka dúlhts'i inle'. Mbe la tazai k'uz ye ulhtus-i whe moodih tileh-un, 'et yutl'ahón'ai, 'en netsudule 'en k'une' nohul'en-un inle'. Mbene la 'awhuz Yak'usda yuk'unulhe'ust'enne, 'enne buyudinda.

3 'Oh da' wheni cha whuz un'a za buk'un'a 'usts'int'oh inle'. Nts'en'a whe neyust'e lubeshi ts'u nint'i, 'et whuz un'a za neyust'e 'utit'elh hukwa' ninzun, 'ink'ez ne-eni cha, 'et ts'iyawh 'uts'uholh'en inle'. 'Ink'ez Yak'usda ndet la whe bubulh hunilch'e-un, 'et cha neba whusaóotikulh ínle' 'uy-oonne k'un'a.

4 'Et hoonts'i Yak'usda dalcho-i be nek'entsi', 'et huwa tube cho negha te'ninzun.

5 'Oh da' ninta' ts'unt'en-un 'et whe yaidlanne le'ts'ant'e'. 'Et hoonts'i Christ 'en be Yak'usda ts'ukhuna nesulhtsi. Ye unzoo-i, 'i be dahjih.

6 'Ink'ez yak'uz ts'e Christ, Sizi ts'utni-un, 'en bulh Yak'usda dunanedinla. Lhelhdun ndo yak'uz ts'e 'en yuzih nenéninla.

7 'Et whe la neBá dalcho ye unzoo-i nus de whudizulh-un whusaootilts'ulh, nduwhulyiz Christ, Sizi ts'utni-un, 'en be neBá whunéuntilhtun. 'I be la nets'un tizoo' whe' hoont'oh.

8 Ye unzoo-i, 'i be be neba 'alha' hoont'oh-i gha uzdujih 'et huwa. 'Aw whenich'oh negha iloh whe uzdujih. Yak'usda 'en negha óonin'ai.

9 'Aw 'ut'en unzoo-i, 'i gha iloh uzdujih. Doo ka la whulohne dune whe' hududólti'.

10 Wheni Yak'usda 'uyinlane 'uts'int'oh 'et huwa. Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ooyúzdults'i whe 'en be 'andidi nats'usdli', 'ut'en unzoo-i 'uztilh'elh ha. 'Et whe la whutso Yak'usda neba lhaóodinla. 'Et la ook'oh nuts'óodilh ha.

Christ duzkai' 'i be Yak'usda benghoh nenóhninla

11 'Et huwa whunalhnih, nohyust'e be 'udun yun k'ut whut'enne aht'oh. Ndunne Lizwifne, mbe la dune dula be hika dune unli-i k'ut ust'úsne, 'enne ooka dune ahli-i k'ut 'aw lhít'us nohuhútni.

12 'Et 'oh da' nohni Christ ooch'oh aht'oh inle'. Israel oots'u haíndene 'aw butoh lhe'áht'oh inle'. Ndai la Yak'usda dudune'ne dughuni buba laídinla-i buts'ú yoozi buts'un whusaootikulh-un, 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i hooh'en ait'oh inle'. 'Aw hukwa itoh'en-un hooloh 'ink'ez Yak'usda ooyit aht'oh inle'.

13 'Et 'andit Christ, Sizi ts'utni-un, 'en bulh aht'oh. 'Oh da' Yak'usda ooghu nilhza' aht'oh inle', 'et hoonts'i Christ, 'en duzkai', 'i be 'andit benghoh aht'oh.

Christ 'en gha nedzi dizghel

14 Christ 'en gha nedzi dizghel. Ndi sih le'unt'oh 'i ne-eguz, 'i be lhelhdun uzdilhts'i inle'. Ndi sih 'i neba hooloh yulhtsi. 'Et whe 'ilhoh didowhne nats'usdli' 'et huwa.

15 Ndi Moses be 'udustl'us 'uk'unusguz-i, 'i be Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne lhch'az uzditni inle', 'et neBá Sizi Gri duyust'e be neba gak whulhtsi. 'Et huwa wheni whutso da' nawh uzdidowh inle' whe 'andit Sizi Gri bulh 'uts'int'oh. 'Et whuz un'a nawh didowhne 'ilhoh uzdidowh za neulhtsi. 'Et huwa netoh whudizghel whulhtsi.

16 'Ink'ez dutulalhgus 'i be nawh didowhne 'ilho za neulhtsi. 'Et whe lhk'eke nabulhtsi. 'Et whuz un'a Yak'usda ts'u neoozdla. Ndi lhch'az uzditni-un, dutulalhgus, 'i be 'et ts'iyawh neba gak whulhtsi.

17 'Ink'ez nohni mbene la 'aw Yak'usda ghu nuní lhnuszutne, 'ink'ez mbene la Yak'usda ghu nuní nuzutne, 'enne cha Sizi Gri whusainya 'ink'ez 'enne ts'iyawh khuni unzoo-i be nts'en'a la ts'ih'un un'a lhts'un 'uhoot'e' 'et ubudáni'.

18 'Et huwa Sizi Gri 'en be wheni nawh didowhne 'ilho za ts'uzdli' whe Ndoni, 'en be neBá netl'ahón'ai whe ts'iyawh oots'uztoodilh ha.

Christ 'en tse yoh ook'uwhuz'ai-un unli

19 'Andit ndóohoont'oh, 'uts'un whut'enne 'ink'ez 'uts'un keyoh whut'enne ahli inle', 'et 'andit 'et 'aw ndúlhaht'oh. 'Et k'us Yak'usda ooch'e'ne bubulh didowhne sahli'. Yak'usda ooyoh dilhts'ine butoh aht'oh sahli'.

20 Nohni Yak'usda ooyoh léaht'oh. Ndunne whel'a'ne 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne, 'enne ts'iyawh yoh ook'uwhuz'aine hinli. 'Ink'ez nohni 'enne whunohodalh'e', 'et huwa bubulh 'áht'oh. Christ 'en dich'oh 'uk'enus tse yoh ook'uwhuz'ai-un, 'i unli whe 'unt'oh.

21 Sizi Gri 'en be njan yoh ndulcho whe ts'iyawh whuduts'o whe 'uhóolya. 'Et 'i be neMoodihti ooyoh 'on nus whudizti' suli'.

22 Nohni cha 'en be za lhadúlyane ahli. 'Et whe Yak'usda Ndoni be nohyudinda.

3

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et hahóolts'ut

1 'Et whu la gha ts'e Si Paul nohni 'udun yun k'ut whut'enne nohba Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ba 'ust'en. 'Et huwa 'adin'ai-un usdli.

2 'Et Yak'usda dich'oh ye unzoo-i, 'i nohni nohba sghant'ai, 'et whulh údahts'o de.

3 'Ink'ez sba whe hódiltsai-un, 'et 'i be dahoont'oh-un huwa Yak'usda sut'eoonalhdzin, ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un huwun. 'Et cha la whulh údahts'o. Whutso da' khuni ntsool-iyaz be nohts'ó k'e'isguz.

4 'Et ook'uyalhduk de, Christ 'en gha buba whe' 'unt'oh hooyoh-i, nts'en'a la t'eoonúszun, nohni cha whuz un'a t'ewhuntihzeh.

5 'Uda' niz dak'ez ndi yun k'ut whut'enne ndet 'uwhúlhni-un, 'aw t'elhuhonízil inle'. 'Et 'andit dzin ts'ih'un un'a ts'iyawh t'ets'onanzin. Ndoni be Yak'usda ba whel'a'ne 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne, 'enne ts'iyawh bubut'eoonalhzin.

6 'Udun yun k'ut whut'enne 'ink'ez Lizwifne, 'enne cha 'ilho yust'e hoole' huba' hoont'oh. 'Ink'ez Yak'usda, Christ 'en be ndi khuni unzoo-i, 'i be nets'u hooszi. Wheni ts'iyawh neba' hoont'oh whe' hoontoh.

7 Khuni unzoo-i be 'ustle-un susdli'. Dahoont'oh hukw'un'a Yak'usda ye ulhtus-i, 'i be 'uwhut'en, 'et whuz un'a ye unzoo-i, 'i be stl'ahóolts'ut.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et hahóolts'ut 'et huwun

8 Si hoonts'i, Yak'usda ooch'e'ne ba nyo 'unt'ohne, 'enne buba nyo 'ust'oh hukw'un'a 'ududzdzun 'et ndunúszun. 'Et hoonts'i ndi Yak'usda ye unzoo-un, 'et sghá whults'ut. 'Et 'i be 'udun yun k'ut whut'enne, khuni unzoo-i be ndúwhulcho budutásnelh. Christ Ye dizti'-i hooncha k'et, 'aw whu la toh hooloh, 'et huwun budutásnelh.

9 'Et whe la buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et 'i be ts'iyanne 'alhgoh 'ilho didowhne ts'oole'. Soo 'udechoo whuts'un, Yak'usda ts'iyanne buch'á whuntiz'i. 'Ink'ez ts'iyanne dune honilh'en ubutiselh ha. 'En 'uja Sizi Gri 'en be ts'iyaitsuk inla.

10 'Et whe la yak'uz ts'e mbene la 'udetso whudilhdzulhne, 'ink'ez mbene la moodihne, 'enne ts'iyawh Yak'usda ba 'ilhunaoosdilne bugha ndo Yak'uz dilhts'ine, Yak'usda ye whunih-i ts'iyawh ndet 'uwhúlhni-un bubut'ewhuntilhzeh.

11 'Udechoo whuts'un neBá 'uninzun-un, whuz un'a Christ, Sizi ts'utni-un, 'en neMoodihti, 'en gha 'uhóonla.

12 'En be 'aw whélhts'oojoh whe be 'alha' hoont'oh-i, 'i gha 'aw whelhts'uniljut whe neBá oobut néztiyalh.

13 'Et huwa nohts'u tedusdli, nohba dzoh nususzut-un huwa, nohdzi k'oh 'ooneh junih, 'et nohts'u hukwa' dusni. 'Et whe la whunólhni.

Whe' hoont'oh hooyoh-un ts'et hahóolts'ut neba hooncha

14 'Et huwa Sizi Gri neMoodihti ooBá, 'en oobut sgwutsi be nenúsya.

15 Boozi' gha mbene la yak'uz dilhts'ine 'ink'ez ndi yun k'ut khunane cha, 'enne ts'iyawh buzkehke hoodzi.

16 'En ts'un ndiz un'a nohba tenadusdli, Ye dizti'-i, 'i hooncha k'et 'aw uzdooni' ait'oh, 'et 'uwhultsuk Ndoni gha ye ulhtus-i nohgha íta'alh. 'Et whe la nohyughi unli-i, 'i be ulhtus tíleh.
17 Be nebe 'alha' hoont'oh-i, 'i be Christ nohdziyo whutit'elh. 'Ink'ez be nek'ets'intsi'-i, 'i be ndi yoh ook'uwhuz'ai-i, ooghih hoonli k'un'a duts'o.
18 'Et whe Yak'usda ooch'e'ne bubulh nohni cha Sizi Gri be nek'ets'intsi'-i, soo cho be t'éwhuntihzeh, dádiltel 'ink'ez dadiliyiz, dádiltai cha 'ink'ez ndo dawhuldzoh ts'e cha, 'et 'ulcho-i be.
19 Christ ye nék'entsi'-i, hooncha k'et, 'aw t'ets'onózin ait'oh, 'i be la t'eoonoohzeh. 'Ink'ez ndai la Yak'usda yé dizbun-i, 'i be la doohbun.
20 'Et 'awet neBá ndet la oots'o hukwa' ts'utni-un 'ink'ez howu nuni uznuzut-un cha, 'et 'on nus 'ultsuk-i negha tilelh whe 'unt'oh. Ndai la Ndoni ye ulhtus-i neyoh 'unt'oh, 'et 'i be' whut'en.
21 'Inka ndi yun 'etsul 'utinelh whuts'un 'ink'ez hukw'elh'az 'ilhiz wheni, 'et whuz un'a Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ba 'ilhunaoodúlhne neBá uzdólhti' huba' hoont'oh. 'Et ndo honeh.

4

'Ilho 'oohle'

1 Si neMoodihti ooba 'adin'ai-un 'ust'oh. Njan Yak'usda dutihjih ha nohka' dani', 'et huba soo úlhdzoo' whe whuz toohdilh, 'et nohts'u hukwa' dusni.
2 'Ahoolhyiz yo 'údudulhdzun, 'ink'ez nanilhtsulyaz né'lhoolh'en. Dzoh nahdeh-un whuts'udoohtni junih. Lhk'ehtsi' whe 'ilhoh dune oohle'.
3 Ndoni 'en be ts'iyawh lhulh dune oohle'. Ts'ih'un un'a lhts'un 'ooht'e', 'i be 'ilho 'oohle'. 'Et 'i be nohdzi ndulcho-i be whuz un'a za hukwa 'ooht'en.
4 'Ilho yust'e ts'uzdli' 'ink'ez 'ilho Ndoni neyudinda. Nts'en'a la Yak'usda dutihjih ha nohka' dani' 'et hukwa tse hóhle'.
5 'Ilhoghun neMoodihti 'ink'ez be néba 'alha' hoont'oh-i, 'i cha 'ilho za. 'Ink'ez 'ilho za be too be' ts'ul'ih-i hoonli.
6 'Et 'ilhoghun Yak'usda, 'en ooba 'alha' hoont'ohne, ts'iyawh buBá unli. Ts'iyai an ndo 'unt'oh 'ink'ez wheni ts'iyawh netoh 'ut'en. 'Ink'ez nohni ts'iyawh, 'ilhoghun ahli whe nohyudinda.

Ndai la Christ negha íninla-i

7 'Et Christ, 'ilhone ts'inli whe ndi yun k'ut lhelhdun huwa ts'ana-un, ye unzoo-i, 'i be negha óoninla.
8 'Et huwa Yak'usda ooghuni nja dutni,
'oh da' Christ yoo do whenya whe nyoonne nabilhchukne,
whuz whe nábanla.
'Ink'ez dunene bugha' ninla.

9 'Andit nohdutásnelh daja ni whe 'utni. Tulalhgus k'ut dazsai whe yaidlanne toh ts'e whenya, 'et 'uwhúlhni.
10 Mbe la ndun nyo whenya-un, 'en za 'udedo yak'uz whenája. Whuz ts'iyaitsuk lhadútileh ha.
11 'En za 'ut'en, whulohne cha whel'a'ne butl'a hón'ai. Whulohne cha nus hoo'enne butl'a hón'ai. 'Et whulohne cha khuni unzoo-i be yahutilhduk-un, 'et butl'a hón'ai. 'Ink'ez whulohne cha Yak'usda ba 'ilhunaoosdilne bughu tilehne 'ink'ez dune hodutilh'ehne, 'et cha butl'a hón'ai whe' hut'en.
12 'Et whe la Yak'usda ooch'e'ne lhadúlyane nabulhtsih. 'Et whuz un'a Sizi Gri be 'ustléne 'ut'en 'uhuyulh'en 'ink'ez Christ ooyust'e nus za lhe'iltus, 'et wheni 'uhut'en.
13 'Et njan whuts'un ndet be neba 'alha' hoont'oh-un cha, 'ink'ez ndet t'ets'oninzun Yak'usda ooYe' ghun, 'et whuts'un ts'iyawh 'ilho 'uztileh. 'Et whuz un'a soo lhadúlyane uztileh. 'Ink'ez Christ nts'en'a soo 'et ndunt'oh-un, 'en ook'oh ts'e hukw'un'a uztinelh.
14 'Aw 'on 'un ts'oodunne k'un'a lhe'ts'oost'e' 'et huwa. Dune buka hóodilhts'i nabonti'ah ha. Lhents'un un'a dune hubohodulh'eh, 'i be 'ants'i nilhts'i k'un'a lhelh ts'u náhutukuk le'hut'en.
15 K'us ndet khuni 'alha' 'unt'oh-i, be lhk'ets'utsi'-i, 'i be yats'ulhduk, 'ink'ez Christ netso whudilhdzulh-un, 'en ts'un soo cho uznooyeh hukwa' ts'ut'en.
16 'En be ooyust'e ndulcho lhkayánla. Whuz un'a ye ulhtus-i be lhootun. 'Et ts'iyawh lhghu naoodilhghuz-un 'i be' whut'en 'Et whuz un'a za 'uwhut'en de, 'et de ooyust'e be lhk'ets'utsi'-i, 'i be 'on nus ulhtus 'ink'ez unzoo tileh.

Andidun-un dune

17 'Et huwa njan huwun nohdutasnelh, neMoodihti nalh 'udusni, 'udun yun k'ut whut'enne 'aw lahoot'oh hukw'un'a nuni hunudeh. 'Enne buk'un'a 'ooht'e' junih.
18 Bubeni tsalhgus yo 'unt'oh, 'et huwa Yak'usda ye khunai ch'oh 'uhint'oh. 'Aw hoonli t'ehonuszun, budzi duts'un suli' 'et huwa.
19 'Aw ts'iyantsuk hukw'u ní lhonulhdzut. Ts'iyantsuk whulahuditni. Buyust'e whuts'u nint'i-un, 'et za hukwa' huninzun. Soo hunint'i whe 'ut'en dutsun-i 'uhutilh'elh, 'et za whuts'ó nint'i.
20 'Et hoonts'i nohni Christ 'aw doohoont'oh-un ooghun lhuhodúlh'el.
21 'Alha 'i be 'et whuz un'a ndunuszun, 'en ghun whulh 'údahts'o 'ink'ez 'en be hodilh'e', nts'en'a whu la Sizi be 'alha' nudzun-i unli 'et huwa.
22 'Et 'uda' dats'int'oh la inle', 'et ts'iyawh 'etsul 'uwhahleh 'ink'ez ch'az whúnulht'i. 'Et duhoont'oh-un, 'et ts'iyawh tube hoontsi' whe' hoont'oh. Ndet la whuts'u náht'i-un, 'et whe naniht'a.

23 'Ink'ez noheni be howu nuní nahzut-un, 'et dúwhulcho 'andit-i nahoolhtselh.
24 'Et 'andit hukw'un'a yun k'enaihdilh, 'et whuz un'a whulhchoot. Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uhoont'oh. Ndiz un'a Yak'usda 'uhóonla, ndet la ts'ih'un 'uhoont'oh-un, 'ink'ez ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i 'et whe lubeshi ooghu hooloh, 'et whuz un'a neba 'uhóonla.

Yak'usda ooyughi khun oodach'e 'oohneh junih

25 'Et huwa 'ilhone ahli whahts'it-un 'etsul 'udóhnih! 'Ink'ez 'andit whuts'un 'ilhone ahli whe nohenghoh whut'ine bulh, 'enne cha khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be bubulh yaoolhduk, ts'iyawh 'ilhoh didowhne ts'inli, 'et huwa.
26 Nohuhuske be lubeshi olhchoot junih. Khun te hunúlhch'e whe te sa yo tóo'alh junih.
27 Khun te netsudule hukwa' ninzun tune' nohoolh'en junih.
28 Mbene la 'undunut'ihne, 'enne ts'iyawh 'etsul 'uhooneh, 'ants'i 'uhoot'en, 'et de la buba 'uk'elha hole'. Ndai la dula be hoonzoo-un huwaóona'. 'Et de la dune hoonli undunidzitne hoonli be bula 'ooneh.
29 Khuni ntsi'-i be yaoolhduk junih. 'Et khuni unzoo-i hiye yalhduk-i, 'i be 'on nus hilhtus hutileh, 'i be yalhduk. 'Et de la mbene la nohoozílhts'aine, 'enne buba hootázoo'.
30 Yak'usda ooyughi khun oodach'e 'oohneh junih. 'En nohbe hóodat'en nohulhtsi ndet dzin nanohootakulh-un 'et wheni.
31 Ndet la nohba dzoh 'uhoont'oh-un, 'ink'ez huske k'et 'ants'i nohdzi dízk'un leaht'oh, 'ink'ez huske cha, 'ink'ez 'i be 'ahoolhyiz lhulhúzahke cha, 'ink'ez 'ahoolhyiz lhghú yalhduk, 'ink'ez dune ts'u dahni-un cha, 'i ts'iyawh ch'a nasulhye.
32 'Ink'ez nohni ts'iyawh lhts'u noóhzoo', 'ink'ez ts'iyantsuk whe nohdzi 'óolhdzoo' whe lhgha te'untihdzin, 'ink'ez nts'en'a la Christ, 'en be Yak'usda nohlubeshi nohba yuna'alhde, 'et nohni cha whuz un'a za 'ilhone ahli whe lhba 'un whutoolhdilh.

5

Be lhk'ets'utsi'-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i

1 'Et nohni Yak'usda yuk'entsi'ne aht'oh, 'et whe 'en buzkeh ahli, 'et huwa ook'oh túne' ooht'en.
2 Be lhk'ets'utsi'-i, 'i be ndi yun k'ut dúlhts'i. Nts'en'a la Christ whe nék'entsi' whe neba butl'a' dudilti, nohni cha whuz un'a za 'et ndóhneh. Neba daja whu la Sizi whe khuna-un, 'et Yak'usda ba 'et whuladitni wheni neba. Christ neba daja la Yak'usda ooba hoonzoo 'ink'ez hóont'i'.
3 'Et hoonts'i ndet whe la ninta' aht'ih-un, 'ink'ez 'ut'en dutsun-i cha, k'us 'uyoon dune ch'e' ha' nahzun, 'i cha, 'aw hoontsool-unyaz, hoonts'i nohni nohtoh 'et whuz un'a

ndóht'en junih. Ndunt'i-i nohtoh hóle' junih. Nohni Yak'usda ooch'e'ne ahli 'et huwa whuz un'a ndi yun k'udólhts'i' huba' hoont'oh.

4 'Et ndai la dutsun-i 'ink'ez la hoot'oh-i be yats'ulhduk. Hoontsi' whe dlo k'unezduni'-un cha, 'et ts'iyawh 'aw whuz un'a nohba lhe'hóot'oh. 'Et k'us tube cho Yak'usda ts'un musi dahni.

5 Njan t'eoonahzun, mbene la ninta' 'ut'ihne, k'us 'ut'en dutsun-i 'ulh'enne, k'us 'uyoon dune ch'e' ha' ninzunne, 'enne 'uk'eltsi ts'u tenadudline bubúlh hulhgha 'uhint'oh, 'et 'enne ts'iyawh, Yak'usda 'ink'ez Christ, nts'e la lerwe unli, 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i 'aw bughá hokat ait'oh.

6 Khun dune khuni lait'óh-i be nohnoo'ah junih. Ndunt'ohne Yak'usda yé huske-i, Yak'usda yuk'unulhe'ust'enne buk'édutalts'ulh whe' hoont'oh.

7 'Et huwa buts'ú nedohdilh junih.

Hoot'en-i niz nohdilh

8 'Oh da' tsálhgus yo dúlhts'i inle' 'et huwa. 'Et 'andit neMoodihti, 'en be hoot'en-i nohba suli'. 'Inka ts'oodunne be hoot'en-i niz nuhúdilh 'et ndóht'e' huba' hoont'oh.

9 Ndoni be 'ut'en k'oh, ts'iyantsuk ndet hoonzoo-un, ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un cha, 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i ts'iyawh Ndoni búlh oots'u hawhúkat 'úhoont'oh whe' hoont'oh 'et huwa.

10 'Et ndaht'en de, 'et whuz un'a la neMoodihti hoont'i' tilhtselh.

11 Tsalhgus yo dilhts'ine bube 'ut'en k'oh ndúwhulcho whe 'aw lhe'hóozoo'. Khun buts'u nedohdilh junih, k'us ndut'enne hukwa' budáhni.

12 Ndet whunist'i whe ne'hut'en-un, 'et hukwaya hoonli k'et, 'aw whulohkhun howu yats'oolhduk ait'oh.

13 'Et hoonts'i ndai la ts'iyanne t'ewhunilhdzin-un, 'et ndi Yak'usda be hoot'en-i, 'i be t'eoonudzih. 'Et nts'en'a la ts'iyanne t'ehonanzin, ndi Yak'usda be hoot'en-i, 'i be 'uwhut'i.

14 'Et huwa nja dutni,

“Mbe la usti-un ts'enindzit!
Yaidlanne toh dunadindaih.
'Et de la Christ oots'u hayánduz-i,
'i la nk'édodi.”

Whunih be yinka dúlhts'i

15 Soo cho khahdli. Whunih be yinka dúlhts'i. Whusnine k'un'a iloh. K'us whunihne k'un'a 'ooht'e'.

16 'Andit dzin whudizulh-un 'ahoolhyiz dune tank'us uhit'elh za' hut'en. 'Et huwa hoondukw-unyaz neba 'et whuz'ai-un, 'et ts'ih'un un'a 'uts'uhooleh hukwa' ts'oot'en.

17 'Et huwa khun ilóh tune' ooht'en junih. K'us neMoodihti 'en ndet la nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et za t'eoonahzeh hukwa 'aht'en.
18 Khun te tanoohtnai' junih. 'I be be khahna-i ninta' 'ulh'ih. 'Ants'i Ndoni be dahbun.
19 Yak'usda ooghuni be ahjun. Shun teni' uznilhzun-i, be cha ahjun, 'ink'ez Ndoni shun be ahjun. Nohdzi yo whe nohMoodihti shun be dúlhti', 'et whuz un'a lhulh yalhduk.
20 Sizi Gri neMoodihti, 'en boozi' be Yak'usda 'en 'uBá, 'en ts'un ts'iyantsuk huwun 'ahoolhyiz musi dahni.
21 Yak'usda ts'un te'nahzun 'et whe nohni 'alhgoh lhudúlhti' whe 'ilhoh dune oolhle'.

Ndi yun k'ut lhghuzdilhts'i-un 'ants'i Christ 'ink'ez oolugliz duwhult'oh
22 Nohni mbe la ookike hoonine, nohnich'oh nohkike buk'une' aht'en. 'Et nts'en'a la neMoodihti ooghuni ulhchoot, 'et whuz un'a 'ooht'e'.
23 Nohkike 'enne nohtso hudilhdzulh 'et huwa. Nts'en'a la Christ, Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne butso-un unli, 'et whúz un'a 'et ndúhoont'oh. 'Ink'ez Christ, wheni ooyust'e 'uts'int'oh, 'en neulhyis-un 'unt'oh.
24 'Et huwa wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, nts'en'a la Christ nean do 'unt'oh ook'une' ts'ut'en, 'et whuz un'a ts'ekoo cha didutch'oh dukike ts'iyantsuk whe buk'úne' hoot'en.
25 Nohnihch'oh noh'atke buk'eoohtsi'. Nts'en'a la Christ wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne nek'entsi' k'et neba huwá' dudulti.
26 'Et whe la Christ neba daja la, wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne Yak'usda ba 'udun nenéninla. Soo ts'ih'un too za-i k'un'a dughuni be ootsun hoolohne naneulhtsi.
27 'Et whuz un'a wheni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne soo 'uk'enus lhadint'ohne ts'inle whe Christ dich'oh dubut nenétalelh. 'Aw tsunyaz hoonts'i nek'ut be lhuhóodast'en. 'Ink'ez 'uts'un un'ayaz hoonts'i lhets'ít'oh. 'Et whuz un'a 'et dúts'ot'en uztileh. 'Ink'ez lubeshi ooyit uztit'elh, 'aw whuz un'a nek'ehóota'alh-un hootaloh.
28 'Et whuz un'a dunene du'atke buk'ehootsi'. 'Et dahint'oh la dich'oh k'enahutsi', whuz un'a za du'atke cha buk'ehootsi' huba' hoont'oh.
29 'Et 'aw 'ilhoghun dune dich'oh duyust'e ts'u dutnine hooloh k'us dich'oh duyust'e soo cho né'yulh'en. 'Et whuz un'a za neMoodihti Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne ts'iyawh bughunli.
30 Christ ooyust'e ndulcho whe wheni ts'iyawh whuloh ts'inli 'et huwa.
31 Njan 'et huwa, dune dubá 'ink'ez duloo cha buch'a ooya' 'ink'ez du'at za yulh 'oot'e' 'ink'ez nahúlt'o 'ilho za hoole'.

32 Ndi buba whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et daja dusni whe' dusni, mbe la Christ ts'utni-un 'ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne 'ubudúsni.
33 Njan 'et doo cha za nohdutasnelh, dáhoont'oh whe ts'iyawh nohnich'oh k'enahtsi', 'et whuz un'a za noh'atke buk'eoohtsi' huba' hoont'oh. 'Ink'ez nohni ts'ekoo nohkike soo cho ubudólhti'.

6

Ts'oodunne uznulhyeh-un

1 Ts'oodunneyaz nohni cha neMoodihti 'en gha nohdusneke buk'une' 'oohten. 'Et ts'ih'un un'a 'uhoont'oh whe' hoont'oh.
2 Nohbá nohloo bulh budólhti'. Ndi khuni 'i 'udechoo netl'áidan'ai-i 'ink'ez nets'u hoozi whe 'unt'oh.
3 Et huwa 'i be sa' ndi yun k'ut khutihnalh 'ink'ez ts'iyantsuk whe sóo' tiht'elh, 'et nohts'ú hoozi.
4 'Ink'ez nohni dune buzkeh hoonline, nohuzkeh khun hubunólhch'eh junih. 'Et hoonts'i neMoodihti whuneoodulh'eh-un, 'et 'i be soo cho bugha dahni, 'et whuz un'a dubun dunólhyeh

'Ulhnane 'ink'ez moodihne cha soo cho ne'lhulh'en

5 'Ulhnane nohni cha, nts'en'a la Christ nohdzi ndulcho-i be ook'une' aht'en, 'et mbene la ndi yun k'ut nohmoodih unline, 'enne cha whuz un'a za nujut be dahtlut whe buk'une' 'oohten.
6 Nohmoodih nohnilh'en whe ahcha na'dudulh'i de, 'et whuz un'a ndaht'en iloh, k'us Christ be 'ulhnane sahli' whe nohzul 'ink'ez nohyust'e ndulcho-i be ndet Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et hukw'un'a 'ooht'en.
7 Noheni hoonáht'i' whe neMoodihti ba 'ulhnane ahli, 'aw dune ba 'ulhnane lháhloh.
8 'Et ts'iyawh 'ilhone ahli whe t'eoonáhzun, dune 'ulhnane k'us 'ulhnane bula nahuditnine hoonts'i, 'ut'en unzoo-i ahla, 'et whuz un'a neMoodihti ts'un nohba k'elha whutáleh.
9 'Ink'ez mbe la moodih unline, nohni cha nohdutasnelh, nohbe 'ulhnane bube' 'oonulhjoot-un whuladahtnih. T'eoonuhzun nohnich'oh nohMoodihti, 'en ndo yak'uz usda 'ink'ez 'en oonalh ts'iyanne lhulh hulhgha 'uts'int'oh whe' ts'int'oh.

Nts'en'a netsudule ooch'a 'uznilhde

10 Sulhutsinke, ndi khuni 'udek'ez-i 'unt'oh 'i be nohbulh yatisduk. NeMoodihti, 'en bé ts'ilhtus. Ndai la yé ulhtus-i, 'i be ts'ílhtus.
11 Lhts'utigan wheni be sóo nazdutitneh-i huba, Yak'usda negha ininla-i, ts'iyawh be soo nadahtneh. 'Et de la netsudule ye 'uyoo unli-i, 'aw nohch'a' oolhdeh ait'oh.

12 'Et ndi yun k'ut yinka dune'ne iloh bubulh lhets'údulh. 'Et k'us ntsi'-i nududehne, 'enne ndo yak'uz ndus de haíndilne cha, 'ink'ez mbene la 'udetso whudilhdzulhne cha, 'ink'ez ntsi'ne yat whumoodihne cha, 'ink'ez ndi yun k'ut tsálhgus yo whumoodihne, 'enne ts'iyawh 'alhgoh 'et bubulh lhets'údulh whe' ts'ut'en.

13 'Et huwa lhts'utigan wheni be sóo nazdutitneh ha negha íninla-i, 'i ts'iyawh be soo nadoohtneh huba' hoont'oh. 'Et whe 'oh de hoontsi'-un whusahónzut de, 'aw nohch'a 'oodeh ait'oh. Ts'iyawh lhadáhja de, 'et de soo cho nudútalhyalh!

14 'Et huwa dudahdilh 'ink'ez nohts'i toh ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i be soo cho tsunadulh'ooh. Nohyust'e be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-i, 'i cha be náhdilh.

15 Khuni unzoo-i whe nedzi ba be soo' hoont'oh-i, 'i be 'ants'i be óoh'es le'oohneh.

16 Ndi neba be 'alha' hoont'oh-i, 'i 'ants'i ne'i súbal le'unt'oh. 'Ink'ez ólhchoot. 'I be k'aza kwun le'unt'oh, 'i ntsi'-un nets'ítutsoh ndi neba be 'alha' hoont'oh-i, 'i be la nanoolhnoh.

17 Ndi be uzdujis-i, 'i be úznilh'ai le'ts'int'oh. 'Ink'ez Ndoni oosaluzti, 'ohwhi ulhchoot. 'I Yak'usda ooghuni 'unt'oh.

18 Be tenadudli-i, 'ink'ez Yak'usda ts'un teni' uznilhdzun-i cha, 'et whuz un'a tenadahdli. Ndoni 'en be za 'ahoolhyiz 'etsul lhe'duzíhni whe tenadahdli. 'Ink'ez nts'oh dawhut'en 'et hoonts'i, huwahli whe Yak'usda ooch'e'ne, 'enne ts'iyawh buba tenadahdli.

19 'Ink'ez sich'oh cha soo cho sba tenadahdli. 'I be khuni unzoo-i sgha tíkulh 'ink'ez 'aw whelhusaz whe ndi khuni 'i be yatisduk. 'Et whe la be whe' hoont'oh hooyoh-i, 'i ghun 'onghohne daja ni-un, 'et ts'iyawh whubuntistun.

20 'Et whe Yak'usda ba usyin-un 'ust'oh, 'adus'ai hoonts'i. 'Inka soo cho sba tenadahdli. 'Et whe 'aw whelhusaz whe 'uy-oonne cha bubulh yatisduk, 'ink'ez si ts'ih'un un'a 'uwhutis-dlelh.

Ye unzoo-i nohbulh 'óot'e'

21 Si nts'en'a la dast'en 'ink'ez si sts'un sulh dahooja la, 'et Tychicus 'en ts'iyantsuk nohdutánelh. 'En 'unt'oh neulhutsin ook'ets'intsi', mbe la neMoodihti 'en ts'ih'un un'a ba 'ustle-un, 'en 'unt'oh.

22 'Et huwa ndun nohts'ú tis'a'. 'Et de la dats'út'en-un t'eoonoohzeh. 'Ink'ez soo cho nohdzi hoont'i' yoolhtselh.

23 Nohni sulhutsinke ts'iyawh be nédzi dizghel-i nohgha tíkulh. Yak'usda neBá 'ink'ez Christ neMoodihti 'en be, be nék'etsints'-i, 'ink'ez be 'alha' hoont'oh-i, 'i bulh nohgha tít'alh.

24 Mbene la Christ neMoodihti soo 'alha 'i be yuk'entsi'ne, 'enne ye unzoo-i bubulh utit'elh. 'Et ndo honeh.

Paul Philippi Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Paul Philippi whut'enne, hadih, ubulhni

1 Wheni Paul 'ink'ez Timothy 'et Sizi Gri be 'ulhnane ts'inli.
Nohni keyoh Philippi whut'enne mbene la Christ, Sizi ts'utni-
un, 'en gha Yak'usda ooch'e'ne 'uht'oh, 'ink'ez mbene la
huwunline 'ink'ez yula 'ut'enne cha, nohni ts'iyawh hadih
nohdítni.
2 Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti, 'en ts'un ye
unzoo-i 'ink'ez be nedzi dizghel-i nohgha ínin'ai, 'i ts'iyawh
nohbulh 'óot'e' nohba hukwa' nuszun.

Nohnaznih totsuk 'et huwa Yak'usda ts'un musi dusni

3 Nohnaznih totsuk, 'et huwa Yak'usda ts'un musi dusni.
4 Tenadusdli totsuk hoonúst'e' whe nohni ts'iyawh nohba
tenadusdli.
5 'Udechoo dzin 'ink'ez 'andit whuts'un ts'iyanne khuni
unzoo-i be yasduk, 'et whe nohni cha sla 'uht'en.
6 Njan 'et sba nawh lhe'hoot'oh, mbe la nohni nohbulh ndi
'ut'en unzoo-i whe' yudilh'en-un Sizi Gri oodzin de, 'et de
lhaídutileh.
7 Ts'ih'un 'uhoont'oh hukw'un'a huwun nuni nuszut. 'Inka
sdzi yo 'unohusdzun. Nts'en'a dast'oh njan lhuztih tl'ool be
whédust'i, 'et hoonts'i ndi khuni unzoo-i, 'i ba susyin 'ink'ez
ts'iyanne t'ehontázin 'et 'alha' hoont'oh. 'Et whuz un'a nohni
cha ye unzoo-i ts'iyawh lhundúniltsuk whe lhtats'úlya.
8 Yak'usda nalh nohdusni, nts'en'a la Sizi Gri dudzi ndulcho-
i be nek'etsi'-i, 'et whuz un'a si cha tube nohk'énisli.
9 Ndiz un'a nohba tenadusdli, be t'éoonudzun-i, 'i be cha
'ink'ez ye whunih-i cha ts'iyawh 'i be, 'et whuz un'a be
nek'ets'intsi'-i, 'et lhat-un lhk'uz te nohba whutáleh.
10 'Et whuz un'a ndet la 'uk'enus hoonzoo-un, 'et
t'ewhuntihzeh. 'Et huwa Christ oodzin whusahóolts'ut
de, 'et de nohtsun hooloh 'ink'ez 'aw whe hoonli-unyaz
nohk'éholts'it-un hootáloh.
11 'Ink'ez Sizi Gri 'en gha 'ut'en ts'ih'un 'unt'oh-i, 'et whuz
un'a ndutiht'elh. 'Et whuz un'a Yak'usda ba ts'odólhti' 'ink'ez
'on nus uzdólhti'.

Christ 'en ooghu yaduk

12 Sulhutsinke sulh dahooja la, 'et whulagha ts'e 'on
nus lhane dune ndi khuni unzoo-i huyoozílhts'ai suli'. 'Et
t'ewhuntahzin hukwa' nuszun.

13 'Et huwa lerwe ooyoh whucho, ndunne saldanne 'ink'ez
'onghohne, 'enne cha, 'et ts'iyanne t'ehoninzun Christ 'en gha
lhuztih tl'ool be whédust'i lé'ust'oh.
14 'Ink'ez mbene la neMoodihti be lhulhutsinke unline,
'enne ndi sluztih tl'ool 'i gha 'enne 'on nus 'ulcho-i be
whélhoniljut Yak'usda ooghuni unzoo-i yahutilhduk ha.
15 'Alha whulohne sghe hoolnih, 'ink'ez sondólhdah hukwa'
hut'en. 'Et hoonts'i whulohne si sts'un budzi unzoo. 'Et whuz
un'a Christ 'en ghu yahalhduk.
16 Ndunne sghe 'oolnihne, dich'oh 'ahuninzun hukw'un'a,
Christ 'en ghu yahulhduk. 'Aw ts'ih'un un'a iloh 'uhut'en.
'Ants'i 'adus'ai-un 'on nus sba hoontsi' huhoolhtselh hukwa'
hut'en.
17 'Et hoonts'i whulohne 'enne be nek'ets'intsi'-i, 'i be Christ
'en ghu yahalhduk. T'ehonínzun ndi khuni unzoo-i ba njan
susyin, 'et hukwa 'asodilh'ai.
18 'Et nts'en'a la yahalhduk 'et whunilhchoh sba 'ants'i
'uhoont'oh. Dich'oh duk'un'a tilah yahalhduk k'us khuni
'alha' 'unt'oh-i tilah 'uhutni. Christ 'en ghu yahalhduk 'et
huwa hoonust'i'. 'Ink'ez 'et nduwhulyiz 'et whuz un'a za
hoonúst'i'.

Ts'ukhuna-un, 'et Christ 'unt'oh

19 Nohni ts'iyawh t'enohnuszun, mbene la sba tenadudline,
'ink'ez ndai la Sizi Gri ooyughi 'i be sla ewhudíja, 'et 'i be 'et
huwa sla nahudutitnih.
20 Ndet la hukwa tse hoosdli-un, 'et daooduzni nts'oh
ne'ust'en, 'et hoonts'i 'aw hukwaya oosdle' ait'oh. 'Et k'us
whutso da' ndast'en inle' la, 'et 'andit whuz un'a za 'utist'elh,
'et huwa 'aw hukwaya lhotisdleh. Khusna k'us dasusai 'et
whuz un'a za be khusna-i, 'i be Christ 'et whe dústi'.
21 Ndiz un'a sba nja duhoont'oh, 'awhuz khusna za 'ust'oh
de, Christ, 'en za 'unt'oh. K'us dasúsai de, 'et de whuch'a
hootásdoh.
22 'Et 'awhuz khusna za 'ust'oh de, se' 'ut'en 'i mai le'tinelh.
Nts'en'a 'utahaootisalh 'aw t'eoonuzúszun.
23 'Et sba nawh 'uhooja njan 'et 'ants'i whulhetoh nenúzts'ut.
Nts'e suba hoolhtus oole', 'et whuz un'a la 'oosneh. Ndo Christ
bulh natisdalh hukwa' nuszun. 'Et 'uk'enus hootázoo' whe'
hoont'oh.
24 'Et hoonts'i dálhusal de, 'et 'on nus nohni nohba hootázoo'.
25 'Et whuz un'a 'uk'enus soo' hoont'oh, 'et dulcho whe sba
'alha' hoont'oh. 'Et huwa t'eoonuszun dálhusal de, 'ink'ez njan
za tisdalh 'ink'ez nohni ts'iyawh nohbulh za tist'elh. 'Et whuz
un'a be nohba 'alha' hoont'oh-i 'on nus untiyeh, 'ink'ez 'on nus
hootáht'e'. 'Et whuz un'a 'uwhutát'elh.
26 'Et whuz un'a za nohghu nánusja de, 'et de si sgha lhk'uz
te Sizi Gri dutálhti'.

Christ ba soo uznoot'i 'ink'ez 'en ba dzoh nuts'oozut

27 Nts'oh dahooja hoonts'i, Christ ooghuni unzoo-i, nts'en'a
la nohba hukwa' ninzun, whuz un'a za yun ka dúlhts'i. Khun
nohbulh 'ust'oh de, k'us nohch'oh 'ust'oh de, ts'iyantsuk whe
nohbulh údutasts'o nohyughi 'ink'ez nohzul bulh 'ilho za
lé'unt'oh. 'Et whuz un'a za Sizi ba oohyin. Ndi khuni unzoo-i,
'et 'i be be 'alha' hoont'oh-i ts'ut'ih, 'et 'i be 'alhgoh 'ants'i 'ilho
za lé'aht'oh 'et 'i be hukwa 'aht'en.
28 'Ink'ez mbene la nohch'az ditnine, 'enne bube noolhjut
junih. 'Et whuz un'a ndaht'oh de, 'et soo ts'et whucho
whúbunulhtun, 'enne musai tilehne 'uhint'oh. 'Et hoonts'i
nohni dujihne ahli. Yak'usda 'en nohba' hoonla.
29 'Et Christ 'en ba nohtl'ahóolts'ut, 'aw nohba 'alha' 'unt'oh
za iloh, ooba dzoh nahdeh-un cha.
30 'Et huwa ndet la whe dzoh nusuzut-un, 'et whunulh'en
'ink'ez whudahts'o, 'et nohni cha whuz un'a za 'et ndaht'oh.

2

Te'uzdudil'en whe 'alhgoh 'ilho za ts'oole'

1 'Et huwa Christ 'en nohbulh 'unt'oh nohla' tinelh ha eh?
Christ ye nohk'entsi'-i, 'i be eh k'enánohni'ah? Ndoni 'alhgoh
eh nohbulh 'únt'oh? 'Ink'ez nohts'un únzoo eh? 'Ink'ez nohgha
te'ninzun eh?
2 'Et whuz un'a 'uhoont'oh, 'inka be hóonust'i'-i ts'iyawh
lhadáhla. 'Et whuz un'a hukwa' nuhzun de, 'et noheni
ts'iyawh 'alhgoh 'oot'e'. Be lhk'ehts'-i, 'i cha 'ilho za 'utit'elh.
Nohzul bulh 'ilho sahli' le'ooht'e'. 'Et whe nts'en'a la daja
nahzun, 'et 'ilhoghi za tileh.
3 Nohnich'oh hukwa' nahzun te za ne'óoht'en junih. 'Ants'i
yo údudulhdzun 'ink'ez 'uyoonne nohanus hinzoo noohzin.
4 Khun nohnich'oh za khun nuni noohzut junih. 'Et k'us
'uyoonne cha bughu nuní nahzut bula tiht'elh ha.

Christ, Yak'usda unli, 'et hoonts'i te'dudil'en whe ndi yun k'ut inda'

5 'Oh da' ndet la Christ, Sizi ts'utni-un, 'en howu nuni nuzut,
nohni cha 'et za howu nuni noohdeh.
6 Yak'usda dant'oh, whuz un'a za 'unt'oh.
'Ink'ez Yak'usda yundult'oh whe 'unt'oh.
'Et hoonts'i dich'oh Yak'usda yulh hulhgha 'unt'oh-un 'aw
whe lhé'dudilti'.
'Et huwa 'aw Yak'usda gho tiz'ai lhnízun.
7 'Et k'us ts'iyawh whuladitni whe be 'ulhnane dahint'oh la,
'et hóolhchoot, 'ink'ez dune dót'en suli'.
8 'Ink'ez dune dót'en whe hinilh'en
'ink'ez dich'oh ts'iyanne an yo 'unt'oh na'dudulhtsi.
Datítsah whuts'un duBá yuk'une' 'ut'en tulalhgus k'ut
datítsah 'et hoonts'i.
9 Et huwa Yak'usda ts'iyantsuk whando whe yudálhti'

'ink'ez boozi' 'uk'enus hooncha hukw'un'a yoozi' whulhtsi.
10 'Et whuz un'a ndi Sizi boozi',
'i gha ts'iyanne dugwutsi be hits'un nudútalyalh whe' hoont'oh.
Yak'uz whut'enne 'ink'ez ndi yun k'ut whut'enne,
'ink'ez yun t'ah 'unt'ohne, 'enne cha ts'iyawh.
11 'Et ts'iyawh lhen yoo khuni be yalhdukne,
'enne ts'iyawh nja duwhúdutinelh,
Sizi Gri neMoodihti 'unt'oh.
'Et whuz un'a nduhútni, 'et whe Yak'usda neBá,
'en hidílhti' whe' hutni.

Be hoot'en-i nulene.

12 'Et huwa ook'esi'ne nts'en'a daht'oh nohbulh 'ust'en inle' whe Yak'usda k'une' aht'en. 'Andit 'aho 'aw nohbulh lhe'ust'oh 'et hoonts'i 'on nus 'uk'une' 'ut'enne tihleh, 'et nohts'u hukwa' nuszun. 'Et huwa soo ts'ih'un un'a nohdusni, nts'en'a la dihjiz inle', 'et whénulhjut 'ink'ez nohyust'e dutlut, 'et whuz un'a lhadáhleh hukwa 'uht'en.
13 Yak'usda 'en 'unoh'ulh'en. Ndai yuka' ninzun 'ink'ez nts'en'a hukwa' ninzun, 'oh te né'nohulh'en.
14 Ts'iyantsuk whe lhdulhyoh 'udoohni' junih. 'Ink'ez khun te lhch'a holh'e' junih.
15 Nohk'ehóotalts'ulh-un, 'et whuyit 'uht'oh 'ink'ez soo ts'ih'un ootsun hoolohne oohle', 'et whuz un'a Yak'usda buzkeh tihleh 'et whe 'aw nohk'e' holtsit ait'oh. Ndunne tank'us 'únt'ohne 'ink'ez lubeshi 'uk'enus ntsi'-i 'ooleh hukwa 'ut'enne, 'enne butoh 'ulhdzis be hoot'en-i k'un'a 'ooht'e'.
16 Ndi khuni be ts'ukhuna-i, 'i za soo cho oohtun. 'Et whuz un'a Christ oodzin de, dalcho-i be hootást'e'. 'Oh de de, whusúntilhtun niz de ndet la hukwa 'ist'en-un 'ink'ez ndai la 'is'en-i, 'i ts'iyawh 'aw 'ants'et lhe'úst'el.
17 'Et hoonts'i be nohba 'alha' hoont'oh-i, 'ink'ez Yak'usda ba 'aht'en-un, 'ohwhi 'ants'i Yak'usda gha t'aih-i le'unt'oh. 'I k'ut be khusna-i 'ants'i nadísjul le'ust'oh, 'et huwa hoonúst'i', 'ink'ez ts'iyawh nohbulh whúnusni.
18 'Et huwun za nohni cha hoonáht'i' 'ink'ez sulh whunulhni.

Paul Timothy ghu yalhduk

19 'Et Sizi neMoodihti 'en oot'aninustan whe Timothy 'aho nohts'un tis'alh. 'Et whusanája de, daht'oh la sudáni' de, 'et la hóst'e'.
20 'Aw dune yundult'ohne hooloh. 'En la soo cho nohghole'.
21 'Uyoonne ts'iyawh didutch'oh dude 'ut'en k'oh za hukwa hunuta, 'aw Sizi Gri be 'ut'en k'oh iloh.
22 'Et hoonts'i Timothy nts'en'a la dune unli, nohni ts'iyawh t'eoonúhzun. Dune ooye' nts'en'a la dubá yula 'ut'en, 'et whuz un'a za 'ulhna k'un'a ndi khuni unzoo-i, 'i be lhla 'ít'en.

23 'Et huwa 'et njan nts'en'a sulh daootanelh-un, 'et nawhus'ai de, 'aho tilah nohts'ún tóos'a'.
24 'Et hoonts'i neMoodihti 'en oot'anínustan si cha 'aho nohts'u tisyalh nuszun.

Paul Epaphroditus yudálhti'

25 'Et howu nuni nuszut, Epaphroditus 'en nohts'u tóos'a' huba' hoont'oh. 'En neulhutsin 'unt'oh. Sulh 'ut'en-un cha 'unt'oh 'ink'ez 'ilhoh salda ídli. 'Et nohni nohba khuni na'á-un cha unli. 'En 'unt'oh ndet hukwa' nuszun-un, 'et whunilhchoh whe sla 'ut'en.
26 'Oh da' ndun bulh údahts'o nduda inle'. 'Et huwun oodzi únduda 'ink'ez nohni ts'iyawh nohk'éninli.
27 'Ink'ez 'alha tube ndida'. 'Ankw'us dazsai, 'et hoonts'i Yak'usda yugha té'ninzin. 'Aw 'en za iloh, si cha sgha té'ninzun. 'Et huwa 'on 'un lhan'un te ts'odi lhúsdloh.
28 'Et huwa 'aoodunih be nohts'u whes'a'. Ah'en de, 'et de la hóht'e'. 'Ink'ez la 'aw tube sdzi lhundoosdoh.
29 'Inka neMoodihti 'en gha hoonáht'i' whe yoh danúlhtih. 'Et ndunt'ohne, ubudúlhti'.
30 'Et Christ 'en be 'ut'en k'oh huwa, 'ut'en ooba lhai k'et, 'ankw'us dazsai. Dich'oh ye khuna-i, 'i hoonts'i ooba 'ants'i yint'oh. 'Et huwa ndet whe sla tihnelh inle', ndai la be sla lhe'áhnel-i, 'i ts'iyawh dich'oh be sla 'uja.

3

Christ 'en za ba ts'oot'en

1 Sulhutsinke njan 'et 'udek'ez-un 'uhoont'oh, 'et nohdusni. NeMoodihti 'en bulh ts'ónilhni! Ndai la nohts'ó k'esgus-i, 'i za 'unt'oh. 'Et hoonts'i sba 'ants'i hoonli, 'ink'ez bé dóohjih sih.

2 Mbene la lhike dult'ohne buch'a huwahli. 'Ink'ez 'ut'en ntsi'-i 'ulh'enne, 'enne cha buch'a huwahli. 'Ink'ez mbene la yané'dudut'asne, 'enne cha buch'a huwahli.

3 'Et wheni ts'ih'un un'a ts'ot'az 'et huwa. 'Ink'ez wheni Ndoni 'en be Yak'usda ts'un teni' uznilhdzun. 'Ink'ez Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ba ts'odilhti'. 'Ink'ez neyust'e k'oh ts'e 'et 'aw whut'anílhts'unítan.
4 'Et hoonts'i si cha hukwa' nuszun de, syust'e k'oh ts'e, 'et za whut'aninustan 'et hoonts'i hukwa lhe'núszun. Soo cho whunulh'en, 'et 'uyoonne cha duyust'e k'oh ts'e 'uhint'oh, 'et si 'on nus whuz un'a 'ust'oh.
5 Whuzusdli whuts'un lhk'udit dzin 'et nts'en'a la ooka dune ts'inli k'ut nehoot'as, 'et ndusíhinla. Israel oots'u hainzut-un usdli. Benjamin bulh didowhne, 'enne 'ilhoghun 'ust'oh, 'ink'ez Hebrew bughuni k'oh ts'e 'uk'enus soo yasduk-un 'ust'oh. 'Ink'ez ndunne pharaseene, 'enne dahoont'oh whe Moses be 'udustl'us k'une' hut'en, 'et si cha bubulh didowh-un 'ust'oh.

6 Soo tube cho hoolhtus whe 'ust'en. 'Ink'ez mbene la Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne dzoh nubusdeh inle'. 'Ink'ez nts'en'a la dune Moses be 'udustl'us be ts'ih'un 'unt'oh-un tileh de 'et huwa 'aw whe sk'ehóotalts'ulh-un hootáloh whe 'ust'oh.
7 'Et hoonts'i ndóohoolcho whe 'on nus sba hoonzoo sutilht-selh inle', 'et Christ 'en ba 'ants'et 'íst'en whuzdli' 'et nawhus'ai.
8 'Aw 'et za iloh 'uwhudusni, Christ, Sizi ts'utni-un, 'en sMoodihti dant'oh la t'ezninzun-un, 'et hooncha k'et 'aw uz-dooni' ait'oh. 'Ink'ez ndet la dáhoont'oh ooghu t'eoonúszun-un sghu hóolhchoot-un, 'et whunilhchoh whuladisni. 'I ts'iyawh 'un tukat-i sba 'unli 'et huwa 'on nus Christ t'enooszeh ha.
9 'Ink'ez 'en ooyudúsda. Ndi Moses be 'udustl'us, 'aw 'i gha ts'ih'un dune lhúsdloh inle'. 'Et k'us Christ sba 'alha' 'unt'oh 'et huwa ts'ih'un dune susdli'. Ndi be ts'ih'un un'a be dune ts'inli-i, be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Yak'usda ts'u hawhúlts'uk.
10 'Et Sizi Gri ' en soo cho t'entiszeh hukwa' nuszun. Ye ulhtus-i, 'i be dunaidilhti, 'ink'ez dahoont'oh whe dzoh nusuzut, 'et cha t'ewhuntiszeh. 'Et nts'en'a dazsai, si cha whuz un'a za 'utisnelh.
11 'Et 'alha' hoont'oh, si cha yaidlanne toh ye dunadija-i, si cha uncha ndúsja.

Ndo whuz za hukwa' ts'oot'en

12 'Awhuz 'aw whunilhchoh huba soo lhe'ust'oh. 'Ink'ez soo 'et lhadúlya-un susdli', 'aw howu yalhuzusduk. 'Et hoonts'i nust'i za 'ust'oh. Di ha Christ, Sizi ts'utni-un, 'en silhchoot, 'et whuz un'a si cha itáschulh.
13 Sulhutsinke sich'oh 'awhuz hootáschulh lhnúszun, 'et hoonts'i 'ilhoghun huba za 'et ndust'en. Ndet la sen-ghu hooskat-un, 'et 'aw howu nuní lhnuzuszut whe whu-naoodíznoh. 'Ink'ez stso ts'e hoonli-i, 'i za óschoot hukwa 'ust'en.
14 Ndai la Yak'usda Christ, Sizi ts'utni-un, ndo negha whúta'alh-un, 'et whuts'un za hukwa 'ust'en.
15 'Et huwa mbene la lhadulyane, 'enne cha whuz un'a za nuni hunoodeh, 'ink'ez nohni 'uts'un un'a unahzun de, 'et hoonts'i ts'iyawh Yak'usda t'enohwhuntilhdzeh.
16 'Et hoonts'i ndet la 'uda' neghá whults'ut-un, whuz un'a za nuts'óodilh 'ink'ez lhk'un'a za nuni uznoodeh.

'Awet ndi yun k'ut uzdilhts'i 'et hoonts'i yak'uz nekeyoh whe' hoont'oh

17 Sulhutsinke sk'un'a aht'en. 'Ink'ez 'uyoonne si sk'un'a neMoodihti ba yinka dilhts'ine, 'enne cha bunulh'en. Wheni nek'oh ts'e 'ooht'e' ha 'uts'int'oh.
18 'Et lhane 'aw whuz un'a yinka lhuwhudílts'ih. Lhat nohdásni'. Doo cha za snatsul too' hoonli whe nohdúsni, 'et ndunt'ohne, 'enne Christ ootulalhgus ch'az ditnine 'uhint'oh.
19 'Et ndunne ooba 'alha lhe'hoot'ohne ninta' hutit'elh. Bubut 'i buba Yak'usda unli. Ndi yun k'ut yooya ts'iyawh

hiyulh 'unt'oh 'ink'ez 'i za hiba whudílhti'. Ndi yun k'ut hoonli-i, 'i za ghu nuni hunudeh.

20 Wheni 'et yak'uz nekeyoh whe' hoont'oh 'et huwa. 'Et whuts'un neulhyis-un nets'u tiyalh, 'et huba néznisdil. Sizi Gri neMoodihti, 'en 'unt'oh.

21 'Ink'ez neyust'e tel'en-i, 'i duyust'e dizti'-i k'un'a 'unt'oh yutilhtselh. Ndai la ye ulhtus-i, 'i be ts'iyantsuk ook'une' whut'en, 'i be 'uyoo yust'e neba itilhtselh.

4

1 'Et huwa sulhutsinke ook'esi'ne nohk'énisli cha 'ust'oh. Nohni nohgha hoonúst'i', 'ink'ez nohni sba be whuch'a whundeh-i ahli. Ook'esi'ne, neMoodihti 'en ba soo cho núdulhya.

2 Nohni ts'ekoo Euodia 'ink'ez Syntyche, nohts'u tedusdli, neMoodihti 'en be lhk'un'a za nuni nuhzut.

'Ilhoh za ts'oot'e', 'alhgoh ts'uhót'e', 'ink'ez tenazdoodli

3 'Ink'ez nyun ts'ih'un sts'úditni-un inli, nts'u tedusdli, ndunne ts'ekoo, khuni unzoo-i be sla 'it'enne, 'enne bula 'oneh. Clement, 'en cha, 'ink'ez 'onghohne cha sla 'it'enne, 'enne ts'iyawh ndi 'udustl'us khunane buboozi' ook'usguz-i, 'i k'ut 'enne cha buboozi' 'uk'usguz.

4 NeMoodihti 'ahoolhyiz 'en be whunúlhni! Doo cha za 'udusni, whunúlhni!

5 Ts'iyanne dune soo ne'bulh'en. NeMoodihti whusanátidalh-un 'awet whenghoh 'úhoont'oh.

6 Hoonli huwu ni oohle' junih! 'Et k'us ts'iyaitsuk ooba tenadahdli. 'Ink'ez tedahdlih, 'ink'ez musi dóhni'. Ndai la be ndunihzut-i, 'i ts'iyawh Yak'usda ts'un ooka' dahni.

7 'Ink'ez Yak'usda be nedzi dizghel-i, hooncha k'et 'aw t'eznoozeh ait'oh. 'Et Christ, Sizi ts'utni-un, 'en be ndi be nedzi dizghel-i, 'i nohdzi yo 'ink'ez noheni yo cha 'et ts'iyawh yughu tileh.

Ts'iyawh ndet la nohba whudizti'-un, 'et za howu nuni nuhzut

8 Sulhutsinke ndi khuni, 'i 'udek'ez-i 'únt'oh. Ndai la 'alha' 'unt'oh-i, ndai la k'us hóoncha-un, ndet la ts'ih'un 'uhoont'oh-un cha, di la ootsun hooloh-i, di la 'uzoo'-i, ndet la 'et nduhoont'oh-un hoonzoo whe howu yats'ulhduk, ndi ts'iyawh nohba whudizti'-un, 'et za howu nuni nahdeh.

9 Ndet la si sgha whe hodilh'e'-un, 'ink'ez ndai sghuni ulhchoot-i, 'ink'ez whudáhts'o-un, 'ink'ez nohnalh 'ist'en-un, 'et cha, whuz un'a ne'ooht'en. 'Ink'ez Yak'usda be whúdizghel-un, 'en si nohbulh 'óot'e'.

Philippi whut'enne dahinzoo

10 'Et sa' inle' whe doo cha za sghu nuní nahzut 'ink'ez
'ahoolhyiz snalhnih 'et hoonts'i whe sla' tiht'elh 'aw nohgha
lhuwhulhtsit. 'Et huwa neMoodihti 'en be hoonúst'i'.
11 'Aw be ndunusdzit-i, 'i ooghu yalhuzusduk. Nts'en'a la
dast'oh, 'et hoonts'i hoonúst'i'. 'Et whuz un'a hodiz'e'.
12 T'eoonuszun nts'en'a la hoonliyaz ezdunidzit, 'ink'ez lhai
ust'i-un, 'et cha t'eoonuszun. 'Et huwa nts'oh dahoont'oh
hoonts'i sye'últs'ilh-un, 'ink'ez unusdai-un cha, 'ink'ez 'usdlai-
un cha, 'ink'ez 'endunisdzit-un, ts'iyawh t'eoonuszun.
13 Christ 'en 'uja be stus-i sgha nín'ai. 'En be ts'iyantsuk
'uwhus'en.
14 'Et hoonts'i dzoh nusúszut-un huwa, 'et hoonzoo whe 'ahja
sla 'iht'en.
15 Philippi whut'enne, nohni za sla 'áhja. 'Udechoo khuni
unzoo-i be yawhenusduk whe, 'ink'ez hukw'elh'az yun k'ut
Macedonia howu natísja whe, ndunne Yak'usda ba 'ilhu-
naoodulhne ts'iyawh, 'aw 'ilhoghun hoonts'i hoonliyaz sgha
lhi'al. Nohni za 'et ndúsahla.
16 Keyoh Thessalonica 'et susda whe, ndai lhúst'i inle', nat
lhk'elh'az stso tl'a'ih'ai.
17 'Aw hoonliyaz sgha' tih'alh-un, 'et hukw'úlhnuzust'oh. Nus
de nohba 'uk'elha tileh-i, 'i za nohba ooka' nuszun.
18 'Alha ts'iyai lhai ust'i. Epaphroditus 'en be ndai la stso
tl'ahla-i, 'i ts'iyawh úschoot, 'ink'ez 'unísdai. Sooltsun-i, 'i
ndulcho whe oonawhultsun leúnt'oh. 'I huwa t'aih-i 'unt'oh.
'Et huwa Yak'usda tube cho hoont'i'.
19 'Ink'ez Christ, Sizi ts'utni-un, ye dizti'-i, 'i gha sYak'usda
ndai la be ndunihdzit-i, ts'iyawh nohgha ítalelh.
20 'Et neYak'usda 'ink'ez neBá, 'en ts'un 'ilhiz wheni tube cho
uzdílhti'. 'Et ndo honeh.

Ts'iyanne Yak'usda ooch'e'ne, 'enne ts'iyawh hadih budohni

21 Mbene la Christ, Sizi ts'utni-un, 'en be Yak'usda ooch'e'ne,
'enne ts'iyawh hadih sba budohni. 'Et mbene la sulhutsinke
szih dilhts'ine, 'enne cha hadih nohuhútni.
22 'Ink'ez Yak'usda ooch'e'ne njan dilhts'ine, 'enne ts'iyawh
hadih nohuwhutni. Mbene la Ceasar ooyoh dilhts'ine, 'enne
soo hadih hutni.
23 NeMoodihti Sizi Gri ye unzoo-i, nohni ts'iyawh nohbulh
'oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul, Colossia Whut'enne Buts'ó K'eyanguz-i

Clossia whut'enne Paul hadih ubulhni

1 Si Paul Sizi Gri 'en be whel'a'-un 'ust'oh. Yak'usda whuz un'a sba hukwa' ninzun. 'Ink'ez neulhutsin Timothy, 'en bulh,
2 nohni Colossia whut'enne mbene la Christ unidulhne hadih nohts'útni. Christ 'en ooyudúlhts'i. Yak'usda ooch'e' ahli. Nohni neulhutsinke ooba 'alha' hoont'ohne ahli. Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti, 'en ts'un nohdzi dóghel 'ink'ez ye unzoo-i cha nohbulh óot'e' ha, 'et whuz un'a za 'ooht'e' hukwa' nuszun.

Dahoont'oh whe Christ, Sizi ts'utni-un, 'en nohba 'alha' 'unt'oh

3 'Et Yak'usda Sizi Gri neMoodihti ooBá, 'en ts'un musi ts'utni, 'ink'ez 'ahoolhyiz nohni nohba tenazdudli.
4 Nohni nohbulh uzdits'o dahoont'oh whe Christ, Sizi ts'utni-un, 'en nohba 'alha' 'unt'oh 'ink'ez Yak'usda ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh buk'ehtsi'.
5 Ndai la yak'uz ts'e nohba 'ilhozkat-i, 'i ookwa tse hóhle'. 'Et huwa buk'eoohtsi', 'ink'ez ts'ih'un khuni unzoo-i whutso da' bulhúdahts'o.
6 Nts'en'a la khuni unzoo-i ndi yun k'ut ndulcho whe núdilhts'ut 'ink'ez 'i be 'ants'i 'unizt'ai le'hint'oh. Nohni cha whuz un'a za nohghu dilts'ut. Ndet dzin 'udechoo whudáhts'o whe khuni 'alha 'unt'oh-i, 'i gha Yak'usda ye unzoo-i t'ewhunihzin, 'et whuz un'a 'on nus soo náhyeh.
7 Epaphras 'en 'ilhoghun be ustle-un, 'en nebulh 'ut'en-un 'unt'oh 'ink'ez ookw'ets'intsi'. 'En gha ye unzoo-i hodilh'e'. 'En nohni noba Christ 'en yuba ne'ut'en-un unli 'unt'oh, 'ink'ez 'aw nohla dootnih ait'oh.
8 'Ink'ez Ndoni be ts'iyanne k'ehtsi', neúlhni.

Christ 'en ts'iyantsuk whe 'uk'enus dizti'-un 'unt'oh

9 'Et whulagha ts'e 'oh da' ndet dzin whulh 'úzdants'o, 'oh da' whuts'un nohba tenazdudli-un 'aw 'etsul lhe'ts'udísni. Whuz un'a Yak'usda nohba ts'oodulhkut whe nohts'o hukwa' ninzun-un, soo ts'ih'un un'a t'ewhunoohzeh. 'Et whe la Ndoni 'en be, be whutnih-i 'ink'ez be t'eoonudzun-i cha, 'i ts'iyawh 'i be dutíhbun.
10 'Et whe la neMoodihti 'en ba soo ts'ih'un un'a ndi yun k'ut dúlhts'i. Ndai 'ulh'en-i ts'iyawh yé hot'i' la. 'Ut'en unzoo-i 'i la oots'u hayóokat, 'ink'ez Yak'usda 'on nus t'entihzeh.
11 Ye ulhtus-i dizti'-i, ts'iyawh 'i be 'on nus ulhtus óohle. 'Ink'ez hoonáht'i' whe soo hoonli talhodahtni 'ink'ez dzoh nahdeh-un whulh nudulhya.

12 'Ink'ez neBá musi dahni. Yak'usda ooch'e'ne be hóot'en-i toh nudilhyanne, 'enne ndai la yut'i-i bugha ítalelh-i, 'i ooloh negha tikulh, 'et wheni soo' ts'uldzoo' nesulhtsi.

13 NeBá ndi tsalhgus yo ulhtus-i ts'u hanáneanla, 'ink'ez duYe' yuk'entsi'-un, nts'e whulerwe unli-un, 'et nenáneninla.

14 'En duduzkai' be naneonket. 'Et whe nelubeshi ts'iyawh neba 'un yutilhdil.

15 'Et Yak'usda 'aw lhist'en whe 'unt'oh 'et hoonts'i ooYe' 'en yundult'oh whe 'unt'oh t'ets'oninzun. Ndi ts'iyaitsuk 'ulya-i, 'i 'udechoo whuzdli-un unli, 'et huwa ts'iyawh whumoodih unli.

16 'En be ts'iyaitsuk 'ulya 'et huwa. Ndai la yat 'ink'ez yak'uz cha 'unt'oh-i, 'ink'ez ndi yun k'ut cha. Ndai la uznilh'en-i 'ink'ez lhts'is'en-i cha. Yak'uz ts'e kw'uts'uzda cho dizti'-i k'udilhts'ine, 'ink'ez nududeh-i ulhtus-i, 'i cha 'uyínla. Ndet la whe hooncha tune' whut'en-un, 'ink'ez whulohne nududeh-i 'uyoo nududeh-i k'une' yul'en, 'ohwhi cha 'uyínla. 'En oogha 'úhoolya 'ink'ez ooba' hóolya.

17 'Ink'ez 'en 'unt'oh ts'iyai tso unli, 'ink'ez 'en gha ts'iyai lhootun le'unt'oh.

18 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, hiyust'e hinli, 'en butso whudilhdzulh-un 'unt'oh. Mbe 'udechoo whe' whudit'en-un, 'en 'unt'oh. 'Ink'ez yaidlanne butoh, 'en 'udechoo whuzdli-un 'unt'oh. 'Et whuz un'a 'en ts'iyaitsuk yanus dizti'-un 'unt'oh.

Christ Yak'usda duts'un nenánedilya

19 Yak'usda hoont'i' whe nts'en'a la dant'oh, ooYe' yulh hulhgha 'unt'oh whe 'unt'oh.

20 'En gha ts'iyaitsuk 'ink'ez wheni cha Yak'usda duts'un nenánedilya. Ts'iyaitsuk ndi yun k'ut 'unt'oh-i, 'ink'ez yak'uz cha 'et hoonts'i, tulalhgus k'ut buzkai' ooch'a yunsus-i, 'i be whudizghel neba whulhtsi.

21 'Ink'ez 'oh da' nohni cha Yak'usda ooch'oh aht'oh inle'. Noheni be ooch'az ditnine ahli inle', 'ink'ez hoontsi' tune' zaht'en. 'Et hoonts'i dughu nanohnínla.

22 OoYe' ndi yun k'einya whe wheni nek'un'a ooyust'e whuzdli', 'ink'ez 'i be neba dazsai. 'Et huwa 'aw 'on 'un nebulh lhúhiskoh. 'Et whe nohtsun hooloh tileh. Nohk'éholts'it cha ait'oh. 'Ink'ez 'aw 'on 'un nohch'az yaooduk ait'oh. 'Et whuz un'a duBá ts'un nohtilelh.

23 Be nohba 'alha' hoont'oh-i, soo duts'o-i be oohtun. 'Ink'ez whuduts'o-un yoh ook'uwhuz'ai-i le'aht'oh. 'Ink'ez khuni unzoo-i bulh udahts'o-un, ndi khuni ooka tse hóohli khun oola doohtnih junih. Ndi yun k'ut ndulcho whe ndi khuni unzoo-i bugha ídilts'ut. 'Et huba si, Paul, Christ ba ne'ut'en-un susdli'.

Soo hooltus whe 'ust'en

24 'Et 'andit Christ 'en gha nohba dzoh nuszut-un hoonúst'i'. 'Et ndai la syust'e k'oh 'uhoont'oh-un 'i be 'en ooyust'e ba lhaoodutisdleh. Ndi ooyust'e, 'i Yak'usda ba 'ilhunaoodulh-un, 'et 'uwhúlhni
25 'Et huba ooba ne'ut'en-un susdli'. Yak'usda ye soo' whulh'en-i, ndet la nohni nohgha sgha whunt'ai, 'et whe nohba oola'ust'en-un susdli'. 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni ts'ih'un un'a lhadutisdleh.
26 Njan whe' hoont'oh hooyoh-un, 'aw niz de haoodanzut-un whuts'un, ts'iyanne buch'a whunist'i. 'Et hoonts'i 'awet mbene la Yak'usda ooch'e'ne, wheni ts'iyawh ts'et gaih whunénilhtan.
27 Ndi whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et t'ets'ontizeh 'et nets'u hukwa' ninzun. Dawhuldzoo' 'ink'ez dawhulcho 'uhoont'oh 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buba' hoont'oh. Christ 'en nohyudinda, 'et huwa Yak'usda ye dizti'-i, 'i ooka tse hoohli, 'et whuz un'a za 'uhoont'oh.
28 'En ghun ts'iyanne bulh yats'ulhduk. Be whutnih-i, 'i be ts'iyanne bugha ts'útni, 'ink'ez ts'iyawh whubuts'odulh'eh. 'Et whe ts'iyanne Christ, Sizi ts'utni-un, 'en be lhadulyane 'uhoot'e'. 'Et whuz un'a za 'uhint'oh whe neBá oots'u buztilelh.
29 'Et huba soo hoolhtus whe 'ust'en. Nts'en'a la ye ulhtus-i, 'i ye sílhtus whe 'ust'en, 'et 'uwhultus whe hukwa 'ust'en.

2

Ndi yun k'ut khuni, 'i 'ants'i 'únt'oh, Christ 'en 'udetso 'unt'oh

1 'Et nohni, ndunne Laodicea whut'enne, 'enne cha, 'ink'ez mbene la 'aw sulhi'elne, nohni ts'iyawh t'ewhuntihzeh 'et nohts'u hukwa' nuszun, dawhulcho-i be soo hoolhtus whe nohba hukwa 'ust'en.
2 'Et la budzi do na'ootneh 'ink'ez be lhk'ets'utsi'-i be 'ilho nahoodle'. 'Et whuz un'a ndet la Yak'usda be whe' hoont'oh hooyoh-un, daltsuk 'uzoo'-i, 'i be' hoont'oh, 'i ts'iyawh soo ts'ih'un un'a t'ewhuntiszeh. NeBá cha 'ink'ez Christ cha, 'enne bughun 'uhoont'oh.
3 Dawhuldzoo'-i be ts'uwhunih-i 'ink'ez daldzoo'-i be t'eoonúdzun-i cha, 'i ts'iyawh Christ 'en ooyo ts'e neba whuntilh'i.
4 Njan nohdusni khun 'uyoonne soo yahalhduk whé nanohonoo'ah junih.
5 'Aw syust'e be nohbulh lhe'ust'oh. 'Et hoonts'i syughi 'i be nohbulh 'ust'oh. 'Ink'ez hoonust'i' whe ts'ih'un un'a ne'aht'en-un 'ink'ez Christ ulhtus-i be nohba 'alha' 'unt'oh, 'et ts'iyawh t'eoonúszun.
6 'Et huwa nts'en'a la Christ, Sizi ts'utni-un, 'en neMoodihti úlhchoot, 'et whuz un'a ndi yun k'ut dúlhts'i.

7 'En be 'ants'i nohghih whuzdli' le'aht'oh, 'ink'ez 'en be ulhtus sáhli. 'Et whuz un'a nohba 'alha' hoont'oh-un, 'en bulh 'ilho oohle' ha. 'Et nts'en'a whunanohodalh'e', 'et whe 'on nus ulhtusne tihle. 'Et huwa lhk'uz te musi dáhtni.
8 Soo cho khohdle' doo ka la 'uyoonne nanohonoo'ah buk'úne' 'ooht'en ha. Nts'en'a la dune dich'oh duk'un'a nuní hunuzut-un, k'us 'ants'i khuni be yáhalhduk-un cha, k'us dune didutch'oh duk'oh ts'e huhutni, k'us ndi yun k'ut huwu ni hukw'un'a dune hohodulh'e'. 'Aw njan Christ ts'un halhúhoozulh.
9 Yak'usda dant'oh la unli, 'et Christ 'en cha ts'iyawh 'ilho yust'e za yudinda 'et huwa.
10 'Ink'ez nohni cha ooyudúlhts'i, 'et whe lhadínt'ohne sahli'. Njan dune 'udetso whudilhdzulh-un 'ink'ez dune an ndo 'uhint'oh-un, Christ 'aw 'en za ts'iyantsuk k'une' whul'en.

Ndi Moses be 'udustl'us ookune' ts'ut'en-un, Christ ts'iyawh neba gak whulhtsi

11 'Ink'ez 'en be nohuhúzt'us le'aht'oh. 'Aw dune la be lhe'hóonel. Lubeshi nohyust'e be 'ulh'en-i, ts'iyawh nohyust'e yuch'a nayuzdla. Whuz un'a Christ 'unohínla.
12 Too be úlhneh whe 'et 'ants'i hiyulh ánohalhti lé'aht'ih. 'Ink'ez Yak'usda be 'ut'en-i, 'i be yaidlanne toh Christ dunabudinla, 'et nohba 'alha' hoont'oh. 'Et 'i be nts'en'a la dunabudinla, 'et whuz un'a nohni cha hiyulh dúnanuhodinla whe' hoont'oh.
13 'Ink'ez nohni ninta' aht'ih-un 'ink'ez nohyust'e k'ut 'aw lhunohuhít'us, 'et huwa dazahtsai whe aht'oh. 'Et hoonts'i 'andit 'en bulh nakhíhna' whe aht'oh. Ts'iyawh whe tank'us 'úts'it'en-un neba whuladitni.
14 Dune ne'hutit'en-un Moses ooghuni 'uk'uneyuzguz-i nedulhyoh 'uhoont'oh'un, 'et ts'iyawh neba whusanáhon'ai. Ndi 'uk'ehóoguz-un, 'et neduba ts'e' hoont'oh. 'Aw whenghu ts'óya' ait'oh. Ndi khuni yílhchoot 'ink'ez tulalhgus k'ut wheyundunilht'o whe ts'iyawh neba gak whulhtsi.
15 Ndet la ntsi'-i nududehne 'udetso whudilhdzulhne, 'ink'ez dune an ndo 'uhint'oh-un cha, 'et whe hilhtus-un ts'iyawh bughu nahóolhchoot. Ts'iyanne nalh yooya ubulhtsi. 'Et whe buch'a' nilhde.
16 'Et huwa ndai la ah'alh-i 'ink'ez ndai ahtnai cha, k'us budzenis whuti, 'ink'ez sa yi'aih-un cha, 'ink'ez Lizwif nahulyis dzin cha, ndi 'i ts'iyawh 'et huwun nohodoolhtsi' junih.
17 'Ohwhi 'ants'i tsa whus'ih le'hoont'oh. 'Et hoonts'i ndet la nus de whusawhutilts'ulh-un, Christ ooch'e' 'uhoont'oh, 'et za ts'ih'un 'uhoont'oh.
18 Ndet whuch'a oonúlhde-un nohghá whults'ut khun 'uyoonne nohghu haóodunit'ah de, khun buk'oh ts'e 'oohneh junih. Ndut'enne huhoont'i' whe huwhuts'it whe dudzi yo

'uhilhdzun na'hududil'i. 'Ink'ez lizas ts'u tenahududli. 'Ink'ez ndet la 'aw lhuhuhóo'el-un cha t'ehonínzun na'hududil'i. 'Ink'ez buyust'e whuts'u nint'i-un, 'et whuz un'a 'uhuninzun. 'I be 'ants'i nahúchun le'hut'en.

19 'Ink'ez Sizi netso whudilhdzulh-un, 'en ooyust'e 'uts'int'oh. 'En 'aw soo cho lhuhuyootun. 'Et hoonts'i 'en gha 'on nus ts'ilhtus lheh. 'Ink'ez 'en gha ts'iyawh 'ilho uztileh. 'Et whuz un'a ooyust'e nuyeh. Ndai la nuyeh-i, 'i Yak'usda 'en 'uhóonla.

20 'Udak'ez ndi yun k'ut nohba 'alha' hoont'oh-un, 'et whuch'a Christ 'en bulh dasáhtsai le'ahja. 'Ink'ez 'andit dzin 'et di ha 'awhuz hukw'une' aht'en?

21 Oot'aoohnalh junih! Khun oonahóhlih junih! Nóhle' junih! 'Et za whunohodalh'e'.

22 Ndi ndunt'oh-i, 'i ts'iyawh gak whulhih. Ndi khuni netl'adit'ai-i 'ink'ez dune whuneoodalh'e'-un, 'et whuz un'a za 'uhoont'oh.

23 'Et ts'iyawh be ts'uwhunih-i bulh 'unt'oh le'unt'oh. 'Et whe dune dich'oh duk'un'a tenahududli huwhulhtsi. Te'hududil'en na'hududil'i. 'Ink'ez duyust'e dzoh nahuyulhdzut. 'Et hoonts'i 'ohwhi 'aw hoonli lhuhooloh. 'Et ndúhoont'oh-un ts'iyawh 'aw neyust'e lubeshi whuts'u nint'i-un, 'aw 'et whuch'a nela 'ewhudoneh ait'oh.

3

Neyust'e lubeshi whuts'u nint'i-un whulazdootni k'us Christ nets'u hukwa' ninzun-un, 'et za hukwa' 'uznoozin

1 'Et huwa Christ 'en bulh dunadahdil de, 'et ndo Yak'uz ts'e dahoont'oh la 'et za hukwa' ntihzilh. 'Et Christ Yak'usda nailhni ts'unk'us whuz yulh usda.

2 Ndo yak'uz ts'e dahoont'oh la 'et za noheni toh whudólh'a', ndi yun k'ut 'uhoont'oh'un, 'et iloh huwun nuní nahzut.

3 Dasáhsai le'aht'oh 'ink'ez 'ilhiz be kháhna-i, 'i Christ 'en bulh Yak'usda bulh 'ilho sahle' le'ahja.

4 Christ 'en be ts'úkhuna-i 'unt'oh. 'Ilhudzin ts'iyanne ba be hoodutaltsilh 'et 'oh de nohni cha ye dizti'-i, 'i be 'en bulh whuz un'a 'utihnelh.

5 'Et huwa ndi yun k'ut nohyust'e daootsah-un howa núlhtih. Ninta lhe'zooht'en, ninta' ts'ut'ih-un, 'ink'ez whudutsun tune' 'ooht'en junih, 'ink'ez ninta' uztit'elh'un, 'et hukwa lhe'nuzooszin, hoontsi' tune' utiht'en-un hukwa' noohzin junih, 'ink'ez 'uyoonne ch'e' ha' noohzin junih, 'et 'uk'eltsi neba 'alha 'untóh-un le'hoont'oh.

6 'Et whu la gha ts'e, mbene la ndut'enne, 'enne bugha Yak'usda ye hunilch'e-i, mbene la yuk'unulhe'ust'enne, 'enne ts'iyawh buts'u hóolts'ulh.

7 'Oh da' nohni cha 'et za edáht'en inle'.

8 'Et hoonts'i 'andit nja daht'en-un ts'iyawh whuladuoohtnih huba' hoont'oh. Huzahke-un, hunulhch'oh cha, k'unáhdzun, Yak'usda ch'az yalhduk-un, khuni untsi'-i bé yalhduk,
9 'ink'ez lhunooht'ah junih. 'Et 'uda' dats'int'oh la inle', 'un whutulhdil 'et huwa.
10 'Ink'ez 'andit 'uyoonne nasahdli'. 'Et mbe la whuz un'a 'uneyinla, ndet ooghun t'ets'oninzun-un, 'et 'i be 'on nus ulhtusne nats'usdli'. 'Et whe nts'en'a la Christ unli-un, 'en ook'un'a 'uts'oot'e' ha.
11 Mbene la ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne ts'iyawh lhunduhúlt'oh. Greekne k'us Lizwifne, yuka dune unli-i k'ut ust'usne k'us 'aw lhit'usne cha, 'uts'iz de haindene k'us Scythia whut'enne cha, 'ulhnane k'us bula nahuditnine dune cha, 'enne ts'iyawh. 'Et hoonts'i Christ 'en za ts'iyai unli 'ink'ez ts'iyawh nebulh 'únt'oh.

'Andit dune nasdli'-un dant'oh la

12 Yak'usda 'utahanóhanla 'et whe ooch'e' ahli, 'ink'ez nohk'entsi'. 'Et huwa ndiz un'a 'oohte'. 'Uyoonne gha te'noohzin, 'uyoonne ts'un oohzoo', yo 'ududólhdzin, 'ink'ez 'uyoonne nanilhtsulyaz ne'boolh'en. 'Ink'ez ts'iyantsuk sa' whe dzoh nutihzut-un whulh oohyin.
13 Lhulh soo' ts'int'oh, 'ink'ez ts'iyantsuk lhba whunawhudulhneh. Nohtoh 'ilhoghun 'uyoon k'ehoon'ai de, nts'en'a la Christ nohba whunaoodilhnoh, nohni cha whuz un'a za buba whunaoodoolhnoh.
14 Be lhk'ets'utsi'-i, 'i 'udetso nets'óo'alh. 'I be 'uk'enus hoonzoo whe 'ilhoh 'uts'int'oh.
15 'Ink'ez Yak'usda be nedzi dizghel-i, 'i be nohdzi yo k'une' hool'en. 'Et whuz un'a 'utahanóhanla 'ilho yust'e oole' ha. 'Ink'ez 'ahoolhyiz musi noohzin.
16 Christ ooghuni be whutnih-i cha soo cho nohdzi yo hóle'. Yak'usda ooghuni be ahjun. Shun be teni' uznilhdzun-i cha. 'Et Ndoni be cha ahjun. Whulhodulh'eh 'ink'ez lhgha dáhtni. Be hoonzoo-i, 'i be nohdzi yo hóle', 'ink'ez neMoodihti ts'un ahjun.
17 Nts'en'a daht'en nohghuni 'ink'ez nohe'ut'en whe cha, Sizi neMoodihti boozi', 'i be ndaht'en. 'Ink'ez 'en be Yak'usda neBá, 'en ts'un musi dahni.

Lhuzkehkene Yak'usda ooba 'alha' 'unt'ohne

18 Nohni ts'ekoo nohkike butl'a' dudulhye, 'et neMoodihti ba hoonzoo whe' hoont'oh.
19 Dune noh'atke buk'eoohtsi'. 'Ink'ez bube zóohla' junih.
20 Ts'oodunne ts'iyantsuk whe nohdusneke buk'une' 'oohten. 'Et whuz un'a ndaht'en de, neMoodihti hoont'i'.
21 'Ink'ez dunene nohuzkehke hubunólhch'eh junih!

Doo ka si iloh tune' hut'en hoole'.
22 Nohni 'ustlene unline, ndi yun k'ut nohmoodih unline, 'enne ts'iyawh buk'une' 'ooht'en. Nohmoodih nohnilh'en te za 'ooht'en junih. 'Et hoonts'i nohdzi ts'ih'un un'a whe Yak'usda bé nulhjut, 'ink'ez nohmoodihne buk'une' 'ooht'en.
23 'Ink'ez daht'en-un nohdzi ndulcho-i be ndóht'en. Ndaht'en-un neMoodihti za ba aht'en 'aw dune ba iloh aht'en.
24 T'eoonúhzun ndai la neMoodihti nohts'u yoozi-i, 'i nohgha ítalelh. Christ neMoodihti 'en be 'ulhnane ahli 'et huwa.
25 'Et hoonts'i tank'us ít'elhne, 'enne whuz un'a buba k'elha whutaleh. 'Ink'ez neBá nalh ts'iyawh lhgha za 'uts'int'oh 'et huwa.

4

1 'Ink'ez nohni moodih unline, nohe'ustlenne ts'ih'un 'unt'oh-i 'ink'ez lhgha 'unt'oh, 'i buba k'elha yulh'i. T'eoonuhzun nohni cha ndo yak'uz ts'e nohMoodihti hoonli.

Ye unzoo-i, 'i bulh Christ ba ts'oot'en

2 Soo cho huwahli whe tenadahdli. 'Ink'ez musi dahni.
3 Wheni cha neba tenadoohdli. Yak'usda neba dáha' dootan. 'Et de la ooghuni be yats'oolhduk. 'Et whuz un'a Christ ghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et ts'iyanne, ts'un howu yats'oolhduk. 'Andit 'et huwa 'adus'ai.
4 'Ink'ez sba tenadoohdli, 'et whe nts'en'a yatisduk whuba 'et ts'ih'un newhútas'alh.
5 Mbene la ooba 'alha' lhe'hoot'ohne, 'enne soo cho bughohle'. Ndet la 'andit nohghá whults'ut-un, whunih be 'uhoolh'en.
6 Nohghuni 'ahoolhyiz unzoo-i be bubulh yaoolhduk. 'Et huwa t'eoonóhzin nts'en'a buba hootazoo' k'un'a, 'et whuz un'a 'ilhoghun hinli whe bubulh yátilhduk.

'Udek'ez khuni butl'a nádit'ai

7 Ndun Tychicus, 'en neulhutsin ookw'ets'intsi'-un, 'ink'ez neMoodihti 'en ba ts'ih'un un'a nela'ut'en, 'ink'ez Sizi Gri ba sulh 'ulhna unli. 'En si sghun ts'iyawh nohdutánelh.
8 'Inka Njan 'et huwa nohts'ú tís'a'. 'Et la nts'en'a daht'oh-un t'ewhuntizeh, 'ink'ez nohdzi do na'yooleh.
9 Onesimus 'en yulh tiyalh. 'En cha ts'ih'un un'a neulhutsin 'ink'ez wheni ts'iyawh ookw'etsintsi', 'ink'ez nohbulh 'ilhoghun 'unt'oh. 'Enne bugha njan ts'iyawh dawhut'en-un t'ewhuntihzeh.
10 Aristarchus, 'en cha sulh 'adin'ai 'ink'ez hadih nohúlhni. 'Et Barnabas oonat-un, Mark, 'en cha hadih nohúlhni. Nts'en'a datít'elh, 'et 'uda' t'eoonáhzun. Nohghu ninya de, soo cho hoonáht'i' whe nohghoya'.
11 'Et Sizi, Zoosta cha huyulhni, 'en cha hadih nohúlhni. Ndunne, 'enne ts'iyawh yuka dune unli-i k'ut ust'usne

'úhint'oh. Ndunne 'enne za Yak'usda dune k'úne' bul'en-un, 'et huba sla' hut'en, 'ink'ez sóo ne'suhulh'en.

12 Epaphras 'en cha nohbulh 'ilhoghun 'unt'oh, 'ink'ez hadih nohúlhni. Christ ooba 'ulhna 'unt'oh. Soo k'us hooncha whe nohba tenadudli. 'Et whe Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et 'i be ts'ih'un un'a 'en ba nudútalhyalh 'ink'ez lhadúlyane cha tihleh.

13 'En ooba 'alha ts'ih'un un'a 'udisni', hooncha whe nohba nint'i. 'Aw nohni za iloh, ndunne Laodicea whut'enne cha 'ink'ez ndunne Hierapolis whut'enne, 'enne cha.

14 Luke 'en yoo be duyun unli, 'en wheni ts'iyawh ookw'ets'intsi' 'ink'ez Demas 'en cha hadih nohúlhni.

15 Ndunne Laodicea whut'enne, mbene la neulhutsinke, 'enne ts'iyawh hadih neba budóhni. 'Ink'ez Nymphas, 'en cha, 'ink'ez mbene la duyoh Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne cha hadih sba budóhni.

Ye unzoo-i nohbulh óot'e'

16 Nohnich'oh nohtoh ndi 'udustl'us ook'uyalhduk de, mbene la Laodicea Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne cha hik'uyaoolhduk huba' hoont'oh. 'Et ndai la 'udustl'us buts'o tl'aiyan'ai-i, 'i cha nohni cha ook'uyaoolhduk.

17 'Ink'ez Archippus 'en dóhni', neMoodihti ndet la yutl'ahón'ai-un, ts'iyawh lhaoodooleh. 'Et whuz un'a 'en ba yula'ut'en-un tileh.

18 Sich'oh sla be hadih dusni whe 'uk'unusúsguz-i, “Paul”. Ndi sluztih tl'oolh be 'adus'ai oonaoodoolhnoh junih. Ye unzoo-i nobulh 'oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul Thessalonica Whut'enne 'Udechoo 'Udustl'us Buts'ó K'eyanguz-i

Thessalonica whut'enne Paul hadih ubulhni

1 Wheni tane ts'inli Paul, Silvanus, Timothy, nohni keyoh Thessalonica ts'e Yak'usda neBá 'en ba 'ilhunaoodulhne, hadih nohts'utni. NeBá Yak'usda 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti ts'un nohba tenazdudli, 'et whe ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi doghel nohbulh 'oot'e'.

Hoonzoo k'un'a ne'hut'en

2 'Ahoolhyiz nohni nohghun Yak'usda ts'un musi ts'utni. Netenadudli toh nohnats'ulnih.

3 Nohnats'ulnih-un 'aw 'etsul lhe'ts'usne, be 'alha hoont'oh-i, 'i ghun nohe'ut'en. 'Ink'ez nts'en'a la be nék'ets'intsi'-i be soo cho 'aht'en. 'Ink'ez neMoodihti Sizi Gri 'en ghun hukwa tse hoohli-un, 'aw whulalhduzahni. Yak'usda neBá 'en oonalh 'et whuz un'a ndaht'en.

4 Neulhutsinke t'ets'oninzun Yak'usda nohk'entsi' 'ink'ez 'utáhanóhanla.

5 'Et neghuni unzoo-i, 'aw khuni za iloh unli whe nohtl'adílts'ut. 'Et hoonts'i be hoolhtus-i be 'ink'ez Ndoni gha cha, 'et whuz un'a nohtl'adíltsut. 'Et nts'en'a nohtl'adílts'ut 'et whe la t'eoonuhzun ndi khuni 'i ts'ih'un un'a 'unt'oh. 'Et huwa 'oh da' nohtoh uzdilhts'i whe nohni nohba dant'ohne dune ts'inli, 'et ts'iyawh t'eoonáhzun.

6 'Et wheni 'ink'ez neMoodihti cha, ts'iyawh nek'un'a aht'oh sahli'. Tube dzoh nusuhde whe Ndoni ye whunilhni-i, 'i be Yak'usda ooghuni unzoo-i hoonáht'i' whe ulhchoot.

7 'Et nohni nohgha nts'oh tune' aht'en-un, 'et ndunne Macedonia 'ink'ez Achaia yun k'ut cha, mbene la Sizi Gri ooba 'alha' 'unt'ohne, 'enne nohk'un'a 'uhint'oh huzdli'.

8 'Et Macedonia whut'enne 'ink'ez Achaia whut'enne cha, 'enne neMoodihtih ooghuni, 'i ts'iyawh nohni nohgha huyulh udants'o. 'Et hoonts'i 'aw 'et za iloh, Yak'usda ts'un nohba 'alha' hoont'oh-un, 'alhgoh ndulcho whe t'ehinanzin, 'et huwa wheni 'aw 'on 'un daja uzdooni' ait'oh.

9 'Enne didutch'oh nohni nohghun nebulh nahuhoolnuk 'et whe k'eke nedáhtni. 'Ink'ez cha nts'en'a la 'uk'eltsi nohba 'alha' 'unt'oh-un, 'et whuch'a nasahdil whe Yak'usda ts'u nasulhya. Yak'usda, mbe la khuna-un, 'ink'ez 'alha Yak'usda unli-un, 'en za ooba 'ooht'en ha.

10 'Ink'ez ooYe', yak'uz ts'u hainya-un, 'en cha ooba sulh'i. Sizi 'en 'unt'oh. 'En yaidlanne butoh dunaidilhti 'ink'ez

Yak'usda ye nebulh hunilch'e-i negha tikulh-i, 'i ch'a neulhyis-un, 'en 'unt'oh.

2

Paul Sizi Gri ba be 'ut'en k'oh 'unt'oh

1 Neulhutsinke nohnich'oh t'eoonahzun 'aw 'ants'et nohts'u nalhts'utidulh.

2 'Et keyoh Philippi, 'enne bugha tube dzoh nuts'uzde, 'et ts'iyawh t'eoonuhzun. 'Et hoonts'i hukw'elh'az Yak'usda 'en gha 'aw whelhts'itsaz whe ooghuni unzoo-i be nohbulh yats'ulhduk, lhat-un whe nedulhyoh 'uhant'e' 'et hoonts'i.

3 'Et ndi khuni ulhtus-i be nohbulh yaduk inle', 'aw tank'us lhe'it'oh, k'us dutsun-i bulh lhe'it'oh, k'us 'aw ntsi'-i cha ootoh hooloh, whuz un'a nohbulh yats'alhduk inle'.

4 'Et hoonts'i Yak'usda nebulh soo neoonin'ai whe ooghuni unzoo-i, 'i be netl'ahon'ai, 'et whuz un'a za ts'iyawh 'alhgoh yats'ulhduk. 'Et hoonts'i nts'en'a dune hodutáts'o 'et hukwa' huninzun, 'i khuni 'aw whuz un'a iloh yats'ulhduk. 'Et k'us Yak'usda nets'u hukwa' ninzun-un, 'et za howu yats'oolhduk. Yak'usda 'en nedzi yoolhdzih.

5 T'eoonahzun 'aw khuni 'uyoo unli 'i be iloh nohbulh yats'ulhduk. 'Aw hoonliyaz aht'i-i, 'i negha óohlelh, 'et whuz un'a iloh nohbulh yats'ulhduk. 'Et Yak'usda nalh njan ts'ih'un un'a nohdusni.

6 Nohni k'us 'uyoonne cha nedutalhti' hukwa lhts'etí'en, Christ ooba whel'a'ne ts'inli 'ink'ez netl'ahon'ai 'et huwa be hóolhtus-i, 'i be nohando 'uts'int'oh.

7 'Et hoonts'i nohtoh uzdilhts'i da', nohts'un ts'inzoo. Nts'en'a la ts'ekoo duduzke nulhyeh 'ink'ez buk'ehintsi', 'et whuz un'a nanilhts'ulyaz nunóhts'ulh'en.

8 Nohk'enits'inli, 'et huwa ts'uhoont'i' whe Yak'usda ooghuni unzoo-i be nohbulh yats'ulhduk. Be ts'ukhuna-i, 'i hoonts'i nohni nohgha huwázti'alh, nohk'ets'intsi' 'et huwa.

9 Neulhutsinke soo cho whunalhnih, 'oh da' nts'oh tune' ts'ut'en 'ulhdzis 'ink'ez dzin 'i bulh lhla' ts'óodat'elh! Tube neba howa whulna' t'eoonahzun. doo ka la nohba howa whulna' ts'uhoolhtselh 'et whuch'a. 'Ink'ez 'et whuz un'a Yak'usda ooghuni unzoo-i be nohbulh yats'ulhduk.

10 Nohni nohnalh 'uts'ut'en, Yak'usda cha, dalcho-i be teni' uznilhdzun whe 'ink'ez ts'ih'un un'a ne'ts'ust'en whe nohni ooba 'alha' hoont'ohne nohtoh nek'éholts'it whuch'a.

11 'Ink'ez t'eoonuhzun nts'en'a la nohbáke nohk'entsi' whe nohgha hanle', 'et whuz un'a nohbulh 'uts'int'oh. 'Et huwa khuni ulhtus-i be nohbulh yats'ulhduk, 'ink'ez k'enánohts'uni'a. Datiht'elh-un, 'et whunohuznulhtun.

12 'Ink'ez Yak'usda ba soo' whuldzoo', whuz un'a toohdilh. 'En 'unt'oh nts'e la usda-un, 'et lerwe unli, 'et whe ts'iyantsuk

whe k'une' whut'en unli, 'ink'ez ye dizti'-i cha bulh 'unt'oh. 'Et whuz de 'anih nohúlhni.

Sizi Gri hits'u nalhya-un

13 Wheni negha Yak'usda ooghuni dáhts'o 'et ts'iyawh hoonáht'i' whe ulhchoot. Yinka dune ghuni iloh k'un'a úlhchoot. 'Alha' hoont'oh Yak'usda ooghuni 'unt'oh. Ndi khuni 'i be 'on nus ulhtus nóhulhtsi. Nohni ooba 'alha' yint'ohne, ndi khuni ulhchoot 'et huwa 'etsul lhe'ts'udísni whe Yak'usda musi ts'utni.

14 Neulhutsinke nyoonne Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ooch'e' unline, mbene la Judea yun k'ut whe Yak'usda ba 'ilhu-naoodulhne, 'enne buk'un'a za aht'oh. 'Et nts'en'a la ndunne Judea dilhts'ine, 'enne 'onghoh Lizwifne dzoh nubuhulhdeh, 'enne buk'un'a za nohbulh keyoh whut'enne, 'enne dzoh nunóhohulhde.

15 Lizwifne, 'enne 'uhuja neMoodihti Sizi Gri hizilhghi. 'Ink'ez mbene la buba Yak'usda be nus hoo'enne, 'enne cha buhuhanghan. 'Ink'ez wheni cha duyun k'ut hukw'u nanehuntízyoot. 'Ants'i ts'iyanne ch'az huditni, 'et huwa 'aw Yak'usda hoont'i' hukw'un'a nulhé'hust'en.

16 Khun tilah 'udun yun k'ut whut'enne hudoojih ha bubulh yaztilhduk, 'et whuch'a nehuniyoot. Ndunne Lizwifne ndai la 'uhuyulh'en-i 'et whe lubeshi be hudizbun. 'Et huwa Yak'usda ye bubulh hunilch'e-i, 'i 'ilhiz wheni huyulh utit'elh.

Buk'eninli

17 'Et neulhutsinke, 'atsulyaz wheni nohch'a nehunízyoot, 'et hoonts'i nedzi be nohbulh 'uts'int'oh. Tube cho nanohts'utit'elh-un, 'on nus hukwa ts'uninzun.

18 'Et huwa tube nohts'uztidulh hukwa' uznanzin. 'Alha si, Paul, nat whucho nohts'u toosya' hukwa 'ist'en, 'et hoonts'i ndun Satan 'en nedádinya.

19 'Et ndet 'uhoont'oh hukwa tse ts'uhooli, k'us ndai be ts'uhoont'i? Ndai la neba k'elha tileh-i, 'i be eh ts'oohootat'e'? NeMoodihti Sizi Gri nkede la whusanatidalh 'ink'ez nohni cha ts'iyawh oobulh utiht'elh, 'et za 'uhoont'oh!

20 Nohni be uzdizti'-i, 'ink'ez be ts'úhoont'i'-i ahli 'et huwa.

3

Buba 'alha' hoont'oh-un, 'et huwu ninli

1 'Et huwa 'oh da' 'aw 'on 'un whulh ts'ooyin ait'oh suli'. 'Et neba hoonzoo nídzun whe whenich'oh keyoh Athens íke'.

2 'Et 'inka ndun neulhutsin, Timothy Yak'usda ba ne'ut'en-un, 'en nohts'u whets'alh'a'. 'En 'unt'oh Christ ooghuni unzoo-i ooghá ts'ana nela'ut'en-un. 'En gha nohba 'alha' hoont'oh-un, 'et whuz un'a 'ilhiz oole' hukw'un'a za 'utiht'elh, 'ink'ez dughuni be nus nohnilht'i.

3 'Et njan dune dzoh nuneulhdeh-un whe nohba dzoh oole' junih. Nohnich'oh t'eoonahzin njan neba' hóolya whe' hoont'oh.
4 'Et nohzih íke' whe dzoh nuztideh whe' hoont'oh nohdátni' inle'. 'Et whuz un'a 'uhooja 'ink'ez 'andit t'eoonahzun.
5 'Et huwa si cha 'aw 'on 'un whulh óosyin ait'oh. 'Et huwa Timothy, 'en nohts'u whes'a' ndi be 'alha' hoont'oh-i ghun daht'oh ts'iyawh neba nahoota'alh. Doo ka si mbe la neóolhdzih-un, nohni cha tilah nohóolhdzai de, 'et de ne-e'ut'en 'ants'et 'utit'elh.

Timothy daja nedani'-un, 'et huwa nedzi hoont'i'

6 'Et 'awet Timothy nohts'u hanája 'ink'ez neghu nanja. 'Ink'ez daht'oh la 'et hukw'un nebulh nahoolnuk. Ndi be 'alha' hoont'oh-i, be nek'etsi'-i cha, 'et ts'iyawh nawhus'ai. 'Et nets'un ahzoo 'ink'ez wheni netih'elh hukwa' nahzun, 'et cha hukw'un nebulh nahoolnuk. 'Ink'ez wheni cha whuz un'a za nohuzti'elh hukwa' uzninzun.
7 'Et huwa neulhutsinke 'uyoonne gha dzoh nuts'udeh 'ink'ez dzoh nebulh 'uhoont'oh, 'et hoonts'i be 'alha' hoont'oh-i aht'i, 'et 'i be nedzi do na'uja.
8 'Et neMoodihti 'en bulh ulhtus whe núdulhya de, ts'uhoont'i' k'et ts'ukhuna le'ts'int'oh.
9 Ndai la be ts'oohoont'i'-i, 'i be ts'iyawh Yak'usda but nohba ts'uhoont'i'? Nts'en'a suba soo 'ulcho-i be Yak'usda nohba musi uzdóni'?
10 Nohts'uti'elh hukwa' ts'uninzun. Be 'alha' hoont'oh-i aht'i-un, ndet la ts'ih'un t'eoonuzahzun 'et ts'iyawh nohba lhats'odutileh. 'Et huwa 'ulhdzis 'ink'ez dzenis 'i bulh tube Yak'usda oots'o hukwa' ts'utni.

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne buba tenahududli

11 'Et tenazdudli, Yak'usda 'en dich'oh neBá, 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri, 'en nohts'un nétoolh'a'.
12 'Ink'ez nts'en'a whe la nohk'ets'intsi', 'et whuz un'a neMoodihti 'en gha tube cho lhk'uz te lhk'ehtsi'. 'Ink'ez 'uyoonne cha 'enne ts'iyawh nducha buk'ehtsi'.
13 'Et whe la neMoodihti Sizi Gri 'ink'ez ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh whusanahidil de, 'et de la neBá, Yak'usda, 'en nalh, 'aw nohdzi be ye nohk'eho'alh-i hootaloh, 'ink'ez nohlubeshi cha hootaloh.

4

Lubeshi ooghu hooloh 'et buts'u hukwa' ninzun

1 'Et huwa neulhutsinke, ndi 'udek'ez khuni be nohbulh yáts'ulhduk-i, neghuni úlhchoot whe nts'en'a la Yak'usda hót'e' ha tóohdilh nohts'útni inle'. 'Et doo cha za whuz un'a za Sizi neMoodihti, 'en be khuni ulhtus-i be nohts'utni, tube cho lhan'un te oohzoo', 'ink'ez whuz un'a za 'ooht'e'.

2 T'eoonuhzun neMoodihti Sizi khuni netl'aídan'ai, 'i
ts'iyawh nohts'udani'.
3 'Et Yak'usda ba 'udun nenohninlane, lhghu lhdúlhts'i whe
lhulh ninta' 'ooht'en junih, 'et whuz un'a Yak'usda nohba
hukwa' ninzun.
4 Ts'iyawh 'ilhoghun ahli nohyust'e 'i Yak'usda ba 'udun
neóolhtelh huba' hoont'oh 'ink'ez soo cho ooghohle'.
5 Nohyust'e hoolhtus whe lubeshi ts'u nint'i, 'et 'aw whuz
un'a aht'oh iloh! 'Udun yun k'ut whut'enne, Yak'usda
t'enuszunne, 'aw 'enne buk'un'a iloh ahtoh.
6 Khun te neulhutsin unline neghá whunist'en whe bu'at
bulh ninta' ts'oot'en junih. 'Et whuz un'a za whutso da'
nohdasni'. 'Ink'ez doo cha za nohdusni, neMoodihti 'en za
ndóohoont'oh-un huwun ts'iyawh k'útneh-un 'unt'oh. 'Et huwa
nja nohdusni, soo cho khahdli!
7 Yak'usda 'aw 'ut'en untsi'-i uztilh'elh huba iloh uzdoojih ha
neka' dani' 'et huwa. 'En ba lubeshi ooghu hoolohne uztileh
ha 'et wheni neka' dani'.
8 'Et huwa mbe la ndi khuni hidots'o hukwa lhe'hunizun,
'aw dune ch'az nult'ine lhuhiloh. Yak'usda ch'az nult'ine za
'uhint'oh. 'Ink'ez Yak'usda Ndoni 'en cha negha inin'ai-un
unli.

Ndi yun k'ut whut'enne, 'enne bunalh soo ts'ih'un un'a toohya'

9 Lhulhutsinke yé lhk'etsi'-i, 'i ghun 'aw nohts'o k'e'oosges
huba lhe'hoot'oh, Yak'usda dich'oh whunohodalh'e'
lhk'eoohtsi' ha.
10 'Et whuz un'a ndaht'en ts'iyawh neulhutsinke Macedonia
yun k'ut dilhts'ine, 'enne buts'un. Neulhutsinke khuni ulhtus-
i be nohts'utni, lhan'un te lhk'eoohtsi'.
11 'Ink'ez cha, nánilhts'ulyaz yun k'ut dólhts'i', 'ink'ez
nohe'ut'en za noolh'en. Nohnich'oh nohla be 'ooht'en. 'Et
whuz un'a 'edóht'en nohts'udáni'.
12 'Et whuz un'a ndaht'oh de, 'et de mbene la ooba 'alha'
lhe'hoot'ohne, 'enne bunalh soo ts'ih'un un'a toohya'. 'Et whe
'aw hoonliyaz ets'uhólhdoh ait'oh.

Sizi Gri whusanatidalh-un, 'et whut'aniznintan

13 'Et 'awet sulhutsinke, ndunne 'uda' nanistezne,* 'enne
bughu t'ewhuntihzeh nohba hukwa' nuszun. Ooba 'alha
lhe'hoot'ohne 'aw buba whulanalhuhóo'oh hukw'un'a ts'odi
hinli, doo ka si whuz un'a ndoht'e'.
14 Sizi dazsai 'ink'ez dunadija-un, 'et neba 'alha' hoont'oh
de, 'et whuz un'a za mbene la Sizi ooba 'alha' yint'oh whe
yahadlane, 'enne ts'iyawh Yak'usda Sizi bulh ndo nabutilelh.

* **4:13** Yaidlanne ni whe 'utni

15 'Ink'ez neMoodihti ooghuni be nja nohdusni, neMoodihti neka whusanatidalh-un, nts'en'a la dawhutanelh-un, mbene la 'awhuz khunane, 'et ndunne nanistezne, 'enne 'aw butso uztoodilh ait'oh.
16 'Et neMoodihti dich'oh soo 'ultus-un 'awet 'udutinelh, 'ink'ez lizas 'uk'enus dizti'-un, 'en cha dutinelh, 'ink'ez Yak'usda ba be ts'ujih-i, 'i cha 'udutinelh. 'Et whuz un'a Sizi Gri yak'uz ts'e whusanatidalh. 'Ink'ez mbene la Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne, 'et whuz un'a yaidlanne, 'enne cho dunahudutádulh.
17 'Et hukw'elh'az wheni 'awhuz khunane, wheni cha, 'ink'ez ndunne cha, 'alhgoh 'aw lhts'odutílh'el whe khun be' ne-eduzgooh le'ts'uja whe ndo kw'us toh 'alhgoh neMoodihti tazai ooduzdutádulh. 'Et whuz un'a 'ilhiz wheni neMoodihti bulh 'úztit'elh.
18 'Et huwa ndi khuni 'i be ts'iyawh k'únulhunooht'ah.

5

NeMoodihti oodzin dawhútanelh-un
1 Neulhutsinke nkede 'uwhutanelh 'ink'ez nts'oya hoozulh whe' whutanelh, 'aw 'et huwa nohts'o k'eoosges ait'oh.
2 Nohnich'oh soo ts'ih'un un'a t'eoonahzun nts'en'a la 'undunut'ih-un k'un'a 'ulhdzis whusanúl'ih, whuz un'a za neMoodihti oodzin neba whusaootilts'ulh.
3 Dalhúhoot'oh 'ink'ez 'aw howa lhe'oodli, hutni te, 'et khunsul bubulh haoodults'uk. Nts'en'a la ts'ekoo ulchane bubulh 'útults'ulh, 'et whuz un'a 'et nduwhutanelh. 'Et de ndutnine, 'enne 'aw buyit 'uhóneh ait'oh.
4 'Et hoonts'i nohni sulhutsinke 'aw tsalhgus yo lhdúlhts'i. 'Et huwa njan dzin whusahoolts'ut de, 'aw 'undunut'ihne k'un'a nohgha óonol'ih ait'oh.
5 Nohni be hoot'en-i 'ink'ez dzenis be hoot'en-i, 'i niz dulhts'i. 'Aw wheni 'ulhdzis 'ink'ez tsalhgus yo lhts'udílts'ih.
6 'Et huwa 'uyoonne k'un'a lhts'oostez, whenich'oh khuts'oodle'.
7 'Et huwa mbene la stezne, 'enne 'ulhdzis hoot'e'. 'Ink'ez mbene la tatnaine, 'enne 'ulhdzis tahunutnih.
8 'Et hoonts'i wheni dilhts'ine, soo whunih be 'uts'oot'e' huba' hoont'oh. Neba 'alha' 'unt'oh-i, 'ink'ez be lhk'ets'utsi'-i, 'i lhuztih dzoot dukw k'un'a nohba le'tit'elh. 'Ink'ez be uzdujih-i, ooka tse ts'uhooli-i, 'i ts'oh duts'un-i k'un'a nézdol'a'.
9 'Aw Yak'usda ye huske-i, 'i be neootalhtus, 'et huba iloh 'udun neneninla 'et huwa. 'Et k'us neMoodihti Sizi Gri 'en gha be úzdutijih-i, 'i ts'itálhchulh.
10 Neba dazsai. 'Et huwa nts'oh dahooja hoonts'i, 'awhuz ts'ukhuna k'us yats'adla, wheni ts'iyawh 'en bulh 'uts'oot'e' huba' hoont'oh.

11 'Et 'inka 'ilhone ahli whe k'únulhunaht'ah 'ink'ez lhba nus lhúnulht'i. 'Andit daht'en la whuz un'a za 'et daht'en.

Lhelhts'un un'a ndi yun k'ut uzdólts'i'

12 Neulhutsinke wheni soo cho nohts'u tezdudli, mbene la nohtoh Sizi Gri ba 'ut'enne, 'enne neMoodihti gha nohghu hinli 'ink'ez nohba huwhunih nunats'uhulye', 'enne 'unt'ohne nohba hoole'.

13 'Et bube 'ut'en gha nchane ubulh'ih. Be nek'etsi'-i, 'i gha ndaht'en. Ts'iyawh nanilhtsulyaz lhtoh dune ahli.

14 'Ink'ez neulhutsinke khuni ulhtus-i be njan dunohts'utni, nyoonne nohtoh tsedutnine soo cho bugha dahtni. Mbene la oodzi yo 'unt'ohne, soo nenabunih'ah. Yak'usda ba tetsunne cha bula aht'en. Ts'iyanne nánilhtsulyaz né'boolh'en.

15 Mbe la hoontsi' nohts'un 'uja-un, khun te hoontsi'-i be buba k'elha hoolhtselh junih! 'Et k'us nohnich'oh cha 'ink'ez 'uyoonne ba cha, ndai la unzoo-i ts'unóoht'i, 'i za lhunihdulh.

16 'Ahoolhyiz whunulhni.

17 Tenadahdli-un, 'etsul 'udóhnih junih.

18 Ts'iyantsuk whe musi dahni. Sizi Gri 'en gha 'et whuz un'a Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun 'et huwa.

19 Ndoni whunóhnulhtun-un khun te dah noohzin junih.

20 Khuni be nohba nus hoot'en-i, khun te 'ants'i 'uhoont'oh noohzin junih.

21 Ts'iyantsuk naoodúlhdzih. Ndai la unzoo-i duts'o cho oohtun.

22 Ntsi'-i ts'iyawh ooch'oh 'aht'oh.

Yak'usda ye unzoo-i nohbulh 'óot'e'

23 'Et 'awet Yak'usda, be nedzi dizghel-i negha nin'ai-un, 'en soo 'et whe nohni dich'oh duba 'udun nenóholelh-un. 'Ink'ez nohyust'e, nohzul, nohyughi, 'alhgoh 'aw hoonli whe nohk'éholts'it-un hooloh whe neMoodihti Sizi Gri whusanatidalh whuts'un, 'et whuz un'a Yak'usda nohba' hooleh nohba hukwa' nuszun.

24 Mbe la dutijih ha nohka dani'-un, 'en 'aw neladootnih ait'oh, 'en nohba' whutilelh.

25 Neulhutsinke neba tenadahdli.

26 'Et lhulhutsinke nalhutulh'ih te soo cho dushih be' lhoolhtun whe lubeshi ooghu hooloh-i be nalhudahts'oos.*

27 NeMoodihti nalh 'unohdusni, neulhutsinke 'enne Yak'usda ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh ndi 'udustl'us buba ook'uyaoolhduk.

28 NeMoodihti Sizi Gri, 'en ye unzoo-i, 'i nobulh 'óot'e'. 'Et ndo honeh.

---

* **5:26** Whuz keyoh 'et whuz un'a lhlá nuhút'a.

Paul Thessalonica Whut'enne Whulh Nat Buts'ó K'eyanguz-i

Thessalonica whut'enne Paul hadih ubulhni

1 Wheni tane ts'inli Paul, Sylvanus, Timothy, nohni keyoh Thessalonica ts'e Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti ba 'ilhunaoodulhne, hadih nohts'utni.

2 Ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi dóghel, 'et Yak'usda neBá 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri oots'u hayúkat-i, 'i nohbulh óot'e'.

Yak'usda 'udek'ez neba nahutiyeh 'ink'ez yé dizti'-i

3 Ooba 'alha' hoont'oh-i, 'i lhk'uz te aht'i 'ink'ez 'ilhoghun ahli lhan'un te lhk'ehtsi'. 'Et huwa neulhutsinke 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un nohba musi uzdóni' huba' hoont'oh.

4 'Et huwa 'onghohne Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'et huwun 'uk'enus nohba ts'uhóont'i' nohni nohghun. Dune dzoh nunohulhdeh 'ink'ez howa whulna'-un nohghá whunkat-un, 'et hoonts'i ooba 'alha' hoont'oh-i, 'i be ndai la be nohba whuts'ulhdáhni whe whulh nudulhya.

5 'Inka ts'iyanne t'ehininzun Yak'usda ts'ih'un nahiyilh-un 'unt'oh. 'Et huwa nts'e la whe Yak'usda lerwe unli, 'et la soo 'úlhdzoo' oole' ook'élh'otih'alh. 'Et huba 'andit dzoh nahde.

6 Mbene la dzoh nunóhulhdehne, 'enne Yak'usda buk'elha whutilhtselh. Yak'usda ts'ih'un un'a ne'ut'en-un 'unt'oh 'et huwa.

7 'Ink'ez nohni dzoh nudehne nebulh nátilhyis. Whuz un'a neba k'elha whutilhtselh. Ndet la neMoodihti Sizi Gri 'ink'ez oolizas ulhtusne bulh, 'et yak'uz ts'e bube hóodutaltsilh.

8 'Et 'oh de de mbene la Yak'usda t'enuszunne 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri ooghuni unzoo-i k'únulhe'ust'enne, 'enne kwun tluk be buba k'elha whutaleh. 'Et whuz un'a 'enne buts'un k'utitnelh.

9 NeMoodihti 'ink'ez 'uk'enus ye dizti'-i, 'i 'ilhiz wheni yuch'a nabutálelh. 'Et 'ilhiz wheni hiye dzoh nutideh 'ink'ez 'aw buba oolatoh nalhuhóo'oh. 'Et whuz buba k'elha whutilhtselh.

10 'Et dzin whusanája de, 'et nduwhutanelh. 'Et dzin, Yak'usda ooch'e' unline, 'enne ts'iyawh buba whudutálhti'. 'Ink'ez ndunne buba 'alha' hoont'ohne, 'enne buba hooncha tileh. Wheni neghuni gha nohba 'alha' hoont'ohne, nohni cha bubulh 'útiht'elh.

11 'Et huwa 'alhoolhyiz Yak'usda ts'un nohba tenazdudli. Yak'usda dutihjih ha nohka' dani', 'et whe soo 'úlhzoo' nohulhtsi. Ts'iyaitsuk unzoo-i yughunli, 'ink'ez 'ut'en 'ulh'en-i, be 'alha' hoont'oh-i be 'ulh'íh-i, 'i ts'iyawh ye úlhtus-i bulh 'únt'oh, 'et ts'iyawh lhaódutihleh.

12 'Et whuz un'a neMoodihti Sizi Gri boozi', nohni nohgha dutáti'. 'Ink'ez nohni cha 'en gha ahcha tileh. Yak'usda 'ink'ez Sizi Gri ye unzoo-i, 'i gha nduwhutanelh.

2

Whuch'a nahusdilh whutáleh-un

1 'Et neulhutsinke, neMoodihti whusanátidalh-un 'ink'ez 'en ts'un ooba 'ilhunats'ootádulh, 'et huwun soo cho ney-oozúlhts'ai.

2 Dune Ndoni gha nohbulh yalhduk na'dudil'i whe 'un-ohúlhni Christ oodzin, 'et dzin 'uda' whusahoolts'ut. K'us dune dich'oh dughuni be nohbulh yálhduk, k'us 'uyoon nohts'o k'e'anguz 'ink'ez si 'usdla leúnt'oh de, 'et nduhúja de, khun huwun khun nantoohdilh junih, 'et whuz un'a nohts'u tezdudlih.

3 Khun te dune nanohnoo'ah junih. Sizi Gri oodzin whusaóotilts'ulh 'et whutso, 'et 'udechoo whuch'a nahusdilh whutáleh, 'ink'ez nyoon lubeshi 'ulh'en-un, 'en ts'iyanne nalh be hoodutaltsilh. Ndun lubeshi 'ulh'en-un, musai yulhtsi-un, 'en ooye' 'unt'oh. 'Et hukw'elh'az 'et de za njan dzin whusaóotilts'ulh.

4 Yak'usda ch'az ditni, 'ink'ez yando 'unt'oh na'dudil'í-un, 'en ts'iyanne budutanelh, "Si za Yak'usda usdli. 'Uyoon Yak'usda oots'u tenadoohdli junih!" 'Et whuz un'a Yak'usda oolugliz whucho 'et dayaih 'ink'ez 'et Yak'usda buba nadudil'i.

5 'Aw eh whunalhuzulhni? Nohbulh 'ust'en whe 'uda' nohdasni'.

6 'Et 'awet ndai k'oh 'únilht'i-i, 'i nohni t'enahzun. 'Et 'oh de ndun lubeshi 'ulh'en-un ts'iyanne ba be hoodat'en tileh.

7 'Et ndi dune hukw'un nulhé'ust'en ubulhtsih-un, 'et whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et 'uda' 'andit nduwhút'en whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i ndun k'oh 'únilht'i-un, 'et za ndutit'elh whusanátiltelh whuts'un.

8 'Ink'ez 'et de la ndun uk'unulhe'ust'en-un, 'en be hóodutaltsilh. 'En itilelh neMoodihti dich'oh ye usjiz-i, 'i be ndun gak yutilhtselh. 'Et whuz un'a neMoodihti whusanátidalh-un, ndi oots'u hayánduz-i, 'i be ndun yuk'unulhe'ust'en-un, 'en 'ilhiz wheni hooloh yutilhtselh.

9 Ndun yuk'únulhé'ust'en-un whusatiyalh-un, 'en be 'ut'en k'oh, nts'en'a la Satan 'ut'en, 'et whuz un'a za 'utit'elh. Hoolhtus tuné' tit'en, 'ink'ez hooncha tuné' tit'en cha 'utit'elh. 'Ink'ez 'uk'enus whuts'it-un, 'et buba hooncha tíleh.

10 Mbene la kwuncho yo ts'u tudilhne, 'enne ts'iyawh ts'ih'un un'a lhe'hoot'oh-i, 'i be nabuna'ah. Khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i hik'elhítsi', 'et huwa 'aw hudoojih ait'oh.

11 'Et huwa hoonli nabuna'ah-i, 'et Yak'usda whuz un'a
whute bula dutitnih. 'Et la ndai whuts'it-i, 'i za buba 'alha
yutát'elh.
12 'Et la mbene la khuni 'alha' 'unt'oh-i, ooba 'alha
lhe'yit'ohne, 'et ndunt'ohne, 'enne ndet la ts'ih'un lhe'hóot'oh-
un, 'oh ho za 'et huhoont'i' whe 'oh te ne'hut'en, 'enne ts'iyawh
Yak'usda buba nahutiyeh.

Soo cho whulh núdolhya'

13 'Et hoonts'i neulhutsinke neMoodihti nohk'entsi'. 'Et
'udechoo whuts'un 'utáhanóhanla dutihjih ha. 'Et huwa
Yak'usda 'ahoolhyiz musi nohba ts'utni. Ndoni be Yak'usda
ba 'udun nenóhninla 'ink'ez ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i nohba
'alha' 'unt'oh.
14 'Et whuz un'a neghuni unzoo-i, 'i be Yak'usda dutihjih ha
nohka' dani'. 'Et la neMoodihti Sizi Gri ye dizti'-i, 'i nohgha
tíkulh.
15 'Et 'inka neulhutsinke, soo cho núdulhya. 'Ink'ez nts'en'a
la ndi hiye hodulh'eh-i, 'et wheni negha hodilh'e', 'i neghuni
gha, k'us neye 'udustl'us gha cha, 'i ts'iyawh soo cho oohtun.
16 'Et neMoodihti Sizi Gri dich'oh, 'ink'ez Yak'usda neBá, 'en
nek'entsi'. 'En ye unzoo-i, 'i be 'ilhiz wheni whuz nenilht'i whe
'et whuz un'a ooka tse ts'uhole'.
17 Nohdzi óozoo', 'ink'ez khuni unzoo-i cha, 'ink'ez 'ut'en
unzoo-i toh nenóholelh.

3

Neulhutsinke neba tenadoohdli

1 'Et ndi 'udek'ez khuni be nohbulh yats'ulhduk-i, neul-
hutsinke neba tenadoohdli. NeMoodihti ooghuni 'a cho no-
htadókat 'ink'ez nohba dóti' nohni dáhja la, whuz un'a.
2 Mbene la tank'us ne'út'enne 'ink'ez dune ntsi'ne, 'enne
buch'a naneólelh. 'Aw ts'iyawh iloh buba 'alha' hoont'oh 'et
huwa.
3 'Et hoonts'i neMoodihti oot'aníuznootan huba' hoont'oh.
'En soo cho ulhtus-i be núdulhya nohulhtsi. 'Ink'ez ndun ntsi'-
un, 'en ch'a nohghunli.
4 'Ink'ez nohni nohghun neMoodihti oot'aníuznintan nohba
nutsúhizye'-un, 'et ndaht'en 'ink'ez 'et za ndóht'en.
5 Yak'usda ye nék'entsi'-i 'ink'ez Christ hoolhtus whe usyin-
un, 'et whuz un'a nducha neMoodihti nohdzi wheínulhtun.

Tsedoohtni junih

6 'Et 'awet neulhutsinke, neMoodihti Sizi Gri boozi' gha njan
dunohts'utni, mbene la ooba 'alha' hoont'ohne neulhutsinke
hinli, 'ilhoghun te tsedutni 'ink'ez 'ants'i ooghá' tikulh za huba
sulh'i de, 'et ndunt'ohne, 'enne ts'iyawh buch'a nasahdilh,

'ink'ez buyit 'aht'oh. Ndi Yak'usda ooghuni whubuts'odalh'e'-un, 'aw lhuhuhóotun 'et huwa' hint'oh.

7 'Et wheni nohbulh 'uts'ut'en whe 'aw tselhts'udítni. 'Et whe t'eoonihzin wheni nek'un'a 'ooht'e' huba' hoont'oh.

8 Aht'i-i, 'aw 'ants'et lhts'i'ulh. Tube neba howa whulna' whe 'ulhdzis 'ink'ez dzenis 'i bulh 'uts'ut'en. 'Et la noht'anílhts'unoostan.

9 Ts'iyai be nela 'ooht'en huba' hoont'oh 'et hoonts'i 'aw dúlhts'ust'en. Nek'un'a 'ooht'e' ha whuz un'a 'uts'int'oh 'et huwa.

10 'Et 'oh da' nohbulh 'uts'int'oh whe nohba nuts'úhizye', 'et whulohne 'aw 'uhutit'elh hukwa lhe'hunízun de, 'aw 'uhoo'alh huba lhe'hóot'oh.

11 'Et nohni nohtoh whulh 'úzdits'o, tsedutnine cha hoonli 'ink'ez 'aw lhe'hust'en. 'Et hoonts'i 'uyoonne e'ut'en k'oh huwu hinli.

12 'Et ndunt'ohne neMoodihti Sizi Gri boozi' gha ndi khuni ulhtus-i be ndunóhts'utni, nánilhtsulyaz 'uhoot'en whe didutch'oh huya'alh-i nahólelh.

13 'Et hoonts'i neulhutsinke, 'ut'en unzoo-i 'ulh'en, khun 'etsul 'oohneh junih.

14 'Ink'ez ne'e'dustl'us be, neghuni yuk'unulhe'ust'en-un, 'en t'enoohzeh 'ink'ez bulh lhe'zooht'en. 'Et de si yooya oole'.

15 Khun nohulhutsinke 'uts'un un'a ne'hut'en de, 'aw no-hch'az ditni-un nóohzin junih. Nohulhutsin k'un'a oogha dóohni'.

Yak'usda ye unzoo-i nohbulh 'óot'e'

16 Nedzi whúdizghel-un whuMoodihti, 'en dich'oh 'ahoolhyiz 'ink'ez ts'iyantsuk nohdzi whúdoghel nohghá holelh. 'Et nohni ts'iyawh neMoodihti nohbulh 'óot'e'.

17 Si, Paul, sich'oh sla be 'uk'unusúsguz-i, 'i be hadih no-hdúsni. Nohts'o k'e'usgus totsuk 'et ndunóhdusni.

18 NeMoodihti Sizi Gri ye unzoo-i, 'i nohni ts'iyawh nohbulh 'óot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul 'Udechoo 'Udustl'us Timothy Ts'ó K'eyanguz-i

Paul Timothy hadih yúlhni

1 Si Paul si cha Sizi Gri ba whel'a'-un 'ust'oh. Yak'usda,
neulhyis-un, 'en ooghuni gha whe whel'a'-un susdli'. 'Ink'ez
neMoodihti Sizi Gri oot'aniuznintan-un, 'en cha ooghuni gha
whel'a'-un susdli.
2 Timothy ts'un be 'alha' hoont'oh-i 'i gha soo sye' inli.
'Ink'ez ndi 'udustl'us nts'o tl'as'aih-i, Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi
Gri neMoodihti, 'en gha ye unzoo-i cha, be ugha te'nudzun-i
cha, 'ink'ez be nedzi doghel-i cha, 'i ont'e' hukwa' nuszun.

Khuni whuts'it-i whuch'a khondle'

3 Macedonia yun k'ut ts'u tisya whe keyoh Ephesus 'et
nenyunusti. Soo cho 'ut'en utalh'elh huba mba nust'i. Whute,
'et za sinda. Daja nyudasni', 'et doo cha za nyudutasnelh,
soo khuni ulhtus-i be whulohne dune whuts'it be dune hubo-
hodoolh'eh 'et whuch'a.
4 'Enne 'udada' buba 'alha' yint'oh, 'ink'ez lhelhdun but-
soda'ne buba 'alha' hoont'oh-un. Ndoohoont'oh huwa hukwa
lhdulhyoh 'uhudutni. 'Aw Yak'usda be 'ut'en k'oh iloh
'uhoont'oh. Be 'alha' hoont'oh-i Yak'usda negha inin'ai-i, 'i gha
'on nus ts'inzoo 'et huwa.
5 Budzi lhditsun, 'ink'ez buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i*
unzoo-i be cha, 'ink'ez 'i be buba 'alha' hot'e' cha, 'et whuz un'a
lhk'ehootsi'. 'Et wheni ndi khuni Yak'usda netl'aídan'ai.
6 'Et whulohne 'ants'i iloh ts'e whehanya. 'Et huwa tank'us
'uhuja 'ink'ez lahoot'oh-un howu yahalhduk.
7 Ndunne Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'unusguz-i
hubodutilh'eh hukwa' huninzun 'ink'ez daja hutni-un, 'aw
t'ehonuszun 'et hoonts'i 'alha' hoont'oh hutni.
8 'Et hoonts'i t'ets'oninzun Moses be 'udustl'us
'uk'uneyuzguz-i mbene la soo ts'ih'un un'a hiye 'ut'en te,
'enne buba yinzoo.
9 Ndi Moses be 'udustl'us 'uk'uneyuzguz-i 'aw dune ts'ih'un
'unt'ohne ba lhe'it'oh 'et cha t'ets'oninzun. 'Ink'ez nja
dunt'ohne, 'enne buba' yilya mbene la 'i k'uneyuzyuzne cha,
ndi khuni netl'adilts'ut-i 'aw hik'unulhe'it'elne cha, budzi dut-
sunne cha, lubeshi 'ulh'enne cha, mbe la Yak'usda ghudlohne
cha, ooze hoontsi'ne cha, mbene la duloo, dubáke ughanne,
'enne cha, dune ughanne, 'enne cha,

* **1:5** Ndi khuni, 'Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

10 ts'ekoo k'us dune bulh ninta' 'ut'ihne, 'enne ts'iyawh,
whulohne dune dudulh dune ts'un bubeni untsi'ne cha, dune
'ulhnane cha, whuts'itne cha, dich'oh dughuni k'unuyuzne
cha, 'et ndunt'ohne dune, 'enne ndi Moses be 'udustl'us
buba' yilya. Yak'usda ooghuni unzoo-i, 'i ts'iyaitsuk unzoo
whe dune whubodulh'eh. 'Et 'udun huwa ts'ih'un khuni
huyodil'e'-i, 'i hich'az ditni de, 'enne cha buba' yilya.
11 Ndi khuni unzoo-i 'uk'enus dizti', 'ink'ez Yak'usda za
unzoo-un, 'en ghun za 'unt'oh. 'Et si st'aninintan whe
stl'aidan'ai.

Yak'usda ye unzoo-i, 'i gha uzdólhti'

12 Christ, Sizi ts'utni-un, 'en neMoodihti 'en st'aninintan
whe ustus sulhtsi 'ink'ez de 'ut'en k'oh ooba' tist'elh-un, 'et
stl'ahon'ai, 'et huwa 'en ts'un musi dusni.
13 Niz de haoodanzut Yak'usda ch'az dasni 'ink'ez ooba
'alha' hoont'ohne, 'enne dzoh nubuzusde. Ts'iyanne ba dzoh
'udusni inle'. 'Et hoonts'i 'aw hoonli t'eoonuzuszun-un, sba
'alha lhe'hoot'oh 'et huwa 'ist'en, 'et hoonts'i sgha te'duninzin.
14 'Et neMoodihti ye sts'un unzoo-i tube lhai cho whe
'unt'oh, 'ink'ez Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ye sk'entsi'-i, be 'alha'
hoont'oh-i, 'i cha 'en bulh 'uhoont'oh.
15 Ndi khuni be nyulh yasduk-i, 'i 'alha' 'unt'oh 'ink'ez 'i soo
ts'iyawh oot'aninintan, 'et ndutni: Christ, Sizi ts'utni-un, 'en
ndi yun k'uz nusiya lubeshi 'ulh'enne bubutilhyih 'et wheni,
'ink'ez si 'uk'enus dune untsi'-un usdli inle'.
16 'Et hoonts'i Sizi Gri, 'en sa' whuts'un whuts'ulhditni whe
whuba sulh'ih. 'Et 'ink'ez 'en ba 'udechoo 'oh tene'ust'en-un
oosdle'. 'Et huwa sgha te'ninzin. Mbene la 'awet nilhdukw
buba 'alha' yint'oh whe 'ilhiz hukhutinalh-un hotit'elh, 'enne
whubunilhtan-un usdli.
17 'Et 'andit mbe la 'ilhiz wheni whulerwe unli-un, 'en ba
ts'odilhti'. 'En 'uk'enus dizti'-un unli. 'En 'unt'oh dalhtisa
'ink'ez 'aw ts'oo'en ait'oh. 'En za Yak'usda whunih-un unli. 'En
'ilhiz wheni ba ts'odilhti'-un uztileh. 'Et ndo honeh.

Netsudule soo cho be óonyaih

18 Timothy sye' inli. Di khuni ulhtus-i Yak'usda be nus
hoo'enne, 'uda' nghu yahalhduk inle', 'et si cha whuz un'a
ntl'ahoos'ai. 'I be si netsudule ch'a ts'ih'un un'a bube óonyaih.
19 Be 'alha' hoont'oh-i 'ink'ez nyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i
ndi 'ut'en eni, 'i be soo ubontun. Whulohne ndai la bubeni toh
yudiz'ai-i, 'i ts'iyawh hukwa lhe'hunizun. 'Et huwa be buba
'alha 'uhoont'oh-i ninta' honilh'en.
20 Ndunne Hymenaeus 'ink'ez Alexander 'enne duhulya.
'Enne Yak'usda ch'az yahalhduk. 'Et t'ehonozin ndul-
huhoost'en ha, 'et huwa Satan† tl'abisti inle'. Ts'iyanne ba
tenadondli

† **1:20** Ndun Satan 'en netsudule unli.

2

1 'Et huwa soo cho nyudusni, 'udechoo Yak'usda ts'un
ts'iyanne buba oots'u tedindli, 'et la bula 'ooneh. 'Ink'ez
hukwa' ninzun k'un'a la 'et whuz un'a bula tit'elh, 'ink'ez
Yak'usda ts'un musi dini.
2 Lerwene cha 'ink'ez ts'iyawh neando 'ududildzunne cha
buba tenadindli. 'Et de la t'ezdusni 'ink'ez nedzi doghel whe
ndi yun k'ut uzdolts'i'. 'Et whuz un'a Yak'usda ba ndi yun k'ut
uzdolts'i' 'ink'ez ts'iyanne ba ts'inzoo oole'.
3 'Et whuz un'a yinka uzdilhts'i-un, 'et hoonzoo whe'
hoont'oh 'ink'ez Yak'usda neulhyis-un whuz un'a neba
hukwa' ninzun.
4 'En 'unt'oh ts'iyanne butilhyih hukwa' ninzun 'ink'ez
khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehinoozeh ha.
5 Yak'usda 'ilhoghun za unli. Yak'usda 'ink'ez ndi yun k'ut
dilhts'ine hubulheguz 'ilhoghun buba yalhduk-un za unli,
nyoon dune Christ, Sizi ts'utni-un, 'en 'unt'oh.
6 Wheni ts'iyawh nenaootakulh ha butl'a' dudilti. Ndet la
whusahoolts'ut-un soo 'et 'uja, ts'iyanne whunilhtan 'et whuz
un'a.
7 'Et wheni Yak'usda utahasalhti whel'a'-un tisdleh ha
'ink'ez ooba yatisduk. Si 'utisnelh 'udun yun k'ut whut'enne
be 'alha' hoont'oh-i 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i cha 'et
whúbuntistun ha. 'Et Christ oonalh daja dusni 'alha 'unt'oh-i
be' dusni, 'aw lhozusts'it.

*Dune 'ink'ez ts'ekoo mbene la ooba 'alha' hoont'ohne
Yak'usda ba 'ilhunhodulh-un dahutit'elh-un*
8 'Et 'awet ndi yun k'ut ndulcho whe dunene tenahudoodli.
'Et huwa bula hoonliyaz lubeshi ooghu hooloh whe dodolni.
'Aw huske bubeni toh hooloh 'ink'ez buba nawh lhe'host'e'
whe tenahudoodli. 'Et whuz un'a sdzi ndulcho-i be 'enne
buba hukwa' nuszun.
9 'Ink'ez whuz un'a ts'ekoo 'enne cha ts'ih'un un'a whe soo
nahudoot'ih. Huwhunih hukw'un'a soo hudoot'e', buyust'e
ts'iyawh ook'e 'uzdla hukw'un'a. Ditsigha' lhat te cho
nahídoolhtsi' junih. K'us gold, k'us kw'usul nehídilya-i, k'us
naih 'on nus dizti'-i, 'et ndóohoont'oh-un 'et huwa whulohne
dune tank'us hunint'i, 'et huwa 'utni,
10 'et hoonts'i ts'ekoo, mbene la Yak'usda ts'un teni nil-
hdzunne, 'enne 'ut'en unzoo-i 'uhutilh'elh, 'i be, 'et whuz un'a
ts'ekoo soo ot'enne hutileh.
11 'Et ts'ekoo dune butl'a' hududoolyelh 'ink'ez t'ehudusnih
whe soo cho Yak'usda ooghuni huyodool'eh.
12 'Et ts'eke 'aw dune hodoolh'eh ha, 'ink'ez yumoodih oole'
ha ootl'alhuwhus'al. 'Ink'ez 'ants'i t'edoosnih huba' hoont'oh.
13 Yak'usda Adam 'en cho 'uyinla, 'et hukw'elh'az Eve inla 'et
huwa.

14 'Ink'ez Adam 'aw nalhnit'oh, k'us nyoon ts'eke 'en
nainan'a 'ink'ez tank'us 'uja.
15 'Et hoonts'i ts'ekoo ts'ih'un un'a dudeni be khuhudli
whe be 'alha' hoont'oh-i hut'i, Yak'usda k'ehintsi' cha, 'ink'ez
buyust'e lubeshi ooghu hooloh de, 'et za ndihint'oh de, buyaz
whulhih te hudutijih.

3

Yak'usda ba huwunli-un, 'et diz un'a dune oole' huba' hoont'oh

1 Ndi khuni oot'aniuznintan-i 'et ndutni: Mbe la Yak'usda ba
huwunli-un tileh hukwa' ninzun de, 'et de 'en 'ut'en unzoo-i
'utilh'elh hukwa' ninzun whe 'unt'oh.
2 'Ink'ez Yak'usda ba huwunli-un, 'aw dune hoonli whe
tank'us lhe'oost'e'. 'Ilhoghun za oo'at oole'. Duba whutnih.
Ts'ih'un ni nizulh. Dune yoh dalih. Soo dune hodulh'eh-un
unli,
3 'ink'ez ts'ekoo too' 'i cha ha dalhatni. 'Aw khun lhonul-
hch'e cha 'unt'oh. 'Aw sooneya ha dalhatni. Dune dach'e
nulhe'ust'en. Dune dulhyoh lhe'dusnih. 'Uyoonne dune ch'e'
ha lhe'nizun.
4 Ts'ih'un un'a duyoh dilhts'ine bughole' 'ink'ez dich'oh
duduzkeh, 'enne cha dich'oh budzi be hik'une' 'ut'en ubool-
htselh.
5 'Et ts'ih'un un'a duyoh dilhts'ine bughunli 'aw t'eoonuszun
de, 'et de nts'en'a Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bughu tileh?
6 'Aw 'andit ooba 'alha' hooja-un iloh 'oot'e'. Doo ka si
ut'udilti'-un oole', 'ink'ez netsudule be ba nahisda-i, 'et doo ka
la didut cha whuz un'a 'ooneh.
7 'Ink'ez cha mbene la ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne cha
soo highu yaoolhduk, doo ka si tank'us 'uja 'ink'ez netsudule
yoolhgooh.

Yak'usda ba ne'út'en-un, 'et nts'en'a dune tileh

8 Whuz un'a za Yak'usda ba ne'út'en hukwa 'ut'enne, 'enne
Yak'usda buba dóti'. 'Aw nanki bughuni lhiloh. 'Aw ts'ekoo
too' 'i cha ka dalhatni, 'ink'ez 'aw sooneya cha ka dálhatnih.
9 'Et whe' hoont'oh hooyoh-un, be neba 'alha' whutat'elh 'i
bulh, buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, soo ootsun hooloh 'et
hahotun.
10 'Et hoonts'i ndunne Yak'usda ba ne'út'enne, 'udechoo soo
cho dune t'ebunoozeh 'ink'ez 'aw hoonliyaz whe hik'eho'alh-
un hooloh de, 'et de Yak'usda ba ne'tit'en.
11 Whuz un'a za ts'ekoo 'enne cha Yak'usda buba dóti',
'uyoonne ch'az yalhoohoolhduk, duba whutnihne hoole', 'et
huwa ts'iyantsuk whe but'aniuznootan ha.
12 'Ink'ez ndunne Yak'usda ba ne'út'enne, 'enne cha 'il-
hoghun za oo'at oole'. Dich'oh duduzkeh 'ink'ez duyoh

dilhts'ine cha ts'iyawh whe ts'ih'un un'a bughole' huba' hoont'oh.
13 Mbe la soo Yak'usda ba ne'ust'enne, 'enne 'uyoonne toh
soo cho Yak'usda ba hooyin, 'ink'ez Christ, Sizi ts'utni-un, 'en
ye 'alha' 'unt'oh-i, 'aw whelhniljut whe 'i ghun 'uyoonne bulh
yaoolhduk.

Hooncha whe' hoont'oh hooyoh-un

14 'Awet nilhdukw nts'un tisyalh hukwa' nuszun 'et hoonts'i
nts'o k'e'usges.
15 'Et hoonts'i sa'yaz ne'zust'en de, 'et de la ndi 'udustl'us 'i
gha la t'eononzin whe Yak'usda ooyoh dahutit'elh-un. Mbe
la Yak'usda gha 'ilhodulhne, 'enne Yak'usda khuna-un ooyoh
hinli whe' hint'oh. Ndunne 'ilhunaoodulhne ndi khuni 'alha'
'unt'oh-i be highunli 'ink'ez ts'ih'un un'a highu yalhduk.
16 'Ink'ez 'aw huwun lhdulhyoh lhe'ts'udusnih whe
Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, 'et hooncha
whe' hoont'oh. 'Et Yak'usda dich'oh dune suli' 'et whe
whubunilhtan. Ndoni ts'ih'un 'unt'oh unli yulhni. Lizasne
huyan'en. 'Udun yun k'ut whut'enne, 'en ghun whulh
'uhudants'o. Ndi yun k'ut whut'enne, 'en ooghun ooba 'alha'
yint'oh suli', 'ink'ez yak'uz ts'e huhoont'i' whe danahinilhti.

4

Whuch'a nahusdilh whutáleh-un

1 'Et 'awet Ndoni soo ts'ih'un un'a ts'et gaih yalhduk whe
ndutni, k'at le ntsi'-i nududehne whulohne dune nabunti'ah.
'Et huwa ndet la whubodutilh'eh-un, 'et za huhootuzalhts'ilh.
'Ink'ez ndi be 'alha' hoont'oh-i, 'i hila dutitnih whe' hoont'oh.
2 Ndunne duba na'udzoo' whe whuts'it-i be za yahalhduk.
'Et buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'ants'i kwun be k'eyiguz
le'hut'ih.
3 Lhghu dutalts'ilh-un, 'et cha whuch'a hontayoot, 'ink'ez
whulohkhi t'alh-i, 'i cha hich'a buntáyulh. 'Et hoonts'i
mbene la ooba 'alha' hoont'ohne 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-
i t'eininzunne, 'enne hika' ninzun-i ts'iyawh huyoo'alh huba'
hoont'oh, Yak'usda 'uyinla 'et huwa. 'Et 'udechoo ndi t'alh-i
ha Yak'usda ts'un musi hudooni' 'ink'ez huyoo'alh.
4 Yak'usda 'uyinla-i, 'i ts'iyawh 'uzoo' whe 'unt'oh, 'ink'ez
ookwa lhe'ts'unooszin junih. 'Et huwa Yak'usda ts'un musi
ts'utni 'ink'ez ts'oo'alh.
5 Yak'usda ooghuni 'ink'ez tenadudli bulh 'i be neba unzoo
ulhih whe ts'u'alh.

Sizi Gri ba soo ne'ut'en-un onle'

6 Lhulhutsinke unline, 'enne Yak'usda ghun hubodilh'eh
de, 'et de la Sizi Gri ba soo ne'út'en-un tanleh. 'Ink'ez ndi

khuni be 'alha' hoont'oh-i, 'i ghun t'eoonanzin, 'ink'ez 'i soo cho ook'une' zint'en.
7 'Et hoonts'i khuni lhizoo'-i, 'ink'ez lait'oh-i khuni, 'i oozólhts'ai' junih! K'us Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, 'i be ilhtus onle'.
8 'Et neyust'e ba ne'uzdunuldze' te, 'atsul za neba hootazoo', 'et hoonts'i Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, 'et ts'iyantsuk whe whudízti'. 'I gha la ndi yun k'ut uzdilhts'i-un nela' 'ewhudutit'elh 'ink'ez yak'uz neztiyalh de wheni 'et cha nela' 'ewhudutanelh.
9 Ndi khuni be nyulh yasduk-i, 'i oot'anínontan 'ink'ez itálhchulh huba soo 'uldzoo' whe 'unt'oh.
10 'Et wheni 'uts'uten 'ink'ez hukw'elha dzóh nuts'udeh. Yak'usda khuna-un, 'en oot'aniuznitan 'et huwa. 'En ts'iyanne butilhyis hukwa' ninzun, mbene la yuba 'alha' yint'ohne, 'enne soo ubulhyis.

Yak'usda ba ne'int'en-un, soo cho howinli

11 'Et ndi khuni ntl'adis'ai-i, 'i be 'uyoonne khuni ulhtus-i be whubodutalh'eh.
12 Chilh inli hoonts'i 'uyoonne ba 'ants'i onle' junih. K'us ooba 'alha' hoont'ohne, nyun nyuhunilh'en de, 'et huwa huhodool'eh. Ndai khuni be yailhduk-i, nts'en'a la ndi yun k'ut sinda, nts'en'a la 'uyoonne k'eintsi', nyughi be cha, mba 'alha' hoont'oh-i, 'i cha, 'ink'ez nts'en'a la lubeshi ch'az 'undunilt'i cha. 'Et 'ohwhi be la ooba 'alha' hoont'ohne whubunolhtun.
13 'Et ndet la nts'u tisyalh whuts'un, khun ndi Yak'usda ooghuni buba k'ooyailhduk-un, 'et 'etsul lhe'duzonih. Ndai la khuni be ts'oolhtus ha be nebulh yailhduk, 'i be bubulh yailhduk, 'ink'ez 'on 'un cha whubunilhtun.
14 'Et 'oh da' ndunne 'utso whudilhdzulhne dula ntsi k'ut hudalni. 'Et whe mba nus huhon'en 'ink'ez 'i nghant'ai-i 'ants'i mba oole' junih.
15 'Et njan howun nuni ninzut 'ink'ez whutl'a'dudiltih. 'Et de la oot'az ninyeh-i, ts'iyanne hinoolh'en.
16 Nyunch'oh soo cho khinli 'ink'ez khuni be whuts'odul'eh-i cha. 'I be bulh za 'ont'e'. 'Et ndint'oh de, 'et de nyunch'oh 'uduzilyih 'ink'ez mbene la nyudits'one, 'enne cha ubalhyiz whe 'int'oh.

5

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, soo cho né'bilh'en

1 Dune nyanus whudilhdzulh-un hoonli hukwa' dóni' junih. K'us mbá k'un'a bulh yailhduk. Dune nk'oh whudilhdzulhne, nyulhutsinke k'un'a bubulh yailhduk.
2 Ts'ekoo nyanus whudilhdzulhne, nloo k'un'a bubulh

yailhduk. 'Ink'ez ts'ekoo nk'oh whudilhdzulhne, nyulhtuske k'un'a khuni ootsun hooloh-i be bubulh yaoolhduk.

Mbene la soo tsandilh unline ubuzdólhti'

3 Ndunne soo ts'ih'un tsandilh unline, 'enne cha ubudólhti'.
4 'Et hoonts'i mbene la tsandilh buzkeh hoonline, k'us oochaike hoonline, ndunne tsandilh yuts'u haindene, 'enne duloo ts'ih'un un'a highole'. 'Et whe Yak'usda be 'ut'en k'oh whutaleh. 'Et 'udechoo duyoh dilhts'ine bubodólhti', 'ink'ez dudusneke bula' hoot'en. Ndiz un'a hoonzoo whe' hoont'oh 'ink'ez Yak'usda buts'u hukwa' ninzun.
5 Mbe la soo ts'ih'un tsandilh unli-un 'ink'ez oonat 'ehooloh de, Yak'usda 'en za yut'aninootan yula' tit'elh huba. 'Et dzin 'ink'ez 'ulhdzis-i bulh 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un teni' nilhdzun whe tenadudli.
6 'Et hoonts'i tsandilhne, mbe la dich'oh duk'un'a za whe ndi yun k'ut usda, ndunt'ohne hukhuna hoonts'i dahuzsai whe' hint'oh.
7 Daja nyudasni' la 'i khuni ulhtus 'i be ts'iyanne bubulh yailhduk. 'Et whe buk'eholts'it-un hooloh.
8 'Et hoonts'i mbene la 'aw dunatneke ghu lhilohne, 'ink'ez duyoh dilhts'ine, 'enne ghu lhuhiloh de, 'et ndunt'oh-un ndi be 'alha' hoont'oh-i yuch'az nal'alh, 'ink'ez ooba 'alha lhe'hoot'ohne ba nus lhe'hizoo' whe 'unt'oh.
9 Tsandilh lhk'utat whunizyat 'on 'un be yus k'ut (60) de, 'ink'ez 'ilhoghun za ghinda' de, 'en za buboozi' 'uk'oguz huba' hoont'oh.
10 Unzoo-i za' hulh'en huwa t'ehunoodzin. Ts'oodunne nilhyai de, dune t'ebunuszunne, 'enne hoonts'i yoh dabulih, Yak'usda ooch'e'ne buke tunagus, dzoh nuzutne la 'ut'en de, 'et ndi 'ut'en unzoo-i soo cho ts'iyawh 'uyoolh'en.
11 'Et hoonts'i mbe la tsandilh t'et unline, 'enne buboozi' 'uk'eonges junih. 'Ut'en ntsi'-i ha' huninzun suli', 'ink'ez Christ ch'az nahulh'a de, ki hutit'elh hukwa' huninzun.
12 'Ink'ez 'udechoo dughuni huye nahizya-i k'ahinínyuz de, 'et de buba nahutideh.
13 'Ink'ez cha tsehudutni cha huhodil'e' 'ink'ez kwun toh nuhuya. 'Ink'ez 'aw tsehudutni za iloh, 'ughu yahulhduk 'ink'ez 'uyoonne e'ut'en k'oh huwu hinli cha' hint'oh. 'Aw ne'hudooni' huba lhe'hoot'oh, 'oh te ne'huduni'.
14 Njan 'et buts'u hukwa' nuszun, ndunne tsandilh 'aw yoo 'un lhiszulhne, ke náhoot'e' 'ink'ez bubuzkeh hole', 'ink'ez duyoh cha huwo hoole'. 'Et njan nduhut'en de, 'aw nech'az ditni-un nebulh yatilhduk-un ooghá holts'it ait'oh.
15 Whulohne 'uda' Sizi Gri hich'az nalh'a whe Satan hik'une' 'ut'en 'et huwa.
16 Mbe la dune k'us ts'eke 'en ooba 'alha' hoont'oh unli-un, 'ink'ez ooloo tsandilh unli de, 'et de ndai la ye ndunidzit-i, 'i be bula' hoot'en. 'Et whuz un'a 'onghohne Yak'usda

ba 'ilhunaoodulhne hoonliyaz bugha hoo'alh ait'oh. 'Et nduhut'en de, 'et de la soo ts'ih'un tsandilh unline, ndai la hiye ndunidzit-i, 'i be bughu hoole'.

Mbene la netso whudilhdzulhne ubuzdólhti'

17 Netso whudilhdzulhne soo dune tso nuyane, 'enne soo ubudólhti' 'ink'ez nawh 'ultsuk-i be bughohle'. Mbe la 'ut'en ulhtus-i be 'ut'en whe Yak'usda be 'ut'en k'oh dune hodulh'eh 'ink'ez Yak'usda ooghuni be yalhdukne, 'enne 'uk'enus soo ne'boolh'en.

18 Yak'usda ooghuni 'et cha ndutni, “Ndet la musdoos dune tl'o mai' 'uzti'ulh wheni 'uyulh'en te, 'aw 'uti'ulh whuch'a 'enol'a' huba lhe'hoot'oh.” 'Ink'ez 'et cha ndutni, “'Ut'en-un be 'ut'en ooba 'uk'elha whutaleh whe' hoont'oh.”

19 Mbene la 'utso whudilhdzulhne hoonli huwun buk'ehuhoota'alh de, 'et nane k'us tane te, 'enne hiyulh t'ewhuninzun de, 'et de za huwu yahoolhduk huba' hoont'oh.

20 Mbene la lubeshi ilhchootne, ts'iyanne nalh whe ninta' hant'en-un hukwa' bodóni' huba' hoont'oh. 'Et de la 'onghohne cha whe hunooljut.

21 Yak'usda cha, Sizi Gri neMoodihti cha, 'ink'ez lizas 'uta-halyane cha, 'enne ts'iyawh bunalh soo ts'ih'un un'a nyudu-tasnelh, ndi khuni be daja nyudasni' 'et huwa 'ilhiz oole' ontun. Ndai la 'utalh'elh-i, 'i ts'iyawh dune dach'e hole' hukw'un'a 'oneh junih. 'Ink'ez 'aw 'ilhoghun za k'entsi' 'ink'ez hoonliyaz oots'u nolht'i junih.

22 Sta'a dune k'edolnih junih. 'Ink'ez 'uyoonne lubeshi 'ulh'enne e'ut'en k'oh ts'u tonya' junih! Nyunch'oh cha lubeshi yit 'ududoldzin.

23 'Et lhat whe mbut gha ndinda, 'et huwa 'aw too za ontnai' junih, ts'ekoo too' nt'umiyaz ook'eto 'ontnai'.

24 Whulohne bulubeshi ts'iyanne yunilh'en, 'et huwa ndai la ye buba nahutideh whutso, 'i dahaja la, ts'iyanne t'ehontazin. 'Ink'ez whulohne bulubeshi nahinu'i', 'et hukw'elh'az ndai la ye nahizya-i, 'i dahaja la, ts'iyanne t'eyuntizeh whe' hoont'oh.

25 'Ink'ez cha mbe la 'ut'en unzoo-i 'ulh'en ts'iyanne t'ewhuntizeh 'ink'ez 'ut'en unzoo-i nahinu'i' de, 'i hoonts'i ts'iyanne t'ewhuntizeh.

6

'Ulhna unline, 'enne cha dumoodihne hubodólhti'

1 'Et mbene la 'ulhna unline, 'enne cha dumoodihne ts'ih'un un'a bughu nuni hunoodeh whe soo cho hubodolhti'. 'Et nduhut'en de, 'et de Yak'usda boozi' 'ink'ez ye whubodalh'e' 'i cha 'aw 'uyoonne yuch'az dootni ait'oh.

2 'Et 'ulhnane bumoodih ooba 'alha' hoont'oh hinline, 'enne buts'u hudootni junih, lhulhutsinke hinli 'et huwa. 'Et k'us ndunne 'ulhnane, 'enne 'on nus 'ulhtus-i be buba' hut'en. Ny-oonne bumoodihne, 'enne Sizi Gri ghun ooba 'alha' yint'ohne hinli 'ink'ez buk'entsi'. 'Et huwa 'on nus 'ulhtus-i be buba' hut'en whe dube' 'ut'en be bula' hut'en whe' hut'en. 'Et ndi khuni be nyulh yasduk-i, 'i 'uyoonne cha hubodilh'eh 'ink'ez budzi do na'inleh.

Sooneya nohyak'usda oole' junih

3 'Et mbe la dune whuts'it be dune hodulh'eh-un, 'en Sizi Gri neMoodihti ooghuni unzoo-i italhchulh hukwa lhe'nizun-un. 'Ink'ez nts'en'a Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha hukw'un'a ubodutilh'eh hukwa lhe'nizun de,

4 'en dune 'ududilti' whe 'unt'oh. Hoonli t'eoonuszun. 'Et huwa 'ahoolhyiz dune dach'e za 'udinelh 'ink'ez khuni ghun dune dulhyoh 'utni. 'Et huwa ndunt'ohne dune 'oonih ooghu diz'ai unline 'uhint'oh. 'Uyoonne cha dulhyoh hutni, khuni ntsi'-i be 'uyoonne cha ghu yahalhduk. 'Et 'uyoonne lubeshi e'ut'en za ghu nuni hunudeh.

5 Ndunne bubeni ntsi' suli' whe 'ahoolhyiz lhdulhyoh 'uhunudzun. Khuni 'alha' 'unt'oh-i lhuhit'i'. 'Enne 'uhun-inzun mbe la Yak'usda be 'ut'en koh hukw'u ne'ut'en-un, 'en 'utinilh hoonzoo' tinelh. 'Enne buch'az nasindaih.

6 'Et hoonts'i soo ts'uhoont'i' whe Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uts'uwhulh'en de, nedzi hoont'i'-un, 'et neba 'uk'elha whuzdli' whe' hoont'oh.

7 Ts'uwhuzdli' da', 'aw hoonliyaz whusalhts'ilel, 'ink'ez 'alha neba dzin whulatoh suli' de, 'aw hoonli naztoola' ait'oh.

8 'Et huwa 'ut'alh-i 'ink'ez be dune ts'inli-i ts'ut'i de, 'et 'awet neba soo' hot'e'.

9 'Et hoonts'i mbene la hoonzoo' tinelh hukwa' ninzunne, 'enne whunih ooghu lhdi'ohne 'ink'ez ndai la hoonli hiye ninta' tit'elh, 'i 'aw 'i za highu nuni nudeh. 'Et whu la gha ts'e yo ubonilht'i 'et whe ndi yun k'ut hudilhts'i-un ninta' whutat'elh 'ink'ez hoontsi' ts'e hutiyalh.

10 Sooneya ooba diti'-i, 'i 'unt'oh lhat-un hoontsi' oogha whe' whududit'ih. 'I gha whulohne dahatni k'et be 'alha' hoont'oh-i ch'a hudulh 'ink'ez lhat-un budzi unduda-un khanáhuwhut'ai.

Dune hodilh'e'-un cha 'ink'ez nyunch'oh cha soo cho khon-dle'

11 'Et hoonts'i Timothy Yak'usda oodune' inli. Nyun ndowhi, 'i ooch'a tilgaih, 'ink'ez be ts'ih'un 'uhoont'oh-i, be Yak'usda k'une' whut'en-i, be 'alha' hoont'oh-i, be nek'ets'intsi'-i, 'i cha, be whulh ts'uzyin-un cha, 'ink'ez be yo uzdudildzun-i cha, ndi 'i ts'iyawh whunanyalh hukwa 'int'en.

12 Neba 'alha' 'unt'oh-i, 'i gha 'on 'un 'uts'ooneh ait'oh whe hukwa' ts'ut'en. Nyun cha 'on 'un ooneh ait'oh-un hukwa'

'ont'en. 'Ilhiz be ts'ukhuna-i, 'i duts'o cho hontun. Nyun cha dutanjih ha nka hisda 'et huwa. 'Ink'ez lhane nalh soo hoonzoo whe budani'.

13 'Et Yak'usda 'en gha ndi yun k'ut ts'iyaitsuk khuna 'ink'ez Christ, Sizi ts'utni-un, 'en Pontius Pilate oonalh soo hoonzoo k'un'a yudani'. 'Et huwa Yak'usda 'ink'ez Christ, Sizi ts'utni-un, 'en nalh soo cho nyudutasnelh,

14 khuni ntl'adís'ai-i ookw'une' 'ont'en. Khun naoolts'it junih. 'Uyoonne dzoh ts'e nghu yahutilhduk, 'et 'oh te ne'ont'en junih. 'Et neMoodihti Sizi Gri whusatiyalh whuts'un, 'et za ndont'e'.

15 Sizi Gri whuz de tiyalh-un, ndet 'uwhutanelh, 'oh de neMoodihti 'en hukwa' ninzun de, 'et de 'uwhutanelh. 'En 'uk'enus unzoo 'ink'ez neMoodihti 'en za k'une' 'ut'en-un unli. Lerwene ts'iyawh bulerwe unli 'ink'ez moodihne cha ts'iyawh bumoodih unli.

16 'Aw 'en za be dalhts'utsa-i yut'i. Nts'e la usda-un, 'et ndi oots'u hayanduz-i, 'i gha 'aw dune yuzih neooya' ait'oh. 'Aw dune lhuyiz'en 'ink'ez 'aw dune yoo'enne hooloh. 'En 'aw 'en za 'ilhiz be hoolhtus-i yut'i. 'Et huwa uzdilhti'. 'Et ndo honeh.

Hoonzoo' 'unt'ohne 'ududólhti' junih

17 Ndi yun k'ut hoonzoo' 'unt'ohne, 'enne khuni ulhtus-i be budoni', 'aw ndi yun k'ut be' hoonzoo' ts'int'oh-i 'aw di lhiloh. 'Et huwa 'aw 'i oot'aninoohtan huba lhe'hoot'oh. 'Aw ndi sooneya oot'aninintan-i iloh 'unt'oh. 'Et k'us Yak'usda mbe la khuna-un, 'aw 'en za oot'aninoohtan. Yak'usda 'en 'unt'en oola hoonli whe ts'iyaitsuk be ts'ohot'e' ha negha yunleh.

18 Ts'ih'un un'a 'uhoot'en budoni'. Bula hoonli whe 'ut'en unzoo-i 'uhoolh'en. 'Ahoolhyiz 'uyoonne hiye ndunidzit-i, 'i be bula' hutit'elh-un huba lhahúdoot'e'. Soo hoont'i' whe lhta'ts'oolyelh.

19 'Et nduhut'en de, 'i be ndo yak'uz dizti'-i dich'oh duba 'ilhe'hosdle, whusaootilts'ulh-un wheni. 'Et la 'ilhiz be ts'ukhuna-i huyitálhchulh.

Be 'alha' hoont'oh-i soo cho oogh̨ondle'

20 Sye' Timothy ndi khuni ntl'adis'a-i, 'i soo cho ook'une' tant'en, 'et wheni usdla. 'Ants'i 'oh neyalhdukne 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhdukne, khun buzih nonya' junih. Mbene la whuz un'a yalhdukne, t'ehoninzun huninzun hoonts'i, 'enne nech'az ditnine hinli.

21 'Et huwa be 'alha' hoont'oh-i whuz un'a highu yalhdukne, 'enne tank'us hidulh whe' hutni.

'Et Yak'usda ye unzoo-i, 'i nyulh 'oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul Bulh Nanki 'Udustl'us Timothy Ts'ó K'eyanguz-i

Paul Timothy hadih yulhni

1 Si Paul, Sizi Gri ba whél'a'-un usdli. Ndi 'ilhiz be ts'úkhuna-i, 'i Christ, Sizi ts'utni-un, 'en yut'i 'ink'ez 'ilhiz wheni 'unt'oh nedáni'. 'I gha la Yak'usda ndet la sts'u hukwa' ninzun 'et huwa whél'a'-un susdli'.

2 Nyun Timothy sye' ook'esi'-un inli 'ink'ez ndi 'udustl'us nts'o tl'as'aih-i. Yak'usda neBá 'ink'ez Christ, Sizi ts'utni-un, 'en neMoodihti, 'en gha ye unzoo-i cha, be úgha te'nudzun-i cha, 'ink'ez be nedzi dizghel-i cha, 'i ont'e' hukwa' nuszun.

Paul Timothy yuba whunalni nts'en'a la Sizi Gri ts'u nalh'a-un

3 'Et Yak'usda ts'un musi dusni. Stsoda'ne k'un'a, syo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, lubeshi ooghu hooloh whe Yak'usda ooba' ne'ust'en. Dzin 'ink'ez 'ulhdzis-i bulh, ndet la tenadusdli totsuk nghu ni zástan.

4 Nyunats'ultoo' nus'en 'et whunaznih 'ink'ez 'on nus nyutis'elh hukwa' nuszun, 'et de la hóst'e'.

5 Ndi soo be 'alha' hoont'oh-i, 'i nyulh 'unt'oh, 'i oonaznih. Ntsoo Lois, 'en 'udechoo ndi be 'alha' hoont'oh-i yulh 'unt'oh inle', 'ink'ez nloo, Eunice 'en cha. 'Ink'ez nyun cha 'et whuz un'a za 'int'oh, 'et sba 'alha' hoont'oh.

6 'Et huwa mba whunazni ndet da' ntsi k'et duznih whe Yak'usda huwa yú'aih-i, 'i ntl'aídan'ai. 'I 'ants'i bulh ne'hilhnah le'ilh'en, 'et la 'on nus ulhtus oole'.

7 Soo cho whunaoolni, Yak'usda Ndoni neyídan'ai whe 'aw lhts'uníljut. K'us Ndoni gha be ts'ílhtus be lhk'ets'utsi'-i, 'i cha ts'ut'i, 'ink'ez ne-eni be whunih ts'inli.

Khuni unzoo-i khun hukwaya onle' junih

8 'Et huwa 'uyoonne neMoodihti ghun bubulh yailhduk de, khun hukwaya onle' junih. 'Ink'ez si cha 'adus'ai-un, 'et cha khun hukwaya onle' junih. K'us 'uyoonne khuni unzoo-i be bubulh yaílhduk whe dzoh ninzut de, 'et de Yak'usda ye ulhtus-i, 'i gha 'ínt'en.

9 'En 'uja neulhyih. Nedzi lubeshi ooghu hootáloh 'et whuz un'a za neka' ninzun. 'Aw neye 'ut'en k'oh gha iloh neka' dani'. Dich'oh ye unzoo-i, 'i gha uzdutijih ha neka' dani', 'et whuz un'a za hukwa' ninzun. 'Ink'ez ndi ye unzoo-i, 'i Christ, Sizi ts'utni-un, 'en oots'u hayílts'ut whe neghalts'ut. 'Et 'udechoo whe' whudutát'elh, 'et whutso da' 'uhoonla.

10 'Et 'awet Sizi Gri netaninya. 'Et whuz un'a Yak'usda
ndet la dich'oh hukwa' ninzun-un 'ink'ez ye unzoo-i cha, 'i
yunénilhtan. Wheni bé dáztitsah-i, 'i Sizi Gri neba gak yul-
htsi 'ink'ez khuni unzoo-i, 'i be 'ilhiz be ts'úkhuna-i negha
ínin'ai. Ndi 'aw dálhts'utisa-un, 'et neba whusahón'ai, 'et whe
whunénilhtan.
11 'Et wheni si 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'u
tisyalh. 'Enne butoh ubulh yátisduk, 'ink'ez whubodutis'eh, 'et
whuba buts'u whel'a'-un tisdleh.
12 'Et huwa si cha dzoh nuszut, 'et hoonts'i 'aw hukwaya
lhusdloh. Mbe sba 'alha' 'unt'oh-un t'enuszun 'et huwa.
'Ink'ez ndet la ootl'ahoos'ai-un, 'udek'ez dzin whuts'un soo
'ultus whe sba hootatun, 'et sba 'alha' hoont'oh.

Ndi khuni unzoo-i soo cho oontun

13 Ndi khuni ulhtus-i oogha 'uts'ut'en-i le'unt'oh-i, si sts'un
dants'o, 'i duts'o cho oontun. Ndi be 'alha' hoont'oh-i 'ink'ez
be lhk'ets'utsi'-i, 'i Christ, Sizi ts'utni-un, 'en oots'u hayande 'et
huwa.
14 Ndai la unzoo-i ntl'álya-i, 'i ts'iyawh Ndoni be ulhtus-i, 'i
be soo cho hoontun. 'En 'unt'oh neyudínda.
15 Njan t'eooninzun ts'iyanne Asia whut'enne sch'az nahul-
hya. Phygellus 'ink'ez Hermogenes 'enne cha.
16 Onesiphorus 'en lhat sdzi dona' yulh'ih. 'Ink'ez ndi
lhuztih tl'ool be whe dust'i-i, 'aw yukaya lhiloh whe
sunalh'en. 'Et huwa 'en ooyoh dilhts'ine neMoodihti bugha
te'nozeh.
17 'Et keyoh Rome ninya whe soo cho skunúta whe nasilhti.
18 'Et dzin neMoodihti* yugha te'nozeh. 'Ink'ez keyoh Eph-
esus ts'e lhat whe sla 'uja ínle', 'et cha soo t'eooninzun.

2

Ndi Sizi Gri ye unzoo-i, 'i be soo ilhtus ónle'

1 'Et huwa sye' nyun Sizi Gri ye unzoo-i, 'i be soo ilhtus ónle'.
2 'Ink'ez lhane nalh daja nyudásni'-un 'enne ndi khun Sizi
Gri ts'u ditnine tl'adínle, 'on 'un 'uyoonne huye hódoolh'eh ha.
3 'Et huwa Sizi Gri oosalda unzoo-un k'un'a, nyun cha whuz
howu whúlna'-un hoonts'i whulh ónyin.
4 Dune salda unli-un, 'en dumoodih ba za 'ut'en. 'Aw 'udun
'ut'en-i gha lhasnoh.
5 'Ink'ez cha, mbe la noye toh whuch'a' 'ulhdeh-un, ts'ih'un
un'a whuch'a' nilhde de, 'et de za hiba k'elha whulhtsih.
6 Mbe la tube 'ut'en-un ha' nulhyeh-un, 'en ndi naínalhyai-i,
'en cho yuloh yolhchoot huba' hoont'oh.

---

* **1:18** 'Et ndi boozi' neMoodihti, 'i 'ilhoghun Yak'usda 'unt'oh 'ink'ez 'ilhoghun
Sizi Gri 'unt'oh ni whe 'utni.

7 Ndet la nyudúsni-un howu nuní ninzut. 'Ink'ez neMoodihti, 'en nla 'ut'en whe ts'iyantsuk t'eoononzeh.
8 Soo whunailnih, Sizi Gri yaidlanne butoh dunadija. David oots'u haínzut-un cha 'unt'oh. 'Et whuz un'a ndi sghuni unzooi 'unt'oh whe nyudásni'.
9 'Et huwa dune untsi'-un k'un'a 'adus'ai whe dzoh nuszut. 'Et hoonts'i Yak'usda ooghuni 'i 'aw lhilghel whe 'unt'oh.
10 'Et huwa 'utahályanne, 'enne buba whulh susyin. 'Et de la 'utahályane, 'enne cha Christ, Sizi ts'utni-un, 'en ye néulhyis-i, 'i huyóolhchoot 'ink'ez 'ilhiz huhót'e'.
11 Ndi khuni 'i soo cho oot'aniuznootan 'et ndutni,
"'En bulh dats'uzsai de,
'et de 'ilhiz wheni bulh úztit'elh cha 'uztit'elh.
12 Nts'oh dawhut'en hoonts'i whulh ts'úzyin de,
'et de 'en bulh lerwe uztileh.
Ooch'az nats'ulh'a de,
didut cha nech'az nátil'a.
13 Oolazditni de,
'et hoonts'i 'aw didut nela dootnih ait'oh,
'ink'ez 'aw 'ats'un un'a na'ootneh ait'oh 'et huwa."

Sizi Gri ba ne'ut'enne, 'enne whulohne hinzoo 'ink'ez whulohne cha hintsi'

14 'Et ndi khuni 'i buba oonailnih. NeMoodihti nalh budutánelh, 'et khun 'i khuni gha hukwa lhdulhyoh 'uhudootni' junih. Ts'iyawh buba lhe'yízoo'. 'Ants'i mbe la yudánts'one ts'iyawh ninta' butálh'elh.
15 'Et Yak'usda ba dune unzoo-un onle', whuz un'a hukwa 'int'en. Nye 'ut'en 'aw la hukwa yálhuzonle'. Ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i ts'ih'un un'a dune hubodilh'eh.
16 'Et hoonts'i 'ants'i 'oh nuyálhdukne 'ink'ez Yak'usda ghudlóhne, 'enne buzih nónya' junih. Ndunt'ohne, 'enne 'uyoonne 'on nus Yak'usda ch'az yalhdukne ubuhutilhtselh la.
17 Bughuni, dada k'un'a la butaidózit. Nyoonne Hymenaeus 'ink'ez Philetus cha, 'enne ndunt'ohne hinli.
18 'Et ndunt'ohne dune ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i tank'us 'uhint'oh huwa hich'a súdil. 'Enne 'uhutni, ndi dunahudutádulh-un, 'uda' 'uhooja hutni. 'Et whu la gha ts'e whulohne be 'alha' hoont'oh-i, ts'iyawh buba musai suli'.
19 'Et hoonts'i Yak'usda ooyoh ook'uwhuz'ai-i whuduts'o. 'Aw gak hóle' ait'oh. 'I k'ut ndi khuni 'uk'eyánguz-i whe ndutni, "Mbene la neMoodihti ooch'e' hinline, 'enne ts'iyawh t'ebunínzun." 'Ink'ez cha, "Mbene la 'uhutni, Christ oodune'ne ts'inli de, 'enne 'ut'en utsi'-i ts'u nínt'ine, 'et ndoohoont'oh-un, 'et ts'iyawh whuch'az náhoolyeh huba' hoont'oh."
20 Njan yoh whucho whambez ts'e ts'iyaitsuk 'et usdla. Be' ts'utnai-i 'ink'ez bé uzut'alh-i, whulohkhi gold cha, 'ink'ez

silver cha, 'i be 'ulya. Whulohkhi duchun 'ink'ez whutl'us be 'ulya, 'i cha 'et usdla. Whulohkhi unzoo 'ink'ez whulohki 'aw lhízoo'.

21 'Et whuz un'a, mbe la dich'oh lubeshi yuch'az nálh'a de, 'et de la duMoodihti ba 'udune'ududulti 'ink'ez ooMoodihti ye' tit'elh, 'ut'en unzoo-i ts'iyawh yeni lhadínt'oh whe 'unt'oh.

22 'Ink'ez nyun cha chilke ntsi'-i buyust'e oots'i nint'i-i, 'i ooch'a tilgaih. K'us ts'ih'un 'uhoont'oh-un, be 'alha' hoont'oh-i, be lhk'ets'utsi'-i be nedzi soo óot'e'-i cha, ndi 'i ts'iyawh bunanyalh. Nyoonne budzi yo lubeshi ooghu hooloh whe neMoodihti ts'u dedudline, 'enne bubulh ín'us.

23 'Et hoonts'i whusni ghuni 'ink'ez khuni t'enusdzun-i, 'i hoonts'i be yáhalhduk, 'i ts'iyawh ooch'oh onle'. T'eoonínzun ndi khuni ndunt'oh-i, 'i dune huyé lhdulhyoh 'utni-i, 'i 'unt'oh.

24 'Et neMoodihti be 'ulhna-un, 'en 'aw dune élhdoosyaih. K'us ts'iyanne dune dach'e núlhe'ust'en 'ink'ez soo dune hodulh'eh-un tileh. Ts'iyanne nanilhtsulyaz ne'bulh'en.

25 Yo 'údudildzun 'ink'ez buch'az ditnine ts'ih'un bubulh nenáhoho'alh. 'Et tilah Yak'usda dudeni nahundunizdla uboolhtselh. 'Et de la khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehinoozeh.

26 'Ink'ez 'et de la bubeni bugha nádolts'it, 'ink'ez net-sudule hubilhchoot inle' hik'une' 'oot'en ha, 'et la nts'oh te whe tank'us unint'i-un whuch'a nahooja'. 'Et 'udek'ez dzin whenghoh de, tube howa whútilna'

3

1 'Et njan t'eononzin, 'et 'udek'ez dzin whenghoh de, tube howa whútilna'.

2 'Et nilhdukw suli' de, dune dich'oh k'enahutitsi', sooneya ka dáhadatni, ts'iyantsuk whe hududílti', 'uhududílti', Yak'usda 'ink'ez oodune'ne', 'enne buch'az yahatilhduk, dudusneke cha k'únulhe'hutist'en, 'aw musi lhontiszin, 'ink'ez Yak'usda ghudlohne cha hutileh.

3 Dudulh dune k'elhihítsi', 'aw hoonli lhba whunalhnoho-dulhnoh. Dudulh dune dzoh ne'huduni' hukwa' huninzun te za ne'hut'en. 'Ants'et 'uyoonne dzoh nuhulhdeh, 'ink'ez ndet hoonzoo-un hukwa lhe'huntiszil.

4 'Uyoonne k'ehintsi' nahoohoolh'i 'ink'ez yoo yoh whe dune hundulhda, 'inkez butsi dunuts'un. Duba na'hutidzoo', Yak'usda k'elhuhítsi', 'ink'ez ndet la whuníni-un, 'et za hukwa' huntizilh.

5 'Et Yak'usda ba ndi yun k'ut hudólts'i' na'hududil'i' 'et hoonts'i Yak'usda yé ulhtus-i hits'oodidlai. Timothy ndunt'ohne, 'enne buch'a nasindaih.

6 Ndunt'ohne 'uyoonne yoh ts'e dahánul'ih 'ink'ez ts'ekoo whusnine, lubeshi be dizbunne, 'enne 'ilhiz ubihilhchuk. Ndunne lhelhdowh 'ut'en dutsun-i, 'ohwhi za hits'u nint'i.

7 'Ahoolhyiz hohodul'eh 'et hoonts'i khuni 'alha' 'unt'oh-i daja ni 'aw t'ehonoozeh ait'oh.

8 'Et nyoonne Jannes 'ink'ez Jambres bulh Moses hich'az nínt'i inle'. 'Et whuz un'a ndunne khuni 'alha' 'unt'oh-i, hich'az nint'i. 'Enne bubeni soo 'uk'enus untsi' suli'. 'Ink'ez ndi be 'alha' hoont'oh-i ghun buba 'ants'i hoont'oh.

9 'Et hoonts'i 'aw 'on 'un hutooya' ait'oh. Whe ninta' hunt'en-un ts'iyanne t'ewhuntázin. Nts'en'a la Jannes 'ink'ez Jambres bubulh dahooja la, 'enne buk'un'a hiye whusni-i, ts'iyanne bughun t'ewhuntizilh.

Yak'usda uniyalhne dune bube túzilalh

10 'Et hoonts'i huwa 'óonli whe khuni bunyodis'e'-i ook'un'a 'ant'en. Timothy nyunch'oh njan t'ewhunínzun. Nts'en'a dune usdli-un, nts'e la hukwa 'ust'en-un, 'ink'ez Yak'usda sba 'alha' 'unt'oh. Howa whúlna'-un whulh susyin, 'ink'ez ts'iyanne be k'ési' 'i cha, 'aw hoonli talhódusni.

11 Dune sezula inle', 'ink'ez dzoh nusuhulhdzut. 'Et whuz yun k'ut Antioch, Iconium, 'ink'ez Lystra, whuz sulh 'et 'úhooja inle', 'i soo ts'iyawh t'eoonanzin. Dune sezula whulh susyin, 'ink'ez neMoodihti ts'iyawh whuch'a sla 'uja.

12 'Alha' hoont'oh mbene la Christ, Sizi ts'utni-un, 'en gha Yak'usda ba khutinalh hukwa 'ut'enne, 'enne dune bube hútuzilalh whe' hoont'oh.

13 'Et dune ntsi'ne, 'uyoon na'dudil'íne, 'enne 'on nus hintsi' tileh 'ink'ez 'on 'un cha hintsi' hutileh. 'Et 'uyoonne nahunti'ah 'ink'ez dich'oh cha na'hunduntit'ah.

14 'Et hoonts'i nyun ndet la hodal'e'-un whe 'i ts'iyawh 'alha' 'unt'oh t'enínzun whuz un'a za 'int'oh. 'Ink'ez mbene la oogha hodal'e'ne, 'enne t'ebuninzun.

15 'Et nyun ts'oodun inli da' whuts'un ndi Yak'usda ooghuni lubeshi ooghu hooloh whe 'uk'éguz-i t'enanzin. 'I gha be whutnih-i int'i whe dinjih, Christ, Sizi ts'utni-un, 'en mba 'alha' 'unt'oh 'et huwa.

16 Yak'usda ooghuni 'i ts'iyawh Yak'usda ye sjiz-i bulh 'únt'oh. 'Ink'ez oogha whúts'odul'eh huba unzoo, ninta' ts'ut'ih-un whunénulhtun, neba ts'ih'un newhu'aih cha, 'ink'ez 'et whuneodulh'eh ts'ih'un un'a yinka uzdólts'i ha.

17 'I be Yak'usda oodune'ne lhadúlyane hutileh, 'ut'en unzoo-i wheni lhahúdint'oh.

4

Yak'usda ooghuni bé bubulh yaílhduk

1 'Et huwa Yak'usda 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri 'en oobut nyudutásnelh, 'en 'utinelh ts'iyanne nalh be hóodutaltsilh, ndai la k'úne' yul'en-i, 'i bulh. 'Oh de khunane 'ink'ez yaidlanne cha, 'enne buba nahutiyeh.

2 'Ahoolhyiz lhadínt'oh Yak'usda ooghuni bé bubulh yaílhduk. Whúbunilhtun ndet whe ninta' hut'ih-un, 'ink'ez tank'us 'uhut'en-un hukwa budíni, 'ink'ez budzi do ná'inleh. Howa whúlna'-un whulh sinyin, 'ink'ez dune hodilh'eh.

3 Whuz de whúdizulh, ndi khuni ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i 'aw huyodool'eh hukwa lhe'huntiszin. K'us dich'oh hukwa' huninzun k'un'a, 'et za 'uhodutats'o hukwa' huninzun. Mbene la didutch'oh hukwa' huninzun te za whuz un'a dune hodulh'ehne, 'enne za uboohootuzálhts'ilh hukwa' huntizilh.

4 Khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i 'aw hidóts'o hukwa lhe'huntiszil. 'Et k'us khuni 'ants'i unli-i, 'ohwhi za hika' ntizilh.

5 'Et hoonts'i Timothy nyun ts'iyantsuk whunih-i be whuch'a soo cho khinli. Ndi Yak'usda be 'ut'en k'oh whulukhun mba howa whulna' 'et hoonts'i nilht'i za 'ilhdzun. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni be yailhduk whe dune ilhyís-un, 'et za ndónt'en. 'Ink'ez Yak'usda be ooba 'int'en-i, 'i ts'iyawh lhadónleh.

Paul datítsah-un howu yalhduk

6 Si 'awet be khusna-i Yak'usda ba huwa t'aih k'un'a nadusjulh le'usneh.* 'Ink'ez ndo tisyalh-un 'awet nilhdukw suli'.

7 Hoonzoo whe ts'ih'un un'a lhisgan. 'Awet Yak'usda be 'ut'en k'oh 'uwhus'en-un ts'iyantsuk lhaoodusdla. Ts'ih'un un'a be 'alha' hoont'oh-i hostun.

8 'Udek'ez khuni be' dusni, ndet ts'ih'un un'a hoont'oh whe whuch'a oonusde-un, 'et sba us'ai. NeMoodihti ts'ih'un nahiyilh-un, 'en yutilhtselh-i, 'i 'oh de dzin sgha íta'alh. 'Ink'ez 'aw si za iloh. Mbene la dudzi ndulcho-i be bunalh be hóodutalhtsilh 'ink'ez yuti'elh hukwa' ninzunne, 'enne 'ilhoghun hinli whe ts'iyawh si sk'un'a za 'úbutilelh.

Ts'iyanne sla ditni

9 'A cho sts'u tónya'.

10 Demas sla ditni. Ndi yun k'ut núkat-i 'on nus yuka' ninzun. 'Et huwa keyoh Thessalonica whuz whinya. Crescens 'en yun k'ut Galatia ts'e whinya 'ink'ez Titus 'en cha yun k'ut Dalmatia whuz whinya.

11 Luke 'en za szih usda. Mark 'en ookunainda 'ink'ez ndiz nyulh tóo'as, 'en sba 'ut'en huba unzoo 'et huwa.

12 'Ink'ez Tychicus 'en keyoh Ephesus ts'e whes'a'.

13 Ndiz tanyalh de, sdzoot sba tolhchoos. 'I Carpus keyoh Troas ts'e 'en da' oozih neínuschooz. Nyoo khuni úk'éguz-i, 'i cha ton'a', 'ink'ez ndai la ndi khuna-i zuz ook'une'úsguz-i, 'i oonaoodolnoh junih. 'I soo ooka' nuszun.†

---

* **4:6** Ndai la ts'ekootoo' dizti'-i loodel oozih nahidiyulh-i inle', 'i Lizwifne bube 'ut'en 'unt'oh. 'Ink'ez ndi nahidiyulh-i, 'i Paul khuna le'unt'oh ni whe 'utni. † **4:13** Paul khuna whe 'oh da' khuna-i zuz lhahidulh'ih-i, lhts'enuhuyut'az 'ink'ez 'i hik'une'uguz inle'.

14 Nyoon lhuztih 'ultl'uz 'ut'en-un, Alexander huyulhni, 'en
tube lhat-un whe sundílhda'. Be 'ut'en k'oh huwa uncha
neMoodihti yuba 'uk'elha whulhtsi.
15 Nyun cha ookwa huwonle'. 'En dune ulhtus-i be neghuni
dulhyoh 'it'elh-un 'unt'oh 'et huwa.

NeMoodihti 'aw neladootnih ait'oh

16 'Et 'udechoo ooduzkut da', 'aw 'ilhoghun hoonts'i
st'anélhiyal. K'us ts'iyanne sla huditni, 'et hoonts'i 'aw
buk'eholts'it hukwa lhe'núszun.
17 'Et hoonts'i neMoodihti szih inyin 'ink'ez 'en ye ulhtus-
i, 'i gha ustus inle'. 'Et ndi ulhtus-i, 'i be si sgha la
ndi Yak'usda be ba yaduk-i, 'i ts'iyawh ts'ih'un un'a huy-
oozálhts'ai'. 'Et de la 'uyoonne 'udun yun k'ut whut'enne cha
ts'iyawh huyoozólhts'ai'. 'Ink'ez cha neMoodihti 'en khuna-iti
sutuzilhghelh-i yuch'á sulhyih.‡
18 'Et yak'uz neMoodihti 'en lerwe unli, 'et wheni sghunli,
'ink'ez oozih tisdalh whuts'un, 'ut'en untsi'-i ts'iyawh yuch'a
sutálhtelh. 'Et huwa 'en 'ilhiz wheni 'ink'ez 'on 'un cha
uzdólhti'. 'Et ndo honeh.

Khit whutso whusaónya'

19 Ndunne Prisca 'ink'ez Aquila, 'ink'ez cha Onesiphorus
ooyoh dilhts'ine, ts'iyawh hadih sba budóni'.
20 Erastus 'en keyoh Corinth 'et usda. Trophimus 'en nduda
'inka keyoh Miletus ts'uwhútni, 'et nenústi.
21 'Et khit tileh whuts'o, 'et soo 'int'oh whe sts'u tonya'. Eu-
bulus, 'en cha hadih nyulhni, 'ink'ez Pudens, Linus, Claudia,
ts'iyawh lhulhutsinke, 'enne cha hadih nyuhútni.

Ye unzoo-i nyulh 'óot'e'

22 NeMoodihti Sizi Gri 'en ndzi yo ooda' 'ink'ez ye unzoo-i, 'i
nyulh 'óot'e'. 'Et ndo honeh.

‡ **4:17** Ndi khuna-iti sutuzilhghelh-i 'et whuz un'a Lerwe Caesar lhane Sizi Gri yulh 'ut'enne, 'enne cha ubuhanghan, ni whe 'utni.

Paul Titus Ts'ó K'eyanguz-i

Paul Titus hadih yulhni

1 Si Paul Yak'usda be 'ulhna-un 'ink'ez Sizi Gri ba whel'a'-
un usdli. Nyoonne Yak'usda buba 'alha' yint'ohne, 'et wheni
'utahabanla. 'Ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ehontazin whe
Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha. 'Et wheni 'ulhna-un
usdli whe whusaz'a'.
2 'Ilhiz be ts'ukhuna-i ooka tse hoodli-i, 'i Yak'usda 'aw
lhuwhusts'it 'ink'ez soo 'udechoo da' whuts'un 'i nets'u yoozi.
3 'Et 'awet nts'oya whudizulh Yak'usda hukwa' ninzun-
un, 'et whusahoolts'ut. 'Ink'ez ndi Yak'usda be ba yaduk-
i, 'i yubunilhtan. 'Et Yak'usda, neulhyis-un, ndi khuni 'i
stl'aídan'ai.
4 Titus ndi be neba 'alha' hoont'oh-i, 'i gha sye' sinli'. 'I ghun
nts'o k'e'usges. Yak'usda 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri, neulhyis-
un, 'en gha ye unzoo-i, be negha te'nudzun-i, 'ink'ez be nedzi
dizghel-i, 'i ts'iyawh nyulh 'oot'e'.

*Yak'usda ba 'utso whudilhdzulhne, whuz un'a 'uhoot'e'
huba' hoont'oh*

5 'Et wheni Crete 'et nenyunusti, ndai la khuni ntl'adis'ai-
i, 'i be ndet la lhalhodit'oh-un ts'iyawh ts'ih'un un'a lhaoodu-
tanleh 'ink'ez lhelhdun keyoh 'oh 'utso whudilhdzulhne 'uta-
habinle.
6 Dune ook'éhot'alh-un ooghu hooloh-un. 'Ihoghun za
oo'at unli. Buzkeh cha buba 'alha' hoont'ohne, 'aw nzul-
huhoodil'ih, 'ink'ez khuni k'une' 'ut'enne hoole', whuz un'a
'uhoot'e', 'et ndunt'oh-un dune oot'e' huba' hoont'oh.
7 Dune huwunli-un unli de, 'en Yak'usda be 'ut'en k'oh-
un yutl'áwhulh'ai, 'et huwa ook'ehóotalhts'ulh-un whuyit 'oot'e'.
'Aw dich'oh duk'un'a hukwa' noozin huba lhe'hóot'oh. 'Aw
khun lhonúlhch'e, ts'ekoo too' cha ka dálhatni. 'Et dune 'eyaih-
un cha lhiloh oole', 'ink'ez 'aw sooneya cha ha dálhatni.
8 'Et k'us dune yoh dalih-un oole'. 'Ink'ez ndet la hoonzoo-
un ts'iyawh hóont'i'. Ts'ih'un ni nizulh, 'ink'ez ts'ih'un dune
unli-un cha. 'Et oodzi lubeshi ooghu hooloh whe 'ink'ez
dich'oh ts'ih'un un'a khudli-un cha oole'.
9 Ndi khuni 'i be Yak'usda neba 'alha' 'unt'oh-i, nts'en'a
la huyodil'e', 'i ts'iyawh huyotun. 'Et whe la ndi ts'ih'un
un'a be whuts'odul'eh-i, 'i be 'uyoonne 'on nus budzi ulhtus
hitilhtselh. 'Ink'ez cha mbene la ndi be whuts'odul'eh-i, 'i
yuch'az yalhdukne, 'enne ndi khuni 'i be la ninta' hut'ih-un
'et whubuntilhtun.

'Utso whudilhdzulhne bube 'ut'en

10 Tube lhane ndi khuni hik'úne' tit'en hukwa lhe'hunizun
'ink'ez 'ants'i lahóot'oh te nuyahalhduk. 'Ink'ez 'uyoonne
nahuna'a, butoh Lizwif unline, 'enne 'uk'enus hintsi'.
11 Ndunt'ohne yahalhduk-un whuch'a bontayulh.
Ndut'enne 'enne tank'us un'a dune huhodulh'eh. 'Et 'i be
'uyoonne dune duyoh dilhts'ine ninta' buhulh'ih. 'Enne
huduzoh hukw'un'a bughá' tizulh 'et wheni.
12 'Et Crete whut'enne butoh, 'ilhoghun dune nus hoo'en-
un 'en 'utni, "Crete whut'enne 'ahoolhyiz howhuts'it, khuna-
i untsi'-i duhult'oh, tsehudutni cha' 'uhint'oh, 'ink'ez bucha
hooncha cha' 'uhint'oh."
13 'Et daja ubulhni-un, 'alha 'utni. 'Et huwa tube cho hukwa'
budini. 'Et de la be neba 'alha' hoont'oh-i, 'i be 'on nus hilhtus
oole'.
14 'Inka Lizwif be 'udada' 'aw buba 'alha lhe'yít'oh suli'.
'Ink'ez ndunne khuni 'alha' 'unt'oh-i ch'az nálhyanne, 'enne
bughuni uboozólhts'ai' junih.
15 'Et mbene la buyo ts'e lhoditsunne, 'enne ts'iyaitsuk buba
me lhiloh. 'Et hoonts'i mbene la budzi dutsun suli'ne, 'ink'ez
buba 'alha lhe'hóot'ohne, ts'iyai buba me yinli. 'Ink'ez bubeni
'ink'ez buyo ts'e 'i gha t'ets'oninzun-i, 'i ts'iyawh dutsun whe
'unt'oh.
16 Ndunt'ohne, "Yak'usda t'ets'onínzun," hutni, 'et hoonts'i
dube 'ut'en be hich'az ditni. 'Enne buts'u hoontsi'ne hinli,
'ink'ez dich'oh k'une' hutit'en-un 'et za hukwa' huninzun.
'Et huwa ndet la 'ut'en unzoo-i 'uhutilhelh-un, 'aw huba soo
lhe'hildzoo' whe' hint'oh.

2

Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bube 'ut'en k'oh

1 'Et hoonts'i Titus ndi ts'ih'un un'a be whuts'odul'eh-i, 'et za
ndudóni'.
2 Ndunne yoo'un uzulhne, talhonoosnai' huba' hoont'oh,
te'hunoolhdzin, 'ink'ez ts'ih'un ni hunidoh. Whuduts'o whe
buba 'alha' hot'e'. Be lhk'ets'utsi'-i 'ink'ez 'aw hoonli talhoho-
dinine, 'et whuz un'a 'úhoot'e'.
3 Ts'ekoo yoo'un uzulhne, 'enne cha whuz un'a 'uhoot'e'.
'Enne teni' nilhdzunne hoole'. 'Uyoonne hoontsi' k'un'a
bughu yalhuhoolhduk. Ts'ekoo too' ghu dalháhatni. 'Ink'ez
hoonzoo-un za 'uyoonne huhodoolh'eh.
4 'Et de la t'edukoo dukike 'ink'ez duduzkehke cha
buk'ehoontsi', whuz un'a bugha hudooni'.
5 Ts'ih'un ni hunidoh, Yak'usda ba 'udun nebuninlane
hutileh. Duyoh cha ts'ih'un un'a howu hinli, hoozoo', 'ink'ez
dukike buk'une' hoot'en. 'Et de la 'uyoonne 'aw Yak'usda
ooghuni ch'az yahoolhduk ait'oh.
6 'Et chilke unline, 'enne cha ts'ih'un ni nidohne hoole'.

7 'Ink'ez Titus nyun cha ts'iyantsuk whe ngha 'ut'en unzoo-i 'uhoolh'en, whuz un'a 'ont'e'. 'Et ndi be whuts'odul'eh-i, 'i ts'iyawh 'aw lhdoosun, dólhti', 'ink'ez 'aw hoonliyaz whe 'ats'un un'a 'oot'e' junih.

8 Khuni duts'o-i ooba nahoodeh ait'oh-i, 'et nch'az ditni-un yooya oole'. 'Aw khuni ntsi'-i be nghu yaooduk ait'oh.

9 'Ulhnane 'enne cha dumoodihne buk'une' hoot'en budini. Nts'en'a la budzi hóolhdzoo' 'oh te za ne'hoot'en. 'Ink'ez 'aw budulhyoh cha lhe'hudoosnih.

10 'Ink'ez 'aw bughu lhe'hundunoost'i. K'us dumoodihne ts'un ts'ih'un un'a 'uhoot'e', hoonzoo k'un'a whúbunilhtun-un 'et la whut'az 'uhoot'e'. 'Et de la Yak'usda neulhyis-un, ooghuni be whuts'odul'eh-i ts'iyantsuk whe 'on nus unzoo oole'.

Yak'usda ye unzoo-i, 'i ts'iyanne nalhts'et hahoolts'ut

11 'Et Yak'usda ye unzoo-i be uzdujih-i, 'i ts'iyanne nalhts'et hahoolts'ut.

12 'Et whuneoodulh'eh, ndet la Yak'usda be 'ut'en lhuhooloh-un, 'ink'ez whenich'oh ndi yun k'ut hukwa' uzninzun-un, 'et ts'iyawh dah uzdooni'. 'Et k'us ts'ih'un ni uznizulh-un, ts'ih'un dune ts'inli-i, 'i cha, 'ink'ez Yak'usda ts'un teni' uznilhdzun k'oh ts'e za ts'oot'e', 'andit whuz un'a za 'uts'oot'e'.

13 'Et neYak'usda 'uk'enus uzdilhti'-un, Sizi Gri neulhyis-un, 'en 'unt'oh oots'u hayánduz-i, 'i bulh 'et nenalhts'et haóotilts'ulh whuts'un, ndi 'uk'enus hoonzoo-un huba ts'ilh'i.

14 Sizi Gri wheni neba huwa' dudulti nelubeshi ch'a nenaootakulh ha. 'Ink'ez wheni dich'oh oodune'ne dune 'ut'en unzoo-i za 'uts'oolh'en.

15 Titus ndúhoot'oh-un huwun bubulh yailhduk, buba nus whunilht'i, 'ink'ez mba' hoont'oh, 'et huwa whe nínta' hut'ih-un hukwa' budini. Dine 'ants'i buba onle' junih.

3

Ye unzoo-i be ndi yun k'ut uzdilhts'i-un

1 'Et nyoonne Crete whut'enne bula 'ineh njan huwu ni hotan ha. Mbene la keyoh huwunline 'ink'ez bumoodih unline, 'enne buk'une' hoot'en. 'Ahoolhyiz 'ut'en unzoo-i, 'uhutilh'elh wheni lhahúdoot'e'.

2 'Uyoonne hoontsi' k'un'a bughu yahoolhduk junih, 'ink'ez 'aw lhdulhyoh 'uhudootni' junih. K'us ts'iyanne nalhtsulyaz né'boohoolh'en 'ink'ez 'uyoonne ts'un yo 'úhududoldzin.

3 Wheni cha whuz un'a za ts'uwhusni ínle'. Khuni k'unulhe'ts'ust'en. Naznut'ah. Lhelhdun ts'uhóont'i' whe hoontsi' te ne'ts'ust'en. Ts'intsi' whe ndi yun k'ut uzdálts'i', 'ink'ez 'oonih bulh cha' ts'ant'e'. 'Uyoonne ts'uzdutni 'ink'ez ts'iyawh 'alhgoh lhts'uzdutni.

4 'Et hoonts'i 'oh da' 'uja neYak'usda neulhyis-un, 'en nets'un yé nek'entsi'-i 'ink'ez yé nets'un unzoo-i 'i bulh, 'i ts'iyanne nalh be hóodiltsai, 'et whe uzdijiz.

5 Ndet la ts'ih'un un'a 'uts'it'en-un ínle', 'aw 'et huwa íloh uzdijiz. 'Et hoonts'i ye te'ninzun-i gha, 'i be neúlhyih. 'Et ndi 'ants'i tunáts'usguz 'et whe doo cha za ts'uwhuzdli, 'ink'ez Ndoni be 'andit-un nats'usdli'.

6 'Ink'ez Yak'usda nets'un oola hoonli whe Ndoni nets'itilh'a'. Sizi Gri neulhyis-un, 'en be 'uja.

7 'Et whe la ye unzoo-i gha nelubeshi ts'iyawh neba hooloh yulhtsi. 'Ilhiz be ts'ukhuna-i hukwa tse hoodli-un, 'et nech'e' whutaleh 'et huwa.

8 Ndi khuni 'alha 'unt'oh-i 'unt'oh. 'Ink'ez 'ahoolhyiz 'et za ndudóni' nts'u hukwa' nuszun. Mbene la Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, huwu hinli whe 'ut'en unzoo-i za 'ahoolhyiz higha oona'. Ndi khuni ts'iyanne ba unzoo 'ink'ez dune whe soo' hutit'elh.

Lhdulhyoh 'udoohni' junih

9 'Et hoonts'i Moses ooghuni 'uk'uneyuzguz-i ghun, whusni khuni cha, 'ink'ez lhenyoone whutso da'ne huye yailhduk-i, 'i cha, 'ink'ez lhdulhyoh 'uhudutni, 'et ts'iyawh ooch'oh 'ont'e'. 'Aw ts'iyanne ba lhe'hoozoo' 'ink'ez 'ants'i hoonli whe' hoont'oh.

10 Mbe la dune lhch'az nilht'i-un, 'et whulh nat-un dah dáni' de, 'ink'ez 'aw lhunyudústs'o de, teneóolh'a'.

11 T'eoonínzun nduntoh-un dune 'en dudeni be tank'us úninzun 'ink'ez lubeshi 'ulh'en-un 'et za hoont'i'. 'Et huwa 'i be dich'oh ninta' dudulti whe 'unt'oh.

'Udek'ez khuni yé bubulh yánalduk

12 'Et Artemas k'us Tychicus 'enne 'ilhoghun nts'u tís'alh de, 'et 'aho diz tonya', njan keyoh Nicopolis ts'uwhútni-un. 'Et khit wheni njan tisdalh-un lhaóodusdla 'et huwa.

13 'Et Zenas dune ba yalhduk-un 'ink'ez Apollos, 'enne khun nk'uhun'as de, di la hika' ninzun-i, 'i butl'a yónlelh, 'a cho hutoo'as. 'Ink'ez khun hoonli 'ehundunóts'it junih.

14 'Ink'ez nets'u ditnine, tehonoozeh 'ut'en unzoo-i za 'uhoolh'en. 'Uyoonne hiye ndunidzit-i huye búla' hoot'en. 'Et de la ndi yun k'ut 'ants'i 'et lhodólhts'i.

Ye unzoo-i nohbulh óot'e'

15 Mbene la szih dilhts'ine, 'enne hadih nyuhútni. Mbene la ooba 'alha' hoont'ohne nek'entsi'ne, 'enne cha ts'iyawh neba hadih budíni. 'Et ndi Yak'usda ye unzoo-i nohni ts'iyawh nohbulh 'oot'e'. 'Et ndo honeh.

Paul Philemon Ts'ó K'eyanguz-i

Paul Philemon hadih yúlhni

1 Si Paul 'ust'oh. 'Et Sizi Gri ba 'adus'ai. 'Et Timothy neulhutsin, 'en cha sulh 'unt'oh. Philemon nyun nts'o k'etisgus. Neulhutsin, nk'ets'intsi'. Nek'eke 'ink'ez nebulh 'ut'en-un inli.
2 'Et ndun Apphia 'en cha ook'ets'intsi'. 'Ink'ez Archippus 'en cha neBá ba nebulh lhugan-un unli. 'Ink'ez nyoh Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne ts'iyawh hadih buts'utni.
3 Yak'usda neBá 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti, 'en ye unzoo-i 'ink'ez nohdzi doghel-i nohbulh 'óot'e'.

Sizi Gri mba 'alha' 'unt'oh 'ink'ez ook'entsi'

4 SYak'usda musi dusni. Tenadusdli totsuk nghu nuní nuszut.
5 Whulh údusts'o Sizi Gri mba 'alha' 'unt'oh 'ink'ez ook'entsi'. 'Ink'ez Yak'usda ooch'e'ne, 'enne cha whuz un'a za buk'entsi'.
6 'Et huwa be mba 'alha' hoont'oh-i, 'i be óodutnih oole'. 'Et whe Christ, Sizi ts'utni-un, 'en gha 'ut'en unzoo-i ooghá izana'-i, 'et la t'eoonoodzeh.
7 Sulhutsin nyun ngha Yak'usda ooch'e'ne budzi do ná'uja. 'Et huwa be nék'ets'intsi'-i 'int'i-i, 'i gha tube ts'uhóont'i' 'ink'ez sóo k'unuznut'ah cha' ts'int'oh.

Paul Onesimus ba tedidli

8 'Et whe la Christ 'en be khuniti be nts'o hukwa' dusni-un 'oh tune' ont'en. 'Et whuz un'a ts'ih'un un'a ne'ónt'en.
9 'Et hoonts'i be nek'éts'intsi'-i, 'i gha nts'u tédusdli. Sunilh'en nts'en'a dast'oh yoo 'un uzulh-un usdli. 'Ink'ez 'andit Sizi Gri 'en ba 'adus'ai.
10 Sye' Onesimus 'en ba nts'u tedusdli. 'En 'unt'oh nkeda' la lhuztih tl'ool be suzghel whe ooba 'alha' hoont'oh susi.
11 Whuts'o da' nyun nts'un 'aw hoonli huba unzoo-un hooloh inle'. 'Et 'andit nyun 'ink'ez si sba cha unzoo suli'.
12 'Andit 'en nts'u whenas'a' 'ink'ez naóolhchoot. 'Et 'ants'i sich'oh sdzi ilhchoot le'tanelh.
13 Njan szih tidalh hukwa' nuszun inle', njan khuni unzoo-i gha suzghel. 'Et da' nyun ngha snat ne'óot'en oole' da'.
14 'Et hoonts'i nyun, “A'a,” lhduzinih de za, 'aw hoonli 'uwhutislelh-un hukwa lhe'nuszun. 'Et whuz un'a nyunch'oh hoonínt'i' de za.
15 'Et huwa tilah 'atsulyaz nghu whinya inle'. 'Et de la 'ilhiz wheni naóolhchoot de, 'ilhiz la nzih ooda'.
16 'Aw 'on 'un nye 'ulhna lhtisdle. 'Et 'andit 'ulhna unli-un whanus 'unt'oh. Neulhutsin ookw'ets'intsi'-un unli. Si tube sba dízti' 'et hoonts'i dalcho-i be suba nyun 'on nus mba dízti'.

'Et náwhult'oh, ndi yun k'ut huba cha 'ink'ez neMoodihti ba cha.

Si sk'un'a nailhchoot

17 Si nyulh 'úst'en suninzun de, si nasilhchoot hukw'un'a nailhchoot.
18 'Et ndun hoonliyaz whe nts'u nínta' 'ant'en de, k'us oots'u whuzilh'ai de, si sba 'uk'ehoonges.
19 Si, Paul, sich'oh sla be nts'o k'e'usges. Si la ook'elha hooselh. 'Et hoonts'i hoonliyaz mba whunatizni, nyunch'oh be khina-i, 'i be hoonts'i nts'ú whuzus'ai le'hoont'oh.
20 A, sulhutsin neMoodihti be nyun ngha 'on nus hoonzoo-un nts'u hukwa' nuszun. Nts'en'a la syo ts'e whedúsni, 'et neMoodihti be sdzi dona' inleh.
21 Nts'ó k'esges-i, ook'un'a 'utanelh-un sba 'alha' hoont'oh. Daja dusni-un, 'i be 'on nus 'utant'elh nuszun.
22 'Et hoonts'i tisdálh-un sba lhaóodonleh. Ntenadudli gha la 'et ndó honeh. 'Ink'ez la nts'un sla nahudootnih.

Ye unzoo-i nyulh 'óot'e'

23 Epaphras ndun Sizi Gri gha sulh 'adin'ai-un, 'en cha hadih nyulhni.
24 Mark cha, Aristarchus cha, Demas 'en cha 'ink'ez Luke 'en cha, sulh 'ut'enne, 'enne ts'iyawh hadih nyuhutni.
25 NeMoodihti Sizi Gri 'en ye unzoo-i nyughi bulh 'óot'e'. 'Et ndo honeh.

Hebrew K'uyalhdukne Buts'ó K'eyiguz-i

'Andit 'udek'ez dzin whe Yak'usda duYe' 'en be nebulh yaílhduk

1 Lhat-un 'ink'ez lhelhts'un un'a, niz haóodanzut, Yak'usda
be nus hoo'enne, 'enne bube netsoda'ne bubulh yaílhduk.
2 'Et njan 'andit 'udek'ez dzin whe Yak'usda duYe' 'en be
nebulh yaílhduk. 'En za 'uja ooBá ndai la yut'i-i, 'i ts'iyawh
ooch'e' yutileh, 'et whuz un'a ooBá yutl'ahón'ai. OoYe' 'en be
'uja ts'iyaitsuk 'uhóonla.
3 'En za 'unt'oh ooBá ye dizti'-i, 'i whunénulhtun. 'Ink'ez
ooBá dant'oh la, 'et ooYe' 'en soo ts'ih'un yundult'oh. Ndai
la 'uhóonla, ooghuni ulhtus-i be yalhduk-un, 'i be ndulcho
hoontun. 'En za 'uja, nelubeshi 'i ts'iyawh neba yuna'alhde.
'Et hukw'elh'az 'et yak'uz ts'e Yoodoghun ncha-un, 'et nailhni
ts'e yughu nátl'adida'.
4 'Et huwa lizasne buba nus ncha-un 'unt'oh. Ndi boozi'
oogha ídilts'ut-i, 'i lizas buboozi' ba nus dizti' whé 'unt'oh. 'Et
'uhoolcho whe buba ndo 'unt'oh.

Yak'usda ooYe' 'en lizasne buba ndo 'unt'oh

5 Ndiz un'a nja dúhoont'oh, Yak'usda 'aw 'ilhoghun lizas 'et
ndulhúbudinel,
“Nyun sYe' 'int'oh.
'Inka 'andit dzin sYe' sinli',
whuz un'a nyoozúszi.”
'Ink'ez njan cha Yak'usda 'utni,
“'En ba 'uBá tisdleh
'ink'ez si sba sYe' tileh.”
6 'Ink'ez 'udechoo whuzdlí-un, Yak'usda doo cha ndi yun
k'ut neítalhtelh whe 'et ndutni,
“Yak'usda oolizas,
'enne ts'iyawh hits'u teni' noolhdzin.”
7 'Et dulizas bughu yalhduk whe nja dutni,
“Oolizas nilhtsi k'un'a 'ubinla.
'Enne yuba 'ut'enne 'uhint'oh
'ink'ez kwun nudúnat-i k'un'a nabulhtsi.”
8 'Et hoonts'i duYe' yughu yalhduk whe ndiz un'a 'et ndutni,
“O Yak'usda nts'e la whulerwe inli-un,
'et 'i 'ilhiz wheni 'unt'oh.
'Ink'ez ts'ih'un un'a k'une' whutal'en.
9 Ts'ih'un 'uhoont'oh-un za hukw'entsi'.
'Uk'únulhe'ust'en-i, 'i oots'u dintni.
'Et huwa O Yak'usda,
nYak'usda ndi khe 'ilho didowh-i,

'i dune be ba ts'odilhti'-i 'unt'oh,
'i gha budzi hoont'i',
'i nts'ú ditnine buba nus lhai be nyúlhtlo."
10 'Ink'ez 'udun cha ooghuni 'uk'eguz whe 'et ndutni,
"Moodihti nyun 'udechoo whe' whudit'en 'et whuts'un, ndi yun cha inla.
Nla be yat cha 'uhóonla.
11 'I ts'iyawh gak whutáleh,
'et hoonts'i nyun 'ilhiz wheni 'int'oh.
Ndai la inla-i, 'i 'ants'i naih 'ujut 'ulhih te whuz un'a 'uwhutanelh.
12 'Ink'ez nahuyitsuz-i, 'i k'un'a lhenántantelh,
'ink'ez 'uyoo natidleh.
'Et hoonts'i nyun whuz un'a za 'et ndint'oh.
Nye yus k'ut 'aw whulátanálhuhóo'oh,"
Yak'usda 'et duyúlhni.
13 'Et hoonts'i Yak'usda oolizas 'aw 'ilhoghun hoonts'i 'et njan dúlh budinel,
"Nch'az ditníne ts'iyawh nke buk'ut natalhyis-un mba butisdlelh.
'Oh de 'et whuts'un 'et duhóoja de,
nailhnih ts'e sughu tandalh."
14 'Et ndiz un'a nja dúhoont'oh, ndunne lizasne, 'enne nudúdeh 'ink'ez be 'ustlene 'uhint'oh. Yak'usda whébalh'a' 'et de la mbene la ndi bé uzdujis-i nets'u tíkulh, 'et huba neba ne'ut'enne 'uhint'oh.

2

Ndi 'ilhiz be ts'ukhutinalh-i, whulazdootnih junih

1 'Et huwa Yak'usda ooghuni ndet la whulh úzdants'o-un, 'et soo ts'ih'un un'a ts'uhotun 'ink'ez nedzi yo nets'ú ho'alh doo ka la ookw'úne' ts'ut'en-un whulazdootni.
2 'Et 'oh da' ndai la khuni lizasne, 'enne Yak'usda ba yahalhduk, 'i khuni ts'iyawh 'ilhiz wheni 'utni. 'Ink'ez mbene la ndi khuni hidutáts'o hukwa lhe'nízunne 'ink'ez k'uyuyúsne, 'enne hoontsi' k'un'a buba k'elha whuzdli'.
3 'Ink'ez ndi whe uzdujis-un, 'et hooncha whe' hoont'oh. 'Et ts'iyawh neba 'ants'i 'uhoont'oh de, 'et de 'enne buk'un'a neba k'elha whutaleh. Nemoodihti ndi yun k'ut nuséya-un, 'et whuts'un ndi whézdujis-un howu yalhduk, 'ink'ez ndunne mbene la whudánts'one, 'enne ndi khuni ts'iyawh whunehunilhtan 'et ts'ih'un 'uhoont'oh.
4 'Et lhat-un hoolhtus-un huwa 'ít'en-un tune' hust'en, 'ink'ez nts'en'a la Ndoni hukwa' ninzun k'un'a butl'a hón'ai, whuz un'a mbene la nebulh yalhdukne, 'enne Yak'usda bubulh 'ut'en whe whunéhunilhtan daja nehudáni'-un ts'ih'un 'uhoont'oh.

Yak'usda ooYe' lizasne 'atsulyaz buba nyo 'ant'e'

5 'Et njan howu yats'ulhduk ndi 'andit-i yun 'i
ookw'uzdutálts'ilh huwa, neba whuz de hóolts'ulh, 'et
Yak'usda 'aw lizas 'udedo 'uhoot'e' lhubudínel.
6 'Et hoonts'i 'udun cha 'uk'ehooguz-un whe 'et ndutni,
“Dunene di hinli whe' hint'oh?
Yak'usda di ha bughu nuní ninzut?
K'us dune ye' di ha ooghu tanleh?
7 'Atsulyaz huba lizas an nyo 'unt'oh silhtsi inle'.
'Unt'oh-un silhtsi 'ink'ez whe dizti'-un,
'et cha ootl'ahón'ai.
Ndai la nla be inla-i,
'et ts'iyawh whe whando 'únt'oh-un oogha óonin'ai.
8 Ts'iyaitsuk ooke t'ah nenínla yumoodihti oole' ha.”
'Ink'ez ndi ooke t'ah nenínla-i, 'aw hoonliyaz yit lhe'ínel. 'Et
hoonts'i t'ets'oninzun 'awhuz ts'iyaitsuk ooke t'ah nelhúskat.
9 'Et hoonts'i mbe la 'atsulyaz huba lizas an nyo 'unt'oh
yulhtsi-un, 'en uznilh'en. Sizi 'en 'unt'oh. Dzoh nusuzut whe
dazsai 'et huwa soo 'unt'oh-un yulhtsi 'ink'ez whe dizti'-un,
'et cha yutl'ahón'ai. 'Et whuz un'a Yak'usda ye unzoo-i, 'i be
ts'iyanne buba dazsai.

Yak'usda ooYe' 'en gha lhane Yak'usda ba 'uduné' dudulyane huzdli'

10 'Et Yak'usda 'en gha ts'iyaitsuk 'uhoont'oh, 'ink'ez
ts'iyantsuk oots'u hahonkat. Lhane duduzkeh Sizi whe dizti'-
un, 'et butl'a óoti'alh hukwa' ninzun. Sizi 'en whezdutijih-un
neba tso nuya-un 'unt'oh. 'Et huwa Yak'usda 'en ooba ts'ih'un
'uhoont'oh whe Sizi whe dzoh nusuzut-un, 'et 'i gha ts'ih'un
'ulya-un suli' yulhtsi.
11 'Et mbe la Yak'usda ooba 'uduné' dudultí-un, 'ink'ez
mbene la Yak'usda ba 'uduné' dudulyane cha wheni ts'iyawh
lhgha za' 'uts'int'oh. 'Et whe Sizi 'aw hukwaya lhiloh whe
sulhutsinke neúlhni.
12 'Et whuz un'a duBá 'uyúlhni whe nja dutni,
“Nyoozi' 'uwhulhni-un,
'i ghun sulhutsinke budutásnelh.
Yak'usda ooba 'ilhunaoodulhne butoh,
mba whudutásti' whe mba tisjun.”
13 'Ink'ez doo cha diz un'a nja ndutni,
“Si, oot'aníuntistan.”
'Ink'ez doo cha za ndiz un'a cha ndutni,
“Nja si 'ust'oh.
Mbene la ts'oodunne Yak'usda sghá buninlane,
'enne cha ts'iyawh sulh 'úhint'oh.”
14 'Et wheni yinka dune ts'inli neyust'e 'i 'uskai' bulh 'úlya.
'Et huwa Sizi Gri ooyust'e wheni nek'un'a 'unt'oh. 'Et whe

tulalhgus k'ut neba dazsai-un, 'i be ndun yé datitsah-i ye ulhtus-i ut'í-un, 'en yuch'a' nilhde, 'en netsudule 'unt'oh.

15 Mbene la ndi yun k'ut khunane, 'enne dzin totsuk dahútitsah whe húnuljut, 'et huwa netsudule dude 'ulhnane ubulhtsi, 'enne ts'iyawh Sizi Gri tulalhgus k'ut dazsai-un, 'et whe 'et whuch'a nabuzdla.

16 'Ink'ez 'aw Sizi Gri lizasne la tit'elh huwa iloh whusainya, 'et k'us Abraham ts'u haíndene, 'enne bula tit'elh, 'et huwa whusainya.

17 'Et huwa dudulhutsinke k'un'a ts'iyantsuk whuz un'a dune k'un'a 'oolneh huba' hoont'oh. 'Enne buba lubret 'uk'enus dizti'-un tileh, 'et whe Yak'usda ooba bugha te'ninzun 'ink'ez 'aw bula dootnih ait'oh. 'Et whuz un'a Yak'usda ooba ne'ut'en. 'Et buba dazsai-un huwa lubeshi 'ulh'enne Yak'usda buba 'un whutoolhdilh, 'et de soo cho buka naítat'elh.

18 'Et neMoodihti Sizi Gri lhat-un whe óolhdzai, 'et whe dzoh nusuzut. 'Et huwa mbene la óolhdzaine, nts'en'a bula tit'elh-un t'ewhuninzun.

3

Sizi Gri yuladootnih ait'oh-un 'unt'oh

1 'Inka sulhutsinke, nohni Yak'usda ooch'e'ne ahli, 'ink'ez soo hoonzoo hukw'un'a ndi yun k'ut dólhts'i 'et nohts'u hukwa' ninzun. 'Et huwa nohni ts'iyawh Christ, Sizi ts'utni-un, 'en za ooghuni záhtan 'ink'ez 'en k'un'a 'ooht'e'. 'En whel'a'-un 'unt'oh, 'ink'ez be neba 'alha' hoont'oh-un, 'et huba neba lubret 'uk'enus dizti'-un unli.

2 'Et whuz un'a Yak'usda 'utaháyalhti. 'Et huwa nts'en'a la yuts'u hukwa 'utni, 'et ts'iyawh lhaóodinla. Nts'en'a la Yak'usda Moses duyoh datit'elh 'et yuts'u hukwa' ninzun-un, ts'iyawh laóodinla. Sizi 'en cha Moses k'un'a 'unt'oh.

3 Nts'en'a 'uhoont'oh mbe la yoh 'uwhulh'en-un, 'en yoh whanus dizti'-un 'unt'oh, 'et whuz un'a za Sizi Gri Moses anus dizti'-un 'unt'oh.

4 'Et yoh totsuk lhenyoone 'uhóonla, 'et hoonts'i Yak'usda 'en za ts'iyantsuk 'uhóonla.

5 'Ink'ez Yak'usda ooyoh ts'e Moses 'en ooba 'ustle-un unli, 'ink'ez Moses ts'iyawh lhaóodinla. 'Et whuz un'a 'en ghun ts'iyaitsuk lhaóodutatneh, 'et de nts'en'a la Moses dat'en inle'-un, whunenulhtun Yak'usda dawhutanelh t'ets'ontizeh.

6 'Et hoonts'i Christ, 'uYe' k'un'a whe duBá ooyoh huwole'. 'Et ndai la ooka tse ts'úhooli-i, nedzi yoodo cho whe ts'odólhti', 'ink'ez oot'aniuznintan, 'ink'ez 'udek'ez dzin whuts'un soo cho ts'oontun de, 'et de ooyoh whut'i-un ts'inli whe 'uts'int'oh.

Wheni cha whulalhts'udoostnine ts'oole'

7 'Et huwa Ndoni 'alha 'utni whe ndiz un'a nja dutni,

"'Andit dzin Yak'usda ooghuni dahts'o de,
8 khun nohdzi doolhts'un junih!
'Et whuz un'a 'uhóoja whe 'oh da' mbene la sch'az ditníne,
'aw skalhe'hunízun.
'Inka ndi dzin dune Yak'usda 'en huyóolhdzai-i huyúlhni.
'Et nts'e la dune lhuhóot'ih-un,
'et whuz un'a 'uhóoja.
Khun nohdzi 'aw 'enne buk'oh ts'e oolhleh junih!
9 'Et whuz un'a nohtsoda'ne suhóolhdzai inle'.
Dit whunizyat (40) yus k'ut 'et ndúwhulyiz whe se' 'ut'en
k'oh honilh'en.
10 'Et huwa ndunne, 'enne bubulh húnuzch'e,
'ink'ez buts'u nahizusya nja dudúsni,
'ahoolhyiz dudzi yo ninta' huwhulh'ih
'ink'ez se' 'ut'en k'oh 'aw t'ehonúszun.
11 'Et huwa bubulh húnuzch'e whe buts'u nahizusya whe nja
dudúsni,
'Ndet la dune nalyis huba 'aw dahóodilh ait'oh,' "
ni.
12 Sulhutsinke nohnich'oh soo cho huwahli! Nohni nohtoh
whulohne tilah nohdzi tank'us 'unt'oh 'et whe 'aw nohba 'alha
lhe'hóot'oh. 'Et huwa Yak'usda 'ilhiz wheni 'unt'oh-un, doo ka
si 'en ooch'az naóolh'ah.
13 'Et hoonts'i dzin totsuk, 'awhuz khahna da', 'et ts'iyawh
lhba nus whunoolht'i whe lhla'ooht'en. Doo ka si lubeshi gha
naniht'a de, nohdzi duts'un oole'.
14 'Et 'udechoo whuts'un Christ ook'úne' ts'ut'en-un, 'et
whulatoh whuts'un whulh ts'uzyin de, 'et de za Christ
oots'uditnine ts'uzdli'.
15 'Et whuz un'a 'uk'uneyuzguz whe 'et ndutni,
"'Andit dzin Yak'usda ooghuni dahts'o de,
khun nohdzi doolhts'un junih!
Ndunne Yak'usda ch'az yalhdukne 'aw 'enne buk'un'a
'ooht'en junih."

Dune lhuhoot'i ts'e dilhts'ine, 'enne whulahuditnine hinli

16 'Et whulohne ndunne Yak'usda ooghuni dánts'one
'ink'ez 'et hoonts'i hich'az ditni. Moses yun k'ut Egypt ts'u
hanábanla, 'enne 'uhint'oh, 'et hoonts'i 'aw ts'iyanne whuz
un'a ndulhúhust'en.
17 Ndunne ndut'enne, 'enne dit whunizyat (40) yus k'ut
ndúwhulyiz whe Yak'usda bubúlh huske? Ndunne 'enne dune
lhuhóot'ih ts'e lubeshi ílhchootne, 'et huwa whuz yahadla.
18 'Enne 'uhint'oh Yak'usda ooghuni hik'unulhe'it'el, 'et
huwa ndiz un'a Yak'usda buts'u hoozi-un, Yak'usda nalyis-un,
'aw dahóoya' ait'oh.

19 'Inka ndiz un'a whuts'odil'e', ndunne mbene la ooba 'alha lhe'hóot'oh, 'et huwa ndet la Yak'usda buts'u hoozi-un, 'aw dahóoya' ait'oh.

4

Yak'usda oodune'ne 'awhuz nahutilyis-un 'et buba whuz'ai

1 Wheni njan Yak'usda nalyis-un nets'u hoozi-un, nohni nohtoh 'aw tilah lhuwhulhchulh. 'Et huwa wheni ts'iyawh whéznooljut huba' hoont'oh.

2 'Et 'alha 'enne buk'un'a wheni cha ndi khuni unzoo-i be nebulh yaínduk. 'Et hoonts'i ndi khuni be bubulh yaínduk-i, 'aw lhuhidits'il, 'aw buba 'alha lhe'hóonel 'et huwa. 'Et huwa 'aw bubeni tálheidikulh. 'Et huwa 'aw bula lhewhudínel.

3 'Et wheni mbene la ooba 'alha' hoont'ohne, wheni za njan Yak'usda nalyis-un nets'u hoozi-un negha whútalts'ulh. 'Et hoonts'i ndunne ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne ndiz un'a 'et Yak'usda ndúbulhni,

“Bubulh húnuzch'e whe buts'u nahizusya,
ndet nazyis-un, 'aw dahóoya' ait'oh.”

'Et hoonts'i nts'e la 'udechoo whe'whudit'en-un ndi yun 'ulya da', 'oh da' 'et dude 'ut'en lhaídinla.

4 'Et 'ilhoghun Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-un, 'et whulh lhtak'ant'it whudzin whuneodalh'e' whe ndiz un'a nja dutni, “Yak'usda ts'iyawh dude 'ut'en lhaidinla 'ink'ez whulh lh-tak'ant'it dzin 'et nalyiz.”

5 'Ink'ez ndi 'udustl'us 'et whuz un'a za ndutni, “Nts'en'a la butsu nahizusya dune nahutilyis, 'aw dahóoya' ait'oh.”

6 Mbene la ndi khuni unzoo-i 'udechoo yudántsone, 'enne 'aw 'oh da' hik'únulhe'it'el. 'Et huwa ndet la nalyis-un, 'et 'aw dalhihiyal. 'Et hoonts'i whulohne, 'enne 'awhuz bugha whútalts'ulh whe' hoont'oh.

7 'Et huwa Yak'usda 'et 'ilhoh 'uhoont'oh-un dzin neba 'udun newhúnin'ai. “'Andit dzin whudizulh,” 'et 'uhoont'oh. 'Et sa' hukw'elh'az 'et Yak'usda David be yailhduk whe nja dutni,

“'Andit dzin ooghuni dahts'o de,
khun te nohdzi doolhts'un junih!”

8 'Et ndun Joshua huyúlhni-un, 'en Moses k'edanya, 'en Israel ts'u hainzutne Yak'usda nalyis-un, 'et bugha whúta'alh de, 'et de Yak'usda hukw'elh'az 'udun dzin whudízti'-un 'aw doo cha 'on 'un howu yaoolhduk ait'oh.

9 'Et huwa t'ets'onínzun Yak'usda oodune'ne 'awhuz nahutilyis-un, 'et buba whuz'ai.

10 Ndiz un'a nja dúhoont'oh, mbe la Yak'usda nalyis-un oogha whults'ut-un, nts'en'a la Yak'usda dude 'ut'en lhaidinla, 'en cha whuz un'a za dude 'ut'en lhadinla.

'Et Yak'usda ooghuni khuna whe 'unt'oh, 'ink'ez hoolhtus túne' 'ut'en

11 'Et huwa Yak'usda oodune'ne nahulyis-un, nedzi ndulcho 'i be whuz un'a za ts'uhólhchoot. 'Et 'aw ndúlhts'ust'en de, 'et de ndunne 'uk'unulhe'ust'enne whuz un'a wheni cha 'enne buk'un'a za ninta' ts'ota'alh whe' hoont'oh.
12 'Et Yak'usda ooghuni khuna whe 'unt'oh 'ink'ez hoolhtus túne' 'ut'en. 'I 'ants'i saluzti lhch'az ook'a hoonli-i, 'i ooba nus khundiyin whe 'unt'oh. Ndiz un'a nja dúhoont'oh saluzti nets'un lhghu nunádiz'a-un 'ink'ez neyúnghe' 'i ndi lhts'itit'us, 'et whuz un'a za Yak'usda ooghuni nezul 'ink'ez neyughi lhk'eítilelh. Nedzi yo whe daja uzninzun 'ink'ez nts'en'a dáztit'elh hukwa' ts'ut'en, 'et ts'iyawh whunénulhtun, 'et 'uhoolcho whe Yak'usda ooghuni khundiyin whe 'unt'oh.
13 'Ink'ez ndai la ndi yun k'ut 'uts'ulh'en-i 'aw 'ilhoghi Yak'usda ooch'a ntist'i-i hooloh. Ts'iyantsuk whunilh'en, 'ink'ez 'ants'i 'i kw'un'a'tizbal le'unt'oh. Yak'usda 'en dats'it'en-un, 'et ts'iyawh uzdutánelh whe' hoont'oh.

Lubret 'uk'enus dizti'-un te'ninzun-un
14 'Et huwa 'ilhoghun lubret 'uk'enus dizti'-un neba 'unt'oh. 'En 'uja yat nduhoolcho whutulh lhuséya. Sizi Yak'usda ooYe' 'en 'únt'oh. 'Et huwa ndet la neba 'alha' hoont'oh-un, ts'iyawh duts'o cho ts'uhotun.
15 Nelubret 'uk'enus dizti'-un, 'en ndunt'oh whe 'unt'oh, ndai la be tets'utsun-i, 'i bulh 'alhgoh negha te'ninzun dats'int'oh la t'eooninzun. 'En lubeshi yit 'unt'oh 'et hoonts'i 'en cha wheni nek'un'a ts'iyantsuk tank'us óoneh whe óoldzih inle'.
16 'Et huwa Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti'-i whuz de ye únzoo-i negha yú'aih. 'Et huwa 'aw whelhts'uniljut whe whuz uztooya'. 'Et whuz de negha te'ninzun, 'ink'ez whé nets'un unzoo-un, 'et nduwhulcho whe ts'uhootálhchulh. 'Et whuz un'a la 'en ba ndi yun k'ut uzdilhts'i-un, ndet la whe nela 'ewhudutánelh 'et negha óotalts'ulh.

5

Lubret 'unk'enus dizti'-un datít'elh la
1 'Et ts'iyanne lubret 'uk'enus dizti'ne bubulh didowhne butahayálhti, Yak'usda but buba netíyalh ha. 'Et whe 'uyoonne bulubeshi gha 'et huba loodel k'ut huwa t'aih-i hidutálhk'un 'ink'ez ndai la Yak'usda higha huya'aih-i buba loodel ts'un wheyúlih.
2 Mbe la Yak'usda yuk'un'a t'eoonúszunne 'ink'ez tank'us ít'elhne, 'enne bughun oodzi únduda, didutch'oh cha lhat-un whe tetsun 'et huwa.
3 'Et huwa nts'en'a la 'onghohne bulubeshi k'elha huwa íta'alh-i whuz buba wheya'aih, 'et whuz un'a za 'en hoonts'i didutch'oh dulubeshi ba huwa íta'alh-i, 'i cha whuz wheyá'aih. Whuz un'a edót'en huba' hoont'oh.

4 'Et nts'en'a lubret 'uk'enus dizti'ne hulih, 'aw dune dich'oh
'et duhóoneh ait'oh. 'Et hoonts'i nts'en'a Yak'usda Aaron
'ut'ahayalhti, 'en k'un'a za 'uyoon lubret 'uk'enus dizti'-un
'utahaóoltelh huba' hoont'oh.

Christ 'en 'ilhiz wheni lubret 'uk'enus dizti'-un 'unt'oh

5 'Et whuz un'a za Christ, 'en cha 'aw lubret 'uk'enus dizti'-
un 'ududooltselh ait'oh. 'Et hoonts'i mbe la yadáni'-un, 'en 'et
whe ndúyulhni,
"Nyun sYe' 'int'oh.
'Inka 'andit dzin sye' whuz un'a nyuzúsi."

6 'Ink'ez 'udun cha 'uk'ehóoguz whe ndutni,
"Ndun Melchizedek, nts'en'a whe lubret 'unt'oh,
nyun cha 'en k'un'a 'ilhiz wheni lubret inli."

7 'Ink'ez 'oh da' Sizi Gri ndi yun k'ut nuseya da', 'et whe
la ooBá 'en ye ulhtus-i 'ut'i, 'et hukwa' ninzun de datítsah
whuch'a yutilhyih, ndiz un'a Sizi Gri yuts'u tenadidli. Tube
oodzi tel'en 'ink'ez oonatsul too' hoonli whe Yak'usda yuts'u
tédudlih yula 'ooneh ha. ooBá yudílhti', 'et huwa yudánts'o daja
ni.

8 OoYe' yinli 'et hoonts'i ndet la whe dzoh nasúzut-un, 'et whe
yuk'úne' 'út'en hodil'e'.

9 'Et huwa 'uja ts'ih'un 'ulya-un suli'. 'Inka mbene la
yuk'úne' 'ut'enne, 'enne 'ilhiz wheni hudujis-un, 'et bugha
óonin'ai.

10 'Et whuz un'a Yak'usda ndi boozi' yugha ídin'ai whe
yudáni', "Ndun Melchizedek nts'en'a whe lubret 'uk'enus
dizti'-un 'unt'oh, nyun cha 'en k'un'a 'ilhiz wheni lubret
'uk'enus dizti'-un inli."

11 'Et 'awet lhat-un nohuzdutánelh 'et hoonts'i nedutáhts'o
nohba 'ants'i hoonli. 'Et huwa neba howa whúlna' whe ndi
khuni ts'ih'un un'a t'ewhunoohzeh k'un'a nohts'utni.

Mbene la Yak'usda ooghuni huyoozilhts'ai-un tahodiznih 'enne 'ants'i chalhts'ul nduhúlt'oh

12 'Et 'andit dune hodoolh'eh-un 'oohle' huba' hoont'oh, 'et
hoonts'i soo 'udechoo be whuts'odil'e'-i, 'i Yak'usda ghuni daja
ni la, 'et whulohne, 'enne doo cha za ndúwhulcho whe whu-
nanohodutilh'eh huba' hoont'oh. 'Andit ts'oodunne k'un'a
lilet 'i za ookw'a khahna, 'aw but duts'un-i, 'i iloh. 'Et whuz
un'a 'ahja.

13 'Et mbene la lilet za k'udune unline, 'enne ndi Yak'usda
ooghuni ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i dzoh tsulyaz za t'ehininzun.
'Awhuz chalhts'ulne hinli 'et huwa.

14 'Et hoonts'i ndi but duts'un-i, 'i nchane buba' yint'oh.
'Enne mbene la hodul'eh howun nuni nuzutne 'ink'ez
hik'une' hut'en 'et whe bubeni ulhtus lheh, 'enne 'uhint'oh.
'Enne unzoo-i 'ink'ez ntsi'-i bulh t'ehiníznzun.

6

Yak'usda ooghuni buts'odool'eh 'ink'ez 'on 'un cha 'ink'ez 'on 'un cha

1 'Et huwa ndi 'udechoo Christ ghun hodilh'e'-un, 'et za hodoolh'eh junih, k'us 'on 'un cha hodoolh'eh. 'Et de la soo ts'ih'un un'a lhadulyane k'un'a 'ooht'e'. Ndi 'udechoo whuts'odil'e'-un, 'et yoh ookw'uwhuz'ai-i dúwhult'oh, 'ink'ez 'i whenich'oh 'aw 'uyoo na'ts'ooleh hukwa lhe'uznízun. Ndi 'udechoo whuts'odil'e'-un, 'et ndiz un'a nja dúhoont'oh, ndai la 'uts'alh'en-i 'ants'et 'uhoont'oh, 'aw nela ooneh ait'oh, 'i ts'iyawh ooch'az náts'ool'ah. 'Et nts'en'a 'uhoont'oh Yak'usda neba 'alha' 'unt'oh-un, 'et cha.

2 'Ink'ez nts'en'a la dune too be 'úl'en-un. Nts'en'a la 'uyoonne dune k'ehúdilnih-un cha, 'ink'ez 'et nts'en'a 'uhutinelh dune yaidlanne toh dunahudutádalh. 'Ink'ez nts'en'a 'ilhiz neba nahutideh-un whuz uztidulh. Njan 'udechoo hodilh'e'-un, 'et 'uhoont'oh. 'Et cha za 'on 'un whunohts'unoolhtun ait'oh.

3 'Et whuz un'a Yak'usda netl'ahón'ai de, 'et de ndet la soo ts'ih'un un'a lhadulyane uztileh.

4 'Et mbene la Christ ghun hodil'e'ne 'ink'ez t'ehonínzun, ndi yak'uz howat'aih-i, 'i huyílhchoot 'ink'ez Ndoni cha buyudinda.

5 'Ink'ez Yak'usda daja ni-un, 'et dalzoo' la, 'i cha huyílhchoot, 'ink'ez ndet la ye úlhtus-i whuz de hóolts'ulh, 'et cha t'ehonínzun.

6 'Et mbene la ndunt'ohne 'et hoonts'i Yak'usda ch'a nahusdil de, 'enne nts'oh dahoont'oh hoonts'i, 'aw doo cha za whuz un'a dudzi nahondunooleh ait'oh. Ndunt'ohne dich'oh Yak'usda ooYe' tulalhgus k'enáhuyilhti le'huyulh'en, 'ink'ez ts'iyanne but highudloh.

7 Soo cho whunulh'en, 'et tube cho nawhúlhtih te haníyeh ba hoonzoo. 'Ink'ez ts'iyaitsuk t'alh-i neba hanúlhyeh de, 'et de whuz un'a Yak'usda nets'un unzoo.

8 'Et hoonts'i, 'i yun whus 'ink'ez 'ut'antsi', 'i za haníyeh de, 'et de 'aw hoonliyaz lhiloh whe 'unt'oh. 'Et huwa ookalhe'ts'unízun. K'at le de ts'iyawh uzdutálhk'un. 'Et soo cho howu ni óhtan!

Yak'usda ooba ne'ts'ut'en-un 'aw whunaoodoolnoh ait'oh

9 Nek'ekene nohni ndi khuniti be dunóhts'utni, 'et hoonts'i Yak'usda ch'a nasdilne lhahloh, 'et neba 'alha' hoont'oh. 'Et k'us be uzdujis-i, 'i gha 'on nus hoonzoo hukw'un'a 'utiht'elh, 'et neba 'alha' hoontoh.

10 Yak'usda ooch'e'ne, 'enne nohni buba ne'út'enne ahli ínle', 'ink'ez 'awhuz whuz un'a nduht'en. Nohe'ut'en 'ink'ez Yak'usda tube ook'ehtsi' whe aht'en, 'et ts'iyawh Yak'usda

whunilh'en. Yak'usda ts'ih'un un'a za 'unt'oh, 'et huwa 'aw whunaoodoolnoh ait'oh.
11 'Et 'ilhone ahli whe 'et whulatoh whuts'un, nohdzi ndulcho-i be whuz un'a edóht'en, 'et nohba hukwa' uzn-inzun. 'Et whuz un'a ndet la hukwa tse hoohli-un, 'et nawh lhe'hoot'oh nohts'un whutikulh.
12 'Ink'ez tsedahtni oohle' junih. 'Et k'us ndai la Yak'usda whe nets'u náhizya-un, 'et mbene la bé 'alha' hoont'oh-i 'ink'ez sa' huba whulh huzyin whe 'enne bugha íta'alh whuts'un, 'et nohni cha 'enne buk'un'a 'ooht'en.

Yak'usda didutch'oh nets'u hoozi Christ ooka tse ts'uhooli-un 'unt'oh
13 'Et 'aw dune Yak'usda an do 'unt'ohne hooloh. 'Et huwa 'oh da' 'et ndi Yak'usda Abraham yuts'u náhizya-i, dich'oh dudoozi' be yuts'u náhizya.
14 'Ink'ez Yak'usda Abraham yudáni', "Tubeh nts'un tíszoo'. Si sgha nts'u haíndene hutildlai'."
15 'Ink'ez 'et whuz un'a 'uhooja. Yak'usda Abraham daja yudáni'-un sa' whe yubailh'e', 'et hoonts'i whe yuts'u náhizya-un, 'et ooghá whults'ut.
16 'Et ndet la dune hoonli-unyaz huwun 'uyoon dune yuts'u nahutiyeh de, 'et ts'ih'un néhota'alh hukwa' huninzun de, 'et de mbe la yando 'unt'oh-un, 'en boozi' be ts'ih'un nehoho'alh huba' hoont'oh.
17 'Et whuz un'a za Yak'usda 'uja. Ndunne mbene la ndai la buts'u hoozi, 'enne bugha íta'alh. Ndet la buts'u hoozi-un, 'aw 'ats'un un'a na'hótneh ait'oh. Soo ts'ih'un un'a t'ehonoozeh buba hukwa' ninzun, 'et huwa dudoozi' be buts'u náhizya.
18 Yak'usda 'aw hoots'it ait'oh. 'Et huwa ndet la howu yalhduk-un 'ink'ez buts'u náhizya-un, 'et náwhult'oh 'aw 'ats'un un'a na'hotneh ait'oh. 'Et huwa t'ets'oninzun Yak'usda 'aw nela dootnih ait'oh. Wheni cha ndet la hukwa tse ts'úhooli-un, 'et ts'ohótun huba' hoont'oh. 'I gha nedzi do ná'ut'i.
19 Ndet la hukwa tse ts'úhooli-un, 'i ndi yun k'ut uzdilhts'i-un 'ants'i neba tsedlooh le'unt'oh. 'Et 'ilhiz duts'o 'ink'ez 'aw nuhóotnah ait'oh. 'Ink'ez ndi tsedlooh, 'i whúlh nat-un whuts'oh súbal-un, 'et us'ai.
20 'Et Sizi Gri 'uda' 'uja netso nusiya-un, 'en whuz danínya. Melchizedek 'en k'un'a 'ilhiz wheni lubret 'uk'enus dizti'-un suli'.

7

Melchizedek lerwe 'uk'enus ts'ih'un ne'ut'en-un
1 'Et 'awet ndun Melchizedek 'ilhoghun keyoh Salem huwhútni-un, 'et whulerwe unli. Yak'usda ts'iyantsuk whando 'unt'oh-un, 'en oolubret unli. 'Et whuz un'a 'uhóoja whe 'oh da' Abraham 'en whuz un'a lhane lerwene bulh lhígan 'ink'ez lhane hánghan. 'Et hukw'elh'az dukeyoh ts'u

náhutisdil whe ndun Melchizedek Abraham yududizya whe 'et ndiz un'a Yak'usda ts'un yuba tenadidli, 'uk'enus hoonzoo-un yughá ho'alh ha.

2 'Ink'ez mbene la buhanghane ndai la hiye ánt'e'-i, 'i ts'iyawh huyílhchoot. 'Et ndi whuloh, 'i 10% ts'utni, 'i Abraham Melchizedek ts'ú be nilhni. 'Et Melchizedek boozi'-i ndi 'unt'oh, ts'ih'un un'a lerwe unli. 'Ink'ez keyoh Salem whulerwe cha unli. 'I ts'ih'un un'a lhts'un be' ts'int'oh-i lerwe unli ni whe 'utni.

3 Ooloo hooloh 'ink'ez oobá cha hooloh. Mbe édinzut-un cha hooloh. 'Aw lhuhóolel 'ink'ez 'aw dálhitsal. 'Et whuz un'a Yak'usda ooYe' k'un'a 'ulya whe 'ilhiz wheni lubret unli.

4 Ndun 'en Melchizedek nts'en'a la dune ncha-un unli, 'et howu nuní nuhzut. Netsoda'-un 'unt'oh-un Abraham 'en lhane yé dinzut, 'et hoonts'i ndai la dune hiyudanghan-i, 'i 10% ts'utni, 'i Melchizedek ts'ú be nilhni.

5 'Ink'ez 'alha' hoont'oh 'i be, Levi ts'u haindene, 'enne za lubret hulih. Yak'usda butl'a hón'ai whe dunene 10% huyut'i-i, 'i lubretne hitl'anáhuyoo'alh huba' hoont'oh. 'Enne Abraham édindene 'uhint'oh 'ink'ez bubulhutsinke hinli, 'et hoonts'i 'enne whuz un'a 'et nduhút'en inle'.

6 'Et Melchizedek 'aw Lizwifne buts'u hálhizulh, 'et hoonts'i Yak'usda Abraham ye yuts'u náhizya-i yugha óonin'ai 'ink'ez Abraham 'en 'uja 10% ts'u be' yunilhni. 'Ink'ez Melchizedek Yak'usda ts'un yuba tenadidli 'uk'enus hoonzoo-un yughá ho'alh ha.

7 'Et nawh lhe'hoot'oh mbe la k'us 'unt'oh-un unli-un, 'en duk'elh'ih 'unt'oh-un, 'en ba tenadidli.

8 'Et diz un'a 'et 'úhoont'oh, nyoonne Levitne, 'enne cha 'ants'i yinka dune za' hint'oh, 'ink'ez whuz un'a za yahadlah, 'et hoonts'i ndi 10% 'i cha whuz un'a za nahuyulhdzooh. 'Et Melchizedek, 'en 'unt'oh 'ilhiz wheni khuna-un huyúlhni, 'en 'uyinla Abraham 10% yugha'aih.

9 'Et ndiz un'a nja dúzdutinelh, Levi 'en 10% nalhdzooh-un 'unt'oh, 'en hoonts'i Abraham gha Melchizedek 10% yugha'aih.

10 Soo cho whunulh'en, whutso da' Melchizedek Abraham ghu ninya whe, 'et Levi 'awhuz lhuwhusle whe.

'Uyoon lubret whusatíyalh

11 'Et 'inka nyoonne Levi ts'u haíndene, 'aw 'enne za dune buba lubret hulih 'ink'ez 'enne bugha Yak'usda dughuni netl'aídan'ai, 'et hoonts'i 'enne bugha ndet la Yak'usda nets'u hukwa' ninzun, 'et ts'iyantsuk lhalhódusneh. 'Et whuz un'a ts'iyanne t'ehonózin huba' hoont'oh, 'uyoon lubret whusatíyalh. Ndun lubret whusatíyalh-un, 'aw Aaron dulhilt'oh. 'Ink'ez 'ants'i Melchizedek k'un'a ootadzi'.

12 'Et ndet howa mbene za lubret huli, 'et Yak'usda
lhk'enaóodan'ai de, 'et de 'et huwun dughuni butl'a ídan'ai, 'et
cha 'uts'un un'a na'whutátnelh.
13 'Et ndun ooghu yats'ulhduk-un, 'en neMoodihti 'unt'oh,
'en 'udoh didowhne buts'u haínzut-un 'unt'oh. 'Ink'ez ndunne
'udoh didohne 'aw lubret hoole' ait'oh. 'Enne loodel k'ut 'aw
hoonli hudólhk'un huba lhe'hit'oh.
14 'Et neMoodihti 'en Judah didowhne ts'u hainzut-un
'unt'oh, 'et ts'iyanne t'ehonínzun. 'Ink'ez 'enne lubret hutileh
huwun, Moses 'aw howu yalhtílhdi.
15 Njan 'on nus soo t'ewhuntihzeh 'et nohts'u hukwa'
nuszun, 'et Melchizedek k'un'a 'uyoon lubret whusatíyalh de,
16 'et ye khuna-i be 'aw gak huyoolhtselh ait'oh, 'et whuz
un'a Sizi Gri lubret suli'. 'Et hoonts'i nts'en'a la Yak'usda
ooghuni be dune Aaron ts'u hainzut whe lubret tileh, 'aw 'et
huwa iloh.
17 'Et whuz un'a Sizi Gri ghun Yak'usda ooghuni nja ndutni,
“Ndun Melchizedek, nts'en'a whe lubret unli,
nyun cha 'ilhiz wheni lubret inli.”
18 'Et ndiz un'a nja dúhoont'oh, 'udechoo khuni butl'a díl ts'ut
da', 'aw dune la'hoot'en ait'oh. 'Et huwa Yak'usda 'udun
newhunin'ai.
19 'Et ndai la 'udechoo Yak'usda dughuni netl'aídan'ai-i, 'i be
'aw dune soo lhadúlyane hoole' ait'oh. 'Et hoonts'i ndi khuni
netl'aidan'ai-i, 'i be 'et 'on nus hoonzoo-un hukwa tse ts'úhole'.
'Et de 'on nus Yak'usda benghoh uztit'elh.

Sizi 'en 'andit lubret 'unt'oh

20 'Et Yak'usda dich'oh dughuni be Sizi Gri yuts'u náhizya
whe yudáni', “Nyun 'ilhiz wheni lubret inli.”
21 'Et hoonts'i ndunne Aaron lubretne Yak'usda 'aw whuz
un'a buba nalhihíyel whe lubret huzdli'. 'Et hoonts'i dich'oh
ts'ih'un yuts'u náhizya-un, 'et whe Sizi Gri lubret unli. 'Et whuz
un'a 'et ndutni Yak'usda ooghuni,
“Moodihti dughuni yutl'aídan'ai,
dudeni 'aw 'ats'un un'a na'yooleh ait'oh.
'Ink'ez 'uyulhni,
‘Melchizedek k'un'a nyun cha 'ilhiz wheni lubret inli.’ ”
22 'Et whuz un'a ndi 'andit khuni nets'u lhaidinla-i, Sizi Gri
neba dazsai-un, 'et 'i be nets'u whutikulh whe' hoont'oh.
23 'Et ndunne lubret lhane hinli 'et hoonts'i 'ilhoghun hinli
whe ts'iyawh yahadlah. 'Et huwa 'aw 'ilhoghun 'ilhiz wheni
lubret oole' ait'oh.
24 'Et hoonts'i Sizi Gri 'ilhiz wheni khuna, 'et huwa neba
lubret unli-un, 'aw 'uyoon dune yuk'edóoya'ne hooloh.
25 'En 'ilhiz wheni khuna 'ink'ez neba tenadudli, 'et
huwa nawh lhe'hóot'oh ts'iyanne, 'en be Yak'usda hiyenghoh

hutit'elh, ts'iyawh 'enne buba ye ulhtus-i ut'i whe soo ts'ih'un un'a ubutilhyis ha.

26 Njan 'et ndiz un'a Sizi Gri lubret 'uk'enus dizti'-un neba unli. Lubeshi ooghu hooloh, 'aw whe ook'eholts'it-un cha hooloh. 'Ink'ez tank'us 'uhoont'oh-un 'aw hoontsool-unyaz hoonts'i ookw'uz lhíst'en. Lubeshi 'ulh'enne bubulh 'ut'en inle', 'et hoonts'i 'aw 'enne buk'un'a ndi yun k'ut lhidal. 'Ink'ez buch'a nasja. 'Ink'ez yak'uz whanus dízti' suli'.

27 'Aw Lizwifne buba lubret 'uk'enus dizti'ne bubundúlh lhilt'oh. Ndunne lubretne dzin totsuk dulubeshi ba loodel k'ut 'uhudílhk'un. 'Et hukw'elh'az dudulh dunene ba loodel k'ut 'uhudílhk'un. 'Et hoonts'i 'andit Sizi Gri ts'iyanne ba didutch'oh 'et 'ilhoh za 'ink'ez 'ilhiz wheni nelubeshi k'elha dazsai.

28 'Et dunene bulubeshi gha tehutsun 'et hoonts'i ndai la 'oh da' Yak'usda khuni netl'aídan'ai, 'i be dune lubret 'uk'enuz dizti'ne hutileh. 'Et ndai la Yak'usda ooghuni Moses 'uk'unéyuzguz-i, 'i ook'elh'az, Yak'usda duYe' 'en ghun nets'u nahizya lubret 'uk'enus dizti'-un tileh. 'En 'unt'oh, duYe' 'en 'ilhiz wheni soo 'et lhadulya-un suli'.

8

Sizi 'andit lubret unli whe dude 'ut'en k'oh huwana

1 'Et 'awet niz de daja uzdani', nja 'et 'uwhúlhni, wheni neba lubret 'uk'enus dizti'-un ts'ut'i, mbe la yak'uz k'us úncha-un, 'en ookw'uts'uzda cho dízti'-i, 'i nailhni ts'un k'us yughu nátl'adida'.

2 Ndi ndai nimbali cho neMoodihti nénin'ai-i, 'i ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un 'uhoont'oh. 'I 'aw dune iloh nénin'ai. 'Et huwa 'udéni' nimbali bet whambez, 'ink'ez 'et 'uk'enus whudízti'-un, 'et cha Sizi Gri neba ne'ut'en.

3 'Et mbene la lubret 'uk'enus dizti' unline, 'enne loodel k'ut hudilhk'un 'ink'ez doo cha hoonliyaz Yak'usda gha hóo'alh huba' hoont'oh. 'Et whuz un'a za ndun mbe la ooghu yats'ulhduk-un, 'en cha hoonli huwa óo'alh huba' hoont'oh.

4 'Et lhane lubretne ndi yun k'ut, 'enne nts'en'a la Moses ooghuni k'un'a, 'et whuz un'a 'et nduhút'en. 'Et huwa Sizi Gri 'awhuz ndi yun k'ut usda de, 'aw da' lubret lhiloh oolé'.

5 Ndunne nimbali cho t'ah ts'e dunene buba ne'hut'en te, 'et ndi nimbali cho 'et yak'uz whuz'ai-un, 'et whun-duhúl'en whe' hut'en. 'I yak'uz dahoont'oh-un 'ants'i 'et whun-duhúl'en le'hut'en. 'Oh da' Moses nimbali cho netí'alh whe, Yak'usda yudáni', “Nts'e la dzulh k'ut nimbali cho netílts'ulh-un whunyunistan-un, 'et wheni ooghá ne'tant'en-i mba usdla, 'i k'un'a onleh. 'Et nts'en'a la whúnyunistan, ndúwhulcho whe whuz un'a onleh!”

6 'Et hoonts'i Sizi Gri ndunne 'on nus soo buba nus soo
ne'út'en-un suli'. Ndi 'uk'enus hoonzoo khuni nets'u lhaídinla-
i, 'et huwa Sizi Gri 'en neba k'elha whulhtsi-un unli. Yak'usda
'on nus hoonzoo k'un'a nets'ú hoozi-un, 'et whuz un'a neba
'uhóonla.

'Andidi khuni nets'u lhaídinla-i

7 'Et njan khuni 'udechoo khuni buts'u lhaídinla-i buba
hoolhtus, 'aw hik'unelhe'hít'el. 'Inka 'i gha dune Yak'usda
nalh ts'ih'un lhe'hit'oh. 'Et huwa doo cha za whulh nat-un
nets'u nahizya.

8 'Ink'ez Yak'usda oodune'ne, 'enne ts'iyawh hukwa'
budáni'. 'Et whuz un'a ooghuni 'uk'uwhusguz whe nja dutni,
“Soo zulhts'ai, 'ilhudzin whuz de hóolts'ulh,
'et whusahóolts'ut de,
'et de Israel buyun k'ut dilhts'ine
'ink'ez Judah buyun k'ut dilhts'ine,
'oh de ndi 'andidi whulh nat-un khuni buba lhaídutisdleh.
9 Ndet la butsoda'ne 'udechoo khuni buba lhaídusdla,
'et whulh nat-un 'aw 'et hukw'un'a lhe'whutást'el.
'Et 'oh da' 'ants'i bula úschoot
'ink'ez Egypt yun k'ut hukw'unabutísdla.
'Et hoonts'i sghuni 'aw lhuhuyílhchulh,
'et huwa bula disni, ni neMoodihti.
10 'Ink'ez cha neMoodihti ndutni,
'et hukw'elh'az Israel buzkehke soo 'andidi-i,
'i khuni buba lhaídutisdle.
Ndiz un'a ndótat'elh,
sk'oh ts'e 'et bubeni táwhudutasdlelh,
'ink'ez budzi k'ut cha 'uk'ehóotasgus.
'Ink'ez si buYak'usda tisdleh,
'ink'ez 'enne sdune'ne hutileh.
11 'Oh de de ts'iyawh 'ilhoghun hinli whe ts'oodunneyaz
'ink'ez yoo 'un udohne bulh 'alhgoh, Si t'esontizeh.
'Et huwa datíst'elh-un,
'et huwa dudenghoh whut'íne,
k'us dudulhutsinke 'aw 'ilhoghun hoonts'i,
doo cha za ‘neMoodihti ghun hodulh'eh!’
hudooni' huba lhe'hoot'oh.
12 'Et dáhoont'oh la 'aw ts'ih'un lhe'hust'en de,
'et huwa bugha té'untaszeh.
'Ink'ez bulubeshi 'ink'ez sk'únulhe'ust'en-un,
'et 'i ts'iyawh 'aw 'on 'un 'aw buba whunaooznih ait'oh.”

13 'Et huwa Yak'usda ndi soo 'andit-un khuni neba lhaídinla-
i howu yailhduk, 'et dája ni whe ndutni, 'i gha njan 'udechoo
khuni buba lhaídinla-i, 'aw whe lhé'hoot'oh suli', 'et huwa
Yak'usda neba lhk'enaoodan'ai, 'ink'ez 'aw 'on 'un ook'une'
ts'oot'en ait'oh.

9

'Oh da' nimbali cho 'ulya-un

1 'Ink'ez njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'i be whubúnilhtan nts'en'a lubretne Yak'usda ba ne'hóot'en huba' hoont'oh. 'Ink'ez ndet la nimbali cho 'uhuhóonla-un, 'et Yak'usda ts'un teni' hunalhzin-un 'uhoont'oh.

2 'Ink'ez nimbali cho be 'uhóolya-un, 'et ndiz un'a nja dúhoont'oh. 'Udechoo-un whambez ts'e, 'et lhtak'ant'i kwun ook'udizk'un-i 'et skai. 'Ink'ez ludab lhes ookw'usdla-i nul'en, 'i cha 'et skai. 'Et njan 'udechoo-un whambez ts'e, 'et whudízti'-un 'uhoont'oh.

3 'Et 'on ni' whulh nat whuts'oh subal-i, 'et 'on nus whudizti', 'ink'ez 'uk'enus whudizti' whe' 'uhoont'oh.

4 'Et whambez ts'e ludab gold huyalh'uz-i, 'i ndulcho whe ooghá yosduz, 'et uskai. 'I k'ut ooluts sooltsun-i hudílhk'un. 'Ink'ez ndi chunkelh cho, 'i cha bez ts'e 'ink'ez yoo'az ts'e, 'et ndulcho whe ndi gold ndulcho ooghá yosduz, 'i cha 'et us'ai. 'Ink'ez 'i Yak'usda khuni buba lhaídinla-i oochunkel 'unt'oh. 'I bez ts'e gold 'oosa' cha be us'ai. 'Et ndi gold oosa', ndi lhes manna huyulhni, 'i bé yuz'ai. Aaron ootuz, ndi tuz 'i 'unt'oh 'ut'an oots'u hanálhyai inle', 'i cha be ídiztan. 'Ink'ez ndi whunizyai khuni netl'aídan'ai, 'i tse k'ut 'uk'unusguz, 'i cha be ídiz'ai.

5 'Ink'ez ndi chunkelh cho k'ut, ndunne Cherubim ubuts'útnine, 'enne bube Yak'usda yé dizti'-un t'ets'oninzun, 'et huwa ndi chunkelh 'i k'ut 'uhint'oh. Buts'unt'a' whutus lht'aítnaih huyulhtsi, 'i t'ah, 'et 'i k'ut 'uskai' yuk'unídilht'ih whe Yak'usda soo cho nets'u naítot'en ha ts'uwhútni. 'Aw ndi ts'iyawh howu yats'oolhduk ait'oh.

'Udechoo nimbali cho 'ulya-un, 'i t'ah loodel k'ut hidilhk'un-i 'aw 'et whe ninta' ts'unt'en-un neba 'un whutookat ait'oh

6 'Et nduwhi ts'iyawh nts'e oola' huba' hoont'oh-un, 'et nehíninla. 'Et 'awet 'udechoo whambez ts'e 'et ndunne lubretne, 'enne dzin totsuk ne'hut'en.

7 'Et hoonts'i lubret 'uk'enus dizti'-un, 'en naoodizulh totsuk 'ilhoh za 'on ni' whulh nat-un ts'e núyaih. 'Uskai' yit de, 'aw whuz tooya' ait'oh. 'Et ndi 'uskai' dich'oh duba cha 'ink'ez mbene la 'aw t'ehonúszun whe lubeshi hilhchuk, 'enne buba cha, 'enne ts'iyawh bulubeshi huwa whuz Yak'usda nalh wheyúkaih.

8 Ndiz whuz un'a Ndoni whuneoodulh'eh, ndi nimbali cho 'awhuz 'et us'ai de, 'et de 'uk'enus whudízti' ts'e, nts'e la Yak'usda 'unt'oh-un, 'aw whuz dats'óoya' ait'oh.

9 'Et dúhoont'oh-un, 'et huwa hoonli whuts'odul'eh-un huba' hoont'oh. Mbe la Yak'usda ba huwa íta'alh-i 'ink'ez loodel k'ut yadutálhk'un, 'en 'i be la Yak'usda ba ne'tit'en, 'et hoonts'i

'awhuz hoonli-unyaz buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i* whe' hoont'oh.
10 'Ants'i ndai la hiti'ulh-i 'ink'ez hititnelh-i, 'ink'ez lhelhts'un un'a la tunáhududugus, 'ink'ez ndai la buyust'e ba ts'ih'un 'unt'oh-i, ndi 'i ts'iyawh nus de 'andit-un Yak'usda ba ne'hutit'en, 'oh de buba whusawhútilts'ulh-un, 'et whuts'un, 'et whuz un'a 'uhoot'en whuba' hoont'oh inle'.

Sizi Gri didutch'oh duzkai' be ninta' ts'unt'en-un neba gak whulhtsi
11 'Et hoonts'i Christ lubret 'uk'enus dizti'-un unli whe whusainya. Ndet la hoonzoo-un whusaóotikulh-un, 'en 'et negha whútalelh. Ndi nimbali cho 'uk'enus ncha-i 'ink'ez 'on nus ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'et whe neba ne'ut'en. 'Aw dune iloh 'uyinla. 'Aw ndi yun k'ut iloh 'uhóolya.
12 'Usbai 'ink'ez musdoosyaz bubuzkai', ndi 'uk'enus whudizti' ts'e 'aw whuz whelhúyikaih. K'us dich'oh duduzkai', 'i be 'uk'enus whudizti' ts'e whuz whinya. 'Ilhoh za 'ink'ez 'ilhiz wheni, whuz whinya. 'Et ndúja whe 'ilhiz wheni naneoket.
13 'Et mbene la Moses be 'udustl'us gha dahúja la 'et huwa 'aw nimbali cho us'ai ts'e 'aw whuz hutoodilh ait'oh, ndunt'ohne musdoos dune 'ink'ez dube bubuzkai' buk'ehídutalht'ih. 'Ink'ez musdoos hidálhk'un-i oolez 'i buk'unuhítidzih, 'et whuz un'a Yak'usda nalh buyust'e 'aw lhoditsun nahudlih. 'Et whuz un'a 'et duhúja de za nimbali cho us'ai-i whuz hutidulh.
14 'Et hoonts'i Christ 'en dich'oh duduzkai' 'i be 'on nus dáwhulcho whe la neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'et ts'iyawh neba whuna'alhde. Ndai la 'uts'ulh'en-i, 'aw nela 'oot'en ait'oh, 'ants'et 'uhoont'oh. 'Et huwa Yak'usda, mbe la khuna-un, ooba né'ts'oot'en huba' hoont'oh. Christ 'en 'uja 'aw hoonliyaz bulh lhodí'oh whe Ndoni mbe la 'ilhiz khuna-un, 'en be Yak'usda yutl'a'dudilti, neba datítsah ha.
15 'Et huwa ndi 'andit-i khuni neba lhaídinla-i, 'et Christ 'en neba k'elha whulhtsi-un unli. 'Et whuz un'a mbene la njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'et hukw'úne' hoot'en hukwa 'uhit'en, 'et hoonts'i lubeshi 'uhalh'en, 'enne ts'iyawh tulalhgus k'ut buba dazsai 'et whe njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'et whuch'a whulanaditnine huzdli'. 'Et whe la mbene la 'ilhiz wheni hudutijih ha buka' dani', 'enne ndi 'andit khuni buba lhaídinla-i, 'i huyólhchoot ha.

Dune hoonli mba nayoosdzi-i, 'en dune dazsai, 'et de za nts'u tíkulh
16 'Et dune hoonli mba nayoosdzi-i, 'en dune dazsai, 'et de za nts'u tíkulh, whuz un'a 'uhoont'oh.

---

* **9:9** Ndi khuni, 'Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

17 'Et hoonts'i 'awhuz khina de, ndai la dune ba naoozíndzi-i, khina whutoh, 'et 'awhuz nyun nch'e' unli whe 'unt'oh.

18 'Et whuz un'a 'uhoont'oh, 'oh da' 'udechoo whe Yak'usda ndi 'udechoo khuni buba lhaídinla-un, 'et loodel k'ut 'ink'ez dunene buk'ut cha, Moses 'uskai' be buk'eídilht'ih.

19 'Et la Yak'usda dughuni Moses yutl'aídan'ai, 'i nts'en'a la 'uwhúlhni-un, 'et huwun ts'iyawh Moses budáni'. 'Et hukw'elh'az musdoosyaz 'ink'ez dube bubuzkai' too bulh 'unt'oh, 'i yílhchoot. Dube gha dulk'un-i, 'i duchunyaz 'i hyssop huyúlhni, 'i oozischum, 'i yulaídalh'oo 'ink'ez ndi 'uskai' yé tunayuzsi 'ink'ez Yak'usda be 'udustl'us yuk'uné'dilht'ih 'ink'ez dunene cha, ts'iyawh buk'uné' dilht'ih.

20 'Et ndúbulhni, "Njan Yak'usda khuni nohba laídinla-i, ndi 'uskai' 'i be 'et whuz un'a 'andit whuts'un buba' hóonla," ni Yak'usda.

21 'Ink'ez ndi nimbali cho, 'i cha, 'ink'ez bez ts'e ndai la Yak'usda bé ba 'uwhut'en-i, 'i 'unt'oh, 'i cha ts'iyawh, ndi 'uskai' yuk'unídilht'ih.

22 'Et Moses be 'udustl'us 'i be 'ankw'us ts'iyaitsuk 'et ndi 'uskai' 'i be whuz un'a lhoditsun nahudlih. 'Et 'aw 'uskai' buk'élhdulht'i de, 'aw lubeshi bubunayoodeh ait'oh.

Christ 'ilhoh za neba dazsai-un dáhoolcho whe' hoont'oh

23 'Et huwa ndi yun k'ut hoonli-i, 'ohwhi ts'iyawh yak'uz usdla-i dult'oh whe 'unt'oh. Nts'en'a la Moses dát'en, 'et whuz un'a lhoditsun suli'. 'Et hoonts'i soo yak'uz ts'ih'un 'unt'oh-i, ndai la 'et 'unt'oh-i dutsun oole' whuch'a, 'i 'on nus hoonzoo be huwat'aih-i hóle' huba' hoont'oh.

24 'Et Christ 'en ndi yun k'ut nja nimbali cho bet, ndet la k'us whúdizti'-un, dune dula be 'uhuhóonla-un, 'aw 'et dálhiyal. Njan 'et 'ants'i yak'uz whundóhot'en huwhulhtsi 'et huwa. 'Et k'us ndo yak'uz ts'e whuz whenya. 'Et whuz un'a Yak'usda but neba nenínya.

25 'Et njan lubret 'uk'enus dizti'-un, 'en khuna-i uzkai' be, naoodizulh totsuk, njan 'uk'enus whudízti'-un, whuz k'unádaih. 'Et hoonts'i Christ 'aw dich'oh lhat cho huwá dudóltelh huba lhe'hóot'oh.

26 'Et ndúja de, ndi yun 'ulya da' whuts'un 'andit whuts'un, 'et de tube lhat da' daootsah oole'. 'Et 'andit 'awet ndi yun 'etsul 'utinelh-un nilhdukw whuzdli', 'et 'ilhoh za ndi yun k'ut nuseya, 'ink'ez neba huwa' dudulti. 'Et huwa whuz un'a nelubeshi neba yunaoodilhnoh.

27 'Ink'ez dune 'ilhoh za dahútitsah-un, whuz un'a 'uhóolya, 'et dahúzsai hukw'elh'az 'et de buba nahutideh.

28 'Et whuz un'a Christ, 'en 'ilhoh za huwá' dudulti. 'Et whuz un'a lhane bulubeshi bughu yílhchoot 'i yuk'elha dazsai.

'Et hoonts'i whulh nat-un, 'aw lubeshi gha iloh whe whusa-natidalh. 'Et k'us ts'iyanne mbene la yuka tse hooline, 'enne bunalhts'et be hóodutaltselh, 'et whe hudutijih.

10

Khuna-i loodel k'ut huídilhk'un-i, 'i be 'aw bulubeshi buna'oodeh ait'oh

1 'Et Moses 'uk'ehonguz-un dalzoo'-i la whuz hatikulh-un, 'et 'aw soo cho lhunedinel. Mbene la ndi khuni yuk'une' 'ust'enne, 'enne naoodizulh totsuk ndai la huwa t'aih-i whe loodel k'ut huidutálhk'un-i, 'et hoonts'i 'aw Yak'usda nalh lhadulyane uboolhtselh ait'oh.

2 Lhadulyane ubutilhtselh de, ndai la huwa t'aih-i 'etsul 'uhuyooleh huba' hoont'oh. 'Et doo cha bulubeshi ts'iyawh bubunayide de, 'et de buyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i, 'i be t'ehontizeh.

3 'Et hoonts'i naoodizulh totsuk, ndai la huwa t'aih-i, 'i be 'et whe ts'iyawh t'ehonínzun 'awhuz lubeshi hut'i.

4 'Et musdoos dune 'ink'ez dube buzkai', 'i nts'oh dáhoont'oh 'et hoonts'i bulubeshi 'aw 'i be buna'oodeh ait'oh 'et huwa.

Christ duzkai' 'i be za nelubeshi yuna'alhde

5 'Et huwa nkeda' Sizi Gri ndi yun k'eínya whe, 'et njan dutni,
“O Yak'usda ndai la huwa t'aih-i,
'ink'ez loodel k'ut huidílhk'un-i,
'i ts'iyawh ookwa lhe'nínzun.
'Et hoonts'i 'ilho yust'e 'i sba lhadinla.

6 Ndai la loodel k'ut lubeshi ba dízk'un-i,
'ink'ez 'et 'uyoo huwa huyulih-i cha,
'i ts'iyawh 'aw mba soo lhe'ildzoo'.

7 'Et huwa 'et njan dúdusni,
‘O Yak'usda ndi 'udustl'us sghun 'uk'une'úsguz 'et 'alha' hoont'oh.
Nyun hukwa' ninzun-un te ne'tist'en 'et huwa whusásya.’ ”

8 Njan dutni whe 'utni, “Ndai loodel k'ut lubeshi ba dízk'un-i, 'ink'ez 'et 'uyoo huwa huyulih-i inle' cha, 'i ts'iyawh 'aw mba soo le'ildzoo',” 'et hoonts'i Moses be 'udustl'us 'i gha 'et nduwhut'en inle'.

9 'Et huwa Sizi Gri 'et njan dutni cha 'utni, “O Yak'usda nyun hukwa' ninzun-un te ne'tist'en 'et huwa whusásya.” 'Et whuz un'a Yak'usda njan 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'i gak yulhtsi. 'Ink'ez bulh nanki khuni buba lhaídinla-i, 'i yuk'enaídan'ai.

10 'Ink'ez Yak'usda ndet hukwa' ninzun, 'et whe 'ilhoh 'ink'ez 'ilhiz wheni Sizi Gri duyust'e be neba huwa' dudulti. 'Et whuz un'a 'uda' ooch'e' ts'uzdli'.

Christ neba dazsai-un, 'et 'i be 'utahalyanne, 'enne lhadúlyane ubulhtsi

11 'Ink'ez ndi loodel k'ut hidílhk'un-i, 'et dzin totsuk 'i za
ndunne lubret whusaháyuli. 'Ink'ez 'et whuz un'a za dunene
buba ne'hut'en. 'Et hoonts'i 'et nduhút'en-un 'aw bulubeshi
buna'oodeh ait'oh.
12 'Et hoonts'i Sizi Gri nelubeshi k'elha 'ilhoh za 'ink'ez 'ilhiz
wheni 'uja dich'oh huwá' dudulti. 'Et hukw'elh'az Yak'usda
nailhni ts'e yughu nátl'adida.
13 'Ink'ez 'andit 'et usda nk'ede 'uwhutanelh whe yuch'az
ditnine, 'enne 'ants'i ook'ut neke nályis-i, 'i k'un'a duke t'ah
nébutalelh, 'et huba sulh'i.
14 Mbene la Yak'usda ba 'udun nebuninlane, 'enne buba
Sizi Gri 'ilhoh za huwa dudulti. 'Et whe 'i be 'ilhiz wheni
lhadúlyane ts'uzdli'.
15 Ndoni 'en cha whuz un'a za 'et nduneúlhni. 'Oh da' 'et
ndutni,
16 “NeMoodihti nja dutni,
''Et 'oh dzin hukw'elh'az ndi khuni buba lhaídutisdleh,
'i 'uyoo 'unt'oh.
Sk'oh ts'e budzi yo cha newhudutas'alh
'ink'ez bubeni toh cha 'uk'ehóotasgus.' ”
17 'Ink'ez cha 'utni,
“Bulubeshi 'ink'ez 'uk'únulhé'ust'en-i,
'i ts'iyawh cha 'on 'un buba whunaooznih ait'oh.”
18 'Awet ndai la nelubeshi ts'iyawh neba whunaoodilhnoh,
'ink'ez 'aw 'on 'un nelubeshi ba 'udólk'un ait'oh.

Sizi Gri neba daja la, khun te neba nawh 'ohot'e' junih 'ink'ez soo cho ts'uhotun

19 'Et huwa sulhutsinke, Sizi buzkai' gha tube nedzi hoonli
whe ndet 'uk'enus whudízti' ts'e 'ahoolhyiz whuz uztudulh, 'et
netl'ahon'ai.
20 'Et ndi ti, 'i 'awhundit-i 'ink'ez ts'ih'un un'a 'unt'oh-i
neba whulhtsi. 'Et didutch'oh neba dazsai-un, 'et 'i be ndi
whuts'ohsúbal-i neba lhch'az yilhchoot.
21 'Ink'ez Yak'usda ooyoh dilhts'ine, 'enne buba 'en lubret
'uk'enus dizti'-un unli.
22 'Et huwa wheni cha soo cho neba 'alha' 'oot'e' 'ink'ez
nedzi ts'ih'un 'unt'oh, 'i be whuz un'a 'ahoolhyiz oots'úztooya'.
'Ink'ez duzkai' be 'uda' nedzi k'únedilht'i. 'I be ndet la
neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i whudutsun-un, 'et ts'iyawh
neba whuna'alhde. 'Ink'ez neyust'e too unzoo-i be tunásguz
le'ts'oot'e'.
23 Ndet la ooka tse ts'úhooli-un, 'et neba 'alha' hoont'oh
ts'utni, khun te neba nawh huhot'e' junih 'ink'ez soo cho
ts'uhotun. Mbe la nets'é' oozi-un, 'en 'aw nela dootnih ait'oh
'et huwa.

24 'Et ts'iyawh lhghu nuní uznoozut 'et de la nus lhts'un noolt'i, 'et de la ts'iyanne buk'ets'ootsi' 'ink'ez 'ut'en unzoo-i be bula ts'oot'en.
25 Nts'en'a la 'ahoolhyiz 'ilhunats'odulh-un khun te whulaz-dootnih junih! 'Et whulohne 'etsul 'uhut'ih. 'Et hoonts'i 'awet 'udek'ez dzin whuz de hóolts'ulh-un 'awet neba nilhdukw suli'. 'Et huwa 'on nus soo cho nus lhts'unoolt'i whe 'ahoolhyiz Yak'usda ba 'ilhunats'ódilh huba' hoont'oh.

Ts'ih'un un'a 'unt'ohne, 'enne be 'alha' hoont'oh-i, 'i be ndi yun k'ut hudólts'i'

26 'Et huwa njan dusni, khuni 'alha' 'unt'oh-i t'ezninzun whe ts'iyawh ts'ilhchoot, 'ink'ez hukw'elh'az ts'ih'un un'a t'ets'onanzin de, 'ink'ez lubeshi ts'ilhchoot de, 'et nduts'út'en 'et whe 'aw be húwa 'ut'aih-i, 'i neba lhe'ít'oh suli'.
27 'Et k'us 'et njan ndet la neba nahutideh-un, 'et wheoonujut k'et 'aw uzdooni' ait'oh. Yak'usda ye hunilch'oh-i, 'et 'i be neba nahutideh. 'Ink'ez ndi ye hunilch'oh-i, 'i kwun ulhtus k'et be' duldi le'utni, 'i k'un'a mbene la Yak'usda ch'az ditnine, ts'iyawh 'i be huduták'un.
28 Ndi Moses be 'udustl'us k'ut 'uk'eguz-i, mbe la n'un whutulhdilhne, 'enne nane k'us tane te nalh 'et duhút'en de, 'et de be 'ugha te'nidzeh-i, 'i yit dahútitsah inle'.
29 'Et hoonts'i ndiz un'a 'on nus hootátsi'. Mbene la Yak'usda ooYe' 'ants'i yuba unli whe yuk'unuya de, 'ink'ez Sizi buzkai' be 'andit khuni buba lhaídinla-i huwhut'i, 'ink'ez Yak'usda ba 'udun nebuninla, 'et hoonts'i ndi buzkai' 'aw hoonliyaz buba lhíloh de, 'ink'ez Ndoni 'en cha 'en be ye unzoo-i oots'u haídults'uk-un, hich'az yalhduk de, 'et ndi ts'iyawh mbene la whuz un'a ndut'enne, 'et 'on nus whéoonujut whe buba nahutideh.
30 'Et neMoodihti, 'en ook'oh ts'e t'ets'oninzun. 'En 'utni, "Be k'uznudzun-i, si sch'e' 'unt'oh! Si hukw'elha whutiselh." 'Ink'ez cha 'utni, "NeMoodihti dudune'ne, buba nahutiyeh."
31 Yak'usda khuna-un, mbene la 'uda' ooch'e yinline 'et hoonts'i hich'az nalhya de, 'enne whewhunujut whe buba nahutiyeh.
32 'Et hoonts'i nohni whunalhnih ndi khuni niz dakez daja hutni la, soo cho t'eoonáhzun 'ink'ez ulhchoot. Hukw'elh'az tube cho dzoh nusahdeh 'et hoonts'i 'aw nohch'a lhe'ílhdoh. 'Et ts'iyawh whutulh usáhdil.
33 Whuloh te Yak'usda gha ts'iyanne nalh dzoh nunóhuhulhdeh 'ink'ez nohch'az yahalhduk. Whuloh te mbe la whuz un'a Yak'usda dzoh nudehne, 'enne buts'ú nedahdaih.
34 'Ink'ez 'oh da' 'asuhan'ai whe sgha te'nahzun 'ink'ez sla aht'en inle'. 'Et ndai la aht'i-i, 'i 'ants'i nohghu hayílhchoot 'et hoonts'i hoonáht'i'. T'eoonáhzun nohnich'oh 'on nus

hoonzun-un 'ink'ez 'ilhiz 'uhoont'oh, 'et yak'uz nohba whuzdla whe' hoont'oh.
35 'Inka be nóhdzi ulhtus-un khun whuladoohtnih júnih! 'I gha hooncha-un nohgha whutalts'ulh.
36 'Et njan 'et ts'iyawh oola doohtnih junih! 'Et Yak'usda nohts'u hukwa' ninzun-un, lhaoodahla de, 'et nóhts'u nahizya-un, 'et nohgha whútakulh.
37 'Uda' khuni 'et nja dutni,
"'Et mbe la whusatíyalh-un,
'aw sa' iloh whusatíyalh.
38 'Et mbene la ts'ih'un un'a 'unt'ohne,
'enne be 'alha' hoont'oh-i,
'i be ndi yun k'ut hudólts'i' huba' hoont'oh.
'Et hoonts'i ndunne k'oh na'huja de,
'et de 'aw si buba hóst'e' ait'oh."
39 'Et 'ink'ez ndunne mbene la Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne 'ink'ez k'oh na'huja de, 'enne ndai la Yak'usda bugha whúta'alh-un, 'aw huyólhchoot ait'oh. Wheni 'aw 'enne buk'un'a lhe'ts'ít'oh. 'Et k'us wheni Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne ts'inli, 'et whe dijizne 'uts'int'oh.

11

Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be t'ets'oninzun

1 'Et ndai la ooka tse ts'úhooli-i, be 'alha' hoont'oh-i, 'i be t'ets'onínzun neba whusatíkulh. 'Ink'ez nduwhi ndet la lhts'uhoos'en-un, 'et hoonts'i be 'alha' hoont'oh-i, 'i be t'ets'onínzun 'et whuzúsdla whe' hoont'oh.
2 'Et be 'alha' hoont'oh-i, 'i be ndunne Yak'usda ba 'utso whudilhdzulhne, 'enne soo ts'ih'un un'a howu yahalhduk.
3 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be za t'ets'onínzun Yak'usda daja ni la, 'et whe ts'iyaitsuk ndi yun k'ut 'ulya. Ndai la lhts'is'en-i, 'i hoonts'i, dughuni 'i be ts'iyawh 'uyinla-i 'unt'oh.

Yak'usda ndi yun 'uyinla 'oh da' whuts'un be neba 'alha' hoont'oh-i, 'i gha za Yak'usda oonalh ts'ih'un 'uts'int'oh

4 Ndun Abel Yak'usda ooba 'alha' yint'oh. 'I be za 'uja dulhutsin Cain 'en anus unzoo-i Yak'usda loodel k'ut yuba ídalhk'un. 'Et ndi huwa ínin'ai-i, 'et Yak'usda hoonzoo k'un'a yughu yalhduk. 'Et Abel dazsai hukw'elh'az hoonts'i nts'en'a daja-un, 'et ooghun nebulh yaínduk, Yak'usda nalh 'en ts'ih'un dune 'unt'oh hutni.
5 Ndi be 'alha' hoont'oh-i, 'i be za Enoch nts'en'a la Yak'usda yuts'u hukwa' ninzun-un, 'et 'uhóonla 'et whuz un'a ooghun t'ewhunúdzun. 'Aw dalhitsal. Khuna whe Yak'usda yak'uz whe yalhti. 'Et whuz un'a Yak'usda ooghuni 'et ndutni, "Yak'usda yak'uz ts'e whenáyalhti. Hooloh. 'Et huwa huyulh 'ut'enne 'aw lhahuyis'en suli'."

6 Bé 'alha' hoont'oh-i, 'i ooyit de, 'aw Yak'usda ooba dzoh
ts'oozoo' ait'oh. 'Et huwa mbene la Yak'usda ts'un hutidulh
hukwa' huninzun de, Yak'usda hoonli whe' hoont'oh, 'et buba
'alha' hot'e' huba' hoont'oh. 'Ink'ez soo ts'ih'un dudzi huwa'
hooli whe hik'oh ts'e hukwa hítis'enne, 'enne za bula' tinelh.

7 Noah 'en cha Yak'usda ooba 'alha' yint'oh. 'I be ndet
la 'awhuz lhuhooẓ'en-un Yak'usda yúlhni, "Huwondle' 'awet
whuz de hóolts'ulh." 'Et huwa whenuljut 'inka 'et whuch'a ndi
ts'i cho 'uyínla. 'Et huwa Noah hiyoh dilhts'ine, 'enne ts'iyawh
ubúlhyih. Ndet ndi ts'i cho 'uyínla-i, 'i gha ndi yun k'ut dúlcho
whe dunene buba nahisda. 'Ink'ez nts'en'a la whe be 'alha'
hoont'oh-i be ts'ih'un un'a 'unt'ohne ts'inli, Noah 'en cha whuz
un'a Yak'usda ooba 'alha' yint'oh-un suli', 'i be ts'ih'un dune
inle'.

Abraham ooba 'alha' hoont'oh-un

8 Ndun Abraham, 'en cha Yak'usda 'uyúlhni, "'Udun yun k'uz
tonya'. K'at le de njan yun k'ut 'et nch'e' whutaleh." 'Et be
'alha' hoont'oh-i be Abraham whuz un'a yuk'úne' 'ust'en. 'Et
nts'e tiyalh 'aw t'éoonúszun 'et hoonts'i 'awet tizya.

9 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be ndi yun yuts'u yoozi-i, 'i ooch'e'
tileh. 'Et njan yun k'ut 'uts'un keyoh whut'en-un unli, 'et whuz
un'a njan yun k'ut usda. Nimbali bet za whut'i. Ndunne Isaac
'ink'ez Jacob 'enne cha 'en k'un'a nimbali be za huwhut'i.
'Enne cha ndi Abraham ye yuts'u náhizya-un, 'enne bulh
buch'e' whutaleh.

10 'Et njan keyoh 'ilhiz 'uwhutat'elh-un, 'et Yak'usda, 'en
'uhóonla, 'et Abraham huba sulh'i whe nimbali be za hoot'e'
inle'.

11 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Sarah 'en cha Yak'usda ye ulhtus-
i yutl'anahon'ai 'oolchan ha. Tube yoo 'un uzulh 'aw ooyaz
hóle' ooba lhe'hóot'oh. 'Et hoonts'i nts'en'a la Yak'usda yuts'ú
hoozi-un Sarah t'eooninzun Yak'usda 'aw yula dootnih ait'oh.

12 'Et huwa 'ilhoghun dune 'en tube nisjan k'et 'ants'i dazsai
le'unt'oh, 'et hoonts'i yé dindene huldlai. Ndoghi sum 'et 'i
bundeíniltsukne 'ink'ez taba sai 'aw oonolto ait'oh, 'et 'uhuniltsuk.

Ndunne 'uda'ne Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, 'enne ts'iyawh 'awhuz buba 'alha' hoont'oh whe whulh yahadla

13 Ndunne 'uda'ne Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne, 'enne
ts'iyawh 'awhuz buba 'alha' hoont'oh whe whulh yahadla.
'Et ndai la Yak'usda yé buts'ú nahizya-i, 'i 'aw butl'alhéyizulh.
'Et hoonts'i ndai la nus huhon'en-i, 'et huwa 'aw nawh buba
lhe'hóot'oh. Budzi hóont'i'-un 'et whe huhoontun. 'Ink'ez
ts'iyanne hutni, 'aw ndi yun k'ut whut'enne lhuhíloh. 'Ants'i
ndi yun k'ut whuk'uhundilh whe' hint'oh.

14 'Et dahutitsa whutso mbene la whuz un'a yalhdukne,
'enne soo ts'et gaih whe ts'iyanne whubuhonulhtun, dich'oh
duyun k'ut 'et za hukwa' huninzun.
15 'Et 'alha ndet yun k'ut whuch'a huzdil-un, 'et howu nuní
hunudeh de, 'et whuz da' nahutoodilh oole'.
16 'Et hoonts'i 'on nus keyoh hoonzoo-un hukwa' hun-
inzun. Njan keyoh 'uwhúlhni-un, 'et yak'uz whuz'ai. 'Et
huwa Yak'usda 'en duYak'usda hidáni'. 'Ink'ez Yak'usda 'en
duYak'usda huyulhni, 'et 'aw hukwaya lhiloh, keyoh whuti 'et
buba lhaóodinla 'et huwa.

'Uda' dunene unzoone buba 'alha' hoont'oh-un

17 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be 'oh da' Yak'usda Abraham
yóolhdzai whe 'aw 'ilhoghun duye' Isaac loodel k'eyilhti 'ink'ez
Yak'usda ba yutuzilhghelh ha. Ndet whe la Yak'usda yuts'ú
hoozi-un whe ooye' oots'u haindene hutildlai, 'et ts'iyawh
hóolhchoot.
18 'Ink'ez whutso 'uja 'en Yak'usda Abraham yudáni', "Isaac
'en gha nyédinde 'enne ts'iyawh whusahátidulh."
19 'Et hoonts'i Isaac loodel k'eyítalhtelh whutso Abraham
whunalni Yak'usda daja yudáni'. 'Et huwa 'et dunínzun,
Yak'usda 'en soo 'últus whe Isaac dazsai de, 'et hoonts'i yaid-
lanne butoh dunaidutálhtelh. 'Ink'ez 'alha' hoont'oh, 'ants'i
yaidlánne hanáyalhti le'yinla.
20 'Ink'ez be 'alha' hoont'oh-i, 'i be ndet la ts'iyantsuk
whusaóotikulh ha, Isaac Yak'usda yoodalhkut, ndunne Jacob
'ink'ez Esau bulh buts'un ózoo' ha.
21 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Jacob dawhénintsai whe
Yak'usda yoodalhkut Joseph ooye'ke buts'un óozoo' ha. 'Et
dutuz la chándunuti whe Yak'usda ts'u teni' nalhdzin.
22 'Ink'ez be 'alha hoont'oh-i, 'i be Joseph 'awet ooyiz latoh
whéninle' whe Israel whudune'ne Egypt yun k'ut whuch'a
nahutidulh whe huwun bubulh yaílhduk. 'Ink'ez oots'un cha
dahítilelh la, 'et ubudáni'.

Moses ooba 'alha' hoont'oh-un

23 'Oh da' Moses whuzdli da', ts'oodun daldzoo' la, 'et huwa
be 'alha' hoont'oh-i, 'i be oodusneke lerwe daja ni-un, 'aw
hik'un'a lhe'inel, 'et k'us ta sanun ndúwhulyiz 'et oodusneke
nuhínilh'i'.
24 Moses 'awet k'éninyai whe Pharaoh ootse', 'en ooyaz
huyúlhni, 'et be 'alha' hoont'oh-i, 'i be nduhúyulhni-un 'ilhiz
ch'a bunísjoot.
25 'Et k'us Yak'usda oodune'ne, 'enne bulh tube lhat-un
hoontsi'-un dzoh notizut, 'et whuz un'a Moses 'utahahón'ai.
'Atsulyaz lubeshi be hootát'e'-un, 'aw 'et iloh 'utahahón'ai.
26 Christ 'en gha ndunne Egypt whut'enne, 'enne Israel ts'u
haindene buch'az yahalhduk. 'Et Moses nja duninzun ndi

buch'az yahalhduk-un, 'et Egypt whulerwe daltsuk sooneya, 'i ts'iyawh ban nus yinzoo whe 'unt'oh. Yak'usda 'en nts'en'a la whe ooch'e'ne buba k'elha whutaleh-un, 'et buba neóonin'ai, 'et huwa 'et dúhoont'oh-un za Moses hukwa itís'en.

27 Yak'usda lhist'en-un, 'en whuz un'a 'ants'i yan'en hukw'un'a 'uja, 'et huwa ooba howa whulna'-un whulh usyin. 'Et huwa be 'alha' hoont'oh-i, 'i be yun k'ut Egypt whuch'a nasja. 'Aw lerwe ye yulh hunilch'e-i, Moses 'aw yé lhniljut.

28 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Moses ts'iyantsuk Yak'usda k'une' 'ust'en. 'Et huwa ndet la yoh 'uskai' be whe hoodal'en-un, 'et lizas whutus lhuseya. 'Et huwa yoh 'uskai' be whe hoodat'en-un, 'udechoo whuzdline, 'enne ndun lizas buzoolhghelh ait'oh.

29 Ndi ya too' dulk'un-i, Yak'usda buba lhch'az 'úyinla 'ink'ez yun whudizgih-un whe be 'alha' hoont'oh-i, 'i be hik'ut naníndil. 'Et Egypt ba lhuganne, 'enne cha buba huntizdil whe ts'iyawh too ubanghan.

'Uda' lhane buba 'alha' hoont'oh-un, 'et whe whuch'a honílhde

30 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Jericho keyoh 'et lhtak'ant'it dzin 'et whunahudidulh whe khunsul hukw'elh'az ndi tse dutai-i whunanilhyo-i nanánkat.

31 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be ndun 'ul'en-un Rahab huyúlhni, 'en ndunne Moses ba nunúl'i'ne, 'enne bula' tinelh ha duyoh dábuninla. 'Et huwa mbene la Yak'usda k'unulhe'ust'enne, 'enne 'aw bubulh dalhitsal.

32 'Awet njan lhe'whultsuk be 'alha' hoont'oh-i k'une' hust'en, ndunne huldlai k'et 'aw ts'iyawh bughun nohdósni' ait'oh. Gideon ndet 'uhóonla. Barak 'en cha. Sampson, Jephthah, David, Samuel, 'ink'ez nus hoo'enne, 'enne ts'iyawh,

33 Be 'alha' hoont'oh-i, lhelhdun keyoh whut'enne, 'enne cha ts'iyawh buch'a' hunilhde. Ndet la ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, be 'alha' hoont'oh-i, 'i be 'uhuhóonla. Ndet la Yak'usda buts'ú hoozi-un, be 'alha' hoont'oh-i, 'i be buch'e' whutaleh t'ehoninzun. Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Yak'usda ndi khuna-iti, lion huyúlhni-i, 'i hize lhts'una' hoonla bundólhda whuch'a.

34 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be kwun dizk'un-i, 'i cha nahinilhno. Yak'usda ch'az ditnine, 'enne oodune'ne, 'enne saluzti be hubuhutighan inle', 'et hoonts'i be 'alha' hoont'oh-i, 'i be buch'a hudujih. Tetsunne, 'enne cha 'i be ulhtusne nahusdli'. Lhuhutigan ts'e hutizdil whe 'et cha be 'alha' hoont'oh-i, 'i be hilhtus suli'. 'Et whuz un'a bubulh lhúhuganne, 'enne cha bubenújut hudan'ai 'et whuz un'a whenábuhunanyoot.

35 Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be whulohne ts'ekoo bughu yaidlanne cha za dunahudidil 'ink'ez bughu nahundil. 'Ink'ez 'uyoonne cha dzoh nubuhulhde, 'et hoonts'i be 'alha' hoont'oh-i,

'i be za didutch'oh 'aw bula nahudutitnih hukwa lhe'hunízun. 'Et whe la 'on nus hoonzoo hukw'un'a dunabudutálelh 'et nahohootá'alh.

36 'Et 'uyoonne, 'enne bughu hudlo 'et whe ubuhóolhdzai, 'Et whulohne bubuhoolhtsas. 'Ink'ez whulohne tl'oolh be bubuhulhghel 'ink'ez 'abuhanla.

37 Whulohne tse be bubahanghan. Whulohne be dugut be buyust'e tánuhidizghut. Whulohne cha ninta' hutit'elh-un whuts'ú bonalht'i. Whulohne saluzti be bubuhanghan. 'Ink'ez whulohne ndai khuna-i zuz, dube te, 'usbai te, 'i ts'iyawh lhenyoo zuz 'i za be dune hinli. 'Ink'ez 'ants'i 'oh nuhudilh. Hik'u khútinalh-i, 'i hoonts'i lhuhuyít'i' inle'. Dunene dzoh nubuhulhde. Lhat-un whe hoontsi' k'un'a ne'bahalh'en.

38 'Et ndunt'ohne 'aw ndi yun 'i hoonts'i buba soo lhe'yildzoo'. 'Aw dune lhuhóot'ih-un 'ink'ez dzulh toh te 'oh ho lhelhts'un náhutudulh. Tse 'an te k'us yun 'an te, 'oh huwhut'i.

39 'Et ndunne ts'iyawh be buba 'alha' hoont'oh-i, 'et huwa hoonzoo k'un'a bughu yainduk. 'Et hoonts'i ndet la buts'u hoosdzi-un, 'aw butl'alhúhoozulh.

40 Whuz un'a wheni ts'iyawh nús de Yak'usda 'on nus hoonzoo-un neba' 'uhóonla. 'Et whuz un'a ndunne ts'iyawh wheni ts'uhooloh de, ndet whe la Yak'usda buts'u hoozi-un, neyit 'aw ts'ih'un un'a lhadúlyane hoole' ait'oh.

12

Neba 'alha' hoont'oh-i, 'i be lhghu naztoolghas

1 'Et huwa nohdutásnelh, ndunne ooghun nohdásni'ne, 'enne Yak'usda be 'ut'en k'oh whunénulhtunne, 'enne huldlai k'et, nenat ndúlcho 'ants'i kw'us le'hint'oh. 'Et huwa ndai la 'ants'i neba ndaz-i k'oh nenilht'i-i, 'ink'ez ndi lubeshi 'aw huwa lhúhoolna' whe neilhchuk, 'i ts'iyawh 'un uztoolhdilh. Ndi Yak'usda ba lhghu naztulwus-i, 'i nebut néwhults'ut-i, nelhts'unisi whe uztoolghas.

2 Netso ts'e Sizi Gri uznoolh'en. 'Aw 'en za neba bé 'alha' hoont'oh-un dant'oh la, 'en ts'ih'un un'a whunénulhtun-un 'unt'oh. 'Ink'ez ndi yun k'ut usda-un, 'et ye khuna-i, 'en dúwhulcho whe neba 'alha' hoont'oh-i neba lhaoodulh'ih-un 'unt'oh. Nus de ye whúntalhni-i, oots'u yíkulh, 'et huwa tulalhgus yulh ínyin inle'. Ndai la yugha yooya suli'-i ooba 'ants'i 'uhoont'oh inle'. 'Ink'ez Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti'-un, 'et naílhni ts'e huwu nátl'adida'.

Yak'usda khuni yé nebulh yalhduk-i, khun te 'ants'i nohba 'oot'e' junih

3 'Et Sizi daja la, 'et soo cho huwun nuní noohzut. 'Et ndunne lubeshi 'ulh'enne, 'enne ts'iyawh hich'az ditni, 'et

hoonts'i soo whulh ínyin. Nohni cha ts'iyawh 'en za ooghu nuní nahdeh de, 'et whe 'aw nénohtsilh ait'oh 'ink'ez 'aw tehtsun 'oohle' ait'oh.

4 Nohni lubeshi ch'a ne'aht'en-un, tube nohba huwa whúlna 'et hoonts'i 'aw hukw'e yalhizahdla.

5 'Et Yak'usda khuniti be duye'ke k'un'a nohbulh yalhduk-un, whunaoodúlhnoh. Ndiz un'a nohMoodihti 'unohúlhni,

“Sye'ke khuni be nohbulh yasduk-i oots'u doohtni junih.
Ndet la ninta' aht'ih-un hukwa' nohúlhni de,
khun yo whú'un 'etsul 'oohneh junih.

6 'Et mbene la neMoodihti buk'entsi'ne,
'enne ts'iyawh khuniti be bubulh yalhduk.
Mbene la buzke unline,
'enne ts'iyawh uboolhtsas.”

7 'Et Yak'usda khuni ulhtus-i be nohbulh yalhduk, 'ink'ez 'aw whulh nuzulhti de, 'et de duzkehke k'un'a nohnulhyeh. 'Et mbe dune suba 'unt'oh ooye' tank'us 'uja de yuts'ahalhoohoos'al?

8 'Et nohni nihyilh whe Yak'usda khuni ulhtus-i be nohbulh yalhduk de, 'ink'ez ts'iyawh whuz un'a 'ilhoghun ts'inli whe uznizyai, 'et 'aw ook'unulhe'zaht'en de, 'aw nohbá hooloh, 'ink'ez Yak'usda buzkeh lhahloh whé aht'oh.

9 Nja 'on 'un cha nohdusni, ndi yun k'ut nebáke 'enne khuni ulhtus-i be nebulh yahalhduk 'ink'ez buk'úne' ts'ust'en. 'Ink'ez Yak'usda, 'en neyughi ooBá ts'utni-un, 'en neBá 'uk'enus dízti'-un 'unt'oh, 'en 'on nus ootl'a'úzdudoolyelh ts'ih'un un'a ndi yun k'ut uzdutalts'ilh huba.

10 Ndi yun k'ut nebáke 'atsulyaz za bubulh 'uts'int'e', ndet la 'uk'enus neba hoonzoo-un, 'et t'ehoninzun, 'et whuz un'a khuni ulhtus-i be nehunilhyai. 'Et hoonts'i Yak'usda neBá, 'en ndet la 'ilhiz wheni neba whutizoo' k'un'a khuni ulhtus-i be nebulh yailhduk. 'Et 'en k'un'a 'on 'un lubeshi neghu hooloh ts'oole' ha.

11 Nts'en'a la ts'ih'un un'a khuni ulhtus-i be nebulh yainduk whe uznizyai, whuloh te whuts'uzdutni, 'et hoonts'i hukw'elh'az 'et whuz un'a uznizya de, 'et de soo ts'ih'un 'unt'ohne dune uztileh whe Yak'usda nalh ts'ih'un un'a lhts'un uztit'elh.

Yak'usda ooghuni khun te oola doohtnih junih

12 'Et huwa 'ants'i nénihtsai le'aht'oh whe nohgan naintle 'ink'ez nohgwut cha tetsun suli' de, soo 'on 'un 'oohneh ait'oh whe ulhtus naoolhtselh.

13 Nohke ba ti cha lhts'eoodiz'a nahoolhtselh. 'Et whuz un'a mbene la nohtoh tetsunne, 'enne tinch'u hooya' ait'oh, 'et k'us soo hilhtus na'hutitleh.

14 Ts'iyanne ts'un ts'ih'un un'a lhts'un 'ooht'e' hukwa' 'ooht'en. Lubeshi ooghu hoolohne dune oohle' hukwa 'ooht'en. 'Aw 'et de za neMoodihti uzti'elh.
15 Soo cho nohtoh nohnich'oh nohulhutsinke bughohle'! Doo ka si Yak'usda ye unzoo-i hiye nghoya'. 'Et de la whulohne nohtoh nuk'oz hudoole' ait'oh. 'Et ndihínt'oh de, 'et 'enne bugha lhane nuk'oz hudutileh whe' hoont'oh.
16 Doo ka si nohtoh whulohne, 'uyoonne ts'ekoo k'us dune bulh lubeshi olhchoot whuts'u nooht'i. K'us Esau k'un'a Yak'usda ooghohdloh. 'En 'udechoo whuzdli-un 'unt'oh 'ink'ez di la oobá yuts'u yoozi-i, 'i ooch'e' yataleh, bubá nahuyoosdzi-i didut oots'itikulh-i, 'i 'uyinla, 'ilhoh yuti'ulh-i za k'elha yutiz'ai.
17 T'eoonáhzun hukw'elh'az dáhooja. Ndi hoonzoo-un yuk'elh'oti'alh-un hukwa' ninzun, 'et hoonts'i oobá yuch'az nálh'a. Lhat whe huwintse, 'et hoonts'i 'aw oobá dudeni nahudunoo'ah ait'oh. Nts'oh dát'en hoonts'i, 'aw hiba lhk'enaóodoo'alh ait'oh.

Yak'uz dilhts'ine buts'un ts'ilwus

18 Ndiz whuz un'a nohdósni' hukwa 'ust'en, ndunne Israel buzkehke, 'aw 'enne buk'un'a iloh whe ndi dzulh Sinai* dune yut'ainaih-i, 'et 'aw whuz ulhtáhyal. Ndi dzulh dulcho dizk'un, 'ink'ez tsahólhgus cha' hoont'oh. 'Ankw'us 'aw hoonli huhoo'en ait'oh, 'ink'ez nilhtsi dus cho cha hoonli.
19 'Et Yak'usda ba be ts'újih-i, 'i cha hudánts'o 'ink'ez Yak'usda yalhduk-un, 'et cha huwhudánts'o. 'Et nyoonne yudánts'one, 'aw 'on 'un hidóts'o hukwa lhe'hunízun. 'Et whuz un'a hits'u tedudli 'aw 'on 'at huwhudutáts'o-un hukwa lhe'hunizun 'et huwa.
20 'Et Yak'usda khuni butl'a ídan'ai-i, 'et 'aw whulh hooyin ait'oh 'et huwa. Khuni nja ndutni, "Khuna-i hoonts'i ndi dzulh yut'aiznai de, 'et de tse be hizoolhghelh, k'us k'a za be huyooch'ih."
21 'Et hohon'en whe tube whehúnilhjoot. Moses 'en hoonts'i, "Whenuzjut 'ink'ez dustlut," ni.
22 'Et ndi dzulh ooghun nohuzdáni'-i, 'aw whuz whe lhahdulh. K'us ndi dzulh Zion ts'utni, 'i oots'óozahdil. Yak'usda khuna-un, 'en ookeyoh whuti 'uhoont'oh. 'Ink'ez keyoh whuti Jerusalem ts'uwhútni. 'Et yak'uz whuz'ai. 'Et lizas huldlai k'et, 'aw uzdooni' ait'oh.
23 'Ink'ez mbene la Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne ts'iyanne 'ilhunaoodulh buba whuz'ai. Mbe la 'udechoo whuzdli-un oosdzi-un, 'en mbene la ooch'e' yindline, 'enne yak'uz ts'e buboozi' 'uk'usguz, 'enne cha 'et hudilhts'i. Yak'usda 'en

* **12:18** 'Et 'udechoo khuni buba lhaídinla-i, 'i k'ut whunulh'en Moses dzulh Sinai nusúya-un huwun (Exodus 19:21,22, 20:18-21, Deuteronomy 4:11,12, 5:22-27)

ts'iyanne ba nahiyilh-un, 'en cha 'et usda. 'Ink'ez mbene la ts'ih'un un'a lhadúlyane, 'enne buyughi-i, 'i cha 'et 'unt'oh.

24 'Et Sizi ndi 'andit khuni neba lhaíndinla-i, 'en neba k'elha whulhtsi-un, 'en cha 'et usda. 'Ink'ez ndi 'uskai' neba nadílt'i, 'i be nelubeshi ts'iyawh neba gak suli', 'et ntsen'a la Abel yuzilhghi whe buzkai' yun nadílt'i, 'i anus hoonzoo-un whunénilhtan, 'et cha 'et whuz'ai. Ndowhi ts'iyawh 'et whuts'u whusalhghaz.

Yak'uz whuts'un nebulh yalhduk-un ts'oozólhts'ai'

25 'Et Yak'usda nohbulh yálhduk-un, 'et huwun nohbulh yalhduk-un, khun dah doohtni' junih. Soo cho whunulh'en ndi yun k'ut 'et ndúbulhni 'et hoonts'i 'aw hik'unulhe'it'el, 'et huwa hoolhtus whe buba nahizya. 'Et 'andit yak'uz whuts'un nebulh yalhduk-un, 'en ooch'az náts'ulhya de, 'et 'on nus dáwhultus whe neba nahutideh.

26 'Oh da' Yak'usda bubulh yálhduk whe ndi yun ditlut. 'Ink'ez doo cha za nets'ú hoozi whe nja dútni, “Doo cha za ndi yun dutistlut. 'Aw 'i za iloh, yat cha ndúwhulcho whe whudútistlut.”

27 'Ink'ez ndi khuni, “cha za,” 'utni-un, 'et ndiz un'a whunénulhtun, ts'iyai ndai la 'ulya-i, 'i ts'iyawh dutitlut. 'Et whuz un'a ditlut-i gak whutaleh. 'Et ndai la 'aw dootlut ait'oh-i, 'i 'ilhiz wheni 'utit'elh.

28 'Et huwa ndet la Yak'usda lerwe unli-un, 'et 'aw nohóohootnah ait'oh. 'Et nets'u whutikulh. 'Ink'ez ndi ye unzoo-i, 'i be si Yak'usda, 'en neba dízti'-un 'ink'ez neba be óonujut-un, 'en ooba ne'ts'oot'en.

29 Wheni neYak'usda kwun ts'iyai dilhk'un-i 'et ndunt'oh whe 'unt'oh 'et huwa.

13

Ndi yun k'ut lubeshi ooch'az nálhyeh

1 'Ahoolhyiz nohulhutsinke buk'eoohtsi'.

2 Mbene la whutso da' lhuzih'enne, hoonáht'i' whe nohyoh dáboohlelh. Whulohne lizasne tilah 'uhint'oh 'aw t'eoonuzahzun 'et huwa.

3 Mbene la Sizi Gri unidulhne 'et huwa 'adinlane, bunalhnih 'ink'ez bula 'ooht'en, 'enne bubulh 'ants'i 'adahla léaht'oh 'et huwa. Mbene la be zútlane, 'enne cha whuz un'a noheni toh ubulhdzun. Ts'iyawh 'ilho yust'e za' ts'int'oh 'et huwa.

4 Lhghuzdilhts'í-un, ts'iyanne ba' hoont'oh, 'ink'ez whudízti'. Lhghu dilhts'ine whu'iz whe dulili k'ut duhut'en-un, 'aw lhuhóohtsi' whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i mbe la 'uyoonne ts'ekoo k'us 'uyoonne dune bulh ninta' ut'ihne, 'enne Yak'usda buba nahutiyeh whe' hoont'oh.

5 Nts'en'a la ndi yun dulhts'i-un huwahli. Ndai la 'andit
aht'i-i, 'on nus 'uyoo ka daoohtni junih. 'Et huwa neMoodihti
nja dutni,
"'Aw nohghu toosya' ait'oh,
'ink'ez nohla doosnih ait'oh."
6 'Inka nedzi ulhtus whé 'uzdooni',
neMoodihti 'en nela 'ut'en-un 'unt'oh.
Dune danehulh'en 'et hoonts'i 'aw lhts'unoolhjut.

Lhelhts'un un'a hodulh'ehne, 'enne buk'une' 'ooht'en junih

7 Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne mbene la nohtso whudil-
hdzulhne, 'enne bunaoolhnih. 'Enne 'uhint'oh Yak'usda
ooghuni be nohbulh yáhalhduk. Nts'en'a niz dak'ez ndi yun
k'ut hudálhts'i' da' bubulh dáhooja, 'et howu nuní noohzut.
'Enne hiye 'alha' 'unt'oh-i, 'i ook'un'a ne'ooht'en.
8 Sizi Gri 'en hulhda' cha, 'ink'ez 'andit dzin cha, 'ink'ez 'ilhiz
wheni, 'et za ndunt'oh.
9 Lhelhts'un un'a 'ink'ez hoontsi' hukw'un'a dune hoho-
dulh'eh, 'enne uboozólhts'ai' 'ink'ez buk'une' 'ooht'en junih.
Ndai la lizwifne huya'alh-i, 'i 'ants'i unli whe 'unt'oh. 'Et
mbene la buk'un'a 'ut'enne, 'aw bula 'e'whudóne' ait'oh. 'Et
huwa ye unzoo-i, 'i be whuz un'a nedzi diz'ai de, 'et de za
ts'ih'un 'uhoont'oh.
10 Wheni Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne 'uyoo loodel ts'ut'i.
'Ink'ez ndai loodel neba k'ínkat-i, 'i ts'oo'alh huba' hoont'oh. 'Et
hoonts'i mbene la ndi yun k'ut nimbali cho oot'ah ne'út'enne,
'aw huyoo'alh ait'oh whuz un'a butl'alhuhoolts'ulh.
11 'Et lubret 'uk'enus dizti'-un khuna-i uzkai', ndet la
'uk'enus whudizti'-un, lubeshi ba 'et whuz dainikai. 'Et ndi
khuna-i oozi, dune whut'i-un, yoo 'az ts'e hidálhk'un.
12 'Et whuz un'a za Sizi keyoh whut'i whunanistl'oo datí-
un whan 'az ts'e 'et dzoh nuhuyulhdzut. 'Et whe dich'oh
duduzkai', 'i be Yak'usda ba 'udun nenéninla.
13 'Et huwa ts'uwhut'i-un whan 'az ts'e, nts'e la Sizi Gri
'unt'oh-un, 'et wheni cha 'et 'uts'oot'e'. 'Ink'ez nts'en'a whe
yooya huyulhtsi-un, wheni cha ts'uhólhchoot.
14 'Et ndi yun k'ut 'aw keyoh 'ilhiz 'uwhutat'elh-un hooloh
whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i ndet keyoh 'ilhiz 'uwhutat'elh-un,
'et whuz de hóolts'ulh, 'et za hukwa ts'itís'en.
15 'Et huwa Sizi Gri boozi' gha 'ahoolyiz Yak'usda musi
uzdóni'. 'Et whuz un'a Yak'usda uzdólhti'.
16 'Et hoonzoo-un 'uwhulh'en 'ink'ez ts'iyawh 'alhgoh lhla
'aht'en, 'et khun whunaoodoolhnoh junih, 'Et whuz un'a
Yak'usda gha whut'aih-un, ts'iyawh 'et tube hóont'i'.
17 Nohtsó whudilhdzulhne, 'enne buk'une' 'oohten 'ink'ez
butl'á' dudoolhyeh. 'Enne nohzul nohba yughundline
'uhint'oh 'et huwa. 'Ink'ez nts'en'a la nohba highunli, 'et
whuz un'a Yak'usda but nohba hutiyin. Soo ts'ih'un un'a

newhúnah'aih, daht'en-un, 'et huwa ndunne whutso whudil-hdzulhne huhót'e' whe Yak'usda ba nohghú hoole' huba' hoont'oh. Khun te nohni nohgha khunani hoodle' junih. 'Et ndaht'en de za, 'et de za nohba hootázoo'.

Neba tenadoohdli

18 Ts'ih'un un'a t'ets'oninzun neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i 'aw hoonli-unyaz hoontsi'-un whughu hooloh. Whuz un'a za ts'uhootátun hukwa 'uzninzun. Whuz un'a neba tenadoohdli.
19 'Et 'on 'un cha nohts'u tédusdli, sba tenadoohdli, 'et de la 'aho Yak'usda nohts'ó tl'anasoolhtelh.

Ye unzoo-i nohbulh 'óoht'e'

20 'Et 'awet Yak'usda 'en be nedzi ts'ih'un 'oot'e' negha óonin'ai-un, 'en neMoodihti Sizi Gri buzkai' be neba nadílt'i'-i, 'et huwa yaidlane toh dunaidilhti. 'En 'usbai ghunli ncha-un 'unt'oh. 'Ink'ez ndi 'uskai' 'i be 'ilhiz wheni khuni neba lhaídinla-i whe 'unt'oh.
21 'Et Yak'usda soo ts'ih'un un'a lhadulyane nohtilhtselh, 'et whuz un'a nohba tenadutisdli. 'Et whe Yak'usda nts'en'a nohts'u hukwa' ninzun-un, 'et ts'iyawh ooba 'uwháhla. 'Ink'ez ndai Yak'usda Sizi Gri be 'et nohba 'uwhulh'en-un, 'et 'uhóonla de, 'et whunílhcho whe hootát'e'. 'En za 'ilhiz wheni ooba ts'odólhti'. 'Et ndo honeh.
22 'Et sulhutsinke, soo cho nohts'u tédusdlih ndi khuni 'i be la nus nóoht'i, 'i ts'iyawh soo cho oozólhts'ai' 'ink'ez nohba 'alha' 'oot'e'. 'Et hoonts'i 'aw lhat-un 'uk'elhúwhusgus.
23 Neulhutsin Timothy 'adin'ai-un 'awet tenánja 'et t'ewhunoohzeh hukwa' nuszun. 'Et 'aho whusanája de, 'en bulh nohts'útat'us.
24 Nohtso whudilhdzulhne cha, 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne, 'enne cha sba hadih budóhni. Yun k'ut Italy whut'enne, 'enne cha hádih nohuhútni.
25 Nohni ts'iyawh ndi Yak'usda ye unzoo-i nohbulh 'oot'e' nohba hukwa' nuszun. 'Et ndo honeh.

James Ndi 'Udustl'us 'Uk'unéyuzguz-i, 'I 'Unt'oh

Mbene la Lizwifne ooba 'alha' hoont'ohne James hadih ubulhni

1 Si James, Yak'usda 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri ba 'ulhnanun usdli. Nohni Lizwifne, mbene la Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne, nohkeyoh whuch'a nohonízyootne ahli, ndi 'udustl'us nohts'ó k'esges-i, 'i be hadih nohdúsni.

Dzoh nuhudeh-un huwa hódul'eh

2 Sulhutsinke lhat-un whe lhelhts'un un'a dzoh nahzut de, 'et hoonts'i hoonahti' whe whuz un'a za 'ooht'e'.

3 T'ewhunáhzun nts'en'a la Yak'usda oot'aninahtan whe lhelhts'un un'a dzoh nahzut, 'et whuz un'a hodoolh'eh soo ulhtus whe núdolhya' 'et huwa.

4 'Et hoonts'i nts'en'a la Yak'usda ba ulhtusne sahli', 'et 'alha soo ts'ih'un un'a ts'iyawh hodoolh'eh. 'Et de la Yak'usda ba lhadúlyane 'oohle'. 'Ink'ez soo ts'ih'un un'a 'ut'en k'oh lhaódahla. 'Et whuz un'a Yak'usda ba hoonliyaz whuyit lheáhnel.

5 'Et nohni whulohne Yak'usda be whútnih-i 'aw ts'iyawh lhaht'ih de, 'et de Yak'usda hika huyoodolhkut. 'Et de la mbene la hika oodulhkutne, ye dánzoo whe bugha íta'alh. 'Ink'ez 'aw yooya boolhtselh ait'oh.

6 Mbene la yoodulhkutne, bé 'alha' hoont'oh-i be huyoodolhkut. Khun te buba nawh 'uhot'e' junih. 'Et mbene la ba nawh 'uhoont'ohne, 'enne nts'en'a nilhts'i too bubulh nudutun le'hint'oh.

7 'Et huwa ndunt'ohne dune khun te neMoodihti 'aw hoonliunyaz bugha óota'alh hunoozin junih!

8 Ndunt'ohne, 'enne 'ahoolhyiz nawh 'uhit'elhne hinli.

Hoonzoo 'unt'ohne 'ink'ez tel'enne cha Yak'usda ba lhgha za' 'uhint'oh

9 Mbene la neulhutsin tel'en-un, 'en Yak'usda 'unt'oh-un yulhtsi, 'et huwa hót'e' huba' hoont'oh.

10 'Et hoonts'i hoonzoo 'unt'oh-un duzooneya be do 'údudildzun-un, 'en Yak'usda yo na'yinla, 'et huwa hót'e' huba' hoont'oh. 'Et t'ewhunónzin nts'en'a la 'indaiyaz dátsaih, whuz un'a za ye hoonzoo 'unt'oh-i, 'i gha khoona' ait'oh.

11 'Et sa ha'aih te 'i be tube whúnilwus. 'I be 'indai chun dugih te, bindai nakuk. 'Et lheldzoo' whundoút'en 'et hoonts'i hooloh lhih. 'Et whuz un'a za mbene la hoonzoo 'unt'ohne 'awhuz dude 'ut'en 'uhulh'en whe didutch'oh hoonts'i hooloh hutileh.

Dzoh nuts'uzut 'et hoonts'i Yak'usda ook'ets'intsi'

12 Mbe la óolhdzai-un, 'et hoonts'i 'awhuz whulh usyin, 'en
'uk'enus hoonzoo-un oogha whutalts'ulh. 'En 'unt'oh 'ilhiz ye
khútinalh-un ooghá whunt'ai. Ndet la whuch'a' whunílhde-un,
'et cha oogha whútalts'ulh. Mbene la neMoodihti yuk'entsi'ne,
'et whuz un'a buts'ú hoozi.
13 'Ilhoghun lubeshi ts'unínt'i de, khun te Yak'usda sóolhdzih
dooni' junih. 'Aw Yak'usda ntsi'-i be óldzih ait'oh. 'Ink'ez
didutch'oh cha whuz un'a za 'uyoonne hoontsi' ts'e bunoolht'i
ait'oh.
14 'Et hoonts'i wheni 'ilhone ts'inli whe whenich'oh hukwa'
uzninzun 'et huwa lubeshi 'uztilh'elh-un ts'e whuts'úznint'i.
15 Nduts'ut'en de, 'et nts'en'a la hukwa' uzninzun k'un'a
whe lubeshi 'uts'ulh'ih-un, 'et lubeshi whedit'en. 'Et lubeshi
'uts'ulh'en te, 'et 'i gha dats'útsaih.
16 Sulhutsinke ook'esi'ne, nanooht'ah júnih!
17 NeBá, 'en yak'uz be hoot'en-i ts'iyawh 'uyinla. Ndi be
hoot'en-i whuloh te 'uts'un un'a na'ut'ih 'ink'ez tsawhús'ih
le'whulh'ih. 'Et hoonts'i neBá 'aw nawh whuninizun-un unli
iloh. 'Et huwa dai la ndus de negha whúninla-un, 'et unzoo
'ink'ez soo ts'ih'un 'uhoont'oh, 'i ts'iyawh 'en za ts'u ha whúkat
whe' hoont'oh.
18 Nts'en'a la dich'oh hukwa' ninzun-un, 'et whuz un'a 'uja
whe ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'et 'i be doo cha ts'uwhuzdli. 'Et
whuz un'a ndúhooja ndai la 'uyalh'en-i ootoh 'et whe wheni
'udechoo ooch'e'ne ts'uzdli'.

'Ilhoghun ahli whe 'a cho ohts'o

19 'Et huwa sulhutsinke ook'esi'ne, 'ilhone ahli whe
Yak'usda ooghuni soo 'a cho ohts'o. Nánilhtsulyaz hukw'u
nuní nulhzut whe yatulhdih. 'Et khun te hunólhch'eh junih.
20 Huzáhke de, Yak'usda ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'aw whuz
un'a ook'une' 'ooht'en ait'oh.

Yak'usda ooghuni ook'une' aht'en 'ants'i oozúlhts'ai iloh

21 'Et 'inka ts'iyai whudutsun k'un'a neaht'en, 'ink'ez lhat-
un whe tank'us un'a aht'en-un, 'et 'i ts'iyawh whula doohtnih.
'Ink'ez Yak'usda ooghuni nohyudánde-i, 'i nohdzi yo úlhdzun
whe ólhchoot. Ndi khuni 'i be za nohtilhyih.
22 'Et nohni Yak'usda ooghuni daja ni la, 'et whuz un'a
ook'une' 'ooht'en. 'Ants'i oozúlhts'ai iloh. 'Et ndaht'en de,
nohnich'oh na'dunaht'ah whé aht'en.
23 'Et mbene la ndi khuni 'ants'i hidits'o 'et hoonts'i
lheyúlhchootne, 'enne ndunt'ohne, 'enne 'uhint'oh, ndai la be
na'uzdunul'en 'i be na'hundunul'en, huk'oh ts'e 'uhint'oh.
24 Dich'oh na'dunul'en, 'ink'ez 'et daoot'en la 'et 'aho whu-
nahoodulneh.
25 'Et hoonts'i Yak'usda dughuni lhaóodinla-i, 'i be lubeshi
ch'a naneulhti, mbene la 'et soo cho hik'uyalhduk 'ink'ez

whunalhuhodulhnoh, 'ink'ez daja ni 'ahoolhyiz hukw'úne' hut'en de, mbene la ndut'enne, 'enne 'et whuz un'a dude 'ut'en k'oh huwa 'ukenus hoonzoo-un bugha whutalts'ulh.

26 Mbene la nohtoh Yak'usda ba ne'hut'en huninzun, 'et hoonts'i 'aw dughuni gha lhé'oolihne, 'et dich'oh za na'hundunut'ah. 'Et 'ants'et ndunt'ohne Yak'usda ba hut'en-un, 'et 'aw hoonli lhuhóoloh.

27 'Et nts'en'a la ts'ih'un 'uhoont'oh, 'ink'ez 'alha' 'uhoont'oh whe Yak'usda neBá, 'en ba né'ts'ut'en-un, 'et nja dúhoont'oh: ts'unohne 'ink'ez tsandilhne, 'enne dzoh nahudeh huwa buzih nuts'oodilh huba' hoont'oh bula ts'oot'en ha. 'Ink'ez cha ndi yun k'ut dawhút'en la lubeshi 'ul'en, 'i gha dutsun 'oohle' junih.

2

Khun te 'ilhoghun, 'en 'uyoon anus unzoo whe 'unt'oh noohzun junih

1 Sulhutsinke, neMoodihti Sizi Gri whudízti'-un, 'en nohba 'alha' 'unt'oh, 'et huwa khun te 'ilhoghun 'uyoonne anus unzoo-un noohzin junih.

2 Khunsul tilah 'ilhoghun dune nohlugliz nohghu danínya whe latult'o dízti'-i nedúlya, 'ink'ez naih unzoo-i be dune unli. 'Ink'ez 'et za 'uyoon dune, 'en cha yuniyalh. 'En tel'en-un 'unt'oh, 'ink'ez ts'iyawh oonaih 'utsi'-i be dune unli.

3 'Et ndun oonaih unzoo-un hoonáht'i' whe, "Njan hoonzoo-un sinda," dahni. 'Et ndun tel'en-un, 'en 'udahni, "'Ants'i njan yun neke zih sinda k'us 'ants'i tedut ti 'et sinyin."

4 'Et whuz un'a ndaht'en de, 'et 'alha nohni 'ilhoghun 'en 'uyoon anus unzoo nahzun. 'Et whuz un'a noheni untsi'-i be 'uda' ooba nahizahya.

5 Sulhutsinke ook'esi'ne, soo zúlhts'ai. Ndi yun k'ut t'el'enne, mbene la Yak'usda k'entsi'ne, 'enne 'utaházanla buba 'alha' hoont'oh-i, 'i be hoonzoo 'unt'ohne ubulhtsi. 'Aw ndi yun k'ut be 'uts'int'oh-i iloh. 'Ink'ez nts'e la Yak'usda lerwe unli-un, neBá yut'i-i bugha ítalelh-i, 'et 'i bugha ítakulh. 'Et whuz un'a za mbene la yuk'entsi'ne, 'enne cha bugha ítalelh.

6 'Et ndun tel'en-un nohghu ninya whe oots'e' dudulhti'. 'Et hoonts'i hoonzoo 'unt'ohne, 'enne hoontsi' hukw'un'a nuné'nohuhulh'en. 'Ahoolhyiz nahíyilh-un but nenóhohugus.

7 Ndi boozi' unzoo-i, 'i be' nohúlhni, 'alha 'i hidulhyoh yalhduk.

8 'Et Yak'usda nelerwe, ndi ooghuni netl'aídan'ai-i neba 'uk'eyánguz-i, 'et nja dutni, "Nts'en'a la nohnich'oh k'enahtsi', 'et whuz un'a za 'uyoonne buk'eoohtsi'." 'Et nduht'en de, 'et soo' hoont'oh.

9 'Et hoonts'i 'ilhoghun 'uyoon anus unzoo-un nahzun de, 'et lubeshi ahla whe aht'oh. 'Et whuz un'a ndi Yak'usda ooghuni netl'aídan'ai-i whunóhnulhtun khuni k'unyisne ahli.

10 'Et ndi Yak'usda ooghuni netl'aídan'ai-i, 'i hoontsool-unyaz k'uzninyuz de, 'ants'i ts'iyawh k'uzninyuz 'et za 'uhoont'oh.

11 'Et la ndun 'et dutni-un, "Dune k'us ts'eke bulh ninta' 'ooht'en junih." 'En njan cha nja dutni, "Dune solhghelh junih." 'Et nja dúhoont'oh, 'uyoonne 'at bulh ninta' lhe'ínt'el de, 'et hoonts'i dune sílhghih de, 'et ndi Yak'usda ooghuni netl'aídan'ai-i, 'i ts'iyawh k'uninyuz whe' hoont'oh.

12 'Et 'inka Yak'usda ooghuni netl'aídan'ai-i, 'i be lubeshi ch'a naneulhti, 'awet nilhdukw whe 'i be nohba nahutideh noohzin. 'Et huwa 'et whuz un'a nohnich'oh lhtoh ts'ih'un un'a lhulh yaoolhduk, 'ink'ez whuz un'a za ne'óoht'en.

13 'Inka ndet dzin suba neba nahutideh-un whusaóotilts'ulh, mbene la lhgha t'elhenízun-un, 'en oogha telhe'whunídzun whe Yak'usda yuba nahutiyeh. 'Et mbe la 'uyoon gha té'ninzun-un, 'en Yak'usda yugha te'untázeh whe yuba nahutiyeh.

Be 'alha' hoont'oh-i 'ut'en unzoo-i yit de, 'aw hoonli lhuhóoloh whe' hoont'oh

14 Sulhutsinke, mbe la dune 'utni, "Be 'alha' hoont'oh-i 'ust'i," 'et hoonts'i Yak'usda 'aw yuk'únulhé'ust'en de, 'i 'aw ooba lhe'hóozoo' whe' hoont'oh! 'Et ndunt'oh-i be 'alha' hoont'oh-i, soo butilhyih nahzun eh? 'Awundooh!

15 'Et neulhutsinke k'us neulhtuske, naih lhuhít'i', k'us 'an-dit dzin huba hoonts'i, 'aw huyoo'alh-i lhuhít'i' de,

16 'et 'ilhoghun nohni nohtoh ubúlhni, "Soo óoht'e' la. Noolhwus la. Soo cho na'ooht'alh." 'Et hoonts'i ndai la hoonli hiye ndunidzit-i 'aw hiye bula lhe'áhnel de, nts'en'a nohba hootázoo'? 'Aw khuni za hik'ukhoona' ait'oh.

17 'Et whuz un'a za dune 'utni, "Be 'alha' hoont'oh-i ust'i," 'et hoonts'i Yak'usda 'aw yuk'unulhé'ust'en de, 'aw hoonliyaz lhiloh.

18 'Et hoonts'i 'ilhoghun tilah ndiz un'a nja dusúdoni', "Nyun be 'alha' hoont'oh-i int'i, 'ink'ez si 'ut'en 'ust'i. 'Awet nye 'ut'en ooyit be, be mba 'alha' hoont'oh-i whusunilhtun, 'et de la si cha se' 'ut'en be, 'i be la sba 'alha' hoont'oh-un whunyunoos-tun."

19 'Ink'ez ndiz un'a cha sudóni', "Yak'usda 'ilhoghun za 'unt'oh." 'Et mba 'alha' hoont'oh, 'et huwa 'ut'en unzoo-i 'ilh'en. 'Et hoonts'i ntsi'-i nududeh-i 'enne hoonts'i 'et whuz un'a buba 'alha' 'uhoont'oh whe nujut bulh hudutlut.

20 'Et nyun tube whuzini! 'Awhuz eh t'eóonuzínzun? 'Ut'en yit de, 'et de ndunt'oh-i be 'alha' hoont'oh-i, ndi yun k'ut 'aw hoonli lhiloh whe 'unt'oh.

21 Ndiz un'a nja dúhoont'oh, netso da'-un, Abraham, 'en duye', Isaac, 'en loodel k'eyilhti, Yak'usda ba yutuzilhghelh ha. 'Et huwa dude 'ut'en be ts'ih'un dune suli'.
22 Soo ts'ih'un un'a t'ewhunonzeh, Abraham be 'ut'en k'oh, be 'alha' hoont'oh-i, 'i be 'uja. 'Et be 'ut'en k'oh huwa, be 'alha' hoont'oh-i soo ts'ih'un un'a lhadúlya suli'.
23 'Et Yak'usda ooghuni daja ni 'en ghun, 'i ts'iyawh 'uhóonla. Ndiz un'a nja dutni, "Abraham 'en Yak'usda yuba 'alha' 'unt'oh. 'Et huwa Yak'usda ts'ih'un dune inli," yúlhni. 'Ink'ez Yak'usda ook'eke suli'-un, huyúlhni.
24 T'ewhunúhzun eh? Ndiz un'a nja dúhoont'oh. 'Aw be 'alha' hoont'oh-i gha za iloh whe ts'ih'un dune ts'ulih. Ne-e'ut'en gha cha, 'et whuz un'a ts'ih'un dune ts'ulih.
25 Ndun lubeshi 'ulh'en-un, Rahab huyúlhni, 'en dich'oh dude 'ut'en k'oh huwa, dune nalh ts'ih'un 'unt'oh-un suli'. 'Et ndiz un'a ndúja, ndunne Joshua ba khuni na'áne, 'enne dábúninla whe 'et hukw'elh'az 'udun tetí-un tenábuninla.
26 'Et 'inka nja dúhoont'oh, neyust'e neyughi ooghu whe yooloh de, 'aw lhts'uhínoh. 'Et whuz un'a za be 'alha' hoont'oh-i, 'ink'ez ne'ut'en k'oh cha ooghu wheyooloh de, 'et be 'alha' hoont'oh-i 'aw hoonli lhuhóoloh.

3

Neghuni ooghu lhts'iloh de

1 Sulhutsinke nohtoh khun te stalhane dune hodulh'ehne 'oohle' hukwa 'ooht'en junih. Wheni hodulh'ehne, 'et 'on nus hooncha whe neba nahutideh 'et huwa.
2 Lhat-un hukw'un'a lubeshi 'uts'ulh'en 'et huwa. 'Et dune dich'oh dughuni be 'aw lubeshi lhilhchulh de, 'en dune soo lhadúlya-un suli'. Duyust'e dulcho whe ts'ih'un un'a né'yulh'en.
3 Nja howu nuní noohzut, ndi yeztli ooze yuzdla-i ooza ts'uyulih te, nts'oh tula núznulht'i', ooyust'e 'oh túne' 'ut'en.
4 Nja 'et cha howu nuní noohzut, lubaz ncha-i be ts'ikelh 'ink'ez tube nilhts'i de, 'oh te nulhts'i. Nts'oh ts'i dalcho 'et hoonts'i niz ts'uchus lheltsool-i 'et hoonts'i whuz un'a za yuk'úne' 'ut'en.
5 'Ink'ez netsoola lhe'ultsool, 'et hoonts'i hooncha-un howu yalhduk. 'Ink'ez whunulh'en, kwun nt'um-iyaz dik'aih te, dáwhulcho chuntoh be whúdutak'un whe' 'uhoont'oh.
6 Netsoola 'ants'i kwun le'unt'oh. Ndai la khuni ts'ih'un un'a lhe'ít'oh be yats'ulhduk-i, 'i be dubih. 'I be dulcho neyust'e ninta' yulh'ih. Ndi yun k'ut neyust'e whuts'u nint'i-un, 'ants'i kwun k'un'a hoolhtus whulhtsih. 'Ink'ez netsoola 'i kwuncho yo whumoodih, 'en be dik'aih.
7 'Et ndi yun k'ut khuna-i didowh-i, dut'ai cha, ndai la yun k'ut núlh'as-i cha, 'ink'ez ndai la toot hoonli, 'i cha, wheni ndi yun k'ut dunene, 'i ts'iyawh k'une' ts'ool'en huba' hoont'oh.

8 'Et hoonts'i 'aw 'ilhoghun netoh hoonts'i, khuni be yats'ulhduk-un, 'aw k'une' ts'uhool'en ait'oh. 'Ahoolhyiz bé hoontsi' tune' uzduni'-un 'aw 'etsul uzdóneh ait'oh. 'Et neghuni lubezo le'unt'oh, 'i be 'uyoonne ts'ughan le'ts'ut'en.

9 Neze whe Yak'usda neBá tube cho ooba ts'odílhti'. 'Ink'ez 'et whe za nebulh dunene bubézduyaih, 'enne Yak'usda duk'un'a ubínla, 'enne hoonts'i neghuni be 'et dúbuts'utni.

10 'Et whuz un'a za nawh k'un'a yats'ulhduk. Whuloh te hoonzoo k'un'a neuzduni'. 'Ink'ez whuloh te hoontsi' whe tuné uzduni'. Sulhutsinke 'et 'aw whuz un'a lhe'hóst'e' huba' hoont'oh.

11 Too unzoo-i 'ink'ez too ntsi'-i 'aw 'ilhoghun za haóoli ait'oh.

12 Sulhutsinke, ndi duchun fig huyulhni, 'i oomai' olive cha oots'u hanóoyeh ait'oh. 'Ink'ez mai chun, 'i cha 'aw oomai', fig huyulhni, oots'u hanóoyeh ait'oh. 'Et whuz un'a za too dunink'oz-i 'ink'ez too unzoo-i bulh nankult'oh 'ilhoghun za haóoli ait'oh.

Yak'usda ye whunih-i 'ink'ez netsudule ye whunih-i

13 Mbe la nohtoh whunih-un dune unli 'ink'ez lhat-un t'ewhunínzun? 'Et dunt'óh-un hoonzoo k'un'a nohtoh dune oole'. 'Et whuz un'a oobe 'ut'en k'oh whunih-i be 'ink'ez yo 'ududildzun 'i be tit'elh whe' hoont'oh.

14 'Et hoonts'i nohni 'uk'enus lhghe' oolhnihne aht'oh, 'ink'ez 'ahoolhyiz k'une' tiht'en hukwa' nahzun. 'Et whuz un'a nohdzi diz'ai de, 'et whe óont'e' be howu yaoolhduk junih! Ndet la khuni 'alha' 'unt'oh-i, khun te huwun hoohts'it junih.

15 'Aw ndi be whútnih-i, 'aw ndus de hálhdilts'ulh. K'us ndi yun k'ut hiye whunih-i, 'i 'unt'oh. Nts'en'a la neyust'e whuts'u nint'i-un hukw'un'a 'úhoont'oh. Ntsi'-i nududeh-i, 'en ye whunih-i, 'i 'unt'oh.

16 'Et nts'e la 'uhoont'oh dune lhghe' oolnih 'ink'ez 'ahoolhyiz dich'oh za khununi hunudzut, 'et whuz un'a ts'iyawh buba whe' hoont'oh hooyoh dawhútanelh suba, 'ink'ez ts'iyaitsuk hoontsi'-un 'oh 'uwhahulh'en.

17 'Et hoonts'i ndus de be whutnih-i ndiz un'a nja dut'en, 'udechoo-i netsun hooloh neilh'i, 'ink'ez nedzi dizghel cha yulhtsi, 'ink'ez nánilhtsulyaz né'ts'ut'en. 'Et whe 'uyoonne hukwa' huninzun k'un'a bugha ts'úwhunle. Be te'nudzun-i, 'i be uzdutábun. 'Ink'ez 'uyoonne ba cha 'ut'en unzoo-i 'uts'oolh'en. 'Ink'ez ts'iyanne lhgha za nebuts'oolh'en, 'ink'ez 'aw nawh lhe'ts'unizun whe ne'ts'oot'en.

18 Mbene la 'uyoonne gha ts'ih'un 'uhoot'e' 'et buba hukwa' huninzun, 'i bube 'ut'en gha ts'ih'un un'a buba ne'hoot'en. 'Et de lhane ts'ih'un un'a lhts'un 'uhútit'elh.

4

'Ududíti'-i, 'i be dune lhdulhyoh nehúwhulyih

1 Nohni nohtoh di ha ts'iyawh lhdulhyoh 'udahnih, 'ink'ez lhéhdulh? 'Et nts'ez de hahóolts'ut whe' hoont'oh? Ts'iyanne duk'un'a hukwa' huninzun, 'et whuz de hahóolts'ut whe' hoont'oh.
2 Tube hoonli-unyaz hukwa' nuhzun 'et hoonts'i 'aw lhuwháht'ih. 'Et huwa dune sulhghih. Dune ghe' oolhnih 'et hoonts'i ndet la hukwa' nahzun-un 'aw lhuwháht'ih. 'Et huwa lhdulhyoh 'udahnih 'ink'ez lhedúhdulh, 'ink'ez Yak'usda 'aw ookwa lhe'yooduzulhkut, 'et huwa 'aw lháht'ih.
3 Yak'usda ookwa oodulhkut 'et hoonts'i 'aw nohghá yo'alh ait'oh. Hoontsi' hukw'un'a ookwa oodulhkut. 'Ants'i nohnihch'oh nohba hoonzoo hukwa' nahzun te, bé ne'tiht'en, 'et huwa 'aw nohghá yo'alh ait'oh.
4 Nohni dune 'ink'ez ts'ekoo lhulh ninta' aht'ihne léaht'oh, soo zúlhts'ai, ndi yun k'ut hoontsi' túne aht'en-un, 'et za hoonáht'i' de, 'et de Yak'usda ch'az ditnine ahli. 'Et huwa mbene la ndi yun k'ut hoontsi' tune' tit'en hukwa' ninzunne, 'enne Yak'usda ch'az ditnine na'hududulhtsi.
5 Yak'usda ooghuni 'ants'et 'et lhe'dusni whe nja dutni
“Ndoni neyudinda-un, 'en tube cho 'uyoonne neba halhe'nizun.”
6 'Et Yak'usda lhan 'un ye unzoo-i negha ínin'ai, 'inka ndiz un'a ooghuni nja dutni,
“Mbene la 'ududílti'ne,
'enne Yak'usda budulhyoh 'unt'oh.
'Et hoonts'i yo údudildzunne,
'enne ye unzoo-i bugha yú'aih whe 'unt'oh.”

Be yo 'uzdudildzun-i, 'i ndi yun k'ut hoonli za ghu nuni uznuzut de, 'et whuch'a' 'ulhdeh

7 'Et huwa ts'iyantsuk whe Yak'usda ook'une' 'ooht'en huba' hoont'oh. Netsudule, 'en oodulhyoh 'oohyin, 'et de nohghu nátsetilyalh.
8 Yak'usda benghoh nenahya de, 'et de Yak'usda didut cha nohenghoh netiyalh. Nohni ninta' ut'ihne, 'et whuch'a nohla tunáhgus. Nohni nawh ninidohne, nohdzi ootsun hooloh naoolhtselh.
9 'Et dáhja la, 'et nohnich'oh tube cho yoo yo 'ududolhdzin! 'Ink'ez howuni 'oohle'! Ndet la hoontsi'-un howahdloh-un, 'et 'etsul 'udóhnih, 'et huwohtso! Be hóonaht'i'-i, 'i ts'iyawh whuladoohtni, 'ink'ez nohdzi undooda'.
10 NeMoodihti oobut yo 'ududoolhdzin, 'et de la nohdólhti'.

Nyulhutsin ooba nahonyeh junih

11 Sulhutsinke lhdulhyoh yaoolhduk junih! Mbe la dulhutsin dulhyoh yalhduk-un 'ink'ez yuba nahizya de, 'en

Yak'usda dughuni netl'aídan'ai-i, 'i yudulhyoh yalhduk whe 'utni. 'I yanus unzoo na'dunúdzun. 'Et ndint'en de, 'aw Yak'usda khuni netl'aídan'ai-i, 'aw kw'unulhe'zint'en, 'ants'i Yak'usda k'un'a nahiyilh-un 'int'oh na'dunínzun.

12 'Aw 'ilhoghun za 'unt'oh ndi khuni netl'aídan'ai-un. 'Aw 'ilhoghun za dune bulhyis-un k'us kwuncho yo ts'e butilh'alh. 'Et huwa mbe inli na'duninzun whe 'uyoonne ba nahanyilh?

Bunde datánt'elh-un whe' ont'e' junih

13 'Ink'ez nohni ts'iyawh soo zúlhts'ai. Whulohne diz un'a tilah nja dudóohtni', “Bunde k'us 'om bun tilah nguz keyoh ts'uztidulh, k'us nguz tilah 'uts'ooneh. Whuz 'ilheyus k'ut whuz uzdutálts'ilh, whuz la sooneya lhai 'uts'ooleh.”

14 'Et hoonts'i bunde 'aw dawhútanelh-un t'eóonuzáhzun. Be kháhna-i, 'i ndai whé 'unt'oh? 'Ants'i lhut lé'unt'oh. 'Atsulyaz za ndo whe dudoh, 'ink'ez gak lhih.

15 'Et k'us ndiz un'a nja dudóohtni' huba' hoont'oh, “NeMoodihti hukwa' ninzun de, 'ink'ez 'awhuz ts'ukhuna de, 'et de ndi k'us ndi, 'et whuz un'a nja dúztinelh.”

16 'Et 'awet nohni 'ududílti'ne ndet 'ududíti' be yalhduk, 'et ndi ts'iyawh hoontsi' whe' hoont'oh.

17 'Et 'inka mbe la t'ehoninzun ts'ih'un un'a ne'hoot'en huba' hoont'oh, 'ink'ez ndulhúhust'en de, 'et de ooba lubeshi 'uhoonli.

5

Hoonzoo 'unt'ohne tel'enne teilh'enne buba nahutideh

1 'Et nohni hoonzoo' 'unt'ohne soo zúlhts'ai. Dawhultsi'-un nohts'u hóokulh, 'et huwa tube cho ahtso 'ink'ez 'alhdzul.

2 Whe soo dah'a-un, 'et ts'iyawh holhjut. Nohnaih 'i hoonts'i 'i cha musdziyaz ts'iyawh ya'alh.

3 Nohgold 'ink'ez silver 'i bulh, 'i ndulcho k'enáditsan. 'Ink'ez ndi k'enáditsan-un, 'et whe nahohootá'alh dant'ohne ahli. Ndi ndai la kwun gak ilh'í-i, 'et whuz un'a ndaht'en-un ninta' nohtálh'elh. 'Et 'udek'ez dzin 'et huba 'aoohli!

4 'Et tl'o nohba nadulhdzóohne, 'enne cha ts'iyawh bube' whulhts'it. 'Et huwa nohch'a tsó yahalhduk. 'Ink'ez mbene la nohba whut'ásne, 'enne cha whuz un'a za 'ubulh'en. 'Ink'ez Yak'usda, mbe la ts'iyantsuk whuMoodih unli-un, 'en nohch'a húnahutso whe ts'iyawh budánts'o.

5 Nohni hoonzoo' 'unt'ohne, ndi yun k'ut hoonaht'i'-un za 'uwhulh'en, 'ink'ez hoonzoo hukw'un'a za dune ahli. 'Et nohni 'et ts'iyawh hukwa' nahzun tune' aht'en. 'Et nts'en'a la musdoos nats'uzulghih te whutso 'et naznulhk'oh, 'et whuz un'a za nohni cha 'et ndaht'en.

6 Mbene la ts'ih'un un'a 'ut'enne, 'enne nohni buk'éwhah'ai, 'ink'ez 'et whe ubahghan, 'et hoonts'i 'aw k'úlhonidzun, nohnich'oh hukwa' nahzun huwa 'áht'en.

Dzoh nahdeh-un nohba huwa whúlna' 'et hoonts'i whulh sahyin

7 'Inka sulhutsinke neMoodihti whusanátidalh whuts'un, 'et huba sulh'ih. Soo zúlhts'ai, ndun dune haníyeh 'ulh'en-un, ndi haínulhyeh-i, 'i soo 'úlcho tileh whuts'un, sa' whe yuba sulh'i. 'Olulh 'ink'ez dak'et naootilhtelh-un, 'et huba sulh'i.

8 Nohni cha neMoodihti whusanatidalh-un, 'et whuz un'a za huba oolh'e', 'ink'ez nohdzi soo cho ulhtus óolh'e'. 'Awet neba nilhdukw suli' 'et huwa.

9 Sulhutsinke lhch'a ne'doohtni' junih, doo ka si nohk'éholts'it. Nulh'en Yak'usda, nahiyilh-un, 'en dati usyin 'et huwa.

10 Sulhutsinke ndunne nus hoo'enne, mbene la neMoodihti boozi' be yalhdukne, 'enne dude 'ut'en k'oh huwa dzoh nuhúde de, 'et hoonts'i neMoodihti datinelh la, 'et huba hilh'i. 'Enne bugha hodoolh'eh!

11 Soo zúlhts'ai, mbene la howa whúlna' hoonts'i whulh huzyin, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bubulh 'úhooja buts'utni. 'Et ndun Job ts'utni, 'en cha nts'en'a la dzoh nusuzut, ooba howa whúlna' hoonts'i whulh ínyin. 'Ink'ez nts'en'a la neMoodihti tube yugha te'nanzin, 'ink'ez hukw'elh'az hoonzoo 'unt'oh-un yutl'anáhon'ai, 'et ts'iyawh whulh údahts'oh.

12 'Ink'ez sulhutsinke ndi 'uhoont'oh-un 'unohdúsni, 'et hoonliyaz dune ts'u nahizinya de, khun te yak'uz whunalh 'udúsni k'us ndi yun k'ut whunalh 'udusni, k'us 'uyoo khuni be, whuz un'a te yatoolhdih junih. 'Et k'us, "A," dutihnelh de, 'ants'i, "A," doohtni'. 'Et, "Dah," dutihnelh de, 'et cha, "Dah," doohtni'! Doo ka si nohba nahoodeh.

Lhla ts'oot'en

13 Nohni nohtoh dzoh nuzutne hoonli de, 'enne tenahudoodli. 'Ink'ez nohtoh hoont'i'ne hoonli de, 'enne cha shun 'i be Yak'usda hudólhti'.

14 Nohni nohtoh tetsunne hoonli de, mbene la Yak'usda ba 'ilhunaodulhne nohtso whudilhdzulhne, 'enne 'anih budóhni'. 'Ink'ez la ndi khe neMoodihti boozi' be 'i ndun tetsun-un, 'et ookw'ut ububoolhtlo 'ink'ez hiba tenadoodli.

15 'Ink'ez be 'alha' hoont'oh-i, 'i be la tenadoodli. 'Et de la tetsun-un soo na'ootneh. 'Et de la neMoodihti do ná'yooleh. 'Et de la lubeshi ut'i de, 'i yuba whunawhudoolnoh.

16 Lhts'un tank'us aht'en de, lhudóhni 'ink'ez lhba tenadoohdli. 'Et ndaht'en de, 'et de la soo na'oohneh. 'Et ts'ih'un dune, 'en ts'ih'un un'a whe tenadudli de, 'et whuz un'a ootenadudli gha lhat-un hooncha túne' whutit'en 'et huwa.

17 'Et Elijah ts'utni-un, 'en wheni nek'un'a dune unli inle'. 'En 'uja soo chan ch'a tenadidli. 'Et tat yus k'ut 'on 'at lhúhoolcho, 'et 'aw nalhúhoolhtel, ndi yun k'ut.

18 'Ink'ez doo cha za tenadidli whe chan 'ants'i yak'uz ts'e hájulh 'Et yun doo cha za mai ook'ut hananyai.

*Tank'us ní*nt'i-un *nahundunooya' ha oola'oohneh*

19 Sulhutsinke nohtoh 'ilhoghun khuni 'alha' 'unt'oh-i yuch'a nasja de, 'et nohtoh neMoodihti ghu nainilhti de,

20 'en 'et nduja-un, 'et nja dudóhni', "Mbe la lubeshi 'ulh'en-un, be 'alha' nudzun-i 'ants'i yuch'a nasja de, ndújan-un neMoodihti ghu nainilhti de, 'en ndi yun k'ut datítsah-un whuch'a nayulhti whe 'unt'oh. 'Ink'ez 'en gha 'ants'i lhat-un lubeshi ookw'é'imbal le'tinelh."

'Udechoo 'Udustl'us Peter 'Uk'eyánguz-i

Lizwifne lhelhdun keyoh whut'enne huzdli', 'enne Peter hadih ubulhni

1 Si Peter Sizi Gri 'en gha whel'a'-un usdli. Nohni Lizwifne bukeyoh whut'enne ahli inle'. 'Awet lhelhdun keyoh whut'enne sahli'. Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia, 'ink'ez Bithynia 'et cha. 'Et 'óh ho ndulcho whe 'atsulyaz whuba nenáhtna. Yak'usda ba 'utahályanne aht'oh. 'Et huwa nohni nohts'o k'e'isguz.

2 Yak'usda neBá nus whudizulh-un ts'iyawh t'eooninzun. 'Et huwa 'utahályanne aht'oh. Ndiz un'a nohba 'et 'úhooja, Ndoni Yak'usda ba 'udun nenóhninla Sizi Gri ook'une' tiht'en ha, 'ink'ez buzkai' nohba nadílt'i 'i be nohlubeshi ts'iyawh nohba gak suli'. Ye unzoo-i 'ink'ez Yak'usda ts'un be ts'ih'un aht'oh-i, 'i lhan 'un te nohgha óokat.

Yak'uz ts'e neba 'et 'uzdla-un

3 Yak'usda, Sizi Gri neMoodihti ooBá, 'en uzdílhti'. Hooncha whe negha te'nanzin et whe nanehílhna'. 'Et huwa hoonzoo-un hukwa tse ts'úhole' huba' hoont'oh. Sizi Gri 'en yaidlanne butoh dunadija. 'Et huwa wheni cha 'ilhiz ts'ukhutinalh-un, 'et hukwa tse ts'úhooli.

4 'Andit 'awet neBá yut'i-i negha ítalelh-i, 'i cha wheni neba 'unt'oh. 'Aw oolhjut ait'oh. 'Aw ntsi' cha oole' ait'oh, 'ink'ez dutoodeh ait'oh. 'I 'uda' yak'uz ts'e nohba 'et whuzdla.

5 Mbene la Yak'usda ye ulhtus-i be búghudli, 'ink'ez hit'anínintanne 'et whe whéhudutijih-un huhootálhchulh. 'Et 'udek'ez dzin de, yak'uz ts'e 'et neba whuzdla-i, 'i ts'iyawh ts'et haóotikulh 'et wheni lhaódint'oh.

6 'Et whe whunílhchoh hoonáht'i'. 'Et hoonts'i 'andit 'atsulyaz wheni tilah lhelhdun whe dzoh nahzut-un, 'et whe nohóolhdzi.

7 'Et whuz un'a dahoont'oh whe nohba 'alha' hoont'oh-un, 'et nohba 'on nus hoonzoo tileh. Nts'en'a la gold kwun 'i be 'uzoo' huyulhtsih, 'et whe soo ts'ih'un oozai za lhih, 'et hoonts'i 'i cha hooloh tileh. 'Et nohba 'alha' hoont'oh-un gold anus whudízti' whe' hoont'oh. 'Et whuz un'a za 'oh de de ndet dzin Sizi Gri nenalhts'et be hóodiltsai de, 'et de la bé nohba 'alha' hoont'oh-un huwa Sizi Gri nohba whudutálhti', 'ink'ez ooba hooncha tileh.

8 Sizi Gri 'aw lhuzih'en 'et hoonts'i ook'ehtsi'. 'Aw lhuzih'en 'et hoonts'i nohba 'alha' 'unt'oh. 'Ink'ez ndi be ts'uhoont'i'-i ncha k'et 'aw uzdooni' ait'oh, 'ink'ez tube dizti' whe 'unt'oh. 'Et huwa hoonáht'i'.

9 'Udek'ez dzin de nohba 'alha' hoont'oh 'et whe nohzul dutijih whe' hoont'oh.

10 Ndunne Yak'usda be nus hon'enne, 'enne ndi ye unzoo-i nohts'u hóolts'ulh-un, 'et huwun nus huhon'en. Njan whézdujis-un, 'et huwun 'et soo ts'ih'un 'uk'enus huwa' hooli whe nahahootá'alh hukwa' hut'en.

11 'Oh da' Christ ooyughi buyudinda 'ink'ez 'uwhutanelh whutso, 'en bugha yalhduk nts'en'a la Christ dzoh nutizut, 'et hukw'elh'az ooba hooncha tune' tit'en-un 'uwhutanelh. 'Et nduhoont'oh-un nkede njan 'et nduwhutanelh, 'ink'ez nts'en'a 'uwhutanelh, ndunne nus hon'enne nahahootá'alh hukwa' hut'en.

12 'Ink'ez ndunne nus hoo'enne, 'enne Yak'usda whubunilhtan 'aw 'enne buba lhe'hoot'oh. 'Et k'us wheni za neba nus húhon'en. 'Et 'awet mbene la khuni unzoo-i be yalhdukne, 'enne Ndoni yak'uz ndus de hál'a'-un, 'en be nohodáni'. 'Ink'ez nduhoont'oh-un, 'et lizasne, 'enne hoonts'i nahahootá'alh hukwa' huninzun.

Yak'usda neBá, 'en ook'un'a za 'uts'oot'e'

13 'Et huwa noheni lhadáhle. Nohnich'oh duba whutihtnih. 'Et whuz un'a ye unzoo-i nohts'u tihkulh, 'et whulatoh whuts'un ooka tse hóohli. Ndet dzin 'utinelh Sizi Gri nenalhts'et be hóodutaltsilh. 'Oh de de njan whézdujis-un, 'et nohgha whútalts'ulh.

14 Ts'oodunne k'un'a 'uk'une' 'ut'enne oohle'. 'Aw niz de ha 'íht'en, Yak'usda t'enuzahzun, 'et huwa hoontsi' ts'unáht'i. 'Aw 'on 'un ndóht'en junih.

15 'Et hoonts'i 'awet mbe la dutihjih ha nohka' dani'-un, 'en nts'en'a la lubeshi ooghu hooloh, nohni cha ndaht'en-un la 'en ook'un'a za toohdilh.

16 'Et huwa whuz un'a 'uk'ehóoguz whe nja dutni, “Si lubeshi ooghu hooloh-un 'ust'oh. 'Et huwa nohni cha 'et dóht'e' huba' hoont'oh.”

17 'Ilhoghun ts'inli whe nts'en'a la dats'it'en-un, neBá 'aw lhdítni whe neba nahutiyeh. 'Inka 'en ts'un za tenadahdli de, soo cho khahdli. 'En be nulhjut whe ndi yun k'ut 'oh whuya lhóhdilh.

18 'Oh da' ndet la nohdusneke whunohodalh'e'-un, whulohkhun 'aw hoonliyaz lhuhooloh inle'. Silver, gold nduwhi, 'i be iloh Yak'usda nanohoket. 'I ts'iyawh hooloh tileh 'et huwa.

19 'Et hoonts'i Christ buzkai' dizti'-i, 'i be naneoket. 'En 'usbaiyaz 'aw hoonli-unyaz bulhodí'oh k'un'a 'unt'oh.

20 'Alha 'uda' ndi yun 'utilnelh, whutso da' Sizi Gri daóotanelh-un 'uda' t'ewhunínzun. 'Et njan 'udek'ez dzin nohba whuz'ai-un, 'et 'andit nohba ts'et hahóolts'ut.

21 'En gha Yak'usda oot'aninahtan. 'En 'uja yaidlanne butoh dunaidilhti 'ink'ez ye dizti'-i, 'i cha yugha nín'ai. 'Et de la

Yak'usda oot'aninahtan, 'ink'ez ndet la hukwa tse hoohli-un,
'et Yak'usda 'en gha ts'iyawh oosawhútilts'ulh.

Khuni 'ilhiz 'unt'oh-i

22 Ndoni 'en be ndai la khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i ook'une'
aht'en, 'i be la nohdzi 'aw lubeshi ooghu hooloh sulhtsi. 'Et la
nohdzi ndulcho-i be ooba 'alha hoont'ohne buk'ehtsi'. Nohdzi
'aw lhdítsun whe 'ilhoghun ahli whe soo cho lhk'eoohtsi'.

23 Yak'usda ooghuni 'i be doo cha za nawhuzáhdli. Nedus-
neke gha 'ilhiz ts'ukhoona' ait'oh. 'Ink'ez Yak'usda ooghuni 'i
be za 'ilhiz ts'ukhutinalh whe' hoont'oh.

24 'Et huwa ndi khuni nja dutni,
"Ts'iyanne tsuk 'ants'i tl'o le'hint'oh.
Ndi tl'o 'atsulyaz 'unt'oh.
'Ink'ez dune ye dizti'-i,
'i oomai' le'unt'oh.
Ndi tl'o bisdai dugih 'ink'ez nakuk.

25 'Et hoonts'i neMoodihti ooghuni 'ilhiz wheni 'et diz'ai."
'Et ndi khuni 'i khuni unzoo-i be nohbulh yainduk, 'i 'unt'oh.

2

1 'Inka 'uyoonne ts'un noheni untsi'-i, whuts'it be yalhduk-
un, 'ink'ez duba na'ahzoo'. 'Ink'ez 'uyoonne ghe oolhnih,
'ink'ez khuni untsi'-i be yálhduk-un cha, 'et ts'iyawh 'ilhiz
wheni whuladoohtnih.

2 'Andit ts'oodunne whuzdline lilet 'i za hika dátni, nohni
cha 'enne buk'un'a ndi khuni ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i za ookwa
daóohtni 'on nus ulhtus tihleh ha.

3 NeMoodihti daldzoo' la 'et nawhah'ai de, 'et de ndi khuni
'i za ookwa daóohtni.

*Sizi Gri 'en 'utahayálhti-un, 'ink'ez wheni cha 'utahál-
tine 'uts'int'oh*

4 Sizi 'en 'unt'oh tse khuna-i dult'oh. Lizwifne, 'enne
'uhiyinla lhane 'un hitizno le'huja. 'Et hoonts'i Yak'usda
'utahayálhti-un 'ink'ez 'en tube dizti' whe 'unt'oh. 'En za oots'u
tóohdilh.

5 'Ink'ez nohni cha tse khuna-i, 'i k'un'a 'aht'oh. 'Et whuz
un'a Ndoni 'en lugliz whucho nohni nohbé' whulneh. 'Ink'ez
'en be nohnih Yak'usda ba lubretne 'aht'oh. 'Et whe ndai la
Ndoni nohts'o hukwa' ninzun-un, 'et Sizi Gri 'en be ndai la
Yak'usda ooba soo' yint'oh-i, 'i oogha iólhelh.

6 'Et huwa Yak'usda nja dutni whe 'uk'unusguz,
"Whunulh'en, nohni keyoh Zion whut'enne,
'et koontl'at tse,
soo 'uk'enus ookwa dahotni-i 'et nédis'ai.*
'En 'utahasti, 'ink'ez dizti' whe 'unt'oh.
'Et 'alha' hoont'oh mbene la buba 'alha' yint'ohne,

---

* **2:6** Sizi ndi tse 'i dult'oh whe 'untoh.

'aw yooya hoole' ait'oh.”

7 'Et huwa mbene la nohba 'alha' hoont'ohne, nohba dizti' whe 'unt'oh. 'Et hoonts'i mbene la hik'unulhe'ust'enne, 'enne bughun nja dutni,

“Ndunne yoh 'uwhulh'enne ndi tse 'un hidutl'uz le'huja,
ndi koontl'at tse soo 'uk'enus ookwa dahotni-i suli.”

8 'Ink'ez njan cha nja dutni,

“Ndi tse 'i hit'az nunughalh
'ink'ez 'i be 'ahoolhyiz buba dzoh lhih.”

Yak'usda ooghuni hik'unulhe'ust'en, 'i gha nónughalh. 'Et whuz un'a Yak'usda buba' hóonla.

9 'Et hoonts'i nohni dune 'utahályane ahli. Yak'usda lerwe oolubretne ahli. Yak'usda ooch'e'ne aht'oh. Nohni oodune' 'unt'ohne ahli. 'Onghohne, 'enne ts'ih'un un'a daldzoo' whe 'unt'oh, ts'iyawh budutáhnelh ha. 'Awhuz tsalhgus yo dulhts'i whe 'anih nohdáni', oots'u toohdilh ha. Oogha ít'en-i be hoot'en-i 'et 'uhoont'oh.

10 'Uda' Yak'usda oodune' lháhloh inle'. 'Et 'andit Yak'usda oodune' sahli'. 'Uda' 'aw bé nohgha te'whunizeh-i lhulhchulh inle'. 'Andit 'awet bé nohgha te'whunizeh-i nohghant'ai.

'Udun yun k'ut whut'enne toh ts'ih'un un'a yinka dólhts'i'

11 Nohni ookw'esi'ne ahli, ookeyoh hoolohne k'un'a, 'atsulyaz za ndi yun k'ut ahdulh. 'Et huwa nts'e la nohyust'e whuts'u nint'i-un, whuyit 'ooht'e', 'et hukwa nohts'u tédusdli.

12 'Udun yun k'ut whut'enne toh ts'ih'un un'a yinka dólhts'i'. 'Et whe la nohch'az ditnine, 'enne hoontsi' tune' aht'en nohohútni, 'ink'ez 'ut'en unzoo-i ahla 'et honilh'en de, 'et de nkede Yak'usda dune toh nutiyalh, 'et huwa 'on nus hoonzoo k'un'a hidutálhti'.

Nts'en'a la dune ne'hutit'en-un 'uk'ehonguz-un, 'et ts'iyawh whuk'úne' 'ooht'en

13 'Inka neMoodihti, 'en gha nts'en'a la dune ne'hutit'en-un 'uk'ehonguz-un, 'et ts'iyawh whuk'úne' 'ooht'en. Dant'ohne dune hinli 'et hoonts'i, buk'une' 'ooht'en. Mbe la lerwe unli-un, soo 'udetso whudilhdzulh-un, 'en cha ook'une' 'ooht'en.

14 K'us ndi yun moodihne, 'enne cha. Ndunne, 'enne lerwe ba whel'a'ne 'uhint'oh. 'Et whe la mbene la hoontsi'-un 'uwhulh'enne, 'enne lerwe ba bube' whutilhya. 'Et hoonzoo-un 'uwhulh'enne, 'enne budutálhti'.

15 'Et whuz un'a Yak'usda hukwa' ninzun-un, ts'ih'un un'a ne'aht'en de, 'i be la whusni be yalhdukne buze whudána'doh'alh.

16 Sizi gha lubeshi ch'a nasdilne aht'oh. 'Et hoonts'i 'et whut'anínahtan whe nohba 'ants'i hoonli whe lubeshi 'oolh'en junih! 'Et k'us Yak'usda be 'ulhnane k'un'a yinka dólhts'i'.

17 'Ink'ez ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne ts'iyawh soo cho budólhti' 'ink'ez buk'eoohtsi'. Yak'usda be noolhjut 'ink'ez lerwe 'en cha dólhti'.

Nohni 'ulhnane nohmoodih bube núlhjut whe butl'a' dudoolhyelh huba' hont'oh

18 'Et nohni 'ulhnane nohmoodih bube núlhjut whe butl'a' dudoolhyelh huba' hoont'oh. Unzoone 'ink'ez soo ne'ut'enne, 'enne za iloh buk'úne' 'ooht'en. 'Aw ts'ih'un lhe'it'ohne, 'enne hoonts'i buk'úne' 'ooht'en.

19 Ts'ih'un 'aht'oh 'et hoonts'i dzoh nunóhohulhdeh de, 'ahoolhyiz Yak'usda ghu nuní nahzut-un huwa nohba 'ants'i hoonli whe dzoh nahdeh de, 'et Yak'usda ba hoonzoo whe' hoont'oh.

20 'Et huwa tank'us un'a ahja de 'et hukwa yanohahulhtsus de, t'ezahnih whe whúlhchoot de, di suba nohgha ókat? 'Et hoonzoo-un 'uwhulh'en 'ink'ez 'ants'i nohba hoonli whe hukw'elha dzoh nahzut de, 'et Yak'usda ba hoonzoo whe' 'uhoont'oh.

21 'Et ndiz un'a za Yak'usda nots'o húkwa' ninzun. 'Et Christ 'en cha neba dzoh nusúzut. 'Et whe 'en ook'un'a bune'úznoot'en ha whunénilhtan. 'Et huwa 'en za buts'untoodilh huba' hoont'oh.

22 'En 'aw lubeshi lhe'ilel,

'ink'ez 'aw whuts'it-i be yalhulhduk.

23 'Et khuni untsi'-i be hiyulh yalhduk 'et hoonts'i 'aw khuni untsi' be buts'un k'ulhditnel. 'Oh da' dzoh nusúzut whe, 'et hoonts'i 'aw bubulh lhe'oonílhjoot. 'Et k'us mbe la soo ts'ih'un un'a nahiyilh-un, 'en yutl'a' dudilti.

24 Nelubeshi didutch'oh duyust'e be tulalhgus ts'ú yoozdla. 'Et huwa 'aw 'on 'un nelubeshi nemoodih oole' ait'oh. 'Et de la ts'ih'un un'a ts'ukhoona'. Ooka k'et 'et whe ts'iyawh soo ná'ts'ulya.

25 'Ants'i 'usbaiyaz ninta nilh'az-i le'aht'oh inle'. 'Et 'andit mbe la 'usbai ghunli le'unt'oh-un 'ink'ez nezul ghúndli-un cha, Sizi 'en 'unt'oh, 'en ooghu nanahdil.

3

Nohni ts'ekoo nohkike buba nyo 'udúdoolhdzin

1 'Et nohni ts'ekoo 'et whuz un'a za nohkike buba nyo 'udúdoolhdzin whe butl'a' dudoolhyelh. Whulohne Yak'usda ooghuni hik'únulhe'ust'en whe bu'atke, nts'en'a 'uhint'oh huwa tilah khuni yit hoonts'i dudeni náhondunoolelh.

2 Dálhdzoo' la 'ink'ez Yak'usda enulhjut-un, 'et whuz un'a nohonilh'en de, 'et huwa la dudeni náhondunoolelh.

3 Yoo 'az ts'e daóoht'en la, 'et whuz un'a za iloh. Nts'en'a la nohtsigha' dalhdzun, k'us gold nédulhya, k'us khusulhya te

'ulhdzun-i, k'us naih unzoo-i be dune ahli de, 'ohwhi ts'iyawh
'ants'i 'unt'oh.
4 'Et k'us nts'en'a la nohdzi yo dáhoont'oh la, nohyo ts'e
nts'en'a la t'ewhudusnih 'ink'ez soo ne'aht'en, 'et 'i be soo
nadaht'ih le'hoont'oh. 'Et 'ohwhi Yak'usda oonalh whudízti'
whe' hoont'oh.
5 'Et niz de haóodanzut nduwhulhyiz whe ndunne ts'ekoo
Yak'usda ooch'e'ne, 'enne Yak'usda t'aníhunantan, 'enne cha
soo cho soo nahudut'ih. Dukike butl'á' hududilya.
6 Whuz un'a za Sarah Abraham yuk'une' 'ust'en whe,
“Smoodih” yulhni. Nohni cha 'aw whelhnulhjut whe 'ut'en
unzoo-i 'ulh'en de, 'et de nohni cha Sarah k'un'a 'utiht'elh. 'Et
whuz un'a nohkike butl'a' dudoolhyelh.

Nohni dune noh'atke ts'ih'un un'a ne'boolh'en

7 Nohni cha dune noh'atke ts'ih'un un'a ne'boolh'en whe
buzih dulhts'ih, 'ink'ez ubudólhti'. Soo nálhtsayaz whe
ne'boolh'en lhihílhtus whe' hint'oh 'et huwa. 'Et ndi 'ilhiz be
ts'ukhutinalh-i nohghant'ai nanúlht'oh be áht'oh 'et huwa. 'Et
dúlhaht'oh de nohtenadudli-i Yak'usda 'aw yoozólhts'ai ait'oh.

K'unóohdzin junih

8 'Et njan 'udek'ez-un nohdutásnelh. Nohni ts'iyawh noheni
'ilho za oole'. Lhgha te'nohdzin 'ink'ez ooba 'alha' hoont'ohne
ts'iyawh lhk'eoohtsi'. Lhts'un nohdzi oozoo' 'ink'ez soo cho
lhts'úk'eke oohle'.
9 'Et khun 'uyoonne nohts'un tank'us 'uhuninzun de, khun
te k'unóohdzin junih. 'Uyoonne nohch'az yáhalhduk de, nohni
khun buch'az yaóolhduk junih. K'us 'ants'i khuni unzoo-i be
za bubulh yaóolhduk. T'eoonáhzun 'et whuz un'a Yak'usda
nohts'o húkwa' ninzun. 'Et de la Yak'usda yut'i-i, 'i nohghá
holts'it.
10 Ndiz un'a 'uk'ehonguz whe nja dutni,
“Mbene la 'andit khuna-un hóont'i'ne
'ink'ez dzin totsuk ba hoonzoone,
'et ndunt'ohne mbene la 'et whuz un'a hukwa' ninzunne,
'enne hoontsi' túnulhe'hudoosnih,
'ink'ez khuni whuts'it-i be yalhuhoolhduk.
11 Hoontsi' tune' hut'en whuch'az náhoolyeh
'ink'ez 'ut'en unzoo-i za 'uhoolh'en.
Be ts'ih'un un'a lhts'un 'uts'oot'e',
'et za soo cho hukwa' hoot'en huba' hoont'oh.
12 'Et 'alha neMoodihti mbene la ts'ih'un 'unt'ohne,
'ahoolhyiz bughunli.
Hits'u tedudlih totsuk uboozilhts'ai.
'Et hoonts'i mbene la lubeshi 'ulh'enne,
'enne huske be bunilh'en.”

Ts'ih'un un'a aht'en hukw'elha dzoh nahdzut de, 'et 'uk'enus hoonzoo-un nohgha whútalts'ulh

13 Ndet la hoonzoo hukw'un'a aht'oh de, 'et de mbe 'utinelh
nohunduntálhdah?
14 'Et hoonts'i ts'ih'un un'a aht'en hukw'elha, huwa dzoh
nahdzut de, 'et 'uk'enus hoonzoo-un nohgha whútalts'ulh.
'Ink'ez nohé' hoonulhjoot de whénoolhjut junih, k'us huwuni
oolhle' junih!
15 'Et hoonts'i Yak'usda neMoodihti, nohdzi be soo 'uk'enus
dólhti'. 'Et whuz un'a mbe la nohoodutalhkut ndet hukwa
tse hoohli-un, 'et huwa 'ahoolhyiz khuni lhadóolhdzin. 'Et
hoonts'i soo ts'ih'un un'a bunulh'en 'ink'ez soo cho ne'bulh'en
whe budóhni'.
16 'Et lubeshi nohghu hooloh de, 'et 'uyoonne hoontsi' k'un'a
nohch'az yáhalhduk, 'et hoonts'i t'ehoninzun Christ, 'en be
hoonzoo hukw'un'a whe ndi yun dúlhts'i, 'et de la hukwaya
hoole'.
17 'Et Yak'usda, hukwa' ninzun de, 'ut'en unzoo-i huwa dzoh
nahzut de, 'et nohba hoonzoo whe' hoont'oh. 'Et hoonts'i
tank'us un'a aht'en-un huwa dzoh nahzut de, 'alha 'aw nohba
lhe'hózoo'.

Christ neba dzoh nusuzut-un, 'i be whuts'odul'eh

18 Christ 'en cha dich'oh 'ilhoh za nelubeshi k'elha dzoh
nusuzut. 'En ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez wheni 'aw ts'ih'un un'a
lhe'ts'it'oh. Whuz un'a neba 'et ndúja whe Yak'usda ts'u
néootalelh ha. 'Enne ooyust'e hizilhghi 'et hoonts'i Ndoni be
ooyust'e nakhítna'.
19 'Ink'ez cha 'en be nts'e la nududehne 'ahudinla ts'e, whuz
buts'u whinya 'ink'ez ndet whe buts'u hóolts'ulh-un huwun
ubulh yailhduk.
20 Ndunne, 'enne 'uhint'oh 'oh da' 'aw hik'únulhe'it'el inle'.
'Et 'oh da' Noah ts'i cho whe' yudilh'en. 'Et nduwhulyiz
Yak'usda ubulh dzoh nuzut, 'ink'ez bubailh'e'. 'Ink'ez whu-
lohne 'alhgoh lhk'udine, 'aw 'enne za, too butighan whuch'az
hudujih.
21 'Et ndiz whuz un'a huwa' t'ets'onanzin. 'Et whuz un'a za
too be' ts'ulya-un whézdujih. 'Aw neyust'e tsun buna'ts'ulhde,
whuz un'a iloh. 'Et k'us yak'usda ts'oodulhkut hoonzoo-
un neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i whudo'a, 'et whuz un'a
uzdujih. Sizi Gri dunadija-un, 'et 'uhoont'oh.
22 'En, 'aw 'en za yak'uz whenaja 'ink'ez 'andit Yak'usda
yughu nailhni ts'e usda. 'Ink'ez ndunne lizasne, 'udedone,
'enne 'onghohne hiye óolhtus ha, 'enne cha, 'ink'ez mbene
la ye ulhtus-i 'ut'ine, 'enne ts'iyawh 'alhgoh Sizi Gri hik'une'
oot'en huba' 'ubínla.

4

1 'Inka Christ, duyust'e 'i be neba dzoh nusuzut. 'Et huwa
nohni cha noheni ulhtus oolh'e' whe 'en k'un'a nuni noohzut.

Mbene la dich'oh duyust'e be dzoh nudehne, 'enne ts'iyawh lubeshi 'onidulh-un 'etsul 'uhuja 'et huwa.

2 'Et whuz un'a dawhuldzoh ndi yun k'ut neba whuz'ai, 'aw 'uyoonne buk'un'a lubeshi ts'úlhnoost'i huba' hoont'oh. 'Et k'us Yak'usda nets'o hukwa' ninzun-un, 'et whuz un'a ts'ukhoona' huba' hoont'oh.

3 'Alha niz de haódanzut whuts'un, 'udun yun k'ut whut'enne hukwa' huninzun tune' hust'en, 'et wheni cha 'et whuz un'a za 'et duts'ít'en. 'Et 'awet sóo hooldzoh 'et duts'ít'en. 'Et 'oh da' 'ut'en dutsun-i 'uts'alh'en, neyust'e whuts'u nint'i, 'ink'ez nzoodi 'i be lhtoh 'uts'it'en, 'ink'ez 'ahoolhyiz ts'ekoo too' buznidulh whe taznutnai inle', 'ink'ez 'uk'eltsi neba 'alha' 'unt'oh-un 'et huwa wheni cha ndet la neba whuch'a oonijoot-un, ts'iyawh lhtoh eduts'ít'en.

4 Ndunne 'udun yun k'ut whut'enne buba whe' hoont'oh hooyoh dáhoont'oh huwa 'etsul ahja. 'Aw 'on 'un zoodu'i bubulh lhé'tuzilh'el. 'Ink'ez 'aw 'on 'un lahoot'oh te bubulh nulhe'zaht'en. 'Et huwa hoontsi' k'un'a noghu yahalhduk.

5 'Et nahiyilh-un 'awet lhaduja. Mbene la yaidlanne 'ink'ez khunane cha, hibut netidulh buba nahutiyeh ha. Dahit'en-un, 'et ts'iyawh hidutánelh.

6 'Et huwa ndunne dahútitsah whutso 'enne khuni unzoo-i be bubulh yailhduk. 'Et whe nts'en'a la khunane buba nahutiyeh, 'et whuz un'a za 'enne cha buba nahutiyeh. 'Et whe nts'en'a la Yak'usda khuna, 'enne cha 'et whuz un'a buyughi khutinalh.

Ne-e'ut'en be Yak'usda uzdólhti'

7 'Et 'awet ndi yun whulatoh nilhdukw suli'. 'Inka nohnich'oh duba whahtnih 'ink'ez 'ahoolhyiz khahdli. 'Et whe la soo ts'ih'un un'a tenadoohdli.

8 'Et njan soo 'uk'enus hooncha-un 'uhoont'oh. Soo ulhtus-i be lhk'eoohtsi'. Nts'en'a la dune tank'us nunóhulh'en whe nohundulhda de cha, 'et hoonts'i whutus buk'eoohtsi' huba' hoont'oh.

9 Nohdzi hoont'i' whe dune ts'u daóohzoo'.

10 'Ilhone ahli ndi ndai la Ndoni nohgha ínin'ai-i, 'i be lhla 'ooht'en. Ndi Yak'usda ye unzoo-i lhat-un lhents'un un'a nohghant'ai. 'Et whe 'uyoonne soo cho whuz un'a buba ne'ooht'en.

11 Mbene dune yatilhdukne, 'enne Yak'usda k'un'a yahool-hduk huba' hoont'oh. Mbene 'uyoonne dune ba ne'út'enne, ndai la ndi ye ulhtus-i Yak'usda bugha ínin'ai, whuz un'a 'uyoonne buba né'hoot'en. 'Et whuz un'a ts'iyanne Sizi Gri 'en be Yak'usda hidólhti'. Sizi Gri 'ilhiz wheni 'ink'ez 'ilhiz wheni, 'en 'on nus uzdólhti' 'ink'ez ooba' hoont'oh-un, 'en ts'iyawh 'en ooch'e' 'uhoont'oh. 'Et ndo honeh.

Dzoh nuts'uzut-i, 'i be Yak'usda dóti'

12 Ook'esi'ne 'uyoonne bugha dzoh nahzut-i, 'et whe óolhdzi,
'ants'i kwun k'un'a be dáhtnih. Nohbulh 'et dúhooja de, khun
te ndiz un'a nohbulh 'et dulhótasnel noohzin junih.
13 K'us ndai la Christ whe dzoh nusuzut-un, 'et whuz un'a za
dzoh nahzut de, 'et de soo cho hóht'e'! 'Et whe Christ ye dizti'-i,
'i nohnalh ts'et hahóolts'ut de, 'et de la tube cho whunólhni.
14 'Et Christ bunihdulhne ahli huwa nohodilhtsi' de, 'et
de soo 'uk'enus hoonzoo-un 'uda' nohbulh 'úhooja. Yak'usda
ooyughi ye dizti'-i, 'i 'ilhiz wheni nohbulh 'unt'oh 'et huwa.
'Et ndunne, 'enne hich'az yalhduk, 'et hoonts'i nohni dúlhti'
whuz un'a ooghu yalhduk.
15 'Et dudulh dune ughánne, k'us 'undunut'ihne, k'us
tank'us it'elhne, k'us 'uyoonne 'ahoolhyiz dahóot'en la
buhútni, 'enne ts'iyawh 'et ndunt'ohne, khun te 'enne
buk'un'a ne'óoht'en junih. Doo ka si buk'un'a dzoh nohzut.
16 'Et hoonts'i mbe la Christ oodune' unline 'ink'ez 'et huwa
dzoh nuhúzut de, khun hukwaya hoole' junih! 'Et k'us njan
huwa Yak'usda hidólhti'.
17 'Awet neba whusahóolts'ut, mbe la Yak'usda ooyoh
ts'inline, 'alhgoh neba nahutiyeh. 'Et whenich'oh neba
nahutiyeh de, 'et de ndunne Yak'usda ooghuni unzoo-i daja
ni hukwa lhe'nízunne, 'enne dahóoneh suba?
18 'Ink'ez nja dutni,
“Ts'ih'un un'a 'unt'ohne tube buba howa whulna' whe hudu-
tijih.
'Et ndunne Yak'usda lhodílhti'ne
'ink'ez lubeshi 'ulh'enne,
'enne dahútinelh nahzun?”
19 'Et de mbene la Yak'usda hik'úne' 'ut'enne hukwa dzoh
nuhuzut de, 'ut'en unzoo-i 'uhoolh'en. 'Et whuz un'a Yak'usda
hiye khuna-i buba ghole'. 'En 'uja ts'iyaitsuk inla 'ink'ez 'aw
neladootnih ait'oh.

5

Nohni dune tso whudilhdzulhne, soo cho bughahli

1 Nohni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, mbene la nohtoh
'utso whudilhdzulhne, si cha nohbulh 'ilhoghun 'ust'oh.
'Ink'ez Christ, 'en dzoh nusuzut da', si cha 'et hoos'en. 'Ink'ez
ndai la ndi ye dizti'-i 'awet nilhdukw nenalhts'et haootilts'ulh,
'et huwa si cha sulh 'uwhutanelh. 'Et huwa khuni ulhtus-i be
njan nohdutásnelh.
2 Yak'usda be 'usbaine butoh dúlhts'i, 'enne buba 'usbai
ghundline oohle'. 'Uyoonne nanóhonuyoot 'et huwa 'et dóht'en
junih. Nohnich'oh hukwa' nahzun huwa 'et bughohle'. No-
hba k'elha whutale noohzin junih, nohnich'oh hoonáht'i'
huwa 'ooht'en.

3 Nohtl'ályanne bumoodih cho oohle' junih. 'Et ndunne
'ilhoh nuyehne, 'enne bunalh ts'ih'un un'a 'ooht'en, 'et de la
'enne cha nohk'un'a 'uhoot'e'.
4 'Et ndun Sizi Gri 'usbai ghundline butso whudilhdzulh-un,
ndet la nenalhts'et haínya de, 'et de ndi whudízti'-un whuch'a
oonúlhde-un, 'aw gak nahodle' ait'oh, 'et nohgha óotalts'ulh.

Yak'usda ootl'a' dudulhye 'ink'ez netsudule ooch'az dahtni

5 'Et whuz un'a za nohni niyilhne mbene la yoo 'un udohne,
'enne butl'a' dudoolhyelh. 'Alha nohni cha ts'iyawh whuz
un'a lhtl'a' dudoolhyelh. Be yo úzdudildzun-i, 'ants'i naih k'un'a
bé dolhts'i'. Ndiz un'a 'uk'ehonguz whe nja dutni,
"Ndunne 'ududílti'ne,
'enne Yak'usda buch'az ditni.
'Et hoonts'i mbene la yo úduldildzunne,
'enne ye unzoo-i bugha yú'aih."
6 'Et huwa Yak'usda soo cho oobut yo 'údudulhdzun. 'Et de la
whusahóolts'ut de nohdólhti'.
7 Ndet la huwu ni ahli-un, 'et ts'iyawh Yak'usda
ootl'awháhle. 'Ahoolhyiz nohghunli 'et huwa.
8 Duba whahtnih 'ink'ez soo cho huwahli! Netsudule,
nohch'az ditni-un, 'en ndi khuna-iti, lion ts'utni, 'i k'un'a
nohtunudúlgho. Mbene ninta' butalh'elh 'enne bukunúta.
9 Yak'usda oot'anínohtan whe ndun ooch'az dohtni.
T'eoonáhzun ndet la dzoh nahde, ndi yun k'ut ndulcho whe
ooba 'alha' yint'ohne, 'enne cha whuz un'a za dzoh nuhudeh.
10 'Et Yak'usda, ye unzoo-i, 'i ts'iyawh yulh 'únt'oh, 'i gha
Christ Sizi neba daja la-un, 'et huwa uzdutijih ha neka' dani'.
'Et huwa 'ilhiz wheni yak'uz whudizti' ts'e uzdutalts'ilh. 'Et
hoonts'i 'atsulyaz dzoh nutihdoh. 'Et hukw'elh'az dich'oh soo
cho lhanóhdutileh. 'Et ulhtus nóhtilhtselh 'ink'ez yoh ook'u
whuz'ai-i k'un'a 'aw nahóohtnah ait'oh nohtilhtselh.
11 Yak'usda 'en ts'un ye dizti'-i 'ink'ez ts'iyawh ye ulhtus-i,
ts'iyawh ooch'e' 'unt'oh. 'I 'ilhiz wheni 'ink'ez 'ilhiz wheni, 'et
ndo honeh.

Nohni ts'iyawh nohdzi unzoo-un nohbulh 'uhot'e'

12 'Et neulhutsin, Silvanus ts'utni-un, 'en oot'aníwhunintan-
un unli, daja nohdasni'-un, 'en sba za 'uk'uneyúzguz. Khuni ti
be ndi Yak'usda ye unzoo-i, ts'iyawh huwun nohdásni'. 'I be
núdulhya, 'ink'ez 'i soo ts'ih'un un'a 'alha 'unt'oh.
13 'Et keyoh Babylon, ndun ts'eke 'en cha nohbulh 'utahálti-
un 'unt'oh, 'en cha hadih nohúlhni. Mark sye' k'un'a 'en cha
hadih nohúlhni.
14 Lhk'ehtsi' be nalhadahts'oos, 'i be hadih lhudahtni.
Mbene la Sizi Gri yulh 'unt'ohne, nohni ts'iyawh nohdzi
unzoo-un nohbulh 'uhot'e'. 'Et ndo honeh.

Bulh Nanki 'Udustl'us Peter 'Uk'eyánguz-i

Yak'usda soo hoolhtus whe yulh suyinne, Peter hadih ubulhni

1 Si Simon Peter Sizi Gri 'en be' 'ulhna-un 'ink'ez whel'a'-un cha usdli. NeYak'usda neulhyis-un Sizi Gri, 'en ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'et 'i be njan be 'alha' hoont'oh-i dízti'-i, 'et nohni cha 'ink'ez wheni cha 'alhgoh neghalts'ut. 'Et huwun nohts'o k'e'usges.

2 Yak'usda 'ink'ez Sizi neMoodihti, soo ts'ih'un un'a 'en ooghun t'ets'oninzun-un, 'et 'i be Yak'usda ye unzoo-i 'ink'ez ye ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i lhan'un te nohgha óokat.

3 Nts'en'a la Yak'usda ba ndi yun k'ut uzdolts'i' ha, Yak'usda dich'oh whéulhtus-un, 'et 'i be nduwhulcho negha óonin'ai. 'En ndet ooghun t'ets'oninzun 'i gha, neghá whults'ut. 'Et whe ndai la Yak'usda ye dizti'-i 'ink'ez 'aw hoonliyaz whanus hoonzoo-un hooloh, 'et whe 'uzdutijih huwa neka' dani'.

4 'Et 'i be njan khuni k'us hooncha-un 'ink'ez khuni dizti'-un, 'et whulh nets'u náhizya. Njan 'et huwa Yak'usda dant'oh la, 'et nohni cha whuz un'a za ook'un'a 'óoht'e'. 'Et whe la ndai la ndi yun k'ut ntsi'-i netilhtselh-i, 'et ndi yun k'ut whut'enne 'et za whuts'ó nint'i, 'et nohni 'uda' ts'iyawh ooch'a nasahdil.

Sizi Gri 'en ooghun t'eoonihzin-un, 'i be la 'on nus soo nóohyeh

5 Njan 'et soo 'et huwa, 'et 'uda' Yak'usda nohba 'alha' 'unt'oh, nohdzi ndulcho-i be ndiz whuz un'a cha 'ooht'e'. Ts'ih'un un'a dune unzoone oolhle', 'ink'ez 'on nus cha Yak'usda t'enoohzeh.

6 Hoontsi'-un whuch'a khohdle', 'ink'ez howa whulna' hoonts'i whulh oohyin. 'Ahoolhyiz Yak'usda ooghu nuní noohzut, 'ink'ez ooba whudólhti'.

7 Yak'usda ooba 'alha' yint'ohne buk'eoohtsi', 'i cha, 'ink'ez be lhk'ets'utsi'-i, 'i be lhk'eoohtsi'.

8 'Et ndi ts'iyawh 'et ndaht'en de, 'ink'ez 'i be 'on nus ulhtus lheh de, 'et de la ndi la neMoodihti Sizi Gri 'en ooghun t'eoonihzin-un, 'i be la 'on nus soo nóohyeh, 'ink'ez nohe'ut'en soo ts'ih'un un'a 'oot'e'.

9 'Et mbene la Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne, 'enne ndi nja dulhúhust'en de, 'enne nilhdukwyaz za húhoo'en le'hint'oh 'ink'ez 'ankw'us huhoos'en le'hint'oh. 'Ink'ez niz dak'ez bulubeshi huyalh'en-i, 'uda' Yak'usda ts'iyawh bubunayalhde inle', 'et whunahodilhnoh.

10 'Inka sulhutsinke nohdzi ndulcho-i be 'ink'ez 'on 'un cha, 'et nts'en'a la dutihjih ha nohka' dani', 'ink'ez 'utahalyane ahli

soo ts'ih'un un'a njan 'et whunaoodoolhnoh junih. 'Et ndi ts'iyawh 'i be whuz un'a ndaht'en de, 'et de 'aw ntoohghalh ait'oh.

11 Ndiz un'a neMoodihti 'ink'ez neulhyis-un Sizi Gri, nts'e la 'ilhiz wheni lerwe unli-un, 'et hoonzoo whe nohba dáha'dutikwus.

Peter 'awet datítsah-un

12 'Et huwa njan ts'iyawh t'eoonáhzun 'ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i cha úlhchoot whe soo cho oohtun. 'Et hoonts'i nohdásni'-un 'ahoolhyiz lhk'uz te nohnalhts'et hanáwhus'aih.

13 'Et t'eoonúszun 'awhuz khusna 'et whuts'un, nohdásni'-un nohba whunaznih 'ink'ez nohnalhts'et nunáwhus'aih. 'I be la hoohnih oohle'.

14 T'eoonúszun 'awet nilhdukw whe datítsah. Nts'en'a la datísah-un, 'et neMoodihti Sizi Gri whusunilhtan.

15 'Inka 'on 'un oosneh ait'oh-un 'et hukwa 'ust'en, 'et dust'en-un 'et huwa la dasúsai hukw'elh'az njan hodilh'e'-un ts'iyawh la whunaoolhnih.

Yak'usda ooch'e'ne, 'enne nts'en'a Ndoni hubunulhtun yahutilhduk-un, 'et whuz un'a za yahalhduk whe 'uk'ehónguz

16 'Et neMoodihti Sizi Gri, 'en ye ulhtus-i 'ink'ez whusanatidalh-un cha, 'et whunohuznilhtan. Tube whunist'i be yalhdukne, 'enne 'et whuz un'a whulohne ts'ih'un un'a khuni lhe'it'oh-i 'uhulh'en. 'Enne buk'un'a iloh wheni whunoh uznulhtun. 'Et k'us 'oh da' whenich'oh 'et nena be hooncha whe oots'u hayanduz-un, 'et cha ts'onalh'en.

17 'Et 'oh da' 'uhooja-un, neBá Yak'usda duYe' yudílhti' 'ink'ez dádizti' whe 'unt'oh, 'et whunénilhtan. K'us hooncha-un, 'en ooch'e' 'uhoont'oh, 'et dich'oh duYe' yugha oonin'ai. Ndiz un'a nja duhooja. Yak'uz ts'e whe 'uk'enus hooncha-un, 'et Yak'usda ooghuni ndus de hadílts'ut whe 'et dutni, "Ndun 'en sYe' ookw'esi'-un, 'en 'unt'oh. 'En gha tube hoonúst'i'."

18 'Oh da' dzulh k'ut whudizti'-un 'et, 'en bulh nuts'udilh whe ndi ooghuni, 'i yak'uz ts'e hadilts'ut-i, 'i 'uzdánts'o.

19 Ndi Yak'usda be nus hoo'enne bughuni, 'i 'uk'enus oot'az 'uhoont'oh. 'Et ndi khuni soo cho ulhchoot de, 'et de 'uk'enus nohba hootázoo'. Nts'en'a tsahólhgus-un kwun be hoot'en, 'et ndi khuni nohba 'et dunt'oh. Christ, sum cho ts'utni, 'en whusanátidalh, 'oh de 'et dúhooja de, nohdzi ndulcho-i be ndi khuni olhchoot.

20 Ndi soo 'uk'enus hooncha-un t'ewhunoohzeh huba' hoont'oh. Yak'usda ooghuni nus t'eznanzin-i, ndet 'uwhulhni-un, 'aw dune didutch'oh duk'un'a na'huyooleh ait'oh.

21 'Et ndi khuni 'i be nus t'eznanzin-i, 'aw dune didutch'oh hukwa' huninzun whuz un'a iloh whe neba 'uk'ehónguz. 'Et k'us Yak'usda oodune'ne, mbe la ooch'e'ne, 'enne nts'en'a

Ndoni hubúnilhtan yahutilhduk-un, 'et whuz un'a za yahalhduk whe 'uk'ehónguz.

2

Khuni whuts'it-i be whubodulh'ehne

1 'Et 'oh da' 'uhooja-un ndunne whuhuts'it whe nus hoo'enne, 'enne cha dune toh hudilhts'i inle'. 'Ink'ez whuz un'a za khuni whuts'it-i be whubodulh'ehne, 'enne cha nohtoh hudutálts'ilh. Ndunne whu'iz whe khuni whuts'it-i, bé nohba 'alha' hoont'oh-i, 'i musai hitilhtselh hukwa' hutit'elh, 'et whuz un'a whunohodutilh'eh. NeMoodihti, mbe la naboket-un, 'en hoonts'i hits'oodutádlai. Mbene la whuz un'a dune hodulh'ehne, 'enne la 'ilhudzin de Yak'usda ye huske-i, 'i khunsul bugha whútalts'ulh.

2 'Ink'ez khuni duwhuts'it-i be lhane nahunti'ah bubuhuntoodilh ha. 'Et huwa 'enne bugha 'uyoonne njan Yak'usda buznidulh-un, 'et ts'uwhuts'it whe ts'ut'en, hudutinelh.

3 'Uyoonne ch'e' ha' huninzun 'et whe bughuni whuts'it-i be nohgha há' hunduntat'o. 'Et hoonts'i Yak'usda mbe buba nahutiyeh-un, 'uda' buba lhadint'oh. 'Ink'ez 'en 'unt'oh ye huske-i bugha whúta'alh, 'en 'aw lhitoh whe 'unt'oh.

Dune nana'ahne Yak'usda dabutilelh la

4 'Oh da' whuz un'a za nja dúhooja, nyoonne lizasne lubeshi inlane, 'enne Yak'usda 'aw buba whulalhdítnel. 'Et huwa tsak'et whutl'ah hooloh-un, Tartarus ts'utni, whuz ts'e whébalhdil. 'Ink'ez whuz ts'e tsalhgus yo buba nahutiyeh whuts'un lhuztih tl'ool be whénubudizguz.

5 'Ink'ez yooniz de haóodanzut da' whuts'un 'uda' yun k'ut whut'enne, mbene la Yak'usda ghu nuni lhnuszutne 'ink'ez 'aw lhahidilhti'ne, 'enne cha 'aw buba whulalhdítnel. 'Enne bugha ndi yun k'ut ndulcho whe too didilht'o 'ink'ez too hubanghan. 'Oh da' lhk'udine 'aw 'enne za 'et whuch'a Yak'usda ubulhyih. Too didutálht'o whutso Noah, 'en Yak'usda ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i be dune ubulh yailhduk, 'en bubulh 'ilhoghun 'unt'oh.

6 'Ink'ez nat-un keyoh Sodom 'ink'ez Gomorrah huwhútni-un, 'et nawhult'oh kwun nailhtan whe whudálhk'un 'ink'ez lhez gaih za whulhtsi. 'Et whuz un'a musai ubulhtsi 'et whe buba nahizya. Nus de mbene la Yak'usda highu nuní lhuntiszutne 'ink'ez 'aw lhahidutálhti'ne, 'enne huwa t'éhonozin ha 'inka' hóonla.

7 'Ink'ez ndun ts'ih'un dune Lot huyúlhni-un, 'en keyoh whuduták'un whutso 'et whuch'a Yak'usda oolizas huyúlhyih. Mbene la butoh inda'ne, 'enne bube 'ut'en k'oh whudutsun-un huwu ni inle'.

8 'En dune ts'ih'un 'unt'oh-un, 'en 'oh da' butoh inda' inle', 'et 'ahoolhyiz 'aw khuni k'únulhe'hust'en whe whunilh'en-un 'ink'ez whudits'o-un, ndóohoont'oh-un huwa dzoh nuná'dudulhdzut.
9 Mbene la Yak'usda énuljutne, 'enne lubeshi 'uhulh'en whuts'ónint'i, nts'en'a whuch'a nabutálelh-un, 'et neMoodihti t'eooninzun. 'Ink'ez ts'ih'un lhe'ít'ohne, 'enne cha ndet dzin buba nahutiyeh-un, 'et whuts'un bube' whuyah-un, 'et buboontun.
10 Mbene la soo 'uk'enus buyust'e whudutsun-un za whuts'u nínt'ine 'ink'ez bumoodihne buba 'ants'i hinli whe hik'unulhe'ust'en. 'Enne 'uhududílti' 'ink'ez hukwa' huninzun tune' hut'en. Nyoonne nchane 'aw whelhoniljut whe hoontsi' hukw'un'a bughu yahalhduk.
11 'Et hoonts'i lizasne, ndunne khuni whuts'it-i be dune hodulh'ehne, 'enne buba nus hilhtus 'ink'ez buba nus hincha whe' hint'oh. Ndunne lizasne, 'enne hoonts'i nyoonne nchane nduhut'en-un 'aw neMoodihti but hubodilhtsi' whe buk'elhúhowhus'ai.

Ndunne khuni whuts'it-i be dune hodulh'ehne, dahúltsi' whe' hint'oh
12 'Et hoonts'i ndunne khuni whuts'it-i be dune hodulh'ehne, 'enne chuntoh khuna-i duhúlt'oh. Ndunt'ohne whulokhun 'aw t'ehonúszun, 'et hoonts'i hoontsi' hukw'un'a howu yahalhduk. 'Et huwa chuntoh khuna-i k'un'a dahutitsah, 'ink'ez ndi hiye untsi'-i, 'i bulh Yak'usda but hutiyin.
13 Buyust'e whuts'u nínt'i-un dzin dulyiz whe 'et za 'uhúwhulh'en. Ts'ih'un lhe'hoot'oh tune' hust'en-un, 'et hukw'elha buba k'elha whutaleh. Nohtoh bukaya hoonli. Tube huhoont'i' whe nanohona'ah 'et whulh hulhgha nohla 'uha'alh.
14 'Uyoonne 'at bulh ninta' hut'ih, 'et za honilh'en. Lubeshi 'uhulh'en-un, 'aw 'etsul 'uhooneh ait'oh. Mbene la buzul soo lhe'íltusne, 'enne tank'us úbonilht'i. 'Uyoonne ch'e' ha' huninzun 'et whuz un'a budzi hodil'e'. Ndunt'ohne Yak'usda bubulh hunilch'e whe 'uda' buba nahizya whe' hint'oh.
15 Ts'ih'un ti 'et tinch'u huzdil. Balaam, Beor ooye', 'en be 'ut'en k'oh huhóolhchoot. Dat'en inle' la 'et whuz un'a 'uhut'en. 'En ts'ih'un lhe'hoot'oh tune' 'ut'en-un, hoont'i' whe 'et sooneya be ooba k'elha hoonli.
16 'Et hoonts'i hoontsi' k'un'a it'elh-un 'et huwa. Khuna-i donkey huyúlhni-i, 'aw yalhulhduk. 'Et hoonts'i ndun nus hoo'en-un, 'en whusni k'un'a ne'ut'en whe donkey dune k'un'a khuniti be yulh yalhduk whe Balaam, “Dah!” yulhni.
17 'Et ndunne ndunt'ohne, 'enne 'ants'i too k'et whuzdla-un, 'aw too hooloh-un whunduhúlt'oh. 'Et ndo kw'us búlh nodults'ut, le'uhint'oh. Ndunt'ohne whuz un'a khuni be 'alha'

hoont'oh-i whuyit 'uhint'oh. Soo nts'e la tsahólhgus 'ink'ez múgaih hoonli, 'et 'ilhiz wheni 'et buba 'udun whuz'ai.

Dune nana'ahne

18 Mbene la ooba 'alha' hoont'ohne ndunne ndi yun k'ut tank'us 'it'elhne, 'enne buch'a nahusdil. Nyoonne khuni whuts'it-i hodulh'ehne, ndunne ooba 'alha' hoont'ohne hubuhoolhgooh hukwa' buhalh'en. Nts'en'a la hoolhtus whe neyust'e lubeshi whuts'u nint'i-un, 'enne whuts'it-i khuni ncha-i be bubulh yahalhduk whe tank'us úbonilht'i hukwa' ba halh'en.

19 Ts'iyantsuk k'une' 'uhoot'en 'et buts'ú hoozi. 'Et hoonts'i didutch'oh whudutsun-un 'uhuwhulh'en 'et whe netsudule be 'ulhna huzdli'. 'Et nawh lhe'hóot'oh, mbe la whuch'a bunílhdene, 'enne bube 'ulhna hinli.

20 'Et ndunne neMoodihti 'ink'ez neulhyis-un Sizi Gri, 'en soo ts'ih'un highu t'ewhunínzun, 'i be ndi yun k'ut hoontsi'-un, 'et ts'iyawh whuch'a hudujih de, 'ink'ez doo cha za buch'a' ninde, 'ink'ez ntsi'ne butanahandil de, 'et de whut-soda' Yak'usda t'ehunuszun da', dahít'en la, 'et whanus buba hotátsi' tileh.

21 'Et ndunt'ohne, 'enne njan ts'ih'un ti 'aw t'ehonuszun de, 'et de da' buba soo' hot'e' oole'. 'Et hukw'elh'az t'ehonanzin de 'ink'ez butl'a hidan'ai whe 'ants'i hich'az nálhya, 'et whuz un'a 'udek'ez 'i 'udechoo anus hotátsi'.

22 'Ink'ez nts'en'a la bubulh dahooja, ndi khuni 'i gha whuts'odul'eh, nts'en'a la daja ni, 'et whuz un'a 'uhooja whe ndiz un'a nja dutni, "Lhike nahuyulkooh-i, doo cha za nahuyut'ulh." 'Ink'ez nja dutni, "Gugoos too be soo cho bubuna'hulhdoh, 'ink'ez hukw'elh'az whutl'us tanahalgok." Ndunne 'et whuz un'a 'et duhint'oh.

3

Yak'usda dune ye ts'u nahizya-i k'oh nálhe'usne

1 'Et 'awet ook'esi'ne, ndi bulh nanki 'udustl'us nohts'o k'esges. 'I be noheni unzoo, 'et hoonts'i nohba whunaznih.

2 'Et ndunne nus hoo'enne Yak'usda ooch'e' unline, 'enne 'oh da' daja hudani'. 'Ink'ez wheni whel'a'ne 'uts'int'oh, neMoodihti neulhyis-un ooghuni, 'i be nohbulh yats'alhduk 'ink'ez nohuzdáni', 'et huwa la ts'iyawh whunaoolhnih.

3 Njan 'et 'udechoo soo cho t'ewhunoohzeh huba' hoont'oh. 'Udek'ez dzin de, 'et de Yak'usda ghudlohne, 'enne nts'en'a la buyust'e whuts'u nínt'i-un, 'et whuz un'a za 'uhutit'elh hukwa' huninzun, 'enne cha nohtoh 'uhutit'elh.

4 'Ink'ez 'uhudutinelh, "'Alha eh Sizi Gri nohts'u nahizya doo cha whusanatidalh-un. Ndun 'udáhni-un, 'en nts'é 'ut'en? Netso da'ne ts'iyawh yahadla 'et hoonts'i 'awhuz

whusanálhusdai. 'Udechoo ndi yun 'ulya 'ink'ez 'andit dzin whuts'un, ts'iyantsuk dawhút'en la, 'et za nduwhút'en."

5 'Uda' dahooja la 'aw whunahoolnih hukwa lhe'hunízun. Yak'usda ooghuni, 'i be 'udechoo 'uda' ndo yat 'uhóolya inle'. 'Ink'ez ndi yun whuloh tehtl'ah 'unt'oh 'ink'ez whuloh yun unli inle'.

6 Yak'usda dughuni 'i be too dudilht'o. 'Et whuz un'a yun k'ut too be' hoonla. 'Et whe ts'iyawh gak whulhtsi.

7 Mbene la Yak'usda ghu nuni lhnuszutne 'ink'ez 'aw lhahidilhti'ne, 'enne buba nahutiyeh Yak'usda ye huske-i bugha whútalts'ulh ha, 'et ndet 'udek'ez dzin whuts'un dughuni be buba k'oh hoontun. 'Et de la 'andit yun 'ink'ez ndo yat cha, 'oh de kwun be ts'iyawh whudutálhk'un.

8 'Et hoonts'i nohni ook'esi'ne, njan 'ilhoghun whunaoodoolhnoh junih. NeMoodihti 'ilhudzin 'et 'ants'i 1,000 be yus k'ut ba dúwhult'oh. K'us 1,000 be yus k'ut 'et 'ants'i 'ilhudzin ba dúwhult'oh.

9 NeMoodihti nts'en'a la nets'u náhizya-un, 'aw sa' nulhé'ust'en. 'Et whulohne sa' stla 'ut'en huninzun. 'Et hoonts'i tube sa' neba sulh'i. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i ninta oolts'it hukwa lhe'nizun. 'Et ts'iyanne dudzi nahondunooleh 'et za buts'u hukwa' ninzun.

NeMoodihti oodzin whusaóotilts'ulh

10 'Et ooka tse lhúhoodli whe dune 'undunut'i-un 'ulhdzis whusayaih, 'en k'un'a ooka tse lhúhoodli whe neMoodihti oodzin whusaóotilts'ulh. Ndet la ndúhooja de, 'et ndo yat 'ants'i kwun dilhtulh hukw'un'a gak whutaleh. 'Ink'ez ndai 'ulya-i, ts'iyawh kwun ulhtus-i be ts'iyaitsuk natilgheh. Ndi yun 'ink'ez ndai la ook'e yuzdla-i, 'i bulh ts'iyawh duták'un.

11 'Oh de 'et dótanelh de, 'et whutso ndiz un'a dune unline oohle' huba' hoont'oh, lubeshi yit 'ink'ez Yak'usda be 'ut'en k'oh 'et za hukw'u ne'ooht'en.

12 Yak'usda oodzin whuz de hóolts'ulh-un, 'ahoolhyiz hukwa tse hólhe' 'ink'ez 'a cho whusahóolts'it-un whuz un'a hukwa' hoolh'en. Nts'owhúya hoozulh whe 'et nduwhútanelh, 'et de ndo yat ndulcho whe kwun be gak whutaleh. 'Et ndai la ts'iyaitsuk 'ulya-i, kwun nulwus k'et 'i be ts'iyaitsuk natilgheh.

13 'Et hoonts'i njan ndet la nets'u hoozi-un, ndi yun 'ink'ez yat 'et 'awhundidi-un, 'et 'ahoolhyiz hukwa tse ts'úhole'. Njan 'et ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i 'et za 'ilhiz wheni 'et 'utit'elh.

Soo ts'ih'un za 'ooht'e'

14 'Et huwa nohni ook'esi'ne ndi 'i ts'iyawh ooka tse hóhle'. Soo ndet 'on 'un oohneh ait'oh whe hóolhdzih. 'Et whe la 'aw hoonliyaz hukwaya lhuzoohle'. 'Et de la hoonliyaz nohk'elhúholhts'it, 'ink'ez Yak'usda be ts'ih'un aht'oh-i, 'et

whuz un'a 'en ba hóolhdzih. 'Et Sizi Gri whusanája de, 'et de la whuz un'a 'ooht'e'.

15 'Ink'ez neMoodihti tube sa' neba sulh'i, 'et lhane hudoojis huba, 'et whuz un'a huwu nuni noohdeh huba' hoont'oh. 'Ink'ez neulhutsin ookw'ets'intsi'-un, 'en Paul huyulhni, 'en ye whunih-i, 'i oogha whults'ut, 'et 'i gha Yak'usda ooghuni nohts'o k'e'anguz.

16 'Et ts'iyawh be 'udustl'us 'i k'ut 'et howu yalhduk. Whulukhi khuni tube howa whúlna' whe t'eznuzih. 'Et mbene la 'aw whulhodíl'elne, 'ink'ez 'aw soo lhe'íltusne cha, Yak'usda ooghuni 'i dich'oh hukwa' huninzun k'un'a na'huyínla. 'Et whuz un'a za 'onghoh-i ooghuni 'i cha 'et duhúyinla. 'I gha hoontsi'-un, 'et dich'oh khanáhuwhunt'ai.

17 'Et huwa nohni mbene la ookw'esi'ne, njan 'et nduwhútanelh whutso, 'uda' t'eooonáhzun. 'Et huwa howahli! Nts'en'a la aht'oh, whuz un'a za 'ooht'e'. Doo ka la ndunne ntsi'ne, 'enne ninta' hut'ih-un, 'enne buk'un'a 'oohneh. 'Et buk'un'a 'ahja de, 'et tehtsun tihleh.

18 'Et hoonts'i neMoodihti 'ink'ez neulhyis-un Sizi Gri ye unzoo-i, daja ni la 'ink'ez ndet ooghu t'ets'oninzun-un, 'et cha, 'on nus ooghun hodoolh'eh. 'En ts'un ye dizti'-i nawhult'oh 'andit 'ink'ez 'ilhiz wheni. 'Et ndo honeh.

'Udechoo 'Udustl'us John 'Uk'eyánguz-i

Ndi khuni be ts'úkhuna-i, 'i ghun

1 Soo 'udechoo da' whuts'un hoonli-un soo ts'ih'un un'a whuzdánts'o-un, nena be cha ts'onalh'en, 'ink'ez nela be cha oot'áts'aznai khuni be ts'úkhuna-i, 'i ghun.

2 Ndi be ts'ukhuna-i nenalhts'et hahóolts'ut 'ink'ez ts'ohon'en 'ink'ez howu yats'alhduk. Ndi 'ilhiz be ts'ukhuna-i neBá bulh 'unt'oh. 'I nenalhts'et hahóolts'ut, 'et huwun nohts'udáni'.

3 Ndet la ts'ohon'en-un 'ink'ez ts'odánts'o-un, 'et huwun nohts'útni. 'Et whe la lhulh 'uts'int'oh ts'oole'. 'Et 'alha neBá 'ink'ez ooYe' Sizi Gri 'enne bubulh 'ilho uzdidowh.

4 'Ink'ez ndi ts'iyawh huwun nohts'ó k'e'ts'anguz, 'et whe la tube cho whunólhni.

Ndi be hoot'en-i, 'i ooniz ts'idulh de, 'et de 'ilhoh 'uts'int'ohne ts'inli

5 Ndi khuni ts'odánts'o-un 'i 'unt'oh, 'en ts'aháłts'ut-i, 'i ghun nohts'útni Yak'usda be hóot'en-i 'unt'oh, 'ink'ez 'aw tsálhgus ooghu hooloh gaih.

6 'En bulh lhulh 'úts'int'oh ts'utni de, 'ink'ez tsálhgus yo ts'e ts'idulh de, 'et ts'uwhuts'it whe' ts'utni, 'ink'ez 'aw khuni 'alha' 'unt'oh-i ook'unulhe'ts'ust'en.

7 'Et hoonts'i be hoot'en-i bulh 'unt'oh, 'i ooniz ts'idulh de, 'et de 'ilhoh lhulh 'uts'int'ohne ts'inli 'ink'ez ooYe' Sizi Gri buzkai' be nelubeshi ts'iyawh yuna'alhde.

8 'Aw lubeshi lhts'it'ih ts'utni de, na'uzdunut'ah 'ink'ez khuni 'alha 'unt'oh-i neghu hooloh.

9 Lubeshi 'uts'alh'en ts'utni de, 'aw nelalhdutisni 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh whe nelubeshi neba yunaoodutilnoh 'ink'ez tank'us un'a 'uhoont'oh-un, ts'iyawh whuch'a neyuna'tilhdoh.

10 'Aw lubeshi lhe'ts'ílel ts'utni de, Yak'usda whuts'it-un 'unt'oh ts'utni whe' ts'utni, 'ink'ez ooghuni, 'aw neghu hooloh.

2

1 Suzkehkeyaz, 'aw lubeshi 'utilh'elh whuch'a 'et huwa ndi khuni 'i be nohts'ó k'e'usges. Mbene la lubeshi 'ulh'enne, 'enne buba neBá Yak'usda but neba yatilhduk-un, Sizi Gri, ts'ih'un un'a 'unt'oh-un, 'en 'unt'oh.

2 'Ink'ez 'en 'unt'oh nelubeshi k'elha dazsai. 'Aw wheni za iloh. Yinka ndulcho whe whulubeshi k'elha cha. 'I be la neBá soo cho nets'u naítot'en 'et hukwa.

Sizi Gri mbe unli, whuz un'a t'ezninzun

3 Khuni netl'aidan'ai-i ook'une' ts'ut'en de, 'et whuz un'a
t'ets'onínzun 'i gha Sizi Gri t'ezninzun.
4 Mbe la 'en t'enuszun ni de, 'ink'ez yughuni
yuk'unulhe'ust'en de, 'en whuts'it-un 'unt'oh 'ink'ez ndi
khuni 'alha' 'unt'oh-i 'aw lhiyít'ih whe 'unt'oh.
5 'Et mbe la yughuni k'une' 'ut'en-un, 'en 'alha Yak'usda ye
nék'entsi'-i be ts'ih'un un'a lhadúlya whe 'unt'oh. Njan huwa
t'ets'onínzun Sizi Gri ooyúzdults'i whe' ts'int'oh.
6 Mbe la ye yudínda-un ni de, nts'en'a la nusuya-un, 'et whuz
un'a za nóya' huba' hoont'oh.
7 Sulhutsinke* 'aw khuni 'andidi-i netl'aidan'ai-i, 'i ghun
iloh nohts'ó k'e'usges. 'Udechoo whuts'un t'enahzun ndi
khuni 'uda'-i 'unt'oh. Ndi khuni 'uda'-i, 'udechoo whuts'un
dahts'o-i, 'i 'unt'oh.
8 Tsalhgus yo 'awet whedúdeh 'ink'ez ts'ih'un be hóot'en-i
'awet be hóot'en suli'. 'Et huwa nohts'ó k'e'usges
'ink'ez doo cha 'unohdúsni, 'andit khuni netl'aídan'ai-i, 'i ndi
'alha khuni 'i yulh 'únt'oh, 'ink'ez nohni cha bulh 'áht'oh.
9 Mbe la be hóot'en niz 'unt'oh ni de, 'ink'ez dulhutsin
ts'udutni, 'en 'awhuz tsalhgus yo usda whé 'unt'oh.
10 Mbe la dudulhutsin k'entsi'-un, 'en be hóot'en toh 'unt'oh
'ink'ez 'aw tank'us 'utit'elh-un whuts'u nóot'i ait'oh.
11 'Et hoonts'i mbe dudulhutsin ts'udutni-un, 'en tsálhgus
yo 'unt'oh 'ink'ez tsálhgus yo nuya. 'Ink'ez nts'e tizya-un 'aw
t'eoonúszun, ndi tsahólhgus-i be hooṣ'en suli' 'et huwa.

Yak'usda ba ulhtusne huzdli'

12 Ts'oodunneyaz Sizi Gri boozi' gha nohlubeshi nohba
buna'ide,
'et huwa nohts'ó k'e'usges.
13 Nebáke ndult'ohne ndun mbe 'udechoo whuts'un hoonli-
un,
'en t'enahzun, 'et huwa nohts'ó k'e'usges.
Chilke ntsi'-un ooch'a' nulhde 'et huwa nohts'ó k'e'usges.
Ts'oodunne neBá t'enahzun,
'et huwa nohts'ó k'e'usges.
14 Nebáke mbe la 'udechoo whuts'un 'unt'oh-un t'enahzun,
'et huwa nohts'ó k'e'isguz.
Chilke ulhtus 'ink'ez Yak'usda ooghuni nohyudín'ai,
'ink'ez ntsi'-un ooch'a' nulhde,
'et huwa nohts'ó k'e'isguz.

Ndiz un'a ndi yun k'ut uzdólts'i'

15 Ndi yun k'ut tank'us 'uwhut'en-un 'ink'ez ndi yun k'ut
hoonli, 'i cha, whuts'u nóoht'i junih. Mbe la ndi yun k'ut

* **2:7** Ndi khuni, "Sulhutsinke," mbene la Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne, 'enne 'ants'i lhuzkehke hinli le'hint'oh. 'Et huwa lhulhutsin 'ink'ez lhulhtuske hudli whe' hint'oh.

tank'us ne'whut'en ndóohoont'oh-un whuts'u nint'i de, 'aw neBá ye nék'entsi'-i ooghu wheyooloh whe 'unt'oh.

16 Neyust'e whuts'ú nint'i-un, 'ink'ez nena whuts'u nínt'i-un cha, 'ink'ez ndai la aht'i-un be 'ududulhti' de, ndi 'i ts'iyawh ndi yun k'ut huba 'unt'oh, 'ink'ez 'aw neBá ts'u halhúhoolts'ut 'et huwa.

17 Ndi yun 'awet whewhúlts'it 'ink'ez oots'úznint'i-i cha, 'et hoonts'i Yak'usda hukwa' ninzun te ne'út'en-un, 'en 'ilhiz khutinalh.

Mbene la Christ ch'az ditnine, 'enne buch'a khóhdle'

18 Ts'oodunne 'awet 'et né'hunint'o whe' hoont'oh. Christ ch'az ditni-un whuz de úyalh whulh údahts'o whe' hoont'oh. 'Andit hoonts'i Christ ch'az ditnine huldlai whe' hoont'oh. 'Et whe t'ets'onínzun 'awet 'et né'hunint'o whe' hoont'óh.

19 Nets'u hahándil whe' hint'oh 'et hoonts'i 'aw nebulh didowhne iloh 'uhint'oh. Nebulh didowhne 'uhint'oh de, nebulh za da' hoot'e' oole'. 'Et hoonts'i whehandil 'et huwa la ts'iyanne t'ebunózin 'aw nebulh didowhne lhuhíloh.

20 'Et hoonts'i ndun Christ lubeshi ooghu hooloh-un, 'en Ndoni nohyúidan'ai 'ink'ez ts'iyantsuk t'eoonáhzun.

21 Ndi khuni 'alha 'unt'oh-i t'enuzahzun huwa iloh nohts'ó k'e'isguz. Ndi khuni t'enahzun 'et huwa nohts'ó k'e'isguz 'ink'ez ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i whuts'it ooghu hooloh.

22 Mbe la Sizi 'en Christ 'unli 'et whuts'oodidlai-un, 'en whuts'it-un 'unt'oh. 'En Christ ch'az ditni-un 'unt'oh. 'En 'unt'oh neBá 'ink'ez ooYe' bulh whuts'oodidlai.

23 Mbe la neBá ooYe' ts'oodidlai-un, neBá cha lhiyít'ih whe 'unt'oh. Mbe la neBá ooYe' ooba 'alha' yint'oh de, ooBá cha yut'i whe 'unt'oh.

'Udechoo whuts'un whudáhts'o-un 'ilhiz wheni bulh 'óoht'e'

24 'Et huwa 'udechoo whuts'un whudáhts'o-un 'ilhiz wheni bulh 'óoht'e'. 'Et 'udechoo whuts'un whudáhts'o-un nohbulh 'úhoont'oh de, 'et de la neBá 'ink'ez ooYe' cha bubulh útiht'elh.

25 Njan nets'ú hoozi-un, 'ilhiz ts'ukhutinalh-un, 'et 'uwhúlhni.

26 Mbene la nanohunti'ah hukwa' 'ut'enne, 'enne bughun ndi nohts'ó k'e'isguz.

27 'Et hoonts'i Ndoni neBá nohyeídan'ai-i, 'ilhiz nohbulh 'únt'oh, 'ink'ez 'uyoonne dune 'aw 'on 'un whunohodoolh'eh huba lhe'hóot'oh. 'Et k'us ndi nohyudílts'ut-i ts'iyantsuk whunohdulh'eh 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh, 'aw whuts'it-i iloh 'unt'oh. 'Et soo nts'en'a la whunohdalh'e', whuz un'a za bulh 'óoht'e'.

Wheni Yak'usda oodune'ne, 'aw hoonli hukwaya lhts'iloh whe la oobut núzdolya'

28 Ts'oodunneyaz ndun 'en za bulh 'óoht'e'. 'Et whe la nohnalh ts'et hainya de, 'ink'ez whusanája de, nedzi ulhtus unli 'ink'ez 'aw hoonli hukwaya lhts'iloh whe la oobut núzdolya'.

29 'En ts'ih'un un'a 'unt'oh t'eoonáhzun de, t'eoonahzun mbene la ts'ih'un ne'út'enne 'enne Yak'usda yé ulhtus-i be huwhuzdli whe' hint'oh.

3

1 Dalcho-i be la neBá nek'entsi'-un negha óonin'ai, Yak'usda dich'oh uneúlhni buzkeh 'uts'int'oh soo cho whunulh'en. 'Et huwa ndi yun k'ut whut'enne t'enehunúszun, didut 'aw t'ehinúszun 'et huwa.

2 Ook'esi'ne 'andit Yak'usda buzkeh ts'inli. Daztit'elh-un 'awhuz nenalhts'et halhúwhulhts'it. 'Et hoonts'i t'ets'oninzun ts'an'en de, soo bunduz tilt'elh, soo nts'en'a la dantoh, whuz un'a uztilh'elh 'et huwa.

3 'Ink'ez mbene la whuz un'a hits'un hukwa tse hooline, dutsun hooloh na'hudutiltselh, dant'oh la ootsun hooloh, whuz un'a.

Lubeshi 'uts'ulh'en-un ts'iyawh whulazdootnih huba' hoont'oh

4 Mbe la lubeshi 'ulh'en, 'aw khuni yuk'únulhe'ust'en-un whe 'unt'oh. 'Et khuni k'uts'uyus de, lubeshi 'uhoont'oh.

5 'Ink'ez t'eoonáhzun nelubeshi neba 'ún yutoolhdilh ha ndi yun k'ut nusuya. 'Ink'ez didut 'aw lubeshi ooghu hooloh whe 'unt'oh.

6 Mbe la ye yudinda-un, 'aw lubeshi oolh'en ait'oh whe 'unt'oh. Mbe la lubeshi 'ulh'en-un, 'aw lhuyí'el 'ink'ez 'aw t'einúszun.

7 Ts'oodunneyaz 'uyoon nanohnoo'ah junih. Mbe la ts'ih'un ne'ut'en-un, 'en ts'ih'un 'unt'oh. Dant'oh la Sizi Gri ts'ih'un 'unt'oh, whuz un'a ndunt'oh whé 'unt'oh.

8 'Udechoo whuts'un netsudule lubeshi 'ulh'en. Mbe la lubeshi 'ulh'en, 'en netsudule uniyalh-un 'únt'oh. Njan 'et huwa Yak'usda ooYe' ndi yun k'ut nusúya, 'et whe la netsudule be 'ut'en musai yoolhtselh ha.

9 Mbe la Yak'usda yé ulhtus-i bé whuzdli-un, 'en lubeshi lhe'ulh'en. Ndi Yak'usda ts'u hainzut-i, 'i be 'ilhiz wheni ts'ukhutinalh, 'ink'ez 'ilhiz wheni yulh 'unt'oh. 'Et mbene la 'i be whuzdline, 'enne 'aw lubeshi 'uhoolh'en ait'oh.

Wheni Sizi Gri unidulhne ts'iyawh lhk'ets'ootsi'

10 'Et ndiz un'a Yak'usda buzkeh 'ink'ez netsudule buzkeh cha t'ehunudzun: Mbe la ts'ih'un nulhe'ust'en, k'us dudulhutsin k'elhítsi', 'en Yak'usda uniyalh-un iloh 'unt'oh whe 'unt'oh.

11 Soo 'udechoo whe' whudit'en whuts'un ndi khuni dahts'o nja dutni, lhk'ets'ootsi', ni.

12 Ndun dune Cain 'en k'un'a iloh. 'En ndun ntsi'-un uniyalh-un 'unt'oh 'ink'ez dudulhutsin yuzilhghi. Ndet hukwa' yinla yuzilhghi? Be 'ut'en untsi' 'ink'ez bulhutsin 'en ts'ih'un ne'ut'en, 'et hukwa' yinla.

13 Sulhutsinke ndi yun k'ut whut'enne nohts'o dutni de, khun te nohba hócha junih.

14 Neulhutsinke buk'ets'intsi', 'et huwa t'ets'oninzun dats'uzsai le'ts'int'oh 'ink'ez nats'ukhítna' le'ts'int'oh. Mbe la dulhutsin k'elhitsi'-un, 'awhuz dazsai le'unt'oh.

15 Mbe la dulhutsin ts'u dutni-un, 'en neghan-un 'unt'oh. 'Ink'ez t'eoonáhzun mbe la neghan-un, 'en 'ilhiz be ts'ukhuna-i ooghu wheyooloh whe 'unt'oh.

Sizi Gri neba daja la 'et huwa be lhk'ets'utsi'-i t'ezninzun

16 Sizi Gri 'en ye khuna-i neba yuladitni, 'et huwa be lhk'ets'utsi'-i t'ezninzun. 'Ink'ez wheni cha neulhutsinke be ts'úkhuna-i buba oolazdootnih huba' hoont'oh.

17 'Et hoonts'i mbe la ndi yun k'ut hoonli ut'i-un whe bulhutsin 'e'dunidzit de, 'ink'ez dudzi be 'aw yugha telhe'nizil de, nts'en'a Yak'usda ye nék'entsi'-i yulh 'útit'elh? 'Et dut'en de, nts'en'a Yak'usda k'etitsi'?

18 Ts'oodunneyaz 'aw khuni be za lhk'ets'utsi' uzdoon'. Soo ts'ih'un un'a ne-e'ut'en be cha lhk'ets'ootsi'.

19 Njan 'et huwa la t'ets'oninzun khuni 'alha' 'unt'oh-i bulh 'uts'int'oh. 'Et de la oobut nedzi ts'ih'un 'oot'e'.

20 Nedzi gha neba nahisda de, Yak'usda 'on nus negha te'ninzun whe 'unt'oh, ts'iyantsuk t'eoonínzun 'et huwa.

21 Ook'esi'ne nedzi neba nalhuhusye de, whélhts'uniljut whe Yak'usda oobut núzdilhya.

22 Di la oots'o óoka' ts'utni-i, 'i negha íyunle, ooghun-i ts'oontun 'ink'ez hoonzoo whe oonalh ne'ts'ut'en 'et huwa.

23 Ndi dughuni netl'aídan'ai, ooYe' Sizi Gri mbe unli neba 'alha' 'oot'e' 'ink'ez lhk'ets'ootsi'. 'Et whuz un'a dughuni netl'aídan'ai.

Soo cho huwohle' lhane whe nus hoo'enne na'hududil'i 'uda' netoh 'uhut'en whe' hoont'oh

24 Mbe la yughuni oontun-un, 'en Yak'usda yudínda 'ink'ez Yak'usda cha yulh 'unt'oh. Ndoni neyídan'ai 'en be t'ets'onínzun neyo ts'e nebulh 'unt'oh.

4

1 Ook'esi'ne, nudúdeh-i ts'iyawh iloh nohba 'alha 'oot'e'. Ndi nududeh-i oozúlhdzih Yak'usda ba ts'ih'un 'unt'oh tilah. Lhane huwhuts'it whe nus húhoo'enne yun k'ehindil 'et huwa.

2 Ndai la nududeh-i Sizi Gri duyust'e be ndi yun k'ut nuseya, ni de, 'i Yak'usda ba ts'ih'un whe 'unt'oh. 'Et whe la Yak'usda ooyughi mbe unli t'ets'onínzun.

3 Ts'iyai nududeh-i Sizi Gri duyust'e be ndi yun k'ut nuseya,
'aw lhdusnih de, 'aw Yak'usda bulh lhé'it'oh whe 'unt'oh. 'Et
ndi nududeh-i, 'i Christ ch'az ditni-i, 'i 'unt'oh. Whusatiyalh
whulhúdahts'o 'ink'ez 'uda' ndi yun k'ut hoonli whe 'unt'oh.
4 Ts'oodunneyaz Yak'usda bulh áht'oh 'ink'ez ndunne Christ
ch'az ditnine 'uda' buch'a' nulhde. Mbe la nohyudinda-un,
'en ndi yun k'ut 'unt'oh-un netsudule 'en 'unt'oh, yanus 'ultus
whe 'unt'oh 'et huwa.
5 Ndunt'ohne ndi yun k'ut whuch'e' hinli. 'Et huwa yun k'ut
whut'enne buk'un'a yahalhduk 'ink'ez yun k'ut whut'enne
buboohoozílhts'ai.
6 Wheni Yak'usda ooch'e'ne ts'inli. Mbene la Yak'usda
t'eninzunne, 'enne nehudits'o. Mbene la Yak'usda ooch'e'
lhilohne, 'enne 'aw lhunehoozílhts'ai. 'Et njan 'et huwa
nududeh-i ts'ih'un 'unt'oh-i 'ink'ez tank'us 'unt'oh-i nudúdeh-i
t'ebuznínzun.

Ts'iyanne lhk'etsi'ne, 'enne Yak'usda yé ulhtus-i bé huwhuzdli 'ink'ez Yak'usda t'ehinínzun

7 Ook'esi'ne ts'iyawh lhk'ets'ootsi'. Bé lhk'ets'utsi'-i
Yak'usda ts'u hálts'ut whe 'unt'oh. Ts'iyanne lhk'etsi'ne,
'enne Yak'usda yé ulhtus-i bé huwhuzdli 'ink'ez Yak'usda
t'ehinínzun.
8 Mbe la dulhdune k'elhítsi'-un, Yak'usda t'enuszun whe
'unt'oh, Yak'usda 'en nek'entsi'-un 'unt'oh 'et huwa.
9 'Aw 'ílhoghun duYe' 'en ndi yun k'uz yútilh'a'. 'En be la 'ilhiz
wheni ts'ukhoona' ha. 'Et whuz un'a Yak'usda ye nék'entsi'-i
yunénilhtan.
10 Ndiz un'a nja duwhutni, wheni Yak'usda ook'elhts'ítsi'
inle', 'et hoonts'i nek'entsi' 'ink'ez duYe' whusayálh'a'
nelubeshi k'elha datitsa ha. 'I be la soo cho nets'u naítat'en.
11 Ook'esi'ne, 'et whuz un'a Yak'usda nek'entsi' de, wheni
cha lhk'ets'ootsi' huba' hoont'oh.

Lhk'ets'utsi' de, Yak'usda neyudinda

12 'Aw dune Yak'usda yan'enne hooloh. Lhk'ets'utsi' de,
Yak'usda neyudinda 'ink'ez ye nék'entsi'-i nedzi yo soo ts'ih'un
un'a lhaódulya.
13 Njan 'et huwa t'ets'oninzun Ndoni negha ínin'ai 'et whe
bulh 'uts'int'oh 'ink'ez didut cha neyudínda.
14 Ndi yun k'ut whut'enne ubutilhyis-un ha neBá duYe'
whusayálh'a'. 'Et ts'ohon'en 'ink'ez howu yats'ulhduk.
15 Mbe la Sizi Yak'usda ooYe' 'unt'oh ni-un, 'en Yak'usda
yuyudínda 'ink'ez didut cha Yak'usda bulh 'unt'oh whé
'unt'oh.
16 Ndi Yak'usda ye nék'entsi'-i t'eznanzin 'ink'ez neba
'alha' hoont'oh. Yak'usda nek'entsi'-un 'unt'oh. Mbe la bé
lhk'ets'utsi'-i bulh 'únt'oh-un, 'en Yak'usda bulh 'unt'oh 'ink'ez
Yak'usda yuyudínda whe 'unt'oh.

Ndiz un'a be lhk'ets'utsi'-i soo ts'ih'un un'a neba lhadúlya suli'
17 Neba nahudeh dzin 'et si nedzi oolhtus ha, 'et whuz un'a be lhk'ets'utsi'-i soo ts'ih'un un'a neba lhadúlya suli'. Christ didut 'et dunt'oh huwa, wheni cha ndi yun k'ut 'et duts'ínt'oh 'et huwa.
18 Bé lhk'ets'utsi'-i 'aw nujut ooghu hooloh. 'Et hoonts'i bé lhk'ets'utsi' soo ts'ih'un un'a lhadúlya suli'-i, 'i nujut 'un whenaínuyukw. Nujut dzoh nunéulhdzut whe 'unt'oh. Mbe la nuljut-un, 'en bé lhk'ets'utsi'-i ooyo soo ts'ih'un un'a lhálhdit'oh whe 'unt'oh.
19 Yak'usda didut 'udechoo nek'entsi' 'et huwa ook'ets'intsi'.

Be 'alha' hoont'oh-i, 'i be Yak'usda ook'une' ts'oot'en
20 Mbe la Yak'usda ook'esi'ne ni de, 'ink'ez dudulhutsin ts'udutni, 'en whuts'it-un 'unt'oh. Nts'en'a dudulhutsin yunilh'en hoonts'i yuk'elhítsi' de, Yak'usda 'aw lhuyis'en, 'ink'ez nts'en'a yuk'etitsi'?
21 'Ink'ez ndi khuni netl'aídan'ai-i, ndiz un'a nja dúhoont'oh; mbe la Yak'usda k'entsi'-un, dudulhutsin cha k'eootsi' huba' hoont'oh.

5

1 Mbe la Sizi, 'en Christ 'unt'oh, ooba 'alha' hoont'oh-un, 'en Yak'usda yé ulhtus-i be whuzdli-un 'unt'oh. Mbene la ndun 'ilhiz be ts'ukhutinalh-un negha óonin'ai-un, hik'entsi' de, mbene la 'en be yé ulhtus-i whuzdline, 'enne cha buk'ehootsi' huba' hoont'oh.
2 Yak'usda ook'ets'intsi' 'ink'ez ooghuni ts'oontun de, 'et njan 'et huwa t'ets'oninzun Yak'usda buzkeh buk'ets'intsi'.
3 Ndi ooghuni ts'oontun de, 'et whuz un'a Yak'usda ook'ets'intsi'. 'Ink'ez ndi ooghuni 'aw oogha lhúhoolna' whe ook'une' ts'oot'en.
4 Mbene la Yak'usda yé ulhtus-i be whuzdline, 'enne ndi yun k'ut 'ut'en ntsi'-i ch'a' nilhde. Bé neba 'alha' hoont'oh-i, 'i be whuch'a' nilhde.
5 Mbe la Sizi 'en Yak'usda ooYe' unli ooba 'alha' hoont'oh-un, 'en ndi yun k'ut 'ut'en ntsi'-i ch'a' ulhdeh.

Yak'usda duYe' dant'oh-un 'unt'oh whunénulhtun
6 Sizi 'en Christ 'unt'oh. 'En too 'ink'ez 'uskai' be whusainya. 'Aw too be za iloh. Too 'ink'ez buzkai' be whusainya. Ndoni ts'ih'un be' hoont'oh-i 'unt'oh. 'Et huwa 'en 'uja oonalh 'óohooja.
7 'Et tane 'enne yak'uz whuts'un bunalh 'óohooja. NeBá, 'ink'ez ndun khuni cha, 'ink'ez Ndoni cha. Ndunne tane 'ilhoghun za hinli.
8 'Et ndi ta 'i ndi yun k'ut oonalh 'óohooja. Ndoni 'ink'ez too 'ink'ez buzkai' cha. Ndi ta 'i lhghá' 'uhudija.

9 Dune oonalh 'óohoojane bughuni ts'ilhchoot de, Yak'usda oonalh 'óohooja-un 'on nus hooncha whe' hoont'oh, 'ink'ez ndi Yak'usda duYe' yughu yailhduk-i, 'i 'unt'oh.

10 Mbe la Yak'usda ooYe' ooba 'alha' yint'oh-un, Yak'usda daja ni-un, 'et cha ooba 'alha' hoont'oh whuzdli'. Mbe Yak'usda ooba 'alha lhe'yit'oh-un, 'en Yak'usda whuts'it ninzun. Yak'usda duYe' yughu yailhduk-un ooba 'alha lhe'yít'oh 'et huwa.

11 Ndi oonalh 'óohooja-i, 'i Yak'usda 'ilhiz ts'ukhutinalh-un negha óonin'ai. Ndi 'ilhiz be ts'úkhuna-i, 'i ooYe' bulh 'únt'oh.

12 Mbe la ooYe' ut'i-un 'ilhiz be ts'ukhuna-i ut'i whe 'unt'oh. Mbe la Yak'usda ooYe' lhit'ih-un, 'en 'aw 'ilhiz be ts'ukhuna-i lhit'ih whe 'unt'oh.

13 Mbene la Yak'usda ooYe' boozi' ooba 'alha' yint'ohne ndowhi nohts'ó k'esguz. 'Et whe la 'ilhiz khutihnalh-un whaht'i t'eoonóhzin, 'ink'ez Yak'usda ooYe' boozi' nohba 'alha' 'oot'e' za 'ooht'e'.

Yak'usda uniyalhne, 'enne ndet oots'o hukwa' hutni-un, ts'iyawh ubudits'o

14 'Et whelhts'uniljut whe oots'u tezdudli, 'et 'i 'unt'oh, ndet la hoonli oots'u hukwa' ts'utni de, hukwa' ninzun de, nedits'o.

15 'Ink'ez nedits'o t'ets'oninzun de, ndet oots'o húkwa' ts'utni, ndi whutso da' oots'u húkwa' ts'utni-un, 'et nawh lhe'hoot'oh negha tíkulh.

16 Mbe la bulhutsin lubeshi 'aw yuk'é dalhtisah-i 'ulh'en, yunilh'en de, Yak'usda yoodolhkut 'ink'ez 'et la nyoon lubeshi 'aw yuk'é dalhtisah 'ulh'en-un, 'en khutinalh-un yugha óota'alh. 'Et lubeshi ooghá daztisah-i cha hoonli. 'Aw 'et huba tenadondli lhduzúsni.

17 Ts'ih'un be nulhe'ts'ust'en-i, 'i ts'iyawh lubeshi 'unt'oh. 'Ink'ez lubeshi ooghá daztitsah-i, 'i cha hoonli.

Mbe la Yak'usda yé ulhtus-i gha whuzdli-un, 'aw lubeshi lhe'ulh'en

18 Mbe la Yak'usda yé ulhtus-i gha whuzdli-un, 'aw lubeshi lhe'ulh'en, 'et t'ets'oninzun. 'Et hoonts'i mbe la Yak'usda yé ulhtus-i gha whuzdli-un didutch'oh khudli whe 'unt'oh, 'ink'ez ntsi'-un 'aw yut'aóonalh ait'oh.

19 Wheni Yak'usda bulh 'úts'int'oh t'ets'oninzun. 'Ink'ez ndi yun k'ut whut'enne, ntsi'-un ts'iyawh k'úne' bul'en.

20 Yak'usda ooYe' whusainya 'ink'ez t'ets'onínzun njan t'ets'onózin-un, 'et negha óonin'ai. 'Et whe la ndun 'alha' 'unt'oh-un t'eznoozeh ha. Ndun 'alha' 'unt'oh-un, 'en bulh 'uts'int'oh. OoYe' Sizi Gri 'en cha bulh 'uts'int'oh. Ndun 'en 'unt'oh soo 'alha Yak'usda 'unt'oh 'ink'ez 'ilhiz be ts'úkhuna-i unli whe 'unt'oh.

21 Ts'oodunneyaz 'uk'eltsi-i ooch'a khahdli. 'Et ndo honeh.

Bulh Nanki 'Udustl'us John 'Uk'eyánguz-i

Hadih nohdúsni, ni John

1 Si 'utso whudilhdzulh-un, ts'eke 'utahálti-un 'ink'ez buzkeh cha buts'ó k'e'usges. 'Enne buk'esi'. 'Aw si za iloh. Mbene la khuni 'alha' 'unt'oh-i t'eninzunne, 'enne cha buk'ehintsi'.
2 Ndi khuni 'alha' 'unt'oh neyúdizdla-i, 'ink'ez 'ilhiz wheni nebulh útit'elh-i, 'i gha' dusni.
3 Yak'usda neBá 'ink'ez neMoodihti Sizi Gri neBá ooYe', 'enne buts'un ye unzoo-i, ye té'ninzun-i cha, 'ink'ez nedzi whudizghel-i, 'ohwhi 'ilhiz wheni nebulh 'óot'e'. Khuni 'alha 'unt'oh-i 'ink'ez be lhk'ets'utsi'-i bulh.

NeBá khuni netl'aídan'ai-i, lhk'ets'ootsi', ni

4 NeBá khuni netl'aídan'ai-i, ts'ilhchoot k'un'a, whuz un'a whulohne nyuzkeh khuni 'alha' 'unt'oh-i bulh hídulh. 'Et nawhus'ai whe tube hoonúst'i'.
5 'Ink'ez ts'eke 'andit nts'u tédusdlih. 'Aw khuni yugha né'ulh'ai-i, 'andidi be nts'ó k'eusges iloh. Ndi khuni 'udechoo whuts'un t'ezninzun. Lhk'ets'ootsi', ni.
6 Ndai la khuni yugha néulh'a oogha nuts'óodilh huba' hoont'oh. Ndi 'i bé lhk'ets'utsi'-i, 'i 'unt'oh. 'Udechoo whuts'un dahts'o ndi khuni yugha néulh'a, 'i ooghá nohdilh huba' hoont'oh.

Lhane dune nana'áhne yun k'éhindil, 'et huwa khahdli

7 Lhane dune nana'áhne yun k'éhindil 'et huwa. Ndunt'ohne 'aw Sizi Gri ndi yun k'ut duyust'e be nuséya lhuhudusni. Mbe la ndunt'oh-un, 'en dune nana'ah-un 'unt'oh 'ink'ez Christ ch'az ditni-un cha 'unt'oh.
8 Nohnich'oh khahdli! Ndai la 'ut'en beni 'uts'it'en-i ninta ts'oolelh whuch'a. 'Et de la soo cho neba 'uk'elha hóle'.
9 Mbe la ninta 'ut'ih-un 'ink'ez Christ khuni be ooghu yaduk-i, 'aw lhuyóotun de, 'aw Yak'usda cha lhít'ih. Mbe la ndi Christ ooghu yaduk-i yoontun de, neBá duYe' bulh nahúlt'oh ubut'i whé 'unt'oh.
10 Mbe la Christ ooghu yaduk-i lhuyóotun-un whunoh dutilh'eh huba nohghu ninya de, ndunt'oh-un 'aw nohyoh daóoya' junih, k'us danínyaih dóhni' junih!
11 Mbe la danínyaih yúlhni-un, 'en cha ndi tank'us ne'út'en-un yula 'ut'en whe 'unt'oh 'et huwa.

John ubulhni, "'Ilhudzin de nohts'u tisyalh hukwa' nuszun"

12 Lhat-un huwun nohts'ó k'etisgus, 'aw 'udustl'us 'ink'ez
'udustl'us too be iloh. 'Ants'i nohts'u tísyalh 'ink'ez soo nohnin
ts'e nohbulh yatisduk 'et hukwa' nuszun. 'Et de la tube cho
ts'uhót'e'.
13 Nohulhtus 'utahálti-un buzkeh, 'enne hadih nohuhútni.
'Et ndo honeh.

Bulh Ta 'Udustl'us John 'Uk'eyánguz-i

John, Gaius ts'iyanne yuk'entsi'-un, 'en yuts'ó k'e'anguz

1 Si John 'utso whudilhdzulh-un Gaius ts'iyanne yuk'entsi'-un, 'en soo 'alha ook'esi'-un, 'en oots'ó k'e'usges.

2 Ook'esi'-un nzul dáldzoo' la whuz un'a ts'iyaitsuk be hoonzoo 'oneh 'ink'ez soo 'ónt'e', 'et whuz un'a mba tenadusdli.

3 Daint'en la ts'ih'un un'a inyalh-un, neyulhutsinke whusahándil 'ink'ez ndi khuni 'alha' 'unt'oh-i bulh 'int'oh-i, 'et hukw'ún nahuwhulnuk. 'Et huwa tube cho hoonúst'i'.

4 Suzkehke unline, 'enne khuni 'alha' 'unt'oh-i be ts'ih'un un'a hidulh-un whulh 'údusts'o te, 'et dáhoolcho-i be hoonúst'i' whe' hoont'oh.

Gaius 'ahoolhiz ts'iyanne bula 'ut'en

5 Ook'esi'-un neyulhutsinke 'ink'ez 'uts'un whut'enne 'ahoolhyiz bula 'int'en.

6 'Enne 'uhint'oh nts'en'a la buk'entsi', Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne buts'un nk'unahuwhulnuk. Nts'en'a la Yak'usda hootát'e' hukw'un'a hutidulh ts'e whébilh'aih de, 'et tube soo 'int'en whe 'int'en.

7 Yak'usda boozi' gha whehándil 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne bula k'ez lhe'hílhchulh 'et huwa.

8 Wheni cha ndunt'ohne neyoh dábuts'oolelh huba' hoont'oh. 'Et de la khuni 'alha' 'unt'oh-i ba 'ilhoh 'uts'ut'en ts'oole' la.

'Ilhoghun dune, 'en hoont'i' whe Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne butoh dune 'unt'oh-un na'dudil'i, 'ink'ez 'ilhoghun dune, 'en ts'iyanne soo híghu yalhduk

9 'Et Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne buts'ó k'e'isguz. 'Et hoonts'i 'ilhoghun butoh usda-un, Diotrephes huyulhni, 'en hoont'i' whe buba nus dizti' na'dudil'i, 'et hukwa' ninzun. 'En 'aw nekalhe'nízun.

10 'En khuni ook'ewhúnduda 'i be 'ants'i ulgih le'utni nech'az yálhduk. 'Et huwa nohts'u tísyalh de, nts'oh te ne'ut'en-un nohnalh howu yatisduk. 'Aw 'et za iloh ndut'en, neulhutsinke 'aw buka lhe'nízun. 'Ink'ez mbene la buka' ninzunne, 'enne tenazdudli bayoh 'et tenábulh'aih.

11 Ook'esi'-un ndai la ntsi'-i buné'nont'en junih. Unzoo-i za buné'nont'en. Mbe la 'ut'en unzoo-i 'ulh'en-un, 'en Yak'usda bulh 'unt'oh. 'Et hoonts'i mbe la tank'us 'ut'en-un, 'en 'aw Yak'usda lhí'el whe 'unt'oh.

12 Ts'iyanne Demetrius soo híghu yalhduk. 'Ink'ez khuni 'alha' 'unt'oh-i, 'i gha whunénulhtun dant'oh unli. 'Ink'ez

wheni cha soo óoghu yats'ulhduk. 'Ink'ez 'alha' ts'utni t'eoonáhzun.

Ts'iyanne budzi whudoghel-un, 'et buts'u hukwa' ninzun

13 Lhat-un huwun 'uk'uné'tisguz inle'. 'Et hoonts'i 'aw 'udustl'us k'ut 'ink'ez 'udustl'us too be iloh.

14-15 'Et hoonts'i 'a cho, nyutis'elh hukwa tse hóosdli. 'Ink'ez soo lhuníl'en whe yatálduk. Ts'ih'un un'a lhts'un 'óoht'e'. Nek'ekene nezih dilhts'ine, 'enne hadih nyuhútni. Nek'ekene nyuzih dilhts'ine, 'enne 'ilhoghun hinli hadih ubudíni.

Jude Ndi 'Udustl'us 'Uk'unéyuzguz-i, 'I 'Unt'oh

Yak'usda 'utahábanlane, Jude hadih ubulhni

1 Si Jude Sizi Gri be 'ulhna-un 'ink'ez James bulhutsin
'ust'oh. Nohni Yak'usda neBá, 'en ba 'udun nelyane 'ink'ez
Sizi Gri 'en be uboontun. 'Et ndunt'ohne, 'enne 'ut'ahályane
'uhint'oh. Nohni ndi 'udustl'us nohts'ó k'esguz.

2 Ye té'ninzun 'ink'ez be nedzi dizghel-i, 'i cha, 'ink'ez be
lhk'ets'utsi'-i cha, 'i ts'iyawh nohba lhk'uz lhutookat ha nohba
tenadusdli.

Neba 'alha' hoont'oh-un, soo cho whulh núdolhya'

3 Ook'esi'ne ndet la whe whézdijiz-un, 'et huwun da' nohts'ó
k'etisgus. 'Et hoonts'i be neba 'alha' hoont'oh-un, 'et huwun
'on nus nohts'o k'eoosges huba' hoont'oh. Ndi neba 'alha'
'unt'oh-i, 'ilhoh za 'ink'ez 'ilhiz wheni Yak'usda ooch'e'ne,
'enne Yak'usda butl'a hónla, 'i ba soo cho núdolhya', 'et nohdu-
tasnelh ha nohts'o k'e'isguz.

4 'Et whulohne dune tube nist'i unline whe nohtáhunindil.
Niz de whudizulh sa' inle' 'et whuts'un nts'én'a la buba
nahutiyeh, 'et ts'iyawh 'uk'uwhusguz. 'Enne dune Yak'usda
yit 'unt'ohne, 'enne 'uhint'oh. NeYak'usda ye unzoo-i, 'i
'uts'un un'a na'huyulh'ih whe 'et nduhútni, ndai la ts'iyawh
'ut'en dutsun-i, 'i 'uts'ulh'en de, 'et soo' hoont'oh nehútni.
'Ink'ez Yak'usda 'en za k'únune'ul'en, Sizi Gri neMoodihti, 'en
hits'oodidlai.

'Uda' 'ink'ez 'andit Yak'usda lanaditnine

5 'Et hoonli nohba whunatiznih, 'uda' t'eoonáhzun 'et
hoonts'i. 'Et whengho hodizut njan Egypt yun k'ut 'et
whuch'a neMoodihti dudune'ne, 'enne ts'iyawh ubulhyih.
'Et hukw'elh'az mbene la ooba 'alha lhe'hoot'ohne, 'enne
ts'iyawh gak ubulhtsi.

6 'Et ndunne lizas, 'enne cha Yak'usda buba' hoonla-
un, 'et hoonts'i whulahuditni. 'Ink'ez ndunne neMoodihti
tsálhgus yo ts'e 'enne huboontun. Tl'oolh 'ilhiz 'unt'oh-i, 'i be
whénubudizguz, dzin hooncha-un whuz de hóolts'ulh 'oh de
buba nahutiyeh.

7 'Et whuz un'a ndunne Sodom 'ink'ez Gomorrah
whut'enne, 'et whunat whudune'ne, 'enne cha, 'et whuz
un'a za buk'oh ts'e 'uhut'en. 'Ut'en dutsun-i 'uhulh'en, 'et
wheni dich'oh whutl'a' hududilya. Ts'iyai didowh-i bulh
ninta' hutit'ih 'Alha ndi kwun 'aw nalhnusne-i, 'i be dzoh
nuhudeh whe' hoont'oh. 'Et huwa 'enne bugha t'ets'onanzin.

8 'Et whuz un'a za ndunne 'et nduhutinelh-un ninzunne,
'enne buyust'e lubeshi be dutsun huyilh'i. 'Ink'ez ndai la
hik'úne' oot'en buba an ndo 'unt'ohne buk'unulhe'hust'en.
'Ink'ez ndunne buts'u ha 'ánduzne lizas, 'enne hoonts'i
hukw'un'a bughu yahalhduk.

9 'Et hoonts'i Michael 'en 'udedo lizas 'unt'oh-un, 'et 'oh
da' netsudule 'en Moses dazsai whe hukw'elh'az oozi 'i ghun
lhdulhyoh 'uhudutni. 'Aw dich'oh ooba' hoont'oh lhnízun whe
yuch'az ditni be yalhduk 'ink'ez yuba nahutiyeh. 'Et hoonts'i
Michael ndiz un'a netsudule 'uyúlhni, "NeMoodihti hukwa'
nyudóni'!"

10 'Et hoonts'i ndunne ndet la t'ehonuszun-un, 'et hoonts'i
hukw'un'a howu yáhalhduk. 'Ink'ez nts'en'a la neyust'e hukwa'
ninzun, 'et whuz un'a za ts'ant'i ne'út'en, whuz un'a duyust'e
ninta' huyulh'ih.

11 Dawhultsi'-un buts'u hóolts'ulh! 'Enne cha Cain duhul'en.
'Et huwa dawhultsi'-un buts'u hóolts'ulh! 'Et ndun Balaam
nanit'a hukw'un'a 'uja. 'Enne cha whuz un'a za tube sooneya
ghu dahódit'oh. 'Et ndun Korah dahoont'oh huwa Moses
ch'az nedinja-un, 'enne cha 'en k'un'a hahadla.

Yak'usda lanaditnine, 'enne tube hintsi' suli' 'ink'ez buba nahisda

12 Lhk'ehtsi' whe lhlana'aht'alh, 'et hoonts'i ndunne ooghu
yasdukne 'aw whelhoniljut whe nohla'ha'alh. 'Enne 'ants'i
howaódli-i teh noo duhúlt'oh. Dich'oh za soo ne'hududul'en.
'Ants'i kw'us too ooghu hooloh-i le'hint'oh. 'Et kw'us k'un'a
ndulcho bubúlh nuts'i. 'Ants'i dak'et mai chun mai ooghu
hooloh le'hint'oh. 'Ink'ez ooghih bulh 'ants'i hánahuyulhch'ulh
leúnt'oh. Nat daházsai le'hint'oh.

13 'Ants'i ndulcho tatsi nudútun le'hint'oh. Ndai la dune
buba hukwaya hooni-i, 'i huwus 'et dunt'oh. Sum k'un'a
lhtanahikulh le'hut'en. 'Et dunt'ohne dune, 'enne soo tsal-
hgus t'es le'unt'oh-i, 'i 'ilhiz wheni 'et Yak'usda buba 'udun
whulh'ai.

14 'Et ndun Enoch 'en whulh lhtak'ant'it Adam ts'u
hainzut-un 'unt'oh, 'en ndunne dune, 'enne bughu nus
hón'en whe nja dutni, "Whunulh'en neMoodihti 'awet
whusáinya! Oodune'ne, 'enne ts'iyawh ooch'e'ne, lhane k'et
'aw 'ubuts'olhto ait'oh, 'enne bubulh whusatiyalh.

15 Nyoonne Yak'usda yit 'unt'ohne, 'enne ts'iyawh buba
nahutiyeh. 'Enne Yak'usda yit 'unt'ohne, dahoont'oh
hukw'un'a Yak'usda ch'az ne'ust'enne whuz un'a
buk'ehóota'alh. 'Et ndunne Yak'usda yit 'unt'ohne, 'enne
lubeshi 'ulh'enne 'uhint'oh. Nts'en'a la khuni duts'un-i be
hidulhyoh yahalhduk, 'et whuz un'a buba nahutiyeh!"

Yak'usda lanaditnine, 'enne nja dúhint'oh

16 Ndunt'ohne, 'enne tsanukhuni huldilhne, 'ink'ez whuníl*hch'oh* whe buba dzoh hinli. Buyust'e nint'i ts'e hidulh. Khuni ncha-i be yahalhduk. 'Et whe hoonzoo hukw'un'a dune ghu yahalhduk 'et whe whuch'a nohotál*hdoh.*

17 'Et hoonts'i ook'esi'ne, neMoodihti Sizi Gri ba whel'a'ne ndai khuni hiye yailhduk-i, soo cho oonaoolhnih.

18 Nts'en'a la nohodani' 'udek'ez whusaóo*t*ilts'ulh-un lhane neBá ook'oh ts'e huwudlohne whutaleh. Nyoonne nts'e la Yak'usda ch'az nint'i ts'e 'et whuz un'a za hutidulh.

19 Ndunne, 'enne ndi yun k'ut whuba za 'uhint'oh. 'Enne dune lhch'az hunilht'i 'ink'ez Ndoni ooyit 'uhint'oh.

Soo cho Yak'usda bulh 'óoht'e'

20 'Et hoonts'i ook'esi'ne be nohba 'alha' hoont'oh-i, 'i be 'on nus ulhtus 'ududulhtsi. Ndoni 'en be tenadahdli.

21 Ndai la Yak'usda ye nék'*entsi'*-i, 'i za bulh 'óoht'e'. NeMoodihti Sizi Gri ye te'ninzun-i, 'i be 'ilhiz ts'ukhoona'-un ts'uwhut'i, 'et za hukwa itóh'*en.*

22 Dune t'ebunoohzeh nts'en'a whe lhents'un un'a 'uhint'oh. Whulohne bugha te'nohzin.

23 'Et hoonts'i 'onghohne buba whenulhjut whe uboolhyih, kwun tá*hanabahle.* Ndi naih buyust'e t'aizna-i, 'i hoonts'i oots'u doohni.

*Yak'usda uzdól*hti'

24 'Et 'awet mbe la Yak'usda ch'az natil'ahne whuch'a nohghundli-un, 'ink'ez oots'u hayánduz-i zih nenóhtalelh, 'aw be 'uk'ehóotalts'ulh-i yit. 'Et soo 'uk'enus hóont'i' whe whuz un'a nohba 'uwhutilelh.

25 'Aw 'en za Yak'usda whunih-un 'ink'ez neulhyis-un unli. 'Aw 'en za oots'u hayánduz-i 'ink'ez k'us ncha-un 'unt'oh. 'Ink'ez 'en za k'únune'ul'en-un 'unt'oh. 'Ink'ez ts'iyai tsuk an ndo 'únt'oh-un 'unt'oh. 'Andit whuts'un 'ink'ez 'ilhiz wheni, 'et whuz un'a 'uwhutát'elh. 'Et ndo honeh.

John Ooba Ts'et Hahónkat-un

1 Ndi khuni 'i Sizi Gri dune buba ts'et hahónla-i 'unt'oh.
Yak'usda yutl'aídan'ai be 'ulhnane bunalh ts'et hahóokat ha.
'Awet daóotanelh-un, 'et huwun 'unt'oh. Dulizas 'en dude
'ulhna-un John 'en yughe nílh'a'.
2 John 'en Yak'usda ooghuni yughu yalhduk-un 'unt'oh.
Sizi Gri ndet howu yailhduk-un huwun cha 'et dune budáni',
'ink'ez ts'iyai hon'en-un, 'et cha ubudáni'.
3 Mbe la ndi 'udustl'us yuk'uyalhduk-un 'ink'ez ndi nus
be hoot'en-i khuni huidántsone huyoontun de, tube 'uk'enus
hoonzoo-un bughá whutalts'ulh, 'awet nilhdukw suli' 'et
huwa.

Lhtak'ant'it-un dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, hadih ubulhni

4 Yun k'ut Asia ts'e Yak'usda ba lhtak'ant'it-un lhelhdun
keyoh dune 'ilhunaoodúlhne, nohni si John nohts'o k'e'usges
whe nja dudusni: Mbe la 'unt'oh 'ink'ez ant'e'-un, 'ink'ez whuz
de tíyalh, 'en ye unzoo-i 'ink'ez nedzi bet whudizghel 'ink'ez
lhtak'ant'i nududeh-i Yak'usda yuk'usda-i but 'unt'oh, 'enne
cha ye unzoo-i 'ink'ez nedzi ba dóghel-i ooht'e'.
5 Sizi Gri 'en cha whuz un'a 'unohúlhni. 'En 'unt'oh
soo ts'ih'un un'a whunénulhtun-un unli. 'En 'uja 'udechoo
whuzdli-un yaidlanne toh dunadija-un 'unt'oh. Ndi yun k'ut
lerwene k'une' bul'en. 'En nek'entsi' 'ink'ez duduzkai' be
nelubeshi tunáyuzguz.
6 OoBá Yak'usda 'en ba lerwene 'ink'ez lubretne neyulhtsi.
'Ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni 'en dóti', 'ink'ez hoolhtus whe k'une
ne'ool'en. 'Et ndo honeh.
7 Whunulh'en! Kw'us toh whuz de tiyalh.
Ts'iyanne hiti'elh.
Mbene la oola 'ink'ez ooke lugloo cho hikunúnilht'one, 'enne
cha.
'Ink'ez ndi yun k'ut lhelhdoh didowhne,
'en gha khunahutitso.
'Et ndó tanelh, 'et ndó honeh.
8 NeMoodihti nja dutni, "Si 'ust'oh Alpha 'ink'ez Omega
usdli. 'Udechoo whe' whudit'en-un 'ink'ez 'etsul 'uwhutánelh-
un, 'en 'ust'oh. Mbe usdli 'ink'ez ist'e'-un, 'ink'ez whusatíyalh-
un 'ust'oh, 'ink'ez ts'iyai-i anus ulhtus-un 'ust'oh."

John noo Patmos huyulhni, 'i k'ut 'adin'ai whe Sizi Gri in'en

9 Si John nohulhutsin 'ust'oh. Dzoh nahdeh te si cha
nohbulh dzoh nuszut. Njan Yak'usda lerwe unli-un 'ink'ez
Sizi Gri ooba howa whúlna' 'et hoonts'i neba whulh ínyin-un,
si cha whuz un'a za nohbulh susyin. Yak'usda ooghuni be

yásduk 'ink'ez Sizi Gri t'ehinoozeh huwa cha, 'et huwa ndi noo Patmos huyulhni-i, 'i k'ut 'ust'oh inle' whe,

10 'et 'oh da' neMoodihti oodzin, 'et 'ants'i Ndoni bulh sulh wheóodande lé'usja. 'Et sk'oh ts'e dune tube yatilhduk, be ts'ujih-i k'un'a, 'et whudásts'o.

11 'Et nja dutni, "Si Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udetso-un 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh. Ndet whunilh'en-un 'udustl'us k'ut 'uk'éhoonges 'ink'ez lhtak'ant'it-un Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, yun k'ut Asia hudilhts'i, 'enne ndi 'udustl'us buts'o tl'ayonlelh. Ndi bukeyoh hoozi' 'unt'oh: Ephesus, Smyrna, Pergamos, Thyatira, Sardis, Philadelphia, 'ink'ez Laodicea whuz cha."

12 Ndi khuni saniz de ts'e be yáduk-i dásts'o whe oots'u nasuz'a. 'Et whuz nasuz'a whe ndi lhtak'ant'i-i be hoot'en-i nanusa'a-i gold be 'ulya, 'i tís'en.

13 'Et nyoo lhtak'ant'i-i be hoot'en-i nanusa'a-i toh, yinka dune ye' k'un'a 'et usyin. Oonaih ooke t'ayanaih-i, 'i be usda. Se gold bulh 'ulya-i, 'i be oots'i toh 'on doh whuya ye ts'udilh'oo.

14 Ootsi 'ink'ez ootsigha 'usbai gha k'un'a 'ulhyul, yus k'un'a 'ulhyul. Oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en.

15 Ooke 'ants'i dulk'un t'eh tsáhazdan'ai-i ndoút'en. Ooghuni 'ants'i too natájilh lé'utni.

16 Oola nailhni ts'unk'us lhtak'ant'i sum 'i yoontun. 'Et saluzti 'i oozá huyan'a. Lhch'az ts'e ook'a hoonli. 'Ink'ez oonin sa ulhtus-i k'un'a be hóodat'en.

17 Tís'en whe oobut dasúsai hukw'un'a nazts'ut. Dula nailhni ts'unk'us 'i be sk'édilni 'ink'ez 'usulhni, "Niljut íloh! 'Udechoo-un 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh.

18 Khuna-un 'ust'oh. Dasúsai inle' 'ink'ez sunilh'en, 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khusna. 'Et ndo honeh! Hades 'ink'ez yats'adlah-un whulugli nusdle.

19 Ndet la hon'en-un 'uk'éhoonges. Hoonli 'unt'oh-i 'ink'ez nduwhi hukw'elh'az nus dawhútanelh-un, 'et cha 'uk'éhoonges.

20 Ndi lhtak'ant'i sum snailhni sla k'et in'en-i, 'ink'ez lhtak'ant'i nanusa'a-i gold be 'ulya-i be hoot'en-i cha, 'i ooghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et ndiz un'a nja dúhoont'oh: Lhtak'ant'i sum 'i lhtak'ant'it-un Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne bulizas 'unt'oh. 'Ink'ez lhtak'ant'i be hoot'en-i, in'en-i, 'i lhtak'ant'it Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne 'unt'oh."

2

Keyoh Ephesus dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne 'udechoo whe Sizi Gri 'ink'ez nohbulh dunene cha buk'ehtsi' inle', 'et whuladihtni, sba budóni'

1 "'Et keyoh Ephesus dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bulizas 'en oots'ó k'einges:

Mbe la lhtak'ant'i sum nailhni oola k'et 'ink'ez lhtak'ant'i be hóot'en-i toh nuya-un, 'en nja dutni:

2 Nohe'ut'en k'oh t'eoonuszun, nohe'ut'en ulhtus-i cha. Nohba howa whulna' 'et hoonts'i whulh sahyin, 'ink'ez ndunne ntsi'ne 'aw bubulh 'óoht'e' ait'oh. Mbene la whel'a'ne na'dudil'ine, 'et hoonts'i 'alha 'aw whel'a'ne lhuhíloh, 'enne uboozílhdzai 'ink'ez t'ebunanzin whuts'itne 'uhint'oh.

3 Soozi' gha soo cho whulh áhyin 'ink'ez 'aw hoonliyaz talhódahni whe tube iht'en 'et hoonts'i 'aw nélhnahtsil.

4 'Et hoonts'i 'ilhughun whe 'uts'un un'a sba 'aht'oh. 'Udechoo whe Sizi Gri 'ink'ez nohbulh dunene cha buk'ehtsi' inle', 'et whuladihtni.

5 'Et huwa whunaoolhnih ndet la nálhts'ut-un. Lht'ananahdaih 'ink'ez 'udechoo nohe'ut'en-i nalhchoot. 'Aw lht'analhníhdil de, khunsul nohts'un tísyalh 'ink'ez nyoo nohbe hóot'en-i nohghu naitáschulh.

6 'Et hoonts'i 'ilhoghun hoonzoo-un, 'et whaht'i, Nicolas unidulhne bube 'ut'en oots'u dahni. Si cha tube whuts'u dusni whe' hoont'oh.

7 Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, daja ubúlhni-un, 'en huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh. Mbene la 'ut'en ntsi'-i yuch'a' 'ulhdehne, ndi duchun oogha khutna-i oomai' huyoo'alh-un bugha óotas'alh. Ndi duchun 'i Yak'usda ookeyoh 'uk'enus hoonzoo-un, 'et whuniz ts'e nadán'a."

Keyoh Smyrna dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, nohe'ut'en cha, be dzoh nahzut-i, 'ink'ez whe télh'en-un cha, ts'iyawh t'eoonúszun, sba budóni'

8 "'Et keyoh Smyrna dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bulizas 'en oots'ó k'einges, nja dudini:

Mbe la 'udechoo-un 'ink'ez 'udek'ez-un, 'en dazsai inle', 'ink'ez nahítna, 'en nja dutni:

9 Nohe'ut'en cha, be dzoh nahzut-i, 'ink'ez whe télh'en-un cha, ts'iyawh t'eoonúszun. 'Et hoonts'i 'alha hoonzoo' 'aht'oh. Ndunne nohch'az ditnine nduhutni, wheni lizwifne 'uts'int'oh, 'et hoonts'i lizwifne lhuhiloh. 'Enne ndun Satan huyúlhni-un, 'en oolugliz 'et whuch'e' hinli whe' hint'oh, 'et cha t'eoonúszun.

10 Ndet la whe dzoh nutihzut-un, 'awet nilhdukw nohghu whutálts'ulh. 'Et whénoolhjut junih! Soo zúlhts'ai! 'Awet nilhdukw whulohne netsudule 'anohtilelh. 'Et whe ootálhdzih. 'Et whunizyat dzin 'et dzoh nutihdeh. 'Et yaitahdlah whuts'un 'et nohba 'alha' hoont'oh za' hót'e'. 'Et hukw'elha 'ilhiz khutihnalh-un nohghá whunt'ai, 'on 'un whuch'a oonúlhde, 'et cha nohgha whútas'alh.

11 Mbene la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája ubulhni, 'enne huyoozólhts'ai'. Mbene la 'ut'en

ntsi'-i ch'a' nilhdene, 'et dune whúlh nat dahútitsah-un, 'i be 'aw hundódah ait'oh."

Keyoh Pergamos dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, se' 'ut'en k'oh whulohkhun whuladihtni, sba budóni'

12 "'Et keyoh Pergamos dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas 'en oots'ó k'einges. Nja dudini:

Mbe la saluzti lhch'az ts'e khundiyin-i ut'i-un, 'en nja dutni:

13 Nohe'ut'en k'oh 'ink'ez nts'e whaht'i-un t'eoonuszun. Ndet la Satan ookw'uts'uzda cho dizti'-i us'ai-un, 'et whaht'i. Soozi', 'i soo cho oohtun. Nts'e la Satan whut'i-un 'ink'ez 'oh da' ndun Antipas huyúlhni-un, 'en soozi' gha nohtoh hizilhghi. 'Et hoonts'i nohba 'alha' 'ust'oh-un 'aw whuts'ulhoodáhdlai.

14 'Et hoonts'i oolohkhun 'uts'un un'a sba aht'oh. Whulohne nohtoh Balaam ooghuni 'i huyoontun 'et huwa. 'En 'unt'oh Balak hodalh'e'. 'En 'uja Israel oots'u haindene whubodalh'e' but 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i huyoo'alh 'ink'ez 'uyoonne ts'ekoo 'ink'ez 'uyoonne dune bulh cha ninta' hoot'ih whe uboolhgooh hukwa 'ut'en.

15 Nohni nohtoh 'et cha Nicolas ooghuni oontunne hoonli. 'I tube oots'u dusni whe 'unt'oh.

16 Lht'ananahdilh! 'Et ndúlhahnel de khunsul nohts'un tisyalh 'ink'ez saluzti szah hain'a-i, 'i be ndunne Nicolas unidulhne, 'enne buch'az nedútasdalh.

17 Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, daja ubulhni, huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh. Mbene la 'ut'en ntsi'-i yuch'a' 'ulhdene, 'enne ndi 'ut'alh-i manna huyúlhni-i, 'i dune buch'a ntist'i-i, 'i whuloh bugha ítas'alh. 'Ink'ez tse dulyul-i cha bughá ntas'alh. 'Ink'ez ndi tse ook'ut 'andidi 'oozi' 'i ook'e itáguz. 'Aw dune boozi' t'ehinuszun. Ndun oogha ídilts'ut-un, 'en za t'eyuntázin."

Keyoh Thyatira dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, whulohne tube tank'us ne'ut'enne, 'enne sba budóni'

18 "'Et Keyoh Thyatira dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas 'en oots'ó k'einges. Nja dudini:

Yak'usda ooYe' oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en 'ink'ez ooke dulk'un t'eh unzoo-i doút'en, 'en 'utni:

19 Nohe'ut'en t'enuszun, be lhk'ets'utsi'-i, 'uyoonne la'aht'en, be nohba 'alha' hoont'oh-i, 'ink'ez hoonli talhódahni. 'I 'ut'en 'udechoo whe' daht'en-un 'andit 'on nus soo 'aht'en. 'I cha ts'iyawh t'enuszun.

20 'Et hoonts'i hoontsool-unyaz whe sba 'uts'un un'a aht'oh. Nyoon ts'eke Jezebeel nus hóo'en na'dudútni. Hubodulh'eh 'ink'ez se' 'ulhnane tank'us úbunilht'i. 'Uyoonne dune 'ink'ez 'uyoonne ts'ekoo bulh ninta' hoot'ih. 'Ink'ez

ndi 'uk'eltsi gha t'aih-i huyoo'alh hukwa' bulh'en. 'En ts'eke 'aw whuch'a lhnuzáhyoot.
21 Ndun ts'eke 'uyoonne dune bulh ninta' 'ut'ih-un, 'et 'etsul 'ooneh dúsnih, 'et 'aw dudzi k'oh nalhe'yilel.
22 Soo zúlhts'ai, lili k'ut duntida'-un oogha óotas'alh. Mbene la dune yulh ninta' 'ut'ihne, 'enne cha nduhút'en-un, 'aw lht'analhonidulh de, dzoh nodidoh-un bugha óotas'alh.
23 'Ink'ez ndun ts'eke buzkeh cha ubutisghan. 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, ts'iyawh t'ehontázin, si 'ust'oh dune bubeni toh 'ink'ez budzi bet cha hoonli hukwu nústa. 'Ink'ez 'ilhughun ahli whe nohe'ut'en k'oh huwa nohba k'elha whutiselh.
24 'Et hoonts'i nohni 'ink'ez 'uyoonne Thyatira whut'enne, ndun ts'eke ooghuni lhuhuyóotun de, 'ink'ez soo Satan be 'ut'en 'uk'enus yoo yo 'unt'oh-i, whuz un'a nduhutni, 'i cha t'ehinúszun de, nohdusni, 'aw 'on 'un howa whúlna'-un nohgha lhótuzas'al.
25 'Et hoonts'i whusatísyalh whuts'un, ndai la 'ut'en unzoo-i 'ulh'en-i soo cho oohtun.
26 Mbene la 'ut'en untsi'-i yuch'a' 'ulhdéhne 'ink'ez 'udek'ez whuts'un se' 'ut'en huyoontun de, 'enne lhelhdun keyoh whut'enne bumoodih hutileh-un, 'et bugha óotas'alh.
27 Ndunt'oh-un lhuztih tuz be 'usbai k'un'a butso nutíyalh 'ink'ez lhentl'us oosa' 'i k'un'a yanúbutiyuz.

Whuz un'a 'et bughu tisdleh.

SBá si cha whuz un'a stl'ahón'ai.
28 'Ink'ez bundada' sum cha oogha yúntas'alh.
29 Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhni, dája ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'."

3

Keyoh Sardis dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, lhane dune 'uhutni, khahna whe aht'oh hutni, 'et hoonts'i yaidlanne ahli whe aht'oh, sba budóni'

1 "'Et keyoh Sardis dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'einges. Nja dudini:

Mbe la yak'usda lhtak'ant'i ndudeh-i 'ink'ez lhtak'ant'i sum cha nule-un, 'en 'utni:

Nohe'ut'en k'oh t'eoonúszun. Lhane dune cha 'uhutni, khahna hutni, 'et hoonts'i yaidlanne ahli whe aht'oh.

2 Yak'usda ba nohe'ut'en 'aw soo lhe'ildzoo', 'et nawhus'ai. 'Et huwa soo cho huwahli! Whulohkhi 'ut'en unzoo-i nohbulh 'unt'oh, 'awet nilhdukw whe gak tileh. 'Inka 'ut'en unzoo-i cha 'on nus ulhtus ulhtsi.
3 'Et huwa whunalhnih nts'en'a la ndi khuni dáhts'o 'ink'ez úlhchoot. Soo cho oohtun 'ink'ez lht'ananoohdilh! 'Et 'aw whuz un'a za huwu lháhloh de, soo 'undunut'ih-un

k'un'a nohgha óontaz'ilh. 'Ink'ez nts'owhúya 'uhunit'oh-un nohts'un tísyalh 'aw t'ewhuntuzáhzin.

4 Whulohne nyulh 'unt'ohne Sardis whut'enne, whulohneyaz, 'enne 'aw dunaih lhuhudílhtsun. 'Enne ulhyul-i be hudilhts'i whe sulh nótidulh. 'Et huba soo' huldzoo' 'et huwa.

5 Mbene la 'ut'en untsi'-i ch'a' 'ulhdehne, naih ulhyul-i be húdutalts'ilh. Ndi 'ilhiz ts'ukhuna-i be 'udustl'us k'ut, 'aw buboozi' 'uk'unatoosges ait'oh. SBá 'ink'ez oolizas bulh 'enne bubut 'enne sch'e'ne hinli budutásnelh.

6 Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája ubulhni, 'en huyoozólhts'ai huba' hoont'oh."

Keyoh Philadelphia dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dzoh nusahde-un soo whulh nudalhya', sba budóni'

7 "'Et keyoh Philadelphia dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'einges. Nja dudini:

Mbe la lubeshi ooghu hooloh-un, ts'ih'un 'unt'oh-un cha, 'ink'ez lerwe David oolugli na'a-un. Mbe la dáha' da'aih-un, 'aw dune dana'do'alh ait'oh. 'Ink'ez dána'di'aih-un 'aw dune dahana'doo'alh ait'oh. 'En 'utni:

8 Nohe'ut'en t'enuszun. Whunulh'en dati 'udun 'udiztan-un nohbut neóonus'ai. 'Ink'ez 'aw dune dána'dotan ait'oh. Be ulhtus-i ntsool-iyaz aht'i, sghuni cha oohtun, 'ink'ez soozi' 'aw oots'u lhoodáhdlai 'et huwa.

9 Soo zulhts'ai, nyoonne Satan oolugliz whut'enne, 'enne lizwif hinli hutni 'et hoonts'i huwhuts'it whe' hutni, 'aw lizwif lhuhiloh. 'Aw nawh lhe'hoot'oh, nohghu bunúsdla 'ink'ez nohbut teni' hunilhdzun ubutiselh. 'Et huwa la t'ehonózin nohk'esi' inle'.

10 Nohdásni' dzoh nusahde-un soo whulh nudalhya. 'Et whuz un'a sk'une' zaht'en. 'Et huwa ndi yun k'ut ndulcho whe dune dzoh nutidoh-un whusaóotilts'ulh ubootálhdzih ha. 'Et whutso whuch'a nanohtásdlelh.

11 Soo zúlhts'ai, khunsul 'utisnelh whusatísyalh. Ts'ih'un aht'oh-un soo cho hoohtun. 'Et la hukw'elha aht'en-un 'aw 'uyoonne nohgho hólhchoot ait'oh.

12 Mbene la ndi 'ut'en untsi'-i ch'a' 'ulhdehne, ndunt'ohne 'ants'i sYak'usda oolugliz whucho whut'ah nain'a-i ubutiselh. 'Ink'ez 'aw tenálhotisdulh. SYak'usda boozi', 'i buk'eyítasgus. 'Ink'ez sYak'usda ookeyoh whuti-un 'oozi', 'andit-un Jerusalem huwhutni, 'i cha buk'eyítasgus. Yak'uz ts'e sYak'usda oots'u haootilts'ulh. 'Ink'ez 'andit-i soozi', 'i cha buk'eyítasgus.

13 Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, daja ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'."

Keyoh Laodicea dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, whulohne sghuni 'ants'i nohba 'unt'oh, sba budóni'

14 "'Et keyoh Laodicea dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne
bulizas, 'en oots'ó k'einges. Nja dudini:
Mbe la ndó honeh-un, 'ink'ez oonalh 'úwhut'en-un
cha, 'ink'ez oot'aniuznintan-un cha 'ink'ez ts'ih'un un'a
'unt'oh-un cha. Ndai la Yak'usda 'uyinla-i 'en 'udechoo
whé'whudilh'en-un 'unt'oh, 'en 'utni:
15 Nohe'ut'en k'oh ts'iyawh t'eoonúszun. Nts'en'a la
Yak'usda ba aht'en-un, 'aw tube cha lhnáhk'uz 'ink'ez 'aw
tube cha lhnúlhwus, soo cho náhk'uz k'us nulhwus 'et da'
nohba hukwa' nooszin oole'.
16 'Aw lhnáhk'uz cha aht'oh 'ink'ez 'aw lhnúlhwus cha aht'oh.
'Ants'i nahzulyaz le'aht'oh. 'Et huwa sze whe n'un nohtisd-
zoh.
17 Lhe'dahni, 'Hoonzoo' ts'int'oh 'on nus cha hoonzoo ts'uja.
'Aw 'uyoo hoonliyaz ka lhe'uznízun,' dahni. 'Et dahit'oh
la dalhtsi' la ts'iyantsuk nohba nek'e' hoot'oh cha aht'oh.
Teilh'en cha aht'oh. Whuzih'en cha aht'oh, 'ink'ez ust'et
aht'oh.
18 Ndai la gold kwun be 'on nus 'uldzoo' suli'-i, 'i si sts'un
óohket nohdusni. 'Et de la hoonzoo 'ooht'e'. 'Ink'ez naih
ulhyul-i, 'i cha sts'un óohket. 'Et de la 'et dune oohle', 'ink'ez
'ust'et ahli-un cha la hukwa yálhuzoohle'. Na yoo, 'i na k'et
dúlhye, 'et de la soo hóoh'en.
19 Mbene la k'eke k'un'a buk'esi'ne, 'enne ts'iyawh
khuni ulhtus-i be bubulh yasduk 'ink'ez ts'ih'un un'a
nenábusdlih. 'Et huwa nohdzi ulhtus cho ulh'i 'ink'ez noheni
náhandunoohlelh.
20 Soo zulhts'ai, dati susyin 'ink'ez dati dunuzkw'uz. Mbe
la sudits'o-un 'ink'ez sba dáha' dantan-un, ooghu datisyalh
'ink'ez bulh na'tist'ulh 'ink'ez didut cha sulh na'tit'ulh.
21 Mbe la ndi 'ut'en ntsi'-i ch'a' 'ulhdeh-un, skw'uts'uzda
cho k'ut szih tidalh-un oogha óotas'alh. Si cha whuz un'a cha
whuch'a' nusde 'ink'ez 'uBá ookw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i k'ut
oozih natl'adisda'.
22 Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne,
dája ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'."

4

John ndo yak'uz 'ilho dati 'udun diztan whunilh'en

1 'Et hukw'elh'az whunus'en 'ink'ez ndo yak'uz 'ilho dati
'udun diztan whutís'en. 'Et 'udechoo yatilhduk-i duzústs'ai,
'ants'i be ts'ujih be yálhduk le'utni. "Ndiz sts'u dugha inyaih,
'ink'ez 'andit hukw'elh'az daóotanelh-un whúnyuntistun," sul-
hni.
2 'Et 'aho 'ants'i Ndoni bulh sulh wheóodande lé'usja. 'Ink'ez
yak'uz kw'uts'uzda cho dizti'-i us'ai 'i k'ut 'ilhoghun yuk'usda,
'et whutís'en.

3 'Ink'ez nyoon hukw'usda-un 'ants'i tse dunízti'-i, jasper
huyulhni, 'ink'ez carnelian tse cha, 'et whuz un'a ndoút'en.
'Ink'ez ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i ditni nayúgus-i, 'i oon-
ayuzt'i, 'ants'i tse emerald huyulhni 'i ndoút'en.
4 Ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i oonat nat whunizyai 'on
'at dunghi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i oonaidilhya. 'Ink'ez
ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i nat whunizyai 'on 'at dine útso
whudilhdzulhne hik'udilhts'i. Naih ulhyul-i be dune hinli.
Gold nanizts'un-i butsi k'éyuzdla.
5 Ditni oolhges, ditni cha, 'ink'ez lhai yaduk-i cha
ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i oots'u haídukat. 'Ink'ez ndi
kw'uts'uzda cho dizti'-i oobut lhtak'ant'i be hoot'en-i dizk'un.
'I ndi lhtak'ant'i Yak'usda oonududeh-i, 'i 'unt'oh.
6 'Et ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i oobut 'et bunghun whucho
dizghel k'et too 'ants'i khe le'unt'oh, 'et whuz'ai le'hoont'oh.
Lhum dant'oh la ookiúnt'en 'et ndóhot'en. Ndi kw'uts'uzda cho
dizti'-i ook'ut cha 'ink'ez oonat cha dunghi hoonliyaz usjiz-i,
'una za unli, bubut ts'e cha 'ink'ez but'a ts'e cha 'una bughu
nizdla.
7 'Udechoo usjiz-i, 'i khuna-iti, lion, doút'en. Bulh nanki
usjiz-i, 'i musdoosyaz doút'en. Bulh ta-i usjiz-i, 'i dune k'un'a
oonin hoonli. Bulh dunghi usjiz-i, 'i 'ants'i tsibalyan ut'oh-i
le'unt'oh.
8 'I nyoo dunghi usjiz-i, 'ilho whe lhk'uta ye nut'o-i ooghu
yuzdla. 'Ink'ez ndulcho whe 'una za unli ooyo ts'e cha. 'Aw
'ulhdzis 'ink'ez dzenis ibulh nalhuhulhyiz whe njan duhútni,

“Lubeshi ooghu hooloh-un,
lubeshi ooghu hooloh-un,
lubeshi ooghu hooloh-un,
Yak'usda neMoodihti,
'en ts'iyai tsuk anus ulhtus-un 'unt'oh.
Mbe 'ant'e'-un, 'ink'ez 'unt'oh-un,
'ink'ez whusatiyalh-un,” hutni.

9 Ndun 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un, kw'uts'uzda
cho dizti'-i usda-un, 'en ndunne hoonliyaz usjizne, soo cho
ne'hiduni', 'ink'ez hidilhti', 'ink'ez nenachail'en huyúlhni tot-
suk,
10 'et ndunne nat whunizyanne 'on 'at dine dune 'utso
whudilhdzulhne, mbe la kw'uts'uzda cho dizti'-i k'ut usda-un,
'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un, 'en hibut nachá hunuldulh,
hits'u téni' hunilhdzun cha' hut'en. 'Ink'ez butsi k'éyuzdla-i
hibut nehíninla, 'ink'ez 'uhutni,
11 “O neMoodihti nts'u ha 'ánduz, dínti',
'ink'ez ilhtus cha 'int'oh.
'I ts'iyawh 'et ndun ts'ídoni' huba soo 'ílzoo',
ts'iyaitsuk inla 'et huwa.
Nyun inla 'et huwa 'unt'oh,

'et whuz un'a hukwa' ninzun."

5

'Udustl'us ook'une'úsguz-i, 'i Yak'usda be 'usbaiyaz yílhchoot

1 Njan 'et whunus'en, mbe la kw'uts'uzda cho dizti'-i
yuk'usda-un, 'en nailhni ts'unguz dula be 'udustl'us lhch'az
ts'e ook'une'úsguz-i, 'ink'ez 'udustl'us lhyúnduniduz. 'Ink'ez
lhtank'ant'it-un, 'et bune'dilhze.
2 'Et 'ilhoghun lizas soo ulhtus-un tís'en. 'Ink'ez tube cho
njan dutni, "Mbe soo 'uldzoo'-un, 'en ndi 'udustl'us yadáha'
dutilhch'ulh 'ink'ez lhehaíduntidus?"
3 Ndo yak'uz, k'us yun k'ut, k'us yun t'ah cha, 'aw 'ilhoghun
soo lhé'ildzoo'-un hooloh ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh
k'us yuntilh'elh huba.
4 'Ink'ez 'aw 'ilhoghun soo lhe'ildzoo' ndi 'udustl'us yadáha'
dutilhch'ulh, 'ink'ez yuk'uyatilhduk k'us yuntilh'elh. 'Aw
nahuyólhtelh ait'oh, 'et huwa tube huwose.
5 'Et 'ilhoghun 'utso whudilhdzulh-un, 'en 'usúlhni, "Intso
iloh! Nilh'en Judah bulh didowhne bubukhuna-i cho,
lion huyúlhni, mbe la lerwe David ts'u haínzut-un, 'en 'uja
ts'iyantsuk whuch'a' nilhde. 'En za soo 'úldzoo' ndi 'udustl'us
yadáha' dutilhch'ulh, 'ink'ez ndi lhtak'ant'i be lhúnedilhze-i
yadáha' dutilhch'ulh."
6 'Et ndet la whutís'en tube sba hooncha. Ndi kw'uts'uzda
cho dizti'-i 'ink'ez ndi dunghi hoonliyaz 'usjiz-i, 'ink'ez 'utso
whudilhdzulhne butoh cha, 'et 'usbaiyaz 'ilho hizilhghi-i
doút'en 'et usyin. Oode lhtak'ant'i 'ink'ez lhtak'ant'i 'una
cha unli. 'I oona 'i 'unt'oh Yak'usda ooch'e' unli lhtak'ant'i
nududeh-i. 'I ndi yun k'ut ndulcho whe whél'a'.
7 'Et ndi 'usbaiyaz mbe la kw'uts'uzda cho dizti'-i k'usda-un,
'en nailhni ts'ungus 'udustl'us yoontun-i, 'i yula k'éhayan'ai.

Yak'usda be' 'usbaiyaz 'aw 'en za soo 'uldzoo'

8 'Et ndi 'udustl'us yílhchoot ibulh, ndi dunghi hoonliyaz
'usjiz-i, 'ink'ez nat whúnizyane 'on 'at dine tso whudilhdzul-
hne cha, ndi 'usbaiyaz hibut nachá'hunildil. 'Ilhoghun hinli
ts'iyawh nela be, be ts'ujun-i nuhúle, 'ink'ez tsets'ai gold unli-i,
'i ndi dizk'un-i sooltsun-i bet whúdizbun. 'I ndi 'i 'unt'oh mbene
la Yak'usda ooch'e'ne butenadudli 'unt'oh.
9 'Ink'ez 'andidi shun 'i hiyé whenijun whe nja duhutni,
"Ndi 'udustl'us itálhchulh
'ink'ez oodáha' datalhch'ulh 'et huba soo 'íldzoo'.
Dune nyozilhghi 'ink'ez 'uyoonne ts'iyanne didohne,
'ink'ez lhelhts'un un'a yalhdukne cha,
'ink'ez 'uyoonne dune,
'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne cha,
nyuzkai' be Yak'usda ba naneonket, 'et huwa.

10 'Ink'ez neYak'usda ba lerwene
'ink'ez lubretne nezilhtsi.
'Ink'ez ndi yun k'ut k'úne' ts'otil'elh ha uzdutálts'ilh."
11 'Et njan whutís'en 'ink'ez whudásts'o ndi kw'uts'uzda cho
dizti'-i, 'ink'ez hoonli usjiz-i cha, 'ink'ez 'utso whudilhdzul-
hne, 'enne cha, 'enne bunat lhane lizasne, 'enne whuz huldlai
k'et 'aw buts'olhto ait'oh,
12 'enne tube cho njan duhútni,
"Ye ulhtus-i, hiye hoonzoo 'unt'oh-i,
be whútnih-i,
'ink'ez nut'i cha, be uzdizti'-i,
'ink'ez be hóot'en-i,
'ink'ez ts'uhoont'i' te bé ne'ts'ul'en-i,
'usbaiyaz hizilhghi-i,
'en 'unt'oh ndowhi ts'iyawh huba soo 'úldzoo' whe whuz un'a
uzdólhti'."
13 'Ink'ez ndai la usjiz ndo yak'uz 'unt'oh-i, ndi yun k'ut cha,
'ink'ez ndi yun oot'ah ts'e cha, 'ink'ez dai la ya too k'ut hoonli-i,
'enne ts'iyawh njan duhútni whe ubudusts'o,
"Ts'uhóont'i' te bé ne'ts'ul'en-i,
be uzdizti'-i, be hóot'en-i,
'ink'ez ts'iyantsuk ook'une' whut'en-i cha,
mbe la kw'uts'uzda cho dizti'-i k'usda-un cha,
'ink'ez 'usbaiyaz hizilhghi-i cha,
'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni buch'e' yole'."
14 'Et ndi dunghi usjiz-i, 'i 'utni, "'Et ndo honeh!" ni. 'Ink'ez
nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhdzulhne, oobut
nacháhunildil 'ink'ez ndun 'ilhiz wheni khuna-un hits'u teni'
nalhdzin.

6

'Udechoo 'udustl'us lhudildze-i

1 'Et ndi 'udustl'us be lhídildze-i 'ilho 'i 'usbaiyaz yuts'u
hayálhch'ul 'et whutís'en 'ink'ez dunghi usjiz-i butoh 'ilhoghi
'i duzusts'ai. 'Ants'i ditni k'un'a 'utni 'ink'ez "'Anih 'ink'ez
whunilh'en!" ni.
2 'Et whunus'en 'ink'ez yeztli ulhyul-i tis'en. Mbe la
yuk'usda-un k'aza nutun. 'Ink'ez ndai la netsi k'ustan-i
nanizts'un-i, 'i ootl'ayílts'ut. 'Et whuz un'a ts'iyanne ch'a'
tilhdoh 'ink'ez whuch'a butálhdoh ha, 'et whuz whinya.

Bulh nanki 'udustl'us lhudildze-i

3 'Et bulh nanki 'udustl'us be lhídildze-i, 'i yudáha' dalhch'ul.
'Ink'ez bulh nanki usjiz-i, 'i 'utni whe dasts'o, "Anih 'ink'ez
whunilh'en!" ni.
4 'Ink'ez 'uyoo yeztli, tube dúlk'un-i, whuz whelget. Mbe
la yuk'usda-un, 'en be ts'ih'un un'a lhts'un 'uts'int'oh-un, ndi

yun k'ut whut'enne bughu hootálhchulh, 'et yutl'ahon'ai dune lhoohoogan ha. 'Ink'ez saluzti cho 'i ootl'ayánkez.

Bulh ta-i 'udustl'us lhudildze-i

5 Ndet la bulh ta-i 'udustl'us be lhídildze-i yudáhaidalhch'ul. Ndi bulh ta-i usjiz-i dasts'o 'ink'ez 'utni, "'Anih, whunilh'en!" Whuz yutas'en 'ink'ez yeztli dulhk'us-i, 'i tis'en. Mbe la yuk'usda-un, 'en bé ne'uldas-i, 'i oola k'ét yuzdla.

6 'Ink'ez ndi dunghi usjiz-i ootoh ts'e 'uwhutni, "Lhes hanúyeh-i oosa' 'ilho dizbun, 'i 'ilho sooneya denarius huyúlhni-i, 'i k'elha yutiz'ai. 'Ink'ez ta oosa' ndultsuk-i tl'o mai', barley huyúlhni-i, 'i 'ilho sooneya denarius huyúlhni-i, 'i k'elha yutiz'ai. 'Ink'ez khe be 'ut'es-i 'ink'ez ts'ekoo too' cha, 'i 'ohwhi khun te ninta' oolh'en junih."

Bulh dunghi-i 'udustl'us lhudildze-i

7 'Et bulh dunghi-i 'udustl'us be lhídildze-i, 'i yudáha' dalhch'ul whe bulh dunghi-i usjiz-i 'et ndutni whe dásts'o, "'Anih 'ink'ez whunilh'en!"

8 Whunus'en 'ink'ez yeztli 'ants'i bodande-i doút'en-i. 'Ink'ez yuk'usda-un boozi', 'i be yáts'adlah-i huyúlhni. 'Et niz de yaidlanne dilhts'i-un, Hades huwhútni-un, 'et buwhunilts'ulh. Ndi yun k'ut whut'enne hoontsool-unyaz, nedo k'oh, ¼ huwhutni-un, 'et 'uwhulcho-un ubuhutighan, 'et bughá whults'ut. Saluzti be, 'ink'ez dai cha, dada nudúzut-i, 'i cha, 'ink'ez chuntoh khuna-i, 'ohwhi be dune yahitádlah.

Bulh kwulai' 'udustl'us lhudildze-i

9 Ndet la bulh kwulai'-i 'udustl'us be lhídildze-i yudáha' dalhch'ul whe mbene la Yak'usda ooghuni gha 'ink'ez highuni ghu yalhdukne dune ubanghanne buzul, 'enne loodel t'ah ubutís'en.

10 'Et tube cho njan duhútni, "Nek'une' 'ul'en-un nyun lubeshi nghu hooloh-un, 'ink'ez ts'ih'un 'int'oh-un cha inli. Ndi yun k'ut mbene la neanghanne dawhuldzoh neuzkai' gha buba nahutanyeh 'ink'ez neba k'utántnelh?"

11 'Ink'ez 'ilhoghun hinli whe ulhyul-i nahuyits'uz-i butl'a' húninla. 'Ink'ez ubuhútni, bubulh 'ulhnane 'ink'ez bubulh utsinke 'enne cha ts'iyawh 'enne buk'un'a za hubuhutighan, 'et lhaoodutanelh whuts'un, nahoolyis.

Bulh lhk'uta-i 'udustl'us lhudildze-i

12 'Et 'usbaiyaz 'et bulh lhk'uta-i 'udustl'us be lhidildze-i yudáha' dalhch'ul whe khunsul tube yun núkhisna-i, 'ink'ez sa cha dulhk'us suli', naih dulhk'us-i dout'en. 'Ink'ez 'ulhdzis ooza' cha, 'ants'i 'uskai' doút'en suli'.

13 'Ink'ez sum 'i cha yun k'ut nainkat. Ndi duchun figs mai' ntit'ai whutso 'ants'i nilhtsi ulhtus-i be yun nanukuk, 'et whuz un'a sum yun k'ut nainkat.

14 'Ink'ez nts'en'a la 'udustl'us lhenahinudus, 'et whuz un'a
yat'a lhenawhuniduz 'et whuz un'a gak whuzdli'. Dzulh cha
'ink'ez noo te, ts'iyawh whuzdla-un 'udun neninkat.
15 Ndi yun lerwene, dune nchane cha, dune hoonzoo
'unt'ohne cha, lhuganne bumoodihne cha, dune ulhtusne
cha, 'ulhnane ts'iyawh cha, 'ink'ez 'ulhnane bula naditnine,
'enne cha, 'enne ts'iyawh tse 'an 'ink'ez dzulh toh tse t'ah, 'oh
huntilh'i.
16 'Ink'ez 'uhutni, "Tse 'ink'ez dzulh tubulh nek'elhúhot'alh.
'Et de la mbe la kw'uts'uzda cho dizti'-i k'usda-un, 'en oonin
'ink'ez 'usbaiyaz ye húnilch'e-i, ch'a neúntoolh'i.
17 'Alha ye nebulh hunilch'e-i 'awet whudzin
whusahóolts'ut. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i whulh ooyin ait'oh."

7

Israel ts'u haindene 144,000ne, 'enne buninta bube hoodat'en hutileh

1 'Et hukw'elh'az dine lizas ndi yun k'ut didun nódilhya whe
ubutís'en. Ndi nilhtsi dunghi ndi yun k'ut 'ink'ez yatoo k'ut,
'ink'ez duchun cha, 'ohwhi ook'ut noolhts'i ha, 'et whuch'a
k'oh húyoontun.
2 'Et 'uyoon lizas ndaz de ndo út'oh whe tís'en. Yak'usda
khuna-un ye hóodalh'eh-i, 'i yi'alh. 'Et ndunne dine lizasne,
'enne yun cha 'ink'ez yatoo bulh ninta' hotálh'elh ha bughá
whults'ut. Soo 'ultus whe
3 'enne ubulhni, "Mbene la neYak'usda be 'ulhna un-
line, 'enne 'et Yak'usda ye 'ehóodalh'eh-i, 'i be buninta bube
hóodat'en buts'u tilhtselh, 'et whutso ndi yun, ya too cha,
'ink'ez duchun cha ninta' oolh'en junih!" ubúlhni.
4 'Et dáltsukne buninta bube hóodat'en suli'ne whudásts'o.
Israel ts'u haíndene bubuzkeh, lhelhdoh didowhne, 'enne
ts'iyawh 144,000ne hinli. 'Enne ts'iyawh buninta bube hoo-
dat'en bubuhulhtsi.
5 Judah bulh didowhne ts'u haíndene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Reuben bulh didowhne ts'u haíndene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Gad bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
6 Asher bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Naphtali bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Manasseh bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
7 Simeon bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Levi bulh didowhne ts'u haindene,

'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Issachar bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
8 Zebulun bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Joseph bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.
Benjamin bulh didowhne ts'u haindene,
'enne 12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.

Ndunne ulhyul-i be dilhts'ine

9 'Et hukw'elh'az whunis'en 'ink'ez lhane dune, huldlai k'et 'aw ubuts'olhto ait'oh, 'enne ubunus'en. Lhelhdun keyoh whut'enne, lhelhdoh didowhne cha. Yinka dune'ne cha. Ts'iyawh lhelhts'un un'a yalhdukne 'uhint'oh. 'Enne ts'iyawh kw'uts'uzda cho dizti'-i 'ink'ez 'usbaiyaz hibut núdilhya. Ts'iyawh ulhyul-i nahuyits'uz-i be dune hinli 'ink'ez 'ul tl'otel ndoút'en-i, 'i nuhídule.

10 'Et 'enne tube cho 'uhutni
“NeYak'usda kw'uts'uzda cho dizti'-i k'usda-un
'ink'ez 'usbaiyaz cha,
be uzdujih-i, 'enne buts'u hahóolts'ut!”

11 'Ink'ez 'utso whudilhdzulhne, 'ink'ez dunghi usjiz-i cha, 'ink'ez lizasne cha, 'enne ts'iyawh ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i hinat núdilhya 'ink'ez hibut nachá hunildil 'ink'ez Yak'usda hits'u teni' nalhdzin.

12 'Ink'ez 'uhutni,
“Ndo honeh! Uzdólhti'.
'Et huwa ye dizti'-i cha,
'ink'ez be whútnih-i,
be ts'ílhtus 'ink'ez nut'i cha,
be musi ts'utni cha,
'ink'ez be uzdizti'-i,
'ohwhi neYak'usda ooch'e' yole' 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni.
'Et ndo honeh!”

13 'Awet 'ilhoghun 'utso whudilhdzulh-un, 'en 'usúlhni,
“Ndunne ulhyul-i be dilhts'ine, mbene whe' hint'oh? 'Ink'ez nts'ez de hahándil?”

14 'Et 'udúsni, “SMoodih nyun t'eonínzun.” 'Et 'usúlhni, “'Oh de soo 'uk'enus dune dzoh nuhutidoh, 'enne 'uhuja 'oh da' whuz un'a dzoh nuhuzde. 'Ink'ez 'usbaiyaz buzkai' be dunaih tunáhuyuzguz 'ink'ez ulhyul suli'.

15 'Et huwa Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti'-i hinat núdilhya.
'Ink'ez dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh hilugliz whucho hiba ne'ut'en.
'Ink'ez mbe la ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i yuk'ut usda-un,
'en butoh 'unt'oh 'ink'ez bughu tileh.

16 'Aw 'on 'un buyelhé'tilhts'ul

'ink'ez 'aw 'on 'un ta'hósda ait'oh.
'Aw sa zul niz cha 'uhoot'e' ait'oh,
'ink'ez 'aw tube cho buba whunoolwus ait'oh.
17 'Et huwa 'ubinla, 'usbaiyaz kw'uts'uzda cho dizti'-i butoh 'unt'oh,
'en bughu tileh whe butso tiyalh
'ink'ez ndi too 'ilhiz wheni ook'u ts'ukhuna-i,
'i ts'un úbutilelh.
'Ink'ez Yak'usda bunatsul too' ts'iyawh buna k'et whúnaitilhdoh."

8

Bulh lhtak'ant'i 'udustl'us lhudildze-i

1 'Et 'awet 'usbaiyaz ndi búlh lhtak'ant'it 'udustl'us be lhidildze-i yudáha' dalhch'ul whe sadzi lhóohoolcho ha' hunit'o whe 'et 'uwhuldzo at'en, 'et yak'uz t'eoodánel.

2 Lhtak'ant'ine lizasne Yak'usda but núdilhyane ubutís'en. 'Ink'ez lhtak'ant'i be ts'újih-i, 'i butl'a yánkat.

3 'Et 'uyoon lizas kwun tsit be nut'a-i, gold be 'ulya-i na'a, whusainya 'ink'ez loodel but usyin. Bet yudutálhk'un-i sooltsun-i lhai hitl'aindzai. 'I ndi Yak'usda ooch'e'ne butenadudli, 'i bulh loodel, gold be 'ulya-i, 'i k'ut néyoolelh ha. Ndi loodel 'i kw'uts'uzda cho dizti'-i oobut yuzkai.

4 Ndi kwun tsit be nut'a-i sooltsun-i oolut 'ink'ez ndunne Yak'usda ooch'e'ne butenadudli 'i bulh, ndun lizas oola k'et ts'e Yak'usda ts'un whe dúkat.

5 'Et ndun lizas kwun tsit be nut'a-i yílhchoot 'ink'ez loodel k'ut kwun 'i be yudilhbun. 'Ink'ez yun k'éyilhkat. 'Ink'ez khuni lhai, 'i be taooditni-un, ditni dutni cha, ditni oolhges cha, 'ink'ez yun cha núkhisnai.

6 'Et ndunne lhtak'ant'ine lizasne, lhtak'ant'i be ts'ujih nulene, huye tijih wheni lhahádуja.

'Udechoo be ts'ujih-i yé' dija

7 'Et 'udechoo lizas be ts'ujih-i yé' dija, 'ink'ez 'indloo tsan 'ink'ez kwun 'i 'uskai' bulh 'unt'oh-i, 'i yun k'e híyilhkat. 'Et ndi yun k'ut whuduchun ⅓ 'i dánk'un. 'Ink'ez yun whut'an niyilh-i ts'iyawh cha dánk'un.

Be ts'ujih-i bulh nanki-i yé' dija

8 'Et lizas bulh náne-un be ts'ujih-i be 'udija. Dzulh cho dult'oh-i kwun be dizk'un-i yatoo k'ut tahúyalh'uz. 'Et yatoo ⅓ 'i 'uskai' za suli'.
9 Yatoo k'ut khuna-i ⅓ 'i yaidla. 'Ink'ez ts'i cho nukat-i ⅓ 'i cha musai suli'.

Bulh tane be' ts'ujih-i yé' dija

10 'Et bulh táne lizas be ts'ujih-i be 'udija. 'Ink'ez sum cho yak'uz ts'e halts'ut. Be nekwunult'a-i k'un'a dizk'un 'ink'ez

'ukoh ⅓ 'et 'uwhultsuk-un hukw'eílhts'ut. 'Ink'ez too yun ts'u hánusuli-un k'ut cha.
11 Ndi sum, 'i wormwood, 'i boozi'. Ndi boozi' ts'ulki', 'i huyúlhni. 'Ink'ez too ⅓ 'i wormwood, 'i suli'. 'Ink'ez dune lhane ndi too hik'eyaídla, ts'iyawh ts'ulki' suli' 'et huwa.

Bulh dunghi be ts'ujih-i yé' dija

12 'Et lizas bulh dinene be ts'ujih-i be 'udija whe dzenis ooza', 'ulhdzis ooza' cha, 'ink'ez sum cha ts'iyawh ⅓ 'i 'ohwhi oot'a'aznai. 'I ts'iyawh dulhgus suli'. 'Et huwa dzenis ⅓, 'ulhdzis cha ⅓ tsahólhgus suli'.
13 'Et yat'ah ts'e 'ilhoghun lizas 'oh whúya ut'o, 'et nus'en, 'ink'ez soo 'ultus-un whe nja dutni, "Nohni ndi yun k'ut dilhts'ine, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, ndi tane lizasne be ts'ujih-i be 'awet hiye tíjih 'et huwa!"

9

Bulh kwulai' be ts'ujih-i yé' dija

1 'Et bulh kwulane lizas be ts'ujih-i be 'udija, 'ink'ez sum ndus de yun k'élts'ut, 'et whunus'en. 'En ndi tsak'et whucho whutl'ah hooloh-un whulugli, 'en ootl'ayílts'ut.
2 'Ink'ez njan tsak'et whucho whutl'ah hooloh-un whudáha' dan'ai. 'Et 'ants'i yoh be oonulwus-i cho k'un'a lhut nyus de haníldo. 'I be dzenis ooza' cha 'ink'ez yat'ah 'i bulh ndulcho whe tsahólhgus suli'.
3 'Et ndi tulk'us cho lhut tahaíndil 'ink'ez yun k'eíndil. Ndi tulk'us cho nts'en'a hukwa' ninzun ne'tit'en-un, 'et oogháwhults'ut. Ndi lubezo unli-i, scorpion huyulhni, nts'en'a hukwa' ninzun te ne'ut'en 'i k'un'a.
4 Ndi tulk'us cho 'i khuni hitl'adánla yun k'ut tl'o hanúyeh-i, k'us hanúyeh-i, duchun te, 'ohwhi ninta' yólh'en junih huyúlhni. Mbene dune Yak'usda ye 'ehóodalh'eh-i buninta buk'uhoolohne, 'enne za ubundólhdah huyúlhni.
5 'Ink'ez ubutighan-un oogha lhuhoolts'ulh. 'Ants'i kwulai' sanun 'et dzoh nuboolhdzut. Ndi scorpion huyulhni ubooget-un whuz un'a hukw'e húduntida'.
6 'Oh de dzin whusahóolts'ut de, 'et dune whe yahitadlah-un hukwa huntitalh 'et hoonts'i 'aw nahohó'alh ait'oh. Yahitadlah-un tube hukwa' huntizilh 'et hoonts'i 'aw yahódlah ait'oh.
7 Ndi tulk'us cho 'ants'i yeztli dune lhutigan ts'e tilh'az duhóotat'en. Ootsi k'eyuzdla gold dout'en-i, 'i ootsi k'éuzdla. 'Ink'ez oonin 'i cha dune nin doút'en.
8 Ootsigha', 'i cha ts'ekoo tsigha' doút'en. ooghoo, 'i cha khuna-iti, lion huyulhni, ooghoo 'et ndoút'en.

9 'Et lhuztih dzoot ni'dilya-i hiyé dilhts'i. 'Ink'ez oots'unt'a' 'i cha 'ants'i yeztli lhai 'ilhgooh-i dune lhugan ts'u tilhghaz 'et ndutni.
10 'Ink'ez ooche 'ants'i scorpion ooche ndoút'en. 'Ink'ez ooche be 'ooget 'ink'ez ook'e whúnduda. 'Et dune kwulai' sanun dune ubundoolhda-un, 'et ooghá whults'ut.
11 'Ink'ez tsak'et whucho whutl'ah hooloh-un whulizas 'en bulerwe unli. 'En Hebrew buk'un'a Abaddon huyulhni, 'ink'ez Greek buk'un'a Apollyon be húyoozi.
12 'Et 'awet 'udechoo 'uk'enus hoontsi'-un whe hóolts'ut. Soo zúlhts'ai, nawh 'uk'enus 'on nus hoontsi'-un whuz de hóolts'ulh.

Bulh lhk'uta be ts'ujih-i yé' dija

13 'Awet bulh lhk'utane lizas be ts'ujih-i be 'udija. 'Ink'ez ndi loodel gold be 'ulya-i, Yak'usda but uskai-i, 'i loodel dunghi oode yinli-i, 'i bez 'uwhutni.
14 Bulh lhk'utane lizas be ts'ujih nutún-un, 'en 'uts'utni, "Ndunne dine lizas 'ulhghelne 'ukoh whucho Euphrates huwhútni-un, 'enne bula nadontnih."
15 'Et ndunne dine lizasne nts'owheya 'uhunit'o, ndet dzin, ndet sanun, 'ink'ez ndet yus k'ut wheni, 'et wheni lhahúdint'oh ndi yun k'ut dune ⅓ 'enne uboohooghan ha bula huditni.
16 Ndunne lhuganne yeztli k'udilhts'ine, 200,000,000ne hinli, 'et 'uhultsuk-un whudásts'o.
17 Njan hoos'en-un, 'et yeztli cha us'en. 'Et mbene la yuk'udilhts'ine, lhuztih dzoot ni'dinla-i kwun le'unt'oh dulk'un, duldzan-i 'ankw'us dulhgus le'unt'oh-i, 'ink'ez sulphur k'un'a dultl'uz 'i be húdilhts'i. 'Ink'ez yeztli ootsi 'ants'i khuna-iti, lion, ootsi dónat'en. 'Ink'ez ooze ts'e kwun, lhut, 'ink'ez sulphur 'ohwhi oozáhaidukat.
18 Ndi ta hiye dzoh nutideh-i, 'i be ndi yun k'ut dunene ½ne, 'enne yahadla. Ndi kwun 'ink'ez lhut, 'ink'ez sulphur 'i yeztli oozáhaidankat-i, 'i hik'eyaídla.
19 'Et yé ulhtus-i ooze cha, 'ink'ez ooche cha, whuz de haidukat 'et huwa. Ooche 'ants'i tl'ughus lé'unt'oh 'ink'ez 'utsi oolandunin'ai. 'I be dune hundílhdaih.
20 Mbene la ndi yun k'ut dunene, ndi hiye dzoh nutideh-i ye k'eyálhadlalne, 'enne dahút'en la 'et lht'analhonídulh. 'Enne 'awhuz ntsi'-i nududeh-i hits'u teni' nilhdzun 'et huwa. 'Ink'ez 'uk'eltsi-i, gold, silver, dulk'un t'eh, tse, 'ink'ez duchun be 'ulya-i, nduwhi 'uk'eltsi-i hoos̲'en cha 'unt'oh, lhe'dústs'o cha 'unt'oh, 'ink'ez nulhúsyoh cha 'unt'oh, 'ohwhi hits'u teni' nilhdzun-un, 'etsul lhe'hinel.
21 Dune hughan, 'ink'ez huduyun, k'us dune 'ink'ez ts'ekoo bulh ninta' hutih-un, k'us 'uhundunut'ih-un, 'et ts'iyawh whuch'a lht'analhonídulh.

10

'Uyoon lizas ncha-un 'udustl'usyaz 'i nuyúlhchoos

1 'Et doo cha 'uyoon lizas ncha-un ndus de yak'uz ts'e
hainya-un tis'en. Kw'us toh 'unt'oh 'ink'ez ditni na'úlhgus-i
ootsi k'ut na'ánguz. Oonin dzenis ooza' doút'en 'ink'ez ooke
'ants'i kwun doút'en.
2 'Ink'ez 'udustl'usyaz 'i nuyúlhchoos. Nailhni ts'e duke be ya
too k'edit'ez, 'ink'ez 'intl'us ts'e duke be yun k'edit'ez.
3 'Ink'ez nyoon lizas ncha-un soo khuna-iti lion dulgho,
whuz un'a 'udija. Soo hanyih ibulh lhtak'ant'i ditni 'udija.
4 Lhtak'ant'i ditni 'udija whe, 'awet 'uk'une' tisguz. 'Et ndus
de yak'uz ts'e sulh yátisduk. 'Et 'usúlhni, "Lhtak'ant'i ditni daja
dija-un, nyunch'oh za t'eoonónzin, 'aw 'uk'ehonges junih!"
5 'Ink'ez ndun lizas ncha-un yatoo 'ink'ez yun k'ut usyin-un,
'en yak'uz ts'e dudilni nus'en.
6 'Et yak'uz 'ink'ez ndai la 'et hoonli-i, yun 'ink'ez ndai la
ook'ut wheyoonli-i, yatoo 'ink'ez ndai la ootoh wheyoonli-i,
mbe la 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un ts'iyawh 'uhoonla-
un, 'en boozi' be lizas ncha-un nja dutni 'awet neódinzut! 'Aw
'on 'un hubaoolh'e' ait'oh.
7 'Et hoonts'i ndun bulh lhtak'ant'it lizas 'awet ndet dzin be
ts'ujih-i be 'udutinelh whe Yak'usda whe' hoont'oh hooyoh-
un lhaódutatnelh. 'Et whuz un'a Yak'usda dude 'ulhna nus
hoo'enne, 'enne 'et huwun ubudáni' inle'.

Ndi 'udustl'usyaz 'i John yan'al

8 'Et whutso da' yak'uz ts'e sulh yalhduk-un whudásts'o doo
cha za sulh yatilhduk 'ink'ez 'utni, "Ndun lizas yatoo 'ink'ez
yun k'ut usyin-un oots'inyalh 'ink'ez 'udustl'us nuyulhchoos-
i, 'i ilhchoot."
9 'Ink'ez lizas ooghu nusya 'ink'ez 'udusni, "De' 'udustl'us
stl'ailhchoos." 'Et 'usulhni, "Nah! Ilhchoot 'ink'ez in'alh!
Mbut ba ts'ulki' tileh, 'et hoonts'i nze 'et ts'ihna tl'uz k'un'a
mba tilki."
10 Lizas 'udustl'us oola k'e hayischooz 'ink'ez us'al. Tsást'ai
whe ts'ihna tl'uz k'un'a sba lhki. 'Et whésno whe sbut bet
ts'uwhulki' suli'.
11 'Ink'ez 'usulhni, "Lhane dune, lhawh didowhne, lhelh
ts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lerwene cha, doo cha za 'enne
bughun nus hon'en-un bubudóni' huba' hoont'oh."

11

Nane oonalh 'uhoojane

1 'Et doo cha tl'oghazilh 'ants'i be 'únduna'ooldzih-i duchun
le'unt'oh, 'i stl'aidantan 'ink'ez lizas 'et usyin 'ink'ez 'utni,
"Dudinyaih 'ink'ez Yak'usda oolugliz whucho, loodel cha

'ohwhi bunduná'oolhdzih. 'Ink'ez nyo lugliz whucho Yak'usda ts'u teni' nilhdzunne, 'enne cha ubolhto.

2 'Et hoonts'i lugliz whucho whuzih tse whunalhtun-i ba n'az ts'e, 'et whute 'aw whundulhe'zolhdzih. 'Et 'udun yun k'ut whut'enne bughá whunt'ai whe' hoont'oh. 'Ink'ez ndi yun k'ut Yak'usda ookeyoh whuti, 'et dit whunizyat 'on 'at nat sanun 'et 'ants'i buba' hoonli hukw'un'a whe ndulcho notidulh whe' hoont'oh.

3 'Et ndunne nane sba oonalh 'óohoojane, doso dulhk'us-i be húzke, 'enne 1,260 dzin 'et nus hóti'en-un, 'et butl'a óotis'alh.

4 Ndunne nane, 'enne nanki duchun, Olive huyúlhni, 'ink'ez nanki be hoot'en-i, neMoodihti, ndi yun k'ut whuYak'usda oobut nánuyuz'a-i hinli whe' hint'oh."

5 Mbene la oonalh 'óohoojane ubundólhdah hukwa 'ut'enne, kwun buza hadutinulh 'ink'ez buch'az ditnine gak hubuhutil-htselh. 'Et 'ink'ez mbe ubundólhdah hukwa ninzun-un, 'en ndiz un'a hizoolghelh huba' hoont'oh.

6 Ndunne nane, 'enne ndo yat chan ch'a whudána'huduta'alh buba' hoont'oh. 'Aw nus hoohoo'en whutoh 'et 'aw nalhótilhtel 'inka. 'Ink'ez ndi too 'i cha 'uskai' hitilhtselh. 'Ink'ez ndi yun k'ut hukwa' huninzun totsuk hiye dzoh nutideh-i nudútizut, 'et nduhóot'en ha butl'a hóolts'ut.

Ndunne nane bunalh 'úhoojane 'ubuhuzilhghi

7 'Awet ndunne nane bunalh 'úhoojane dune bulh yáhalhduk-un, 'etsul 'uhudíja whe, khuna-iti ntsi'-i tsak'et whucho whutl'ah hooloh halget-i, bubulh útigan, buch'a' tilhdoh, 'ink'ez bubutuzilhghelh.

8 'Ink'ez buzi, keyoh whuti, 'ilhoghun ti 'et yun hútilhtelh. Njan keyoh whuti mbene la Ndoni buyudindane, 'enne huwhútni, njan keyoh 'i keyoh Sodom 'ink'ez yun k'ut Egypt dúwhult'oh. 'Et neMoodihti tulalhgus k'ehíyilhti inle'.

9 'Et whulohne dune, lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne cha, ndi buzi tat dzin 'on 'at lhoohoolcho dzin ubuhuntilh'elh. 'Ink'ez 'aw dune 'abutilhtelh-un butl'a hóohoo'alh ait'oh.

10 'Ink'ez ndi yun k'ut whut'enne hoohootát'e' 'ink'ez huwhuntálhni. 'Ink'ez lhts'e' hutildulh. Ndunne nane nus hoo'en dazsaine, 'enne dzoh nunéhulhde hutni 'et huwa.

Ndunne oonalh 'uhoojane dune hubanghane dunahudidil

11 Tat 'on 'at lhoohoolcho dzin inle' whe Yak'usda ooyiz be ts'ukhuna-i buye ídilts'ut 'ink'ez dunahudit'az. Mbene la ubunalh'enne tube hunílhjoot.

12 'Ink'ez ndus de yak'uz ts'e tube cho 'uwhudija, "Ndiz áh'us!" ni. 'Ink'ez buch'az ditnine bunalh kw'us k'ut yak'uz ts'e whe hán'az.

13 'Et 'oh whuya 'uhunit'oh whe za tube yun núkhisna-i.
'Ink'ez keyoh whuti 1/10 'et nawhúnit'ai. 'Et yun núkhisna-
i whe 7,000ne dune higan. 'Et 'onghune tube whéhunuljut
'ink'ez yak'uz whuYak'usda, 'en hidálhti'.
14 'Et whúlh nat-un 'uk'enus hoontsi'-un whehóolts'ut. Soo
zilhts'ai whulh tat-un 'on nus 'uk'enus hoontsi'-un 'a whe
whuz de hóolts'ulh.

Bulh lhtak'ant'i be ts'ujih-i yé' dija

15 'Et 'awet whúlh lhtak'ant'it-un lizas be ts'újih-i be 'udíja.
'Et yak'uz ts'e lhane tube njan duhutni,
“Ndi yun k'ut lerwene bukeyoh neMoodihti 'ink'ez ooChrist,
buch'e' whuzdli'.
'Ink'ez 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni lerwe tileh.”
16 'Et nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhdzulhne
Yak'usda but dukw'uts'uzda cho dizti'-i k'udilhts'ine, 'enne
Yak'usda but nachahunildil 'ink'ez huts'un teni' hunalhdzin.
17 'Ink'ez 'uhutni,
“O Yak'usda neMoodihti 'uk'enus ulhtus-un inli.
Mbe inli, 'ink'ez mbe ant'e',
'ink'ez mbe whuz de tíyalh-un inli.
Ndai be ílhtus-i cho ílhchoot 'ink'ez lerwe inle' 'et huwa.
Musi nts'uyútni.
18 'Udun yun k'ut whut'enne huhunílch'e
'ink'ez nyoo be húnilch'e-i 'awet whusahóolts'ut.
'Ink'ez yaidlanne buba nahutideh-un whusahóolts'ut.
'Ink'ez nye 'ulhnane nus hoo'enne 'ink'ez nch'e'ne,
'ink'ez mbene la nyoozi' enuljutne,
ntsoolne 'ink'ez nchane cha,
'enne ts'iyawh buba' k'elha whutaleh.
'Ink'ez mbene la ndi yun k'ut dune nilh'enne,
'enne cha ninta' 'ant'enne ubutilhtselh.”
19 'Ink'ez Yak'usda oolugliz whucho yak'uz whuz'ai-un
whudáha' dankez. Ndi chunkelh dizti'-i, 'i bet khuni neba
lhaídinla-i, ndi nanki tse k'ut 'uk'unéyuzguz-i, 'i bé dizdla, 'i cha
nyo oolugliz whucho nul'en. 'Ink'ez ditni oolhges cha, tube
tawhúditni cha, ditni dutni cha' whutni. Yun nukhútna, 'ink'ez
'indloo tsan nincha-i cha nanánkat.

12

'Awet ndo yat'ah ts'e huwa ít'en-un, 'et whe hóodiltsai

1 'Awet ndo yat'ah ts'e huwa ít'en-un, 'et whe hóodiltsai,
ts'eke oonaih 'ants'i sa ts'u hainduz-i doút'en, 'i be dune unli.
Ooketl'ah 'et 'ulhdzis ooza' 'us'ai. 'Ink'ez whunizyai 'on 'at
nanki sum 'i ootsi náyuzt'i.
2 'Ink'ez ts'oodun bulh 'unt'oh. Ka' dutni 'awet ts'oodun
whutileh.
3 'Ink'ez doo cha za 'uts'un un'a ndo yat'ah ts'e huwa ít'en-
un, 'et whe hóodiltsai. Whunulh'en tl'ughus cho khuna-i k'un'a

núlget-i dulk'un, lhtak'ant'i ootsi 'ink'ez whunizyai cha oode únli. 'Ink'ez lhtak'ant'i ootsi, 'i 'ilho whe lerwe butsi k'éyuzdla-i doút'en, 'i butsi k'éyuzdla.

4 Duche be ndo yat'ah sum ⅓ 'ohwhi ndus de hayálhdil 'ink'ez yun k'éyilhdil. Ndun ts'eke 'awet ooyaz whutáleh-un, 'en yubut usyin, soo ts'oodun whuzdli ibulh yutilhnoh 'et hukwa.

5 'Ink'ez ts'eke duneyaz sulhtsi. 'En ndi yun k'ut lhelhdoh didowhne, ts'iyawh lhuztih tuz be k'une' butil'en. 'Ink'ez ooyaz 'en Yak'usda 'ink'ez ookw'uts'uzda cho dizti'-i whuz whehúyalhti.

6 'Ink'ez ts'eke chuntoh dune lhuhóot'ih ts'e whetsélhya. 'Et Yak'usda yuba lhaódilhdzun-un, 'et usda. 'Et whe la 1,260 dzin 'et 'uwhuldzoh, 'et ya'alh-i be ooghu tidleh.

Satan yak'uz tenahinino

7 'Ink'ez ndo yat'ah whelhónigan. Michael 'ink'ez dulizas te tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i ch'az nehúdindil. 'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, dulizas te buba nch'az nehúnindil.

8 'Aw ndunne tl'ughus khuna-i k'un'a núlget 'ink'ez oolizas te, 'aw whuch'a lhe'hílhdoh. 'Ink'ez yat'ah hudilhts'i-un whuch'a buhunízyoot.

9 'Et ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i ncha-un, 'en téhinino. Ndi 'uda' whutl'ughus, netsudule 'ink'ez Satan huyulhni. Ndi yun k'ut ndulcho whe dune nana'ah-un, 'en 'unt'oh. Oolizas tubulh ndi yun k'ébuhuninyoot.

10 'Et ndo yak'uz ts'e tube cho njan duhdija,

"'Awet be uzdutijih-i, 'ink'ez be ts'ilhtus-i,
'ink'ez Yak'usda lerwe unli-un,
'ink'ez ooChrist moodih tileh-un whusahóolts'ut.
Netsudule mbe la neulhutsinke buk'eho'alh-un,
'en ndi yun k'éhininyoot 'et huwa.
Netsudule 'en 'ut'en Yak'usda but uzyin whe dzin
'ink'ez 'ulhdzis ibulh neulhutsinke buk'éhoo'aih.

11 'Usbaiyaz buzkai' be,
ndi khuni Yak'usda ghu yalhduk-i cha,
'i ndowhi ts'iyawh whe netsudule ch'a' hunilhde,
'ink'ez 'aw hukw'elha yahitadlah-un whelhuhuniljut.

12 'Et huwa yak'uz whut'ine 'ink'ez Yak'usda oonimbali whucho t'ah dilhts'ine,
nohni ts'iyawh whunúlhni!
'Et mbene la ndi yun k'ut dilhts'ine ya too k'ut cha nohni ts'iyawh 'uk'enus hoontsi'-un nohgha whutalts'ulh.
Netsudule ndus de nohghu ninya tube hunilch'e.
T'eooninzun ooba nilhdukw suli' 'et huwa."

Ts'eke dzoh nahuyulhdzut-un

13 'Et nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i ndus de
hahínanyoot t'ewhunanzin whe, 'et ndun ts'eke duneyaz
ooyaz suli'-un, 'en tube dzoh nuyulhdzut.
14 'Et hoonts'i ndun ts'eke tsibalyan cho oots'unt'a' nanki
ootl'ayánkat. 'I be keyoh dune lhuhóot'i ts'e 'et tidalh-un whuz
toot'a ha. 'Et tat yus k'ut 'on 'at lhoohoolcho 'et ya'alh-i be
ooghudli whe tl'ughus khuna-i k'un'a nulget-i, 'i ch'a 'et inda'.
15 'Ink'ez tl'ughus khuna-i k'un'a ts'eke ts'un too lhai
oozáhayangoo. 'I be si ndun ts'eke too bulh tóolt'ah ninzun ha.
16 'Et hoonts'i ndi yun ts'eke yula 'uja. Nyo yun lhch'az
'uja 'ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i too
oozáhayangoo-i, whuz 'ajul.
17-18 'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i tube
ts'eke bulh húnilch'e, 'ink'ez ndun ts'eke oots'u hainzutne
bubulh útigan ha buts'ú whelget. Yak'usda ubudani'-un
hik'une' 'ut'en 'ink'ez Sizi Gri ghu yalhduk-i, 'i cha huyoontun,
'enne 'uhint'oh.

13

Khuna-iti ntsi'-i tooz haki

1 'Et yatoo k'ut taba susyin whe khuna-iti ntsi'-i tooz haki
whe tís'en. Lhtak'ant'i ootsi únli 'ink'ez whunizyai oode únli.
'Ink'ez ndi oode whunizyai lerwe butsi k'éyuzdlai-i doút'en,
'i ook'e yuzdla. 'Ink'ez 'ilho whe ootsi khuni Yak'usda ch'a
yalhduk-i ook'unéyusguz.
2 Ndi khuna-iti ntsi'-i tís'en-i 'ants'i chuntoh boos cho, leop-
ard huyúlhni, 'i doút'en. Ooke 'i cha sus ke doút'en. 'Ink'ez
ooze 'ants'i khuna-i cho lion huyulhni-i, 'i ooze 'et ndó hot'en.
'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i whe úlhtus-un
cha, kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez ts'iyantsuk k'une' oot'en
ha, 'et ts'iyawh yutl'ahónla.
3 Ootsi 'ilho 'i tube ka suli'. 'I gha dazsai sba lé'unt'oh. 'Et
ooka whuzdli'-un nahooje'. 'Et ndi yun k'ut ndulcho whe
huwa' hi'en 'ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i hiyuntizdil.
4 Ndun tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, khuna-íti ntsi'-
i k'une' oot'en ha yugha óonin'ai-un, 'en hits'u teni' nal-
hdzin. Ndi khuna-iti ntsi'-i, 'i cha hits'u teni' nalhdzin 'ink'ez
'uhutni, "Ndi khuna-iti ntsi'-i 'aw yundult'oh-i hooloh. 'Aw
yulhóoganne hooloh."
5 Ndi khuna-iti ntsi'-i tooz haki-i, 'i hooncha-un cha howu
yalhduk 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk, 'et wheni ooze ooghá
whults'ut. Dit whunizyat 'on 'at nat sanun 'et ndúwhuldzoh
whe k'une' oot'en ha ooghá whults'ut.
6 Yak'usda ch'az yawhénilhduk. Oonimbali whucho cha
whuch'az yawhénilhduk, 'ink'ez mbene la yak'uz dilhts'ine,
'enne cha, 'et ts'iyawh buch'az yawhénilhduk.

7 Mbene la Yak'usda ooch'e'ne, 'enne bubulh lhútigan
'ink'ez buch'a' tilhdoh, 'et ooghá whults'ut. Lhelhdoh did-
owhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lhelhdun keyoh
whut'enne, 'enne k'úne' butil'en ha ooghá whunt'ai.
8 'Ink'ez ndi yun k'ut dilhtsine', 'enne ts'iyawh ndi khuna-iti
ntsi'-i hits'un teni' huntilhdzilh. Ndun 'usbaiyaz 'udechoo ndi
yun 'uhóolya whuts'un 'uda' lháoodint'oh hituzilhghelh, 'enne
ndi 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni ts'ukhuna-un be 'udustl'us k'ut
buboozi' 'uk'ulhíguzne, 'enne 'uhint'oh.
9 Mbe la 'udits'one hoohoozólhts'ai'.
10 Mbe la 'uyoonne 'ulhna ubulhtsi-un,
didutch'oh cha whuz un'a za 'ulhna tileh.
Mbe la saluzti be dune ghan de,
didutch'oh cha saluzti be datitsah whe' hont'oh.
'Et huwa Yak'usda ooch'e'ne, njan 'et mbene hiye 'alha'
ninzun-i 'ink'ez hoonli talhohodini, 'et 'uwhúlhni.

'Uyoo khuna-iti ntsi'-i yun ts'u hálget

11 'Et doo cha 'uyoo khuna-iti ntsi'-i 'et yun k'ut nyus de
úlgwulh whe tis'en. 'Usbaiyaz k'un'a nanki oode unli 'ink'ez
tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i k'un'a yalhduk.
12 Ndun 'udechoo khuna-iti ntsi'-i, ye k'une' 'ut'en-i whuz
un'a ts'iyawh yubut 'et ndut'en. 'Ink'ez ndi yun 'ink'ez yuk'ut
whut'ine cha ndi khuna-iti ntsi'-i dazsai inle' 'ink'ez naje'-i, 'i
hits'u teni' noolhdzun ubulhtsi.
13 'Ink'ez ndi bulh nanki khuna-iti ntsi'-i hooncha-un
whehóodat'en te ne'út'en. Dune nalh ndus de kwun yun
k'éyilhkuk 'oh hoonts'i ne'út'en.
14 Ndi bulh nanki khuna-iti ntsi'-i, 'i 'udechoo-i khuna-iti
ntsi'-i nalh lhat te huwa 'it'en tene' 'út'en ooghá whunt'ai, 'et
whe ndi yun k'ut whut'enne nabuna'ah. Ndun khuna-iti ntsi'-
i saluzti be ka suli' inle' 'ink'ez hana' ndi yun k'ut whut'enne
'i ook'eyíltsi-i 'uhooleh ubulhni.
15 'Ink'ez ndi 'uk'eltsi-i usjiz yutilhtselh, 'et ooghá whults'ut.
'Et de la ndi khuna-iti ntsi'-i ook'eyíltsi yalhduk cha yulhtsi.
'Ink'ez mbene la ndi 'uk'eltsi 'aw hits'un teni' noolhdzin
ait'ohne, 'enne ts'iyawh ubuhooghan, ni.
16 Ntsoolne cha 'ink'ez nchane cha, hoonzoo 'unt'ohne
'ink'ez tel'enne cha, 'ink'ez 'ulhnane 'ink'ez oola naditnine
cha, 'enne ts'iyawh nailhnih bula k'us buninta te whe
hóodat'en ubulhtsi.
17 Mbene la bube hóodat'en, k'us khuna-iti ntsi'-i boozi', k'us
ndi be oolto-i boozi' be 'i buninta k'us nailhni ts'unk'us bula
'aw 'uk'ulhuhooguz de, 'aw 'uhoket 'ink'ez 'e'hoket ait'oh.
18 Ndi 'i be ts'úwhunih-i, mbe la beni hooni-un, 'en ndi
khuna-iti ntsi'-i boozi' yolhto huba' hoont'oh. Dune oozi'
'unt'oh. Ndi 'i lhk'uta lhk'uta lhk'uta 'uyulhni.

14

144,000ne neBá boozi' buninta buk'uneyusguz, 'enne Yak'usda be' 'usbaiyaz hizih nudilhya

1 'Et soo zúlhts'ai, dzulh Zion huyulhni-i, 'i k'ut 'usbaiyaz usyin tís'en. 144,000ne neBá boozi' buninta buk'unéyusguz, 'enne hizih nudilhya.

2 'Ink'ez ndus de 'uwhútni. Too najilh-i le'whutni. 'Ink'ez ditni, tube dutni k'un'a le'utni. 'Ink'ez nela be, be ts'újun-i be 'ujunne, 'i cha dásts'o.

3 'Et kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez nyoo dunghi usjiz-i, 'ink'ez 'utso whudilhdzulhne cha, 'enne bubut soo 'andidi shun be hújun. Ndi shun yodool'ehne hooloh. Ndunne 144,000ne ndi yun k'ut nabuhonketne, 'enne za ndi shun huyodutil'eh.

4 Ndunne, 'enne ts'ekoo bulh ninta' ut'ihne lhuhíloh, oot'alhe'asnaine 'uhint'oh 'et huwa. 'Enne 'uhint'oh 'usbaiyaz nuya te totsuk huyununúdilh. Dune toh naooketne' 'uhint'oh. Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz 'enne buba 'udechoo buch'e'ne hinli.

5 'Ink'ez buze 'aw whuts'it-i hooloh. 'Alha Yak'usda kw'uts'uzda cho dizti'-i yuk'usda 'en but 'aw whe tank'us 'uhint'oh-un bughu hooloh.

Tane lizasne, 'enne 'uhudíja

6 'Et doo cha 'uyoon lizas ndo yat nut'o whe nus'en. Ndi yun k'ut whut'enne, lhelhdun keyoh whut'enne, lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez soo ts'iyanne, 'enne ndi khuni unzoo-i 'ilhiz 'unt'oh-i, 'i ghun budutánelh, 'et huba ndun lizas ndi khuni 'et yudilh'ai.

7 Tube cho nja ndutni, "Yak'usda bé nulhjut 'ink'ez dúlhti'. Dune ba nahutiyeh-un 'awet 'oh whuya há' hunit'o 'et huwa. Yak'uz 'ink'ez yun k'ut, yatoo 'ink'ez yun ts'u hainli-un cha, ts'iyawh 'uhoonla, 'et huwa oots'u teni' nulhdzun."

8 'Ink'ez 'uyoon lizas yunit'oh 'ink'ez 'en cha nja ndutni, "Keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli', musai whuzdli'! Nyo keyoh whuti soo nint'i whe 'uyoon dune bulh ninta' 'ut'ih, tsekoo too' k'un'a lhelhdun keyoh whut'enne bube yulhnai."

9 'Et bulh tane lizas 'et bubunit'oh. Dultul whe nja ndutni, "Ndi khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez ook'eyiltsi-i cha, mbene la yuts'u teni' nilhdzunne, 'ink'ez buninta k'us bula k'ut bube hóodat'en de,

10 'et de dich'oh Yak'usda ye húnilch'oh-i ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i, 'i hititnelh. Ndi lubot ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i dizbun-i, whuz un'a ndi Yak'usda ye húnilch'e-i be dizbun. 'Et mbene la khuna-iti ntsi'-i hits'un teni' nilhdzunne, 'enne

Yak'usda oolizasne 'ink'ez 'usbaiyaz bunalh kwun 'ink'ez sulphur huyúlhni dizk'un, 'et 'i be dzoh notideh.

11 Ndi huye dzoh nudeh-i whulut, 'ilhiz wheni ndo whedújoot. Mbene la ndi khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez ook'eyíltsi-i hits'u teni' nilhdzunne 'ink'ez buninta k'us bula k'ut bube hóodat'enne, mbene la 'et ndut'enne, 'enne dzenis 'ink'ez 'ulhdzis-i bulh nalhotilhyiz."

12 'Et hoonts'i Yak'usda ooch'e'ne, 'aw 'enne buk'un'a lhe'hít'oh. Yak'usda dughuni netl'aidan'ai howa whulna' hoonts'i whulh huzyin whe Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne, 'enne 'uhint'oh.

13 'Et ndo yak'uz ts'e 'usuhútni, "Ndi 'uk'inges, 'andit whuts'un mbene la neMoodihti t'einínzun whe yahadla de, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bubulh 'úhooja." Ndoni, "A," ni. "'Ut'en 'uhalh'en-un, 'inka nahutilyis. 'Ink'ez dahít'en la bube 'ut'en unzoo-i 'aw ninta huyólelh ait'oh."

Ndi yun k'ut ha' nukat-un 'awet whusahónzut

14 'Et whunus'en whe kw'us ulhyul-i tís'en. 'Ilhoghun dune ye' doút'en-un, 'en ndi kw'us yuk'usda. Ootsi k'éyuztan-i gold 'unt'oh, 'ink'ez tl'o be út'as-i khundiyin-i nutun.

15 'Et 'uyoon lizas lugliz whucho tenínya 'ink'ez soo 'ultus whe kw'us k'usda-un nja ndúyulhni, "Nyoo be út'as-i, 'i be 'int'as. 'Awet 'utant'us-un whusahóolts'ut. Ndi yun k'ut ha' nukat-un 'awet whusahónzut 'et huwa."

16 'Inka kw'us k'usda-un ndi be 'út'as-i yun k'ut ye whútit'us. 'Et ndi yun ndulcho whe 'ada' hont'az.

Yak'usda ye húnilch'oh-i

17 'Et yak'uz whulugliz whucho, 'et 'uyoon lizas tenínya. 'En cha be út'as-i khundiyin-i nutun.

18 'Et doo cha 'uyoon lizas 'en loodel ts'u haínya. 'En kwun k'une' 'ul'en-un unli. Nyoon be whút'as-i khundiyin-i nutún-un, 'en soo 'ultus whe njan dúyulhni, "Nyoo be 'út'as khundiyin-i, 'i be 'int'as 'ink'ez ndi yun k'ut mai oochun bulh oonujin-i nisch'iz-i nailhdzooh. 'Awet nizt'ai 'et huwa."

19 'Et 'awet ndun lizas dube whút'as-i be ndi yun k'ut hont'az 'ink'ez mai oochun bulh oonujin-i nayalhdzoo. 'Ink'ez njan tse cho ook'ut hahóokai-un, 'et ndi mai 'ayalhkat, 'ink'ez ke yit ndi mai yuk'unuya whe ootoo' oots'u hayútsus 'et hukwa. 'Et whuz un'a ndi Yak'usda ye húnilch'oh-i 'unt'oh.

20 'Et keyoh whuti whan'az, 'et njan ts'ekoo too' 'ul'en-un whuz'ai, 'et mai hik'unúdilh 'ink'ez 'uskai' oots'u hayíjul. Yeztli ooze yuzdla-i 'et 'uskai' ta'dikhulh suli'. 'I 200 miles at'en, 'et 'uwhulyiz.

15

Lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i, 'i Yak'usda ye húnilch'oh-i be dizbun

1 'Et doo cha yat'ah 'udun whe hóodat'en-un whutis'en.
Hooncha 'ink'ez huwa ít'en-un. Lhtak'ant'i lizasne, 'enne ndi
lhtak'ant'i 'udek'ez hiye dzoh nuzut-i be óonujut-i nahúyule. 'I
be yak'usda ye húnilch'oh-i lhaódutanelh.
2 'Et doo cha, bunghun whucho dizghel 'ants'i khe le'unt'oh,
kwun ootoh hoonli, 'i dout'en-i tis'en. Mbene la ndi khuna-
iti ntsi'-i, ook'eyíltsi-i, 'ink'ez be hóodat'en, 'ink'ez ndi be 'óolto-
i boozi' ch'a' nilhdene, ndi bunghun whucho dizghel k'ut
nódilhya. Nela be ts'ujun-i Yak'usda ooch'e' unli-i, 'i nahúyule.
3 Moses huyulhni-un Yak'usda be 'ulhna-un, 'ink'ez 'us-
baiyaz bulh buyun 'i be húj*un*. Ndi shun nja ndutni,
"NeMoodihti Yak'usda 'on nus ulhtus-un inli.
Nye' 'ut'en uncha 'ink'ez oogha 'ít'en.
Yak'usda ooch'e'ne bulerwe inli.
Nye' 'ut'en k'oh ts'ih'un 'ink'ez 'alha' hoont'oh.
4 O neMoodihti mbe nyelhúntilhjut
'ink'ez nyoozi' lhedutálhti'?
'Alha 'i be nyunch'oh za lubeshi ooghu hooloh-un inli.
'Alha 'udun keyoh whut'enne ts'iyawh whusahátidulh
'ink'ez mbut nts'u teni' huntilhdzun.
Ts'ih'un be né'int'en-i 'awet hooltsai 'et huwa."
5 'Et hukw'elh'az whunus'en 'awet yak'uz ts'e Yak'usda
oolugliz whucho whut'ah, Yak'usda ooghuni chunkelh be
dizdla-i ook'ut nimbali whucho us'ai, 'et dáha' dankez.
6 'Ink'ez ndunne lhtak'ant'i lizasne lhtak'ant'i dune ye dzoh
nudeh-i huyilelh whe lugliz whucho tehúnindil. Naih dizti'-i
lhditsun 'ink'ez be hóodat'en be húdilhts'i. 'Ink'ez buts'i toh 'on
do se gold unli-i be tsuhudilh'oo.
7 'Et nyoonne dunghi khuna-i usjiz-i, butoh 'ilho lhtak'ant'i
oosa' nanizts'un-i gold unli-i, Yak'usda 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz
wheni khuna-un, ye húnilch'oh-i be dizbun, 'i lizas lh-
tak'ant'ine butainínla.
8 'Ink'ez Yak'usda oots'u hayánduz-i 'ink'ez yé ulhtus-i oolut
'i be lugliz whucho whudizbun. Lhtak'ant'i dune ye dzoh
nudeh-i lhtak'ant'i lizasne nahúyule-i, lhaódutatneh whutso
lugliz whucho dune daóoya' ait'oh.

16

1 'Et whudasts'o nyooz de lugliz whucho ts'e 'uwhutni,
tube' whutni 'ink'ez lhtak'ant'i lizasne bubulh yatilhduk whe
nja dutni, "Ahdulh 'ink'ez ndi oosa' nanizts'un-i Yak'usda ye
húnilch'oh-i be dizbun-i ndi yun ook'ut nadulhkuk!"

'Udechoo oosa' nanizts'un-i

2 'Inka 'udechoo lizas ndi oosa' nanizts'un-i yun k'ut naidílhkat. Mbene la dune ndi khuna-iti ntsi'-i bé hoodat'en-i ut'ine, 'ink'ez ook'eyíltsi-i ts'u teni' nilhdzunne, 'enne ndai la yun k'ut naidílhkat, 'i be ntsi'-i 'ink'ez ooba' whuninzun-i be ndunne dune buka whehúnilhjut.

Bulh nanki oosa' nanizts'un-i

3 'Et bulh nane lizas dude 'oosa' yatoo k'ut naidílhkat. 'Ink'ez ndi yatoo 'ants'i dune dazsai-un buzkai' doút'en suli'. 'Ink'ez ndai la toot khuna-i ts'iyawh yaidla.

Bulh ta-i oosa' nanizts'un-i

4 'Et bulh tane lizas dude 'oosa' 'ukoh ts'iyawh 'ink'ez yun ts'u hanusuli-un cha, 'ohwhi k'ut naidílhkat. 'Ink'ez too ts'iyawh 'uskai' suli'.

5 'En lizas za nja nduti whe dusts'o,
“O neMoodihti ts'ih'un 'int'oh.
Nyun 'int'oh 'ink'ez nyun 'ant'e'
'ink'ez lubeshi ooghu hooloh-un inli.
Whuz un'a huba nahizínya 'et huwa.
6 Ndunne Yak'usda ooch'e'ne
'ink'ez mbe nus hoo'enne bubahanghan.
'Et huwa khuna-iti ntsi'-i unidulhne,
'enne 'uskai hootnai' ha buba' yínla.
Njan 'et whuch'a honílhde 'et huwa.”

7 'Ink'ez loodel ts'e 'uyoon yatilhduk whudusts'o whe nja ndutni,
“Yak'usda neMoodihti,
ts'iyan whanus 'ultus-un inli.
'Alha 'uhoont'oh! Nyun ts'ih'un un'a
'ink'ez 'alha hukw'un'a dune ba nahinyeh.”

Bulh dunghi oosa' nanizts'un-i

8 'Et bulh dine lizas dude 'oosa' dzenis ooza' k'ut naidílhkat. 'Ink'ez dune kwun be buka nódutik'un ha ooghá whunt'ai.

9 'Ink'ez kwun tube núlwus-i be buka nódizk'an. 'Ink'ez Yak'usda boozi' hidulhyoh yalhduk. 'En ye úlhtus-i be ndowhi dune ye dzoh nudeh-i hoonli 'et huwa. 'Ink'ez 'aw lht'analhonídulh 'ink'ez 'aw lhuhidílhti'.

Bulh kwulai' oosa' nanizts'un-i

10 'Et bulh kwulane lizas dude 'oosa' khuna-iti ntsi'-i ookw'uts'uzda cho dizti'-i yuk'usda-i k'ut naidílhkat. 'Ink'ez ookeyoh lerwe unli-un ndulcho whe tsahólhgus whuzdli'. 'I gha tube hukw'e húnduda k'et dutsoola hiduna'alh.

11 'Ink'ez Yak'usda yak'uz usda-un, 'en hidulhyoh yalhduk. Stabe buka whunduda 'i be bubulh 'últs'ulh 'et huwa. 'Ink'ez dahút'en-un 'aw whuch'a nalhehídulh.

Bulh lhk'uta-i oosa' nanizts'un-i

12 'Et bulh lhk'utane lizas dude 'oosa' 'ukoh whuti-un Euphrates huwhútni-un, 'i k'ut tayálhkat. 'Ink'ez too hooloh suli'. 'Et whe nyoonne lerwene ndaz de hatídulhne, 'oh whéya lhuhutidulh 'et wheni 'et huba 'uhóonla.

13 'Ink'ez tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i, 'ink'ez khuna-iti ntsi'-i, 'ink'ez whuts'it whe nus hóo'en-un tane hult'oh nudúdeh-i ntsi'-i, dulkw'ah doút'en-i, buzá hayandil 'et whutís'en.

14 Ndowhi netsudule oonudúdeh-i 'unt'oh, whe huwa 'ít'en tune' 'ut'en. Yun k'ut ndulcho whe whulerwene 'ilhubootálelh. Yak'usda mbe la whanus ultus-un oodzin, 'et dzin, 'en bulh lhútigan 'et wheni lhadútneh.

15 “Soo zúlhts'ai, 'undunut'ih-un k'un'a whuz de níz'ilh. Mbene la 'ahoolhyiz khudline 'ink'ez dunaih lhadilhdzunne, 'enne 'et duhút'en de, 'aw 'ust'et nohooya' ait'oh 'ink'ez bube 'ust'et óot'en ait'oh, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh.”

16 'Et Hebrew bughuni k'un'a Armageddon huwhútni-un, 'et wheni netsudule oonudúdeh-i ndi yun k'ut whulerwene 'ilhubohozdla.

Bulh lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i

17 'Et bulh lhtak'ant'itne lizas dude 'oosa' ndo tazai k'uz naidílhkat. 'Ink'ez ndo yak'uz whulugliz whucho kw'uts'uzda cho dizti'-i 'us'ai ts'e, whuz tube cho nja nduwhútni, “'Awet lhaóoduja!”

18 'Ink'ez tawhúditni, ditni 'ink'ez ditni cha oolhges, 'ink'ez hooncha whe yun núkhisna-i. Ndi yun k'ut dune whúzdli' 'et whuts'un 'aw ndulcho-i be whuz un'a yun nulhúkhisnai.

19 'Ink'ez njan keyoh whuti tawh lhk'ehonkat. 'Ink'ez 'udun keyoh whut'enne bukeyoh whuti, 'oh cha nawhúnankat. 'Ink'ez nyoo keyoh whuti Babylon huwhútni-un, 'et cha Yak'usda whunalni, 'ink'ez Yak'usda ye húnilch'oh-i, ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i, 'i yugha ítalhdzoh 'inka.

20 'Et 'ink'ez noo ts'iyawh cha hooloh suli', 'ink'ez dzulh cha hooloh suli'.

21 'Ink'ez ndus de yak'uz ts'e 'indloo tsan nincha-i cho, 'i dune k'ut naílhtan. 'Ilho 'indloo tsan 100 lbs 'et 'uldaz. Ndi 'indloo tsan be óonujut k'et 'i gha dune Yak'usda hiyulh huyih.

17

Ts'eke 'ul'en-un khuna-iti ntsi'-i soo dulk'un-i, 'i k'usda

1 'Awet ndunne lhtak'ant'i lizasne lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i nulene, bubulh 'ilhoghun sghu ninya 'ink'ez 'usulhni, “'Anih ndun 'uk'enus 'ul'en-un, lhat-un too k'usda-un, ooba nahisda-un whúnyuntistun.

2 Ndi yun k'ut whulerwene bubulh nínta' 'ut'ih. 'Ink'ez ndi
ye nínta' 'ut'ih-i 'ants'i ts'ekoo too' k'un'a, 'i be ndi yun k'ut
whut'enne bube inílhnai' le'uja."
3 'Et Ndoni be dune lhuhóot'ih ts'e soolhti. 'Et njan
whunus'en, ts'eke khuna-iti ntsi'-i soo dulk'un-i, 'i k'usda.
Yak'usda hiyulh huyih khuni, 'i khuna-i ntsi'-i ooyusde ndul-
cho whe ook'eyusguz. Lhtak'ant'i ootsi hoonli 'ink'ez whu-
nizyai oode únli.
4 Dulk'un-i 'ankw'us dulhk'us-i 'ink'ez soo dulk'un-i, 'i ndun
ts'eke ye usda. 'Ink'ez gold 'ink'ez tseyaz dunizti'-i, 'ink'ez
kw'usul dunizti'-i cha, 'ohwhi be núdilhtsi'. Lubot gold unli-i, 'i
nuyúka. Ndai la ndi yun k'ut whut'enne tank'us whudutsun te
ne'hústen-un 'ink'ez bube 'ut'en ooba' whuninzun-i, 'i be ndi
lubot dizbun.
5 Ooninta 'et 'oozi' 'uk'usguz, 'ink'ez ndiz un'a nja ndutni,
Whe' hoont'oh hooyoh Babylon uncha-un,
'ul'enne buloo 'ink'ez ndi yun k'ut 'uk'enus hoontsi'-un cha
whuloo, ni.
6 'Et ndun ts'eke tís'en. Sizi ba yaidlane 'ink'ez Yak'usda
ooch'e'ne bubuzkai' 'i be tanísnai'. Us'en whe sba hooncha k'et
'aw sba 'alha lhe'hóot'oh.

Ts'eke 'ul'en-un 'ink'ez khuna-iti ntsi'-i daja ni whe 'utni-un

7 'Et lizas 'usúlhni, "Di ha mba hooncha? Ndun ts'eke, 'ink'ez
ndi khuna-iti ntsi'-i lhtak'ant'i ootsi hóonli 'ink'ez whunizyai
oode únli k'usda, 'et ooghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et
nyudutásnelh.
8 Ndi khuna-iti ntsi'-i nalh'en-i, 'i 'ant'e' inle' 'ink'ez 'andit
hooloh, 'ink'ez tsak'et whucho whutl'ah hooloh-un whuz de
hatílgwulh 'ink'ez nts'e la musai tileh ts'u tilgwulh. 'Ink'ez
ndi yun 'udechoo 'ulya whuts'un, ndunne ndi yun k'ut
whut'enne, ndi 'ilhiz ts'ukhuna-i be 'udustl'us k'ut, 'i k'ut 'aw
buboozi' 'uk'ulhíguzne, ndi khuna-iti ntsi'-i 'ant'e' inle', 'ink'ez
'andit hooloh, 'et hoonts'i hoonli whe 'unt'oh, 'enne huyan'en
de buba hootácha.
9 Mbe la beni whúnih-un njan huwu nuni noozut. Ndi
lhtak'ant'i 'utsi, 'i lhtak'ant'i shusyaz 'unt'oh. 'I k'ut ts'eke
yuk'usda.
10 'Ink'ez lhtak'ant'ine lerwene hoonli. Kwulane, 'enne
huhooloh suli'. 'Ilhoghun 'en 'awhuz lerwe unli 'ink'ez 'il-
hoghun 'awhuz whusalhúsyai. Whusainya de, 'atsulyaz za
lerwe tileh.
11 'Ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i 'ant'e' inle' 'ink'ez 'aw 'andit
hooloh, 'en lhk'udunghi-un unli. 'Et hoonts'i ndunne lh-
tak'ant'ine, 'en bubulh 'ilhoghun 'unt'oh 'ink'ez ndet la musai
tileh ts'u tilgwulh.
12 Ndi whunizyai 'ude in'én-i, 'i whunizyai lerwe, 'awhuz
lerwe hutileh-un butl'alhúwhuskatne 'uhint'oh. 'Et hoonts'i

'ilho sadzi ha' hunit'o 'uwhuldzoh-un, 'et ndi khuna-iti ntsi'-i 'en bulh k'une' hutitén-un bugha óotalts'ulh.
13 'Enne ts'iyawh lhgha za' huninzun. Hiye ulhtus-i 'ink'ez hiye k'une' 'ut'en-i, ndi khuna-iti ntsi'-i 'et higha óotalelh.
14 Ndunne, 'enne 'usbaiyaz bulh lhotigan. 'Ink'ez 'usbaiyaz buch'a' tilhdoh! 'En 'unt'oh moodihne buMoodihti unli 'ink'ez lerwene bulerwe cha unli 'et huwa. Mbene la yulh 'únt'ohne, 'enne 'utahálya 'ink'ez ooghu nusjáne, 'enne 'aw Sizi hilalhdit-nelne hinli."
15 'Et doo cha lizas 'usúlhni, "Nyo lhat-un too k'ut 'ul'en-un yuk'usda-un whunalh'en-un, ndi too, 'i lhane dune, lhelhdoh didowhne, 'ink'ez lhelh ts'un un'a yalhdukne hoonli whuz un'a ndi too 'et 'enne 'uhint'oh.
16 Ndi khuna-iti ntsi'-i oode whunizyai in'en-i, ndun 'ul'en-un hits'u dutitni. Ndai la yut'i, 'i ts'iyawh higha hahitalyelh 'ink'ez 'ust'et gaih tileh. Hiyust'e hiti'ulh 'ink'ez kwun be hidutálhk'un.
17 Yak'usda nts'en'a daóotanelh-un hukwa' ninzun-un, 'et budzi yo danla soo lhk'un'a za nuni hunoozut ha.
'Ink'ez lerwene hiye k'une' 'ut'en-i, ndi khuna-iti ntsi'-i hitl'aóotilelh, ndet la Yak'usda ooghuni lhawhúdutitneh 'et whuts'un.
18 'Ink'ez ndun ts'eke in'en-un, 'en njan keyoh whuti unli whe 'unt'oh. Ndi yun k'ut whulerwene bumoodih unli."

18

Njan keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli'

1 'Et ndo ho hukw'elh'az 'uyoon lizas yak'uz ndus de út'o whe tís'en. Soo ulhtus whe k'úne' 'ut'en doút'en. Oots'u hánuyuzduz-i ndi yun k'ut be hóot'en.
2 'Ink'ez soo dultul whe nja ndutni,
"Njan keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli',
musai whuzdli'.
'Ink'ez njan keyoh whuti Babylon,
ndi ntsi'-i nududeh-i lhai bukeyoh whúzdli'.
Nududeh-i dutsun-i ts'iyawh dilhts'i-un whuzdli'.
Ndai la dut'ai dutsun 'ink'ez oots'o dutni-i,
cha 'et dilhts'i.
3 Soo nint'i whe 'uyoon dune bulh ninta' 'ut'ih,
ts'ekoo too' k'un'a 'udun yun k'ut whut'enne,
'et whuz un'a za bube inulhnai.
Ndi yun k'ut whulerwene cha huyulh ninta' ut'ih inle'.
'Ink'ez ndi yun k'ut 'e'óoketne,
ndun ts'eke whe hoonzoo 'unt'oh-un 'ink'ez whélhtus-un,
'et huwa hoonzoo 'uhuja."
4 'Et doo cha ndus de yak'uz ts'e 'uwhutni whudásts'o whe nja duwhútni,

"Sdune'ne oots'u hanáhdilh doo ka si 'en bulh lubeshi 'oolh'en.
'Ink'ez doo ka si ndi dune ye dzoh nudeh-i,
'i nohghá dolts'it.
5 Oolubeshi ndo yat'ah ts'e 'udiltai suli' 'et huwa.
'Ink'ez yé tank'us 'unt'oh-i ts'iyawh Yak'usda yunalni.
6 Danóhinla-un whuz un'a za ooba 'uk'elha hoolhtsi.
'Ink'ez be 'ut'en nawh 'ultsuk ooba 'uk'elha hoolhtsi.
Ndi lubot mbez nohba lhtainílhzo-i,
'i nawh 'et 'ultsuk 'i ooba lhtanaoolhdzeh.
7 Duba nacha 'ink'ez whudízti' hukw'un'a za yinka usda,
whuz un'a dzoh nuzut 'ink'ez ts'odi unli-un oogha óonah'aih.
Dudzi yo whe nja ndutni,
'Lerwe ts'eke k'un'a susda.
'Aw tsándilh lhúsdloh,
'ink'ez ts'odi cha lhuzis'en.'
8 'Et huwa dune ye dzoh nudeh-i,
'ilhoh dzin za 'et ndi ts'iyawh oogha whútalts'ulh.
Bé dats'utsah-i, ts'odi,
'ink'ez dai cha ts'iyawh.
'Ink'ez kwun be soo ts'iyawh dutak'un.
NeMoodihti Yak'usda yuba nahuyeh-un,
'en ulhtus 'et huwa."

Ndun Babylon musai whuzdli'-un hukw'e hunudleh

9 "Ndi yun k'ut whulerwene yulh ninta' 'ut'ihne, 'enne soo hiyulh hoonzoo 'ant'e'ne ndi dizk'un whe oolut hinilh'en de, hik'e titso 'ink'ez hik'e ni untileh.
10 Ndi ye dzoh nadinzut-i hinilh'en 'ink'ez hiye nuljut 'inka yoo 'un cho nódilhya 'ink'ez 'uhutni,
'Keyoh whuti Babylon 'uk'enus hoontsi'-un huwá whults'ut,
'uk'enus hoontsi'-un huwá whults'ut.
Nyo hoolhtus-un keyoh whuti-un,
'ilhoh sadzi huk'oh hunist'o-un, 'et mba nahisda-un, whusahóolts'ut.'
11 'Et whu la gha ts'e ndi yun k'ut 'e'óoketne hik'e titso 'ink'ez 'enne cha hik'e ntidleh. Ndai la hiye ooket-i, 'aw dune lhuhuyoosket suli' 'et huwa.
12 Gold, 'ink'ez silver, 'ink'ez tse dunizti'-i, 'ink'ez kw'usul dunízti'-i, 'ink'ez naih dízti'-i, 'ink'ez naih dulk'un 'ankw'us dulhk'us, luswe soo dulk'un-i, khuna-i ncha-i oode, ivory huyúlhni, hoonliyaz hiyilh'i-i ts'iyai dizti'-i duchun, dulk'un t'eh, iron, tse marble huyulhni, 'ants'i ts'iyai dizti'-i,
13 'ink'ez bulh buta'whut'en-i cinnamon huyulhni, 'ink'ez sooltsun-i dizk'un-i, khe sooltsun-i, yoo Frankincense huyulhni, ts'ekoo too', 'ink'ez khe olive huyulhni, lhes 'ink'ez lhes hanúyeh-i, 'ink'ez musdoos 'ink'ez 'usbai, yeztli 'ink'ez

nuyúlhgoo-i tubulh, dune yust'e 'ink'ez buzul cha, ts'iyawh be 'óoket."
14 'Et 'uhutni, "'Ink'ez soo t'alh-i unzoo-i za kúndunut'a, ndai
la tube hika' ninzun-i, 'i cha ts'iyawh nch'a hooloh suli'. Ndai
la dizti'-i 'ink'ez soo 'ot'en-i, 'ohwhi ts'iyawh nch'a hooloh suli',
'aw naóonlelh ait'oh."
15 Mbene la ndowhi be óoketne, 'enne la ndun ts'eke
hoonzoo 'unt'oh ubulhtsine, ndun ts'eke ye dzoh nuzut-i, 'i
hiyé nuljut 'inka yoo 'un cho highu núdilhya 'ink'ez tube cho
hutso, 'ink'ez hukw'e ni nahunudleh.
16 'Ink'ez cha 'uhutni,
"'Uk'enus hoontsi'-un nghá whults'ut!
'Uk'enus hoontsi'-un nghá whults'ut!
'Uya! 'Uya!
Nyo keyoh whut'i naih dulk'un-i 'ankwus dulhk'us,
'ink'ez dulk'un-i be húdilhts'i,
'ink'ez gold, tseyaz dunízti'-i,
'ink'ez kw'usul dunizti'-i be nódilhtsi'.
17 Soo ts'ih'un 'ilhoh sadzi ha' hunit'o-un ndi whe' hoonzoo'
hoont'oh-i cho, gak whuzdli'."
'Ink'ez mbene la ts'i cho be nukene, 'ink'ez bumoodihne
cha, mbene la whuz un'a 'e'hooket 'ink'ez 'oohooketne, 'enne
ts'iyawh yoo 'un cho nuhúdilhya.
18 'Ink'ez nyoo dizk'un oolut, 'et hinalh'en whe tube cho nja
nduhútni, "'Aw ndóohoont'oh-un keyoh whuti 'aw 'udun whuz
un'a keyoh whuti hooloh!"
19 'Ink'ez lhez dutsi k'ehúyidzeh 'ink'ez 'ahúldzul 'ink'ez
hutso 'ink'ez 'uhutni,
"'Uk'enus hoontsi'-un oogháwhults'ut!
'Uk'enus hoontsi' oogháwhults'ut!
Nyo keyoh whuti ts'i yatoo k'ut núkat-i ts'iyawh hoonzoo'
hint'oh ubulhtsi.
'Ilho sadzi ha' hunit'o-un soo ts'ih'un gak whuzdli'."
20 "Nohni yak'uz whut'enne 'ink'ez nohni Yak'usda ooch'e'ne
'ink'ez nohni whel'a'ne,
'ink'ez nus hoo'enne cha ndun ts'eke 'ul'en-un bulh da-
hooja,
'et huwa soo cho whunúlhni!
Nts'en'a la nohba nahizya whuz un'a Yak'usda nohba
yuk'elha whulhtsi 'et huwa."

Keyoh whuti Babylon 'awet 'ilhiz 'etsul 'uhóoja

21 'Et lizas ulhtus-un tse cho ook'ut lhes dunutsut-i ndoút'en-
i, 'i yílhchoot 'ink'ez yatoo k'ut taínalh'uz. 'Ink'ez 'utni,
"Soo wheóonujut whe keyoh whuti Babylon whuz un'a
Yak'usda nawhúntiyus 'ink'ez 'aw 'on 'at dune nahó'alh
ait'oh.
22 Nela be ts'ujun-i,

'ujune cha, duze whé huye jun-i
'ink'ez be ts'újih be húji*hne*,
'aw 'on 'at dune ubuhudóts'o ait'oh.
Mbene la lhelhdowh didowh 'ulh'enne,
'enne cha 'ilhiz huhooloh tileh.
'Ink'ez tse k'ut lhes hundunutsut-un be duts'o-i 'et cha 'ilhiz 'etsul 'uwhudutánelh,
'aw 'on 'at dune whudóts'o ait'oh.
23 'Aw be hóot'en-i cha hootáloh.
'Aw nyo dune lhghu dilhts'i-un,
'et cha 'etsul 'uwhutanelh.
Mbene la mba 'e'óoketne ndi yun k'ut dune nchane 'uhant'e'.
Duyun-un k'un'a ndi yun k'ut dune lhelhdowh didowhne nyun nabunan'a 'et huwa.
24 'Ink'ez nus hoo'enne 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bubuzkai',
'ink'ez ndi yun k'ut dune ubanghanne,
'enne cha ts'iyawh bubuzkai' 'et 'unt'oh!"
ni, lizas ulhtus-un.

19

Keyoh whuti Babylon gak whuzdli-un, 'et yak'uz dilhts'ine 'et huwun huwhunílhni

1 'Et njan hukw'elh'az whudusts'o ndo yak'uz ts'e tube lhane soo tube cho nja nduhútni,
"Yak'usda uzdólhti'!
Be uzdujih-i, 'ink'ez ye dizti'-i,
'ink'ez ye úncha-i,
'ink'ez ye úlhtus-i,
'ohwhi ts'iyawh neMoodihti Yak'usda ooba' yint'oh.
2 Ye nahuyeh-i ts'iyawh 'alha 'unt'oh
'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh 'et huwa.
Ndun 'uk'enus 'ul'en-un hoontsi' tune' 'ut'en-un,
'et whe ndi yun k'ut dune ninta' bunílh'en,
'ink'ez Yak'usda be 'ulhnane bubuzkai' whulhtsi,
'et hukw'elha Yak'usda yuba nahizya."
3 Doo cha za 'uhutni,
"Yak'usda uzdólhti'!
Nyoon ts'eke 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni oolut ndo whedújoot!"
4 'Et ndunne nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudil-hdzulhne, 'ink'ez nyowhi dunghi 'usjiz-i nachá*hunildil* 'ink'ez Yak'usda dukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i yuk'usda whe, hibut dugwutsi be nachahunildil 'ink'ez hits'u teni' nalhdzin whe nduhútni,
"'Et ndo honeh!
Yak'usda nts'idílhti'!"
5 'Et kw'uts'uzda cho dizti' ts'e nja nduwhútni,
"Nohni ts'iyawh Yak'usda be 'ulhnane
'ink'ez hiye nuljutne cha,

ntsoolne 'ink'ez nchane cha,
neYak'usda dúlhti'!"
6 'Et whudusts'o 'ants'i dune lhane 'ilhoh yahatilhduk
le'hutni. 'Ants'i natájilh k'un'a 'uwhutni. 'Ink'ez tube cho ditni
dutni lé'whutni, whe nja nduhútni,
"Yak'usda uzdólhti'!
NeMoodihti Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un,
'en ts'iyantsuk k'une' whul'en 'et huwa.
7 Ts'ohót'e' 'ink'ez ts'onólhni 'ink'ez uzdólhti'.
'Usbaiyaz 'at tit'elh-un huba whusahónzut
'ink'ez oo'at yutáleh-un 'awet dich'oh lhadúja.
8 Naih dizti'-i,
lhdítsun 'ink'ez be hóodat'en,
'i ye tídalh ha ooghá whults'ut."
Ndi naih dizti'-i, 'i Yak'usda ooch'e'ne bube 'ut'en ts'ih'un
'unt'oh-i, 'i 'unt'oh.
9 'Et ndun yalhduk-un, 'en 'usúlhni, "Njan 'uk'ehoonges,
'usbaiyaz 'at tit'elh-un na'hutit'ulh-un, mbene la ooghu nus-
jane, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh." 'Ink'ez
'usulhni, "Ndi 'i soo ts'ih'un un'a Yak'usda ooghuni 'utni."
10 'Ink'ez oobut nachánisno oots'u teni' untisdzilh ha. 'Et
'usúlhni, "'Et ndint'en iloh! Nyulh 'ulhna-un usdli. 'Ink'ez
nyulhutsinke, 'ink'ez Sizi ooghuni ghu yalhdukne, 'enne
ts'iyawh bubulh 'ulhna-un usdli whe 'ust'oh. Yak'usda 'en za
oots'u téni' nilhdzun!" súlhni. "Ndi khuni Sizi be ghú yaduk-i,
'i mba nus hón'en whe' hoont'oh."

Christ yeztli ulhyul-i 'et k'usda

11 'Et yak'uz dáha' dankez 'et whutis'en, 'ink'ez yeztli ulhyul-
i tís'en. Yuk'usda-un, 'en oot'aníuznintan-un 'ink'ez ts'ih'un
'unt'oh-un huyúlhni. 'Ink'ez soo ts'ih'un un'a dune ba lhugan
'ink'ez whuz un'a za buba nahuyeh.
12 Oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en. Ootsi k'ut
lerwe butsi k'eyúzdla doút'en, 'i lhai ootsi k'usdla. Boozi'
ook'eyusguz, 'aw dune t'einúszun, didutch'oh za t'einínzun.
13 Nayits'uz-i 'uskai' be túnalhchooz-i, 'i be dune unli. 'Ink'ez
boozi', 'i Yak'usda Ooghuni ts'utni.
14 'Ink'ez yak'uz lhuganne, naih dizti'-i ulhyul 'ink'ez
lhdítsun-i be húdilhts'i. Yeztli ulhyul-i k'ut dilhts'i whe huyu-
nidulh.
15 'Et ndi saluzti, khundiyin-i oozáhayiki. Ndi 'i be 'udun
yun k'ut whut'enne ye but ts'e' tilht'oh ha. Dich'oh lhuztih
tuz be k'une' butil'en. 'Ink'ez Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un, 'en
ye huske-i 'ink'ez ye húnilch'oh-i, 'et njan ts'ekoo too' 'ul'en-un
whuz'ai k'un'a-i, 'i dich'oh 'i yuk'unutíyalh.
16 Nayits'uz-i 'ink'ez oowuz k'ut 'et 'oozi' 'uk'usguz whe nja
ndutni,
Lerwene buLerwe 'ink'ez moodihne buMoodihti,

ni.

Khuna-iti ntsi'-i ooluganne tubulh buch'a' ninde

17 'Et doo cha lizas sa niz usyin whe tís'en. 'Ink'ez soo dultul whe ndai la dut'ai ndo núdilh-i, 'i 'uyulhni, "Ndiz 'ilhoozáhdilh Yak'usda ncha-un, ndi tih'ulh-i nohba lhaídinla.

18 'Et la lerwene buzi, lhuganne bumoodihne buzi cha, dune nchane buzi cha, yeztli 'ink'ez yuk'udilhts'ine, 'ink'ez ts'iyanne zi cha 'ulhnane 'ink'ez oolawhuditnine, ntsoolne 'ink'ez nchane cha, buzi ts'iyawh tih'ulh."

19 'Et khuna-iti ntsi'-i tis'en, 'ink'ez ndi yun k'ut whulerwene lhuganne tubulh 'ilhuhozdil 'ink'ez yeztli k'usda-un 'ink'ez yuba lhuganne, 'enne buch'az nehúdindil bubulh lhótigan ha.

20 'Et ndi khuna-iti ntsi'-i huyílhchoot. 'Ink'ez whuts'it whe nus hoo'en-un, 'en cha huyílhchoot. 'En 'unt'oh khuna-iti ntsi'-i nalh huwa 'ít'en te ne'úst'en. 'I be mbene la khuna-iti ntsi'-i oonutsi be bube hóodat'enne 'ink'ez mbene la ook'eyíltsi ts'u teni' nalhdzinne, 'enne ts'iyawh nabunan'a. 'Et ndunne nahúlt'oh hukhuna whe kwun sulphur be dízk'un-i bunghun dúwhulcho-un, 'et tsúbodano.

21 'Et 'onghunne khuna-iti ntsi'-i ba lhuganne, 'enne ndun yeztli k'usda-un, saluzti oozá hayiki, ndi saluzti 'i be ts'iyawh 'ubanghan. 'Ink'ez dut'ai ts'iyawh dune zi húnisdai.

20

Satan 1,000 yus k'ut 'et ulhghel

1 'Et yak'uz ndus de ts'e lizas ut'oh whe tís'en. Lhuztih tl'oolh cho 'ink'ez nyo tsak'et whucho whutl'ah hooloh-un whulugli bulh yilelh.

2 'Et nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, nyoo 'uda' whútl'ughus, 'en netsudule huyúlhni 'ink'ez Satan cha huyúlhni. 'En yílhchoot 'ink'ez 1,000 yus k'ut wheni yulhghel.

3 Tsak'et whucho whutl'ah hooloh-un, 'et 'ayano 'ink'ez yuch'az dána'din'ai 'ink'ez whudána'dilhdze. 'Et whuz un'a ndi 1,000 yus k'ut lhaóodutaneh 'et whuts'un, ndi yun k'ut ndulcho whe lhelhdoh didohne dune 'aw 'on 'un nabunoo'ah ait'oh 'inka. 'Et hoonts'i 'et hukw'elh'az de 'atsulyaz hila nadootnih huba' hoont'oh.

Christ ooch'e'ne, 'enne 1,000 yus k'ut huyulh lerwe hanle'

4 'Et kw'uts'uzda cho dizti'-i lhai tís'en. 'Ink'ez yuk'udilhts'ine, 'enne dune ba nahutiyeh-un, 'et bughá whunt'ai. 'Et ndunne Sizi ooghuni ghu yalhdukne, 'ink'ez Yak'usda ooghuni cha, 'et huwa 'enne 'oh da' butsi k'unónutselh. 'Ink'ez mbene la nyoo khuna-iti ntsi'-i k'us ook'eyíltsi-i hits'u tenelhe'nílhdzilne, 'ink'ez mbene la oonutsi be buninta k'us bula k'ut buk'ulhe'íguzne, 'enne ts'iyawh

buzul nus'en. 'Enne nahukhítna' 'ink'ez 1,000 yus k'ut ndúwhulyiz whe ndun Christ 'en bulh moodih hinli.

5 Njan 'et 'udechoo dunazdutádulh-un 'uhoont'oh. 'Et hoonts'i 'onghohne yaidlanne, 'enne 1,000 yus k'ut lhaóoduja de za dunahudutádulh.

6 Mbene la njan 'udechoo dune dunadutádulh-un bubulh 'uhooja de, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh, 'ink'ez lubeshi ooghu hootalohne hutileh. 'Ink'ez whulh nat dune yaitádlah-un, 'aw 'enne buba lhe'hóot'oh. 'Et k'us Yak'usda 'ink'ez Christ bulubret hutileh 'ink'ez 1,000 yus k'ut huyulh moodih hutileh.

Netsudule ndi kwun, sulphur be dizk'un-un bunghun dúwhulcho-un, 'et ts'u hídano

7 'Et 1,000 yus k'ut lhawhúduja de, Satan tsak'et usda-un hila nadutitnih.

8 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne ndi yun k'ut ndulcho whe dilhts'ine, 'enne nabunti'ah. Gog 'ink'ez Magog whut'enne, 'enne lhotigan ha, Satan 'ilhubootálelh. 'Enne yatoo ba sai 'et 'uhuniltsuk.

9 'Et ndi yun k'ut ndulcho whe whudune'ne whusahátidulh 'ink'ez njan keyoh whuti 'et Yak'usda ooch'e'ne huwhut'i-un, 'et 'uhoont'oh keyoh whuti Yak'usda hukw'entsi'-un, Jerusalem huwhutni 'et whunat 'et 'ilhuhootádulh. 'Ink'ez ndo yak'uz Yak'usda usda-un whuz de kwun hatíkulh. 'I be ntsi'ne ts'iyawh gak hutileh.

10 'Et ndi kwun, sulphur be dizk'un-un bunghun dúwhulcho-un, 'et khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez whuts'it-i be nus hoo'en-un 'et huzke, 'et netsudule, dune nana'ah-un, 'en cha 'et tsu hídano. 'Et dzenis 'ink'ez 'ulhdzis ibulh 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni dzoh nuhutideh.

Kw'uts'uzda cho ulhyul-i, Yak'usda 'i k'ut usda whe yuk'unulhe'it'elne buba nahutiyeh

11 'Et 'awet ulhyul-i kw'uts'uzda ncha-i cho dizti'-i, 'ink'ez mbe la yuk'usda-un tís'en. Ndi yun k'ut 'ink'ez yat'ah cha Yak'usda usda-un, 'et ooch'a whúzkat, 'i 'ink'ez ts'iyawh gak whuzdli'

12 'Ink'ez yaidlanne ntsoolne, nchane cha Yak'usda but nuhúdilhya whubutís'en. 'Ink'ez 'udustl'us lhai ook'une'úsguz-i, 'i lhk'enankat. 'Ink'ez 'uyoo 'udustl'us ook'une'úsguz-i, 'i ts'ukhuna whe' 'udustl'us, 'i cha lhk'enankat. 'Ink'ez yaidlanne bube 'ut'en k'oh huwa ndi 'udustl'us lhai 'uk'uwhusguz-un, 'i gha buba nahisda.

13 'Et yatoo k'ut yaidlanne, 'ink'ez be yats'adlah-i, 'i be yaidlanne 'ink'ez Hades dilhts'ine cha, 'enne ts'iyawh whutl'ábahunla buba nahutideh ha. 'Ink'ez 'ilhoghun hinli whe bube 'ut'en gha buba nahisda.

14 'Et be yáts'adlah-i 'ink'ez Hades bulh njan sulphur be dizk'un-un bunghun dúwhulcho-un tsú bodalhdil. Njan 'et whulh nat yats'itádlah-un 'uhoont'oh.

15 'Et whe mbene la ts'ukhuna-i 'udustl'us k'ut buboozi' 'uk'ulhíguzne, 'enne ts'iyawh ndi kwun bunghun dulcho-i 'et tsú buhudalhdil.

21

Ts'iyaitsuk 'andidi nasdli'

1 'Et 'awhundidi yat'ah 'ink'ez yun cha 'awhundidi-un, 'et whutís'en. 'Udechoo yat'ah yak'uz 'ink'ez 'udechoo yun 'et whehónkat 'et huwa. 'Ink'ez 'aw yatoo cha hooloh suli'.

2 'Et si, John, njan keyoh whuti whulubeshi hooloh-un, 'andit-un Jerusalem huwhútni, 'et ndus de yak'uz ts'e Yak'usda ts'un hahóolts'ut, 'et whutís'en. 'Ants'i ts'ekeyaz ki tit'elh-un ooki yutaleh-un ba soo naduja, 'et ndóhot'en.

3 'Et ndus de yak'uz ts'e tube cho 'uwhutni, nja nduwhútni, "Nilh'en 'et Yak'usda dune bubulh whutit'elh, 'ink'ez bubulh dune tileh, 'ink'ez hidune' tileh. 'Ink'ez Yak'usda dich'oh bubulh útit'elh 'ink'ez buYak'usda tileh.

4 'Ink'ez Yak'usda bunatsul too' buna k'et whunaitilh-doh. Yats'adlah-un cha 'etsul 'uwhutanelh. Ts'odi ts'indli-un 'ink'ez ts'utso-un cha 'etsul 'uwhutanelh. 'Aw 'on 'un hukw'e ts'unduda-un cha hootáloh. Whuts'o da' 'uhoont'oh-un ts'iyawh gak whuzdli' 'et huwa."

5 'Et kw'uts'uzda cho dizti'-i k'usda-un 'utni, "Soo zilhts'ai ts'iyai tsuk 'awhundidi 'uwhusdleh." 'Ink'ez 'usúlhni, "Ndi khuni ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez oot'aniwhunintan whe 'unt'oh, 'et huwa 'uk'einges."

6 'Ink'ez 'usulhni, "'Awet lhaóoduja! Si Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udetso whe' whudit'en 'ink'ez lhawhúdulya-un usdli. Mbene la ta'óosdane hatájilh-un ts'ukhuna-un whutoo' 'ants'i bugha ítasdzoh.

7 Mbene la 'ut'en ntsi'-i ch'a' 'alhdehne ts'iyaitsuk buba' yutát'elh. BuYak'usda tisdleh 'ink'ez suzkeh hutileh.

8 'Et hoonts'i mbene la whénuljutne, ooba 'alha lhe'hóot'ohne, huba' whuninzun tune' 'ut'enne, neghanne cha, hoontsi' túne' 'ut'enne, duyunne, 'uk'eltsi ts'u tenadudline, 'ink'ez whuts'itne cha, 'enne ts'iyawh nyo bunghun dúwhulcho-un kwun sulphur be dizk'un-un, 'et 'uwhutit'elh. 'Et whúlh nat yats'itádlah-un 'uhoont'oh."

Keyoh whuti Jerusalem 'awhundidi nawhusdli'

9 'Et nyoonne lhtak'ant'ine lizas, lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i hiye dzoh nutideh-i, lhtak'ant'i didowh-i, 'i be dizbun-i, 'en bube 'ilhoghun lizas sghu nininya 'ink'ez sulh

yailhduk. Nja ndúsulhni, "'Anih ndun 'usbaiyaz oo'at tileh-un búnyuntistun."

10 'Et Ndoni be dzulh yoo do hadit'ai-i whuz whe salhti. 'Ink'ez keyoh whuti Jerusalem 'aw whulubeshi hooloh-un, yak'uz ts'e Yak'usda ts'un ndus de hóolts'ulh, 'et whusúnilhtan.

11 Yak'usda oots'u hayánduz-i, 'i bulh 'óohoont'oh. 'Ink'ez oots'u hayánduz-i 'ants'i tseyaz dunizti'-i, jasper huyulhni, 'i 'uyoo tse oonohóot'en-i, crystal huyulhni, 'ohwhi bundúyot'en.

12 Sih dutai 'ink'ez duts'o 'ink'ez yoo do 'unt'oh. Whunizyai 'on 'at nanki 'et dati-un. 'Ink'ez whunizyane 'on 'at nane lizas dati-un nuhúdilhya. 'Et whunizyai 'on 'at nane Israel oots'u haindene didowhne, 'enne buboozi' dati 'uk'usguz.

13 Tat-un dati-un nda' whudinla. Tat-un dati-un no whudinla. Tat-un dati-un nyan whudinla. 'Ink'ez tat-un dati-un noo' whudinla.

14 Nyo keyoh whuti sih whunasa'a-i, 'i whunizyai 'on 'at nanki tse lhelhdoh didowh-i ook'u whuz'ai. 'Ink'ez whunizyanne 'on 'at nane 'usbaiyaz ba whel'a'ne buboozi' hukw'usguz.

15 Nyoon sulh yalhduk-un gold tl'ozilh ut'i, keyoh whuti whudati 'ink'ez whusih cha whunduná'ootalhdzih ha.

16 Keyoh whuti oosih ts'iyawh lhundúwhulcho. Dáwhulhyiz-un, 'et za 'uwhultel. 'Ink'ez keyoh whuti tl'ozilh be whunduna'oolhdzai. Dawhulhyiz-un, dahooltel-un, 'ink'ez dayóodo-un, ndoohoolcho whe whunduna'oolhdzai. 12,000 furlongs 'uwhulyiz.* 12,000 furlongs 'uwhultel, 'ink'ez 12,000 furlongs ná'daldzoh.

17 'Et sih doo cha whunduna'oolhdzai. 'I 144 cubits huyulhni.† Dune whunduna'oolhdzih, whuz un'a lizas whunduna'oolhdzai.

18 'Ink'ez sih jasper huyulhni-i, tse 'i be' hoolya. 'Ink'ez nyoo keyoh whuti soo dadint'az ookiúnt'en-i ndunt'oh-i, soo gold gaih za keyoh whuti be' hoolya-un 'uhoont'oh.

19 'Ink'ez nyo keyoh sih whunasa'a-i, 'i oot'ah soo ts'iyaitsuk tseyaz dunizti'-i, 'i be nyoo keyoh whusih whunasa'a-i ook'u whuz'ai-i, 'i be ook'ut nodilhtsi'. 'Udechoo tse whutl'ah diz'ai-i, 'i jasper 'unt'oh. Bulh nanki tse, 'i sappire huyulhni-i, 'i 'unt'oh. Bulh ta-i tse, 'i chalcedony huyúlhni. Bulh dunghi tse, 'i emerald 'unt'oh.

20 Bulh kwúlai' tse, 'i sardonyx huyúlhni. Bulh lhk'uta tse, 'i sardius huyúlhni. Bulh lhtak'ant'i tse, 'i chrysolite huyúlhni. Bulh lhk'udunghi tse, 'i beryl huyúlhni. Bulh 'ilho hooloh tse, 'i topaz huyulhni. Bulh whunizyat tse, 'i chrysoprase huyulhni. Bulh whunizyai 'on 'at 'ilho tse, 'i jacinth huyulhni. 'Ink'ez bulh whunizyai 'on 'at nanki tse, 'i amethyst huyúlhni.

---

* **21:16** 'I 1,500 miles 'uwhulyiz. † **21:17** 'I 216 feet at'en.

21 'Ink'ez whunizyai 'on 'at nanki dati, 'i whunizyai 'on 'at nanki kw'usul dunízti'-i 'unt'oh, pearl huyulhni, 'et 'ilho kw'usul dunizti'-i cho, 'i 'ilho dati unli. 'Ink'ez ooti keyoh whuti nówhuz'a-un, soo dadint'az k'un'a ookiúnt'en-i, soo gold gaih za 'uhoont'oh.

Keyoh Jerusalem 'awhundidi-i, 'i Yak'usda oots'u hayánduz-i be hoot'en tileh

22 'Et hoonts'i 'aw lugliz whucho lhuwhús'el. NeMoodihti Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un, 'ink'ez 'usbaiyaz bulh nyoo keyoh whulugliz hinli 'et huwa.

23 'Aw 'ulhdzis ooza' cha 'ink'ez dzenis ooza' cha 'aw nyo keyoh ooka lhe'whunízun Yak'usda oots'u hayánduz-i, 'i be hoot'en. 'Ink'ez 'usbaiyaz 'en whuniz be hoot'en.

24 Mbene la 'udun yun k'ut whut'enne butoh hudijizne, 'enne hiniz nutidulh. 'Ink'ez ndi yun k'ut whulerwene hiyé dizti'-i 'ink'ez hiyé ncha-i, 'i dich'oh lerwene dahítalelh.

25 Dzin dúwhulyiz whe whudati 'aw dádola' ait'oh 'aw 'ulhdzis lhotasdle 'et huwa.

26 Lhelhdowh didowhne hiyé dizti'-i 'ink'ez hiyé úncha-i, 'i dahítalelh.

27 'Et hoonts'i hoonliyaz dutsun-i 'et daóolts'it ait'oh. K'us mbe la huba' whuninzun tune' 'ut'enne, 'ink'ez whuts'itne cha, 'aw dahóodilh ait'oh. Mbene la 'usbaiyaz ts'ukhuna be 'udustl'us k'ut 'uk'usguzne, 'enne za buba' hoont'oh 'et huwa.

22

1 'Ink'ez 'ukoh soo too unzoo-i, oogha ts'ukhuna-i soo unzoo k'et teh ndulcho whe hoot'en, 'et whusúnilhtan. Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz bukw'uts'uzda cho dízti'-i, 'i 'ukoh oots'u hayánli.

2 Ti soo whuniz 'oh whúya lhusúli. 'Ukoh lhch'az ts'e taba 'et duchun oogha ts'ukhuna-i nánudiz'a. 'I whunizyai 'on 'at nanki oomai' yinli. 'Ilho duchun 'i sanun totsuk oomai' whulhih. 'Ink'ez duchun oot'an 'i lhelhdun yun k'ut whut'enne huye naóojeh ha 'unt'oh.

3 'Aw ndai la Yak'usda yuk'e hanya-i, 'i hootáloh. 'Et k'us Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz bukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'et ti'alh. 'Ink'ez be 'ulhnane hinat né'tit'en 'ink'ez hiba ne'hutit'en whe hits'u teni' untilhdzun.

4 Hinin hiyuntilh'elh, 'ink'ez boozi' buninta hukw'u duta'alh.

5 'Et 'ulhdzis cha hootáloh. 'Aw be hoot'en-i k'us sa be hoot'en-i cha hiyit 'utit'elh. NeMoodihti Yak'usda oots'u hayánduz-i, 'i ooniz 'uwhutát'elh 'et huwa. 'Ink'ez 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni huyulh dútati'.

'Awet neba nilhdukw suli'

6 'Ink'ez lizas 'usúlhni, "Ndi khuni oot'aníwhunintan 'ink'ez
ts'ih'un 'unt'oh." 'Ink'ez ndunne buMoodihti Yak'usda be nus
hoo'enne, daóotanelh-un, 'awet nilhdukw suli'. 'Inka, dude
'ulhnane but'eoonoolhdzeh ha dulizas buts'ú wheyalh'a'.
7 "Soo zilhts'ai, nilhdukw whusatísyalh. Ndi 'udustl'us 'i k'ut
khuni be nus hoot'en-i, mbene la huyoontun de, tube 'uk'enus
hoonzoo-un bugha whútalts'ulh."
8 'Ink'ez si, John, ndo ho hoos'en 'ink'ez whudásts'o whe
lizas whusúnilhtan-un, 'et huwa 'en oobut nachánisno oots'u
teni' untisdzilh ha.
9 'Et 'usúlhni, "'Et ndint'en iloh! Nyulh 'ulhna-un usdli whe
'ust'oh. 'Ink'ez nyulhutsinke nus hoo'enne, 'ink'ez mbene
la ndi 'udustl'us ooghuni óontunne, 'enne cha bubulh 'ulhna
usdli whe 'ust'oh. Yak'usda, 'en za ts'u teni' nilhdzun!"
10 'Ink'ez 'usulhni, "Ndi 'udustl'us nus hoo'en-i khuni
oodána'dolhdzeh junih! 'Awet nilhdukw suli' 'et huwa.
11 Mbe la ts'ih'un lhe'it'oh-un, whute 'et za ndót'e'. Mbe la
dutsun-un, whute 'et za ndót'e'. 'Ink'ez mbe la ts'ih'un 'unt'oh-
un, 'et za ndót'e'. Mbe la Yak'usda ba 'udun nelya-un, 'et za
ndót'e'," ni lizas.

Sizi 'utni, "Ts'iyanne bube 'ut'en gha buba 'uk'elha yutiselh-i,
'i usdlelh."
12 "Whunilh'en, nilhdukw whusanátisdalh 'ink'ez ts'iyanne
bube 'ut'en gha whuz un'a buba 'uk'elha yutiselh-i, 'i nusdle.
13 Si 'ust'oh Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udechoo whe'
whudit'en-un 'ink'ez 'etsul 'uwhutánelh-un, 'en 'ust'oh.
'Udetso-un 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh."
14 Mbene la yughuni k'une' 'ut'enne, 'enne 'uk'enus
hoonzoo-un bugha whútalts'ulh. Ndi duchun oogha khútna-i,
'ink'ez njan keyoh whuti whudati-un dahútidulh-un, 'et 'enne
za bughá whunt'ai whe' hoont'oh.
15 'Et hoonts'i njan keyoh whuti yoo 'az ts'e, 'et lhike
dult'ohne, 'ink'ez duyunne, dune k'us ts'ekoo bulh nínta'
'ut'ihne, neghane cha, 'ink'ez 'uk'eltsi ts'u tenadudline
cha, 'ink'ez mbene la hoohóont'i' whe huwhuts'itne, 'enne
ts'iyawh yoo 'az ts'e 'uhint'oh.
16 "Si Sizi slizas nohni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'en no-
hts'ú whes'a'. Ndi khuni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne
ubudóhni' ha David oots'u hayándene, 'enne bube duszut whe
'ust'oh. Bundada' sum tube be hóodat'en, 'i le'ust'oh!" ni Sizi.
17 'Et Ndoni 'ink'ez Sizi ghu tidalh-un bulh, "'Anih!" hutni.
'Ink'ez mbe la whudits'o-un, 'en cha, "'Anih!" hudooni'. Mbe
la ta'óosda-un cha diz tóoya' 'ink'ez ndi be ts'úkhuna-i whutoo',
ndet hukwa' ninzun totsuk, hiyootnai'.

Ts'iyanne bugha 'utni

18 Ndi 'udustl'us be nus hoot'en-i, be 'udustl'us dits'one,
huwahli nohdúsni. Mbene la dich'oh khuni 'uyoo cha in-
lane, ndi dune ye dzoh nuzut-i ndi 'udustl'us k'ut ooghun
'uk'unusguz-i, 'i 'on 'un cha ndi dune ye dzoh nuzut-i,
Yak'usda bugha óota'alh.
19 'Ink'ez ndi 'udustl'us be nus hoot'en-i, mbene la whu-
loh khuni 'uk'unaitizguzne, ndi be ts'úkhuna-i be 'udustl'us,
njan keyoh whuti whulubeshi ooghu hooloh-un cha, 'ink'ez
ndi duchun be ts'ukhuna-i, ndai la buch'e' yutaleh-i, 'ohwhi
ts'iyawh Yak'usda bughu nahootálhchulh.

Khunsul whusanátisdalh, ni Sizi

20 Mbe la ndowhi nohdáni'-un, 'en 'utni, "'Alha 'awet nilh-
dukw whuz de úsyalh!" 'Et ndo honeh! NeMoodihti Sizi, whuz
un'a za dizínyalh!
21 NeMoodihti Sizi Gri ye unzoo-i ts'iyawh nohbulh 'óot'e'.
'Et ndo honeh.